

Sven Winnell 27 maj 2019:

**Tidningsartiklar 22 april - 27 maj 2019 om
utrikes förhållanden och de första
rapporterna om valet till EU-parlamentet
den 26 maj 2019.**

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzf.pdf>

Sven Winnell 27 maj 2019:

**Tidningsartiklar 22 april - 27 maj 2019 om utrikes
förhållanden och de första rapporterna om valet till EU-
parlamentet den 26 maj 2019.**

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzf.pdf>

Innehåll:

3	<u>De första rapporterna om valet till EU- parlamentet den 26 maj 2019.</u>
38	<u>Tidningsartiklar 22 april - 27 maj 2019 om utrikes förhållanden</u>
39	Världen och FN
43	Europa och EU
296	Tyskland
316	Frankrike
337	England / Storbritannien
379	Italien, Spanien, Ungern, Polen m m
443	Nordiska länder
453	USA
517	Ryssland och Ukraina
561	Ost- och Centralasien
626	Mellanöstern
683	Afrika
716	Syd- och Mellanamerika, Kanada
734	Australien och Oceanien. Polerna. Rymden
737	Övrigt i världen
-744	

De första rapporterna om valet till EU-parlamentet den 26 maj 2019.

" Ledare: Nu måste Europas breda centrum hålla ihop

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Ett hundratal miljoner européer gick på söndagen till valurnorna. Från Italien i söder till Sverige i norr, Irland i väster till Polen i öster, valde vi vilka som ska företräda oss i EU-parlamentet de närmaste fem åren. Rösterna räknas visserligen fortfarande runtom Europa. Men vallokalsundersökningarna och de första färdiga siffrorna visar på ett resultat som vi i Sverige kan känna igen oss i.

På samma sätt som våra stora partier, Socialdemokraterna och Moderaterna, över tid tappat mark, backar Europaparlamentets två dominerande grupper. Borgerliga EPP – som M och KD tillhör – och socialdemokratiska S&D har tillsammans alltid haft majoritet och gjort upp om nyckelpositioner och lagstiftning. Nu ser det annorlunda ut.

Skälet till det är framför allt att den EU-kritiska populistiska nationalismen växer, men även att liberala krafter vinner mark. Aldegruppen – som C och L är en del av – går framåt och får en extra skjuts när Emmanuel Macrons parti ansluter. Också de gröna vinner terräng, stärkta av en tydlig framgång i Tyskland.

Någon politiskt jordbävning handlar det dock inte om. Att EPP och S&D förlorar sin majoritet har legat i tangentens riktning i flera år. I praktiken innebär det att den liberala, och i viss mån den gröna, parlamentsgruppen får mer inflytande. Det bör inte beklagas. Samtidigt går högerpopulisterna alltså framåt på många håll.

Sammanlagt tycks mer än en fjärdedel av mandatet tillfalla partier som italienska Lega, polska Lag och rättvisa och svenska SD. Men det handlar trots allt inte om någon majoritetsrörelse. Och sinsemellan är nationalisterna dessutom splittrade, vilket gör det svårare för dem att skapa oreda.

Klarar de Europavänliga krafterna i den breda mitten att kompromissa kommer det också efter detta val att vara möjligt att föra arbetet i EU-parlamentet framåt på ett konstruktivt sätt.

Högst på agendan står valet av en ny kommission och en efterträdare till Jean-Claude Juncker på ordförandeposten. Först ska EU:s regeringschefer komma överens om ett förslag. Det ska sedan godkännas av det nya parlamentet.

EPP och S&P har försökt pracka på regeringscheferna sitt system med toppkandidater. Det vill säga, de har nominerat en person var till kommissionsordförandeposten, och vill att regeringscheferna ska välja den av dem som har störst stöd i parlamentet. I så fall skulle Juncker sannolikt efterträdas av den tyske kristdemokraten Manfred Weber. Så blir det förhoppningsvis inte.

EU:s svåraste utmaning de närmaste fem åren är att handskas med de auktoritära och nationalistiska regeringar i Ungern och Polen som gett sig på sina länders demokrati. Det kräver en kommissionsordförande som begriper detta och som har den nödvändiga pondusen för att pressa arbetet framåt. Weber har under sina år som gruppleadare för EPP stadigt hållit Ungerns premiärminister Viktor Orbán om ryggen, samtidigt som han är en politisk lättviktare.

Tack och lov läggs toppkandidatssystemet sannolikt åt sidan. Goda - alternativ som Brexitförhandlaren Michel Barnier lär övervägas.

Högernationalismens skråniga frammarsch till trots, väljarna har återigen lagt tyngdpunkten i parlamentets Europavänliga centrum. Detta breda centrum måste nu hålla ihop i sitt försvar för demokratin och de friheter unionen symboliserar och garanterar.

De måste också samla sig till gemensamma kraftinsatser på de sakpolitiska områden där EU har en avgörande roll att spela: frihandeln och klimatförändringarna.

DN 27/5 2019 "

" De inställda succéernas kväll

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Man brukar säga att Sverigedemokraternas väljare inte bryr sig om skandaler. Valresultatet skulle kunna tyda på ett trendbrott i det avseendet. Sverigedemokraterna går visserligen framåt och jublade på sin valvaka men framgången var sedan länge intecknad och förväntningarna förmodligen högre ställda. Peter Lundgren-affären kan ha lagt en dämpande hand på svenska väljares vilja att ge uttryck för denna misstro med en röst på SD.

På samma sätt kan Kristdemokraternas förväntade segerparad ha bromsats av skelettet som ramlade ur garderoben; Adaktussons voteringshistoria i abortfrågan. Sara Skyttedals dubbelroll som å ena sidan leverantör av twitterbränsle och å andra sidan upprörd försvarare av anständiga debattnivåer har inte heller stärkt Kristdemokraternas trovärdighet i valrörelsens slutskede. Den elake skulle kanske säga att utfallet på valkvällen bör ha gjort KD:s självförtroende lagom igen. Men å andra sidan är en inställd succé också en succé, och KD:s resultat är trots allt lite av ett mirakel med tanke på att partiet för inte ens ett år sedan låg lika risigt till som Liberalerna gör i dag.

Det går snabbt upp och ner i svensk politik numera. Vi avverkar frågor och partier i extrem takt. Medan de gröna gör ett rekordval i Tyskland går deras svenska systerparti bakåt. Klarade Sverige av miljön och klimatet redan vid förra EU-valet? Och feminismen? Som partipolitiskt projekt höll den en mandatperiod.

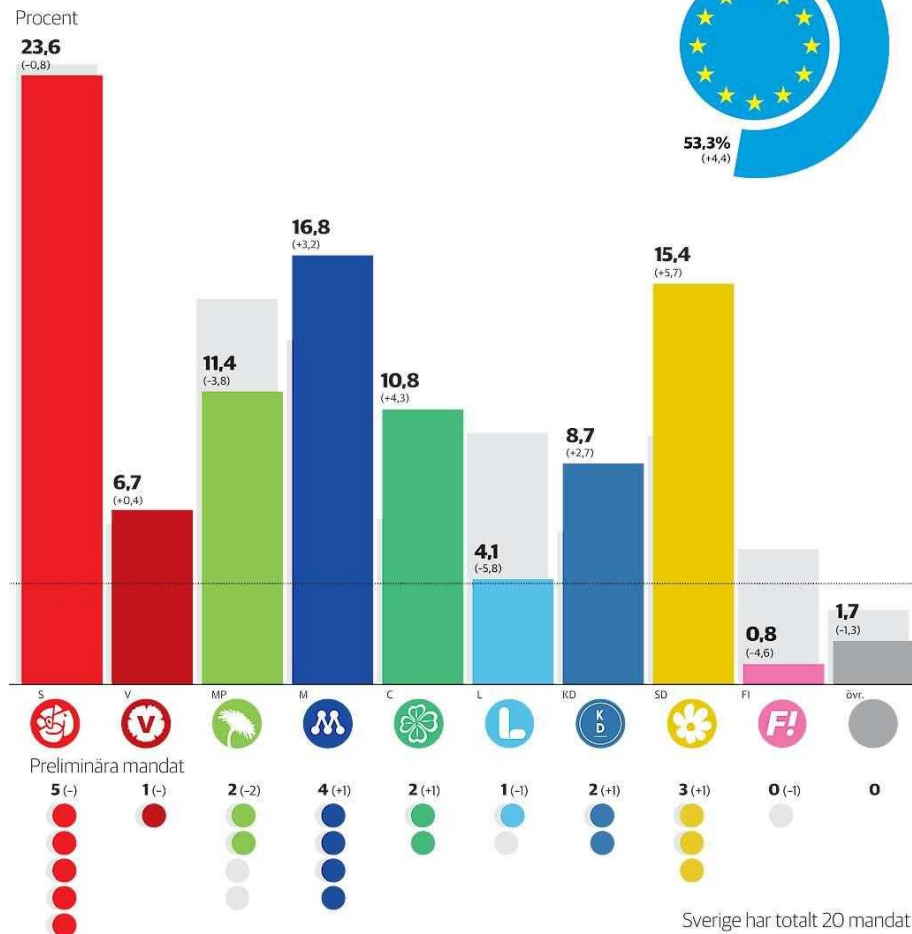
Det var länge sedan Sverige kunde göra anspråk på att vara Landet - Lagom. EU-valet bekräftar att Sverige nu är ett land som kombinerar en stabil polarisering, C versus SD, med snabba och överraskande rörelser på den partipolitiska börsen.

Att Sveriges mest EU-vänliga parti balanserade på gärdsgården långt in på valnatten säger faktiskt något om hur extremt det svenska politiska klimatet blivit.

Per Svensson
per.svensson@dn.se "

Preliminärt resultat Sveriges val till EU-parlamentet

Siffrorna hämtade kl 00.54 med 5984 av 6305 valdistrikt räknade.
(Förändring sedan 2014 inom parentes i procentheta). Källa: Valmyndigheten.

" SD och C valets största vinnare – L över spärren med ett nödrop

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Sverigedemokraterna och Centern blev EU-valets största vinnare. Båda två erövrade varsitt nytt mandat. För Liberalerna blev valnatten en rysare men med 4,1 procent klarar partiet spärren med nöd och näppe.

Drygt ett halvår efter riksdagsvalet och en rekordlång regeringsbildning var det på söndagen åter dags för svenskarna att gå till valurnorna. Den sista veckan steg temperaturen i valrörelsen. Det avslöjades att Sverigedemokraternas toppkandidat Peter Lundgren hade betett sig illa mot en kvinnlig partikamrat. Samtidigt hamnade Kristdemokraterna på defensiven när partiets syn på aborter ifrågasattes.

KD tycks ha tagit stryk av debatten dagarna närmast före valdagen. SD däremot höll sig kvar på den nivå som syntes i de sista opinionsunderökningarna.

SD ökar från 9,7 procent i EU-valet 2014 till 15,4 procent i år. Det är SD:s i särklass bästa valresultat i EU-sammanhang – i valet för tio år sedan låg man på blygsamma 3,3 procent.

– Vi vet hur svårt det är att få ut Sverigevänner att rösta under det här valet. Uppenbarligen har vi lyckats. Jag är så otroligt stolt.

Sverigedemokraterna i dag är inget litet uppstickarparti. Vi är en folkrörelse. Vi finns i varenda kommun, sade Jimmie Åkesson på partiets valvaka.

SD lyckades dock inte gå om Moderaterna och erövra platsen som näst största parti efter Socialdemokraterna, något som partiledningen hade sett som psykologiskt mycket fördelaktigt.

Opinionsmätningarna har pekat mot att både Miljöpartiet och Liberalerna skulle backa i valet och så blev det också.

Liberalerna fick 4,1 procent vilket betyder att partiet får stanna kvar i Europaparlamentet, om inget ändras när de sista distrikten räknas. Vid denna upplagas pressläggning var 5984 av 6305 räknade. Efter illvarslande siffror i SVT:s vallokalsundersökning tidigare på kvällen blev väntan på rösträkningen en nagelbitare på Liberalernas valvaka. – Det är de Europakritiska och Europafientliga partierna som har haft medvind både i Sverige och i hela Europa under den här valkampanjen och under en tid, sade L-ledaren Jan Björklund på valvakan.

Valresultatet innebär att Liberalerna backar från två till ett mandat. Partiets siffror ska jämföras med de 9,9 procent som partiet fick i Europavalet 2014. Både då och i valet dessförinnan (2009) gjorde partiet betydligt bättre ifrån sig än i riksdagsvalen. En avgörande skillnad är att Marit Paulsen inte längre är vallokomotiv åt partiet. Den folkkära politikern med djurskydd som specialitet var en formidabel röstmagnet, dokumenterat i form av svårslagna mängder personkryss. I årets val är det den jämförelsevis mycket anonyma Karin Karlsbro som har toppat L-listan, efter att den givna ettan Cecilia Wikström petats i sista stund på grund av sina uppdrag i näringslivet.

Miljöpartiet klarade spärren till Europaparlamentet med bred marginal men resultatet på 11,4 procent är ändå ett stort tapp. Siffrorna för MP ska jämföras med succén för fem år sedan då partiet fick stöd av 15,4 procent av väljarkåren och erövrade hela fyra mandat i Europaparlamentet. Nu får man nöja sig med två.

En skillnad mot förra gången är att partiet nu är hårt prövat av snart fem år i regeringsställning tillsammans med Socialdemokraterna vilket har tvingat miljöpartisterna till många smärtsamma kompromisser. I höstas var MP snubblande nära att åka ur riksdagen. I det perspektivet kan siffrorna i EU-valet ändå ses som en framgång, som möjligen hänger ihop med att klimatet har varit väljarnas viktigaste fråga i det här valet.

Vid sidan av SD blev Centerpartiet valets största vinnare, vilket även det kan hänga samman med väljarnas fokus på klimat och miljö. Centern fick 10,8 procent av rösterna vilket ser ut att ge två mandat. Det är ett mer än i förra EU-valet 2014 då partiet fick 6,5 procent av rösterna. Faktum är att 2019 års EU-val är det bästa hittills för C.

Socialdemokraterna fick 23,6 procent av rösterna vilket är aningen sämre än 2014 och faktiskt partiets lägsta resultat sedan Sverige gick med unionen 1995. I de tre senaste EU-parlamentsvalen har Socialdemokraterna landat på på drygt 24 procent. Söndagens siffror kan också jämföras med de 28,3 procent som S fick i riksdagsvalet i fjol. Om resultatet står sig när alla röster är räknade kommer S att få behålla fem mandat i EU-parlamentet.

Vänsterpartiet fick ett väljarstöd på 6,8 procent vilket innebär att partiet behåller det enda mandat som man haft under den gångna mandatperioden.

Feministiskt initiativ får som väntat lämna Europaparlamentet. Väljarstödet stannar på 0,8 procent vilket gör att partiet förlorar sitt enda mandat. Det är tredje EU-valet i rad som ett svenskt parti åker ur. Det är också första gången sedan 1999 som inget nytt parti tar sig in. Preliminärt var valdeltagandet 53,3 procent, en uppgång från 51 procent i EU-valet 2014.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

27 maj

Länsstyrelserna påbörjar den slutgiltiga rösträkningen. Den är särskilt noggrann och tar ett par dagar innan den är klar.

Generellt sett brukar resultatet inte avvika nämnvärt från valnattens räkning eller den andra räkningen.

3 juni

Ett slutgiltigt resultat för år klart att presenteras en dryg vecka efter valdagen. När räkningen av alla röster och personröster är klar upprättar länsstyrelserna ett protokoll över rösträkningen, och Valmyndigheten utser ledamöter samt deras ersättare.

2 juli

Det nya EU-parlamentet inleder mandatperioden med ett sammanträde i franska Strasbourg då man väljer talman, fjorton vice talmän och fem

kvestorer, ämbetsmannatiteln för de personer som har hand om administrativa och ekonomiska ärenden som direkt berör ledamöterna. Under sammanträdet fastställer parlamentet också utskottens storlek och sammansättning. En viktig sak att genomföra efter det är att godkänna stats- och regeringschefernas förslag till ordförande och ledamöter i EU-kommissionen.

Ny ordförande i november

I november tillsätts en ny ordförande för Europeiska rådet när Donald Tusks mandat går ut. Även en ny ordförande för EU-kommissionen ska ha valts in för att efterträda Jean-Claude Juncker.

53,3 procent blev det preliminära valdeltagandet, vilket är en uppgång på 4,4 procentenheter sedan valet 2014.

751 ledamöter sitter i parlamentet. Länder med liten befolkning har relativt sett fler ledamöter än länder med stor befolkning – exempelvis har Sverige 20 medan Tyskland har 96, fast den tyska befolkningen är 8 gånger större.

273 parlamentsledamöter är kvinnor, alltså 36,4 procent. Av EU-kommissionens 28 ledamöter är 9 kvinnor, drygt 32 procent, och bara 3 kvinnor finns bland unionens 28 stats- eller regeringschefer i Europarådet. "

" Ewa Stenberg: Migrationsfrågan är troligen en del i både SD:s och Moderaternas tillväxt

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Det blåste högervindar i det svenska EU-valet. De tre partierna till höger gick framåt, medan regeringspartierna backade. Kanske drar ändå statsminister Stefan Löfven (S) en suck av lättnad – Liberalerna klarade med ett nödrop spärren, vilket minskar sannolikheten för en regeringskris.

Det jublades på Moderaternas och Sverigedemokraternas valvåkor när de preliminära valresultaten presenterades på söndagskvällen.

Kristdemokraterna noterade också en framgång, men många var besvikna över att den inte blev större.

KD har legat över tio procent i opinionsmätningarna. Men den senaste veckans debatt om att den andre vice partiordföranden Lars Adaktusson röstat mot aborträtt i EU ser ut att ha skrämt bort en del väljare. Det blev istället Moderaterna som fick räkna hem en rejäl uppgång, långt större än i opinionsmätningarna.

De tre partierna till höger på den politiska skalan – M, KD och SD – har klarat sig bra. De hade förra valet tillsammans drygt 29 procent och fick sex mandat i EU-parlamentet. Nu får de, med rösterna från 5.983 distrikt av 6.305 räknade, 40,9 procent och nio mandat.

Lyfter vi blicken och ser ut i Europa blåser det gröna vindar. Det talas om en Greta-effekt. Men som bekant blir man inte profet sitt i eget land. Här förlorar Miljöpartiet två av sina fyra mandat, enligt Valmyndighetens preliminära beräkning.

Ändå har klimat och miljö varit väljarnas viktigaste fråga, följt av migration. KD, M och SD har försökt hitta en egen linje i klimatpolitiken genom att förespråka kärnkraft som en viktig del av lösningen på den globala uppvärmningen. Kärnkraft är en fråga som inte är aktuell inom EU, det är upp till varje medlemsland att själva välja energimix. Men de svenska partierna har inte låtit det hämma visionerna om att EU ska börja satsa mer på kärnkraft.

Centerpartiet, som också har högt förtroende i klimatpolitiken, gick starkt framåt. Men slår man ihop Sveriges två partier med grön partifärg är de bara marginellt större än 2014. Klimatfrågan avgjorde inte EU-valet i Sverige.

Migrationsfrågan är troligen en del i både SD:s och Moderaternas tillväxt. De har talat mycket om en restriktiv politik.

Kristdemokraterna vill ha en mer liberal politik, men det är inget företrädarna talat högt om. Toppkandidaten Sara Skyttedal påminde tvärtom tittarna i SVT:s slutdebatt om att hon blivit kallad rasist för att hon krävt en stramare politik.

I förra valet debatterades det fortfarande om Sverige ska fortsätta att vara medlem i EU. Nu är den striden över. Svenskarna har aldrig varit så positiva till medlemskapet som i dag, även om många är skeptiska till att öka EU:s makt ytterligare. Den positiva opinionen är inte de EU-positiva partiernas förtjänst utan snarare britternas, som avskräckt Europa genom alla snubblande turer kring Brexit. Flyktingkrisen 2015

och klimatkrisen har troligen också ökat stödet för EU-medlemskapet, många anser att unionen har en viktig roll där.

Centerledaren Annie Lööf har sagt att detta val är det viktigaste sedan Sverige blev medlem i EU. Stefan Löfven (S) har inskräpvt att det är en folkomröstning om högerextremismen.

Men det är svårt att tolka valresultatet i de termerna. SD gick kraftigt fram. KD och M gick också upp, och de båda har sagt att de är öppna för att samarbeta med SD i enskilda sakfrågor i EU-parlamentet. Spänningarna har ökat mellan konservativa och liberaler också i EU-valet. Men någon liberal eller grön våg, som i en del andra länder, är svår att skönja här.

Socialdemokraterna gjorde sitt sämsta EU-val hittills, även om partiet befarat ett ännu sämre resultat. Men statsminister Stefan Löfven ändå hitta tröst i valresultatet. Regeringens samarbetsparti Liberalerna hävde sig över 4-procentsspärren med ett nödrop. Stödet mer än halverades, men L åkte inte ut.

'Ju sämre resultat Liberalerna får, desto större blir kriskänslan i partiet. Hade L åkt ur EU-parlamentet skulle det ha slagit mot den nuvarande partiledningen. Det hade gynnat den karismatiska utmanaren från höger, Nyamko Sabuni. Hon har varit en öppen kritiker till samarbetet med Socialdemokraterna och har förespråkat viss samverkan med SD.

Skulle hon ta över det liberala rodret är kursen på sikt inställd på ett återuppväckt borgerligt samarbete. Dramatiken i den svenska politiken är alltså inte över. Innan de sista rösterna är sluträknade i EU-valet ska L presentera sina partiledarkandidater. Sedan börjar spelet om makten i detta vals minsta parti. Väljs Erik Ullenhag eller Christer Nylander lär

budgetsamarbetet fortsätta. Annars kan det bli fler nagelbitarkvällar framöver.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"Ingen ville fira med Feministiskt initiativ efter detta val, till skillnad från 2014. Det hjälpte inte att en #metoo-våg drog fram över hela världen, Fi kunde inte hålla sig kvar i EU-parlamentet. Partiet har haft svårt att göra sig hört i inrikespolitiken, då är det ännu svårare att göra sig hörd från Bryssel.

Valdeltagandet ökade till den högsta nivån sedan Sverige blev medlem i unionen. 1995 röstade drygt 40 procent. Nu ökar valdeltagandet. Efter valnattsräkningen beräknades valdeltagandet till 53,3 procent. Det är långt ifrån riksdagsvalets 87,2 procent, men visar ändå på ett allt större intresse för unionen.

Avslöjandet om att KD:s förre EU-parlamentariker Lars Adaktusson röstat mot kvinnors rätt till abort skakade KD. Det parti som tjänade på uppmärksamheten blev Moderaterna, som gjorde ett överraskande bra val. Toppkandidaten Tomas Tobé satsade på att tala om sakfrågor som migration, kärnkraft och brottslighet och det slog an.. "

" Fem vägar framåt för samarbetet inom Europa

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Efter valet står Europeiska unionen inför stora utmaningar. Flera av dem splittrar medlemsstaterna. DN:s korrespondent i Bryssel, Pia Gripenberg, listar de viktiga områdena framöver. Krav på pengar mot förändring

Klimatet: Förra året lade EU-kommissionen fram lagförslaget att Europeiska unionen ska vara klimatneutralt 2050, vilket betyder kraftigt minskade utsläpp liksom minskad energikonsumtion.

Sverige och sju andra medlemsstater agerar gemensamt och kräver bland annat att 25 procent av EU:s utgifter ska gå till projekt som bekämpar klimatförändringen. Mäktiga Tyskland finns inte med i det samarbetet, även om förbundskansler Angela Merkel uttryckt sitt gillande över förslaget.

Växande konflikt väst–öst

Väst och öst: Ska en medlemsstat kunna utnyttja EU:s pengapåse utan att ta ansvar för till exempel den gemensamma asylpolitiken? Det är en fråga som ställs på sin spets i kommande förhandlingar om långtidsbudgeten. Flera länder i väst vill villkora utbetalningarna.

Detta är ännu ett tecken på att konflikten mellan västra och östra Europa inte avtar. Tvärtom. Vid sidan av migration är EU:s institutioner på kollisionskurs med Polen och Ungern för att länderna urholkar rättsstatens principer.

Nu står Rumänien på tur. EU-kommissionen kräver svar om bland annat domstolarnas oberoende.

USA-krav blockerar handelsavtal

Världshandeln: EU har slutit flera stora frihandelsavtal de senaste åren, som med Kanada och Japan. Men de grundläggande spelreglerna för handel är i fara eftersom USA:s president Donald Trump blockerar världshandelsorganisationen WTO:s arbete.

Vid årsskiftet kan WTO helt upphöra att fungera som domstol för handelstvister eftersom domarna är för få.

Samtidigt pågår trevande försök att skaka liv i förhandlingarna om ett frihandelsavtal med USA. Hittills har det stupat på att amerikanerna vill att jordbruksprodukter ingår.

Trump försvårar relationer

Utrikes- och säkerhetspolitik: EU:s relationer på utrikesområdet har blivit mer komplicerade efter presidentbytet i USA. Trumps motvilja mot institutioner som EU och Nato, liksom sympatier för Putin, har sargat den så kallade transatlantiska länken.

Den framförhandlade kärnenergiuppgörelsen med Iran verkar bli svår att rädda. Gentemot Kina har EU blivit betydligt mer misstänksam och Ryssland splittrar medlemsstaterna.

Fortfarande finns handelssanktioner mot Ryssland efter kriget med Ukraina. Men flera länder, som Italien, är numera svåra att övertyga om att sanktionerna ska fortsätta.

Brittisk kris drar ut på tiden

Brexit: 27 av EU:s medlemsstater har spenderat oproportionerligt mycket tid och möda på den 28:e, Storbritannien, som inte längre vill vara med i unionen. Brittiska politiker och medborgare är djupt splittrade och därför drar frågan ut på tiden.

Hittills har EU27 visat en förvånande enighet runt Brexit. När förhandlingar ska starta om den framtida relationen med Storbritannien lär skiljaktigheterna bli synliga.

Dessutom är en ny brittisk premiärminister på ingång, sannolikt mindre EU-vänlig än Theresa May. Det är stor risk att Brexit fortsätter att präglade EU framöver.

Pia Gripenberg "

" Jimmie Åkesson pustade ut: "Jag har varit ganska orolig"

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Sverigedemokraterna går kraftigt framåt i valet till Europaparlamentet och blir tredje största parti. Framgången kommer efter en vecka av kris och turbulens. På valvakan utbröt jublet när det stod klart att väljarna av allt att döma inte påverkats.

Partiledaren Jimmie Åkesson klev ut ur den stora båt där han och delar av hans innersta krets väntat, korsade kajen och gick in på hotellet där partikamraterna höll valvaka.

På storbildskärmen visades det preliminära valresultatet för Sverigedemokraterna 15,4 procent – tredje största parti.

– Mår ni bra!? ropade partiledaren.

– JAAA! svarade publiken.

Det var ett svar som övertygade. För bara en vecka sedan var Sverigedemokraternas hela EU-organisation i gungning.

Den ena av partiets EU-parlamentariker Kristina Winberg ströks från listan och uteslöts ur partiet. Hennes kollega, partiets andra EU-parlamentariker Peter Lundgren, avslöjades i sin tur med att ha tagit en kvinnlig partikamrat på bröstet. Något som bevisades av en hemlig inspelning som Kristina Winberg gjort.

Och det var bara de första 24 timmarna av vad som kom att bli en vecka som handlade om nästan allt utom partiets politik. Peter Lundgren anmäldes och åklagaren inledde en utredning. Kristina Winberg har anmälts av sin tidigare partikamrat för förtal. Peter

Lundgren ställde även in flera av veckans viktigaste debatter och medieframträdanden.

Men när det preliminära valresultatet presenterades visade det sig att den gångna veckans turbulens inte tycktes ha påverkat väljarna.

– Behovet av Sverigedemokratisk politik blir inte mindre för att det händer något kring en enskild person, så nej jag tror inte att det spelar in så mycket som många andra kanske vill tro. Jag har märkt när jag åkt runt i landet att det är väldigt få som tar upp den här saken, det är en stor sak i media men inte bland väljarna, säger Jimmie Åkesson till DN efter talet till partikamraterna.

Han nämner i stället en annan farhåga han hade innan valet. Partiet har historiskt haft svårare att mobilisera sina väljare inför EU-val jämfört med riksdagsval.

– Jag har varit ganska orolig under de här veckorna som gått under valkampanjen. Våra väljare gillar inte EU och gillar inte att rösta i det här valet. Och ändå får vi ett bra resultat, jag är jättenöjd med det. Ni gör ett mycket bättre resultat än förra EU-valet, men blir inte större än Moderaterna av allt att döma. Är det en besvikelse?

– Nä. I ett sånt här val spelar det ingen större roll egentligen. Det är klart att vi gärna hade skickat fyra personer till Bryssel men det är ingen nationell tävling på det sättet.

Samtidigt var det tydligt under valkvällen att flera av partiets ledande företrädare hoppades in i det sista på att gå om Moderaterna och bli näst största parti. Partisekreteraren Richard Jomshof tror att en sån placering skulle kunna få betydelse även i inrikespolitiken.

– På ett psykologiskt plan är det klart att det är väldigt viktigt att vara andra största parti. Vi har varit tydliga med att vi vill se ett socialkonservativt block, det är klart att om vi är största parti så kan det skicka ut signaler att den typen av politik som vi företräder är något som väljarna efterfrågar. Det kanske skulle kunna innebära att bildandet av ett sådant block underlättas, säger han.

När partiets förstanamn Peter Lundgren tog en paus under den sista veckan klev Charlie Weimers in, SD:s tredjenamn och tidigare medarbetare till Kristdemokraternas Lars Adaktusson i Bryssel. Han kommer nu företräda sitt nya parti tillsammans med Peter Lundgren och Jessica Stegrud.

– Jag inser att jag blivit rikskändis nu. På tåget kom det fram två Malmö FF-supportrar och ville snacka politik. I köpcentret var det ett pensionärspar. Men när valrörelsen drog igång var det en ledarsida som skrev ”Vem är Charlie Weimers?”, säger han. Precis som de andra kandidaterna är han mycket nöjd med valresultatet.

– Jag är fantastiskt glad. Vi gör ett kanonresultat i ett val där vi tidigare har haft svårt att mobilisera väljare. Dessutom har vi nått nya väljare, säger Charlie Weimers.

Opinionsmätningarna hade inför valet placerat Sverigedemokraterna på en andraplats, med en knapp ledning före Moderaterna. I DN/Ipsos tre dagar före valet låg partiet på 16,9 procent. I förra EU-valet 2014 fick partiet 9,7 procent och hamnade då på femte plats efter både Liberalerna och Miljöpartiet.

Mikael Delin
mikael.delin@dn.se "

" MP:s resultat ”en seger” trots två tappade mandat

DN. MÅNDAG 27 MAJ 2019

Miljöpartiet backar markant jämfört med förra EU-valet – men slår förväntningarna och får betydligt större stöd än i höstens riksdagsval.– Det här är en fantastisk arbetsseger, sade toppnamnet Alice Bah Kuhnke från scenen vid partiets valvaka.

MP får 11,4 procent av rösterna enligt det preliminära valresultatet, en minskning från 15,4 procent vid EU-valet 2014 och ser därmed ut att tappa två av fyra mandat.

Ändå var det positiva tongångar på partiets valvaka. Partiet gick både bättre än opinionsundersökningarna spått och får betydligt fler röster än i höstens riksdagsval (4,4 procent).

– Det känns fantastiskt, vi ser det som en tydlig signal att väljarna vill ha mer grön politik i Europa, säger Jakop Dalunde, som suttit i EU-parlamentet sedan 2016 och är tredjenamn på årets lista.

MP:s kollegor i EU-parlamentets gröna grupp har gjort starka val i flera länder, däribland Tyskland, Finland och Nederländerna, och kommer att få fler mandat totalt sett.

– Det kommer göra det lättare för oss att få igenom grön politik, och vi har goda möjligheter att bli vågmästare och därmed få stort inflytande i många tunga beslut, säger Jakop Dalunde.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se "

" Tre nej i lokala folkomröstningar

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Samtidigt som Sverige röstade i EU-valet genomfördes folkomröstningar i tre kommuner i landet.

I Svedala hade en namninsamling föranlett en omröstning om etablerandet av ett fängelse i kommunen. Det preliminära resultatet på natten mot måndagen visade på ett rungande nej, drygt 71 procent av rösterna.

De båda Ölandskommunerna Mörbylånga och Borgholm röstade om en kommunsammanslagning, precis som man gjorde i samband med EU-valet för tio år sedan. Och precis som 2009 sa öborna åter nej till en sådan sammanslagning, men med knapp marginal; cirka 56 procent röstade nej.

De tre lokala folkomröstningarna verkar ha haft en stark effekt på valdeltagandet, som i samtliga kommuner ökade med 20 procentenheter jämfört med EU-valet 2014.

DN "

" Liberalerna landade precis över spärren

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Valvakan blev en nagelbitare för partiet som kallar sig Sveriges mest europavänliga. De verkar med en hårsman behålla sin plats i Europaparlamentet.– Vi hade önskat ett bättre resultat, men i det här läget är det viktigast att vi behåller ett mandat, säger partiledare Jan Björklund.

Två mandat blev till ett, men ett jubel steg ändå i lokalen när det preliminära resultatet presenterades, där Liberalerna säkrar sin plats i Europaparlamentet – efter att i mätningar balanserat på spärren. Jan Björklund höll ett kort tal när de första siffrorna kom, där han tackade de som röstat på partiet, men konstaterade att det är oklart hur långt det räcker.

– Vi är naturligtvis besvikna, vi hade velat behålla våra två mandat. När partier backar säger man ofta ”Vi nådde inte ut med vårt budskap”, men så tänker jag inte säga. Vi har nått ut med vårt budskap, men det har blåst europafientliga vindar.

Partiet landar på 4,1 procent i det preliminära resultatet, mer än en halvering från 2014 års resultat. Björklund säger att förra valets resultat var exceptionellt.

– Marit Paulsen var den person som var allra mest personkryssad för något parti någon gång i Sverige, så det förstod vi att vi inte skulle upprepa.

En förklaring till det låga väljarstödet är både partisekreterare Maria Arnholm, toppkandidat Karin Karlsbro och partiledare Jan Björklund överens om: det de ser som högerpopulismens framväxt.

– Kanske var vädret i Stockholm i dag var typiskt för den tid vi lever i – att det blåser kallt. Vi lever i en tid där det blåser starka högerpopulistiska vindar och det ser vi och det tycker jag har påverkat valrörelsen i hög grad, säger Karin Karlsbro.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

" Moderaterna fick sin revansch i EU-valet

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Moderaterna fick sin revansch till slut. Partiet ökar flera procentenheter jämfört med besvikelsen från 2014. – Jag hade det på känn, säger M-ledaren Ulf Kristersson.

För en månad sedan var Moderaterna ett ganska olyckligt parti. De hade förlorat den långa kampen för regeringsmakten och de hade mist vännerna i Alliansen. Det fanns en stark oro internt för att EU-valet skulle gå lika dåligt som 2014 eller sämre. Men de kom ikapp.

Gästerna på valvakan på Norra Bantorget jublade öronbedövande när resultatet släpptes sent på söndagskvällen.

- Det är faktiskt nio år sedan vårt parti hade en valframgång, så se till att fira, uppmanade partiets förstanamn Tomas Tobé sina kollegor.
- Det är nu vi ska göra Sverige tryggare, Europa mer demokratiskt och världen mer grön och hållbar, ropade en tårögd Arba Kokalari, partiets fjärdenamn, från scenen.

M ser ut att få fyra platser, helt i linje med moderatledarens uttalade mål om att bli större och öka ett mandat.

- Jag hade det på känn. Vi har pratat sakpolitik, vi har hållit oss till de stora viktiga sakfrågorna och hellre pratat om vår egen politik än förtalat andras, säger partiledaren Ulf Kristersson på kvällen.

En rad moderater som DN talat med anser att rapporteringen om Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna har spelat roll för Moderaternas ökning.

- Allt som stör bilden av saklighet och seriositet påverkar val. Jag tycker vi har hållit oss till vår linje, säger Kristersson.

Partiets riksdagsledamot och rättspolitiska talesperson Johan Forssell anser att hans parti lyckades bättre med sin kampanj än andra.

- Jag tror att många uppfattar att valrörelsen handlat om rätt oväsentliga saker, som till exempel handväskor, medan vi hållit oss till sakpolitiken. Och Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har gjort en del misstag. Då tror jag många väljare söker sig till ett tryggt och etablerat parti som Moderaterna.

Bakom glädjetårarna pustade många ut. Bara någon vecka tidigare visade DN/Ipsos 13,6 procent för M, samma siffra som besvikelsen från 2014.

- Ett EU-val är inte samma sak som ett nationellt val. Men Moderaterna har lägre siffror i opinionsmätningarna än vad vi vill ha och ytterligare ett dåligt EU-val hade inte gjort vår situation bättre, säger Johan Forssell.

Hans riksdagskollega Hanif Bali är säker på att partiet särskilt gynnades av brotts- och trygghetsfrågorna.

- Vi höll vårt budskap hela valrörelsen och hattade inte runt som många andra partier gjorde. Jag tror att vi gynnas av att när andra sysslat med pajkastning har det för oss handlat om sakfrågorna.

Partiet blev största parti bland unga – en bedrift, anser Moderata ungdomsförbundets ordförande Benjamin Dousa.

– Äntligen bryter Moderaterna en nedåtgående trend och ökar i ett val. Att vi dessutom vann skolvalet och blev största parti bland unga visar att framtiden är blå.

Årets valresultat kan framstå som bättre än det är eftersom det jämförs med 2014 års besvikelse på 13,6 procent, menar flera moderater.

En av partiets nuvarande EU-parlamentariker, Christofer Fjellner, konstaterar att det är Moderaternas första glada valvaka sedan 2010. – Vi gjorde ett så fruktansvärt dåligt val förra gången, så jag har känt mig ganska trygg med att vi skulle göra ett bättre resultat den här gången. Vi borde prestera bättre än det här också. Men sett till hur det politiska landskapet ser ut är det ett ganska bra resultat, säger han. Partiets kommunalråd i Staffanstorps kommun, Christian Sonesson som styr kommunen tillsammans med Sverigedemokraterna, jublar inte.

– Det är ett okej val som vi gör. EU-val är alltid svårt att jämföra med riksdagsval. Vi tar inte fullt ut tillvara på det folkliga motståndet emot regeringssamarbetspartierna,

Han hör till de moderater som tycker att Moderaternas kommunikation måste bli bättre.

– Vi måste fortsätta vässa vår retorik och bli tydligare. Mycket arbete kvarstår i den delen, säger Sonesson.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se "

" Abortdebatten lade skugga över jublet på KD:s valvaka

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Kristdemokraterna gjorde sitt bästa EU-val någonsin, men den senaste veckans abortdebatt drog ned stämningen något. Den allmänna opinionen på partiets valvaka var att KD blivit orättvist attackerade av de andra partierna och partiledarna. – Det har varit alla mot Kristdemokraterna, säger partisekreteraren Peter Kullgren.

Lars Adaktusson, huvudpersonen i den senaste veckans abortdebatt, syntes inte till på Kristdemokraternas valvaka vid Hötorget i centrala Stockholm under söndagskvällen.

Det var under några timmar oklart om den forne EU-parlamentarikern skulle dyka upp eller inte. Efter ett tag lät han dock meddela att han stannar hemma den här gången.

När SVT:s vallokalsundersökning kom vid 21-tiden dämpades jublet för en stund. 7,5 procent – en rejäl bit under det superval som bland annat den senaste DN/Ipsos-mätningen förutspådde för partiet.

Partisekreteraren Peter Kullgren tycker att den senaste veckans abortdebatt har satt käppar i hjulen för Kristdemokraterna. Han tycker också att debattklimatet har varit "alla mot Kristdemokraterna".

– Vi har varit attackerade av alla partier de senaste två veckorna. Man har velat sätta en bild av KD som inte stämmer. Det här gör man för att

man har varit livrädd för våra framgångar. Lars Adaktusson säger själv att han står bakom svensk abortlagstiftning. Men de andra partierna har vägrat att höra på det örat, säger Peter Kullgren.

Efter att DN kunde avslöja att Lars Adaktusson röstat emot abort 22 gånger under sin tid i EU-parlamentet har kritiken mot partiet haglat. Ännu under fredagens slutdebatt med toppkandidaterna var abortfrågan en av de centrala.

Kristdemokraternas hållning har hela tiden varit att upprepa att de ”står bakom den svenska abortlagstiftningen”. Samtidigt har partiledaren Ebba Busch Thor medgett att Lars Adaktusson ”gjort fel ibland”.

Centerpartiets toppkandidat Fredrick Federley fick i fredags frågan varför han och de andra politikerna inte nöjer sig med Kristdemokraternas förklaring.

– Därför att Lars Adaktusson inte är vem som helst, han är vice partiordförande. Och de var ute och försvarade honom först men sen är det trycket i samhällsopinionen som har tvingat dem att ta ett steg tillbaka, sade Federley.

Efter vallokalsundersökningen var långt ifrån alla på valvakan övertygade om att partiet skulle nå sitt mål om två mandat. Andre vice partiordförande sa att det skulle vara ”fantastiskt” om så blev fallet.

– Att inte vara en ensam parlamentariker. Utan att få bilda en liten grupp, sade Jakob Forssmed, och tillade att målet om två mandat var ”djärvt”.

Han oroade sig dock i onödan, då Kristdemokraterna ett par timmar senare kammade hem sitt bästa EU-valresultat någonsin: 8,6 procent. Men känslan av att ha blivit orättvist behandlade under de senaste veckorna höll i sig.

Toppkandidaten Sara Skyttedal tog till och med upp det under sitt tacktal.

– Tack för att du har täckt upp när jag har varit fast i det här mediatjafset, sade Skyttedal till nya EU-kollegan David Lega från scenen.

Även under kommentaren efteråt återkom Skyttedal till den senaste veckans tumult och menade fortsatt att KD fått orättvis kritik.

– Vi har haft som mål att nå två mandat. Det är uppenbart att de senaste veckornas försök att mota ner oss och smutskasta oss, har inte lönat sig. Väljarna har visat med all önskvärd tydlighet vad de vill ha. Alla försöken att trycka ner oss har varit helt misslyckade, sade Skyttedal.

Evin Badrniya, är förbundsstyrelseledamot i KDU och tror att debatten om abort som pågått under den senaste veckan, skulle kunna ha skapat oro hos Kristdemokraternas unga, kvinnliga väljare.

– Jag har fått frågor från mina tjejkompisar som undrat över abortfrågan. Då har jag fått förklara och lugna dem. Men det är klart att det väcker frågor, tror Evin Badrniya.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" S gör sitt sämsta val – men behåller sina fem mandat

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Det blev tyst på Socialdemokraternas valvaka när prognosens resultat presenterades. I stället för att ha brutit trenden och ökat, som SVT:s vallokalundersökning pekade på, backade partiet till 23,6 procent – det sämsta resultatet hittills.

Statsminister Stefan Löfven var tydlig i sitt tacktal till partivännerna efter att partiet gjort sitt sämsta val hittills.

– Det är klart att vi har önskat oss ett bättre resultat, sade han.
– Men vi behåller ställningen som största parti, och vi behåller våra fem mandat, tillade han till applåder.

När vallokalundersökningen kom klockan 21 visade den på att Socialdemokraterna ökat med 0,9 procent till 25,1 procent. Det utlöste ett jubelvrål och smattrande applåder. Lättnaden hos Socialdemokraterna var också ett uttryck för hur nervösa många hade varit inför söndagens val.

Men jublet varade bara i två timmar. När det preliminära valresultatet kom klockan 23 hade S backat till 23,6 procent. Och under några sekunder blev det tyst – luften gick ur de församlade valarbetarna. Inrikesminister Mikael Damberg hade glatt sig åt att förbannelsen – att S har backat i samtliga EU-val sedan Sverige gick med i EU – var bruten.

– Det är ändå ett hyggligt resultat, sade han till DN.
Men förbannelsen ligger kvar?
– Exakt, exakt, svarade han med ett ironiskt leende.

Spänningen märktes hos ledande socialdemokrater när de anlände till partihögkvarteret på Sveavägen i Stockholm. Opinionsmätningar har pekat på framgångar för högerpopulistiska och extremistiska partier, något som Heléne Fritzon, Socialdemokraternas toppkandidat, påpekade när DN pratade med henne.

– Det är en oroande utveckling och det gör att det här är ett värderingsval – det gäller att stå upp för demokratiska värderingar och rättigheter, sade hon.

– Jag hoppas att något händer här. Vi kan inte räkna med en tillbakagång, men det gäller att stoppa deras framgångar.

Det var även ett tema för statsminister Stefan Löfven, som såg framför sig ett bredare samarbete i EU-parlamentet än vad som har varit det hittills vanliga.

– Ungefär som vi har här, sade han på en presskonferens och syftade på januariöverenskommelsen mellan regeringen, Liberalerna och Centerpartiet.

En av de få som tycktes tämligen obekymrad var just Stefan Löfven. Avspänt leende gick han förbi fotograferna in till valvakan.

– Jag ser fram mot en härlig valvakekväll. Jag hoppas att valdeltagandet blir högt och att det går bra förvisso, naturligtvis, sade han.

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll var ”övertygad” om ett valdeltagande jämfört med 2014. Så även Fritzson.

– Och det brukar gynna oss, sade hon.

Moderaterna ökar med mer än tre procentenheter, vilket Damberg tror är ett resultat av turbulensen kring SD och KD i valrörelsens slutskede. Han syftade på skandalen kring Sverigedemokraternas Peter Lundgrens sexuella trakasserier och diskussionen om Kristdemokraternas syn på aborträtten.

I slutskedet av valrörelsen rök också Heléne Fritzson ihop med KD:s Sara Skyttedal. Fritzson hade avfärdat Skyttedals användande av lyxföremål som Gucciväskor och sportbilar för att projicera en viss image.

– Sara Skyttedal får ha vilken väska som hon vill. Men hon använde väskor och sportbilar som politisk rekvisita, sade Fritzson när hon kommenterade angreppet.

– Och då måste hon svara på frågor på den politiken. Hon tillade att Skyttedal inte är tydlig när det gäller aborträtten och påpekade att Lars Adaktusson ”står över” Sara Skyttedal då denne är andre vice ordförande i partiet.

– Så det är hans linje som gäller. Lars Adaktusson har 22 gånger i EU-parlamentet röstat emot olika uttalanden som stödjer kvinnors rätt till abort. Han har svarat med att han rösta så för att parlamentet inte har någon beslutanderätt när det gäller abort.

I sitt tal till partivännerna gick också Heléne Fritzson in på just kvinnors rättigheter – utan att nämna Adaktussons namn. Hon upprepade att det hade varit ett värderingsval.

– Vi har haft starka budskap, det är mycket som står på spel. Och vi har visat att vi har legat rätt, sade hon.

Man får gå tillbaka till riksdagsvalet 1908, innan kvinnor fick rösta och där en minimiinkomst krävdes för att få rösta, för att hitta ett lägre resultat än Socialdemokraternas resultat under söndagen. Partierna har tappat röster i varje år sedan EU-inträdet, från 28,06 procent 1995 till söndagens 23,6 procent.

Socialdemokraternas låga resultat speglar en bredare trend där Socialdemokratiska partier i Europa tappar makt, både på nationell och på EU-nivå. Enligt Europe Elects prognos ser Socialdemokraternas grupp i EU-parlamentet, S&D, att tapp över 50 av sina 191 platser i parlamentet.

Dan Lucas

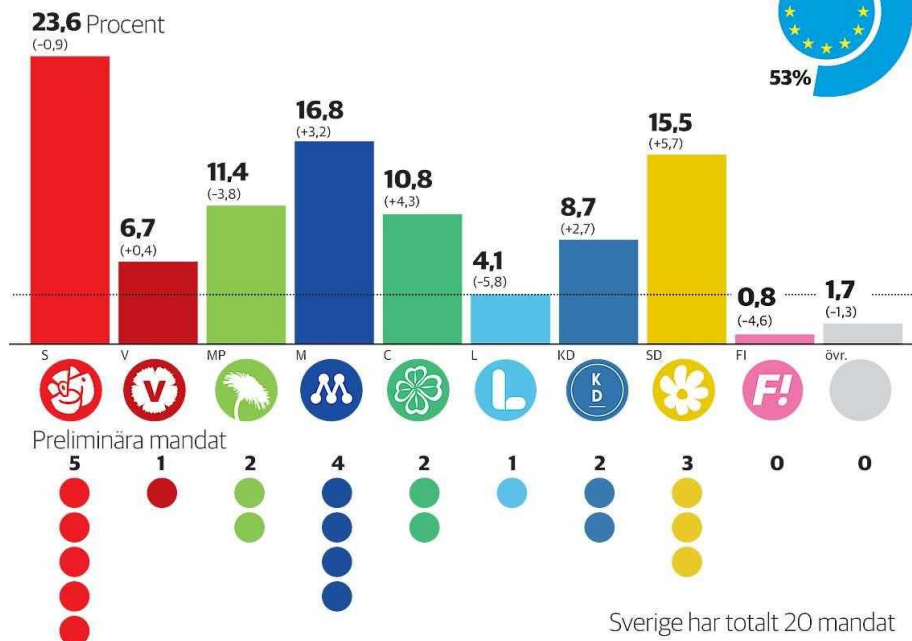
dan.lucas@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

Preliminärt resultat Sveriges val till EU-parlamentet

Siffrorna hämtade kl 23.17 med 5914 av 6305 valdistrikt räknade.
(Förändring sedan 2014 inom parentes i procentheter). Källa: Valmyndigheten.

"SD vinnare – men S är kvar på förstaplats

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Sverigedemokraterna blev EU-valets största vinnare. Med 15,5 procent av rösterna erövrar partiet ett tredje mandat i Europaparlamentet. För Liberalerna blev valnatten en rysare men med 4,1 procent ser partiet ut att klara spärren med nöd och näppe.

Vid denna upplagas pressläggning återstod fortfarande en del valdistrikt att räkna och det gick inte ännu att med 100 procents säkerhet fastslå att Liberalerna klarat spärren på fyra procent.

Drygt ett halvår efter riksdagsvalet och en rekordlång regeringsbildning var det på söndagen åter dags för svenskarna att gå till valurnorna. Den sista veckan har temperaturen stigit i valrörelsen i och med avslöjandet att Sverigedemokraternas toppkandidat Peter Lundgren betett sig illa mot en kvinnlig partikamrat. Samtidigt hamnade Kristdemokraterna i hetluften efter DN:s granskning som visade att andre vice ordföranden Lars Adaktusson under sin tid i EU-parlamentet konsekvent röstat mot ställningstaganden för aborträtten. KD ser ut att ha tagit stryk av debatten den senaste veckan (se artikel härintill). SD däremot verkar ha hållit sig kvar på den nivå som syntes i de sista opinionsundersökningarna före valdagen.

SD ökar från 9,7 procent i EU-valet 2014 till 15,5 procent i år. Det är SD:s i särklass bästa valresultat i EU-sammanhang – i valet för tio år sedan låg man på blygsamma 3,3 procent. Om siffrorna står sig när samtliga röster är räknade blir Sverigedemokraterna dock kvar som tredje största parti efter ettan Socialdemokraterna och tvåan Moderaterna.

– Det är fantastiskt. Vi har lyckats locka våra gräsrotter och satsat på de som sliter för oss, säger Jessica Stegrud, SD:s andranamn i EU-valet.

Miljöpartiet klarade spärren till Europaparlamentet med bred marginal men resultatet på 11,4 procent är ändå ett stort tapp. Siffrorna för MP kan jämföras med succén för fem år sedan då partiet fick stöd av 15,4 procent av väljarkåren och erövrade hela fyra mandat i Europaparlamentet.

Opinionsmätningarna har pekat mot att både Miljöpartiet och Liberalerna skulle backa i valet och så blev det också.

Liberalerna får 4,1 procent vilket betyder att partiet får stanna kvar i Europaparlamentet, om inget ändras när de sista distrikten räknas. Efter illvarslande siffror i SVT:s vallokalsundersökning blev väntan på rösträkningen en nagelbitare på Liberalernas valvaka.

– Det är de Europakritiska och Europafientliga partierna som har haft medvind både i Sverige och i hela Europa under den här valkampanjen och under en tid, sade L-ledaren Jan Björklund på valvakan.

Liberalernas siffror ska jämföras med de 9,9 procent som partiet fick i Europavalet 2014. Både då och i valet dessförinnan (2009) gjorde partiet betydligt bättre ifrån sig än i riksdagsvalen. En avgörande skillnad stavas Marit Paulsen. Den folkkära politikern med djurskydd som specialitet var en formidabel röstmagnet, dokumenterat i form av svårslagna mängder personkryss. I årets val är det den jämförelsevis mycket anonyma Karin Karlsbro som har toppat L-listan, efter att den givna ettan Cecilia Wikström petats i sista stund.

Miljöpartiet klarade spärren till Europaparlamentet med bred marginal men resultatet på 11,4 procent är ändå ett ras. Siffrorna för MP kan jämföras med succén för fem år sedan då partiet fick stöd av 15,4 procent av väljarkåren och erövrade hela fyra mandat i Europaparlamentet.

En skillnad mot förra gången är att partiet nu är hårt prövat av snart fem år i regeringsställning tillsammans med Socialdemokraterna vilket har tvingat miljöpartisterna till många smärtsamma kompromisser. I höstas var MP snubblande nära att åka ur riksdagen. I det perspektivet kan siffrorna i EU-valet ändå ses som en framgång.

Vid sidan av SD ser C ut att bli en av valets vinnare. Partiet får enligt rösträkningen klockan 23.15 10,8 procent vilket ser ut att ge två mandat. Det kan jämföras med att partiet i EU-valet 2014 fick 6,5

procent av rösterna, vilket då var början på en uppgång för C efter en period med mycket svagt opinionsstöd. Den gångna mandatperioden har C haft ett mandat i EU-parlamentet.

Socialdemokraterna får enligt den första rösträkningen 23,6 procent av rösterna vilket är aningen sämre än 2014. I de tre senaste EU-parlamentsvalen har Socialdemokraterna landat på ett valresultat på drygt 24 procent. Söndagens siffror kan jämföras med de 28,3 procent som S fick i riksdagsvalet i fjol. Om resultatet står sig när alla röster är räknade kommer S sannolikt att få behålla fem mandat i EU-parlamentet.

Vänsterpartiet går mot ett väljarstöd på 6,8 procent. I förra EU-valet nådde partiet 6,3 procent vilket gav ett mandat.

Feministiskt initiativ får som väntat lämna Europaparlamentet. Väljarstödet stannar på 0,8 procent vilket gör att partiet förlorar sitt enda mandat. 2014 lyckades Fi få 5,5 procent av rösterna och tog sig för första gången in i EU-parlamentet.

Preliminärt var valdeltagandet 53,3 procent, en uppgång från 48,9 procent i EU-valet 2014.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

Mikael Delin

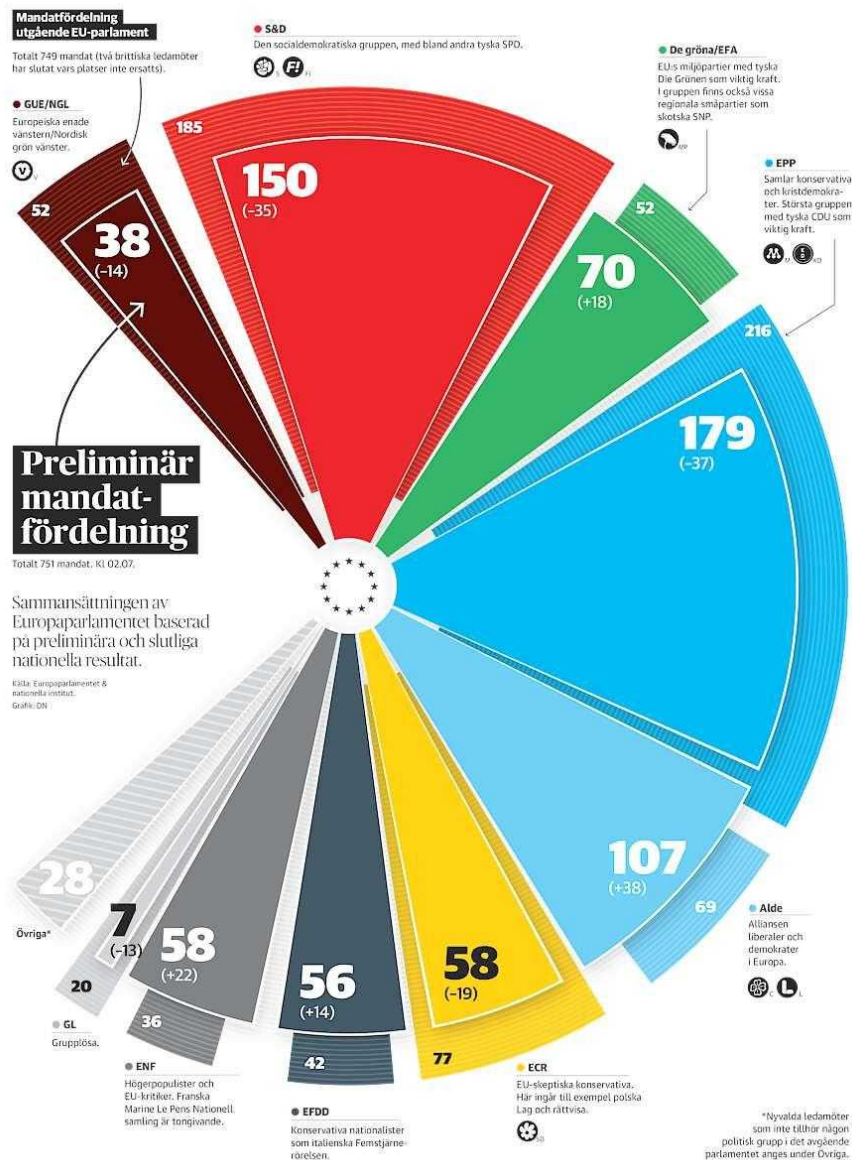
mikael.delin@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Pia Gripenberg: Gröna vinden starkare än väntat

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Bryssel. Den gröna vinden blåste starkare än väntat i EU-valet. Högervinden har däremot mojnät på flera håll. EU-vänner kan därför se valutgången i det som kallats ödesvalet som bättre än befarat. I kommande parlament får gröna och liberala partier nyckelrollen när nya allianser ska skapas.

De första preliminära valresultaten i EU:s 28 medlemsstater visar att opinionsinstitutet underskattat den gröna vågen. Partigruppen väntades få högst en handfull nya ledamöter. Nu verkar det bli runt 15. Det beror framför allt på bra resultat i folkrika medlemsstater som Frankrike och Tyskland. De tyska gröna är nu klart största andra parti i landet med över 20 procent av rösterna.

Tyska S ser ut att landa på runt 15 procent. Det betyder fler gröna ledamöter och ökat inflytande i ett mer splittrat EU-parlament. Det fina resultatet för franska gröna partiet, enligt de första prognoserna, bidrar till att Emmanuel Macrons parti En Marche inte vinner i Frankrike.

Men även i länder som Belgien, Nederländerna och Finland går gröna framåt. I Finland fick gröna mer röster än socialdemokraterna, som nyligen vann riksdagsvalet. De många skolor som klimatdemonstrerar över Europa har säkert bidragit till uppgången. Det som kallas Greta Thunberg-effekten.

Sammantaget betyder fler gröna ledamöter förstås att deras inflytande ökar i ett mer splittrat EU-parlament. Gröna, tillsammans med liberaler, kommer att spela en nyckelroll när nya majoriteter ska skapas i parlamentet.

Högerpopulisterna blir också väsentligt fler i parlamentet framöver. Dock inte i den omfattning som spåts i prognoserna.

Största triumfen för högerpopulisterna är att Marine Le Pens parti Nationell samling ser ut att knocka Emmanuel Macrons En Marche. Här, i en av EU:s grundarstater. Där just Macron blivit den EU-politiker som drivit på ökat samarbete mellan medlemsstaterna och att unionen ska ta mer plats i världen.

Nu visar det sig att han inte ens kan försvara sitt projekt på hemmaplan. Det lär få hans värde att sjunka i övriga stats- och regeringschefers ögon, vilket kan påverka Macrons inflytande över vilka personer som får EU:s toptjänster framöver.

Men det är viktigt att inte överdriva Marine Le Pens framgång. Hennes parti var störst redan i valet 2014. Och antalet som röstat på henne har inte ökat. Snarare kan hon tappa någon ledamot i EU-parlamentet när alla röster till slut är räknade.

Den omtalade högervinden blåser alltså inte så starkt som opinionsmätningar antytt. I stället för att partierna på yttersta högerkanten får över 200 ledamöter i parlamentet, som mätningarna trodde, blir det snarare kanske 170. Av totalt 751.

I Belgien och Italien går högerpopulisterna framåt. Men de når inte alls så långt som väntat i Tyskland och Nederländerna.

Förmodligen väntar nu en stökig period innan de olika högerpopulistiska och -extremistiska partierna bestämt hur de ska organisera sig. I dag är de uppdelade på tre partigrupper. Det lär åtminstone bli två olika framöver om svenska SD ska hålla sitt löfte att inte flytta ihop med Le Pen och Italiens Salvini.

Hur det ska gå till är oklart. Partier som i dag ingår i samma grupp som SD, som Dansk folkeparti och Sannfinländarna, har sagt att de vill ingå i just Salvinis grupp. Dessutom kommer brittiska Tories att lämna gruppen efter Storbritanniens utträde.

Just Brexit komplicerar högerflanken i EU-parlamentet. Niger Farages Brexit Party kommer att rycka in med en stor trupp nu. Men samma trupp lämnar också så småningom.

Det är mycket möjligt att vi får se olika högeruppställningar före och efter Brexit.

Parlamentets två största partigrupper, EPP där M och KD ingår, samt S&D, där S ingår, tappar båda rejält. EPP allra mest. Det betyder att den majoritet som EPP och S&D kunde bilda i det tidigare parlamentet inte längre finns.

För att beslut ska gå igenom framöver behövs alltså nya koalitioner. Den liberala gruppen och den gröna blir, som nämnts, nyckelspelarna. Även om det blir fler kompromisser och långsammare beslutsfattande i nya parlamentet innebär valutgången inte alls de blockeringar som en del befarat. Utfallet i ödesvalet har för EU-vänner har blivit betydligt bättre än befarat.

En viktig förklaring är förmodligen det högre valdeltagandet. 2014 röstade 43 procent av EU:s röstberättigade. Detta år är preliminära siffran 50,5 procent. Väljare som tidigare år inte brytt sig om att rösta har i år gått till vallokalerna. Det har sannolikt stoppat ytterkantspartiernas möjlighet till genombrott.

Pia Gripenberg "

"1 NEDERLÄNDERNA. EU-valet i Nederländerna blir en rysare för Geert Wilders parti PVV. Just nu ser det ut som om det helt åker ut ur parlamentet. I stället kniper partiet med namnet 50+ sista mandatet. Det är ett parti som verkar för de äldres bästa. Det lär krävas omräkningar för att fastställa slutresultatet.

2 GREKLAND. EU-valet kan betyda slutet för premiärminister Alexis Tsipras. Det misslyckade resultatet, hans parti Syriza hamnade efter Ny demokrati, gör att han utlyser nyval. Syriza fick cirka 24 procent och Ny demokrati 33,5 procent.

3 CYPERN. För första gången kommer en turkcyriot in i Europaparlamentet. Niyazi Kızılyürek är 60-årig historiker som kandiderat för vänsterpartiet Akel. "

" Högerpopulisternas ökning mindre än väntat

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Nej, högerpopulisterna kommer inte att ta över makten i Europa, även om Marine Le Pen i Frankrike och Brexitpartiet i Storbritannien tog spektakulära segrar. Trots svidande förluster är de största europeiska partigrupperna desamma som förut: konservativa EPP och socialdemokratiska S&D.

Konservativa EPP och socialdemokratiska S&D är "de två stora" som tills söndagens val hade majoritet i EU-parlamentet. Som väntat får de nu en rejäl bakläxa av väljarna runt om i Europa.

Enligt prognoser på söndagskvällen förlorar EPP 39 mandat och S&D 38 av parlamentets 751.

Värst svider förlusten kanske för tyska socialdemokraterna SPD som stannar på 16 procent, en minskning med hela 11 procentenheter. Ett mått på katastrofen är att fler förstagångsväljare röstade på satirpartiet Die Partei än på SPD.

Ett annat anrikt parti som straffas hårt är brittiska Tories, avgående premiärministern Theresa Mays parti, som hamnar först på fjärde plats med cirka 12 procent – i ett val som de flesta sett som en folkomröstning om Brexit.

Kvällens stora segrare är förstås Marine Le Pen, vars högernationalistiska Nationell samling vann kampen mot

Renässanslistan, som president Emmanuel Macrons parti heter i EU-valet. Detta är den duell som har fått symbolisera en tänkt delning av Europa mellan två nya poler, mellan nationalisterna och liberalerna.

Men även om Macron får finna sig i en andraplats så går hans liberala block framåt på Europavå. Partigruppen Alde, där svenska C och L ingår, rycker fram från 68 mandat till 101 enligt prognosen – mycket på grund av att Macrons parti nu ingår där. I andra länder tycks den traditionella höger och vänsterns förluster på motsvarande sätt ha täckts av en grön våg. I Tyskland seglar De gröna upp som näst största parti efter CDU/CSU och lockar mer än var femte väljare. I ett land som Irland tredubblade det gröna partiet sin väljarandel till runt 15 procent.

Men efter allt tal om en total omvandling av europeisk politik är det största Europapartiet fortfarande EPP, och S&D är fortfarande tvåa. Tredje störst är liberala Alde och fjärdeplatsen ligger inom räckhåll för den gröna gruppen.

Högerpopulisterna då? Jo, de går fram – sammanlagt för de tre grupper där dessa partier ingår från 155 mandat till 173. Ungerns premiärminister Viktor Orbán är en informell ledare för Europas högerpopulister. Han vann också som väntat en överlägsen seger i ett val som många kallade riggat till förmån för hans parti Fidesz. 56 procent av ungrarna röstade på Orbáns parti och de största oppositionspartierna fick nöja sig med runt 10 procent.

Men Orbán står utanför de nationalistiska grupperna som avstängd medlem av EPP. Den nationalistiska höger är splittrad och även om partigrupperna skulle kunna agera samordnat – vilket inte mycket

tyder på – ger mandaten ingen möjlighet till vågmästarroll eller inflytande över vem som blir nästa kommissionsordförande.

Allt tyder i nuläget på att ”de två stora” kommer att göra upp om de viktiga posterna. Men utan majoritet kommer de att tvingas söka stöd, kanske av Macron eller av den gröna gruppen.

Ingmar Nevéus "

173 mandat i EU-parlamentet får de tre grupper där de högerpopulistiska partierna ingår. Det innebär en ökning med 18 mandat. "

" EU-valet 2019

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Storbritannien: Seger för Brexitpartiet

Egentligen var det inte tänkt att britterna skulle gå till valurnor-na, men på grund av låsningarna i parlamentet har EU-utträdet skjutits upp – något som nu lett till massivt proteströstande.

Med nära hälften av rösterna räknade hade högerpopulisten Nigel Farage nya Brexitpartiet fått 31 procent av rösterna. Även Liberaldemokraterna gjorde ett mycket bra val, med omkring 20 procent.

Liberaldemokraternas öppet Brexitfientliga linje tros ha lockat väljare som vill stanna i EU, medan Brexitpartiet förespråkar ett omedelbart och avtalslöst EU-utträde.

De båda stora partierna Tories och Labour gjorde extremt dåliga val. Labour fick omkring 16 procent och regerande Tories mindre än 10 procent.

Erik de la Reguera "

"De Grönas tillväxt ritar om politiska kartan i Tyskland

Angela Merkels Kristdemokrater CDU/CSU försvarade positionen som största parti med 28,4 procent av väljarstödet, men backade samtidigt rejält (-7) jämfört med förra valet, visar siffrorna när nästan alla röster var räknade. Ännu sämre gick det för Socialdemokraterna SPD som förlorade närmare varannan väljare och landade på bottenrekordet 15,5 procent.

Valets stora vinnare blev i stället miljöpartiet De Gröna som nu får stöd av var femte väljare och har seglat upp som näst största parti. Framgångarna ritar om den politiska kartan i Tyskland och tyder på att De Gröna kan vara en politisk kraft att räkna med i även i den tyska inrikespolitiken framöver. Partiet har haft draghjälp av klimatfrågan som dominerat den tyska debatten under våren och har också gynnats av att sitta i opposition.

Lina Lund

Framgång för polska högerpopulister

Europeiska koalitionen, en valallians där bland annat oppositionspartiet Medborgarplattformen (PO) ingår, fick 39,1 procent av rösterna enligt vallokalsundersökningarna. Det nybildade Europavänliga partiet Wiosna (Våren), som leds av hbtq-aktivisten Robert Biedron, fick 6,6 procent. Vallokalsundersökningarna i Polen visar på seger för Jaroslaw Kaczynskis högerpopulistiska regeringsparti PiS (Lag och rättvisa). Opinionsmätarna Ipsos gav PiS 42,4 procent av rösterna. Om prognoserna håller innebär det en rejäl uppgång jämfört med EU-valet 2014, då partiet fick drygt 31 procent. Det polska valet till Europaparlamentet ses som en förpostfäktning till parlamentsvalet i november. Intresset för EU-valet var väsentligt mycket högre i år jämfört med valet 2014, då bara 23 procent av valmanskåren röstade. I år var siffran 43 procent.

Erik Ohlsson

Förbundskansler Kurz vinnare på "Ibizaaffären"

Efter att "Ibizaaffären" kastat in Österrike i en av de svåraste politiska kriserna sedan andra världskriget har söndagens val knappt handlat om EU, utan snarare setts som en temperaturmätare av inrikespolitiken. Skulle väljarna straffa eller belöna förbundskansler Sebastian Kurz?

Det var trots allt han som bjöd in det skandalomsusade Frihetspartiet FPÖ i regeringen.

Redan tidigt under kvällen stod det klart att Kurz har lett sitt mitten-konservativa ÖVP till ett historiskt starkt valresultat. Partiet får enligt det preliminära resultatet 35,4 procent (+8,4). Socialdemokraterna SPÖ, som utgör det största oppositionspartiet, hade hoppats på att gå vinnande ur regeringskrisen. I stället backar partiet något och får 23,6 procent (-0,5) av väljarstödet. Även FPÖ backar och får 18,1.

Lina Lund

Salvinis Lega blir största parti i Italien

Matteo Salvinis Legaparti går starkt framåt i EU-valet och blir absolut störst. Vid denna upplagas pressläggning fanns en prognos baserad på 40 procent av rösterna. Den visar att Lega ligger kvar på samma höga nivå som tidigare mätningar med 33,8 procent. Detta skall jämföras med EU-valet 2014 då Lega fick sex procent. Valets stora sensation är annars att Demokraterna (Pd), som kan liknas vid svenska socialdemokrater, blir hela 4,5 procent större än Salvinis populistiska koalitionsparti Femstjärnorna. Pd valde i mars Nicola Zingaretti till ny partiledare. Om detta valresultat står sig kan det få politiska konsekvenser för Italiens regering. Grälen har de senaste månaderna varit många inom denna regeringskoalition. Nu blir det avgörande att se hur Femstjärnorna reagerar på detta nederlag.

Peter Loewe

Nytt politiskt landskap i Frankrike

För två år sedan ställdes höger-vänsterskalan på huvudet av Emmanuel Macrons vinst i det franska presidentvalet. I söndagens EU-val cementerades denna förändring av det franska politiska landskapet: Macrons socialliberala Renässanslistan och hans ärkerival Marine Le

Pens högerextrema Nationell samling blev störst, med drygt 20 procent av rösterna vardera.

Nationell samling fick en procentenhet mer, vilket är en svidande symbolisk förlust för Macron – på hemmaplan. Men med ett 20-tal ledamöter för den helt nya Renässanslistan, kommer den liberala gruppen Alde i Europaparlamentet nu att bli större kraft än tidigare. Även De Gröna i Frankrike gjorde ett starkt val, medan vänsterpartiet Det okuvade Frankrike bara fick 6 procent. De tidigare statsbärande partierna Republikanerna och Socialistpartiet backar kraftigt.

Erik de la Reguera

Nyval väntar i Grekland efter regeringsförlust

Greklands premiärminister Alexis Tsipras utlyser nyval efter vad som ser ut att bli en stor förlust i EU-valet. Enligt preliminära siffror får premiärminister Alexis Tsipras vänsterparti Syrizas 23,9 procent av rösterna i valet, mot 33,3 för konservativa Ny demokrati som går framåt kraftigt.

En partikälla uppger att valet kommer att hållas tidigast den 30 juni, enligt Reuters.

Syrizas har haft det svårt länge enligt flera opinionsundersökningar inför valet. Bland annat efter avtalet mellan Grekland och Makedonien, som innebär att Makedonien går med på att byta namn till Nordmakedonien. Många greker var emot avtalet.

Mittenvänsteralliansen Kinal, där det gamla socialdemokratiska Pasok ingår. Högerextrema Gyllene gryning får 4,86 procent jämfört med 9,39 procent i EU-valet 2014.

Thea Mossige-Norheim

Oväntad braksuccé för Venstre i Danmark

Högerpopulistiska Dansk folkeparti, som var förra EU-valets stora vinnare, går kraftigt bakåt och får bara ett mandat. Dansk folkeparti har under den senaste mandatperioden varit det största danska partiet i Europaparlamentet - i förra valet fick partiet 26,6 procent av rösterna. Nu förlorar man tre av sina fyra mandat.

Samtidigt gör regeringspartiet, högerliberala Venstre, ett kanonval och får nu fyra av de totalt fjorton mandat för Danmarks EU-parlamentariker. Inga prognoser har förutsett de här framgångarna. – Det här har varit en mycket god afton, och dejligt att vara statsminister, sade Lars Løkke Rasmussen till Danmarks radio. Han syftade inte bara på valresultatet, utan även att rekordmånga danskar har gått till valurnorna, 66 procent. Det slår 2009 års toppmätning på 59,5 procent. "

" Katrine Marçal: Brexitpartiets framgångar är ett styrkebesked för landets brexitörer.

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Brexitpartiet och Liberaldemokraterna ser ut att bli EU-valets vinnare i Storbritannien. Resultatet kommer spela stor roll för vem som blir nästa premiärminister.

Brexitpartiet hade i någon mening vunnit valet redan innan den sista rösten var lagd. Nigel Farages parti gick fram så kraftigt i den brittiska EU-valrörelsen att det konservativa partiet tillslut sparkade ut Theresa May. Premiärministern annonserade sin avgång i fredags.

Långt innan rösterna ens hade börjat räknas Nigel Farages Brexitparti ser också ut att bli största parti i detta märkliga brittiska EU-val.

Britterna skulle ju egentligen inte ha deltagit. Men eftersom regeringen inte har lyckats genomföra den utlovade brexiten blev man tillslut tvungen.

Och det brittiska folket har släpat sig till valurnorna i inte särskilt stora skaror.

Valet kommer trots det att få rejäla inrikespolitiska konsekvenser. Brexitpartiets framgångar är ett styrkebesked för landets brexitörer. Det sänder en signal rakt in i det konservativa partiet: om ni inte

lyckas leverera en hård och rejäl Brexit kommer ni få svårt att behålla regeringsmakten.

Resultatet ser å andra sidan inte mycket bättre ut för oppositionspartiet Labour. Enligt vallokalsundersökningen får Jeremy Corbyns parti färre röster än Liberaldemokraterna, vilket är en skräll, om än en ganska väntad sådan.

Labour straffas av väljarna för sin otydliga position gällande Brexit. Partiet är officiellt för en skilsmässa med EU. Men kanske inte så mycket länge till.

Pressen från medlemmarna kommer att bli hård de närmaste dagarna att byta position. Jeremy Corbyn kan mycket väl tvingas dra slutsatsen att han inte kommer kunna vinna ett nationellt val utan att komma ut mot Brexit. Samt utan att börja driva frågan om en andra folkomröstning.

I så fall förändras spelplanen i det brittiska parlamentet. Nattens resultat ser dessutom långtifrån ut att bli det styrkebesked för Labour som Jeremy Corbyn hade behövt. Han ser just nu, trots det konservativa partiets djupa kris, inte ut som en självklar nästa premiärminister. Detta minskar antagligen sannolikheten för ett nationellt val i Storbritannien redan i år.

Ett nationellt val just nu ligger varken i Labours eller de konservativas intresse, givet att partierna ser ut att göra så dåligt ifrån sig i Europaparlamentsvalet.

För Liberaldemokraterna verkar detta val bli en efterlängtd succé. Partiet har i flera år varit uträknat i brittisk politik och har bara åtta mandat i det nationella parlamentet.

Nu ser man alltså ut att bli större än Labour. Liberaldemokraternas kampanj med sloganen ”åt helvete med Brexit” verkar ha fungerat. Generellt är det de partier som har haft den tydligaste positionen gällande Brexit som ser ut att vinna. Oavsett om detta har varit för Brexit (Brexitpartiet) eller mot Brexit (Liberaldemokraterna)

I den bemärkelsen har detta varit en andra folkomröstning om EU. Framförallt har dock detta Europaparlamentsval stora implikationer för vem som blir premiärminister i Storbritannien.

De närmsta veckorna kommer de drygt 100 000 medlemmarna i det konservativa partiet att välja en efterträdare till Theresa May. Han eller hon kommer att bli brittisk premiärminister.

Med Brexitpartiets stora framgångar i färskt minne lär de drygt 100 000 konservativa partimedlemmarna känna att de behöver välja en ordentlig brexitör till ledare. Någon som kan stoppa en fortsatt väljarflykt till Nigel Farage.

Någon som inte är rädd för en hård Brexit. Och en sådan person är Boris Johnson, den tidigare utrikesministern. Han ser i natt ut att vara närmare sitt mål: nr 10 Downing Street.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

" Grön succé ritar om tysk partikarta

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Wien. Söndagskvällens valrysare har ritat om partikartan i Tyskland. En grön våg sveper genom Europas tungviktare och får regeringspartierna att darra. Bland väljare under 30 år blev miljöpartiet De Gröna största parti.

Om valresultatet i Tyskland ska sammanfattas i en mening så är det med att väljarna gav den sittande regeringen fingret. Således uteblev festen hos medlemmarna i den stora koalitionen. Medan förbundskansler Angela Merkels Kristdemokrater CDU hängde läpp i Berlin, kämpade Socialdemokraterna SPD mot tårarna några kvarter längre bort (se faktaruta).

Samtidigt firade Miljöpartiet De gröna sina största framgångar någonsin i ett rikstäckande val. Partiet fördubblade väljarstödet jämfört med valet för fem år sedan, fick drygt 20 procent av rösterna och gick om Socialdemokraterna som andra största parti. Det markerar en brytpunkt i tysk politik, där de två stora partierna som sedan årtionden har delat på makten får se sig utmanade.

Men succén kom inte som en överraskning. Sedan en tid tillbaka har De Gröna legat kring 20 procent i opinionsmätningarna både på hemmaplan och till Europaparlamentet och de två språkrören har rönt stor uppmärksamhet i tyskspråkig media. Fast framgångarna har varit omdiskuterade. Vissa har hävdade att den gröna vågen varit ett uppblåst mediefenomen utan förankring i verkligheten. Nu står det klart att den har ritat om den tyska partikartan.

Faktum är att De Gröna har vunnit väljare från samtliga partier som finns representerade i förbundsdagen, enligt en vallokalsundersökning som mätt väljarströmmar jämfört med förbundsdagsvalet 2017. Flest väljare – 1,3 miljoner – kom från Socialdemokraterna SPD som gjorde sitt sämsta val någonsin.

Nästan lika många, 1,1 miljoner, lämnade Kristdemokraterna CDU/CSU. Till och med det högerpopulistiska Alternativ för Tyskland (AFD), som under valrörelsen gjorde kampen mot vad de kallar "Gröna tokerier" till en av sina huvudfrågor, förlorade 50 000 väljare till De Gröna.

Orsakerna till framgångarna är förstas flera. Partiet har fått draghjälp av att klimatfrågan har stått högst på agendan och att svenska Greta Thunberg har firats som en popstjärna i Tyskland (Berlins biskop gick så långt att han nyligen jämförde fredagsdemonstrationerna med Jesu intåg i Jerusalem). Och det är framför allt bland unga väljare som partiet når störst framgångar. I väljargruppen 18–30 år blev De Gröna största parti och fick en tredjedel av rösterna.

Men det tyska valresultatet visade inte bara på en klyfta mellan yngre och äldre väljare, utan även mellan stad och landsbygd. Medan De Gröna är starka i storstäder som Berlin och Hamburg, lockar de försvinnande få väljare i det fattigare östra Tyskland. Det gör att vissa betraktar partiet som ett elitprojekt för en välmående och högutbildad medelklass.

Partiet är också ett populärt val bland väjare som är missnöjda med den sittande regeringen. Rollen som oppositionsparti har gynnat De Gröna som inte behövt ingå några jobbiga kompromisser. Men fortsätter framgångarna lär tiden i opposition snart vara förbi.

Lina Lund
lina.lund@dn.se"

"Fakta. Valresultatet i Tyskland

Kristdemokraterna CDU/CSU 28,4 (-6,9)
Socialdemokraterna SPD 15,5 (-11,8)
Miljöpartiet De gröna 20,7 (+ 10)
Vänsterpartiet Die Linke 5,4 (-2)
Högerpopulistiska Alternativ för Tyskland 10,8 (+3,7)
Marknadsliberala FDP 5,5 (+2,1)
Övriga partier 13,7
Preliminärt valresultat återgett av tyska ZDF/ARD. "

" Deltagandet i valet väcker USA-intresse

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Det höga valdeltagandet intresserar amerikanska analytiker. Populistpartierna vann inte fullt så många mandat som vissa befarat. Men marken skakar ändå under mittenpartierna och extremhögern firade triumfer i Frankrike och Nederländerna.

Detta var New York Times och CNN:s analyser av valresultatet sent på söndagskvällen svensk tid. Två av USA:s viktigaste liberala medier.

I den mån som mediekonsumenter i amerikanska storstäder bryr sig om Europa är det oftast som en spegelbild av den politiska krisen i det egna landet. En viss lättnad kan anas hos vissa besvikna amerikaner. De är inte ensamma om att ha en självutnämnd nationalist till ledare, som strävar efter att undergräva tilltron till departement och etablissemang.

Mot bakgrund av den stundande presidentvalrörelsen i USA var det intressant för amerikanska analytiker att notera att andelen som röstade i Europa var så hög, förmodligen den högsta siffran på 20 år, noterade New York Times.

Om Demokraterna ska sparka ut Trump ur Vita huset måste landets minoriteter och andra grupper med lågt valdeltagande valfärda till båsen i november 2020. En och annan analytiker lär resa till Europa och studera strategin bakom det högre valdeltagandet.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Macron får fotfäste i Bryssel trots svidande nederlag

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Marine Le Pens Nationell samling blev största parti i det franska EU-valet, en procentenhet före Emmanuel Macrons Renässanslistan. På hemmaplan är det ett nederlag för Macron – men i Europaparlamentet kommer den liberala gruppen Alde att växa markant.

Den politiska karta som präglat Frankrike sedan Emmanuel Macrons segrade i presidentvalet för två år sedan, har nu fullt ut fått genomslag även i den franska representationen i EU-parlamentet.

I valrörelsen har striden stått mellan Macrons socialliberala, EU-vänliga och uttalat federalistiska budskap, å ena sidan, och Marine Le Pens högernationalistiska, invandringsfientliga och mycket EU-skeptiska vision, å den andra.

Resultatet: ett numerärt sett ganska litet, men ändå svidande nederlag för Emmanuel Macron, med Nationell samling på 23,6 procent och Renässanslistan på 22,4 procent, enligt en första prognos.

Tredje största parti blev De Gröna, som gör ett oväntat starkt val (13 procent). De båda partier som länge varit statsbärande, Socialisterna och Republikanerna, får mindre än 10 procent – något som bara understryker förändringen av det politiska landskapet.

Det tjugotal mandat som Renässanslistan nu får kommer att stärka den liberala gruppen Alde markant. Listans förstanamn, före EU-ministern Nathalie Loiseau, är en erkänt kompetent diplomat som hittar väl i korridorerna i Bryssel. Nu får hon den inte helt tacksamma uppgiften att driva Macrons överstatliga visioner i Europaparlamentet.

Till visionerna hör en gemensam budget för eurozonen för att möta kriser i olika länder, beskattningsrätt av bland annat IT-jättar som Facebook och Google, en gemensam EU-armé, en europeisk minimilön, en ny europeisk klimatbank och 1 000 miljarder euro i satsningar på hållbar utveckling.

I valrörelsen har Loiseau haft det kämpigt. Hon är ingen stor talare och hennes stab har haft påtagligt svårt att få kampanjen att lyfta. I slutskedet intog Emmanuel Macron en betydligt mer aktiv roll, vilket är relativt ovanligt för en president i Frankrike. På vissa valaffischer fanns enbart Emmanuel Macrons bild.

Kanske var det ett misstag. Macron är en polariserande gestalt i Frankrike och har i ett halvår kämpat i motvind mot Gula västarnas uppror. Hans engagemang i kampanjen har mobiliserat en del av Republiken på vägs kärnväljare, men samtidigt också gjort det lättare för Marine Le Pen och hennes toppkandidat, 23-årige Jordan Bardella, att framställa valet till Europaparlamentet som en "folkomröstning" om Macrons politik.

Presidenten och hans toppnamn har gång på gång utmålade Marine Le Pen som det stora hotet mot ett fritt Europa. Det kan ha lyft Nationell samling, eftersom partiet indirekt utsetts till landets främsta opposition. Möjligen kan det ha också bidragit till att det radikala

vänsterpartiet Det okuvade Frankrike gör ett dåligt val och bara får omkring 6 procent.

På hemmaplan kommer valresultatet göra livet svårt för Emmanuel Macron de närmaste månaderna. Marine Le Pen krävde på söndagskvällen att nationalförsamlingen skulle upplösas och nyval utlysas.

Men trots den symbolladdade ”förlusten” är detta inte någon katastrof för Emmanuel Macron. Hans parti går från noll till drygt 20 mandat i Europaparlamentet, och det nya politiska landskapet har cementerats. Nu har den ambitiöse franske presidenten ett fotfäste i Bryssel. Det återstår att se vad han använder det till.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Spanien sticker ut som socialdemokratiskt EU-fäste

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Spanien står fram som det enda större EU-land där socialdemokrater fortfarande håller populister och högnationalister stängna. Socialdemokratiska PSOE blev störst i EU-val, medan ytterhögerpartiet Vox gick bakåt jämfört med förra månadens parlamentsval.

Mindre än en månad efter ett parlamentsval som såg socialistpartiet Partido Socialista Obrero Español (PSOE) erhålla flest röster var det åter dags för spanjorerna att gå till valurnorna – söndagen blev en ”supervaldag” med både val till EU-parlamentet och lokala val. Det spanska parlamentsvalet den 28 april hölls ett år tidigare än planerat eftersom PSOE:s minoritetsregering inte fick igenom sin budget.

Det tidigarelagda valet blev en framgång med viss sorgkant för socialdemokraterna, som fick se det högerextrema Vox ta plats i parlamentet med 24 mandat, efter att ha fått 10 procent av rösterna. Det är första gången som ett högerpopulistiskt parti är representerat i det spanska parlamentet sedan demokratin återinfördes efter Francodiktaturens fall år 1975.

Men Vox lyckades inte följa upp framgången i parlamentsvalet i söndagens EU-val. Med 99 procent av rösterna räknade sent på söndagskvällen redovisade Vox ett väljarstöd på 6,8 procent. Det är en tillbakagång med nästan 4 procentenheter jämfört med

parlamentsvalet. I absoluta tal betyder det att Vox förlorat drygt en miljon väljare på mindre än en månad.

PSOE däremot, ser ut att gå framåt, med närmare 33 procent av rösterna och 20 platser i parlamentet. Det är hela tio procentenheter bättre än i Europavalet 2014.

Därmed kan de spanska socialdemokraternas luttrade ledare Pedro Sánchez glädjas åt att hans parti blir dominerande i den socialdemokratiska partigruppen i Europaparlamentet.

Det traditionella högerpartiet i Spanien, Partido Popular (PP) backade, liksom vänsterpartiet Podemos. PP anses ha förlorat röster till Vox och Podemos till socialdemokraterna.

Även lokalvalen ser ut att bli en framgång för de spanska socialdemokraterna, något som gynnar partiet i de komplicerade regeringsförhandlingar som nu väntar och som sannolikt kommer att ta flera veckor i anspråk.

När 80 procent av rösterna var räknade på söndagskvällen hade PSOE fått omkring 30 procent i både regional- och lokalvalen. Partido Popular tappade även här, men väntas vinna i huvudstaden Madrid. Kataloniens status har varit en av de viktigaste valfrågorna och överskuggat asylrätten och migrationen, något som anses ha gynnat Pedro Sánchez. Kuriöst nog kan den tidigare katalanske regionalpresidenten Carles Puigdemont ta plats i Europaparlamentet i Bryssel. Puigdemont, som befinner sig i landsflykt i Belgien, kan dock räkna med juridiska förvecklingar när han ska ackreditera sig i parlamentet och erhålla immunitet.

Erik Ohlsson "

"33% av rösterna i Spanien ser ut att gå till socialdemokratiska PSOE. Det är tio procentenheter mer än vid det förra EU-valet. "

" Carl Johan von Seth: Splittrat EU-parlament ställs inför stora ekonomiska vägval

DN MÅNDAG 27 MAJ 2019

Söndagens valresultat ger det mest splittrade EU-parlamentet någonsin. Här är de stora ekonomiska vägvalen som parti-grupperna snart kan behöva kompromissa om.

Hur ser ett januariavtal ut på EU-nivå?

Efter söndagens parlamentsval inleds ett skådespel som lär påminna om det vi alldeles nyligen såg i Sverige. Långa förhandlingar och hårda utspel. Därefter minst en omröstning om vem som ska ha toppjobbet. Och till slut en sakpolitisk uppgörelse som ska ligga till grund för kommande mandatperiod.

Till skillnad från Sveriges riksdag tillsätter EU-parlamentet inte någon regering. Däremot röstar ledamöterna om medlemsländernas förslag till EU-kommissionens nya ordförande.

Posten tillsätts formellt i höst. Förhandlingsspelet börjar dock redan nu. Konservativa Manfred Weber är favorit. Men valets vinnare, den liberala partigruppen och den gröna gruppen, har på förhand krävt ett slags koalitionsavtal kring den nya EU-kommissionens mål och dagordning. Med ett ökat antal mandat i ryggen kommer de att sätta hård press på Europas två jättar, konservativa EPP och socialdemokratiska S&D, som i det nya parlamentet förlorar sin gemensamma majoritet.

Här är fyra stora ekonomiska frågor som grupperna snart måste kompromissa kring.

1 EU-budgeten

I de återkommande förhandlingarna om EU:s långtidsbudget ställs olika impulser alltid mot varandra. Spara eller slösa? Förändra eller bevara? Omfördela mellan länder, eller behålla mer nationellt?

Men inför den nya budgeten, som ska gälla åren 2021–2027, är valen fler och svårare än förr. Brexit kommer att lämna ett mångmiljardhål i EU:s kassa. Om det ska fyllas eller lämnas tomt är en stor stridsfråga. Alla svenska partier utom Liberalerna har lovat att driva linjen att EU-budgeten ska krympas. Partigrupperna i EU-parlamentet är också splittrade. Inte minst i den liberala gruppen kommer både Spara och Slösa att finnas representerade.

Ett annat känsligt ämne berör konflikten mellan å ena sidan Ungerns och Polens regeringar och å andra sidan Bryssel och resten av EU. EU-kommissionens förslag har varit att koppla utbetalningar av EU-medel till rättsstatens utveckling i medlemsländerna. Det skulle innebära en skarp markering och faktiskt en helt ny riktning för EU:s budgetpolitik.

2 Frihandeln Det kärvar i världshandeln. USA har inte bara infört tullar mot Kina. President Donald Trump pekar också ut EU och har slagit till med tullar på stål och aluminium. Näst i tur står den europeiska fordonsindustrin, som riskerar att drabbas hårt.

Trumps attacker mot Världshandelsorganisationen, WTO, håller samtidigt på att lamslå organisationen. USA har länge haft invändningar mot hur WTO fungerar. Men de är faktiskt inte

ensamma. Missnöjet kommer inte bara från Trump. Det går snarast att tala om en kris för det internationella handelssystemet.

EU-parlamentet har tydlig makt över unionens handelspolitik. Det har vetorätt över alla nya avtal som kommissionen förhandlar fram. Hittills har de stora partierna i regel haft sista ordet, men särskilt den gröna gruppen avviker i sin syn på vad frihandel betyder och vilka mål avtalen ska ha. Precis när EU skulle behöva samlas kring en gemensam linje i handelsfrågor kan just det bli svårare.

3 Kinadilemmat

Kan europeiska företag överleva i konkurrensen med Kinas statssponsrade jättar?

I frågor som gäller konkurrens och statsstöd hävdar EU traditionellt en sträng linje. Tidigare i år stoppade kommissionen en sammanslagning av två europeiska tåg tillverkare, tyska Siemens och franska Alstom, som försökte gå ihop och bli en enda gigant.

Monopolrisk, sa konkurrenskommissionären Margrethe Vestager, som också är den liberala partigruppens toppkandidat. Naivt, tyckte inte minst fransmän och tyskar som vill hjälpa bolagen – och som har lagt fram nya förslag för att underlätta för enskilda bolag att bli dominerande.

Här finns ett viktigt ekonomiskt vägval. EU kan antingen försöka efterlikna den kinesiska modellen, där man pekar ut olika strategiska branscher och satsar på att ett stort företag blir framgångsrikt inom sitt område. Eller så fortsätter man att följa den traditionella filosofin som hävdar att innovationer och utveckling bäst främjas genom konkurrens

och mångfald. Även i detta dilemma skär konfliktlinjen genom partigrupperna.

4EU-skatter och minimilöner

Fler av partigruppernas toppkandidater har ställt krav på en ny europeisk skattepolitik. Såväl socialdemokrater som gröna och liberaler i Europa vill se en gemensam europeisk nivå för bolagsskatten. Särskilt de gröna, men även liberaler, driver frågan om en europeisk koldioxidskatt. Den franska regeringens nya omsättningsskatt på digitala jättar som Google och Facebook har också tagits upp som en modell för EU att sprida på kontinenten. Därtill har flera av toppkandidaterna ställt sig bakom förslag om en europeisk minimilön.

Här handlar det om ekonomisk-politisk maktdelning. Många medlemsländer kommer att sätta sig på tvären. Den svenska regeringen har en bred majoritet i riksdagen bakom sig när det säger absolut nej till att ge EU beskattningsrätt. Minimilöner är också tabu eftersom det skulle undergräva den svenska arbetsmarknadsmodellen. Men EU är en stor kompromissapparat. Det går att tänka sig uppgörelser som går partigrupperna halvt till mötes. Efter parlamentsvalet kan maktbalansen ha förskjutits.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se "

**Tidningsartiklar 22 april - 27 maj 2019 om
utrikes förhållanden**

Världen och FN

" När drömmen om demokrati väl har väckts går den inte att stoppa

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

I dag manifesteras demokratin i valet till EU-parlamentet. Men vad är egentligen demokratin? Ronny Ambjörnsson läser en ny bok om statsskicket som föddes på en bergknalle nedanför Akropolis i Aten och sedan spreds över världen.

Demokratin sägs ofta befinna sig i kris. Dagens populistiska politiker är misstroagna mot det demokratiska systemet, vilket antas gynna medelklassen (som även den känner sig hotad). Medelklassen har länge haft monopol på det politiska språket, med dess abstraktioner och färdiga formler. Det är eliterna som styr, tycker ”verklighetens folk”. Genom ett mer konkret (vulgärt) språk har en politiker som Donald Trump fått kontakt med olika sorters småfolk på landsbygden, i industrins avfolkningsbygder men också bland städernas arbetare. Människor ser i honom en kompis, som råkar ha haft lite tur och kommit sig upp. Han uttrycker sig på ett sätt som de känner igen.

Att uttrycka sig rätt är a och o i demokratins politiska värld. Med språket är det möjligt att vinna anhängare och bygga allianser. Det är också viktigt att lägga sina ord väl. I antikens Aten fanns det lärare som bjöd ut sina tjänster i vältalighet. De var ofta anlitade av personer

som framträdde i folkförsamlingen eller i rådet, de första demokratiskt valda församlingarna i vår kultur.

Till folkförsamlingen hade alla män tillträde, sedan de fyllt tjugo år – kvinnor, slavar och personer med annan hemort än Aten var uteslagna. Folkförsamlingen var beslutsför när minst 6 000 medborgare var närvarande på en bergknalle nedanför Akropolis. Demokratin var direkt, alltså inte som hos oss representativ, något som var möjligt i de små grekiska stadssamhällena. Beslut markerades genom handuppräckning. Hela proceduren blev naturligtvis ryckig, eftersom församlingen ofta tog intryck av enskilda talare – det fanns inga egentliga partier som kunde sammanföra åsikter av ett visst slag och låta dem gälla under en längre tid.

Vid ett tillfälle diskuterades i folkförsamlingen vad man skulle göra med en revolterande bundsförvant, staden Mytilene. En talare föreslog att den manliga befolkningen kunde avlivas och kvinnor och barn göras till slavar. Så beslutas och ett krigsskepp skickas i väg. Nästa dag framträder en annan talare med en helt motsatt uppfattning. Slår man ihjäl mytilenarna får man varken skatt eller skadestånd. Talet vidgas till att mer generellt handla om människans natur och verkan av stränga straff. Inspirerade av denne talare ändrar då folkförsamlingen sin uppfattning och skickar i väg ett andra skepp. Genom att ständigt ro och bytas av vid årorna hinner det andra skeppet upp det första i Mytilene hamn, ordern återkallas och befolkningen sparas.

Det är historikern Thukydides som återberättar händelsen och refererar talen som han hört dem. Thukydides är kritisk mot den kultur som råder i folkförsamlingen, han citerar den förste talaren Kleon som tycker att folkförsamlingens medlemmar lätt faller för den eleganta formuleringen: ”Ni är mästare i att dåras av ett nytt argument...”. Men det är, menar Kleon, inte formuleringen som skall bedömas utan själva den politiska frågan. ”Ni söker så att säga efter en annan värld än den vi nu lever i men kan inte på ett intelligent sätt bedöma verkligheten omkring oss. Med ett ord: ni liknar mer en publik som sitter och lyssnar till sofister än män som rådslår om statens värv.”

Invändningen är intressant. Den pekar på det förhållandet att politiska frågor lätt väcker tankar om annat som också har med den mänskliga tillvaron att göra. De sofister som nämns är ett slags filosofer som diskuterar människans ställning i ett moraliskt perspektiv. Slående är alltså att man i folkförsamlingen tar upp frågeställningar som också dryftas inom filosofin och på teatern. Demokratins ämnesområde är vidare (och vagare) än i dag.

Om demokratin som idé har den amerikanske idéhistorikern James Miller skrivit en läsvärd och tankeväckande studie, ”Can democracy work? A short history of a radical idea” (Farrar, Straus and Giroux). Det är ingen heltäckande framställning, Miller gör nedslag i vissa miljöer som han särskilt studerar: antikens Aten, franska revolutionen, chartiströrelsen i England, USA vid tidpunkten för självständighetskriget samt under modern tid. Miller går sällan utanför

sin politiska kontext. Och man kan väl inte kritisera honom för att hålla sig till sitt ämne. Men han kunde ha gjort en poäng genom att peka på faktorer som inverkade på den politiska debatten, nämligen att hela Aten under demokratins tid är att betrakta som en demokratisk miljö. Tragöder som Sofokles och Euripides förde fram moraliska problem genom att gestalta dem, klä dem i ord och karaktärer.

Demokratin var ett sätt att leva. Mycket av den tidens demokrati är olik den som nu råder. Men man får se demokratin som ett pågående projekt, vilket tar sin början under antiken och fortsätter att utvecklas in i vår egen tid.

Under långa tider var demokratin knappast ett statskick som hade många anhängare, det ansågs snabbt urarta till anarki. Förändringen kom med den representativa demokratins utveckling på 1700-talet – det vill säga det förhållandet att folk väljer representanter till en lagstiftande församling. Men även här fanns kritiker som till exempel författaren Jean-Jacques Rousseau vilken hävdade att det i det ögonblick folk låter sig representeras, ”inte längre är fritt”.

Han var inte ensam om en sådan uppfattning. Många var rädda för att representanterna snabbt skulle utveckla egenintressen som på sikt kunde urholka demokratin. Det är lite av samma inställning som vi finner bland anhängarna till Trump. De är misstroagna mot politikerna som de uppfattar som en elit utan verklig kontakt med problemen.

Misstron tar sin början med språket, politikerna använder ord som folk inte är vana vid. De är snobbiga. Man känner sig lurad.

Rousseau var på intet sätt motståndare till folkvälde, han var tvärtom en varm förespråkare för demokratin i dess direkta form. Förenklat uttryckt så skiljer Rousseau i sin politiska filosofi mellan människornas enskilda viljor och vad han kallar allmänviljan. Alla människor har olika önskemål och drömmar. Men dessa är inte desamma som allmänvilja. Denna består av ett begränsat antal önskemål, och de som delar dessa kan om dem använda ord som vi och oss: våra drömmar, vår vilja. Rousseau menar att dessa önsknings kan brytas ned till två: frihet och jämlikhet. Ur en kaotisk röra av viljor som stretar åt olika håll växer det fram en kritisk massa av gemensamma krav och en enad vilja att skapa ett fritt och jämlikt samhälle.

Men allmänviljan är naturligtvis ett problematiskt begrepp. Det är inte säkert att alla inser att allmänviljan är något alla tjänar på. De kan då tvingas till insikt, i första hand genom upplysning. Rösträtten är inte bara en rättighet, den inbegriper också skyldigheter. Jag måste sätta mig in i de frågor som avhandlas. Och jag måste kanske acceptera en reform som jag inte gillar, för att den i ett längre perspektiv är bäst för helheten. Dagens diskussioner om klimat och miljö är full av sådana konflikter. Rousseau hade nog menat att de nödvändiga reformerna i så fall måste tvingas fram. Allmänviljan har alltid rätt. Men vem tolkar allmänviljan? Och vem tolkar tolkaren?

Rousseaus skrift "Om samhällsfördraget" blev något av en bibel för rebellerna revolutionsåret 1789. De gemenskaper och politiska klubbar som växte fram blev ett slags laboratorier för direkt demokrati. I dessa hade så gott som alla medlemmar rösträtt. Utom två grupper: kvinnorna och egendomslösa. Dessa ansågs alltför beroende av andra för att kunna rösta fritt, en dominerande uppfattning under en stor del av 1800-talet. En man måste kunna stå för sin sak, något som uppenbarligen inte gällde en kvinna.

Den som först formulerade "Förklaringen om de mänskliga rättigheterna" var en amerikan, Thomas Jefferson, 1776. I förklaringen stadgades att alla människor "har skapats lika" och att alla har rätt till "liv och frihet". Men USA skiljde sig på många sätt från Europa. Den största skillnaden var slaveriet. Jefferson ägde slavar när han - formulerade förklaringen om människans rättigheter. Och det var inte bara en konsekvens han inte såg. Slaveriet gjorde på ett oundvikligt sätt slavägarna till "despoter", skrev han 1781.

Den amerikanska konstitutionen 1787 gav medborgerliga rättigheter åt alla, med undantag av slaverna, kvinnorna, indianska folk och egendomslösa. Men i flertalet amerikanska stater var det civila samhället, associationsväsendet, press, kyrkor mycket starkt, medan den federala staten var svag – något som många uppskattade. Alexis de Tocqueville som reste i USA på 1830-talet skrev i sin mycket lästa essäistiska reseskildring "Om demokratin i Amerika" att jämlikheten kommit oändligt mycket längre i USA än i Europa. Demokratin gav

kanske inte folk den bästa regeringen, men den kunde i stället ge det som är så mycket mer: medborgaranda och folklig entusiasm.

James Miller lägger stor vikt vid det han kallar kulturens roll i den amerikanska demokratins framväxt, litterära verk som "Onkel Toms stuga" som inspirerade antislaverirörelsen, Walt Whitmans nyskapande poesi med dess utopiska grundton, och den musik som komponerades av musiker som Stephen Foster ("My old Kentucky home", "Old folks at home") vilka togs upp av kringresande vita, men snart också svarta sångare som introducerade spirituals, blues och jazz: en amerikansk vision, där jämlikhet, frihet och inte minst mångfald smält samman. USA uppfattades tidigt som det mest demokratiska landet i världen.

Visserligen ingick vare sig kvinnor, svarta eller egendomslösa i demokratin. Men idéer har en egen logik. En gång nämnda pockar de på att förverkligas. Talas det om allas mänskliga rättigheter, blir det allt svårare att göra undantag. Formuleringen måste rimligen gälla alla.

Ronny Ambjörnsson författare, professor i idé- och lärdoms-historia"

Europa och EU

”Rösta i EU-valet för att försvara det du tror på”

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

"DN. DEBATT 20190526

I alla länder finns EU-vals kandidater som hävdar att unionen tär på vår nationella identitet. Men det tror inte jag. Det finns ett stort antal områden där Europas länder helt enkelt kan uppnå mer tillsammans än var för sig: ta sig an internetjättar, säkra yttre gränser, ingå handelsavtal eller rensa världshaven från plastavfall, skriver EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.

Denna vecka kommer EU-medborgarna att gå till valurnorna i världens största gränsöverskridande demokratiska process. 427 miljoner människor i 28 länder kan rösta på de kandidater som de vill företrädas av i EU-parlamentet och på så sätt avgöra inriktningen på EU:s politik de kommande fem åren.

Tråkigt nog har EU-valet länge präglats av en hel del väljarapati. Man hör ofta folk säga att de avstår från att rösta med orden: ”Vad skulle min röst göra för skillnad?” Men tänk om alla skulle säga så? När EU-medborgarna går till vallokalerna borde de föreställa sig att alla kommer att rösta exakt som de gör – och ta konsekvenserna av vad det innebär för vår kontinent.

För det gör skillnad. Det gör skillnad för vår planet om vi röstar in människor som leder arbetet mot klimatförändringarna. Det gör skillnad för våra jobb om vi röstar in människor som vill skydda arbetstagarnas rättigheter i den digitala tidsåldern. Det gör skillnad för

vår säkerhet om vi röstar in människor som kommer att stå upp för Europa i en värld där gamla och nya stormakter antingen har beslutat sig för att agera på egen hand eller spela enligt sina egna spelregler. EU finns till för dig — inte tvärtom. Och det är genom att rösta som du försäkrar dig om att det förblir så.

I alla länder finns det kandidater till EU-parlamentet som hävdar att EU inte är svaret, att unionen tär på vår nationella identitet. Men det tror inte jag. Det finns ett stort antal områden där Europas länder helt enkelt kan uppnå mer tillsammans än var för sig – till exempel när det gäller att ta sig an internetjättar, säkra våra yttre gränser, ingå handelsavtal eller rensa världshaven från plastavfall.

Och vi ska slå mot populismens svaga punkter: med handling, inte ord. Med hopp, inte rädsla. Med enighet i stället för splittring. Och med en tydlig plan för en bättre framtid, inte med nostalgi över ett förflutet som aldrig har existerat.

När jag valdes till ordförande för EU-kommissionen var mitt uppdrag tydligt: att fokusera på de frågor som är viktigast för EU-medborgarna. Och det är precis vad vi har gjort. Nu har 240 miljoner EU-invånare arbete – det är fler än någonsin tidigare. Arbetslösheten befinner sig på en historiskt låg nivå i detta århundrade. Lönerna har gått upp med 5,7 procent. Vi har en europeisk gräns- och en kustbevakning som hjälper till att skydda våra gränser. Vi måste dock avsluta det arbete som vi påbörjat och öka antalet gränsvakter till 10 000. Vi kan numera ringa och surfa som hemma var vi än befinner oss i EU och vi kan strömma via våra abonnemang även när vi befinner oss i ett annat EU-land.

Tack vare världens mest omfattande handelsavtal kan våra företag nu handla med Japan och Kanada utan att betala tull.

Men EU handlar inte bara om siffror och statistik – det handlar om gemensamma värderingar. EU handlar om de 120 000 unga människor som är volontärer i den europeiska solidaritetskåren för att hjälpa till med återuppbyggnaden efter jordbävningen i Italien. EU handlar om de polska brandmän som hälsades som hjältar på gatorna i Sverige när de kom för att hjälpa till med släckningen av skogsbränderna. EU handlar om de 30 000 unga som reser tvärs över kontinenten tack vare interrail-programmet DiscoverEU och de 10 miljoner Erasmusstudenter som utforskar nya kulturer och nya språk.

På vägen hit har vi testats på många olika sätt och varje gång har vi blivit starkare och mer enade. Vi såg till att Grekland stannade i euron mot alla odds och förutsägelser. Vi minskade antalet människor som kom till våra kuster på ett irreguljärt sätt med 90 procent, även om vissa menade att migrationskrisen var ohanterlig. Och vi stod enade när en av våra egna, Storbritannien, beslutade att lämna unionen.

Vi kan alltid göra mer och göra bättre. Men allt detta har gett ny kraft åt vår union. Det har påmint oss om att EU inte kan tas för givet – vi måste kämpa för unionen, varje dag. Opinionssiffrorna är i dag högre än på 27 år. I Sverige anser 77 procent att EU-medlemskapet är bra och 81 procent skulle rösta för att stanna kvar om det hölls en folkomröstning i morgon.

Men Europabygget stannar aldrig upp. Vi får inte glömma att det har gått mindre än 30 år sedan järnridån öppnades och Berlinmuren föll i ruiner. Européerna har alltid kämpat för sina rättigheter, sin frihet, sina värderingar och sin suveränitet. Det borde inte vara annorlunda i dag.

EU-valet den 26 maj är en dag då du kan göra din röst hörd och försvara det du tror på. När vi står ensamma i våra röstbås vet vi att vi alla har samma makt och inflytande över vår gemensamma framtid. Den dagen är vi alla EU. Vi har alla vårt öde i våra händer.

Jean-Claude Juncker, EU-kommissionens ordförande "

Från socialdemokraternas hemsida på Internet

FÖR DEMOKRATI OCH JÄMLIKHET, MOT KLYFTOR OCH EXTREMISM.

Valmanifest för EU-valet 2019

Ett Europa som sätter vanligt folk främst

EU bildades för att föra människor närmare varandra. Handel och utbyte mellan länder har gjort att Europa utvecklats snabbt ekonomiskt och att människor kan leva i fred och frihet. Den europeiska unionen ger oss i Sverige både ökad säkerhet och växande välbefinnande. Men de senaste åren har utvecklingen gått åt fel håll. Högerextrema krafter vinner mark i land efter land. På slutet av 90-talet hade extremhögeren ett dussintal representanter i Europaparlamentet. Idag är de över 100 och samarbetet dem emellan stärks inför valet i maj. De är nu en reell maktfaktor och i många länder får de hjälp av den konservativa högeren.

Vi socialdemokrater kommer att ta matchen. Vi kommer aldrig att släppa lös extremhögeren på vår kontinent igen och låta dem piska upp hat mot dem som pekats ut som främlingar eller olikartade. Vi kommer aldrig tystna när löntagares rättigheter attackerats, grundläggande demokratiska värderingar inskränks, kvinnors rätt till sin egen kropp ifrågasätts eller vår tids ödesfråga, klimathotet, förnekas.

Vi kommer att fortsätta driva den politik som vi vet är den mest effektiva för att stå emot hat och splittring – en politik som gör att människor är trygga och får sin rättmätiga del av det välbefinnande som

växer fram. EU ska vara relevant i medborgarnas vardag, ha en stram budget och ta sig an de stora framtidsfrågorna som inget land kan lösa på egen hand.

Sverige behöver ett Europa som fokuserar på det viktigaste:

Ett Europa som försvarar demokratin och står upp för alla människors lika värde och rättigheter, fria medier, oberoende domstolar och som bekämpar den gränsöverskridande brottsligheten. Europa ska möta hat med gemenskap.

Ett Europa som skapar fler, trygga jobb och sätter löntagares intressen före stor-företagernas, försvarar svenska kollektivavtal, stoppar skattefusk - där fler kvinnor jobbar och som ligger i framkant för att skapa nya, gröna jobb. Europa ska gå framåt tillsammans.

Ett Europa som går före i kampen mot klimathotet med högre ambitioner att jaga de företag och regeringar som inte gör sin del för att minska utsläppen och ökar drivkrafterna för att ställa om så att målen i Parisavtalet nås. Europa ska visa världen vägen.

Ett Europa som är en stark global aktör i en orolig tid som värnar internationellt samarbete, verkar för en fri och rättvis världshandel, stärker insatserna för Europas säkerhet och tar gemensamt ansvar för migrationspolitiken. Europa ska bygga gemensam säkerhet.

Vi vet att högerextremismen kan bekämpas. Tryggheten och jobben kan säkras. Demokratin kan försvaras. Klimathotet kan stoppas. Det starka motstånd och den breda samhällsförändring som krävs ska socialdemokratin leda.

Vi vill bygga ett starkare samhälle i Sverige och i Europa - som sätter vanligt folk främst. Därför vill vi ha din röst i Europaparlamentsvalet den 26 maj!

1. Ett Europa som försvarar demokratin

Människovärdet kommer alltid först. Varje människa ska kunna leva fritt, älska vem hon vill, omfattas av rättsstatens starka skydd och medverka med sin fulla demokratiska rätt för att påverka samhällsutvecklingen. Om detta kompromissar vi aldrig.

Men nu utmanas demokratin och de mänskliga rättigheterna i flera medlemsländer. I Polen har man gett sig på det fria rättsväsendet med nya regler för domare och ett tydligt politiskt inflytande över författningsdomstolen. I Ungern angrips medierna och akademien. I flera länder vill konservativa och högerextrema krafter inskränka aborträtten. I Sverige står Sverigedemokraterna och hyllar den här utvecklingen och gör sina egna attacker mot medier, minoriteter och meningsmotståndare.

Vi behöver mer än någonsin tidigare ett EU som har kraft att stå emot dem som hotar alla människors lika värde och rättigheter. Oavsett om det rör sig om auktoritära regimer eller högerextrema rörelser. Oavsett om det är terroristorganisationer som slår mot samhället där det är som allra mest sårbart eller grov organiserad brottslighet som profiterar på den fria rörligheten för att sälja vapen och droger.

Och de som stridit för IS ska inte komma undan i ett juridiskt ingemansland. De ska ställas inför rätta, dömas och straffas för de ofattbara grymheter som de begått.

Vi socialdemokrater vill bygga ett EU som stärker demokratin, som håller ihop och ser till att alla länder tar sitt ansvar. Medlemsstaterna ska följa unionens gemensamma värderingar och rättsstatens principer. Gemensamt fattade beslut ska genomföras - av alla.

Därför vill vi socialdemokrater:

- Skärpa kraven på alla medlemsstater att respektera de mänskliga fri- och rättigheterna och följa de beslut som fattas - annars riskerar de indragen rösträtt i rådet eller uteblivet EU-stöd.
- Granska tillståndet för demokratin och rättsstatens principer inom EU:s alla medlemsländer. Granskningen ska vara återkommande och systematisk.
- Stärka kvinnors rättigheter. Inrätta ett europeiskt direktiv för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, stå upp för aborträtten och kräva en jämställd kommission.
- Stå upp för det fria ordet. Stärka offentlighetsprincipen ytterligare i EU och utöka skyddet för journalister.
- Bekämpa hat och våldsbejakande inlägg på internet genom att ställa högre krav på nätjättarna och ta fram en EU-gemensam lagstiftning som ålägger plattformar att snabbt ta ner terrorisminnehåll.
- Garantera samkönade parers rättigheter när de reser eller bosätter sig i en annan medlemsstat och förstärka EU:s diskrimineringslagstiftning att omfatta fler grupper.
- Stoppa tiggeriet och bekämpa utsattheten. Öka kraven på alla medlemsländer att tillförsäkra sina medborgare sociala rättigheter.

Den fria rörligheten ska inte användas för att tvinga människor utomlands för att tigga, utan för att öka människors möjligheter till jobb och studier.

- Förbättra skyddet mot cyberangrepp och stärka europeiska utrikestjänstens arbete med desinformation.
- Förstärka kampen mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism genom att öka polissamarbetet, skärpa kontrollen av ämnen som kan användas i sprängmedelstillverkning och öka informationsutbytet för att avslöja falska identiteter.
- Skärpa bevakningen vid EU:s yttre gräns, införa kontroll av biometri för alla som reser in i EU, öka bemanningen vid gränsen och utöka möjligheten till inre gränskontroller.
- Driva kravet på en internationell tribunal så att de som stridit för IS ställs inför rätta och straffas.

2. Ett Europa som skapar fler, trygga jobb

Människan går före marknaden. Den ekonomiska styrkan som finns i EU-samarbetet ska användas till att förbättra villkoren för vanligt folk. Företag som gör rätt för sig ska inte riskera att bli utkonkurrerade av företag som fuskar med skatten, slarvar med säkerheten eller struntar i att betala löner. De fackliga rättigheterna, ett socialt protokoll, ska skrivas in i EU:s fördrag nästa gång en större fördragsändring är aktuell. Löntagare ska inte ställas mot löntagare i Europa.

Vägen till fler jobb går aldrig via låga löner och försämrade villkor, utan via kunskap, investeringar och trygghet när arbetslivet förändras.

Vi vet att den svenska modellen stärker såväl tillväxten som produktiviteten. Ett Europa som ligger i framkant i omställningen till en fossilfri kontinent kommer stärka vår konkurrenskraft och ge oss en tätposition globalt. Ett Europa där fler kvinnor jobbar och fler unga utbildas stärker såväl individernas frihet som ländernas BNP.

Genom EU-medlemskapet har vi stärkt vår export och i dag går över 70 procent av den till EU. Det motsvarar 700 000 svenska arbetstillfällen. Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla EU:s inre marknad. Handel och tillväxt ska gå hand i hand med stärkta åtgärder för ett socialt, hållbart och mer jämlikt Europa.

Fokus för EU:s beslutanderätt och för budgeten ska ligga på de områden där EU-samarbetets mervärde är störst och inte på de frågor som medlemsstaterna bättre löser på egen hand. När Storbritannien lämnar EU behöver budgeten minska och de pengar som medlemsstaterna bidrar med ska användas effektivt. Personer och företag som ägnar sig åt skattefusk eller penningtvätt ska möta ett samlat gemensamt motstånd i Europa. Det ska vara ordning och reda i ekonomin – det gäller både i Sverige och i EU.

Därför vill vi socialdemokrater:

- Skapa ett socialt och mer rättvist Europa där medlemsländerna höjer ambitionerna utifrån den sociala pelaren som undertecknades i Göteborg 2017.
- Säkra att svenska kollektivavtal gäller på svensk arbetsmarknad. Företag som stadigvarande bedriver verksamhet i Sverige ska fullt ut följa svenska regler.

- Stoppa osund konkurrens genom fler samordnande kontroller mellan svenska myndigheter och den nyskapade europeiska arbetsmyndigheten.
- Förbättra villkoren för yrkeschaufförer. Svenska löner och kollektivavtal ska gälla alla som kör i Sverige. Det ska vara tryggt på svenska vägar.
- Skärpa regelverket så att brevlådeföretag inte kan användas för att dumpa anställningsvillkor och smita undan skatt.
- Minska andelen otrygga anställningar och ofrivilliga deltider. EU behöver en ny jämställdhetsstrategi som tydligare lyfter fram kvinnors situation på arbetsmarknaden.
- Begränsa missbruket av bemanningsföretag. Inhyrning ska i huvudsak användas som ett komplement vid tillfälliga arbetsstopp. Trygga anställningar ska vara regel inte undantag.
- Införa strängare arbetsmiljöregler och ta hårdare tag mot arbetsplatsrelaterad cancer.
- Ta initiativ till ett metoo-direktiv som bekämpar sexuella trakasserier i arbetslivet.
- Europa ska vara först med 5G och ta fram en gemensam strategi för att rulla ut femte generationens mobilsystem som är grunden för ny teknik och våra uppkopplade samhällen.
- Stärka digitaliseringen av EU:s inre marknad. Streamingtjänster ska fungera inom hela EU.
- Värna EU som en stark forskningskontinent och säkra att världens största forskningsprogram, Horizon Europa, präglas av hållbarhet, jämställdhet, excellens och konkurrenskraft.
- Sträma åt EU:s budget, förenkla systemen, öka kontrollen över hur pengarna används, gå med i den europeiska åklagarmyndigheten, skapa en task force mot korruption och minska jordbruksstöden.
- Ta krafttag mot skattefusk och penningtvätt genom att driva på arbetet med svarta listan över länder som inte samarbetar mot skattefusk och verka för att fler länder utanför EU har register över vilka personer som är de riktiga personerna bakom bolaget.

3. Ett Europa som går före i kampen mot klimathotet

Gröna reformer ska vara rättvisa.

Sverige och Europa ska gå före för att driva utvecklingen mot det fossilfria samhället. Det finns ingen tid att förlora. Detta är den mest avgörande trygghetsfrågan av alla – för oss, för våra barn och för våra barnbarn.

Omställningen måste ske på bred front med kraftfulla strukturella samhällsreformer riktade mot de verksamheter och länder som släpper ut mest och utan att de med minst ekonomiska marginaler drabbas hårdast. Bra transporter och infrastruktur ska finnas för alla. Vi ska kunna fortsätta resa, men det ska ske hållbart och med betydligt mindre utsläpp.

Hårdare krav ska ställas på de stora utsläpparna. Samma regler bör gälla i alla länder i EU, så att företag inte kan skaffa sig konkurrens-

fördelar genom att strunta i klimatkrav – lika lite som att konkurrera med sämre villkor och löner.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska höja våra egna mål, få med oss Europa och i förlängningen hela världen för att nå målen tillsammans med oss. Vi ska visa att det är möjligt att förändra samhället i grunden så som vi en gång bekämpade fattigdomen i vårt land, byggde ett utbildningssystem för alla, skapade en sjukvård som utgår från människors behov, inte deras förmåga att betala - det vill säga gemensamt och tillsammans.

Nästa stora steg i klimat- och miljöarbetet är att ställa om till en cirkulär ekonomi som inte förbrukar mer än den återför till planeten. Produkter som säljs ska vara lätta att återvinna. Skärpta regler behövs för att minska onödigt användande av plast och utsläppen av farliga kemikalier. Vi ska vara trygga med att vår mat och vårt vatten inte innehåller skadliga ämnen.

Därför vill vi socialdemokrater:

- Driva på för att EU:s klimatmål om noll nettoutsläpp av växthusgaser ska nås senast år 2050 och för att minska utsläppen med 55 procent till år 2030.
- Införa skärpta sanktioner mot företag som inte lever upp till EU:s miljökrav.
- Se fler nattåg ut i Europa, enklare gränsöverskridande biljettförsäljning och stärkt konsumentskydd för tågresenärer i Europa.

- Minska flygets klimatpåverkan genom starka incitament för att öka andelen hållbart framställda förnybara bränslen för flyget på europeisk nivå. Rean på utsläppsrätter till flyget måste upphöra.
- Stoppa hormonstörande ämnen som finns i till exempel plast och vårt dricksvatten. Ta fram en handlingsplan för en giftfri miljö i Europa och göra insatser för att bekämpa miljöpåverkan av läkemedelsrester och den ökade resistensen mot antibiotika.
- Minska användandet av onödigt plast och stoppa spridningen av mikroplaster. Plast- produkter ska fasas ut när det finns hållbara alternativ. All plast ska vara fri från gifter och återvinningsbar år 2030.
- Ställa högre krav på produkter för att öka återvinningen. Mixen av material och ämnen måste ta hänsyn till hur materialet ska kunna återvinnas på ett effektivt sätt.
- Minska övergödningen i sjöar och hav med gemensamma EU-mål för att minska spridningen av kväve och fosfor.
- Lagstifta om ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger i hela EU.
- Öka kraven på ett bra djurskydd. Korta maxtiden för djurtransporter till 8 timmar i hela EU, införa särskilda regler för mjölkkor och kycklingar, minska antibiotika- användningen och skärpa djurskyddsreglerna vid upphandlingar.

4. Ett Europa som är en stark global aktör i en orolig tid

Människor är trygga när andra är det. Riktig säkerhet skapas aldrig med rädsla och hot. Gemensam säkerhet bygger på samarbete mellan länder och folk, på handel, utbyte av idéer och erfarenheter, möten och resor. Vi blir alltid starkare tillsammans.

Demokratin och de mänskliga rättigheterna hotas på många håll i världen, även i Europa. I en tid av aggressiv retorik, protektionism och upprustning är det vår uppgift att hitta en gemensam väg framåt. EU ska vara en stark röst i världen för att förändra tillsammans med andra, för en rättvis och fri handel, för ökad inre och yttre säkerhet och till försvar för folkrätten, demokratin och det breda internationella samarbetet. Vi har en gemensam uppgift att nå de globala mål som slagits fast i Agenda 2030.

Ökade klyftor och otrygghet har skapat en frustration som riktas mot öppenhet, och frihandel. Men lösningen är inte att stänga dörren mot omvärlden. Sverige ska fortsätta driva på inom och genom EU för fler handel- avtal och stå upp mot USA:s tullar. Utmaningen är istället att det växande välstånd som globaliseringen skapar ska komma alla till del. I en osäker värld tvingas allt fler människor på flykt. Ansvar för de kvinnor, män och barn som flyr krig och förföljelse måste delas solidariskt. Ingen kontinent, inget land, ingen organisation klarar det på egen hand.

Vi ska fortsätta vårt stöd globalt för att människor inte ska tvingas fly och för att de miljoner människor som samlas i flyktingläger ska få hjälp. Återuppbyggnaden när ett krig är slut ska påskyndas – så att människor kan återvända hem. Människosmuggling riskerar människors liv och ska bekämpas. EU:s gemensamma yttre gränser kräver

ett gemensamt ansvar för asylrätten och ett fungerande asylsystem där alla länder tar sin del av ansvaret.

Därför vill vi socialdemokrater:

- Stärka vår gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och förbättra vårt samarbete på EU-nivå i säkerhets- och försvarsfrågor.
- Prioritera civil krishantering i EU:s närområde för att minska risken att konflikter sprids till EU.
- Utöka möjligheten att göra snabba insatser för stabilisering och återuppbyggnad i konfliktområden i omvärlden.
- Sluta fler progressiva frihandelsavtal och stärka banden till fler länder och kontinenter för att förbättra näringslivets konkurrenskraft och garantera en rättvisare ekonomisk fördelning.
- Arbeta för en hållbar och solidarisk flyktingpolitik, där alla medlemsländer delar på ansvaret, har ett bra mottagande och fungerande återvändande. Fram till dess det är på plats ska Sverige behålla en lagstiftning som inte väsentligt skiljer sig från övriga EU-länders.
- Öka pressen på övriga medlemsländer i EU genom att kunna utesluta länder ur Schengen eller neka dem EU-medel som inte tar ansvar för att registrera och ta emot asylsökande.

Dags att ta ställning

Vi vet vad som kan ske i ett splittrat och hatiskt Europa. Dit ska vi aldrig igen. EU skapades som ett motgift mot extremism – som ett samarbete för demokrati, välstånd, fred och frihet. I dag behövs det samarbetet mer än någonsin.

Vi socialdemokrater vill se ett EU som aldrig någonsin kompromissar om människors lika värde, som skapar jobb och ekonomisk tillväxt. Ett EU som är bra för vanligt folk och som tar itu med de stora framtidsfrågor som inget land kan lösa på egen hand.

Vi behöver ett Europa som försvarar demokratin, bekämpar klimathotet och står upp för schyssta jobb och villkor.

Ta ställning för demokrati och jämlikhet, mot extremism och klyftor tillsammans med oss!

"Så påverkas dina folkvalda av EU-lobbyn

DN TISDAG 23 APRIL 2019

**Nära hälften av de svenska EU-parlamentarikerna har låtit sig påverkas av lobbyister, visar en enkät som DN skickat ut.
– Som politiker är man beroende av att veta hur olika förslag påverkar, säger Anders Sellström (KD).**

Ett möte på kontoret, en kopp kaffe i parlamentets fik eller ett event – förtroendevaldas kontakter med lobbyister i Bryssel och Strasbourg kan se olika ut.

DN har bett de svenska ledamöterna svara på frågor om sin syn på lobbyister. 19 av 20 ledamöter har svarat, Anna Maria Corazza Bildt (M) har avstått.

Merparten av de svarande, 63 procent, kontaktas av lobbyister varje vecka medan drygt en fjärdedel, 26 procent, kontaktas varje dag. Parlamentarikerna som svarat på DN:s enkät uppger att de för det mesta blir kontaktade i frågor som rör de utskott de sitter i men att det också förekommer inför specifika omröstningar i parlamentet.

Ett färskt exempel är det omstridda upphovsrättsdirektivet som EU-parlamentet röstade igenom i mars – en av de mest lobbade frågorna under mandatperioden, enligt flera av ledamöterna. Direktivet innebär i korthet att det senast 2021 inte ska gå att ladda upp upphovsrättsskyddat material på sociala medier, och att företag som Google och Facebook har en skyldighet att ersätta medier vars material de sprider på sina plattformar.

Marita Ulvskog, S-parlamentariker i EU sedan tio år tillbaka, var en av de få svenska ledamöter som röstade ja till direktivet.

– Det har varit som en explosion av olika intressen. Jag har försökt träffa både motståndare och de som tyckt att det varit bra, de som vill ha ett fritt internet och kultursektorn, säger hon.

Ulvskogs senaste lobbyistmöte var med två representanter för statligt ägda gruvjätten LKAB som ville diskutera handeln med utsläppsrätter.

– De ville berätta om vilka konsekvenser en detaljregel skulle få för dem. Det finns konkurrens mellan olika medlemsländer om vilka regler som ska gälla, en del länders gruv- eller metallindustri kan tjäna på en viss typ av regler medan det kan bli till förfång för andras utveckling, säger Ulvskog som hävdar att hon inte låter sig påverkas. Men om du inte låter dig påverkas, varför träffar du då lobbyister?

– Vår delegation är ganska återhållsam med att träffa lobbyister, annars skulle man ägna hela sin vakna tid åt det. Om vi vet att det ska röstas om en fråga där vi förmodligen redan har en bestämd uppfattning utifrån diskussioner i vårt parti eller i vår grupp, att man av något slags artighet för att man vill lyssna till en lite vidare krets, att man träffar en som är för och en emot. Man kan inte sluta sig mot omvärlden, säger hon.

Kristdemokraternas EU-parlamentariker Anders Sellström tycker att det är en självklarhet att träffa olika intressen, oavsett om det är i egenskap av EU-parlamentariker, riksdagsledamot eller kommunpolitiker. Lobbyisterna ser han som en möjlig källa till kunskap och han kan låta sig påverkas om det finns skäl.

– Du ska alltid kunna se dig i spegeln och säga att du gjort ett bra jobb. Det har du gjort om du väger samman allt och tar vettiga beslut, säger han.

Sist träffade han Israels ambassadör i Sverige, men det mötet vill han inte berätta mer om.

– Vi pratade med varandra, mer än så behöver jag inte säga.

42 procent, 8 personer, säger i enkäten att de låtit sin uppfattning eller sitt agerande påverkas av lobbyister, medan 11 svarar nej.

Camilla Nothhaft är forskare och lärare i public relations och lobbning vid Lunds universitet. Hon har skrivit sin avhandling om lobbning i Bryssel och tvivlar på att de förtroendevalda inte låter sig påverkas. Nothhaft säger att hon sett exempel där exakta formuleringar från lobbyister gått rakt in i lagstiftningstext.

– Det förvånar mig att inte fler svarar ja. Det är svårt med självinsikten. Det är klart att man påverkas när man träffas och diskuterar.

Samtliga 19 svarande EU-parlamentariker uppger att deras kontakt med lobbyister har varit positiv. Enligt Nothhaft finns både för- och nackdelar med lobbyisternas närvaro.

– Det är bra med mer information för EU-parlamentarikerna och konsekvensanalyser i olika frågor. Men det finns en risk för att bara vissa får tillträde, säger hon.

Det kan dels handla om att den aktör med mer pengar ofta har en fördel men också om kunskap om vilka koder som gäller.

– Det jag sett i min egen forskning är att det finns tydliga regler för hur man får tillträde till politikerna, hur ska bete sig och vad man ska säga. De bör känna till politikerns schema och hålla en låg profil i samtal med politiker, att komma med information som är nyttig för politikern och inte själv ställa så många frågor.

Sedan tidigare har parlamentet bestämt att praxis bör vara att ledamöterna endast träffar intresseföreträdare som är registrerade i öppenhetsregistret.

I januari röstade EU-parlamentet fram en skärpning i regelverket för möten med lobbyister. Från i sommar ska ledamöter med tyngre uppdrag, som utskottsordföranden, offentliggöra planerade möten med företrädare för de intressegrupper som omfattas av registret. Övriga ledamöter uppmanas att göra samma sak. Camilla Nothhaft välkomnar ökad öppenhet men ser en risk för att strängare regler gör att lobbyisterna agerar i skymundan.

– När man väl känner varandra och har möjlighet till kontakt på andra vis än det direkta lobbymötet träffas man hellre av en slump utanför ett möte eller ser till att man är med i samma organisation. På så sätt undviker man det typiska lobbymötet och det blir inte lika transparent, säger hon.

Merparten av de svenska parlamentarikerna, 16 personer, anser att regelverket kring lobbyister i EU-parlamentet måste skärpas ytterligare medan tre inte tycker att någon skärpning behövs.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

"Ewa Stenberg: Hos oss kan främmande makt hyra lobbyister i smyg"

DN TISDAG 23 APRIL 2019

I EU-parlamentet accepterar de flesta svenska partier att lobbning regleras. I den svenska riksdagen anser majoriteten att det inte behövs några regler alls. Men den amerikanska Muellerutredningen har visat fördelarna med att ha lagar om dold påverkan.

En majoritet av de svenska EU-parlamentarikerna, 11 av 20, säger att de inte låtit sig påverkas av lobbyister.

Ändå har nästan alla parlamentarer ägnat tid åt att återkommande träffa olika påtryckare. Företag och organisationer med huvudkontor i Sverige har lagt minst 440 miljoner kronor per år på att påverka EU-parlamentet.

Man kan fråga sig varför de lägger närmare en halv miljard kronor per år på något som till stor del är resultatöst. Svaret är att lobbningen sannolikt ger resultat.

Forskaren Camilla Nothhaft på Lunds universitet har sett exempel där exakta formuleringar från lobbyister gått rakt in i lagstiftningstext.

Företag är rationella, de kalkylerar med att kunna tjäna mer pengar på sin påverkan än vad lobbningen kostar.

Det finns stora risker för demokratin med dold påverkan. Transparency International, organisationen som övervakar korruption, pekar ut lobbning som en av de största korruptionsriskerna i EU.

Det är därför som EU-parlamentet, den amerikanska kongressen och en rad andra länder har reglerat lobbning.

Sverige är ett av få demokratiska länder, där väljarna inte har någon insyn i vilka som påverkar våra politiker och vad de vill uppnå. De svenska partierna brukar försvara sin ovilja att reglera med att säga att regler är lätta att kringgå. Och det är sant att dold påverkan kan ske också i restauranger eller hotellobbyer (därav namnet).

Men också trubbiga regler kan bli skarpa i vissa lägen. Det visar den amerikanske särskilde åklagaren Robert Muellers Rysslandsutredning. Den har inte lett till något åtal mot president Trump, men sänt chockvågor genom Washingtons påverkansindustri. Utredningen har lett till flera åtal mot lobbyister som i hemlighet försökt påverka amerikansk politik för utländska staters räkning.

Åklagarna har använt en lag från 1938 om att utländska agenter måste registrera sig. Donald Trumps kampanjchef Paul Manafort har dömts för att han inte registrerat att de arbetade för ett ukrainskt politiskt parti.

Donald Trumps tidigare säkerhetsrådgivare Michael Flynn utreds under samma lag för att ha agerat som en illegal agent åt Turkiet, vilket han erkänt. Sedan Muellers utredning inleddes har antalet lobbyister som registrerat att de arbetar åt utländska intressen ökat dramatiskt.

I Sverige förekommer det också att pr-firmor arbetar åt andra länder. Saudiarabien försökte till exempel hyra en svensk pr-firma för att påverka den svenska politiken och opinionen 2013.

I Sverige gömde sig okända uppdragsgivare bakom pr-byråer och manipulerade FRA-motståndet 2008. Det kan ha varit en främmande makt, men i Sverige är sådant lagligt.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

"Svenska aktörer lobbar i Bryssel för 440 miljoner per år

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Aktörer med huvudkontor i Sverige lobbar mot EU-parlamentet för åtminstone 440 miljoner kronor varje år, enligt sina egna uppgifter. I toppen ligger kommunikationsbyråer men också offentliga aktörer som städer och regioner.

EU-parlamentet är en del av EU:s lagstiftande makt och dess ledamöter är hett villebråd för lobbyister som vill påverka politiska beslut. I parlamentet finns 751 folkvalda ledamöter från de olika medlemsländerna men flera tusen lobbyister.

Sedan 2011 måste de som vill ha ackreditering till EU-parlamentet registrera sig i parlamentets öppenhetsregister. I registret, som är öppet för allmänheten, uppger organisationerna bland annat bolagsform, kunder, kostnad för lobbyverksamhet och antal involverade personer.

11 800 aktörer finns registrerade, 266 av dem har huvudkontor i Sverige. Det rör sig om intresseorganisationer, företag, banker och städer. Totalt finns 87 ackrediterade lobbyister på uppdrag av svenska företag och organisationer i EU-parlamentet.

Absolut störst är den internationella, Sverigebaserade pr-byrån Kreab med en lobbyverksamhet som enligt registret uppgår till 40 miljoner kronor årligen, 20 ackrediterade lobbyister och stora kunder som Lantmännen, Handelsbanken och Scania. Svenska kunder utgör ungefär 15 procent av företagets omsättning.

– Vi hjälper dem att förstå EU och ge råd om hur man ska gå till väga för att påverka. Ibland är vi med och gör själva påverkansarbetet. Man

träffar rätt människor och säger rätt saker i rätt tid, säger Karl Isaksson, chef på Kreabs Brysselkontor.

Ofta börjar han hos tjänstemännen i kommissionen, där många frågor väcks, för att därefter arbeta sig uppåt i hierarkin.

– Sedan skickas förslaget till Europaparlamentet och ministerrådet och då måste man vara där också och prata med assistenter, tjänstemän och parlamentariker, säger han.

Också jättar som Ericsson och Vattenfall har flera personer med ackreditering och en lobbyverksamhet som man uppskattar kostar flera miljoner kronor om året.

Svenska offentliga aktörers närvaro är tydlig i EU-parlamentet. De stora städerna och regionerna vill alla slåss för just sina intressen.

Göteborgs stads Brysselkontor uppger att de lägger 5,4 miljoner kronor på verksamheten varje år. Aktörerna har olika sätt att redovisa sina kostnader, till exempel räknar bara vissa med löner för personal på plats. Enligt Göteborgs stad består Brysselkostnaderna i huvudsak av utgifter för personal, kontor, resor och event.

– Jag har jobbat i EU-kommissionen och vet att beslutsfattare i EU är intresserade av fakta och argument för en bättre lagstiftning. Personal på plats hjälper Göteborgs stad att inhämta information om lagstiftning tidigt, bygga kontaktnät som kan användas till att påverka beslut för att få dem mer relevanta för Göteborg, säger Catrine Norrgård, chef för stadens EU-representation i Bryssel.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

" Högerextrema krafter stärks av den svartvita bilden av EU-valet

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Att Europas nationalisterna vill överdriva sin politiska betydelse inför EU-valet är begripligt. Desto svårare då att förstå varför de får så mycket hjälp av sina motståndare.

Inför EU-valet fortsätter Marine Le Pen försöken att göra franska Nationell samling till ett politiskt mer rumsrent parti.

Tidigare har hon sparkat ut sin far, grundaren Jean-Marie Le Pen, bytt partiets namn och på olika sätt försökt klippa av den gamla Nationella frontens djupa rasistiska rötter.

Nu vill hon inte längre att Frankrike ska lämna EU och euron.

”Fransmännen har visat att de känner sig förbundna med euron”, heter det i partiets valmanifest. Marine Le Pen förklarar att hon vill ”förändra denna europeiska union inifrån” och därmed också bryta sin egen ”politiska isolering” i Europa.

Le Pen målar en svartvit bild av det politiska läget i Europa där ”det nationella” sägs stå mot ”globalister”. Som om det bara var två sidor som ställer upp i EU-valet.

Att Le Pen med hjälp av den svartvita bilden försöker blåsa upp sin egen politiska roll i Europa är begripligt. Men varför får hon hjälp av så många av sina motståndare med att framställa EU-valet på det sättet?

Den politiska verkligheten är betydligt mer komplex.

Det finns förstås all anledning att ta Marine Le Pen och hennes politiska vänner på största allvar, men deras betydelse ska samtidigt inte överdrivas.

Flera opinionsundersökningar inför EU-valet i maj visar att ENF (Nationernas och frihetens Europa) den politiska grupp som bland annat Nationell samling och italienska Lega hör till i dag, kommer att öka från dagens 37 till omkring 60 mandat.

Det beror i huvudsak på att Lega ser ut att bli Italiens största parti och därmed också näst största parti i hela EU-parlamentet, vilket i sig är en politisk sensation.

Legas ledare Matteo Salvini hoppas dessutom kunna förvandla ENF till en betydligt större och mer inflytelserik grupp, men hittills har det inte alls gått särskilt bra.

När den nya organisationen EAPN (Europeiska alliansen för folk och nationer) bildades under ett möte i Milano i början av april verkar det ha blivit en ganska ödslig tillställning.

Enbart fyra partier – Lega, Dansk folkeparti, Sannfinländarna och tyska AFD – deltog. Nationell samlings ledare var ”upptagen med annat”, förklarade en pressad Matteo Salvini när han gång på gång fick frågor om Le Pen under presskonferensen efter mötet.

En bättre förklaring är att Europas nationalistiska partier är en splittrad samling där många skyr varandra som pesten. Om Salvini vill ha en fortsatt relation med Le Pen får han räkna med att en hel del andra partier fortsätter att hålla behörigt avstånd.

Men inte ens om Salvini mot förmodan lyckas få med sig alla i de tre politiska grupper som i dag rymmer EU-kritiska och nationalistiska partier i EU-parlamentet (ECR, ENF och EFDD) skulle det räcka för att driva igenom beslut i EU-parlamentet.

De tre grupperna beräknas tillsammans få mellan 165 och 180 mandat, vilket fortfarande kommer att vara en minoritet av parlamentets 705 platser (om Storbritannien inte deltar, annars 751 mandat).

Eftersom flertalet beslut i EU-parlamentet fattas med antingen enkel majoritet (minst hälften av de röstande) eller så kallad absolut

majoritet (minst hälften av antalet ledamöter) kommer en sådan grupp varken kunna hindra eller driva igenom beslut utan hjälp av andra. Beslutsreglerna har vissa undantag. Om EU-parlamentet vill aktivera artikel 7, vilket kan leda till att ett EU-land som bryter mot demokratins principer straffas, krävs det till exempel två tredjedelar av antalet angivna röster.

Men huvudregeln är enkel eller absolut majoritet. De högerextrema kan alltså inte påverka enbart genom att sätta klackarna i backen. Och trots att de nationalistiska partierna utan tvivel går starkt framåt, verkar de traditionella partigrupperna fortfarande ha ett ordentligt övertag. Konservativa EPP och socialdemokratiska S&D väntas gå tillbaka, men fortfarande bli största och näst största partigrupp och landa på omkring 180 respektive 149 mandat.

Det skulle innebära att EPP och S&D inte får majoritet tillsammans och därför inte kan fortsätta den traditionella, blocköverskridande politiken i EU-parlamentet. Beslutsfattandet kan därmed bli stökigare och mer oförutsägbart än tidigare.

Men i samarbete med till exempel liberala Alde, som väntas gå framåt, eller med den gröna gruppen, kan EPP och S&D fortfarande bilda en betryggande majoritet utan att behöva bli beroende av extrema nationalisterna.

Läget är med andra ord varken svart eller vitt, men betydligt mer splittrat än tidigare.

En avgörande fråga är om EPP tänker fortsätta att försöka göra upp över blockgränsen – eller söka ett mer aktivt stöd från den framväxande, nationalistiska högern. På egen hand kan däremot Salvini & Co inte åstadkomma särskilt mycket i EU-parlamentet.

Annika Ström Melin "

" Varannan oroar sig för EU:s framtid

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Bryssel. Stödet för EU bland unionens invånare är fortsatt starkt. Samtidigt finns en stor oro för framtiden, visar en ny undersökning. Hälften av de tillfrågade EU-invånarna anser att utvecklingen inte går åt rätt håll.

Invånarna i EU anser generellt att EU-medlemskapet är bra för deras hemland. 61 procent svarar så enligt senaste Eurobarometern, en

opinionsundersökning som görs av Europaparlamentet. Bara 10 procent anser att medlemskapet är dåligt.

Men skillnaderna inom unionen är stora. Sverige tillhör ett av fem länder i nordvästra Europa där över 75 procent anser att medlemskapet är bra.

Flest missnöjda finns i Storbritannien, Italien och Grekland.

Trots det utbredda stödet för EU anser över hälften av invånarna att utvecklingen inte går åt rätt håll, vare sig i EU eller i hemlandet.

Framför allt i Frankrike och Grekland är denna syn utbredd. Bara 28 procent av de nästan 28 000 tillfrågade anser att EU går åt rätt håll.

Svenskarna är något mindre negativa än EU-snittet. Mest positiv framtidssyn har invånarna i Baltikum, Portugal och på Malta.

Inför Europavalet i maj listar Eurobarometern vilka frågor som väljarna anser är viktigast. För svenska väljare kommer miljöfrågan i topp. Övriga viktiga frågor är: mänskliga rättigheter, hur EU bör fungera i framtiden, bekämpa terrorism, invandring samt ekonomin. För EU27 (ej Storbritannien) är ekonomi och tillväxt samt att bekämpa ungdomsarbetslöshet viktigast. De två frågorna är nu mer prioriterade än invandring, som ansågs som viktigast i den Eurobarometer som kom i september i fjol. Först på fjärde plats hamnar miljöfrågan.

Pia Gripenberg "

" Fakta. Opinionsmätning

Eurobarometern är Europaparlamentets opinionsundersökning. I vårens barometer tillfrågades 27973 invånare i 28 medlemsstater mellan 19 februari och 4 mars.

På grund av Brexit har EU-snittet räknats från 27 länder.

I Sverige intervjuades 1064 personer. "

" Allt färre får asyl i EU

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Antalet personer som fick asyl i EU under 2018 sjönk med nästan 40 procent jämfört med året innan. Fortfarande är ändå siffran dubbelt så hög som före flyktingkrisen 2015.

Enligt ny samlad statistik från Eurostat gav de 28 EU-länderna skydd åt totalt 333 400 asylsökande under 2018.

I vanlig ordning toppar Tyskland statistiken överlägset, med nästan 140 000 ja-beslut under 2018. Sverige landar på femte plats i listan, med 19 605 positiva asylbesked. Sett per capita ligger dock Sverige på andra plats, bakom Österrike.

De fyra EU-länder som kraftigast motsätter sig EU-kommissionens förslag om en gemensam fördelning av antalet asylsökande – Ungern, Polen, Tjeckien och Slovakien – gav i fjol asyl åt tillsammans 1010 personer – ungefär lika många som fick asyl i Luxemburg.

Av dem som fick asyl i EU i fjol var 29 procent från Syrien, 16 procent från Afghanistan och 7 procent av Irak.

Fjölårets siffror innebär att den kraftigt nedåtgående trenden fortsätter efter rekordåret 2016. Det året gavs skydd till över 700 000 asylsökande, vilket sedan minskade med 25 procent till 2017 och sedan med ytterligare 40 procent till i fjol.

Även antalet asylsökande fortsätter neråt – i fjol med 11 procent, jämfört med året innan.

En bra bit återstår ändå till hur läget var före flyktingkrisen exploderade under sommaren och hösten 2015. Under 2013 och 2014 gavs asyl i EU till 135 000 respektive 185 000 personer.

TT "

" **Fakta. Asylbeslut i EU 2018**

Så här många fick asyl i de 28 EU-länderna under 2018, jämfört med året innan:

TOTALT 2018 % 2017

Tyskland 139 555 -57
Italien 47 885 +36
Frankrike 41 440 +2
Österrike 20 700 -39
Sverige 19 605 -37
GBR 17 205 +10
Grekland 15 805 +32
Belgien 10 250 -20
Holland 4 795 -47
Finland 3 820 -10
Spanien 2 965 -37
Danmark 1 650 -40
Irland 1 275 +77
Cypern 1 225 -6
Luxemburg 1 000 -12
Bulgarien 760 -55
Rumänien 665 -50
Malta 660 -19
Portugal 625 +25
Polen 435 -22
Ungern 365 -72
Tjeckien 165 +14
Kroatien 155 -9
Litauen 140 -52
Slovenien 105 -30
Slovakien 45 -25
Lettland 30 -89
Estland 20 -79
EU 333 355 -38
Källa: Eurostat "

" Europa blir bara tristare

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Det blir allt svårare att äta, röka och dricka i Europa. Politiker som vill lägga sig i människors vardagsnjutningar har medvind och en strid ström av nya lagar och regler har tillkommit på senare år.

Det är kontentan av The nanny state index som sammanställs av den brittiska tankesmedjan IEA sedan 2016. Här mäts friheten att dricka alkohol, nyttja tobak och e-cigaretter samt att kunna äta och dricka vad man vill – som läsk, kaffe, bröd och onyttig mat. Det är friheter som krymper betänkligt i Europa för närvarande.

Värst är det i Finland, och även våra baltiska grannländer har infört smått drakoniska restriktioner. I Litauen måste den som köpt alkohol dölja denna innan de lämnar butiken, och den som säljer utländska tidningar kan straffas om de inte täckt över alla annonser för alkohol. Svenska politiker har också svårast att låta bli spriten, som är högbeskattad och hårt reglerad. Vi har dock i ett europeiskt perspektiv rätt tillåtande tobakslagar, framför allt genom lagligt snus.

Minst restriktioner av alla EU-länder har Tyskland, vilket illustrerar att länder kan fungera väl utan att överreglera nöjen och njutningar. Det finns över huvud taget inget samband mellan livslängd och regleringarnas strikthet.

Att Europa blivit tråkigare borde vara en het fråga i EU-valet. Många regleringar – inte minst av tobak – har sitt ursprung i EU-direktiv. EU-kommissionen har till och med välkomnat franska planer på att förbjuda all rökning på film, en allt annat än hälsosam inställning till yttrandefriheten.

Allt går inte åt fel håll. I Slovakien får man från och med i år tillverka upp till 50 liter egen sprit av hemodlad frukt. Värre är att hela EU bara upplevt fem små liberaliseringar de senaste två åren. Men den krympande friheten är ingen ödesbunden utveckling. Liberaler i alla partier borde bekämpa den.

Mattias Svensson

mattias.svensson@dn.se "

" Kända personer som vill bli EU-parlamentariker

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Vad har en rumänsk tennislegendar, två presidenthustrur i Estland och Boris Johnsons syster gemensamt? Jo, de vill alla bli EU-parlamentariker. I Europavalet försöker en rad partier att locka väljare genom att ha kända personer som affischnamn. DN har kikad på kandidatlistorna i EU:s 28 medlemsstater och hittat namnen som sticker ut.

Rumänien: Det blåser redan kring tennislegendaren Ilie Nastase, samtida med vår egen tennishjälte Björn Borg, ställer upp för partiet UNPR, en utbrytargrupp från socialdemokraterna. Nastase, en av tennisvärldens "bad boys", har redan hamnat i blåsväder sedan han kastat en kopp kaffe på en valaffisch med kampanjbudskap från en politisk motståndare.

Det lär bli svårt för Ilie Nastase att ta sig in i EU-parlamentet eftersom Rumänien har en valspärr på fem procent.

Lettland: Dataexpert och presidentfru ...

Ieva Ilves, dataexpert, diplomat och hustru till tidigare presidenten i Estland, Toomas Hendrik Ilves, kandiderar för liberala AP som bildades för ett år sedan.

Blir hon vald riskerar hon att i parlamentet stöta på en av de före detta fruarna Ilves.

Estland: ... kan möta makens ex-hustru

Evelin Ilves, utbildad läkare, var nämligen fru nummer två till Toomas Hendrik Ilves. Hon kandiderar för det Gröna partiet i Estland.

Fru nummer ett är amerikanska och kandiderar inte, för den som undrar.

Storbritannien: Kvinnor på tvärs mot sina bröder

På temat släkten är värst finns två kvinnor som kan göra livet surt för sina bröder. Rachel Johnson, författare till erotiska romaner i Notting Hill-miljö, tidigare journalist på Financial Times och känd från tv, är syster till före detta utrikesministern Boris Johnson. Till skillnad från honom är hon en stark EU-anhängare och står högt på listan för det nybildade partiet Change UK.

En extremt trogen Toryväljare som nu kandiderar för Nigel Farages Brexitparti är frilansjournalisten Annunziata Rees-Mogg. Låter efternamnet bekant? Hennes bror är ingen mindre än superbrexitören och Toryledamoten Jacob Rees-Mogg.

Belgien: Fransman frontar i belgiskt parti

Till skillnad från Storbritanniens Rees-Mogg och Johnson gör Nicholas Barnier en betydligt mindre partiförflyttning. Denna fransman, son till konservativa Brexitförhandlaren Michel Barnier, kandiderar för belgiska liberala partiet MR.

Barnier är inte enda utländska kandidaten i Belgien. Exil-katalanen Carles Puigdemont, bosatt i Belgien sedan 2017, kandiderar för sitt katalanska parti. Han hoppas bli invald och få parlamentarisk immunitet för att kunna återvända till Spanien. Där hotas han av åtal för uppror i samband med att Kataloniens parlament proklamerade självständighet.

Så har de svenska EU-parlamentarikererna jobbat under mandatperioden

* Denoten har inte suttit i EU-parlamentet hela perioden.

Källa: Votwatch, EU-parlamentet, Hestermings av foto: CNN, IT, Bloomberg

Föredragande för:
● Betänkanden
● Yttranden

									
Aleksander Gabelic (S) *	Jytte Guteland (S)	Anna Hedh (S)	Olle Ludvigsson (S)	Marita Ulvskog (S)	Jakob Dalunde (MP)	Ulrika Engström (MP) *	Bedi Valero (MP)	Malin Björk (V)	Soraya Post (FI)
0 0	2 2	1 1	3 4	4 5	0 1	7 1	5 3	2 10	3 3
Ledamot sedan Närvaro vid röstning Betänkande i egenkap av skuggföredragande Yttrande i egenkap av skuggföredragande Ändringsförslag Förslag till resolutioner Tal i plenarsalen	2018 95 procent 2 1 715 4 7	2014 87 procent 6 4 1712 43 37	2014 81 procent 10 9 1090 33 85	2014 88 procent 9 12 1237 23 77	2016 92 procent 24 21 1134 13 33	2014 78 procent 16 17 608 14 53	2014 96 procent 60 19 1837 268 142	2014 96 procent 14 14 1030 175 295	2014 91 procent 10 2 1558 184 133
** DEFA bereder delegationer för förhandlingarna med Schweiz och Norge, till den gemensamma parlamentarikerkommittén (EU-beslut och EU EES gemensamma parlamentarisk-kommitté)									
									
Christoffer Ejlertsen (M)	Gunnar Hökmark (M)	Anna Maria Corazza D'Alagni (M)	Jasenko Selimovic (L) *	Cecilia Wikström (L)	Peter Lundgren (SD)	Kristina Winberg (SD)	Fredrick Federley (C)	Anders Sellström (KD) *	Max Andersson (politisk vilde, tidigare MP)
2 5	0 5	0 3	1 3	5 8	0 1	0 0	1 2	0 0	0 3
Ledamot sedan Närvaro vid röstning Betänkande i egenkap av skuggföredragande Yttrande i egenkap av skuggföredragande Ändringsförslag Förslag till resolutioner Tal i plenarsalen	2014 77 procent 6 3 1305 2 80	2014 89 procent 4 0 1494 19 149	2014 80 procent 9 2 1522 66 180	2014 97 procent 22 44 1970 200 195	2014 96 procent 18 16 1021 264 151	2014 92 procent 6 1 86 10 55	2014 94 procent 11 13 372 9 104	2014 89 procent 12 13 3059 145 197	2014 92 procent 20 16 918 4 51

Tyskland: Varoufakis hos sin forna fiende

Det mest spektakulära nationsbytet står Greklands förra finansminister Yanis Varoufakis för, han som gled i väg på sin stora motorcykel under värsta eurokrisen. Av alla EU-länder har han valt Tyskland att kandidera i med sitt vänsterparti Diem 25. Det var det land som hårdast pressade Grekland att sätta i gång omfattande nedskärningar och privatiseringar i en storskalig skuldsanering.

Italien: Berlusconi vill förlänga sitt cv

82-årige Silvio Berlusconi verkar vilja lägga ännu en titel till sin meritlista – europaparlamentariker. Han har varit Italiens premiärminister i tre omgångar, senast 2011, och kandiderar för sitt högerparti Forza Italia.

Berlusconi ser säkert samma möjligheter som Carles Puigdemont, att få parlamentarisk immunitet från rättsväsendets långa arm. Berlusconi är dömd för skattebrott, men har även figurerat i korruptionsfall och sexualbrottsutredningar.

Sverige: Tv-meteorologen som blev klimataktivist
Här på hemmaplan har Miljöpartiet engagerat meteorologen och klimatexperten Pär Holmgren, som fick halva Sverige att sätta kvällskaffet i vrångstruppen när han dök upp med sin hårdrockarstil i tv-rutan i skiftet 1980–90-tal.

Pia Gripenberg "

" Så flitiga är svenskarna i EU-parlamentet

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

DN har kartlagt hur flitiga och inflytelserika de svenska EU-parlamentarikerna har varit under den gångna mandatperioden. Bland topparna finns petade liberalen Cecilia Wikström.

– Jag är sådan som person, jag tycker om att jobba, säger hon.

Hur aktiva EU-parlamentariker är i parlamentet och vilket inflytande de har kan mätas på flera olika sätt, som vilka utskott de sitter i och hur många betänkanden och yttranden de varit föredragande för. DN:s genomgång visar att det skiljer sig mycket mellan de olika ledamöterna.

Ett sätt att bedriva verksamhet i EU-parlamentet är att vara föredragande i betänkanden, som är en sorts skrivelse som kan fungera som ett underlag till ett senare beslut. Cecilia Wikström (L) har lagt åtta betänkanden, flest av alla svenskar, under den gångna mandatperioden. Hon är tätt följd av Linnea Engström (MP) som har lagt sju stycken. Om man dessutom är föredragande i betänkandet blir man som politiker utvald av det ansvariga parlamentsutskottet och får utforma det.

2014 utnämnde Europaportalen Cecilia Wikström till den flitigaste EU-parlamentarikern av just den anledningen, att hon tagit fram flest betänkanden.

Andra ledamöter, som Kristina Winberg (SD) och Jakop Dalunde (MP), har inte varit föredragande vid något betänkande alls.

På flera sätt har Cecilia Wikström varit den svenska EU-parlamentarikern med störst inflytande under den gångna mandatperioden, visar DN:s genomgång.

I mars petades hon från sin plats som Liberalernas förstanamn – efter att hon vägrat att avsäga sig sina styrelseposter i Beijer Alma och Elekta.

Ett annat sätt att mäta EU-parlamentarikernas inflytande är att titta på vilka som har specifika förtroendeuppdrag som EU-parlamentariker. Där sticker Linnea Engström (MP), Marita Ulvskog (S) och Anna Maria Corazza Bildt (M) ut som viceordförande i sina respektive utskott.

Cecilia Wikström är dock den enda av de svenska EU-parlamentarikerna som är ordförande i ett utskott: Europaparlamentets utskott för framställningar.

Hon är också ordförande för utskottsordförandekonferensen, som enligt webbtidningen Politico är parlamentets näst viktigaste post. Det är det politiska organ som samordnar utskottens arbete och ser till att samarbetet flyter. I samband med Wikströms utnämning till ordförande för utskottsordförandekonferensen beskrev Liberalerna det i ett pressmeddelande som detta var ”den tyngsta posten hittills för en svensk europaparlamentariker”.

Den icke-vinstdrivande organisationen Votewatch, som bevakar rösterna i EU-parlamentet, publicerade den 23 april en studie över vilka de menar är de 100 mest inflytelserika EU-parlamentarikerna. Resultatet är en sammanvägning av bland annat förtroendeuppdrag, rapportörsuppdrag och röstresultat.

På Votewatch lista finns totalt fyra svenskar. Högst upp, på plats 22, finns Cecilia Wikström följd av Bodil Valero (MP), Linnea Engström (MP) och Marita Ulvskog (S). Wikströms höga placering på Votewatches lista är en uppgång jämfört med när organisationen genomförde samma studie i september 2017 när Wikström hamnade på plats 27.

När Politico 2017 listade de 40 EU-parlamentariker man menade ”spelar roll” hamnade Cecilia Wikström med sin fjärdeplats högst

bland de två svenskar som fanns med på listan, före Fredrick Federley (C). 2016 var dock Christofer Fjellner (M) ensam svensk, och när webbsidan listade de EU-parlamentariker man menade spelat roll under mandatperioden som helhet nämndes bara en svensk, Isabella Lövin (MP), som i dag är Sveriges vice statsminister.

I den sistnämnda listan hade dock Politico inte enbart utgått från vad parlamentarikerna gjort i parlamentet, utan även inkluderat senare aktiviteter för flera parlamentariker som lämnat.

Ulrika Mörth är professor i statsvetenskap vid Stockholms universitet och säger att det generellt är svårt att mäta inflytande.

– Men det är fullt rimligt att titta på hur aktiv man är och vilket förtroende man har. Cecilia Wikström har ju suttit som rapportör också, det är ett mått på att hon har förtroende från kollegor i parlamentet, säger Ulrika Mörth.

Hon säger dock att det inte går att säga att politiker som inte har varit synliga i statistiken inte har något inflytande alls.

– Vi statsvetare studerar ibland det som kallas informell makt och den kan vara minst lika viktig som den formella. Det kan ju vara någon parlamentsledamot som är duktig på att nätverka och ingå i olika informella grupperingar som är väldigt vanligt i olika EU-processer.

– Jag tror samtidigt att det är svårt att hävda att någon som inte ses driva frågor skulle vara mer inflytelserik än den som formellt syns, men det betyder inte att man har noll inflytande bara för att man inte lägger fram förslag, säger Mörth.

Hon tror att det i Wikströms fall handlar om båda delarna, att hon har formell såväl som informell makt.

– Om man driver frågor formellt kan man tänka sig att hon också får väldigt mycket kontakter informellt, det hänger ihop.

Cecilia Wikström är stolt över förtroendet hon fått av parlamentet.

– Jag är ju den första svensken som har fått en institutionell roll, då jag samordnar alla utskotten och arbetar väldigt nära talmannen. Jag ser

det naturligtvis som ett stort förtroende och en bekräftelse på att hårt arbete lönar sig, säger Cecilia Wikström.

Hon säger också att det är en del av hennes personlighet, att jobba mycket.

– Det blev min framgång i parlamentet och mitt fall i Liberalerna, säger Wikström.

Andra ledamöter som inte varit föredragande vid många resolutioner har i stället varit aktiva på andra sätt. Vänsterpartiets Malin Björk har hållit flest tal i plenisalen och Fredrick Federley (C) är den svenska ledamot som står bakom flest ändringsförslag.

– Jag åkte ju ner till Bryssel med ambitionen att förändra och att lägga de förslagen som vi hade lovat i valet. Jag har valt att fokusera på lagstiftningsarbete, säger Fredrick Federley.

Han anser att det är svårt att vara inflytelserik om man inte ger sig in i lagstiftningsarbetet.

– I någon mån har man ju påverkan på saker man inte jobbar med, man kan till exempel prata med kollegor och så kan de lägga fram förslaget. Men jag måste säga att jag tycker att det är ganska oseriöst om man inte tar det uppdraget på allvar, säger C-ledamoten.

Högst närvaro vid EU-parlamentets omröstningar har Olle Ludvigsson (S), Jasenko Selimovic (L) och Bodil Valero (MP) som alla närvarat vid över 95 procent av tillfällena. Linnea Engström och Christofer Fjellner (M) har närvarat vid färre än 80 procent av omröstningarna, enligt siffror från Votewatch Europe.

Fredrick Federley (C), Jasenko Selimovic (L) och Anna Hedh (S) är viceordförande för en delegation var. Federley är dessutom vice - ordförande i ALDE-gruppen, som Liberalerna och Centerpartiet tillhör.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

" Fakta. Så funkar partigrupperna i EU-parlamentet

Partigrupperna är lösare sammanslutningar än de svenska riksdagsgrupperna. Ledamöter röstar ganska ofta annorlunda än gruppens majoritet.

Det är via sin partigrupp som en ledamot kan få uppdraget att bli rapportör, det vill säga ansvarig för beredningen av ett lagförslag. Ju större grupp, desto fler rapportörsuppdrag att dela på. Som rapportör kan en ledamot få stort inflytande på parlamentets beslut.

I parlamentet finns inte uppdelningen mellan regeringspartier och opposition. I stället handlar det om att skapa majoriteter för beslut som blir parlamentets ståndpunkt i förhandlingarna med ministerrådet. Det bygger ofta på allianser och kompromisser mellan olika partigrupper. För att en grupp ska bildas måste den innehålla minst 25 ledamöter från minst 7 medlemsländer.

I plenisalen i Strasbourg sitter ledamöterna gruppvis, inte nationsvis. Gruppernas sammansättning förändras ofta efter val men också under mandatperioder.

Sverige går till val till Europaparlamentet den 26 maj. 21 svenska ledamöter ska röstas fram för de kommande fem åren. "

" Guide: Det här är vad EU-valet handlar om

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Det är fem år sedan sist och nu är det dags igen. Omkring 374 miljoner europeiska väljare röstar om vilka som ska få makten att stifta lagar som gäller i hela EU.

När är EU-valet?

I Sverige är söndagen den 26 maj valdag. Vallokalerna är öppna klockan 8–21.

Varför ska jag rösta?

Det är en enda möjligheten för dig att i direkta val påverka vilka som får makt att stifta EU-lagar som sedan gäller i Sverige och övriga medlemsländer.

Vad handlar EU-valet om?

Medborgarna i medlemsländerna röstar om vilka politiker från vilka partier som ska sitta i EU-parlamentet de kommande fem åren.

Vad gör EU-parlamentet?

Tillsammans med ministerrådet stiftar parlamentet lagar som sedan gäller i hela unionen, inklusive Sverige. Det är kommissionen som lägger fram lagförslagen som parlamentet sedan tar ställning till, ofta efter ändringar. För att en lag ska bli antagen måste parlamentet och ministerrådet komma överens. En annan uppgift för parlamentarikerna är att godkänna (eller underkänna) ministerrådets förslag till kommissionärer. Parlamentet är också med och fattar beslut om EU:s gemensamma budget

Vilka områden har parlamentet makt över?

Allt som har att göra med den fria rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital på den inre marknaden. EU stiftar också lagar om klimat och miljö, energi, konsumentskydd, polisiära frågor, livsmedelssäkerhet och mycket annat.

Vad har parlamentet inte makt över?

Exempelvis skola, inkomstskatter, sjukvård och pensioner. Det är heller inte EU-parlamentet som bestämmer om Sverige ska stanna kvar i EU, ansluta sig till euron. Sådant beslutar ytterst riksdagen.

Vilka blir de stora frågorna i EU-parlamentet de kommande åren?

Hur Brexit slutar är ännu oklart men relationen till Storbritannien lär bli en stor fråga. Om britterna lämnar unionen måste antingen medlemsländernas EU-avgift höjas eller EU-budgeten skäras ner.

Klimatfrågan blir fortsatt stor: vad ska EU göra gemensamt för att få ner utsläppen? EU:s kamp med de amerikanska techjättarna om makten över internet fortsätter säkert. En konflikt som bara börjat gäller EU:s sociala pelare: hur mycket inflytande ska EU ha över ländernas socialpolitik? Flyktingpolitik, brottsbekämpning och EU:s ekonomiska konkurrenskraft är andra tunga områden.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" EU-valet stundar – men få svenskar vet att det är i maj

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Sverigedemokraterna ökar mest och Miljöpartiet står för det största tappet i DN/Ipsos första opinionsmätning inför EU-valet. Den visar också att Feministiskt initiativ löper en överhängande risk att åka ur Europaparlamentet. Men ännu är det bara 4 av 10 väljare som ens känner till att det är val i maj.

En ny valrörelse står för dörren, med bara drygt tre veckor kvar till valdagen. Den här gången gäller det val till Europaparlamentet, som hålls vart femte år. Det är enda möjligheten för väljare i Sverige och andra medlemsländer att i direkta val tillsätta politiker som är med och stiftar lagar som sedan gäller i hela EU.

Partierna har presenterat sina kandidater och börjat lansera vallöften men än så länge har det gått de flesta väljare förbi. Kännedomen om valet som ska hållas den 26 maj är låg, visar en mätning från DN/Ipsos. Endast 43 procent svarar korrekt att valet hålls i maj. Övriga svarar senare i år, något annat år eller vet inte alls.

Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.

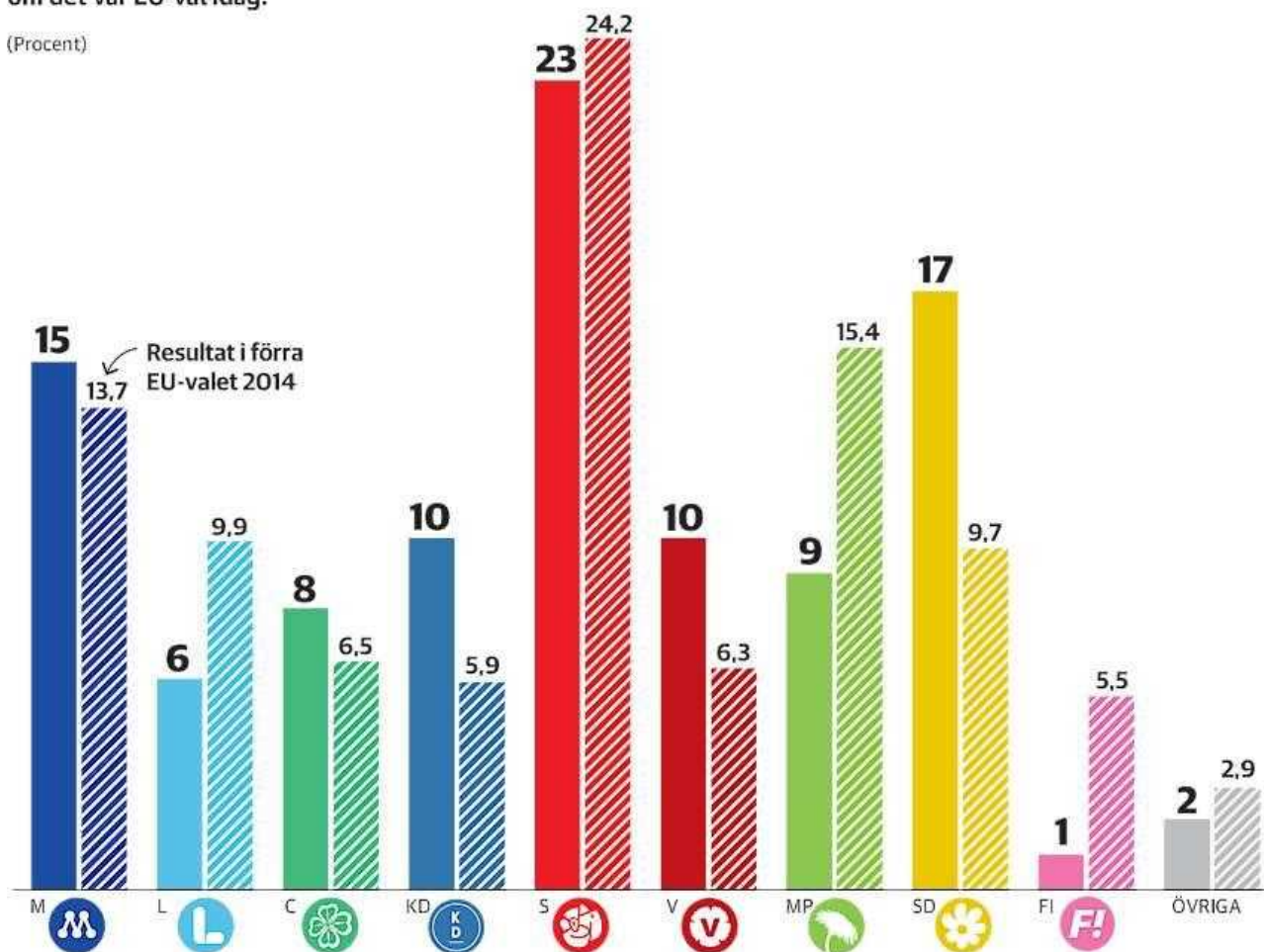
– Även om kännedomen har ökat något sedan i mars så är den fortfarande låg givet den korta tid som är kvar. Första förutsättningen för att väljarna ska kunna fatta informerade beslut är att de känner till att det ska hållas val, säger han.

Nicklas Källebrings bedömning är att intresset för det förra EU-valet höjdes av att det inföll under supervalåret 2014 och blev ett slags upptakt till riksdagsvalet följande höst. Nu kommer det istället efter ett

Partiernas stöd inför EU-val

Så stor andel skulle rösta på partierna om det var EU-val idag.

(Procent)

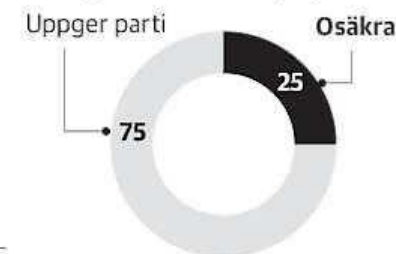
Få känner till valet, men andelen har ökat

När tror du att Sverige håller val till Europaparlamentet nästa gång?

(Procent)

Var fjärde osäker på partival

Källa: Ipsos. Grafik: Jenny Alvéen.

val och en regeringsbildning som tog allt syre från den politiska debatten.

Tidigare val har också innehållit spänningsfaktorn att nya partier har knackat på Europaparlamentets dörr: 2004 var det Junilistan, 2009 Piratpartiet och 2014 Feministiskt initiativ. Några sådana kandidater syns över huvudtaget inte till i DN/Ipsos aprilmätning.

– I nuläget ser det inte ut att komma in något nytt parti, säger Nicklas Källebring som dock påpekar att skrällar ägt rum förr, inte minst EU-kritiska Junilistans raketspurt för 15 år sedan.

Givet den låga kännedomen om valet, och den höga andelen osäkra väljare (25 procent) ska resultatet av DN/Ipsos aprilmätning inte ses som någon prognos för resultatet.

– När kännedomen är låg och valrörelsen blir kort och intensiv finns stort utrymme för väljarrörlighet, säger Nicklas Källebring.

Några tydliga tendenser syns dock i undersökningen.

Sverigedemokraterna ser ut att gå mot ännu en stor valframgång. 17 procent av väljarstödet är drygt 7 procentenheter över valresultatet 2014 och i nivå med röstandelen i förra årets riksdagsval. Även KD och V (båda 10 procent) ligger klart över resultaten i både EU-valet 2014 och senaste riksdagsvalet.

– Det följer de trender som vi har sett i den inrikespolitiska opinionen, säger Nicklas Källebring.

Till de som ligger klart under resultatet i EU-valet 2014 hör Miljöpartiet som tappar mest i den här mätningen, nästan 7 procentenheter ner till ett väljarstöd på 9 procent.

Liberalerna hör också till förlorarna i mätningen. Med 6 procent av väljarstödet ligger man cirka 4 procentenheter under röstandelen i 2014 års val, men ändå högre än när DN/Ipsos i april frågade hur väljarna skulle rösta om det var riksdagsval i dag (4 procent). Till bilden hör att L har skakats av en svår inre konflikt inför valet som

slutade med att toppkandidaten Cecilia Wikström petades och ersattes med Karin Karlsbro.

Den största förloraren kan dock i slutänden bli FI, som skrällde sig till ett mandat i parlamentet 2014. Med endast 1 procent av väljarna bakom sig i DN/Ipsos, mot 5,5 i senaste valet, är det långt kvar om mandatet ska behållas.

För S, M och C är skillnaderna små i mätningen jämfört med 2014.

För S skulle 23 procent dock innebära det sämsta resultatet sedan Sverige blev EU-medlem 1995.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Fakta. Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 9–22 april intervjuat 1 507 röstberättigade väljare. 500 intervjuer gjordes per telefon med ett slumpmässigt urval. 1 007 intervjuer gjordes med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

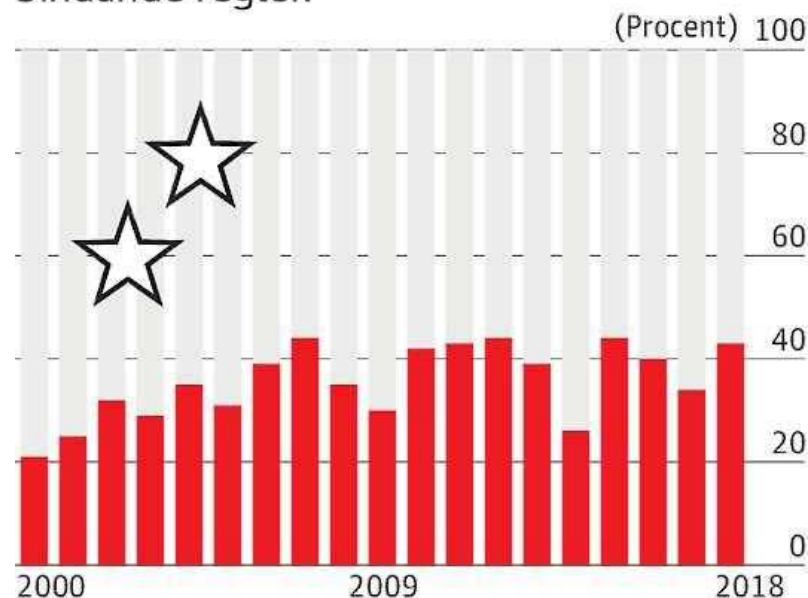
Syftet med kvoturval är att säkerställa representativiteten hos de svarande. Eftersom kvoturval tillämpas kan inte felmarginaler beräknas på traditionellt sätt.

Frågan som ställdes: "Om det var val till Europaparlamentet i dag, vilket parti skulle du då rösta på?".

DN/Ipsos redovisar väljarstöd avrundat till heltal för att undvika fokus på små förändringar som kan vara slumpmässiga. Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring. "

Svenska lagar med grund i EU-beslut

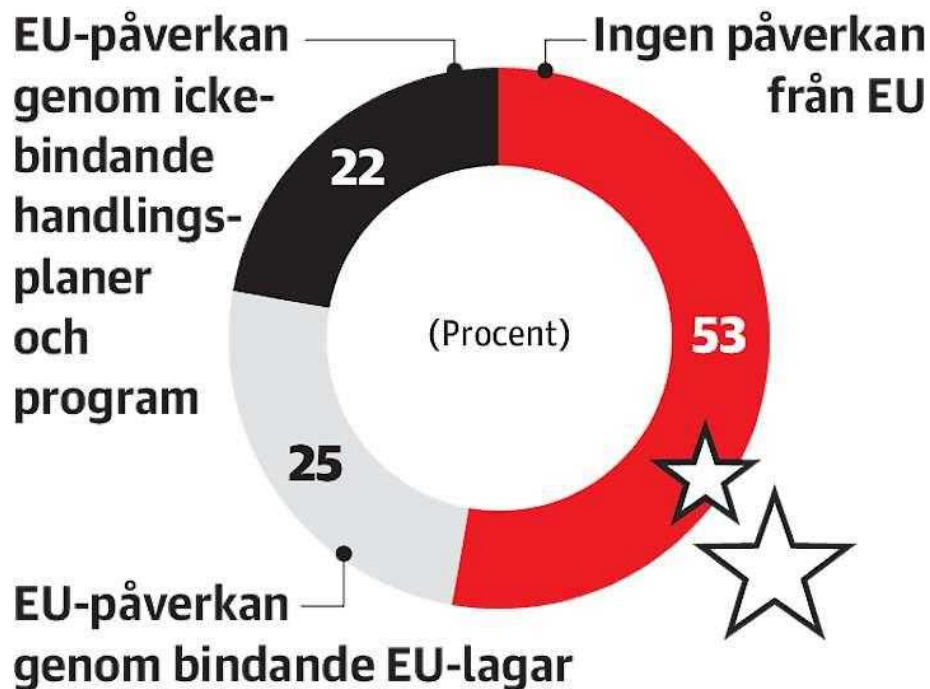
Andel lagar som syftar till att genomföra EU-direktiv, EU-förordningar eller andra bindande regler.

Källa: DN:s undersökning. Undersökningen bygger på en genomgång av alla lagar som kungjorts i Svensk författningssamling under 2000–2018. Både nya grundförfattningar och ändringsförfattningar ingår. Lagarna har klassificerats utifrån vad som angetts i regeringens proposition eller respektive riksdagsutskotts betänkande. I vissa fall anges EU-anknytningen även i noter i Svensk författningssamling.

EU:s påverkan på svenska kommuner

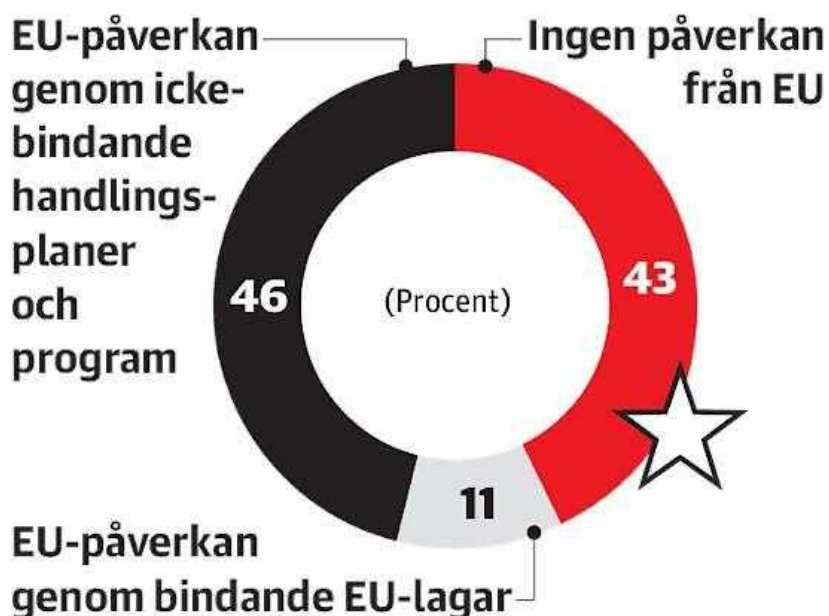
Andel dagordningspunkter med EU-koppling vid fullmäktigemöten i ett urval kommuner.

Källa: SKL. Baseras på ett urval av dagordningar från 44 kommuner under maj 2016 till april 2017.

EU:s påverkan på landsting och regioner

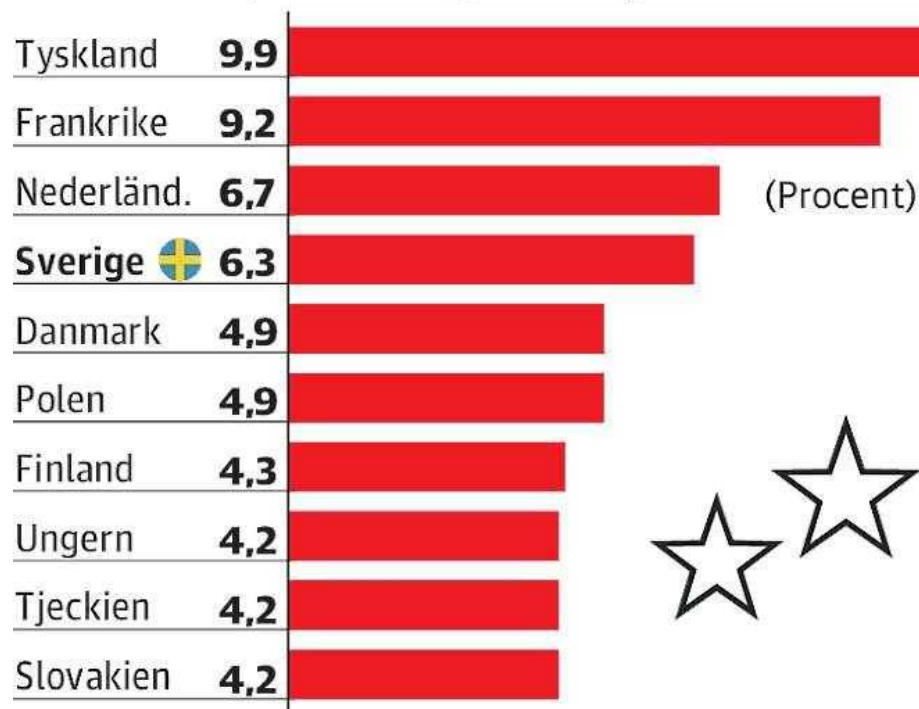
Andel dagordningspunkter med EU-koppling vid fullmäktigemöten i ett urval landsting och regioner.

Källa: SKL. Baseras på ett urval av dagordningar från två landsting och fyra regioner under maj 2016 till april 2017. En region är ett landsting som har fått ett utökat ansvar för vissa samhällsuppgifter. Observera att SKL:s undersökning för kommuner, landsting och regioner inte är jämförbar med DN:s kartläggning av nya lagar. Det är en annan typ av beslutsfattande.

EU-länder med högst informellt inflytande

Nätverkskapital* enligt intervjudata 2018.

* Ett mått på hur attraktiv varje medlemsstat är som samarbetspartner. Ju högre värde desto mer attraktivt är landet. Källa: Markus Johansson, Daniel Naurin och Rutger Lindahl vid Göteborgs universitet i en rapport från Svenska institutet för Europapolitiska studier.

" Fakta i frågan: Hur stor makt har EU i Sverige?

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

EU:s makt över Sverige har varit föremål för debatt alltsedan anslutningen år 1995. Hur stor är egentligen makten? Och har den ökat över tid? Under tiden fram till EU-valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några viktiga frågor.

I samband med inträdet år 1995 överlämnade riksdagen makt till EU, exempelvis att stifta lagar inom vissa områden.

En central passus finns i regeringsformen, en av våra fyra grundlagar: Inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen kan riksdagen överlåta beslutanderätt som inte rör principerna för statsskicket.”

Regeringsformen 10. kap. 6 §

Om svensk lag och EU-lag står emot varandra så gäller EU-lagen. På juridikspråk kallas det för att EU-rätten har *företräde*. Sveriges lagar måste således regelbundet anpassas efter vad som bestäms i Strasbourg och Bryssel.

EU:s mandat varierar från område till område. Vissa saker får endast beslutas på EU-nivå medan andra är förbehållna respektive EU-land.

Vilken makt unionen har beror alltså på vilken fråga det gäller:

1 Beslut endast på EU-nivå

Inom vissa områden har EU ensamrätt att fatta beslut. Det gäller till exempel konkurrensregler, fiskekvoter och internationell handel.

2 Beslut både på EU-nivå och nationell nivå

Inom en del områden har både EU och respektive land rätt att fatta beslut. Det gäller bland annat inom områdena miljö, jordbruk, konsumentskydd, energi, asyl och transport.

3 Beslut endast på nationell nivå

Inom vissa områden kan besluten endast fattas nationellt av EU-länderna själva. Exempel är skatter, skola, socialförsäkringar och sjukvård. Ibland är gränsdragningarna inte så enkla. Även om skolan styrs av respektive medlemsland så påverkas den av bland annat EU:s konkurrensregler.

4 EU stöder och kompletterar

Inom några områden kan EU-länderna fatta gemensamma beslut på EU-nivå som stöder eller kompletterar EU-ländernas nationella lagstiftning. Det gäller till exempel inom kultur, turism och industri.

Även om både EU och medlemsländerna i många frågor alltså delar rätt att fatta beslut så finns det en vägledande princip

(”subsidiaritetsprincipen”) som innebär att beslut ska fattas på lägsta möjliga effektiva nivå, det vill säga nationellt, regionalt eller lokalt.

Makt är ett krångligt begrepp som kan betyda många olika saker. EU kan visserligen anses ha en viktig roll i svensk lagstiftning, men unionen har bara den makt som Sverige har överlåtit. EU tar med andra ord inte makt på egen hand. Vad EU-institutionerna får besluta om anges i fördrag, det vill säga avtal som måste godkännas av alla medlemsländernas nationella parlament. Om ett politikområde inte nämns i något fördrag kan EU-kommissionen heller inte föreslå någon lag inom området.

För att få en bild av hur stor påverkan EU har på svensk lagstiftning har Dagens Nyheter granskat samtliga 11 500 lagar som tillkom i Sverige under perioden 2000–2018. Vi har undersökt i vilken

utsträckning respektive lag har sin grund i EU-beslut, i huvudsak förordningar och direktiv (se nedan). För att fastställa detta har vi läst och systematiserat lagarna utifrån hur de motiveras i lagarnas förarbeten, främst regeringens propositioner. De senaste fem åren har i genomsnitt 37 procent av lagarna haft sitt ursprung i EU-beslut:

Se grafen "Svenska lagar med grund i EU-beslut"

Andelen lagar som har sin grund i EU-beslut varierar från år till år. Det beror bland annat på att ett enskilt lagförslag i vissa fall kan generera många olika lagar. Ett exempel är den europeiska dataskyddsförordningen, GDPR, som förra året ledde till 88 lagändringar (i jordabalken, statistiklagen, skollagen, med flera). DN har inte kategoriserat riksdagsbesluten efter sakområde. En studie från Svenska institutet för Europapolitiska studier (Sieps) med data fram till 2015 pekar ut tre områden med särskilt hög andel EU-relaterad lagstiftning: miljö, jordbruk och utrikeshandel. Det finns flera olika sätt för EU att påverka svensk lagstiftning: Ett direktiv är en EU-lag som sätter upp ett mål som ska uppnås. Medlemsländerna avgör själva hur målet ska uppnås. En förordning är en EU-lag som gäller på exakt samma sätt i alla EU-länder. Det behövs ingen nationell lagstiftning för att den ska träda i kraft. Ett beslut riktar sig ofta speciellt till en eller flera personer, företag eller organisationer. Det lämpar sig bäst för att exempelvis tillämpa lagar som redan finns. Yttranden och rekommendationer är inte bindande rättsakter. Det kan till exempel handla om att ministerrådet föreslår förändringar i medlemsländernas ekonomiska politik. Här är några exempel på nya lagar från 2018 som bygger på EU-lagar:

Paketreselagen

En lag som stärker skyddet för resenärer, anpassad efter dagens resemarknad där resenärer i högre utsträckning utformar sina egna resor på internet snarare än köper färdiga paket från en katalog. Lagen bygger på ett EU-direktiv.

Tillgång till upphovsrättsskyddat material

En person med syn- eller läsnedsättning får framställa exemplar av böcker i ett mer tillgängligt format utan att behöva godkännande av upphovsrättsinnehavaren. Lagen har sin bakgrund i ett EU-direktiv och en EU-förordning.

Överträdelser inom fiskenäringen

Systemet med prickning och fiskeförbud vid allvarliga överträdelser utvidgas. Ändringen sker på grundval av en EU-förordning.

EU-domstolen tolkar unionens lagstiftning och ser till att den tillämpas på samma sätt i alla medlemsländer. Om ett land inte följer EU:s regler kan kommissionen väcka talan i EU-domstolen. Den fyller därmed en viktig funktion för att lösa rättsliga tvister mellan unionens länder och institutioner.

EU påverkar inte bara riksdags- och regeringsbeslut. Ungefär hälften av dagordningspunkterna på fullmäktigemöten i svenska kommuner och regioner påverkas direkt eller indirekt av EU enligt en genomgång av organisationen Sveriges Kommuner och landsting (SKL) med data från 2016 och 2017.

Se graferna "EU:s påverkan på svenska kommuner" och "EU:s påverkan på landsting och regioner"

I kommuner påverkar de bindande EU-lagarna i huvudsak följande områden: statsstöd, upphandlingar och miljölagstiftning.

I landsting och regioner påverkar de bindande EU-lagarna nästan uteslutande frågor som rör konkurrensregler.

Har EU:s makt över Sverige ökat eller minskat över tiden? En metod är att analysera EU:s fördrag, det vill säga de avtal som unionens arbete vilar på. Det senaste fördraget, Lissabonfördraget, trädde i kraft i december 2009. En viktig förändring var att ländernas vetorätt i ministerrådet försvann på en rad områden. Det innebär att ett medlemsland numera kan bli nedröstat i fler frågor än tidigare. Ministerrådet, som består av ministrar från EU-ländernas regeringar, är en central del i EU:s lagstiftningskedja tillsammans med EU-kommissionen och Europaparlamentet.

Det är emellertid ovanligt att Sverige blir nedröstat av andra länder. Även om det ibland sker, finns en norm om att besluten i ministerrådet normalt ska vara enhälliga. Det är sällan som det blir formell votering i ministerrådet. Den vanliga gången är att länderna förhandlar till dess att alla är överens.

Förra året röstades Sverige ner vid tre tillfällen:

I februari 2018 när ministerrådet röstade ja till att bevilja ansvarsfrihet för EU:s budget.

I april 2018 när ministerrådet antog en förordning om en modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument.

I november 2018 när ministerrådet godkände ett partnerskapsavtal om hållbart fiske mellan EU och Marocko.

Lissabonfördraget innebar inte enbart en maktöverföring från Sverige till EU. Det finns tecken på både ökad och minskad makt för EU:

Riksdagens inflytande har ökat. Genom Lissabonfördraget gavs de nationella parlamenten en direkt roll i EU:s fördrag. Riksdagen ska bedöma om förslag på nya EU-lagar bör fattas av EU eller av EU-länderna själva.

Europaparlamentets makt inom EU:s interna arbete har ökat, både som lagstiftare och beslut rörande unionens budget. De valda parlamentarikerna har således fått ökad makt i förhållande till ministerrådet och EU-kommissionen. Det skulle kunna tolkas som en lite mer direkt kanal för väljarinflytande.

Om EU får mer makt över medlemsstaterna innebär det också att Sverige får mer inflytande över förhållanden i andra länder som påverkar oss, till exempel skattekonkurrens, handelshinder och

miljöföreningar. Vissa samhällsproblem kan ett land inte hantera ensamt. Man kan också se det som att den kollektiva handlingsförmågan ökar när beslut om vissa frågor lyfts upp på europeisk nivå och inte varje land agerar var för sig. Sveriges formella röstmakt har minskat över tid med allt fler medlemsländer och sedan reglerna för kvalificerad majoritet i ministerrådet justerats. Ett sätt att mäta den formella röstmakten är genom Shapley-Shubiks maktindex. Ju högre värde, desto mer makt har ett land. De största länderna är också de största vinnarna. Sveriges röstmakt var 2,8 procent år 2009 och 2,2 procent år 2018. Medlemsländernas formella röstmakt beror på hur många röster de har i ministerrådet. Detta beror i sin tur på ländernas befolkningsstorlek.

Se grafen "Index över formell röstmakt i ministerrådet" "

Föregående mått är teoretiskt. Det reella inflytandet påverkas av många fler faktorer, till exempel hur skickliga de olika länderna är på att bygga nätverk och förhandla. Statsvetare vid Göteborgs universitet har tagit fram ett mått på informellt inflytande, som de kallar nätverkskapital. Det bygger på intervjuer med förhandlare från alla EU-länder om vilka de oftast samarbetar med. 2018 intervjuades 251 EU-förhandlare. Sverige ligger på plats 4 av 28:

Se grafen "EU-länder med högst informellt inflytande" Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Svaret i korthet

1 EU-lagar väger tyngre än svenska lagar. Om en svensk lag och en EU-lag står emot varandra så gäller EU-lagen.

2 De senaste fem åren har i genomsnitt 37 procent av alla nya svenska lagar sin grund i EU-beslut.

3 Ungefär hälften av dagordningspunkterna på fullmäktigemöten i kommuner, landsting och regioner har någon koppling till EU.

" EU godkänner Kanada-avtal

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Twistelösningssystemet i EU:s handelsavtal med Kanada bryter inte mot EU-rätt, fastslår nu EU:s domstol i ett yttrande till Belgien.

Det så kallade Ceta-avtalet väckte stor debatt när det färdigställdes under 2016, inte minst i den fransktalande regionen Vallonien som länge hotade med att stoppa hela avtalet. Kritiken gällde framför allt tvistelösningssystemet, där det fanns en rädsla för att demokratiska beslut skulle sättas i andra hand bakom ekonomiska intressen. EU:s domstol anser dock att avtalet ger tillräckliga garantier för att skydda såväl demokratiska beslut som EU-domstolens fortsatta befogenhet.

TT "

" Svenska EU-parlamentariker vill stoppa dyr flyttcirkus – ”det är helt galet”

DN FREDAG 3 MAJ 2019

"Tolv gånger om året möts EU:s 751 folkvalda parlamentariker i Strasbourg, 44 mil från Bryssel. Att de sammanträder både i denna franska gränsstad och i Bryssel kostar över en miljard kronor årligen och belastar dessutom miljön.

Strasbourg.

När svenska socialdemokrater kallar till pressfrukost i Europaparlamentet i Strasbourg hålls mötet i bottenvåningen i byggnaden som heter Winston Churchill. En av alla påminnelser om att det här är en region i Europa präglad av kontinentens krigiska förflutna.

Den som föddes i Strasbourg vid 1900-talets början var tysk medborgare, blev fransman under sin ungdomstid, blev tysk igen några år under andra världskriget och åldrades och dog sedan som fransman. Intill floden Rhen, gränsen mellan Frankrike och Tyskland, finns ett minnesmärke över stupade motståndsmän. Där finns såväl tyska som franska namn ingraverade.

Med tanke på att Europeiska unionen grundades för att det aldrig mer skulle bli krig mellan nationerna är det inte särskilt konstigt att en av EU:s stora institutioner har placerats här i gränslandet. Men att Europaparlamentet hamnade just i Strasbourg är delvis slumpartat. När EU:s föregångare, kol- och stålunionen, bildades i början av 1950-talet behövdes tolkar och utrustning till dem. I Strasbourg fanns redan Europarådet som hade precis de faciliteterna (se faktaruta). *Voilà*, Strasbourg fick det bli!

Det som började som en praktisk lösning blev sedan en tradition där de två största grundarstaterna, Frankrike och Tyskland, var starka påtryckare. Först 1992 skrevs det formellt in i EU:s fördrag att Europaparlamentet ska sammanträda i Strasbourg tolv gånger om året. Resten av tiden sitter man i Bryssel.

Därför reser parlamentarikerna, oftast med flera byten på vägen, från sina hemländer till denna storstad i Alsace. Tjänstemännen i Bryssel avverkar de 440 kilometerna, enkel väg, med specialchartrat tåg medan långtradare fraktar dokument och andra handlingar till ledamöterna.

Lägg därtill journalister, lobbyister och övriga med intresse för parlamentet och du har minst ett par tusen personer som runt den 15:e varje månad (utom på sommaren) flödar in för fyra dagars session i Strasbourg. För att få till tolv tillfällen är det dubbla sessioner vissa månader.

Till besöksnäringens stora förtjusning är det då fullsatt på restaurangerna och hotellpriserna mer än fördubblas. Trängseln ökar på spårvagnen som går från den vackra gamla stadskärnan med sina korsvirkeshus till parlamentets stora, moderna och svårnavigerade fastighetskomplex i stans utkant.

Dessa 48 dagar om året är det fullt fart i Winston Churchill och de andra byggnaderna, som alla fått namn efter personer som strävat efter europeiskt samarbete. Kafeteriornas kaffemaskiner går för högtryck, cigarettlukter läcker ut från rökburarna, folk trängs i hissarna, alla EU:s språk hörs i korridorerna. Långt in på kvällarna debatterar parlamentarikerna i kammaren.

Men denna febrila aktivitet är alltså ett undantag. Över 300 dagar om året är det tomt, öde, tyst bakom glasfasaderna. De vackra växterna i ljusgården beundras av ingen.

– Det är helt galet, säger Anna Hedh, europaparlamentariker för Socialdemokraterna sedan 2004, om flyttcirkusen.

Hon fortsätter:

– Ända sedan jag började som parlamentariker har vi demonstrerat, sittstreckat och skrivit olika förslag om vad man kan göra med parlamentet här i stället.

Ett av förslagen var att EU:s läkemedelsmyndighet skulle flytta hit. Brexit gjorde nämligen att myndigheten skulle lokaliseras om från London. Ett annat förslag är att göra om byggnaderna till ett Europa-universitet.

– Då skulle det bli kontinuitet. Det skulle staden tjäna lika mycket på som när vi kommer hit tolv gånger om året, säger Anna Hedh.

Hon suckar, medveten om att Europaparlamentet lätt får ett löjets skimmer över sig av denna evighetsfråga. Anna Hedh tror inte längre att den går att lösa.

– Det går inte så länge som Frankrike och Tyskland blockerar i ministerrådet. Dessutom har de bestämt att bygga om här. Alla parlamentariker och assistenter ska få egna rum. Då blir vi ännu mer fast, säger hon.

Ombyggnaden beräknas kosta 600 miljoner euro, drygt sex miljarder kronor. Själva flyttandet kostar över en miljard kronor, räknade EU:s revisorer ut 2014.

En som fortfarande tror att flyttcirkusen kan stoppas är Anna Maria Corazza Bildt (M). Hon är ordförande i kampanjen Single Seat (Ett säte).

– Största utmaningen är uppgivenheten, att detta inte går att förändra. Men jag tjarar och försöker hålla hoppet uppe. Och det är en ökande majoritet som säger ”basta” till flyttkarusellen, säger hon.

Hon anser att parlamentet har gjort sin del av arbetet, nu är det dags för medlemsstaternas stats- och regeringschefer i Europeiska rådet att göra sitt.

– De har makt att ändra i författningsfördraget, säger Anna Maria Corazza Bildt.

För att ändra i fördraget måste samtliga medlemsstater vara eniga. Nyckelpersonerna i en sådan förhandling är Frankrikes Emmanuel Macron och Tysklands Angela Merkel. De har understöd av Luxemburg, som är oroligt för att bli av med parlamentets administration som huserar i storhertigdömet.

För dessa länder är Strasbourg fortfarande en stark symbol för freden i Europa.

– Det går inte att glömma, men vi måste förvalta fredsminnet på ett sätt som är annorlunda. Ett sätt som kostar mindre, som påverkar miljön mindre och som inte påverkar vår effektivitet, säger Anna Maria Corazza Bildt.

Hon har tagit upp flyttcirkusen direkt med Emmanuel Macron.

– Han har aldrig sagt nej till dialogen. Fast det är klart att han inte kan svara ”ja, vi går med på det” offentligt i en debatt som ses av miljoner fransmän. Men uppgiften är inte omöjlig, det är en fråga om tid.

Anna Maria Corazza Bildt noterar nöjt att både Angela Merkel och hennes efterträdare som partiledare för CDU, Annegret Kramp-Karrenbauer, vill att parlamentet sitter på ett ställe.

Därför tror Corazza Bildt att nästa gång EU:s författningsfördrag ändras kommer parlamentets säte att ingå som en del av paketet som medlemsstaterna förhandlar om.

Hon framhåller att kampanjen Single Seat arbetar långsiktigt och undviker bråk, eftersom det bara är i samförstånd som frågan går att lösa. Därför har inget av de högerextrema partierna släppts in i kampanjen.

– De vill använda flytten för att bryta sönder Europa, säger hon.

Anna Maria Corazza Bildt är petad från Moderaternas EU-lista, men hoppas att hennes efterträdare axlar kampen. Det gör även Anna Hedh, som också slutar som parlamentariker.

– De nya måste fortsätta lägga tid på att stoppa detta. Gör man inte det dör frågan, säger Anna Hedh.

Pia Gripenberg "

" Annie Lööf: Jag tror på politiska lösningar – därför har jag inte klimatångest

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Centerpartiet omfamnar sin historia helhjärtat inför EU-valet och tar strid för de svenska och europeiska lantbrukarna. – Vi tycker inte att den svenska landsbygden ska bekosta Brexit, säger partiledaren Annie Lööf i en stor intervju i DN.

För bara några veckor sedan var Centerpartiets EU-toppkandidat Fredrick Federley mycket entusiastisk inför den franske presidenten Macrons partis entré i Europapolitiken.

– Vi är beredda att upplösa vår partigrupp och skapa en ny politisk grupp. Vi har gjort en avsiktsförklaring med Macrons parti En Marches i Frankrike, om att (den liberala partigruppen) Alde och hans parti ska formera en ny konstellation i Europaparlamentet, sade Federley då.

Sedan föll de centerpartistiska ögonen på En Marches lista med kandidater till valet den 26 maj. Den toppas av personer som av Federley beskrivs ligga politiskt ”strax till vänster om Socialdemokraterna”.

När DN träffar Annie Lööf på hennes kontor på Centerpartiets kansli meddelar hon att förhandlingarna om den nya gruppen ”är på paus”.

– När En Marche kommer in i parlamentet är det viktigt att deras företrädare bestämmer sig för var de hör hemma. Vi är ju gröna liberaler, vi står upp för våra värderingar och vår politik. Om En Marche gillar våra grundläggande värderingar, då står vår dörr öppen. Är det så att de vill samarbeta med någon annan partigrupp på grund

av deras företrädare i Europaparlamentet, då får de göra det, säger Annie Lööf.

Vilka är de största ideologiska utmaningarna mellan Macrons En Marche och Centerpartiet?

– Centerpartiet är ju ett grönt, liberalt parti som vill att makten ska finnas så nära människorna som möjligt. Vi har en gemensam vision med väldigt många, men vi är inte för till exempel en gemensam koldioxidskatt. Vi är inte överens med En Marche eller några andra Alde-partier om att ha en gemensam EU-armé, säger Lööf.

Och även om känslorna har svalnat för de franska kollegorna, finns det många frågor som Annie Lööf vill lyfta som extra viktiga i Europaparlamentsvalet. Sist fick partiet 6,5 procent. Nu hoppas de att öka.

– Det handlar om att lyfta frågor som engagerar, vi ser ju att trygg och säker mat engagerar många. Man får dels lyfta frågor som människor oroar sig över och sedan också vara ett engagerat parti i frågor som behöver politiska lösningar.

Klimatet och djurhållningen är två nyckelfrågor för Centerpartiet i valrörelsen. Annie Lööf tycker att det är viktigt med ”ambitiösa mål”. Därför vill hennes parti att koldioxidutsläppen ska minska med 63 procent till 2030. Bland andra WWF och FN har varnat för att världens länder inte kommer att klara av att hålla de redan befintliga klimatmålen om utsläppen fortsätter att öka i samma takt som de gör i dag.

C-ledaren beskriver sig själv som en person som har framtidshopp.

– Jag tänker på hur jag reser och hur jag äter. Jag tänker på vilka kläder jag sätter på mig själv och min dotter i form av gifter. Men jag tillhör ändå den skara människor som tror på framtiden och som tror på politiska lösningar och på att människors val ändå innebär att vi går en ljusare framtid till mötes. Så därför har jag inte klimatångest. Men jag är väldigt orolig över den utveckling som vi ser, säger hon.

Lööf vill reformera EU:s handel med utsläppsrätter och föra in fler sektorer i avtalet. Hon tror däremot inte på en gemensam koldioxidskatt inom Europasamarbetet.

– Vi tycker inte att EU ska ha beskattningsrätt. EU är ett mellanstatligt samarbete som ska vara sylvasst på vissa grundservicedrivande frågor, men vi ska inte ge bort en nationell kompetens som beskattning innebär. Däremot vill vi att EU ska vara offensiva i klimatarbetet och där handlar det om att använda det system som i dag finns på plats: EU:s handel med utsläppsrätter. Där har man ett gemensamt pris på utsläpp i hela EU och där vill man få in fler sektorer och vi vill höja priset. Det blir tydligare och bättre än att vi åter ska ha diskussioner om huruvida vi ska ha en koldioxidskatt i EU, för det kommer inte att hända.

Centerpartiet går precis som förra EU-valrörelsen med full kraft in för att minska antibiotikaresistens i Europa.

– Vi vill fördubbla forskningssatsningarna mot antibiotikaresistens i EU:s nästa forskningsprogram. Vi vill ha en gemensam djurskyddslagstiftning och sanktioner för dem som inte följer detta. Vi måste ta krafttag för att höja djurvälfaerden i EU. Sverige har höga djurskyddskrav och då måste övriga europeiska länder komma upp till den nivån, tycker C-ledaren.

Hur mycket kött är det rimligt att man äter som europé?

– Den globala köttkonsumtionen måste ju minska. Den har ju påverkan på klimatförändringar. Jag tycker att det är viktigt att konsumenter gör medvetna val. Till exempel så väljer ju jag när jag äter kött, svenskt kött eller viltkött. För att det har en betydligt mindre påverkan på klimatet än importerat kött. Och på samma sätt så handlar det om antibiotikaanvändningen, där är ju svenskt kött i framkant med något av världens minsta antibiotikaanvändning i djurhållningen jämfört med exempelvis södra delen av Europa, säger Lööf.

– Vi måste ju också se vilken möjlighet det svenska djurbruket är och vad det gör för den biologiska mångfalden. För att hålla våra landskap öppna som är en väldigt viktig del i miljöarbetet. Samtidigt som vi måste forska fram mer förnybara bränslen till motorerna i deras arbetsmaskiner. Vad gäller djurfodret så kommer det ju att ske en ständig utveckling där. Nu tar vi krafttag både i Sverige och på europeisk nivå för att minska användningen av antibiotika. Men också för att se till att kunna producera sunda livsmedel.

Antibiotikaanvändning är ju en del i problemet, men djurfodret som fraktas från andra sidan jorden är ju en av del i klimatpåverkan. Har ni något förslag för att ta itu med det?

– Nej, den allra största utmaningen vi har globalt handlar om antibiotikaresistens. I många andra delar av världen har man en överanvändning av antibiotika. Det knyter sig i magen på mig när jag pratar om antibiotikaresistens. För det har en så enorm påverkan på både människors och djurs välfärd. Sedan har vi ju ett tydligt näringsläckage i det svenska djurbruket som vi kontinuerligt behöver jobba med, samtidigt som vi måste se till att ställa om både djurfodret och djurhållningen så att det blir mindre klimatpåverkan. Det görs genom politiska styrmedel, säger Annie Lööf.

Men då har ni inget konkret förslag just nu på hur man ska komma undan det här med att svenska djur äter djurfoder från andra sidan jorden?

– Jag får återkomma i den frågan, det finns säkert förslag.

Samtliga svenska riksdagspartier vill skära ner på jordbruksstödet – utom Centerpartiet.

– Vi tycker inte, till skillnad från många andra svenska partier, att det är svenska bönder och den svenska landsbygden som ska bekosta Brexit. I stället tycker vi att det är viktigt att skapa kontinuitet, det finns ingen anledning att börja skära i stödet. Det finns andra områden inom EU som man verkligen behöver modernisera och skära i. Då

tänker jag exempelvis på flyttkarusellen mellan Bryssel och Strasbourg, jag tänker på EU:s globaliseringsfond och på andra symbolprojekt som man håller på med.

Ni har inte varit jättestora anhängare av flygskatten. Men du har ju också sedan ändrat dig och sagt att man ska flyga mindre, vad är det som gäller nu?

– Vi vill gärna beskatta både det svenska och internationella flyget, då ska man inte ha en biljettskatt, utan en skatt på bränsle. I dag är det inte möjligt eftersom att det finns en internationell konvention, så vi vill ju att Sverige och EU ska driva på fler att omförhandla den internationella konventionen.

Ska man som privatperson flyga mindre?

– Det avgör man själv. Jag tycker att det är viktigt att man tar klimatvänliga färdssätt när man kan det. Det gör jag i mitt arbete, kan jag åka tåg så åker jag tåg och jag tycker också att det är viktigt att se till att vi från politiskt håll gör det möjligt för människor att resa klimatsmart.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Fakta. Centerpartiets grupp i Europarlamentet

Namn: Alliansen liberaler och demokrater för Europa, Alde.

Ideologi: Liberal.

Mandat i dag: 68 av 751 (fjärde största gruppen).

Tongivande partier: Belgiska VLD, nederländska Demokraterna 66.

Svenska partier: Centern (1) och Liberalerna (2).

Svenska toppkandidater: Fredrick Federley (C)

Karin Karlsbro (L)

Politisk profil: Starka anhängare av överstatlighet, vill att EU samarbetar på allt fler områden. Progressiva i värderingsfrågor. Svurna fiender till de nationalistiska högerpopulisterna. "

"... och inför strafftullar mot USA – om de lämnar Parisavtalet

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Miljöpartiet presenterar en så kallad "green deal", ett åtgärds-paket för klimatet som de vill driva i EU. Man föreslår bland annat strafftullar för länder som vill lämna Parisavtalet och tar höjd för en eventuell handelskonflikt med USA.

På en presskonferens på Miljöpartiets kongress i Örebro föreslår EU-kandidaten Alice Bah Kuhnke och det nyvalda språkröret Per Bolund ett åtgärds paket för klimatet.

Bland annat vill partiet införa straffavgifter för länder som lämnar Parisavtalet, som Donald Trump sagt att USA ska göra 2020. Summan ska motsvara kostnaderna som de europeiska företagen betalar för sina utsläppsrätter.

Miljöpartiet vill också, vid en eventuell handelskonflikt med USA i framtiden, att EU ska förbereda för att kunna sätta in klimattullar mot landet.

Hur kommer det sig att ni tar höjd för en handelskonflikt redan nu?

– Därför att president Trump har tydligt visat sitt irrationella beteende och han skramlar med sina handelsvapen. I dag konkurrerar svenska och europeiska företagare med amerikansk industri som inte har ställt om. Medan vår industri har investerat miljarder kronor i omställning. Därför vill vi se att det inte ska löna sig längre för USA att strunta i vår gemensamma framtid. Utsläppen vet inga gränser, vi måste ta ett gemensamt ansvar. Och vi tror att vi kommer behöva möta honom med samma takt och ton som han försöker konkurrera ut oss med, säger Alice Bah Kuhnke.

Vad ser du för risker? Kan det inte bli en stor konflikt mellan USA och EU?

– Vi måste ställa om för framtidens skull. Och om vi sätter hårt mot hårt så måste USA faktiskt lyssna till de delstater som har börjat med sin omställning. Det finns en rad delstater som inte har velat lämna Parisavtalet, som fortsätter ta sitt ansvar, det kommer löna sig för dessa delstater och inte löna sig för de andra.

Miljöpartiet vill också att 50 procent av EU:s budget ska gå till klimatåtgärder. Alice Bah Kuhnke vill inte göra nedskärningar på andra områden utan få in pengar genom omprioriteringar. Bland annat genom att öka intäkterna från EU:s handel med utsläppsrätter.

– Vi menar att detta går att göra utan att belasta skattebetalarna, säger Bah Kuhnke.

Hon säger också att förslagspaketet har tagits fram tillsammans med de andra gröna partierna i Miljöpartiets grupp i Europaparlamentet: De Gröna/Europeiska fria alliansen.

Centerpartiets toppkandidat till EU-valet Fredrick Federley är kritisk till att MP förbereder sig för en handelskonflikt.

– Det kan vi inte acceptera. Skulle vi gå i handelskrig, kommer vi inte ha pengarna som vi behöver för att ställa om för klimatet. Om USA skulle välja att dra sig undan så har vi Indien och Kina som inte heller är med i avtalet och så vidare. Det blir liksom ett första steg att göra Venezuela utav Sverige och det tror jag att vi ska akta oss för, säger Federley.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Dokumentären där EU plötsligt får mänskliga och stenhårda ansikten

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

EU behöver riktiga ansikten för att vi unionsmedborgare ska bli engagerade. I den brittiska serien "Vägen till Brexit" gick det plötsligt att identifiera makten. Först kunde man se var den inte satt, skriver Maria Schottenius.

EU-val, gäsp.

Radio, tv och tidningar är så pedagogiska och fiffiga de bara kan för att hålla uppe intresset för valet till EU-parlamentet den 26 maj. Men lyssnarna, läsarna, tittarna svarar inget vidare mot ambitionerna och kunskapen är enligt en statlig utredning väldigt låg, även bland svenska statsvetare. Och EU-artiklar på nätet är garanterat ingen klickfest.

Eftersom alla som är inneslutna i EU är starkt påverkade av vad som sker i unionen kan man fundera på varför.

En första sak, systemet är snårigt. Representanterna kommer från 28 nationer (minus Storbritannien blir det 27), förhandlar om regelverk, gör överenskommelser och arbetar i politiska grupperingar från nationalisthöger till kommunistvänster. Unionen har inget gemensamt språk, här talar alla sina egna vilda tungomål.

En andra sak. Det finns ingen fungerande europeisk offentlighet. Inga medier eller sammanhang där vi talar om gemensamma europeiska angelägenheter. I stället fortsätter vi diskutera, argumentera, bråka, tjafsas inom nationsgränserna. Hur lite de svenska politikerna än har att säga till om, är det ändå dem vi bryr oss om.

Men en liten blixtnär när jag såg den brittiska serien "Vägen till Brexit" som börjar med Greklandskrisen, sedan flyktingkrisen och sist Brexit. Plötsligt kunde jag identifiera makten. Först kunde man se var den inte satt.

Det hjälpte inte den dåvarande grekiske finansministern Gianis Varoufakis med sin motorcykel, tjusiga akademiska cv och långa själslängd om halsen, att han dundrade in till eurogruppen i april 2015 för att tala dem tillrätta om räddningspaketet för Grekland. Tvärtom. Han pratade och pratade tills Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble bara vände honom ryggen och irriterad rullade iväg i sin rullstol. Varoufakis kopplades av från förhandlingarna och avgick som Greklands finansminister.

Makten satt inte heller i närheten av Englands förre premiärminister David Cameron som reste runt på turné i Europa och levererande ordpastejer avsedda att charma, men som i stället blev alltmer ihålig och hjälplös inför tittarnas ögon. Han kunde spelet därhemma inom Tory, och kunde möjligen tolka Labour. Han visste hur hans brittiska accent och manér, kunde få effekt i brittiska sammanhang. Men inte i EU:s innersta kärna. Där kunde han förintas under ett enda möte. En lättviktare och pratkvarn. Som dessutom med sin folkomröstning gillrade en fälla för sig själv.

Nej, makten satt i EU-rådets ordförande Donald Tusks genomskådande blick. Lugn, resonerande och hård som flinta. Denna dokumentär, liksom "Bye bye Britain!" (båda på SVT Play) där vi får följa EU:s chefsförhandlare Michel Barnier när han kämpar för att få fram villkor för ett ordnat brittiskt utträde, är riktiga nagelbitare. Det har delvis att göra med att man får syn på maktens människor i deras vardag, i överväganden, övertalningar, i svåra lägen. Hur de ser ut, hur de tänker, personliga egenheter. EU får några mänskliga ansikten.

En europeisk gemenskap som ser ut att vara lockande för folk är den mellan kungahusen. Kungliga bröllop, dop och begravningar uppmärksammas in i spetsarna på de exklusiva klänningarna som prinsessorna bär. Här finns äkta intresse och hängiven mediebevakning. Oavsett land, oavsett språk. Någon demokrati är det förstås inte tal om, men det demokratiska underskottet är ett omvitnat problem även inom EU. Än så länge finns det inget system som kan klara demokrati bättre än nationalstaten. Men den avgörande makten ligger inte hos nationalstaterna längre, det är bara att inse. Därför borde det vara högintressant för oss alla vilka vi skickar till EU-parlamentet för att vara med och reda upp de verkligt stora frågorna om klimat, migration, ekonomi. Stor risk är att vi sumpar den chansen genom ignorans.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

" Ledare: EU ska inte gödsla det industriella jordbruket

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Socialdemokraterna vill krympa EU:s jordbruksstöd. Det vill inte den tidigare partiledaren Göran Persson. Intresset ljuger aldrig, som cynikerna brukar framhålla. Persson är ju numera husbonde på egen gård.

"Här i lagårn är fest, för vi fick i år ett öre mer för mjölken", jublade en milt satirisk Ulf Peder Olrog i en kuplett för sisådär 70 år sedan. I dagens EU-fierade Sverige kan bönderna glädja sig åt fetare pengaflöden. Förra året fick Göran Persson i sin roll som odalman ett sammanlagt EU-stöd på 400 000 kronor.

Av DN:s Fakta i frågan på onsdagen framgår att jordbruksstödet andel av EU:s budget minskat från 73 procent 1985 till 39 procent förra året. Men man ska då komma ihåg att budgeten som sådan svällt avsevärt. Stora summor, i fjol 56 miljarder euro, plöjs ner i det europeiska jordbruket. Fler och fler ifrågasätter om det ger rimlig avkastning.

Så gott som alla svenska partier delar Socialdemokraternas uppfattning om jordbruksstödet. Centerpartiet avviker, i denna fråga troget sitt historiska arv som intresseparti. Den svenska linjen är inte apart; också den mäktiga EU-kommissionen säger sig vilja ändra på ramarna för jordbrukssubventionerna. Ett skäl är Brexit. Om Storbritannien till sist lyckas lämna EU så kommer de att ta sin andel av budgeten med sig. I en krympt budget vill EU-kommissionen samtidigt skapa utrymme för satsningar på annat än franska och polska bönder.

Hotfulla moln drar in över åkrar och ängar. Göran Persson är inte ensam om att frukta och varna för kommande sämre bidragsskördar. "Så som marknaden ser ut i dag med prispress och svag konkurrenskraft i näringen skulle kraftigt sänkta stöd omöjliggöra den höga kvalitet vi har inom den svenska livsmedelsproduktionen", skrev till exempel Hans Ramel, ordförande i LRF Skåne, nyligen i en debattartikel i tidningen Land Lantbruk.

Hur beroende är de svenska bönderna av EU-bidragen? DN:s genomgång av Fakta i frågan visar att det är svårt att ge ett entydigt och säkert svar. Lantbruket är inte en homogen näring, villkoren skiljer sig åt från gård till gård. Men man kan konstatera att det bidragssystem EU tillämpar gynnar storskalighet. En väsentlig del av stödet baseras på gårdens storlek. Det innebär att man på listan över de största bidragsmottagarna i Hans Ramels hemlandskap Skåne hittar storgods som Trolle Ljungby, Björnstorp och Övedskloster, det sistnämnda drivet av Ramel själv. Bidragssummorna räknas här i miljoner kronor. Det är svårt att förstå varför skattebetalarna via EU ska subventionera en specifik bransch, även om denna brukar betecknas som "modernnäringen". Det blir ännu svårare att förstå när systemet är riggat på ett sådant sätt att det gynnar de största aktörerna.

Det finns dock argument för ett europeiskt jordbruksstöd, men då ett stöd som bygger vidare på den del av dagens system som premierar ekologiskt utvecklingsarbete, naturskydd och landskapsvård. Ökad produktivitet och pressade livsmedelspriser kan inte vara prioriterade politiska mål i en tid då maten snarare är för billig än för dyr, vetenskapen slår larm om en accelererande artdöd som delvis drivs fram av det industrialiserade jordbruket och vi befinner oss i en klimatkris med extremväder som inte minst hotar förutsättningarna för lantbruket.

EU:s jordbruksstöd bör skäras ner, men framför allt bör det omfördelas och finansiera de lantbruksprodukter vi inte kan köpa på Ica: klimatsatser, öppna landskap, blommande ängar, en levande landsbygd. **DN 8/5 2019**

"Fakta i frågan: Är bönderna EU:s stora vinnare?"

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

EU:s jordbrukspolitik får ofta kritik för att den är dyr och byråkratisk. Men hur stora vinnare är egentligen bönderna på medlemskapet? Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

EU:s jordbrukspolitik har rötter i 1950-talet och är ett av unionens äldsta politikområden. Sviterna av andra världskriget innebar ransoneringar för Västeuropas befolkning. Det motiverade uppbyggnaden av ett europeiskt stödsystem i syfte att säkerställa att det producerades tillräckligt med mat.

Även i Sverige har jordbruksstöd gamla anor. Uttrycket "kohandel" syftar faktiskt på en uppgörelse från 1930-talet då socialdemokraten Per Albin Hansson accepterade Bondeförbundets (nuvarande Centerpartiets) krav på regleringar för att hålla uppe böndernas inkomster.

Det finns en principiell diskussion om hur ett jordbruksstöd bäst ska utformas. Lite förenklat finns det två olika varianter:

Prisstöd. Bonden garanteras ett minimipris för det den producerar. Det kan exempelvis ske genom *tullskydd* som håller uppe priserna på importerade jordbruksprodukter. Om den inhemska produktionen överskrider konsumtionen kan pristödet utformas så att överskottsproduktionen exporteras till ett garanterat pris. Staten betalar i så fall skillnaden mellan det garanterade priset och världsmarknadspriset.

Inkomststöd. Bonden får – utöver de intäkter den redan har från sin försäljning – kompensation utbetalad från statliga budgetmedel. Det kan ske både utifrån produktionens storlek och utifrån till exempel arealen jordbruksmark. Inkomststöd kombineras numera ofta med särskilda krav på miljö, djurskydd, och så vidare.

De flesta länder har övergett modellen med prisstöd. Det beror bland annat på att den anses leda till överproduktion, det vill säga att det produceras för mycket livsmedel.

Fram till år 1990 hade Sverige ett system med *prisstöd* till bönder genom prisregleringar. Då inleddes en omfattande avreglering av jordbruket. För att få en mild övergång infördes ett tillfälligt *inkomststöd*. Avregleringen kom dock av sig eftersom Sverige något år senare ansökte om medlemskap i EU. Vid inträdet år 1995 anpassade vi oss till EU:s gemensamma jordbrukspolitik – avreglering byttes mot återreglering.

EU använder i dag en modell med *inkomststöd*. Vi ska strax återkomma till hur stödet fungerar och hur det har förändrats över tiden, men först lite siffror på hur mycket pengar som betalas ut. Jordbrukspolitiken stod förra året för 39 procent av EU:s budget, cirka 56 miljarder euro:

Se grafen "EU:s budget"

Den gemensamma jordbrukspolitiken är alltså en central del i EU:s budget. Pengarna delas ut till medlemsländerna, i Sverige genom Jordbruksverket.

Budgetpostens andel av EU:s totala utgifter har minskat över tid. År 1985 stod den för 73 procent av EU:s budget, år 2018 alltså för 39 procent:

Se grafen "Andel av EU:s budget som är utgifter för jordbrukspolitik"

Den kraftiga minskningen beror dels på att omfattningen av jordbruksstöd har minskat, dels på att EU:s politikområden har blivit fler (till exempel den inre marknaden för varor, tjänster, personer och kapital som blev verklighet år 1993).

Den absolut största delen (72 procent) av jordbruksbudgeten är så kallat direktstöd till lantbrukare. Övriga jordbruksstöd innefattar exempelvis kompetensutveckling, investeringsstöd, stöd till mindre gynnade områden och stöd för ekologisk odling.

Direktstödet till lantbrukare är alltså ett inkomstbidrag till bönder. Före 2005 baserades utbetalningarna på hur mycket bonden producerade. Det ledde till överproduktion av många jordbruksprodukter. Numera delas pengarna i stället främst ut på grundval av antal hektar jordbruksmark. Lantbrukarna behöver inte längre producera något för att få stödet. Även de som inte ens har odlat något kan alltså få bidrag. Det räcker med att de håller markerna i gott skick och uppfyller vissa villkor. Bönder med djurhållning har ofta egen foderproduktion och får stöd för den areal som odlas.

Direktstödet i EU uppgår till i genomsnitt ungefär 270 euro per stödberättigad hektar. För Sveriges del handlade det förra året om 7,3 miljarder kronor.

Så är bönderna EU:s stora vinnare? De får visserligen en stor del av EU-kakan, men frågeställningen är samtidigt komplicerad eftersom alternativet skulle vara stöd via den nationella budgeten.

Även innan Sverige gick med i EU fanns, som nämndes ovan, en jordbrukspolitik med stora stöd. Det är omöjligt att veta hur den skulle ha utvecklats om Sverige stod utanför unionen.

För att besvara artikelns frågeställning behöver vi fördjupa oss i jordbrukssektorn ekonomi. Vi kan använda databasen Economic accounts for agriculture (EAA). Statistiken bygger på anonymiserade bokföringsdata i kombination med dataunderlag som slaktstatistik,

prisstatistik och skördeuppskattningar. Så här såg det ut för Sverige år 2017:

Jordbrukssektorns samlade intäkter var 71 miljarder kronor. Av dessa var 10 miljarder kronor direktersättningar i form av stöd från antingen EU eller svenska staten.

Jordbrukssektorns samlade kostnader var 62 miljarder kronor. Det inkluderar alla kostnader, till exempel för utsäde, djur, arrende, kapitalförslitning, löner till eventuella anställda, räntor och så vidare. Kvar på sista raden återstår därmed 9 miljarder kronor (71 minus 62). Det är ersättningen till bönderna för deras arbete och satsat eget kapital.

Se grafen "Den svenska jordbrukssektorns samlade intäkter och kostnader"

De samlade stöden var alltså tio miljarder kronor och ersättningen till lantbrukarna (lön och avkastning på eget kapital) nio miljarder kronor. Utan bidragen skulle lantbrukssektorn gå back vid nuvarande priser och produktionsvolym. Här är en graf som visar utvecklingen under en längre tidsperiod av stöd respektive ersättning:

Se grafen "Inkomststöd från EU och svenska staten samt lantbrukarnas totala ersättning"

Utifrån dessa siffror går det emellertid inte att dra slutsatsen att jordbrukssektorn skulle gå med förlust utan inkomststöd. Det kan inte uteslutas att uteblivet eller minskat inkomststöd skulle innebära en återgång till mer prisstöd. Men mindre totalt stöd skulle med all sannolikhet innebära en mindre jordbrukssektor.

Bidragens andel av jordbrukssektorns totala intäkter har ökat från 8 procent år 1994 till 14 procent år 2017. Mellan 2009 och 2017 minskade dock andelen stöd:

Se grafen "Andel stöd"

Så hur har böndernas övriga intäkter utvecklats när stödet blir allt viktigare? Det pris som bönderna erhåller på sina produkter kallas för avräkningspriser. Det är svårt att säga hur dessa har påverkats av EU-medlemskapet eftersom det saknas en lång och sammanhängande tidsserie (på grund av bland annat förändringar av statistiska definitioner).

För att få en indikation har vi satt ihop en graf av de tio tidsserier som Jordbruksverket har för alla jordbruksprodukter – åren 1967–1980, 1980–1990, och så vidare. Prisindex är 100 varje år som linjerna börjar.

Se grafen "Bondens pris för sina produkter"

Grafen är lite svårläst, men varje linje utgör en tidsserie som börjar med index 100. Fram till slutet av 1980-talet var prisutvecklingen starkare än under senare år.

Ett annat sätt att studera priser är genom Statistiska centralbyråns kartläggning av priser på olika produkter i samhället. Här finns längre sammanhållna tidsserier. Dessa speglar hur priserna för konsumenterna har förändrats. Sedan EU-tillträdet 1995 har konsumentpriserna på livsmedel ökat mindre än konsumentpriserna i allmänhet. Kött avviker med särskilt låga prisökningar.

Se grafen "Livsmedelspriser"

Det är svårt att veta vilken roll som EU-medlemskapet spelat för att priserna på livsmedel ökat mindre än konsumentpriserna i allmänhet. Många faktorer påverkar prisutvecklingen. Förutom av EU-medlemskap och avreglerad svensk jordbrukspolitik har priserna till exempel påverkats även av förändrad moms (Sverige sänkte 1996 livsmedelsmomsen från 25 till 12 procent), valutaförändringar och konjunkturläget.

Stödet till jordbruket gör det mer förmånligt att äga jordbruksmark än vad som annars skulle vara fallet. Både arrendepriiserna och priserna för köpt mark har ökat sedan EU-inträdet, särskilt i södra Sverige.

Se graferna "Arrendepriis på jordbruksmark" och "Markpris på jordbruksmark"

Markkostnaden för bönder som arrenderar eller köper mark har alltså ökat. Å andra sidan innebär högre markpriser också realiserade kapitalvinster för de bönder som redan äger mark. Det finns dock inga jämförbara siffror med hur annan mark har utvecklats, exempelvis bostads- och skogsmark.

Jordbruket är ingen homogen sektor. Det finns många olika kategorier av bönder: mjölkbönder, grisbönder, spannmålsbönder och så vidare – som i olika tider har olika lönsamhet. Det är därför svårt att dra slutsatser om en hel bransch.

Antalet jordbruksföretag i Sverige har dock minskat från 115 000 år 1981 till 63 000 bolag år 2016. Minskningen har skett både före och efter EU-inträdet, men har gått långsammare under de senaste 15 åren än tidigare.

Se grafen "Jordbruksföretag"

Det är omöjligt att säga hur Sveriges jordbrukspolitik skulle ha utvecklats om vi stod utanför EU. Antalet jordbruksföretag i Sverige har minskat med 45 procent sedan 1981. Det indikerar att sektorn har lönsamhetsproblem. 14 procent av jordbrukssektorns samlade intäkter kommer från inkomststöd från EU och svenska staten – en högre nivå än före EU-medlemskapet. Å andra sidan har böndernas ersättning hållits tillbaka av bland annat lägre prisökningar för livsmedel än för varor och tjänster i allmänhet.

Kristoffer Örstad

kristoffer.orstad@dn.se

Svaret i korthet

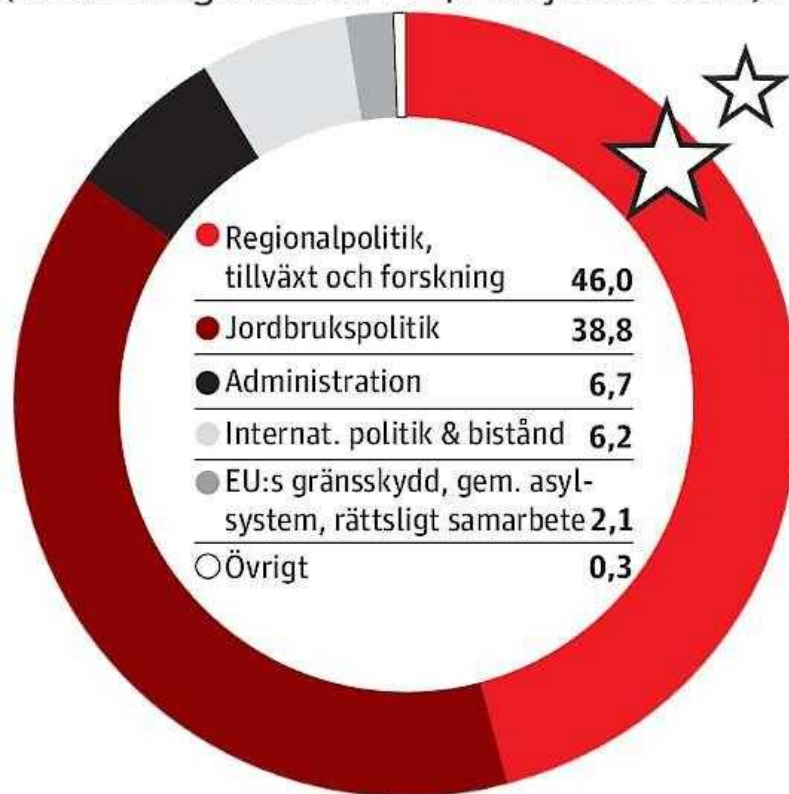
1 Jordbrukspolitiken stod förra året för 39 procent av EU:s budget. Den är därmed EU:s näst största utgiftspost.

2 Jordbruksstöd är inte unikt för EU. Även före Sveriges EU-medlemskap fanns en nationell jordbrukspolitik med stödinsatser. En större andel av jordbrukssektorns inkomster utgörs i dag av bidrag än före EU-medlemskapet.

3 Det är omöjligt att svara på hur böndernas intäkter skulle ha sett ut om vi inte var med i EU. Lantbrukarna har visserligen fått ökade intäkter genom EU-stöd, men dessa har motverkats av bland annat prisökningar på livsmedel varit lägre än de allmänna prisstegringarna.

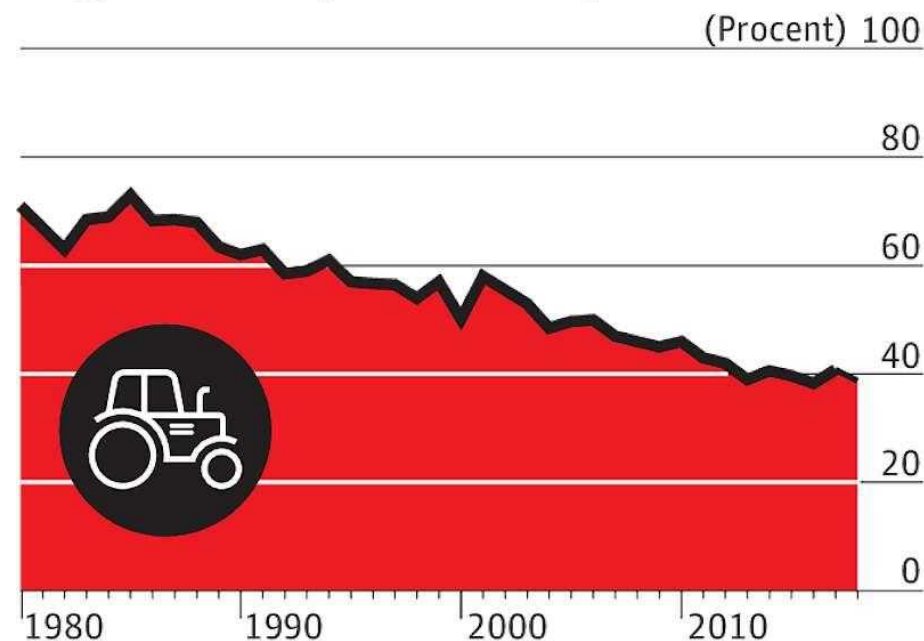
EU:s budget

Budgetposterna i EU år 2018 i procent.
(Total budget: cirka 144,7 miljarder euro).

Källa: EU-kommissionen. Grafen bygger på budgetdata om hur mycket EU beräknar att betala ut. Budgetposten som brukar kallas för jordbrukspolitiken heter formellt "Hållbar tillväxt, naturresurser" och inkluderar även stöd till fiske, miljö och landsbygdsutveckling.

Andel av EU:s budget som är utgifter för jordbrukspolitik

Källa: EU-kommissionen.

Den svenska jordbrukssektorns samlade intäkter och kostnader

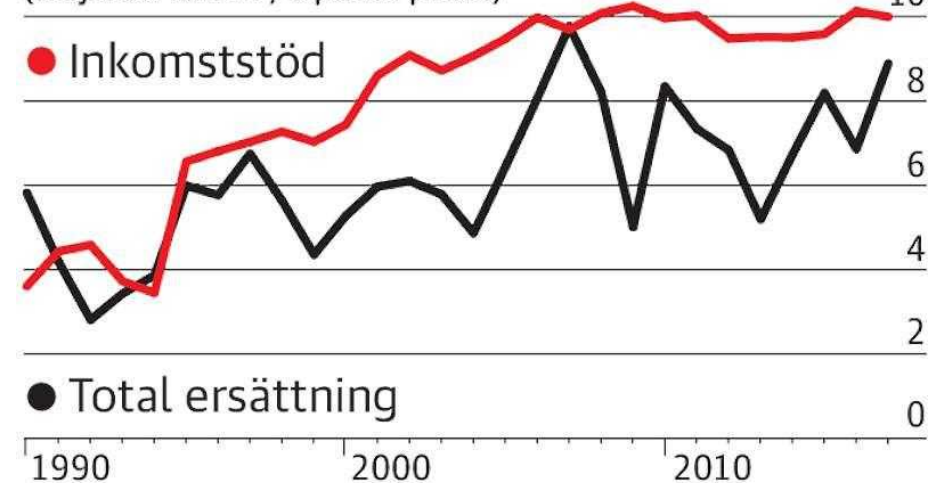
(Miljarder kronor, år 2017)

Stöd syftar på allt inkomststöd, både EU:s och svenska statens stöd. Ett exempel på det senare är produktionsstöd för mjölkbönder i norra Sverige som helt finansieras av den svenska statsbudgeten. I data går det inte att urskilja hur stor andel av stöden som kommer från EU resp. Sverige. Merparten av jordbruksföretagen drivs som enskilda firmor. För de företag som är aktiebolag kan lantbrukarens "lön" till viss del även ingå i kostnader.
Källa: Jordbruksverket.

Inkomststöd från EU och svenska staten samt lantbrukarnas totala ersättning

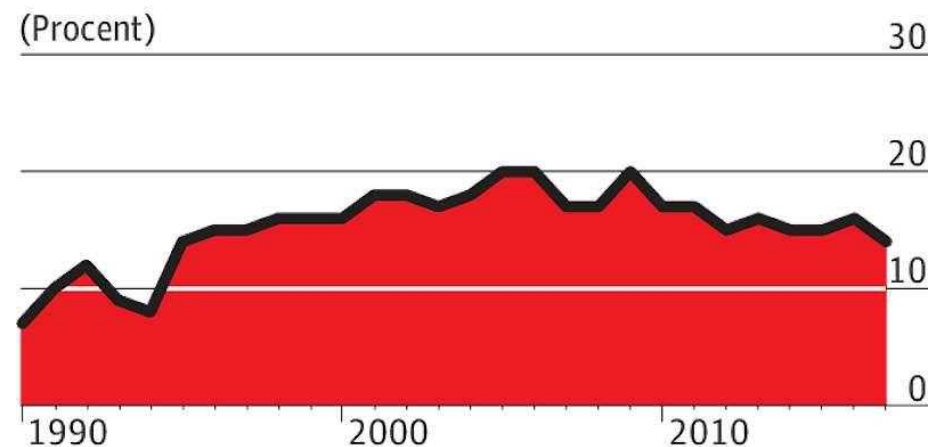
(Miljarder kronor, löpande priser)

Källa: Economic Accounts for Agriculture/Jordbruksverket.

Andel stöd

Andel av den svenska jordbrukssektorns totala intäkter som kommer från stöd.

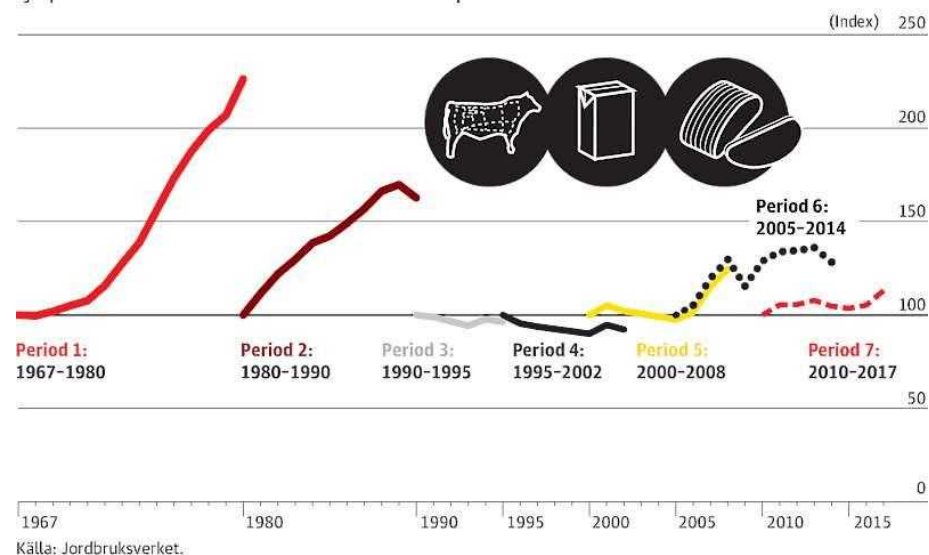
Källa: Economic Accounts for Agriculture/Jordbruksverket.

En avreglering av jordbruket inleddes år 1990.

Sverige gick med i EU år 1995.

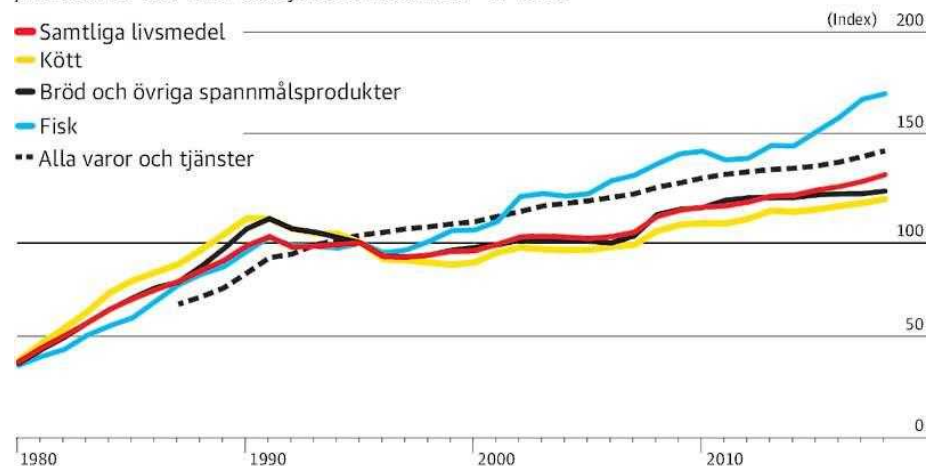
Bondens pris för sina produkter

Avräkningspris för jordbruksprodukter. Beräknat som prisindex för sju perioder mellan 1967 och 2017. Index vid periodens start = 100.

Livsmedelspriser

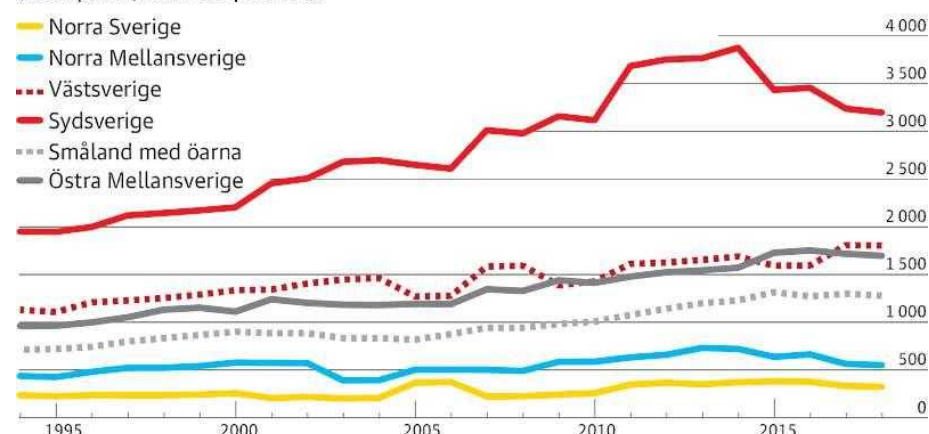
Index för konsumentpriserna för ett urval livsmedel och konsumentprisindex för alla varor och tjänster. Index 100 = år 1995.

Fotnot: Konsumentprisindex visas här som KPIF, ett mått som visar den allmänna konsumentprisutvecklingen exklusive effekter av förändrade räntor på hushållens bostadslån. Livsmedel, bröd, kött och fisk ingår i den övergripande kategorin "Livsmedel". Källa: SCB.

Arrendepreis på jordbruksmark

Genomsnittligt arrendepreis på jordbruksmark i kronor per hektar (fasta priser, 2018 års prisnivå).

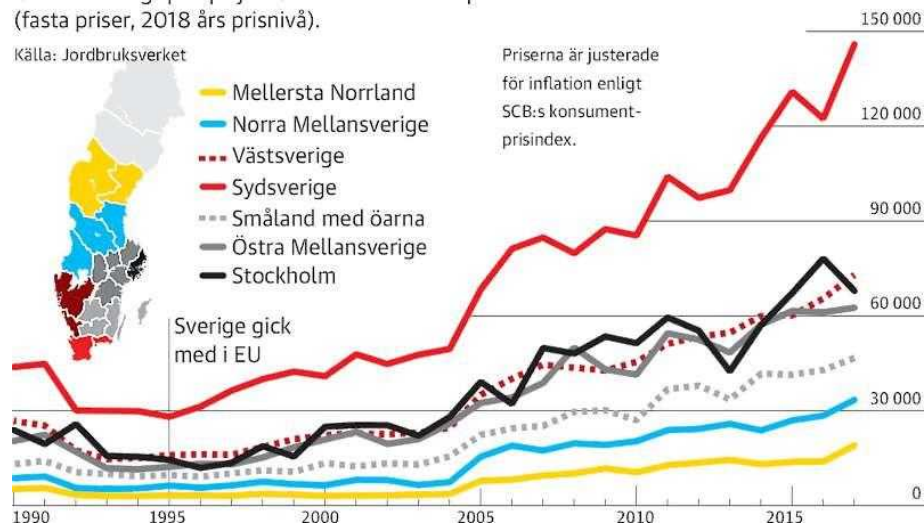

Källa: Jordbruksverket. Priserna är justerade för inflation enligt SCB:s konsumentprisindex. Data för Stockholm saknas. I definitionen av jordbruksmark ingår åkermark och betesmark.

Markpris på jordbruksmark

Genomsnittligt pris på jordbruksmark i kronor per hektar (fasta priser, 2018 års prisnivå).

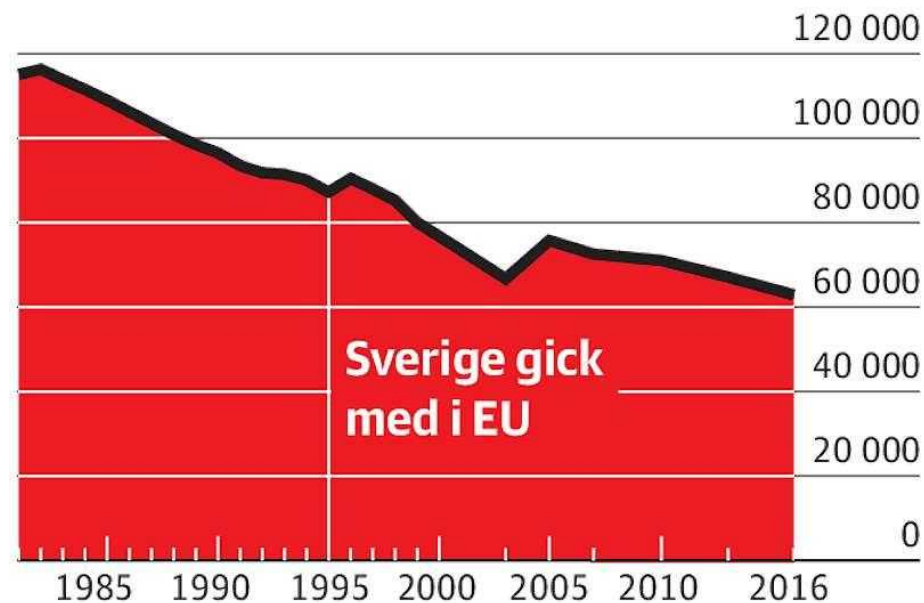
Källa: Jordbruksverket

Jordbruksföretag

Antal jordbruksföretag i Sverige.

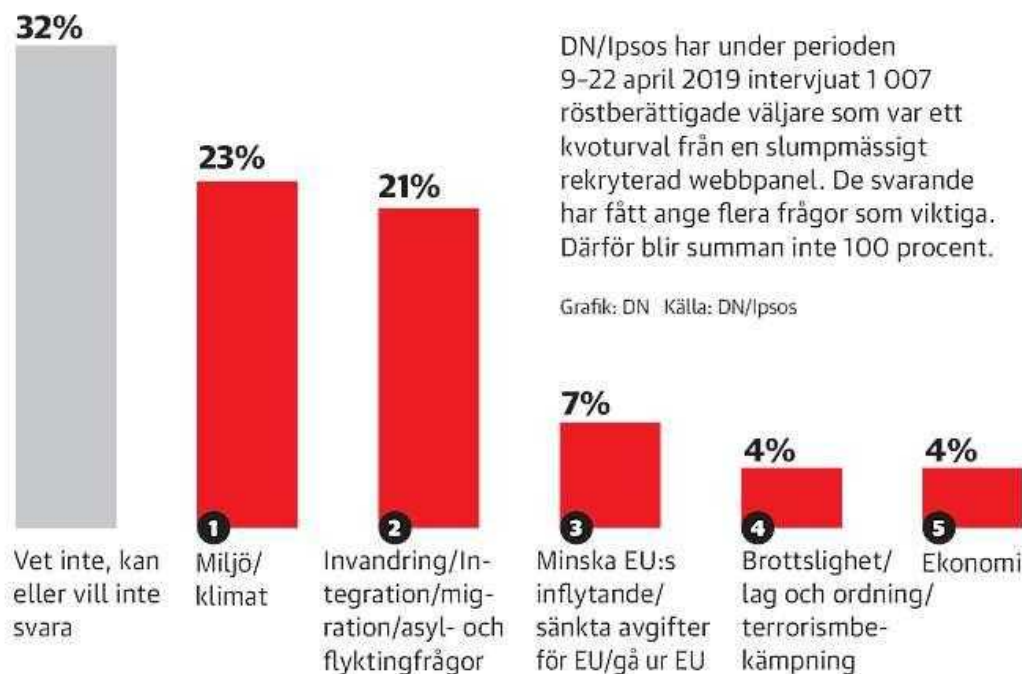
Källa: Jordbruksverket

Dela

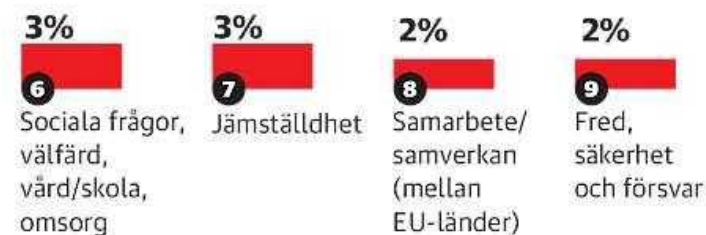
Här är väljarnas EU-agenda

Fråga: Vilken eller vilka frågor är viktigast när du ska ta ställning till hur du kommer att rösta i valet till Europaparlamentet?

Väljarnas fem viktigaste frågor inför 2014 års EU-val

- 1 15% Miljön
- 2 10% Skola/utbildning
- 3 10% Arbetslöshet, sysselsättning
- 4 8% Sjukvården
- 5 7% Flykting/invandring/asyl/integration

" Klimatet viktigaste frågan för väljarna inför EU-valet

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Miljö och klimat toppar väljarnas agenda inför EU-valet, enligt en mätning från DN/Ipsos. En förändring jämfört med förra valet är att invandringen nu är nummer två. Men fortfarande finns utrymme att övertyga vankelmodiga väljare. En av tre har ännu inte bestämt sig för vilken fråga som ska avgöra deras val.

I dag onsdag öppnar förtidsröstningen till EU-valet som handlar om vilka politiker som ska sitta i unionens parlament de kommande fem åren. Själva valdagen infaller i Sverige söndagen den 26 maj. Partierna har alltså mindre än tre veckor på sig att få gehör hos väljarna för sina budskap.

Än så länge är det bara två frågor som har väckt uppmärksamhet i de bredare lagren, visar en mätning från DN/Ipsos. Omkring var fjärde väljare pekar ut miljö och klimat som den viktigaste frågan när de ska rösta i EU-valet. Nästan lika många uppger att frågor som rör invandring, flyktingar och integration är avgörande för deras ställningstagande.

Miljö och klimat låg högst på väljarnas lista även vid förra EU-valet. Invandringen däremot har klättrat från plats fem till två.

– Efter förra valet har vi haft flyktingkrisen 2015. Döden på Medelhavet har tydliggjort att det finns en uppgift att lösa för EU. Klimatfrågorna har funnits med under längre tid men de har lyfts ytterligare det senaste året av torka, bränder och demonstrationstågen med unga människor, säger Nicklas Källebring som är opinionsanalytiker på Ipsos.

När det gäller invandringen är det ett synsätt som dominerar i svaren. – De som nämner invandringen som en viktig fråga tenderar att vilja minska den. Det är en betydligt mindre grupp som ser mottagande och integration som det viktiga, säger Nicklas Källebring.

Det finns fler skillnader jämfört med hur väljarna prioriterade för fem år sedan. Då låg både skola och sjukvård högt, frågor som i allt väsentligt är varje lands ensak. Nu lyfts brottsbekämpning liksom frågor om överstatlighet och EU-avgiften fram. Det skulle kunna tolkas som att kunskapen ökat om vad EU faktiskt har makt över. Nicklas Källebring ser en annan tänkbar förklaring: supervalåret 2014. – Det förra EU-valet sågs av många som en upptakt till riksdagsvalet några månader senare. Då blev det naturligt att prata mer om frågor av inrikespolitisk karaktär.

DN/Ipsos har tidigare kunnat visa att kännedomen om EU-valet är låg. Endast omkring 4 av 10 kunde i den mätningen pricka rätt på frågan när EU-valet ska hållas.

Även i frågan om vilka politikområden som är viktigast finns en stor osäkerhet. Runt var tredje svarar att man inte kan ge något klart besked.

– Det finns en osäkerhet men troligen också ett lågt engagemang. Om man parar detta med att bara två frågor hittills har fått genomslag så kan man vara orolig för valdeltagandet, säger Nicklas Källebring. Högnationalistiska partier förutspås gå framåt runtom i Europa. Detta har fått svenska SD att överge idén om att Sverige ska gå ur EU. Istället vill man förändra unionen inifrån tillsammans med likasinnade från andra länder. Som en motreaktion har flera partier – som S, C, L och V – lyft som en av sina huvudfrågor att stoppa högnationalismen.

Det är dock en fråga av närmast försumbar betydelse för väljarkåren, enligt DN/Ipsos mätning. Endast en dryg procent lyfter fram den som viktig.

Olika väljargrupper är tämligen eniga om vilka frågor som ska prioriteras. Mellan de olika partiernas väljare syns dock en skillnad. Medan de som röstar på M, KD och SD sätter invandringen främst, placerar övriga miljö och klimat överst.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Fakta.

Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

Fakta. EU-valet

När är det? Söndagen den 26 maj men förtidsröstningen börjar i dag onsdag den 8 maj.

Vad handlar det om? Att utse vilka politiker från vilka partier som ska sitta i Europaparlamentet de kommande fem åren. Sverige har 20 mandat (blir 21 efter Brexit) av totalt 751.

Vad är EU-parlamentet? Det är parlamentet som tillsammans med ministerrådet stiftar lagar som sedan gäller i hela EU. Parlamentet ska också godkänna EU:s budget och granska att den följs. Även EU-kommissionen behöver parlamentets godkännande. "

" Juncker: Proteströsta inte på populisterna

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Använd inte EU-valet för att proteströsta på populist- och extremistpartier, uppmanar EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker: – Alla måste veta att de är medborgare i Europa. Som väljare måste du fundera på hur EU skulle se ut dagen efter valet om alla röstade som du.

Bryssel.

Jean-Claude Juncker är inne på sina sista månader som ordförande för EU-kommissionen. Efter EU-valen om några veckor ska en ny väljas.

När han på tisdagen, ovanligt nog, deltog i kommissionens dagliga presskonferens tog han därför tillfället i akt att göra en resumé över sina fem år på posten. Enligt honom har EU blivit starkare, Grekland har räddats kvar i eurozonen och sysselsättningen har ökat.

– Dock är ungdomsarbetslösheten fortfarande för hög, sade han.

Han medger att han gjort misstag, men nöjde sig med att räkna upp vilka två han ångrar mest.

– Jag ångrar djupt att vi lyssnade för mycket på önskemålet från Storbritannien. Dåvarande premiärminister Cameron ville inte att vi skulle ge oss in i folkomröstningskampanjen om Brexit, men vi hade varit de enda som kunde ha motarbetat lögnerna som spreds.

Den andra ångern är mer personlig. Luxemburgaren tillträdde 2014, samtidigt som det så kallade Luxleaks, alltså skandalen där storföretag fick enorma skattelättnader. Juncker, som var premiärminister under de aktuella åren, medgav att han borde ha reagerat snabbare.

Inför EU-valen, som börjar den 23 maj i Nederländerna och Storbritannien, framhöll Juncker att insatserna är höga.

– Om alla skulle rösta på extremister, hur skulle då det europeiska politiska landskapet se ut de kommande åren, frågade han sig och tillade:

– Vi måste slåss mot populister och extremister med våra handlingar, inte med billiga slagord och med personliga attacker.

I det sammanhanget tog Juncker upp hur Europeiska rådets ordförande Donald Tusk behandlas i sitt hemland Polen. Tusk kritiserade nyligen skarpt den polska regeringen för att urholka grundläggande rättigheter. Polens statliga tv svarade med att sända ett inslag där Tusk anklagades för att gå Tysklands ärenden och klippte in bilder av Adolf Hitler och Josef Stalin.

– Det är totalt oacceptabelt att jämföra Europeiska rådets ordförande med Hitler och Stalin, sade Juncker.

Pia Gripenberg

" Finnkampen – så har det gått när euron fyller 20

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

För 20 år sedan gick Finland och Sverige olika vägar i en stor ekonomisk fråga. Våra östliga grannar bytte den finska marken mot euron. Vi höll fast i kronan. Svensk ekonomi har därefter gått bättre, och valutan framstår som en del av förklaringen.

Sverige och Finland hör till samma EU-kull. Vi följdes åt i våra ansökningsprocesser och gick med i unionen samma år, 1995. Men i eurofrågan skilde vi oss åt från början. Finländarna tolkade unionens fördrag bokstavligt. De såg inte valutasamarbetet som ett valbart tillbehör på EU-menyn. I Finland ställdes därför inte frågan om – utan hur – landet skulle gå med i valutan. De hade ingen folkomröstning.

Till skillnad från i Sverige. Här blev svaret som bekant nej, trots att vi formellt inte har något val. Fortfarande förväntas vi gå med i valutasamarbetet.

I utgångsläget fanns vissa skillnader mellan våra länder. Även om Finland gick in i euron med en bnp per capita som var lägre än Sveriges har våra ekonomier länge påmint om varandra. Vi genomled 90-talskrisen tillsammans. Efter krisen utvecklades ekonomierna parallellt med varandra. Stål, skog och telekom var dominerande exportindustrier.

Förhoppningarna på euron berörde flera områden. Här är några centrala, mätbara faktorer: För det första väntades euron stimulera handeln och ge djupare ekonomisk integration. För det andra – högre

tillväxt. En tredje förväntning gällde stabilare priser för konsumenterna. Och till sist, lägre räntor.

Det tunga motargumentet? Invändningen mot euron har alltid handlat om länders förmåga att parera nedgångar. Utan en självständig penningpolitik och flytande valuta blir ekonomisk krishantering svårare.

20 år senare har vi upplevt en högkonjunktur, en finanskris, en eurokris och – under de senaste åren – en återhämtningsfas. Det finns något som liknar ett facit för det finsk-svenska valutaexperimentet. Det här är vad man kan konstatera.

Det finns inga uppenbara tecken på att Finlands utrikeshandel har integrerats starkare med de andra ekonomierna i valutasamarbetet.

Tillväxten har totalt sett varit högre i Sverige under perioden.

Finland har haft lite lägre – men mer varierande – inflation än Sverige.

Svenska och finska räntor på statsobligationer har följt varandra ganska nära.

Finlands ekonomi har haft en svår period efter finanskrisen. Sverige återhämtade sig jämförelsevis snabbt.

Kortfattat har våra ekonomier utvecklats likartat, förutom efter finanskrisen. Men hur mycket var det valutans och den oberoende Riksbankens förtjänst att Sverige gjorde en mycket snabbare comeback än Finland?

Den svenska kronan föll kraftigt efter Lehmankraschen hösten 2008.

Även om lilla Sverige i praktiken har en begränsad självständighet när det gäller räntepolitiken visade det sig att en egen, flytande valuta var användbar under en kris.

Om vårt grannland hade haft den finska marken kvar skulle förmodligen även den ha rasat jämfört med euron. Det gjorde den i samband med 90-talskrisen. Att denna valutakudde saknades i samband med finanskrisen gjorde olyckan mer utdragen. Särskilt efter eurokrisen har Finland haft problem med försvagad konkurrenskraft.

Det vore samtidigt orättvist att skylla alla finska bekymmer på euron. Finanskrisen sammanföll till exempel med Apples lansering av deras första Iphone. Nokia tynade bort. Som mest stod bolaget för 4 procent av finsk bnp och hela 20 procent av Finlands export. Att landets ekonomi inte lyckades ställa om och komma igen har fler förklaringar än valutan.

En fråga som pockar på svar är också hur Finland hade klarat sig om också Sverige hade gått med i euron.

Delar av våra ekonomier är kommunicerande kärl. Stålverken på båda sidor av Östersjön konkurrerar med varandra. Skogsindustrikoncernen Stora Enso kan skifta produktion mellan svenska och finska anläggningar. Det tär alltså på finsk konkurrenskraft när vår krona försvagas. Att det ibland uttrycks en känsla av svek är inte så konstigt. I den ekonomiska Finnkampen kan Sverige sägas vara dopat.

Carl Johan von Seth

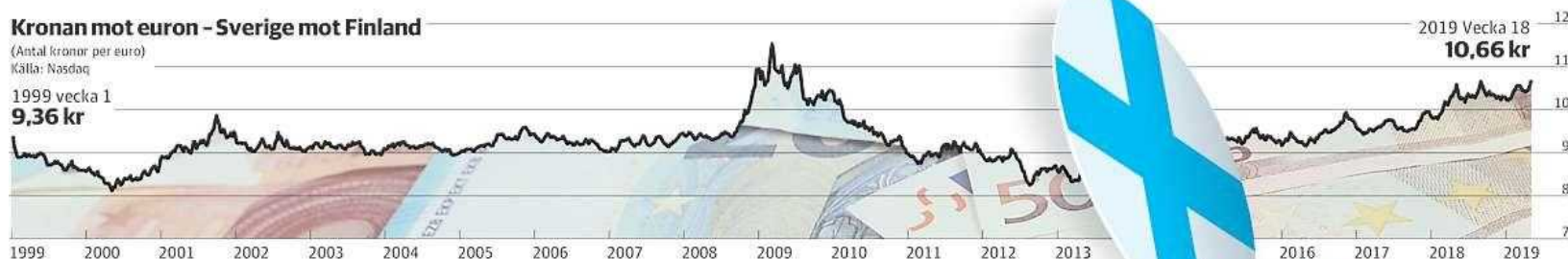
carljohan.vonseth@dn.se "

Kronan mot euron - Sverige mot Finland

(Antal kronor per euro)

Källa: Nasdaq

1999 vecka 1
9,36 kr

Export till euroländerna 2001-2018 (procent)

1 Utrikeshandeln

Det finns inga uppenbara tecken på att euron har hjälpt finska exportföretag att integreras mer i den europeiska kärnan än svenska bolag. Den finska exportandelen till euroområdet har ökat svagt sedan början av 2000-talet.

Källa: UN Comtrade, beräkningar för DN av Kommerskollegium

Inflation 2000-2008 (procent)

2 Priserna

Inflationen har varit låg i Sverige och Finland de senaste två decennierna. Finsk inflation har dock varierat dubbelt så mycket som svensk. Men finländarna har samtidigt sluppit både valutaosäkerhet och växelkursvägningar när de rest i euroområdet.

Källa: Eurostat

Ränta på 10-åriga statsobligationer, maj 2019

3 Räntorna

Skillnaden mellan finska och svenska räntor på statsobligationer har varit förhållandevis små. Under turbulensen kring Lehman-kraschen och den senare eurokrisen steg dock finska räntor mer än de svenska.

Källa: Riksbanken och Finlands bank

Bnp per capita 2007-2015. Nivån är indexerad till 2007.

4 Krishärdigheten

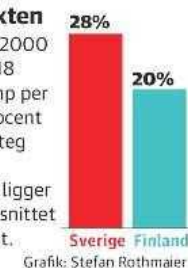
Den verkliga vattendelaren mellan svensk och finsk ekonomi blev finanskrisen. Sverige reste sig ordentligt efter krisen. Finland väntas först i år återgå till samma bnp per capita som man hade toppåret 2008.

Källa: Eurostat

5 Tillväxten

Mellan 2000 och 2018 ökade Sveriges bnp per capita med 28 procent medan Finlands steg med 20 procent. Den finska siffran ligger närmare det låga snittet inom euroområdet.

Källa: Eurostat

Grafik: Stefan Rothmaier

" Ledare: Det är klart att valet handlar om värderingar

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Den som under onsdagen följde riksdagens partiledardebatt om EU-valet kunde lätt få intrycket att deltagarna hade två olika val i sikte. Ulf Kristersson, å ena sidan, pustade ut. Han var nöjd med att den svenska debatten inte längre handlar om ja eller nej till unionen. M-ledaren konstaterade att med sådana existentiella frågor som medlemskapet ur vägen kan äntligen allt fokus läggas på sakpolitik. Stefan Löfven, å andra sidan, såg en "folkomröstning om högerextremismen" framför sig. Annie Lööf, Jan Björklund och Isabella Lövin använde andra ord, men målade upp samma konflikt. För dem står grundläggande värderingsfrågor på spel den 26 maj. Partierna måste naturligtvis svara på vad de vill göra på en rad sakområden. Vill de – och i så fall hur – skärpa unionens utsläppsrättssystem?

Ska jordbrukspolitiken få kosta så mycket som den gör i dag?

Bör EU fortsätta att sluta omfattande frihandelsavtal likt de med Kanada och Japan?

Det finns en rad sakpolitiska skiljelinjer som måste klargöras för att -väljarna ska kunna göra informerade val. I det har Ulf Kristersson helt rätt.

Det är också sant att varken V eller SD längre vill lämna unionen. När det gäller Jonas Sjöstedts parti beror det i hög grad på att Europaprojektet är rätt populärt bland de rödgröna väljare som han vill nå. I Jimmie Åkessons fall handlar det snarare om slutsatsen att förutsättningarna är bättre för att vara med och riva hela rasket inifrån, än att driva igenom ett svenskt utträde.

Det är också skälet till att EU-valet till syvende och sist handlar så mycket om värderingar. Den existentiella frågan är tyvärr inte alls försvunnen, den har bara flyttat upp från svensk till europeisk nivå. Det går inte att blunda för att en typ av populistiska och nationalistiska rörelser som försvann ur de europeiska partisystemen efter andra världskriget nu är på frammarsch. Partier som har som bärande idé att använda staten till att forma etniskt och kulturellt mer homogena nationer finns representerade i nästan alla nationella parlament. I det europeiska får de sannolikt omkring 20 procent av stolarna. I få länder har den populistiska nationalismen nått hela vägen fram till makten. Men där sådana partier har gjort det – i Ungern och Polen – har de sedan både gjort vad de lovat och använt makten till att förstärka sitt eget grepp om den, genom attacker på domstolarnas oberoende och fria medier.

En femtedel av sätena i Europaparlamentet och kontroll i ett par huvudstäder gör inte att den populistiska nationalismen kan riva EU-projektet. Men fortsätter dess idéer att stärkas utgör den på sikt ett hot. Inte för att den motsätter sig att "flytta mer makt till Bryssel", utan för att den inte ställer upp på EU-medlemskapets mest grundläggande åtagande: att nationalstaten fransäger sig rätten att trampa på -individuella och demokratiska rättigheter.

Självklart förtjänar väljarna att få veta om de företrädare de skickar till Bryssel, till skillnad från KD:s toppkandidat Sara Skyttedal, kan välja mellan Frankrikes president Emmanuel Macron och Ungerns premiärminister Viktor Orbán.

Naturligtvis vill de veta hur politikerna tycker att unionen ska agera när regeringar gör övertramp och hur de tänker förhålla sig till populisterna i parlamentet: Samarbete och anpassning – eller ett rakryggt försvar av Europaprojektets mest grundläggande värderingar?

DN 9/5 2019 "

" EU måste sluta smussla med toppjobben för att bli mer demokratiskt

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Experimentet med "toppkandidater" till posten som EU-kommissionens ordförande har havererat. Men det är inget skäl att ge upp, EU:s toppjobb borde inte delas ut bakom stängda dörrar.

Direkt efter årets EU-val ser det ut att bli gammal vanlig politisk kohandel bakom stängda dörrar om vem som ska få EU:s viktigaste jobb.

Det handlar om flera toppositioner: Vem ska leda EU-kommissionen efter Jean-Claude Juncker? Vem ska ta över som ordförande för Europeiska rådet efter Donald Tusk, som EU:s utrikesföreträdare efter Federica Mogherini och som ny ordförande för ECB, Europeiska centralbanken?

Redan i dag, under det informella EU-toppmötet i rumänska Sibiu, ska EU-ledarna ha en första hemlig överläggning om möjliga namn. Sedan ska allt vara klappat och klart så snart som möjligt efter EU-valet.

En sak verkar redan vara rätt säker: Manfred Weber, som ställer upp i EU-valet som toppkandidat för EPP, den EU-vänliga kristdemokratiska och konservativa gruppen, blir inte kommissionens nästa ordförande.

EPP blir antagligen största partigrupp i valet, men Weber är politiskt oerfaren och har aldrig ens varit minister i sitt hemland Tyskland. Han anses tydligen inte vara rätt person för uppdraget.

Det krävs en tuffing som Brexitförhandlaren Michel Barnier eller kanske en politisk slitvarg som Nederländernas premiärminister Mark Rutte, sägs det i korridorerna i Bryssel.

Hela processen blir därför som så ofta tidigare en helt sluten övning. Medborgarna kommer inte i förväg att få veta vilka kandidaterna är eller vad de vill göra på sina nya uppdrag.

Ett komplicerat politiskt pussel ska läggas och då anses det krävas största möjliga tystnad. Därmed kommer också experimentet med toppkandidater i EU-valet att gå i graven.

Försöket att demokratisera valet av kommissionens ordförande har förvisso varit problematiskt på många sätt.

Experimentet rullade i gång inför EU-valet 2014. Syftet var att kommissionens ordförande skulle utses mer öppet och bli ett mer politiskt val, men det fanns inga formella regler som möjliggjorde en sådan ordning.

Partigrupperna i EU-parlamentet utnyttjade en oklar formulering i EU:s fördrag. Där heter det att stats- och regeringscheferna "med hänsyn till" valet till Europaparlamentet ska föreslå en kandidat till EU-kommissionens ordförande.

Med hänvisning till dessa ord bestämde sig partigrupperna för att utse var sin så kallad spitzekandidat, en toppkandidat i EU-valet. Den som företrädde den grupp som blev störst i valet skulle bli kommissionsordförande, hävdade partierna.

Det är utan tvivel ett ganska svajigt demokratiskt försök. Inte nog med att det inte finns ett tydligt stöd i fördraget. Toppkandidaterna ställer dessutom bara upp i sina egna hemländer och hur ska därför någon i till exempel Sverige kunna rösta på dessa personer? Det är omöjligt. Systemet med toppkandidater kan därför ses som en demokratisk låtsaslek. Att göra valet av EU-kommissionens ordförande mer politiskt kan också ge intryck av att det handlar om att utse ett slags regeringschef för EU, och så är det inte alls.

EU-kommissionen är ingen EU-regering. Kommissionen är en överstatlig institution som har utrustats med stor makt, men ska inte styra EU på samma sätt som en nationell regering leder ett land.

Allt detta talar emot systemet med toppkandidater och bland EU:s stats- och regeringschefer är det inte populärt. Frankrikes president Emmanuel Macron gillar det inte alls och Tysklands Angela Merkel gick bara efter stor tvekan med på det för fem år sedan.

Ändå borde det vara för tidigt att ge upp försöket att ge medborgarnas röster i EU-valet större tyngd.

Toppkandidaterna har satt fart på valkampanjerna. En debatt i Florens förra veckan mellan EPP:s Manfred Weber, socialistgruppens Frans Timmermans, liberalernas Guy Verhofstadt och de grönas Ska Keller var upplysande och intressant.

Tydliga skiljelinjer framkom när det till exempel gäller en europeisk armé (som Weber vill ha), en EU-skatt på utsläpp av koldioxid (som Timmermans, Keller och Verhofstadt förespråkar), ett EU-FBI (som Weber och Verhofstadt går till val på) och att riva upp migrationsavtalet med Turkiet (som Keller förespråkar).

Visst kan sådana debatter hållas även utan toppkandidater, men kampen om posten som EU-kommissionens ordförande gör att frågorna ställs på sin spets. Det blir mer syre i den politiska diskussionen om valet som väntar är på allvar.

Väljarna i EU har fått möjlighet att lyssna på politiker som vill ha och kan få verklig EU-makt. Sedan kan de rösta på ett parti på hemmaplan som ingår i samma grupp som toppkandidaten.

Det är fortfarande en komplicerad och problematisk ordning. Men alternativet, att EU-ledarna gör upp bakom stängda dörrar, är inte bättre.

Det borde gå att förbättra demokratin i EU i stället för att avveckla det försök som har inletts.

På något sätt måste medborgarnas röster väga tyngre än i dag. Och någon form av öppenhet behövs när de högsta posterna i EU ska tillsättas.

Annika Ström Melin fristående kolumnist i Dagens Nyheter. "

”Våra storföretag lovar öka investeringarna i Europa”

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

"DN. DEBATT 20190509

Vi som förespråkar ett öppet och integrerat Europa måste ge bättre svar på varför EU behövs och hur vi skapar ett EU där alla är inkluderade och får ta del av den positiva utvecklingen. Som medlemmar i den europeiska företagsorganisationen ERT lovar vi bland annat att öka våra investeringar i Europa, skriver fem svenska storföretagsledare.

Vi som står bakom denna artikel har alla vuxit upp i ett delat Europa där man inte fritt kunde resa, studera eller arbeta i andra europeiska länder. Den utveckling som skett under vår livstid erbjuder dagens européer helt andra möjligheter än de vi hade som unga. Den har också skapat helt andra förutsättningar för ekonomisk tillväxt än vad Europas länder hade haft var för sig. Denna positiva utveckling har vi den Europeiska Unionen att tacka för.

Trots detta står Europa nu inför ett vägval där de värderingar som har utgjort kärnan i den europeiska gemenskapen – frihet, tolerans, jämlikhet och öppenhet – är hotade. Vi är djupt oroade över denna utveckling.

Hoten kommer både inifrån och utifrån. Vi ser en isolerande nationalism i Europa som bejaktar tanken på att det var bättre förr. Dessutom ser vi en amerikansk administration som är mindre engagerad i internationellt samarbete än tidigare och ett alltmer offensivt Kina.

Samtidigt är de utmaningar och möjligheter som Europa står inför mer internationella till sin karaktär än någonsin tidigare.

Klimatförändringar, migration och den digitala transformationen är några exempel. Detta är utmaningar som inte kan hanteras av enskilda nationer. Ska vi ha en chans att förvandla de globala utmaningarna till möjligheter för Europa måste vi stärka det europeiska samarbetet ytterligare. Lyckas vi inte med det kommer vi att se oss omsprungna i den globala konkurrensen och tappa inflytande. Vi ser redan att Europa ligger efter både USA och Kina inom flera områden.

Brexit-processen har samtidigt visat att det europeiska samarbetet ständigt måste förklaras och utvecklas. Debatten om Europas framtid behöver vitaliseras och vi som förespråkar ett öppet och integrerat Europa måste ge bättre svar på varför EU behövs och hur vi skapar ett EU där alla är inkluderade och får del av den positiva utvecklingen. Europas stora företag har mycket att bidra med i denna debatt. Vi är medlemmar i en europeisk företagsorganisation – The European round table of industrialists (ERT) – och de företag som representeras i ERT skapar direkt fem miljoner arbetstillfällen, indirekt många fler. Tillsammans investerar företagen årligen runt 50 miljarder euro i forskning och utveckling i Europa och bidrar på många sätt till Europas ekonomiska utveckling. De verkar varje dag i skarp global konkurrens och ser de satsningar som görs på andra ställen i världen. Ur vårt perspektiv är ett enat Europa en förutsättning för att hänga med i den internationella konkurrensen.

Vi inser att vi i högre grad än tidigare måste dela med oss av vad vi ser och stå upp för de värden som är nödvändiga för att Europa ska utvecklas på ett positivt sätt. Som medlemmar i ERT har vi ställt oss bakom ett antal utfästelser som bidrar till att stärka Europas konkurrenskraft:

Vi vill öka våra investeringar i Europa

Vi vill driva frågor om diversifiering och inkludering

Vi vill stärka den digitala transformationen i regionen

Vi vill investera i våra anställdas livslånga lärande och kompetens

Vi vill bidra till att minska klimatförändringarna

Vi vill stötta rättvis internationell handel på lika villkor

Detta initiativ tar vi för att vi vill bidra, ta ansvar och visa vägen framåt i en avgörande tid för Europa. Vi söker också ett närmare samarbete med EU:s institutioner och medlemsländernas regeringar på ett antal nyckelområden som kommer att spela en avgörande roll för Europas konkurrenskraft.

Det handlar om hur EU:s inre marknad skall utvecklas, hur Europa ska åstadkomma den energiomvandling som krävs för att nå Parisöverenskommelsen, och hur Europa ska bli mer innovativt och ta ledningen i den teknologiska utvecklingen genom storskaliga satsningar på forskning, utveckling och innovation och på utbildning och det livslånga lärandet.

Mer konkret är vi också övertygade om att utbyggnaden av den nya 5G-teknologin och satsningar på artificiell intelligens är helt avgörande för att Europa ska kunna konkurrera i den nya digitala ekonomin. Här ligger vi för närvarande efter både USA och Kina. Då handlar det också om att se över regelverken så att europeiska företag kan bli tillräckligt stora för att konkurrera globalt med amerikanska och kinesiska motsvarigheter. Lika viktigt är att EU fortsätter stå upp för fri, rättvis och regelbaserad internationell handel i relationerna med USA och Kina.

Att gemensamt och på allvar arbeta med frågor kopplade till dessa områden vore att ta oss an vår tids stora utmaningar och samtidigt stärka EU:s konkurrenskraft. Det vore också att stå upp för de europeiska värden som binder oss samman och svara på grundfrågorna – varför behövs EU i framtiden och hur skapar vi ett EU där samtliga medborgare inkluderas och får del av de ekonomiska, sociala och teknologiska framstegen.

Snart 25 år efter Sveriges inträde i EU är det få i Sverige som ifrågasätter att vi är en del av EU. I SCB:s senaste mätning av svenskarnas inställning till EU är 59 procent för och endast 16 procent tydligt emot ett fortsatt medlemskap. Samtidigt har Brexit-processen visat oss att debatten kring EU under för lång tid blivit alltför förenklad och inte åskådliggjort vad EU-samarbetet och EU:s inre marknad gett oss och vilken avgörande roll de har för hur vi lyckas hantera de utmaningar vi nu står inför.

För att ta tag i vår tids stora utmaningar måste vi vara konkurrenskraftiga nog för att skapa jobb och tillväxt för alla. Här kan och vill vi bidra. Vi måste återigen visa Europas medborgare att samarbete mellan fria och öppna samhällen, inte isolationism, är den bästa vägen för att säkra fred och välbefinnande.

Carl-Henric Svanberg, ordförande AB Volvo och ordförande The European round table of industrialists (ERT)

Jacob Wallenberg, ordförande Investor

Leif Johansson, ordförande Astra Zeneca

Börje Ekholm, vd Ericsson

Martin Lundstedt, vd AB Volvo "

" Ewa Stenberg: Få besked när plakatpolitiken regerade

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

EU-debatten borde vara grönbete för svenska partiledare. Här finns ingen jobbig regeringsfråga, alla partier kan tycka olika. Men det var inte besked om väljarnas viktigaste frågor som dominerade riksdagsdebatten. I stället regerade plakatpolitiken.

Efter att EU-frågorna legat i politisk träda under fem år är det dags för partiledarna att så det som ska skördas under den kommande femårsperioden i EU-parlamentet.

Det är ett nytt läge jämfört med tidigare val. Debatten om att lämna EU är borta. Svenskarna har aldrig varit så positiva till medlemskapet som i dag, och inget parti kräver utträde.

Men i unionen har konfliktnivån ökat i takt med nationalistiska populisters framgångar. Centerledaren Annie Lööf säger att detta val är det viktigaste sedan Sverige blev medlem i EU. Statsminister Stefan Löfven (S) säger att det är en folkomröstning om högerextremismen: "Ska de få makt eller motstånd, där står valet!"

Men enligt opinionsmätningarna är högerpopulisterna mycket långt ifrån att få majoritet, även om de går framåt. Bara en procent av de svenska väljarna lyfter fram motståndet mot extremhöger och främlingsfientlighet som viktigast i EU-valet. Miljö och klimat toppar i stället väljarnas agenda, enligt DN/Ipsos mätning. Frågor om invandring och integration ligger på andra plats och EU-avgiften och EU:s inflytande på tredje.

Men den som hoppats på klargörande i dessa frågor blev besviken när riksdagens partiledare debatterade. När det gällde klimatpolitiken

handlade mycket om kärnkraft, trots att energisammansättningen är EU-ländernas ensak. Unionen ger forskningsstöd, men det är inte särskilt omfattande och det dröjer länge innan den omsätts i terawattimmar.

I debatten om invandring och integration frågade Moderatledaren Ulf Kristersson vad regeringspartierna ska göra nu när frågan om en omfördelningsmekanism för flyktingmottagande i praktiken är död i EU. Såväl M:s som SD:s Jimmie Åkessons svar var starkt skydd av EU:s yttre gränser och mycket stram nationell politik. Stefan Löfven (S) höll fast vid att EU ska omfördela, men hade inga tydliga besked om hur Polen och Ungern ska tvingas inordna sig. Den enda väg som ser framkomlig ut är att en mindre grupp EU-länder går samman och omfördelar själva.

När det gällde EU-avgiften är alla partier på ytan överens om att Sverige inte ska betala de 15 miljarder kronor extra per år som EU-kommissionen föreslagit. Partierna längst till höger och vänster säger nej till varje ökning. Vänsterns Jonas Sjöstedt sade att han är beredd att gå ihop med SD, M och KD för att driva fram ett svenskt veto, men de nappade inte. Regeringspartierna har å sin sida inte talat klarspråk om hur mycket de accepterar i avgiftshöjning.

Den riktiga debatten när det gäller EU-avgiften och migrationen kommer troligen först efter valet. Det är inte att visa respekt för väljarna.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Frågan om högerpopulism fick anklagelser att hagla

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Onsdagens partiledardebatt blev en strid om högerpopulism där anklagelserna haglade. Ebba Busch Thor anklagade Centerpartiet för att ljuga om KD:s politik. – Man bidrar till att vilseleda väljarna och medvetet fara med osanning om vad vår politik är, säger KD-ledaren.

Flera av riksdagens partier har valt att göra kampen mot nationalism och högerpopulism till en av sina stora frågor inför EU-valet den 26 maj. Redan på väg in till onsdagens riksdagsdebatt om EU sade statsminister Stefan Löfven att valet ska ses som en folkomröstning om kampen mot högerextremismen. Han fortsatte på samma tema i talarstolen och på en presskonferens efter debatten gick S-ledaren hårt ut mot både M och KD.

– Moderaternas förstanamn till EU-parlamentet har sagt att de kan tänka sig att samarbeta med nationalister. Kristdemokraterna har sagt att de kan tänka sig att samarbeta med Sverigedemokraterna, sade Stefan Löfven.

Moderatledaren Ulf Kristersson reagerade starkt på anklagelserna, som han kallade för "nonsens". Han betonade att den partigrupp där Moderaterna ingår i EU-parlamentet, EPP, framför allt samverkar med den socialdemokratiska samt liberala gruppen, Alde. Men sade samtidigt att "alla förhandlar med alla".

– Kan man få igenom sin egen politik ska man självklart prata med andra för att lyckas, sade Kristersson.

Väljarna gör inte samma prioritering som flera av partierna. Enligt en opinionsundersökning som DN/Ipsos gjort är det klimat och migration som ligger i topp som de viktigaste frågorna.

– Det gäller att ha flera perspektiv i gång samtidigt. Det är vår skyldighet att stå upp för demokratin, sade Stefan Löfven till DN och fortsatte:

– Det förtar naturligtvis inte betydelsen av schysta jobb och en fungerande arbetsmarknad som ska förverkliga människors drömmar och inte krossa dem. Därför pratar jag också om klimathotet, hur vi arbetar mot terrorister och mot den organiserade brottsligheten. Det ryms i samma diskussion.

Både Ulf Kristersson och Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson ställde S-ledaren till svars om de SSU:are i Malmö som skanderat ”krossa sionismen” på första maj. Löfven sa att ungdomsförbundet ska hantera sina egna medlemmar men uteslöt inte ytterligare åtgärder.

– I socialdemokratin, i arbetarrörelsen, finns det noll tolerans för antisemitism. Den som vill vara en del av svensk arbetarrörelse står upp till 100 procent mot antisemitismen. Inget annat gäller.

Också de forna allianskollegorna Kristdemokraterna och Centerpartiets ledare rök ihop rejält. KD-ledaren anklagade Centerpartiet och Annie Lööf för att medvetet ljuga om KD:s politik. Det handlar om en debattartikel i Aftonbladet skriven av Centerns toppkandidat Fredrick Federley.

I artikeln anklagar Federley KD för att inte kunna välja mellan liberala värderingar och diktaturfasoner. Federley syftade på KD:s kandidat Sara Skyttedals uttalanden i en intervju med DN tidigare i våras.

Centertoppen skriver i sin debattartikel:

”Sara Skyttedal kunde i en intervju häromveckan inte välja mellan Frankrikes demokratiskt valda president Macron och Ungerns ifrågasatta ledare Viktor Orbán. Det borde inte vara svårt att välja

mellan en demokratiskt vald liberal eller en auktoritär ledare som stoppar fri granskande media och fängslar meningsmotståndare.”

Ebba Busch Thor anklagade nu Centerpartiet för att ljuga om KD:s politik och efterlyste hederlighet från den tidigare allianskollegan.

– Att Annie Lööf på en rak fråga i kammaren inte tar avstånd från ett sådant uttalande. I stället bidrar man till att vilseleda väljarna och medvetet fara med osanning om vad vår politik är. Till exempel om abortfrågan som vi står bakom men som inte hör hemma på EU-nivå, sade hon.

Efter debatten tog C-ledaren avstånd från Federleys formuleringar.

– Självklart tvekar inte Kristdemokraterna mellan demokrati och diktatur. Det finns ett antal alltför hårdagna formuleringar i den debattartikel som Fredrick Federley skrivit i dag, sade Annie Lööf och tillade:

– Men det är fakta att KD röstat nej till kvinnors rätt till abort i Europaparlamentet och det är också fakta att Viktor Orbáns parti är medlem i den partigrupp som KD sitter i.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

”Oacceptabelt att barn i Europa dör i mässling”

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

"Mässling sprider sig över världen, under årets tre första månader har antalet fall ökat med 300 procent jämfört med samma period i fjol. – Läget är allvarligt, vaccinnmotstånd kan leda till att mässling åter blir ett stort hälsoproblem i Europa, säger WHO:s generaldirektör Tedros Adhanom Ghebreyesus.

Under årets första tre månader smittades drygt 112 000 människor i världen av mässling. Det är nästan 300 procent fler fall än under samma period året innan, enligt preliminära siffror från Världshälsoorganisationen, WHO. Och ändå är det troligtvis en underskattning eftersom alla länder ännu inte rapporterat in mässlingfall.

WHO:s generaldirektör Tedros Adhanom Ghebreyesus kallar de många mässlingfallen för en global kris i en debattartikel på amerikanska CNN. Han är oroad. Mässling är inte bara en allvarlig sjukdom som dödar omkring 100 000 människor varje år, utan också mycket smittsam. Om ingen var vaccinerad uppskattas att nio av tio skulle smittas om de utsattes för mässlingviruset.

Det finns ett effektivt vaccin och allt fler människor i världen vaccineras. Men alla får inte vaccinet. En anledning är att det saknas tillgång till sjukvård i många delar av världen. Men det finns också ett motstånd eller en tveksamhet till vaccinationer i många länder.

– Tveksamhet till vaccinationer är en viktig fråga. Mässling var under kontroll i Europa under en period. Men nu, på grund av falska nyheter och felaktig information som sprids genom sociala medier, så är det

många föräldrar som tvekar inför att vaccinera sina barn, säger Tedros Adhanom Ghebreyesus till DN.

Felaktiga uppfattningar om att vaccinet mot mässling är skadligt eller inte längre behövs har lett till stora utbrott av sjukdomen i flera delar av världen. I USA har hittills 764 människor smittats i år. Det är det högsta antalet mässlingfall i landet sedan man år 2000 utropade sjukdomen som utrotad. Och året är inte över än. Europa är också hårt drabbat. Förra året rapporterades fler än 82 000 mässlingfall i WHO:s Europaregion. Fler än 12 000 människor i EU-länder som Frankrike, Italien och Grekland smittades. Även Sverige har haft ett par uppmärksammade mässlingutbrott de senaste åren, även om de blev begränsade på grund av en hög andel vaccinerade.

Förra året dog 32 personer i EU av mässling. Flest dödsfall hade Rumänien, men sju personer dog i Italien, tre i Frankrike och två i Grekland. Barn är särskilt utsatta vid mässling, globalt är de flesta dödsfallen hos barn.

– Läget är allvarligt, vaccinnmotstånd kan leda till att mässling åter blir ett stort hälsoproblem i Europa. Att barn i Europa dör på grund av mässling, det är oacceptabelt. Om Europa inte får utbrottet under kontroll kan sjukdomen sprida sig till andra länder och Europa bidra till den globala mässlingepidemin, säger Dr Tedros, som han också kallas.

Det finns också en risk att andra infektionssjukdomar som vi vaccinerar oss emot kommer tillbaka, menar han. Myndigheten är så bekymrad över läget i världen att man placerade vaccinationsmotstånd på den årliga listan över de största hoten mot folkhälsan jämte till exempel ebola, antibiotikaresistens och luftföroreningar.

– Vacciner har förändrat den globala hälsan i grunden och till och med ökat den förväntade livslängden. Smittkoppor utrotades med hjälp av vaccin och polio är på gränsen till utrotning. Vacciner fungerar. Det är sanningen, säger han.

Det är inget ovanligt att det sprids misstro inom vissa grupper i samhället, men att det skulle hända i Europa förvånade Dr Tedros. Han berättar om de utmaningar WHO har med att bygga förtroende hos befolkningen i norra Kivu i Kongo, där ett utbrott av ebola smittat över tusen personer.

– Misstro och rädsla för det okända är en del av oss människor. Men det som gör vaccinationsmotståndet i Europa annorlunda är att det sker i ett samhälle som sett nyttan av vaccinationer.

Men han är hoppfull och tror att de som är tveksamma till vaccinationer går att övertyga med rätt information. Han välkomnar att nätjättar som Facebook, Amazon och Youtube tagit initiativ till att minska spridningen av myter och felaktigheter om vacciner på sina plattformar, men han tror att det kommer att krävas mer. Bland annat kampanjer som ökar medvetenheten men också förklarar vetenskapen och evidensen för vaccinationer.

– Jag tror att alla intressenter måste arbeta tillsammans för att bekämpa de myter och falska nyheter som sprids i samhället. Det behöver vara en stark rörelse, inklusive en kampanj i medier. Vi måste nå ut med sanningen så att föräldrar förstår att vaccinet skyddar deras barn, säger Tedros Adhanom Ghebreyesus.

Amina Manzoor

amina.manzoora@dn.se "

" Fakta.

Mässling är en mycket smittsam virussjukdom och sprids via luften som små droppar.

Vanliga symtom är hög feber, torrhosta och ögonirritation. Efter några dagar får man röda hudutslag. Den som har haft mässling har livslång immunitet.

Det är vanligt med följsjukdomar av mässling, till exempel bihåleinflammation, öroninflammation och lunginflammation. Ungefär en på tusen drabbas av allvarlig hjärninflammation.

Det finns ett effektivt och säkert vaccin som använts sedan 60-talet och infördes i Sverige på 70-talet. I dag ges den första dosen vid 18 månaders ålder. Det krävs två doser för att få fullt skydd.

Dödsfall på grund av mässling har minskat i världen på grund av vaccinationer, men fortfarande dör omkring 100 000 människor, mestadels barn, varje år.

Uppskattningsvis har mässlingvaccination förhindrat 21,1 miljoner dödsfall mellan år 2000–2017.

Källa: 1177.se, Folkhälsomyndigheten och WHO

Fakta. Tillträdde 2017

Tedros Adhanom Ghebreyesus kallas också Dr Tedros.

Generaldirektör för Världshälsoorganisationen, WHO, sedan 1 juli 2017.

Var hälsominister i Etiopien 2005–2012 och utrikesminister mellan 2012–2016.

Disputerade vid universitetet i Nottingham, doktorsavhandlingen handlar om malaria.

Utsågs förra året till hedersdoktor vid Umeå universitet, där han studerade i slutet av 90-talet."

" Pia Gripenberg: Nu startar dragkampen om toppjobben i EU

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Sibiu. Europa går i valtider. Nya parlamentsledamöter ska väljas i EU. Torsdagens toppmöte i Rumänien är även starten för medlemstaternas kohandel om vilka personer som ska få de prestige-fyllda toppjobb som blir lediga det närmaste halvåret.

Transsylvanien har rullat ut röda matten för EU:s stats- och regeringschefer. Toppmötet i Sibiu, på självaste Europadagen den 9 maj, var från början tänkt att vara en nystart för ett EU utan Storbritannien. Detta skulle bli tillfället när EU-ledarna drog upp de stora linjerna för Europas framtid efter Brexit.

Men britterna är fortfarande med, även om premiärminister Theresa May håller sig borta från mötet.

Syftet med mötet är dels att för omgivningen uppvisa sin enighet, dels att diskutera vilka som är de viktigaste frågorna för unionen att ta itu med de närmaste fem åren.

Det förstnämnda, enigheten, är tio allmänt hållna löften i stil med att verka tillsammans för Europas och dess medborgares bästa.

På det andra området, de viktiga frågorna, är tanken att medlemsstaterna mer fritt ska kunna ventilera sina åsikter. Österrikes Sebastian Kurz har redan sagt att han vill att Lissabonfördraget ("EU:s grundlag") ses över, Spaniens Pedro Sánchez kräver gemensam arbetslöshetsförsäkring, Sverige och flera andra medlemsstater vill sätta miljöfrågorna högre upp på dagordningen i arbetet för ett klimatneutralt EU till 2050. Bland annat genom att hårdare styra vilka projekt som EU:s budget finansierar.

Inga beslut ska fattas, men diskussionerna kommer att vara basen för nästa toppmöte vid midsommar.

Det som även kommer att diskuteras är vilka personer som ska leda EU-institutionerna framöver. Ett antal toppjobb blir nämligen lediga det närmaste halvåret.

Till exempel de som är kopplade till EU-kommissionen; ordförandeposten som Jean-Claude Juncker har och utrikeschefen Federica Mogherinis tjänst. Dessutom ska Europeiska rådets Donald Tusk, centralbankschefen Mario Draghi och Europaparlamentets talman Antonio Tajani ersättas.

Talmannen bestäms av EU-parlamentet. Parlamentet har numera även större inflytande över vem som får bli ordförande för kommissionen. Men eftersom alla tjänster sammantaget bör återspegla hur unionen ser ut politiskt, könsmässigt, geografiskt och så vidare är det upplagt för kompromisser och kohandel mellan stats- och regeringscheferna. "Ett pussel ska läggas", som en diplomat uttrycker det.

Om tysken Manfred Weber blir kommissionsordförande, som parlamentets stora partigrupp EPP vill (där M och KD ingår), finns inte det plats för någon annan från Tyskland.

Blir någon av finländarna Erkki Liikanen eller Olli Rehn, som det ryktas om, ny centralbankschef lär ingen annan nordbo få en toptjänst. Men räkna inte med något blodbad i Transsylvanien. Snarare blir detta tillfället för stats- och regeringscheferna att gadda ihop sig gentemot Europaparlamentet och hävda att det är just de, inte parlamentet, som ska avgöra vem som efterträder Juncker.

Pia Gripenberg "

" S vill stärka klimatforskningen i EU: Motkraft mot högerpopulismen

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Socialdemokraterna vill att minst en tredjedel av pengarna i EU:s forskningsbudget ska gå till klimatforskning. För att göra det vill man minska jordbruksbudgeten. – EU behöver lägga forskningspengar på rätt saker, och inte pumpa in dem till projekt som marknaden inte tror på, säger Matilda Ernkrans (S), minister för högre utbildning och forskning.

Fram till Europaparlamentsvalet den 26 maj kommer Socialdemokraterna att presentera olika förslag som utgör valmanifest. På tisdagen meddelades att man vill se en förstärkning av forskningen inom EU.

– För att klara en rättvis klimatomställning är det viktigt att vi stärker möjligheterna att bedriva högkvalitativ och viktig forskning, säger Matilda Ernkrans (S), minister för högre utbildning och forskning. När Storbritannien lämnar EU uppstår ett stort hål i EU:s budget. Men Socialdemokraterna vill inte höja Sveriges medlemsavgift.

– Vi vill ha en återhållsam budget med ökade anslag till forskningen. Minst en tredjedel av forskningspengarna ska gå till klimatomställning, säger europaparlamentariker Jytte Guteland (S). För att uppnå detta vill Socialdemokraterna minska budgeten för jordbruk. I dag går ungefär 40 procent av EU:s budget till jordbruk.

– Detta är något vi vill och kommer behöva reformera under nästa mandatperiod, säger Jytte Guteland.

Flera högerpopulistiska partier väntas gå kraftigt framåt i Europaparlamentsvalet. Matilda Ernkrans framhåller vikten av att satsa ytterligare på forskningen.

– Många av dessa partier förnekar klimatförändringarna. En starkt forskning inom EU är därför en motkraft mot högerpopulismen, säger hon.

Exempel på forskning som S vill ska prioriteras i EU rör minskning av koldioxidutsläpp i städer, rena och plastfria hav, hållbara batterier och förnybar energi.

Jytte Guteland tror att möjligheterna att få igenom en ökning av EU:s forskningsbudget är goda.

– Det finns ett momentum i klimatfrågan nu. Jag tycker mig märka av ett annat tryck i klimatförhandlingarna, säger hon och fortsätter:

– När det gäller att få med sig andra länder i bland annat Central- och Östeuropa så behöver vi visa att även de behöver ställa om. Det krävs morötter i form av forskningsstöd och sociala och regionala fonder.

Det är viktigt att omställningen inte slår mot vanliga löntagare.

Joakim Lundberg
joakim.lundberg@dn.se "

" Federley är inte boven i dramat

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Är det diktaturfasoner som gäller nu, KD? Det är rubriken på den skarpt formulerade artikel Centerpartiets toppnamn i EU-valet Fredrick Federley publicerade i onsdagens Aftonbladet. Och som har fått kristdemokratiska företrädare att gå i spinn det senaste dygnet.

Brunsmetning!, ropas det upprört från högerhåll. "Fullständigt häpnadsväckande", tycker KD-toppen Johan Ingerö att artikeln är. Visst är frågan i rubriken onödigt tillspetsad. Men om det är någonting som är "fullständigt häpnadsväckande" så är det att KD:s företrädare inte vill kännas vid anledningen till att Federley ställer den: Det faktum att toppkandidaten Sara Skyttedal inte vill välja mellan Frankrikes president Emmanuel Macron och Ungerns premiärminister Viktor Orbán, vars angrepp på fria medier och universiteten nått den grad där det respekterade demokratiinstitutet Freedom House inte längre klassificerar landet som en fullvärdig demokrati.

"Båda är lika destruktiva. Jag vill störta båda två", sa hon när DN intervjuade henne tidigare i våras.

Vi är vana vid vänsterpolitiker som vändas när de tvingas välja mellan amerikanska presidenter och kubanska kommunistledare. Då tvekar inte liberaler, konservativa och kristdemokrater: det säger något om deras demokratiska reflexer, brukar det heta.

Man behöver sannerligen inte älska alla världens demokratiska ledare för att vara en god demokrat. Vänsterpartister måste inte gilla konservativa amerikaner, kristdemokrater måste inte älska liberala fransoser. Men bättre än auktoritärt sinnade alternativ? Ska det råda några tvivel?

Kristdemokraterna borde vara mer arga på sin egen toppkandidat än Centerpartiets. Det är faktiskt Sara Skyttedal och inte Fredrick Federley som dragit ner KD i gyttjan.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Toppmöte efter EU-valet för att fördela toppjobben

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Sibiu. Direkt efter Europavalet ska EU:s stats- och regeringschefer samlas till ett extramöte för att snickra hop en paketslösning med vilka personer som ska få toppjobben som blir lediga. Räkna med att Europaparlamentet kommer fajtas för sin kandidat.

Den 28 maj, två dagar efter EU-valet, träffas medlemsstaternas ledare för att göra upp om vilka som ska få tjänsterna som EU-kommissionens ordförande, utrikeschef, centralbankschef och ordförande för Europeiska rådet. Tunga poster som alla blir lediga kommande halvår.

Stats- och regeringscheferna vill ha en paketslösning och förhandlingar som inte drar ut på tiden. 2014, när Jean-Claude Juncker blev ordförande för EU-kommissionen, krävdes tre toppmöten under tre somarmånader.

Den stora striden blir vem som ska efterträda Juncker.

Europaparlamentets partigrupper har sina toppkandidater (Spitzenkandidaten), men många stats- och regeringschefer gillar inte systemet. Ledarna för Frankrike, Litauen och Luxemburg kritiserade öppet systemet på vägen in till mötet.

Europaparlamentets talman Antonio Tajani varnar från sitt håll för att inte respektera processen med toppkandidater.

– Det vore ett försök att begränsa den demokratiska friheten, säger han.

Statsminister Stefan Löfven konstaterar att Sverige inte gillar systemet, men accepterar att det finns. **Pia Gripenberg "**

" Europas förenta stater skulle bli världens mäktigaste nation

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Jag tror att vi européer skulle gynnas av att EU utvecklas till Europas förenta stater, EFS. Tyvärr är samtliga svenska riksdagspartier eniga om att man inte vill ha någon "superstat", och så vitt jag vet gäller det även alla som kandiderar till Europaparlamentet. Som jag ser det skulle en federation göra oss starkare inom flera områden. Här är två exempel:

1. Demokrati. Den demokratiseringsvåg som påbörjades i samband med Sovjetunionens fall har avstannat. Många hade också förhoppningar om att ekonomisk tillväxt i Kina skulle följas av ökade inslag av demokrati i landet. Så har det inte blivit. Ju starkare ett odemokratiskt Kina blir, desto hårdare blir trycket på demokratiska länder att ta efter Kina, snarare än tvärtom.

Om demokrati bara visar sig vara näst bäst på att generera välstånd till ett lands medborgare kommer fler länder än Brasilien och Filippinerna välja ledare med lite eller inget intresse av ett demokratiskt statsskick. Med Donald Trump i Vita huset kan vi inte längre räkna med USA i den här frågan. Han samarbetar hellre med Vladimir Putin än Angela Merkel. EU i nuvarande form, med individuella medlemsländer, är alltför splittrat och därmed öppet för söndra och härska-taktik från både väst och öst. Ett exempel är det potentiella samarbetet mellan Kina och Italien som en del av det så kallade Belt and Road initiative eller Nya sidenvägen.

Det finns även interna utmaningar för demokrati i EU. Ungern, Polen och Italien är i hög fart på väg åt fel håll. I samtliga medlemsländer har

partier som vill begränsa eller avskaffa demokratin vuxit de senaste åren.

En federation med gemensam konstitution, gemensam utrikespolitik, grundade i demokratiska värderingar, skulle göra det svårare att destabilisera demokratin i Europa.

2. Arbetsmarknaden. EU:s andel av världens bruttonationalprodukt är cirka 15 procent, jämfört med 30 procent för 40 år sedan.

Tidigare i år stoppade EU tyska storföretaget Siemens planer på att förvärva franska konkurrenten Alstom och på så sätt skapa en global spelare inom tåg tillverkningsindustrin. Förvärvet stoppades för att en sammanslagning skulle missgynna konkurrens inom unionen. Beslutet har lett till en debatt om att EU behöver en industriell renässans som genererar ”European champions”, alltså europeiska företag som är marknadsledande inom sitt område på global nivå. EU-kommissionen publicerade nyligen en rapport som innehåller ett antal förslag om hur vi kan få fram fler världsledande företag i Europa. I slutändan handlar det om att säkra jobb i EU, inte minst inom tillväxtbranscher.

EFS skulle i sig inte lösa något av de här båda problemen, inte heller klimatkrisen eller gränsöverskridande brottslighet, men det skulle ge oss bättre förutsättningar. Med en federal skatt, ett gemensamt försvar och central regering med långtgående befogenheter skulle EFS bli det starkaste och mest inflytelserika landet i världen.

EU behöver reformeras. Det är tydligt att till exempel valutasamarbetet ger orimliga fördelar till Tyskland medan Spanien, Grekland och andra länder missgynnas. En sådan ojämnheter blir i längden ohållbar.

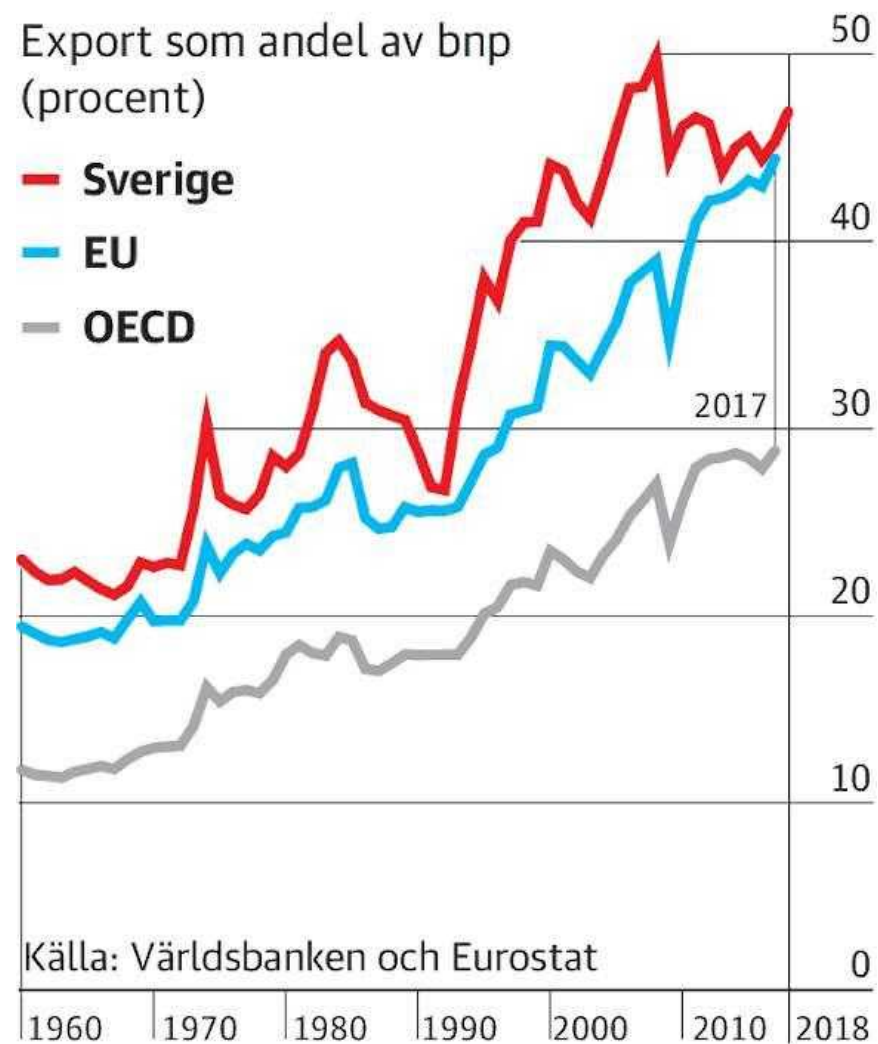
Valet är nu att antingen utveckla eller avveckla samarbetet. När/om Storbritannien lämnar EU kan det bli ett avskräckande exempel som får andra länder att undvika den typen av självskadebeteende så att bakåtsträvande nationalism ersätts av globalism.

Europa och resten av världen behöver mer samarbete och konvergens, inte mindre.

Martin Nilsson egenföretagare, Stockholm "

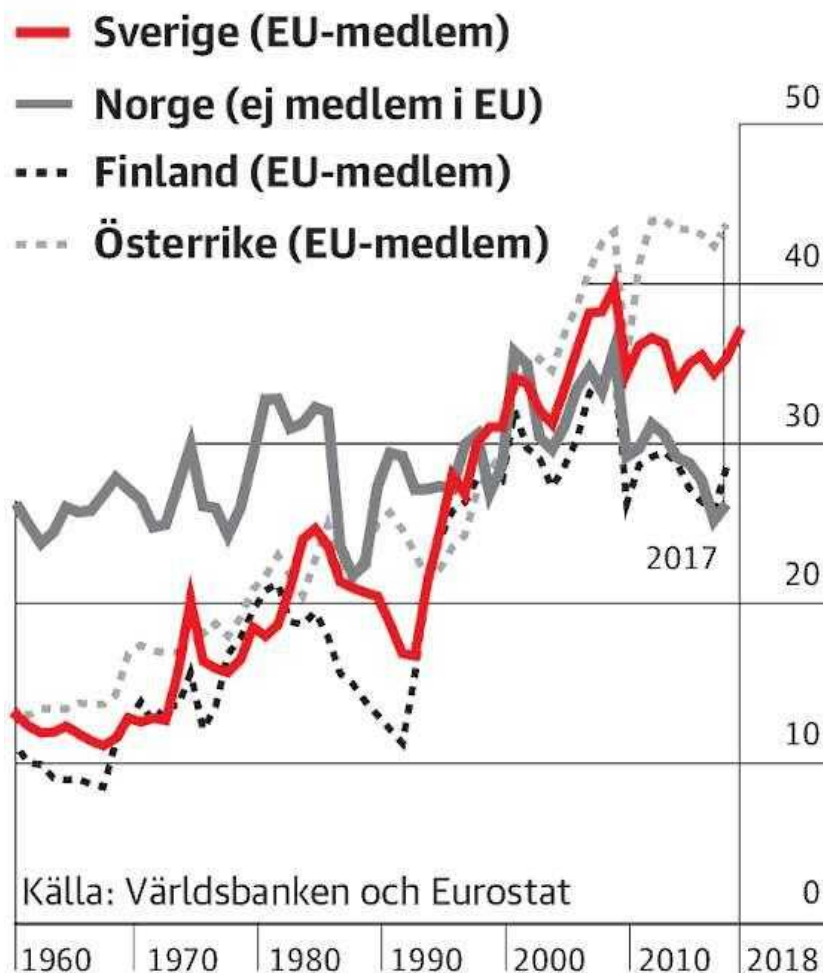
Sveriges export jämfört med EU och OECD

Export som andel av bnp
(procent)

Sveriges export jämfört med Norge, Österrike och Finland

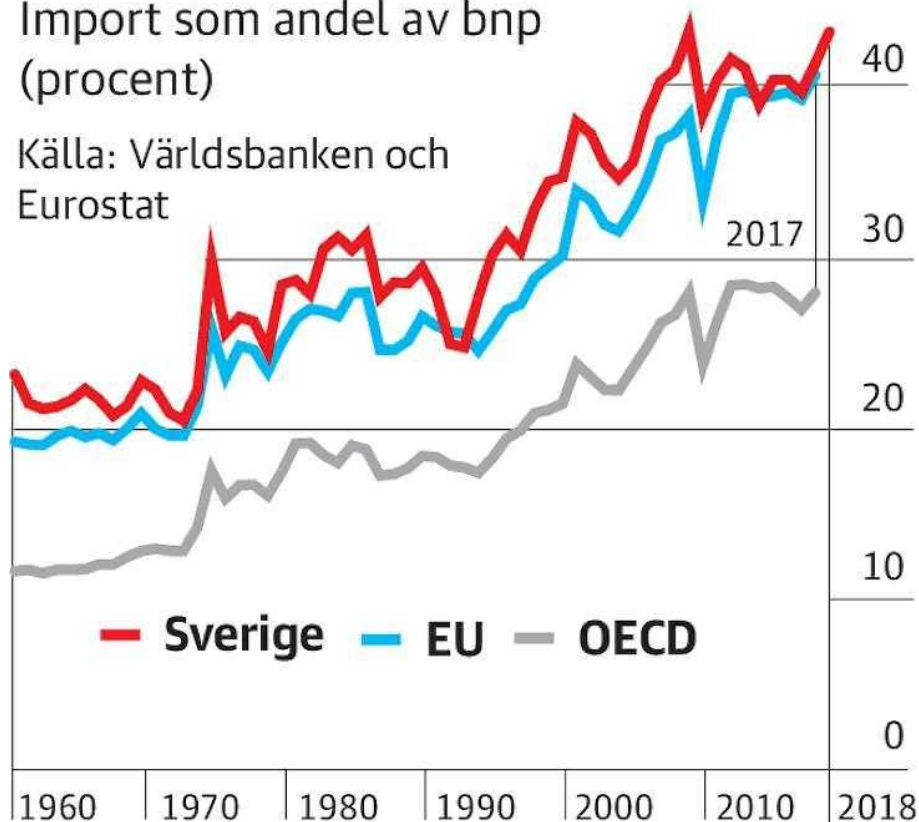
Export som andel av bnp (procent)

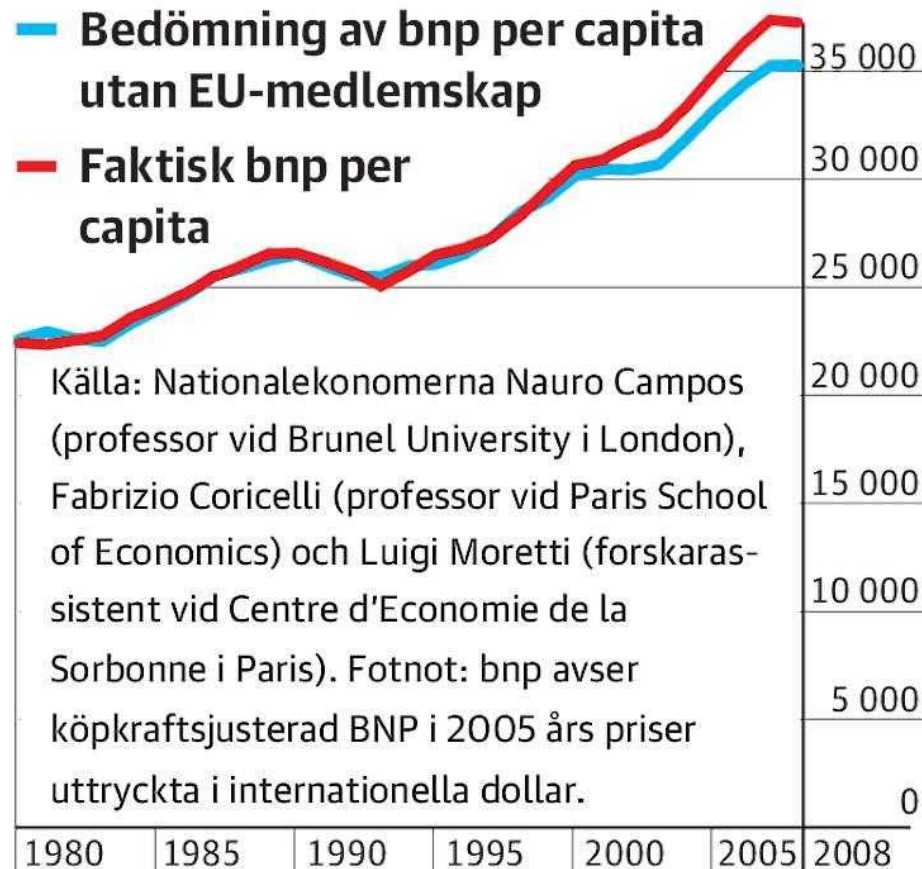
Sveriges import jämfört med EU och OECD

Import som andel av bnp (procent)

Källa: Världsbanken och Eurostat

Bnp per capita - om Sverige inte vore med i EU

" Fakta i frågan: Har Sverige tjänat ekonomiskt på att vara med i EU?

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Sedan 1995 har exporten ökat kraftigt i Sverige. Dessutom har den ekonomiska utvecklingen varit starkare här än i övriga nordiska länder. Så har Sverige tjänat på EU-medlemskapet? Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

I höst är det exakt 25 år sedan en knapp majoritet av väljarna röstade ja till ett svenskt medlemskap i EU. Har beslutet varit bra eller dåligt för Sverige? Frågan är svår att besvara. Det går visserligen att ta fram flera bra mått på den ekonomiska utvecklingen men vi vet inte vad som beror på just EU-inträdet. Vi har ingen säker kunskap om hur det skulle ha gått om vi stod utanför. Forskare brukar kalla detta för att vi inte känner till den *kontrafaktiska utvecklingen*, den "alternativa" utvecklingen. En metod vore att jämföra Sveriges utveckling med ett icke-EU-land för att se vem som klarat sig bäst. Helst skulle man vilja hitta ett land med liknande förhållanden: tio miljoner invånare, ungefär 50 procents exportandel, geografisk närhet till Tyskland, jämförbar befolkningssammansättning och så vidare. Något perfekt sådant jämförelseland finns inte. Därför måste man vid jämförelser på statistisk väg försöka ta hänsyn till de skillnader som finns, vilket är svårt.

Vi ska strax ändå göra ett försök att reda ut om Sverige på olika sätt har tjänat på EU-medlemskapet. Vi fokuserar främst på ett antal samhällsekonomiska konsekvenser. Men först en kort bakgrund:

Den svenska EU-folkomröstningen hölls i november 1994. Två månader senare, i januari 1995, blev Sverige medlem. Redan år 1994 hade vi dock mjukstartat. Då anslöt sig Sverige till EU:s inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer.

Finland, Island, Liechtenstein, Norge och Österrike anslöt sig samtidigt men valde olika vägar. Finland och Österrike gick precis som Sverige med i EU år 1995. Norge, Island och Liechtenstein valde att stanna utanför – och är än i dag inte medlemmar i EU. Dessa länder är dock med i den inre marknaden genom det så kallade EES-avtalet. EES står för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I det ingår alla EU-länder samt Island, Liechtenstein och Norge.

Den inre marknaden och EU:s tullunion ger företag möjlighet att exportera varor och tjänster inom hela EU utan att hindras av tullar, avgifter eller olika nationella krav. Ett tillverkningsföretag kan därmed producera en vara för hela EU i stället för att producera olika varor som måste anpassas till skilda regler i respektive medlemsland gällande exempelvis produkttegenskaper, märkningar och utformning av förpackningar.

Det finns flera skillnader mellan den norska modellen att enbart vara med i den inre marknaden och att vara ”fullständig” EU-medlem: Mer byråkrati. Både den som importerar varor från och den som exporterar varor till Norge måste fylla i en tulldeklaration. Det behöver inte ett svenskt företag som handlar med säg Tyskland göra. Ett bolag inom EU som importerar produkter från Norge måste dessutom betala importmoms. Norge ingår inte i EU:s tullunion. Dessa omständigheter ger Norge konkurrensnackdelar från handelssynpunkt jämfört med andra länder.

Begränsad tullfrihet. Det så kallade EES-avtalet, som Norge omfattas av, gäller inte alla varor. Det gäller till exempel inte för livsmedelsprodukter som därmed inte heller är tullfria.

Betalar EU-avgift men den är lägre. För att få tillgång till den inre marknaden betalar Norge en EU-avgift. Den är på mellan 8 och 10 miljarder kronor per år (motsvarande 1 500–1 900 kronor per invånare), beroende på hur man räknar. Sveriges nettoavgift var i fjol 23 miljarder kronor (motsvarande 2 300 kronor per invånare) .

Får inte vara med och bestämma. Norge behöver regelbundet anpassa sin lagstiftning i enlighet med EU:s regler, men får som icke-medlem inte vara med och påverka dessas utformning.

Utrikeshandeln är viktig för ett lands ekonomi. Exportens andel av bnp i Sverige har ökat sedan anslutningen till EU – från 38 procent av bnp år 1995 till 47 procent av bnp år 2018. Utvecklingen följer en internationell trend. Exportandelen har ökat även i de övriga EU-länderna och i OECD-länderna (en grupp bestående av 36 av världens ekonomiskt mest utvecklade länder).

Se grafen "Sveriges export jämfört med EU och OECD".

Den svenska exportandelen ökade som mest mellan 1992 och 1995 (från 27 till 38 procent), det vill säga åren före EU-anslutningen. En starkt bidragande faktor var återhämtningen från 1990-talskrisen som hade slagit hårt mot Sveriges utrikeshandel. Även mellan 1995 och 2008 utvecklades handeln i en starkare takt än under 1960-, 1970- och 1980-talen. En viktig förklaring är globaliseringen som inneburit att företag i allt större utsträckning flyttat produktion utomlands och förlitar sig på längre internationella värdekedjor (att produktionen av varor och tjänster delas upp i arbetsmoment som utförs i olika delar av världen). Det har varit möjligt på grund av generellt minskade handelshinder, fallande transportkostnader och digitalisering. Efter finanskrisen 2008 har den svenska exportandelen dock fallit tillbaka något.

Som jämförelse har Norges export som andel av bnp varit i stort sett oförändrad sedan 1995. År 1995 var exporten 37 procent, år 2017 var den 36 procent – alltså en minskning med 1 procentenhet. I Sverige ökade den med 7 procentenheter, i Finland med 3 procentenheter och i Österrike med hela 20 procentenheter.

Se grafen "Sveriges export jämfört med Norge, Österrike och Finland".

Det är vanskligt att göra denna typ av jämförelser eftersom det är så stora skillnader mellan ländernas ekonomier. Norges export domineras av råolja och naturgas, Sveriges av industrivaror.

Europa är en viktig marknad för Sverige. Ungefär 60 procent av Sveriges export sker till andra EU-länder. Det vore önskvärt att analysera hur utrikeshandelns fördelning mellan EU och övriga världen har utvecklats sedan EU-inträdet. Dessvärre går det inte att säga eftersom det saknas tillräckligt bra data för handeln med tjänsteprodukter fördelade per land åren före 2004. Just tjänsteexporten har blivit allt viktigare. Även om det skulle ha gått att jämföra utvecklingen mellan EU och övriga världen skulle det av flera skäl vara svårt att dra några slutsatser:

Den globala handeln har ökat, inte minst sedan bildandet av Världshandelsorganisationen (WTO). Organisationen bildades 1995, samma år som Sverige gick med i EU.

Dessutom syftar EU:s handelspolitik inte enbart till att öka handeln inom unionen. EU har tecknat flera frihandelsavtal med länder utanför EU och har därmed underlättat handeln även med dem.

Ytterligare en faktor är att den ekonomiska tillväxten har varit betydligt starkare utanför (Kina, Indien, Brasilien, med flera) än inom EU.

Exporten bidrar till att svensk ekonomi växer, men vi behöver också importera sådant som vi inte producerar själva eller som skulle vara mycket dyrt att producera. Importen utgjorde 32 procent av bnp år 1995 och 44 procent år 2018. Eftersom både importen och exporten har ökat kan man säga att Sveriges öppenhet mot omvärlden från handelssynpunkt har ökat.

Se grafen "Sveriges import jämfört med EU och OECD".

Sveriges ekonomi har vuxit sedan 1990-talet. Följande graf visar hur bnp per capita, det vill säga landets sammanlagda produktion per invånare, har utvecklats. Mellan 1995 och 2017 ökade den med 50 procent i fasta priser. Sverige har haft en starkare utveckling av bnp per capita än Norge, Danmark och EU som helhet. I Finland ökade den med 49 procent, alltså i nivå med Sveriges ökning:

Se grafen "Sveriges bnp per capita jämfört med de nordiska länderna och EU".

Så beror den starka exportutvecklingen och den starka tillväxten av bnp per capita på EU-inträdet? Med andra ord: var det bra för Sveriges ekonomi att gå med i EU?

Forskare har försökt beräkna effekten genom att simulera Sveriges utveckling utan EU genom en metod som kallas för "synthetic counterfactuals method". Den bygger på en statistisk modell av flera icke-EU-länder som hade en liknande ekonomisk utveckling som Sverige åren före EU-inträdet 1995. En sådan studie gjordes år 2014 av nationalekonomerna Nauro Campos (professor vid Brunel university i London), Fabrizio Coricelli (professor vid Paris school of economics) och Luigi Moretti (forskarassistent vid Centre d'Economie de la Sorbonne i Paris). Enligt studien var Sveriges faktiska bnp per

capita år 2008 5,6 procent högre än vad den skulle ha varit utan EU-medlemskapet.

Se grafen "Bnp per capita – om Sverige inte vore med i EU".

För Sveriges del handlar det enligt studien om en skillnad år 2008 på 1 973 dollar per person eller 18 miljarder dollar för hela Sverige. Sverige är emellertid, enligt studien, ett av de EU-länder vars bnp per capita har vunnit minst på medlemskapet av de länder som anslöt 1995. I både Österrike och Finland var effekterna av EU-inträdet större, enligt studien.

En annan studie på området gjordes år 2005 av professor Fritz Breuss vid Vienna university of economics and business. Studien fokuserade också på de tre länder som anslöt sig år 1995. Beräkningarna gav vid handen att Finland tjänat mest på EU-medlemskapet (0,7 procentenheter högre årlig bnp-tillväxt per år), följt av Österrike (0,4 procentenheter) och Sverige (0,3 procentenheter).

EU:s verksamhet finansieras genom att Sverige och de andra medlemsländerna betalar en årlig avgift. Avgiften beror bland annat på landets bruttonationalinkomst. Sverige är nettobetalare. Det innebär att Sverige betalar mer i avgift till EU än vad som kommer tillbaka som återflöde i form av bidrag.

Förra året betalade Sverige 35,0 miljarder kronor och fick tillbaka 12,4 miljarder kronor. Det ger en nettokostnad på 22,6 *miljarder kronor* (35,0 minus 12,4). Nettokostnaden varierar rejält från år till år. De senaste fem åren har nettoavgiften legat på mellan 13 och 43 miljarder kronor.

EU-medlemskapet handlar inte enbart om bnp och utrikeshandel. Det finns många ytterligare ekonomiska aspekter – arbetsmarknad, inkomstklyftor, och så vidare.

Invandringen av medborgare från andra EU-länder har ökat under de senaste 15 åren. Störst var invandringen förra året från Polen (3 800 personer), i huvudsak arbetskraftsinvandring inte minst till byggbranschen. Inför EU:s utvidgningar 2004 och 2007 fanns en oro för att medborgare från de nya medlemsstaterna skulle massmigrera till de äldre medlemsstaterna, däribland Sverige, i syfte att utnyttja de generösa välfärdssystemen.

Flera studier har granskat om medborgare från andra EU-länder är överrepresenterade som mottagare av välfärdsstöd i Sverige.

Nationalekonomen Joakim Ruist vid Göteborgs universitet visade i en studie år 2014 att dessa medborgare tvärtom genererade en – liten men ändå – signifikant nettovinst för de offentliga finanserna. Ett skäl till detta är att EU-migrationen i hög utsträckning är arbetskraftsinvandring.

I en annan rapport kunde Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) år 2013 visa att löneinkomsterna i områden i södra Sverige med direkta färjelinjer till Baltikum och Polen (och därför sannolikt med särskilt stor arbetskraftsinvandring därifrån) minskade med 1 procent åren efter utvidgningen jämfört med andra områden. Effekterna var tydligare för unga, lågutbildade och utlandsfödda samt i branscher där inflödet av utländsk arbetskraft varit högre eller där gränsöverskridande konkurrens sannolikt varit vanligare.

Vissa utländska studier tyder på att det kan finnas positiva effekter av ett inflöde av lågkvalificerad arbetskraft även för lågutbildade inrikes födda eftersom dessa då söker sig till mer kvalificerade jobb. Annan utländsk forskning pekar vidare på att effekterna på sysselsättning och löner för dem som redan finns i landet blir små eller obefintliga vid ökad arbetskraftsinvandring.

Inget annat EU-land har under 2000-talet haft en så hög sysselsättningsgrad (andel av befolkningen som har jobb) som Sverige har nu. Reallöneökningen har dessutom varit stark.

EU påverkar Sverige inom de flesta samhällsområden. Vad som är bra eller dåligt är ytterst en subjektiv fråga. Numera kan till exempel en person studera på ett universitet i ett annat EU-land utan att betala höga terminsavgifter. Tack vare EU behöver man inte betala höga roamingavgifter vid utlandsresor. EU-parlamentet har röstat för att slopa omställningen till sommartid. En person som hittar kärleken på kontinenten kan flytta utan att byta medborgarskap.

Schengensamarbetet har gjort det lättare att resa och därigenom uppleva andra kulturer. Handeln med utsläppsrätter innebär ett effektivare sätt att begränsa koldioxidutsläppen än om länderna skulle agera var för sig.

Vidare har den svenska riksdagen gett makt till EU att stifta lagar inom vissa områden. Cirka 37 procent av de svenska lagarna har sitt ursprung i EU-beslut.

Kristoffer Örstadius
kristoffer.orstadius@dn.se "

"Svaret i korthet

1 Det är svårt att med säkerhet säga om Sverige har tjänat ekonomiskt på att vara med i EU eftersom vi saknar lämpliga länder att jämföra oss med.

2 Exporten har ökat i förhållande till bnp sedan anslutningen till EU – från 38 procent av bnp år 1995 till 47 procent av bnp år 2018. Vidare har bnp per capita utvecklats starkare i Sverige än i övriga grannländer, till exempel Norge som står utanför EU.

3 Flera forskningsstudier tyder på att EU-medlemskapet har varit positivt för Sveriges ekonomi. "

" S kräver en mer jämställd EU-kommission

LÖRDAG 11 MAJ 2019

Socialdemokraterna kräver att den nya EU-kommissionen ska bestå av minst 40 procent kvinnor och att varje land ska nominera både en man och en kvinna som kommissionär. Det skulle innebära att Sverige för första gången också måste nominera en man som kommissionär.

Sverige har sedan inträdet i EU 1995 bara nominerat kvinnliga kommissionärer. I dag är 9 av de 28 kommissionärerna kvinnor. Med Socialdemokraternas krav skulle den siffran behöva öka till minst 11 kvinnor. Exakt mot vem kravet riktas var litet oklart när Heléne Fritzon, partiets toppkandidat till EU-parlamentet, och socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) presenterade kravet på fredagen.

– Vi ska driva kravet i EU, säger Heléne Fritzon.

EU-parlamentet kan bara säga ja eller nej till förslaget till ny EU-kommission. Medlemsländerna själva bestämmer vem de nominerar som kommissionär.

Andra förslag som Socialdemokraterna tidigare presenterat för ökad jämställdhet är ett metoo-direktiv mot sexuella trakasserier och övergrepp på arbetsplatsen, en ny strategi för jämställdhet i EU, ett särskilt direktiv mot mäns våld mot kvinnor samt att EU-budgeten jämställdhetsintegreras.

TT "

" Pia Gripenberg: Din röst påverkar vem som får EU:s toppjobb

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Bryssel. Din röst i Europavalet är även en röst på vem som kan bli den allra mäktigaste i EU-systemet – EU-kommissionens ordförande. Trots brist på karisma och erfarenhet är det just nu tysken Manfred Weber som ligger bäst till.

Angela Merkel är Europas mäktigaste politiker. Den tjänsteman som har mest inflytande är ordföranden för EU-kommissionen. Just nu är det luxemburgaren Jean-Claude Juncker.

Han slutar sitt jobb i höst. Det är när efterträdaren ska utses som EU:s drygt 370 miljoner väljare kommer in i bilden. Väljarna är ett led i kedjan att utse spets- eller toppkandidat, från tyskans Spitzenkandidat, personen som ligger bäst till att ta över efter Juncker.

I Lissabonfördraget ("EU:s grundlag") står att EU:s stats- och regeringschefer ska *ta hänsyn till* utgången av parlamentsvalet när de föreslår vem som ska bli EU-kommissionens ordförande.

Därför har de europeiska partigrupperna utsett var sin toppkandidat för posten. Partigruppen EPP, där M och KD ingår, har utsett tyska kristdemokraten Manfred Weber. De europeiska socialdemokraterna har utsett nederländaren Frans Timmermans. De gröna, vänstern, konservativa och så vidare har utsett sina kandidater.

Svenska väljare som röstar på M eller KD i Europavalet ger alltså sin röst till Weber. Och eftersom EPP ser ut att bli största partigrupp i parlamentet är han favorit just nu.

Men EU:s stats- och regeringschefer gillar inte systemet med toppkandidater, som är en del av den ständiga maktkampen som pågår inom EU om vem som ska ha störst inflytande.

Till det kommer att Manfred Weber av de flesta EU-ledare ses som oerfaren. Han har aldrig suttit i en nationell regering. Dessutom oroas mindre medlemsstater över att Tyskland får för stort inflytande.

Får stats- och regeringscheferna bestämma ligger i stället fransmannen Michel Barnier bra till som kommissionsordförande, även han en del av EPP. EU-ledarna är imponerade över hur Barnier har hanterat Brexitförhandlingarna.

Det är ingen slump att fransmannen själv just nu är ute på en form av kampanjturné, maskerad som en diskussion om Brexit.

Pia Gripenberg "

" Fakta. Spitzenkandidat och EU-valet

Vad är en Spitzenkandidat? Och vad har den personen med EU-valet att göra? DN förklarar.

De drygt 370 miljoner väljarna i Europavalet har även inflytande över vem som ska leda EU-kommissionen. Alltså den institution som föreslår nya lagar och som brukar kallas för EU:s regering. I dag leds den av luxemburgaren Jean-Claude Juncker.

De europeiska partigrupperna har redan utsett sina toppkandidater (även benämnda Spitzenkandidaten) att efterträda Juncker. En röst på ett visst parti i en av medlemsstaterna är även en röst på partigruppens toppkandidat.

Direkt efter valet enas parlamentets talmän om vem av kandidaterna de vill ha som kommissionsordförande. Förslaget lämnas till Europeiska rådet, alltså EU-toppmötet där medlemsländernas stats- och regeringschefer möts.

I Lissabonfördraget ("EU:s grundlag") anges att Europeiska rådet ska ta hänsyn till utgången av parlamentsvalet när man föreslår en kandidat till befattningen som EU-kommissionens ordförande. Rådet är därmed inte bundet att följa valutgången.

2014 nominerade rådet Juncker, toppkandidat för valvinnaren EPP (moderater och kristdemokrater). Han valdes sedan av en majoritet av parlamentets ledamöter.

Fakta. De europeiska partiernas kandidater

EPP (Europeiska folkpartiet, där M och KD ingår): Manfred Weber, 46 år, Tyskland. I dag EU-parlamentariker. Tidigare ledamot i bayerska delstatsparlamentet. Examen i teknisk fysik.

S&D (Europeiska socialdemokraterna, där S och Fi ingår): Frans Timmermans, 57, Nederländerna. I dag EU-kommissionens första vice ordförande. Tidigare minister i hemlandet. Examen i litteratur och franska.

ECR (Alliansen konservativa och reformister, där SD ingår): Jan Zahradil, 55, Tjeckien. I dag EU-parlamentariker. Tidigare ledamot i hemlandet. Ingenjörsexamen.

Alde (Alliansen liberaler och demokrater, där C och L ingår) Margrethe Vestager, 51, Danmark. I dag kommissionär med ansvar för konkurrensfrågor. Tidigare minister i hemlandet. Examen i ekonomi.

Alde har ytterligare sex kandidater i sitt så kallade Team Europe.

G/EFA (Europeiska gröna/Fria alliansen, där MP ingår): Ska Keller, 37, Tyskland. I dag EU-parlamentariker. Examen i islamologi, turkologi och judaistik. De gröna har även utsett Bas Eickhout, Nederländerna, som toppkandidat. Den Fria alliansen har utsett Oriol Junqueras, Spanien som sin toppkandidat.

GUE/NGL (Europeiska vänsterpartiet, där V ingår): Nico Cué, 62, Belgien. I dag EU-parlamentariker. Tidigare ledande inom vallonska

och internationella fackföreningsrörelsen. GUE/NGL har även Violeta Tomic, Slovenien, som kandidat.

Bubblare: Michel Barnier, 68, Brexitförhandlare. EU:s stats- och regeringschefer kan föreslå en annan person som ordförande för EU-kommissionen. Deras favorit är fransmannen Michel Barnier, som räknas till EPP-gruppen och tidigare varit EU-parlamentariker, kommissionär och fransk utrikesminister. "

" Manfred Weber. Han är Angela Merkels färglösa favorit till toppjobbet

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Berlin/Passau. Är han kontinentens mest okarismatiska politiker? Tyske kristdemokraten Manfred Weber har anklagats för att vara totalt färglös, men så är han också Angela Merkels favorit.

– Han kanske inte är på väg att erövra världen, men åtminstone Europa!

Mannen som introducerar kvällens huvudgäst tar i från tårna när han ropar in Manfred Weber på den lilla scenen. Vi befinner oss på ett slott på den sydtyska landsbygden, några hundra meter från gränsen till Österrike.

Som toppkandidat – Spitzenkandidat – för Europaparlamentets största partigrupp, konservativa och kristdemokratiska EPP, tror sig Manfred Weber ha god chans att ta över posten som EU-chef när kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker pensioneras senare i år. Den 46-årige kristdemokraten från en by i Bayern representerar unionens största medlemsland, stöttas av förbundskansler Angela Merkel och ser i nuläget ut att vara den som har störst möjlighet att samla en majoritet i parlamentet.

Ändå är Manfred Weber tämligen okänd. Även på hemmaplan vet bara en av fyra tyska väljare vem mannen som vill ”erövra” Europa är, enligt en undersökning. Under våren har han turnerat Europa runt för att ”lyssna” på européerna och lansera sina tolv löften till väljarna. (Sverige har han ännu inte besökt, och kampanjsidan som lanserats på svenska är så illa översatt att texten hade kunnat vara skriven av ett ryskt nät-troll). Dit hör bland annat löftena om att bygga ut Europol till

ett europeiskt FBI, anställa 10 000 gränssoldater inom ramen för Frontex och skapa fem miljoner nya jobb för ungdomar. Han vill också införa ett förbud mot engångsplastförpackningar – inte bara i EU utan i hela världen.

Men nu har Weber landat på hemmaplan på den sydtyska landsbygden, där vyerna ser ut att vara tagna ur ett vykort och varje by har en egen kyrka. Publiken äter saltkringlor och dricker veteöl, och på slottsparkeringen står svarta BMW:s med självkörande funktioner i rätta rader.

– Välkomna till mitt Bayern!, ropar Weber från den lilla scenen.

Men de som hade hoppats på att han skulle uppträda med sitt lokala dansband Die Peanuts (jordnötterna) blir besvikna. Gitarren som han använder under framträdanden på födelsedagskalas och byfester har han lämnat hemma. Under dagen har han istället flängt runt mellan lokala bönder och pittoreska värdshus, mellan en högteknologisk bilfabrik och innovationscenter. Det är den bilden Manfred Weber vill förmedla även i politiken: han vill vara en brygga mellan framtid och dåtid, mellan Bryssels samarbetsprojekt och hembygdens traditioner och identitet.

Det skulle kunna sammanfattas med den bayerska slogan *laptops och lederhosen*. Eller varför inte ett *lagom Europa*, som Webers svenska systerparti uttrycker det. Weber företräder en sorts mellanväg mellan å ena sidan Emmanuel Macrons franska drömmier om ett mer överstatligt EU, och nationalisternas anti-Brysselpropaganda å den andra.

Fast debaclet kring Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans Fidesz-parti visar hur svår den balansgången är. Fidesz är förvisso tillfälligt avstängt från EPP, men ungraren utgör alltså en huvudvärk för Weber som måste svara på frågor om varför hans eget parti, CSU i Bayern, fram tills nyligen bjudit in Orbán som hedersgäst till sina partikongresser.

Det är mumma för kritikerna, som också gärna tar fasta på att Weber saknar erfarenhet av att sitta i en regering. Men kanske framför allt hoppas de att hans brist på karisma ska ligga honom i fatet. Intill Manfred Weber framstår Angela Merkel som ett charmtroll.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Frans Timmermans. Stefan Löfvens favorit dras med svaga opinionssiffror

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Maastricht. Han växlar mellan nederländska, tyska, engelska och franska när han svarar på frågor. Han talar även flytande italienska och ryska och är högerhand åt EU-kommissionens ordförande. Nederländaren Frans Timmermans är en av favoriterna till att ta över toppjobbet som EU-kommissionens ordförande. Stefan Löfven och Europas övriga S-ledare vill ha honom. Men räcker det?

En mild vårkväll i nederländska Maastricht, staden som gett namn åt ett av EU:s fördrag och som huserar landets mest internationella universitet. Nästan hälften av de drygt 16 000 studenterna är utlänningar.

Maastricht är också födelsestad för socialdemokraternas toppkandidat Frans Timmermans. Vid stora torget ska han nu debattera EU:s framtid med fyra andra toppkandidater. Men inte med huvudmotståndaren, tyska kristdemokraten Manfred Weber. Han har avböjt för att i stället fira sin mentors, en tidigare tysk finansministers, 80-årsdag.

– Manfred Weber fick inbjudan för ett år sedan, informerar kvällens debattledare lätt syrligt.

Sedan påminner han om att Jean-Claude Juncker för fem år sedan stod på samma scen och argumenterade med den valrörelsens toppkandidater i sin kampanj för att bli EU-kommissionens ordförande.

Frans Timmermans är i högform. Studenterna i publiken, många prydda med EU-symboler, applåderar när han talar om att de digitala

jättarna måste betala skatt, om att investera mer i utbildning, om att införa lagstadgad minimilön, om ökat fackligt inflytande, om jämställdhet, om ett starkare Europa för att hävda sig mot USA, Ryssland och Kina, om att förbjuda engångsplast. Och så vidare. – Gå och rösta grönt! uppmanar Timmermans plötsligt och får skratt och applåder även av De Grönas toppkandidat Bas Eickhout. Det Timmermans syftar på, och som han förtydligar för publiken, är att väljarna ska lägga sina röster på de partier som står för ett socialt rättvist och hållbart EU – på socialdemokraterna, vänstern och de gröna.

Han vet nämligen att han behöver hjälp av andra. Partierna i den europeiska S-gruppen får sannolikt färre röster i valet än konkurrenten Manfred Webers EPP-grupp (där svenska M och KD ingår). Frans Timmermans chans att bli EU-kommissionens ordförande är därför att skapa det han kallar ”en allians av progressiva krafter” i parlamentet. Med sin bakgrund som bland annat utrikesminister och EU-minister i Nederländerna har han kontaktnätet för att bygga allianser. Men han har aldrig varit EU-parlamentariker.

EU:s stats- och regeringschefer ser honom framför allt som Jean-Claude Junckers högra hand. Timmermans är första vice ordförande i kommissionen.

I Maastricht, efter debatten, kommer kandidaterna en efter en ut till oss väntande journalister. Frans Timmermans växlar mellan nederländska, tyska, engelska och franska när han svarar på frågor. Det stärker bilden av honom som en internationalist jämfört med Webers stabila fotfäste i Bayern.

Men Weber backas upp, möjligen lite halvhjärtat, av Europas mäktigaste ledare Angela Merkel. Frans Timmermans socialdemokrater kämpar i stället med svaga opinionssiffror i länder som Frankrike, Tyskland och inte minst Nederländerna. Där har de runt 8

procent och är bara femte största parti. Ingen stark position att kampanja från.

Den slutsatsen tillbakavisar Timmermans.

– Låt mig bevisa att du har fel. Vi kommer att prestera bra i valet i Nederländerna, säger han till DN och fortsätter:

– Vad som räknas är hur det går över hela Europa för oss socialdemokrater. Utifrån det ska vi hitta en majoritet i Europaparlamentet för min kandidatur. Jag hoppas vi även når en majoritet i Europeiska rådet.

Pia Gripenberg "

" Skolfotot som kamouflerar Europas splittring

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Sibiu. Trots att själva namnet signalerar enighet, Europeiska unionen, måste EU:s stats- och regeringschefer ständigt påminna omvärlden om att de är just eniga. I sig ett tecken på splittring. I valtider sopas detta bäst under mattan med allmänt hållna uttalanden. Och en solig skolfotoliknande bild från Rumänien.

27 stats- och regeringschefer (Storbritanniens Theresa May höll sig hemma) samlade på ett vackert torg i Sibiu. De är Europas mäktigaste politiska ledare och de ska samarbeta med varandra. Men de har aldrig valt varandra. De är valda av sina väljare – från grekiska vänsterpolitikern Alexis Tsipras (som ignorerar fotografen och står i mitten, bakom Macron) till ungerska högerpolitikern Viktor Orbán (bakre raden, fjärde från höger). För en är det sannolikt sista träffen med klassen av toppolitiker. Finlands Juha Sipilä (främre raden, fjärde från vänster) förlorade sitt parlamentsval och ny statsminister är på ingång. En annan har precis vunnit sitt. Spaniens Pedro Sánchez (bakre raden längst till höger bredvid Stefan Löfven) kommer med starkt pondus till mötet och kräver en hög post för sitt hemland när EU:s toppjobb ska fördelas så småningom. Mäktigast i klassen, Angela Merkel (i grön jacka), lyser upp när Sibius invånare applåderar och jublar när hon anländer. Hemma är tyskarna mest trötta på henne. De jublar även åt Frankrikes Emmanuel Macron och EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker (i mitten). En enkel slutsats är att dessa tre är de mest bekanta ansiktena i europeisk politik. En mer konspiratorisk är att den rumänska statsledningen, landet är ordförande för EU detta halvår, bara släppt fram invånare som gillar EU. Det gör å andra sidan väldigt många, enligt opinionsmätningar. Rumäniens president Klaus Johannis, (långa mannen längst fram i mitten) har ett val att se fram emot. Att visa på umgänge med Europas toppolitiker i sin egen hemstad gynnar honom. I huvudstaden Bukarest möter premiärminister Viorica Dăncilă i stället nästan dagligen gatudemonstrationer från besvikna invånare. Efter att grupp bilden tagits, och Sibius invånare fortsatt jubla och klappa händerna, går ledarna, till livvakternas förskräckelse, fram och

hälsar på folket. Några kvinnor drar i Angela Merkel och vill krama henne hårt.

Väl tillbaka i mötesrummet, bakom stängda dörrar, är stämningen inte lika uppsluppen. Vid just detta toppmöte ska dock inga beslut tas som blottlägger sprickorna mellan länderna. Inga uttalanden om asylpolitik, försvarssamarbete eller långtidsbudgeten eller andra stridsfrågor.

Miljöfrågan splittrar också. Sverige och sju andra länder har i förväg skickat in en skrivelse om att EU måste bli mer ambitiöst på området. Bland annat kräver de att 25 procent av EU:s utgifter ska gå till projekt som bekämpar klimatförändringen. Viktiga Frankrike är med i gruppen. Inte Tyskland.

På sin presskonferens efter mötet ger Angela Merkel ändå initiativet sin välsignelse.

– Det är ett bra förslag som jag stöder fullt ut, säger hon om 25-procentsmålet.

Angela Merkel vill dessutom att ledarna ska träffas oftare för att snabba på beslutsprocessen i EU. Och för nya klassfoton.

Pia Gripenberg "

" Så gick det med drömmen om Europa

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Innan Zainab Nazari kliver i båten ringer hon sina föräldrar och ber om förlåtelse för att hon riskerar sitt och barnens liv. När de kommer i land på den grekiska ön Lesbos är de en del av en krympande skara: Antalet flyktingar som kom till EU över Medelhavet var 89 procent färre 2018 jämfört med 2015.

DN:s Alexandra Urisman Otto och Alexander Mahmoud har följt vardagen för Zainabs familj i flyktinglägret Moria med frågan: Vad hände med drömmen om Europa?

Lesbos, Grekland, april 2019

När gungan viner förbi och barnen skrattar, sitter Zainab Nazari och jag på marken intill. Det är sen eftermiddag precis utanför det taggtrådsförsedda flyktinglägret Moria på den grekiska ön Lesbos.

– Vi ville åka till Europa redan 2015, när många andra åkte. Men vi hade inte råd, säger hon.

Zainab Nazari har inte Morias mest dramatiska historia. Tvärtom finns det många här med en bakgrund som liknar hennes: född av afghanska föräldrar, uppväxt i Iran under svåra omständigheter. Hon blev illa behandlad på grund av sitt ursprung, senare drabbade diskrimineringen också hennes barn.

De reste i februari 2019. En konflikt med släkten i Afghanistan hade urartat.

– Det slutade med att en kusin till min man blev dödad. Sen hotade släktingarna oss, sa att de skulle kidnappa min äldsta dotter. Vi kände till att det var svårt att komma till Europa nu. Vi var oroliga för det men vi var tvungna att lämna landet, säger Zainab.

15 459 flyktingar har kommit till Europa över Medelhavet hittills i år, enligt statistik från FN:s flyktingorgan UNHCR.

De flesta, som Zainab Nazari och hennes familj, kommer över havet – till Grekland och Spanien. Statistiken talar för att mottagandet under 2019 kommer att minska jämfört med föregående år, som det stadigt har gjort sedan toppen 2015.

Då kom 1 016 615 personer.

Inför valet till Europaparlamentet om två veckor är frågorna som berör flyktingar och invandring mycket viktiga för svenska väljare. I DN/ Ipsos undersökning som presenterades i veckan hamnade ämnet på andra plats bland väljarnas viktigaste frågor, efter klimatfrågan. I flera europeiska länder ökar stödet för de högerpopulistiska partier som är aktiva motståndare till en unionsgemensam migrationspolitik. I Italien spås Matteo Salvinis parti Lega få fem gånger så många platser i Europaparlamentet som efter valet 2014.

Stockholm, Sverige, september 2015

Regnet var häftigt. Men 15 000 personer hade ändå sökt sig till Medborgarplatsen i Stockholm där statsminister Stefan Löfven stod framför en banderoll som vrålade ”REFUGEES WELCOME” och höll ett tal om europeisk solidaritet.

– Mitt Europa bygger inte murar! Vi hjälps åt när nöden är stor.

Sverige och Tyskland och några länder till kan inte göra det här själv, alla EU-länder måste hjälpa till.

Av den dryga miljon människor som kom till Europa 2015 sökte 162 877 personer asyl i Sverige. Under oktober, den månad när allra flest nådde Sverige, kom 39 196 personer hit.

Lesbos, Grekland, april 2019

Det första Zainab Nazari gör när vi kommer in i tältet är att ursäktas sig.

– Jag är ledsen att det är så trångt, säger hon och sveper med handen från vänster till höger över det som sedan snart tre månader är hennes sovplats, matplats, vardagsrum.

Fotograf Alexander Mahmoud och jag är tillbaka hos Zainab och hennes familj, den här gången blir vi inbjudna. Hon sitter på knä, i strumplästen med jeansen mot en av de grå fleecefiltarna som täcker golvet och skiljer deras del av tältet från de två andra familjerna som bor intill.

Mobilen ligger framför Zainab, alltid nära. Hon berättar att hon sitter mycket med den under dagarna, det finns inget annat att göra. Kollar Instagram, chattar med vänner och läser vetenskapliga artiklar om hon hittar några. Hon gillar att läsa om människor som gör storslagna saker.

– Framtidslöshet är det värsta som kan drabba en. Vi har ingen aning om vad som kommer att hända om några dagar eller om någon vecka. Vi är kvar hos familjen när det är dags för Zainab att genomföra en av dagens uppgifter: köa för mat inne i Moria. Fotograf Alexander Mahmoud följer med in genom hålet i stängslet. Den lilla kameran är gömd i magväskan när de går längs lägrets huvudgata. Jag går efter dem men håller mig en bit ifrån, vi vill inte väcka lägerpolisens uppmärksamhet i onödan. Och så vill vi undvika oroligheter.

Moria är formellt sett inget flyktingläger, utan ett mottagningscenter. Här ska människor tas om hand vid ankomsten till Grekland, genomgå en snabb asylprövning och sedan slussas vidare. Många har varit här i flera år.

I juli 2018 beskrev Läkare utan gränser läget i Moria som kaotiskt med inslag av upplopp, sexuellt våld och ett allt sämre mentalt hälsotillstånd bland de då uppskattningsvis 8 000 flyktingar som vistades i lägret – som är byggt för 3 000 personer. Nu bor omkring 5 000 personer här, många har flyttats till fastlandet.

Sorlet från männens matkö liknar det från stora läktare under en fotbollsmatch. Lågintensivt, sedan en plötslig händelse som ger höjda röster. Några skriker. Det låter som bråk men vi ser inget. Kvinnornas kö är lugnare, går snabbare. Zainab kan snart vara tillbaka i tältet med de svarta portionsförpackningarna. Kycklingklubba med ris.

Vi ser inte mycket av våldet och misären under våra dagar på Lesbos. En kväll släcks strålkastarna, det blir becksvalt. Ett mindre bråk gör att polisen kommer förbi en stund, inget händer.

Men de människor vi talar med – både inne i Moria och i tältlägret utanför – berättar om slagsmål, sjukdom, rädsla och oro.

– Jag halvsover på nätterna, jag är rädd för att någon ska komma in.

Det finns ingen trygghet här, säger Zainab Nazari.

Flera hjälparbetare som DN pratar med beskriver situationen för flyktingarna på de grekiska öarna som fasansfull. Men även på fastlandet, dit de asylsökande efter hand förflyttas, är läget mycket svårt.

Panos Alexakis arbetar till vardags med språkutbildning för nyanlända barn i Atens flyktingläger. På fritiden bistår han flyktingar med basal hjälp i den grekiska huvudstaden – genom den svenska organisationen 2 Helping hands. Han berättar om svåra förhållanden för både barn och vuxna i låsta mottagningscenter, familjer som vräks från tillfälliga boenden dagar efter att de beviljats uppehållstillstånd. Minderåriga pojkar som säljer sex helt öppet på stadens gator.

– Aten är som ett fängelse för de här människorna. Det finns ingen framtid, ingen hjälp, inga jobb. Landet har fått miljarder euro för att hjälpa dem men ändå ser det ut så här, säger han.

– Jag har träffat flera personer som har fått datum för sin asylintervju år 2024. Hur ska man kunna skapa en framtid med de förutsättningarna?

Bryssel, Belgien, 18 mars 2016

Klockan var efter fem, en fredag i mars. Europeiska rådets ordförande Donald Tusk skulle använda sex minuter av den gemensamma presskonferensen. Efter honom på podiet: EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker. Och Turkiets premiärminister Ahmet Davutoglu.

– I dag har vi till slut nått ett avtal mellan EU och Turkiet. Avtalet syftar till att stoppa flödet av olaglig migration via Turkiet – till Europa, sa Donald Tusk.

Det så kallade Turkietavtalet är i egentlig mening inte ett avtal, utan ett gemensamt uttalande från stats- och regeringscheferna i EU å ena sidan – och Turkiets motsvarighet å den andra. Kärnan i uttalandet är att de flyktingar som kommer till EU via Turkiet ska skickas tillbaka dit – om de inte söker asyl eller om de får sin asylansökan avvisad.

”Det blir en tillfällig och extraordinär åtgärd, nödvändig för att sätta stopp för mänskligt lidande och återupprätta allmän ordning”, står det i det skriftliga uttalandet.

Den ekonomiska delen av överenskommelsen: 6 miljarder euro från EU till Turkiet för ”kostnader relaterade till flyktinginvandringen”.

I mars 2016, när det gemensamma uttalandet gjordes, kom 26 971 flyktingar över Medelhavet till Grekland.

I april samma år kom 3 650 personer.

I maj 1 721.

Vid sidan av Turkietavtalet har EU de senaste åren gjort flera ansträngningar för att stärka den yttre gränsen. Däribland upprättandet av EU:s nödfond för Afrika i november 2015. Fonden, som omfattar drygt 4 miljarder euro, finansierades primärt med EU-medel men vissa medlemsländer sköt till extra pengar. Sverige gav 27 miljoner kronor till fonden.

EU:s nödfond finansierar ett stort antal projekt, bland dem insatser för att stärka den libyska kustbevakningen. Något som, liksom avtalet med Turkiet, har varit föremål för kritik.

EU har i praktiken tre olika typer av gränser, säger forskaren Andrea Spehar, föreståndare för Centrum för global migration vid Göteborgs universitet. De inre, den yttre. Och så den mer luddiga tredje gränsen som skapas en bit bort, för att skydda Schengengränserna.

– Den skapas genom olika åtgärder, till exempel vill EU skapa migrantläger i Nordafrika och ge EU:s gränsbevakande organ Frontex nya befogenheter för att kunna verka i tredjeländer, säger hon.

Också andra, mindre formaliserade, gränsskyddande aktiviteter har rapporterats. Enligt bland andra UNHCR har det blivit allt vanligare att flyktingar som passerar gränsen till ett land, trycks tillbaka till ursprungslandet – trots att de begär att få söka asyl.

Den turkiske journalisten Zübeyir Koçulu, som bevakar så kallade ”push-backs” vid gränsen mellan Grekland och Turkiet, säger till DN att den grekiska regeringen länge har nekat till anklagelserna från frivilligorganisationer om att man skulle vara delaktiga i ”push-backs”.

– Det som nu har hänt vid floden Evros är att grekiska gränstrupper systematiskt har börjat pressa tillbaka politiska flyktingar till det land där de riskerar åtal utan rättvis rättegång. De riskerar år i fängelse i hemlandet.

Ytterligare en sak är ny, enligt Zübeyir Koçulu:

– Gränstrupperna lämnar spår efter sig nu. De asylsökande delar sin platsinformation, tar bilder och filmer och skickar till sina familjer och advokater. Kanske kan det hjälpa den grekiska åklagare som just nu utreder anklagelserna om ”push-backs”.

EU, maj 2019

De förstärkta gränserna har gett effekt.

Antalet flyktingar som kom till EU över Medelhavet var 89 procent färre 2018 jämfört med 2015. Också i Sverige är trenden tydlig. Drygt 7 000 personer har sökt asyl här hittills i år. Migrationsverket räknar med sammanlagt 21 000 asylsökande i år. Om prognosen blir

verklighet, kommer asylmottagandet i Sverige 2019 att bli det tredje lägsta sedan millennieskiftet.

Men den gemensamma asylpolitiken i EU lyser med sin frånvaro.

– Det är fortfarande ett fåtal länder som tar emot människor på flykt. Dessutom behandlas de asylsökande på olika sätt i olika medlemsstater. Det är två tydliga brister i EU:s system för flyktingmottagande, säger forskaren Andrea Spehar.

Trots flera försök under det sittande Europaparlamentets mandatperiod har lösningarna uteblivit. Men det är inte primärt i parlamentet som bromsklossarna finns.

– Det är några medlemsländer som har stoppat alla förslag, framför allt i Östeuropa. Ungern, Polen, Tjeckien. Förra året började Italien, Malta och Österrike att bromsa också. De har ingått en pakt och hävdar den nationella suveräniteten på migrationsområdet, säger Andrea Spehar. Skiljelinjerna på migrationsområdet har också genererat en ny ton i det europeiska samarbetet, menar hon.

– Migrationsfrågan har lett till en kraftig polarisering inom EU mellan olika grupper av länder. Man anklagar varandra för allt möjligt med väldigt fula ord. Det är något nytt i EU-politiken att man agerar så i stället för att söka konsensus. De kallar varandra alltifrån rasister till förrädare, på ganska höga politiska nivåer.

Sju olika lagförslag för att revidera EU:s asylpolitik ligger på bordet.

För att lagarna ska bli verklighet krävs likalydande beslut i

Europaparlamentet och medlemsstaternas beslutande organ, Rådet.

Flera har kommit långt i lagstiftningsmaskineriet men när det gäller de tunga delarna står det still – i Rådet.

Kanske allra viktigast: revideringen av Dublinförordningen, med förslag om en fördelning av de asylsökande mellan EU:s medlemsländer, baserat på folkmängd och bnp. Europaparlamentet antog sin ståndpunkt redan i november 2017. Sedan dess ligger bollen hos medlemsländerna.

Bland de svenska toppkandidaterna till EU-parlamentet finns tydliga skiljelinjer i synen på unionens roll i relation till människor som flyr. För Socialdemokraterna står det gemensamma ansvaret EU-länderna emellan fortfarande i fokus. På andra sidan finns Sverigedemokraterna, som bland annat är motståndare till revideringen av Dublinförordningen.

– Vi vill inte att EU ska bestämma över migrationspolitiken, sa SD:s toppkandidat Peter Lundgren till DN:s Karin Eriksson och Johar Bendjelloul tidigare i vår.

Vänsterpartiets Malin Björk driver på för ett förslag om en ”koalition av villiga länder” – de stater som tror på ett gemensamt ansvar i flyktingfrågan borde fördela flyktingarna mellan sig, menar hon. Oberoende av de bromsande länderna.

– Vill man höja ribban i flyktingpolitiken, bara landa på anständighetens gräns, då måste man våga ta det steget att några får gå före, sa hon i sin toppkandidatsintervju med DN.

Lesbos, Grekland, april 2019

När den grekiska kustbevakningen tog kommandot över båten vågade Zainab Nazari ringa sin pappa och berätta att de hade överlevt.

– Han grät och sa att han var lycklig över att vi klarade det. Men jag var tvungen att snabbt byta samtalsämne, vi behövde prata om pengarna. Smugglaren ringde hela tiden, så jag fick be mina föräldrar betala honom.

Antalet människor som dör på väg till Europa minskar – men i relation till hur många som försöker blir dödsfallen fler. UNHCR skriver i sin rapport ”Desperate journeys” att förändringen syns tydligt bland annat på vägen från Libyen. 2017 dog en av 38 som försökte – 2018 var motsvarande siffra en på 14.

427 personer har hittills i år dött eller försvunnit under sin flykt över Medelhavet, enligt uppskattningar från UNHCR. I statistiken finns ännu inte de omkring 65 personer som rapporteras ha drunknat vid ett skeppsbrott utanför Tunisien:s kust på fredagen.

Den 6 mars i år dog två fyraåriga tvillingpojkar när en båt kapsejsade utanför den grekiska ön Samos. Deras pappa dog också. Mamman överlevde tillsammans med övriga passagerare.

Nu längtar Zainab Nazari till Aten. Kanske blir tillvaron lite bättre där, ett steg på vägen.

– Vi har många drömmar. Men de främsta handlar om mina barn. Min äldsta dotter som är 15 år, drömmer om att bli fysiker, atomfysiker. Min son vill bli pilot, min andra dotter vill bli läkare. Jag försöker mitt bästa för att deras drömmar ska gå i uppfyllelse.

Vi sitter på marken igen. Utanför tältet. Hon blir tyst en stund. Sedan säger hon det utan omsvep, som om det vore något vardagligt.

– Jag kanske skickar mina barn till norra Europa. Med en smugglare. Zainab Nazari har blicken riktad mot gungan, där den yngsta dottern sitter. Men hon ser ut att titta längre bort. Som att hon inte vill fästa sig vid tanken hon just har satt ord på.

– Här, om jag är borta i två minuter, så oroar jag mig över dem. Du kanske är mamma? Kanske inte. Oavsett förstår du nog hur det skulle kännas att behöva fundera över att skicka i väg sina barn.

Dottern har slutat gunga, sätter sig i mammas famn. Zainab Nazari stryker henne över håret.

– Nu förstår du vad som verkligen händer med oss.

Alexandra Urisman Otto

alexandra.urisman@dn.se "

"Alexandra Urisman Otto är reporter på DN. Hon är utbildad jurist och har tidigare bland annat granskat utredningen av fyraårige Kevins död. Hon har också följt statsminister Stefan Löfven och klimataktivisterna Greta Thunberg. I april rapporterade hon om hur invandrade svenskar värderingar förändras i Sverige. "

" Erik de la Reguera: EU har försökt hålla migranter borta i årtionden

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

EU har i mer än 30 år haft en tydlig strategi: att hålla migranter och flyktingar på så stort avstånd som möjligt. Det som hände 2015 innebar en kris för unionens självbild som garant för mänskliga rättigheter. Nu är normaliteten återställd – men bara norr om Medelhavet.

Fler än 3 000 män, kvinnor och barn sitter just nu inspärrade i läger, bara ett par kilometer från frontlinjen utanför Tripoli i Libyen. Bomber och granater slår dagligen ned inom synhåll.

– De senaste veckorna har vi haft intensiv beskjutning med granater och flyganfall. Fångvaktarna överger ofta migranterna inlåsta, och ibland blir de helt utan mat i flera dagar, säger Craig Kenzie som leder Läkare utan gränsers insats i Tripoli.

Kenzies team arbetar i de officiella flyktingläger dit båtflyktingar förs sedan de stoppats på Medelhavet.

– Situationen för migranterna här är i högsta grad en följd av EU:s politik, vars avsikt är att stoppa alla som vill ta sig till Europa för att söka asyl eller bara ett bättre liv, säger Craig Kenzie.

Utöver flyktingarna som Läkare utan gränser arbetar med finns tiotusentals papperslösa migranter i detta land som just nu skakas av kriget mellan krigsherren Khalifa Haftar och koalitionsregeringen i Tripoli.

Många hålls i inofficiella läger, där de utpressas och utsätts för tortyr och sexuellt våld av kriminella grupper.

Libyen är något av ett helvete på jorden för migranter. Ett helvete som ligger bara 50 mil från EU:s kust.

Hjälporganisationers fartyg har i praktiken förbjudits arbeta i vattnen utanför Libyen. De migranter som ändå försöker ta sig över Medelhavet stoppas av den libyska kustbevakningen, som får mångmiljonbelopp i EU-stöd – trots att den anklagas för allvarliga övergrepp och band till olika miliser.

I Europas huvudstäder märks dock ingen indignation av. Tvärtom ger en hel del politiker intryck av att vara lättade över att färre stiger i land.

Inför EU-valet hörs främst de högnationalister som vill ha ännu hårdare tag, och som blockerar varje försök till överenskommelse om asylpolitiken; som Viktor Orbán i Ungern eller Matteo Salvini i Italien. Så har det inte alltid varit.

Efter andra världskriget var Europa relativt öppet för invandring.

Länder som Storbritannien och Frankrike tog emot tiotusentals gästarbetare från gamla kolonier, vilka sedan var med och byggde upp välståndet i Västeuropa.

Efter den ekonomiska krisen på 1970-talet skärptes dock visumreglerna, och invandringen kom i huvudsak att handla om flyktingmottagande.

Moraliskt och legalt var asylsökare svåra att säga nej till. Men då FN:s flyktingkonvention i första hand gäller när asylsökaren sätter sin fot på en stats territorium, började dagens EU-länder successivt göra det svårare för asylsökande att ta sig fram.

Sedan 1990-talet har det bland annat tagit sig uttryck i:

Transportörsansvar för flygbolag och rederier. Böter och krav på betald återresa för avvisade flyktingar, understött av nya databaser.

”Buffertzoner” runt EU. Transitländer erbjuds pengar och utbildningsinsatser i utbyte mot att stoppa migranter. Ofta i samarbete med EU:s gränspolis Frontex.

Återföringsavtal, som gör det möjligt att skicka tillbaka migranter till transit- eller ursprungslandet.

Allt detta kräver pengar – och eftersom laddningen om invandring i EU är så uppenbar, har priset börjat stiga.

2006, när Spanien slöt ett samarbets- och återföringsavtal med Senegal, var priset 20 miljoner euro.

2016, då EU ville ha Turkiets hjälp att stoppa flyktingströmmen från Syrien, blev priset 6 miljarder euro. I det ingick att ta hand om 3,5 miljoner flyktingar som redan fanns i Turkiet.

Även Libyen hade länge ett lukrativt avtal med EU, med Muammar Khaddafi som högste grindvakt. Men när Nato och inte minst EU-landet Frankrike ställde sig bakom upproret mot diktatorn 2011, föll samarbetet samman.

Officiellt var skälet humanitär hänsyn och mänskliga rättigheter. I bakgrunden fanns även andra motiv, som Libyens oljetillgångar och franska inrikespolitiska intressen att göra sig kvitt Khaddafi, som misstänks ha sponsrat Nicolas Sarkozys presidentvalskampanj. När diktatorn var död fanns inte längre någon centralmakt att samarbeta med. Kaoset och inbördeskriget som rasat sedan dess gav flyktingsmugglare en ny rutt. När EU sedan stängde dörren till Libyen med en smäll häromåret, fick det andra konsekvenser – som dem vi ser nu i utkanten av Tripoli.

Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR är omkring 68,5 miljoner människor på flykt i världen i dag, vilket är den högsta siffran sedan andra världskriget.

Så länge efterfrågan finns lär nya vägar till EU skapas. Förra året återuppstod ruten från Marocko till Spanien, men även den verkar nu vara på väg att täppas till, sedan Marocko fått ekonomiskt stöd och grönt ljus för ett nytt jordbruks- och fiskeavtal.

Men för varje ruttändring har riskerna en tendens att öka för dem som detta i grunden handlar om: de människor som flyr undan krig, fattigdom och förföljelser.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Därför krävs nu pass i det ”gränslösa”

Europa

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

EU bygger på en idé om gränslöshet, men under flyktingvågen 2015 återinfördes inre gränskontroller. Nu är migranterna färre än de var före 2015 och attityden till öppna gränser övervägande positiv. Ändå finns hindren kvar. Hur blev det så? Här är EU:s mödosamma resa bort från gränser – och tillbaka igen.

1957: EG bildas

Grundfördraget slår fast målet om en ”allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken”. Själva poängen med EG, senare EU, är att ta bort skillnader och att riva barriärer.

1989: Berlinmuren faller

EU-projektet ges drivkraft för att förverkliga idén om slopade gränser. Medlemsland efter medlemsland signerar under 1990-talet det så kallade Schengenavtalet om ett passlöst område. Efter hand börjar gränsbommarna monteras ner.

1999: Schengenavtalet förs in i EU:s grundlag

Fler länder ansluter sig; Sverige 2001. Folk vänjer sig vid att inte behöva stanna och visa passet i Brenner och Puttgarden, för flygresenärer blir det normalt att kliva rakt in bland terminalens kaféer och butiker så snart man lämnat planet.

Början av 2000-talet: Brister med det gränslösa Europa

Längs unionens utsida finns inte samma entusiasm för samordning som på insidan. För att kunna ta bort de inre gränshindren måste den yttre gränsen kontrolleras konsekvent och samordnat, vilket kräver ömsesidig insyn och tillit. Den saken är känslig. Det polisiära

Nya gränshinder i Europa

 Här har nya gränskontroller införts sedan 2015

Sverige

Tillfällig gränskontroll, förlängd till 12 november 2019.

Norge

Tillfällig gränskontroll med fokus på färjeförbindelserna med Tyskland, Danmark och Sverige, förlängd till 12 november 2019.

Danmark

Tillfällig gränskontroll, med fokus på gränsen mot Tyskland, förlängd till 12 november 2019.

Tyskland

Tillfällig gränskontroll vid gränsen mot Österrike, förlängd till 12 november 2019.

Frankrike

Tillfällig gränskontroll, förlängd till 31 oktober 2019.

Österrike

Tillfällig gränskontroll vid landgränsen mot Ungern och Slovenien, förlängd till 12 november 2019.

Frankrike

Kilometerlång 4 meter hög mur i Calais, finansierad av Storbritannien, för att hindra migranter från att ta sig till kanaltunneln, började byggas 2016.

Norge

Stängsel längs 200 meter för att hindra migrantström vid gränsövergång mot Ryssland, började byggas 2016.

Estland

Ett 2,5 meter högt stängsel har börjat byggas mot Ryssland.

Ungern

Stängsel/barriär längs gränsen mot Serbien och Kroatien, 6 meter högt, började byggas 2015.

Bulgarien

Stängsel/barriär längs gränsen mot Turkiet, började byggas 2013, förstärkt och förlängd efter 2015. Målet är att bygga längs hela den 24 mil långa gränsen.

Grekland

Stängsel/barriär längs gränsen mot Turkiet, började byggas 2011.

Nordmakedonien

Stängsel/barriär längs gränsen mot Grekland, började byggas 2015.

Slovenien

Stängsel längs gränsen mot Kroatien, började byggas 2015.

Österrike

Militärfordon och soldater till gränsen mot Italien 2017 för att stoppa migrantflöde.

Stängsel längs liten del av gränsen mot Slovenien, började byggas 2015.

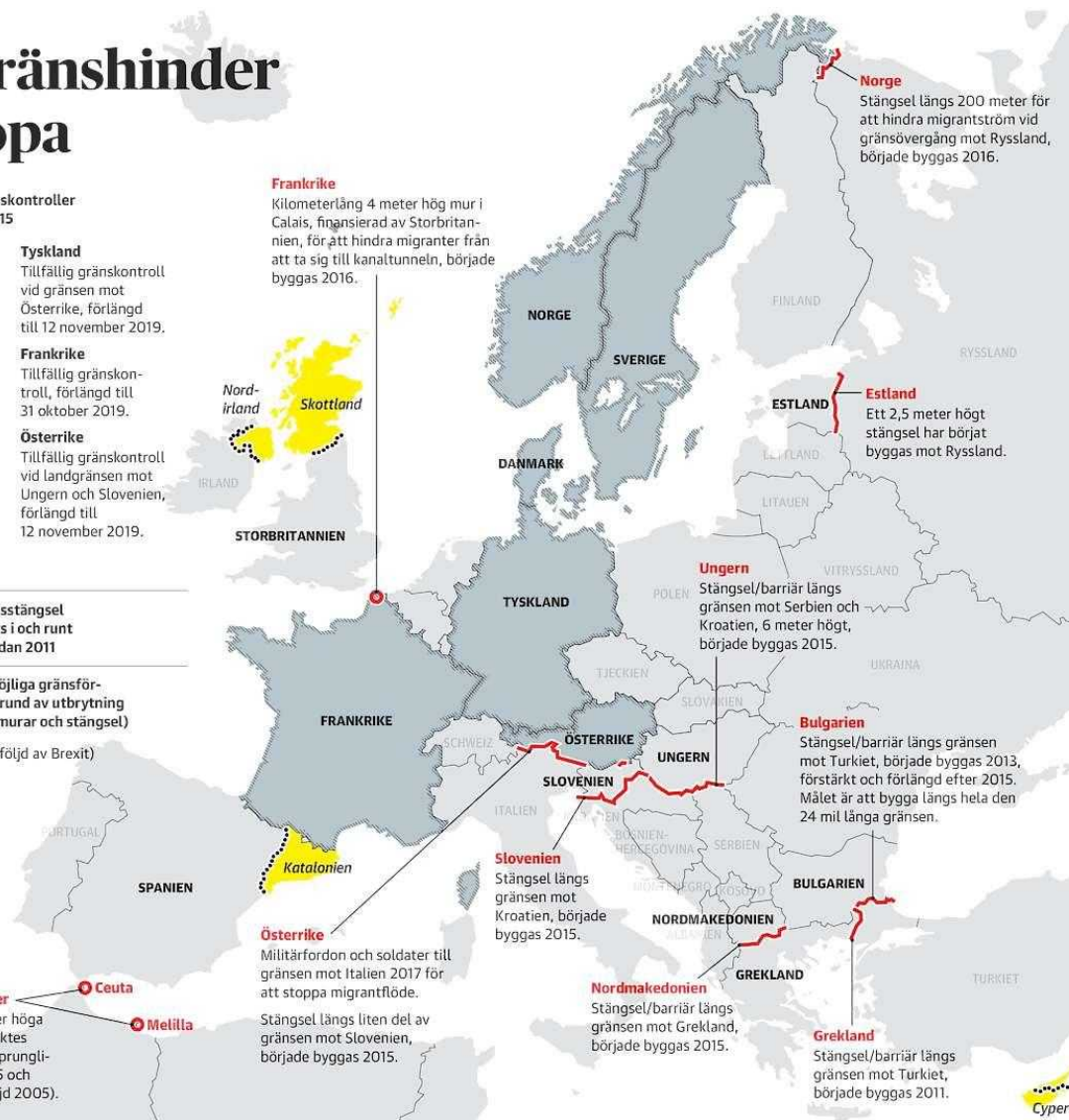
Spanska enklaver

Parallella 6 meter höga stängsel. Förstärktes senast 2014 (ursprungligen byggda 1995 och fördubblade i höjd 2005).

 Befintliga och möjliga gränsförstärkningar på grund av utbrytning (med eller utan murar och stängsel)

Nordirland (som följd av Brexit)

Katalonien
Skottland
Cypern

samarbetet handlar ännu mest om brottsbekämpning. Det ”fästning Europa” som mött hård kritik på förhand, det vill säga den yttre gränskontrollen, finns mer i teorin än i praktiken. (Det enda hörn där delar av ”fästningen” redan finns är EU:s yttre gräns vid Spaniens nordafrikanska exklaver Ceuta och Melilla.)

2015–2019: Flyktingvåg ger politisk panik 1 – yttre gränsen

Först nu börjar en mer samordnad och starkare yttre gränskontroll ta form. Beslut fattas om en stående EU-bevakningsstyrka på 10 000 personer. Gemensam kustbevakning byggs upp. Fingeravtryck tas systematiskt på icke-EU-medborgare vid yttre gränsen.

2015–2019: Flyktingvåg ger politisk panik 2 – inre gränserna

Även under Schengens odramatiska perioder har gränskontroller förekommit under exempelvis toppmöten. Men ett par stora terrorattacker får tilliten till öppenheten att vackla. Frankrike stänger gränserna i november 2015. Samtidigt pågår den stora flyktingvågen från Mellanöstern, och strax beslutar Sverige, Tyskland, Österrike, Danmark och Norge (som inte är med i EU men i Schengen) att införa tillfälliga gränskontroller. Alla dessa kontroller har sedan bestått – med EU-kommissionens motvilliga välsignelse.

Sverige 2015–2019: Ändrade motiv

När den nuvarande förlängningen går ut i november har Sverige haft gränskontroller mot Danmark och Tyskland i precis fyra år. Sedan mer än ett år tillbaka är antalet asylsökande på lägre nivåer än innan kontrollerna infördes. Nu motiverar regeringen åtgärden med att det finns ett ”hot mot den allmänna ordningen och den inre säkerheten i Sverige”. Man hänvisar också till bristande yttre gränskontroll i EU.

Övriga EU 2015–2019: Stängsel och barriärer

Ungerns högnationalistiska regering börjar redan i september 2015 bygga stängsel längs sin södra gräns. Senare dyker, i ett slags Svarte Petter-spel, stängsel och barriärer upp mellan Österrike och Slovenien, mellan Slovenien och Kroatien och mellan Nordmakedonien och

Grekland. Frankrike bygger med brittiska pengar en fyra meter hög mur i Calais för att hindra migranter från att ta sig till kanaltunneln.

Framtiden: Gränslösa tendenser

Ser vi alltså början på slutet för drömmen om det gränslösa Europa? Det är inte säkert. Det finns underliggande tendenser som berättar en annan historia:

1 Attityden till gränslösheten är övervägande positiv. Två tredjedelar av européerna ser Schengen som ett av EU:s främsta framsteg, visar en opinionsmätning om Schengen som EU-kommissionen publicerade i vintras.

2 En lika stor andel tycker att det har mer fördelar än nackdelar. Drygt hälften anser att Schengen förbättrar säkerheten i unionen.

3 Arbetskraften blir allt rörligare. De senaste åren har antalet personer i arbetsför ålder som söker jobb i något annat medlemsland ökat kraftigt och var 2017 uppe i 12,4 miljoner. Därtill kommer 1,4 miljoner personer som bor i ett land och jobbar i ett annat (exempelvis Öresundspendlare).

4 Allt fler europeiska studenter pluggar i andra länder i gemenskapen. På 20 år har antalet gränsöverskridande studenter och lärlingar fyrfaldigats.

5 Resandet tilltar inom Europa. Antalet flygpassagerare mellan EU-länder har tredubblats på 25 år och har nu nått en miljard. Antalet EU-interna turister har ökat med 25 procent sedan 2009.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Beskedet från M och KD: Lämnar inte ut EU-kvitton

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Vänsterpartisten Malin Björk är den enda svenska EU-parlamentarikern som varit öppen under hela den gångna mandatperioden med hur hon använt EU:s omstridda kontorsstöd. Nu lovar partiernas toppkandidater att skärpa redovisningen. Men M och KD kommer inte att lämna ut dokument till medierna.

Europaparlamentarikernas kontorspengar har väckt debatt på många platser i Europa under de senaste åren.

Ovanpå lön och traktamente får varje ledamot 45 000 kronor skattefritt per månad för att bekosta telefonräkningar, kontorsmaterial, hemmakontor, konferenser och utställningar. Syftet med schablonersättningen är att underlätta kontakterna med väljarna på hemmaplan.

Men parlamentarikerna behöver inte redovisa hur de använder pengarna. De senaste åren har journalister runtom i Europa ändå försökt kartlägga vart stödet tar vägen.

Bland annat har tyska reportrar visat hur summor överförts till politikers privata bankkonton. I andra fall har pengarnas slussats rakt in i partikassor på hemmaplan.

– Jag tycker att man ska kräva öppenhet när det rör sig om så mycket pengar. Journalister som har granskat har ju kommit fram till att folk har använt de där pengarna som extralön. Pang ner i fickan bara, säger Malin Björk.

Karin Eriksson "

" Ledare: Att kunna var stort, att gå genom rutan är större

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Tankesmedjan Votewatch, nischad på EU-politik, har sammanställt en lista över de 100 mest inflytelserika Europaparlamentarikerna. Fyra svenska ledamöter finns med. Två av dem är miljöpartister: Bodil Valero på plats 57 och Linnéa Engström på plats 87.

Men det är inte dessa två rutinerade, och tydligen framgångsrika, Europaparlamentarikerna som toppar Miljöpartiets lista i EU-valet. Linnéa Engström petades av partiets valberedning. Valero ställer upp i valet, men är fjärdenamn på listan och det är därmed högst osäkert om hon blir kvar i parlamentet.

Överst på MP:s kandidatlista hittar man i stället två betydligt mer kända namn: den förra kulturministern Alice Bah Kuhnke och den tidigare tv-meteorologen Pär Holmgren. Den ene kandidatens politiska erfarenhet lär vara begränsad. När den andra hösten 2014 utsågs till kulturminister var det kanske också för henne själv en överraskning att hon var miljöpartist. Bah Kuhnke och Holmgren kan sägas illustrera en tendens i den samtida politiken: Bättre att vara en gröngöling som går genom rutan än en flitig gråsparv som vet hur det går till att bygga beslut.

Parlamentariska meriter verkar spela en krympande roll för dem som aspirerar på ledande politiska roller. Man ska i stället vara känd, helst i egenskap av att vara något annat än politiker. USA har valt en dokusåpakändis till president. Hans kollega i Ukraina har kvalificerat sig för posten genom att agera president i en komediserie på tv.

Frågan är dock vid vilken checkpoint på vägen till makten som ett celebritets-cv väger tyngst. Den som ska bli vald av väljarna måste oftast först bli vald av partiapparaten och, inte minst, av medierna. Och där finns det möjligen en övertro på kändisfaktorn. Tidskriften Economist konstaterade nyligen att Boris Johnson, erkänt valhänt före detta brittisk utrikesminister, mycket väl kan bli Torypartiets näste ledare: "Mr Johnson's incompetence is balanced by his perceived electability". Inkompetensen vägs upp av förmodad valbarhet. Johnson är ju partiets mest kände företrädare. Räcker det? Låt oss hoppas att svaret är nej. I en annan artikel i Economist, en kolumn av signaturen Bagehot med rubriken "The followership problem", identifieras tre mekanismer som fått väljare att sluta upp bakom ett parti eller en kandidat: 1) Aktning (man röstar på dem man tycker "står över" en själv. 2) Klasslojalitet (man röstar på företrädare för ett kollektiv man identifierar sig med). 3) Värdering av kompetens (man röstar på dem man tror bäst kan hantera givna samhällsfrågor). Man kan lägga ett tidsraster över den analysen och därmed se demokratins moderna historia schematiserad; från det auktoritära överhetssamhället till ett samhälle av myndiga och självständiga medborgare. I dag är den gamla underdanigheten sedan länge historia. Klassröstandet är också på väg att försvinna. Det är som det bör vara. Men som Bagehot påpekar kan man ana att också kravet, eller förväntningarna, på politikernas kompetens spelar en mindre roll i dag än tidigare, medan känslor spelar en allt större roll, inte minst då vrede och bitterhet. Det är illavarslande. Det var Trumps förmåga att spela på dessa känslor och reaktivera en pervers version av de klassiska väljarmekanismerna (beundran för hans rikedom, folklighet och förmenta kompetens som förhandlare), inte bara hans insatser i "The Apprentice", som gjorde honom "valbar" i alltför många amerikaners ögon. Det gör det än mer motiverat att värna den hotade arten grå normalpolitiker.

DN 13/5 2019 "

" Guide – så tycker partierna om migrationen

Moderaterna

Vill arbeta för: Stark bevakning av EU:s yttre gräns – anser att prövningen av asylsökandes skäl ska ske vid gränsen. Inom EU ska de som beviljas asyl fördelas mellan länderna. Anser inte att Sverige kan förlita sig på att EU löser migrationsfrågan. Sverige måste självt utforma en långsiktig flyktingpolitik som ger en väsentligt mindre invandring än tidigare.

Så har partiet agerat: Har bland annat röstat för ökade resurser till gränsbevakning och mot införandet av humanitära visum på Europenivå. Anna Maria Corazza Bildt har i parlamentet argumenterat för ett ökat fokus på försvunna migrantbarn.

Bra att veta: M har gjort en kraftig omsvängning i flyktingpolitiken, från en mer generös hållning under förra M-ledaren Fredrik Reinfeldt till en stramare linje i dag.

Socialdemokraterna

Vill arbeta för: Ett gemensamt asylsystem i EU med samma regler i alla länder. Förespråkar en omfördelning av flyktingar från länder med stort mottagande till länder med mindre, med kännbara sanktioner för de som inte ställer upp. Har för Sveriges räkning drivit frågan i ministerrådet. Sverige ska inte ha mer generösa regler än andra EU-länder och inte ta emot fler flyktingar per invånare än andra. Så har partiet agerat: Har arbetat för fler lagliga vägar in i Europa men också för att öka fördelningen av migranter inom Europa och för att stärka bevakningen vid EU:s yttre gränser.

Bra att veta: S hade regeringsmakten tillsammans med MP när den stora flyktingkrisen bröt ut 2015. Stefan Löfven sade först att "mitt

Europa bygger inga murar”, sedan lade regeringen om migrationspolitiken i restriktiv riktning.

Sverigedemokraterna

Vill arbeta för: Att EU inte får mer makt över Sveriges eller andra medlemsländers migrationspolitik. Säger nej till ett system som omfördelar flyktingar mellan länderna. Vill att migranter på väg till Europa, eller som vistas utan tillstånd här, hänvisas till transitcenter som upprättas genom avtal med länder utanför EU. Gränskontrollerna ska skärpas och flyktingbåtar avvisas till den hamn de kom ifrån. Så har partiet agerat: SD har genomgående röstat mot en friare invandringspolitik i EU. Kristina Winberg (SD) har argumenterat mot en tvångsfördelning av migranter, för att teckna avtal med afrikanska länder dit migranter kan skickas tillbaka och för att minska anslagen till migrations- och asylfonden.

Bra att veta: SD är motståndare till överstatlighet, men för skydd av EU:s yttre gräns vill SD ha gemensamma lösningar.

Centerpartiet

Vill arbeta för: Värna rätten att söka asyl för de som kommer till EU. Kritiskt till lösningar där EU sluter avtal med länder utanför Europa för att stoppa flyktingströmmar. Förespråkar ett system för omfördelning av flyktingar mellan EU-länder, med ekonomiska sanktioner mot dem som inte ställer upp. Vill att EU-länderna tar emot fler kvotflyktingar för att erbjuda alternativ till illegal invandring. Så har partiet agerat: Fredrick Federley (C) har röstat för stärkt gränsbevakning, men även uppmanat länder att slå vakt om migranter och flyktingars rättigheter och att försvara rätten till asyl. Röstade för införandet av humanitära visum på EU-nivå.

Bra att veta: C drev i Sverige tillsammans med den förra rödgröna regeringen igenom att ensamkommande ungdomar skulle få en andra chans att få uppehållstillstånd.

Vänsterpartiet

Vill arbeta för: Att de EU-länder som vill ta emot flyktingar skapar en koalition som tar gemensamt ansvar för mottagandet. Anser att uppgörelsen med Turkiet om att stoppa flyktingströmmar till Europa ska rivas upp. Ser flyktingmottagandet som ett positivt bidrag till samhällsutvecklingen. Vill prioritera livräddningsinsatser framför skärpning av EU:s gränskontroller.

Så har partiet agerat: Röstat för ett större fokus på migranternas mänskliga rättigheter och lagt ned sin röst angående gemensam EU-lösning av migrantsituationen på Medelhavet. Har i regel röstat mot hårdare gränsbevakning.

Bra att veta: V har motsatt sig de åtstramningar av den svenska migrationspolitiken som en bred majoritet i riksdagen har beslutat om efter flyktingkrisen 2015.

Kristdemokraterna

Vill arbeta för: Att asylsystemen i EU-länderna stegvis görs mer lika. Grunden ska vara att asylrätten värnas. Alla länder ska bidra till flyktingmottagandet. De som undandrar sig ansvar bör kunna straffas med indragna EU-bidrag. EU:s gränsskydd ska stärkas. Ökat informationsutbyte mellan länder ska motverka att migranter utan tillstånd rör sig inom EU.

Så har partiet agerat: Röstat mot humanitära visum på EU-nivå och för ekonomiskt stöd för gränsbevakning. Lars Adaktusson (KD) argumenterade för stärkt gränsskydd och minskat beroende av Libyen och Turkiet i att hantera flyktingströmmar.

Bra att veta: I Sverige är KD enigt med S, MP, C och L om att återinföra familjeåterförening för krigsflyktingar och att man ska kunna få uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Miljöpartiet

Vill arbeta för: Fler lagliga vägar in i EU, exempelvis möjlighet för asylsökande att söka inresetillstånd. Stor hänsyn ska tas till vilket land flyktingarna själva vill komma till men alla EU-länder ska ta ansvar för mottagandet. Flyktingar ska ha rätt till familjeåterförening i alla EU-länder, oavsett på vilken grund de har beviljats asyl. Ökat stöd till organisationer som ägnar sig åt livräddning på Medelhavet.

Så har partiet agerat: Röstat för fler lagliga vägar in i EU och för att stärka fokuset på migranternas rättigheter. Man har särskilt engagerat sig i frågan om införandet av humanitära visum.

Bra att veta: MP gick med på stora avsteg från sin principiella, generösa syn på invandring när den rödgröna regeringen stramade åt migrationspolitiken. Drivande bakom att ge ensamkommande fler chanser att stanna i Sverige.

Liberalerna

Vill arbeta för: Att EU står upp för rätten att söka asyl enligt Genèvekonventionen. Stöder förslaget om ett system för omfördelning av flyktingar. De länder som inte tar ansvar ska straffas ekonomiskt. L vill ge mer makt och resurser till EU:s asylmyndighet Eas. Vill samarbeta med länder utanför EU för att hindra livsfarliga resor över Medelhavet. Fler ska få möjlighet att komma till EU som kvotflyktingar.

Så har partiet agerat: Röstat för en ökad fördelning av flyktingar och migranter, för ökad samordning kring mottagandet och ökat fokus på migranternas mänskliga rättigheter. Avgående ledamoten Cecilia Wikström (L) har haft stort inflytande i frågan som ansvarig för revideringen av Dublinförordningen.

Bra att veta: Överens med S, C och MP i januariavtalet om att återinföra rätten till familjeåterförening för krigsflyktingar.

Feministiskt Initiativ

Vill arbeta för: Att skapa fler lagliga vägar till Europa för flyktingar. Frontex, EU:s organ för gränsbevakning, ska läggas ner så att pengarna i stället kan läggas på ett förbättrat flyktingmottagande.

Säger ja till omfördelning av asylsökande mellan EU-länderna men vill också ge flyktingar större frihet att välja var de vill bosätta sig.

Så har partiet agerat: Soraya Post (Fi) har ofta röstat som

Vänsterpartiets grupp snarare än sin egen. Hon har argumenterat för att ta emot fler kvotflyktingar samt för att ge amnesti till asylsökande som väntat länge på beslut.

Bra att veta: Vill ha mer generös svensk migrationspolitik. Vill ta bort möjligheten att utvisa och vill att papperslösa ska kunna ansöka om stöd som andra kommuninvånare. "

" EU:s asylpolitik: ”Det pågår en kapplöpning mot botten”

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Trots en skärpt flyktingpolitik hör Sverige fortfarande till de länder som tar emot flest asylsökande i EU. Ett skäl är att EU, fyra år efter flyktingkrisen, inte har lyckats enas om nya asylregler. I stället får Libyen och Turkiet agera gränsvakter åt Europa. – Det pågår en kapplöpning mot botten, säger Caroline Bach på UNHCR.

Han hade röd t-shirt och blå kortbyxor. Som vilken liten pojke som helst. Men treårige Alan Kurdi blev symbolen för att den syriska tragedin nu hade nått Europas stränder.

Det var den 2 september 2015.

Sedan kablades bilder ut på till synes ändlösa led av flyktingar på vandring upp genom Europa, i sökandet efter en fristad från krigets förödelse. Det blev uppenbart att EU:s gemensamma asylpolitik stod inför ett sammanbrott.

Vi klarar det, sade Tysklands Angela Merkel.

Kom inte hit, sade Ungerns Viktor Orbán.

När 2015 gick mot sitt slut hade Tyskland tagit emot 476 000 asylsökande.

Sverige hade tagit emot 163 000.

EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker insåg att han måste agera. 2016 presenterades ett omfattande paket med lagförslag som skulle stöpa om EU:s asylsystem i grunden, för att klara migrationsströmmar som ingen tidigare hade kunnat föreställa sig.

Tre år senare, när valet till EU-parlamentet står för dörren, har inget av lagförslagen trätt i kraft. Att antalet asylsökande gått ner beror i stället till stor del på hårt kritiserade uppgörelser med Turkiet och Libyen, som får agera gränsvakter åt Europa. De får stöd av EU:s organ för gränsbevakning Frontex, som tillförs stora resurser.

De svenska väljarna har helt korrekt förstått att här finns ett olöst problem på EU-nivå. När DN/Ipsos nyligen undersökte vilken fråga som är avgörande för hur man tänker rösta i EU-valet pekades migrationen jämte klimatet ut av i särklass flest. Så var det inte vid förra EU-valet 2014. Flyktingkrisen från 2015 och framåt har satt tydliga avtryck i väljarnas agenda.

Den som vill låta migrationsfrågan vara utslagsgivande i röstbåset har tydliga alternativ att ta ställning till. Det visar DN:s genomgång av partiernas syn på EU:s asylpolitik. Två toppkandidater i valet som står för olika uppfattningar är Sverigedemokraternas Peter Lundgren och Centerns Fredrick Federley.

– Jag anser inte att det ligger på EU:s bord att tala om för medlemsländerna hur mycket migration var och en ska ta emot. Det måste vara ett beslut som ligger på respektive medlemslands regering, säger Peter Lundgren som inte tror att EU kommer att kunna enas om en gemensam migrationspolitik.

– EU har löst väldigt svåra saker tidigare. Det är därför vi har unionen. Sen får vi ha förståelse för att det tar väldigt lång tid ibland, säger Fredrick Federley som både hoppas och tror att EU-länderna till sist kommer överens.

Reformpaketet som kört fast i EU-kvarnen består av sju delar, så kallade rättsakter. EU-parlamentets majoritet har sina ståndpunkter färdiga och är egentligen redo att förhandla med ministerrådet, där medlemsländernas regeringar är representerade. En lag är godkänd först när rådet och parlamentet är överens.

Det är i ministerrådet de olösta knutarna finns. Fem av de sju förslagen är färdigförhandlade och skulle i princip kunna antas. Två förslag blockeras dock av flera länder i rådet, däribland Ungern. Problemet är att bland andra Italien inte vill anta någon del förrän alla är beslutade. Just där står EU still och slirar.

Mest omstridd är förändringen av Dublinförordningen. Att asylsökande ska registreras och få sina skyddsskäl prövade i det första land de kommer till har blivit en orimlig princip när huvudrutterna över Medelhavet går via några få länder som Grekland, Italien, Malta och i viss mån Spanien.

För att råda bot på detta vill kommissionen ha en mekanism för omfördelning av flyktingar från länder med stort mottagande till dem med mindre. De fyra Visegradländerna (Ungern, Tjeckien, Slovakien och Polen) säger bestämt nej.

En välplacerad källa i Bryssel påpekar att det inte bara handlar om Visegradländerna. Flera länder som har varit ordförandeland sedan förslagen lagts fram, däribland Österrike, har gjort mycket lite eller ingenting alls för att lotsa processen vidare.

– Det är utsiktslöst och slöseri med tid. Vilken slutprodukt de än levererar så är motståndet så starkt att det inte kommer att gå igenom, säger SD:s Peter Lundgren.

Det andra förslaget som ministerrådet är oense om handlar om att strömlinjeforma asylproceduren så att den blir mer likartad i alla medlemsländer. Det syftar till att minska skillnaderna i hur stor andel av de asylsökande som beviljas uppehållstillstånd och se till att standarden på mottagandet är på ungefär samma nivå överallt.

Här är Centern och Sverigedemokraterna för en gångs skull överens i sin analys av vad olikheterna i asylsystemet får för effekter för ett land som Sverige. Fyra år efter flyktingkrisen är Sverige fortfarande ett av de EU-länder som tar emot flest asylsökande.

– Det hänger mycket samman med att villkoren för migranter är så olika i de olika länderna. Därför behöver vi en harmonisering. Så länge vi har helt olika bedömningar om vem som är en flykting och på vilka skäl man får stanna kommer det att se mycket olika ut i unionen, säger Fredrick Federley (C).

SD:s Peter Lundgren anser också att det svenska asylsystemet gör att många söker sig hit.

– Vi har hela tiden varit rösten som talat om att det här kommer att sluta illa. Riksdagen har varit alldeles för generös och dessutom livrädda. Men nu ser vi en viss tillnyktring där allt fler inser att vi har haft rätt hela tiden, säger han.

Kvalificerade bedömare ger migrationsförslagen små chanser att bli verklighet. En källa beskriver stämningen i Bryssel som att frågan inte längre känns lika akut som den gjorde när Alan Kurdi flöt i land i Grekland 2015. När migrationsströmmarna har minskat kan det kännas lockande att blåsa av den infekterade striden om asylreglerna.

– Känslan i parlamentet är att ministerrådet tänker låta frågan dö ut, säger en källa.

För EU som helhet var det mindre än hälften så många som sökte asyl 2018 jämfört med 2015. Några länder, som Tyskland, Sverige och Grekland tar fortfarande emot många asylsökande medan länder som Ungern och Slovakien bara tar emot ett fåtal. De tre baltiska staterna hade under 2018 tillsammans 685 asylsökande, att jämföra med Sveriges 21 000.

Den viktigaste förklaringen till att färre migranter söker asyl i EU är uppgörelsen med Turkiet som slöts i mars 2016. Den innebär att flyktingar som kommer via Turkiet skickas tillbaka. För detta får Turkiet tiotals miljarder av EU och uppgörelsen slöts utan att EU-parlamentet har fått säga sitt.

EU samarbetar också med Libyen för att stoppa båtflyktingar på Medelhavet. De här lösningarna har fått hård kritik från såväl EU-

parlamentet som människorättsorganisationer. Det anses inhumant att sända tillbaka flyktingar till dessa länder.

– Vi har köpt oss ganska mycket tid, om vi ska vara ärliga. Avtalet med Turkiet har begränsat migrationen till Europa med ungefär 96 procent jämfört med siffrorna 2015. Det är många i Sverige som tror att det är svenska regler som har gjort det men det beror på att inflödet i unionen är lägre, säger Fredrick Federley (C).

FN:s flyktingorgan UNHCR argumenterar inför valet för att EU--parlamentarikerna ska försöka hitta en human lösning på migrationsfrågorna. En möjlighet att ansöka om familjeåterförening på EU:s ambassader ute i världen är ett förslag som UNHCR fört fram. Ett annat är säkra hamnar i Europa för båtflyktingar. Flyktingtrafiken över Medelhavet har visserligen minskat men andelen som omkommer har stigit, påpekar Caroline Bach, talesperson för UNHCR i Nordeuropa. – Om alla länder i EU tog ansvar skulle den här situationen gå att lösa. Problemet är att man ägnar sig åt en kapplöpning mot botten. I stället borde vi se det här valet som en möjlighet att skapa ett EU som samarbetar, säger hon.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Fakta. Väljarnas viktigaste frågor

Väljarnas viktigaste frågor inför EU-valet den 26 maj (i procent):

Klimat: 23

Migration: 21

Brott & straff: 4

Ekonomi: 4

Välfärd: 3

Källa: DN/Ipsos

Migration är den näst viktigaste frågan för svenskarna inför EU-valet 26 maj. Men vad betyder egentligen en röst på de olika partierna? DN går igenom vad partierna vill, vad parlamentariker kan påverka – och hur de faktiskt har agerat i EU-parlamentet.

Det här har parlamentet inflytande över:

Är tillsammans med ministerrådet med och beslutar om alla migrationspolitiska förslag som har lagts fram efter flyktingkrisen 2015, som:

Gemensamma EU-regler för hur asylproceduren ska vara utformad.

Kontrollerna vid EU:s yttre gräns.

Omfördelning av flyktingar mellan länder som har tagit emot många och de som tagit emot färre.

Parlamentet har redan sina ståndpunkter klara men frågorna blockeras i ministerrådet av ett antal länder med Ungern i spetsen.

Här har parlamentet inget att säga till om:

Mycket av EU:s gemensamma flyktingregler har i dag formen av direktiv, som inte fastslår i detalj hur varje land ska utforma sin lagstiftning. Därför kunde Sveriges riksdag tidigare besluta om en politik som var generösare än i många andra länder. Men flera av de förslag som ligger på bordet nu handlar om att parlamentet tillsammans med ministerrådet ska slå fast regler som gäller på samma sätt i hela unionen. Går det igenom minskar Sveriges och alla andra länders möjlighet att göra avsteg från EU:s asylpolitik.

Uppgåelsen med Turkiet om att stoppa illegal invandring till Europa är något som parlamentet inte har inflytande över, men är mycket kritiskt till. "

" Ewa Stenberg: Invandringspolitiken splittrar både EU och Sverige

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Om en ny stor flyktingvåg kommer till Europa finns det ingen gemensam EU-politik. Sverige har en tillfällig lag som hastades fram. Invandringspolitiken har blivit så politiskt känslig att breda överenskommelser inte ser ut att vara möjliga, varken i EU eller i Sverige.

Före valet brukade moderatledaren Ulf Kristersson sträcka ut handen till statsministern och S-ledaren Stefan Löfven. Kristersson ville snabbt göra upp med S om en stramare svensk invandringspolitik. De två största partierna delade ett problem. De vill båda ha en mer restriktiv politik än deras samarbetspartners.

Men Stefan Löfven brukade hänvisa till EU och säga att Sverige ska avvakta tills EU tar gemensamt ansvar och skapar en mekanism för att fördela de asylsökande mellan sig. Han var förstås också bunden av regeringssamarbetet med MP.

Nu ser det ut som om varken Löfven eller Kristersson bönhörs. EU diskuterar fortfarande frågan, och regeringen ska mycket snart tillsätta en parlamentarisk utredning om asylpolitiken. Men utsikterna till breda uppgörelser är små, både i unionen och i den svenska riksdagen.

Ungern, Polen, Tjeckien, Slovakien och sannolikt också Österrike kommer att se till att det inte blir någon omfördelning av asylsökande. Medlemsländerna kan ena sig om att bygga murar och bevaka gränser, men inte om att ta emot människor på flykt.

Invandringspolitiken har blivit nerven i den politiska debatten i många länder och den polariserar. Det är mycket svårt att tro att de länder som bygger sin politik kring auktoritär nationalism skulle acceptera en kompromiss.

Ska EU-länder fördela asylsökande blir det troligen enligt den gamla mallen för hur man hanterar frågor där det inte går att komma överens. Vissa går vidare, andra låter bli. Som i fallet med euron eller Schengensamarbetet. Frankrikes president Emmanuel Macron har föreslagit ett sådant samarbete. Det återstår att formulera ett svenskt svar.

Sverige är fortfarande ett av de EU-länder som tar emot flest asylsökande, även om det är en åttondel så många som 2015.

Som en del i 73-punktsuppgörelsen mellan S, C, MP och L tillsätts snart en utredning. De fyra partierna vill bland annat införa en ny humanitär skyddsgrund, vilket kan ge fler asyl i Sverige. Moderaterna har hotat att inte medverka alls om inte utredningen blir bredare och ser över också integrationspolitiken och medborgarskapsreglerna. Men regeringen har bråttom att få fram ett lagförslag och vill endast behandla asylpolitiken.

Den polarisering vi ser i Europa syns också i Sverige. En bred samsyn om migrationspolitiken verkar gå om intet redan innan utredningen har startat. Moderaterna vill inte skaka hand med Miljöpartiet om invandring en gång till. Den nya ledningen ångrar bittert uppgörelsen som förre statsministern Fredrik Reinfeldt (M) gjorde med MP om en generösare politik 2011.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

" Så flyger toppkandidaterna

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Klimatet är en av huvudfrågorna i EU-valet. Men partiernas toppkandidater får svårt att undvika flyget, om de ska veckopendla till parlamentet. En vill flytta, en annan se över mötestekniken och en tredje tycker att det är viktigt att boka rätt flygbolag.

Valet till EU-parlamentet 2019 äger rum mitt i en stor debatt om flygskam och problemen med tågtrafiken i Europa.

Den som ska pendla till Bryssel och Strasbourg får mycket svårt att hinna fram och tillbaka om han eller hon ska undvika flyget.

– Om det skulle ta mig 8–10 timmar att åka till Bryssel hade jag valt tåget. Men i dag går flyget inte att undvika, säger Soraya Post från - Feministiskt initiativ.

Karin Eriksson

Johar Bendjelloul

johar.bendjelloul@dn.se "

" Det är bara genom enighet vi kan finna den styrka som krävs för att bevara vårt europeiska levnadssätt, skydda vår planet och stärka vårt inflytande i världen.

ONSDAG 1 MAJ 2019

Jean-Claude Juncker, EU-kommissionens ordförande, inför kommissionens framtidsmöte nästa vecka. "

" Johan Croneman: Våra kunskaper om EU blir säkert med beröm underkända

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Snart är det val till Europaparlamentet. Se gärna SVT-dokumentären "Bye bye Britain". Där får man en känsla för vad gossarna i Bryssel kan – och vad de inte vet i London. Intressant och pedagogiskt.

Vi är många osäkra som går till valurnorna för att EU-rösta den 26 maj – vad är det vi ska rösta om? Det talas alltid om avståndet till Bryssel (152 mil om du tar bilen ner för att på plats studera makten, och maten!) Handen på hjärtat törs jag nog påstå att de medelsnittliga kunskaperna om Bryssel, Europeiska unionen och hur det funkar är allt från kollektivt undermåliga till rent urusla.

Hur många av oss reder ut de konstitutionella förhållandena och instrumentella skillnaderna mellan EU-parlamentet, kommissionen och Europeiska rådet? Jag tror de flesta av oss blir med beröm underkända i ett kunskapstest i grundläggande Europakunskap. Jag har själv svängt flera gånger. Har gått från ett fundamentalistiskt nej till ett överstatligt överkommando på 70-talet, till ett historiskt motiverat ja till ett europeiskt fredsprojekt i vår tid, under tidigt 2000-tal – de inhemska politiska dimmorna gör det inte direkt lättare att spana ner över kontinenten och orientera sig i ett EU-parlament som man över huvud taget inte har ett förhållande till.

James Graham skrev det mäktiga manuset till den lysande Channel 4-serien "Brexit: The uncivil war", med briljante Benedict Cumberbatch som nej-sidans Dominic Cummings (finns på HBO). Den har många av oss sett, och några ytterligare dokumentärer har väl passerat revy de

senaste två tre åren, plus då hundratals för att inte säga tusentals nyhetsinslag och artiklar om Brexit – och ändå har många av oss till och med haft svårt att greppa bara denna enda enskilda problematik: När EU inte funkar.

Söndagens Dokument utifrån på SVT1, "Bye bye Britain" (av den belgiske filmaren Alain de Halleux) punktmarkerar under mer än ett år den franske chefsförhandlaren Michel Barnier, och tro mig: det är en väldigt pedagogisk film. Michel Barnier är en superskicklig pragmatiker och åtminstone i den här frågan befriande enkel i sin argumentation.

Han redde glasklart ut vad de tre viktigaste frågorna handlar om när det gäller Storbritanniens utträde ur unionen – och det blir faktiskt särskilt glasklart hur politiskt lättjefullt brittiska politiker handskats med hela utträdesfrågan, hur katastrofalt oförberedda de var, och hur deras politiska rävspel totalt fuckade upp (ursäktat lingot) frågan. Konstitutionellt verkar det också vara helt idiotiskt, om man nu tillåts uttala sig såpass hädiskt om urgamla brittiska traditioner – men att ha en helt bindande folkomröstning, och sedan ta beslut utan till exempel ett val emellan, liknar ju en bön om att få besöka det politiska helvetet. Där befinner sig britterna nu, varken mer eller mindre.

De ska omförhandla ungefär 750 komplicerade avtal, det handlar om 3,5 miljoner EU-medborgares framtid i Storbritannien, och 1,5 miljoner britters framtid i Europa, det handlar om nya gränsfrågor, tillgång eller inte till den europeiska inre marknaden.

Michel Barnier och hans handplockade femtio experter, och grymt förberedda förhandlingsdelegation, ställs i de Halleux film mot ett gäng lallande britter som lite lojt verkar släntra förbi förhandlingsbordet och förväntar sig another day in the park, lite snickesnack och så: Färdig!

Det är så här långt en brittisk politisk katastrof – och Michel Barnier både låter och ser på ytan ut som en timid samhällskunskapslärare på

högstadiet när han exemplariskt undervisar både tittare och journalister (han får tala extra tydligt till engelska journalister).

Jag rekommenderar varmt denna excellenta redovisning av de europeiska ståndpunkterna i Brexitfrågan – men det blir också så småningom en bra inblick i vad det EU är som åtminstone Michel Barnier strävar efter. Oavbrutet intressant.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com "

" Gör EU-valet till en kamp om förslag som kan rädda klimatet

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Varför dominerar inte klimatkrisen kampanjerna inför EU-valet? Inom klimatpolitiken kan EU göra verklig skillnad.

För några veckor sedan ställde en av mina grannar en fråga som jag inte har kunnat sluta att tänka på sedan dess.

Det var vårstädning av gården och när korvgrillningen kom i gång ville hon tala med mig om EU-valet.

Hon var upprörd över att partierna inte tog klimatpolitiken på större allvar och undrade: Varför möter inte politikerna vår oro och låter klimatfrågan dominera EU-valet? Hon hade förväntat sig en mycket mer intensiv klimatdebatt.

Opinionsmätningarna visar att hon inte är ensam. Väljarna anser att klimatet är den viktigaste valfrågan och det är rätt sorgligt att partierna inte gör allt för att mobilisera det stora engagemang som faktiskt finns. Ett EU-val är dessutom bästa tänkbara tillfälle för en klimatdebatt som tar sikte på framtiden.

Det märkliga är nämligen att EU, den dammiga gamla kol- och stålunionens efterföljare, faktiskt är som gjord för att kunna göra något åt vår tids klimatkris.

”Gårdagens suveräna stater kan inte längre lösa dagens problem”, skrev Jean Monnet, mannen som presenterade idén bakom kol- och stålunionen. Den beslutsmetod som Monnet föreslog innebar därför ett helt nytt sätt att klubba tvingande lagar som skulle gälla över nationsgränserna.

Det var en uppseendeväckande tanke, också på 1950-talet. Många av nationalstatens ivrigaste försvarare – från höger till vänster – avskydde Monnets metod, och så är det än i denna dag.

EU:s överstatliga lagstiftningsmakt måste förstås användas med måtta, sans och balans.

Monnet underskattade det demokratiska underskott som byggdes in i unionen och därför ska EU-makten inte lägga sig i allting. Men för att göra något åt klimatkrisen är EU:s beslutsmetod mycket bra.

Inget enskilt land kan påverka de globala klimatförändrande utsläppen särskilt mycket på egen hand. Och FN:s avtal bygger på frivilliga åtaganden. Men EU har makt och möjlighet att driva igenom klimatlagar som medlemsländerna måste följa. Annars väntar rättegång i EU-domstolen och dryga böter.

Det är den enda övernationella organisation i hela världen som fungerar på så sätt. Tack vare Monnets metod har EU också lyckats göra en hel del som går i rätt riktning.

Inte tillräckligt, eftersom utsläppen åter ökar något, men mellan 1990 och 2016 minskade utsläppen av koldioxid i EU med 24 procent.

Det nu gällande EU-målet, som är att minska utsläppen med 20 procent senast 2020, uppnåddes därför redan 2015.

Delvis är detta ett resultat av att den europeiska ekonomin har haft problem, men inte enbart. Det har också funnits en politisk vilja att få ned utsläppen.

Inom klimatpolitiken har EU-parlamentet lagstiftande makt och under den gångna mandatperioden har parlamentet varit med om att stifta en lång rad nya, tuffare klimatlagar som förhoppningsvis kommer att göra skillnad.

Det gäller till exempel ETS, handeln med utsläppsrätter, och den så kallade ansvarsfördelningsförordningen, som anger hur stora utsläpp medlemsländerna får ha inom till exempel trafiken och andra områden som inte ingår i ETS. Dessa skärpta EU-lagar kommer antagligen att

tvinga ned utsläppen framöver. Det finns också långtgående planer på hur EU ska gå vidare.

EU-kommissionen har presenterat en mycket radikal strategi som innebär att EU ska vara så kallat ”klimatneutralt” 2050, vilket betyder nettonollutsläpp av växthusgaser. Om den strategin ska bli verklighet lär det krävas hårt politiskt arbete under de kommande åren.

Här finns alltså hur mycket som helst att diskutera.

En fråga som förtjänar debatt är till exempel varför så många svenska partier säger nej till en koldioxidskatt i EU.

Det sägs att systemet med utsläppshandel är ett bra alternativ. Att skattepolitik är nationellt beslutad och att det därför är svårt att få igenom en EU-skatt på koldioxid, eftersom flertalet medlemsländer inte vill ha en sådan. Samt att skatt på utsläpp måste gälla i hela världen för att vara meningsfull.

Allt detta är förvisso sant. Samtidigt är nästan alla forskare överens om att en global skatt på koldioxid skulle vara det enskilt enklaste, snabbaste och mest effektiva sättet att få ned utsläppen i världen. Varför skulle inte EU kunna gå i bräsch för en sådan global klimatskatt, även om det tar tid att genomföra?

Det är också svårt att begripa varför inte EU skulle kunna ha en gemensamt beslutad minimiskatt på koldioxid, när unionen redan har regler för samordning av till exempel mervärdesskatt.

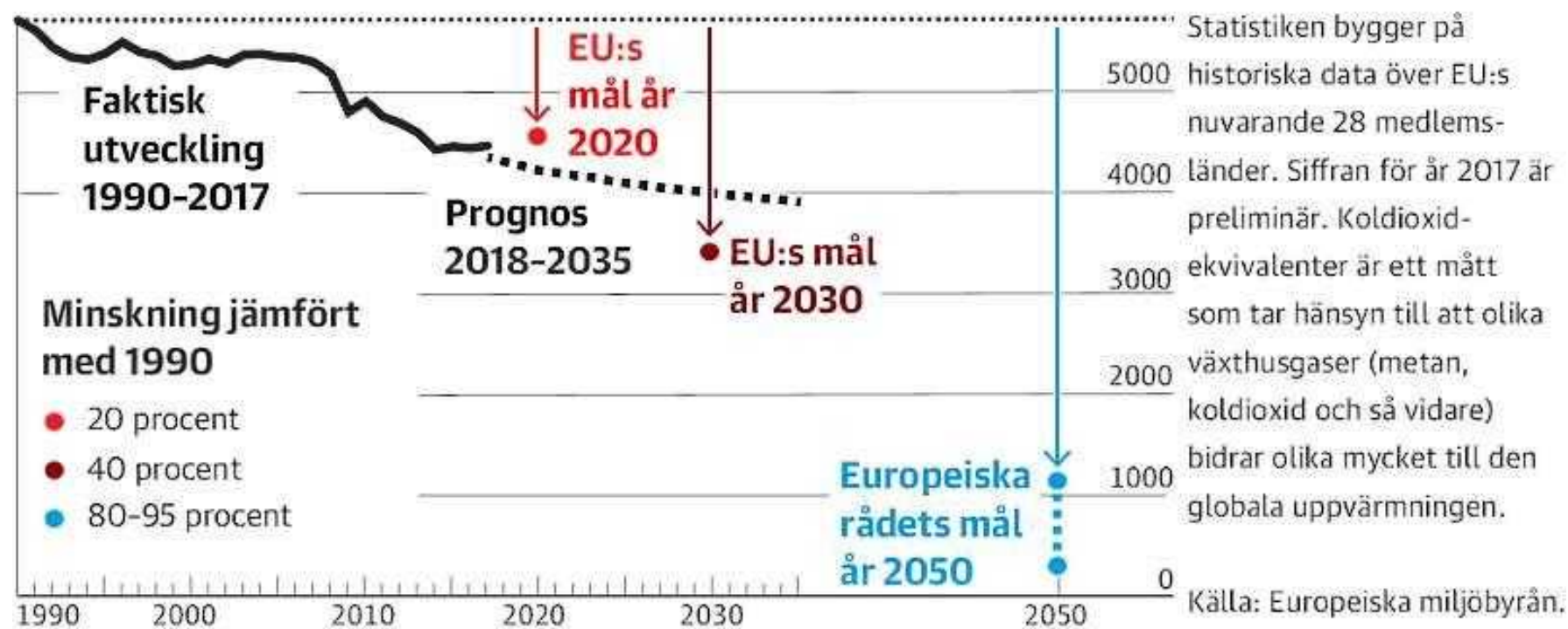
Med tanke på klimatkrisens allvar är det rätt överspänt att betrakta skatter som det nationella självbestämmandets heliga graal.

Min granne ställde helt enkelt en väldigt bra fråga: Varför öser inte partierna förslag över oss om vad EU kan göra för att minska utsläppen? Om politik har uppgift och mening är det här och nu.

Annika Ström Melin journalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. "

EU-ländernas utsläpp av växthusgaser 1990-2017 - och EU:s tre mål

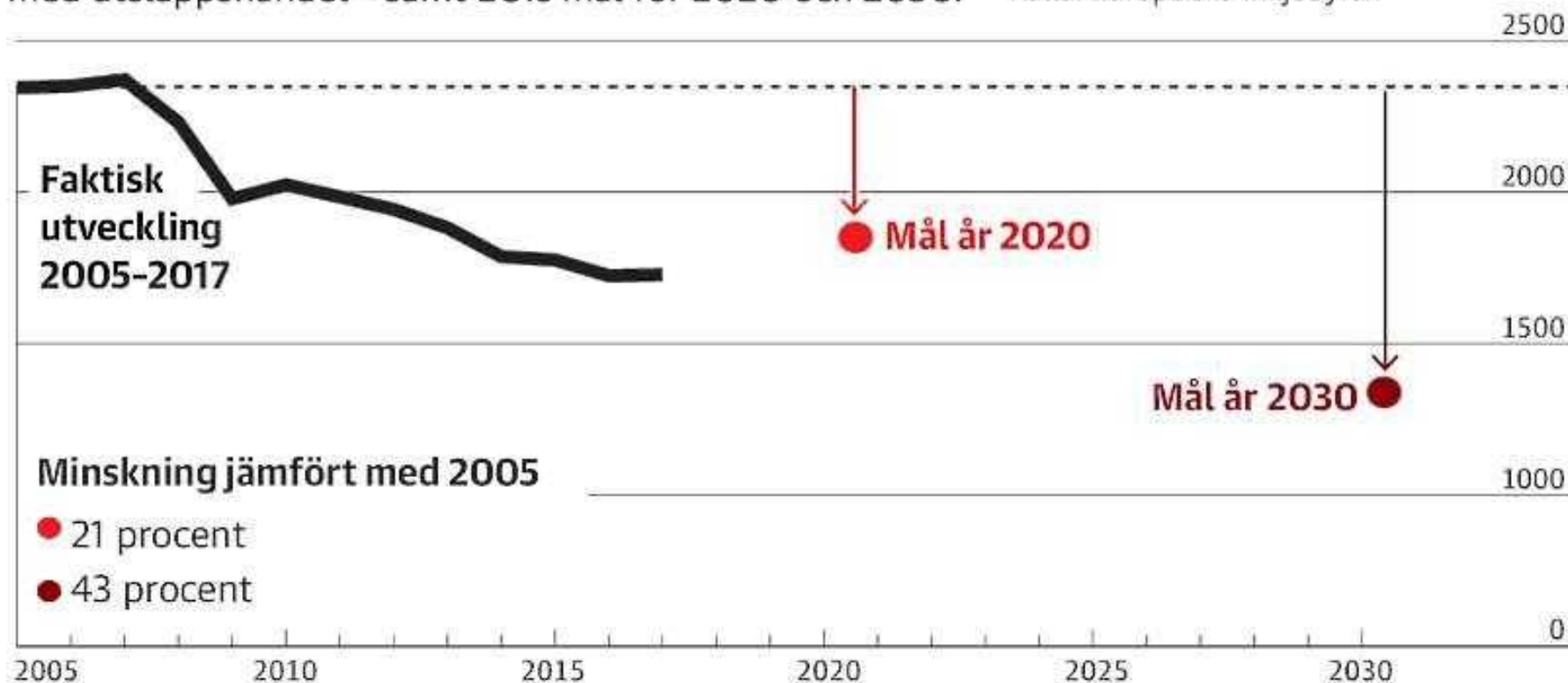
Miljoner ton koldioxidekvivalenter växthusgaser i EU - samt målen för 2020, 2030 och 2050.

Utsläpp från företag och flyg i EU:s utsläppshandelssektor – och EU:s mål

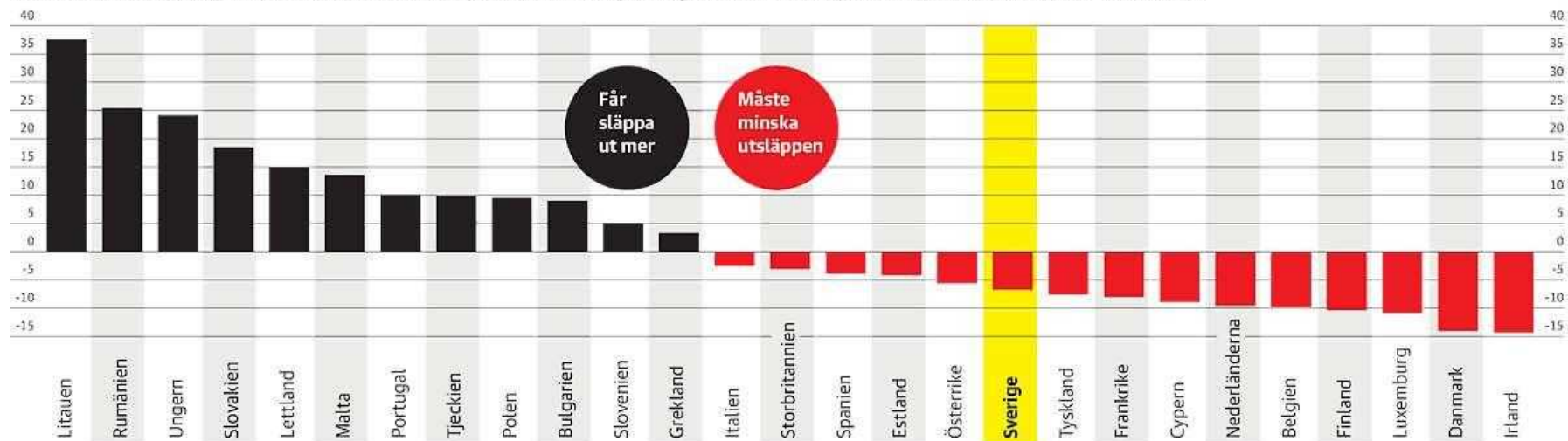
Miljoner ton koldioxidekvivalenter växthusgaser i EU:s system

med utsläppshandel – samt EU:s mål för 2020 och 2030. Källa: Europeiska miljöbyrån

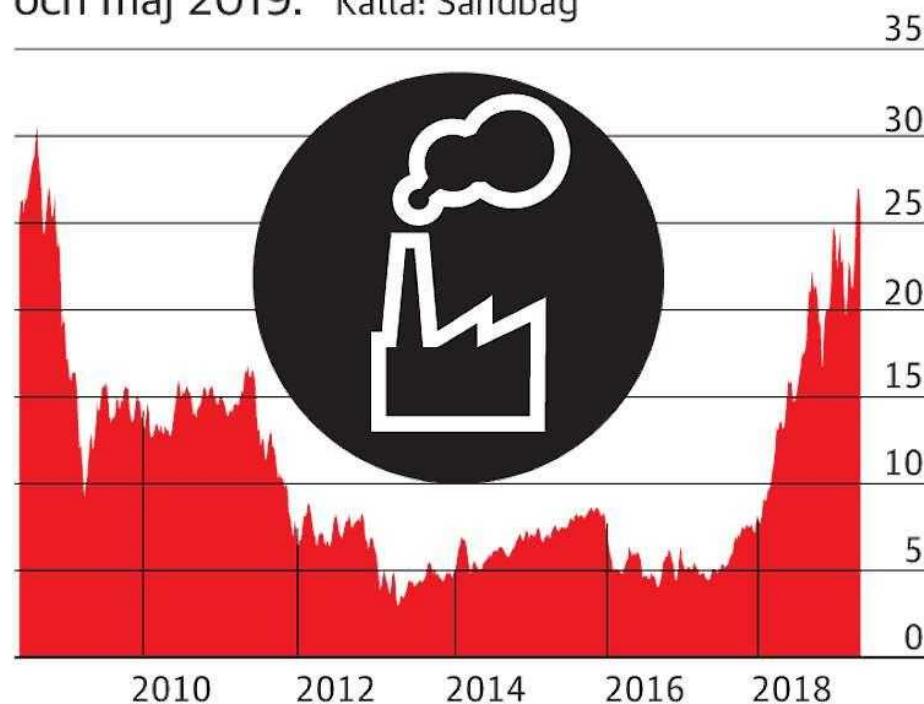
2020-mål per land jämfört med beslutsåret 2009

EU:s 2020-mål fördelat per medlemsland. Grafen visar procents minskning/ökning som landet får ha jämfört med beslutsåret 2009. Källa: Eurostat

Priset på utsläppsrätter

Marknadspris i euro på en utsläppsrätt (motsvarar ett ton koldioxidekvivalenter växthusgaser) mellan april 2008 och maj 2019. Källa: Sandbag

" Fakta i frågan: Hur effektiv är EU:s klimatpolitik?

TORSDAG 16 MAJ 2019

För tio år sedan klubbade EU en lag där varje medlemsland tilldelades ett utsläppstak. Syftet var att EU-länderna gemensamt skulle minska utsläppen av växthusgaser. DN:s granskning visar att målen för tolv av de dåvarande 27 medlemsländerna i själva verket innebar att de tilläts höja sina utsläpp. Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

Vid ett möte i Kyoto i Japan år 1997 enades en rad länder om att reglera utsläppen av växthusgaser. I överenskommelsen, *Kyoto-protokollet* under FN:s klimatkonvention, lovade industriländerna att minska sina utsläpp med drygt 5 procent i genomsnitt under åren 2008–2012 jämfört med 1990. Avtalet förlängdes senare till år 2020. I december 2015 enades världens länder om ytterligare ett avtal under klimatkonventionen, *Parisavtalet*. Målet blev att den globala temperaturökningen ska hållas väl under två grader och helst begränsas till 1,5 grader. Det krävs radikala utsläppsminskningar för att lyckas. Annars riskerar vi enligt FN:s klimatpanel att få stora – och eventuellt oåterkalleliga – effekter på jordklotet. EU står för ungefär 9 procent av världens årliga utsläpp av växthusgaser. Unionen har varit drivande för att få till stånd dessa avtal.

Med utgångspunkt i Kyotoprotokollet och Parisavtalet har EU:s medlemsländer gemensamt formulerat mål om hur mycket utsläppen ska minska till vissa år jämfört med 1990:

Till år 2020 ska utsläppen minska med 20 procent. Målet klubbades av ministerrådet och Europaparlamentet inför klimatmötet i Köpenhamn år 2009.

Till år 2030 ska utsläppen minska med minst 40 procent. Målet beslutades år 2014 av Europeiska rådet som består av medlemsländernas stats- eller regeringschefer. Fyra år senare enades ministerrådet och Europaparlamentet om lagstiftning för hur målet ska nås.

Europeiska rådet uttryckte år 2009 dessutom en vision om att utsläppen till år 2050 ska minska ”med 80 till 95 procent”.

Mellan 1990 och 2017 minskade utsläppen av växthusgaser inom EU med 22 procent. Målet om 20 procents minskning till år 2020 är således redan uppnått:

Se grafen "EU-ländernas utsläpp av växthusgaser 1990–2017 – och EU:s tre mål"

EU:s 2020-mål uppnåddes redan år 2014. Därefter har utsläppen ökat marginellt, cirka 1 procent mellan 2014 och 2017. Detta har skett trots att kurvan skulle ha behövt peka nedåt för att begränsa den globala temperaturökningen.

Det är möjligt att bakslaget delvis beror på att målet uppnåddes i förtid och att länderna därmed ”lutade sig tillbaka”. En bättre konjunkturutveckling har definitivt varit en viktig bidragande orsak. Men utfallet i kombination med larmrapporterna från FN:s klimatpanel gör det uppenbart att 2020-målet inte var tillräckligt ambitiöst. När målet bestämdes, år 2009, hade utsläppen jämfört med basåret 1990 redan minskat med 16 procent. Det återstod alltså bara 4

procentenheters minskning mellan 2009 och 2020 för att nå målet det senare året. EU:s två andra mål, för 2030 och 2050, innebär en väsentligt högre minskningstakt. Men inte heller dessa mål är enligt FN:s klimatpanels bedömning tillräckliga om temperaturökningen ska begränsas till 1,5 grader.

För att uppnå en så pass låg temperaturhöjning skulle utsläppsminskningen i EU mellan 1990 och 2030 behöva vara minst 63 procent, helst minst 72 procent. Beräkningen har gjorts av Naturvårdsverket och bygger på de modeller som FN:s klimatpanel har skapat för att bedöma vad som krävs för att nå 1,5-gradersmålet. Det ligger alltså långt över EU:s mål om minst 40 procent till 2030.

Dessutom bedömer EU:s miljömyndighet EEA att unionen, som det ser ut, inte ens kommer att nå 2030-målet. Målet är alltså för lågt samtidigt som medlen för att nå det är otillräckliga.

EU:s mål utgör grunden i unionens klimatpolitik. Det är utifrån dessa som EU beslutar om åtgärder. Systemet kan vara lite svårt att förklara, men låt oss ändå göra ett försök. När utsläppen av växthusgaser inom EU regleras så delas ekonomin in i två delar:

Utsläppshandelsektorn. Den omfattar cirka 13 000 anläggningar inom industri- och energiproduktion, varav 750 i Sverige. Utsläppshandeln omfattar även flygresor inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EU-länderna, Island, Liechtenstein och Norge). Den icke-handlande sektorn. Den omfattar resten av ekonomin. Ditt hör exempelvis transporter, jordbruket, bostäder och små industrianläggningar som inte omfattas av utsläppshandelssystemet. Utsläppen regleras på olika sätt beroende på från vilken av dessa två sektorer de sker. Varje sektor har ett eget mål och tillsammans summerar de till det totala målet för EU, det vill säga en minskning jämfört med 1990 på 20 procent till år 2020 och på minst 40 procent till år 2030. Ett pedagogiskt problem är dock att EU i sina uppföljningar av målen räknar om procentsatserna med ett annat

jämförelseår – 2005 i stället för 1990. I praktiken har det ingen betydelse, men det gör det svårare för utomstående att förstå: Målet till år 2020 om en minskning på 20 procent jämfört med 1990 innebär detsamma som en minskning med 14 procent jämfört med 2005.

Målet till år 2030 om en minskning på minst 40 procent jämfört med 1990 innebär detsamma som en minskning med minst 36 procent jämfört med 2005.

Med andra ord: två mål, två sätt att räkna men fyra sätt att presentera målen.

Låt oss nu återgå till de två kategorierna av utsläpp:

1 Utsläppshandeln

Varje anläggning som omfattas av systemet med utsläppshandel tilldelas ett visst antal utsläppsrätter. En utsläppsrätt motsvarar ett ton koldioxidekvivalenter växthusgaser. Exempelvis fick cementfabriken i Slite på Gotland förra året 1,2 miljoner utsläppsrätter och måste därmed hålla sig inom denna nivå om man inte köper ytterligare rätter på marknaden. Principen är enkel: snaran dras successivt åt – varje år sänks antalet utsläppsrätter som tilldelas. Syftet är att anläggningarna själva ska initiera åtgärder för att minska sina utsläpp, till exempel genom att satsa på fossilfri teknik. Om en anläggning släpper ut mer än sitt utsläppstak måste alltså bolaget köpa utsläppsrätter på marknaden av företag som har ett överskott. Omvänt kan en anläggning som minskat utsläppen sälja utsläppsrätter. Ansvaret för dessa utsläpp ligger med andra ord på företagen, men under övervakning av EU-kommissionen. Det är kommissionen som beslutar om utsläppstaken.

För att nå 2020-målet behöver de cirka 13 000 anläggningar och flyget som alla omfattas av systemet tillsammans minska sina utsläpp med 21 procent jämfört med 2005. Mellan 2005 och 2017 minskade utsläppen

i utsläppshandelssystemet med 26 procent. Målet för år 2020 nåddes redan år 2014:

Se grafen "Utsläpp från företag och flyg i EU:s utsläppshandelssektor – och EU:s mål"

Utsläppsrätterna köps och säljs på en marknad, ungefär som på börsen. Ett problem är att marknadspriserna på utsläppsrätterna har varit alldeles för låga. Som lägst var nivån år 2013. Då var priset nere på cirka tre euro per utsläppsrätt, det vill säga tre euro per ton koldioxidekvivalenter växthusgaser. Det låga priset minskade drivkrafterna för anläggningarna att minska sina utsläpp. De låga priserna hängde samman med att det uppkom ett stort överskott av utsläppsrätter som inte använts av innehavarna utan som sparades för framtida bruk. Det berodde till stor del på att industriproduktionen föll under den internationella finanskrisen och efterföljande lågkonjunktur. År 2017 beslutade Europaparlamentet och ministerrådet att reformera systemet. De gjorde att antalet utsläppsrätter kommer att minska efter år 2019. Dels kommer den årliga minskningen av hur många utsläppsrätter som släpps på marknaden att vara större (1,74 i stället för 2,2 procent), dels kommer en viss andel av utestående sparade rätter som inte använts att placeras i en ”marknadsstabilitetsreserv”. När denna reserv överstiger en viss nivå ska de överskjutande utsläppsrätterna annulleras. Så fort reformen aviserades steg priset på utsläppsrätter. För närvarande är priset 26 euro per utsläppsrätt:

Se grafen "Priset på utsläppsrätter"

Även flygresor inom EU, Island, Liechtenstein och Norge ingår i handeln med utsläppsrätter. Övriga internationella flygresor ingår inte i EU:s statistik, mål eller åtgärder. Däremot pågår ett internationellt

arbete för att framöver försöka stabilisera flygets utsläpp, men detta är långt ifrån färdigförhandlat.

2 Den icke-handlande sektorn

Ansvar för övriga utsläpp, inom den icke-handlande sektorn, ligger på respektive medlemsland. Europaparlamentet och ministerrådet har efter förhandlingar gjort en inbördes fördelning av utsläppsminskningen. Varje land har fått ett beting. I praktiken är det en procentsats med vilken respektive land ska minska sina utsläpp mellan 2005 och 2020 respektive mellan 2005 och 2030. Sveriges procentsats är 17 procent för 2020-målet och 40 procent för 2030-målet.

EU-länder som inte klarar sina mål kan få köpa så kallade utsläppsenheter från länder som har överskott. Det påminner om systemet med utsläppshandel. Tanken är att ett land som Sverige, som redan har gjort mycket för att reducera sina utsläpp i sektorn och därför har svårt att göra mer till rimliga kostnader, ska kunna köpa utsläppsenheter från ett land, säg Bulgarien, som fortfarande har många "långt hängande" frukter kvar vad gäller utsläppsminskning. Då sker utsläppsminskningarna där det kostar minst att göra dem, vilket är samhällsekonomiskt effektivt och gynnar alla.

Den svenska regeringen har som enda medlemsstat annullerat allt överskott av utsläppsenheter för de år som redovisats sedan 2013, vilket innebär att utsläppsenheterna inte kan säljas och att systemet skärps.

Det är lätt att bli förvirrad av procentsatserna och de olika jämförelseåren. Den EU-lagstiftning som formulerar de olika ländernas beting för 2020-målet beslutades år 2009, det vill säga fyra år efter det basår som används vid jämförelserna. Länderna kunde således räkna hem eventuella minskningar som redan hade skett – mellan 2005 och 2009. Det blir särskilt intressant med tanke på att det

har funnits en generell trend i EU med minskande utsläpp i åtminstone tre decennier.

Med utgångspunkt från 2009 års värden har DN undersökt ländernas utsläpp de aktuella åren och vilken förändring det i praktiken blir jämfört med målen för år 2020. Tolv av de dåvarande 27 länderna tilldelades mål som innebär att de kunde öka utsläppen. Tre av dem (Litauen, Rumänien och Ungern) tilläts öka dem med mer än 20 procent.

Se grafen "2020-mål per land jämfört med beslutsåret 2009"

Procentsatserna har bestämts utifrån bland annat bnp per capita. Ett skäl till de stora skillnaderna är också att länderna har kommit olika långt i omställningen till exempelvis förnybar energi.

Sex länder är på väg att missa sina 2020-mål: Belgien, Finland, Tyskland, Irland, Malta och Polen.

I växter och mark sker både upptag och utsläpp av växthusgaser. Om skogstillväxten med tiden är större än avverkningen så ökar dock nettoupptaget, vilket kan lagras i exempelvis träprodukter. Från år 2021 blir det obligatoriskt att följa upp även utsläpp och upptag från markanvändning och skogsbruk. En del av det redovisade nettoupptaget kan sedan användas för att uppnå målen i den icke-handlande sektorn.

Förutom de mål som vi hittills har beskrivit finns även andra mål, exempelvis för andelen förnybar energi och för energieffektivisering. EU bedriver även ett internationellt arbete för att hjälpa länder utanför EU. År 2017 uppgick EU-kommissionens bistånd till utvecklingsländer i klimatarbetet till 2,8 miljarder euro.

Möjligheterna att begränsa den globala temperaturökningen är avhängigt den globala utsläppsutvecklingen. Det krävs omfattande

insatser i snart sagt alla världens länder för att klimatmålen ska nås, inte bara i Sverige eller EU.

De utsläpp som står i fokus för EU:s mål och huvudsakliga åtgärder bygger på statistik över utsläpp som sker inom unionens gränser. Den baserar sig på internationella överenskommelser om att utsläppen räknas där de uppstår. Skälet är att utsläppen inom ett land går att kontrollera. Men samtidigt tillgodoses en stor andel av Sveriges och övriga medlemsländers konsumtion av import. När de varor som vi importerar tillverkas i andra länder leder detta till utsläpp där. Termen "koldioxidläckage" lyfts ibland fram i debatten. Den syftar på att utsläppsminskningar i ett land kan leda till att andra länder ökar sina utsläpp. Så till exempel kan hårda regleringar eller höga koldioxidskatter i ett land leda till att företag flyttar sina verksamheter till länder med mindre ambitiösa utsläppsmål.

Det är upp till varje land att utöver EU-målen bestämma egna, mer ambitiösa mål. Sverige beslutade år 2017 om ett klimatpolitiskt ramverk med tuffare krav. Sveriges utsläpp av växthusgaser är bland de lägsta inom EU. Det gäller oavsett om vi räknar utsläpp per person eller utsläpp som andel av bnp. En viktig orsak till Sveriges relativt låga utsläpp är att den svenska elproduktionen använder fossila bränslen i mycket liten grad och att vi har fasat ut olja för uppvärmning av bostäder.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

1 EU:s klimatpolitik bygger på uppsatta mål – 20 procents minskning från 1990 till 2020 och minst 40 procents minskning från 1990 till 2030. Utifrån dessa mål utformar unionen sina insatser som i huvudsak innefattar krav på de olika medlemsländerna och utsläppstak.

2 EU:s mål är inte tillräckligt ambitiösa om den globala temperaturökningen ska begränsas till 1,5 grader. Målet för år 2020 sattes så lågt att det uppnåddes redan 2014.

3 Trots att utsläppen av växthusgaser behöver minska fick tolv EU-länder år 2009 delmål som innebar att de till år 2020 tilläts öka sina utsläpp. "

"Svaret i korthet

" Europeisk superallians ska mota högerextrema

DN TORSDAG 16 MAJ 2019

En politisk allians som löper från Alexis Tsipras vänster till Emmanuel Macrons mittenparti. Det är europeiska socialdemokraternas plan för att stoppa de högerextrema från inflytande i EU. Den ska också matcha fram S-kandidaten Frans Timmermans att bli ordförande för EU-kommissionen. DN följde honom på kampanjturné i norra Portugal och fick en intervju.

Porto

Frans Timmermans reser som en skottspole över kontinenten för att jaga röster i Europavalet. Amsterdam en dag, Rom nästa, sedan Bryssel. Under torsdagen är han i Stockholm och därefter väntar Berlin.

Om en vecka inleds valet i hans hemland Nederländerna samt i Storbritannien. Timmermans är just nu vice ordförande i EU-kommissionen, men siktar som toppkandidat (Spitzenkandidat) för socialdemokraterna till att ta över ordförandeskapet efter Jean-Claude Juncker.

Den dag som DN hänger Frans Timmermans i hämlarna är han i ett av Europas starkaste S-fästen, Portugal. Han kampanjar i regionerna kring näst största staden Porto. I en stor hangar på landsbygden har runt 1 500 socialdemokrater bänkat sig runt långbord med bröd, vin, ost, korvar och oliver. De ska äta och lyssna på Timmermans, på sin premiärminister António Costa och flera andra av landets S-politiker. I den burkiga högtalaren spelas socialistiska kampsånger. Talarna avlöser varandra och avslutar sina inlägg med "leve socialismen",

"leve Portugal", "leve Europa" och liknande. Flera höjer en knuten vänsternäve.

António Costa talar om kampen mot de högerextrema och att det behövs en politisk allians, från Greklands Tsipras till Frankrikes Emmanuel Macron, för att bekämpa den.

– Det som är absolut viktigast är att försvara frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Alla andra saker kommer i andra hand. I Frankrike är det därför alla mot Nationella Fronten, säger Costa till DN efter sitt tal.

Nationella Fronten är gamla namnet på Marine Le Pens högernationalistiska parti. Sedan förra året har partiet ett nytt namn med lite mildare framtoning, Nationell Samling.

När Emmanuel Macrons parti En Marche nyligen höll ett valmöte med andra mittenpartier i Strasbourg sände Portugals premiärminister via Twitter en särskild lyckönskan till dem, trots att han alltså tillhör en annan politisk grupp.

Men Costa och övriga S-ledare har mer i sikte än bara kampen mot de högerextrema. De europeiska socialdemokraterna måste bygga allianser för att matcha fram sin kandidat Frans Timmermans till EU:s toppjobb.

Och det som tidigare såg ut som ett nästan oöverbinnerligt gap till huvudmotståndaren Manfred Weber, kandidat för EPP-gruppen där svenska moderater och kristdemokrater ingår, har krympt.

Beskedet att Storbritannien trots allt deltar i EU-valet gynnar S&D-gruppen (där svenska S och Fi ingår) som får ett tillskott av Labourledamöter. EPP får däremot inget tillskott alls eftersom inget brittiskt parti är medlem i den gruppen. Det tidigare gapet mellan EPP och S&D på kanske 50 ledamöter har den senaste månaden därför krympt till 20–30, av totalt 751 ledamöter.

Till det kommer att Ungerns Viktor Orbán deklarerat att hans parti numera inte stödjer Weber, vilket betyder att EPP-kandidaten kanske förlorar ytterligare 15 röster.

– Om Orbán lämnar EPP-familjen är vi väldigt nära. Jag tror vi kan bli största parti. Även om vi kommer strax efter och blir nummer två tror jag att med progressiva krafter kan jag bygga en majoritet runt min kandidatur, säger Frans Timmermans till DN.

I debatter har han sagt att han vill bilda en allians med de gröna partierna och med vänstern i Europaparlamentet.

Pågår det redan förhandlingar med dem?

– Nej, erbjudandet finns där, men före valet vill jag inte sätta mig i ett förhandlingsrum, säger Frans Timmermans.

Går det att samarbeta med liberala gruppen?

– Ja, men då måste de bestämma vilka de vill vara. Ser du på Macron är han på exakt samma sida som vi när det gäller europeiska värderingar, men bredvid honom sitter Ciudadanos som i Spanien lierat sig med de högerextrema.

Även om inte Timmermans börjat förhandla med potentiella koalitionsparter har andra gjort det för hans räkning.

– Vi har gett António Costa och Pedro Sánchez (Spaniens premiärminister) i uppdrag att förhandla för vår socialdemokratiska grupp om vad vi ska göra efter valet. På toppmötet i Sibiu nyligen träffade de Mark Rutte och Charles Michel, liberala premiärministrar i Nederländerna och Belgien. Då bestämdes att vi ska börja en diskussion med liberalerna, berättar Frans Timmermans.

Kravet han ställer på dem är alltså att de måste klargöra i vilken politisk riktning som deras grupp rör sig.

– Vi vill inte under några omständigheter bli lierade med de högerextrema. Där vill jag vara kristallklar. Varenda väljare i Europa ska veta att den socialdemokratiska gruppen inte tänker gå i lag med högerextrema.

Men det räcker inte med att nå en majoritet i parlamentet. De som slutligen föreslår vem som ska bli kommissionens ordförande är EU:s 28 stats- och regeringschefer. Det namn som det ryktas mest om i den

kretsen är ett annat med i EPP-anknytning, konservativa fransmannen Michel Barnier som är EU:s Brexitförhandlare.

Hur ska du övertyga stats- och regeringscheferna att du ska vara deras förslag, inte Barnier?

– Han är väl ingen kandidat, frågar Timmermans retoriskt.

Han, liksom många andra, är väl medveten om att Michel Barnier just nu dyker upp lite här och där i EU för att diskutera Brexitprocessen. Som av en händelse handlar det också om EU:s framtid.

– Jag vet att han kampanjar, men skulle han bli kandidat måste EPP släppa den kandidat som de har nu. Jag kan inte se att de gör det. Det vore en käftsmäll mot parlamentet.

Att avståndet i opinionen krymper mellan EPP och S&D-gruppen beror inte på att socialdemokraterna ökar. Tvärtom.

Opinionsmätningarna visar att S&D kommer att backa rejält, men EPP tappar ytterligare lite mer. Ökar gör i stället främst liberaler och högerpopulister och -nationalister.

Frans Timmermans anser att tiden är över när det fanns stora, -dominerande partier.

– Varje politiker måste förstå att väljarna har mer fristående relation till sitt parti. Du kan aldrig lita till en stark väljarbas. Men uppmuntrande är att när du har förlorat kan du alltid komma tillbaka. Portugals premiärminister António Costa anser för sin del att tankegångarna om att socialdemokratin är på ständig tillbakagång tillhör historien.

– Vår socialdemokratiska familj håller på att återhämta sig, säger han och räknar upp hur många av EU:s stats- och regeringschefer som tillhör de olika politiska grupperingarna.

Nio ingår i EPP, åtta är liberaler och sex ingår i S&D-gruppen där Greklands Tsipras är associerad.

– Nu väntar vi in en finsk premiärminister och en dansk, säger Costa.

I Finland pågår regeringsförhandlingar och inför danska valet den 5 juni leder S klart. Då blir S&D-gruppen åtta, samtidigt som liberalerna krymper. Sedan behövs bara en Macron som flankstöd för att socialdemokraterna ska bli lika stora som EPP.

Pia Gripenberg"

"Frans Timmermans

Född 1961 i nederländska Maastricht. Fullständigt namn Franciscus Cornelis Gerardus Maria Timmermans: "Jag är nog sista generationen katolska nederländare som döptes med latinska namn." Gift för andra gången. Fyra barn, två flickor och två pojkar. Examen i fransk litteratur, juridik och historia.

Talar flytande franska, engelska, italienska och ryska utöver sitt modersmål. Var först medlem i liberala D66, sedan 1990 aktiv i socialdemokratiska PVDA. Är i dag EU-kommissionens första vice ordförande. Har tidigare varit regeringsmedlem i Nederländerna, bland annat utrikesminister.

Fakta. Europas socialdemokrater

De starkaste och svagaste fästena i EU för partier i S&D-gruppen enligt nyhetssajten Politicos (procent):

Malta: 57

Portugal: 33

Bulgarien: 33

Spanien: 29

Rumänien och Österrike: 27

...

Grekland: * 9

Nederländerna: 8

Tjeckien: 6

Frankrike: 5

Irland: 4

* Två partiers totala värde. Ett av dem lär hamna under spärren. "

" En annan kamp är möjlig

DN TORSDAG 16 MAJ 2019

Den 23 till 26 maj går ett polariserat, konfliktfyllt och politiskt - sargat Europa till parlamentsval. Finns det fortfarande hopp om EU-projektet? DN Kultur har bett tre skribenter att välja ut och skriva om varsin symbolmättad plats i Europa. I dag: Rebecka Kärde om Dresden.

1 I Dresden förra året ägde en omskriven litteraturdebatt rum.

Författarna Durs Grünbein och Uwe Tellkamp, födda 1962 respektive 1968, möttes på scen i sin gemensamma hemstad för att diskutera läget för yttrandefriheten. Tellkamp hade tidigare uttryckt oro för att Tyskland förvandlats till en "åsiktsdiktatur", samt undertecknat ett upprop mot hur högerextrema småförlag behandlats på bokmässan i Frankfurt.

I debatten stod Tellkamp fast vid sin samhällsdiagnos. Mest uppmärksammat blev hans påstående att 95 procent av de människor som söker asyl i Tyskland inte har något verkligt skyddsbehov, utan bara vill utnyttja socialförsäkringssystemet. Enligt en studie av Elmar Brähler och Oliver Decker från universitetet i Leipzig håller drygt 60 procent av tyskarna med honom; Grünbein gjorde det inte. Diskussionen åskådliggjorde en vid det här laget välbekant polarisering, i det frågekomplex som – oavsett om frågorna är rätt ställda eller ej – mer än något annat präglar den europeiska samhällsdebatten. På ena sidan de invandringsvänliga liberalerna, på den andra de kritiska traditionalisterna. Och Dresden är en prisma genom vilken denna kulturkamp väl låter sig studeras.

2 Dresden ligger i den del av östra Tyskland som fram till 1989 var DDR. På senare år har staden varit föremål för en hel del negativ

uppmärksamhet. Här grundades till exempel den högerextrema rörelsen Pegida, känd för sina antimuslimska måndagsprotester. Lika illa beryktat är resten av förbundslandet Sachsen där Dresden är huvudstad. Efter ett flertal pogromliknande attacker mot flyktingar har orter som Heidenau, Freital, Chemnitz och Bautzen i det allmäntyska medvetandet blivit synonyma med rasistiskt våld.

Två timmar från Dresden med tåg ligger Berlin. Där bor jag, och där träffar jag ofta människor från Sachsen som flyttat därifrån. Alla hänvisar till rasismen. En vän med arabiskt påbrå säger att han aldrig fått så hatiska blickar som i Dresden. Främlingsfientligheten är statistiskt välbelagd: i delstatsvalet i slutet av maj, som infaller samma dag som EU-valet, planerar knappt var fjärde väljare att rösta på högerpopulistiska Alternative für Deutschland, vilket skulle göra dem till näst största parti efter kristdemokratiska CDU.

Men rasismen är förstås inte begränsad till AfD. Ska man tro den årliga undersökningen Sachsen-Monitor, anser 56 procent av invånarna i Sachsen att Tyskland har blivit överfremdet – överbefolkat av främlingar – av all invandring. 41 procent tycker att det borde vara förbjudet för muslimer att bosätta sig i landet överhuvudtaget.

3 Jag kommer till Dresden på en tisdag. Dagen innan har Pegida haft sitt 180:e måndagsmöte framför det stora operahuset Semperoper. Som de flesta äldre byggnader i Dresden bombades operan till spillror av de allierade i februari 1945. Sedan 30 år står den där på nytt, och de anställda är mycket bekymrade över att sammankopplas med aktiviteterna utanför. När jag var här senast, vintern 2016, släckte man varje måndag lamporna på fasaden så att Pegida fick tala i mörker. Bombningen – där innerstan totalförstördes och mer än tjugotusen människor dog – är ett kollektivt trauma, och en avgörande beståndsdel i den offermyt som odlats i Dresden sedan dess. Man anser sig missförstådda, särbehandlade, förtryckta: först under kriget, sedan i DDR, nu av regeringen Merkel. Patriotismen förstärks av

åsikten att Dresden, med sina många renässansslott, kavaljershus och barockkyrkor, ändå är Tysklands allra vackraste stad.

Och det stämmer! För Dresden är också Caspar David Friedrichs målningar av Elbedalens mjuka landskap, eller den unge Heinrich von Kleists hänförelse inför konstsamlingarna, som redan för två sekel sedan hörde till Europas mest imponerande. I förkrigstidens Dresden rådde, enligt författaren Erich Kästner, en alldeles särskild samklang mellan nutiden och det förflutna: ”Historia, konst och natur svävade över staden och Elbedalen, från Meißner Dom till Großsedlitzer Schloßpark, som ett av sin egen harmoni förtrollat ackord.”

Citatet är hämtat ur Kästners självbiografiska barndomsskildring ”Als ich ein kleiner Junge war” (”När jag var en liten pojke”) från 1957. Här beskrivs Dresden som den mest underbara plats som någonsin existerat. Och det går inte att ta miste på Kästners sorg över vad bombandet ställt till med. När han kommer tillbaka efter kriget – från vilket han flydde med en påhittad filminspelning som täckmantel – finns ingenting kvar, bara spöken.

Dresden blev dock inte fullständigt uttraderat. Vissa gamla kvarter klarade sig undan bomberna, som Äußere Neustadt norr om floden. Under kriget bodde här främst arbetare, varmed de pampiga stenhusen från grundartiden lämnades ifred. I dag är Äußere Neustadt som vilken hipp europeisk stadsdel som helst: ett Nørrebro, Kreuzberg eller Sankt Pauli, relativt mångkulturellt, fullt med veganer och cykelreparatörer. 17 procent av Dresdenborna röstar trots allt på Die Linke.

4 Precis som i Ludvika i Sverige, har första maj i Dresden blivit en symbolisk maktkamp mellan arbetarrörelsen och högerextrema krafter. I år har det nynazistiska partiet NPD fått tillstånd att demonstrera utanför tågstationen i just Neustadt, framför ett monument som påminner om de judar som deporterades härifrån under kriget. NPD är på det stora hela en obetydlig politisk kraft i Tyskland. Men i just Sachsen och närliggande Thüringen har partiet ett antal mandat i

kommunfullmäktige. Flera partitoppar är således på plats, liksom några lokala Pegida-aktivister. Man har förbjudits att använda sitt vanligaste slagord: "Migration dödar".

Jag går i motdemonstrationen. Det är som det brukar. Här finns småbarnsföräldrar, hundar, pensionärer, kulturarbetare, ivriga femtonåringar med alldeles för stora balaklavor, gubbar med nejlikor i kavajslagen och Venezuelas flagga på kepsen. Ur högtalaren ljuder Rage against the machine och fruktansvärd tysk 90-talspunk. När vi kommer fram till NPD, ropar vi: "Ni förlorade kriget, ni förlorade kriget – två gånger!"

NPD är drygt hundra personer. De har vita skjortor och flaggor med järnkors. Förra partiledaren Udo Voigt och en tjeckisk nazist hör till talarna, men ingen hör vad de säger, eftersom de överröstas av en rosaklädd sambaorkester. En sittblockad sätter stopp för själva demonstrationståget. Till slut kan NPD bara gå hälften så långt som de hade tänkt. Klockan fyra på eftermiddagen är spektaklet över.

5 Varför uppstod Pegida i just Dresden? Varför röstar så många här på AfD? Tja, förklaringarna brukar vara de vanliga: frustration, ressentiment, en känsla av politisk vanmakt. Efter återföreningen försvann 80 procent av alla industrijobb i forna DDR. Valutaunionen slog dessutom hårt mot ekonomin, eftersom västmarken var värd många gånger mer än östmarken. Men i dag är både arbetslösheten och kriminaliteten i Sachsen låg. I attitydundersökningar svarar nästan alla att de är nöjda med sitt liv och ser ljust på framtiden: de tycker bara illa om invandrare.

En annan faktor är tradition. Nyligen visade en studie att AfD är starka på precis samma orter där nazistpartiet NSDAP fick flest röster i riksdagsvalet 1933, och att detta samband ökat ju mer AfD gått från att vara EU-kritiskt till öppet främlingsfientligt. Forskarna Davide Cantoni, Felix Hagemeister och Mark Westcott lyfter fram att åsikter tenderar att gå i arv. Mönstret blir extra tydligt på mindre orter, där

släkter bott i generationer och inflyttningen är begränsad. Och i Sachsen har bara 4,6 procent av invånarna utländskt pass – att jämföra med ett riksgenomsnitt på drygt 12 procent.

6 Genom att förstå varför vissa människor hyser auktoritära och rasistiska åsikter, kan resten av samhället lättare bekämpa dessa åsikter, sägs det. Och det är säkert sant. Ändå måste man konstatera att denna kamp går oerhört dåligt. Högerextremismen växer i hela Europa, hur många insiktsfulla rapporter, böcker och artiklar som än skrivs om den.

Att jag, en svensk kulturarbetare, lämnar den turkiska Berlinstadsdel jag håller på att gentrifiera för att åka till Dresden och "titta på nazister" gör knappast saken bättre. Om de har en förvriden bild av flyktingar, verkar jag i min tur se dem med antropologens kliniska överlägsenhet: som ett våldsamt men efterblivet folkslag långt bort, om vilka jag sedan kan rapportera till andra självbelåtna morgontidningsprenumeranter.

Kontrollerad fasa som objekt för njutning; kultursidan som National Geographic.

7 Victor Klemperer, en av de mest kända Dresden-skildrarna i modern tid, skriver i sin dagbok om hur han hamnar bredvid en ung nazistisk soldat i en biosalong. Året är 1933. Klemperer, född jude men döpt protestant, ser med förfäran hur nazismen växer sig starkare omkring honom. Hans dagböcker från 1933 till 1945, liksom den studie över nazisternas språkbruk han senare publicerade, utgör helt singulära skildringar av hur fascismen får fäste i ett samhälle, hur den långsamt penetrerar detta samhälles minsta por.

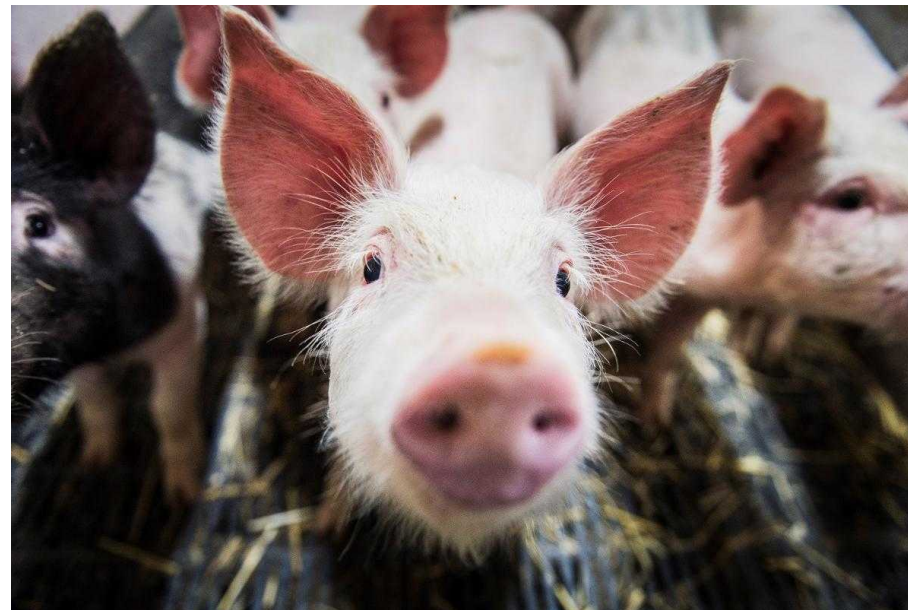
Klemperer betraktar den unge mannen med avsmak och, ja, förakt. Han beskriver hur osympatisk nazistens flickvän verkar, den råa entusiasm med vilken de applåderar när Hitler dyker upp i journalfilmen på duken.

Och vad ska han annars göra? Får man inte avsky nazister? Jo, det får man väl. Det gör jag också, trots att jag har mindre anledning än en tysk jude 1933. Men gör jag det bara av politiska skäl? Om jag bara hatade dem för att de utgör en fysisk fara för mig och många jag älskar, för att de vill förstöra allt brokigt och intressant, för att det alltid står poliser utanför synagogan, hade jag då lagt märke till hur illa deras skjortor sitter?

Jag tror inte det. Den aspekten handlar om klass, om makt, i förlängningen om demokrati, och det vet de. Liksom så många andra som kommer att rösta in högerextrema partier i EU-parlamentet. 8 Nazismen kom inte underifrån, lika lite som högerpopulismen gör det i dag. Det är sofistikerade politiska projekt med stöd och rötter långt upp i näringslivet, kulturen och politiken, och de kräver sin Tellkamp. Men i en viss form är högerpopulismen lika vulgär som en full soldat på bio. Och ju mer ojämlikt ett samhälle är, ju större avståndet mellan allmogefascisterna i Sachsen och de ditresta kulturskribenterna, desto enklare är det för det marknadsliberala etablissemanget att peka på de förstnämnda och säga: sådana är i alla fall inte vi! Medan de fortsätter sänka skatterna för de rika.

Ur det perspektivet fungerar Dresden som ett slags social partikelaccelerator. Och jag kan inte komma ifrån känslan av att gatukampen mot högerextremismen är en noggrant koreograferad wrestlingmatch. Det större problemet är ju att det breda befolkningslagrets latenta fascism alls får utrymme att manifestera sig och växa. Tills man helt enkelt glömt att något annat var möjligt. 9 I Stockholm en vecka senare ser jag en valaffisch från Centerpartiet. Det står att deras kamp mot högerpopulismen behövs i Europa. Men ett parti som vill slå sönder facket tjänar väl på att den vita manliga arbetarklassen går högerut? Jag går hem och läser Erich Kästner.

Rebecka Kärde. "

”Väljarna måste få besked om EU:s stora framgångar”

DN FREDAG 17 MAJ 2019

DN. DEBATT 20190517

I debatten framställs EU:s makt ofta som negativ och farlig och okunskapen är utbredd. Det riskerar bli till en demokratifälla i valrörelsen vilket varken gagnar Sverige eller EU. Väljarna behöver till exempel få veta hur EU lyft konsumentssäkerheten med frågor om djurhälsa, djurskydd och livsmedelssäkerhet till en världsledande nivå, skriver forskaren Martin Wierup.

EU är i dag måltavla för olika påståenden från våra blivande EU-parlamentariker. EU:s makt framstår som en vattendelare i opinionen och framställs ofta som negativ och farlig. Vad är då sant och vem skall försvara EU? EU och dess institutioner har svaret men kan inget säga – de är formellt bara tjänstemän som utför det medlemsländerna bestämt. De svenska politikerna som varit med och bestämt visar sällan något intresse för att förklara – deras inflytande riskerar då att förminska eftersom flera områden redan sköts av EU.

Väljarna behöver få veta. Deras dåliga kunskap om EU framkommer i olika opinionsundersökningar. Statsvetaren Magnus Blomgren har tidigare på Europaportalen undrat vad tillfrågade skall ta ställning till eftersom det saknas debatt kring frågor om svenskt EU-medlemskap och EU-samarbete, frågor som enligt honom är politiskt döda. Denna okunskap riskerar bli till en demokratifälla i valrörelsen vilket varken gagnar Sverige eller EU.

Därför krävs fördjupad information och en väg är att ta lärdom av de sakområden där europeiskt samarbete sedan länge förekommer. Ett av dessa områden som berör oss alla är konsumentssäkerheten med de veterinära frågorna om djurhälsa, djurskydd och livsmedelssäkerhet. Under EU:s ledarskap har de med stöd av Sverige utvecklats till en världsledande nivå men där Sverige, från att ofta ha varit ledande, nu behöver anstränga sig för att hänga med i EU:s utvecklingen.

Konsumentssäkerheten gäller kontrollen av livsmedelsindustrin, EUs största och Sveriges fjärde industrigren. Genom Amsterdamfördraget fick EU 1997 ansvaret för detta område med de viktiga sanitära och fytosanitära frågorna (SPS-frågorna), som handlar om åtgärder som länder vidtar för att skydda människors, djurs och växters liv och hälsa från risker kopplade till livsmedel, foder, djursjukdomar eller växtskadegörare. EU är världens största exportör och importör av livsmedel och jordbruksvaror.

Stoppad smittspridning öppnade gränserna. Det veterinära området dominerar SPS-frågorna och gäller i grunden kontroll av ett brett panorama av infektionssjukdomar, det största hotet mot tillgången på säkra livsmedel – allt från kött, mjölk, ost till ägg och fisk. För att kontrollera de mest smittsamma och begränsande sjukdomarna utförde flera EU-länder på 1990-talet årliga massvaccinationer till en kostnad på 1 miljard kronor per år. Vaccinationerna hindrade sjukdomsutbrott men dolde den fruktade smittspridningen. Därför var det förbjudet att importera nöt- eller svinkött och delikatesser som parmaskinka, från flera EU-länder till länder som liksom Sverige var fria från sjukdomarna. Dessa livsmedel är nu dagligvaror i våra butiker. Scenförändringen inleddes 1993 med EU:s beslut om fri rörlighet mellan unionens länder, djärvt och riskfyllt för livsmedel.

Länders misslyckanden gav EU ledarskapet. Framgången möjliggjordes genom att helt enkelt utrota de sjukdomar som stoppade handeln, det som många medlemsländer inte själva klarat av. Vägen dit äventyrades dock av två mycket stora utbrott av klassisk svinpest. Dessutom ett utbrott av mul- och klövsjuka, som bara i Storbritannien beräknades kosta 8 miljarder pund.

Revisioner visade att utbrotten berodde på medlemsländernas tillkortakommanden – de ansvarade då själva för sjukdomskontrollen. Samma sak framkom vid insatserna mot galna kosjukan. I den allvarliga situation som då rådde sågs det som nödvändigt att låta EU ta kommandot. Beslutet föregicks intressant nog inte av någon särskild politisk diskussion i Sverige eller övriga EU-länder. Beslutet var inte tandlöst – det följdes av en aktionsplan med 84 åtgärder som effektivt genomförts.

Imponerande reformarbete. Bland resultaten kan först noteras att allvarliga sjukdomsutbrott drastiskt har minskat och nu bekämpas effektivt. Forskningsinsatser har skapat nya metoder för kontroll och diagnostik som säkerställs av referenslaboratorier. En elegant process

har skapat förtroende mellan medlemsländerna bland annat för beslut om när handel efter ett sjukdomsutbrott riskfritt kan återupptas. EU:s nya djurhälsolag (2016) fokuserar på förebyggande också av de vanligaste sjukdomarna i djuruppfödningen. Det förbättrar djurskyddet och minskar användningen av antibiotika som nu dokumenteras i flertalet länder – nödvändigt för att minska problem med antibiotikaresistens. EU driver framgångsrikt frågor som tidigare av flera medlemsstater ansågs oväsentliga, som djurskydd och kontroll av salmonella.

En ny livsmedelslag (2002) innebar ett paradigmskifte för livsmedelskontrollen. Den nya livsmedelsmyndigheten (EFSA), med åtta vetenskapliga paneler, har blivit en garant för att beslut är evidensbaserade och inte grundade i politik eller lösryckta fakta. Import till EU sker vid utvalda platser med effektiva identifierings- och spårssystem som även kan följa djur och livsmedel från gård till konsument. Nyligen fick vi uppleva systemets effektivitet då illegalt slaktade djur i Polen snabbt spårades till enskilda restauranger i Sverige. Viktigast är kanske dock en nyinrättad inspektionsmyndighet (FVO) som ser till att medlemsländerna sköter sina åtaganden- resultatet visas öppet på nätet.

Världsledande nivå till gagn för Sverige. Efter olika seniora positioner och uppdrag inom det veterinära SPS-området bland annat i Sverige och EU både före och efter EU-inträdet, vill jag hävda att konsumentssäkerheten i EU nått en världsledande nivå som även inneburit en betydande förstärkning för Sveriges konsumenter och av vår veterinära infrastruktur. Vi deltar nu aktivt i ett berikande europeiskt samarbete och har tillgång till EU:s samlade expertis, som vi som ett litet land inte klarar oss utan. Vi kan påverka utvecklingen i hela EU när vår kompetens och våra argument är hållbara.

Sverige kan och behöver göra mer. Marit Paulsens (L) insatser i EU-parlamentet är ett politiskt föredöme. Om vi vill öka vårt inflytande

behöver vi dock stärka vår närvaro i den viktiga EU-kommissionen. Vår regering behöver också verka för fler svenskar på kommissionens eftertraktade och styrande positioner, något som är en självklarhet för andra EU-länder. Sverige kan inte bara vila på lagrarna när hela EU går framåt. Vi behöver ta nya tag även på områden där vi tidigare varit ledande. Det är dags att lämna livsmedelskedjans splittrade myndighetsstruktur där samma myndigheter dessutom både skall kontrollera och främja lantbruket och varför inte ta lärdom av den politiska och exekutiva handlingskraft som EU här visat. Avslutningsvis vore det förvånande om vår statsförvaltning även på andra områden inte skulle berikas av EU:s samlade erfarenhet och expertis och professionella ledarskap. Det behöver inte ge anledning till ångslan utan kan ses som en spännande möjlighet och troligen en nödvändig utveckling för Sverige.

Martin Wierup, professor emeritus vid Sveriges Lantbruksuniversitet, tidigare olika seniora veterinära positioner och uppdrag i Sverige (statsepizootolog, veterinärråd) och EU (EU:s vetenskapliga kommittéer för djurhälsa, djurskydd och livsmedelssäkerhet) och ordförande för kommittén för internationella jordbruksfrågor (KIL) vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien "

"EU:s hot till regeringen – kan dra in miljard i flyktingstöd"

DN FREDAG 17 MAJ 2019

EU ger Sverige miljardbelopp för att stärka migrant- och flyktingmottagandet. Men bara bara en bråkdel har använts. DN kan nu avslöja att EU-kommissionen i ett skarpt formulerat brev till regeringen hotar med att dra tillbaka upp till en miljard kronor.

Sverige var ett av de EU-länder som tog emot absolut flest asylsökande under den stora flyktingkrisen 2015. Regeringen, myndigheter och kommuner slog larm om att hela det svenska mottagningssystemet var på väg att haverera. Än i dag hanterar man konsekvenserna av året då över 160 000 människor sökte asyl i Sverige.

Den svenska regeringen kräver att andra EU-länder ska göra mer och ta ett större ansvar för de som flytt till Europa. Samtidigt får Sverige också flera miljarder kronor från EU via en särskild fond för att stärka flyktingmottagandet. Fonden, som heter Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF), förvaltas i Sverige av Migrationsverket på uppdrag av regeringen.

DN kan nu avslöja att EU-kommissionen vid flera tillfällen hotat med att dra tillbaka stora delar av stödet – eftersom Sverige inte använder pengarna från fonden.

Den 18 april i år skickade EU-kommissionens generaldirektör för migrationsfrågor, Paraskevi Michou, ett brev till migrationsminister Morgan Johanssons statssekreterare.

"Jag vill dela med mig av min oro kring implementeringen av Asyl-, migrations- och integrationsfonden", skriver hon.

Enligt brevet följer EU-kommissionen utvecklingen i Sverige noga och Paraskevi Michou är inte nöjd med hur den svenska regeringen hanterar bidragen från EU.

I brevet skriver hon att Sverige hittills bara har fördelat 26 procent av fondens medel.

"Baserat på den nuvarande nivån av projektering, riskerar EU-medel för ungefär 100 miljoner euro att återkallas, och därmed vara förlorade för Sverige."

Sverige får motsvarande tre miljarder kronor från AMIF under den nuvarande programperioden 2014–2020. Cirka 1,3 miljarder kronor är öronmärkta för projekt inom asyl, integration och återvändande. Bland annat kan myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer söka bidrag via Migrationsverket.

Även Migrationsverkets generaldirektör Mikael Ribbenvik har fått påtryckningar från EU-kommissionen. I en skrivelse från april uppmanas han att "vidta alla nödvändiga åtgärder" för att komma till rätta med det låga utnyttjandet av fonden.

EU-kommissionen skriver att 47,9 miljoner euro – drygt en halv miljard kronor – riskerar att återkallas enbart baserat på budgetuppgifter från 2017. Processen inleds om åtta månader, i januari 2020.

Anna Svensson på Migrationsverket är teamledare för myndighetens funktion för EU-fonderna och arbetar dagligen med frågan. Hon bekräftar EU-kommissionens bild av att en stor del av pengarna från AMIF inte delas ut i Sverige, även om Migrationsverkets egna siffror skiljer sig något från Kommissionens.

– Anledningen till att våra siffror inte stämmer överens med de siffror som kommissionen anger i sitt brev till Lars Westbratt är att vi sedan dess har delat ut mer pengar till projekt. Därför är siffran i dag något högre än 26 procent.

Enligt Migrationsverket har man hittills beviljat EU-bidrag för drygt 400 miljoner kronor, alltså mindre än en tredjedel av den totala programbudgeten på cirka 1,3 miljarder kronor.

Anna Svensson säger att man redan nu ser att Sverige inte kommer lyckas använda alla pengar man fått från EU.

Enligt en grov uppskattning kommer mellan 40 och 60 procent komma till användning, vilket innebär att så mycket som 800 miljoner kronor i EU-bidrag kan gå förlorade.

DN:s granskning visar att risken för att pengarna skulle brinna inne har uppmärksamats under lång tid. Redan 2017 tog Migrationsverkets internrevision upp frågan i en riskrapport.

Trots det förvärrades problemen under 2018. Till skillnad från föregående år saknade då Migrationsverkets regleringsbrev helt det formella bemyndigande från regeringen som krävs för att kunna dela ut bidragen. Inte heller i vårändringsbudgeten gav regeringen det nödvändiga beslutet.

Det fick till följd att Migrationsverket tvingades avbryta den pågående utlysningen och inkomna ansökningar avslogs och inga nya projekt beviljades EU-bidrag under 2018.

– Vi hade tänkt bevilja ett antal projekt då, men det gick inte eftersom vi inte fick möjlighet till det, säger Anna Svensson på Migrationsverket.

Vad var anledningen till att ni inte fick det?

– Det här är en teknikalitet som krävs för att vi ska få lov att teckna kontrakt med projekt. Det i sig kostar inget. Av den anledningen förefaller det ganska märkligt att man inte gav oss något beställningsbemyndigande. Men jag vågar inte gå in och svara på varför. Jag tror att det handlar om politik och om det finns någon direkt anledning till det så är det regeringskansliet som kan svara bäst på det. Beslutet ledde inte bara till reaktioner på Migrationsverket utan också på flera stora institutioner som lagt ned resurser och möda på att utforma projektansökningar.

Förutom den avbrutna processen 2018 finns det flera andra faktorer som spelat in i att Sverige använt så lite av EU-pengarna. I alla Migrationsverkets årsredovisningar sedan 2014 framgår först att arbetet med AMIF först är kraftigt försenat, och sedan att fonden inte utnyttjats i tillräckligt hög grad.

Programperioden började 2014, men Migrationsverket började dela ut pengar först 2016 på grund av att arbetet drog ut på tiden i både Sverige och EU.

Det innebär sammantaget att under programperioden på sju år, 2014–2020, så har tre av åren helt gått förlorade då det inte alls varit möjligt att söka EU-bidragen i Sverige.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se "

" Fakta. Detta är AMIF

Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) ska bidra till att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Sverige får cirka tre miljarder kronor från EU under programperioden 2014–2020. Över hälften av pengarna är finansiering från EU för personer som vidarebosatts i Sverige.

1,3 miljarder kronor går till olika projekt som ska främja flykting- och migrantmottagandet.

Målgruppen är tredjelandsmedborgare, personer som är medborgare i ett land utanför EU:s medlemsstater.

I Sverige ska fonden bland annat:

bidra till en effektiv, rättssäker och human asylprocess.

främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och att förebygga

missbruk av lagliga migrationskanaler

bidra till att öka verkställigheten av utvisningsbeslut och utveckla metoder för ett hållbart och humant återvändande.

Migrationsverket "

" EU-miljonerna som ingen orkar söka – ”ohyggligt utdraget”

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Tung byråkrati, mängder med regler och med en risk att få betala själv. EU ger miljarder i bidrag till projekt i Sverige men många orkar inte ens söka pengarna. ”Det är ohyggligt utdraget, långsamt, omständigt och komplicerat”, uppger en kommun som skulle behöva pengarna men som ändå inte söker.

DN har avslöjat att EU-kommissionen hotar med att dra tillbaka upp till en miljard kronor i EU-bidrag. Anledningen är att Sverige inte använt en stor del av pengarna som ska gå till projekt för att stärka asyl- och migrationsarbetet. Upp till 800 miljoner kronor kan gå förlorade enligt Migrationsverkets beräkningar.

Bakgrunden är bland annat att hela arbetet med EU-bidragen försenades två år, och att regeringen under 2018 inte gav Migrationsverket rätt att dela ut bidragen.

Men det finns ytterligare en förklaring – många av dem som skulle kunna söka bidrag vill inte göra det.

Bidragen från EU:s fond AMIF beskrivs av flera personer inom myndigheter och civilsamhälle som DN talat med som besvärliga. De kommer med höga krav på administration och redovisning.

Hultsfred kommun är en av dem som tagit emot flest flyktingar sett till sin storlek. Trots det har kommunen aldrig sökt bidrag från AMIF.

”Ansökningsförfarandet är ohyggligt utdraget, långsamt, omständigt och komplicerat”, skriver kommunens sektionschef Robert Andersson till DN.

”Delrapportering, ekonomisk redovisning med mera kräver att man i princip heltidsanställer en administratör bara för att sköta den biten. Så, vi har hittills gjort bedömningen att det kostar mer än det smakar att ansöka från AMIF. Det finns ställen det är enklare att få pengar från.”

Det är Migrationsverket som delar ut pengarna från EU. Ansvariga tjänstemän på myndigheten delar bilden att EU-bidrag har ett rykte om sig som besvärliga att söka och ta del av. Man säger också att man haft svårt att nå ut med information om fonden som är mindre än andra EU-fonder som har mer pengar att erbjuda.

Röda korset driver ett av de cirka 40 projekt som sökt och beviljats bidrag ur AMIF – 4,4 miljoner kronor för att främja en rättssäker återvändandeprocess. Organisationen beskriver EU-bidraget som väldigt viktigt för att kunna hjälpa personer i utsatthet och säger att det fungerat bra. Men trots det är bilden tudelad även hos Röda korset.

– Det finns delar av vår organisation som tycker att det är för krångligt att söka EU-pengar, och att man därför helst låter bli. Då är vi ändå en väldigt stor organisation med mycket kapacitet om man jämför med många andra, säger Mikaela Hagan som är projektledare på Röda korset.

Hon lyfter upp att projektbidragen även kräver en medfinansiering på i regel 25 procent vilket ofta innebär en kostnad för den som driver projektet.

– Man måste dessutom följa väldigt många regler, rutiner och riktlinjer för att få tillbaka pengarna från EU. Det är ett risktagande, man riskerar att få pengarna indragna eller inte få ersättning för sina kostnader om man begår något fel.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

"Åtta av nio EU-kandidater säger nej till Huawei-telefoner"

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Kinas nya maktambitioner väcker oro i EU. De svenska partiernas toppnamn i EU-valet vill se större vaksamhet och skarpare kontroller av kinesiska investeringar. Bara en av toppkandidaterna kan tänka sig att ha en mobiltelefon från Huawei.

Den kinesiska telekomjätten Huawei står i fokus i två viktiga strategiska frågor för EU framöver. Hur ska Europa hantera Kinas växande globala maktambitioner? Och hur ska framtidens digitala infrastruktur fungera?

Det handlar om 5G – en ny mer kraftfull standard för tele- och mobiltrafik, som ska lägga grunden för framtidens totaluppkopplade värld med förarlösa bilar, digital sjukvård och AI.

Huawei spelar en nyckelroll när 5G-näten ska byggas ut över hela världen. Men företagets nära band till den kinesiska staten har väckt oro för att tekniken också kan användas för spioneri. USA ser Huaweis framväxt som ett strategiskt hot, trots att bolaget ihärdigt förnekat alla anklagelser. I fjol införde president Donald Trump ett förbud för amerikanska myndigheter och bolag med statliga kontrakt att köpa Huaweis utrustning. I onsdags kom också beskedet att USA:s president utlyst ett "nationellt nödläge" som hindrar amerikanska företag från att samarbeta med utländska telekomföretag, där ett av företagen som omfattas är Huawei.

USA driver också en kampanj för att förmå sina allierade att stänga ute kinesiska bolag när 5G-näten byggs ut. Utrikesminister Mike Pompeo

har till och med antytt att USA kan sluta dela underrättelseinformation med länder som låter Huawei bygga näten.

Hittills har EU-länderna inte lyssnat på USA:s krav. Men frågan om riskerna med kinesisk 5G-teknik blir allt hetare i Bryssel. EU-kommissionen, som annars vurmar för frihandel, har uppmanat alla medlemsländer att färdigställa nationella bedömningar av riskerna med att släppa in Huawei i de europeiska nätens ryggrad. Riskanalyserna ska vara klara i slutet av juni.

Frågan är känslig för många regeringar och i början av maj fick Storbritanniens försvarsminister Gavin Williamson sparken efter anklagelser om att ha läckt hemlig information om ett Huawei-möte i nationella säkerhetsrådet.

Hemma i Sverige har sångstjärnan Zara Larsson och tävlingssimmaren Sarah Sjöström fått kritik för att de marknadsför Huawei.

Bland de svenska partierna finns en ganska bred samsyn om att kontrollen av Kina behöver skärpas, det framgår av DN:s intervjuer med toppkandidaterna till Europaparlamentet.

Tomas Tobé (M) beskriver oron för kinesiskt cyberspioneri som "våldigt befogad".

– Vi har stora problem. Det här måste vi ta på ett helt annat allvar än vi har gjort tidigare, säger han.

– Vi måste öka EU:s möjlighet att kunna agera utrikespolitiskt.

Konkret handlar det också om att stoppa mycket av de direkta investeringarna från Kina. Vi kan inte vara naiva inför detta längre.

Centerpartisten Fredrick Federley säger att kinesiska och europeiska operatörer och teknikleverantörer har haft olika förutsättningar.

– Vi ställer enorma integritetskrav på europeiska operatörer. De är också tydligt medvetna om vad effekten blir hos medborgarna ifall de inte lever upp till dem. Kineserna spelar inte på samma spelplan som de andra. Det här gör att vi riskerar att få information från Europa som

läcker, med kartläggning av europeiska medborgare, och tillgång till enorm data som är viktig för en lång rad andra saker, säger han. Han vill också se över EU:s konkurrenslagstiftning för att möta Kinas dominans.

– Vi komma ihåg att de europeiska aktörerna är dvärgar i jämförelse med de kinesiska, säger han.

I sitt valmanifest pekar Liberalerna ut Kina som ett särskilt hot mot Europa. Karin Karlsbro vill skärpa kontrollen av strategiska investeringar i EU-länderna.

– Definitivt. Det kan handla om uppbyggnad av mobilnät och viktig infrastruktur. Detta gäller för övrigt både kinesiska och ryska intressen, säger hon.

Sara Skyttedal (KD) varnar för Kinas maktambitioner. Som EU-parlamentariker och toppolitiker kan hon inte tänka sig att till exempel använda en Huawei-telefon.

– Vi ser nu att de går över jättemånga andra gränser, så jag tycker absolut inte att det finns skäl för mig att ge dem möjligheter att spana in mig på enklare sätt.

Endast en toppkandidat uppger på en rak fråga att hon kan tänka sig att ha en mobil från kinesiska Huawei. Det är vänsterpartisten Malin Björk, som inte tror att riskerna för avlyssning begränsas till kinesiska telekomjättar.

– Jag vet inte hur avlyssnad man är vad gäller resten, säger hon.

Malin Björk är inte principiellt emot att EU skärper kontrollen av olika investeringar, men hon vill väga in fler aspekter än säkerhetspolitik.

– Det finns andra intressen som är minst lika viktiga för Europas framtid. Jag skulle vilja ha en screening som också handlar om hållbarhet, miljö och social hållbarhet.

Johar Bendjelloul

johar.bendjelloul@dn.se

Karin Eriksson "

"Fredrick Federley (C): Nej, jag skulle vara väldigt skeptisk till det.

Jag känner inte den tryggheten som man bör göra med att det levereras tjänster på ett sätt som gör att min integritet inte inkräktas.

Tomas Tobé (M): Nej, det skulle jag inte. Jag sitter i Säpos insynsråd så jag vet i och för sig att det inte är telefonen det sitter i, utan de har bra möjligheter att göra annat också. Men nej.

Alice Bah Kuhnke (MP): Jag skulle inte kunna tänka mig att i dag springa och köpa en Huawei-telefon. Dels för att jag inte behöver, och dels därför att jag är påverkad och lite skrämmd av det som har skett under senare tid.

Karin Karlsbro (L): Nej. Det är jag tveksam till. Jag tycker att det finns tveksamheter kring hur man använder uppgifter, hur ägaren ser på användning av personuppgifter och andra saker.

Peter Lundgren (SD): Jag har i många år haft en Iphone, och eftersom jag vet hur den fungerar, så blir det att jag håller mig till den. Men ur rent politiskt perspektiv kanske man ska välja bort Huawei.

Sara Skyttedal (KD): Jag skulle nog vara skeptisk till det med tanke på den person som jag är, tror att man ska vara försiktig med den typen av ambitioner som Kina har. Det finns anledning av att ifrågasätta oberoendet hos flera av de kinesiska företagen.

Malin Björk (V): Ja. Det tror jag faktiskt. Jag kanske ska lyssna in mer på säkerhetspolitiska aspekterna. Men jag är inte helt säker på att det är så mycket bättre med de andra telefonerna.

Soraya Post (Fi): Jag håller mig med Iphone. Jag kan den nu.

Kinesernas inflytande växer globalt oerhört starkt. Jag tror att man behöver ha lite bättre koll.

Heléne Fritzon (S): Nämen, jag är jättenöjd med min nuvarande telefon. Däremot skulle jag vilja säga att det är väldigt viktigt att alla ska kunna känna sig trygga med att kunna använda sin telefon. "

" Våra folkvalda måste omfamna den nya generationen européer

FREDAG 17 MAJ 2019

Vår resa in i den europeiska gemenskapen har varit krokig och inte utan skepsis, men sammanfattas kanske ändå bäst av titeln på den första EU-ministern Ulf Dinkelspiels bok – ”Den motvillige europén”. Med tiden har dock EU fått allt större stöd och i höstas var 8 av 10 positiva till EU, enligt en Sifo-mätning. Majoriteten av dessa är unga och utbildade. Sålunda tycker jag att det är dags att vi börjar prata om den nya europén, som på sikt kommer driva ut EU-politiken ut ur skuggorna och in i rampljuset.

Den 26 maj är det val till Europaparlamentet. Trots det höga stödet för EU får inte valet alls samma uppmärksamhet som riksdagsvalet. Med undantag för kontroversiella initiativ som dataskyddsförordningen och upphovsrättsdirektivet är det få som vet vad våra folkvalda i Bryssel sysslar med. Därför är det inte heller konstigt att partierna ibland väljer att använda Europaparlamentet som en reträttpost för politiker som av olika anledningar inte längre är en del av lagbygget hemma i Sverige. Detta är ett stort problem med tanke på det viktiga jobb våra parlamentariker har.

Men det är också en konsekvens av det faktum att ett jobb väl utfört i Bryssel sällan premieras av väljare eller partiledning då det inte uppmärksammas utanför en mindre krets entusiaster. På så sätt faller EU-valet offer för de politiska vindar som blåser här hemma. Liberalerna, som sedan länge profilerat sig inom EU-frågor, går dåligt i opinionen. Föga förvånande korrelerar raset med en turbulent tid på hemmaplan. Detta fenomen är beklagligt för våra

europaparlamentariker som blir slagträn på grund av partikamraterna i inrikespolitiken. I slutändan drabbar det även oss då kvaliteten på våra folkvalda i Bryssel undermineras. Därför måste politiker och journalister bli bättre på att belysa skillnaden mellan de två politiska arenorna.

I det långa loppet har våra politiker inte råd med att blanda ihop dessa två arenor. De kommer behöva beakta den nya generationen européer som växer fram. De som fostras, utbildas och bygger nätverk över hela Europa och som inte upplevt en annan värld än den där europeiska flaggan vajar intill den egna. En generation som tack vare internet och den fria rörligheten har en mindre värld framför fötterna än tidigare generationer.

Det har varit ett strategiskt drag av Europeiska kommissionen att finansiera Erasmusprogrammet eftersom det sakta men säkert skapas en europeisk kultur bland yngre. Unga i dag tycker att det är lika naturligt att flytta till ett annat europeiskt land som till en annan svensk stad. Arbetsmarknaden och vänskapskretsen är inte längre inhemsk, utan internationell.

På kort sikt står EU inte utan utmaningar och växande nationalistiska krafter bör inte underskattas. Eurokris, migrationsproblem och Brexit har inneburit en baksmälla. Men resan från kol och stålgemenskap till nuvarande union har också varit en ständig process av två steg fram och ett steg bak.

Bortom den polarisering som nu existerar vill jag ändå påstå att EU går en positiv framtid till mötes. För bakom stundande utmaningar finner vi inte problem i fundamentet utan snarare en generationsklyfta där väsentligt olika filosofier kolliderar. Exempelvis var det i fallet Brexit så att ju äldre väljaren var, desto större var sannolikheten att man röstade för. Mest påtagligt är kanske skillnaden i synen på den egna nationen. Nationalism har ersatts med internationalism och i stället finner man sin egen kultur i mötet med den andra – inte i

uteslutandet av den. Svenska köttbullar är ett komplement till den italiensk pasta – inte ett hot.

En generation med gemensamma värderingar och visioner växer fram som inte ser klimatet som en svensk eller tysk utmaning, utan en europeisk. Detta bör politiker ta i beaktande när man nu utformar visioner för Europasamarbetet. För ett litet exportberoende land som Sverige är det desto viktigare att vi omfamnar det nya, snarare än det gamla.

Anton Strand Erasmusstudenet, Skottland "

" Maktepoken väntas ta slut för unionens oheliga allians

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

I 40 år har konservativa och socialdemokrater kunnat styra och ställa i Europaparlamentet. Efter EU-valet väntas den oheliga alliansen förlora sin majoritet för första gången, utan någon ny tydlig koalition i sikte. Det kan göra det svårt att utse en ny EU-kommission i höst. – Det kommer att bli mycket stökigt, säger Europaexperten Simon Hix, professor vid London School of Economics.

Europaparlamentet i december 2018.

”Merci pour ce soutien”, tack för detta stöd, twittrar den belgiske kristdemokraten Claude Rolin.

”Har känts otroligt viktigt och meningsfullt att få arbeta med detta”, skriver den svenska socialdemokraten Marita Ulvskog.

Det som de båda gläder sig åt är ny EU-lagstiftning för att bekämpa cancerriskerna i arbetslivet. Det är en stor fråga för utskottet för sysselsättning och sociala frågor, som i praktiken har letts av Ulvskog och Rolin under de senaste fem åren.

Hon representerar den socialdemokratiska partigruppen S&D. Han kommer från konservativa EPP. Men han har också en facklig bakgrund som stålverksarbetare.

– Vi har inte befunnit oss i varsin ringhörna, vi har inte haft några stora bataljer eller stora konflikter. Vi har samarbetat. En del gånger har vi tyckt likadant och andra gånger har vi kunnat jämkat till bra kompromisser, säger Marita Ulvskog till DN.

Tillsammans med kristdemokraten Claude Rolin har hon bland annat drivit fram en reform av det så kallade utstationeringsdirektivet, som styr vad som gäller för en löntagare från ett EU-land som arbetar under en bestämd tidsperiod i ett annat medlemsland.

– Det har funnits en stark uppslutning för fackliga rättigheter, säger Marita Ulvskog.

I svensk politik är tongångarna hårda mellan socialdemokrater och kristdemokrater. I EU är förutsättningarna annorlunda.

Ända sedan direktvalet till parlamentet infördes för 40 år sedan har höger och vänster sökt samarbete i viktiga frågor. Under de senaste 20 åren har parlamentet i praktiken dominerats av en ”grand coalition”, storkoalition, mellan konservativa EPP och socialdemokratiska S&D. Simon Hix, professor vid London School of Economics och ledande EU-expert, konstaterar att de stora partierna behövde göra upp, för att parlamentet skulle få något utträttat.

– Skälet till att storkoalitionen varit så dominerande var att det inte fanns något annat alternativ, för någon. Det var det minst dåliga alternativet. EPP och S&D var helt enkelt tvungna att jobba ihop, säger Hix på ett seminarium på Sieps (Svenska institutet för Europapolitiska studier) i Stockholm.

Nu väntar skakiga tider.

Europeisk politik präglas av fragmentering och polarisering och det kan få stora effekter för valet till Europaparlamentet den 23–26 maj. I rapporten till Sieps konstaterar Simon Hix att de populistiska och EU-kritiska partierna kan gå fram kraftigt. Och det är framför allt högerpopulisterna som väntas skörda stora framgångar.

Sannolikt kommer parlamentet att få två nationalistiska grupperingar på högerkanten – en som domineras av italienska Lega och franska Nationell samling, och en grupp som domineras av Polens regeringsparti Lag & Rättvisa med bland andra svenska Sverigedemokraterna.

– Den stora berättelsen kommer att finnas till höger. Populisthögern kommer att få fler mandat. Men det finns också en fragmentering till höger, säger Simon Hix.

Samtidigt kommer Europas liberala partier också att stärkas, enligt Hix beräkningar. Detta är dåliga nyheter för de gamla giganterna i europeisk politik – socialdemokraterna och de klassiska konservativa partierna.

– Storkoalitionen kommer att försvagas betydligt. Tidigare har de haft mer än 60 procent, nu kommer den att sjunka ihop till 43–44 procent. De kommer inte att kunna dominera politiken på det sätt de gjort, säger Simon Hix.

Han förutspår att det blir svårare för partigrupperna att baxa igenom politiska förslag.

– Europaparlamentet kommer att bli mer fragmentiserat, mindre stabilt och en mycket mindre pålitlig allierad för EU-kommissionen, när det gäller att få igenom lagförslag, säger han.

Inför riksdagsvalet i september i fjol ägnade medierna stor kraft åt regeringsfrågan.

Då avkrävdes partiledarna övergripande svar.

I Europaparlamentet behöver partigrupperna inte presentera helhetslösningar. Majoriteter kan formas för en fråga i sänder. Men mycket talar för att det blir svårare att få något gjort.

I DN:s utfrågningar inför EU-valet har partiernas toppkandidater fått frågor om hur de tänker söka stöd för sina förslag i det nya parlamentet.

Socialdemokraten Heléne Fritzon nämnde inte förhandlingar med konservativa EPP, trots flera följdfrågor. I stället talade hon om ett ”naturligt samarbete” med de liberala partierna. Det kommer med allra största sannolikhet inte att räcka för att forma en majoritet.

– Vi får se vad väljarna ger oss för politisk karta. Men det finns ju gröna partier. Det finns också partier som svenska Vänsterpartiet samarbetar med, sade Heléne Fritzon i intervjun.

Moderaternas toppkandidat i EU-valet Tomas Tobé tror på fortsatta samarbeten med europeiska socialdemokrater och liberaler och kanske också med Europaparlamentets gröna partier. Men han utesluter inte uppgörelser med högernationalister, för att få igenom lagstiftning i Europaparlamentet.

– Är det som så att jag till exempel skulle kunna använda mig av ECR, det vill säga där Sverigedemokraterna sitter och brittiska Tories sitter där just nu ... Då skulle jag inte dra mig för att försöka övertyga dem om den lagstiftning jag vill ha igenom, sade Tomas Tobé till DN.

Kristdemokraternas toppkandidat Sara Skyttedal var inne på samma spår.

– Jag är beredd att förhandla med alla partigrupper för att få igenom den politik som jag tror är viktig för Sverige. Gällande den partigrupp som SD sitter med i, så sitter det vettiga partier med där redan i dag. Jag har gott samarbete med brittiska Tories i bilaterala sammanhang, sade hon.

Särskilt Moderaternas och Socialdemokraternas svar har väckt uppmärksamhet i debatten på hemmaplan.

Moderaternas nuvarande EU-parlamentariker Gunnar Hökmark har anklagat Fritzon för att söka samarbete med ”demokratins uttalade fiender” till vänster.

Statsminister Stefan Löfven (S) har citerat intervjuerna i DN såväl på 1 maj som i riksdagens partiledardebatt, och uppmanat moderater och kristdemokrater att stå upp mot högerextremismen.

Bortom de hårda tongångarna söker Europapolitikerna nya strategier för samarbete. Flera partigrupper hoppas på större inflytande.

Den liberala gruppen ALDE kommer att upplösas efter valet. Europas liberaler ska då försöka bilda en ny större grupp tillsammans med

ledamöter från Macrons regeringsparti, som kallar sig Renaissance i EU-valet. Centerpartiets Fredrick Federley säger till DN att han tror att de liberala kan bli kungamakare i parlamentet – genom att samarbeta högerut i ekonomiska frågor och vänsterut om värderingar och mänskliga rättigheter.

Möjligen kan den gröna gruppen också få en viktig roll i maktspelet i parlamentet.

– Ska det bli någon dominerande koalition i parlamentet, så måste det bli EPP, S&D och ALDE i någon form. Så det kommer att bli en bredare allians än vi sett tidigare. ”The grand coalition” kan bli ”the supergrand coalition”, där de gröna också kan ingå, säger forskaren Simon Hix.

Det råder ingen tvekan om att högerpopulisterna och nationalisterna kan bromsa arbetet i parlamentet. Men det finns åtskilliga frågetecken kring deras inflytande.

De är splittrade internt.

I DN:s utfrågning sade Sverigedemokraternas toppkandidat Peter Lundgren bestämt nej till att ingå i en stor nationalistisk partigrupp efter valet. Orsaken är inte minst att partier som Marine Le Pens Nationell samling betraktas som Putinvänliga.

– Det kommer inte att gå att bilda en stor EU-kritisk grupp. Vi har en röd linje mot Ryssland. Vi vill inte bli förknippade med partier som samarbetar med Ryssland, säger Peter Lundgren.

Dessutom kan ledamöter från samma partigrupp agera olika – som i till exempel transportfrågorna.

Tidigare i vår försökte bland annat Sverigedemokraternas partigrupp ECR sätta käppar i hjulet för en skärpning av reglerna för den europeiska åkeribranschen. Motståndarna mot de nya reglerna fanns inte minst bland politiker från länder i öst.

Men SD-aren Peter Lundgren var tvärtom med på att klubba förslagen.

Och på tal om EU:s oheliga allianser: Lundgren lovprisar sina kontakter med den tyske socialdemokraten Ismail Ertug, som hade ansvar för slutrapporten om åkerinäringen.

– Ismail är en jätteduktig politiker med stor förhandlingsvana. Vi är rätt goda vänner, säger han.

Kanske kan ledamöterna och partigrupperna hitta nya vägar för att få parlamentet att fungera, trots ett rörigare parlamentariskt underlag.

Men först måste de klara det stora stresstestet.

I sommar och höst ska de nya parlamentarikerna först välja EU-kommissionens nya ordförande och senare också godkänna samtliga nya EU-kommissionärer – en kandidat från varje medlemsland.

En utdragen och besvärlig process är att vänta, tror Simon Hix.

– Det kommer att bli mycket stökigt. Det kan bli en riktig strid, det kan bli förseningar, säger han.

Europaparlamentet har visserligen förkastat kommissionärer förut.

– 2004 blev det strid om italienaren Rocco Buttiglione, säger Göran von Sydow, statsvetare och chef för det Europapolitiska forskningsinstitutet Sieps.

Buttiglione var dåvarande premiärminister Silvio Berlusconis förstahandsval som Italiens EU-kommissionär 2004.

Men Europaparlamentet vägrade att acceptera Buttiglione, efter utskottsförhören då den djupt konservative italienaren slog fast att homosexualitet är en synd. Efter några laddade oktoberveckor tvingades Berlusconi dra tillbaka sin kandidat.

I höst väntar sannolikt nya kommissionärsstrider. Vad händer om de högnationalistiska regeringarna i Ungern, Polen eller Italien väljer att lansera kandidater som Europaparlamentet inte kan acceptera?

– När frågan diskuteras i Bryssel blir svaret att det kommer att bli som förut, att medlemsländerna till slut kommer att skicka fram kandidater som Europaparlamentet kan godta, säger von Sydow.

– Men varför skulle länder som Ungern och Polen göra det? Är inte detta en perfekt strid att ta?

Hur troligt är det att några medlemsländer medvetet lägger fram omöjliga EU-kommissionärer, för att kasta grus i EU-maskineriet?

– Det går inte att utesluta. Det som talar emot är ländernas vilja att få betydelsefulla poster i kommissionen, vilket gör det mer motiverat att nominera personer som Europaparlamentet kan säga ja till. Men med tanke på det politiskt spretiga Europaparlamentet efter valet talar en del för att det kommer att bli svettigt, säger von Sydow.

Johar Bendjelloul

johar.bendjelloul@dn.se

Karin Eriksson "

" Det händer nu. Tidtabellen för nya Europaparlamentet

24 juni. Sista dag för de politiska grupperna att lämna sina avsiktsförklaringar till talmannen.

2–4 juli. Det nyvalda parlamentet samlas i Strasbourg.

15–18 juli. Första tillfället för Europaparlamentet att utse EU-kommissionens ordförande.

September–oktober. Utfrågningar av nominerade kommissionsledamöter i Europaparlamentets utskott.

21–24 oktober. Första tillfället att välja ny EU-kommission.

Enkät. Toppkandidaterna ger besked - Partierna som står dem närmast i EU-parlamentet

Partigrupperna är annorlunda i EU. Samröret med andra svenska partier blir därefter. Så här svarar toppkandidaterna på frågan om vilka tre andra svenska partier som står dem närmast i Europaparlamentet.

Soraya Post (FI)

I viss mån Vänsterpartiet, i viss mån Miljöpartiet. Men båda har ju förändrats så oerhört mycket under den här mandatperioden. Och så sossarna. Men ingen är riktigt kvar där de var för fyra år sedan.

Malin Björk (V)

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ.

Heléne Fritzon (S)

Det skulle inte förvåna mig om det blir ungefär som det ser ut i Sverige. Vi har en värdegemenskap med Miljöpartiet och vi har ett samarbete med liberala och centerkrafter som jag tror kommer att märkas ytterligare i Europapolitiken.

Alice Bah Kuhnke (MP)

Det är ju lite beroende på frågor. Socialdemokraterna. Liberalerna. Vänsterpartiet.

Fredrick Federley (C)

Det beror lite på vilka frågor man tittar på. Tittar man på miljö och klimat tror jag att det ibland är Socialdemokraterna. Tittar vi ekonomiskt och EU:s utveckling generellt, så är det definitivt Moderaterna. Och Liberalerna, så klart.

Karin Karlsbro (L)

Vi delar partigrupp med Centerpartiet, som ligger oss nära. Så har vi Moderaterna i vissa frågor. På ett mer principiellt plan är Socialdemokraterna också ett parti som vi kan samarbeta med i Europasammanhang.

Tomas Tobé (M)

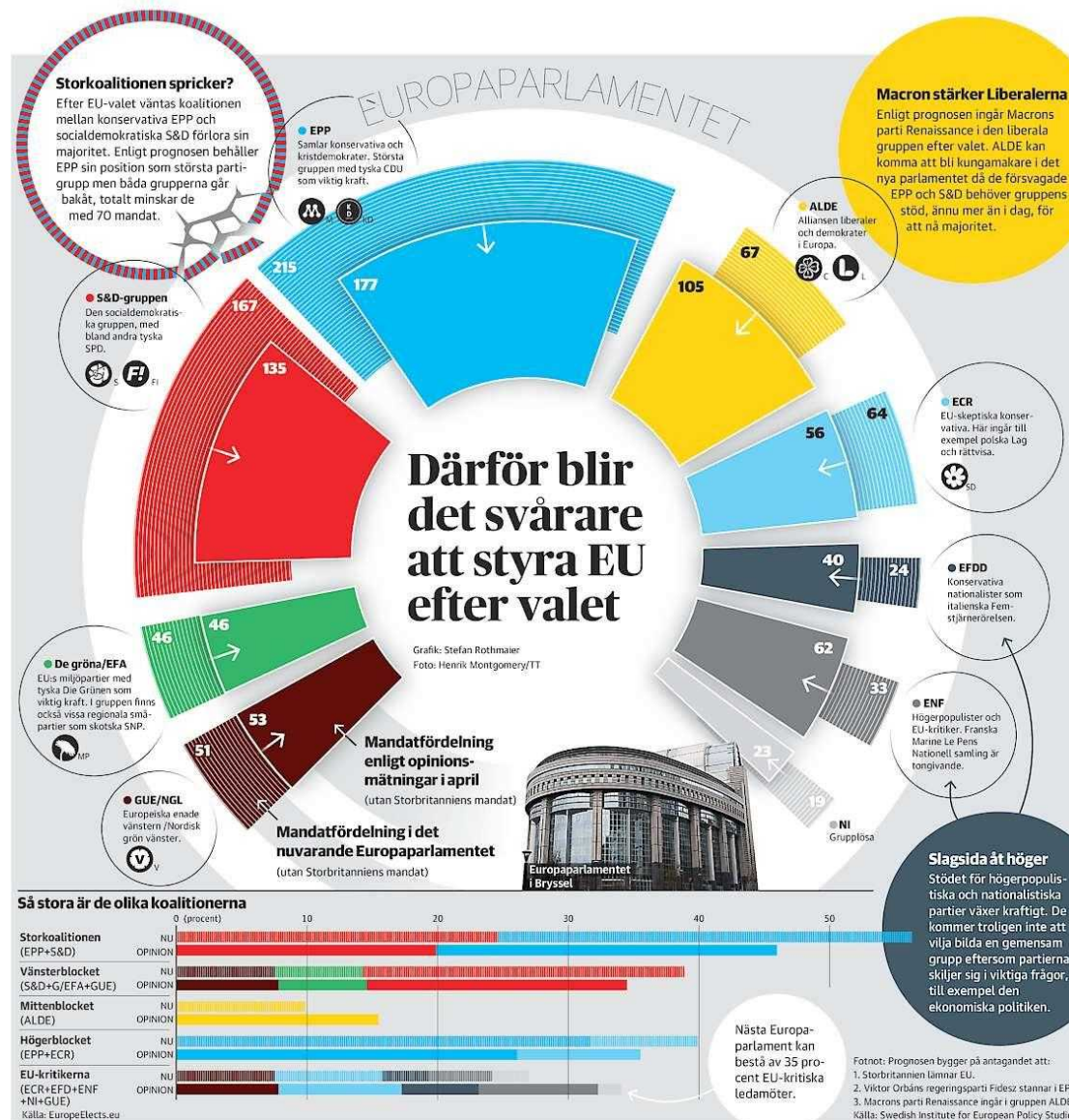
Då skulle jag svara Kristdemokraterna, vi sitter också i samma partigrupp. Sedan skulle jag säga Centerpartiet. Den sista är svårare. Jag skulle nog ändå svara Liberalerna. Men jag tycker inte alls att de är i samklang med medborgarnas oro.

Sara Skyttedal (KD)

Moderaterna, Centerpartiet och SD. Jag tror att det de facto borde se ut så, om ni kollar på röstningslistorna. Sedan har man helt olika ingångar. Både till om EU är bra eller dåligt i grunden, men också kring vilka profilfrågor man har i valet.

Peter Lundgren (SD)

Vi har inga som helst samarbeten. På basis av personkemin skulle jag säga att min bästa vän av de svenska är centerpartisten Fredrick Federley, men vi delar inga politiska åsikter. Moderaterna är väl ganska nära oss i vissa frågor. Och sedan är det väl KD. "

" Fakta i frågan: Vad är EU:s roll när flyktingar dör på Medelhavet?"

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

En flyktresa över Medelhavet kan kosta tiotusentals kronor. Varför väljer flyktingar denna farliga väg? Och vad är EU:s roll? Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

Den treårige syriske pojken Alan Kurdi drunknade den 2 september 2015 när han och hans familj försökte ta sig från Turkiet till Grekland i en osäker gummibåt. Bilden av den livlösa lilla pojken liggande i vattenbrynet spreds över hela världen och blev en symbol för tragedin när migranter mister livet i flykt från krig eller fattigdom till Europa. År 2018 dog 2 300 flyktingar och migranter i Medelhavet enligt en uppskattning av FN:s flyktningorgan UNHCR. Det innebär drygt sex personer varje dag. Situationen har förändrats sedan 2016 då mer än dubbelt så många personer avled.

Se grafen "Flyktingar som dör på Medelhavet"

År 2018 anlände sammanlagt 116 600 flyktingar och migranter till Europa över Medelhavet. De flesta överlevde alltså resan men flyktvägen är att betrakta som mycket farlig. Dessutom kan en båtresa kosta motsvarande tiotusentals kronor som betalas till en flyktingsmugglare.

Så varför väljer så många flyktingar denna farliga och dyra resväg? Och vilket ansvar har EU? FN:s flyktkonvention fastställer kriterierna för vilka som kan få flyktningstatus. Den anger i detalj vem

som ska betraktas som flykting samt vilket rättsskydd, annat bistånd och sociala rättigheter en flykting bör få från de stater som skrivit under konventionen.

Flyktingkonventionen beslutades år 1951 som en följd av den flyktingkris som uppstod i slutskedet av andra världskriget, det vill säga i en helt annan tid och under helt andra omständigheter. Merparten av flyktingarna befann sig redan i det tänkta asyllandet när konventionen skrevs.

Den avsåg ursprungligen bara flyktingar i Europa före 1951. År 1967 antogs ett tilläggsprotokoll till flyktingkonventionen som tog bort denna begränsning. De flesta länder, inklusive EU:s medlemsstater, har ratificerat konventionen. Det innebär att avtalet är juridiskt bindande för staterna.

Samtliga personer som tar sig till ett lands territorium har rätt att söka asyl. Konventionen gäller alltså endast de personer som fysiskt har kommit till ett annat land. Om ett land vill begränsa asylsökandet blir sättet att hindra att flyktingar över huvud taget tar sig dit.

Sedan 1960-talet har den globala migrationen ändrat karaktär. Antalet människor på flykt har ökat dramatiskt under senare år. Aldrig tidigare i modern tid har så många personer varit på flykt som nu, cirka 68,5 miljoner människor. Orsakerna är framför allt kriget i Syrien. Även om många asylsökande har kommit till Europa de senaste åren flyr de flesta personer till det närmaste grannlandet som oftast är ett utvecklingsland.

Flera faktorer bidrar till att så många flyktingar riskerar livet för att ta sig till EU på den farliga vägen över Medelhavet:

1 Visumkrav och transportörsansvar

Alla EU-länder har visumkrav gentemot medborgare från de länder som de flesta flyktingar kommer från. Samtliga länder i Afrika och Asien, med några få undantag, omfattas av visumkrav till EU. En person som vill resa från Afghanistan, eller för den delen Kenya, i

affärs- eller turismärenden till Europa får bara visum om hen kan visa att hen inte är en sannolik potentiell asylsökande. Får hen det. Kraven skulle vara tandlösa om visum kontrollerades först i samband med inresa till exempel vid en flygplats eftersom man har rätt att söka asyl där. Därför kompletterade EU år 1999 visumtvånget med ett så kallat transportörsansvar inom ramen för Schengenregelverket. Det innebär att flyg-, tåg-, färje- och bussföretag inte får släppa ombord personer utan visum. Skulle de trots allt göra det är företagen skyldiga att betala både återresa och eventuellt uppehälle. Dessutom kan företagen få betala böter.

Transportörsansvaret påverkar visserligen inte i formell mening flyktingarnas möjlighet att söka asyl i enlighet med flyktingkonventionen. Men transportörsansvaret innebär i praktiken att EU:s lagstiftning hindrar asylsökande från att ta sig in till Schengenområdet med till exempel flyg eller färja.

När en flykting tar den farliga vägen över Medelhavet så får denne automatiskt rätt att söka asyl så fort hen når ett EU-land.

2 Gränshinder

Dessutom har EU infört en rad gränshinder. Det har blivit vanligare med fysiska stängsel. Mest kända är förmodligen de tredubbla patrullerade stängsel som avgränsar de två små spanska enklaverna Ceuta och Melilla på Afrikas fastlandskust från Marocko. De utgör en del av Spanien och ligger därför vid EU:s yttre gräns. Syftet med stängslen där är att förhindra illegal invandring från afrikanska länder. År 2011 började Grekland bygga barriärer längs gränsen mot Turkiet. År 2013 gjorde Bulgarien samma sak. Ungern började år 2015 bygga stängsel längs sin södra gräns.

Det är inte enbart länder i södra Europa som byggt barriärer. År 2016 började Norge sätta upp stängsel för att hindra en migrantström vid gränsövergången mot Ryssland. Det skedde sedan syriska flyktingar cyklat in i Norge från Ryssland.

Vidare har fem EU-länder (Sverige, Danmark, Tyskland, Frankrike och Österrike) infört tillfälliga gränskontroller. De innebär att polisen vid utvalda platser kontrollerar att personer som reser in i landet har rätt att vistas i landet.

3 Avtal med länder utanför EU

I mars 2016 slöt EU och Turkiet ett avtal om att minska antalet flyktingar som tar sig från Turkiet in i EU. Avtalet förhandlades fram av Tysklands förbundskansler Angela Merkel. Alla migranter som kommer till Grekland från Turkiet och saknar giltiga resehandlingar ska sändas tillbaka till Turkiet. För detta får Turkiet betalt, tre miljarder euro i en första omgång. Dessutom lovade EU att åter vitalisera arbetet med förhandlingarna om ett turkiskt EU-medlemskap. Turkiska medborgare fick vidare tillgång till den visumfria Schengen-zonen.

Sedan Turkietavtalet tecknades har de rutter som flyktingar och migranter tar till EU förändrats. För första gången på flera år var Spanien 2018 den vanligaste vägen in till Europa. Omkring 8 000 personer kom då landvägen (via enklaverna i Ceuta och Melilla) och ytterligare 54 800 lyckades ta sig över det farliga västra Medelhavet. Förra året sökte 646 000 personer asyl i EU. Det är en lägre nivå än toppåret 2015 men ändå väsentligt högre än åren 2008–2013:

Se grafen "Asylsökande"

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Svaret i korthet

1 EU och dess medlemsländer har fattat flera beslut som försvårar för flyktingar att ta sig till Europa för att söka asyl.

2 Den viktigaste omständigheten är att alla EU-länder har visumkrav gentemot medborgare från de länder som de flesta flyktingar kommer ifrån. Flyg, buss- tåg- och färjebolag riskerar böter och får betala en persons återresa om denne saknar visum.

3 Det har blivit vanligare med gränsstängsel. Exempel på dessa finns i Bulgarien, Grekland och Ungern. "

" Tre länder tas bort från EU:s svarta lista

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

EU:s finansministrar beslöt på fredagen att ta bort tre länder från EU:s svarta lista över skatteparadis: Aruba, Barbados och Bermuda. Det tillkännagav ministerrådets presstjänst i ett pressmeddelande.

Svarta listan är ett mycket bra exempel på fördelen med EU-samarbete, säger finansminister Magdalena Andersson (S) i ett pressmeddelande:

”Det blir ett helt annat tryck när 500 miljoner medborgare står bakom något jämfört med om Sverige skulle göra det själv.”

Öarna Barbados i Karibien och Bermuda i Atlanten flyttas från listan över ”icke samarbetsvilliga jurisdiktioner” till en bevakningslista – den grå listan – för att se att de verkligen uppfyller sina åtaganden. Ön Aruba i Karibien har redan infört erforderlig lagstiftning och behöver inte ens övervakas.

Kvar på svarta listan finns nu tolv länder: Dessa är Amerikanska jungfruöarna, Amerikanska Samoa, Belize, Dominikanska republiken, Fiji, Förenade Arabemiraten, Guam, Marshallöarna, Oman, Samoa, Trinidad och Tobago, samt Vanuatu.

Direkt "

" Direktiv för att hantera rasism upprör i valdistrikt

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Stockholms stad har gjort upp rutiner för att hantera rasism under röstningen i EU-valet. Väljare som vägrar lämna över sin valsedel till en röstmottagare med utländsk bakgrund ska hänvisas till en annan röstmottagare. – Det är mycket upprörande, säger Harry Peronius som är ordförande i ett valdistrikt på Södermalm.

Harry Peronius har jobbat som röstmottagare sedan mitten av 80-talet och varit ordförande i olika valdistrikt i Stockholm under de senaste tre valen. På onsdagen samlades han och hans kollegor på Åsö Gymnasium i Stockholm för att gå igenom regler och rutiner inför det stundande valet tillsammans med representanter från Valnämnden.

– Då tar föreläsaren upp att om det händer en incident med rasism eller liknande och blir bråk så ska vi hantera det så och så och i värsta fall ringa 112, säger Harry Peronius.

Han frågade föreläsaren hur han och hans kollegor praktiskt ska gå till väga om en person vägrar ge ifrån sig sin röst till en person med utländsk bakgrund.

– Då säger föreläsaren att valnämnden har bestämt att alla ska ha rätt att rösta. Att utgångspunkten är att vi inte kan neka en person att rösta. Och om väljaren ställer det här kravet, då får vi byta ut röstmottagaren, säger Harry Peronius.

Han berättar att flera i lokalen protesterade mot beskedet.

– Vi kan väl inte acceptera att vårt arbete styrs av en rasist? Men föreläsaren upprepade bara samma sak om och om igen. Till slut var

det någon som föreslog att man kanske kunde hänvisa den här väljaren till en förtidsröstningslokal. Föreläsaren sa att det kunde man göra. Harry Peronius har diskuterat direktivet med sina kollegor och de tänker inte följa det, om en liknande situation skulle uppstå i vallokalen.

– Jag kommer att vägra att göra detta som valnämnden bestämt. Jag tycker att det är mycket upprörande, säger han.

Eva Debels, kanslichef för valnämndens kansli i Stockholms stad, menar att frågan är komplex.

– Det är ordförande i valdistriktet på valdagen som bestämmer ordningen i lokalen. Och om det är så att någon inte vill följa den ordning som ordförande har bestämt, då ska man försöka lösa situationen. Och om det blir oroligt i röstlokalen, kan man avbryta röstmottagningen och återta den när ordningen är återställd. Men man kan inte frånta en väljare sin rösträtt, säger hon.

Men det är väl väljaren som nekar att ge ifrån sig sin röst?

– Ja, så är det. Och då kan ju den personen ge den till en annan röstmottagare och då ska den personen ta emot rösten, säger kanslichefen.

Varför ska man vika sig för rasistiska åsikter?

– Det har förekommit någon form av kränkande behandling innan. Det som kom upp då var om något sånt här händer vill en del röstmottagare gärna ställa sig upp och säga: ”det här är ett demokratiskt rum”, eller liknande. Men det kan man inte göra i en vallokal. Om någon beter sig illa, då avbryter man röstmottagningen, säger Eva Debels.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" De ligger bakom sajterna som propagerar för ett Europa utan invandrare

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Voice of Europe

Ägs av: Ett antal nederländska investerare.Grundades: 2016.

Drivs från: Nederländerna.

Voice of Europe har som fokus att publicera artiklar som skildrar i synnerhet flyktingar och europeisk flyktingpolitik negativt, och fokuserar ofta på Sverige och svensk politik, i flera fall genom att sprida påståenden som visat sig vara falska. Under den svenska valrörelsen gav sajten det högerextrema svenska partiet Alternativ för Sverige stor uppmärksamhet, bland annat genom en intervju med partiets partiledare Gustav Kasselstrand där han beskriver det som att Sverige befinner sig i ett ”lågintensivt inbördeskrig”. Voice of Europe skriver sällan ut vem det egentligen är som driver sajten, och skribenterna är i regel anonyma. Enligt den nederländska veckotidningen De Groene Amsterdammer ska sajten finansieras av en mindre grupp nederländska entreprenörer, däribland fastighetsmagnaten Erik de Vlieger. I en artikel som publicerades i januari uppges webbsidans publisher vara Jan Dijkgraaf, en nederländsk journalist som bland annat varit chefredaktör för Metro i Nederländerna.

V4 News Agency

Ägs av: V4NA LTD, ett företag registrerat av Ungerns ambassadör i Storbritannien.

Grundades: 2019.

Drivs från: Storbritannien.

V4 News agency, som började publicera nyheter i april 2019, beskriver sig som en ”ung självständig internationell nyhetsbyrå” som ger ett ”konservativt högerinriktat” perspektiv på händelser av vikt för EU och världen. De flesta artiklarna, skrivna av nyhetsbyråns 50 anställda, ligger bakom betalvägg.

En artikel publicerad i webbtidningen Valasz online skapar dock frågetecken kring i vilken grad nyhetsbyrån är oberoende. Företaget som äger sajten registrerades av Ungerns ambassadör i Storbritannien och ägs delvis av en före detta rådgivare till Ungerns premiärminister Viktor Orbán. Majoritetsägare är företaget bakom den ungerska regeringstroga nyhetssajten Origo. I en intervju med The Guardian nekar Orbáns talesperson Zoltán Kovács att nyhetsbyrån skulle ha några kopplingar till den ungerska staten. Han ställer sig dock positiv till initiativet: ”Det finns en politisk agenda som sprids dagligen och som tydligt inte visar verkligheten och vad människor ser i sin vardag. Jag tror att de som startade det här initiativet ser att det finns ett behov för en sådan unik röst.”

Poland Daily

Ägs av: Tv-stationen Telewizja Republika.

Grundades: 2018.

Drivs från: Polen.

Poland Daily väckte först uppmärksamhet i Sverige efter att nättidningen Samhällsnytt 2018 publicerade en artikel med påståenden om att Polens regering kritiserat Sverige för att ha satsat på ”invandring och genus i stället för brandförsvar”. Påståendet kom dock inte från regeringen, utan från en nyhetsuppläsare på då nystartade Poland Daily. Formellt är Poland Daily ett engelskspråkigt program som sänds klockan 22.00 varje dag i tv-kanalen Telewizja Republika, men får spridning främst via korta klipp på sociala medier som Twitter.

Bevakningen är genomgående kritisk till invandring, EU och islam och positiv till den polska regeringen. Kanalens senaste värvning är den brittiska politiska aktivisten Jack Buckby, som tidigare gjort sig känd som potentiell partiledare för högerextrema BNP, som han lämnade 2013.

Sputnik News

Ägs av: Den ryska statliga nyhetsbyrån Rossiya Segodnya.

Grundades: 2014.

Drivs från: Framför allt Ryssland.

Sputnik news är en av flera sajter som finansieras av den ryska staten i syfte att föra fram budskap som gynnar Ryssland internationellt, tillsammans med bland annat nyhetssajten RT, bildbyrå Ruptly, Social medier-satsningen In the now och videoreportageorganisationen Redfish. Sputnik publicerar innehåll på en rad olika språk och hade under en period en svensk edition som nu är nedlagd. Sputnik publicerar dock fortfarande mycket material om Sverige, inte minst med fokus på Sveriges migrationspolitik. Materialet om Sverige är ofta baserat på texter från svenska invandringskritiska nyhetssajter.

Breitbart

Ägs av: Breitbart News Network, LLC.

Grundades: I sin nuvarande form, 2007.

Drivs från: USA.

Trots att den högerpopulistiska sajten Breitbart grundades över tio år tidigare av den konservativa debattören Andrew Breitbart väckte den stor uppmärksamhet först i samband med presidentvalet 2016, bland annat för att sajten fungerade som en samlingspunkt för Donald Trump-supportrar. Sajtens dåvarande styrelseordförande var Steve Bannon, som i augusti 2016 rekryterades att leda Donald Trumps presidentkampanj. Sedan presidentvalsrörelsen har Breitbarts

inflytande minskat. Buzzfeed kunde visa på Breitbartanställdas samröre med nynazistiska aktivister och internetaktivister lyckades få företag att sluta annonsera på sajten. Nästan dagligen publicerar Breitbart artiklar om Sverige, framför allt med fokus på kritik av Sveriges invandringspolitik.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

" EU:s klimatpolitik står inför ett avgörande: "Alla länder måste öka sina ambitioner"

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

De närmaste åren avgörs om världen kan undvika de värsta - klimatkatastroferna. Ett tungt ansvar vilar därför på de EU-parlamentariker som väljs in i årets val. Unionen har verktygen men ännu är det långt kvar till Parisavtalets mål. – EU måste höja sina ambitioner, säger klimatforskaren Roger Hildingsson.

Det var ett klubbslag som väckte hopp.

Världens blickar var riktade mot en 69-årig fransk diplomat vid namn Laurent Fabius. Med sitt fasta grepp om ordförandeklubban hade han lyckats med något som många ansåg omöjligt. När han slog den i bordet den där kvällen i Paris i december 2015 hade 196 länder enats om att hålla den globala uppvärmningen till under 2 grader.

Kanske kunde man till och med få kurvan att stanna på 1,5 grader.

Nu har drygt tre år gått sedan Parisavtalet förhandlades fram och lägets allvar har inskräpts ytterligare. Bistra forskarrapporter talar om utsläppskurvor som går åt fel håll och klimateffekter som redan förändrar planeten. Torka, bränder och översvämningar är järkecken om en framtid där stora områden blivit obeboeliga.

Inte bara initierade forskare och dedikerade aktivister är engagerade.

Även de svenska väljarna har dragit slutsatsen att här finns en av politikens viktigaste uppgifter. Ja, till och med den allra viktigaste, enligt en undersökning från DN/Ipsos inför årets EU-val.

Världen har enligt forskarna ungefär tio år på sig att åstadkomma den vändning som krävs för att leva upp till Parisavtalet. De politiker som väljs in nu i maj kommer att sitta i EU-parlamentet under halva den tiden. Europas möjlighet att ge ett tillräckligt bidrag till klimatomställningen hänger i stor utsträckning på dem. Det är de som, tillsammans med ministerrådet, kommer att fastställa de mål som EU ska sträva emot. Det är de som måste stifta de lagar och klubba de budgetar som ger möjlighet att nå målen.

Två av dem, med delvis olika svar på utmaningarna, är toppkandidaterna Alice Bah Kuhnke (MP) och Tomas Tobé (M).

– Det svåraste är det mest avgörande: att vi sätter mål som tvingar länderna att sänka utsläppen så mycket som vetenskapen kräver, så att vi lever upp till Parisavtalet, säger Alice Bah Kuhnke.

– Det är en utmaning för Europa att visa att vi är ett föredöme i världen med både tillväxt och minskad påverkan på klimatet. Därför är det så viktigt att göra rätt vägval nu. Att stänga ner kärnkraften håller inte, säger Tomas Tobé.

Utmaningen må vara gigantisk men parlamentarikerna har också ett kraftfullt maskineri i sin hand. EU kan verkligen göra skillnad, menar Åsa Persson, forskningschef på Stockholm environment institute (SEI).

– EU har en stor klimatpolitisk verktygslåda. Det handlar dels om målen som man sätter för utsläpp och energianvändning. EU kan också driva på teknikutvecklingen med en mängd styrmedel, som till exempel klimatprestanda för bilar. Det regionala stödet från strukturfonderna kan också användas i klimatarbetet. EU kommer dessutom att satsa mer än någonsin på klimatforskning, säger Åsa Persson.

Nya klimatmål blir en av de stora frågorna under kommande mandatperiod. Det nuvarande målet för utsläppsminskningar till 2030

är 40 procent jämfört med 1990. EU förväntas lova ännu mer när Paris-avtalet träder i kraft nästa år.

Statsvetaren Roger Hildingsson forskar om klimatpolitik på Lunds universitet.

– EU ligger hyfsat väl i linje för att klara 2030-målet men det är otillräckligt för att leva upp till Parisavtalet. För att klara det måste alla länder öka sina ambitioner. Beslutet som kommer efter valet om nya mål blir viktigt, också för att det ger möjlighet till ett omtag kring klimatpolitiken och vad man ska prioritera, säger han.

Två förslag ligger på bordet: dels att utsläppsmålet för 2030 ska skärpas till 55 procent, dels att EU ska vara klimatneutralt till år 2050. Moderaternas Tomas Tobé är positiv till att ambitionerna höjs.

– Vi moderater ser gärna att vi skärper målen för 2030 men vi har inte slagit fast någon exakt nivå. Ett mål för 2050 om nollutsläpp vore positivt. Men det är viktigt att målen är realistiska och det kräver mer fossilfri elproduktion, säger han.

MP-kandidaten Alice Bah Kuhnkes målsättningar kräver än mer drastiska åtgärder.

– Jag kommer att arbeta för att EU gör det som vetenskapen kräver. Det betyder att vi minskar våra utsläpp med 70 procent till 2030 så att vi håller oss inom Paris-avtalets tvågradersmål. Till år 2050 anser vi att EU måste ha nått minusutsläpp, säger hon.

Ett av EU:s viktigaste instrument i klimatpolitiken är handeln med utsläppsrätter. Den sätter en prislapp på utsläppen som ska stimulera industrin att investera i grön teknik. Systemet har haltat betänkligt, med en alltför generös tilldelning av utsläppsrätter. Under gångna mandatperioden har det stramats upp.

– Nu börjar systemet att bita, priset på utsläppsrätter går upp. Det är viktigt att koldioxidpriser ligger och gnager i botten men det räcker inte som incitament för de systemförändrande investeringar som krävs för att nå Parisavtalets mål. Då behövs ett stöd för omställning i

industrin, liknande det som redan har riktats mot förnybar energi, säger klimatforskaren Roger Hildingsson.

Både Tomas Tobé och Alice Bah Kuhnke vill som EU-parlamentariker jobba vidare med ETS, som handeln med utsläppsrätter kallas.

Moderaten Tobé vill inkludera sjöfarten och få med fler länder, exempelvis Kanada. MP:s Alice Bah Kuhnke vill dra åt svångremmen ännu hårdare på de företag som ingår i systemet.

– Där kommer vi att arbeta för ett prisgolv. Vi vill också att utsläppsrätterna ska bli färre, säger hon.

Den helt avgörande faktorn i klimatomställning är att fossila bränslen som olja och kol ersätts med sådant som inte ger utsläpp av koldioxid. En av de verkligt stora utmaningarna är att hitta alternativ till de kolkraftverk som är vanliga i exempelvis Polen. EU sätter upp mål för hur stor andelen förnybart ska vara, men lägger sig i övrigt inte i vilka energikällor länderna satsar på.

Men i årets EU-valrörelse har både M och KD gjort kärnkraften till en av sina huvudfrågor. Ett EU-gemensamt system för godkännande av reaktorer är ett av förslagen.

– Vi behöver skapa bättre villkor inte bara för förnybart utan också för kärnkraft för att göra EU mindre beroende av kolkraft och rysk gas. Därför behöver vi fördubbla forskningsbudgeten för kärnkraft och binda ihop energisystemen inom EU. Det är bättre att vi exporterar kärnkraftsel till Tyskland än att man bygger ledningar för gas från Ryssland, säger Tomas Tobé.

Moderaterna har en uppförsbacke när de ska försöka få upp kärnkraften på EU-agendan. En välplacerad källa i Bryssel kallar detta för en ”icke-fråga”. En annan konstaterar att det inte finns några planer inom kommissionen på att föreslå ett stärkt stöd till kärnkraften.

Den moderata kärnkraftsoffensiven kommer också att möta motstånd från de gröna.

– Det är en fantasi att kärnkraften plötsligt skulle bli lönsam, men även om den fantasin skulle bli verklighet så skulle den minska utsläppen först om 20 till 30 år. Då är det för sent. Vi måste minska utsläppen nu, säger Alice Bah Kuhnke.

Transporter är en av de stora utsläppskällorna, som dessutom inte täcks av handeln med utsläppsrätter. Inför årets val vurmar många partier för tåg som en del av lösningen.

Klimatforskaren Roger Hildingsson tror att frågan väcks under kommande mandatperiod.

– Jag kan se det komma. Det skulle stämma väldigt väl med själva EU:s grundidé om fördjupad integration mellan Europas länder.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Väljarnas viktigaste frågor inför EU-valet den 26 maj (i procent):

Klimat 23

Migration 21

Brott & straff 4

Ekonomi 4

Välfärd 3

Källa: DN/Ipsos

Miljön och klimatet är svenskarnas viktigaste fråga inför EU-valet den 26 maj. Men vad betyder egentligen en röst på de olika partierna?

Vilka har jobbat för hårdare klimatmål och vilka har röstat emot?

DN går igenom vad partierna vill, vad parlamentariker kan påverka – och hur de faktiskt har agerat i EU-parlamentet de senaste åren.

JA – det har EU-parlamentet inflytande över

Vilka lagar EU stiftar på klimat- och miljöområdet.

Hur mycket av EU:s budget som satsas på klimat och miljö (2018 var det över 300 miljarder kronor).

Hur handeln med utsläppsrätter ska fungera.

Vilka mål för minskade utsläpp och mer förnybar energi som EU ska ha.

Vilka utsläppskrav som ska ställas på bilar.

NEJ – här har EU-parlamentet inget att säga till om

Om Sverige ska avveckla eller utveckla kärnkraften.

Hur riksdagen använder den svenska statsbudgeten i klimatarbetet.

Storleken på koldioxidskatten och andra svenska klimatskatter.

Om Sverige sätter högre mål än EU för den svenska klimat-omställningen.

Fakta. Väljarnas viktigaste frågor

Moderaterna

Vill arbeta för: Att EU satsar mer på kärnkraft, enligt M nödvändigt för att kunna fasa ut kolkraften som är vanlig i många EU-länder.

Anslagen till forskning om kärnkraft ska dubblas, anser M som vill bygga EU:s energimarknad så att kärnkraftselen kan utnyttjas i fler länder. Handeln med utsläppsrätter ska utvecklas och fler länder inkluderas.

Så har partiet agerat: Har i regel röstat mot ökade och bindande klimatmål på EU-nivå. Har genom Gunnar Hökmark drivit för ökad - användning av kärnkraft för att ersätta användningen av fossila bränslen och för att fasa ut energisubventioner. Har genom Anna Maria Corazza Bildt drivit frågan om minskat matavfall i EU.

Socialdemokraterna

Vill arbeta för: Skärpt mål för klimatutsläppen så att de minskar med 55 procent år 2030 jämfört med 1990. EU bör sätta ett slutdatum för bensin- och dieseldrivna bilar. Tågresor i Europa ska underlättas. Skapa incitament för flyget att öka andelen förnybart bränsle. Social trygghet för de som påverkas av klimatomställningens ekonomiska konsekvenser.

Så har partiet agerat: Röstade ja till ett mål om att 45 procent av EU:s energiproduktion ska bestå av förnybar energi 2030. Har i regel röstat för bindande klimatmål på EU-nivå. Har genom Jytte Guteland varit engagerade frågan om att minska överskottet på utsläppsrätter.

Sverigedemokraterna

Vill arbeta för: Att fler länder inkluderas i EU:s system för handel med utsläppsrätter. Motsätter sig en energiunion med gemensamma normer som enligt SD skulle vara ogynnsam för Sverige. Nej till en europeisk koldioxidskatt och nej till EU-styrning över skogen.

Så har partiet agerat: Röstade nej till att sätta ett mål för minskat matsvinn till år 2030 och har i regel motsatt sig ökade bindande mål om minskade utsläpp. Peter Lundgren var föredragande för ett betänkande som innefattar utbildning om att köra mer bränslesnålt inom transportsektorn.

Centerpartiet

Vill arbeta för: Att energisystemen inom EU byggs ihop så att förnybar el kan exporteras mellan länderna. Fri konkurrens på järnvägen och gemensamma bokningssystem ska ge fler tågresor. EU ska höja ambitionerna för energieffektivisering och sänkta utsläpp. Mer resurser till forskning om förnybar energiteknik.

Så har partiet agerat: Har i flera fall röstat för ökade bindande mål om minskade utsläpp. Har röstat för och uttalat sig positivt om att minska

tillgången på utsläppsrätter för att öka priset och för ökade energi-effektivitetsmål. Röstade ja till ett förslag att länder ska ha utarbetat planer för att helt fasa ut fossila subventioner till 2020.

Vänsterpartiet

Vill arbeta för: Helt utfasad kolkraft år 2030. Skärpta mål för utsläpp och förnybart. Europeiska investeringsbanken ska ges en klimat-inriktning. Vill vässa handelssystemet med utsläppsrätter. Vill ha en järnvägs politik för fler tågresor men motsätter sig privatiseringar. Inga nya fossilbilar ska säljas efter 2025.

Så har partiet agerat: Har i allmänhet röstat för bindande klimatmål. Röstade ja till ett mål om att 45 procent av EU:s energiproduktion ska bestå av förnybar energi 2030. Har i flera fall lagt ned sina röster i klimatförslag man inte tyckt varit tillräckligt hårda.

Kristdemokraterna

Vill arbeta för: Att EU sänker kostnaderna för ny kärnkraft genom en gemensam process för godkännande av reaktorer. Behövs enligt KD för att få tillräckligt mycket fossilfri el. Stöder målet om ett klimatneutralt EU 2050. Vill att handeln med utsläppsrätter ska omfatta fler sektorer och fler länder. EU bör utarbeta en strategi för elflyg.

Så har partiet agerat: Har i regel röstat mot bindande klimatmål på EU-nivå och mot ökade utgifter på EU-nivå i frågan. Har kritiserat EU-kommissionen för att lägga på Sverige en särskilt stor börda när det kommer till minskade växthusgasutsläpp jämfört med till exempel Polen och Bulgarien.

Miljöpartiet

Vill arbeta för: Att EU inrättar en koldioxidbudget som med hot om sanktioner tvingar medlemsländerna att sänka sina utsläpp i den takt

som Paris-avtalet kräver. Senast år 2030 ska inga nya bilar drivas på fossilt bränsle. Fler snabbtåg mellan de större städerna för mer tågresande. Mer pengar till klimatinvesteringar i EU:s långtidsbudget. Så har partiet agerat: Har drivit på för ökade bindande mål för utsläppsminskningar. Har engagerat sig för och legat bakom ett betänkande om att i en högre grad ta hänsyn till jämställdhetsfrågor i klimatpolitiken och ett ökat skydd för människor som flyr från sina länder på grund av klimatförändringar.

Liberalerna

Vill arbeta för: Att EU satsar mer pengar på forskning om fjärde generationens kärnkraft. Förespråkar en EU-skatt på koldioxidutsläpp och anser att medlemsländerna borde framtas sin vetorätt i frågan. Gemensamma regler för järnvägen och fler stamlinjer mellan de europeiska storstäderna ska öka tågresandet. Så har partiet agerat: Har i vissa fall men oftast inte röstat för ökade bindande mål om minskade utsläpp. Röstade ja till ett förslag att länder ska ha utarbetat planer för att helt fasa ut fossila subventioner till 2020.

Feministiskt initiativ

Vill arbeta för: Att jordbruksstödet riktas om för att stödja ekologiskt och småskaligt lantbruk. Växtodling ska primärt användas till mat för människor, inte foder i köttindustrin. EU bör enligt Fi vara drivande för att de globala utsläppen når noll år 2038. Den europeiska - tågtrafiken ska samordnas så att fler kan resa på järnväg. Så har partiet agerat: Har i regel röstat för bindande klimatmål på EU-nivå. Soraya Post har uttalat sig i debatter om att stärka rättigheterna för personer som flyr sina hemländer på grund av klimatförändringarna. Har flera gånger röstat för hårdare klimatförslag än resten av S&D-gruppen. "

"Jannike Kihlberg: Ambitioner och snabbhet är det som gäller

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Analys. Det finns stort internationellt tryck på att EU ska ta täten i klimatarbetet. De blivande parlamentarikerna måste rivstarta med reformer.

Från och med nu är mina fem prioriteringar: Ambitioner, ambitioner, ambitioner, ambitioner, ambitioner." Så avslutade generalsekretare António Guterres FN:s stora klimatmöte i Katowice förra året. De fem prioriteringarna kommer i allra högsta grad att gälla de som nu aspirerar på en plats i EU-parlamentet. EU har en stor och viktig roll att spela när det gäller klimatet. Efter att Donald Trump beslutade att ta USA ur Parisavtalet har många ansett att EU borde kliva fram och ta en tätposition i det globala klimatarbetet. Rapporten från FN:s klimatpanel IPCC slog fast att det går att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader men att det kräver "förändringar av hela samhället i en skala som saknar motstycke". Utsläppen av växthusgaser måste halveras redan till år 2030. Det är bråttom och tiden går fort, det är bara drygt tio år dit. De närmaste fem åren, mandatperioden för de nya parlamentarikerna, kommer att vara avgörande. Höjda ambitioner kommer att vara ledstjärna under hela perioden. Redan i september kommer ett första test. Då har FN-chefen bjudit in världens ledare till ett möte i New York. Då förväntar sig António Guterres att EU och världens länder redogör för hur de ska höja sina ambitioner i klimatarbetet.

Inför klimatmötet i Paris 2015 lämnade alla länder in nationella åtaganden för vad de skulle göra för att bromsa klimatförändringen. Uppfylls ländernas nuvarande åtaganden hamnar den globala uppvärmningen runt 3 grader, en bra bit från målsättningen i avtalet. En väsentlig del i Parisavtalet, och en fråga som Sverige har drivit hårt, är att ambitionerna ska höjas över tid.

Nästa år ska därför länderna lämna in uppgraderade och skärpta nationella åtaganden inför FN:s stora årliga klimatmöte.

Att höjda ambitioner behövs har blivit tydligt. Förutom en extrem-sommar i Nordeuropa som för många blev en väckarklocka om att klimatförändringen redan är här visade statistik att utvecklingen tyvärr gått åt fel håll, förra året ökade de globala utsläppen av koldioxid. Det vilar ett stort ansvar på EU-parlamentarikerna. De måste öka tempot i klimatarbetet och en radda skarpa beslut måste tas om utsläppskurvorna ska vända nedåt.

Många av besluten kommer att möta hårt motstånd, det har vi redan sett när det till exempel gäller utsläppsminskningar från bilar. Nu när kraven måste skärpas över hela linjen och kanske hota arbetstillfällen i exempelvis kolgruvor kommer motsättningarna att bli än skarpare. Men det finns också ett stort tryck på åtgärder. För väljarna i Sverige är klimatet den viktigaste frågan i EU-valet. Det ger de blivande parlamentarikerna ett stort stöd.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Så är valrörelsen i Europa. I veckan går EU:s 28 medlemsländer till val. DN:s korrespondenter rapporterar om läget inför veckans valspurt.

Ungern. Val 26 maj.

Premiärminister Viktor Orbáns parti Fidesz satte tonen i valkampanjen redan tidigt med den famösa smutskastningskampanjen mot EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker. Sedan kom dramat kring Fidesz medlemskap i EPP, den kristdemokratiska gruppen i EU-parlamentet.

Orbán dominerar valrörelsen totalt genom olika utspel, senast beslutet att inte stödja EPP:s Manfred Weber som ny kommissionsordförande. Fidesz leder stort i opinionsmätningarna och väntas få uppåt 60 procent. Partiet väntas öka från dagens 12 ledamöter i EU-parlamentet.

Polen. Val 26 maj.

Det är mycket jämnt mellan PIS, Polens högerpopulistiska regeringsparti, och oppositionen med den breda Europeiska koalitionen. Tillsammans med Wiosna, ett nytt vänsterparti, kan koalitionen mycket väl bli störst i ett val som ses som generalrepetition inför höstens parlamentsval.

Själva debatten har dominerats av frågor som EU inte har det minsta att göra med – som sexuella minoriteter och katolska kyrkans ställning. PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski siktar på att mobilisera konservativa väljare och framställa oppositionen som antireligiös och hbtq-vänlig.

Danmark. Val 26 maj.

I Danmark har EU-valet hamnat i skymundan av folketingsvalet som äger rum bara tio dagar senare. Många förutspår lågt valdeltagande och mediebildens domineras helt av det nationella parlamentsvalet. Majoriteten av de danska spetskandidaterna till EU-valet har i sina valkampanjer lyft fram klimatförändringarna som EU:s största utmaning. Detta går helt i linje med väljarundersökningarna som visar att oron över jordklotets framtid hamnar högst upp på dagordningen. Migration, illegal invandring, skatter och EU:s gränser väntas också bli viktiga valfrågor.

Belgien. Val 26 maj.

I Belgien sammanfaller EU-valet med nationella val den 26 maj. Det präglar debatten och EU-frågorna har därför hamnat i skymundan. De gröna partierna väntas gå starkt framåt. Belgien har dålig luftkvalitet, vilket ofta uppmärksammas i nyhetsrapporteringen. Till det kommer att landet har en stark ungdomsrörelse i klimatfrågan.

Gröna partier väntas gå framåt, medan socialdemokrater och liberaler tappar. Eftersom det är obligatoriskt att rösta lär valdeltagande bli runt 90 procent.

Frankrike. Val 26 maj.

Emmanuel Macron hoppas få stöd för sin federalistiska vision för EU och att hans nya regeringsparti LREM ska bli största franska parti även i Europaparlamentet.

Polariseringen är stark. Enligt mätningarna ligger LREM jämsides med Marine Le Pens högerextrema parti Nationell samling på omkring 24 procent av väljarsympatierna.

Därefter följer högern i Republikanerna, De gröna och vänsterpartiet. Det okuvade Frankrike, på ungefär 10 procent var. Vänstern är djupt splittrad, och rösterna sprids på en rad olika partier.

Storbritannien. Val 23 maj.

6 I Storbritannien är Brexit den allt annat överskuggande frågan. Landet skulle egentligen inte ha deltagit i årets Europaparlamentsval över huvud taget. Det var tänkt att man redan skulle ha lämnat EU. Debatten är intensiv men handlar om Brexit och inte om några andra EU frågor.

Om man får tro opinionsmätningarna kommer de två stora partierna, de konservativa och Labour, att straffas av väljarna. Det nya Brexit-partiet som kräver en omedelbar och ordentlig skilsmässa från EU ser ut att bli största parti.

Italien. Val 26 maj.

7 I Italien har valkampanjen dominerats av högerens galjonsfigur, Legas partiledare Matteo Salvini som gått starkt framåt med vass retorik och ett främlingsfientligt budskap med stopp för att ta emot fler båtar med migranter.

De sista valundersökningarna visar dock att han går tillbaka något och ligger i dag på 31-32 procent. Alla andra partier ligger långt efter. Femstjärnorna som regerar i koalition med Lega får 22-23 procent. Ungefär lika mycket får oppositionspartiet Demokraterna.

Ingmar Nevéus

Hanna Grosshög

riksnatverket@dn.se

Pia Gripenberg

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com "

" Demonstrationer mot nationalism i tolv EU-länder

MÅNDAG 20 MAJ 2019

En vecka före EU-valet, och dagen efter att den europeiska populistiska högern samlats i Milano, gick tiotusentals människor ut på gatorna i Europa för att demonstrera mot nationalism i valrörelsen.

"Valet den 26 maj är ett vägval för EU:s framtid. Nationalister och högerextrema vill se slutet på unionen och försöker få betydligt fler mandat i parlamentet än tidigare", skriver arrangörerna bland annat på hemsidan.

Demonstrationer hölls kring lunchtid i ett femtiotal städer i 12 olika länder, däribland i Stockholm, Göteborg och Malmö. I Berlin hade 50 000 personer anmält sig till demonstrationen, skriver Berliner Morgenpost. Totalt hade över 150 000 personer anmält sig till demonstrationer runt om i Tyskland, enligt arrangörerna.

Fredrik Tano "

" EU:s svar en pyspunka för Harley-Davidson

MÅNDAG 20 MAJ 2019

EU:s beslut att chockhöja tullarna på en rad amerikanska varor tycks ha prickat rätt. Enligt siffror från Eurostat har importen av de berörda varorna minskat med 30 procent.

Som svar på USA:s ståltullar mot EU höjde unionen i juni fjol tullarna på en rad amerikanska produkter – däribland motorcyklar, jeans, amerikansk whiskey, apelsinjuice och frukostflingor – från 6 till 25 procent. Enligt siffror från Eurostat minskade importen av varor från USA som omfattas av EU:s motåtgärder till Sverige i genomsnitt med

34 procent i värde under perioden juli 2018 till februari 2019 jämfört med motsvarande period ett år tidigare.

– Ur perspektivet vad man ville åstadkomma så fick det önskad effekt. Samtidigt är det en oönskad effekt utifrån svenska konsumenters perspektiv, säger Per Altenberg på Kommerskollegium.

Bland annat minskade importen av amerikansk bourbon (majs-whiskey) med 20 procent i värde under perioden juli 2018 till februari 2019 jämfört med motsvarande period ett år tidigare medan importen av amerikanska herrjeans minskade med 27 procent. Värst drabbades importen av tunga motorcyklar – främst Harley-Davidson – som föll 65 procent i värde under samma period.

Steven Fröhlich, marknadschef för Harley-Davidson Nordic, vill inte kommentera försäljningssiffrorna i enskilda länder, men skriver i ett mejl till TT att företaget "under den närmast överskådliga tiden kommer att stå för den betydande delen av EU:s strafftullar".

Samtidigt säger han att de höjda tullarna innebär en enorm merkostnad för koncernen. "Om kostnaden fördes över på kunderna skulle den resultera i omedelbara och långsiktiga negativa konsekvenser för -företaget", resonerar han, och tillägger att han sätter stort hopp till att EU och USA ska nå en överenskommelse. Antalet sålda HD-motorcyklar minskade så smått under första kvartalet 2019 i Europa, till 9 508 stycken jämfört med 9 716 stycken under samma period i fjol. Samtidigt minskade koncernens vinst före skatt till 170 miljoner dollar från 230 miljoner dollar i fjol.

En möjlig förklaring till att försäljningen ännu inte påverkats mer än så är att återförsäljare byggde upp ett lager innan tullarna trädde i kraft, enligt Per Altenberg.

Harley-Davidson aviserade i fjol planerna på att flytta delar av produktionen från USA till andra delar av världen för att undgå EU:s strafftullar. Men de allra flesta HD-motorcyklar som säljs i Sverige tillverkas i USA. **TT "**

" Ewa Stenberg: Tafsande är dålig reklam för ett parti som vill locka kvinnor

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Sverigedemokraterna kämpar för att locka kvinnliga väljare och hitta fler kvinnliga företrädare. Nu sparkar man sin kvinnliga EU-parlamentariker en vecka före valdagen och den manlige toppkandidaten avslöjas ha tafsat på en partikamrat. Det kan skada både SD:s valresultat och image.

Sverigedemokraternas toppkandidat och tillika framgångsrik EU-parlamentariker, Peter Lundgren, har i en Expressen-intervju medgett att han tagit en kvinnlig partikamrat på bröstet på en fest förra året, trots att partikamraten inte ville det. "Jag tog henne nog på bröstet när vi satt där, vi var ganska fulla den kvällen, och hon puttade undan händerna", säger han i intervjun som gjordes i lördags. Expressen har kommit över två bandade telefonsamtal mellan den utsatta kvinnan och SD:s andra EU-parlamentariker, Kristina Winberg, där händelsen diskuterades i detalj.

På söndagen sparkades Kristina Winberg från valsedeln och hotas nu av uteslutning. SD skickade ut ett pressmeddelande om att hon strukits från valsedelns fjärde plats: Winberg har "agerat i det dolda för att skada partiets anseende och där hon konspirerat för att smutska partikamrater med hjälp av media", skrev SD.

Kvinnan som utsatts för Lundgrens ovälkomna närmande uttalade sig senare anonymt via Sverigedemokraternas presstjänst: "Vid det här tillfället gjorde Peter en misstolkning och gick för långt. Jag sa ifrån och han slutade." Hon påpekade att Kristina Winberg aldrig larmade om händelsen.

Det är oklart vilket samband som finns mellan att SD strök Winberg från valsedeln och avslöjandet av händelsen för ett drygt år sedan. Var avslöjandet Winbergs hämnd för att ha fockats eller sparkades hon istället som hämnd för det? Oavsett vilket är det mycket ovanligt att en kandidat som står på valbar plats sparkas en vecka före ett val. Det är dåliga nyheter för ett parti som har svårt att mobilisera sina sympatisörer att rösta i EU-valen.

Historier om tafsande är dåligt bete för kvinnliga väljare.

Sverigedemokraterna hade 22 procent män men endast 15 procent kvinnor i SCB:s senaste väljarundersökning. Partiet har länge försökt utjämna det genom att lyfta förslag som kvinnliga väljare är intresserade av. Hårda tag mot sexuella trakasserier är ett sådant, som SD ofta kopplar till invandring. Partiet vill absolut inte att det istället ska förknippas med berusade SD-företrädare.

Att stryka sin EU-parlamentariker från valsedeln en vecka före valet är inte heller något bra betyg till partiets förmåga att välja kompetenta företrädare. SD har fem års erfarenhet av Winbergs arbete i Bryssel, varför sattes hon över huvud taget upp på årets lista om hon är så omdömeslös som SD hävdar?

Kristdemokraternas Ebba Busch Thor kallade 2017 SD för en "skandalfabrik utan dess like". Nu kan hon få skörda frukterna av en ny fabriksleverans. Oavsett om väljarna fäster sig vid en tafsande toppkandidat eller en sparkad kvinnlig EU-parlamentariker är det dålig reklam för SD:s valsedel. De som främst kan vinna på det är soffliggarna, KD och M.

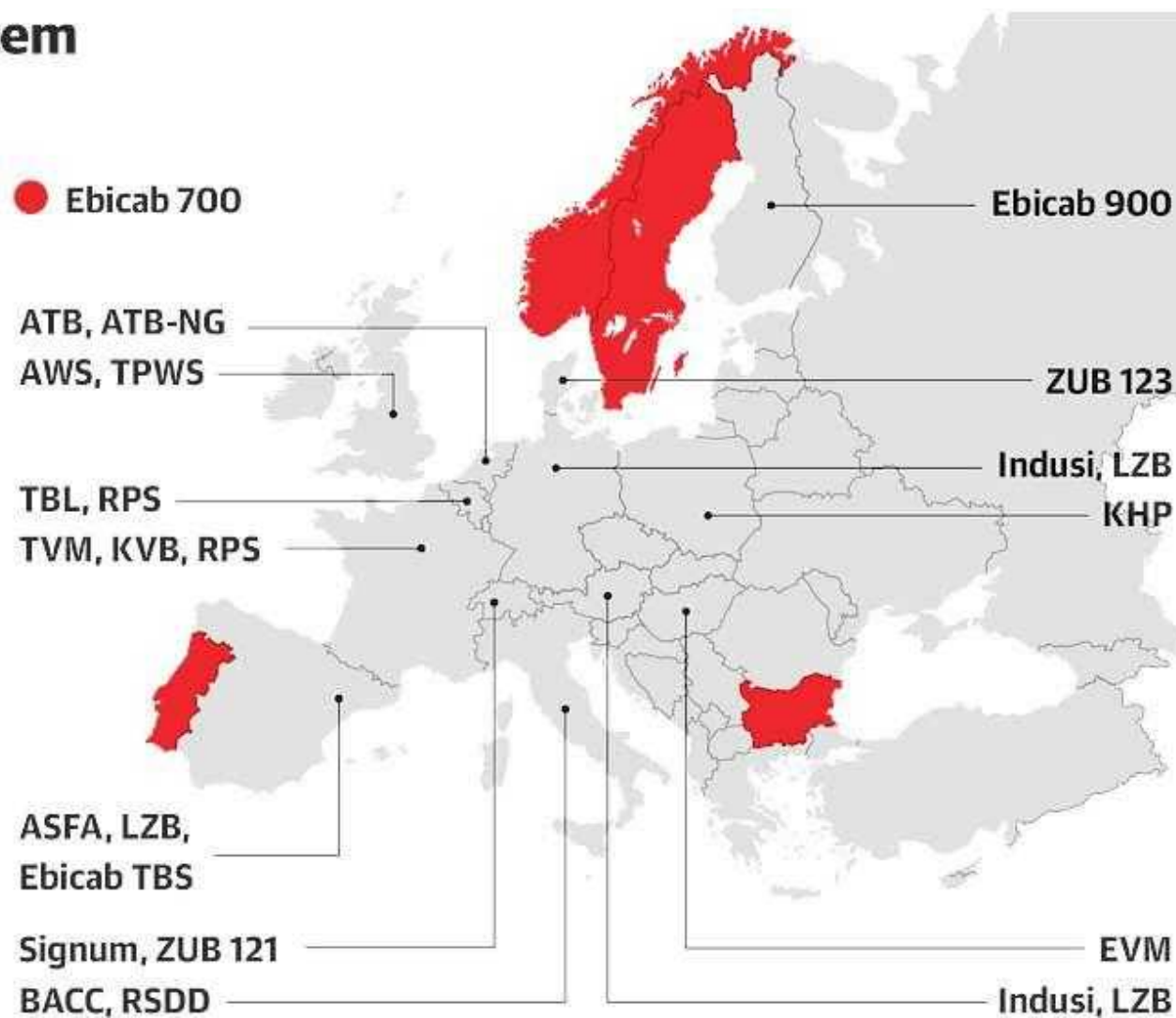
Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

1. Peter Lundgren, Gnosjö
2. Jessica Stegrud, Vellinge
3. Charlie Weimers, Värmland
4. Kristina Winberg, Jönköping
5. Johan Nissinen, Värnamo
6. Karl Robbjens, Göteborg
7. Ludvig Aspling, Sollentuna
8. Sven-Olof Sällström, Ånge
9. Linda Lindberg, Helsingborg
10. Tobias Andersson, Skövde

Signalsystem i Europa

Nationella
signalsystem
i Europa.

Källa: Bombardier
RCS
Grafik: DN

Spårvidd i Europa

Avstånd mellan järnvägsskenorna.

Källa: CIA World Factbook Grafik: DN

Normalspår
(143,5 centimeter)

Bredspår (bredare än
143,5 centimeter)

Elsystem i Europa

Det vanligaste elsystemet i respektive land.

Källa: CIA World Factbook Grafik: DN

Fotnot: I Sverige används 15 000 volt som standard. Det innebär dock att man i praktiken matar ut upp till 16 500 volt i ledningen, men spänningen sjunker vid belastning och över längre avstånd utan flera inmatningspunkter. Loken klarar en spänningsvariation på cirka 14 000 till 16 500 volt med bibehållen dragkraft, gamla lok utan elektronik fungerar med ännu lägre spänning.

- Inte elektrifierad
- Likström 750 volt
- Likström 1 500 volt
- Likström 3 000 volt
- Växelström 15 000 volt, 16,7 hertz
- Växelström 25 000 volt, 50 hertz
- Blandning av växelström 25 000 volt, 50 hertz och likström 1 500 volt

" Fakta i frågan: Varför är det så svårt att åka tåg genom Europa?"

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Tåget har betydligt lägre klimatavtryck än flyget. Ändå är det mycket krångligare att boka och resa med tåg genom Europa. Varför är det så? Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

Klimatfrågan har ökat intresset för att ta tåget utomlands. En flygresatur och retur mellan Stockholm och Barcelona släpper ut 1 100 kilo koldioxid per person. Motsvarande tågresa släpper ut 190 kilo koldioxid per person. Klimatvinsten är alltså stor. Siffrorna kan jämföras med 1 000 kilo koldioxid som är det genomsnittliga årliga utsläppet (inklusive allt annat som boende, klädinköp, matkonsumtion, övrigt resande och så vidare) per person i världen. Det är mängden som vi behöver komma ner till år 2050 om målet om högst 1,5 graders global uppvärmning ska nås.

Men flygresan har andra fördelar: kortare restid, färre byten och enklare bokningssystem. En flygbiljett är bara några musklick bort, medan tågresan är betydligt krångligare att boka eller över huvud taget genomföra.

Det finns historiska förklaringar till dagens situation. När de första järnvägarna byggdes på 1800-talet var syftet att länka samman en liten stad med en annan liten stad oftast i form av godstransporter.

Till en början drevs järnvägarna i huvudsak privat eller regionalt. Ingen trodde förmodligen att tåg kunde färdas så snabbt och så långt som i dag. Järnvägarna har utvecklats i respektive land med olika signalsystem, spårvidd, strömförsörjning och så vidare. Det finns både

tekniska och byråkratiska hinder som försvårar de kontinentala resorna. Vi börjar med signalsystemen:

1 Signalsystem

För att framföra tåg i ett järnvägsnät krävs ett signalsystem så att trafiken kan ledas på ett säkert sätt utan att tågen krockar. Det är en central del av järnvägens infrastruktur. Längs järnvägsspåren ligger sändare som ger information till mottagare i loken om exempelvis högsta tillåtna hastighet och om huruvida det är tillåtet att köra eller inte.

Det finns omkring 30 olika signalsystem i EU och dessa är inte kompatibla med varandra. De flesta länder har sina egna signalsystem. I vissa länder finns det till och med flera olika system.

I Sverige och Norge kallas signalsystemet för Ebicab 700, i Danmark för ZUB 123 och i Tyskland för Indusi respektive LZB.

Se grafen "Signalsystem i Europa"

En lokförare måste vara utbildad och behörig att köra med det aktuella signalsystemet. Dessutom kräver många system att loket har en viss teknisk utrustning.

Lok som kör i både Danmark och Sverige (Öresundstågen, vissa X2000 och en del godstågslök) behöver ha både teknisk utrustning för de båda ländernas signalsystem och dubbelt utbildad personal.

För att ersätta dagens lapptäcke började den europeiska järnvägsbranschen att utveckla ett europeiskt system – ERTMS – i slutet på 1980- och början på 1990-talet. Utvecklingen har tagit lång tid. Mellan 2007 och 2013 satsade EU cirka 1,2 miljarder euro från sin budget på stöd till medlemsländerna för att använda det nya systemet. Målet är att ersätta alla befintliga signalsystem i EU. I Sverige används ERTMS på Botniabanan (i Ångermanland och Västerbotten), Haparandabanan (i Norrbotten) och Västerdalsbanan (i Dalarna).

Trafikverket har en budget på cirka 30 miljarder kronor för att helt byta ut nuvarande system till ERTMS för hela Sverige och ersätta olika kringsystem. Men införandet i resten av Sverige och i andra EU-länder går mycket trögt.

Enligt en rapport från Europeiska revisionsrätten har projektet genomförts endast i begränsad omfattning. Rapporten har den talande rubriken "Ett gemensamt europeiskt trafikstyrningssystem för järnväg – kommer det politiska beslutet någonsin att bli verklighet?".

Förseningen beror enligt den på att de som förvaltar järnvägsinfrastrukturen (i Sverige motsvarar det Trafikverket) och järnvägsföretagen har varit ovilliga att investera på grund av de kostnader det medför och bristen på egen affärsnytta.

Även trafikledning kan skilja sig åt mellan olika länder.

2 Spårvidden

Avståndet mellan järnvägsskenorna – spårvidden – är ytterligare ett hinder för de kontinentala tågresaerna. Avståndet skiljer sig nämligen åt mellan olika länder.

På de flesta håll är spårvidden 143,5 centimeter, så kallat normalspår. I Finland, Ryssland och Baltikum är spåren bredare (152,0 till 152,4 centimeter). Spårvidden är ännu bredare i Spanien, Irland och Portugal (166,8–167,6 centimeter). Höghastighetsjärnvägar över hela världen byggs emellertid med 143,5 centimeters spårvidd vilket möjliggör internationell hopkoppling.

Se grafen "Spårvidd i Europa"

3 Elsystem

Länder använder dessutom olika elsystem. Sverige använder växelström med spänningen 15 000 volt och frekvensen 16,7 hertz. Det är samma som i Norge, Schweiz, Tyskland och Österrike.

I Danmark och flera andra europeiska länder är standarden 25 000 volt och 50 hertz. För att kunna köra mellan Sverige och de andra länderna behöver loken kunna hantera båda spänningarna.

Se grafen "Elsystem i Europa"

Järnvägarna i Norge och Sverige har samma spårvidd, elsystem och signalsystem. Det är därför inga problem för tåg att rulla över denna gräns. Skyltar, regelverk och signaler ser emellertid helt annorlunda ut. Förarna måste alltså få utbildning för detta.

Vissa järnvägssträckor är fortfarande inte elektrifierade. En sådan är sträckan mellan Ringsted på Själland i Danmark och Lübeck i Tyskland. Detta försvårar tågtrafiken från Sverige till Tyskland. Tågagnarna behöver då dras av diesellok.

4 Lastprofil

Varje bana är byggd för en viss lastprofil. Det handlar om utrymmet i sid- och höjdd som ett järnvägsfordon har att hålla sig inom för att inte riskera att krocka med något vid sidorna eller ovanför.

Man kan jämföra med de skyltar som brukar sitta vid vanliga vägtunnlar och som anger den maximala bredden:

På det svenska järnvägsnätet är den vanligaste begränsningen 3,4 meter på bredden. I de flesta andra europeiska länder är maxbredden mindre: 3,15 meter. I Storbritannien, med världens äldsta järnvägsnät, är bredden på lastprofilen så liten som 2,74 meter.

SJ:s personvagnar, i såväl natt- som dagtåg, är för breda för järnvägsspåren på kontinenten. Om SJ skulle vilja köra tåg ute i Europa behöver bolaget investera i nya tågagnar. Det finns i dagsläget begränsat med sådana i både Sverige och andra länder.

5 Byråkratiska hinder

Kontinental tågtrafik innebär en del byråkratiska hinder. Ett sådant är att en operatör måste skicka in en ansökan om att få sitt tåg godkänt i

varje land. På Öresundsbron krävs det dessutom godkännande från två länder, både Danmark och Sverige. Även inom ett land kan det ibland vara svårt av kapacitetsskäl att få en ”lucka” godkänd i en tågplan, det vill säga boka en ledig tid i järnvägens eget schema. Svårigheterna blir förstås ännu mycket större om flera länder ska vara med och bestämma och alla tider ska synka. Godstrafiken fungerar väsentligt bättre för kontinentala resor än persontrafiken. Inom EU har det införts så kallade godskorridorer där förfarandet förenklats för långväga transporter.

Ett annat hinder är språkbarriären. Det finns inget standardiserat järnvägsspråk i Europa utan alla länder använder sina egna språk. I de skandinaviska länderna är detta inget större problem. Förare får helt enkelt genomgå lite språkträning och använda sig av en järnvägsordlista. De pratar sina egna språk, men långsamt och tydligt. Alla tal läses siffra för siffra.

6 Bokningskrångel

Inom flyget finns ett gemensamt biljettbokningssystem som flygbolag och resebyråer använder. Något liknande finns inte för tågen.

Det går visserligen att boka resor utomlands, men det är väsentligt krångligare eftersom resenären får vända sig till flera aktörer.

Så varför är det krångligare? Till skillnad från flyget har järnvägen i de flesta länder inte avreglerats i lika hög utsträckning. Sverige är faktiskt unikt med en av Europas mest avreglerade järnvägar. Tågbolagen och politiker har inte prioriterat samarbete över gränserna. Ytterligare en faktor är lågprisflyget som gjort det svårare för tågbolagen att konkurrera på längre avstånd. Efterfrågan på internationella tågresor har således minskat över tid. Fram till 2014 gick det att boka utländska tågresor genom SJ. Tjänsten lades ner på grund av låg efterfrågan och hög driftskostnad. Enligt SJ behövde bolaget ringa i genomsnitt nio telefonsamtal för varje såld utlandsresa.

Biljettsystemen är nationella eller till och med företagsspecifika. Det har inte funnits några ekonomiska incitament för standardiserade gemensamma biljettbokningssystem. Till exempel har SJ i Sverige valt att inte släppa in konkurrenten MTR Express i sin försäljningskanal. I Sverige finns systemet Resrobot för biljettbokning, men det är inte lika känt.

Det pågår ett projekt inom EU för att skapa en gemensam plattform för biljettförsäljning av tågbiljetter, men det ligger sannolikt långt fram i tiden.

Dessutom har många tågoperatörer i Europa inte börjat med digitala biljetter. Fusk med Interrailkort har även fått flera bolag att kräva att kunden visar kortet personligen för att kunna köpa en platsreservation. Det försvårar möjligheten att boka en resa i förväg.

Sammanfattningsvis finns det alltså många hinder som kraftigt försvårar europeiska tågresor. Loken är oftast det största problemet eftersom de måste hantera olika signalsystem, elsystem och så vidare. Vagnar är i allmänhet mer standardiserade, i synnerhet godsvagnar eftersom de brukar gå långa sträckor.

Det traditionella sättet att lösa gränsproblemen är att byta lok och personal. Så gör exempelvis Snälltåget som trafikerar sträckan Malmö till Berlin. I Sverige kör svenska lok med svensk personal. I Tyskland kör tyska lok med tysk personal. På liknande sätt löste SJ utlandsresorna förr i tiden. Före 1990-talet gick det nämligen direkttågsvagnar från Stockholm och Göteborg till utlandet, bland annat till Hamburg, Berlin, Basel, Bryssel, Paris och Rom. De direkta vagnarna växledes över till lämpliga tågavgångar. De europeiska tågförbindelserna upphörde på grund av lönsamhetsproblem. Resorna tog lång tid och man hade svårt att konkurrera med lågprisflyget. Tidigare fanns det personal som kunde hantera manuell omrangering (byta vagnar). Dessutom var bangårdarna dimensionerade för detta. Sådan personal och kostnadsmarginal finns inte i dag. Dessutom köps

det inte längre särskilt många lok utan utvecklingen i många länder går mot motorvagnar (kombinerat lok och vagn). Då går det inte att byta lok vid gränsen. Moderna tåg utrustas ofta med flera elsystem, flera signalsystem och så vidare, men dessa är mycket dyra att montera in i äldre fordon.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Svaret i korthet

1 Järnvägarna byggdes på 1800-talet främst för att underlätta resor inom landet. Internationell samordning prioriterades inte när nationella järnvägsstandards skapades – olika länder valde olika system även om normalspår (143,5 centimeter) tidigt blev en vanlig standard.

2 Länderna i Europa har olika signalsystem, spårvidd, strömförsörjning och så vidare. Ett tåg behöver dubbla signal- och strömsystem för att kunna köra i exempelvis både Sverige och Danmark.

3 Det finns även byråkratiska hinder. En operatör måste skicka in en ansökan om att få sitt tåg godkänt i varje land. Dessutom saknas ett internationellt bokningssystem likt flygets. Järnvägen har också fått stor konkurrens från lågprisflyget.

" Centern föreslår EU-system för att fånga in koldioxid

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Centerpartiet vill skapa ett EU-system som ger ekonomisk vinning till företag som bidrar till minusutsläpp av koldioxid. Dessutom ska 10 procent av unionens innovationsfond satsas på ny teknik för infångning av växthusgaser. – Det räcker inte med minskade utsläpp, säger C-ledaren Annie Lööf.

Forskarna har gett politikerna max tio år att förverkliga Parisavtalet och undvika de värsta klimatkatastroferna. Den gröna omställningen går inte alls tillräckligt snabbt i dag och nya grepp behövs.

Inför EU-valet den 26 maj lanserar Centern en idé om hur unionen skulle kunna skapa nya förutsättningar för att inte bara sänka utsläppen utan också minska den befintliga mängden koldioxid i atmosfären.

Principen är att vid förbränningen av exempelvis skogsråvara, som redan har tagit upp koldioxid ur luften, fångas avgaserna in och lagras i berggrunden i stället för att släppas ut.

– Vi ser att länder som USA, Japan och Norge redan har kommit i gång med detta. Vi har stora möjligheter i Sverige och EU men ännu har det inte skett. Anledningen är att tekniken är dyr. Det finns i dag inte tillräckligt starka ekonomiska drivkrafter, säger Annie Lööf.

Centerförslaget går ut på att skapa ett marknadsbaserat system som gynnar dem som bidrar till minusutsläpp, som ett komplement till handeln med utsläppsrätter som redan är i gång. Ett värmeverk eller en industri som förbränner biomassa och fångar in utsläppen ska belönas med så kallade minuskrediter. Detta ska kombineras med en så kallad

kvotplikt som tvingar företag som har utsläpp att köpa en viss mängd utsläppskrediter.

– Vi har pumpat ut koldioxid i atmosfären i århundraden. Därför räcker det inte med minskade utsläpp, vi måste också ta bort koldioxid från atmosfären, säger Annie Lööf.

För att stimulera teknikutvecklingen vill C också att 10 procent av EU:s innovationsfond avsätts till test- och demonstrationsanläggningar för koldioxidinfångning. Fondens pengar ska komma från handeln med utsläppsrätter.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Ledare: V och Fi blundar för hotet mot Europas frihet

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

När man hör Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ diskutera EU och säkerhetspolitiken vill man gärna köpa en biljett till det parallella, fredliga, enhörningsbefolkade universum de lever i. Eller skulle det snarare handla om en tidsresa, tillbaka till åren mellan murens fall och Vladimir Putin? Då betedde sig Ryssland oftast som en civiliserad granne och inte som en imperialistisk makt som anfaller grannländer, infiltrerar val och destabiliserar demokratier.

Den 14 maj satt Fis EU-parlamentskandidat Soraya Post i SVT och uttalade sig rosarött om utvecklingen i öst. "Ryssland rustar inte upp, de ökar inte sin försvarsbudget", sa hon. "Däremot har de betett sig väldigt illa och kränkt Ukraina och krimtatarerna."

Soraya Post utgår, får man anta, från fredsforskningsinstitutet Sipris siffror över världens militärutgifter. Dessa visar mycket riktigt att Rysslands rustning minskade 2018 och 2019. Vad hon i så fall missade är dels att de ryska utgifterna dessförinnan ökat sedan 1998, dels att Sipris uppgifter ifrågasatts.

Och "kränkt"? Det blir man när någon klagar på ens hund. Ryssland har inte "betett sig illa", landet har anfallit Georgien och Ukraina och annekterat ukrainskt territorium.

Också Vänsterpartiet ägnar sig åt önsketänkande om Vladimir Putin och hans avsikter. "Vi har en kapprustning som vi inte haft sedan kalla krigets dagar", sa EU-parlamentarikern Malin Björk nyligen i SVT.

Det är sant att EU nu ökar sina försvarspolitiska ambitioner. Sedan Rysslands attack mot Ukraina har mer pengar skjutits till och ett så kallat "permanent strukturerat" samarbete inletts, där också Sverige ingår. Var det hela slutar är ännu oklart; medlemsländerna är inte överens och stora frågetecken återstår. Inte minst vad gäller Brexit och USA:s vägval. Nato kommer att fortsätta vara oundgängligt för Europas försvar.

Men att Europa måste kunna försvaras är odiskutabelt. EU är och förblir ett fredsprojekt, men som sådant måste det kunna trygga sin existens. Minnet bleknar snabbt, men det är bara ett par decennier sedan som gränsen mellan demokrati och diktatur drogs mitt i Europas hjärtland. Då kunde man bli skjuten vid nationsgränser som i dag – i alla fall i teorin – går att korsa utan att man ens behöver visa ett pass. Malin Björk säger i en TT-intervju att EU inte är ett fredsprojekt, att det "står i Lissabonfördraget att vi ska rusta upp". Men i praktiken är det de auktoritära länderna i omvärlden, främst Ryssland, som avgör hur militaristisk unionen ska vara. Vem tror att stridsvagnar med EU-flagga skulle starta invasionskrig? Vem tror att Bryssel skulle vilja, eller kunna, beordra bombmattor över fredliga grannländers städer? I förra veckan presenterades en undersökning från YouGov som visade att en majoritet av EU-medborgarna vill ge EU större befogenheter vad gäller säkerhet och försvar. Nästan hälften av de tillfrågade vill se en gemensam EU-armé skapas. Sverige är det land där minst andel, 38 procent, tycker att det är en bra idé.

Det är lätt för svenska politiker som Malin Björk att tala nostalgiskt om den "alliansfrihet" som ska ha tjänat oss så väl. Vi klarade oss från andra världskriget med tur och undfallenhet och ägnade kalla kriget åt att gnälla på det USA som gömde oss under sitt varma täcke.

Den europeiska unionen är långt ifrån perfekt. Men den pekar mot en möjlig värld av fred, samförstånd, fri rörlighet och öppna gränser. Det är klart att den är värd att försvara. **DN 21/5 2019 "**

" Om demokratin inte skyddas kan EU-samarbetet inte fortsätta som förut

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

EU:s demokratiregler håller inte och risken är att de blir ännu mer urvattnade. Sverige borde nominera en person till nästa EU-kommission som kan se till att det blir tuffare tag.

Efter den utdragna tvisten mellan EU-kommissionen och Polen är det uppenbart att unionens så kallade atombomb, artikel 7 i Lissabonfördraget, inte duger.

Artikeln skulle vara avskräckande och hindra EU-länder från att ens fundera på att bryta mot demokratins grundläggande värden, men så har det inte blivit.

”Bryssel skäller, men bits inte”, var det lugnande besked som Viktor Orbán gav sina polska vänner för flera år sedan, och det var en rätt klarsynt analys.

Om utpekade länder håller ihop blir hotet om indragen rösträtt tomt. Kravet på enhällighet har desarmerat artikel 7.

Nu står hoppet till EU-domstolen.

Domarna i Luxemburg ska ge besked om de anser att Polen bryter mot rättsstatens principer när landet tvingar domare att gå i förtida pension. Ett tillfälligt beslut, som fattats i väntan på slutlig dom, tyder på att domstolen kommer att fälla Polen.

Men den polska omdaningen handlar om betydligt mer än tvångspensionerade domare och alla tvister kan inte avgöras i EU:s domstol. Det skulle bli för tungrott och utdraget.

EU behöver fungerande demokratiregler. Annars kan den sammansvetsade unionen bli en mardröm, också för enskilda medborgare.

Tänk till exempel på EU:s långtgående arresteringsorder. Den innebär att svenska och andra EU-medborgare som anklagas för brott i Polen ska skickas dit mer eller mindre per automatik.

En sådan ordning bygger på att det finns ömsesidigt förtroende för att rättvisan i EU-länderna fungerar väl.

Om politiseringen av de polska domstolarna fortsätter innebär det rimligen att Sverige inte kan tillämpa arresteringsordern när det gäller människor som anklagas för brott i Polen.

Tänk också på vad som kan hända om svenska företag med verksamhet i Polen hamnar i tvist.

Hur opartiskt kommer regeringsberoende domare att avgöra vad EU:s regler innebär? Den öppna inre marknaden kan inte fungera om nationella domstolar blir verktyg för nationalistisk politik.

Fundera dessutom på den utbredda korruption som tycks frodas i kretsar som tilldelas stora bidrag från EU.

Som svensk medborgare kan man faktiskt kräva att det finns oberoende åklagare och domstolar i länder som tar emot stora summor pengar som bland annat kommer från skattebetalarna i Sverige.

De högtidliga orden om grundläggande demokratiska värden, som formuleras i EU-fördragets artikel 2, handlar med andra ord om mycket konkreta ting. Demokrati är en vacker idé, men också en praktisk nödvändighet.

Därför är det oroande att följa den pågående debatten om EU:s misslyckade artikel 7. Risken är att regelverket blir ännu mer tandlöst. Tyskland och Belgien vill ha en årlig översyn av hur rättsstatens principer efterlevs i EU:s medlemsländer.

En sådan granskning är inte fel, men kan få problematiska följder.

Risken är att alla medlemsländer betraktas som lika goda kålsupare och att frågan därmed relativiseras.

Rättsstatens principer efterlevs säkert inte till punkt och pricka i något EU-land. Men det som pågår i Ungern, Polen och Rumänien är inga demokratiska skönhetsfel, utan ett gradvist systemskifte.

Dessutom ska EU-länderna enligt det tysk-belgiska förslaget delta i den årliga granskningen på frivillig grund. Kritik ska inte heller leda till sanktioner.

Sverige står bakom idén med årliga granskningar. Regeringen i Stockholm vill också att fördelningen av EU:s stora fonder ska kopplas till hur medlemsländerna följer rättsstatens principer, vilket kommissionen har föreslagit.

Det låter inte heller fel, men kan rättsstaten verkligen mätas i pengar?

Det är svårt att begripa hur ett sådant system skulle fungera, eller ens beslutas. Polen, Ungern och Rumänien vill säkert inte ha en ny mekanism för fördelning av EU-pengar som grundas på värdering av hur rättsstaten fungerar.

Den bistra slutsatsen är alltså att det för närvarande inte finns något bra sätt att bromsa en EU-stat som är på väg bort från demokratin, och inte heller några bra förslag på hur reglerna kan skärpas.

Risken är att ännu fler länder lockas av den väg som Polen, Ungern och Rumänien har valt.

I brist på bättre idéer blir det därför avgörande vem som har ansvar för dessa frågor i EU-kommissionen.

Det behövs någon som inte ger upp. Någon som inte tvekar att kritisera medlemsländer som bryter mot demokratins grundläggande principer. Någon som drar stater inför EU-domstolen om de vägrar att lyssna på kritiken.

Om Sverige värnar EU borde regeringen i Stockholm nominera en sådan person till nästa EU-kommission. För om inte EU lyckas skydda demokratin kan samarbetet inte fortsätta som förut.

Annika Ström Melin är journalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Annika Ström Melin "

" Adaktussons facit i EU – röstade emot abort 22 gånger

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Kristdemokraternas utrikespolitiska talesperson Lars Adaktusson har under sina fyra år som EU-parlamentariker frekvent röstat emot kvinnors aborträtt – både i Europa och globalt, visar DN:s granskning. Som enda svensk röstade han emot det slutgiltiga fördömandet av Paraguay för att landet nekat en våldtagen 10-årig flicka abort.

Bryssel.

Det pågår en global dragkamp mellan förespråkare för aborträtten och dem som vill inskränka den. När Adaktusson i våras deltog på en konferens i Colombia som samlade ultrakonservativa lät kritiken i Sverige inte vänta på sig. De svenska EU-ledamöterna Fredrick Federley (C) och Malin Björk (V) anklagade Adaktusson för att konsekvent rösta emot aborträtten under sin tid i EU-parlamentet. DN har granskat hur de svenska EU-parlamentarikerna har röstat i resolutioner som rört just aborträtten under åren 2014–2019. Varje resolution kan innehålla flera punkter som man röstar om separat – totalt behandlades aborträtten i 29 punkter.

Vid de 28 tillfällen när EU-parlamentarikerna uttryckt en åsikt om kvinnors rätt att göra abort har Lars Adaktusson tryckt på nej-knappen 22 gånger, ja-knappen fyra gånger och lagt ner sin röst två gånger. I omröstningen om den 29:e punkten var det Lars Adaktussons efterträdare Anders Sellström som representerade KD. Han lade ner sin röst.

I samma omröstningar har Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ röstat ja 29 gånger av 29.

Sverigedemokraterna har röstat för aborträtten tolv gånger och emot en gång. I 16 fall har partiets ledamöter lagt ner sina röster.

I Sverige står Kristdemokraterna bakom den svenska abortlagstiftningen, medan Sverigedemokraterna tidigare drev att gränsen för fri abort skulle sänkas till vecka 12.

Men KD:s enda EU-parlamentariker röstar alltså oftare abortkritiskt än SD.

Lars Adaktusson avböjer en intervju med DN men svarar på mejl att hans hållning är samma som KD:s – att aborttalen bör hållas nere men att kvinnan själv ska få välja – och att han röstat som han gjort för att socialpolitik inte ska avgöras i Bryssel.

– Det kan tyckas märkligt att man som parlamentariker röstar mot förslag som kan vara både viktiga och rätt i sak. Men det händer emellanåt och det är väsentligt för att motverka de krafter som konsekvent arbetar för att EU ska växa och lägga under sig mer makt, skriver han.

Varje politisk fråga på EU-nivå har två dimensioner: å ena sidan sakfrågan, å andra sidan principfrågan om huruvida EU ska agera eller inte.

Vanligen brukar EU-parlamentariker som sympatiserar i sakfrågan, men ogillar att EU uttalar sig, signalera detta genom att lägga ner sin röst.

EU-parlamentets årsrapport om läget för jämställdheten i EU 2013, som antogs 2015, illustrerar hur olika ledamöter resonerar.

Resolutionens punkt 45 lyder: ”kvinnor måste ha rätt att råda över sina sexuella och reproduktiva rättigheter, särskilt genom enkel tillgång till preventivmedel och abort. Parlamentet stöder därför åtgärder som

förbättrar kvinnors tillgång till vårdtjänster för sexuell och reproduktiv hälsa [...]"

Textstycken som handlar om aborträtten röstas ibland om i flera steg. Först röstar man om en ramtext där de mest kontroversiella orden plockats bort. Sedan röstar man om att stoppa tillbaka de utplockade orden.

Punkt 45 delades upp. Den första omröstningen gällde hela texten utom orden "och abort". Alla svenskar röstade för, utom Sverigedemokraterna som lade ner sina röster.

Nästa omröstning gällde att lägga till "och abort". Alla svenskar röstade för, utom SD som återigen lade ner sin röst och Lars Adaktusson som nu röstade emot.

Lars Adaktusson ställer sig alltså bakom ramtexten där EU-parlamentet uttalar sig om kvinnors sexuella rättigheter, vilket alltså faller under socialpolitik och medlemsländernas beslutsområden. Och byter fot när det gäller just rätten till abort.

Sverigedemokraterna däremot, röstar som ledamöter brukar när de markerar mot att en viss fråga, i detta fall socialpolitik, över huvud taget diskuteras: partiets ledamöter lägger ner sina röster i alla delar av omröstningen.

Det här mönstret går igen i flera delade abortomröstningar.

De abortresolutioner som Adaktusson har röstat emot handlar inte bara om abortpolitiken i EU-länderna.

Flera handlar om principiella etiska ståndpunkter. "Att vägra att utföra abort ens för att rädda en kvinnas liv utgör en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna", lyder en textrad i en resolution om rättighetsläget i Europa, som antogs 2015.

Den raden röstade Lars Adaktusson, som enda svensk EU-parlamentariker, för att stryka ur resolutionstexten.

Andra skrivningar handlar om rena sakförhållanden. Exempelvis "[...] olika studier visar att antalet aborter är lika stort i länder där det är lagligt som i länder där det är förbjudet [...]"

Adaktusson röstar, som enda svensk, för att slopa det stycket.

Trots att Lars Adaktusson anser att aborter inte är en fråga för EU, har han som EU-parlamentariker aktivt arbetat för samvetsfrihet, alltså att vårdpersonal ska kunna vägra utföra aborter och ge vissa preventivmedel.

Lika lite som EU bestämmer över medlemsländernas abortlagstiftning bestämmer EU om länderna ska tillåta samvetsfrihet eller inte.

Två svenska barnmorskor driver frågan om svensk samvetsfrihet i Europadomstolen för mänskliga rättigheter – Europarådets domstol, som inte tillhör EU. Den amerikanska anti-abortorganisationen Alliance Defending Freedom (ADF), som stöttar barnmorskorna ekonomiskt, lobbar även gentemot EU-institutionerna.

ADF:s "deklaration för samvetsfrihet" skrevs under av 21 EU-parlamentariker. Bland dem Lars Adaktusson, som enda svensk.

Flera abortskrivningar som EU-parlamentet antagit handlar om vilka värderingar som skall styra EU:s utrikespolitik, inklusive hur de 715 miljarder kronorna i EU-budgetens sjuåriga utrikespott ska fördelas.

EU:s utrikespolitik beslutas av EU-ländernas utrikesministrar, enhälligt. EU-parlamentet och dess utrikesutskott, där Lars

Adaktusson var medlem, sysslar med opinionsbildning, till exempel genom att anta resolutioner som kommenterar världshändelser.

En sådan resolution, som Lars Adaktusson själv tog initiativ till, är när EU-parlamentet 2016 slog fast att IS utövade ett folkmord på kristna och yazidier.

En annan resolution från 2015 kritiserade Paraguays drakoniska abortlagar.

En tioårig flicka hade kommit till sjukhus med magsmärtor.

Vårdpersonalen upptäckte att hon var gravid; hon hade blivit våldtagen

av sin styvfar. Flickan förvägrades abort och födde barnet bara några dagar efter sin elvaårsdag.

Ett stycke i EU-parlamentets Paraguay-resolution löd så här:

”Parlamentet anser att det är lika med tortyr att det råder ett allmänt förbud mot terapeutiska aborter och abort om graviditeten resulterat av våldtäkt och incest och likaså att våldtäktsoffer inte får någon hälsovård.”

Alla svenska EU-parlamentariker röstade för – förutom Lars Adaktusson som röstade emot.

Adaktusson vill påpeka att han i en första omgång röstade för en resolution från sin partigrupp som fördömde Paraguay. Den resolutionen gick inte igenom. Den kritiserar landet för sexuellt våld och barngraviditeter men nämner inte aborträtten.

När EU uttrycker ett stöd för aborträtten i världen handlar det om EU:s utrikespolitik, och är inte frågan om att EU-parlamentet lägger sig i EU-ländernas nationella politik.

Varför har du röstat emot de punkterna?

– Om medlemsländerna i EU har rätt att själva utforma sin abortlagstiftning är det rimligt att även länder utanför unionen har den rätten. Men oavsett om det gäller inrikes- eller utrikespolitik är Kristdemokraternas syn på abortfrågan den som uttrycks i vårt medicinsk-etiska program, säger Lars Adaktusson.

I EU-parlamentet tillhör både Kristdemokraterna och Moderaterna partigruppen EPP. Lars Adaktusson och de tre moderaterna brukar rösta väldigt lika.

Som i miljöpolitiken (92 procent av fallen) och i den internationella handelspolitiken (99 procent). I jämställdhetsfrågor däremot röstar de bara lika 67 procent av gångerna. Och i de skrivningar som rör kvinnors rätt till abort, röstar Adaktusson och de tre moderaterna bara lika 4 gånger av 28, alltså i 14 procent av fallen.

Den moderate EU-parlamentarikern Gunnar Hökmark förklarar att Moderaterna alltid är försiktiga i abortomröstningar, så att skrivningarna inte ska tolkas som att EU lägger sig i EU-ländernas abortpolitik.

– Däremot så hävdar vi vår uppfattning om aborträtten när det handlar om abortfrågan på ett principiellt plan eller när det faktiskt är en fråga för EU, alltså när det gäller EU:s utrikespolitik, biståndspolitik och forskningspolitik, säger han.

Sigrid Melchior

Fredrik Funck

fredrik.funck@dn.se

"Fakta. Så gjorde vi granskningen

Under den nuvarande mandatperioden 2014–2019 har EU-parlamentet antagit över tretusen akter. En sökning på ordet ”abort” ger 43 träffar. Av dessa är det totalt 25 resolutioner som berör aborträtten, där det registrerats hur de enskilda EU-parlamentarikerna har röstat och där Kristdemokraterna var närvarande.

EU-parlamentet kan rösta på tre olika sätt: med handuppräckning, elektronisk omröstning och med namnupprop. Bara på det sistnämnda sättet registreras hur de enskilda ledamöterna har röstat.

När EU-parlamentarikerna antar en resolution kan de rösta om enskilda punkter i texten, om ändringsförslag och om den slutliga resolutionen.

I resolutionerna som rör aborter finns det totalt 29 punkter som handlar om just aborträtten.

Ändringsförslag i resolutionerna har uteslutits ur granskningen, eftersom det är svårare att slå fast innebörden av hur en ledamot har röstat.

I ett par av resolutionerna har det registrerats hur ledamöterna har röstat i enskilda punkter men inte i resolutionerna. Dessa punkter är med i undersökningen. "

" Ewa Stenberg: Abortfrågan är KD:s akilleshäls"

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Ökat förtroende i jämställdhetsfrågor är en förklaring till Kristdemokraternas framgång. Ebba Busch Thor har gjort upp med fördomar om att KD vill att alla kvinnor ska vara hemmafruar och att partiet är emot aborträtten. Men när Lars Adaktusson röstar mot rätten till abort i EU-parlamentet hotas Busch Thors nyfeministiska profil.

När Kristen Demokratisk Samling bildades 1964 var abortmotståndet självklart. I takt med att partiet breddades och tidsandan ändrades bytte partiet både linje och namn. Numera ställer sig Kristdemokraterna bakom dagens abortlagstiftning, även om Ebba Busch Thor 2017 öppnade för en översyn av lagen eftersom gränsen när ett foster kan räddas till livet har sänkts.

Endast sju procent av väljarna vill begränsa rätten till abort, vilket är nästan en halvering sedan millennieskiftet. Sverigedemokraterna är ensamt i riksdagen om att vilja att Sverige, liksom flertalet europeiska länder, ska dra gränsen för fri abort vid graviditetsvecka 12.

Kristdemokraterna har i stället börjat profilera sig på jämställdhet. Det är en delförklaring till väljarframgångarna, enligt partiledaren Ebba Busch Thor. När hon träffade riksdagsjournalisterna på tisdagsförmiddagen talade hon om hur en ny, borgerlig feminism har breddat och lyft KD. Busch Thor beskrev hur vänstern för första gången blivit utmanad på sin egen hemmaplan när hon lever sitt budskap genom att vara partiledare med barn på armen.

Det har onekligen gått bra. I DN/Ipsos noterar KD ett stöd på tolv procent av väljarsympatierna. Det är höjder som partiet inte har upplevt sedan Alf Svenssons storhetstid.

I Kristdemokraternas valanalys framgår att fördomarna mot KD blivit mindre vanliga, även om de fortfarande utgör ett hinder. De rör framför allt partiets politik om aborter, religion och hbtq-frågor.

Detta är partiets akilleshäls.

Ebba Busch Thor anser att kritiken mot Adaktussons sätt att rösta är ett försök av andra partier att slå där de upplever att KD är som svagast.

Hos riksdagsjournalisterna beskrev hon kritiken som

”häpnadsväckande faktaresistent”. Lars Adaktusson röstar som han gör för att aborträtten är en fråga för nationell nivå, enligt partiledaren.

Hon intygar att hennes andre vice partiledare försvarar svensk abortlagstiftning.

Det är dock svårt att få ihop det försvaret med att Lars Adaktusson enligt DN:s granskning röstar emot nästan alla skrivningar som stödjer aborträtten, också principiella ståndpunkter, rena sakbeskrivningar och uttalanden som rör länder utanför EU.

Men han har som EU-parlamentariker aktivt drivit frågan om samvetsfrihet enligt DN:s granskning, alltså att vårdpersonal ska kunna vägra att utföra aborter. Det borde väl inte heller vara en EU-fråga, om aborträtten inte är det.

Om Ebba Busch Thor ska framstå som en modernare sorts feminist behöver hon förena ord och handling också i EU-parlamentet.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" KD pressar på för nytt beslut om kärnkraft

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

**KD vill öka pressen på regeringen i kärnkraftsfrågan.
Partiledaren Ebba Busch Thor vill hitta stöd i riksdagen för att rädda Ringhals 1 och 2.**

– Vi är beredda att försöka framtvinga det här, säger hon.

Kärnkraften har återigen blivit en het politisk fråga som sätter den blocköverskridande energiuppgörelsen från 2016 i gungning. M och KD, som står bakom uppgörelsen, vill nu ha en omprövning av besluten att stänga reaktorerna 1 och 2 i kärnkraftverket Ringhals. Ebba Busch Thor (KD) uppmanar regeringen att ta initiativ till en utredning om förutsättningarna för att driva reaktorerna vidare. Utredningen skulle enligt henne kunna göras antingen av bolaget Vattenfall självt eller av en extern part.

Gör regeringen inte det är KD-ledaren beredd att ta till andra medel.

– Vi är beredda att via utskottsinitiativ försöka framtvinga det här. Men jag skulle vara otroligt förvånad om statsminister Stefan Löfven tar så lätt på klimatomställningen och frågan hur vi bevarar Sveriges konkurrenskraft att han inte är beredd att skaffa ett vettigt underlag för ett nytt beslut, säger Ebba Busch Thor.

Ett förslag i den riktningen ligger redan i riksdagens näringsutskott från Liberalerna, som valde att ställa sig utanför energiöverenskommelsen just på grund av en avvikande mening i kärnkraftsfrågan.

– Vi har inte pratat färdigt med Liberalerna om detaljerna, vilken modell de har tänkt sig att använda och så vidare. Men både KD och

M är för att driva Ringhals 1 och 2 vidare. På något sätt ska vi kunna gå på samma linje i utskottet, säger Busch Thor.

För en majoritet i riksdagen räcker det dock inte ens om SD ansluter sig till kärnkraftsinitiativet, vilket de har öppnat för. Centern och Miljöpartiet, som också ingår i uppgörelsen, är hårdnackat mot att ge kärnkraften mer utrymme. S har därför avgörandet i sin hand.

– Det är klart att jag hoppas att det finns ett intresse hos Socialdemokraterna för att ta ansvar för både hur vi ska klara klimatomställningen och konkurrenskraften. Då behöver de här frågorna svar, säger KD-ledaren.

Vattenfall ser i nuläget inga skäl att ompröva avvecklingen i Ringhals. Bolagets presschef Markus Friberg har i en DN-intervju sagt att det ”är inte en rationell lösning”.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Macrons renässanstorped valspurtar i uppförsbacke

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Hon har fått i uppgift att driva igenom en gemensam EU-armé och europisk minimilön. Nathalie Loiseau är president Macrons tilltänkta torped med överstatlighet på agendan. Hon rör sig obehindrat i Bryssel och är regeringspartiets förstanamn i EU-valet. Men hon kämpar i uppförsbacke i slutspurten.

Caen.

Renaissance, pånyttfödelse.

Så står det på de vita t-tröjor som de unga funktionärerna bär vid - Nathalie Loiseaus valmöten.

Det är också namnet på den lista som Loiseau leder, och som det franska regeringspartiet Republiken på väg (LREM) och dess stödparti MoDem står bakom.

Men frågan som ställs allt oftare i slutskedet av valrörelsen är: har Emmanuel Macron valt rätt person att leda denna pånyttfödelse? Renässanslistan väntas bli största eller näst största parti i Frankrike, med mellan 20 och 25 procent av rösterna, och en ny stor kraft att räkna med i EU-parlamentet. Men den 54-åriga Loiseau har haft svårt att "gå igenom rutan" i debatterna, och i flera mätningar på sistone har högerextrema Nationell samling (tidigare Nationella fronten) varit större.

– Till skillnad från Marine Le Pen tror vi på EU, vi säger ja till Europa och vi vill att Europa börjar röra på sig igen. Vi vill göra Europa till en grön stormakt, sa Loiseau nyligen vid ett valmöte i Caen i västra Frankrike.

Applåderna var artiga – men Loiseau är ingen stor talare, och trots att hon är en erkänt kompetent karriärdiplomat med hårda nypor, har kampanjledningen i slutspurten tagit det i Frankrike ovanliga beslutet att låta president Macron ståta allena på en del av Renässanslistans valaffischer.

Den 54-åriga Loiseau kommer efter valet att få i uppgift att bilda en helt ny grupp i mitten av det politiska spektret, genom att slå samman den liberala gruppen Alde – där svenska Centerpartiet och Liberalerna i dag ingår – och en rad andra partier. Ett första preliminärt möte hölls nyligen, och Loiseaus instruktioner är tydliga: bryt upp den gamla höger-vänsterskalan i parlamentet och driv igenom Emmanuel Macrons reformagenda.

Presidentens förslag präglas av mer överstatlighet, och inkluderar bland annat:

Gemensam budget för eurozonen för att möta kriser i olika länder.

En gemensam EU-armé.

Europeisk minimilön.

En ny europeisk klimatbank och 1 000 miljarder euro i satsningar på hållbar utveckling under fem år.

Beskattningsrätt av bland annat it-jättar som Facebook.

Nathalie Loiseau har varit EU-minister i Emmanuel Macrons regering i två år, och anses ha varit drivande bakom förra årets ändringar i EU:s utstationeringsdirektiv, som garanterar likabehandling av EU-medborgare på medlemsländernas arbetsmarknader.

Den reformen är en av få framgångar för Macron hittills i EU, där han annars haft svårt att få genomslag för sina idéer. Tysklands Angela Merkel har ställt sig kallsinnig till Macrons överstatliga visioner, och på hemmaplan växer ett missnöje med presidentens eviga tal om EU. För två år sedan var Macron och hans nybildade parti en utmaning mot etablissemangen – men nu har det i stället blivit själva innebörden av

det. Det märks i den franska valrörelsen, där Loiseau ständigt mös av aktivister i gula västar.

Så även i Caen, när DN är på plats.

– Macron är de rikas kandidat – en gång bankir, alltid bankir. Ser ni inte hur dåligt med personal det är på sjukhusen? ropar sjuksköterskan Corinne Dufetelle genom avspärningarna.

Hon och andra aktivister får svar på tal av den pensionerade piano-läraren Michel Lecoupeur, som tillfälligt lämnat kön till ingången.

– Jag kan förstå er frustration, men man kan inte göra allt över en natt. Det tar tid att reformera ett land – för att inte tala om Europa, säger han.

Inne i byggnaden står Nathalie Loiseau och pratar lågmält med en grupp folkvalda lokalpolitiker. Hon ser lite barsk ut, som en vänlig men bestämd skolrektor, och kommenterar bara motvilligt slagorden som hörs genom fönstret:

– Så där har det varit i en månad nu. Nu vill vi prata om Europa.

Det låter nästan som en vädjan.

Den här dagen tvingas hon vänta med att gå upp på scen, sedan flera aktivister tagit sig in och sedan släpas ut av säkerhetsvakter.

– Hon är en hycklare, hon har stått på samma lista som extremhögern, ropar en av aktivisterna, som senare beskriver sig som vänsteraktivist.

I början av kampanjen avslöjade tidningen Mediapart att Loiseau under sin studenttid ställt upp på en kårpolitisk lista för en ”enad höger” där även personer från extremhögern fanns med. Loiseau säger sig ha glömt detta, men affären har inte gjort hennes uppgift lättare, när hon ska konfrontera extremhögern i Nationell samling.

Hennes kritiker till vänster och bland klassiska liberaler har fått vatten på sin kvarn av ordval som låter mer invandringskritiska än de som Macron brukar använda:

– Ingen som inte har fått en inbjudan bör få komma in i Europa, sa Loiseau kategoriskt för en dryg vecka sedan, apropå papperslösa migranter som korsar Medelhavet.

I Caen har hon fått understöd av premiärminister Edouard Philippe, som liksom Macron involverat sig aktivt i kampanjen. Enligt franska medier ska samtliga ministrar fått order om att delta aktivt i valrörelsen.

Bland det som oroar kretsen kring Macron är att mycket talar för ett lågt valdeltagande, vilket brukar gynna extremhögern i Frankrike.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se "

Fakta.

Emmanuel Macrons regeringsparti Republiken på vägs (LREM) lista i EU-valet, Renässanslistan, har stöd av 23,5 procent av väljarna, medan 23 procent stöder högerextrema Nationell samling, enligt en ny mätning från Ipsos.

Den traditionella högern i Republikanerna får 13 procent, De gröna 8,5 och vänsterpartiet Det okuvade Frankrike 7,5 procent.

Dela

" Klimatspekulanter skakade liv i EU:s utsläppshandel

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Efter att nya, tuffare regler infördes i EU:s utsläppshandel förra året steg priset på industrins klimatutsläpp med flera hundra procent. Ulf Ek, som driver hedgefonden Northlander i London, förutsåg skiftet och gjorde stora klipp i uppgången. – Högre priser på utsläppsrätter är nödvändigt för att minska utsläppen, säger han.

Under det mörka börsåret 2018 lyckades ytterst få investerare ge avkastning. Men hedgefonden Northlander i London gick mot strömmen. Tillsammans med en liten krets specialiserade finansanalytiker anade man att ett viktigt skifte inom EU var på väg. Vi kan kalla dem klimatspekulanter.

– Northlander tjänade 53,6 procent, skriver fondens svenska grundare Ulf Ek i mejlväxling med DN.

Det var i februari förra året som det stod klart att EU:s utsläppshandel skulle få ett ansiktslyft. Efter många år med bottenlåga priser på industrins och kraftproducenternas klimatutsläpp slog europeiska rådet och EU-parlamentet fast nya spelregler.

Nu var systemet på väg att stramas upp. Den slumrande prissignalen skulle väckas till liv.

– Vi insåg att marknadspriserna måste gå högre, fortsätter Ulf Ek. Northlander, som förvaltar en summa som motsvarar ungefär 5 miljarder kronor, hade god tid på sig att lägga upp strategin. De köpte optioner och terminskontrakt på utsläppsrätter på den europeiska marknaden. Och under 2018 såg Ulf Ek värdet på utsläppsrätter stiga från omkring 7–8 euro upp mot 25 euro per ton koldioxid.

– Priserna steg som ett resultat av ändrade regler i EU, och systemet har nu äntligen faktiskt börjat leda till minskade utsläpp.

Han var inte ensam. Tunga finansiella aktörer, bland annat investmentbankerna Morgan Stanley och Goldman Sachs, gav sig in på marknaden. Ett fåtal nischförvaltare såg samtidigt sin chans.

Ryktet, som visserligen är svårt att bekräfta, gör gällande att investerarna tillsammans mobiliserade mångmiljardsummor på en marknad vars syfte är att hjälpa EU att nå klimatmålen.

Ordet spekulant ger annars inte direkt positiva associationer. Vi tänker på kortsiktiga vinster. Begreppet har en oskön klang särskilt i ett sammanhang som handlar om förutsättningarna för liv på vår planet. Men tanken med EU:s utsläppshandel är just att skapa en speciell sorts börs som fostrar långsiktigt tänkande och hållbara teknikskiften inom företagen. Och på den marknaden har spekulanterna fyllt en viktig funktion.

Phil MacDonald är analytiker på den klimatinriktade tankesmedjan Sandbag i London. Han säger att marknaden för utsläppsrätter under en lång tid inte togs på allvar.

– Det byggdes fel från början, med alldeles för många utsläppsrätter. Låga priser har lett till att företagen inte behövt tänka framåt. Men med de nya reglerna skiftade stämningen. Det avgörande var att man såg att utsläppshandeln har en framtid, säger han.

En viktig förändring som kom 2018 var beslutet att införa en ny stabilitetsreserv för att hantera överskottet på marknaden. Sedan 2009 har ett nämligen stort överskott av utsläppsrätter byggts upp i EU-systemet. Tanken med stabilitetsreserven är att dessa ägarlösa utsläppsrätter ska sugas upp och senare kunna kasseras.

Det nya, tuffare upplägget har börja träda i kraft i år, och kommer att skruva åt marknaden flera år framåt. Fjolårets prISRally startade alltså när förväntningarna steg om en framtida brist på utsläppsrätter.

Phil MacDonald är övertygad om att finansaktörerna gav utsläppshandeln en knuff i rätt riktning.

– Det har varit nyttigt med spekulanter och fler utomstående aktörer. De har gett marknaden ett fönster mot framtiden och mot de höga utsläppspriser som vi tycker att företagen behöver betala, säger han. Både Ulf Ek och Phil MacDonald tror att effekterna redan har börjat märkas i ekonomin. Kombinationen av fortsatt sjunkande kostnader på förnybar elproduktion och stigande priser på utsläppsrätter märks särskilt bland kolkraftproducenterna.

Europeiska elbolag går nu snabbare över från koleldning till naturgas, enligt Phil MacDonald. Men skiftet sker även mot förnybart.

– På den tyska marknaden ser vi nu att det i regel är lönsammare att bygga ny sol- och vindkraft än att fortsätta driva befintliga kolkraftverk. Bilden är visserligen komplex, men det övergripande intrycket är att vi ser en stor ekonomisk förändring.

Även inom industrin har prischocken svidit. British Steel är ett exempel. Stålproducenten sålde ut sin reserv av utsläppsrätter före fjolårets rally och har under våren kämpat med ett stort underskott som skulle kosta företaget 100 miljoner pund att handla upp på den öppna marknaden. En nota som till slut betalades med ett lån av den brittiska staten.

– Rådet vi har hört att mäklare på marknaden nu ger sina kunder inom industrin är att behålla alla utsläppsrätter de kan. De kommer att behöva dem, säger Phil MacDonald.

Ulf Ek är övertygad om att priset på utsläppsrätter kommer att stiga ytterligare, kanske mot 45–50 euro per ton. Andra analytiker har talat om ett pris på uppåt 100 euro.

Phil MacDonald gör en mer försiktig bedömning.

– Det finns fortfarande ett överskott på marknaden. Skiftet från kolkraft kommer också att leda till att fler utsläppsrätter frigörs, vilket kommer att bromsa priserna på utsläpp, säger han.

Om värdet på utsläppsrätter fortsätter att stiga, påpekar Phil MacDonald, kommer också fler länder kräva nya åtgärder och kanske ett pristak på marknaden. Risken är ett bakslag. Det gäller att EU:s institutioner klarar att bevara det nya systemet.

Under den närmaste femårsperioden kommer man att följa upp hur stabilitetsreserven fungerar.

– Vi vet till exempel att stigande energipriser kan bli en väldigt känslig politisk fråga, säger Phil MacDonald.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se "

"Systemet omfattar omkring 14 000 industri- och kraftanläggningar och flygbolag inom EU samt i Norge, Island och Liechtenstein. Tillsammans står dessa anläggningar för nästan hälften av ländernas klimatutsläpp.

Upplägget bygger på att EU sätter ett tak för utsläppen. 2013, då den innevarande perioden började, bestämdes nivån till ungefär 2 miljarder ton koldioxid. Varje utsläppsrätt ger rätten att släppa ut ett ton koldioxid eller motsvarande.

Taket sänks sedan successivt för att utsläppsminskningarna ska ligga i linje med EU:s utsläppsmål. Under 2013–2020 har minskningen årligen varit 1,74 procent av den ursprungliga volymen. Nästa period, 2021–2030, höjs takten till 2,2 procent.

Ungefär hälften av utsläppsrätterna delas ut gratis till anläggningarna. Det gäller främst den konkurrensutsatta industrin och flygbolagen. Kraftverk får i regel inga gratisrätter.

Resterande del av utsläppsrätterna auktioneras sedan ut på råvarubörserna i London och Amsterdam. Intäkterna går till medlemsländerna. På råvarubörserna finns även en andrahandsmarknad. Priset sätts efter tillgång och efterfrågan.

En ny stabilitetsreserv infördes i år för att långsiktigt hantera överskottet av utsläppsrätter som har skapats. Överblivna utsläppsrätter från tidigare år läggs i reserven, tillsammans med eventuella nya överskott. Om den totala mängden överstiger en viss nivå kasseras utsläppsrätterna automatiskt.

Nyckelpersoner när utsläppshandeln stramades åt:

Isabella Lövin (MP), klimatminister

EU:s klimatministrar förhandlade i flera år om åtgärder inom utsläppshandelssystemet. Sveriges regering drev tillsammans med Nederländerna, Luxemburg och Frankrike förslaget om att strama åt stabilitetsreserven.

Fredrick Federley (C), EU-parlamentariker

I EU-parlamentet löpte en process parallellt med manglingen i medlemsländernas ministerråd. Fredrick Federley var i parlamentets utskottsbehandling en av två så kallade rapportörer – ett slags huvudsekreterare i en specifik fråga.

Jytte Guteland (S), EU-parlamentariker

När de nya reglerna senare skulle slutförhandlas mellan EU:s medlemsländer och parlamentet var Jytte Guteland en av parlamentets huvudförhandlare. Hon företrädde sin partigrupp, S&D. "

" Se människan du har framför dig – det är demokratins kärna

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Hur ska Europa försvaras från hotet från den totalitära nationalismen? EU-valet är en möjlighet att återupprätta demokratins grundprinciper: att se den andre och förstå att demokrati är omöjligt utan social jämlikhet mellan individer i vardagslivet, skriver juristen Hanna Eklund.

Vad krävs för att kunna leva ett demokratiskt liv i dagens Europa? Främlingsfientliga och nationalistiska partier har börjat organisera sig för att vinna stort i EU-parlamentsvalet. Deras framfart – Rassemblement National, La Lega, Sverigedemokraterna – beskrivs ofta som ett hot mot Europas demokratiska system. När sådana partier i allt högre grad inleder strategiska samarbeten; arrangerar konferenser, samordnar valkampanjer och bildar nya grupper i EU-parlamentet, upplever många att europeisk demokrati utsätts för ett yttre hot.

EU-parlamentsvalet är ett tillfälle att reflektera över vad framtidens europeiska demokrati behöver för att överleva. Vari hotet mot Europas demokratier egentligen består. Men i stället för att stirra oss blinda på totalitärt nationalistiska partiers framfart borde vi rikta blicken inåt. Vad har hänt med demokratins minsta beståndsdel, människan, och hennes möjlighet att vara demokrat?

Från en fängelsecell på den italienska ön Ventotene år 1941 skrev Altiero Spinelli och Ernesto Rossi en text om hur ett demokratiskt levnadsätt aldrig mer ska kunna hotas av totalitär nationalism i Europa. Spinelli och Rossi var antifascister och aktiva i den italienska

motståndsrörelsen under andra världskriget. Ventotenemanifestet, som texten har kommit att kallas, skrevs på cigarrettpapper och smugglades ut ur fängelsecellen till det italienska fastlandet, där kriget skulle pågå i ytterligare fyra år.

”Vår civilisation är byggd på principen att varje människa är fri i den meningen att hon inte är ett instrument som andra kan använda sig av; varje människa är ett självständigt livscenter.” Så inleds manifestet (i min översättning). Vår civilisation är i kris, skriver Spinelli och Rossi. Nationen, som hade gett Europa en metod för att organisera utbildning, bostäder, handel och sjukhus förvandlades under krigets upptakt till en klaustrofobisk totalitär organism. När den europeiska nationalstaten inte längre kunde eller ville skydda människor mot social ojämlikhet i skuggan av 30-talets ekonomiska kollaps blev den i stället självupptagen. Nationen gick från en metod bland andra för att organisera människor i ett samhälle till en företeelse som ansågs organisk, rentav biologisk. Spinelli och Rossi beskriver hur framför allt den tyska och italienska nationen i sin nya skepnad blev ointresserad av människolivets förutsättningar. Den blev känslig för kritik. Självförhärligande. Missunnsam. Våldsam.

Om demokratin aldrig mer ska falla offer för de våldsyttningar som följer när nationen förvandlas till totalitär organism måste två saker hända, enligt Spinelli och Rossi. Vi behöver en europeisk demokratisk union och social jämlikhet.

I Ventotenemanifestet blir livsupplevelsen demokratis kärna. En demokrati består av människoliv med möjligheter till goda och jämlika levnadsförutsättningar. Ett livscenter bibehålls i tillgång till bostad, utbildning, återhämtning, omvårdnad, arbete, familjeliv.

I en demokrati kan människolivet därför aldrig tillåtas att bli ett instrument för nationens, eller det kapitalistiska systemets, framgång. Att känna en emotionell anknytning till ett språk, ett klimat, en smak, en tradition, en familjehistoria som kanske, men bara kanske, alla

härör till en viss nation kan vara en viktig källa till självförståelse och självreflektion. Vad Spinelli och Rossi dock kraftfullt vände sig emot var hur människor har blivit våldsamt påtvingade rollen som tillhörande en viss nationalitet, framför alla andra roller en människa kan tänkas inneha: konstnär, mor, barn, doktor, ingenjör, farfar, arbetslös, älskande...

Ett hållbart demokratiskt liv förutsätter att människor har möjlighet att inneha ett obegränsat antal roller. Ett demokratiskt liv blir omöjligt om människor kedjas vid en viss identitet – eller vid fattigdom, underordning och sjukdom.

För Spinelli och Rossi blir en europeisk union ett sätt säkerställa en större jämlikhetspolitisk räckvidd. De såg en europeisk union som en garant för bättre levnadsförutsättningar: nya samarbeten, boplatser, arbetstillfällen, fler kreativa idéer och jämnare fördelning av resurser. Ventotenemanifestets författare vill uppmärksamt vårda demokratis minsta beståndsdel. Om inte människan har ett bra vardagsliv, kommer inte demokratin att förbli livskraftig.

Vi måste göra detsamma: se människolivets förutsättning som demokratis förutsättning. Ett demokratiskt liv är att kunna se och höra andra.

Tio år efter Ventotenemanifestet, sex år efter krigsslutet, publiceras Theodor W Adornos ”Minima Moralia: reflektioner från det skadade livet”. Förintelsens faktum är textens ofrånkomliga utgångspunkt. Den kapitalistiska livsformen är den samtid texten kritiskt gestaltar. Adorno anser att livet är skadat. Han skriver: att tänka på den andre som ett subjekt; motsatsen till distraktion.

Demokratin förutsätter ett sådant fokus som Adorno tyckte var sällsynt i sin konsumtionskapitalistiska samtid. Adornos reflekterar över vad som händer i det ögonblick då du ser en annan människa. Den tystnad och stillhet som uppstår runtomkring. Hur uppmärksamhet vid den

andres existens blockerar ljud- och synintrycket av försäljningar, renoveringar, bilfärder och rörliga bilder.

Att förstärka vår förmåga att ta in andra människors livsförutsättningar är en av det demokratiska systemets mest imponerande funktioner.

Men den är bortglömd. Hur återställer vi denna bortglömda funktion i en tid när allt fler upplever att demokratin hotas? Hur blir demokratin återigen en metod genom vilken vi kan se varandra som individer?

Möjligen är svaret på den frågan att vi behöver skapa en ny och bättre form av individualism än den vi släpar runt på i våra samtida vardagsliv.

I en individualistisk livsstil är vi upptagna av att utvärdera, framhäva eller förstå oss själva. Vem har sagt att det behöver vara så?

Samtidens demokrati måste söka fatt i en sådan form av individualism, där vi ser behov, svagheter och styrkor i vår nästa – alltså ser våra medmänniskor som individer. Snarare än en individualism där vi enbart söker den bästa utformningen av vår egen existens.

Att leva i en demokrati är att leva med andra människor. Att leva framgångsrikt med andra människor – i en parrelation, i en familj, på en arbetsplats, i en förening, i ett samhälle – kräver en förmåga att se den andre som en individ. Sådan ömsesidig uppmärksamhet är mer än en trevlig gest, det är en demokratisk ansats.

Adornos observation om den fokuserade stillheten i stunden vi ser den andra som ett subjekt återfinns i samtida reflektioner kring det demokratiska livet. För den franska filosofen Sandra Laugier är demokratin grundläggande princip att se och höra andra och bli hörd och sedd själv. Demokrati fungerar, eller kanske snarare existerar, så länge det finns en möjlighet för individen att bli hörd av alla andra i samhället. Enligt Laugier fungerar det demokratiska levnadssättet så att i den stund vi upplever att vi inte längre kan bli hörda av - demokratiska institutioner blir civil olydnad, proteströrelser,

demonstrationer vårt sätt att fortsätta vara demokrater, att fortsätta bli hörda.

Civil olydnad är i första hand ett sätt att säkerställa ett demokratiskt levnadsätt, inte ett sätt att obstruera mot samhället. Protestaktioner för att åtgärda vår ekologiska sårbarhet eller minska social ojämlikhet är försök att upprätthålla ett liv i demokrati. Dessa aktioner blir till försök att återfå en röst som kvävts, en förlorad koppling mellan sig själv och alla andra. Dessa aktioner – för miljön, för social rättvisa – blir en påminnelse om att en demokratisk process är hel så länge den är delad av alla som berörs av den. Dessa aktioner blir också en påminnelse om det demokratiska levnadssättets attraktionskraft – vi vill fortsätta våra demokratiska liv, vi vill fortsätta att lyssna till och bli hörda av alla andra. Civil olydnad är stilstudier i hoppfullhet.

Om vi, likt Laugier, tar demokratin princip på allvar, måste vi se dem som fortsätter att tala demokratiskt som en tillgång för vår demokrati och inte som ett bångstyrt problem.

Därför är EU-parlamentsvalet, som omgärdas av samtida proteströrelser, ett tillfälle att reflektera över vad framtidens demokrati behöver för att överleva. Att ställa frågan vari hotet mot Europas demokrati egentligen består. Spinelli, som levde betydligt längre än Rossi, och så småningom gav namn till EU-parlamentets byggnad i Bryssel, var aldrig nöjd med den europeiska union han såg växa fram. Han förblev frustrerad över medlemsstater som aldrig ville tillåta en verklig europeisk demokratisk union, aldrig ville tillåta europeisk jämlikhetspolitik att bli effektiv.

Spinelli och Rossi ställde frågan vad en människa behöver för att kunna bära en demokrati på sina axlar. Vad behöver demokratin minsta beståndsdel för att kunna föra demokratin in i samtiden?

Spinelli och Rossi ger ett svar som verkar enkelt, men ter sig radikalt i dagens politiska klimat. Varje människas livscentrum måste bevaras. En människa som är orolig över att inte kunna få vård om hon är sjuk,

ser sina barn gå utan utbildning eller arbete, hur ska hon orka bära en demokrati?

Hotet mot demokratin kommer inifrån en individs upplevelse av att ett fullgott liv inte är möjligt. Hotet mot demokratin kommer inifrån en individs övertygelse om att andra människors livsförutsättningar inte rör dem själva.

Därför är individen, den du har framför dig, demokratins kärna.

Hanna Eklund "

"Genuin oro över passiv politik bakom ungas klimatstrejker"

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

"DN. DEBATT 20190523

Rörelsen med klimatstrejkande unga är inte ett uttryck för ett slags allmän aktivismlust eller en önskan om att slippa ifrån skolundervisningen, varken i Stockholm eller i övriga undersökta europeiska städer. Snarare är den grundad i en genuin oro över klimatförändringarna och en frustration över politikens passivitet, skriver fem forskare.

I morgon fredag är det åter dags för globala skolstrejker. Förra gången, den 15 mars, uppges över en miljon ha demonstrerat i minst 100 länder, varav flera tusen personer utanför riksdagshuset i Stockholm. Det återstår att se om dessa siffror nu överträffas; tveklöst har dock det som startade med Greta Thunbergs skolstrejk inför valet i höstas växt till en global proteströrelse.

I medierna har olika föreställningar om och synpunkter på de protesterande figurerat, vissa av det mer kritiska slaget. Både Australiens och Storbritanniens premiärministrar avfärdade till exempel tidigt strejken och uppmanade ungdomarna att hålla sig i skolan i stället för att demonstrera. Vissa debattörer har också hävdad att de strejkandes främsta motiv är att slippa lektioner. Men vilka är det egentligen som protesterar, och vad vill de?

Med hjälp av en etablerad metod, framtagen inom ramen för ett internationellt protestforskningsnätverk, ställde vi enkätfrågor till deltagarna i demonstrationen utanför riksdagshuset den 15 mars, den största skolstrejksrelaterade protesten i Sverige hittills. Följande fem

resultat vill vi särskilt fästa uppmärksamhet på, vad gäller de skolungdomar under 20 år som deltog i undersökningen:

1 De flesta av de unga demonstranterna är flickor. Mer än hälften av demonstranterna var så unga att de gick i grundskolan eller gymnasiet och av dessa var två av tre flickor.

2 De flesta har ingen eller begränsad tidigare erfarenhet av aktivism. Av skolungdomarna hade 36 procent aldrig demonstrerat tidigare och övriga endast vid ett mindre antal tillfällen.

3 De har ett stort miljöengagemang. En majoritet av klimatstrejkarna uppgav att de av politiska, etiska eller miljömässiga skäl hade förändrat sin konsumtion av varor eller sin diet. Därtill menade en stor majoritet att räddandet av miljön och klimatet måste prioriteras, även om det skulle innebära att gå emot folkmajoriteten, och nästan alla menade att detta måste ske även om det skulle medföra minskad tillväxt och färre arbetstillfällen.

4 Få är engagerade i miljöorganisationer. Flera föreningar var med och organiserade demonstrationen men endast 10 procent av skolungdomarna uppgav att de fått höra talas om evenemanget den vägen, och samma låga andel var medlem i någon sådan organisation. Rekryteringen till demonstrationen skedde i stället främst via sociala medier, vänner och bekanta, och en majoritet av skolungdomarna uppgav att Greta Thunberg hade ökat deras intresse för klimatfrågan och påverkat deras beslut att delta i den globala klimatstrejken.

5 Många misstror politikerna. Bara en fjärdedel av skolungdomarna menade att det går att lita på att nationella regeringar kan lösa miljöproblemen. Hela 31 procent av dem identifierade sig inte med något parti alls (de partier som störst andel sympatiserade med var Miljöpartiet och Vänsterpartiet). Samtidigt var ett viktigt motiv för dem att trots allt försöka få politikerna att genomföra en politik som faktiskt kan bromsa den globala uppvärmningen.

Sammantaget framträder bilden av en påfallande ung rörelse, i vilken en stor andel flickor är engagerade, där merparten inte är erfarna aktivister och inte mobiliserats av etablerade miljöorganisationer men där de flesta har ett genuint miljöengagemang. Misstron mot politikerna och deras förmåga att lösa klimatproblemet är utbredd. Att de aktiva ser klimatproblemet som en fråga främst för det politiska systemet är tydligt: en ytterst liten andel av de unga demonstranterna ansåg att enskilda individers frivilliga livsstilsförändringar kan stoppa klimatförändringarna.

I samband med de globala skolstrejkerna i mars genomfördes identiska undersökningar som den i Stockholm i en rad europeiska städer: Amsterdam, Berlin, Bremen, Bryssel, Florens, Genève, Lausanne, Malmö, Manchester, Truro (Storbritannien), Warszawa och Wien. Resultaten är påfallande lika för de flesta städerna: det personliga miljöengagemanget är starkt och misstron mot politikerna utbredd; de tidigare erfarenheterna av aktivism är begränsade; bland de unga demonstranterna är flickor i majoritet; och Thunberg uppges ha ökat intresset för klimatfrågan.

Resultaten ger alltså inte stöd åt att rörelsen skulle vara ett uttryck för ett slags allmän aktivismlust eller en önskan om att slippa ifrån skolundervisningen, varken i Stockholm eller i övriga undersökta europeiska städer. Snarare tycks den grunda sig i genuin oro över klimatförändringarna och frustration över vad som upplevs som politisk passivitet.

Att mobiliseringen i huvudsak inte skett genom föreningar som Greenpeace och Naturskyddsföreningen är helt i linje med internationell forskning. Ofta utvecklas sociala rörelser vid sidan av etablerade organisationer, speciellt när dessa betraktas som en del av det etablissemang som protesterna riktas emot. Att sociala medier spelat en viktig roll är däremot i dag typiskt för rörelser där yngre personer är särskilt involverade.

Det är sedan tidigare känt att just unga prioriterar klimatfrågan särskilt högt, ofta som den viktigaste samhällsfrågan, och att klimatoron är speciellt utbredd bland dem. Att det bland ungdomar finns en grogrund för denna typ av protester är därför inte förvånande. Mer anmärkningsvärt är att skolor, och inte universitetsstudenter, dominerar bland demonstranterna. De senare är ju mer resursstarka och högt utbildade, och har historiskt sett utgjort en betydligt starkare kraft i olika slags protester, världen över. Förklaringen kan mycket väl ha att göra med Greta Thunberg. Vår undersökning visar att hon varit en tydlig inspirationskälla, särskilt för de yngre. Resultatet är inte förvånande ur det perspektivet att jämnåriga bör ha särskilt lätt att identifiera sig med henne.

I mediernas rapportering stod det tidigt klart att många framträdande personer inom rörelsen är flickor och unga kvinnor, inte bara i Sverige utan även i merparten av de västländer där det protesterats mest (till exempel Australien och Belgien). Vår undersökning visar att detta mönster tycks gälla de protesterande i stort och inte bara ledargestalterna. Återigen kan en bidragande orsak vara identifikation med Greta Thunberg, och att denna samhörighetskänsla är särskilt stark bland flickor.

Oavsett om skolstrejkerna fortsätter eller ebbar ut så har deltagarna nu övat sina färdigheter i mobilisering och står bättre rustade att engagera sig framöver. Kanske håller en ovanligt politiskt aktiv generation på att träda fram, som på olika sätt och i olika konstellationer kommer att höras framöver. Till exempel kan den växande Extinction Rebellion-rörelsen här tänkas få ytterligare anhängare. Sannolikt kommer denna generation fortsätta att prioritera klimatfrågan högt och också kanske ha påfallande många kvinnliga ledare och engagerade.

Per Adman, docent i statsvetenskap, Uppsala universitet

Joost de Moor, forskare i statsvetenskap, Stockholms universitet

Katrin Uba, docent i statsvetenskap, Uppsala och Tartu universitet

Mattias Wahlström, docent i sociologi, Göteborgs universitet

Magnus Wennerhag, professor i sociologi, Södertörns högskola

Länk till forskningsrapporten finns på dn.se/debatt. "

" Busch Thor: Adaktusson har gjort fel ibland

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor tar avstånd från hur Lars Adaktusson har röstat i abortfrågan i EU. Men hon håller fast vid KD:s linje – att abortfrågan inte hör hemma i EU-parlamentet. – Lars Adaktusson har gjort fel ibland i tillämpningen av vår linje, säger Ebba Busch Thor.

I gårdagens DN avslöjades det att Lars Adaktusson vid 22 tillfällen röstat emot kvinnors aborträtt under tiden som EU-parlamentariker för Kristdemokraterna. Han lämnade parlamentet 2018 och är sedan dess riksdagsledamot, utrikespolitisk talesperson samt partiets andre vice ordförande.

Adaktussons agerande har fått kritik från flera politiska motståndare som har krävt att Kristdemokraternas tydligt ska ta avstånd från hans sätt att rösta.

Partiledaren Ebba Busch Thor (KD) håller fast vid sin och

Kristdemokraternas linje om att abortfrågan inte är något som hör hemma i EU-politiken. Men hon tycker samtidigt att Adaktusson gått för långt.

– Ta till exempel frågan om den lilla flickan i Paraguay som blev utsatt för en våldtäkt, där röstade ju Lars Adaktusson för ett annat fördomande som föll. Och då hade det varit rimligt att man då ändå hade röstat för det fördomandet som hade kunnat vinna i parlamentet eller åtminstone lagt ner sin röst. Så där tycker jag att Lars Adaktusson gjorde fel, säger Ebba Busch Thor.

Den resolutionen som Adaktusson röstade för fördömde inte Paraguays abortlagstiftning utan kritiserade sexuellt våld och barngraviditeter.

Menar du att han gjorde fel av misstag?

– Nej, jag menar att man kunde ha tillämpat vår linje på ett annat sätt. Jag menar att Lars Adaktusson har gjort fel och Skyttedal har redogjort bra för vad vår linje kommer att vara framåt, säger Busch Thor.

När DN möter KD:s toppkandidat Sara Skyttedal på onsdagen säger hon att hon inte har ”koll på alla detaljer i voteringarna” men att hon hade röstat annorlunda än Adaktusson i några av omröstningarna.

– När det gäller EU:s egen lagstiftning ska den inte vara gemensam, vi ska inte kompromissa. Men däremot har vi tagit ställning för att EU ska spela en större roll gentemot omvärlden. Inom ramen för exempelvis utrikespolitiken och biståndspolitiken så tycker jag att vi ska se till att kvinnor har rätt att fatta det här beslutet även i andra länder, säger hon.

När det gäller det enskilda fallet i Paraguay med en tioårig flicka säger Skyttedal att hon själv skulle röstat för ett fördömande.

– Det är självklart, det är en fruktansvärd situation.

Lars Adaktusson har som enda svensk politiker verkat för samvetsfrihet i EU. Samvetsfrihet handlar om att barnmorskor och vårdpersonal ska kunna vägra att genomföra aborter och skriva ut vissa typer av preventivmedel.

Bland annat har Adaktusson skrivit under antiabortorganisationen Alliance Defending Freedom (ADF):s ”deklaration för samvetsfrihet”, som enda svensk.

– Nu ska man komma ihåg att abort och samvetsfrihet är olika saker, men KD har inga förslag på att ändra i några lagar på EU-nivå eller nationell nivå som gäller samvetsfrihet. Det är en absolut självklarhet att man som kvinna ska kunna göra abort, säger Ebba Busch Thor. Tar du avstånd från Lars Adaktusson agerande?

– Ja, jag tycker att jag har uttryckt mig ganska glasklart. Jag tycker att Lars Adaktusson har valt en väl rigid linje som har varit fel. Och Sara Skyttedal gör rätt i att markera hur vi ska agera framåt, säger Busch Thor.

DN har vid upprepade tillfällen sökt Lars Adaktusson under onsdagen. Han har inte återkommit, men kommenterat DN:s publicering med ett inlägg på sin Facebooksida.

Han skriver där att det finns skäl till självkritik.

”I retrospektiv är det lätt att tänka att jag exempelvis borde ha avstått istället för att rösta emot i något eller några fall. Men min intention har varit att stå upp för partiets politik, så som jag tolkat den i varje enskild situation.”

Lars Adaktusson kommenterar också fallet med den tioåriga flickan i Paraguay som blev våldtagen av sin styvfar och nekades abort. Han menar att han redogjort för varför han röstade som han gjorde i en ”särskild röstförklaring”. Sådana skriftliga förklaringar, att politiker förklarar sina beslut i en särskild skrivelse, är en relativt vanlig företeelse inom EU:s politik. Men i fallet med flickan i Paraguay finns ingen sådan skrivelse från Adaktusson, enligt Europaparlamentets informationskontor i Sverige.

Ebba Busch Thor säger att hon har fortsatt förtroende för Lars Adaktusson som riksdagsledamot.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

" Ewa Stenberg: Aborter och tafsande tar över valrörelsen

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Kritiken ökar mot att KD:s förre EU-parlamentariker har röstat mot kvinnors rätt till abort. Samtidigt inleder en åklagare förundersökning om sexuellt ofredande mot SD:s toppkandidat i valet. Moderaterna får en gratischans att vinna väljare och de partier som vill tala om ett värderingsval har en melodiradioövergång.

EU-valrörelsens sista dagar har tagits över av skandaler och avslöjanden. I måndags publicerade Expressen inspelningar som visar att SD:s toppkandidat och EU-parlamentariker Peter Lundgren förra året tagit en kvinnlig partikamrat på bröstet mot hennes vilja. Sverigedemokraterna försvarade Lundgren och sparkade samtidigt sin andra EU-parlamentariker Kristina Winberg från valsedeln. Hon hade bevittnat Lundgrens tafsande och bandat de telefonsamtal med offret som Expressen publicerat.

Peter Lundgren har varit en skicklig EU-parlamentariker som lyckats övertyga bland andra brittiska regeringspartiet Tory att ta med SD i sin partigrupp.

Nu fick toppnamnet avstå från viktiga framträdanden i valrörelsen. På onsdagen inledde en chefsåklagare en förundersökning mot honom om sexuellt ofredande.

Skandalen skulle kunnat spela KD i händerna. Partiet har profilerat sig mellan M och SD i EU-valrörelsen. Under Ebba Busch Thor har partiet också profilerat sig i jämställdhetsfrågan, som ett borgerligt feministiskt parti.

Hon skulle kunna vinna väljare när SD försvarar en toppkandidat som är misstänkt för sexuellt ofredande.

Om inte nästa avslöjande kommit.

På tisdagskvällen avslöjade DN att Kristdemokraternas andre vice ordförande Lars Adaktusson under sin tid i EU-parlamentet röstat emot nästan alla skrivningar som stödjer kvinnors rätt till abort. Det gäller också principiella ståndpunkter, rena sakbeskrivningar och uttalanden som rör länder utanför EU.

Reportern Sigrid Melchior granskning satte fyr på den politiska debatten. Alla partier utom SD gick snabbt ut med starkt kritik mot KD och Adaktusson.

KD-ledaren Ebba Busch Thor tvingades krishantera. På onsdagseftermiddagen gick hon ut och underströk att KD stödjer svensk abortlag och att Lars Adaktusson har gjort fel ibland i tillämpningen av KD:s linje.

Det är en liten minoritet i Sverige som vill begränsa rätten till fri abort. Det är ingen vinnande fråga att förknippas med för ett parti som försöker växa sig stort.

Politiska val är nollsummespel. De två partier som haft de största framgångarna i opinionsmätningarna inför EU-valet har just fått problem. Skandaler brukar inte spela så stor roll för valresultat. Men när de briserar bara dagar före valdagen är det nog annorlunda. Det parti som har tvingats släppa flest väljare till KD och SD är Moderaterna. Partiledaren Ulf Kristersson har haft en tung vår efter misslyckandet med att bilda regering.

Opinionssiffrorna är usla och hans egna förtroendesiffror nära Kinberg Batra värsta nivå. Bland andra Busch Thor och SD:s Jimmie Åkesson har seglat om honom. Moderaterna byter ut alla sina EU-parlamentariker och ändrar sin profil, men hittills har det inte hjälpt. Nu gör sig dock talesättet om den enes död som blir den andres bröd sig påmint.

Partiledaren Ulf Kristersson var snabbt ute med hård kritik mot KD, det parti som står M allra närmast. Moderaterna köpte också internetannonser om att partiet står upp för aborträtten. Socialdemokraterna vädrar också nya möjligheter. Hetare valtemperatur kan mobilisera deras väljare att gå och rösta. Det som hänt kan också minska den före detta långtradarchauffören Peter Lundgrens dragningskraft på LO-väljarna. Alla partier som vill tala om ett värderingsval har fått en melodiradioövergång i valstugor och i slutdebatter.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Kritikstormen från partiledare tvingade KD-ledaren att backa

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Västerås/Örebro/Norrköping. Tung kritik från andra partiledare tvingade Ebba Busch Thor att ta avstånd från partikamraten Lars Adaktussons agerande i abortfrågan. Även hennes allierade Ulf Kristersson (M) ifrågasätter KD:s linje. – Man borde stå upp för den svenska hållningen, säger han.

DN-granskningen visar att Lars Adaktusson (KD) konsekvent har röstat emot ställningstaganden för aborträtten under sin tid som EU-parlamentariker. Hans inställning skiljer sig radikalt från hur alla andra svenska parlamentariker har agerat.

Artikeln ledde till en kanonad av kritik från höger till vänster mot Kristdemokraterna. Flera partiledare krävde att Ebba Busch Thor skulle ta avstånd från hur Lars Adaktusson har röstat.

Några timmar senare gjorde hon också det.

KD är Moderaternas närmaste partner sedan den borgerliga Alliansen sprack i vintras men M-ledaren Ulf Kristersson är mycket skeptisk till Adaktussons hållning.

– Vi har en kristallklar ståndpunkt i den svenska aborträtten, i den liberala grundsynen att varje kvinna äger besluten om sin egen kropp. Det tycker jag man ska stå för hela vägen fram. Vi delar inte KD:s uppfattning i frågan, sade Ulf Kristersson under ett valrörelsebesök i Västerås.

Lars Adaktusson har motiverat sitt sätt att rösta med att abortfrågan enligt honom inte hör hemma på EU-nivå. Argumentet håller inte enligt kritikerna.

– Det där är en chimär, bara en slöja. Nu får Kristdemokraterna ge tydligt besked och det ligger naturligtvis på partiledaren, sade Stefan Löfven (S) när DN träffade honom på en kampanjresa till Norrköping.

Ulf Kristersson framhåller betydelsen av att EU talar med en samlad röst när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa i fattiga länder. Det är, menar han och flera andra, något helt annat än att låta EU lagstifta i abortfrågan, vilket aldrig har varit aktuellt.

Särskilt upprörda är kritikerna över att Lars Adaktusson inte röstade för ett uttalande om aborträtt som rörde ett fall med en tioårig flicka i Paraguay som blev gravid genom en våldtäkt.

– Att han inte kunde ställa sig bakom aborträtten i det här fallet, det är sorgligt. Det är som att kastas tillbaka 100 år när det gäller jämställdheten, säger Jan Björklund (L) som på onsdagen kampanjade i Örebro.

Centerns Annie Lööf instämmer.

”När andra partier röstar mot rätten för våldtagna 10-åringar att göra abort, står vi fast. Aborträtten är en mänsklig rättighet”, skriver hon på Twitter.

När Ebba Busch Thor mötte medierna på onsdagen sade hon att Lars Adaktusson borde ha röstat annorlunda i det paraguayanska fallet. Flera partiledare menar att Ebba Busch Thor ändå är svaret skyldig om vad som egentligen är partiets linje i abortfrågan.

Jan Björklund pekar på att KD-ledaren anser att barnmorskor av samvets skull ska kunna neka till att utföra aborter. Han ifrågasätter hennes försäkringar om att man står bakom den svenska lagstiftningen.

– Det verkar ju vara en läpparnas bekännelse. Man ska lyssna på vad de säger men man ska också se hur de röstar, säger han.

Inte heller Stefan Löfven litar på var han har KD.

– Det går inte att både säga att vi är för aborträtt och sen ha en person i partiledningen som röstar mot aborträtt, säger han.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Moderaterna kräver svar från SD-topp om aborträtten

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Moderaternas toppkandidat inför EU-valet Tomas Tobé kräver nu svar från EU-kandidaten Charlie Weimers (SD) om partiets syn på aborträtten inom EU. Weimers var tidigare Lars Adaktussons (KD) stabschef i EU-parlamentet. – Han var Adaktussons närmaste man och har varit med och förberett olyckliga ställningstaganden, vad är det som gäller framåt?, säger Tobé till DN.

Det var i september förra året som Charlie Weimers gick över till Sverigedemokraterna från Kristdemokraterna. Innan dess var han stabschef åt Lars Adaktusson (KD) och jobbade på Adaktussons kansli i Bryssel.

Nu kräver Moderaternas toppkandidat Tomas Tobé svar från Charlie Weimers och Sverigedemokraterna kring hur partiet kommer att stå upp för aborträtten inom EU efter Europaparlamentsvalet.

– Charlie Weimers var tidigare Adaktussons närmaste man och har ju då varit med och förberett olyckliga ställningstaganden, vad är det som gäller framåt? SD och Weimers behöver nu svara för om de kommer att stå upp för aborträtten inom EU, det vill säga kvinnans rätt till sin egen kropp, säger Tomas Tobé (M) till DN.

Det var på tisdagen som DN kunde avslöja att Lars Adaktusson vid 22 tillfällen röstat emot kvinnors aborträtt under tiden som EU-parlamentariker för Kristdemokraterna.

Charlie Weimers är tredjenamn på SD:s EU-lista och har också tagit Peter Lundgrens (SD) plats i olika debatter inför EU-valet, i och med

att Lundgren utreds för misstänkt sexuellt ofredande av en partikollega.

– Charlie Weimers har också fått en framskjuten plats i valrörelsen i och med att de gömt undan Peter Lundgren. Det är viktigt att svenska folket får besked, hur kommer SD att agera med Weimers i ledande position? Hur kommer SD att rösta framöver när det kommer till aborträtten?, säger Tomas Tobé.

När Charlie Weimers får höra Tobés fråga svarar han:

– Tomas Tobé kan lugna sina hästar. Jag anser inte att det ska vara EU som fattar våra beslut gällande abortlagstiftningen. Det är en nationell fråga och det är så jag kommer att betrakta den.

Thea Mossige-Norheim

thea.mossige-norheim@dn.se "

" Löfven hoppas på medvind i spurten

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Norrköping-Eskilstuna. Med bara dagar kvar av valrörelsen vädrar Socialdemokraterna morgonluft inför söndagens val till EU-parlamentet. Statsminister Stefan Löfven (S) anser att de politiska motståndarna vacklar om aborträtten, övergrepp mot kvinnor och stödet för public service. – Det är det här vi har sagt hela tiden, säger Stefan Löfven.

Trots att EU-valrörelsen pågått i flera veckor är det först de senaste dagarna som den har tagit fart på allvar. I helgen avslöjade Expressen att Sverigedemokraternas toppkandidat Peter Lundgren tagit en kvinnlig partikollega på bröstet och i tisdags avslöjade DN att Kristdemokraternas vice partiledare och förre EU-parlamentariker Lars Adaktusson vid 22 tillfällen röstat emot ställningstaganden för aborträtten.

För Socialdemokraterna är det som om en flock stekta sparvar kommit flygande i valrörelsens slutskede. S har valt att ha kampen mot högerextremismen som ett huvudtema och ser avslöjandena som en bekräftelse på att man valt rätt spår. Att två av Moderaternas länsförbund ifrågasatt public service gör inte saken sämre i S ögon. – Det sätter fokus på det vi pratar om och visar med all önskvärd tydlighet att det här är ett val om värderingar. Vi måste stå upp för rättigheter som vi någonstans har tagit för givna, oavsett om de utmanas i Europa eller i Sverige, säger Stefan Löfven som under onsdagen genomförde en kampanjresa i Norrköping, Eskilstuna och Västerås.

Socialdemokraterna har haft förtvivlat svårt att locka väljare i de tidigare EU-valen och trots att S blivit största parti har valresultatet

landat kring 24 procent både 2014 och 2009. Stefan Löfven både hoppas och tror att valdeltagandet kan öka i årets val och att det kan gynna S.

– Inte minst Brexit har visat att det är något som inte är bra, säger han. Vid ett stopp på De Geer-gymnasiet i Norrköping försöker Stefan Löfven övertyga eleverna om vikten av att gå och rösta på söndag och han pekar bland annat på betydelsen av att stå upp för de gemensamma värderingar som byggts upp i Sverige och Europa efter EU:s bildande. I turnébussen efteråt medger han att det är svårt att få EU-frågorna att fastna hos väljarna eftersom det ofta blir abstrakta resonemang om frågor som avgörs långt borta. Därför kan den senaste veckans avslöjanden leda till att fler blir engagerade och faktiskt går och röstar. – Ja, det är en typ av kompassfrågor. Det kanske är lättare än direktiv, olika EU-bestämmelser eller budget. Det här går mer rätt in och på sitt sätt kan det förenkla för väljarna och kanske engagera, säger Stefan Löfven.

Även i höstens riksdagsval hade Socialdemokraterna ett liknande tema i sin kampanj som det man har nu.

Då var i första hand riktad mot Sverigedemokraterna medan den nu i större utsträckning även omfattar Kristdemokraterna och Moderaterna. Trots att valresultatet blev rekordlångt var det ändå över förväntningarna. Stefan Löfven tror att det konsekventa budskapet mot SD gav betalt i slutändan och att det kan bli en liknande effekt i söndagens val.

– Det är vi som hela tiden stått upp och sagt ifrån. Nu visar det sig att det faktiskt är det här det handlar om, säger Stefan Löfven.

Han medger att det sannolikt inte är Socialdemokraternas kampanj som fått upp de här frågorna på agendan utan är ett resultat av granskningar som genomförts av olika medier.

– Det visar att det är därför som vi måste ha fria och obundna medier, säger Stefan Löfven.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Först EU-val – sedan ska L-ledamöter slåss om ledarposten

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

DN erfar att Christer Nylander och Johan Pehrson kommer att kandidera till posten som ny partiledare för Liberalerna. De kommer att ställas mot Nyamko Sabuni och av allt att döma även Erik Ullenhag.

Sedan tidigare står det klart att Nyamko Sabuni vill efterträda Jan Björklund som partiledare för Liberalerna. Under måndagen rapporterade Ekot, med hänvisning till källor, att Erik Ullenhag kandiderar till posten.

Under tisdagen kunde DN berätta att Erik Ullenhag begärt tjänstledighet från sitt arbete på ambassaden i Amman i Jordanien under perioden 28 maj till och med den 30 juni, under den period då Liberalerna ska välja en ny partiledare.

DN erfar nu att också Christer Nylander och Johan Pehrson kommer att kandidera till posten som ny partiledare. Christer Nylander kommenterar uppgifterna så här i ett sms till DN på onsdagskvällen: "Jag kampanjar denna vecka för att Liberalerna ska få framgång i söndagens val. Frågor om vem som ska leda partiet tycker jag får vänta till efter EP-valet (Europaparlamentsvalet, reds. anm)."

DN har sökt Johan Pehrson.

– Vi har en process för att ta fram partiledare, den börjar efter valet, och det är det vi hänvisar till, vi kommenterar inte mer än så, säger Eric Aronson, pressekreterare hos Liberalerna.

Christer Nylander är i dag partiets gruppleadare i riksdagen och ordförande i kulturutskottet. Johan Pehrson är partiets ekonomisk-politiska talesperson sedan i februari.

Liberalerna själva har sagt att de kommer att kommunicera sina slutgiltiga partiledarkandidater tisdagen den 28 maj.

Därefter ska kandidaterna skickas ut på en turné där de får presentera sig för partimedlemmarna. Fredagen den 28 juni väljer Liberalerna sedan en ny partiledare vid ett extra landsmöte.

Thea Mossige-Norheim

thea.mossige-norheim@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

”Kärnkraften inte nödvändig för att klara klimatkrisen”

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Kärnkraft är alldeles för dyr både att bygga och att driva för att det ska vara ett realistiskt energialternativ, säger professor Tomas Kåberger som är kritisk till förslagen från M och KD.

– Kärnkraften är inte nödvändig för att klara klimatkrisen. Globalt har den minskat i andel och också i absolut elproduktion sedan toppåret 2006, och det beror på att kärnkraften är dyr. Även om man inte räknar med riskkostnader och avfallskostnader så är kärnkraften dyr att bygga, dyr att driva, säger Tomas Kåberger, professor i fysisk resursteori vid Chalmers i Göteborg och ledamot i Klimatpolitiska rådet.

– Samtidigt har förnybar el, framför allt sol och vind, blivit mycket billigare de senaste åren.

Han ser ingen realitet i Moderaternas och Kristdemokraternas förslag på nya satsningar på kärnkraft och ger en rad exempel på kärnkraftsprojekt runtom i världen som har lagts ner på grund av att de blivit alltför dyra.

– I USA avbröt man bygget av två kärnreaktorer, då hade man redan investerat cirka 100 miljarder kronor i dem, säger Tomas Kåberger. I Storbritannien har nyligen två japanska företag, Toshiba och Hitachi, hoppat av kärnkraftsprojekt. I ett projekt som fortfarande pågår har brittiska staten gått in och garanterat de franska och kinesiska investerarna ett pris per kilowattimme som ligger mer än dubbelt så högt som dagens marknadspris, säger Kåberger.

Han har en rad uppdrag, bland annat som arbetande styrelseordförande i Renewable Energy Institute med säte i Tokyo. Han sitter även i Vattenfalls styrelse men är noga med att understryka att han när han nu blir intervjuad uttalar han sig som professor.

Han är också tidigare generaldirektör för Energimyndigheten och har under många års arbete med energifrågor varit med om många svängningar i debatten.

– För tio år sedan pratade många i Sverige om att vi skulle titta på Finland som ett föredöme som vågade bygga ny kärnkraft. Men den finska reaktorn som skulle vara i drift 2009, efter knappt fem års byggtid, är fortfarande nu tio år senare inte i drift och har kostat minst tre fyra gånger så mycket som det var tänkt.

Enligt Tomas Kåberger är det inte bara svårt att få ekonomi i nya kärnkraftsanläggningar även för de som är i gång är kostnaderna så pass höga att de har svårt med lönsamheten.

– Både i Europa och USA har existerande kärnkraftverk svårt att upprätthålla driften därför att de underhållsinvesteringar, moderniseringar och säkerhetshöjande åtgärder man behöver lägga pengar på gör att det blir olönsamt att driva reaktorerna vidare, säger han.

– I Tyskland har man beslutat att förstatliga kostnader för den långsiktiga kärnavfallshanteringen för att de existerande kärnkraftbolagen ska klara sig.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

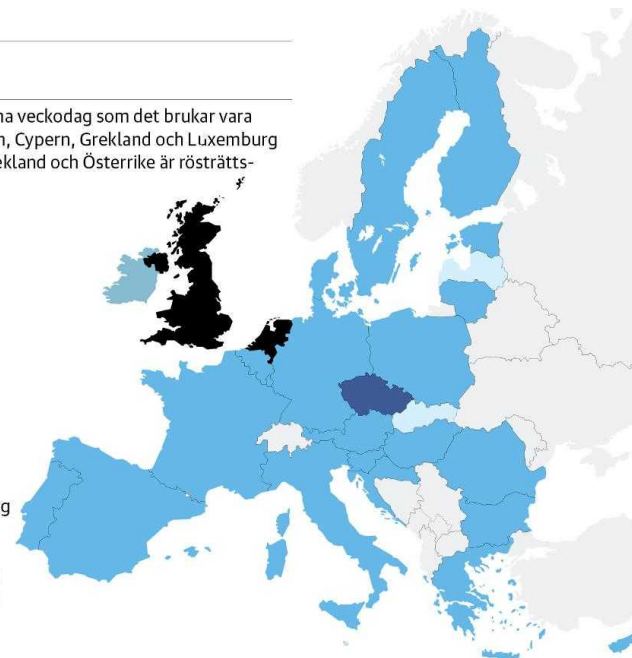
"Fakta. Kärnkraft i Sverige

I Sverige finns i dagsläget åtta kärnreaktorer som är i drift. De producerar cirka 40 procent av elbehovet och finns på tre kärnkraftverk; Oskarshamn, en reaktor. Forsmark, tre reaktorer och Ringhals med fyra reaktorer. Två av Ringhals reaktorer ska avvecklas inom kort, det är Ringhals 1 i slutet på 2020 och Ringhals 2 under 2019. 2

Fakta. Valdagar

I EU-valet röstar väljarna på samma veckodag som det brukar vara nationella val. I Belgien, Bulgarien, Cypern, Grekland och Luxemburg är det obligatoriskt att rösta. I Grekland och Österrike är rösträttsåldern 16 år. I Malta 17 år.

23 maj	26 maj
● Nederländerna	● Belgien
● Storbritannien	● Bulgarien
	● Cypern
24 maj	● Danmark
● Irland	● Estland
	● Finland
24-25 maj	● Frankrike
● Tjeckien	● Grekland
	● Italien
25 maj	● Kroatien
● Lettland	● Litauen
● Malta	● Luxemburg
● Slovakien	● Polen
	● Portugal
	● Rumänien
	● Slovenien
	● Spanien
	● Sverige
	● Tyskland
	● Ungern
	● Österrike

I dag drar "ödesvalet" i gång – men överdriv inte EU-kritikernas betydelse

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Bryssel. Nu drar valet i gång. Ödesvalet, som många kallar det. Högerpopulisterna kommer att gå framåt. Men det är viktigt att inte överdriva deras betydelse.

Analys. Pia Gripenberg, DN:s korrespondent

När vallokalerna öppnar 07.30 i dag i Nederländerna är det startpunkten för Europavalet. Och i just detta land, en av EU:s grundarstater, kan ett högernationellt parti bli allra störst. I Storbritannien, som också håller val i dag, kommer Nigel Farages Brexitparti med all sannolikhet att vinna. För EU-vänner kan den utvecklingen tyckas skrämmande. Etablerade partier i den politiska mittfåran, liksom på vänsterkanten, har bidragit till att måla upp en skräckbild av att detta är ett riktigt ödesval. Allt för att få fler att gå och rösta. Det har de rätt att göra. Men det är viktigt att ha i minnet att politiker som kallar sig EU-kritiker absolut inte kommer att ta över EU efter att rösterna har räknats på söndagsnatten. I opinionsmätningarna spås de få uppmot en tredjedel av rösterna. Eller omkring 250 av parlamentets 751 ledamöter, enligt nyhetssajten Politico. Det är tillräckligt många för att blockera vissa beslut och utnämningar och kan onekligen komplicera arbetet i parlamentet. Men det är inte tillräckligt för att driva en gemensam politik. Vilket de heller inte har. Inga andra partigrupper är så splittrade som de som finns på EU-parlamentets högerkant. I definitionen av EU-kritiker ingår dessutom flera vänsterpartier, även om de i sammanhanget är mindre. Dessutom är det ingen bred framstormning på högerkanten. I Nederländerna lär nya partiet Forum för demokrati få fem ledamöter. Det är en ledamot mer än vad Geert Wilders PVV-parti har i dag. Hans parti backar kraftigt och spås bara få behålla ett mandat. Prognosen är att dessa två partier tillsammans får 23 procent av rösterna. Brittiska Brexitpartiet antas få 25 ledamöter. Det är ytterligare en parlamentariker jämfört med vad Nigel Farages gamla parti Ukip fick 2014. Och Ukip är i dag nästan uttraderat. Den största förklaringen till högerpopulisternas framgång i opinionen är vad som händer i folkrika medlemsstaten Italien. Inrikesminister

Matteo Salvini's parti Lega antas få 25 ledamöter i nästa EU-parlament. I dag har man bara fem. En liknande effekt blir det om Alternativ för Tyskland (AFD) skulle få 12 procent av rösterna. Det betyder 12 ledamöter eftersom tyskarna är flest i parlamentet. Men till exempel franska Marine Le Pens parti Nationell samling lär i stället förlora ett par ledamöter. Valmötet i lördags i Milano, när partiledarna på yttersta högerkanten samlades, var alltså ett möte med både vinnare (Lega, AFD) och förlorare (Le Pen, Wilders).

Pia Gripenberg "

" Klimatskeptisk högerpopulist höjer valtemperaturen i Nederländerna

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Glöm Geert Wilders, mannen med det blonda hårsvallet. Högerpopulisterna i Nederländerna har en ny favorit. Thierry Baudet och hans parti Forum för demokrati har skjutit upp som en raket och kan bli största parti i landet när väljarna på torsdagen drar igång EU-valet.

Kön är lång till nattklubben Thalia i Rotterdam. Men det är inte drinkar och dans som lockar denna tisdagskväll. I en sista valspurt ska högerpopulisternas nya stjärnskott Thierry Baudet möta sina väljare, hålla tal och svara på frågor.

– Jag har kommit hit för att lyssna på vad han har att säga om senaste utvecklingen, säger Jan F Oosterkamp, pensionär som tidigare arbetat i oljeindustrin.

Andra skulle kalla händelserna för de senaste skandalerna. Forum för demokrati och Thierry Baudet sticker ut. Han ifrågasätter människans påverkan på klimatet, anser att kvinnors frigörelse gör att det föds för få barn i Europa, vill stoppa invandring, med mera. Att en partitopp försnillat delar av partikassan och sparkats bidrar ytterligare till att Baudet ständigt syns i medierna.

– När medierna ger honom all denna uppmärksamhet gynnar det honom, säger Jan F Oosterkamp.

Han har tidigare röstat på andra populister som Pim Fortuyn, som mördades av en djurrättsaktivist 2002, och Geert Wilders.

– Geert Wilders är en besvikelse. Thierry Baudet är ny, han har ingen historia och hans politik är bredare. Den handlar inte enbart om islam, säger Oosterkamp.

Professor Sarah de Lange vid Amsterdams universitet har liknande uppfattning.

– Wilders har haft begränsat inflytande i nederländsk politik. Han har inte varit särskilt framgångsrik och då överger väljarna honom och hoppas att Forum för demokrati har bättre chans att lyckas, säger hon. Hon ser Thierry Baudets starka personlighet som en viktig del av partiets framgång. Han har översvallande stil, Zlatanbrett leende, avancerad vokabulär och flikade tidigare gärna in såväl latin som grekiska i sina politiska tal.

– Till en början hade han fler högutbildade supportrar än vad högerpopulister brukar ha, men i takt med att partiet växt har det avtagit, säger Sarah de Lange.

Statsvetaren Cas Mudde, vid amerikanska Georgiauniversitet, anser att nederländska medier behandlar Thierry Baudet mer välvilligt än Geert Wilders.

– Baudet anses lite cool, han är provokativ. Wilders är bara bitter och besatt av islam. Det finns fler frågor för väljarna, säger Cas Mudde. Av de flera hundra som köar till nattklubben Thalia är nästan alla män. Forum för demokrati (FVD) är medvetet om den sneda könsfördelningen i sin väljarbas. Av fjorton handplockade personer, som får synas på scenen med Baudet, är därför nio stycken kvinnor. Thierry Baudet talar om att stoppa EU från att bli en superstat. Han målar upp Emmanuel Macron, Jean-Claude Juncker med flera som de stora fienderna.

Efter valmötet ger Baudet några korta intervjuer. Till ett ungerskt tv-team säger han:

– Jag är en stor beundrare av er premiärminister Viktor Orbán.

När det gäller Europaparlamentet tror Thierry Baudet att han kan samarbeta med partier i nästan alla medlemsstater och att det nu är ett unikt tillfälle att förändra dynamiken i EU.

– Vårt mål är att bygga ett europeiskt nätverk av EU-kritiska partier. Vi ska samarbeta internationellt för att försvara nationella intressen, säger han till DN.

Baudet berättar att närmast till hands ligger att FVD ansluter sig till samma partigrupp som Sverigedemokraterna, som man haft kontakt med de senaste två åren. SD har varit tveksamt till att samarbeta med den nya grupp som Frankrikes Le Pen och Italiens Salvini lanserat på grund av deras nära relationer med Ryssland.

Baudet har inga sådana betänkligheter och FVD pläderar för att handeln med Ryssland normaliseras.

– Vi ska ha en realistisk utrikespolitik gentemot alla länder, inte en moralisk. Internationellt har vi inga fiender eller vänner, vi har olika intressen. De intressena kan vara i konflikt med varandra eller de kan sammanfalla. Ett exempel på det senare är när nederländska regeringen skrev under avtalet för gasledningen för Nordstream 2. Gasledningen är omtvistad eftersom den ökar Europas beroende av rysk gas.

Du sade att du beundrar Viktor Orbán, beundrar du Putin också?

– Nej, börjar Thierry Baudet svara, men avbryts av en vakt från att utveckla resonemanget eftersom intervjutiden anses vara över.

Statsvetaren Cas Mudde tror det är riskfyllt för SD att samarbeta med Baudet.

– När Baudet blivit större blir han också känd i Sverige. Alla skandaler som rör Baudet och hans parti spiller över på Sverigedemokraterna. Och Baudet har många skandaler, säger Mudde.

Pia Gripenberg "

"FVD grundades 2016 efter att Thierry Baudet kampanjat mot att Nederländerna skulle godkänna EU:s samarbetsavtal med Ukraina.

Han är 36 år, författare och journalist. I parlamentsvalet 2017 fick partiet två procent av rösterna och Baudet valdes in som ledamot.

I regionalvalen i mars blev FVD största parti.

I opinionsmätningarna inför Europavalet ligger partiet på samma nivå som regerande liberala partiet VVD på 15–16 procent av rösterna.

Geert Wilders parti PVV har cirka 4 procent.

Thierry Baudet kandiderar inte till EU-valet, utan det gör andra partiföreträdare. "

" Ledare: Alliansens djupa och långvariga söndring

FREDAG 24 MAJ 2019

Kristdemokraternas nummer ett i EU-valet, Sara Skyttedal, stämplade för några månader sedan sina gamla alliansvänner i Centerpartiet som "quislingar". Centerpartiets toppkandidat, Fredrick Federley, kontrade nyligen i en debattartikel i Aftonbladet med rubriken: "Är det diktaturfasoner som gäller nu, KD?" Det är långt till badtunnan i Högfors.

Det är inte ovanligt att skilsmässor övergår i öppet krig. Det ligger nära till hands att förklara Skyttedals och Federleys tonläge som ett uttryck för bitterhet utlöst av den borgerliga separationen under regeringsbildningen. Men det finns också en förhistoria av djup ideologisk söndring.

Låt oss återvända till Alliansens glansdagar, 2006. Det året lanserades begreppet "Stureplanscentern". Unga ultraliberaler som tyckte att Reinfeldts moderater blivit för sossiga sökte asyl i det gamla bondeförbundet. Den nya urbana Centerns affischnamn var ungdomsförbundets ordförande, Fredrick Federley, och vice ordförande, Annie Johansson (senare Löf).

Ungefär samtidigt pågick en fraktionsstrid i det kristdemokratiska ungdomsförbundet, KDU. Den politiske reportern Torbjörn Nilsson beskrev 2008 i en artikel i Fokus bråket som ett krig mellan tre grupperingar: "mjukisar" som vurmade för internationellt bistånd, en hård frikyrkofalang från Småland och en "ännu hårdare" nykonservativ grupp ledd av värmlänningen Charlie Weimers. Den sistnämnde lyckades det året ta över ordförandeskapet i KDU. Han satt

kvar till 2011, och samarbetade i sin förbundsstyrelse med två unga kvinnor som också kände sig mest hemma till höger, Ebba Busch Thor och Sara Skyttedal.

Att ungdomsförbundare blir äldre och, i vissa fall, kommer till makt och härlighet, är regel och inte undantag. Men det speciella med 00-talets ledande företrädare i Cuf och KDU var att de, var och en på sitt håll, kittades samman av ideologiska föreställningar som på ett anmärkningsvärt sätt avvek från moderpartiernas traditioner. Och i stället för att anpassa sig till de "vuxna" partiidentiteterna lyckades de kapa partierna och förändra dem i grunden.

C och KD framstår i dag som motpoler. Centern är i vissa avseenden landets mest liberala parti. Kristdemokraterna tycks vilja vara det mest konservativa. Motsättningen har funnits länge, men kunde vara svår att urskilja under Alliansens stora orangefärgade parasoll. Nu har Alliansens upplösning, och den europeiska politikens polarisering, gjort det omöjligt och onödigt att dölja de två partiernas väsensskillnader.

Centerpartiets förvandling till liberal front är egentligen den mest förvånande, i alla fall för dem som minns "Åsa-Nisse-marxisterna" och Olof Johanssons aversion mot Öresundsbron. Men Kristdemokraternas utveckling är på sitt sätt lika omvälvande. KD försöker nu, hittills inte utan framgång, leva ett dubbelliv efter Dr Jekyll och Mr Hyde-modell. I partiprogrammet: human flyktingpolitik inklusive familjeåterförening. På den mediala scenen: den felande länken mellan Moderaternas högerflygel och Sverigedemokraterna. Hittills har strategin varit framgångsrik. Längre tycktes det som om Ebba Busch Thor skulle kunna "göra en Kurz", följa den unge konservative österrikiske kanslerns exempel och bygga en maktkoalition mellan traditionell höger och den illiberala populishögern.

Ibizaskandalen bör rimligen ha fått henne på andra tankar. Man kan inte lita på populister, inte ens när de – som SD – så gärna vill framstå som ”riktiga” konservativa att de låter en gammal KDU-ordförande som Charlie Weimers kandidera i EU-valet.

DN 24/5 2019 "

”Så vill C få bort de illegala djurtransporterna i EU”

DN FREDAG 24 MAJ 2019

"DN. DEBATT 20190523

Varje år transporteras 1,37 miljarder levande djur mellan EU:s medlemsländer eller till och från länder utanför unionen. Ibland utan mat och vatten och med ovärdiga förhållanden. Det måste få ett stopp. Därför föreslår Centerpartiet nu flera åtgärder för att se till att lagbrott mot djur tas på allvar, skriver Fredrick Federley (C).

I flera fall de senaste åren har det framkommit att djur i EU transporteras i lastbilar som är för varma och där djuren inte har tillgång till vare sig mat, dryck eller vila. Djuren får för lite plats, är skadade eller blir till och med skadade under resans gång. Vi ser bilder på djur som inte ens har plats att lägga sig ner eller är så tätt packade att de står på varandra. Det här ska inte få hända. Lidandet som djuren får utstå kan pågå länge innan det upptäcks, om det gör det alls. Tvärtom vad man kan tro så har EU antagit relativt sträng lagstiftning kring djurtransporter. Det är, och ska fortsatt vara, olagligt att strunta i djurens välfärd. Problemet är att det är lätt och billigt att bryta mot lagen. Centerpartiet vill därför att EU ska arbeta mer med brottsförebyggande åtgärder över gränserna, även i de fall där brotten begås mot djur.

I dag baseras straffsatsen på att bryta mot djurens välfärd på medelinkomsten i det land du bryter mot lagen i. De flesta resor går från Västeuropa genom Östeuropa och vidare till tredjeländer. Eftersom medelinkomsten varierar kraftigt mellan länder är det

ekonomiskt fördelaktigt att strunta i att respektera reglerna och att ta straffet i länder där medelinkomsten är som lägst. Det innebär att kostnaden för eventuella böter är klart mindre än den ekonomiska vinst man kan tjäna på att strunta i djurvälfrädsregler.

Samtidigt är risken att åka fast, som transportföretagen tar när de struntar i reglerna, alldeles för låg, eftersom kontrollerna runt om i Europa är minst sagt bristfälliga. Vid kontroll av djurtransporter till och från länder utanför EU kan det ta så lång tid att rapportera felaktigheterna att transporterna hinner lämna unionens gränser utan påföljd.

Detta trots att EU-domstolen slagit fast att alla djurtransporter som ska vidare till tredjeländer måste respektera regelverket vad gäller djurvälfrädd, även efter att transporten lämnat unionen gränser. Inte bara det, det finns vare sig krav på hur många kontroller medlemsländerna måste göra per år eller någon som helst statistik för hur många kontroller på djurtransporter som faktiskt görs varje år. I dag är det helt upp till medlemsländerna att själva avgöra hur många kontroller som behövs göras. När man har tittat närmare så framkommer det att frekvensen och noggrannheten av dessa kontroller varierar kraftigt. Vissa medlemsländer genomför inga kontroller, andra gör flera tusen per år. Det varierar också vad som framkommer under dessa kontroller. I vissa länder upptäcks olagligheter i över 15 procent av de kontrollerade transporterna. Det tyder på att medlemsländerna har olika attityder när det kommer till frågan. Slapphäntheten gör att det bli omöjligt att veta hur det egentligen ligger till.

Det vi däremot vet är att dessa missförhållanden och denna otillräckliga efterlevnad av EU-regler står i stark kontrast till hur det ser ut i Sverige.

Svenska bönder och företag är hjältar för att garantera en matproduktion som är skonsam mot klimatet och miljön och som ser till att djuren mår bra. Sverige är ett föregångsland när det kommer till

sund mat och djurhållning. Därför måste vi värna våra svenska bönder och företagare som är ett föredöme när det gäller att ta hand om både djuren och miljön.

Att svenska lagstiftare och myndigheter under lång tid tagit djurens hälsa på allvar har gett resultat. Men det kräver att vi exporterar detta synsätt till resten av Europa, inte bara på pappret. Vi måste se till att alla länder i Europa får till en betydligt mer sund djurhållning. Vi måste bryta kedjan av incitament som transportföretagaren nu har att ignorera djurens välfärd under resans gång.

Därför presentera jag nu tre förslag som jag och Centerpartiet kommer att driva i EU-parlamentet om vi får väljarnas förtroende:

1 Inför ett minibelopp i EU för att bryta mot lagen och orsaka djur lidande. Eftersom djurtransporterna är gränsöverskridande måste även straffen vara det. Kostnaden för att bryta mot lagen måste vara densamma i alla medlemsländer, och inte som i dag baserad på medelinkomsten per land. Viktigast är att straffet blir tillräckligt stängt, så att det avskräcker från upprepade överträdelser. Jag vill att EU-kommissionen tar fram ett skarpt förslag till regeländring av nuvarande lagstiftning för att höja sanktionerna.

2 Inför EU-krav på antal årliga kontroller av djurtransporter.

Uppenbarligen är nuvarande regelverk inte tillräckligt tydligt när det kommer till hur många och hur frekventa kontrollerna som varje medlemsland ska genomföra. Jag vill att EU-kommissionen ska sätta en siffra på hur många transporter som ska genomföras i varje medlemsland. Jag vill även att det tillkommer enhetliga rapporteringskrav för att få bättre statistik på hur många överträdelser som förekommer runt om i Europa.

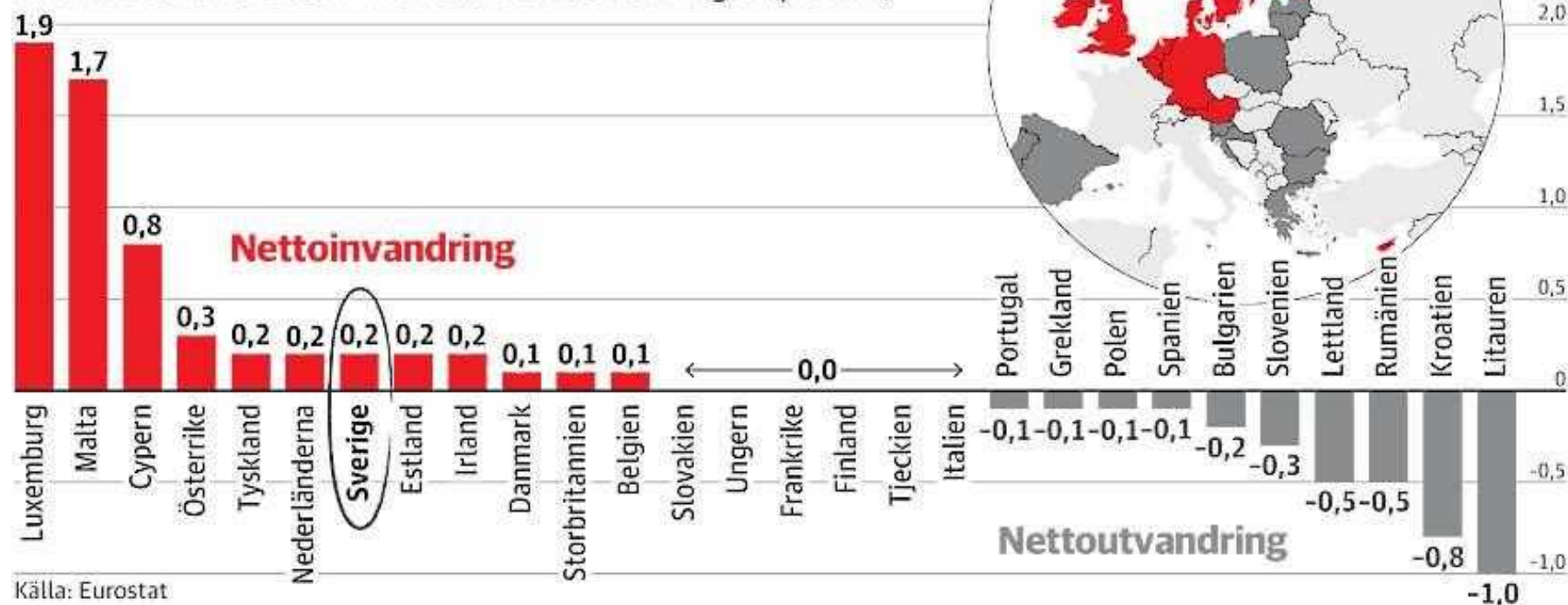
3 Mer polisiärt samarbete mot illegala transporter. Genom att utvidga de områden som Europol redan arbetar med – nämligen att stödja nationella myndigheter i deras arbete att upptäcka och förebygga denna gränsöverskridande brottslighet som gör att djuren far illa – kan

vi se till att EU-lagar också följs. Europols arbete ska inte ersätta kraven på medlemsländerna att genomföra inspektioner och kontroller,

Det öppna Europa utan gränskontroller är ett stort och viktigt steg framåt inte minst för människor i deras vardag. Men detta ställer också

Nettoinvandring

Antalet invandrade från annat EU-land minus antal utvandrade till annat EU-land år 2017 i förhållande till befolkningen (procent)

utan ska snarare stötta länderna och dess myndigheter i att upptäcka, rapportera och sanktionera brott.

krav på ökat samarbete i Europa för att effektivt bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Detta gäller även brottslig verksamhet

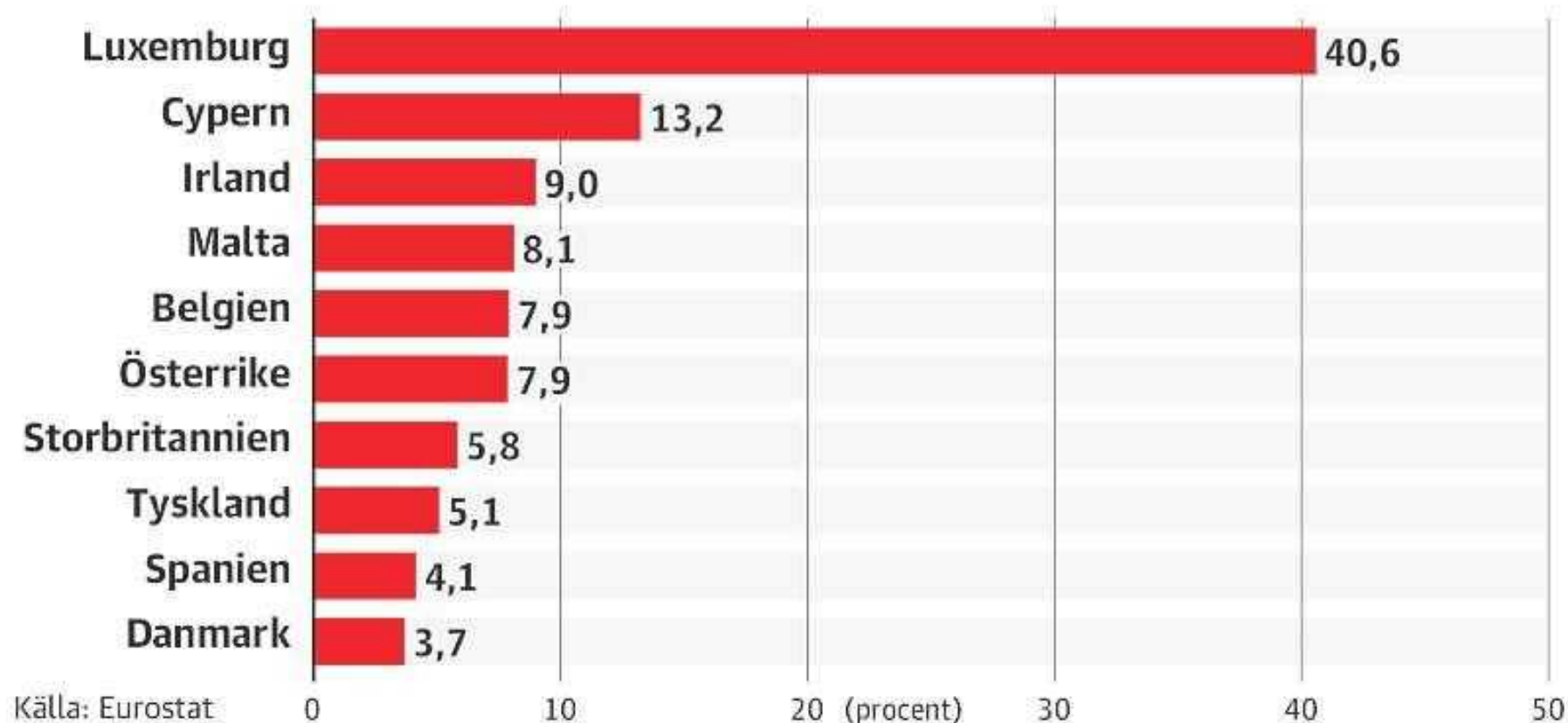
som drabbar djur. De regelverk vi antagit måste följas, annars kommer djurlidandet fortsätta.

Vi kommer inte komma någonstans med fluffiga deklARATIONER och icke-bindande strategier. Det är dags att ta djurens välfärd på allvar och på riktigt straffa de som bryter mot lagen. När Europa nu går till val finns det mycket att göra. En sund och säker mat från djur som mår bra är nödvändigt.

Fredrick Federley (C), toppkandidat till EU-valet "

EU-medborgare i befolkningen

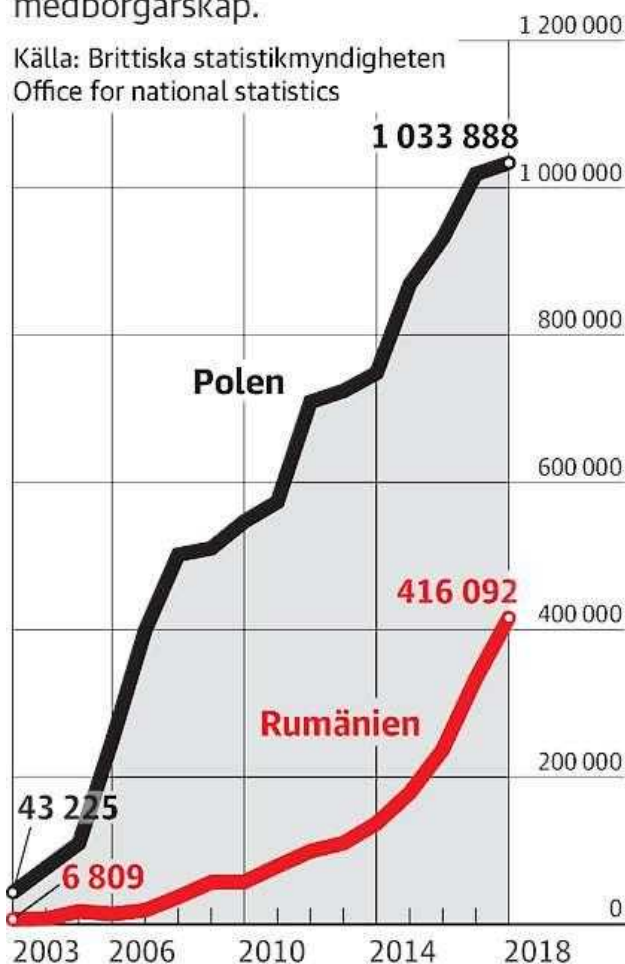
Andel av befolkningen som är medborgare i ett annat EU-land år 2018 (procent)

Invånare från Polen och Rumänien i Storbritannien

Antal personer i Storbritannien med polskt respektive rumänskt medborgarskap.

Källa: Brittiska statistikmyndigheten
Office for national statistics

" Fakta i frågan: Hur flyttar människor inom EU?"

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Sverige är ett av de länder som har störst nettoinvandring från andra EU-länder. Störst är invandringen till Sverige från medborgare i Polen, Finland och Tyskland. Under tiden fram till valet granskar DN:s Kristoffer Örstadius några av väljarnas viktigaste frågor.

Den fria rörligheten för personer är en av EU:s hörnstenar. Den infördes 1992 genom Maastrichtfördraget och innebär att EU-medborgare har rätt att resa till valfri medlemsstat och vistas där i upp till tre månader utan några andra krav än att personen i fråga ska ha giltiga resehandlingar.

Följande grupper får uppehålla sig längre än tre månader:

Anställda och egenföretagare som kan försörja sig själva.

Studenter och andra personer som inte arbetar (till exempel pensionärer) under förutsättning att de har tillräckliga medel för att inte belasta värdlandets sociala trygghetssystem. Det behövs dessutom en heltäckande sjukförsäkring.

Den fria rörligheten för personer gäller inte bara personer från EU-länderna utan också personer från Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz. De tre första ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) medan Schweiz har ett eget avtal med EU. Det innebär att medborgarna i dessa länder också har rätt att flytta och uppehålla sig inom EU på samma villkor som EU-medborgare.

Varje EU-land kan begränsa den fria rörligheten om det anser att det uppstår problem med allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Men

begränsningen får inte innebära att ett land missgynnar andra länders företag i förhållande till sina egna. Tiggare har inte rätt att uppehålla sig i Sverige längre än tre månader, såvida de inte kan anses ingå i någon av ovan nämnda kategorier.

Det är svårt att få en bild av hur människor inom EU flyttar. Sedan 2014 behöver nämligen inte EU-medborgare registrera vistelse i ett annat EU-land. Det är därför inte säkert att sådan in- eller utflyttning blir registrerad. En EU-medborgare som flyttar till Sverige och planerar att bo här i ett år eller mer ska dock normalt folkbokföra sig. Att vara folkbokförd i Sverige innebär att man får ett personnummer. I SCB:s statistik klassificeras man då som invandrare. Hur många som bor här utan att vara folkbokförda är omöjligt att veta. Troligtvis är mörkertalet större för ut- än inflyttning eftersom det kan finnas starka ekonomiska drivkrafter att folkbokföra sig i Sverige.

Det finns flera typer av in- och utvandringsstatistik, beroende på fokus: In- och utvandring fördelade efter medborgarskapsland, det vill säga medborgare i land X som flyttar till land Y.

In- och utvandring fördelade efter födelseland, det vill säga personer födda i land X som flyttar till land Y.

In- och utvandring fördelade efter in- respektive utflyttningsland, det vill säga personer som var folkbokförda i land X som flyttar till land Y. Förra året folkbokförde 28 000 EU-medborgare sig i Sverige. EU-invandringen ökade med 153 procent mellan 1995, året för Sveriges EU-inträde, och 2007.

Sedan 2007 har denna invandring varit i stort sett oförändrad:

Se grafen "Invandring till Sverige från övriga EU"

Invandringen av medborgare från övriga EU stod förra året för ungefär en fjärdedel av den totala invandringen. Invandringen från resten av världen består av bland annat asylsökande och deras anhöriga.

Störst var invandringen förra året av medborgare från Polen (3 800 personer), Finland (2 600 personer), Tyskland (2 400 personer) och Rumänien (2 300 personer):

Se grafen "Invandring till Sverige från övriga EU – vanligaste medborgarskapsländerna"

Sannolikt är en stor del av inflyttningen arbetskraftsinvandring. Den kan till stor del förklaras av skillnader i förväntad inkomst mellan länder. Människor flyttar från länder med lägre förväntade inkomster till länder med högre förväntade inkomster.

Den motsatta strömmen – det vill säga svenska medborgare som flyttar till andra EU-länder – saknas det dessvärre statistik om. Att en svensk medborgare flyttar till Danmark är nämligen inte samma sak som att en svensk medborgare *bosatt i Sverige* flyttar till Danmark. En svensk medborgare som bor i Frankrike och flyttar till Danmark syns i register i Frankrike (som utflyttad person som varit bosatt i Frankrike) och i Danmark (som inflyttad person med svenskt medborgarskap), men inte i svenska register.

För att få en indikation på hur utflyttningen av svenska medborgare till andra EU-länder ser ut kan vi använda oss av data över utvandringen fördelade per *utflyttningsland*, det vill säga oavsett medborgarskap. Men vi vet alltså inte om det är en svensk medborgare som flyttat eller en person som har varit bosatt i Sverige men är medborgare i något annat land, till exempel en syrisk medborgare som har flyttat från Sverige till Tyskland. Som vi tidigare nämnde syns alltså inte heller en svensk medborgare som till exempel flyttat direkt från Frankrike till Danmark i den svenska utflyttningsstatistiken.

Med dessa förbehåll så utvandrade förra året 23 000 personer från Sverige till andra EU-länder. De vanligaste länderna var Danmark (3

900 personer), Storbritannien (3 200 personer), Finland (2 900 personer) och Tyskland (2 700 personer).

Se grafen "Utvandring från Sverige till övriga EU – vanligaste länderna"

Vilka länder tar emot flest EU-medborgare? Tyskland, Storbritannien och Spanien har störst invandring av andra EU-medborgare, enligt data från den europeiska statistikmyndigheten Eurostat. Sverige ligger på plats 9 av 28. Om vi ställer invandringen i relation till befolkningen toppas listan i huvudsak av små länder: Luxemburg, Malta och Cypern. Med detta sätt att räkna ligger Sverige på plats 13 av 28.

Se grafen "Länder med störst invandring av EU-medborgare"

Av samma skäl som för Sverige går det inte att säga vilka länders medborgare som utvandrar till andra EU-länder i störst utsträckning. De vanligaste utflyttningsländerna (oavsett medborgarskap) är emellertid Tyskland, Rumänien, Spanien, Storbritannien och Polen. Sverige ligger på plats 19 av 28. Ställer vi dessa värden i relation till befolkningen i respektive land sticker Luxemburg, Litauen och Rumänien ut. Minst 1 procent av befolkningen i dessa länder utvandrade år 2017. Sverige ligger på plats 23 av 28 med en utvandring på 0,2 procent.

Se grafen "Länder med störst utvandring till andra EU-länder"

Vi kan också redovisa nettoinvandringen, det vill säga skillnaden mellan EU-invandringen till och EU-invandringen från ett land. I relation till befolkningen har Luxemburg, Malta, Cypern, Österrike och Tyskland störst nettoinvandring från andra EU-länder. Störst netto-

utvandring till andra EU-länder i förhållande till befolkningen har Litauen, Kroatien, Rumänien, Lettland och Slovenien.

Se grafen "Nettoinvandring"

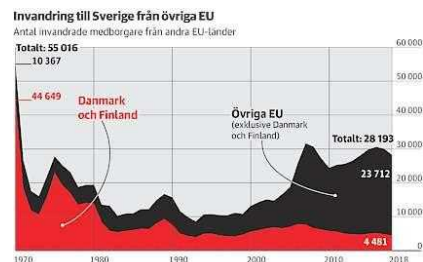
Det går också att ta fram data på hur stor andel av befolkningen i respektive land som är medborgare i andra EU-länder. Även här sticker Luxemburg och Cypern ut på grund av hög inflyttning från medborgare i sina grannländer. En hög andel medborgare från andra EU-länder spelade stor roll i den brittiska Brexitomröstningen. Storbritannien sticker dock inte ut i förhållande till andra EU-länder:

Se grafen "EU-medborgare i befolkningen"

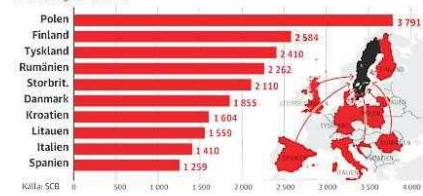
I Sverige bor 318 000 personer som är medborgare i andra EU-länder. Det är 3 procent av befolkningen. EU-inträdet har i många fall inneburit att de nya medlemsstaterna fått en ökad utvandring, till exempel personer som arbetar i länder där lönerna är högre och sysselsättningsmöjligheterna större. Strömmarna har varit särskilt stora från Polen (medlem 2004) och Rumänien (medlem 2007) till Storbritannien:

Se grafen "Invånare från Polen och Rumänien i Storbritannien"

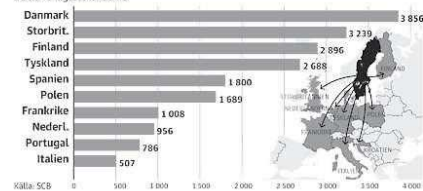
Som vi tidigare nämnt finns sannolikt ett stort bortfall i flyttstatistiken. Det gäller inte bara Sverige utan alla EU-länder. Det beror på att statistiken enbart täcker de personer som folkbokför sig i det nya landet. Utbytesstudenter och personer med tillfälligt jobb är exempel på grupper som sannolikt i hög utsträckning antingen låter bli att folkbokföra sig eller dröjer med detta. Papperslösa, det vill säga personer som befinner sig i ett land utan tillstånd eller rättslig status,

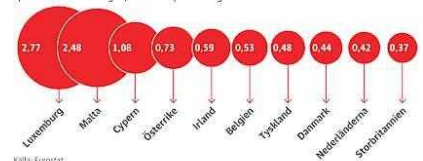
Invandring till Sverige från övriga EU - vanligaste medborgarskapsländerna
Antal invandrade till Sverige fördelade per medborgarskapsland (år 2018).
De tio vanligaste länderna.

Utvandring från Sverige till övriga EU - vanligaste länderna
Antal utvandrare från Sverige fördelade per mottagarland (år 2018).
De tio vanligaste länderna.

Länder med störst invandring av EU-medborgare
Antal EU-medborgare som invandrade år 2017
i procent av befolkningen, fördelade per mottagarland.

Länder med störst utvandring till andra EU-länder
Andelen invånare i respektive land som utvandrade till annat EU-land år 2017 (procent)

Att Luxemburg har störst utvandringsandel hånger förmodligen ihop med att det flyttat in medborgare från andra EU-länder som sedan flyttat ut igen.

ingår förstås inte alls i statistiken.

Polismyndigheten har gjort en uppskattning över antalet medborgare i EU, Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz som befunnit sig i Sverige längre än tre månader. Det kan till exempel gälla tiggare eller personer som arbetar som bärplockare. År 2018 uppskattades siffran till cirka 4 800 personer, huvudsakligen medborgare i Rumänien. Det kan jämföras med de sammanlagt 318 000 EU-medborgare som förra året var folkbokförda i Sverige.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Svaret i korthet

1. Alla EU-medborgare har rätt att vistas i en annan medlemsstat i tre månader. För att bo där under längre tid krävs särskilda skäl, till exempel att man har jobb.
2. Enligt befintlig statistik har Luxemburg, Malta, Cypern, Österrike och Tyskland störst nettoutvandring från andra EU-länder i förhållande till befolkningen. Störst nettoutvandring till andra EU-länder i förhållande till befolkningen har Litauen, Kroatien, Rumänien, Lettland och Slovenien.
3. Det finns en viss osäkerhet i statistiken eftersom inte alla som flyttar registrerar detta. "

" Ewa Stenberg: EU-valet kan få regerings-samarbetet att skaka

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Resultatet i EU-valet kan få konsekvenser för hur Sverige kommer att regeras i framtiden. Åker Liberalerna ur EU-parlamentet kan det påverka partiets ledarval och budgetsamarbetet med S, C och MP. Och Liberalerna hänger på gårdsgården i nya DN/Ipsos.

Liberalerna noterar 4,5 procent i den purfärska opinionsmätningen, knappt hälften av röststödet i det senaste EU-valet. Med den statistiska osäkerheten som finns och några dagars valstrid kvar riskerar partiet att helt åka ur EU-parlamentet.

Det gamla Folkpartiet har haft en jämmerlig tid sedan riksdagsvalet. Partiet hade månader av inbördeskrig om regeringsfrågan. Sedan beslutade det med två tredjedels majoritet att släppa fram Stefan Löfven som statsminister och samarbeta med S, MP och C om budgeten.

Partiledaren Jan Björklund deklarerade efter beslutet att han skulle avgå, och kampen om vem som ska efterträda honom började i det tysta. Därefter visade det sig att partiets rutinerade toppkandidat Cecilia Wikström värderade sina välbetalda sidouppdrag högre än att åter kunna bli folkvald, när partiet sent omsider tvingade henne att välja.

En helt okänd politiker, Karin Karlsbro, fick rycka in. Hon har inte briljerat i utfrågningarna.

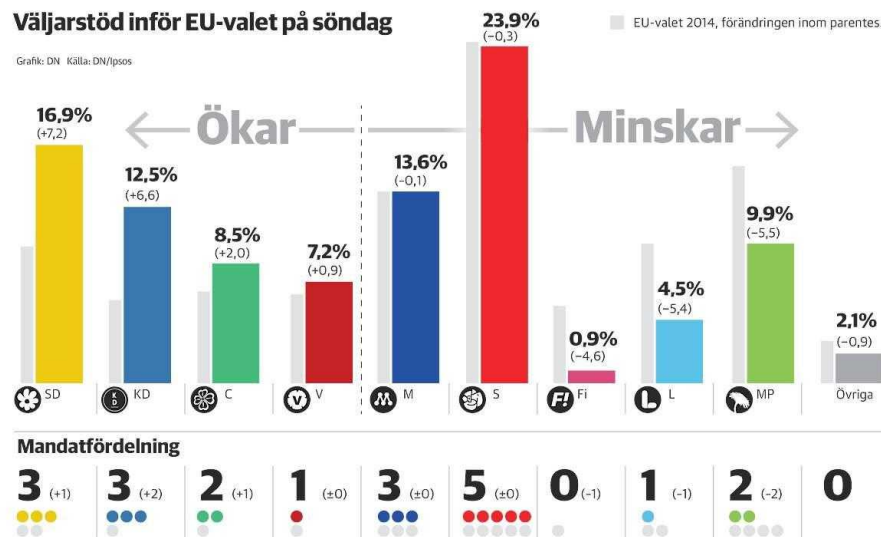
EU-valen har varit Liberalernas bästa gren de senaste tio åren. Marit Paulsen har sopat banan med konkurrenterna i personvalen och partiets väljarstöd har varit mycket högre än i riksdagsvalen. Liberalerna är det

mest EU-vänliga partiet, men trots en allt mer EU-positiv opinion lönar det sig inte denna gång, ett magplask kan vara nära förestående. EU-valrörelsen är inte som riksdagsvalrörelsen. Här finns det inte några regeringsalternativ som konkurrerar. Men denna gång finns det ändå en koppling till hur Sverige ska regeras i framtiden.

Ju sämre resultat L får, desto större blir kriskänslan i partiet. Åker Liberalerna ur EU-parlamentet kommer det att slå mot den nuvarande partiledningen. Det gynnar den karismatiska utmanaren från höger, Nyamko Sabuni. Hon har varit en öppen kritiker till samarbetet med Socialdemokraterna och har förespråkat viss samverkan med SD. Tar hon över det liberala rodret efter ett valhaveri på söndag är kursen på sikt inställd på ett återuppväckt borgerligt samarbete. Då har EU-valet fått en regeringsfråga ändå.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Söndagskvällen kan bli en rysare för Liberalerna

DN FREDAG 24 MAJ 2019

KD har 12,5 procent av väljarstödet inför EU-vallet på söndag, enligt en mätning från DN/Ipsos. Det är mer än en fördubbling jämfört med valresultatet 2014. För Liberalerna blir valet en rysare som kan sluta med att Sveriges mest EU-vänliga parti blir helt utan mandat.

2019 års EU-val genomförs i ett helt annat politiskt landskap än det som gällde förra gången för fem år sedan. Den borgerliga Alliansen har spruckit, Sverigedemokraternas väljarstöd har fortsatt växa och

spänningarna har ökat mellan konservativa och liberaler. Miljöpartiet har prövats hårt av åren i regeringsställning.

På europeisk nivå har bland annat flyktingkrisen och Brexit skapat svåra spänningar inom unionen.

Det ser ut att ge avtryck i valet till Europaparlamentet som avgörs på söndag den 26 maj. I DN/Ipsos mätning, som avslutades på torsdagsmorgonen, finns två stora vinnare och tre stora förlorare. Kristdemokraternas starka trend, som startade under förra årets valrörelse, ser ut att hålla i sig. 12,5 procent är långt bättre än något resultat som KD har presterat tidigare i ett EU-val. Förra gången blev det 5,9. I fjolårets riksdagsval blev det 6,3.

DN/Ipsos mätning avslutades på torsdagsmorgonen och ungefär hälften av intervjuerna har gjorts sedan i måndags. Det har varit en händelserik vecka. Rapporteringen har varit massiv om dels SD-kandidaten Peter Lundgrens tafsande, dels hur KD:s förre EU-parlamentariker Lars Adaktusson har röstat i abortfrågan.

Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring påpekar att enskilda händelser kan få större effekt i val som EU-vallet där valdeltagandet är lågt.

– Jag är ändå inte säker på att historien om Adaktusson får något större genomslag. Även om han är en framträdande kristdemokrat så är han inte skälet till partiets uppgång. När det gäller SD så vet vi att de åtminstone tidigare har tenderat att gå ganska helskinnade ur skandaler, säger Nicklas Källebring.

Sverigedemokraterna är den andra stora vinnaren jämfört med valet 2014, med en uppgång på 7,2 procentenheter från 9,7 till 16,9. Det är dock en nivå som partiet har legat på länge i opinionen och enligt Nicklas Källebring knappast en effekt av EU-valrörelsen.

Liberalerna har som vanligt gått till val som Sveriges mest EU-vänliga parti men ser ut att få dåligt gensvar på det. Faktum är att partiet riskerar att förlora bägge de mandat som man har i dag. Med 4,5

procent av väljarstödet ligger man snubblande nära spärren, att jämföra med 9,9 i 2014 års val.

Partiets valkampanj har överskuggats av striden om den petade toppkandidaten Cecilia Wikström och det stundande partiledarvalet när Jan Björklund avgår i sommar. Nicklas Källebring ser ytterligare skäl till Liberalernas svårigheter.

– Eftersom Liberalerna har brutit med de forna allianspartierna M och KD så finns det mindre möjligheter att locka brinnande EU-vänner från de partierna.

En annan förlorare i förhållande till valresultatet för fem år sedan (15,4 procent) är Miljöpartiet. Samtidigt är stödet i DN/Ipsos EU-mätning på 9,9 procent dubbelt så stort som i fjolårets riksdagsval.

Ett skäl till att man lockar fler röster här kan vara att väljarna enligt DN/Ipsos mätningar ser MP:s hjärtefrågor klimat och miljö som den allra viktigaste uppgiften för EU.

Moderaterna ligger i mätningen precis i nivå med 2014 års valresultat. Det är ett nederlag i jämförelse med riksdagsvalet i fjol och även sett till att det förra EU-valet sågs som ett stort fiasko. Samtidigt rasade partiet från en högre nivå i opinionen förra gången. Mest bittert för moderater i DN/Ipsos mätning är kanske att man får se sig passerade av SD.

Socialdemokraterna är partiet med i särklass högst stöd. 23,9 procent är en bra bit under riksdagsvalet 2018 men man håller i stort sett ställningarna i förhållande till förra EU-valet. Det är också en position i väljarkåren som många socialdemokratiska partier runtom i Europa kan vara avundsjuka på.

Den största förloraren av alla ser ut att bli Feministiskt initiativ. Med 0,9 procent av väljarna i DN/Ipsos ska det till något högst anmärkningsvärt för att partiets tid i Europaparlamentet inte ska ta slut på söndag.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta. Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 16–23 maj intervjuat 3 155 röstberättigade väljare. 935 intervjuer gjordes per telefon och 106 via sms med ett slumpmässigt urval. 2 114 intervjuer gjordes med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

Syftet med kvoturval är att säkerställa representativiteten hos de svarande. Eftersom kvoturval tillämpas kan inte felmarginaler beräknas på traditionellt sätt.

Frågan som ställdes: "Om det var val till Europaparlamentet i dag, vilket parti skulle du då rösta på?".

Bearbetning och vägning av siffrorna har skiljt sig mot hur Ipsos hanterar en vanlig mätning om riksdagsval. Skälet är att valdeltagande och röstbeteende ser annorlunda ut i EU-val.

Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring. "

" Svensk migrationspolitik lever inte upp till europeisk standard

DN FREDAG 24 MAJ 2019

I dessa valtider talas det om behovet av ett gemensamt ansvar för migrationspolitiken inom EU och ett europeiskt system för fördelning av asylsökande, oftast med den utgångspunkten att Sverige tar ett för stort ansvar. Men bygger den uppfattningen på en rimlig omvärldsanalys?

Det är inte rimligt att utgå från folkmängden som enda fördelningsfaktor för asylmottagande. I stället bör ett lands förmåga till mottagande av asylsökande definieras utifrån flera faktorer:

- En viktig faktor är ekonomisk förmåga, grundat både på landets bnp och på folkmängden i absoluta tal.
- En andra faktor är personalresurser för mottagande, utbildning och integration.
- En tredje faktor som bör beaktas är tillgången på mark för bostäder, service och infrastruktur.
- Fjärde punkten gäller arbetsmarknaden, eftersom låg arbetslöshet är avgörande för förmågan till lyckad integration.

Ett sådant system är den så kallade Fyra-faktorsmodellen ("*Four-factor allocation model according to Schneider et al. 2013*"), ett väldefinierat system för bestämning av länders mottagningskapacitet där de fyra faktorer som just beskrivits vägs samman. Enligt detta system, baserat på data från 2016, ska Sverige ta emot 3,4 procent av de asylsökande som kommer till EU- och Schengenländerna. Vårt faktiska mottagande samma år var endast 2,3 procent, delvis en följd

av införandet av inre gränskontroller i strid med principen om fri rörlighet inom EU. Sverige måste öka sitt mottagande av asylsökande för att nå upp till en nivå som motsvarar vårt lands förmåga i förhållande till övriga medlemsländer. Dessutom är vår tillämpning av den europeiska asylrätten betydligt strängare än genomsnittet inom EU.

24 länder i världen har en bnp per capita understigande 2 000 dollar, enligt Internationella valutafonden. Bland dessa återfinns samtliga sju länder där det enligt Svenska FN-förbundet pågår väpnad konflikt enligt freds- och konfliktforskningens definition. Av det sammanlagda antalet asylsökande som kom till Sverige från dessa 24 länder kom nio av tio från länder i väpnad konflikt, enligt Migrationsverkets statistik för 2018. Förföljelse och väpnad konflikt är den drivande faktorn som försätter människor på flykt. Det som också förenar dessa människor är att det råder utbredd fattigdom i deras hemländer. Människor lyckas alltså fly undan krig och förföljelse trots fattigdom, inte på grund av fattigdom.

Sverige är ett av de länder som drar ner Europas möjligheter att möta behoven av att bistå människor på flykt undan förföljelse, väpnade konflikter och humanitära umbäranden. Vi behöver inte bara medverka till att stärka asylrätten för de skyddsbehövande som flyr till EU, utan vi bör också ta ett större nationellt ansvar. Medmänsklighet, människor och nationer emellan, skapar trygghet för både givare och mottagare, men främlingsfientlighet och storskaligt svek lägger grunden för ofred och recession.

De erfarenheter och den kunskap som vi byggt upp inom våra myndigheter, men främst inom civilsamhället, sedan 2015 har stärkt vår förmåga att bistå med hjälp både till de som flyr till Europa undan krig och förföljelse och de som fastnar inom konfliktområdena.

Mikael Werner

Harbo "

" Elnätets kapacitetsbrist ska mötas med solel i framtiden

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Elproduktion. Priset på förnybart, främst sol och vind, blir allt mer konkurrenskraftigt. Efter en lång tid av prissänkningar går det att hävda att priset per kilowattimme ligger under priset som avskrivna kärnkraft och kolanläggningar kan erbjuda. Det är därför märkligt att det finns en debatt om kärnkraft.

Att konvergera till förnybart är väldigt viktigt för att Parisavtalets mål ska kunna nås. Vi behöver därför se att alla EU-länder underlättar för införandet av förnybart.

Förnybara energikällor stod i fjol för drygt 40 procent av Tysklands elproduktion, enligt en forskningsrapport från organisationen Fraunhofer. De har i sin elmix 20,4 procent vindkraft, 8,4 procent solkraft, 8,3 procent biokraft och 3,2 procent vattenkraft. Nya siffror visar att utbyggnaden av det förnybara fortsätter i oförminskad takt. Efter att de flesta tak är solcellsutbyggda etablerar man stora och små solcellsparker på mark som passar. Det är uppenbart att Tyskland kommer klara sin omställning.

Mängden solinstrålning i Sverige är aningen mindre men det finns en stor potential som måste tas till vara. Vi borde därför aktivt uppmana allt fler att sätta upp solceller. Vi har inte brist på el, däremot är infrastrukturen inte dimensionerad för den kommande elektrifieringen. Lösningen är då inte något stort kärnkraftverk utan tiotusentals solinstallationer. Soltaken kommer att lösa effektbristen.

Vindkraften stod för 2 procent av elmixen 2010 – i dag har den växt till 11 procent. Troligtvis gör solen en snabbare resa och kan om fem, sex år stå för 20 procent.

Ingemar Andersson energikonsult, Bromma "

" Gröna räknar med Greta-effekt och ökat inflytande efter EU-valet

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Europas gröna parlamentariker hoppas på Greta Thunberg-effekten i valet. – De unga som manifesterar för klimatet har föräldrar samt mor- och farföräldrar som oroar sig för vart världen är på väg, säger tyska Ska Keller, toppkandidat för de gröna partierna i EU-valet. Hon räknar med ökat inflytande och därmed skarp miljöpolitik.

Skolungdomarna som kräver krafttag från politikerna för att bekämpa klimatförändringarna påverkar valdebatten i framför allt norra och västra Europa. Det återspeglas i opinionssiffrorna i flera länder, även om svenska Miljöpartiet får svårt att upprepa framgången från Europavalet 2014.

Den gröna gruppen i Europaparlamentet väntas växa främst tack vare fina opinionssiffror i Tyskland och Benelux.

– Vi är det enda trovärdiga alternativet i klimatdebatten. Den handlar inte om vad man ska göra eller inte, utan om hur allvarlig krisen är. Andra partiers förslag är inte tillräckliga eller är för saktfärdiga, säger Ska Keller när DN träffar henne på De grönas partikontor i Bonn, Beethovens födelsestad och en gång i tiden Västtysklands huvudstad. Här ska Ska Keller, född i gamla Östtyskland, hålla torgmöte om en stund. ”Det blir inga långa tal som folk somnar till”, säger Ska Keller med ett snett leende. I stället får väljarna ställa frågor till henne om vad de vill. Drygt 50 personer dyker upp på torget och under en timme får hon svara på alltifrån EU:s migrationsavtal med Turkiet (gillar hon inte) till en fråga som storleken på barngrupperna i förskolan, som EU

inte har något som helst med att göra. Mycket talar för att det Europaparlament som väljs om några dagar blir en mer splittrad församling. De två stora grupperna, kristdemokrater respektive socialdemokrater, tappar väljare och får inte längre tillsammans en majoritet. Därmed får andra partigrupper, som den gröna, mer inflytande.

De europeiska partigrupperna har utsett varsin toppkandidat (Spitzenkandidat) för att ta över posten som ordförande för EU-kommissionen (se faktaruta intill). Ska Keller är de gröna partiernas kandidat. Kampen om ordförandeposten står ändå främst mellan företrädarna för de två största partigrupperna – tyska kristdemokraten Manfred Weber och nederländska socialdemokraten Frans Timmermans.

– Vi kommer bara att stödja den som tar konkreta steg för att bekämpa klimatkrisen, som arbetar för ökad biologisk mångfald, för jämställdhet och andra frågor som är viktiga för oss, säger Ska Keller. Timmermans har talat om en progressiv allians av socialdemokrater, gröna och vänster. Vad anser du om den?

– Han har talat i medierna om det, men inte med oss. Visst, ser man på olika frågor ligger vi nära socialdemokraterna. Fast de är knappast kända för att vara klimatkämpar, säger Ska Keller.

Enligt prognosen blir hon en av 17 gröna parlamentariker som väljs i Tyskland, som dominerar partigruppen. Från Öst- och Sydeuropa väljs knappt någon alls.

– Vi ser att en förändring är på gång där. Luftföroreningarna är en av de hetaste frågorna i Polen, i Bulgarien var det en stor folkrörelse för att skydda ett naturreservat och klimatmarschen i Rom var en av de största i Europa.

Hon ser det främst som en tidsfråga innan gröna politiker röstas in även från dessa länder.

– Det tar lång tid att etablera ett parti. I Polen grundades partiet 2004 och i senaste lokalvalet ställde vi upp med kandidater i alla valkretsar. Det är ett stort genombrott, säger hon.

Ska Keller konstaterar också att skolungdomarnas demonstrationer och strejker lyft klimatfrågan ytterligare i den politiska debatten.

– De unga som manifesterar för klimatet har föräldrar samt mor- och farföräldrar som också oroar sig för vart världen är på väg. De vill se en framtid där deras barn kan blomstra. Därför växer vi i opinionen, säger hon.

Samtidigt finns det de som anser att De gröna är ett parti mest för väljare med goda inkomster, som klarar höjda klimatskatter.

Franska Gula västarna kan ses som ett uttryck för en sådan motrörelse. De drog i gång sina protester efter att Emmanuel Macron beslutat om höjd bensinskatt.

– Macron gjorde allting fel. Först slopade han skatten för de superrika, sedan talade han om att införa en bränsleskatt som särskilt skulle slå mot dem med låga inkomster.

Ska Keller framhåller att klimat och sociala frågor måste gå hand i hand.

– Det är oftast de med låga inkomster som drabbas hårdast av miljöproblem. De har inget vackert hus på landet, utan lever trångt i städer med dålig luft på grund av all trafik.

Hon propagerar för hållbara transporter, mer kollektivtrafik, utbyggt järnvägsnät, att flygbränsle beskattas med mera.

Och för dem som bor i glesbygd och måste ha bil?

– Där måste staterna se till att infrastrukturen för elbilar byggs ut. Det är även viktigt att bilindustrin bygger elbilar som fler har råd med.

Pia Gripenberg "

" Fakta. De gröna i Europaparlamentet

EU:s gröna partier samarbetar i parlamentet med partier inom den så kallade fria alliansen. Det är partier som eftersträvar självständighet från sina nationer, som skotska SNP och katalanska ERC.

Den gemensamma partigruppen G/EFA har i dag 52 ledamöter av parlamentets 751.

Även om dagens fyra svenska miljöpartister tros bli färre visar opinionsmätningar att gruppen som helhet växer till 56 ledamöter. Dominerande parti i gruppen är tyska De gröna som spås få 18 ledamöter. "

" Världens unga samlas för att strejka för klimatet

DN. FREDAG 24 MAJ 2019

Den globala skolstrejken i mars var troligen historiens största globala ungdomsprotest. På fredag är det dags igen, ett nytt inslag är att i Stockholm kommer ett tjugotal klimatforskare att finnas på plats för att svara på frågor om klimatkrisen.

Bara två dagar före EU-valet organiseras en ny global skolstrejk för klimatet på fredagen. Cirka 1 500 manifestationer planeras internationellt, i Sverige planeras mer än hundra runt om i landet, enligt organisationen Fridays for future. Förra gången, den 15 mars, deltog enligt organisationen långt över en miljon personer. Troligen var det historiens största globalt samordnade ungdomsprotest, enligt forskare som har studerat skolstrejken.

En samordnad enkätstudie som gjordes i tio europeiska länder under den förra manifestationen visar att många av deltagarna var vuxna men de flesta var elever i grundskola och gymnasium, i nästan alla länder var kvinnor och flickor i majoritet.

– Intressant är att åldersfördelningen skiljer sig åt mellan de länder som vi har undersökt, i Warszawa och Amsterdam var nästan alla tonåringar, medan i andra städer som till exempel Malmö och Manchester var ungefär tre fjärdedelar vuxna, säger Joost de Moor, en av studiens författare och forskare i statskunskap vid Stockholms universitet.

– Att en majoritet är kvinnor och flickor skulle till viss utsträckning kunna vara en effekt av att ledargestalterna är kvinnor som Greta Thunberg, även i Belgien finns starka kvinnliga ledare.

Studiens resultat, som på torsdagen presenterades på DN Debatt, visar också att de flesta som deltog inte var erfarna aktivister och att de flesta hade ett genuint engagemang i miljöfrågor men att de unga i låg grad är med i organisationer.

De flesta har fått information om manifestationen via sociala medier. Många uppger att de har ändrat sin livsstil på grund av klimatkrisen, men anser att det stora ansvaret ligger på politiker och makthavare.

– De säger att de har ändrat sin diet och slutat äta kött. Men allra viktigast är att de inte tror att det är där lösningen på klimatkrisen finns, väldigt få har förtroende för politikerna. En viktig orsak för dem att manifesteras är att de vill pressa politikerna att agera, säger Joost de Moor.

– Vi frågade även om känslor och många säger att de är oroad eller arga men de har inte tappat hoppet och det ger dem motivation att göra dessa manifestationer.

Ett nytt inslag i fredagens manifestation i Stockholm är att ett tjugotal klimatforskare från bland annat Stockholms universitet och andra experter kommer att vara på plats för att svara på frågor om klimatkrisen.

– Vi kommer att turas om och ta någon eller några timmar var. Vi kommer att vara där på personlig basis och på vår fritid. Vi arbetar alla med forskning relaterad till klimatförändringen, säger David Armstrong McKay, klimatforskare vid Stockholm Resilience center vid Stockholms universitet.

De deltagande experterna har varierande specialiteter som klimatförändring och klimatåtgärder, permafrost, massutrotningar, klimaträttsliga samt isen i Arktis.

– Min expertis handlar om så kallade tipping points, tröskleffekter, där utvecklingen passerar en gräns där det inte går att vända tillbaka. Det handlar om hur olika system interagerar och hur de kan förstärka klimatförändringen, säger David Armstrong McKay.

Forskarna kommer att vara finnas på plats i Kungsträdgården mellan klockan 8 och klockan 16, medan manifestationen är planerad att pågå mellan klockan 13 och 15.

– Alla som passerar Kungsträdgården är välkomna att ställa frågor, säger David Armstrong McKay.

På fredag kommer forskare att göra en ny enkätstudie i samband med manifestationen i Stockholm.

– Med en uppföljande studie hoppas vi kunna se hur rörelsen utvecklas över tid, om profilen ändras, och om opinionen och kraven ändras under tid. Det som en del av en större undersökning där vi följer klimatrörelsen, säger Joost de Moor.

– De här nykomlingarna för med sig mycket ny energi och gör det väldigt intressant att studera utvecklingen.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

" Fakta. Klimatstrejk

Den 15 mars deltog över en miljon människor i den globala klimatstrejken.

Här är deltagarsiffror från några av städerna:

Berlin: 15 000 till 25 000 personer.

Bryssel: 30 000 till 35 000.

Florens: 10 000 till 30 000.

Lausanne: 12 000 till 15 000.

Warszawa: 6 700.

Malmö: 600 till 650.

Stockholm: 3 000 till 5 000.

Källa: Stockholms universitet

Minst 135 orter runt om i Sverige har anmält att de deltar i strejkdagenden 24 maj, enligt organisationen Fridays for future.

Här är några evenemang:

Stockholm: Demonstrationen startar 11.30 i Humlegården. Klockan 13 hålls ett scenprogram i Kungsträdgården.

Göteborg: Demonstrationen hålls klockan 15 på Gustav Adolfs torg.

Malmö: Dagens demonstration hålls utanför Malmö stadshus klockan 11 för att sedan tåga genom staden med start klockan 12.

Luleå: Demonstration utanför Stadshuset i Luleå pågår mellan klockan 12 och 13. "

" Svensk migrationspolitik lever inte upp till europeisk standard

DN FREDAG 24 MAJ 2019

I dessa valtider talas det om behovet av ett gemensamt ansvar för migrationspolitiken inom EU och ett europeiskt system för fördelning av asylsökande, oftast med den utgångspunkten att Sverige tar ett för stort ansvar. Men bygger den uppfattningen på en rimlig omvärldsanalys?

Det är inte rimligt att utgå från folkmängden som enda fördelningsfaktor för asylmottagande. I stället bör ett lands förmåga till mottagande av asylsökande definieras utifrån flera faktorer:

- En viktig faktor är ekonomisk förmåga, grundat både på landets bnp och på folkmängden i absoluta tal.
- En andra faktor är personalresurser för mottagande, utbildning och integration.
- En tredje faktor som bör beaktas är tillgången på mark för bostäder, service och infrastruktur.
- Fjärde punkten gäller arbetsmarknaden, eftersom låg arbetslöshet är avgörande för förmågan till lyckad integration.

Ett sådant system är den så kallade Fyra-faktorsmodellen ("*Four-factor allocation model according to Schneider et al. 2013*"), ett väldefinierat system för bestämning av länders mottagningskapacitet där de fyra faktorer som just beskrivits vägs samman. Enligt detta system, baserat på data från 2016, ska Sverige ta emot 3,4 procent av de asylsökande som kommer till EU- och Schengenländerna. Vårt faktiska mottagande samma år var endast 2,3 procent, delvis en följd

av införandet av inre gränskontroller i strid med principen om fri rörlighet inom EU. Sverige måste öka sitt mottagande av asylsökande för att nå upp till en nivå som motsvarar vårt lands förmåga i förhållande till övriga medlemsländer. Dessutom är vår tillämpning av den europeiska asylrätten betydligt strängare än genomsnittet inom EU.

24 länder i världen har en bnp per capita understigande 2 000 dollar, enligt Internationella valutafonden. Bland dessa återfinns samtliga sju länder där det enligt Svenska FN-förbundet pågår väpnad konflikt enligt freds- och konfliktforskningens definition. Av det sammanlagda antalet asylsökande som kom till Sverige från dessa 24 länder kom nio av tio från länder i väpnad konflikt, enligt Migrationsverkets statistik för 2018. Förföljelse och väpnad konflikt är den drivande faktorn som försätter människor på flykt. Det som också förenar dessa människor är att det råder utbredd fattigdom i deras hemländer. Människor lyckas alltså fly undan krig och förföljelse trots fattigdom, inte på grund av fattigdom.

Sverige är ett av de länder som drar ner Europas möjligheter att möta behoven av att bistå människor på flykt undan förföljelse, väpnade konflikter och humanitära umbäranden. Vi behöver inte bara medverka till att stärka asylrätten för de skyddsbehövande som flyr till EU, utan vi bör också ta ett större nationellt ansvar. Medmänsklighet, människor och nationer emellan, skapar trygghet för både givare och mottagare, men främlingsfientlighet och storskaligt svek lägger grunden för ofred och recession.

De erfarenheter och den kunskap som vi byggt upp inom våra myndigheter, men främst inom civilsamhället, sedan 2015 har stärkt vår förmåga att bistå med hjälp både till de som flyr till Europa undan krig och förföljelse och de som fastnar inom konfliktområdena.

Mikael Werner
Harbo "

”Sociala medier är ett hot mot demokratin i Europa”

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

"DN. DEBATT 20190525

En ny undersökning av unga européers attityder visar att tilliten till sociala medier är påvisbart skadlig genom att den negativt påverkar tilliten till politiska institutioner och därigenom även det politiska deltagande i olika former. Ett undantag i Europa när det gäller tillit till institutioner och framtida politiskt deltagande är Sverige, skriver statsvetaren Mikael Sandberg.

Från politiskt, medialt och forskarhåll finns nu alltmer bevis för att sociala medier är skadliga för demokratin. Främst skadas tilliten till samhällets institutioner och politiskt deltagande, grundpelarna för vår demokrati. Nyhetsutbudet globalt har sedan Donald Trumps tillträde dominerats av hans twitterflöde. Brexit hade knappast varit den brittiska folkomröstningens resultat om inte för sociala medier. Främlingsfientliga partier i Europa hade knappast fått genomslag om inte för utnyttjandet av Facebookgrupper, Youtube och Twitter. Från Steve Bannon-associerade Breitbart News och Vladimir Putins trollfabriker sprids tvivel om demokratiska institutioners trovärdighet. Allt detta kan seriösa och demokratiska politiker och media konstatera. Förre danske statsministern Anders Fogh Rasmussen organiserar årligen Copenhagen Democracy Summit på temat. The Guardian presenterar rankingar av populism bland världens ledare. Forskare visar hur sociala medier, till skillnad från internet generellt, leder till polarisering. Självförstärkning av åsiktstendenser blandas med självbekräftelse och narcissism. Resultatet är förödande för det

demokratiska politiska samtalet som måste bygga på medmänsklig respekt och fördragsamhet med den politiska motståndarens åsikter. Polarisering, populism och främlingsfientlighet har beskrivits i många forskarböcker på senaste tiden, som "Hur demokratier dör" av Livitsky och Ziblatt (2018), "Folket mot demokratin" av Mounk (2018) och "Kulturellt bakslag" av Norris och Inglehart (2019). Den senare boken bygger på World values survey, en känd organisation för internationella intervjuundersökningar om attityder och värderingar i många av världens länder. Tendenserna är globala, men Europa har speciella problem. Man kan därför ställa sig frågan inför EU-valet vart Europa egentligen är på väg.

För att bedöma det kan man fråga sig hur kommande generationer i Europa ställer sig till denna alarmerande utveckling.

För första gången kan vi bedöma den saken välgrundat i stora intervjuundersökningar av attityder och förväntade politiska beteendemönster bland europeiska skolungdomar. Den internationella organisationen IEA (International association for the evaluation of educational achievement) har i sin senaste undersökning av samhällskunskap (ICCS 2016) även ställt frågor om tillit till samhällets institutioner och vad de över 54 000 14-åriga eleverna i 14 europeiska länder hyser för tillit och tror om sitt politiska deltagande i framtiden. IEA är en organisation som länge lett den intervjutekniska utvecklingen i världen. Resultaten av forskares analyser kommer att presenteras vid en konferens i Köpenhamn 26–28 juni.

Resultat av statistiska analyser av det europeiska materialet som presenteras av undertecknad på IEA-konferensen är att tilliten till sociala medier är påvisbart skadlig genom att den negativt påverkar tilliten till politiska institutioner och därigenom även det politiska deltagande i olika former.

Dels bidrar tillit till sociala medier till att man litar mindre på parlamenten, nationella regeringar och lokala styren samt politiska

partier (-0,05 (siffran avser den statistiska modellens standardiserade regressionskoefficient från -1 till 1)). Dels litar man också mindre på den samhälleliga ordningens institutioner, såsom polisen, försvaret och skolan (-0,04). Den skadliga effekten på tilliten till politiska institutioner är statistiskt säkerställd och speciellt stark i Norge (-0,11), Estland (-0,10), Nederländerna (-0,09) och Finland (-0,08), men tydlig även i Sverige (-0,07). Den skadliga effekten på tilliten till den samhälleliga ordningens institutioner är även den statistiskt säkerställd i hela materialet (-0,04) men mest betydande i Danmark (-0,12), Estland (-0,11) och Norge (-0,08).

Tilliten till traditionella medier såsom tidningar, radio och tv förstärker däremot kraftigt tilliten till både samhälleliga ordningen (0,42), speciellt i Finland (0,45), Ryssland (0,42), Sverige (0,37) och de baltiska staterna (0,36–0,35). Tilliten till traditionella medier bidrar även till tillit till de politiska institutionerna i hela Europa (0,27), men mest i Malta (0,37), Sverige (0,35) och Slovenien (0,35).

Motsvarande undersökning kan inte göras med data från andra internationella undersökningar, såsom World values survey eller European social survey, eftersom tillit till sociala medier inte ingår i dem. Dessa undersökningar inkluderar heller inte så unga som skolungdomar.

Varför är det så viktigt för demokratin hur europeiska skolungdomar i snar rösträttsålder i dag tänker politiskt? Det är naturligtvis därför att det avgör det framtida demokratiska deltagandet i Europa. Tilliten till institutioner påverkar starkt både uppskattat framtida valdeltagande och deltagande politiskt i övrigt. Materialet visar att tillit till samhällsordningens institutioner stärker ungdomar att tro på ett eget framtida valdeltagande (0,43). Speciellt gäller det i norra Europa och Baltikum.

Materialet visar också att elevernas tillit till politiska institutioner gör att de också tror att de kommer att delta politiskt på andra sätt än i val i

framtiden (0,26). Men det gäller starkast i sydeuropeiska länder som Bulgarien, Malta och Kroatien.

Ett undantag i Europa när det gäller tillit till institutioner och framtida politiskt deltagande är Sverige. I vårt land tycks politiskt deltagande, såsom 14-åringar i svenska skolor själva uppfattar det, bero mindre på tillit till samhällsinstitutioner eller tillit till några typer av media, vare sig traditionella eller sociala. Materialet ger i stället stöd för att det just i vårt land snarare är deltagande politiskt i skolan (0,16) och i lokalsamhället (0,16) som ger framtida politiskt deltagande. Och Sverige har också generellt höga värden på samhällskunskapsområdet i europeisk jämförelse. Den troliga förklaringen till Sveriges särställning är att vår politiska kultur historiskt bygger mer på "rörelsen", folkhemmet och föreningsliv än på samhällets institutioner i sig.

Det är viktigt att förstå att styrkan i vår svenska demokrati byggs upp redan i skolan, snarare än när man fått rösträtt eller eventuellt går med i föreningslivet eller i ett parti. Demokrati är således något man socialiseras in i, långt innan rösträttsålder, prenumerationer på medier, arbetsliv och valdeltagande. Det är något som statsvetenskapen, men också media och politiker, bör beakta. Demokrati som politisk kultur skapas i ung ålder. Och då är faktiskt sociala medier ett hot.

Mikael Sandberg, professor i statsvetenskap, Högskolan i Halmstad "

" Skyttedal pressades om synen på aborträtten

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Abortfrågan fortsätter att splittra de politiska partierna inför EU-vallet. S-kandidaten Helene Fritzon pressade KD:s Sara Skyttedal upprepade gånger under fredagens slutdebatt i SVT. – Kan du välja på Lars Adaktusson och aborträtten? – Sluta, det här är inte värdigt, vädjade Skyttedal.

DN kunde tidigare i veckan avslöja hur Kristdemokraternas EU-parlamentariker Lars Adaktusson under sina fyra år som EU-parlamentariker frekvent röstat emot kvinnors aborträtt – både i Europa och globalt. KD:s förstanamn på EU-listan, Sara Skyttedal, har under veckan pressats hårt av journalister och politiska motståndare om sin ståndpunkt i frågan.

Skyttedal har sagt att hon hade agerat annorlunda när det gäller några av omröstningarna. Frågorna om Adaktussons agerande fortsatte under fredagskvällens slutdebatt i SVT.

– I stort är vi faktiskt överens. I ett antal frågor hade jag röstat annorlunda. Men i stort handlar det om att vi inte vill kompromissa om svensk abortpolitik med andra länder, säger hon.

Socialdemokraternas förstanamn Heléne Fritzon gick till hårt angrepp mot Skyttedal och sa att hon inte imponeras av de socialpolitiska frågor KD-toppen driver.

– Jag har sett dig under hela valrörelsen. Du åker runt i din sportbil, du tar exempel med dina Gucci-väskor, du kallar väljarna för dumpuckon och du skålar i champagne när du tycker att du har vunnit en politisk seger. Du kan inte berätta för väljarna var KD står i aborträtten. Du är inte ens beredd att driva den på europeisk nivå.

Skyttedal svarade att hon under hela veckan upprepat att KD står bakom svensk abortlagstiftning och att S använder sig av skenmanövrar för att slippa svara på andra frågor.

– KD har stått bakom den i flera decennier, det råder inga tveksamheter om det. Jag tycker att vi ska visa lite respekt. Ni vill alltså prata med politiker från andra länder om den här frågan?

Fritzon fortsatte att kritisera Skyttedal och påminde henne om att hon haft svårt att välja mellan Viktor Orbán och Emanuel Macron.

– Nu frågar jag dig: Kan du välja på Lars Adaktusson och aborträtten? Det fick KD-toppen att reagera starkt.

– Men sluta, det här är inte värdigt. Nu höjer vi nivån. Jag har svarat hela tiden.

Flera av de andra debatttagarna välkomnade diskussionen om abortfrågan.

– Det är faktiskt en fråga som EU-parlamentet tar ställning i. När det gäller bistånds- och utrikespolitik så handlar det om en av de mest fundamentala mänskliga rättigheter som gäller kvinnor. Var står KD i den frågan? Om man inte ens kan rösta för aborträtt när det gäller våldtagna barn så säger det en hel del, sa Liberalernas Karin Karlsbro. Sara Skyttedal vädjade till sina motståndare att vara respektfulla.

– En viktig insikt är att det här också är en personlig fråga för många. Att använda abortpolitiken som ett slagträ i debatten är inte värdigt. Det handlar inte om att man har olika syn på kvinnor, utan om att man har olika syn på livet.

Efter debatten vidhöll Fritzon att hon inte fått svar på sina frågor.

Men KD återkommer ju hela tiden till att de står bakom den svenska abortlagstiftningen. Varför nöjer ni er inte med det svaret?

– När man tar del av vad det är för formuleringar man har hanterat i Europaparlamentet, finns där en markering mot ett land där en tioårig flicka har blivit våldtagen och inte har fått rätt till abort. Detta kan inte

KD:s representant ställa sig bakom, att detta lilla barn som har blivit våldtaget inte har rätt till abort. Jag har inte ord, säger hon till DN. Under fredagen uppstod även en annan konflikt mellan de politiska motståndarna. Tidigare i veckan har SD-ledaren Jimmie Åkesson utsatts för flera attacker med smällare i samband med väljarmöten runtom i landet. SD-ledaren kopplade på fredagen ihop sina politiska motståndares höga tonläge med attackerna.

- Det gör att enskilda individer tar sig rätten att göra sådana här saker, sa Åkesson till DN på fredagen.

Inför debatten föreslog Feministiskt initiativs toppkandidat Soraya Post att det kunde vara SD själva som står bakom attackerna.

- Hur vet man att de inte är de själva som har arrangerat detta, för att alla ska tycka synd om dem igen? sa hon.

Post backade efter debatten från sitt uttalande och bad om ursäkt.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Åkesson anklagar motståndarna efter smällarattacker

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Jimmie Åkesson attackerades med smällare i samband med ett väljarmöte på fredagen – för andra dagen i rad. Nu ställer SD-ledaren sina politiska motståndare till svars för deras höga tonläge. – Det gör att enskilda individer tar sig rätten att göra sådana här saker.

Motala.

Under ett möte med väljare i Tranås på fredagseftermiddagen kastades återigen en smällare i närheten av Jimmie Åkesson.

Dagen innan attackerades hans bil under ett liknande möte i Mariestad, en händelse som nu utreds som försök till misshandel och försök till våld mot tjänsteman.

När DN mötte SD-ledaren i Motala på fredagen, några timmar före den andra attacken, kopplade han ihop händelsen med sina politiska motståndares debattstil. Framför allt riktar han kritiken mot statsministern och Centerpartiets ledare.

- Jag ser det som ett utslag av den här polariseringen vi ser, som ett resultat av ett hårt tonläge i retoriken, en brunsmetning. Stefan Löfven och Annie Lööf och de andra går ut och kallar folk för extremister och bruna, säger han och fortsätter:

- Det gör att enskilda individer tar sig rätten att göra sådana här saker. Det är ett allmänt problem. Nu var det här lyckligtvis inte någon skada skedd. Vi hade hunnit sätta oss i bilen. Hade vi inte gjort det kunde det ha gått illa.

Du tycker inte att du själv har en del i det höga tonläget?

– Nej, det tycker jag inte. Jag tycker att jag oftast försöker hålla en balanserad ton. Sen svarar vi på angrepp och kanske har vi gjort det mer på senare tid än vad vi brukar göra. Vi brukar försöka låta Stefan Löfven och de andra komma med sina utfall och så brukar jag ignorera det. Men vi har slagit tillbaka lite grann på senare tid, säger han. En fråga där S inför riksdagsvalet riktade hård kritik mot SD är abortfrågan. Internt har flera SD-toppar bedömt att det också var ett av skälen till att man inte lyckades nå fler kvinnor. SD har fram till nu velat se en sänkning av gränsen för fri abort, från 18 veckor till 12 veckor. Men inför vårens EU-val tillsattes en arbetsgrupp som ska se över frågan.

– Vi ska titta på hur man bättre kan nå målet, där man sätter i centrum kvinnans rätt att bestämma om man vill behålla barnet eller inte, inriktningen är att vi ska fokusera mindre på veckor och mer på att uppnå något gott, säger Åkesson.

Traditionellt har partiet haft svårt att mobilisera sina väljare i EU-valet. Men om de senaste opinionsmätningarna håller i sig ökar SD från två till tre eller fyra mandat i EU-parlamentet. Detta trots att partiets valspurt har skuggats av en intern skandal som briserade en vecka före valet. Det började med att SD plötsligt petade sin fjärdekandidat Kristina Winberg från listan. Enligt SD hade hon upprepade gånger ”visat prov på klandervärt och omdömeslöst uppförande”.

Men i måndags avslöjade Expressen att petningen föregicks av att Winberg slagit larm om att partiets toppkandidat Peter Lundgren ovälkommet tagit en partikamrat på bröstet ett år tidigare. Under onsdagen inleddes en förundersökning om sexuellt ofredande. Men två dagar före valet är partiledarens förtroende för toppkandidaten fortfarande intakt.

– Som det ser ut nu så har jag det, säger han.

Hanna Jakobson hanna.jakobson@dn.se "

" Ewa Stenberg: En ovanligt spänstig och tuff valdebatt

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Kommentar. Det var högt tempo, starka känslor och oväntade konstellationer när toppkandidaterna i EU-valet debatterade valets huvudfrågor i SVT. Det var länge sedan en valdebatt var så spänstig.

Rösta på en person. I fem år har EU-frågorna levt i periferin. Nu är det dags att kompensera försummelsen under några veckor. Inte konstigt om det inte alltid framstår som glasklart hur partiernas förslag ska genomföras. Den här sista veckan är särskilt viktig i EU-valet. Väljarna bestämmer sig senare än i riksdagsvalet, förra gången var det över 40 procent som bestämde vilken valsedel de skulle ta under den sista veckan.

Det märks. Nerverna ligger utanpå.

Kvällens debatt var alltså viktigare än många andra politiska slutdebatter i tv. Många väljare brottas med sina beslut och kandidaternas prestationer kan faktiskt få dem att avstå från en valsedel eller att nappa på en.

Flera toppkandidater är ganska okända för väljarna. Få är inte vana vid tv-studios strålkastare under timmar. Knappt hälften har egen erfarenhet av EU-parlamentet. Pressen på debattörerna var stor. De klarade den ganska bra.

Skiljelinjerna i klimat-, migrations- och kriminalpolitiken blev tydligare. Det fanns en hel del politiskt underhållningsvåld, men huvudkonflikterna syntes.

Den tidigare ganska stela och talepunktssprängda migrationsministern Heléne Fritzon (S) kom ut som politisk slugger. Hon angrepp SD och KD så att stickor och strån rök och stod för ett av de hårdaste personangreppen när hon lyfte in Kristdemokraternas Sara Skyttedals sportbil och Gucciväska i debatten.

Sara Skyttedal själv var inte heller lågmäld. Det var mellan Skyttedal och Fritzon respektive Peter Lundgren (SD) och Fritzon som det slog mest gnistor. "Det är på grund av er min partiledare blivit angripen", sade Peter Lundgren till Fritzon och syftade på att Jimmie Åkesson utsatts för attacker med smällare.

Konfliktlinjerna varierade. Sara Skyttedal angreps av alla utom SD för hur partiets förre EU-parlamentariker Lars Adaktusson röstat om kvinnors rätt till aborter.

Men det fanns också frågor där väljarna fick allt annat än klara besked. Ett exempel var EU-avgiften. Alla partier utom L och Fi sade att Sverige inte skulle betala en högre EU-avgift efter att parlament och ministerråd beslutat om nya uppgifter (till exempel utökat gränsskydd) och nettobetalaren Storbritannien ska lämna unionen.

Egentligen vet alla politiker att Sverige kommer att behöva betala mer. Kanske inte de 15 miljarder kronor extra per år som EU-kommissionen föreslagit i långtidsbudgeten, men något mer i alla fall. Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor medgav det när hon besökte riksdagsjournalisterna i tisdags. Men i debatten sade KD, M, SD, S, C, MP och V tvärt nej. Deras kort är inte synade ännu.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Här är frågorna partierna själva vill lyfta

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Alla partier lyfter klimatet som en av de viktigaste frågorna inför EU-parlamentsvalet på söndag. Kampen mot högerpopulismen sticker också ut som en prioriterad fråga. DN guidar till några av partiernas huvudfrågor inför valet. Text: Hans Olsson

**** Socialdemokraterna Hoten mot demokratin**

Anser att EU ska försvara demokratin och stå upp för alla människors lika värde och rättigheter, fria medier, oberoende domstolar och bekämpa den gränsoverskridande brottsligheten.

Ett vallöfte: Skärpa kraven på medlemsstaterna att respektera de mänsklig fri- och rättigheterna och följa de beslut som fattas – annars riskerar de indragen rösträtt i rådet eller uteblivet EU-stöd.

Arbetsmarknad

Vill att EU ska skapa fler, trygga jobb och sätta löntagares intressen före storföretagens, försvara svenska kollektivavtal och stoppa skattefusk.

Ett vallöfte: Säkra att svenska kollektivavtal gäller på svensk arbetsmarknad. Företag som stadigvarande bedriver verksamhet i Sverige ska fullt ut följa svenska regler.

Klimatet

Driver att Europa ska gå före i kampen mot klimathotet och jaga de företag och regeringar som inte gör sin del för att minska utsläppen och ökar drivkrafterna för att ställa om så att målen i Parisavtalet nås.

Ett vallöfte: Införa skärpta sanktioner mot företag som inte lever upp till EU:s miljökrav.

**** Vänsterpartiet**

Klimatet

Anser att det är de rikaste som genom sin makt och sitt sätt att leva orsakar störst klimatutsläpp. En rättvis klimatpolitik ser enligt V till att de som bär ansvaret för utsläppen får betala konsekvenserna.

Ett vallöfte: Kraftigt höjda klimatambitioner med bindande regler och mål där de rika får betala mest.

Mänskliga rättigheter

V försvarar flyktingars rättigheter och rätten att söka asyl. Vill skapa lagliga för flyktingar och migranter. Vill använda EU:s budget till livräddningsinsatser på Medelhavet och ett värdigt flyktingmottagande.

Ett vallöfte: Skapa lagliga och säkra vägar för flyktingar och migranter.

Jämställdhet

Anser att det finns en oroande utveckling i Europa där demokrati, människors lika värde och kvinnors rättigheter ifrågasätts. Menar att rasism, sexism och homofobi är kärnan i de högnationalistiska rörelserna.

Ett vallöfte: Försvara kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik.

**** Miljöpartiet**

Klimat och miljö

Anser att klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar. Vill skydda skogen, haven och den biologiska mångfalden samt satsa på ekologisk mat, förnybar energi, hållbara transporter och grön ekonomi.

Ett vallöfte: Reformera all EU-lagstiftning som rör klimat och energi så att de når Parisavtalets mål om utsläppsminskningar och andra miljömål.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Anser att polarisering, hat och extremism utgör ett hot mot demokratins fundament. Demokratin, yttrandefrihet, organisationsfrihet, pressfrihet och rättsstat ska försvaras. Står för en human flyktingpolitik.

Ett vallöfte: EU ska kunna utfärda kännbara sanktioner mot medlemsstater som inte respekterar demokratiska principer och har en fungerande rättsstat, press- och organisationsfrihet.

Jämställdhet

Anser att konservativa krafter i EU angriper jämställdheten.

Aborträtten attackeras och initiativ för lika rättigheter och lön ifrågasätts. Människors möjligheter ska inte begränsas av kön eller könsidentitet.

Ett vallöfte: Inför krav på jämställdhetsperspektiv i all EU-lagstiftning kombinerat med mål som kan följas upp och utvärderas.

**** Centerpartiet**

Klimatet

Anser att världen och Sverige står inför stora utmaningar. Ett grönare EU är en förutsättning för att nå miljömålen. Jobbar för att jordbrukare och livsmedelsproducenter i EU ska konkurrera på lika villkor.

Ett vallöfte: Ambitionerna måste höjas och utsläppen minska i snabbare takt under kommande mandatperiod.

Demokrati och jämställdhet

Framhåller att om EU ska kunna påverka världen i en konstruktiv riktning måste också de auktoritära, nationalistiska och populistiska krafterna inom unionen möta motstånd.

Ett vallöfte: Andelen kvinnor i EU:s institutioner och organ behöver öka för att nå en jämställd representation.

Fred och säkerhet

Anser att säkerhetsläget i Europas närområde har försämrats. Vill se ett starkare polisiärt samarbete, bland annat inom ramen för Europol, för att försvara Europas demokratier och skydda människors egendom.

Ett vallöfte: Vill se ett fördjupat försvars- och säkerhetssamarbete inom EU.

**** Liberalerna**

Jobb och välfärd

Anser att det ekonomiska samarbetet inom unionen måste fördjupas. EU måste riva de hinder som finns kvar för att den fria rörligheten ska fungera. Sverige ska gå med i både finanspakten och bankunionen.

Ett vallöfte: Inför euron som valuta.

Klimatet

Framhåller att klimatet är mänsklighetens största utmaning. Klimathot och miljöförstöring stannar inte vid nationsgränserna och därför är internationellt samarbete avgörande.

Ett vallöfte: EU ska vara världens bästa miljöorganisation och gå i täten för att ställa om från fossilberoende till hållbara samhällen.

Trygghet och säkerhet

Anser att trygghet och säkerhet är en frihetsfråga. Menar att i vårt närområde är det Ryssland och Putin som utgör en fara mot vår frihet.

Hoten från den organiserade brottsligheten och terrorismen påtagliga.

Ett vallöfte: Inför ett europeiskt FBI.

**** Moderaterna**

Trygghet

Anser att den fria rörligheten inte ska gälla kriminella. Därför måste Europa lägga mer kraft på att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Vill förstärka EU:s gemensamma utrikespolitik.

Ett vallöfte: Stärk Europol, EU:s polisbyrå.

Miljö och klimat

Vill att EU ska ha ett mål för fossilfri energi, inte enbart förnybar energi som i dag, och att kärnkraft ska kunna användas. Anser att utsläppen måste minska för att nå Parisavtalets mål för den globala uppvärmningen.

Ett vallöfte: EU måste ta ledartröjan genom att skärpa sina klimatmål och förbättra sitt klimatarbete.

Migration

Anser att EU behöver få en bättre fungerande invandringspolitik.

Målet ska vara en ordnad invandring till Europa och förstärkt

gränskontroll. Vill driva på för ett nytt kvotbaserat flyktingmottagande.

Ett vallöfte: Ett system med ankomstcenter bör kombineras med EU-gemensamma regler för asyl.

**** Kristdemokraterna**

Välfärd och överstatlighet

Anser att familjepolitik inte är en EU-fråga. Sverige ska inte utforma sina sociala skyddsnät via kompromisser på EU-nivå. Välfärdsfrågor eller detaljer i arbetsmarknadspolitik är inte angelägenheter för Bryssel.

Ett vallöfte: Minska EU:s inflytande över arbetsmarknadspolitiken.

Jobben och konkurrenskraften

Menar att Europa på flera områden inte fungerar som en gemensam marknad. Den digitala inre marknaden med lösningar på områden som telekom, e-handel och dataflöden har stor potential att utvecklas.

Ett vallöfte: Vill sänka regelbördan för småföretag.

Klimatet

Anser att EU behöver justera sina klimatmål. Kolen måste fasas ut, en ny ren energitillgång måste säkras, transportsektorn och jordbruket måste ställas om, liksom värmeproduktionen.

Ett vallöfte: Använd EU för att skapa stordriftsfördelar för kärnkraft.

**** Sverigedemokraterna**

Demokrati och överstatlighet

Vill verka för att stoppa fortsatt maktöverföring till Bryssel, vända den skenande kostnadsutvecklingen och motverka nya lagstiftningsinitiativ på områden som bättre kan regleras på nationell nivå.

Ett vallöfte: Kraftigt minskad EU-avgift och ingen ökning av långtidsbudgeten.

Migration

Varnar för att EU tar makten över migrationen vilket bland annat kan leda till en tvingande omfördelning av migranter och att Bryssel bestämmer hur många migranter varje land ska ta emot.

Ett vallöfte: Säger nej till att medlemsländer ska behöva ta emot migranter som centralt bestäms i EU.

Säkerhet

Är för ett starkt mellanstatligt samarbete inom EU för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och terrorism. Menar samtidigt att ett starkt samarbete inte får förväxlas med ett mer överstatligt ansvar.

Ett vallöfte: EU bör aktivt problematisera och motarbeta islamism, samt begränsa och reglera migrationen.

**** Feministiskt initiativ**

Öppna gränserna

Anser att så länge världen är präglad av orättvisor – som krig, statligt förtryck, förföljelse, fattigdom, våld, sexuella övergrepp och rättslöshet – kommer det att finnas människor som flyr för att söka skydd.

Ett vallöfte: Det ska vara varje människas rätt och möjlighet att leva ett liv i trygghet.

Ett fredligt Europa

Vill lägga ner alla planer på en försvarsallians, gemensam armé och militär upprustning. Anser att Europas länder ska bidra till fred i världen genom handel, diplomati och sociala investeringar.

Ett vallöfte: Avskaffa vapenexporten och ställ om vapenindustrin till civil produktion.

Frihet från våld och sexuell exploatering

Anser att mäns våld mot kvinnor är Europas största säkerhetsproblem.

Vill se ett Europa fritt från trafficking och prostitution och därför måste arbetet mot alla former av våld intensifieras.

Ett vallöfte: Exportera den svenska sexköpslagen till övriga Europa.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Fakta i frågan: Är bensinen ovanligt dyr i Sverige?"

DNLÖRDAG 25 MAJ 2019

Bensinpriset är uppe i cirka 17 kronor per liter. Men andelen av våra nettotinkomster som vi lägger på bensin har minskat jämfört med år 2000. DN:s Kristoffer Örstadius granskar några av samhällets viktigaste frågor.

I maj höjde ledande drivmedelsbolag sina riktpriiser för 95-oktanig bensin till 16,84 kronor per liter. Dieseln kostar nu 16,39 kronor per liter.

En av de bästa datakällorna för att jämföra bensin- och dieselpriiser är branschorganisationen SPBI (Svenska petroleum och biodrivmedel institutet) som har statistik från 1980 och framåt.

År 1980 kostade en liter bensin i genomsnitt 2,88 kronor. Följande graf visar att det finns stora säsongsvariationer. Det framgår av att priskurvorna är lite hackiga.

Se grafen "Bensin- och dieselpreis, ej justerat för inflation"

Dagens prisnivåer är alltså historiskt höga. Det är dock missvisande att dra slutsatser enbart av ovanstående graf. För att ge en mer korrekt bild behöver vi ta hänsyn till flera andra faktorer, inte minst allmän inflation och att bilar har blivit alltmer bränslesnåla.

En av de vanligaste metoderna för att inflationsjustera ett pris på en viss vara är att ta hänsyn till förändringen av SCB:s konsumentprisindex (KPI). Om vi räknar upp bensinpriset till dagens penningvärde kostade en liter bensin år 1980 9,62 kronor.

Se grafen "Bensin- och dieselpreis, justerat för inflation"

Lönerna har ökat betydligt mer än priserna i samhället. Det betyder att vi i Sverige har haft en reallöneökning, det vill säga att genomsnittssvenskens lön fått allt större köpkraft. Vi ska strax ställa bensinpriserna i relation till våra inkomster. Men vi behöver först beakta fler faktorer för att kunna ge en så rättvisande bild som möjligt: Personbilarna förbrukar allt mindre bränsle. Att bensinpriset har blivit högre mätt per liter behöver alltså inte innebära att det har blivit dyrare att köra en viss sträcka. Prislappen för det påverkas förstås om bränsleförbrukningen förändras.

Trafikverket har tagit fram data åt DN över den genomsnittliga bränsleförbrukningen för personbilar i Sverige åren 1990 till 2018 baserade på uppgifter ur vägtrafikregistret. Siffrorna avser den faktiska fordonsparken, det vill säga inte enbart nybilsförsäljningen:

För bensinbilar minskade den genomsnittliga bränsleförbrukningen från 9,5 liter per 100 kilometer år 1990 till 7,2 liter per 100 kilometer år 2018. Minskningen var störst mellan 2009 och 2018.

För dieselbilar var den genomsnittliga bränsleförbrukningen i stort sett oförändrad mellan 1990 och 2018. 1990 är dock ett dåligt jämförelseår eftersom det fanns så få dieselbilar i Sverige. Sedan 2010 har dieselförbrukningen minskat.

Se grafen "Bränsleförbrukning – samtliga bilar"

Lite matematik där vi slår samman den inflationsjusterade prisutvecklingen med utvecklingen av genomsnittlig bränsleförbrukning per 100 kilometer ger oss följande resultat.

Siffrorna uttrycks i dagens penningvärde:

Bensinbilar. År 1990 kostade det i genomsnitt 96 kronor att köra 100 kilometer med bensin. I maj 2019 kostade det i genomsnitt 120 kronor att köra 100 kilometer.

Dieselbilar. År 1990 kostade det i genomsnitt 49 kronor att köra 100 kilometer med diesel. I maj 2019 kostade det i genomsnitt 111 kronor att köra 100 kilometer.

Se grafen "Pris att köra tio mil"

Grafen här intill visar att bensinpriset, med hänsyn taget till bränsleförbrukningen, är högre i dag än på 1990-talet. Sedan år 2005 har priset beräknat på detta sätt dock trendmässigt minskat svagt, även om det finns stora variationer över tid. Högst var bensinpriserna i mars 2012 (132 kronor för att köra 100 kilometer). Under sammanlagt 80 månader sedan januari 2005 har bensinpriserna med detta sätt att räkna varit högre än i maj 2019. Det är alltså inte ovanligt dyrt att tanka just nu sett till vad man får ut av bensinen i form av körsträcka.

Låt oss nu ställa bensinkostnaderna i förhållande till inkomstutvecklingen i Sverige. Vi har tillgång till data för inkomsten efter skatt sedan år 1991 och räknar här med en genomsnittlig körsträcka på 872 mil per invånare.

Andelen av vår inkomst som vi lägger på bensin har minskat från 5,4 procent år 2000 till 4,2 procent år 2019. Andelen som vi lägger på diesel har varit i stort sett oförändrad – 3,8 procent år 2000 respektive 3,9 procent år 2019.

Se grafen "Bränslekostnadernas andel av inkomsten"

Sedan 2016 har bensinkostnadernas andel av inkomsterna varit i stort sett oförändrade medan dieselskostnadernas andel har ökat något. Analysen skiljer sig troligtvis åt mellan storstad och landsbygd i Sverige. De flesta nya bilarna, tillika de mest bränslesnåla, säljs i storstäderna. Både inkomsterna och inkomstökningarna har varit lägre på landsbygden. Data från crowdsourcing-sajten Bensinpriser.nu som DN har tagit del av visar inte på några större geografiska skillnader i bensinpriser. Däremot visar SCB-data från 2016 att just bränsleförbrukningen skiljer sig åt. Högst var bensinförbrukningen i Åsele (8,9 liter per 100 kilometer), lägst i Mölndal (7,2 liter per 100 kilometer). Det är därmed stora skillnader mellan landsbygd och storstad i fråga om hur dyrt det är att köra bil.

Se grafen "Bränsleförbrukning i olika kommuner"

De svenska bensinpriserna avviker inte särskilt mycket från övriga EU-länders. EU-kommissionen samlar in och publicerar regelbundet uppgifter om de genomsnittliga bensinpriserna i unionens medlemsländer. Bensinpriset är högst i Nederländerna (1,71 euro per liter) och lägst i Bulgarien (1,12 euro per liter). Sverige hamnar på plats 8 av 28:

Se grafen "Bensinpriset i EU"

Dieselpriiset är dock högre i Sverige än i de flesta andra EU-länder. Storbritannien är det enda EU-land som för närvarande har ett högre dieselpriis (1,57 euro) per liter än Sverige (1,52). Grannländerna Danmark och Finland har ett dieselpriis på 1,42 euro.

Vilka parametrar påverkar bensin- och dieselpriiset? Framför allt styrs det av oljepriiset, valutakurser och skatter:

Oljepriiset

Råolja är en produkt som ofta varierar rejält i pris beroende på tillgång och efterfrågan. För närvarande är det dessutom oroligt i och kring viktiga oljeländer som Libyen, Irak, Iran och Venezuela. Råoljepriiset (brentolja) är för närvarande drygt 70 dollar fatet, den högsta nivån sedan i höstas. Men den är ändå väsentligt lägre än toppåren 2011-2014 när oljepriiset låg över 110 dollar fatet. Råolja används inte som den är utan måste omvandlas till olika oljeprodukter (bensin, diesel, smörjmedel och så vidare) i raffinaderier. Därför spelar även marknadspriset på raffinerade produkter, det vill säga bensinbolagens inköpspris, en viktig roll. Detta pris samvarierar inte alltid med oljepriiset, utan styrs även av raffinaderikapacitet, lagerhållning, transporter och efterfrågan på raffinerade oljeprodukter.

Valutakurser

Den svenska kronans värde ligger på en låg nivå. Olja handlas i dollar och världsmarknadspriset brukar därför anges i denna valuta. Ju dyrare dollar i förhållande till kronan, desto dyrare blir bränsle i svenska kronor. Kronan har tappat 7 procent sedan i december mot dollarn och 20 procent sedan i januari förra året.

Skatter

Bensin och diesel berörs av tre skatter: koldioxidskatt, energiskatt och moms. Tillsammans utgjorde dessa skatter i mars 2019 cirka 61 procent av bensinpriset vid pumpen. Skattehöjningar påverkar därmed också det svenska bensinpriset. År 2017 infördes en indexering som innebär att skatten varje år höjs automatiskt med inflationen plus två procent. Motivet är att av hänsyn till klimatet skapa incitament för mindre förbrukning av bensin och därmed för mindre koldioxidutsläpp. Vid det senaste årsskiftet höjdes den sammanlagda bensinskatten med 33 öre. Dessutom leder nya krav i den så kallade reduktionsplikten till en gradvis ökad inblandning av biodrivmedel, vilket påverkar priset och beskattningen av produkterna.

Se grafen "Bensinprisets beståndsdelar"

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Svaret i korthet

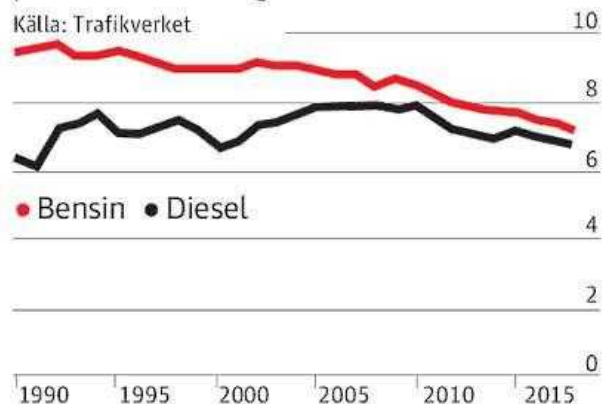
1 Justerat för inflation har bensinpriset ökat från 9,62 kronor per liter år 1980 till 16,84 kronor per liter i dag. Sedan 2012 har priset mätt på detta sätt varit i stort sett oförändrat.

2 Andelen av vår nettoinkomst som vi lägger på bensin har minskat från 5,4 procent år 2000 till 4,2 procent år 2019.

3 Bensinen i Sverige är inte ovanligt dyr i ett europeiskt perspektiv. Bensinpriset är högst i Nederländerna, Danmark och Grekland. Sverige hamnar på plats 8 av 28.

Bränsleförbrukning - samtliga bilar

Genomsnittlig förbrukning liter bränsle per 100 kilometer körsträcka för samtliga personbilar i Sverige.

Siffrorna avser bränsleförbrukning för personbilar i verklig trafik i Sverige. Hybrider och laddhybrider som kör en del av sin totala körsträcka på bensin eller diesel är inkluderade med den delen. Siffrorna inkluderar också den förändring som skett under åren vad gäller trafik- och drivmedelssammansättning. Med trafiksammansättning avses förändrade körmönster, till exempel beroende på hastighetsbegränsningar, bilköer, och så vidare.

Under 1990-talet var det stora variationer i dieselbilarnas genomsnittliga bränsleförbrukning på grund av ett litet antal dieselbilar. Eftersom nya dieselbilar i regel var betydligt mer bränslesnåla än äldre påverkades de genomsnittliga siffrorna kraftigt av relativt små förändringar i andelen nysålda bilar.

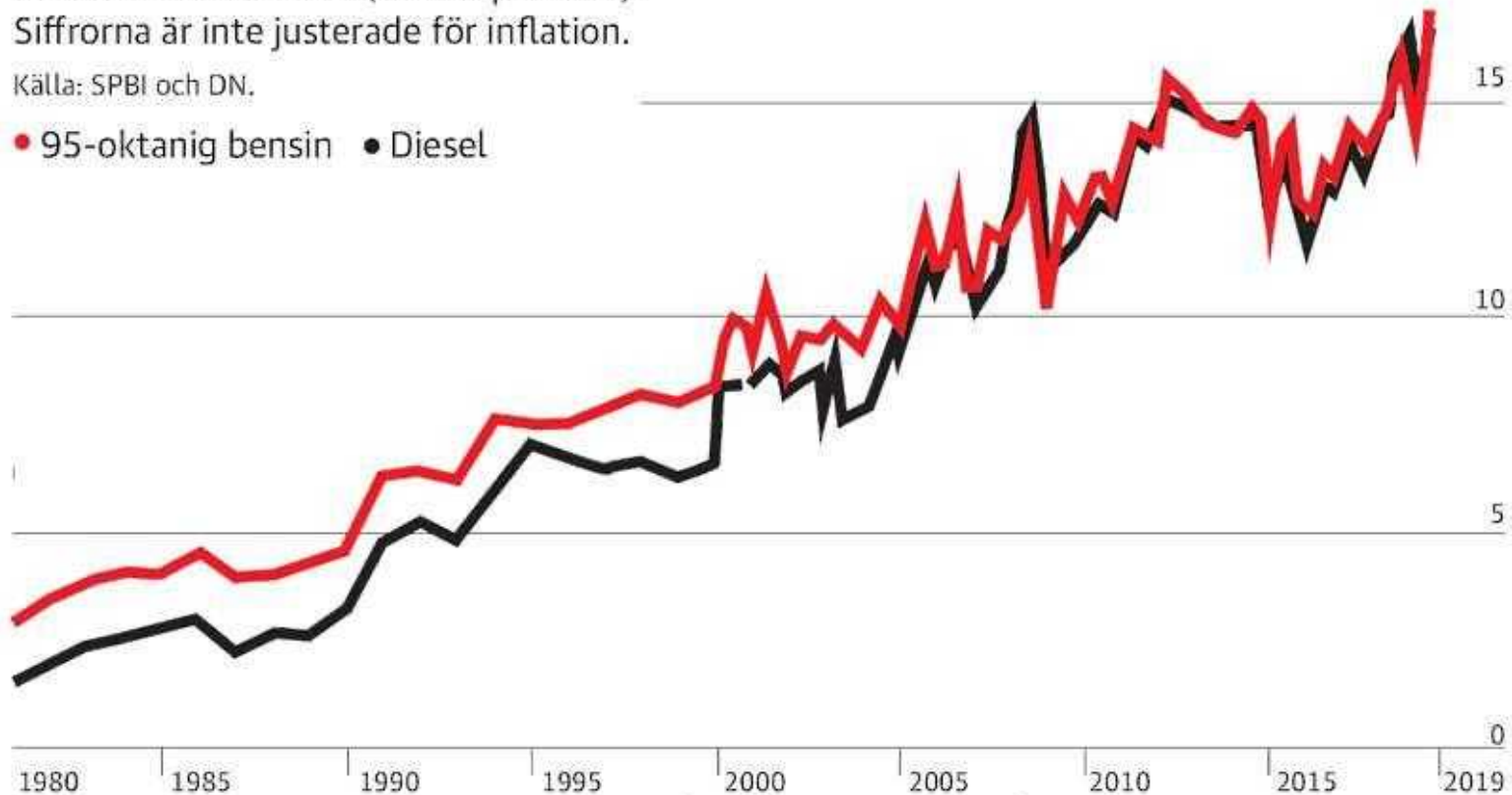
Bensin- och dieselpreis, ej justerat för inflation

20

Genomsnittligt pris för bensin och diesel vid bemannade stationer (kronor per liter).
Siffrorna är inte justerade för inflation.

Källa: SPBI och DN.

• 95-oktanig bensin • Diesel

Priserna är inklusive skatter men exklusive eventuell återbäring eller rabatter från drivmedelsföretagen. De avser de stora bolagens riktpriiser. Varje bensinstation är fri att sätta sitt eget pris. Mellan 1980 och 2000 är data årsvisa, mellan 2000 och 2019 är de månadsvisa. SPBI:s data sträcker sig fram till mars 2019. För maj 2019 har DN tagit fram data enligt samma metod som SPBI. Vi har hämtat informationen från de ledande bensinbolagens hemsidor.

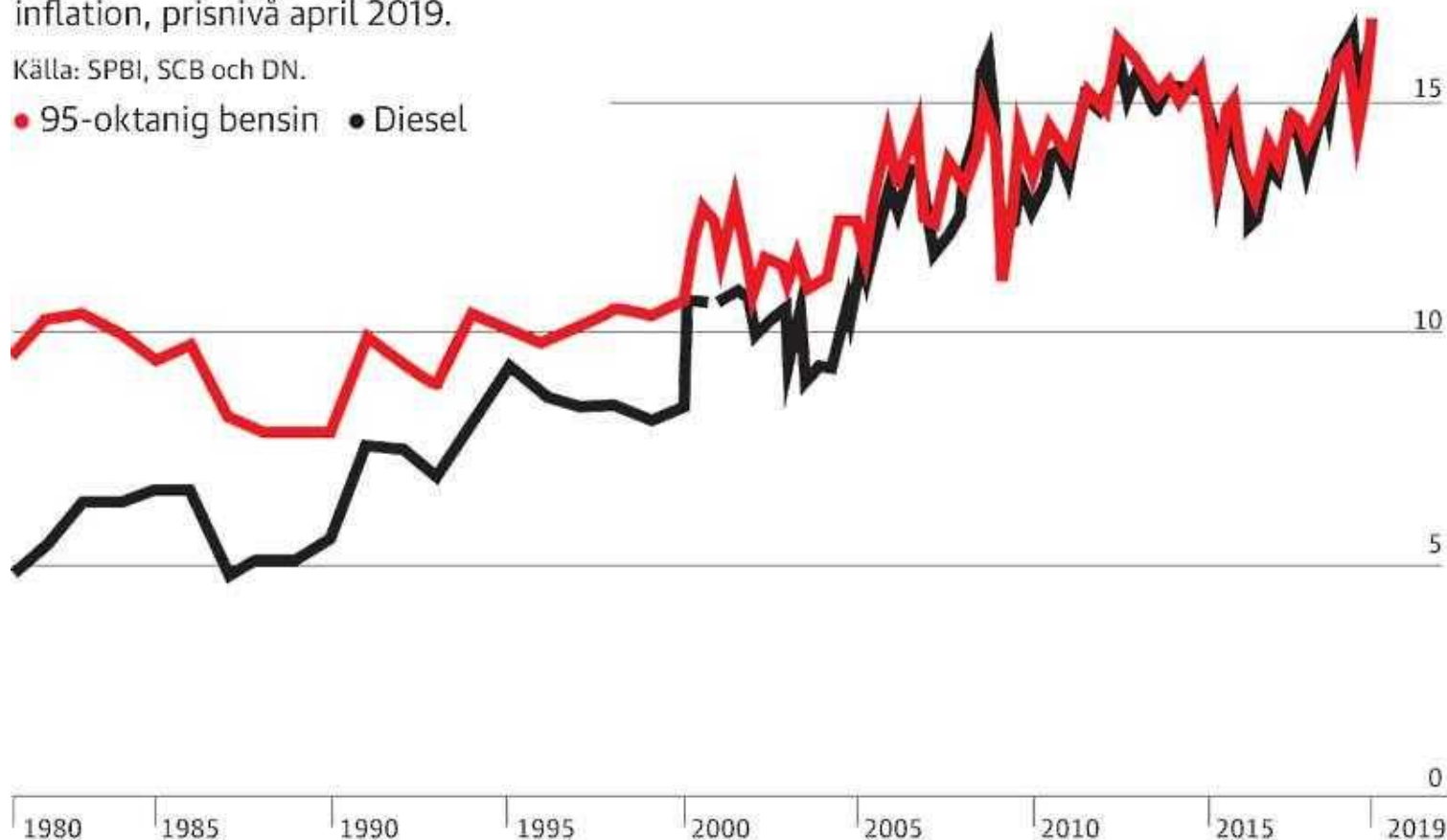
Bensin- och dieselpreis, justerat för inflation

20

Genomsnittligt pris för bensin och diesel vid bemannade stationer (kronor per liter). Siffrorna är justerade för inflation, prisnivå april 2019.

Källa: SPBI, SCB och DN.

● 95-oktanig bensin ● Diesel

Priserna är justerade för inflation med hjälp av SCB:s konsumentprisindex. Det saknas än så länge indexvärde för maj 2019. DN har angett bensin- och dieselpriiset för maj månad i löpande pris, det vill säga inte inflationsjusterat.

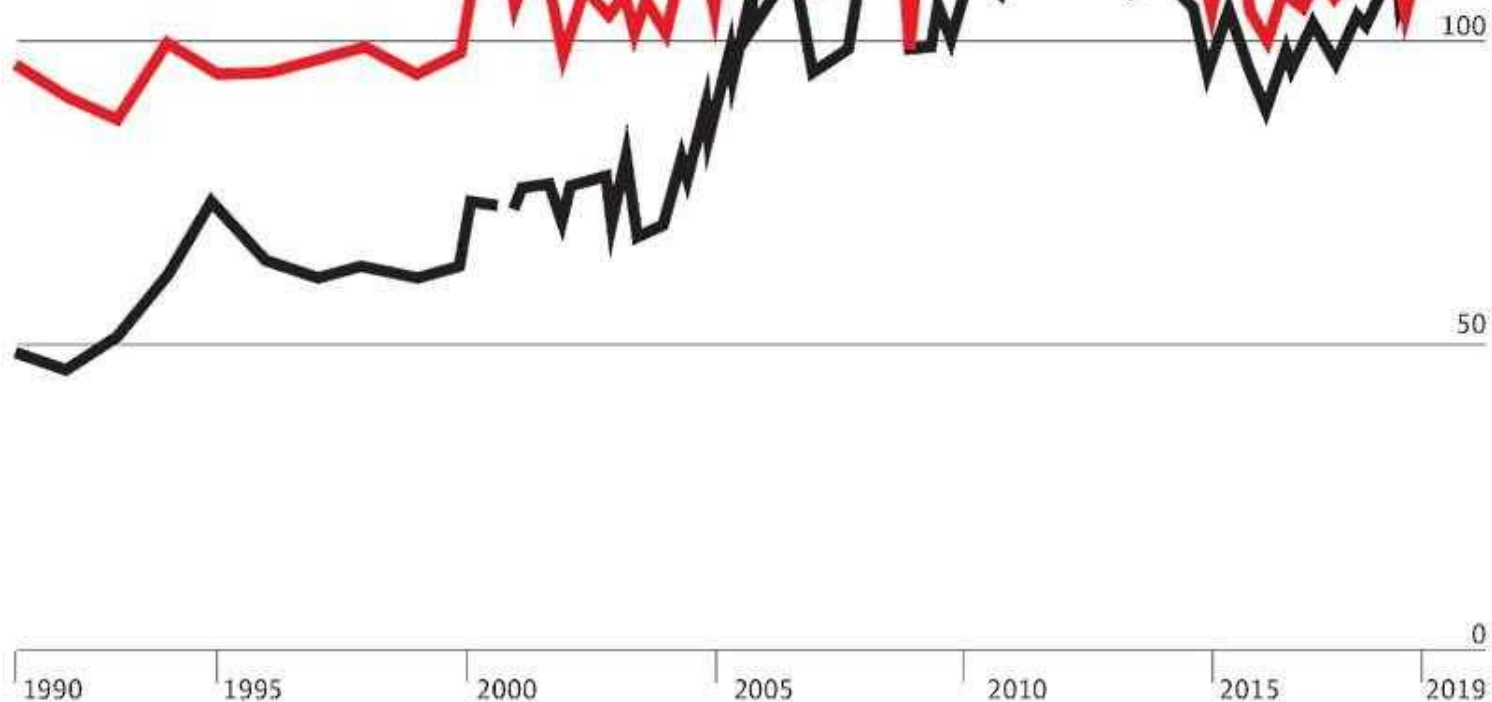
Pris att köra tio mil

150

Kostnad för 100 kilometers körsträcka för en genomsnittlig personbil i Sverige.

Källa: Trafikverket, DN:s beräkning

• Bensin • Diesel

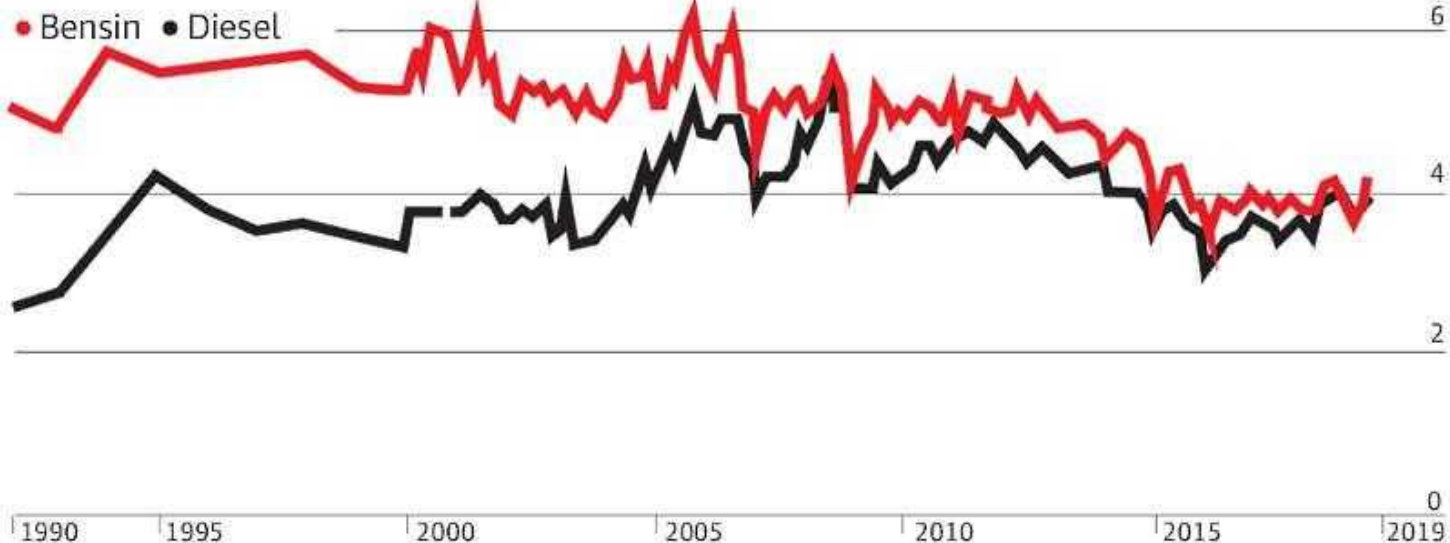

För år 2019 saknas data om genomsnittlig bränsleförbrukning. I denna graf har DN gjort en prognos av värdet för år 2019 som bygger på ett antagande om att bränsleförbrukningen utvecklats procentuellt på samma sätt som det gjorde åren 2009-2018. Priserna har justerats för inflation med hjälp av SCB:s konsumentprisindex, prisnivå april 2019.

Bränslekostnadernas andel av inkomsten

Genomsnittlig kostnad för bensin respektive diesel som andel av medianinkomst efter skatt.

Källa: DN:s analys

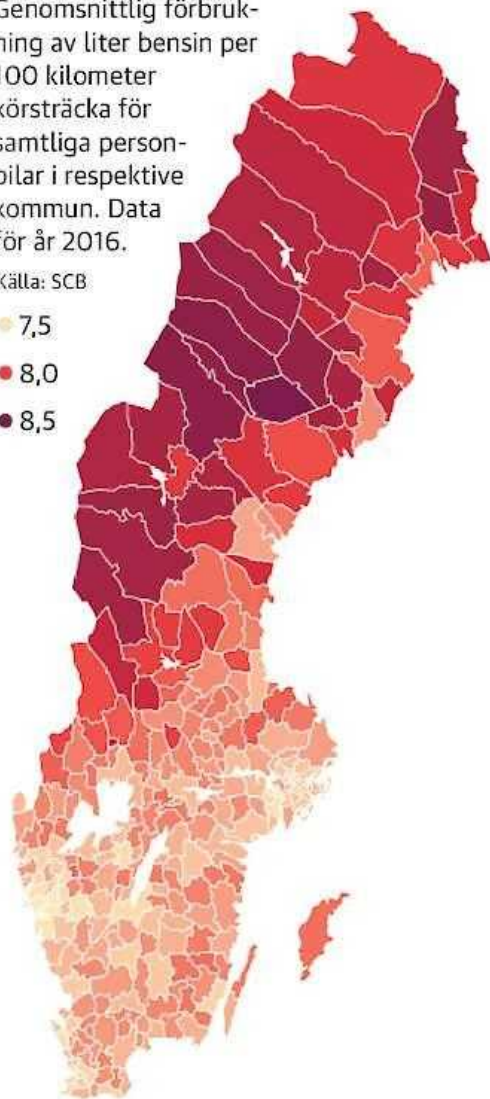
Grafen bygger på data från Trafikverket, SPBI, Trafikanalys, SCB och Konjunkturinstitutet. Beräkningarna bygger på en rad antagningar: **Medianinkomst efter skatt:** Avser samtliga inkomster minus skatter. Urvalet är personer över 20 år. SCB har data för perioden 1991-2017. För år 2018 och 2019 har DN gjort en uppräknings som bygger på prognosdata från Konjunkturinstitutet över disponibel inkomst. **Bensin- och dieselpriis:** Data över bensin- och dieselpriis kommer från SPBI och är beräknad i löpande priser eftersom medianinkomsterna också är i löpande priser. **Bränsleförbrukning:** Data från Trafikverket för perioden 1991-2018 över genomsnittet respektive år för hela personbilsflottan. För år 2019 har DN räknat ner värdet med den genomsnittliga förändringen tidigare år. **Körsträcka:** Vi har räknat med 872 mil per invånare som var den genomsnittliga körsträcka förra året i förhållande till befolkningen över 20 år. Vi har inte tagit hänsyn till om den genomsnittliga körsträcka har förändrats över tid. Det beror dels på att vi saknar data om genomsnittlig körsträcka på 1990-talet, dels på att vi inte vill att eventuella förändringar ska göra det svårare att tolka statistiken.

Bränsleförbrukning i olika kommuner

Genomsnittlig förbrukning av liter bensin per 100 kilometer körsträcka för samtliga personbilar i respektive kommun. Data för år 2016.

Källa: SCB

- 7,5
- 8,0
- 8,5

Bensinpriset i EU

Genomsnittligt pris för 95-oktanig bensin i EU den 13 maj 2019. Euro per liter.

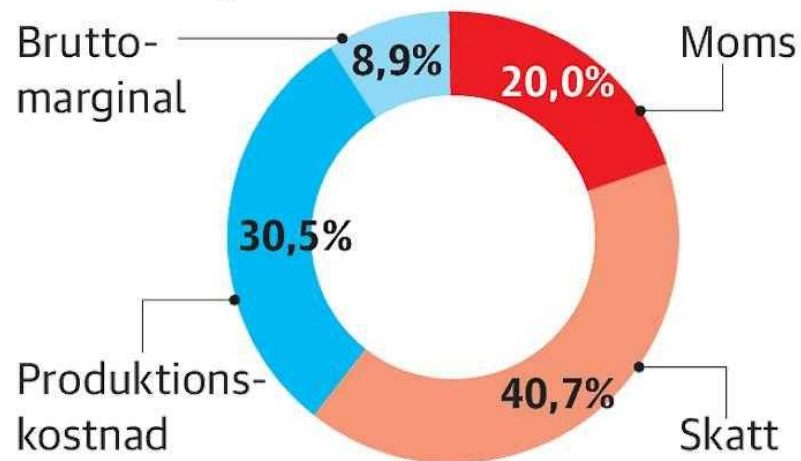
Källa: EU-kommissionen

Valutakurserna är omräknade till samma datum, det vill säga 13 maj 2019.

Bensinprisets beståndsdelar

Andel av bensinpriset vid pump i april 2019 som gick till moms, produktkostnad, bruttomarginal och skatt.

Drivmedelsbolagens bruttomarginal är teoretisk, beräknad baserade på riktpriiser och de genomsnittliga produktpriserna. Källa: SPBI

" Jannike Kihlberg: Det är bara en - tidsfråga innan de har rösträtt

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Hundratusentals unga i Europa som ett par dagar innan EU-valet demonstrerar för klimatet påverkar. De har tillfört ny energi i klimatfrågan och blivit en faktor som politiker måste förhålla sig till.

Kommentar

Jublet var öronbedövande när Greta Thunberg på fredagen intog scenen i Kungsträdgården i Stockholm. Tusentals människor var på plats för att manifesteras i Global klimatstrejk nummer två. Syftet var att i slutspurten av valet till EU-parlamentet pressa politiker och väljare att prioritera klimatfrågan.

Manifestationerna har betydelse, de har redan haft betydelse. På träden runt folkmassan hängde partiernas valaffischer. Påfallande många nämner klimat, vissa partier har till och med övergivit sin normala partifärg för att låta grön färg dominera budskapet. Ungdomarnas skolstrejker för klimatet är en bidragande orsak.

Politiker har bra koll på vad som lockar väljare. Och många av dem är på plats i publiken, ministrar, lokalpolitiker, EU-kandidater och tidigare EU-parlamentariker.

Flera av de unga som framträder på scenen säger att ingenting händer. Men det gör det.

För bara ett år sedan hade inte en klimatmanifestation fått så stor uppmärksamhet och lockat så många, både unga och vuxna.

Vid samma tid förra året var det redan rekordvarmt. Sommaren som följde med bränder och torka tillsammans med en ensam ung student

som i augusti startade en skolstrejk följt av IPCC:s klimatrappport bildade en cocktail som fick klimatintresset att explodera. Det väckte liv i en fråga som forskare har försökt kommunicera i trettio år. Mannaminnat är kort. Men när det gäller klimatkrisen så har intresset och engagemanget vuxit så mycket att samhället i dag inte är detsamma som för ett år sedan.

Människor har förändrat sin livsstil så mycket att det syns i statistiken över flygresor och matvanor.

De strejkande och demonstrerande ungdomarna har en stor del i det nyväckta intresset. De har tillfört stora mängder ny energi, haft raka budskap och ställt skarpa krav på politikerna. De har blivit den förstärkare och högtalare som forskarna behövde för att skaka om både vanliga människor och makthavare.

När ungdomarna skanderar NU! NU! NU! på frågan om när klimatet ska räddas säger de samma sak som klimatexperterna, men lite mer slagfärdigt.

Forskarvärlden har uttryckt sitt stöd till ungdomarna. Vid manifestationen i Stockholm fanns för första gången ett tjugotal klimatexperter på plats för att svara på frågor från allmänheten. Intresset var stort, klimatet är den fråga som väljarna är mest intresserad av i EU-valet.

"Vi ber alla som kan att rösta på söndag." sa en av de unga som framträdde på scenen. En påminnelse om att anledningen till att de valt strejk och demonstration som metod är att de inte har rösträtt – än. Men det är bara en tidsfråga – det vet politikerna.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

" Demonstranter krävde handling av Löfven

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

I Malmö fanns bland andra statsminister Stefan Löfven (S) på plats.

Malmö.

Klimatstrejkarna utanför Malmö stadshus var fler än vanligt på fredagsförmiddagen. En brokig skara skolungdomar, aktivistnätverk, PRO-kvinnor, körer och föräldrar med bebisar.

Samtidigt som talarna avlöste varandra höll statsminister Stefan Löfven presskonferens inne i stadshuset om en internationell konferens mot antisemitism som regeringen ska arrangera i Malmö nästa år.

– Jag har en hälsning till Stefan. Jag vill att han ska göra något åt klimatet för annars har vi barn ingen framtid, sa 10-årige Lin Halthur från talarstolen utanför Malmö stadshus.

Tjugo minuter senare fick hon chans att framföra budskapet direkt till statsministern när Löfven kom ut från stadshuset.

– Många tänker att klimatförändringarna aldrig kommer att drabba mig, att det bara är något som händer andra. Men det är ett dumt tänk. Vi måste ta tag i det här nu, säger hon och frågar vad statsministern vad han tänker göra för att hon och alla barn ska få en framtid.

– Det är precis det som vi jobbar med just nu, svarar Löfven kort och hastar iväg mot Socialdemokraternas rosenröda kampanjbuss en bit därifrån.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

" Här marscherar hela världen för klimatet

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Tusentals vandrade tillsammans med klimatstrejkande Greta Thunberg genom centrala Stockholm på fredagen. Budskapet var tydligt: – Klimatkrisen är inte längre något diffust som kommer att inträffa någon gång i framtiden, sade 16-åringen från scenen i Kungsträdgården. Parallella demonstrationer hölls på minst 1 500 ställen runt hela jorden.

Redan vid 8-tiden på morgonen trängdes internationella medier om att få en kort pratstund med fredagens huvudperson, 16-åriga Greta Thunberg. Sedan hon inledde sin skolstrejk för klimatet för mindre än ett år sedan har hennes privata kamp för att ge framtida generationer en bättre framtid vuxit till en global folkrörelse.

I mitten av mars deltog långt över en miljon personer i en världsomspännande skolstrejk, vilket gjorde tillfället till den troligen mest omfattande globala ungdomsprotesten någonsin. Fredagens protest såg ut att bli ännu större med manifestationer på minst 1 500 ställen jorden runt.

När Greta Thunberg i går började vandra från Humlegården i centrala Stockholm följde tusentals personer i protestmarschen. Tillsammans med sin mamma och mormor klimatstrejkade sjuksköterskan Sofia Månsson, 31 år. Även sönerna Vide, 3 år och Lio, 1 år, var med.

– Jag är här i egenskap av att jag är sjuksköterska. Vi ser att klimatförändringarna är ett stort hot mot folkhälsan som vi har byggt upp i samhället. Men vi är också här i egenskap av att vi är föräldrar, säger Sofia Månsson.

Fler och fler personer anslöt sig till protesttåget, som var ett par hundra meter långt när färden gick genom city till Kungsträdgården.

I protesttåget vandrade också Lara Müeller, Joliane Schönan och Tamara Balzer från Tyskland. De säger att de har blivit inspirerade av Greta Thunberg som har fått dem att bli klimatmedvetna.

– Vi har blivit mer medvetna om klimathotet när vi kom hit till Sverige. Nu vill vi göra våra röster hörda eftersom vi knappt hör eller ser makthavarna göra något, säger Joliane Schönan.

Med draghjälp från etablerade artister som Danny Saucedo och Astrid S som uppträdde på scenen försökte strejkande ungdomar tillsammans med klimatforskare förmedla budskapet om vikten av att agera för att stoppa klimatförändringarna – redan nu. Och när det var dags för Greta Thunberg att själv äntra scenen togs hon emot med ett stort jubel.

Budskapet från 16-åringen är koncist och långt ifrån insmickrande.

– Grundproblemet är det samma överallt. Och grundproblemet är att nästan ingenting görs för att stoppa, eller ens bromsa klimatkrisen. Ge oss en framtid!

Hon gjorde också en hänvisning till det nu aktuella EU-valet.

– Om EU skulle bestämma sig för att på allvar bekämpa klimatkrisen så skulle det innebära en avgörande global skillnad. Och EU-valet borde rimligtvis bara handla om det här. Men det gör det inte. Inte alls. Den här valrörelsen handlar om politiker som tjafsar med andra politiker om frågor som i ett större perspektiv inte kommer att betyda någonting alls, sade hon.

Under det knappa år som har gått sedan Greta Thunberg först uppmärksammades för sin skolstrejk för klimatet har hon återkommande fått stor uppmärksamhet också från politiker – som inte sällan har velat bli förevigade genom ett foto tillsammans med 16-åringen.

Greta Thunberg deklarerade från scen att även de vuxna borde strejka – och att hon inte uppskattar kritiken från vuxenvärlden om att hon borde gå i skolan i stället.

– Vi är inte här för att vi vill missa skoltid. Vi gör inte det här för att få beröm om hur duktiga vi är. Vi gör inte det här för att vuxna ska ta - selfies med oss och säga att de verkligen beundrar det gör, sa hon i sitt bejublade tal.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Förtydligande om nettoinvandring

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

DN skrev i en artikel i fredagstidningen, i ingress och underrubrik, att Sverige är ett av de länder som har störst nettoinvandring från andra EU-länder.

Vi syftade på ett diagram som visar skillnaden mellan EU-invandringen till och EU-invandringen från ett land, ställt i relation till befolkningen. Sverige låg år 2017 på plats 7 av 28, det vill säga högt upp i listan. Som framgår av grafen i diagrammet är det dock bara 12 - länder som har positiva siffror, alltså nettoinvandring.

Mer korrekt är att ange att Sverige är ett av de länder som har nettoinvandring.

DN "

" Bulgarisk korruption stör inte EU-toppar

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

I EU:s mest korruptionsdrabbade land Bulgarien handlar EU-valet om just – korruption. I valrörelsens sista timme anklagas den mäktige premiärministern Bojko Borisov för att äga en odeklarerad lyxvilla i Spanien. Det kan skada honom, och EU-partiet EPP, i valet.

Bulgarien är så korrumpert att till och med chefen för landets antikorrupsionsmyndighet är avstängd och utreds för skumrask. Han ”glömde” att deklarerat den 186 kvadratmeter stora takterrassen som hör till hans exklusiva våning i Sofia.

Sådan lyx har de flesta bulgarer, med EU:s lägsta inkomster, bara sett på tv.

Samtidigt är de luttrade. Under det senaste året har medierna rapporterat om ständigt nya korruptionsaffärer med politiker och andra högt uppsatta personer inblandade.

Det har handlat om EU-bidrag för landsbygdsutveckling som har använts till ”gästhus” som i praktiken varit politikernas privata lantställen. Det har handlat om byggföretag som har vunnit upphandlingar och som misstänks ha ”betalat” makthavare med exklusiva lägenheter. Ofta har såväl gästhus som lägenheter skrivits på släktingar.

De flesta inblandade i skandalerna tillhör Gerb, regeringspartiet som leds av premiärminister Bojko Borisov. Flera höga partifunktionärer har tvingats avgå.

Premiärministern höll sig länge utanför skandalerna personligen. Tills några dagar före valet.

I måndags publicerade Elena Jontjeva, en före detta tv-journalist och oppositionskandidat i EU-valet, graverande uppgifter om Borisov. Han ska ha gynnat sin kusin Radoslav Ivanov i en fastighetsaffär under sin tid som borgmästare i Sofia, och äga en lyxvilla i Barcelona som han inte deklarerat för.

Borisov uppträdde på tv och tillbakavisade båda anklagelserna. Kusinen Ivanov och han var ovänner, sa premiärministern till sitt försvar, och tillade att de två till och med hamnat i slagsmål ”efter ett gräl om en pump”. Och Barcelonahuset tillhör i själva verket en företagsledare, hävdade han.

Oavsett om detta är sant eller inte är skadan möjligen redan skedd för Borisov och hans regeringsparti. I de sista opinionsmätningarna har socialdemokratiska BSP – med journalisten Jontjeva som toppkandidat – gått förbi Gerb.

Men framför allt är turerna ännu en illustration till hur mäktiga EU-politiker från länder i väst ofta väljer att blunda när kolleger i det forna östblocket misstänks för övertramp.

Så sent som i helgen fick Borisov besök i Sofia av Manfred Weber, tysk toppkandidat för den kristdemokratisk-konservativa partigruppen EPP och med sikte på posten som nästa ordförande i EU-kommissionen. Borisov, vars parti ingår i EPP, lovade förstås sitt stöd för Webers kandidatur – och denne i sin tur andades inte ett ord av kritik mot sin bulgariske partikamrat.

Så här kommenterar Radosveta Vassileva, bulgarisk doktor i juridik verksam i London, för DN:

– Weber pekar på Bulgarien som en succé. Men allt tyder på motsatsen. Landet rankas som EU:s mest korrumperte av Transparency International. Dessutom har Bulgarien EU:s lägsta medianinkomst vilket har lett till massutvandring och låga födelsetal. FN:s uppskattningar visar att landet har världens snabbast minskande befolkning.

Kritiker menar att det stora konservativa Europapartiet gärna blundar för brister hos östliga medlemspartier när viktiga parlamentsmandat står på spel. Ett annat exempel är förstås EPP:s stora tålamod med Viktor Orbán, Ungerns premiärminister, och hans parti Fidesz, som tidigare i våras klarade sig undan formell uteslutning trots mycket hård kritik från mer än ett dussin andra medlemspartier.

Radosveta Vassileva anser att EU är handlingsförlamat.

– Bulgariska politiker agerar ostraffat, de kan inte utredas ordentligt eftersom de kontrollerar de institutioner som utreder brott och korruption. EU väljer att blunda för den störande utvecklingen.

Just korruptionen var Bulgariens akilleshäla redan vid EU-inträdet 2007. Som ett villkor för medlemskapet inrättade EU därför en särskild mekanism kallad CVM – också för Rumänien – som innebär att landets rättsväsende ständigt kontrolleras av EU-kommissionen.

Den är fortfarande i kraft.

Ett av Bojko Borisovs vallöften har varit att avskaffa de förödmjukande besöken av EU-experter som nagelfar landets kamp mot korruptionen.

Med tanke på händelseutvecklingen under valspurten lär han få svårt att infria det löftet.

Ingmar Nevéus "

" Peter Wolodarski: Vår tids farligaste missförstånd.

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

I år är det 30 år sedan Berlinmuren föll. Ett glädjeres bröt ut i Europa. Men på Balkan spreds samtidigt nationalismen, med fasansfulla konsekvenser.

I början av 1990-talet satt en hoppfull amerikansk president i Vita huset och läste en reportagebok om det uppblossade kriget på Balkan. Författaren argumenterade för att regionen var fast i uråldriga och blodiga stamkonflikter.

President Bill Clinton drog slutsatsen att amerikaner befann sig långt från den gamla världens problem. Visst fanns nationalismen också i USA, men den var annorlunda. Inte aggressiv, hetsande eller våldsam, som dess europeiska motsvarighet. Den amerikanska republiken byggde ju på en universell och optimistisk idé. Tankar om blod och jord var något som historiens förlorare ägnade sig åt, påminner journalisten George Packer i sin biografi över den framlidne Balkan-medlaren Richard Hoolbrooke, "Our man".

Samtidigt noterar Packer kyligt att amerikaner förstår den "gamla världen" bättre i dag när 2000-talet befinner sig i ett brytningsskede. En växande grupp amerikaner använder numera ett språkbruk som för tankarna till de etniska nationalisterna i Europa. Det omöjliga blev möjligt också i frihetsgudinnans hem. USA visade sig vara mindre exceptionellt än vad Bill Clinton trodde.

I höst är det 30 år sedan Berlinmuren föll. Stora delar av västvärlden fångades då av ett glädjeres, ett slags känsla av befrielse. Det hette att historien tagit slut och att den liberala demokratin var säkrad.

Men vid ungefär samma tidpunkt, 1989, blev Slobodan Milosevic president i Serbien. Han påskyndade den egna förvandlingen från jugoslavisk kommunistledare på dekis till hårdför serbisk nationalist. Snabbt tillskansade han sig mer och mer makt.

Till en början var Milosevics retorik kanske tänkt som en politisk överlevnadsstrategi, eftersom kommunismen höll på att förlora greppet om Öst- och Centraleuropa. Det uppstod ett idémässigt vakuum som behövde fyllas. Men det som möjligen började som cynisk makttaktik övergick i en nationalistisk farsot, med förfärande konsekvenser för en hel region.

På massmöten och i tv piskade Milosevic upp ett klimat av hat och rädsla, som hastigt spreds över Balkan.

Spöken från andra världskriget väcktes till liv, påminner George Packer. I juni 1989, på 600-årsdagen av slaget i Kosovo Polje, landade Milosevic med en militärhelikopter på ett historiskt slagfält. Inför omkring 1 miljon serber uppmanade han dem att försvara sig själva mot sina forna fiender. Krig kan bli nödvändigt, sade han.

Några år senare hade försvarsidén övergått i tanken att också fördriva eller mörda grannar, arbetskamrater och bekanta – så länge de tillhörde ”den andra sorten”. De som visste något om utvecklingen på Balkan förstod att det var omöjligt att ta pratet om historiens slut på allvar. Samtidigt som Sovjetimperiet föll samman kom de mörkaste delarna av historien tillbaka med full kraft.

Kanske är vår tids mest ödesdigra missförstånd just tron att det bara är vissa grupper och länder som är förmögna till stamtänkande och våld. Vad den uppblossade nationalismen i stora delar av världen visar är att vi som människor, oavsett var vi lever, har mer gemensamt än vi kanske vill erkänna. Indien, Kina, USA, Ryssland, Brasilien, Europa – är det en slump att liknande tankegångar aktiverats på så många håll samtidigt?

Slobodan Milosevic var med sin hårdföra nationalistiska retorik inte bara en relik från historien. Han var också före sin tid, mer än de flesta insåg på 1990-talet. Kommunismen var på väg att haverera. Milosevic passade på att fylla tomrummet. Och efter honom har många varianter på liknande tema visat sig runt om i världen, ofta med politisk framgång.

Grupper har ställts mot varandra, hat har frammanats mot minoriteter, historiska förluster eller oförrätter har använts för att väcka krav på makt, självbestämmande och överordning.

Nationalismen är kanske historiens starkaste idé, skriver George Packer, starkare än kommunismen och demokratin, starkare än religionen och den universella mänskliga solidariteten.

Under det kalla kriget konkurrerade två ideologier med varandra. De samlade människor över nationsgränser. Efter 1989, i globaliseringens tidevarv, uppstod ett hål som skickliga politiska ledare bara periodvis lyckats fylla.

Det europeiska projektet, som i dag bjuder in miljontals medborgare till valurnorna, skapades för att lösa vår världsdelens gemensamma frågor. Grundarna till EU förstod att nationalismen inte bara var oförmögen att hantera de gränsöverskridande utmaningarna. Den rymde också en inneboende kraft som visat sig livsfarlig.

Är de gemensamma problemen mindre i dag än på 1950-talet, då EU blev till? Knappast. Klimatkrisen, spänningarna mellan stormakterna, migrationsströmmarna, digitaliseringen och globaliseringen – allt detta kräver internationellt samarbete.

I dessa frågor ligger också hot, som i sig är så allvarliga att de borde kunna motmobilisera internationella massopinioner, påpekar den israeliska historikern Yuval Noah Harari i sin senaste bok om det 21:a århundradet. Greta Thunberg har denna vår demonstrerat att det är fullt möjligt.

Nationalisterna pekar ibland på reella problem. Men deras ideologi bygger på grundpremisen att vi inte ska överlåta makt till överstatliga institutioner för att lösa 2000-talets stora frågor. I stället sår de split mellan människor och grupper. Folkets påstådda intresse, som om det bara fanns ett intresse och en folkopinion, ställs mot den liberala demokratins representanter, pluralism och bärande institutioner. Extremismen i vår tid är en potent kraft. Men den är inte ny. Den präglade det första europeiska decenniet efter Berlinmurens fall, även om vi sällan talar om det i dag....

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se "

" Karin Eriksson: Så gick det till när politikerna överrumplades och Sverige blev en del av Europa

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Nu hålls val i ett Sverige som har blivit en naturlig del av Europa. Där stödet för EU-medlemskap är starkt. Och väljarkåren är splittrad.

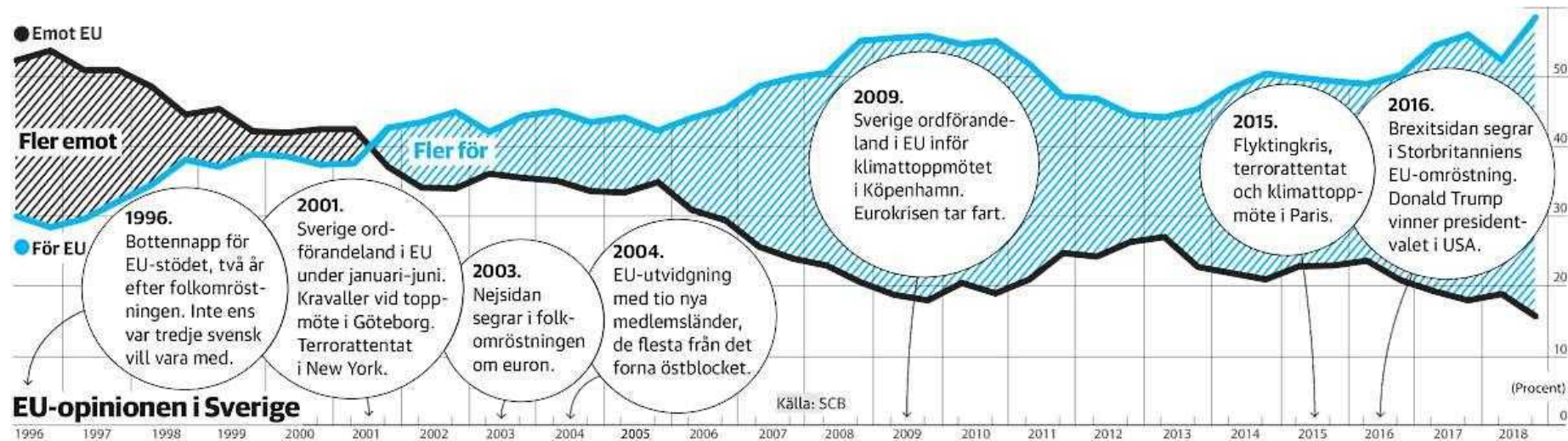
Det går inte ens att doppa tån utan att riskera ett magplask. Fråga bara de miljöpartister som vandrade ned till fontänen vid Mariatorget på Södermalm för precis fem år sedan.

Det var kulmen på en vårvärmebölja, och Miljöpartiet hade gjort succé i EU-valet med 15,4 procent. Vid Mariatorget väntade anhängare från Feministiskt initiativ som tagit sitt första mandat i Europaparlamentet. Segerrusiga gröna och rosa politiker vadade ut i vattnet.

I september samma år kom kallduschen. Miljöpartiet gjorde ett mediokert riksdagsval. Feministerna hamnade under spärren till riksdagen. Statsvetare drog slutsatsen att det så kallade supervalåret 2014 inte ledde till några supereffekter på politiken. Agenda och kandidater skiljde EU-val från nationellt val.

Men med fem års perspektiv kan frågan ställas: Blev Sverige mer som Europa efter den där natten i maj 2014? Något hände med den politiska konflikten. Kampen mellan vänster och höger fick konkurrens.

Kanske var det inte bara MP och Fi som vilseleddes av de gröna, alternativa och liberala strömningarna i EU-valet. Plötsligt skulle alla tala värderingar. Men när andra partier försökte blidka väljarna inför

riksdagsvalet med satsningar på feminism och tal om öppna hjärtan, kom en motreaktion från medborgare med mer traditionella, auktoritära och nationalistiska värderingar. Sedan kom flyktingkrisen, och politiken bytte riktning.

De två breda partierna – Socialdemokraterna och Moderaterna – har haft svårt att repa sig efter supervalåret. Precis som många av systerpartierna i Europa brottas de numera med utmaningen från växande populistpartier. Det politiska landskapet har fragmenterats, i Sverige precis som på andra håll i Europa. Januariavtalet punkterade blockpolitiken, och svensk politik påminner mer om myllret av partigrupper i Europaparlamentet. Att få ihop stabila majoriteter är svårt.

Många har talat om den växande spänningen mellan centrum och periferi och mellan folk som trivs var som helst och människor som starkt känner att det finns en plats där de hör hemma. Den ystra dansen i fontänen har fått fungera som en symbol för de verklighetsfrämmande Södermalmsborna; underförstått att folk ute i landet har vett att ha fötterna på jorden.

Men konflikt mellan stad och land har förekommit förr i svensk politik. Under många år kunde den sammanfattas i två bokstäver: EU. Och här har spänningen minskat.

Europavalet 2019 äger rum mindre än nio månader efter det svenska riksdagsvalet och med en paradox: Väljarkåren framstår som splittrad, men ändå ganska enig om att EU kan vara bra att ha. När partierna gick in i valrörelsen visade opinionsmätningarna att stödet för medlemskapet var starkare än någonsin. Svenskarna har en mer positiv syn på samarbetet än den genomsnittlige EU-medborgaren. Och inget svenskt riksdagsparti driver kravet på ett EU-utträde.

Politikerna verkar snarast överrumplade över utvecklingen. Jag har ställt frågan om vad som hänt till tunga politiker under den här våren, och fått många olika bud.

Kanske är det kynnet, säger en före detta EU-motståndare, som ser en normalisering efter 25 års medlemskap.

Kanske har folk begripit att Bryssel bryr sig mer om regionalpolitik än vad Stockholm gör, säger en annan.

Säkert Brexit, säger en tredje och fjärde och femte.

Storbritanniens allt trassligare försök att lämna unionen har inte imponerat på de svenska väljarna. Oron i omvärlden, med president Donald Trump i USA och president Vladimir Putin i Ryssland och ett Kina med växande maktambitioner, har också påverkat den svenska opinionen.

Fred och säkerhet var viktiga argument för EU-anhängarna i den svenska folkomröstningen om EU-medlemskapet för 25 år sedan. Demokrati och nationell självständighet lyftes fram av motståndarna. Båda sidor förde fram argument om ekonomin, men när jasidan hävdade att EU var bra för tillväxten pekade nejsidan på Sveriges betydande EU-avgift.

Efteråt talade de politiska experterna om en kluven nation.

Forskarrapporten ”Ett knappt ja till EU” visade hur klass, utbildning och bostadsort påverkade väljarnas bedömning av Europasamarbetet. Geografin spelade till och med en dubbel roll: Dels i skillnaden mellan landsbygd och storstad, dels i skillnaden mellan nord och syd. Arbetare på landsbygden i norr sa nej, högre tjänstemän i städer i Sydsverige sa ja.

Folkomröstningen om euron 2003 bekräftade: Då var det bara skåningarna och stockholmarna som sa ja. Resultatet tolkades som ett rejält bakslag för det politiska etablissemang.

Fortfarande spelar geografin roll för synen på EU. Storstadsbor har oftast en mer positiv inställning än väljare på landsbygden och i mindre tätorter. Utbildning, inkomst och bostadsort påverkar vem som röstar i EU-valen och den trenden har snarast förstärkts, när valdeltagandet har ökat. Samtidigt har kritiken förflyttats från vänster

till höger. Numera är Sverigedemokraternas väljare klart mest EU-skeptiska.

Men inte ens SD-ledningen gör bedömningen att det går att mobilisera en opinion för en Svexit. Motståndet sjunker även i Norrland och i eldhärdade Kårböle, som DN:s Måns Mosesson och Alexander Mahmoud har besökt inför EU-valet (se sidan 10). ”Förut var vi nordbor. Nu är vi européer”, säger Göthe Hammarström, kanslist på Svegs IK, i reportaget.

Brexit och bränder kan ha förstärkt utvecklingen. Trendbrottet kom faktiskt redan år 2001, när Sverige var EU:s ordförandeland och anhängarna blev varaktigt fler än motståndarna. För kritiker på vänstersidan spelade folkomröstningen om euron två år senare också roll. Sverige sa nej till att byta valuta och väljarna fick kvitto på att de faktiskt kunde bromsa utvecklingen mot en allt starkare EU-stat. Det påverkade motståndarna på den rödgröna kanten, liksom utvidgningen 2004, som gjorde att EU framstod lite mindre som välmående västeuropéers rikemansklubb.

I folkomröstningen 1994 hade miljön en begränsad betydelse och faktiskt främst som ett motargument. Det förändrades när debatten om den globala uppvärmningen tog fart, med nya larmrapporter från FN:s klimatpanel. Hösten 2008 slopade Miljöpartiet kravet på utträde. Sedan kom eurokrisen och dämpade svenskarnas entusiasm för EU-projektet. Men våren 2019 tycker EU-väljarna att miljö och migration är viktigare än ekonomi.

Spänningarna mellan till exempel stad och land har flyttat in i sakfrågorna. Bensinupproret och den ibland ganska hetsiga debatten runt klimataktivisterna Greta Thunberg är exempel på hur polariseringen tilltagit i klimatfrågan. I Sverige, precis som i resten av Europa.

Demokrati och nationell självständighet spelar fortfarande en stor roll i EU-debatten – men på ett nytt sätt. Enligt Europaparlamentets egen eurobarometer upplever svenskar – i mycket högre utsträckning än

många andra EU-medborgare – att deras röst räknas. Det är också en viktig pusselbit i berättelsen om hur Sverige närmat sig Europa.

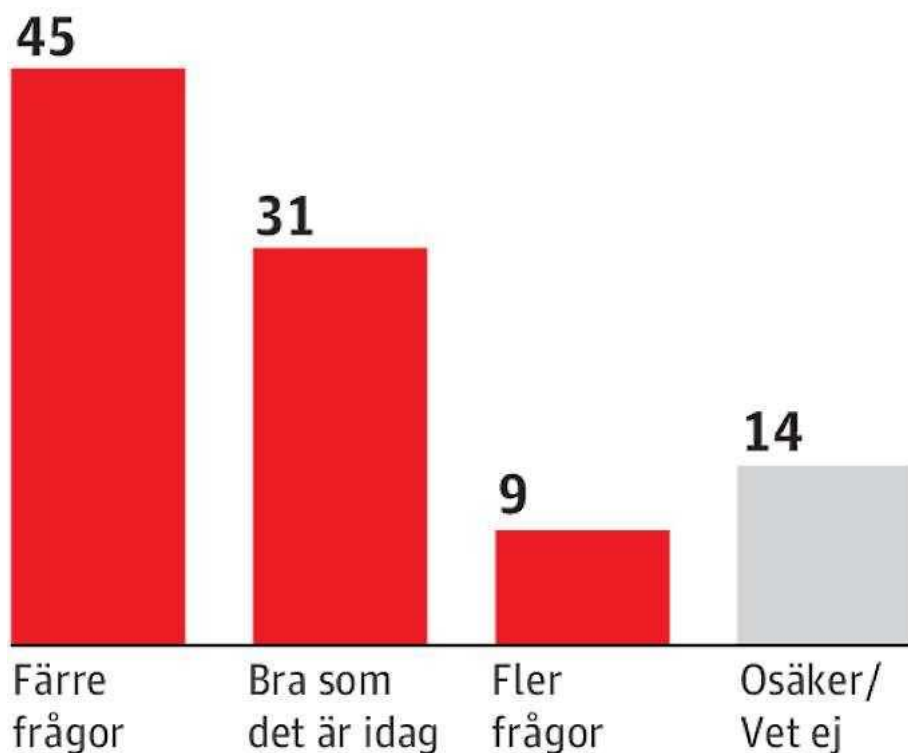
I valrörelsen 2019 har vitt skilda politiker berättat hur de ser möjligheter att bygga allianser för att ändra EU inifrån, bevaka svenska intressen, sprida svenska modeller, stöpa om samarbetet i grunden eller kanske göra samarbetet mera lagom igen.

Man kan raljera över blöta fingrar i luften och våta fötter i fontäner, men sådan är väl en valkampanj. När de nya parlamentarikerna har torkat, finns ett särskilt förtroende från svenska folket att förvalta.

Karin Eriksson "

"Anser du att fler eller färre politiska frågor bör avgöras på EU-nivå?"

(Procent) Källa: DN/Ipsos

" DN/Ipsos: Svenska folket vill inte ge EU mer makt

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Tre av fyra svenska väljare är motståndare till att EU får mer makt. Det visar en mätning från DN/Ipsos. De områden som flest tycker hör hemma i Bryssel är miljö och klimat samt invandring.

Väljarnas prioriteringar har inte ändrats under valrörelsen som nu är inne i sista fasen före avgörandet i dag, söndag. De mönster som syntes i DN/Ipsos förra mätning har bara förstärkts i den nya som slutfördes i måndags.

Listan toppas även nu av miljö och klimat. Ungefär tre av tio pekar ut detta område som viktigast när de ska ta ställning i valet. Det är en ökning med några procentenheter sedan april.

Invandringen ligger kvar som tvåa. Om man även inkluderar integration i detta så är det ungefär var fjärde väljare som lyfter den här frågan, även det en viss ökning sedan förra mätningen.

På tredje plats kommer sådant som rör EU:s makt och inflytande över Sverige. Här har DN/Ipsos dessutom ställt en extrafråga i majmätningen. Svaren visar att en stor majoritet på 76 procent säger nej till att låta EU besluta i fler frågor än i dag. Endast runt var tionde vill flytta mer beslutanderätt från Sverige till EU.

I samtliga partier utom ett, Liberalerna, är de som vill ge EU mer makt i minoritet. Bland L-väljare väger det jämnt.

Det bör påpekas att frågan här inte handlar om Sveriges medlemskap i unionen. Där är den svenska opinionen mer positiv än någonsin. I den senaste SOM-undersökningen från Göteborgs universitet ansåg 59

procent att Sverige skulle kvarstå som medlem i EU. Endast 16 procent var emot.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 7–21 maj gjort digitala intervjuer med 1 314 röstberättigade väljare som var ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

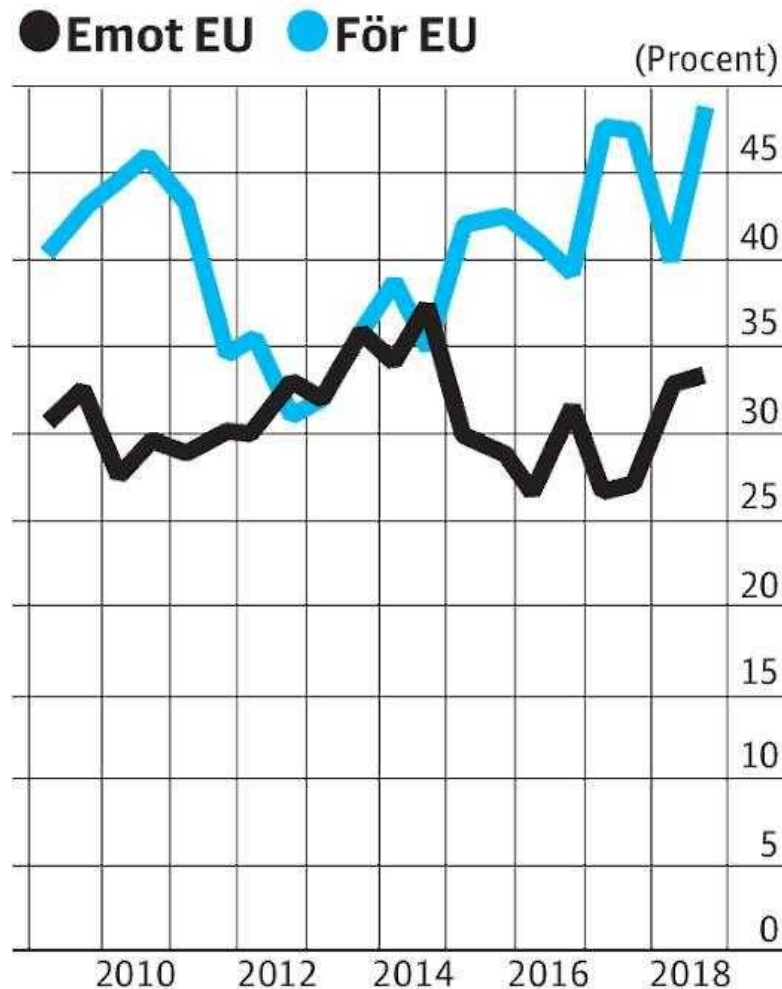
Frågaorna som ställdes: Anser du att fler eller färre politiska frågor bör avgöras på EU- nivå? Vilken eller vilka frågor är viktigast när du ska ta ställning till hur du kommer att rösta i valet till Europaparlamentet? ka frågor är det främst du anser bör avgöras på EU-nivå?

Bearbetning och vägning av siffrorna har skiljt sig mot hur Ipsos hanterar en vanlig mätning om riksdagsval. Skälet är att valdeltagande och röstbeteende ser annorlunda ut i EU-val.

Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring. "

EU i opinionen i norra och mellersta Norrland

Källa: SCB

" När skogen brann kom Europa till Kårböle

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

När skogarna kring byn Kårböle brann kom hjälpen från oväntat håll. De 139 brandmännen från Polen möttes av jublande svenskar på sin väg genom landet. DN:s *Måns Mosesson* och *Alexander Mahmoud* återbesöker skogarna där EU:s största hjälpinsats någonsin satte stopp för förra sommarens bränder – och fick befolkningen att ändra sin syn på den europeiska gemenskapen.

Sticket i ögonen hade han vant sig vid.

Det ständiga dånet av helikoptrar likaså.

Men nu hade elden klättrat upp till trädkronorna, lågorna slog mot natthimlen och Owe Wästholt började bli skrämmd på riktigt.

Kårböle, en liten by i Hälsingland, låg inklämd mellan tre olika skogar som alla hade brunnit i fyra dagar, men medan allt fler grannar hade lämnat sina hus hade Wästholt bestämt sig för att stanna kvar och vakta släktgården nere vid Ljusnans strand.

Envis hade han alltid varit, snickaren.

– Jag tjurade på. Men luften var tjock av rök, stora sotflagor och svart barr kom flygande över älven.

Strax efter tre den natten kom två poliser och knackade på, de sa att ingen fick vara kvar längre, huset skulle vara utrymt inom fyra timmar.

Genast sprang Owe Wästholt till det gamla kassaskåpet i sovrummet och hämtade de hoprullade kartorna.

Där fanns släktens skogsskiften utmärkta: marken hade gått i arv i tolv generationer – nu delade Owe Wästholt 32 hektar tall och gran med sin storebror Roland, resten ägde deras kusiner.

Owe Wästholt tog ett par bilder på huset, osäker på om han någonsin skulle få se det igen, innan han lade kartrullarna i baksätet på bilen och backade ner från uppfarten.

○ ○ ○

Sommaren 2018 var på många håll den varmaste sedan mätningarna inleddes i mitten av 1700-talet.

På tv intervjuades svenskarna – svettiga och lyckliga på badbryggor – alltmedan löpsedlarna skrek om extremväder och klimatförändringar. Värmen fick vattennivåerna i skogstjärnen att sjunka och mossan att torka – i juli uppmättes de lägsta vattenflödena någonsin runt om i landet, torkan gjorde brandrisken kraftigt förhöjd.

På kvällen den 14 juli for ett åskoväder in över Hälsingland.

Föreståndaren för campingen i närheten av Kårböle var ute i sin båt när han hörde en blixtnedslå i skogen i Ängra.

Det lokala brandvärnets snabbt på plats – med uttjänta brandslangar slogs ett tiotal frivilliga mot lågorna i den bergiga terrängen, och tyckte till sist att de hade läget under kontroll.

Då upptäcktes nya lågor på andra sidan älven.

Snart brann tusentals hektar i tre skogar samtidigt, och såväl brandkår som hemvärn skickades till området. Men Sverige ägde inga brandbekämpningsplan, och de helikoptrar som fanns saknade den krok undertill som krävdes för att kunna skopa vatten ur en sjö.

Den svenska beredskapsmyndigheten MSB var därför i kontakt med ERCC, det europeiska civilskyddscentret. Denna enhet inom EU finns till för att stötta länder som drabbats av kriser och katastrofer, arbetet organiseras av EU-kommissionen.

Måndagen den 16 juli blev Italien först med att erbjuda sin hjälp i form av två brandflygplan, på onsdagen svarade tyskarna på nödroppet – i vad som snart skulle utvecklas till den mest omfattande hjälpinsatsen som EU någonsin organiserat.

○ ○ ○

Wieslaw Slowinski stod i svinstian och matade de femton grisarna när befälet ringde.

I byn Sulimierz i nordvästra Polen drev Slowinski ett lantbruk tillsammans med sina föräldrar – men han var också brandman och tillhörde en specialtrupp som ingick i EU:s civilskyddsmekanism. Nu fick han två timmar på sig att infinna sig på brandstationen, redo att åka.

Wieslaw Slowinski hade varit i Sverige en gång tidigare.

1997, strax efter att han hade gått ut gymnasiet, åkte han till västkusten för att dra in lite extrapengar. Han renoverade en villa i Borås, målade om några hus på Tjörn, tog de påhugg han kunde hitta.

Svenskarna upplevde han som trevliga men misstänksamma.

– När de hörde att vi snackade polska så började de liksom observera oss, hålla koll. Som om vi var på väg att göra något skumt.

Slowinski och hans resekamrat höll sig mest för sig själva.

– Det kändes inte så kul att vara ute bland folk. Svårt att ta sig in i gemenskapen. Av någon anledning blev vi betraktade som skurkar.

Wieslaw Slowinski tryckte undan tankarna, där han nu satt med över hundra andra polska brandmän på en färja med destination Trelleborg. Han fokuserade på lågorna som snart skulle möta dem.

○ ○ ○

I orterna kring Kårböle slöt frivilliga upp i kampen.

Lantbrukare körde ner till Ljusnan och fyllde sina gödselspridare med vatten för att tämja lågorna, det lokala brandvärnets fortsatte kämpa med sina slitna slangar, maskinförare hjälpte till att frakta bort träd för att skapa brandgator i skogen.

Åsa Olsson, som till vardags arbetade på gymmet i Ljusdal, fyllde bagageutrymmet i sin Volvo V70 med pizzor.

De lokala livsmedelsbutikerna hade redan tömt sina hyllor på läsk för att skänka till brandmän och militärer, men Åsa Olsson hade reagerat på bristen på mat där hon stod och delade ut vattenflaskor.

– Brandmännen var hungriga, de sa det till mig. Jag har två söner, jag vet hur det är – karlar äter. Får de inte mat så gör de inget bra jobb. Åsa Olsson hade åkt till pizzeria Salladsbaren och bett dem baka femtio stycken capricciosa och vesuvio. När hon och hennes väninna kom till Lassekrog stoppade polisen deras bil vid en vägspärr.

– Jag stannade och öppnade skuffen. När polisen såg alla pizzor sa han: åk bara!

Åsa Olsson släpptes förbi avspärningarna, körde in i värmen bland lågorna.

– Det blev alltmer rök, jag såg knappt vägen. Och så brandmän då, i full mundering, släpandes på sina slangar. Kusligt var det.

○ ○ ○

Kårböle tillhör Ljusdal, en inlandskommun i Hälsingland med knappt 20 000 invånare, som ligger i en region som traditionellt har varit skeptisk till den europeiska unionen.

Här röstade sju av tio nej till EU, 77 procent betackade sig för valutasamarbetet EMU.

Snickaren Owe Wästholt var en av dem – han hade alltid upplevt unionen som ett abstrakt och självtillräckligt storstadsprojekt.

Om inlandets utmaningar ignorerades av Stockholm – hur osynliga var då han och hans grannar inte från Bryssel?

Sverige borde lämna EU, det var snickarens självklara ståndpunkt.

– Betala en massa pengar åt andra? Pengar som vi inte får tillbaks?

Helt onödigt. Jag tänkte att vi skulle rå över vårt eget hus i stället.

Nu hade Owe Wästholt tagit sin tillflykt till Gävle – han skulle ändå bygga ett garage där.

Men det var svårt att fokusera.

På radion följde han hur allt fler utländska styrkor kom till undsättning: två italienska brandflygplan hade börjat bomba vatten över Enskogen, där Owe och hans bror hade sitt skogsskifte.

Allt som allt mobiliserades dessa veckor sju flygplan, sex helikoptrar, 67 fordon och 360 utländska brandmän – fler mannar än EU någonsin hade skickat till ett medlemsland. En helikopter från Litauen hade nyss anlänt, tydligen var även marktrupper från Danmark, Frankrike och Polen på väg.

För första gången i Owe Wästholt's liv framstod EU som någonting konkret.

– Det var ju fransmän och finländare och italienare och jag vet inte allt. Ensam kanske inte alltid är så stark.

○ ○ ○

Wieslaw Slowinski trodde inte sina ögon.

Redan i Trelleborgs hamn möttes de 139 polska brandmännen av människor som jublade och vinkade och tutade från sina bilar.

Från motorvägsbroar hängde den rödvita polska flaggan – i höjd med Siljan bröt Wieslaw Slowinski ihop.

Vid en kort paus sprang en kvinna fram och sträckte honom en påse kanelbullar.

– Jag kunde inte ens tacka ordentligt för att jag grät så mycket. Vi togs emot som hjältar, och vi hade inte ens börjat arbeta!

På söndagskvällen den 22 juli kom styrkan till sist fram till Sveg, den tätort närmast Kårböle som fortfarande var beboelig. Här hade hemvärnet inkvarterats på skidstadion, Södra skolan hade blivit stabsplats för militären.

Längs Fjällvägen trängdes så mycket folk att det var svårt att köra brandbilarna.

– Svenska människor med polska flaggor. Vissa plakat hade till och med budskap på polska! Helt sanslöst var det.

Konvojen kröp fram förbi Mannes krog, hotell Mysoxen och simhallen, svängde in på idrottsplatsen till vänster.

Där togs brandmännen emot av Göthe Hammarström, en man med kraft i steget och blåtandslur i örat.

Han jobbade som kanslist på Svegs IK, den lokala idrottsföreningen.
– Kommunchefen hade ringt kvällen innan, minns Hammarström. Hon frågade om det fanns någon möjlighet att härbärgera över hundra brandmän på idrottsplatsen. Mitt svar var givetvis ja, utan att tänka på var fan de skulle vara någonstans.

Det fick lösas på uppstuds, helt enkelt – polackerna började sätta upp sina tält och baracker på B-fältet och på grusplanen.

Göthe Hammarström gav de polska befälen nycklarna till fotbollsdomarnas omklädningsrum.

○ ○ ○

Motståndet mot EU var som störst just som Sverige gått med i unionen.

När Statistiska centralbyrån undersökte svenskarnas inställning 1996 svarade över hälften av de tillfrågade, 54 procent, att de var emot medlemskapet.

I den senaste mätningen, utförd i november 2018, var enbart 16 procent negativa. Aldrig förr har stödet för det svenska EU-medlemskapet varit så starkt.

I riksdagen finns inte längre ett enda parti som driver frågan att Sverige ska lämna EU – såväl Vänsterpartiet som Sverigedemokraterna har under det senaste halvåret svängt och menar nu att kritik mot unionen drivs bäst inifrån Bryssels korridorer. Kravet på utträde har i stället letat sig långt ut på de politiska flankerna: i valrörelsen har Kommunistiska partiet och högerextrema Alternativ för Sverige varit de som tydligast har kampanjat för att lämna gemenskapen.

– Kanske kan man säga att debatten om EU har normaliserats?

Statsvetaren Linda Berg är föreståndare för Centrum för Europaforskning vid Göteborgs universitet. Hon har följt hur själva utgångspunkten i diskussionen om unionen har förflyttat sig.

– Även många år efter att Sverige hade gått med i EU präglades kampanjerna av vilka partier som var för och emot medlemskapet, det var så väljarna orienterade sig inför ett parlamentsval. Befolkningen var så splittrad i den frågan att du som politiker representerade ungefär hälften oavsett vilken position du intog.

Det kaos som Brexit har skapat i brittisk politik de senaste tre åren har förstås gjort ett svenskt utträde särskilt svårsålt, men även innan dess hade skiljelinjen förskjutits, enligt Linda Berg.

Debatten om EU domineras inte längre av frågor om scenens själva utformning, utan om skådespelet.

– Förut var frågan: ska vi alls samarbeta? I dag är det snarare debatt om konkreta förslag som läggs fram i parlamentet, om miljö, säkerhet eller villkor på arbetsmarknaden. Det är en väldigt rimlig utveckling – vi har trots allt varit medlemmar i 25 år.

○ ○ ○

Det var en tröstlös kamp mot lågorna.

När de polska brandmännen hade lyckats betvinga elden på marken klättrade värmen upp genom trädens stammar. Väl uppe i trädkronorna spred vinden lågorna, och plötsligt brann det värre än någonsin där brandmännen trodde att de redan hade vunnit över besten.

Det är så Wieslaw Slowinski beskriver elden – som ett odjur de måste besegra.

Maten de hade med sig ut i skogen var frystorkad och låg nedtryckt i vattentäta påsar: tärnat fläsk med ris, tekoncentrat, kaffekarameller och stenhårda fruktkakor.

– Plötsligt kom ett par kvinnor i en helt vanlig bil och frågade hur många vi var. Vi kunde till och med välja vilken pizza vi ville ha!

Åsa Olsson och hennes väninna framstod som en hägring.

– Det var inte klokt. Vi stod mitt i en enorm brand och några kvinnor frågade vilken pizza vi gillade mest.

Brandmännen la ett par slangar på var sin sten och bildade två väggar av vatten som höll lågorna borta. Så satte de sig i gräset och tryckte i sig vesuvior.

Det gav Wieslaw Slowinski ett helt annat intryck av svenskar än då han i slutet av 90-talet målade om villor i Göteborgs skärgård.

– Det kändes som att folket hade öppnat upp, de hade kanske en lite annan bild av Polen nu.

○ ○ ○

Det brukade finnas ett tydligt geografiskt mönster.

Människorna i södra Sverige – i synnerhet i Skåne – var positiva till EU. De i norr – särskilt i Jämtland – var negativt inställda.

– Det mönstret är i princip borta, säger Linda Berg, föreståndare för Centrum för Europaforskning vid Göteborgs universitet.

Att klimatfrågor i många år har stått högt på agendan tror hon kan ha bidragit till ett ökat stöd för EU: de senaste två parlamentsvalen har svenskarna angett miljön som mest avgörande för hur de röstat – även i år ligger klimatet i topp i flera mätningar.

– Att en så uppenbart gränsöverskridande fråga ligger högt upp i väljarnas medvetande gör också att fler uppfattar EU som en viktig politisk arena. Miljön är en fråga där väljarna har sett att det faktiskt går att påverka parlamentet – svenska politiker har bidragit till att miljölagstiftningen har blivit hårdare i hela EU.

Kanske finns det även andra förklaringsmodeller till att inställningen förändras i norr.

För Göthe Hammarström, kanslist på Svegs IK, handlar det mest om magkänsla.

– Tidigare kändes till och med Italien och Spanien lite främmande, säger han. Det har planat ut nu, vi liknar de andra länderna mer på något vis.

Han radar upp exempel ur sitt eget liv:

Svegs IK, som för ett par år sedan fyllde ett helt division 6-lag med ensamkommande migranter – flyktingkrisen var i Hammarströms ögon en situation som Europa bara kunde lösa gemensamt.

Han tänker på de slovakiska gästarbetare som kom för att bygga det nya kraftvärmeverket i Sveg – Hammarström hyrde ut en lokal ovanför klubbkansliet åt dem.

Han pekar på den påle som sedan förra sommaren står islagen bredvid grusplanen på idrottsplatsen.

På träplankor har de polska brandmännen skrivit namnen på sina hemstäder och saknade flickvänner.

– Det är ett för jävla fint monument, säger han. Förut var vi nordbor.

Nu är vi européer.

○ ○ ○

Efter två veckor, i början av augusti 2018, kunde de polska brandmännen gemensamt slå en kedja kring skogen i Ängra och vänta ut det försvagade odjuret.

Till sist gav elden vika.

Dagen därpå kom regnet.

– Så fort det var över kände jag hur tung jag blev, som en elefant, säger Åsa Olsson. Jag hade åkt med mina pizzor som en jävla vante och bara rasade ner i sängen. Jag kom inte upp på två dagar.

Hon sätter en räka på kroken, kastar ut linan i Skålsjön. Snart har ett år gått sedan dagarna då Åsa Olsson körde ut sju tusen pizzor till brandmän från Polen, Litauen och Frankrike.

Nu är det en gnistrande försommarmorgon, längs riksväg 84 ligger de brända fälten nakna, så när som på några döda stubbar.

Den svarta askan blixtrar i solen.

Här och var syns högar av förkolnade trädstammar, virke numera värdelöst annat än som energived.

Åsa Olsson är fortfarande motståndare till EU. I slutändan var det ju ändå Sverige som fick stå för notan: kring 33 miljoner kronor har hjälpinsatserna från Italien, Frankrike och Tyskland kostat.

Polen har dock valt att inte fakturera Sverige.

I Åsa Olssons ögon betonade bränderna vikten av att vara självständig, inte behöva förlita sig på andras hjälp.

– Tänk så snabbt vattnet tog slut i affärerna här, säger hon. Efter två dagar var hyllorna tomma. Jag känner mig säker, för jag kan fiska, jag vet hur man hittar vatten. Men förstå om en riktig kris skulle komma, vad skulle folk göra?

Åsa Olsson kastar ut på nytt – än har ingen öring nappat. Hon lyfter ytterligare ett argument: sommaren är inte ens här och redan har det brunnit i skogarna kring Gävle och Motala, i år redan under påskhelgen.

I det läget känns det inte rätt att transportera matvaror kors och tvärs över den inre marknaden.

– Man går in i en affär och vet inte ens vilket land grejerna kommer ifrån. Hur många bönder har inte fått lägga ner, för att du kan gå till butiken och handla kött som fraktats över hela Europa?

○ ○ ○

Snickaren Owe Wästholt och hans bror Roland sitter vid köksbordet i släktgården vid Ljusnan, utanför fönstret spikar en hagelstorm hål i den gula gräsmattan.

Över kartan på bordet pekar bröderna ut vad som är kvar av deras mark.

Söder om den lilla skogstjärnen brann femton hektar upp. Bröderna förlorade hälften av sitt skifte – tall och gran som hann bli aska innan de italienska brandplanen lyckades dränka elden.

– Men det hade kunnat bli så mycket värre, säger Owe. Hela byn hade kunnat försvinna, det var inte så jädra långt bort.

Han märker av förändringen även bland grannarna, säger han.

– Det är inte lika mycket motstånd mot EU här längre. Det är väl bra att vi kan samarbeta lite ibland.

Han tittar han ut genom köksfönstret, plötsligt förvånad. Där nere, vid älvens strand, stiger grå rök i skyn.

Fan, har det börjat nu igen?

Owe och Roland skyndar ut. Halvvägs ner till stranden märker de att det är deras kusin som just har tänt en försenad majbrasa.

– Jag tänkte att jag passar på nu när det har haglat, säger kusinen.

Måns Mosesson

mans.mosesson@dn.se "

" Fakta. Insatsen och bränderna

Under sommaren 2018 brann det på ett 50-tal platser runt om i landet, totalt omfattade bränderna kring 25 000 hektar.

I Ljusdals kommun påverkades 134 markägare – bara kring byn Kårböle brann 9 500 hektar skog.

Genom ERCC, en civilskyddsenhet under EU-kommissionen, fick Sverige sommaren 2018 hjälp av åtta EU-länder mot en kostnad på kring 33 miljoner. Det var den största hjälpinsatsen som EU någonsin mobiliserat åt ett medlemsland. Därtill skickade Norge tolv brandhelikoptrar.

I mars 2019 beslutade EU att förstärka sitt civilskyddssamarbete och skapa en ny reservkapacitet som ska innehålla bland annat brandplan, fältlasarett och vattenpumpar. "

" EU-kandidaterna: Detta står på spel i Europa

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Mer av samarbete – eller sammanbrott? Stoppa en europeisk superstat – eller hindra populisterna från att splittra Europa? Rädda klimatet? Få ordning på migrationen? I DN:s intervjuer med toppkandidaterna fick partierna frågan om vad som står på spel i valet. Detta är deras svar.

Peter Lundgren (SD)

Vi står inför en situation där parlamentet efter valet kan ha en helt annan sammansättning. Hittills har ju parlamentet bestått av mer eller mindre federalister som ivrar och pådriver en utveckling där parlamentet bestämmer mer och mer över medlemsländerna. Nu har vi hamnat i den punkten att vi som är EU-kritiska växer i hela Europa. Det kommer att bli en stor förändring. Det innebär att vi kan stoppa vissa av de förslag som vi tycker är riktigt dåliga.

Tomas Tobé (M)

Antingen tror jag att vi går mot ett Europa där vi får mer av splittring eller så får vi ett Europa där vi håller ihop och där vi gjuter mod i samarbetet. Det är väldigt viktigt att man nu tar tag i de centrala problemen, det vill säga orsaken till att populism eller missnöje växer. Man behöver ta mer av kontroll över invandringen till Europa, man måste ta tag i kriminaliteten och det är viktigt att man får ett Europa som fokuserar mer på tillväxt.

Karin Karlsbro (L)

Väldigt mycket. Vi ser konkurrens från ett expansivt Kina. Vi ser ett allvarligt säkerhetsläge från ett aggressivt Ryssland. Vi vet att USA leds av en president som har vänt hela den västerländska demokratin ryggen och rivit ner klimatpolitiken. Samtidigt ser vi hur EU skakas internt. Vi ser Brexitkaoset. Vi ser länder som inte ställer upp på grundläggande värden.

Sara Skyttedal (KD)

Det finns två ganska destruktiva krafter i det här valet. Å ena sidan de öppet EU-kritiska krafterna som går fram i både vänster- och högerpopulistiska partier runt om i Europa. De ger inte sken av att vara något annat än några som försöker förgöra EU-samarbetet. Men minst lika destruktiv är den EU-federalistiska strömningen. Ifall man tvingar Europa att komma allt tajtare i alldeles för många frågor, tror jag att friktionen mellan länderna snarare ökar.

Fredrick Federley (C)

Det är många saker som står på spel. Samtidigt som vänster- och högerytter kommer att bli starkare så kommer den politiska mitten att behöva omformera sig på något sätt, för att vi inte ska hamna i en situation där parlamentet blir låst av radikala krafter som vill skada unionen och skada unionens positiva verkan. För vår del, som ingår i den liberala gruppen, så är det viktigt att vi tar nya tag.

Alice Bah Kuhnke (MP)

Det ligger två stora ödesfrågor under den kommande mandatperioden. Den ena är klimatet och den andra är demokratin. Vi har kort om tid på oss att ställa om hela våra samhällen. De grundläggande värderingar som EU är byggt på hotas. Vi behöver säkerställa att EU fortsätter att

vara demokratiskt, annars kommer vi aldrig att kunna anta klimatutmaningen.

Heléne Fritzon (S)

Väldigt mycket. Det handlar om ett val som antingen innebär mer av samarbete och samverkan i EU, eller så kan vi stå inför ett sammanbrott för Europapolitiken. Det som jag tar med mig till EU, det är ju det som vi har gjort i Sverige, att vi har lyckats att samarbeta över blockgränserna. Jag är väldigt glad att kunna företräda en socialdemokratiskt ledd regering som har lyckats att hålla främlingsfientliga och högerextrema partier utanför.

Malin Björk (V)

Där jag jobbat, med jämställdhetsfrågorna och hbtq-frågorna och med human flyktingpolitik, så är det väldigt konkret. Det är människors kroppar och liv det handlar om. De högerextrema vill stänga Europas gränser och begränsa kvinnors rätt att bestämma över våra kroppar. Deras end game är faktiskt en stat som inte respekterar grundläggande mänskliga rättigheter och som inte håller sig till rättsstatens principer.

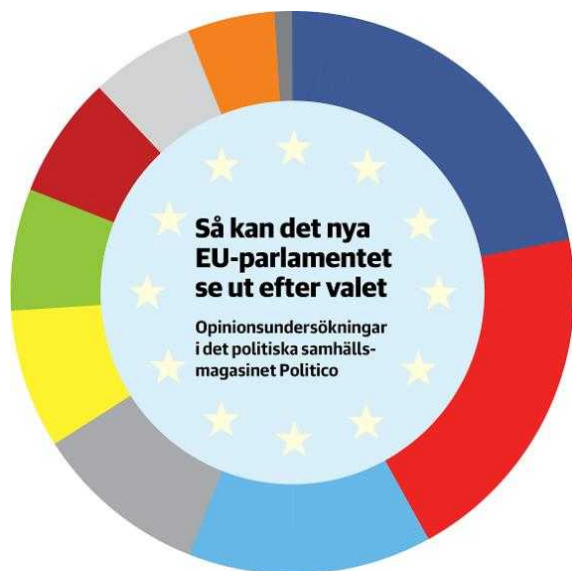
Soraya Post (Fi)

Om jag ska vara riktigt krass och uttrycka mig utifrån den verklighet jag känner nu, så är det demokratins vara eller inte vara. Ökad nationalism och extremism har fått stor inverkan i parlamentet. Traditionella partier har blivit svagare, även i sin ideologi. Det är ett skrämmande val. Jag känner att det är ett ödesval.

Johar Bendjelloul

johar.bendjelloul@dn.se

Karin Eriksson "

Partigrupp	Mandat	Skillnad valet 2014
EPP Kristdemokrater, konservativa	168	-49
S&D Socialdemokrater	146	-41
ALDE Liberaler	106	+38
ENF Högerpopulister	74	+37
ECR Konservativa	59	-16
De gröna/EFA Miljöpartister	55	+3
GUE/NGL Socialister	52	+/-0
EFDD EU-skeptiker	48	+7
Övriga Övriga partier	36	+36
GL Grupplösa	7	-15

Källa: Opinionsundersökningar i Politico, 23 maj 2019

" Pia Gripenberg: Hur ska jag rösta – svenskt eller europeiskt?"

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Kommentar. En röst i EU-valet är mer än bara en röst på en svensk kandidat för ett svenskt parti. Det är även en röst på en europeisk partigrupp. Och den är förmodligen viktigast. För det är när en partigrupp driver en fråga som det börjar hända saker i EU. DN guidar dig genom valets irrgångar och märkligheter.

Bryssel.

De svenska valaffischerna (liksom danska, finska, tyska och så vidare) är tystlåtna med att din röst också är en röst på en partigrupp i EU-parlamentet. Dessa grupper är sammansatta främst utifrån ideologiska ståndpunkter.

Av EU-parlamentets 751 ledamöter är 20 stycken svenskar. De är spridda över sex olika grupper. Svenskarna är inte många. Men en ledamot som arbetar målmedvetet kan få med sig sin partigrupp och en majoritet av ledamöterna för att genomföra stora politiska förändringar.

Några exempel:

Miljöpartisten Isabella Lövin var under sin tid som europaparlamentariker drivande för att reformera EU:s fiskopolitik och stoppa överfisket. Hennes italienska språkkunskaper hjälpte till att övertyga ledamöter från Italien att förstå hur viktig frågan var. Men för att få igenom fiskereformen krävdes stöd av parlamentets största politiska grupp. Den heter EPP och där ingår svenska moderater och kristdemokrater. Inom EPP gjorde Christofer Fjellner (M) en avgörande insats och fick många av sina kolleger att byta

ståndpunkt om fisket. Fjellner har även påverkat kolleger att bli mer frihandelsvänliga.

Socialdemokraten Marita Ulvskog var tillförordnad ordförande i EU-parlamentets sysselsättningsutskott när det så kallade utstationeringsdirektivet behandlades. I korthet handlar det om att arbetare från ett EU-land som arbetar i ett annat EU-land ska få lika lön som det landets inhemska arbetare. Byggbranschen är ett typexempel.

För Marita Ulvskog är detta en hjärtefråga. Hon pratade ihop sig med kristdemokrater i EPP-gruppen som hade facklig bakgrund för att få slut på lönedumpningen.

I svenska riksdagen är det stor enighet inom en partigrupp. Sällan röstar en ledamot emot sitt partis linje. Partipiskan viner hårt, brukar det heta. Så är det inte i Europaparlamentet. Grupperna är mycket spretigare. Inom S&D-gruppen står franska socialdemokrater långt till vänster om svenska, till exempel. Det är unikt att alla ledamöter röstar exakt samma i en fråga.

Bland annat driver S&D-gruppen (socialdemokraterna) att EU på vissa områden ska ha gemensamma skatter, vilket svenska S röstar emot.

Andra exempel: Europeiska socialdemokraternas toppkandidat att bli EU-kommissionens ordförande, Frans Timmermans, vill ha reglerade minimilöner i hela EU. De svenska ledamöterna värnar kollektivavtalsmodellen mellan arbetsmarknadens parter.

EPP:s toppkandidat Manfred Weber vill i stället ha vad han kallar en ”masterplan” för att bekämpa cancer på EU-nivå. Det ligger långt från vad Sara Skyttedal (KD) beskriver som att göra EU lagom igen.

Dilemmat för en svensk väljare är att en röst på Sara Skyttedal också är en röst på Weber. Liksom att en röst på Helen Fritzon (S) även är en röst på Timmermans. Och Weber och Timmermans är helt okända för nästan alla väljare utanför sina hemländer.

Så hur ska man tänka som väljare: är det kandidaten, svenska partiet eller europeiska partigruppen som ska avgöra vad jag lägger min röst? Trista svaret är att man borde ta med alla i sin avvägning.

Statsvetaren Magnus Blomgren vid universitetet i Umeå gör i alla fall en rangordning.

– Utgångspunkten måste vara att i första hand försöka titta på vad europeiska partigruppen tycker. Sedan enskilda kandidaten och i sista hand partiet i Sverige, anser han.

Främsta anledningen är att de svenska ledamöterna i sina respektive grupper måste vara redo att kompromissa i vissa frågor för att få med sig resten av gruppen i andra, för svenskarna, viktigare frågor.

Sverigedemokraterna röstar till 70 procent på sin grupp ECR:s linje i olika frågor. Övriga svenska ledamöter röstar till 85–90 procent med sina grupper.

De större partigrupperna har publicerat valmanifest på sina hemsidor. Dessvärre är de ofta allmänt hållna eller svåra att ogilla. Vem vill inte ha fem miljoner nya jobb i EU, bli skyddad från terrorism och organiserad brottslighet eller ha ett rättvist Europa? Det första löftet kommer från EPP. Det andra från liberala gruppen Alde. Det tredje från S&D.

Det finns även mer konkreta förslag, som en europeisk arbetslöshetsförsäkring (S&D) eller en EU-gemensam skatt på digitala jättar som Facebook och Google (EPP och gröna gruppen).

En annan svårighet är väljarens möjlighet att utkräva ansvar av sin politiker. Har ett parti i svenska riksdagen svikit ett vallöfte går det att rösta på ett annat parti nästa gång.

Men hur ska man tänka om Lars Adaktusson (KD) röstar på ett sätt i abortfrågan som Sara Skyttedal säger att hon inte skulle göra? Eller om Alice Bah Kuhnke (MP) i Sveriges radios utfrågning inte kan förklara varför MP-ledamöterna i EU röstade på ett visst sätt utan

svarar ”du får fråga dom” och antyder att hon själv skulle röstat annorlunda?

En svensk toppkandidat kan inte ha superkoll på alla ämnen som avhandlats under en mandatperiod. Men väljarna lämnas oavsett det helt i sticket.

Inte konstigt att valdeltagandet är lågt i EU. Eller att väljare är pigga på att rösta på andra partier än sina vanliga. Den som har svårt att bestämma sig kanske ska försöka hitta sin Lövin/Fjellner/Ulvskog i den EU-fråga som ligger allra närmast om hjärtat.

Pia Gripenberg "

" Synen på Kina splittrar EU-länderna

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Är Kina en fiende eller fruktbar partner? Frågan splittrar både EU:s länder och EU-parlamentet. Vissa välkomnar ökat samarbete med Kina. Men allt fler visar ökad misstänksamhet och EU-kommissionen har för första gången kallat Kina för ”samhälls-rival”.

EU:s relation till Kina hörs sällan i debatterna inför parlamentsvalet. Men frågan är brännhet och kommer att leva med den europeiska unionen under lång tid framöver.

Faktauppgifter som att Kina är EU:s näst största handelspartner och att de båda handlar med varandra för 1,5 miljarder kronor per dag talar för sig själv. Här finns ett ömsesidigt utbyte som skapar jobb och tillväxt. Men relationen är inte okomplicerad. Kina är en enpartistat med ambitioner att återta sin roll som nummer ett i världen. Landet får regelbundet kritik för att bryta mot mänskliga rättigheter. Och på senare tid har en allt större misstänksamhet mot landet börjat gro inom EU.

Nästan dagligen kommer nyheter om misstänkt spionage från kinesiska företag. Det talas om teknologistöld i samband med företagsuppköp och klagas på att västerländska företag har långt ifrån samma möjligheter att verka på den kinesiska marknaden som kinesiska har i väst.

Men kritiken kommer i spridda skurar. Någon enhetlig EU-linje finns inte. Exempelvis har en del EU-länder, som Portugal, välkomnat den omdebatterade kinesiska telekomjätten Huawei att delta i utbyggnaden av femte generationens mobilnät. Andra lutar mer mot att följa USA i spåren och stoppa bolaget.

Från EU:s institutioner märks dock en strävare ton. Europaparlamentet har uttryckt ”djup oro” över anklagelserna om att Huawei utrustning kan möjliggöra kinesiskt spioneri och EU-kommissionen har infört en ny granskningsmekanism som möjliggör för EU gemensamt att blockera investeringar som hotar säkerheten. En åtgärd som gäller investeringar från hela världen, men som de flesta tolkar vara riktad mot Kina.

När EU-kommissionen i mars i år lade fram ett dokument om EU:s - Kinastrategi kallades landet inte bara som vanligt för en viktig partner, utan också för en ”samhällsrival som främjar alternativa styrelseformer”. Det är ett klart skifte i tonläge.

Det finns också en känsla av att Kina försöker splittra Europa genom att gärna förhandla med enskilda länder, snarare än EU som grupp. Nyligen väckte nyheten att Italien som första G7-land skrivit under en avsiktsförklaring om att delta i Kinas jätteinfrastruktursatsning den nya Sidenvägen stor uppmärksamhet. Det är ett mångmiljard projekt som ska bygga nya handelsvägar, men har skapat misstänksamhet om att Kina har en dold agenda som går ut på att öka sin geopolitiska makt. Kina odlar också närmare band med den så kallade 16+1 gruppen, som består av länder i Öst- och Centraleuropa.

Björn Jerdén, chef för Asienprogrammet vid Utrikespolitiska institutet, önskar att EU kunde visa en mer gemensam front.

– Men för att göra det krävs enighet och vad gäller Kina är det extra svårt. EU:s relation med Kina är ganska ny och Europas länder har olika historisk bakgrund. Det gör det svårare att hitta en samsyn. Ofta är länder med dålig ekonomi mer benägna att inta en mer Kina-vänlig attityd. Förutom att de har ett skriande behov av investeringar, kan de också använda Kina som påtryckningsmedel i förhandlingar med övriga EU.

– Grekland kunde till exempel när landet behövde pengar under finanskrisen spela ut eurogruppen genom att säga, titta vi har andra alternativ, säger Björn Jerdén.

Även om ett attitydskifte mot Kina syns i EU, är man långt ifrån den aggressiva strategi som USA:s president Donald Trump har intagit. Mark Fercher, Kinakännare vid Carnegie–Tsinghua Center, är tveksam till en så hårdför politik.

– Man kan gå fram mer försiktigt, ha synpunkter på säkerhet och mänskliga rättigheter, men ändå göra affärer.

Och EU-länderna bör agera tillsammans, anser han.

– Om Kina ger sig på ett EU-land bör hela EU svara.

Hur ensamt och svagt ett land utan uppbackning blir när Kina utövar påtryckningar visar inte minst exemplet Norge. Landet hamnade i frysboxen efter att regimkritikern Liu Xiaobo tilldelats Nobels fredspris. Norges näringsliv bojkottades och laxexporten ströps. Först efter att den norska regeringen offentlig mer eller mindre bad om ursäkt öppnades slussarna för Norge igen.

Marianne Björklund "

" Fakta. EU och Kina

De första diplomatiska förbindelserna mellan EU och Kina upprättades 1975.

1985 undertecknades det första samarbetsavtalet mellan EU och Kina. Det gällde ekonomi och handel.

1988 öppnade EU sin första permanenta representation i Kina.

1998 höll de två sitt första toppmöte. Numera hålls det toppmöte mellan EU och Kina varje år.

2001 blev Kina medlem i WTO. Det öppnade dörrarna för Kina att öka sin handel med omvärlden.

2014 inledde Kina och EU förhandlingar om ett investeringsavtal. De pågår fortfarande. "

Så mycket kostar bilsemestern

Drivmedelskostnaden utgår från april månads snittpris i de länder man passerar på väg till resmålet. Kostnaden kan variera mycket beroende på i vilket land man tankar. I april var det till exempel billigast att tanka i Österrike och Tyskland, dyrast i Danmark. Priserna kommer att höjas fram till sommaren. Uträkningen har inte gjorts utifrån någon särskild bil.

Kostnad för vandrarhem och hotell kan bli dyrare närmare avfärd. Priserna är avrundade.

Källa: M Sverige (tidigare Motormännen)
Grafik: Stefan Rothmaier

Länder på vägen som har vägavgifter

Kör du istället elbil eller en laddbar hybrid finns det gott om stationer i Malmö. Längre ned i Danmark är det bara enstaka på vägen ned till färjorna. Tyskland har många stationer och de ligger tätt längs de stora vägarna.

200 km

ANKOMST 25 JUNI

TOTALKOSTNAD

Med bensin:

6 510 kr

Med diesel:

6 190 kr

Barcelona

Bensin
3 446 kr
Diesel
3 123 kr

Vägavgifter
1 023 kr

Övernattning på vandrarhem
1 200 kr

ANKOMST 25 JUNI

TOTALKOSTNAD

Med bensin:

7 253 kr

Med diesel:

6 983 kr

Rom

Bensin
3 209 kr
Diesel
2 940 kr

Vägavgifter
775 kr

Övernattning på vandrarhem
1 800 kr

ANKOMST 25 JUNI

TOTALKOSTNAD

Med bensin:

6 584 kr

Med diesel:

6 260 kr

Split

Bensin
3 059 kr
Diesel
2 832 kr

Vägavgifter
754 kr

Övernattning på vandrarhem
1 200 kr

Färjebiljett Gedser-Rostock
1 315 kr

Broavgift Öresundsbron
140 kr

START 24 JUNI

Två vuxna och tre barn 5-15 år.

Dag 1: 87 mil

10 tim 15 min

Dag 2: 109 mil

11 tim 11 min

START 24 JUNI

Två vuxna och tre barn 5-15 år.

Dag 1: 78 mil

9 tim 12 min

Dag 2: 138 mil

14 tim 21 min

Broavgift Öresundsbron
140 kr

Färjebiljett Rödby-Puttgarden
646 kr

START 24 JUNI

Två vuxna och tre barn 5-15 år.

Dag 1: 62 mil

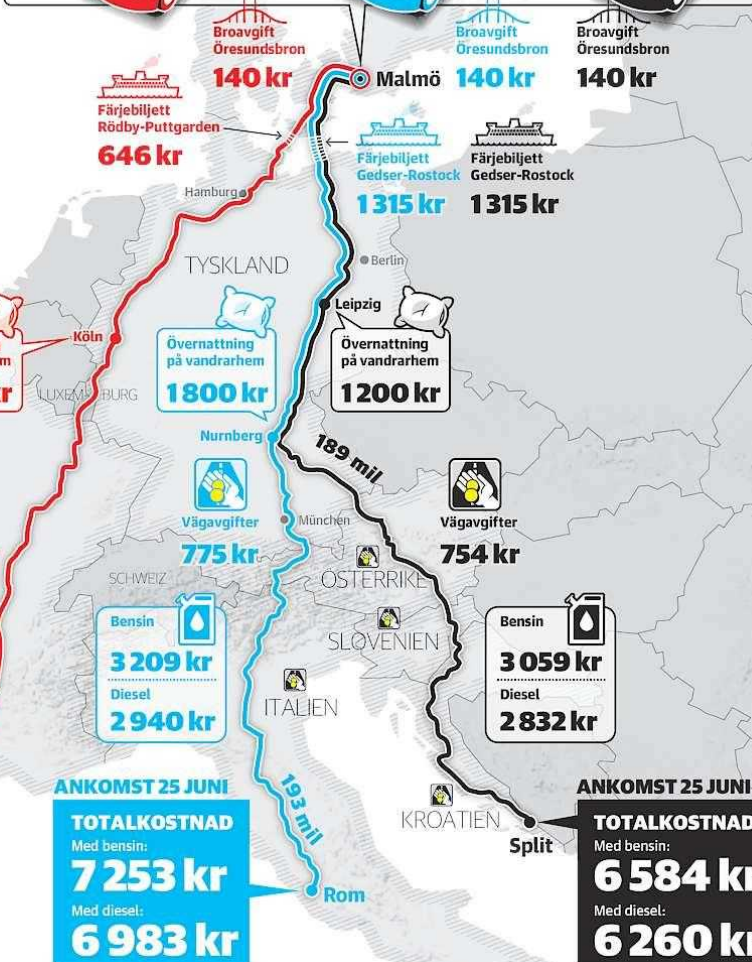
8 tim 4 min

Dag 2: 131 mil

12 tim 37 min

Broavgift Öresundsbron
140 kr

Färjebiljett Gedser-Rostock
1 315 kr

" Så bilsestrar du smart och billigt i Europa i sommar

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Ska du ut och semestra med bilen i Europa i sommar? Då är det hög tid att börja planera resväg, se över kostnader för bensin eller diesel, kolla laddplatser och boka övernattning. Lika viktigt är att kolla upp vilka regler och tullavgifter som gäller i de olika europeiska länderna du ska passera. – Flera länder har infört miljözoner och det kan bli väldigt dyrt om du inte har tillstånd, säger Katja Runestam Prinzell vid M Sverige, tidigare Motormännen.

Gps, pass, försäkringspapper, reflexväst och alkomätare. Det är inte bara att sätta sig i bilen och åka. Inför avfärden finns det en hel del att förbereda och tänka på.

Det tråkigaste som skulle kunna hända är att bilen lägger av och du blir ståendes vid någon rastplats längs motorvägen halvvägs genom Danmark. Inget drömscenario direkt.

– Gå igenom bilen och se till så att allting fungerar som det ska. Om du har möjlighet, lämna gärna in den och gör en riktig kontroll, råder Katja Runestam Prinzell som är rådgivare för bilresor på M Sverige. Inför resan kan det också vara bra att gå igenom bilförsäkringen och hemförsäkringen för att ha koll på vad som gäller och hur du gör om något skulle inträffa. Ta med försäkringsbrev och telefonnummer till ditt försäkringsbolag.

Beroende på vilka europeiska land du planerar att besöka är det viktigt att plocka med id-handlingar.

Som EU-medborgare behöver du inte visa ditt id-kort eller pass när du reser mellan två Schengenländer. Men på grund av ökade hot om

terrorism kräver till exempel Frankrike att man visar pass när man åker in i landet.

– Det är också väldigt viktigt att ha med sig den blåa delen i registreringsbeviset och att S-märket sätts bakpå bilen. Inom EU räcker det med en blå EU-flagga och ett litet S på registreringsskylten. För att slippa risken att tvingas sova på gatan – eller inte alls, kan det vara en bra idé att redan nu planera och boka in övernattning. Både campingplatser och rum på billiga vandrarhem kan fort ta slut ju närmare sommaren vi kommer. Det kan vara bra att skriva ut alla bokningsbekräftelser, alternativt förvara dem digitalt, ifall det skulle uppstå problem.

– Tänk också på att spara alla former av bevis på att du har bokat och betalat vägavgifter, hotell eller liknande. Det kan dröja flera år innan räkningarna ramlar in i brevlådan hemma i Sverige. Är det då felaktigt är det bra om du kan visa upp att du gjort rätt för dig.

När det kommer till vägavgifter är det viktigt att kolla vad som gäller i de länderna du planerar att passera. Detta eftersom systemen kan skilja sig mycket åt.

Vissa länder har bemannade betalstationer längs vägen. I andra länder köper man i förväg en vignette, ett klistermärke som sätts på vindrutan.

I vissa länder registreras fordonet av en kamera. Då måste du ha ordnat en elektronisk betallösning, eller se till att inom en viss tid sätta in avgiften på ett konto eller betala kontant på särskilda betalställen. Kostnaderna påverkas såklart också av hur långt du ska köra och vilken sorts bil du har.

– Vignettesystemet gäller till exempel i Schweiz och Österrike. Där betalar man en engångssumma för ett antal förbestämda dagar och då får man köra obegränsat. Men kör man en husbil som väger mer än 3,5 ton får man betala kilometerskatt.

Något som blir vanligare i allt fler europeiska städer är miljözoner. I Tyskland finns redan ett sjuttioal, däribland Berlin och Hannover. För att få köra där ska en dekal sitta på vindrutan som visar att bilens partikelutsläpp understiger en viss nivå. Se framför allt upp i Italien, där är förbudsskylten "Zona Traffico Limitato" lätt och missa.

– Vi får många samtal från folk som ringer och säger att de fått dyra böter från Italien. Gör inte misstaget att följa de bilar som passerar skylten, för de har sannolikt tillstånd. Den som bryter mot förbudet fotograferas. Ofta dröjer det ett år innan böterna letat sig hem till dig i Sverige.

Låter allting hemskt jobbigt och krångligt? Tänk då på friheten det innebär att bila ned genom Europa, påminner Katja Runestam Prinzell.

– Mitt tips är att inte bara resa genom länder utan att också ge sig av till avkrokar och uppleva platser det kanske inte går att ta sig till kommunalt. Ta tillfället i akt och utnyttja att du har egen bil och kan åka vart du vill.

Vad är det absolut viktigaste att tänka på innan man ger sig av?

– Att man planerar resvägen och ser till att vara utvilad. På många ställen går det inte att jämföra trafiken med svenska förhållanden. Trafiken är väldigt intensiv och det är mycket köer och olyckor.

Clara Fritzon

clara.fritzon@dn.se "

" Fakta. 5 till saker att tänka på

1 Vatten och mat. Se alltid till ha vatten och något att äta i bilen. Frukt, lite snacks och annat som kan vara bra att ha om det börjar kurra i magen.

2 Underhållning till barnen. Reser du med barn är det bra att ha med saker som underhåller dem, såsom filmer och lekar. Lite äldre barn kanske kan få uppgift att dokumentera resan, det kan vara en rolig uppgift när det blir många långa mil utan stopp.

3 Ha alltid med kontanter. På många ställen är det lite sisådär med kortbetalning.

4 Utrusta bilen rätt. Första hjälpen-kit är alltid bra, men i många länder är det också lag på att det ska finnas reflexväst för alla i bilen. I en del länder måste det finnas en brandsläckare. I Frankrike måste du ha alkometare för att själv kunna kontrollera om du håller dig inom tillåten nivå. I alla länder, inklusive Sverige, är det lag på att ha med sig en varningstriangel i bilen.

5 Tillstånd för att köra leasad bil. Om du lånar eller leasar bilen måste du ha skriftligt tillstånd av ägaren att du får ta med dig bilen över gränsen.

Källa: M Sverige "

" Helena Sjödin Öberg: Vägen genom Europa är trevlig, trist och sorglig

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

"Porr" stod det på stora skyltar utmed Autobahn mellan Hamburg och Hannover. Och det var precis vad som väntade den som svängde av. Under en bilresa genom Europa ser man både dess roligaste och sorgligaste sidor.

På vägen över Öresundsbron börjar utlandsäventyret. Annat språk, andra skyltar, annat landskap. Många säger "lämna motorvägarna, kör in på småvägar" och det stämmer alltför väl. Men även utefter motorvägarna kan man uppleva skillnader; en espresso vid bardisken i San Remo smakar annorlunda än en från automaten i Würzburg. Vid bensinmackarna möts alla typer av resenärer och även en BMW-förare i pennkjol ser rufsig och skrynklig ut efter alla mil på Autobahn. Många på långresa tappar också uppfattningen av var de är och fastnar i sin egen lilla resebubbla. Husvagnsekipagen dukar upp campingbord och grillar på asfaltparkeringen där långtradarna dundrar förbi. Jag har många gånger sett både tyskar och polacker stå och trycka i sig korvar lutade mot dörren till de offentliga toaletterna.

Tar man av på småvägarna finns alltid överraskningar. En gång bodde vi alldeles för billigt hos en halvblind 85-årig dam i ett rum belamrat med porslinsdockor och virkade, uppstoppade djur. När vi skulle betala med kort tog hon fram lappar med karbonpapper där hon skrev ner kortnumret. Vi åt med tvekan av den rikliga frukosten, båda med "Arsenik och gamla spetsar" i tankarna. Nästa gång vi chansade hamnade vi ute på ett gärde i ett sterilt rum utan handdukar eller toapapper.

En favorit är det supertrevliga hotellet i Österrike där kvinnor iklädda traditionell dirndl-klänning serverar ett fantastiskt gott lokalt öl kallat Mohrer. Tyvärr har ölet en mycket tveksam blackface-logga som aldrig skulle passera i Sverige (och som inte borde vara okej i Österrike heller).

Vi har bott på klassiska motell där jag suttit utanför rummet intill min bil sent på kvällen, druckit en öl och längtat efter att fortfarande vara rökare. Nästa natt har vi sovit under halvmeterjocka bolstrar i en alphydda i Schweiz.

Bilresorna genom Europa har stundtals varit så långtråkiga att det har känts som tristessen skulle vara det värsta hindret, och inte alla långa köer (det heter "stau" på tyska, vilket man lär sig snabbt). En bra ljudbok hjälper en bit på vägen.

Men ofta har varje resa bjudit på överraskningar, så som den gången när vi tog av Autobahn mellan Hannover och Hamburg där det stod "Porr". På avtagsvägen till vårt "Gasthof" stod husbil efter husbil parkerad. Och i dem lyste röda lampor upp de lättklädda kvinnorna som satt i dem, som ett "redlight district" mitt i skogen. Omkring stod parkerade bilar och lastbilar på rad. Det kändes av någon anledning ännu sorgligare än gatuprostitution. Ensamhet i Europa kan se ut så här: Någons snabbis utmed Autobahn. Och någon annans väntan på kunder i en husbil ute i skogen.

Helena Sjödin Öberg
helena.sjodin.oberg@dn.se "

Tyskland

" Urankuben upplyser om Nazitysklands kärnreaktor

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

En mystisk metallkub i ett paket på en parkeringsplats fick två amerikanska fysiker att undersöka varför Tyskland misslyckades med att bygga en kärnreaktor under andra världskriget.

Det låter som en bättre spionthriller, med mystiska paket som överlämnas på parkeringsplatser av någon som vill förbli anonym, felstavade pappersetiketter och oväntade föremål från hemliga forskningsanläggningar i Nazityskland.

Men det hände på riktigt. Den som tog emot paketet på parkeringsplatsen sommaren 2013 var Timothy Koeth, föreståndare för kärnreaktorn och strålningsanläggningarna vid University of Maryland i USA.

– Personen höll fram en glasburk. ”Vet du vad det här är?”, frågade han. ”Ja, det gör jag!”, svarade jag.

Burken låg insvept i pappershanddukar i en blå tygpåse, och i den fanns en metallkub, fem centimeter hög och mer än två kilo tung. Timothy Koeth förstod med en gång vad det var: en bit uran från Tysklands program för att bygga en kärnreaktor under andra världskriget.

Tyskarna hade börjat försöken att utveckla kärnkraft och kärnvapen nästan två år före amerikanerna. Sedan julen 1938, när fysikern Lise Meitner under en promenad i Kungälv insåg att urankärnor kan klyvas, var det bara en tidsfråga innan någon skulle lyckas tämja reaktionen för att utvinna den enorma mängd energi som finns lagrad i atomkärnan. I USA varnade forskare president Franklin D Roosevelt

för konsekvenserna av en tysk atombomb, och i början av 1942 kom Manhattanprojektet i gång. Den 2 december samma år lyckades italienaren Enrico Fermi för första gången skapa och kontrollera en kedja av klyvningar av urankärnor i världens första fungerande kärnreaktor, Pile 1, i källaren på universitetet i Chicago. Bara två och ett halvt år senare fälldes den första atombomben över Hiroshima. I Tyskland gick utvecklingen däremot förvånansvärt långsamt.

– Det fanns en grundläggande skillnad i hur man arbetade. USA samlade alla forskare på ett ställe så att de fick jobba tillsammans. I Tyskland gjorde man i stället som vi vanligen gör i forskningen: flera olika labb konkurrerade med varandra, säger Miriam Hiebert, doktorand i materialvetenskap och teknik vid University of Maryland. Nobelpristagaren Werner Heisenberg ledde en forskningsgrupp i Berlin, kärnfysikern Kurt Diebner var ledare för en annan grupp i Gottow, och i Leipzig fanns en tredje grupp.

– De behöll sina data för sig själva. Heisenberg och Diebner tyckte dessutom riktigt illa om varandra, säger Miriam Hiebert. Timothy Koeth kände genast igen tärningen i glasburken från fotografier av Werner Heisenbergs kärnreaktor. När tyskarna började frukta en invasion från de allierade hade Heisenbergs forskargrupp fått lämna Berlin, och i slutet av kriget höll de till i en grotta i den lilla staden Haigerloch i sydvästra Tyskland. Där gjorde de långa kedjor av sammanlagt 664 urankuber hopbundna med kablar och sänkte ned dem i tungt vatten i ett rör av grafit. En extra ledtråd om att det verkligen var en sådan kub fanns på en lapp med texten ”Hämtad från reaktorn som Hitler försökte bygga. Gåva från Ninninger.” som satt runt burken.

Det var ingen tillfällighet att det var just Timothy Koeth som fick ta emot paketet. Han är känd som samlare av föremål från atomåldern.

– Jag har ett skåp fullt med allt från uranglas till gamla självlysande klockor, vad som helst bara det har att göra med radioaktivitet. Men inget är riktigt så spännande som den här urankuben, säger han. Allt började med en present han fick av sin farbror som åttaåring: boken ”Det sista vapnet: hur atombomben kom till” (”The making of the atomic bomb”) av historikern Richard Rhodes.

– Jag läste den från pärm till pärm, om och om igen, tills pärmarna ramlade av, säger Timothy Koeth.

Det blev grunden för hans brinnande intresse för kärnfysik och historien bakom atombomben och kärnkraften.

– Jag önskar att jag hade en tidsmaskin så att jag skulle kunna åka till den tiden och få vara med om alla de banbrytande upptäckterna. Jag har aldrig förlorat den där barnsliga entusiasmen för att lära mig mer om historien, säger han.

När han väl hade fått kuban började detektivarbetet. Hur hade den kommit till USA, och till honom? Och vem var Ninninger?

– På internet hittade jag ingenting. Men i Niels Bohr-biblioteket i College Park norr om Washington fanns dokument om Alsosmissionen.

Alsos var en amerikansk specialstyrka med uppgift att ta reda på hur långt tyskarnas kärnprogram hade kommit. Då de allierades trupper började närma sig Haigerloch grävde fysikerna där ner uranet i ett fält utanför staden. Werner Heisenberg själv flydde på cykel en natt med några urankuber i en ryggsäck innan Alsosgruppen kom fram i april 1945. Fysikerna som var kvar greps och förhöordes, och uranet grävdes upp, och många av kuberna verkar till slut ha kommit till USA.

Men dokumenten var i en enda röra. Timothy Koeth träffade Miriam Hierbert som genast blev intresserad av projektet.

– Hon tillförde en hel del organisation och metod, säger Timothy Koeth.

Av en tillfällighet råkade Timothy Koeth på boken "Minerals for Atomic Energy" från 1954 av Robert D Nininger i ett antikvariat. Trots att namnet var stavat annorlunda på lappen kontaktade han Niningers änka, och fick veta att Nininger hade haft en likadan urankub. Kuben hade han gett bort till en vän, och sedan hade den bytt ägare ytterligare en gång innan den nådde Timothy Koeth.

Timothy Koeth och Miriam Hierbert gjorde också mätningar på själva kuben, och kunde se att uranet hade samma sammansättning som uran som finns i naturen. Det hade alltså inte anrikats för att bli bättre bränsle. Där fanns heller inget överskott av cesium-137, som bildas när urankärnor klyvs.

– Det är ett tydligt tecken på att kuben inte har suttit i en fungerande kärnreaktor, säger Timothy Koeth.

Fysikerna i Haigerloch hade för lite uran för att få den kritiska massa som behövs för att skapa kedjereaktioner av kärnklyvningar.

– De hade behövt ungefär 50 procent mer uran för att lyckas, säger Miriam Hierbert.

I dokumenten upptäckte hon och Timothy Koeth att det fanns 400 kuber till, hos Kurt Diebners grupp i Gottow.

– Så hade de förenat sina resurser hade de haft mer än tillräckligt för att nå kritisk massa, säger hon.

I en artikel publicerad i tidskriften Physics Today drar de båda fysikerna slutsatsen att bristen på samarbete var orsaken till att Tysklands kärnprogram misslyckades.

– Vi är förstås glada över det. Men det finns nyttiga lärdomar att dra. Nu när vi har stora problem som behöver lösas snabbt, som den globala uppvärmningen, borde forskare samarbeta i stället för att jobba självständigt, säger Miriam Hierbert.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se "

" Därför är Angela Merkel nästan osynlig i valrörelsen

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Angela Merkel är lika frånvarande i den tyska EU-valrörelsen som Lev Trotskij i de sovjetiska historieböckerna. Hon är rädd för att skrämma i väg fler väljare än vad hon lockar.

Berlin.

Det brukar sägas om EU-valet att det egentligen inte är en omröstning om vilka som ska sitta i parlamentet i Strasbourg, utan 28 nationella omröstningar om den egna regeringen. Det vet förstås Tysklands förbundskansler Angela Merkel som har sett till att synas så lite som möjligt.

Den tyska EU-valrörelsen sker därför i närmast total frånvaro av Europas mäktigaste politiker. Merkels ansikte syns inte på en enda valaffisch och hon deltar bara i ett enda valmöte på hemmaplan. Motvilligt, bara två dagar före valet. I övrigt är hon (nästan) lika frånvarande i den tyska valrörelsen som politikerna som raderades ut ur den sovjetiska historieskrivningen.

Analysen är enkel: Angela Merkel anser sig göra mer skada än nytta när det gäller att locka väljare till valurnorna.

Och hon har uppenbarligen bestämt sig för att sluta med flaggan nerhissad. Efter 14 år som Tysklands kansler blir det här hennes sista EU-valrörelse, och kanske den allra sista valrörelsen över huvud taget. 2021 går hon som kallats för "Europas drottning" i politisk pension, i alla fall enligt egna utfästelser. Men på hemmaplan ses hon redan som en föredetting och en lam anka.

I tyska medier är speklulationerna om en stundande Merkel-exit ur den tyska politiken naturligtvis i full gång. För den hundra gång i ordningen. Men det faktum att partiledningen lagt in en extra kongress bara en vecka efter EU-valet tolkas som om något stort är på gång. Lurar ett maktskifte i Berlin?

Grovjobbet har Merkel redan lämnat över till sin efterträdare Annegret Kramp-Karrenbauer, även kallad AKK, som valdes till CDU-chef i vintras. AKK har tillbakavisat ryktena om att hon även vill ta över Kanzleramt – redan i år.

Det råder i alla fall inget tvivel om att ett annat maktskifte väntar senare i år. EU ska få en ny chef efter att kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker pensioneras.

Det faktum att Merkel bara halvhjärtat har stöttat sin tyske toppkandidat Manfred Weber (EPP) har lett till andra speklationer. Den anonyme kristdemokraten från Bayern har anklagats för att vara kontinentens mest okarismatiska politiker och kunde behöva lite extra draghjälp.

Men bland korridorsskvallrarna i Bryssel tolkas Merkels brist på - engagemang för sin partikamrat som att hon själv är ute efter posten som EU-chef. I veckan som gick dementerade en lagom road - förbundskansler ännu en gång ryktet.

– Jag står inte till förfogande för något nytt politiskt uppdrag, varken i Europa eller någon annanstans, sade hon med eftertryck.

Hur är då temperaturen i valrörelsen i EU:s största medlemsland? Den förra valrörelsen, till förbundsagen 2017, liknades vid ett sömnpiller och anklagades för att vara den tröttaste valsporten i mannaminne. Faktum är att den pågående inte är mycket mer uppiggande, i alla fall om man ska tro de tyska kommentatorernas sågningar.

Nytt är att klimatet för första gången har gått om migrationen som den fråga som väljarna rankar högst, även om det är med knapp marginal.

Ungdomsdemonstrationerna, miljöarmen och en ovanligt torr och varm vår har gjort sitt till. Miljöpartiet De gröna ser också ut att kunna bli valets stora vinnare med omkring 20 procent av väljarstödet, vilket är en fördubbling jämfört med valet för fem år sedan. Partiet vill rädda klimatet, insekterna och omvandla EU till ett Europas förenta stater. Kristdemokraterna CDU går till val på att säkra freden, välståndet och EU:s yttre gränser. Det blir Annegret Kramp-Karrenbauers första riktiga prövning, och det ser lagom muntert ut i opinionsmätningarna. Partiet ligger strax under 30-strecket.

Ännu dystrare ser det ut för regeringskollegorna från Socialdemokraterna SPD. De går till val på att stärka det sociala Europa och vill till skillnad från sitt svenska systerparti införa en lagstiftad minimilön i hela unionen.

De satsar också på att skrämmas: på partiets valaffischer syns Donald Trump och brexitören Boris Johnson. Men det tycks hjälpa föga för att vinna väljare. Partiet är nere på 15 procent, vilket är nästan en halvering jämfört med i valet för fem år sedan.

Och högerpopulisterna då, som alla från Frankrikes Emmanuel Macron till Sveriges Stefan Löfven har utnämnt som valets huvudmotståndare?

I Tyskland ligger Alternativ för Tyskland (AFD) på omkring 10 procent. Partiet har också upptäckt klimatfrågan, men laddat den med eget innehåll. De går till val på att rädda dieseln och stoppa ”gröna stolligheter”.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Så förvandlades sjuksköterskan Niels till massmördare

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Han var uttråkad och ville imponera på kollegorna. Så förklarar - sjuksköterskan Niels Högel varför han dödat fler än hundra av sina patienter. DN:s korrespondent Lina Lund berättar historien om mannen som misstänks vara Tysklands värsta seriemördare i modern tid.

Det går ett sus genom festlokalen när Niels Högel gör entré tillsammans med fyra fängsvaktare. Iklädd en mörkgrå luvtröja och med håret snaggat slår sig 42-åringen ljudlöst ner vid ett bord. Han kliar sig i skägget och stirrar tomt ut i luften i den fullsatta lokalen. Vi befinner oss i en eventlokal i nordtyska Oldenburg där det i vanliga fall firas banketter och firmafester. Men nu håller baren vid ingången stängt och discoljusen i taket är släckta. I bänkraderna sitter inga festklädda och upprymda gäster, utan anhöriga som vill möta mannen som misstänks för att ha mördat deras nära och kära. De är så många att rättegången har fått flyttas från domstolen hit till stadens mässhall. Här pågår just nu den mest omfattande mordrättegången i Tysklands moderna historia.

Allas blickar riktas mot Niels Högel, som kan vara landets värsta seriemördare i fredstid.

Det här är berättelsen om hur en sjuksköterska som drömde om att rädda liv förvandlades till massmördare. Om hur hundratals gravar har fått grävas upp för att obducera liken. Och om hur det tyska rättsväsendet har tvingats be offrens anhöriga om ursäkt. Men det som rullas upp i den improviserade rättegångssalen ger också en inblick i

en tystnadskultur som fått kollegor och chefer att tiga och titta bort – trots att de fattat misstankar mot mannen som nu misstänks för fler än hundra mord.

○ ○ ○

Det är försommar 1999 när den unge sjuksköterskan Niels Högel kliver in på akutsjukhuset i Oldenburg, en mellanstor stad på det nordtyska låglandet. Det bruna tegelkomplexet i tre våningar är ingen arkitektonisk pärla, men hjärtkliniken är prestigefylld och en eftertraktad arbetsplats bland många medicinstudenter. Niels är bara 22 år när hans livsdröm går i uppfyllelse. Redan som barn har han skrivit i en mina-vänner-bok att han vill rädda liv när han blir stor, helst som brandman. Men han är för höjdrädd för att våga söka till utbildningen och läkarlinjen är för krävande. I stället följer han i pappans och farmoderns fotspår och blir sjuksköterska.

Den nya medarbetaren blir snabbt populär bland kollegorna på hjärtklinikens intensivavdelning. Läkarna uppskattar hans professionalitet och hantverksskicklighet. Arbetskamraterna beskriver honom som vänlig, sympatisk och hjälpsam.

– Han var mycket omtyckt, minns kollegan Frank som jobbade tillsammans med Niels Högel.

– Han fanns snabbt sin plats, var beslutsam och stor i käften, berättar ex-kollegan i en tysk tv-dokumentär.

Niels Högel växte upp i ett katolskt barndomshem och uppfostrades enligt ledorden rättvisa, humanism och jämlikhet. Det är egenskaper han nu får användning av i vården av de svårt sjuka patienterna på hjärtkliniken.

Den nya medarbetaren jobbar jämt. Han går skift både dagar och nätter och vid sidan av arbetet på kliniken utbildar han sig till ambulanssjukvårdare. Han vill göra skillnad.

Under ett arbetspass i början av anställningen inträffar en händelse som ska få en avgörande betydelse för den unge sjuksköterskans

fortsatta karriär. En patient som lider av hjärtsvikt hamnar plötsligt i ett livshotande tillstånd. Läget är kritiskt och när Niels Högel ser hur vårdtagaren svävar mellan liv och död tar han tillfället i akt. Med stor beslutsamhet knuffar han undan den assisterande läkaren och sätter i gång ett återupplivningsförsök.

Det lyckas.

Patienten överlever och klinikens chefsläkare hyllar den handlingskraftige medarbetaren som en hjälte, ska hans kollegor berätta senare. Det ska sätta djupa spår i honom.

Därefter är Niels Högel ofta med när en patient behöver återupplivas. Han agerar blixtnabbt, inväntar sällan läkare och rycker ofta defibrillatorn ur assistenternas händer. Även om inte alla patienter överlever hans övningar är kollegorna tacksamma över att ha en medarbetare som är så skicklig på sitt jobb. Han är ”briljant” när det gäller att få liv i patienterna, ska en chef senare säga.

Arbetskamraterna kallar honom skämtsamt för ”Räddnings-Rambo” och de låter tillverka kedja av venkatetrar, som tack för hans insatser. Men allt står inte rätt till med den hjälteförklarade sjuksköterskan.

Det snabba tempot och den höga arbetsbelastningen på akutklinken tär på honom. Han saknar nerver för att klara pressen och upplever redan den första hjärtoperationen som traumatisk, berättar han långt senare. För att dämpa ångesten konsumerar han stora mängder mediciner som han stjälar från klinikens förråd. Med droger i kroppen är det lättare att möta stressen och de stigande kraven.

Kollegorna noterar hur den omtyckta arbetskamraten förändras. Han börjar uppträda arrogant och är oförsämd.

– Han var mycket okänslig, brydde sig inte alls om patienten, för honom handlade det nu bara om teknik, minns den tidigare kollegan Frank senare.

På en intensivklinik för hjärtpatienter höjer ingen på ögonbrynen när en patient förlorar medvetandet och måste återupplivas. Men under

skiften då Niels Högel arbetar skjuter antalet patienter som plötsligt hamnar i livshotande tillstånd i höjden. Även dödstalen stiger utan förklaring.

Kollegorna tycker att det är märkligt att Högel nästan alltid råkar befinna sig i närheten av patienterna som behöver hjärt- och lungräddning. De anar att något inte stämmer.

– Men vi vågade inte tänka tanken till slutet, säger Frank.

○ ○ ○

Anhöriga lämnar in sina nära och kära till sjukhuset för att de ska få vård och bli friska. Men påfallande många av patienterna som Niels Högel har hand om kommer ut i kistor.

De höga dödstalen och de många återupplivningsförsöken förbryllar de anställda på hjärtklinken i Oldenburg. De börjar föra bok över vilka vårdare som är i tjänst när patienter återupplivas. Få höjer på ögonbrynen när det står klart att Niels Högel toppar listan som överlämnas till ledningen för klinken.

Listettan sjukanmäter sig och är frånvarande i tre veckor.

Det är ingen slump.

Senare ska en åklagare beskriva hans tillvägagångssätt ungefär så här: Genom att injicera en överdos av något läkemedel framkallas ett livshotande tillstånd hos patienten. Oftast använder han hjärtmedicinen Gilurytmal, vars verksamma medel heter ajmalin. En överdos kan framkalla livshotande störningar av hjärtrytmen och leda till hjärtstopp. Även Kalium, Sotalex, Xylocain och Cordarex använder han för att förgifta patienterna.

Sedan påbörjar han ett återupplivningsförsök.

Men långt ifrån alla patienter överlever sjuksköterskans övningar.

När Niels Högel återvänder till arbetet efter sjukskrivningen fortsätter han sitt arbete som vanligt. Redan den första helgen i tjänst sker 14 återupplivningsförsök på fem patienter. Tre av dem dör samma helg, de andra två kort därefter.

Senare ska en åklagare hävda att det vid det här laget borde ha funnits tillräckliga misstankar för att stoppa Niels Högels aktiviteter. Men kliniken anser sig sakna bevis och tar i stället till ett vanligt knep för att göra sig av med en ifrågasatt medarbetare.

De omplacerar honom till en annan avdelning.

Niels Högel flyttas till anestesiavdelningen och får nu ansvar för svårt sjuka patienter som ska sövas i samband med operation. I ett år får han hållas innan avdelningens chefsläkare får nog. Denne har tröttnat på att Niels Högel tränger sig i förgrunden när det blir dags för återupplivningar och grips av en ”dålig känsla”.

Här hade historien om sjuksköterskan som blev seriemördare kunnat ta slut. Fast det är bara början på Niels Högels karriär. För att göra sig av med medarbetaren med det misstänkta beteendet tar ledningen för anestesiavdelningen till ett annat beprövat knep bland arbetsgivare som vill slippa konflikter.

De ger honom fina vitsord.

I arbetsintyget beskrivs han som en ”ansvarsfull medarbetare” som i umgänget med patienterna är ”inkännande och omvårdande”. Han lämnar kliniken med toppbetyg och tre månaders lön.

– Det är uppenbart att man ville bli av med honom, ska en domare senare konstatera.

Tre månader senare får Niels Högel ett nytt jobb.

○ ○ ○

Intensivavdelningen för kirurgi i Delmenhorst ligger i ett k-märkt tegelpalats från 1920-talet, strax väster om Bremen. Den mäktiga byggnaden med spröjsade fönster och en prunkande trädgård är ett viktigt sjukhus i den folkrika regionen.

I början av december 2002 börjar en ny medarbetare på avdelningen. Niels Högel är nu 25 år och har vid det här laget dödat minst ett trettiootal personer, enligt vad en åklagare senare ska hävda.

Men det vet inte cheferna som imponerats av vitsorden i arbetsintyget. På nytt får han ansvar för svårt sjuka patienter.

Under de kommande två åren fördubblas antalet dödsfall på kliniken.

Även användningen av hjärtmedlet Gilurytmal skjuter i höjden. I normala fall ligger förbrukningen kring 50 till 60 enheter per år, nu går det åt 380. Men uppenbarligen noterar ingen avvikelserna.

Under den här tiden sker förändringar även i Niels Högels privatliv. Han gifter sig med sin flickvän och blir pappa till en liten dotter. Men familjelivet går inget vidare. Han känner sig otillräcklig som far och make och håller sig helst undan familjen. Allt fokus lägger han på jobbet och under ledig tid rycker han in som ambulanssjukvårdare.

Den hårda arbetsbelastningen sätter sina spår. Niels Högel drabbas av panikattacker, sömnsvårigheter och dämpar ångesten genom medicinering och häftig alkoholkonsumtion.

Kollegorna på kliniken i Delmenhorst börjar ana att något inte står rätt till med arbetskamraten. De kallar honom för "Dödsängeln" eftersom det avlider så många patienter när han jobbar.

En sjuksköterska berättar senare i rätten:

"Man kom till kliniken på morgonen och hade en patient avlidit frågade man reflexmässigt: har den där Niels varit i tjänst?"

Andra lägger märke till att hans patienter ofta är förvånansvärt lugna om nätterna. Rykten florerar om att Niels bedövar dem. Vissa sjuksköterskor vill inte låta honom komma nära deras patienter av oro för att de ska råka illa ut.

Ändå säger ingen ifrån.

Flera år senare ska medarbetare vittna om tystnadskulturen som härskade på kliniken.

– Missförhållanden skulle inte nå utanför våra väggar. Allt handlade om klinikens rykte, berättar en sjuksköterska i rätten.

Men även patienternas anhöriga fattar misstankar.

Den 28 mars 2003 dör Kathrin Lohmanns mamma i sviterna av en lugnsjukdom på kliniken i Delmenhorst. Kvinnan är bara 60 år när hon somnar in. För dottern kommer dödsfallet plötsligt. Bara några dagar tidigare har hon fått besked om att mammans tillstånd stabiliserats och att hon snart ska få flytta till en vanlig klinik. Nu har läkarna ingen förklaring till vad som har gått snett.

Kathrin Lohmann lämnar kliniken i sorg och med en magkänsla av att något inte står rätt till. Hennes misstankar ska senare få avgörande konsekvenser när härvan kring Niels Högel rullas upp.

Men det ska dröja länge innan det står klart att hennes mamma inte dött på naturlig väg.

○ ○ ○

Fem år efter att Niels Högel dödat sin första patient begår han ett allvarligt misstag. Det har hunnit bli slutet av juni 2005 när han tas på bar gärning.

I rum nummer sex på intensivvården i Delmenhorst vårdas en 63-årig man som har försatts i konstgjord koma. Han återhämtar sig efter en mer än två timmar lång operation, då delar av hans luftrör har tagits bort.

Kroppen är fullpumpad av läkemedel men tillståndet är stabilt. Han ser ut att ha goda chanser att klara sig.

Sedan gör Niels Högel entré på rummet.

Sjuksköterskan genomför sin vanliga procedur.

Först injicerar han 40 milliliter av hjärtläkemedlet Gilurytmal i mannens centrala vensystem. Sedan slår han av en pump med livsuppehållande medicin, samt stänger av varningssystemet som slår larm när patientens tillstånd snabbt förändras.

Men av en slump kommer den ansvariga sjuksköterskan förbi rummet och fattar genast misstankar när hon hittar den livlösa patienten i sängen. Senare upptäcker hon att det saknas fem ampuller Gilurytmal i medicinskåpet, trots att det inte finns någon patient på kliniken som fått hjärtmedicinen ordinerad. I en soptunna finner vårdpersonalen de

tomma ampullerna, och ett blodprov visar att patienten har mycket stora mängder av läkemedlet i kroppen.

30 timmar senare dör patienten i rum nummer sex.

Klinikens ledning kallar till krissamtal men väljer att avvakta. Niels Högel får jobba klart sitt skift. Senare samma kväll mördar han ytterligare en patient, ska han senare erkänna i rätten.

Sedan går han på semester.

Medan Niels Högel vilar upp sig från sina mordiska aktiviteter anmäler kliniken dödsfallet i rum nummer sex till polisen. En utredning inleds, patienten obduceras och en husrannsakan genomförs i sjuksköterskans bostad. Där hittas en väska full av olika receptbelagda läkemedel.

Sjuksköterskan som ville rädda liv misstänks nu för att ha haft ihjäl sin patient.

I februari året efter åtalas Niels Högel för ett fall av mordförsök.

Versuchten Mordes in Tateinheit mit gefährlicher Körperverletzung, mordförsök genom misshandel, står det i åtalet.

Men klinikens överläkare misstänker att antalet offer kan vara betydligt fler. Han låter undersöka antalet dödsfall som inträffat då Niels Högel varit i tjänst.

Resultatet är häpnadsväckande.

Under åren som han har arbetat på klinken har dödsfallen närmare fördubblats.

2002 dog 98 patienter. Efter att Niels Högel anställts 2003 dog 177 patienter. 2004 landade antalet på 170.

Överläkaren kommer fram till att närmare 70 procent av alla dödsfall inträffat samtidigt eller strax efter det att Niels Högel varit i tjänst.

– När jag såg resultatet stod det klart för mig. Det är hundra döda, bara hos oss, säger han senare till tidningen Die Zeit.

Trots att polisen får kännedom om siffrorna fortsätter utredningens fokus att ligga på det misstänkta mordet på mannen i rum nummer sex.

I december 2006 döms Niels Högel till fem års fängelse och yrkesförbud för mordförsök i ett fall. Men både han och anhöriga till offret överklagar domen. I väntan på att fallet tas upp i högsta instans (*Bundesgerichtshof*) släpps han på fri fot.

Eftersom domen inte vunnit laga kraft kan Niels Högel fortsätta att arbeta. Den här gången får han anställning som vårdare på ett ålderdomshem i den nordtyska staden Wilhelmshaven, staden där han är född och uppvuxen.

På kvällarna fortsätter han att extraknäcka som ambulanssjukvårdare.

○ ○ ○

Historien om Niels Högel är så brutal att den påminner om en dålig skräckfilm. I flera år har Niels kunnat döda sina patienter trots att kollegor och chefer fattat misstankar. En gång har han omplacerats på grund av sitt märkliga beteende. En annan gång har han fått sluta. Och han har till och med tagits på bar gärning när han förgiftat en patient. Ändå befinner han sig på fri fot.

Först tre år efter att hans mordiska aktiviteter avslöjats har rättvisans kvarnar malt klart. Åtminstone för den här gången.

I juni 2008 döms Niels Högel till sju år och sex månaders fängelse samt livslångt yrkesförbud för mordförsök. ”Den domde är för alltid förbjuden att arbeta som sjuksköterska eller vårdare av sjuka och gamla”, heter det i domen.

Den kunde ha inneburit slutet för den här historien.

Men vid det här laget har bara en bråkdel av mordserien nystats upp. Kathrin Lohmann läser om rättegången mot sjuksköterskan som dödat sin patient i lokaltidningen. Det har nu gått fem år sedan hennes mamma avled bara 60 år gammal på kliniken i Delmenhorst där den nu domde mannen arbetat. Den gnagande magkänslan av att mamman

inte gått bort på naturlig väg har aldrig lämnat henne, och när hon nu läser om domen kommer känslan tillbaka med full kraft.

– Jag visste omedelbart att det var han, säger hon senare i rätten.

Kathrin Lohmann anmäler mammans dödsfall till polisen och får reda på att Niels Högel mycket riktigt varit i tjänst dagen då mamman somnade in. Hon kräver att graven öppnas och att kroppen obduceras. Efter en längre kamp mot myndigheterna anländer grävskoporna till den lilla kyrkogården i Warfleth intill floden Weser i norra Tyskland. De kommer inte för att gräva en ny grav, utan för att ta reda på sanningen som begravts där nere i jorden.

I mammans hjärna hittar rättsläkarna stora mängder Gilurytmal, hjärtmedicinen som Niels Högel använt som mordvapen i det omskrivna mordfallet. Under de kommande månaderna öppnas ytterligare sju gravar. I fyra av liken konstateras höga koncentrationer av läkemedel.

Mycket pekar nu mot att sjuksköterskan inte gjort sig skyldig till en patients död, utan minst fem.

Men han nekar till misstankarna och det ska det dröja ytterligare flera år innan fallet tas upp på nytt, tack vare Niels Högels ”stora käft”.

Redan bland kollegorna i Oldenburg var han känd för att vara pratsam och nu är det till en medfånge han glappar.

– Vid det femtionde offret slutade jag räkna, säger Niels Högel till en intagen som larmar polisen.

Den före detta sjuksköterskan ska ha skrutit om sig själv som ”den värsta seriemördaren i den tyska efterkrigshistorien”.

Under tiden har polisens speciella utredningsgrupp ”Kardio” satts i arbete och i februari 2015 döms hans på nytt. Nu blir straffet livstids fängelse och livslångt yrkesförbud för två mord, två mordförsök och ett fall av misshandel.

Domaren ber om ursäkt till offrens anhöriga för alla misstag som begåtts i utredningen kring Högel.

– Jag skulle vilja uttrycka min ånger för vad domstolen har gjort mot er. Det borde ha fungerat bättre.

Han anar nog inte att historien är långt ifrån över.

Det som nu rullas upp är av en sån omfattning att det är svårt att beskriva. Det Niels Högel ska anklagas för saknar motstycke i Tysklands moderna rättshistoria. På sensommaren 2017 meddelar åklagaren att han misstänkts för ytterligare 84 mord.

Fast siffran ska stiga på nytt.

Till kyrkogårdar runt om i Tyskland anländer grävskopor för att ta reda på sanningen om Niels Högels brott. Sammanlagt öppnas 134 gravar på 67 kyrkogårdar runt om i landet, men även gravar i Polen och Turkiet grävs upp.

Det är sannolikt den största gravöppningen som Tyskland skådat i modern tid.

○ ○ ○

Det är slutet av mars 2019 och den en gång så sportige Niels Högel har nu blivit lönnfet. Han sitter ihopsjunken vid bordet framför skranket i Oldenburgs festsal, som gjorts om till en provisorisk rättegångssal. Medan domaren i sin svart-vita ämbetsdräkt benar ut bevisläget sitter huvudpersonen tyst och stirrar tomt ut i luften.

Sjuksköterskan som ville rädda liv är redan dömd till livstidsfängelse för sex mord. Nu står han åtalad för 100 ytterligare mord. Offren är mellan 34 och 96 år gamla.

Redan under rättegångens första dag har domaren frågat Högel om anklagelserna mot honom är korrekta. Svaret blev kort.

– Ja, sade Högel tyst.

– Det som jag har erkänt har också hänt.

Under rättegången har motivet klarnat. Det är lika banalt, som det är omskakande.

– Det var stressen.

Men Niels Högel var också uttråkad och ville imponera på kollegorna. Han sökte en kick, en utmaning och bekräftelse från omgivningen. Under nattskiftet greps hans ofta av en känsla av tomhet, ungefär som när ”man inte har ätit på länge”, berättar han i rätten.

Karl Beine är professor i psykiatri vid universitetet i Witten/Herdecke och har följt rättegången med stort intresse och stigande oro. Det mesta pekar mot att Niels Högel är vad psykiatriker kallar för en extrem narcissist med ett förstörande beteende.

Som dämpade sin ångest genom att mörda.

– Tekniskt sett var han en perfekt intensivsjuksköterska och extremt kompetent vid hjärt- och lugnräddning. Den här ”kicken” som han själv säger att han får när han gör bra ifrån sig på jobbet blir till ett beroende. Han blir hyllad och bekräftad. Gång på gång vill han uppleva den känslan på nytt, säger han.

Niels Högel misslyckades som far, som make och som vän. Men på jobbet var han hjälteförklarad.

– Han visste att det han gjorde var fel, att han var kriminell. Men ju sämre det gick i hans privatliv, desto större blev begäret efter bekräftelse.

Ändå upplevde Niels Högel gripandet som en ”form av befrielse”.

– Jag var glad att det var över, säger han själv i rätten.

Han får frågan om varför han inte slutade att döda patienterna.

– Det var automatiserat... en sorts rutin, svarar han.

Det är inte första gången som vårdpersonal dödar sina patienter. På det prestigefyllda universitetssjukhuset Charité i Berlin dödade en sjuksköterska fem patienter i början av 2000-talet genom att injicera överdoser av läkemedel i dem. I Sonthofen i södra Tyskland dödade en annan sjuksköterska 29 människor på ett liknande sätt. Och på Malmö Östra sjukhus dödade en beredskapsarbetare 24 åldringar med rengöringsmedel i slutet av 1970-talet.

Men inget tidigare känt fall kommer i närheten av den mordserie som Niels Högel står åtalad för, säger professor Karl Beine som skrivit flera böcker i ämnet.

– Det här fallet är unikt, även internationellt.

Ett hundratal mord under fem års tid, på minst två olika sjukhus där personalen fattat misstankar men valt att inte ingripa.

Hur kunde detta fortgå?

– Ingen som arbetar på ett sjukhus utgår ifrån att det kan ske mord där, säger Karl Beine.

– De är anställda för att vårda människor, inte för att döda dem.

Men i själva verket är ett sjukhus en perfekt plats för en mördare.

– Risken att upptäckas är mycket liten. Han dödar med metoder som används i det dagliga arbetet, och på en plats där döden ständigt är närvarande.

Själv ska Niels Högel senare säga att han ville bli avslöjad allt eftersom tiden gick. Han tog fler och fler risker och sökte ”utmaningar” genom att förgifta patienterna när en annan sjuksköterska stod bredvid.

– De såg hur jag injicerade något i patienten, som omedelbart hamnade i en livshotande situation, säger han i rätten.

Niels Högel anklagar sina tidigare kollegor för att inte ha gjort mer för att stoppa honom.

– De hade kunnat dra vissa slutsatser. Eller till och med borde ha gjort det.

En handfull av Niels Högels tidigare kollegor står åtalade för att inte ha agerat mot sjuksköterskan trots att de fattat misstankar. Brottet *Totschlag durch Unterlassen* (dödsfall genom underlåtenhet) kan ge upp till 15 års fängelse. Deras skuld ska prövas efter att maratonrättegången mot Niels Högel avslutas, antagligen senare i år. Karl Beine pekar på en tysthetskultur som han anser hälsat på klinikerna.

– Han stoppades inte eftersom sjukhuset fruktade image-skador. De ansåg att ett dåligt rykte är värre än något annat.

○ ○ ○

Niels Högel säger att han ångrar sig. Att det var fel att döda patienterna han skulle vårda. Under rättegångens första dagar bad han de anhöriga om ursäkt.

– Varje enskilt fall gör otroligt ont.

Men den här rättegångsdagen sitter han tyst. En enda gång blickar han ut över bänkraderna där de anhöriga trängs för att äntligen äntligen få ett svar på hur deras nära och kära dött. Han ser dem inte i ögonen.

Deras dom över att Niels Högel inte stoppats i tid är redan skoningslös. Ett av offrens anhöriga säger till nyhetsbyrån AFP:

– De hade all information som krävdes. Du behövde inte vara Sherlock Holmes.

I sommar väntas domen mot Tysklands förmodat värsta seriemördare i modern tid. Men offren kan vara betydligt fler än de sex mord han redan är dömd för och de 100 han står åtalad för.

Enligt utredarna kan det röra sig om upp mot 200 dödsoffer. Men möjligheten att ta reda på den egentliga omfattningen har bokstavligen brunnit upp. Eftersom så många kroppar har kremerats är mörkertalet ”enormt”, säger professor Karl Beine.

– Det innebär att vi aldrig kommer att få reda på omfattningen.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Det är kvinnorna som gör att DDR lever vidare – 30 år efter sin död

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Efter såväl andra världskriget som den tyska kommunismens sammanbrott har -kvinnorna städat upp det männen förstört. Först när de förlorade kriget. Den här gången är det jobben.

Allt som en gång lyckats ta sig in i världen blir vi sedan aldrig av med. En hemsk tanke. Det var Hans Magnus Enzensberger som i ett samtal för många år sedan planterade den i mitt huvud. Där slog den rot och sedan – ja, ni förstår redan. Den upprepade lögnen överlever som sanning, på Balkan betalas och tas mutor som för hundratals år sedan, flickan blir på smällen fast hon inte vill det, till och med våren framhärdat envist, fast allt hårdare trängd av vinter och sommar. Den som makligt reser kors och tvärs genom det östra Tyskland riskerar att få den enzensbergerska tesen bekräftad. DDR lever vidare, denna höst 30 år efter sin död. Det kan komma som en obehaglig överraskning för den som aldrig kommer längre än till Hamburg eller München och till dem hör inte bara Tysklands europeiska grannar utan också den stora majoriteten av tyskar. Stora städer, som det östra Berlin, Leipzig eller Dresden, förändras visserligen snabbt till både stadsbild och, förmodar jag, mentalitet: den urbana anda som kanske bara slumrade sig igenom kommunismen har här åter vaknat till liv. För att i dag besöka DDR måste man därför ut i provinsen. Och den östtyska provinsen är stor, ett slags Norrland utan skog, järnmalm och vattenkraft som kan verka kliniskt dött trots splittrarna motorvägar, internet och skattesubventioner (*Solidaritätszuschlag*) som får de svenska att likna nålpenningar. Redan i halvstora städer som Rostock eller

Magdeburg verkar mycket litet ha hänt medan småstäder som Salzwedel, Zittau eller Naumburg är som konserverade i realsocialistiskt formalin. Förfallna hus, dålig mat, i bästa fall en sorts småborgerlig förnöjsamhet, pensionärer eller uppenbart sysslolösa som på konditori vegeaterar över *Kaffe und Kuchen*; samhällen lika immuna mot muslimska invandrare som mot modernistisk förnyelse.

En parallell värld i vad som ändå är Europas mäktigaste och mest dynamiska land.

Nästan allt är här som förr. Men sedan när egentligen? DDR kunde bygga vidare på det sämsta ur den preussiskt-wilhelminska traditionen: på det mästrande och undersåtliga, på förkärleken för *Besserwisserei* och tonen från kaserngården. Redan för mer än 100 år sedan konstaterade Vilhelm Ekelund att tysken känner sig förolämpad om man inte ryter åt honom och med tysken menade han berlinaren eller -preussaren.

I Salzwedel vill min reskamrat ha ett löskokt ägg till sin frukost. Men ägget är hårdkokt. Servitrisen förklarar – eller snarare undervisar oss – att det har med salmonellafaran att göra, att alla ägg därför ordentligt hårdkokas. För sådant finns föreskrifter. Men äggröran då? Som serveras här? En helt annan sak: ägg befriade från sina skal är smittofria. Alltsammans är förstås rent nonsens, en fräck lögn för att på gästernas bekostnad göra personalens arbete så lätt som möjligt. Dock tilldelas man inte längre av personalen ett bord där det redan sitter gäster så att personalen slipper betjäna flera bord och ta hand om mer än en nersolkad bordduk.

På gott och ont har kvinnorna tagit över. I öst står de för allt nytt. Ideligen är det de som tar initiativet, som börjar om från början, och i den mån de inte redan flyttat västerut för att börja ett nytt liv där jobben finns, är den östtyska provinsen i fast kvinnlig hand. Skulle männen ta ett initiativ så är det till en ny runda öl. Nersköld i stora mängder blir ölen till missnöje och självömkan.

Den tyska kommunismens sammanbrott kan likna Hitlertysklands då just kvinnorna tog itu med att städa och bygga upp den värld på nytt som männen så grundligt förstört. Då satt de apatiska och rökte bland ruinerna, i dag hänger de frustrerade och kortsnaggade över sina ölglas. Då hade de förlorat kriget, nu jobben. Eller de har aldrig fått några. Men männen blir kvar här även utan jobb. Först på senare tid har de börjat engagera sig politiskt, för AfD, Alternative für Deutschland, eller för något ännu mer kortsnaggat eller rakat i marschkängor.

Paradoxalt nog är det kvinnorna som ser till att också det gamla DDR lever vidare. I Zittau är hotellet tomt och damen som har jour denna helgdag har tagit med sig sin son; kanske är hon ensamstående eller mannen redan på förmiddagen på krogen. Sonen är upptagen med att äta upp karamellerna i glasskålen på receptionens disk. Senare på eftermiddagen sitter hon på tjänstetid utan son i hotellets bar och dricker kaffe med en väninna. Som hotellgäst stör jag. Jobbet är till för den anställda, inte något som ska utföras.

I mitt gamla hotell Metropol i Östberlin, numera rivet (ett svenskbygge, fast det var Stasi som installerade mikrofonerna), brukade personalen i källarens bastu- och bassängavdelning på arbetstid simma tillsammans med gästerna. Knappast service, snarare jantelagens uppfattning om jämlikhet.

I *Süddeutsche Zeitung*, som jag förgäves letar efter i Zittau, läser jag att Tyskland hotar att falla itu. Klyftan mellan stad och land skulle de senaste åren ha vuxit dramatiskt, ett ekonomiskt, men framför allt politiskt livsfarligt problem. Jag tänker inte säga emot: men vill ändå hävda att det hade varit mer precist om tidningen i stället för "land" hade skrivit DDR.

Richard Swartz

richard.swartz@chello.at journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

" Råttutten blev den höge nazistens nyckel till frihet

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Hur kunde högt uppsatta nazister undkomma rättvisan när andra världskriget tog slut? Juristen och författaren Philippe Sands samtalar med John le Carré om fallet Otto Wächter – en känd krigsförbrytare som mystiskt avled i Rom 1949. Många starka nationer och Vatikanen ville värva nazister eller hjälpa dem att fly.

Jag var, på ett sätt, en liten del av den värld Wächter hamnade i.” Kommentaren överraskade mig. Den som fällde den är min granne och vän David Cornwell, mer känd som författaren John le Carré. Jag hade sökt upp honom för att få en inblick i den kalla krigsvärld av spionage som mötte den högt uppsatte österrikiske nazisten Otto Wächter i Rom 1949.

Wächter kom in i mitt liv för några år sedan. Jag gjorde research för min bok ”East West Street” (”Vägen till Nürnberg”, på svenska 2018) om min morfars historia och om ursprunget till dagens internationella lagar om folkmord och brott mot mänskligheten. Wächter, som gått med i nazistpartiet 1923, flydde från Wien 1934 efter sin roll i mordet på förbundskansler Dollfuss.

När han återvänt efter Anschluss tog han sig upp i graderna, först som statssekreterare i Hofburg, sedan som guvernör i Krakow där han undertecknade ordern om att bilda Krakows getto. 1942 kom han till Lemberg där han tjänstgjorde som guvernör i distriktet Galizien. Den dag kriget upphörde försvann han från jordens yta, anklagad för massmord på polacker och judar och jagad av amerikaner, polacker

och ryssar. Han dök upp igen i juli 1949, död, i bårhuset på ett sjukhus i Vatikanen.

Hur Wächter undkom rättvisan under de mellanliggande åren har länge varit ett mysterium, och det hade börjat intressera mig när jag presenterats för hans son Horst. Jag skrev ett personporträtt om honom för en brittisk dagstidning, något som också ledde till en BBC-dokumentär, ”My nazi legacy”, gjord av David Evans, som också regisserat ”Downton Abbey”.

Fadern spelade en biroll i ”East West Street”, där Horst försökte försvara hans rykte som anständig man, en uppfattning jag fann svår att stödja. Öppet och generöst gav Horst mig tillgång till familjens arkiv, med tusentals brevsidor och fotografier.

Särskilt intressanta var modern Charlottes dagliga anteckningar – ett slags ”en nazistisk hemmafrus dagbok” – med noteringar om konserter på Salzburgfestivalen, om hur hemmet i Thumersbach togs i beslag från den tidigare borgmästaren i Salzburg Franz Rehrl, och om Schubertvillan vars möblemang hon hoppades kunna köpa.

Men det var efterkrigstidens material som intresserade mig mest, med dess eventuella ledtrådar till hur en ledande nazist på flyende fot kunnat överleva. Det låg kvar i min dator fram till 2015, när jag nämnde det för en kollega på universitetet, den framstående historieprofessorn Lisa Jardine, vars intresse väcktes. Hon ville veta mer om Wächter och hans sista månader i livet.

– Varför skrev de till varandra så ofta, och så detaljerat? frågade hon sig, retoriskt. Kanske fanns där en kod att knäcka, som kunde avslöja vad Otto Wächter gjorde, hans kontakter, vad Charlotte visste och exakt hur han avlidit.

Med hjälp av en kvartett ypperliga, unga, tyskspråkiga forskare började vi läsa, transkribera, digitalisera och översätta breven och dagböckerna. Vårt mål var att identifiera de namn, platser och historier som Wächter hållit dolda av oro för övervakning. Forskningen inför

min nya bok ledde till en podd för BBC och radioserien ”The ratline”. Jag blev överraskad av det stora intresset, med miljontals nedladdningar.

Materialet var oerhört fascinerande. Steg för steg förstod vi hur Wächter tillbringat tre år undangömd i de österrikiska bergen, nära Salzburg, hur han rest till Rom och fått avgörande hjälp i Vatikanen av den österrikiska biskopen Alois Hudal. Vi snubblade över ”The ratline”, Råtrutten, den kontaktväg som förde nazister – tänk Josef Mengele, Adolf Eichmann och Klaus Barbie – från Europa till den relativa säkerheten i Latinamerika.

Jag hade stött på ett ämne – spionage och kalla kriget – som låg utanför mina kunskaper. Så jag gjorde som om jag hade förberett ett fall inför en internationell domstol: försökte hitta någon som kunde ge ett intelligent perspektiv på frågan. John le Carré var det första namn jag kom att tänka på. Jag lade ett brev i hans brevlåda. Han bad om mer information och jag gav honom några dokument, varav en del tidigare hemligstämplade CIA-handlingar. Jag kom över på en kopp te och hade tagit med sex småkakor och en handfull av Ottos och Charlottes brev och fotografier. Vi satt i hans vardagsrum med papperen utbredda över bordet.

Till min förvåning berättade han att han gjort sin värnplikt i Österrike 1949, stationerad i Graz. Som ung fänrik arbetade han med underrättelsetjänst i den ryska zonen.

– Vi använde småagenter, killar på motorcykel som sålde porrbilder till ryska vakter, den sorten, sa han. Men vi förmodades också vara nazistjägare och tråla i uppsamlingsläger, intervjua flyktingar, allt på en gång. En sorglig verksamhet – jag skrev om den i ”En perfekt spion”, som handlar helt och hållet om den perioden. Dyk ner i den, det var en rätt rolig tid också.

När jag senare läste om romanen fastnade jag vid vad le Carrés uppiktade huvudperson, den brittiske agenten Magnus Pym säger:

”Är du spion? – och om du nu är det, skulle du inte hellre vilja spionera för oss? Eller är du bara kriminell, i så fall skulle du säkert hellre vilja börja spionera än skickas tillbaka över gränsen av den österrikiska polisen?”

Vi föreställde oss att Wächter fått just den sortens frågor.

Pym – och Davids – erfarenheter stämmer med vad jag sett när jag följt spåren av Wächters kontakter i Rom. Många av dem passerade genom uppsamlingsläger, ofta med falska identiteter. De förhöordes, rymde, greps igen, rymde igen. Somliga lyckades sätta sig i säkerhet, andra blev rekryterade. Tanken på att David kanske hade frågat ut någon av dem roade oss. Världen är liten.

Den världen hade förändrats dramatiskt mellan Wächters försvinnande och hans död. En ledande nazist som jagats 1945 blev en potentiell allierad gentemot den nya fienden, ryssarna. Italien och Österrike stod i brännpunkten för denna nya kamp mellan öst och väst.

När Davids grupp identifierade en efterlyst person uppstod alltid frågan om hur denne skulle kunna bidra i kampen mot kommunismen. – Det var förvirrande, sade han. Jag hade uppfostrats till att avsky nazismen, bara för att plötsligt finna att vi bara hade vänt på slanten och den nya stora fienden var Sovjetunionen. Det kändes mycket förbryllande.

1949 var amerikanernas och britternas intresse för att ställa nazister inför rätta på väg att avta. Det nya målet var att värva användbara nazister och föra ut de värdefullaste till USA eller, som agenter, till Sovjet. Amerikanerna kände till Råtrutten och kan ha hjälpt till att upprätta den. Även David kände till den och gissar på en siffra på omkring 10 000 exnazister som tog sig till Latinamerika, ofta med hjälp av folk i Vatikanen. ”En tid av villiga säljare och köpare”, som han kallade det. Amerikanerna plockade in tyska vetenskapsmän och före detta nazistiska underrättelseagenter och satte dem i arbete. General Reinhard Gehlen, tidigare i tyska armén – ”med en skamlig

meritlista” – fördes till Washington tillsammans med sitt underrättelsearkiv för att frågas ut och rekryteras av Allen Dulles, senare chef för CIA.

– Komiskt nog, påpekade David, var det Gehlen hade att komma med mest skräp som han fått av ryssarna, som varit bättre på att infiltrera hans organisation än han på att infiltrera deras.

David blev nyfiken på Wächter, en antikommunist som blivit ledande nazist.

– Wächters fall är intressant. Om jag stött på honom hade jag först rapporterat saken. Han skulle ha förhörts. Om det gjorts av rätt folk skulle de ha synat hans möjligheter och identifierat honom som övertygad antikommunist. Han var en lågadlig österrikare och katolik, perfekt som spion mot ryssarna och för att arbeta för västs sak. Han borde också ha varit ”naturligt attraktiv” för Vatikanen som var en användbar allierad, ”skicklig” på att rekrytera, omvända och exportera tidigare nazister.

– Vi vet att Vatikanen i allmänhet var mjuk mot fascismen, och att vissa av dess företrädare deltog i hanteringen längs dessa råtttrutter. Samtidigt som andra företrädare förstås sägs ha dragit åt annat håll. Förhørsledarna skulle också ha insett att hans förflutna inte utgjorde något hinder mot värvning eller omvändelse. Han skulle ha varit av intresse som tänkbar ”talangscout”, en som kunde identifiera tidigare nazister som kunde förmås att arbeta för amerikanerna. Hans tidigare politiska karriär innebar att han hade en ”ställning och inflytande bland en viss sorts människor”. Han skulle kunna tillhandahålla kontakter, ”ett eget kartotek”.

– Omständigheten att han också råkade vara ett monster skulle inte ha spelat någon roll, tillade David med ett bistert leende. Om de tittat lite närmare på honom och gillat hans uppsyn skulle det förvåna mig om de inte värvat honom.

Om de rekryterat honom skulle de ha följt en väl upptrampad stig: ”förstöra handlingarna om honom eller undanhålla dem, eller förvara dem i låtsasarkiv, eller genomföra något slags fiktiva förhör och låta honom passera systemet”.

Tyskarna hade ett begrepp för sådant: ”persilschein”, som syftar på ett tvättmedel som tvättade vitare än vitt.

– Har du väl fått den sortens godkännande så går du fri.

David blev inte precis förvånad när jag nämnde att Wächters akt i de amerikanska arkiven saknas. Ändå bör Wächter ha ställts inför ett speciellt problem.

– Han var välkänd och hade helt öppet gjort förfärliga saker.

Något som borde ha gett den amerikanska arméns kontraspionage, CIC, anledning att trots allt ta sig en funderare på om de velat värva honom. Hans höga profil och hans gärningar som nazistisk guvernör borde definitivt ha inneburit ett problem. Det kunde resas invändningar – men de brukade inte leda någonstans.

– Jag var värnpliktig fänrik... de sa bara att jag inte skulle slösa bort min jävla tid.

Jag nämnde informationen jag plockat ihop från Wächters personliga dokument, dem han lämnat efter sig i klostret där han hållits gömd. Många av namnen på hans adresslistor var fascister, extremnationalister eller antikommunister, ivriga att ta upp kampen mot ryssarna. Inte heller det överraskade David.

– Det fanns en del stolliga rester av tyska och österrikiska militära grupper där, men även italienare, sa han, folk som trodde att de kunde fortsätta kriget i Ryssland, ansluta sig till den amerikanska armén och dra österut.

Tanken att amerikanerna skulle ha varit beredda att använda sig av män som Otto Wächter – Krakowgettots grundare – i kampen mot ryssarna kan te sig märklig.

– Det låter helt galet, sa David, men så såg det ut i dimmorna på slagfältet vid den där tiden.

Det var inte den enda möjligheten i den stridsdimman. Även ryssarna hade stort intresse av Wächter, och de hade gott om agenter runt om i Rom och en ”vändig skara sympatisörer”.

Om de fått tag i honom trodde David att de antingen skulle ha fört honom till Ryssland och ställt honom inför rätta offentligt för det han gjort på sovjetiskt territorium, i Lviv – eller också ”hade de omvänt honom och låtit honom ta sig tillbaka in i väst- eller östtysk underrättelsetjänst”.

Det var mot den bakgrunden som Wächter plötsligt blivit sjuk och dött, efter att ha träffat en anonym ”tidigare kamrat” vid Albanosjön. Officiellt misstänkt dödsorsak var leptospiros, eller Weils sjukdom, som han skulle ha dragit på sig genom kontakt med infekterad råtturin under en simtur i den nedsmutsade Tibern eller i Albanosjön. Men Horst Wächter tror att hans far mördades, och att ryssarna bar ansvaret.

– Det är bara att välja, svarade David på min fråga om vem som kunde tänkas ha jagat eller mördat honom. Ryssarna, judarna, polackerna, amerikanerna är tänkbara allihop.

Han trodde att Wächter sannolikt dödades, men sa att det bara var en misstanke utifrån materialet jag sänt honom, och att han mindes att ”det pågick en massa dödande”. Han skulle inte bli förvånad om ”det i huvudsak vore en judisk operation, om än indirekt”. Och om så vore ”måste jag tillstå en viss beundran för det”.

Ännu 1949 pågick ansträngningarna för fullt att ställa nazister och andra krigsförbrytare inför internationell rättvisa, med pågående rättegångar i Nürnberg och Polen och i andra tidigare ockuperade länder. Uppkomsten av Råttutten – som skulle föra ut påstådda brottslingar och samarbetsmän – med stöd av grupper inom Vatikanen

och av britterna och amerikanerna i samarbete med tidigare italienska fascister, undergrävde sådana strävanden.

Fallet Wächter riktar strålkastaren rakt mot den sortens paradoxer, mot spänningen mellan rättvisa och straffrihet, mellan principer och realpolitik.

Vissa vägrade ge upp kampen. Mot slutet av mina samtal med David vände vi oss till Simon Wiesenthal, den berömde nazistjägaren. Horst är övertygad om att även han spelade en roll vid faderns förtidiga död. Wiesenthal hade faktiskt ett motiv, eftersom han höll Wächter personligen ansvarig för moderns deportation från gettot i Lemberg till utrotningslägret i Belzec i augusti 1942.

Men jag har aldrig stött på någonting som stöder misstanken att Wiesenthal över huvud taget var inblandad i mord på nazister efter kriget. Att hans namn kom upp föranledde oss ändå att fundera över de olika judiska hämndgrupper som antagits operera efter kriget.

– Ett känsligt ämne, säger David, som man förr eller senare måste tala om.

En gång, i Wien 1962, träffade han nazistjägaren. Wiesenthal gav på det hela taget ett ”statsmannalikt” intryck där han satt bakom sitt skrivbord, men samtidigt lät han viktiga handlingar ligga framme, till skillnad från den typiske spionen som absolut skulle ha föredragit att hålla skrivbordet rent.

– Den första fråga jag ställde till honom var ”säg mig Simon, varför bor du i Wien, i antisemitismens hjärta”?

David, som är en god imitator, slog an sin bästa centraleuropeiska accent, den påminde mig om min morfar Leon över vars familj Wächter öst så mycket elände, när han återgav Wiesenthals bitande svar.

– Om man studerar sjukdomen så måste man leva i träsket.

Philippe Sands "

"Jurist och författare till "Vägen till Nürnberg" (Albert Bonniers förlag, 2018). Den handlar om de två jurister som myntade termerna "brott mot mänskligheten" och "folkmord", Hersch Lauterpacht respektive Raphaël Lemkin. De kom båda från staden Lviv i nuvarande Ukraina, och det gjorde även Philippe Sands morfar.

John le Carré

Spionromanens okrönte konung. Som ung gjorde han sin värnplikt i Österrike 1949. Om den tiden skriver han i boken "En perfekt spion" (1986). Även i självbiografin "Duvornas tunnel" (2016) berättar le Carré om nazistiska krigsförbrytare och den olösta skuldfrågan i efterkrigstidens Europa.

Philippe Sands (född 1960) och John le Carré (född 1931) bor grannar i London. "

" Tyska ministrar får gå efter falska doktorstitlar

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Berlin. Medan svenska politiker tvingas avgå efter att ha tricksat med bostadsbidragen, faller tyska politiker ofta av en annan anledning. De senaste åren har flera ministrar fått foten efter att ha avslöjats med att ha fuskat till sig en doktorstitel. Av den anledningen hänger nu Tysklands familjeminister löst.

Olika länder har olika politiska kulturer, och drabbas således av olika politiska skandaler. För svenska förtroendevalda finns det några säkra sätt att riskera karriären: att fuska med skatten, anlita svart städhjälp, låta bli att betala tv-licensen eller att tricksa med reglerna för bostadsbidrag och "skriva sig hemma hos mamma".

I Tyskland är det framför allt en annan sorts skandal som fått politiker att falla som käglor de senaste åren, nämligen avslöjanden om att de fuskat sig till en doktorstitel. Just nu utreds landets familjeminister Franziska Giffey (SPD) för att ha plagierat stora delar av sin avhandling i statsvetenskap. På hela 37 procent av alla sidor finns misstänkta citat- och textstöder.

Giffey säger själv att hon har skrivit avhandlingen i "god tro", väl medveten om vad som väntar om utredarna vid Berlins fria universitet stämplar henne som fuskare.

Listan över tidigare politiker som fått foten efter att ha avslöjats som akademiska bedragare kan nämligen göras lång. Den tidigare försvarsministern Karl-Theodor zu Guttenberg (CSU) nämndes som en möjlig arvtagare till Angela Merkel till dess att han avslöjades med att ha klipp-och-klistrat stora delar av sin avhandling i juridik. Han bad

om ursäkt i parlamentet och lämnade samtliga politiska uppdrag när doktorstiteln drogs in 2011. Kanske ännu pinsammare blev det för den tidigare utbildningsministern Annette Schavan (CDU) som framtogs sin doktorstitel 2013 av liknande anledningar.

Inom den tyska politiken – till skillnad från den svenska – är en doktorstitel om inte en förutsättning så åtminstone en språngbräda för att nå makten. Det vet förbundskanslern som har disputerat i fysik, talmannen som har en doktorstitel i juridik och utrikesministern som har två statsexamina. Det gäller förresten även för oppositions- och lokalpolitiker. Exempelvis har de bägge ledarna för det högerpopulistiska partiet Alternativ för Tyskland (AFD) disputerat. Medan en svetsare med tvåårig gymnasieexamen kan bli statsminister i Sverige, är förväntningarna på politikernas utbildning högt ställda i Tyskland. Inte undra på att en och annan avslöjas med att ha fuskat till sig doktorstiteln.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

" Två nya dödsfall – polis utreder samband med armborstfall

DN TISDAG 14 MAJ 2019

I helgen hittades tre personer mystiskt döda med pilar i sina kroppar i tyska Passau. Nu har ytterligare två personer hittats döda i en bostad utanför Hannover som tillhör en av de döda på pensionatet.

Två kvinnor, 30 och 33 år, och en 53-årig man hittades i lördags döda med pilar i både huvud och bröst på ett pensionat i Passau i sydöstra Tyskland. I rummet fann man även två armborst. En tredje, oanvänd armborst hittades i en väska på rummet.

– Pilarna är troligen kopplade till dem, säger polisen enligt NDR. Sällskapet som hade bokat ett trippelrum för tre dagar utan frukost anlände till pensionatet vid 22-tiden i fredags i en vit pickup. Efter att ha köpt vatten och Coca-Cola gick de direkt till sitt rum. Kvinnorna var svartklädda och mannen var klädd i kostym, berättar tidningen Münchner Merkur.

– Det var en udda grupp, säger en gäst till tidningen.

I går gick polisen ut med att ytterligare två personer – kvinnor – hade hittats döda i en bostad i Wittingen utanför Hannover. Bostaden tillhör den 30-åriga kvinnan som hittades död i Passau, rapporterar bland annat NDR och Die Welt.

Polisen är förtegen med uppgifter vad gäller kvinnornas identiteter och möjlig dödsorsak men säger att de utreder ett eventuellt samband med dödsfallen i Passau.

Polisen berättade på måndagen även om nya detaljer kring dödsfallen på pensionatet. Enligt polisen hittades den 53-årige mannen och den

33-åriga kvinnan tillsammans i en säng på rummet och höll varandra i handen. På golvet låg den 30-åriga kvinnan.

När obduktionen som genomfördes under måndagen av de tre är klar hoppas polisen få mer svar kring de makabra dödsfallen. Först senare i veckan väntas resultatet av de första undersökningarna av brottsplatsen.

Fredrik Samuelson

fredrik.samuelson@dn.se "

" Tyska judar varnas för att bära kippa

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Brott med antisemitiska motiv ökade med 20 procent i Tyskland förra året, enligt siffror från inrikesdepartementet.

Ökningen oroar Felix Klein, regeringens särskilda kommissionär mot antisemitism, så till den grad att han nu varnar landets judar för att bära den traditionella judiska huvudbonaden, kippa, offentligt.

– Jag kan inte uppmuntra judar att bära kippan överallt och hela tiden i Tyskland, säger Felix Klein i en intervju med tyska Funke.

– Jag har förändrat min ståndpunkt i frågan, tillägger han.

Inrikesdepartementets siffror visar att de allra flesta, runt nio av tio, antisemitiska brott i Tyskland begås av människor med kopplingar till extremhögern.

Men den senaste tidens invandring från muslimska länder är också en del av förklaringen, menar Felix Klein, som anser att arabisktalande tv-kanaler ”visar en fruktansvärd bild av Israel och judar”.

TT AFP "

Frankrike

" Johan Croneman: När annars skulle vi jämföra Notre-Dame och naturkatastrofer om inte nu?"

DN TISDAG 23 APRIL 2019

De senaste dagarna har många slagit vackra knutar på sig själva för att uttrycka sin bestörtning över branden i Notre-Dame. Samtidigt har jämförelser mellan värderingen av människoliv och "eviga värden" avfärdats som banala.

Bårlärkan häckar som bekant året runt numera i Sverige, det finns inget som sociala medier går i gång mer på än en avliden kändis. Halvkändis går lika bra. Kombinerat med utdraget och väl beskrivet sjukdomsförlopp på Facebook kan snart vem som helst få i gång en skvadron Jas-plan för uppgiften att rista in ett RIP på himlavalvet. Beteendet har spridits till ängslig press och media som gör extrabilagor när före detta "Ex on the beach"-stjärnans exojkväns mamma går bort – som under ett halvår faktiskt var gift med ex-mannen till före detta "Dynastin"-stjärnan Evelyn Carter Beckham af Ljungbyhed (svenskkoppling är alltid bra!).

Notre-Dame brann för en vecka sedan och sociala medier exploderade givetvis (kända byggnader eller b-kändisar, sak samma) – alla som satt sin fot i Paris grät floder över att deras personliga favoritkatedral skadats. Även de svenska nyheterna gick bananas.

De har dagligen rapporterat från "en värld i chock" – eller från olika stenbrott i Frankrike där man eventuellt skulle kunna hitta samma sten som på 1100-talet, och de riktigt snuskigt rika filantroperna började plötsligt tävla i vem som ville bygga upp Notre-Dame bäst och mest.

Efter en vecka är den frivilliga insamlingen uppe i långt över tio miljarder.

På kultursidorna har kulturskribenter slagit vackra knutar på sig själva för att slå fast att ”I veckan var vi alla katoliker”, på ett annat ställe var vi plötsligt och helt överraskande ”alla européer” – det var i alla fall det värsta som kunde ha hänt världen. Någonsin. Och symbolvärden, mina vänner, och kraften i den gemensamma sorgen, mina vänner, och tänk vad det kunde betyda för freden, och alla våra ovänner.

Författaren och krönikören Alex Schulman visste exakt (och helt korrekt) vad som väntade, satte på sig hornen, lade ut en bild på brasan på sitt Instagram och skrev: ”Äntligen”.

Kunde man möjligen både stegla och garrottera en människa – samtidigt?

I några notiser och korta tv-inslag konstaterade man samtidigt att insamlingen till cyklonkatastrofen i Moçambique gick extremt trögt. Det filantropiska värdet i att ta fram en miljard och undsätta några miljoner fattiga visade sig (givetvis) vara noll jämfört med att bygga upp ett monument à Paris där ens eget namn skulle bli inristat för alltid.

När diskussionen nu plötsligt leddes in på jämförelser mellan olika typer av välgörenhet och värderingen av människoliv kontra ”eviga värden” beskrevs den plötsligt som banal och trivial.

”Här finns inga motsättningar, man kan givetvis inte ställa en katedral från 1100-talet mot en mördarcyklon i Moçambique.”

Jag skulle nog säga att det går mer än utmärkt, att det passar sig väldigt bra dessutom, och att tillfället är mer än väl valt.

När skulle vi annars göra den jämförelsen?

När tv-nyheter fungerar som allra bäst lyckas de ju precis ställa de viktiga frågorna (utan att ens själva reflektera över det varje gång) om hur vi prioriterar, vad som egentligen är viktigt, hålla diskussionen levande genom att fråga om det är möjligt att samtidigt både hjälpa

svältande syrianska krigsbarn och reparera en kyrka i Tanum – vart leder oss frågorna?

Hur skall vi hålla isär det där i våra huvuden till vardags?

Jag ser över huvud taget inget banalt i att som till exempel förälder tala om för barnen, varje dag, att det både är en mänsklig och en miljömässig katastrof att kasta mat när de finns tiotals miljoner hungriga barn över hela jorden.

Att tiga är däremot ett brott mot all humanitet.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com "

" Ursäkta och förlåt, vi kristna råkade blöda lite på kyrkväggen

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Notre-Dame står sargad av elden, men hon står kvar. Kring henne samlas människorna: Vad gör vi nu, hur går vi vidare? Några har mer att ge, de erbjuder sig att hjälpa: Det här ska ordna sig.

Då vaknar andra: Stopp och belägg, här ska ni inte komma med era pengar, de behövs bättre på andra håll, har ni inte sett att det finns fattiga, lidande, sjuka som har större behov av er välvilja än den här gamla stenstrukturen?

Franska fackföreningar är upprörda, liksom kolumnister, debattörer och rörelsen Gula västarna – just i västarnas fall kunde man undra om inte pengar även kan användas vettigare än till de poliser och gatuarbetare som går åt till deras regelbundna kravaller.

Självpaste artisten Zara Larsson, som nyligen för Expressen berättat att hon ”maxar ut sitt Amex på 150 000 i månaden” på hon vet fan inte vad men det är tydligen mest nöjen och prylar, tycker att de som skänkt till Notre-Dame borde använda sina pengar till något mer resonabelt.

Jag har lite svårt att förstå intensiteten i reaktionerna. Särskilt som det tycks vara ombytta roller här. Många som reagerat mot återuppbyggnaden av katedralen i Paris brukar annars inte ha mycket emot att man satsar på kultur och andra mjuka värden.

Men visst, ämnet är evigt. Det finns svältande, det finns arbetslösa, människor är på flykt och våra bröder och systrar rids av de svåraste sjukdomar. Ska vi då sluta fördela pengar till museer, konserthus,

bokutgivning, idrottsanläggningar? Ska kulturen klara sig själv så länge människan inte gör det? Lever vi trots allt av bröd allena?

Jag provar gärna en teori om varför just gåvorna till Notre-Dame väckt sådan ilska även hos dem som annars inte har problem med hårda paket till mjuka värden. Kan det möjligtvis spela in att det nu främst är de religiösa i allmänhet, och de kristna i synnerhet, som drabbats av en svår förlust?

I så fall har jag ett tips som kanske får tanken på miljarder till katedralen att kännas lättare att bära och ilskan att lenas. Tänk inte i första hand på de lättlurade stackare som går till sitt heliga rum för att söka mening i tillvaron och gemenskap med Gud och varandra. Strunta i dessa naiva skrymtare, de är ändå bortom all hjälp som det rena, rationella 2000-talet kan erbjuda i form av kommittéer och utskottssammanträden.

Se i stället byggnaden som ett museum som har stått i lågor. Tänk på altartavlor, statyer, konsthantverk, orgelmusik, Bach, så kanske det känns lättare. Tänk att det är Louvren som brunnit.

För det kan väl inte vara så att statyerna i Notre-Dame har ett devalverat värde just för att de står i ett heligt rum? Att de är liksom besudlade, att orgeln skorrar falskt av de troendes jolmiga gråt, av deras spring med rökelse och vigvatten?

De kristna, som nu kring påskan har drabbats av två verkliga tragedier, är ju ålagda att inte vredgas och hämnas utan att i stället be för sina förföljare. Men inget i trons teori eller praktik torde förhindra dem att försöka återskapa de miljöer och rum som är viktigast för dem.

Så ursäkta och förlåt, men de mesta pengarna till Notre-Dame kommer ju från privata donatorer. Är det verkligen nödvändigt att gnälla på att de använder sin rikedom för att återskapa något som inte bara är viktigt för dem utan för Frankrikes andliga och kulturella själ?

Är det, ursäkta och förlåt, tillåtet för de troende att också äska en smula för att bygga upp de söndersprängda kyrkorna i Sri Lanka trots

att det råder fullt krig i Jemen och arbetslöshet i Venezuela? Får de kristnas muslimska systrar och bröder moraliskt tillstånd att, för egna pengar givetvis, ursäkta och förlåt, spackla igen kulhålen i moskén i Christchurch?

Ursäkta och förlåt, kanske församlingarna på Sri Lanka upprepar, vi råkade dessutom blöda lite på väggarna när de sprängde oss i luften, så är det okej om vi efterfrågar 100 000 extra för tvätträkningen? Om inte ni fackföreningar, kolumnister, debattörer och rörelsen Gula västarna har något emot det förstås.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se "

" Europas två linjer i huggsexan

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Så Frankrikes liberale president Emmanuel Macron stöttar krigsherren i östra Libyen, Khalifa Hifter. Italiens populistregering står däremot bakom det FN-stödda styret i Tripoli i väster. Skillnaden har inget med ideologiska utgångspunkter att göra, utan med vad som uppfattas som eviga nationella intressen i Frankrike respektive Italien. Inhemska maktskiften har egentligen inte påverkat inriktningen.

Paris har en del oljepengar att passa på Hifters domäner, och är angeläget att skydda sin gamla sfär i norra och västra Afrika. Som en bieffekt ska terrorismen bli ett mindre hot på hemmaplan. Rom, den gamla kolonialherren i Libyen, har som främsta mål att stoppa flyktingströmmen till italienska kuster.

I båda dessa världsbilder har EU:s ”gemensamma” utrikespolitik inget att skaffa. Och i båda spelar demokratiska hänsynstaganden en underordnad roll. Auktoritära ledare har sina fördelar, medan de folkliga revolterna under arabiska våren mest ställde till problem. För tydlighetens skull ska sägas att libyerna uppenbarligen bara är alltför kapabla att ha ihjäl varandra på egen hand. Hifters pågående offensiv mot Tripoli är ett nytt slags kapitel i inbördeskriget, men hundratals miliser slåss varje dag i skiftande oheliga allianser. Att de får benäget bistånd utifrån är dock ett faktum. Italien utrustar dem som hjälper till att stoppa migranter, utan att fråga om synen på mänskliga rättigheter. På Hifters sida finns förutom Frankrike de brutala diktaturena i både Saudiarabien och Egypten. USA har officiellt backat upp FN och Tripoli, men president Trump har nyligen kommit ut som supporter till Hifter.

Allt påstås ske i stabilitetens namn. Men inte verkar de senaste decenniernas ”starka” tyranner i Mellanöstern ha haft någon dämpande verkan, vare sig på fattigdom eller islamistisk extremism.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Macron öppnar för fler folkomröstningar

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Frankrikes hårt pressade president Emmanuel Macron öppnar för fler folkomröstningar, vill sänka skatterna för den arbetande medelklassen, satsa mer på skolan och trycka ut mer av demokratisk makt och ansvar till regionerna.– Jag har lyssnat och förstått er ilska och oro, sa han när han talade till det franska folket under torsdagskvällen.

I går kom de – några av Emmanuel Macrons svar på de brännande frågor som väckts sedan de så kallade gula västarna inledde sina delvis våldsamma protester för fem månader sedan.

Talet han höll var också hans respons på de synpunkter som tiotusentals fransmän framfört under det nationella rådslaget – Le Grand Débat National – som hållits runt om i Frankrike sedan i mitten av januari.

– Jag har lärt mig oerhört mycket om de livsvillkor som många av er lever under, jag vet att vår demokrati står på spel. Jag vet också att när man accepterar att ta makten, måste man också ta den ilska och frustration som kommer med den, sa han efter att ha presenterat en rad, flera av dem redan kända förslag på åtgärder:

Fransmännen måste arbeta flera timmar, den arbetande medelklassen ska få märkbara skattesänkningar om minst fem miljarder euro, de lägsta pensionerna ska följa konsumentprisindex och den franska statsapparaten måste effektiviseras och decentraliseras – både för att den demokratiska makten och ansvaret ska komma närmare medborgarna, men också för att det ska bli enklare att ta del av den samhällsservice man har rätt till.

– Vi är redan på rätt väg. De ekonomiska reformer vi genomfört har börjat ge resultat, hävdade Emmanuel Macron och underströk att ordning och reda måste gälla, och att han inte har för avsikt att återinföra förmögenhetsskatten, ett krav som har skallat framför allt från de gula västarna.

Macron vidgick att den politik som förts till viss del varit allt för teknokratisk och utan hjärta – något han har för avsikt att ändra på genom att göra medborgarna mer delaktiga. Han lovade bland annat att förenkla för så väl nationella som lokala folkomröstningar på medborgarnas initiativ. Han garanterade också att inga skolor eller sjukhus ska stängas under de två år som återstår av hans mandatperiod. För att verkligen komma till rätta med det som uppfattas som sociala klyftor är Macrons svar att satsa mycket mer på tidiga insatser för barn som föds under mindre gynnsamma förhållande och att satsa på skolan. Max 24 elever i varje klass var ett löfte och han vill också lyfta lärarnas status.

En av de 300 journalister som bevakade det livesända talet undrade avslutningsvis om Macron har för avsikt att ställa upp i presidentvalet 2022?

– I dagsläget struntar jag fullkomligt i nästa val. Mitt mål är att verkligen lyckas under den mandatperiod som pågår. För att lyckas är jag beredd att ta de risker som krävs, svarade Emmanuel Macron. Kritiken mot Macron lät inte vänta på sig.

– Hans tal snarare underblåste den politiska krisen, sa till exempel Jean-Luc Mélanchon från vänsterpartiet La France insoumise.

Ulrika By
ulrika.by@dn.se "

" Notre-Dame-brand spred blydamm

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Frankrike.Boende i närheten av den eldhärjade katedralen Notre-Dame i Paris uppmanas att torka ytorna i sina hem med våtservetter.

Prover har visat att branden den 15 april släppte ut blypartiklar, som lagt sig som damm i närheten. Tidigare varnade en miljörelse för att 300 ton bly från taket och den kollapsade spiran kan ha smält. Men hotet är begränsat, enligt polisen, då blyförgiftning vanligtvis är något som sker efter årtal av exponering.

TT-AFP #

" Spänd första maj – många gripna

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Det franska första maj-firandet har varit oroligt. I centrala Paris var det spänt på eftermiddagen när grupper av svartklädda marscherade genom vanliga demonstrationståg. Polisen avfyrade tårgas mot maskerade demonstranter.

Polisen i Frankrike genomsökte under onsdagen fordon och visiterade personer på jakt efter möjliga farliga föremål. Över 12 000 personer hade vid 15-tiden kroppsvisiterats i "preventivt syfte". Mer än 7 000 poliser hade stationerats ut i Paris.

Inrikesminister Christophe Castaner hade varnat för att "radikala aktivister" och representanter för proteströrelsen gula västarna kunde komma att infiltrera de vanliga förstamajtågen.

Runt 200 personer hade sent på eftermiddagen gripits i den franska huvudstaden, enligt Le Figaro.

En grupp svartklädda "black block"-demonstranter marscherade rakt igenom en vanlig förstamajdemonstration i centrala Paris, vilket applåderades av somliga medan andra ropade åt dem att gå därifrån, rapporterar France 24.

I utkanten av stadsdelen Montparnasse på vänstra stranden samlades tusentals demonstranter. Vid restaurangen La Rotonde var det oroligt vid 13-tiden. Glaskross och smällar från tårgasgranater kunde höras. La Rotonde har visst symbolvärde eftersom det var här Emmanuel Macron firade att han kvalificerat sig till andra omgången av presidentvalet 2017.

Det stora fackliga tåget med omkring 40 000 deltagare avgick från Montparnasse klockan 14.30 mot Place d'Italie längre söderut. 580 butiker och näringsställen längs marschvägen hade beordrats av myndigheterna att hålla stängt under eftermiddagen.

Polisen har förbjudit demonstrationer på vissa centrala platser i huvudstaden, bland annat Champs-Élysées, Notre-Dame och Élyséepalatset.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Het debatt i Frankrike om katedralens återuppbyggnad

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Återuppbyggnaden av Notre-Dame har satt i gång en hätsk debatt i Frankrike. Utmaningen att rita en ny spira har redan antagits av den flamländske konstnären Wim Delvoye.

Orsaken till branden i Notre-Dame har fått konspirationsteorierna att frodas, samtidigt som det flyter in donationer av både pengar och material till återuppbyggnaden. Likaså synpunkter på hur den ska gå till, där den mest otippade hjälpen hittills erbjuds av datorspelet "Assassin's creed: unity". Enligt Artnet news ägnade dess skapare över ett år åt en detaljerad, digital modell av det franska nationalmonumentet.

En av de hetaste frågorna är hur lång tid restaureringen, ihop med byggandet av en ny spira och takkonstruktion, ska ta. President Macrons utspel om fem år är en omöjlighet, anser många kulturarvsexperter, och tippar minst ett decennium, kanske två. Enbart tekniska undersökningar och en utförlig plan för restaureringen kan ta flera år.

Notre-Dames mäktiga gotiska stenvall har hittills bedömts som katedralens räddning från total destruktion men det återstår att se hur stabila de verkligen är efter flera timmars brandinferno.

"Kalksten kan förlora omkring 75 procent av sin styrka när den utsätts för hetta över 600 grader", säger konserveringsexperten George Wheeler till Artnews paper.

Farligt för stenen är även "chocken" orsakad av den hastiga nedkylningen med vatten, som dessutom har trängt in i uråldrigt murbruk, med stor risk för mögelangrepp.

Katedralens berömda rosettfönster förefaller intakta men kan ha fått mikrosprickor och skador i blyinfattningen. Miljöorganisationer har parallellt varnat för att det kollapsade taket, som sägs ha innehållit 300 ton bly, kan ha förgiftat den nuvarande byggarbetsplatsen.

Totalförstörda är helt säkert takstolarna i ek, tillverkade av 1 300 träd från medeltida urskogar. Men löften om nya ekar har inkommit från både ett försäkringsbolag med skog i Normandie och medlemmar i Historic house association i Storbritannien, som har erfarenhet från branden 1984 i York Minster, som är den största gotiska katedralen i norra Europa.

Svekdebatten i Frankrike är som hätskast mellan traditionalister, som förespråkar ursprungliga material och exakta kopior, och dem som håller på moderna lösningar "anpassad till nutida teknik och tolkningar".

Så uttrycker sig den flamländske konstnären Wim Delvoye, som var först ut med att meddela sin deltagan i tävlingen om en ny spira, utlyst av Frankrikes premiärminister Edouard Philippe.

Utmaningen passar Delvoye perfekt, uppväxt nära den gotiska katedralen Sint Baafs i Gent. På hans hemsida finns prov på både torn och kapell, betongblandare och sopbilar – allt i en sirligt vacker, gotisk stil.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se "

" Notre-Dames utseende fråga för franska folket

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Frankrike. Den franska befolkningen kommer att få säga sitt om hur den återuppbyggda katedralen Notre-Dame ska se ut.

Drygt två veckor efter branden i byggnaden i Paris säger Frankrikes kulturminister, Franck Riester, till tv-kanalen LCI att ett beslut om de slutgiltiga byggplanerna kommer att föregås av en offentlig debatt.

TT-AFP "

" Normandie – en historisk skattkammare

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Nu förbereder sig kustprovinsen på en turistanstormning utan like. I sommar invaderas stränderna än en gång vid 75 års-jubileet av Dagen D. Följ med på en historisk rundtur bland bunkrar, sanddyner och vikingaborgar.

Det må låta som en kliché, men få platser tar dig lika snabbt tillbaka till andra världskriget som Normandie i Frankrike. Här har tiden stått stilla. Byar, städer och stränder dröjer sig envist kvar i historien – och lever bokstavligen på den.

Det förflutna märks överallt. En barnfamilj poserar för ett fotografi vid en av de sedan länge pensionerade stridsvagnar som nu utgör några av traktens många stationära museiföremål. Kanske har familjens tonåring rentav klättrat upp på kanontornet, trots pappans förmaningar.

I Sainte-Mère-Église riktas mobilkamerorna upp mot statyn av John Steele, fallskärmsjägaren som fastnade och blev hängande från kyrktornet och bara kunde se på medan striden pågick under honom. På Facebook – med sorgsna kommentarer om krigets vansinne – hamnar bilder som har tagits i flyktiga ögonblick ut från bilfönster över enorma krigskyrkogårdar där ofattbart många rader av vita kors vittnar om tusentals döda och det ohyggliga.

Under några ytterst dramatiska sommarveckor var Normandie epicentrum för ett fruktansvärt slag, en av de avgörande striderna under andra världskriget.

Den 6 juni 1944 landsteg de allierade i världshistoriens största invasion från havet.

Många av de besökare som i dag vandrar längs de saltstänkta och långa sandstränderna med blicken riktad mot havet, precis som de tyska soldaterna 1944, har kommit för att uppleva minnet av den historiska landstigningen. Och visst går det – med bara en ytterst liten gnutta fantasi – att tänka sig hur det såg ut den där dagen, då tusentals fartyg skymde horisonten och stridsflygplan vrålande svepte in över kusten.

På Omaha Beach – den långa krökta stranden med de branta klipporna där landstigningen höll på att sluta i katastrof – sicksackar besökare mellan minnesmärkena. Den som vänder blicken uppåt, mot de gräsbevuxna sluttningarna ovanför stranden och de bunkerruiner som finns kvar, kan försöka föreställa sig de amerikanska soldaternas skräck inför den mötande elden från tyska kulsprutenästen.

I närheten finns ett myller av utmärkta krigsmuseer. Det svåra är att välja, men det finns något för alla, beroende på vad man är intresserad av. Här är ett axplock, men ingalunda allt som Normandie har att erbjuda.

Jättelika Overlord Museum, i närheten av Omaha Beach, är en bra utgångspunkt för vidare utfärder. Du hittar stridsvagnar,

amfibiefarkoster, vapen och personliga ägodelar som tillhörde soldaterna som stred i Normandie.

Vid den landstigningszon som fick kodnamnet Utah Beach finns ett museum som byggts direkt på stranden. Här kan du se en riktig raritet, ett bombplan av typen Martin B26 Marauder, bara ett av sex exemplar som finns kvar av de 5 288 som byggdes.

I centret visas också ”Victory in the sand”, en film som har vunnit priser och beskriver de amerikanska soldaternas krig i kustprovinsen. Utställningsmaterialet fokuserar på att ge en bättre bild av de val som allierade befälhavare och vanliga soldater ställdes inför – och varför invasionen blev så framgångsrik.

Mémorial de Caen passar kanske inte alla, men är det av traktens museer som erbjuder den bästa överblicken av krigsåren 1939–1945 i sin helhet. Dagen D ingår bara som en del av utställningsmaterialet och missas lätt av den som har för bråttom förbi montrar och informationsskyltar.

Ett av de allra bästa museerna är utan tvekan Memorial Pegasus, lättillgängligt i närheten av Caen. Här belyser man invasionens allra första attack, en nattlig luftlandsättning i vilken de allierade erövrade en ytterst viktig bro. Platsen blev världsberömd i och med filmen ”Den längsta dagen”, som hade premiär 1961.

Den ursprungliga bron byttes 1994 ut mot en ny. Den gamla Pegasusbron – möjligtvis det största fysiska utställningsföremålet i hela Normandie, komplett med kulhål och märken efter granatexplosioner – dominerar den intilliggande parken.

Juno Beach Centre fokuserar – möjligtvis litet oväntat – på de kanadensiska soldaternas roll under Dagen D. Utställningen kom till stånd tack vare kanadensiska volontärer.

En annan udda pärla – okänd för många – är Musée du Mur de l’Atlantique, som finns inrymt i ett sex våningar högt torn i mitten av ett bostadsområde i hamnstaden Ouistreham.

1944 var den enorma betongkonstruktionen en del av Atlantvallen, nazisternas försvarsmur med omkring 15 000 bunkrar som skulle skydda det ockuperade Europa. Från denna observationspunkt, som även var högkvarter för det lokala tyska flygvärnet, dirigerades tyskt artilleri under slaget.

Den märkliga byggnaden – som fransmännen kallar för ”Le Grand Bunker” – restaurerades 1987 och ger i dag besökare en utmärkt inblick i soldatlivet bakom de tjocka bunkermurarna.

En varning bör dock utfärdas till den som lider av klaustrofobi.

Rummen är små och mörka. Ett besök till Musée du Mur de l’Atlantique innebär också mycket springande i smala och branta trappor eftersom byggnaden saknar hiss. Belöningen för den som tar sig hela vägen upp är dock god. Från taket har du en fantastisk utsikt ut över Ouistreham och Sword Beach.

Utanför finns en rad farkoster som kan inspekteras utan att du behöver köpa inträdesbiljett. Det största dragplåstret är sannolikt en landstigningsfarkost som användes under inspelningen av den brutala inledningsscenen i Steven Spielberg-filmen ”Rädda menige Ryan” (1998) med bland andra Tom Hanks och Matt Damon.

Bortom stränder och museer finns mer stillsamma platser.

En hel del, särskilt amerikaner, kommer för att besöka de tysta kyrkogårdar där tusentals soldater fick sin sista vila. Kanske är de här för att hedra en morfar eller farfar som stupade under slaget.

Begravningsplatserna är dock ett undantag. För om du är på jakt efter stillhet och tystnad är Normandie sannolikt inget för dig. Bakom varje minnesmärke lurar en grupp turister. I år lär det bli extra trångt när Dagen D fyller 75 och uppmärksammas under stora delar av sommaren med militärparader, konserter, flyguppvisningar och återskapandet av historiska händelser.

Sannolikt blir evenemanget någonting alldeles extra. En av de mer spektakulära punkterna på programmet är en äkta luftlandsättning. I en

repris av den där juninatten 1944 kommer 250 modiga kvinnor och män att starta från flygfält i England och hoppa fallskärm över de historiska landningszonerna i Normandie.

Men det historiska Normandie är inte bara världskrig. Att trakten nästan är synonym med invasioner har att göra med andra berömda händelser som inträffade långt tidigare.

På 800-talet hemsöktes Nordfrankrike av plundrande vikingar.

Hövdingen Rollo och hans krigare var ett ständigt gissel tills de bytte sida och tog emot Normandie som län. De blev vasaller under den franske kungen och lovade att skydda provinsen.

Det var dessa nordmän som gav trakten dess namn, Normandie.

En ättling till Rollo, Vilhelm Erövraren (eller Vilhelm Oäktingen), blev till och med kung i England efter att segrat vid Hastings 1066.

Den gången genomfördes invasionen i omvänd riktning, från Normandie till England.

Arvet efter normanderna syns överallt i Normandie. Här finns flera vackra katedraler – som den i Rouen som är motiv på några av den impressionistiske konstnären Claude Monets tavlor – och mäktiga medeltidsborgar med tjocka och höga murar som byggdes av ättlingar till vikingarna.

Besökare bör inte missa det pittoreska och charmiga fiskefästet Honfleur eller Château Guillaume le Conquérant, slottet där Vilhelm Erövraren föddes.

Men häftigast av allt – den klarast lysande stjärnan av Normandies alla sevärdheter – är utan tvekan det majestätiska Mont St-Michel, klosterborgen som ser ut att vara som hämtat ur en fantasyroman av J R R Tolkien eller George R R Martin.

Klostret och de omkringliggande byggnaderna ligger på ett litet berg på en halvö som omges av Atlantens vatten, ofantliga mängder lera och böljande sanddyner. Tidvattnet förvandlar regelbundet platsen till en ö.

Mont St-Michel är upptaget på Unescos världsarvslista och är ett av Frankrikes allra populäraste turistmål. Ännu för 15 år sedan var det tillåtet att köra ända fram till klostermuren. I dag är besökarna alldeles för många. Bilburna gäster är hänvisade till den jättelika parkeringsplatsen två kilometer från klostret. Därifrån går bussar ut till ön.

I öster bjuder det normandiska kustlandskapet på dramatiska klippstränder, i väster på de långa sanddynor som valdes ut för invasionen den 6 juni 1944. Att blanda historiska rundturer på ett av Europas mest berömda slagfält med några lata dagar i solen på stranden är inte lika märkligt som det låter. Tvärtom, det är faktiskt ganska behagligt, även om det aldrig blir lika varmt i vattnet som i till exempel Medelhavet.

Avsluta gärna dagen med att äta skaldjur vid en kajservering medan en eldröd sol långsamt går ner i havet i väster.

För den som har tillgång till bil rekommenderas utflykter bortom kusten. Att köra runt i den lantliga idyllen, bland vackra slott och ståtliga herrgårdar, utgör en stillsam kontrast till myllret på stränderna och vid Mont St-Michel.

Småvägarna tar dig förbi frodiga ängar och bördiga jordbruksmarker i en trakt som är berömd för sina många utsökta ostar. Och varför inte besöka någon av de många gårdar som tillverkar calvados eller Normandies cider, som är lika torr som den är utsökt och frisk? Turisterna lär bli extra många just i år. Att hitta ett ledigt rum blir sannolikt en utmaning om du är sent ute.

Men för den som vill vara med om någonting alldeles extra – och återuppleva valda av delar den historiska landstigningen – torde det vara mödan värt.

Pegasusbron. REX

Ett besök i Camembert är ett måste för ostälskaren.

Skaldjur är en normandisk specialitet.

Marcus Wallén "

"Se & göra

1 Vandra på landstigningsstränderna: Gold, Sword, Juno, Utah & Omaha

Vad vore ett besök i Normandie utan minst ett besök till någon av de historiska landstigningsstränderna?

2 "Sagan om ringen"-feeling: Mont St-Michel

Klosterborgen är som hämtad ur "Sagan om ringen". Det finns mycket att se på plats så räkna med en heldag.

Le Mont-Saint-Michel

www.ot-montsaintmichel.com

3 Bron där det började: Memorial Pegasus

Slaget om Normandie började vid Pegasus-bron. Ett utmärkt museum finns cirka 100 meter från kanalen.

Pont de Ranville, Ranville

musee.memorial-pegasus.com/en

4 Le Grand Bunker: Musée du Mur de l'Atlantique

Från det massiva och höga betongtornet dirigerades det tyska artilleriet. Utsikten från taket är fantastisk.

Avenue du 6 Juin, Ouistreham

www.museegrandbunker.com

5 En eftermiddag i konstnärens trädgård: Monets trädgård

För den som älskar impressionistisk konst rekommenderas ett besök i konstnären Claude Monets berömda trädgård i Giverny.

84 rue Claude Monet, Giverny

fondation-monet.com

Äta & dricka

6 Frossa i skaldjur i Dieppe: Comptoir à Huîtres

Med sin långa kustlinje är Normandie ett paradiset för skaldjursälskare.

Missa inte fisk- och skaldjursgrytan marmite dieppoise. Ett bra ställe att äta på är till exempel restaurangen Comptoir à Huîtres i Dieppe.

12 Cours de Dakar, Dieppe

7 Komage i Caen: Café Mancel

Den modige provar komage, tripes à la mode de Caen, som kokats länge med örter och grönsaker i calvados och cider. De bofasta anser att den smakar allra bäst på hösten när äpplena fått mogna. Enligt legenden var den Vilhelm Erövrarens favoritmat. Café Mancel har rätten som sin specialitet.

Musée des Beaux-Arts Le Château, Caen

www.cafemancel.com/en

8 Krämig njutning: Camembert

Normandie är smörets, gräddens och framför allt de krämiga ostarnas land. En mjuk vitmögelost är den mest berömda. Orten Camembert har kallats för ”den största minsta lilla byn i Frankrike”, och det är här som osten med samma namn har sitt ursprung.

Shopping & nöjen

9 Golf, segling och film: Deauville

Deauville har varit en av Frankrikes ledande badorter sedan 1800-talet.

Hit kommer människor även för att spela golf, se prestigefyllda seglingstävlingar eller gå på filmfestival.

10 Marknad med lokala läckerheter: Bayeux

Vart än du kommer i landet älskar fransmännen sina egna lokala produkter. Bayeux är inget undantag. På lördagar mellan 07.30 och 14.00 förvandlas den stora parkeringen i staden till marknadsplats.

Place Saint Patrice, Bayeux

www.bayeux.fr/fr/vivre-bayeux/marches-hebdomadaires

11 För de yngre: Parc du Bocasse

Bara 20 minuter med bil från Rouen och Dieppe finns Parc du Bocasse, Normandies äldsta nöjespark.

226 Route de Clères, Le Bocasse

www.parcduboresse.fr/en

Bo bra

12 Centralt med utsikt över hamnen: Hotel Chantereyne

Om du vill bo hyfsat centralt i Cherbourg-Octeville, nära den stora hamnen, ligger Hotel Chantereyne bra till och är relativt prisvärt. Från 650 kronor/natt.

Port de Plaisance, Cherbourg en Cotentin

www.hotelchantereyne.com

13 På B&B med hund: Ferme De La Tourelle

Djurvänlig herrgårds-B&B i lantlig miljö ett par kilometer från landstigningsstränderna. Dubbelrum från 750 kronor/natt.

1 route des Tourelles, Hameau de Fontenailles, Longues sur Mer

www.fermedelatourelle.wixsite.com/tourelle

Resfakta.

Res hit: Tåg Stockholm-Caen, cirka 4 byten. Flyg från Stockholm till Paris och därifrån hyrbil, buss eller tåg. Tåg från Paris till Caen tar två till tre timmar.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm-Paris cirka 526 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Bästa tiden: Högsäsongen varar ungefär från maj till mitten av oktober.

Men chansen att pricka in ljuvliga vår- och höstdagar med mildt och behagligt väder är relativt stor. Om du inte bryr dig om 75-årsfirandet kan höst och vår vara att föredra, då färre reser hit. Bara i de allra minsta byarna stänger hotell och restauranger under lågsäsongen.

Tidsskillnad: Ingen.

Språk: Franska.

Valuta: Euro.

Prisnivå: Finns alternativ för alla plånböcker, men detta är inte ett av de billigare turistområdena i Frankrike.

Ta dig runt: Hyrbil är snudd på ett måste i Normandie, då sevärdheterna är så utspridda.

Bra att veta: Det går alldeles utmärkt att ta sig fram med hjälp av engelska i Normandie.

Läs mer: en.normandie-tourisme.fr/normandy-tourism-1-2.html.

Böcker: Anthony Beevors "D-dagen" och Cornelius Ryans "Den längsta dagen".

Fakta. Fem andra historiska resmål i Frankrike

Carcassonne

Det är inte bara Mont St-Michel i Normandie som för tankarna till "Sagan om ringen". Cité de Carcassonne i Languedoc i Sydfrankrike är en restaurerad medeltida stad med mäktiga dubbla ringmurar.

Carnac

En bit söder om Normandie ligger Carnac – Frankrikes eget Stonehenge med rader av omkring 3 000 uppställda stenar, sådana som i seriealbumen om Asterix och Obelix kallas för bautastenar. Detta komplex uppfördes under neolitisk tid, någon gång mellan 4500 och 2500 f Kr.

Narbonne

För 2 000 år sedan var det tidiga romarrikets stora koloni Colonia Narbo Martius den största staden i Europa väster om Rom och huvudort i det romerska Gallien. Nedgången för Narbonne kom på medeltiden, när floderna bytte lopp och hamninloppet slammade igen. Men det går fortfarande att hitta många spår av antikens romare.

Bordeaux

Adliga äktenskap kan få oanade konsekvenser. Äktenskapet mellan Eleonora av Akvitanien och greve Henrik av Anjou (som då blev engelsk kung) ledde till att Bordeaux hamnade under engelskt styre och regerades av bland annat Svarte prinsen, Edvard, under hundraårskriget. Det engelska styret gav Bordeauxvinerna en extra skjuts – engelsmännen fick nämligen smak för produkten. Här görs

fortfarande det som många anser är Frankrikes – och hela världens – bästa viner.

Katakomberna under Paris

20 meter under gatunivå i Frankrikes huvudstad Paris löper ett myller av tunnlar. Labyrinten har sitt ursprung i de gruvor och de stenbrott som försåg staden med sten. I underjordiska gravkammare vilar också miljoner Parisbor. "

" Boken som förklarar vreden i Paris

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Geografen Christophe Guilluy anses ha förutspått Gula västarnas uppror i Frankrike. Den franska eliten i Paris har lyft ekonomiskt, många i förorterna har tappat hoppet om ett bättre liv. Leonidas Aretakis läser hans studie om ett delat land.

Christophe Guilluy "Twilight of the elites" Yale university press, 184 sidor

"En miljard till Notre-Dame; ingenting för Les Misérables."

De senaste veckorna har Gula västarnas slagord skrivit sig själva. Miljardärerna har klättrat på varandra för att bidra till katedralens återuppbyggnad, och många undrar varför samma beredskap inte finns att rycka in för landets fattiga. Men åt de fattiga har man, som Édouard Louis skriver i den aktuella "Vem dödade min far", inte ens råd med mediciner.

Problemet är delvis optiskt. Notre-Dames spira syntes från hela Paris, medan de fattiga sedan länge trängts ut till betongväven som omger staden. Inte underligt i så fall att Christophe Guilluy, den forskare som anses ha förutspått Gula västarna, är just geograf. I ett par decennier har han studerat klassklyftornas rumsliga utbredning.

Nu finns hans uppgörelse även på engelska: "Twilight of the elites". Där frågar han sig hur den rikaste procenten lyckats vinna parlamentariskt gehör för alla skattesänkningar och privatiseringar som föranlett denna "elitens gryning". Svaret finner han i en privilegierad samling medlöpare i den övre medelklassen som även de fått värma kinderna i morgonsolen.

Hans ilska är helig mot dessa *bobos*, "borgerliga bohemer", som säger sig älska mångkultur men sätter barnen i vit privatskola. Som veckar pannan över segregering men omvandlar sina hyresrätter till bostadsrätter. Som älskar rosten och ruffet i tidigare arbetarkvarter, så länge "stöket" inte bor kvar.

Denna kulturella kritik leder delvis tankarna till sociologen Pierre Bourdieu. På 1970-talet visade han hur den franska borgarklassens finkulturella intressen också fick den att verka mer civiliserad, och därmed också mer förtjänt av sin rikedom.

Analysen var inte omedelbart överförbar till Sverige, där klass- och utbildningsklyftorna var mindre, och svensk borgerlighet därmed inte lika bildad.

I dag är situationen en annan. Enligt OECD, en högst marknadsvänlig institution, har skolvalet inte bara försatt den svenska skolan i fritt fall resultatmässigt, utan även förvandlat den till en motor för ojämlikhet. ("Economic Surveys: Sweden", mars 2019.) Och tidskriften Arkitektur visar i sitt lyxnummer (2/2019) hur Stockholm förtätas endast med de rika i åtanke, medan stadskärnans städare och kökspersonal tvingas pendla allt längre.

Vi tänker oss ofta denna geografiska slitning som en mellan stad och land, men begreppen riskerar leda fel då Frankrike (80 procent) och Sverige (87 procent) är nästan helt urbaniserade.

Christophe Guilluy pratar därför om *metropolisering*, om koncentrationen av högre utbildning, kvalificerade yrken och fungerande infrastruktur till storstäderna. Där koncentreras även makten, och borgmästare rundar därför allt oftare staten och samarbetar kring frågor som klimathotet. Enligt Guilluy kan vi vara på väg mot medeltidens stadsstater igen.

Den periferi som han bland annat ägnat "La France périphérique" från 2014 består alltså av stadsmiljöer utan möjligheter och inte av landsbygd. Det senare begreppet ser han som ett ideologiskt verktyg,

som förvandlar geografiska klassklyftor till en konflikt mellan öppna städer och bakåtsträvande bonnhålor. (Som exempelvis Londons borgmästare Sadiq Khan förklarade Brexit.)

När marginalen nu väljer in i de franska metropolerna med sina - lysande västar, så har Emmanuel Macron blivit en perfekt representant för sådan progressiv elitism.

De ekonomiska orättvisor som Christophe Guilluy beskriver är nu verklighet även i Sverige. Som Kristina Lindquist påpekade på dessa sidor (16/4) så är skillnaden i livslängd mellan högutbildade i Danderyd och lågutbildade i Vårby gård 18 år. Klassamhället dräper, vilket vore omöjligt utan en ideologi som säger att det är rättvist så. Men som alla sanna profeter bygger Guilluy ofta sina förutsägelser på vaghet, och sin tröst på konspirationer. Som huvudfiende utnämner han ”globaliseringen”, nittiotalsdoftande nog definierad som öppen kapitalism, trots att vår tids globalisering leds av auktoritära snarare än liberala ledare.

Och hans bobo-bashande är tröttsamt generaliserande. Han nämner att fotbollsplåtar gått upp i pris sedan medelklassen börjat intressera sig, vilket har trängt undan den traditionella knegarpubliken. En utmärkt observation av något som kan lösas med subventionerade biljetter, men Guilluy vill snarare freda arbetarklassens kultur – vilket är lite som om Mexiko i protest själva skulle bygga en mur mot USA. Fotbollsarenan, eller de nattklubbar som spelar arbetarmusik som house, borde snarare hyllas för att fortfarande låta grupper mötas – särskilt när skolan slutat vara en sådan plats. Resultatet blir paradoxalt nog att Guilluy, likt Sveriges hipsterismkritiker, uppmuntrar till klassmässig isolering. Hur ska då solidaritet kunna uppstå? Kanske försöker Christophe Guilluy i vänsterpopulistisk anda peka ut en motståndare för att tydliggöra politikens konfliktlinjer. Frågan är dock om det inte vore klokare att rikta in sig på den rikaste procenten.

För de sympatier för de svaga som finns hos många bobos gäller i många fall även arbetarklassen; se bara på det starka stödet för progressiv beskattning och välfärd i Silicon Valley. Som vården ser ut nu är det inte konstigt att många föredrar privata alternativ, men man kan kanske vinna över de rika för en upprustning?

Den övre medelklassen är heller inte den entydiga vinnare som Guilluy gör gällande, särskilt inte på lång sikt. Ekonomiprofessor Richard Baldwin hävdar rentav i ”The globotics upheaval” (2019) att AI snart tagit över alla yrken som utgår ifrån våra händer och hjärnor – kvar finns de som kräver ett hjärta.

Det låter nästan trösterikt. Allt fler utmaningar är gemensamma, särskilt som även planeten är på väg att brinna upp. Samma dag som Notre-Dame stod i lågor ställde Emmanuel Macron in sitt tal till Gula västarna. Kanske uppskattade han i hemlighet en eld han visste hur man släcker.

Leonidas Aretakis

leonidas.aretakis@dn.se "

"Le Pen på barrikaden mot "globalismen"

DN FREDAG 17 MAJ 2019

"Marine Le Pen mobiliserar mot "globalisterna" – ett omstritt begrepp som länge varit ett kodord i antisemitiska konspirations-teorier. Tillsammans med sin påläggskalv, 23-åriga Jordan Bardella, vill Le Pen ta makten i EU och förvandla unionen till "nationernas Europa".

Le Loc.

– Åh, han är vacker, visst är han?

Pauline Merat visar upp bilden på mobilen. Hon har just tagit en selfie tillsammans med Jordan Bardella, som står några meter bort, omgiven av ett hundratal fans.

Valmötet är över och partiledaren Marine Le Pen har lämnat lokalen. Hennes skyddsling och tillika Nationell samlings förstanamn på listan i EU-valet, Jordan Bardella, står kvar och gör grovjobbet.

– Han är ett riktigt fynd. Han talar så att man förstår, säger 64-åriga Martine Prunet.

DN banar sig fram till den 23-årige politikern mellan mobiler och armbågar, och frågar:

– Har ni några planer på att försöka samarbeta med Sverigedemokraterna i EU-parlamentet? Tänker ni bjuda in dem till er grupp på nytt? Det har ju inte gått så bra tidigare.

Bardellas leende förvandlas för ett ögonblick till en grimas.

– Det där tar vi efter valet. Nu ska vi se till att vinna den 26 maj först, svarar han och vänder sig om för att ta ännu en selfie med en sympatisör.

Nationell samling – som tidigare hette Nationella fronten – ligger just nu på omkring 25 procent i opinionsmätningarna i Frankrike, sida vid

sida med Frankrikes regeringsparti Republiken på väg (La République en Marche).

För fem år sedan gjorde Marine Le Pen ett succéval och dåvarande Nationella fronten blev största franska parti i Europaparlamentet. Nu hoppas Le Pen kunna upprepa bedriften, om än under den nya partibeteckningen Nationell samling.

Mycket är sig likt.

Men mycket har också förändrats.

Flyktingkrisen har kommit och gått. Frankrike har hållit presidentval – som Le Pen förlorat, trots att hon fick fler än 11 miljoner röster. Nationell samling har slopat kravet på ett franskt EU-utträde. I stället är planen att ta makten i EU tillsammans med andra radikala nationalistpartier som växt fram.

Till huvudmotståndare har Marine Le Pen inte oväntat utsett Emmanuel Macron. Presidenten som hon menar företräder "globalisterna".

– EU är i dag en experimentverkstad för globalismen, en teori som strävar efter en gränslös värld och som vill förvandla oss människor till nomader som irrar från ett land till ett annat, sa Marine Le Pen från scenen.

På den Europaturné som hon har varit ute på de senaste veckorna har hon upprepat budskapet.

– Valet står mellan oss nationella och globalisterna. Det handlar om synen på ekonomi, så är det, men minst lika mycket om synen på politik, sa hon i Estlands huvudstad Tallinn nyligen.

Termen "globalister" är laddad. Den används ofta som kodord för judar i antisemitiska konspirationsteorier (på samma sätt som "kosmopoliter" eller "kulturmarxister" ibland gör det). Men globalism kan även vara en akademisk term som då brukar syfta på aspekter av globaliseringen eller politiska ideologier med globala anspråk.

Tvetydigheten har gjort begreppet populärt bland radikala nationalister.

I USA har Donald Trump plockat upp det och definierat globalister som ”personer som vill världen väl, men som, ärligt talat, inte bryr sig om sitt land särskilt mycket”.

I Storbritannien har Brexitpartiets ledare Nigel Farage använt sig av uttrycket flitigt. Både han och Trump menar att det inte handlar om antisemitism. I Sverige väckte begreppet debatt så sent som nu i veckan, då Svenska Dagbladets ledarskribent Ivar Arpi skrev nedsättande om ”globalister”.

Frankrikes ledande expert på Nationell samling, Jean-Yves Camus, menar att det inte går att generalisera om begreppet, utan att det måste sättas in i ett sammanhang.

– Att ta ställning mot globaliseringen är inte per definition antisemitiskt. Men vi har sett hur Viktor Orbán i Ungern använt ordet globalist för att beskriva George Soros, med klara antisemitiska undertoner. Problemet är att när Marine Le Pen använder det här begreppet är hon också troligen väl medveten om att det tilltalar personer som tror på konspirationsteorier om en hemlig världsregering, som ofta är antisemitiska, säger Jean-Yves Camus. Han tror att Le Pen valt denna strategi för att försöka komma åt Macron.

– Efter Gula västarnas protester försöker hon ständigt utmåla Macron som de rikas president, och detta är ett sätt, säger Camus.

Sedan Marine Le Pen blev partiledare 2011 har hon satsat mycket på en normalisering av sitt parti. Fadern Jean-Marie Le Pen är numera utesluten efter att bland annat ha kallat förintelsens gaskamrar för en historisk bagatell.

Marine Le Pen har i praktiken bannlyst öppen antisemitism och gjort general de Gaulle till husgud, i bjärt kontrast till det egna partiets historia.

Denna normalisering i fransk politik innebär dock en ständig balansgång, där Le Pen försöker locka till sig nya väljare utan att för den skull gå miste om partiets traditionella väljarbas.

Då och då sker glidningar som kan tolkas som blinkningar till det gamla gardet. Som vid namnbytet: Nationell samling (Rassemblement National) är mycket likt namnet på ett pronazistiskt fascistparti som existerade under krigsåren (Rassemblement national populaire).

Le Pen behärskar denna balansakt närmast till fulländning i Frankrike. Den blir mer våghalsig när hon ger sig ut i Europa. Vid besöket i Estland i veckan ställde hon upp på en selfie med den högerextreme parlamentsledamoten Ruuben Kaalep. På bilden ses båda göra ett tecken med händerna som av fascistiska aktivister på nätforumet 4chan tolkas som ”White Power” (vit makt): tre fingrar upp och pekfinger mot tumme (”W” och ”P”).

När Le Pen pressades om saken sa hon att hon trodde att tecknet betydde ”Ok”. Rimligtvis borde hon ändå ha förstått vem hon stod bredvid: Ruuben Kaalep från partiet Ekre, som anklagats för att vara förintelseförnekare och bland annat twittrat uppskattande ord om estniska SS-veteraner.

Trots fadäser som denna håller Le Pen fast vid målet om att skapa en ny nationalistisk allians, ett ”nationernas Europa”. På lördag ska hon träffa Matteo Salvini, Legas partiledare och Italiens inrikesminister, vid ett stort valmöte i Milano.

– Frågan är hur länge det håller. Jag är inte alls säker på att det blir en gemensam grupp. Det är så olika partier, och så olika geopolitiska intressen. Dessutom finns en rivalitet mellan Le Pen och Salvini som blir alltmer uppenbar, säger han.

Marine Le Pen var tidigare den naturliga ledaren för den europeiska extremhögern. Salvinis position som inrikesminister i Italien gör att han kan utmana henne om positionen.

– Men de har inte samma agenda. Salvini vill bygga en så stor och bred allians som möjligt, helst tillsammans med Ungerns Viktor Orbán och Polens Jaroslaw Kaczynski – en bred nationalistisk, invandringsfientlig och värdekonserverad rörelse. Marine Le Pen är i första hand intresserad av en traditionell högerextrem allians, säger Camus.

Synen på Ryssland är central i sammanhanget, eftersom bland andra Jaroslaw Kaczynski ser med stor skepsis på Le Pens vänskapliga relation till Vladimir Putin.

I Sverige har Sverigedemokraterna hållit Le Pen på armlängds avstånd, bland annat av det skälet. SD ser tills vidare ut att stanna i den konservativa gruppen ECR.

Att samla partier till en stor grupp för högerextrema och högerpopulistiska partier i Europaparlamentet lär bli lättare sagt än gjort för den unge Jordan Bardella. Men 23-åringen har flera saker som talar för honom.

Dels tillhör han inte klanen Le Pen, vilket minskar laddningen kring honom som person.

Dels är han son till italienska invandrare, och har beskrivit Matteo Salvini som sin förebild – något som kan underlätta samarbetet med Lega.

Lyckas han slå mynt av Gula västarnas uppror och nå ut till till arbetarklass och lägre medelklass kan han också få ett starkt mandat i Bryssel.

– Miljöpolitik ska inte handla om att höja bensinskatten för vanliga fransmän som behöver bilen för att ta sig till jobbet. Den ska handla om att producera och konsumera så mycket som möjligt lokalt. Låt mig ge ett exempel: Tänk er om all vår skolmat var lokalt producerad, sa Bardella nyligen.

– Det är det vi menar med lokalism, lade han till.

Hur ser då denna ”lokalism” ut i vardagen? Vi åker till den lilla staden Le Luc i Provence. Arbetslösheten i denna stad med 10 500 invånare är nästan dubbelt så hög som riksgenomsnittet. I förra valet vann Nationell samlings borgmästarkandidat Pascal Verrelle här.

Han framställer gärna åren som gått sedan dess som en framgångssaga. Men när Jordan Bardella besöker staden handlar allt om en flyktingförläggning med 30 asylsökande som grundades 2018.

– Ingen hade informerat borgmästaren eller frågat lokalbefolkningen om de vill ha den här förläggningen. Vi tar avstånd från den anarkistiska flyktingpolitiken, säger Bardella aggressivt och pekar mot byggnaden.

Ett dygn senare, när vi anländer, är stämningen spänd.

– Nationell samling skyller alltid på migranterna, de drar alltid ut i strid mot judar och muslimer. Att de skulle husera hemlösa där inne om flyktingarna inte vore här, det tror jag inte en sekund på, säger Rogere Gomez, som bor granne med förläggningen.

Flyktingarna kommer från Afghanistan, Mali, Somalia och Eritrea.

Flera av dem är omskakade av händelsen, och ingen av dem vill ha sitt namn i tidningen. Men även nyanlända som inte sökt asyl bor i huset.

En av dem är Hassan El-Hamzaoui.

– Jag tycker om Frankrike. Lugnet, människor som är artiga. Men jag förstår inte allt talet om integration. Jag arbetar gärna, jag har gärna franska vänner. Men det krävs faktiskt två för att mötas, säger han.

När vi ska skiljas åt blir Hassan El-Hamzaoui orolig.

– Har jag sagt något som kan vara farligt? Kommer det att slå tillbaka mot mig?

Borgmästaren Pascal Verrelle tar emot på sitt kontor. Det är högt i tak, och han har ett varmt leende som utstrålar gemyt och landsbygd.

Utan omsvep erkänner han att det inte blivit så stora problem med flyktingförläggningen som han befarade förra året.

– Det har fungerat rätt bra. Men det är väl bara som det ska vara. Jag förstår inte varför folk är så i extas över det.

Att han trots det ser förläggningen som ett problem beror på att Le Luc redan har svårt att integrera muslimska ungdomar, enligt Verrelle.

– En del av dem talar arabiska hemma och vissa kvinnor bär slöja, förklarar han allvarligt.

Att flyktingförläggningen finansieras av regeringen centralt och inte av kommunen, viftar han bort som irrelevant.

– Det är samma skatter. Och jag har hela tiden sagt att vi borde använda pengarna till att hjälpa våra franska hemlösa och fattiga i stället.

Men om du stänger alla flyktingförläggningar, då hamnar tusentals asylsökare på gatan. Är det ansvarsfullt?

– Ja, för då måste de ju välja: Hitta ett jobb eller åka hem. Jag har arbetat på fängelse, så jag vet att våld bemöts bäst med lugnt resonering. Men om det inte fungerar, och om de ändå väljer att stanna, då är jag beredd att ta till hårda tag, säger Pascal Verrelle.

Det budskapet är i grunden detsamma som Nationell samling alltid haft. Hårda tag och radikalt invandrings- och islamfientlig retorik. Var finns den lokalism som Jordan Bardella talade om?

Pascal Verrell blir lite ställd när han får frågan.

– Jag tror det där handlar om att vi måste visa att vi kan regera. Här har vi nästan halverat budgetunderskottet. Vi har anställt poliser och det har blivit renare på gatorna, säger han.

Någon närproducerad skolmat nämns inte. Och Gula västarna har han inte mycket till övers för.

– Rörelsen var intressant i början. Nu har det blivit en sorglig historia, en liten klubb där man sitter och pratar i fåtöljer, säger han.

Det visar sig att det finns en konflikt i Le Luc mellan borgmästaren och Gula västarna. Aktivisterna har byggt en tio meter hög kopia av Eiffeltornet nära en rondell.

Tornet lyser på kvällarna, inte helt olik förlagan i Paris, och omges av ett litet läger. Men borgmästaren vill använda marken till annat.

– Visst, Nationell samling har varit här och pratat. Men de vill antingen bara ta bilder med oss, eller komma åt marken. Så vi låter oss inte luras, säger 65-årige Alain Haydar bistert.

– För min skull får det gärna komma fler flyktingar hit. Våra demonstrationer riktar sig mot regeringen, inte mot dem, fyller hans vän Reynald i.

Inte många i lägret verkar överväga att rösta på Nationell samling. Men några kilometer bort sitter pensionärerna Christine Hennebelle och Pierre Lefevre i solskenet på sin veranda.

De har deltagit i några av Gula västarnas demonstrationer – och de tänker rösta på Nationell samling.

– Fram till Nicolas Sarkozys presidenttid (2007–2012) röstade jag alltid på den traditionella högern. Men all korruption och maktmissbruket fick mig att tröttna. Nu röstar jag på Nationell samling, för jag tycker inte att det är extremhöger längre. Bara ett vanligt högerparti, säger Christine Hennebelle.

Le Pens hopp står till att många traditionella högerväljare tänker så den 26 maj.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Fakta. Nationell samling
 Nationell samling (Rassemblement national) hette fram tills förra året Nationella fronten (Front National), och är ett högerextremt parti med rötter i 1960-talets nyfascistiska och ultranationalistiska rörelse. Partiet har präglats av grundaren Jean-Marie Le Pen, som numera är utesluten, dottern Marine Le Pen, som är partiledare, och systerdottern

Marion Maréchal-Le Pen, som sedan förra året tagit bort namnet Le Pen och har en paus från politiken.

Marine Le Pen, 50 år, är uppväxt i en familj präglad av fadern Jean-Maries politiska aktivism. När Marine Le Pen tillträdde partiledarposten 2011 inleddes ett förändringsarbete med syfte att göra partiet mer respektabelt. I presidentvalet 2017 gick hon till andra omgången, men förlorade klart mot Emmanuel Macron.

Jordan Bardella, 23 år, är förstanamn för Nationell samling i EU-valet. Han är uppväxt i Parisförten Seine-Saint-Denis med en mamma som invandrat från Italien. Blev partimedlem 2016 och valdes in i Parisregionens fullmäktige blott 20 år gammal. "

England / Storbritannien

" Världens äldsta monark firar 93 år

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Storbritannien. Storbritanniens drottning Elizabeth II firade sin 93:e födelsedag med att närvara vid den traditionella påskgudstjänsten i Windsor Castle väster om London på söndagen.

Flera ur kungafamiljen deltog vid gudstjänsten i St George's Chapel, däribland hennes barnbarn prins William och prins Harry, samt prins Williams hustru Kate. Prins Harrys hustru Meghan var dock inte på plats. Paret väntar sitt första barn de kommande veckorna. Drottning Elizabeth efterträdde sin far, kung Georg VI, 1952.

TT-Reuters "

" 1 065 gripna efter klimatprotester

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Storbritannien.

Antalet människor som gripits i samband med klimatprotesterna i London är nu över 1 000. Sammanlagt 1 065 personer har gripits och 53 misstänks för att bland annat ha hindrat trafiken.

Demonstranterna från klimatgruppen Extinction Rebellion har den senaste veckan blockerat flera platser i staden. Oxford Circus och Parliament Square kunde öppnas för trafik igen på söndagen, medan Waterloo Bridge tömdes natten till söndagen.

Polisen har uppmanat demonstranterna att flytta sig till Marble Arch, där protesterna får fortsätta. Den svenska klimataktivisterna Greta Thunberg höll på söndagen ett tal vid Marble Arch där hon uppmanade demonstranterna att aldrig ge upp sin kamp för klimatet.

TT "

" Erik de la Reguera: Därför ber extremisterna om ursäkt för mordet på Lyra McKee

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Nya IRA har tagit på sig ansvaret för dödsskjutningen av den nordirländska journalisten Lyra McKee. DN:s korrespondent Erik de la Reguera svarar på tre frågor om erkännandet.

1. Vem var Lyra McKee?

Hon var en 29-årig undersökande journalist, född och uppvuxen i Nordirland, som beskrev sig som ett av "vapenvilans barn", då hon bara var åtta år gammal när det så kallade Långfredagsavtalet skrevs under 1998.

Sent i torsdags kväll sköts hon till döds i den katolska stadsdelen Cleggan i Londonderry – eller Derry, som de flesta katoliker sedan länge kallar denna stad med omkring 100 000 invånare.

Dödsskjutningen ägde rum under kravaller och mycket tyder på att gärningsmännens avsikt var att skada eller döda nordirländsk polis. Det är också Nya IRA:s förklaring i den "uppriktiga ursäkt" som nu riktas till Lyra McKee, hennes partner, andra anhöriga och vänner.

2. Vilka är "Nya IRA"?

Det är en väpnad, underjordisk organisation som bildades 2012, efter en sammanslagning av andra väpnade extremistgrupper. Den strävar efter ett enat Irland, och respekterar inte det fredsavtal som skrevs under 1998.

Nya IRA har några hundra aktiva medlemmar, enligt polisens uppskattningar, och misstänks bland annat för att ligga bakom fyra mord och ett antal mindre bombattentat. Så sent som i januari exploderade en bilbomb utanför Londonderrys domstolsbyggnad. Ingen människa skadades då.

Det oregistrerade, radikala partiet Saoradh har pekats ut som Nya IRA:s politiska gren. Saoradh förnekar detta officiellt, men när DN träffade dess talesperson i slutet av februari lät denne mer än gärna sig bli filmad och fotograferad framför replikor av automatvapen och muralmålningar med våldsbejakande budskap. Talespersonen påstod att partiet då hade fler än 5 000 medlemmar på ön Irland.

3. Varför ber Nya IRA om ursäkt?

I första hand för att pr-skadan börjar bli ohanterlig för gruppen – även i den del av befolkningen som dessa extremister ser som sin naturliga rekryteringsbas.

Lyra McKee var respekterad i alla läger som en orädd, undersökande journalist, och mordet på henne har fördömts av alla ledande politiska aktörer i Nordirland. I den traditionellt mycket katolska, republikanska stadsdel som kallas ”Free Derry” har också en muralmålning upplåtits för texten: ”Inte i vårt namn – vila i frid, Lyra”.

Några timmar innan ”ursäkten” kom, genomförde vänner till Lyra McKee en protest vid Saoradhs kontor några kvarter därifrån. De målade röda handavtryck på partilokalens väggar, som en symbol för att partiets ledning enligt dem har ”blod på sina händer” – allt medan journalister filmade och fotograferade.

Om Saoradh fortsätter att tappa stöd i traditionellt katolska, republikanska områden lär polisen snart få in fler tips och vittnesmål om deras meningsfränder i Nya IRA. Det kan leda till fler gripanden och kanske också till fällande domar mot högt uppsatta medlemmar i organisationen.

På tisdagen greps en 57-årig kvinna, misstänkt för terrorbrott och inblandning i mordet på Lyra McKee. Två unga män har sedan tidigare gripits av polis, men de frigavs i helgen.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Ola Larsmo: Mordet på Lyra McKee var det sista Nordirland behövde

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Det är en märklig filmsekvens. En rad människor i olika åldrar går under stort allvar fram till en grön vägg med ena handen doppad i röd färg och lämnar sitt avtryck. De är sommarklädda men djupt allvarliga. Det hela utspelade sig i söndags i Londonderry/Derry, Nordirland.

Huset med den gröna väggen är det extrema republikanska partiet Saoradhs kontor. Den röda handen är historiskt sett symbolen för det nordirländska grevskapet Ulster. Men här handlar det om terrormordet på journalisten Lyra McKee i torsdags, som sköts i huvudet när hon bevakade kravallerna i stadsdelen Creggan. Vad de unga demonstranterna säger är: ni har blod på era händer.

Lyra McKee har efter sin död blivit känd i hela världen. Det hade hon kanske blivit också om hon fått leva: hon var en av Irlands främsta unga journalister, som skrivit om att växa upp som ung homosexuell i Belfast och om barns och ungdomars trauman under "The Troubles". Till sommaren kommer hennes bok "The lost boys" – en undersökning av vad som hände med barn som försvann under oroligheterna på sjuttio- och åttiotalen. När hon träffades av en kula stod hon intill en polisbil. Den misstänkte gärningsmannen, 18 år gammal, försökte troligen skjuta en polis. Även en 57-årig kvinna har gripits för "inblandning" i mordet.

Tidningen Belfast Telegraph visar i ett reportage på samspelet mellan terrorism och medier, sociala såväl som traditionella. Den misstänkte artonåringen, själv född efter fredsuppgörelsen, var tills nyligen "en

vanlig grabb" och hans FB-sidor handlade om bilar och fotboll. Till de plötsligt fylldes av bilder på vapen och "martyrs" gravar. Han hade, som det heter, radikaliserats; mönstret går igen vare sig vi talar om jihadist, högerextremister eller, som här, extrema nationalister. En anledning till att kravallerna blossade upp i Creggan kan vara att MTV var där för att spela in ett avsnitt av "Reggie Yates vs The World" och intervjuar unga "dissidenter". Mycket pekar på att man ville visa upp sig för kamerorna samtidigt som polisen gjorde en räd för att beslagta vapen. Den grupp som "tagit på sig ansvaret" för mordet – hur *gör* man det? – kallar sig Nya IRA och har tydliga kopplingar just till Saoradh.

Intressant nog vänder många i McKees nordirländska generation ögonen mot republiken Irland: ett land i snabb förändring, som nyligen röstat igenom nya skilsmässolagar och abortlagar och som har en öppet homosexuell premiärminister med invandrarbakgrund, Leo Varadkar. Man har kommit långt från den "papistdiktatur" som Nordirlands protestanter länge såg som det stora hotet.

Brexit har fått sådana grupperingar som Saoradh och deras motsvarigheter på protestantsidan att vakna: hotet om en "hård gräns" rakt genom ön igen är precis vad de behöver. Men i spåren av mordet på McKee kommer nu också helt andra strömningar fram i ljuset: en stark opinion kräver att det politiska samarbetet mellan Sinn Féin och protestantiska DUP tas upp igen, inte minst inför hotet från Brexit.

"Not in our name" sprids som tagg på husväggar och Twitter. Och kan inte de traditionella politikerna möta hotet om en ny gräns mer kreativt och kompromissvilligt än hittills kommer allt fler unga väljare att kasta blickar mot söder – vilket redan syns i opinionssiffrorna. De som ironiskt nog nu står i vägen för ett närmande till republiken Eire är just extremister av Saoradhs slag.

Ola Larsmo
kultur@dn.se

" Katrine Marçal: Mordet på Lyra McKee river upp sår i Storbritannien

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Hon dog på skärtorsdagen. Kulor, antagligen avsedda för polisen, träffade 29-åriga Lyra McKee under ett upplopp i Londonderry. Mordet river upp sår i hela Storbritannien. Till hennes begravning reste premiärminister Theresa May och oppositionsledaren Jeremy Corbyn. DN:s Katrine Marçal har följt ceremonin.

Journalisten Lyra McKee kom från en katolsk bakgrund. Hennes begravningsgudstjänst hölls i en protestantisk kyrka i Belfast. Den leddes av en protestantisk och en katolsk präst och i kyrkbänken satt det nordirländska protestantiska partiet DUP:s ledare bredvid katolska Sinn Féins.

– Lyra McKee var en person som bröt ner barriärer, detta var hennes kännetecken i livet och detta är hennes arv i döden, sa Stephen Forde, dekan för Belfast katedral.

Från London reste premiärminister Theresa May och oppositionsledaren Jeremy Corbyn till begravningen. Från andra sidan atlanten hade Bill Clinton fördömt det våld som tog Lyra McKees liv och meddelat att hans ”hjärta var krossat”.

Den forne amerikanske presidenten hade varit viktig för att få till det nordirländska fredsavtal som 1998 markerade slutet på inbördeskriget. Lyra McKee var ett barn av denna fred.

Hon dog på skärtorsdagen. Kulor, antagligen avsedda för polisen, träffade henne i huvudet under ett våldsamt upplopp i Londonderry. Terrororganisationen ”Nya IRA” tog på sig ansvaret. Mordet river upp sår i hela Storbritannien.

Polisen har en tid uttryckt oro för att en ny generation terrorister ska bli starka på Nordirland och förra veckans upplopp tycktes bekräfta den bilden. Men mordet på den 29-åriga Lyra McKee har framför allt gett upphov till en stark motreaktion. Rekordmånga vittnen har till exempel kontaktat polisen. Så var det inte på den gamla onda tiden. Då var hatet mot polisen för stort och rädslan för vad den egna sidan skulle göra med en om man ”tjallade” påtaglig.

Tjugo år av fred har förändrat Nordirland. Folkmassan utanför St Annes katedral i Belfast applåderade när Lyra McKees kista bars in. Regnbågsfärgade flaggor vajade: Lyra McKee var bland mycket annat HBTQ-aktivist.

Nordirland befinner sig i ett politiskt vakuum. Sedan över två år har regionen ingen regering. Enligt fredsavtalet från 1998 måste det stora katolska partiet Sinn Féin och det stora protestantiska partiet DUP alltid regera tillsammans. Någon sådan samlingsregering har inte gått att få till sedan valet och de senaste månaderna har förhandlingarna upphört helt.

Konflikterna som har gjort det omöjligt att bilda regering handlar om frågor som det irländska språkets ställning samt homosexuellas rättigheter, de har med andra ord inget direkt att göra med våldet. Däremot är en fungerande regering en förutsättning för att kunna upprätthålla och bygga vidare på den över tjugo år gamla freden. – Vi har glömt att fallerad politik alltid förr eller senare leder till våld på våra gator, sa till exempel Colum Eastwood från det nordirländska socialdemokratiska partiet efter mordet.

– Varför i Guds namn krävs det en 29-årig kvinnas död för att vi ska komma till de här insikterna? sa den katolske prästen fader Martin Magill under begravningen.

Folk reste sig upp i bänkarna och applåderade.

Politisk instabilitet råder inte bara på Nordirland utan även i Storbritannien som helhet. Landets politiska system har skakats i

grunden av Brexit och Nordirland är den allra känsligaste biten av hela det komplicerade pusslet.

När Storbritannien lämnar EU (och EU:s tullunion) kommer gränsen mellan Nordirland och Irland att bli en yttre EU-gräns. Den kommer med andra ord att behöva kontrolleras.

På något sätt.

Och senast man hade kontroller här sprängde folk dem i luften.

Att hitta en fungerande lösning som gör att Storbritannien både kan genomföra den Brexit man önskar och hålla gränsen mot Irland öppen är både tekniskt och politiskt svårt.

En del menar att det är omöjligt.

Det var mot bakgrund av allt detta som Lyra McKee dog.

Och det var mot bakgrund av allt detta som hon begravdes.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se "

" Nytt regeringsförsök på Nordirland

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Samtalen om maktindelning i Nordirland ska återupptas efter mer än ett års uppehåll, uppger Storbritanniens och Irlands regeringar i ett uttalande på fredagen. Sedan över två år har Nordirland ingen regering. Men händelsen då journalisten Lyra McKee sköts ihjäl i samband med ett upplopp i Londonderry förra veckan har satt press på parterna att återupprätta en regional koalitionsregering.

DN-Reuters "

" Begravningen ett sällsynt tillfälle till försoning inför laddat val

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Skärtorsdagens dödsskjutning av journalisten Lyra McKee blev en påminnelse om att den blodiga konflikten i Nordirland snabbt kan blossa upp igen. Samtidigt ser många av regionens nationalister nu en väg mot ett enat Irland.

Belfast.

Både den brittiska premiärministern Theresa May och hennes irländske kollega Leo Varadkar deltog vid begravningen av Lyra McKee, den 29-åriga journalisten som föll offer för en kula avlossad av extremister från Nya IRA.

Begravningen blev en manifestation mot våldet, och ett sällsynt tillfälle för katoliker och protestanter att enas i sorg. Eamon Martin, katolsk ärkebiskop för hela ön Irland, var bara en av alla dignitärer som uppmanade politiker från båda sidor att hitta kompromisser. Samtidigt förbereder sig nordirländarna för ännu en politisk strid i landsdelens första lokalval sedan 2014 som äger rum den 2 maj. Valaffischerna syns överallt i Belfast och signalerar vilken folkgrupp som är i majoritet i olika stadsdelar. Den irländska färgen grönt för kandidater från Sinn Féin och SDLP, partier som kallas nationalistiska eller republikanska med huvudsakligen katolska väljare. Eller brittiskt rött, vitt och blått för DUP och UUP, unionistiska partier som vänder sig till protestanter.

De två största partierna är unionistiska DUP – som också är stödparti till Theresa Mays konservativa regering i London – och Sinn Féin, nationalistpartiet som en gång var den paramilitära organisationen

IRA:s politiska gren. Sinn Féin blev störst 2014 räknat i antal röster, men DUP fick flest mandat.

Och även om valet egentligen ska handla om lokala frågor som sophämtning och stadsplanering så överskuggas det som vanligt av den eviga stridsfrågan – om Nordirland ska fortsätta att tillhöra Storbritannien, som unionisterna vill, eller bli en del av republiken Irland, som nationalisterna kämpar för.

Det lokala politiska spelet påverkas också i högsta grad av Brexit-frågan. I folkomröstningen 2016 röstade 56 procent av nordirländarna för att stanna i EU, men bland dem som röstade för ett utträde var protestanter i majoritet.

DUP-ledaren Arlene Foster varnar nu för att om republikanska Sinn Féin blir störst i valet kommer partiet att trappa upp sina krav på det republikaner kallar återförening med Irland.

Det stämmer att många nationalister argumenterar för att en anslutning till Irland är en väg tillbaka in i EU efter Brexit. Så här säger Sinn Féins Máirtín Ó Muilleoir, tidigare borgmästare i Belfast, till DN:

– Vi röstar om återförening och dagen efter är vi med i EU igen.

Han stöder sig på skrivningar i det så kallade långfredagsavtalet som 1998 fick slut på den väpnade konflikten i Nordirland. Det skedde bland annat genom att vissa frågor lades i malpåse.

En av dem var tanken att hela ön Irland en dag skulle bli ett och samma land, att gränsen skulle försvinna och Nordirland bli en del av republiken med Dublin som huvudstad. Den frågan skulle kunna bli föremål för en folkomröstning – här kallad "border poll" – någon gång när den brittiske nordirlandsministern tyckte att tiden var mogen.

Det vill säga aldrig, menar de flesta protestanter eller unionister som ser sig som briter.

Katolska nationalister har däremot hela tiden påmint om frågan och fått vind i seglen av den demografiska utvecklingen. Redan i dag föds

fler katoliker än protestanter i landsdelen. Vid nästa folkräkning år 2021 spås den protestantiska majoriteten vara ett minne blott. Och nu hoppas vissa att Brexit kan snabba på processen med att slopa gränsen.

– Jag tror kanske att Skottland går först, men sedan blir det vår tur, – säger Maírtín Ó Muilleoir.

Vi träffar honom i Titanic Belfast, ett museum och konferenscentrum som står just där fartyget med samma namn byggdes. Här finns bland annat en kopia av trappan där Leo DiCaprio kysser Kate Winslets hand i ”Titanic”, och Ó Muilleoir inspireras till maritima metaforer.

– Kaptenen på Titanic var lyckligt ovetande om isbergen. På samma sätt är det med dem som står vid rodret i London, de seglar mot okända vatten. Men vi kan hoppa av skeppet.

För ett parti som Sinn Féin är återförening med Irland själva livsblodet. De allra flesta av partiets sympatisörer är också övertygade EU-vänner och röstade emot Brexit.

– Tyvärr röstade en majoritet i England för att lämna EU. Och om det hela slutar i en hård Brexit så accelererar det processen mot en återförening av Irland, säger han.

För nordirländska unionister är en ”border poll” ett rött skynke, och de flesta skulle aldrig ta ordet ”återförening” i sin mun. Ó Muilleoir försöker lugna sina kritiker:

– En återförening skulle förstås få ta tid. Annars finns stor risk för våldsamheter. En övergångsperiod på tio år skulle kunna vara rimlig. Ian Marshall är en ovanlig man. Protestantisk mjölkbonde från södra Armagh, ett av de områden som drabbades värst av ”The troubles”, de 30 åren av våld och terror fram till 1998. Samtidigt har han, som första nordirländska unionist, tagit plats i senaten i Dublin.

Han har alltså skaffat ett irländskt pass utöver sitt brittiska. Han vill att Nordirland ska förbli brittiskt, och att Storbritannien stanna i EU – till skillnad från de flesta unionistpolitiker som röstade för Brexit.

– Jag tror faktiskt ännu att Brexit kanske inte blir av, säger Marshall.

– Förhoppningsvis kan vi få en ny folkomröstning, där man röstar om ett nytt avtal med EU. Alternativet blir då att stanna kvar.

Ian Marshall har vant sig vid att kallas förrädare av många unionister i Nordirland. Han är god vän med Leo Varadkar, Irlands premiärminister, som var den som bad honom ställa upp som senator.

Samtidigt tror han inte alls på det nationalisterna kallar återförening.

– Säg att vi håller en folkomröstning om några år, och att 53 procent röstar för att ta bort gränsen och 47 procent emot. Hur går vi vidare då? Vi kommer tillbaka till splittring och våld.

– Sinn Féin talar mycket om ”border poll” just nu, men det är mest ett sätt för dem att skapa rubriker och hålla kvar sina mest kompromisslösa anhängare.

Ian Marshall skulle vilja att hela frågan om gränsen på den gröna ön kunde avpolitiserats, inte ständigt ses som ett val mellan grönt eller orange, mellan katolskt eller protestantiskt.

– Jag vill hellre återförena människor än territorier.

Schablonen av Nordirland är att alla unionister också är brexitörer, och att nationalister vill stanna i EU. Men verkligheten är inte alltid enkel. Kvarteren kring Newtownards Road i östra Belfast är protestantiskt område, med gott om de politiska muralmålningar som båda sidor i konflikten traditionellt har använt för att markera närvaro.

Här drar mammor sina barnvagnar framför en vägg där en soldat från protestantiska gerillan UFF blickar ned genom rånarlufa och med sitt automatvapen siktat mot betraktaren. Vi pratar med Linda McCracken, en medelålders dam.

– Jag känner mig absolut som britt och skulle aldrig vilja att vi lämnade Storbritannien. Men jag har faktiskt irländskt pass ändå, mest för att det var billigare, säger hon.

I Brexitomröstningen avstod hon från att delta, men i vanliga valet blev det De gröna för Linda McCracken.

Socialarbetaren Roisin O'Connor växte upp i ett katolskt hem, men vill inte definiera sig som vare sig unionist eller nationalist.
– Varken Brexit eller en återförening är särskilt viktigt för mig eftersom jag ändå är irländsk medborgare. Skulle jag rösta i en "border poll"? Ja, antagligen, men jag säger inte på vad.
Ian Marshall, nordirländsk unionist i den irländska senaten, om en eventuell omröstning om att lämna Storbritannien.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. Blodig konflikt fick ett slut i Långfredagsavtalet

Nordirland är en del av Storbritannien på nordvästra delen av ön Irland, med en 50 mil lång gräns mot republiken Irland och en befolkning på 1,8 miljoner. Under 30 år, fram till 1998, skakades landsdelen av "The Troubles", en konflikt mellan protestanter – kallade unionister eller lojalister – som vill vara kvar i Storbritannien, och katoliker – kallade nationalister eller republikaner – som vill att landsdelen ansluts till Irland. Minst 3500 människor dödades under konflikten, varav mer än hälften civila. Huvudaktörer var paramilitära grupper som republikanska IRA och INLA och lojalistiska UVF och UDA, liksom brittisk militär.

Långfredagsavtalet 1998 gjorde slut på våldet, och skrevs under av såväl unionister som nationalister och Storbritanniens och Irlands premiärministrar. Avtalet innebar bland annat avmilitarisering och permanent maktdelning mellan unionistiska och republikanska partier. Det regionala parlamentet Stormont i Belfast har dock inte fungerat sedan januari 2017, då maktdelningen mellan republikanska Sinn Féin och unionistiska DUP kollapsade. I fredags kom dock nyheten om att samtal ska inledas mellan parterna om att återuppta samarbetet, med hjälp av regeringarna i London och Dublin. "

" Försvarsministern får gå efter Huawei-läcka

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Storbritannien. Storbritanniens försvarsminister Gavin Williamson får sparken efter anklagelser om att ha läckt hemlig information om Huawei från ett möte i nationella säkerhetsrådet. Enligt uppgifterna är flera ministrar oroliga över att släppa in det kinesiska bolaget.

Gavin Williamson nekar till anklagelserna, men får nu alltså gå sedan en utredning gjorts.

"Premiärministern har förlorat förtroendet för hans förmåga att tjänstgöra som försvarsminister och som minister i hennes regering", heter det i ett uttalande.

Mia Holmgren "

" Protester mot ny landningsbana avvisas

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Storbritannien. En tredje landningsbana på Heathrow-flygplatsen i London har kommit ett steg närmare att bli verklighet sedan Högsta domstolen avvisat försök att sätta stopp för planerna.

Förra året beslutade det brittiska parlamentet att gå vidare med bygget av landningsbanan, vilket väntas kosta motsvarande runt 170 miljarder kronor.

Planerna har dock hindrats av motstånd från lokala aktörer och miljöorganisationer som anser att en ny landningsbana skulle påverka luftkvaliteten och ljudnivåer.

TT-Reuters "

" Skandal om sparkad försvarsminister skakar pressad Theresa May

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Theresa Mays beslut att sparka den brittiska försvarsministern Gavin Williamson har lett till öppen strid i regeringspartiet Tories. Samtidigt närmar sig en uppgörelse med Labour om Brexit – vilket skulle kunna avgöra premiärministerns framtid.

Brittisk press dominerades på torsdagen fullständigt av skandalen kring den sparkade försvarsministern, som premiärminister Theresa May anklagar för att ha läckt känsliga uppgifter till tidningen The - Telegraph.

”Det finns ingen annan trovärdig förklaring till läckan”, skrev Theresa May i ett hårt formulerat brev till Gavin Williamson i onsdags. May menar att Williamson läckt sekretessbelagda uppgifter om diskussioner i det brittiska Nationella säkerhetsrådet om det kinesiska bolaget Huaweis inblandning i utbyggnaden av 5G-nätet i landet. Williamson förnekar själv att han läckt uppgifterna och hävdar att han utsatts för en ”skenrättegång”. Han erkänner att han talat i telefon elva minuter med den journalist som först skrev om saken, men kräver en formell polisutredning.

– Ärligt talat ser jag inget annat sätt att att rentvå mitt namn, säger han till Sky News.

Premiärministern menar att saken är utagerad, men oppositionen vädrar blod.

Även utrikesminister Jeremy Hunt tycktes indirekt kritisera premiärministern på torsdagen, då han betonade att det är ”en väldigt,

väldigt viktig princip” att politiker inte lägger sig i beslut om polisutredningar.

Skandalen kommer minst sagt olägligt för May, som redan har svårt att hålla ihop sitt regeringsparti Tories. Snart kan hon också ställas inför ett avgörande prov.

Förhandlingarna om en Brexituppgörelse med Labour rapporteras gå relativt bra, och en överenskommelse kan vara klar redan i nästa vecka, enligt brittiska medier.

Frågan är dock om en sådan uppgörelse kan samla en majoritet i parlamentet. Mindre än hälften av Tories 314 parlamentsledamöter rapporteras vara beredda att rösta ja till en överenskommelse som inkluderar en tullunion – vilket gör saken till en nagelbitare, även om Labours ledamöter röstar ja.

Williamson var en av de ministrar som uttalat skepsis inför samtalen och diskussionerna om en framtida tullunion med EU. Få tror att han ändrat sig. Tvärtom lär han nu sälla sig till premiärministerns hårdaste kritiker.

En del tror att avskedandet kan ha varit ett försök av May att försöka ingjuta disciplin i regeringen inför en avgörande Brexitomröstning. I det virrvarr av omröstningar som präglade vintern och våren i Westminster har flera ministrar avstått från att följa partipiskan, något May inte har råd med nu.

Läget kan förvärras ytterligare för henne på fredagen, då resultat väntas från torsdagens hundratals lokalval i England och Nordirland. Om väljarna straffar Tories hårt för Brexithaveriet, kan marken börja gunga på allvar under Mays fötter.

Misslyckas hon sedan få till en uppgörelse om Brexit med Labour – eller med att få den godkänd av parlamentet – då står Tories troligen även inför ett katastrofalt nederlag i Europavalet i slutet av maj. Och i så fall kan till och med Theresa Mays nio liv som premiärminister visa sig vara slut.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Bakgrund. Sparkades för misstänkt läcka

Storbritanniens försvarsminister Gavin Williamson fick i onsdags sparken av premiärminister Theresa May. Han misstänks ha läckt känslig information från Nationella säkerhetsrådet om företaget Huaweis inblandning i utbyggnaden av 5G-nätet i landet. Gavin Williamson förnekar att han läckt något.

Flera ministrar i regeringen ska ha haft invändningar mot Huaweis inblandning, men premiärministern uppges ha kört över dem. Ny försvarsminister blir förre biståndsmministern Penny Mordaunt. "

" Britterna tror på svängig ekonomi med Brexit

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Den brittiska centralbanken lämnade basräntan oförändrad på 0,75 procent efter det penningpolitiska mötet på torsdagen. Den så kallade bas- eller interventionsräntan är Bank of Englands utlåningsränta till penningmarknaden och dess främsta styrmedel.

Senast Bank of England justerade basräntan 2018, då den höjdes med 25 punkter.

Policykommittén var enig om räntebeslutet, vilket var i linje med analytikernas förväntningar. Centralbanken noterar också att ekonomiska indikatorer kan bli ovanligt volatila på kort sikt beroende på skiftande förväntningar om Brexit på de finansiella marknaderna och bland företag och hushåll.

Direkt"

" Svidande valresultat kan leda till Brexitkompromiss

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Analys. Brittiska regeringspartiet Tories och det största oppositionspartiet Labour backade rejält i lokalvalen i England och Nordirland. Anledningen stavas Brexit – och detta kan vara blott en försmak av vad som väntar i EU-valet, om inte en överenskommelse nås i tid.

Förhandlingar om en Brexitöverenskommelse pågår i detta nu mellan Theresa Mays regering och Labourledningen – och det är inte omöjligt att överläggningarna kan få en sista knuff över mållinjen av resultaten i torsdagens lokalval.

Resultaten trillade in långsamt på fredagen, men det stod tidigt klart att framför allt Tories, fast även Labour, straffats hårt av väljarna.

Med resultat inrapporterade från 190 av 248 engelska kommuner, såg Tories ut att förlora makten i minst 35 kommuner, medan Labour tappat makten i minst fyra.

Det brittiska majoritetsvalssystemet och traditionella väljarbeteenden gör att maktinnehav sällan skiftar lokalt – men den som tittar noggrant på siffrorna ser att något stort är på väg att ske.

Tories hade vid 17-tiden på fredagen förlorat fler än 800 mandat i kommunfullmäktige, och totalt såg det ut att kunna bli fler än tusen förlorade mandat jämfört med valet 2015.

De stora vinnarna är Liberaldemokraterna och De gröna. Detta kan vid första anblicken ge intrycket av att en EU-vänlig våg sköljer över Storbritannien – inte minst som det EU-kritiska och mycket främlingsfientliga Ukip samtidigt backar.

Men enligt statsvetaren John Curtice är Liberaldemokraternas framgångar mer en fråga om proteströster mot de båda stora partiernas handlingsförlamning kring Brexit.

De grönas framgång är mer anmärkningsvärd – partiet uppskattas ha fått omkring 11 procent av rösterna, bara ett par veckor efter de omdebatterade klimatdemonstrationerna i London. Den som trott att civil olydnad skulle straffa sig vid valurnorna tycks ha fått fel.

Att Ukip minskar var väntat, då dess förre fixstjärna Nigel Farage lämnat partiet och i stället bildat ett nytt missnöjesparti: Brexitpartiet. I mätningarna inför EU-valet i slutet av maj får detta nya Brexitparti just nu nära 30 procent – det skulle faktiskt kunna bli största politiska kraft i Storbritannien, om det var i EU-val i dag.

Som väl är för de etablerade partierna ställde Brexitpartiet inte upp i lokalvalen, och inte heller det nya Change UK, som bildats av EU-vänliga avhoppare från Labour och Tories.

– Men även utan en direkt utmaning av Brexitpartiet och Change UK ser Tories och Labours grepp om den brittiska väljarkåren ut att vara svagare än vid någon annan tidpunkt under brittisk efterkrigstid, sa statsvetarprofessorn John Curtice till BBC på fredagen.

Det är hårda ord.

Men de båda stora partiernas ledare erkände på fredagen att situationen är allvarlig, och att väljarna visat att de vill ha en lösning på Brexitknuten.

Frågan är bara hur Tories och Labours partiledningar reagerar, mer konkret. Det rationella skulle kunna tyckas vara att mer akut söka en kompromiss om Brexit, kanske baserad på en målsättning om en framtida tullunion med EU – något som tycks finnas inom räckhåll. Men trots att de etablerade partierna står inför något av en katastrof om tre veckor, är det inte självklart att det som förefaller rationellt för en utomstående, ses som rationellt av de stridande falangerna inom de båda partierna.

I Tories finns det de som mest av allt bara vill tvinga bort Theresa May – och som är beredda att ta en brakförlust i EU-valet för att åstadkomma detta. Därför finns det inte någon garanti för att premiärministern kan mobilisera tillräckligt stöd i sin partigrupp för en överenskommelse med Labour.

I Labour, å andra sidan, finns en röststark falang som i stället helt vill stoppa Brexit. Den menar att resultatet i lokalvalen ska ses som ett krav på en andra folkomröstning om EU-utträdet.

En sak är säker: om de stora partierna misslyckas med att nå en kompromiss i tid lär väljarnas dom inte bli nådig den 23 maj, då Storbritannien beslutat att hålla EU-val.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se "

"Fakta. Både Tories och Labour backade

Torsdagens lokalval gällde 248 kommunfullmäktige i England och Nordirland. Totalt stod omkring 9 000 mandat på spel, varav drygt 5 000 just nu innehas av Tories och 2 300 av Labour.

När 190 av 248 kommunfullmäktige i England hade räknats hade Tories tappat makten i minst 35 kommuner.

Den totala mandatfördelningen såg då ut så här:

Parti Antal mandat Förändring

Tories 2 358 -805

Labour 1 484 -110

Liberaldemokraterna 949 +471

De gröna 150 +113

Ukip 23 -21

Övriga inklusive oberoende 771 +200

Källa: The Guardian Fotnot: Nybildade Brexitpartiet och Change UK deltog inte i torsdagens val. "

" Expert tveksam till brittiskt klimatnödläge

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Storbritannien blev i onsdags först i världen med att utlysa ett klimatnödläge. Det är främst en symbolisk handling och inget som förbinder regeringen att agera på ett särskilt sätt. Gunilla Svensson, professor vid Stockholms universitet, tycker klimatnödläget är diskutabelt.– Om man ropar vargen för många gånger så tror folk inte på det tills slut, säger hon.

Det var oppositionspartiet Labour som lade fram motionen och under onsdagen godkändes det av parlamentet. Enligt BBC sa partiledaren Jeremy Corbyn att "det är ett stort steg framåt."

Förslaget ska visa det brittiska underhusets vilja i klimatfrågan men förbinder inte regeringen att agera. Förslaget godkändes utan omröstning, rapporterar BBC.

Labours motion uppmanar regeringen att bland annat sträva efter att uppnå nollutsläpp före 2050 och att ministrarna ska redogöra för förslag så att Storbritanniens klimat kan återställas.

Det finns ingen klar definition av vad ett klimatnödläge innebär. Men i Storbritannien är det flera städer som vill vara helt koldioxidneutrala år 2030, en del av dem har lovat att införa elbilar och bygga hållbara hem för att nå det målet. Flera städer i Storbritannien har redan utlyst ett klimatnödläge.

Miljöaktivistgruppen Extinction Rebellion har under de senaste veckorna genomfört en rad protester och demonstrationer världen över. Utlysning av ett klimatnödläge var då en av de viktigaste frågorna.

Gunilla Svensson är professor i meteorologi vid Stockholms universitet. Hon säger att akuta åtgärder behövs på grund av klimatförändringarna.

– Vi måste inse allvaret i situationen och vi forskare har sagt det här länge och varnat för det. Men det är andra aktörer som måste agera och politikerna måste ta ansvar. Det händer inte så mycket som det borde göra.

Däremot är hon tveksam till vad införande av ett klimatnödläge skulle kunna bidra med.

– Klimatförändringarna går långsamt, därför är det svårt att definiera vad ett nödläge är. Jag är inte säker på att det skulle öka förståelsen för klimatförändringarna. Om man ropar vargen för många gånger så tror folk inte på det till slut. Det är en väldigt svår psykologisk fråga.

Mathilda Ejefalk

mathilda.ejefalk@dn.se "

"Fakta. Största vattendelarna för kvinnor och män

En större andel män tyckte att följande var viktigt:

Heltidskarriär

Uppfinna/skapa något viktigt

Ha mycket pengar

Vara framgångsrik på jobbet

En större andel kvinnor tyckte att följande var viktigt:

Deltidsjobb

Starka vänskapsband

Tid att umgås

Finnas där för familj och vänner "

" Fyra gripna för mordet på Lyra McKee

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Storbritannien. Fyra män har gripits för inblandning i mordet på journalisten Lyra McKee, uppger nordirländsk polis. De gripna är 15, 18, 38 och 51 år gamla och har frihetsberövats i enlighet med terrorlagstiftningen, enligt polisen. 29-åriga McKee sköts i huvudet vid kravaller i Londonderry den 18 april. Gruppen Nya IRA har tagit på sig skulden för dödsskjutningen och bett om ursäkt.

TT-AFP "

" EU är det konservativa partiets förbannelse

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Förbannelsen är tillbaka. Det brittiska konservativa partiet har i över 30 år slitits sönder av interna strider om EU. Brexit var tänkt att sätta punkt för konflikterna. Men Nigel Farage och hans nya Brexitparti kan vinna det brittiska Europaparlamentsvalet.

London.

Nigel Farage, aktiemäklaren från Kent, som i över 25 år har kämpat för att Storbritannien ska lämna EU är tillbaka i centrum av brittisk politik. Mot alla odds.

För Brexit var tänkt att sätta stopp för honom.

Premiärminister David Cameron lovade en folkomröstning om det brittiska EU-medlemskapet i hög grad för att hindra konservativa väljare från att fly till EU-kritiska Ukip-partiet som på den tiden leddes av Nigel Farage. Och när Ukip blev störst i det brittiska Europaparlamentsvalet 2014 var det en skräll som tycktes bekräfta riktigheten i David Camerons beslut att hålla folkomröstning.

Och ja, ni vet hur det gick sedan.

Detta var för fem år sedan.

Ukip är i dag slaget i spillror. Men inte Nigel Farage.

I årets Europaparlamentsval väntas hans nya parti, Brexitpartiet, enligt flera opinionsmätningar att bli större än de konservativa. Ja, rentav större än de konservativa och Labour tillsammans.

– Brexitpartiet är de konservativas största mardröm, säger en person med insyn i den konservativa partiledningen med eftertryck.

Sedan sommaren 2016 när Storbritannien röstade för att lämna EU har mycket hänt. Prins Harry har till exempel lyckats träffa Meghan Markle, bli ihop med henne, förlova sig med henne, hålla kungligt bröllop och bli pappa.

Prins Archie är drygt en vecka gammal.

Men Storbritannien har inte lyckats lämna EU, som någon nyligen påpekade.

Landet har gjort slut med Bryssel men på tre år inte kunnat packa ihop sina grejer och dra.

Att rösta för Brexit visade sig vara en sak. Att genomföra Brexit visade sig vara en helt annan. Storbritannien är därför tvunget att delta i Europaparlamentsvalen nästa vecka: ett val som inget av de etablerade partierna hade förväntat sig behöva utkämpa.

I mars marscherade en miljon människor på Londons gator och krävde en andra folkomröstning om Brexit. Många politiska analytiker tänkte sig därför att de partier som vill stoppa Brexit skulle göra bra ifrån sig i Europaparlamentsvalet nu i maj.

Så verkar det inte bli.

De som vill att Storbritannien ska stanna kvar i EU har varit dåligt samspelade och oorganiserade. Det nya partiet Change UK-The Independent Group har varken kunnat enas om sitt eget namn eller sin logotyp. Därför heter de just Change UK-The Independent Group...

I stället är det Nigel Farages Brexitparti som känner segervittring.

Partiet som bildades för bara fem månader sedan är disciplinerat, välfinansierat och har kandidater både från höger och vänster. Nigel Farages budskap är att Brexit inte handlar om höger och vänster, utan om rätt och fel. Folket röstade för något som de politiska eliterna inte har klarat av att leverera.

Därför behövs ett Brexitparti.

Nigel Farage har även lyckats hålla sig borta från den främlingsfientliga retorik som har kännetecknat hans tidigare politiska

projekt. Budskapet som han reser landet runt med är enkelt: folket måste än en gång visa eliten vem som bestämmer.

Sett från parlamentet och regeringsdepartementen i London har Brexit de senaste åren blivit mer och mer komplicerat. Det har handlat om tullunionskompromisser, fredsavtalet på Nordirland, handelsflöden, matförsörjning och de brittiska företagens underleverantörskedjor. Alla dessa ting som Brexit visade sig påverka och som ingen riktigt hade tänkt på.

Men för många väljare har Brexit tvärtom bara blivit enklare och enklare. Det handlar knappt ens om EU längre. Det handlar om vem som ska bestämma i Storbritannien: folket, eller eliterna. Ska man respektera folkomröstningsresultatet, eller ska man det inte?

En del konservativa tror rentav att Brexitpartiet kommer att innebära slutet för de brittiska konservativa som politisk kraft. Theresa Mays problem med att leverera Brexit har slagit hårt mot bilden av de konservativa som regeringsdugligt och vad är det då egentligen som hindrar folk från att rösta på populister i stället?

Andra menar att Brexitpartiet visserligen nog kommer att bli störst i Europaparlamentsvalet, men det innebär inte att de även kommer lyckas slå sig in i det nationella parlamentet. Ukip vann till exempel Europaparlamentsvalet 2014, men trots det vann David Cameron det nationella valet året därpå utan större problem.

– Det intressanta är snarast hur Brexitpartiets framgångar påverkar den pågående striden om vem som ska ta över efter Theresa May, säger en konservativ.

För Theresa May har lovat att hon ska avgå. Snart. Och hon blir därmed den fjärde konservativa premiärministern i rad som tvingas bort på grund av EU-frågan:

Det konservativa partiets förbannelse.

Det hela började som så mycket annat med Margaret Thatcher. Det var september 1988 och EU-kommissionens ordförande, socialisten

Jacques Delors höll ett tal till brittiska fackföreningar. Jacques Delors lade ut texten om sin dröm om ett ”socialt Europa”: ett federalt EU med starka gemensamma rättigheter för arbetare, reglerade arbetsmarknader och ja, kanske till och med en gemensam valuta. Margaret Thatcher såg bokstavligen rött. I ett tal i Bruges i Belgien dundrade hon: ”Vi har inte lyckats rulla tillbaka statens gränser i Storbritannien bara för att se dem rullas fram igen på europeisk nivå”. Det europeiska projektet riskerade, enligt Margaret Thatcher att införa socialism i Storbritannien på odemokratisk bakväg.

”En europeisk superstat som dominerar oss från Bryssel”.

Margaret Thatchers tal i Bruges har antagit nästan mytologiska proportioner i det konservativa partiets interna liv. Det bör dock tilläggas att järnladyn inte var någon EU-motståndare. Hon ville förändra EU.

Inte lämna det.

Däremot heter det ofta att Margaret Thatcher avsattes av den EU-vänliga falangen i det konservativa partiet. Detta är delvis sant.

Margaret Thatcher föll, efter elva år som premiärminister och femton år som partiledare, just på Europafrågan. Hon hade pressats till att mer eller mindre mot sin egen vilja knyta Storbritannien till den europeiska växelkursmekanismen (som var ett av stegen mot den gemensamma europeiska valutan). Men Margaret Thatcher ville inte gå längre än så. Detta öppnade upp för en kupp mot henne. I november 1990 lämnade hon med tårar i ögonen Downing Street 10.

Och detta ögonblick har etsat sig fast: järnladyn förrädd av de EU-vänliga krafterna i partiet.

Snart slog EU-skeptikerna tillbaka. John Major, som efterträdde Margaret Thatcher, skrev på Maastrichtfördraget 1992. Det var nu som EG blev till EU och Europa plötsligt tog stora steg mot att bli en verklig politisk union.

Plötsligt hade konservativa EU-motståndare något att samlas runt: sitt motstånd mot Maastrichtfördraget och bilden av att John Major hade förrått landet. Nu tar det inbördeskrig som slutar i

Brexitfolkomröstningen fart på allvar. I en sal på London School of Economics grundas Ukip. Det är ett gäng män som inte längre känner att de kan vara medlemmar i det konservativa partiet som har fått nog. En av dem heter Nigel Farage.

Han blir Europaparlamentariker 1999 och det börjar långsamt gå upp för honom att han kan börja koppla EU-motståndet till en annan och än mer explosiv fråga: invandringen.

”Säg nej till obegränsad invandring, ta tillbaka kontrollen över våra gränser,” står det på Ukip:s valaffisch till EU-parlamentsvalet 2009.

”26 miljoner européer är arbetslösa och vems jobb tror du de är ute efter?” frågar Ukip:s EU-valaffischer 2014.

Det gamla konservativa EU-motståndet växer ihop med något annat: ett allt starkare främlingsfientligt och invandringskritiskt bakgrundsbrus.

David Cameron försöker hantera situationen.

Han vill bryta förbannelsen.

Det går sådär.

Theresa May tar över övertygad om att hon i alla fall kommer slippa den. EU-frågan är ju avgjord. Allt hon behöver göra är att genomföra Brexit.

Hur svårt kan det vara?

Nu är snart även Theresa May historia. I startgroparna ligger Boris Johnson, tidigare utrikesminister, och Michael Gove, jordbruksminister.

De vill ta över partiet, landet och den fastkörda Brexitprocessen. De följer noggrant allt vad Nigel Farage gör. Hur bra det går för Brexitpartiet nästa vecka kommer att spela stor roll för vilken Brexitstrategi Storbritanniens nästa premiärminister väljer.

Och därmed är Nigel Farage åter en av landets mest inflytelserika politiker.

En position han snart börjar bli van vid.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se"

"Fakta. Nigel Farage

Född 3 april 1964 i Downe utanför London.

Brittisk politiker och sedan 22 mars partiledare för Brexitpartiet som bildades i januari i år.

Är sedan 1999 ledamot i Europaparlamentet. Sitter i partigruppen Frihet och demokrati i Europa (EFDD).

Mellan 2010–2016 var han partiledare för EU-kritiska Ukip, United Kingdom Independence Party. Han avgick efter folkomröstningen då partiets euroskeptiska linje hade vunnit. "

"Utan Storbritannien hoppas ministern på ”Nya Hansan”

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Hennes viktigaste bundsförvant i EU, Storbritannien, är på väg ut. Men efter Brexit ser finansminister Magdalena Andersson nya samarbetsmöjligheter och 27 kvarvarande EU-länder som kommit varandra närmare. Hoppet står till en grupp som kallar sig Nya Hansan.

Snålast i EU. Så brukar Sveriges finansminister Magdalena Andersson beskriva sin roll i den ensemble som bildar europeiska unionens Ekofinråd.

En gång i månaden möts här EU:s ekonomi- och finansministrar. De samordnar medlemsländernas ekonomiska politik. De övervakar varandras finanser. De bearbetar EU:s budget.

När DN möter Magdalena Andersson på ett tomt kontor i finansdepartementets lokaler och ställer frågan vad som är mest angeläget i EU:s nästa långtidsbudget – ramarna för 2021–2027 ska snart slås fast – kommer svaret från ryggmärgen: att hålla nere utgifterna.

Unionens självutnämnda snåljåp vårdar sitt rykte. Men hon kämpar just nu i motvind. Ett skäl är att Storbritannien, en nära allierad, snart försvinner.

– Storbritannien har haft en liknande syn som oss vad gäller både budgetrestriktivitet och öppen handel. Vi har haft ett nära samarbete. Det är klart att balansen inte minst i finansministerkretsen förändras, säger Magdalena Andersson.

När britterna drar sig ur förlorar EU dessutom en stor påse pengar. Pengar som EU-kommissionen och bland annat Frankrikes regering vill ska kompenseras genom högre avgifter för de länder som är kvar. Sådana förslag motsätter sig finansministern.

– Vi måste rätta munnen efter matsäcken. Det är så vi jobbar med den nationella budgeten och så borde vi jobba med budgeten på EU-nivå. Att minska jordbruksstöden och EU:s sammanhållningspolitik tycker vi också är fullt möjligt.

Magdalena Anderssons modell är att skapa vad hon kallar en modernare EU-budget med större fokus på det som skapar gränsöverskridande mervärden. Mindre medel som slussas runt mellan medlemsländerna. Mer resurser till gränsskydd, gemensam säkerhet och forskningssamarbeten. Och sammantaget alltså en mindre budget. Är det ett problem att resurser i så fall flyttas från landsbygd till universitetsstäder?

– Det är ju en väldigt liten del av de samlade resurser som går till Sveriges bönder som kommer från EU-budgeten. Att vi skulle acceptera en mycket större budget för att få tillbaka lite till den svenska landsbygden är en minusaffär. För oss är det viktigare att hålla nere avgiften och direkt stötta den svenska landsbygden, säger hon. Hur då?

– Till exempel genom bredbandsutbyggnad, som nu är helt nödvändigt för att bedriva jordbruk.

Ytterligare en känslig fråga i EU:s budgetförhandlingar har kretsat kring stora nettomottagarländer som Polen och Ungern. Ska de fortsätta att ta emot bidrag när ländernas regeringar samtidigt ligger på kollisionskurs med Bryssel?

– Om de inte lever upp till grundläggande värden och det man har åtagit sig som EU-medlem så ska man inte ha ett återflöde på det sättet. Man ska straffas om man inte lever upp till det man har sagt, säger Magdalena Andersson.

Vilka är förutsättningarna finns egentligen för EU att hålla ihop efter de senaste årens slitningar?

– Min bild är att Brexit har knutit resterande 27 närmare varandra. Man är medveten om att man måste värna det här samarbetet för att kunna behålla fördelarna med det. Insikten om vilken förmån det är att vara med i EU är väldigt stor.

Gäller det även konflikterna om migrationen?

– Är migrationen något som skulle spräcka den här unionen? Nej, verkligheten inte! Och det har vi ju visat.

Brexit, säger Magdalena Andersson, har också öppnat för nya allianser. Ett samarbete hon gärna talar om är det som kallas Nya Hansan, en sammanslutning av nordiska och baltiska länder som Nederländerna tog initiativ till. Irland har också accepterats som medlem.

Numera träffas finansministrarna och äter middag tillsammans i samband med alla Ekofinmöten. De har enligt Magdalena Andersson ett gemensamt grundperspektiv i frågor om ekonomisk öppenhet, konkurrenskraft och decentralisering.

Hansan motsätter sig till exempel en gemensam budget för euroländerna.

– Arbetet har haft stor betydelse för arbetet i finansministerkretsen. Vi träffas regelbundet pratar om vilka synpunkter vi har och vad som står på nästa dagordning.

Hansan har samtidigt kritiserats bland annat av franska och spanska ministrar. Sammanslutningen har kallats både obetydlig och ett hot mot EU:s anda.

Är ni en klubb med konservativa nejsägare?

– Vi tycker att man ska plocka ner de bollar som kastats upp i luften snarare än att kicka in en massa nya. Är det att vara konservativ eller strukturerad? Det ligger väl i betraktarens öga.

Finns det en risk att snåla Sverige, med sitt engagemang i Hansagruppen, uppfattas som en illojal och besvärlig EU-medlem?
– Det är inte bra att uppfattas som en allmän nejsägare. Det finns ju många saker vi vill med EU-samarbetet. Om vi vill bli lyssnade på ska vi inte hamna i en position där vi bara säger stopp. Om ett land som man ofta kanske inte tycker kommer med är så attraktiva förslag lägger fram något bra så försöker man vara entusiastisk.

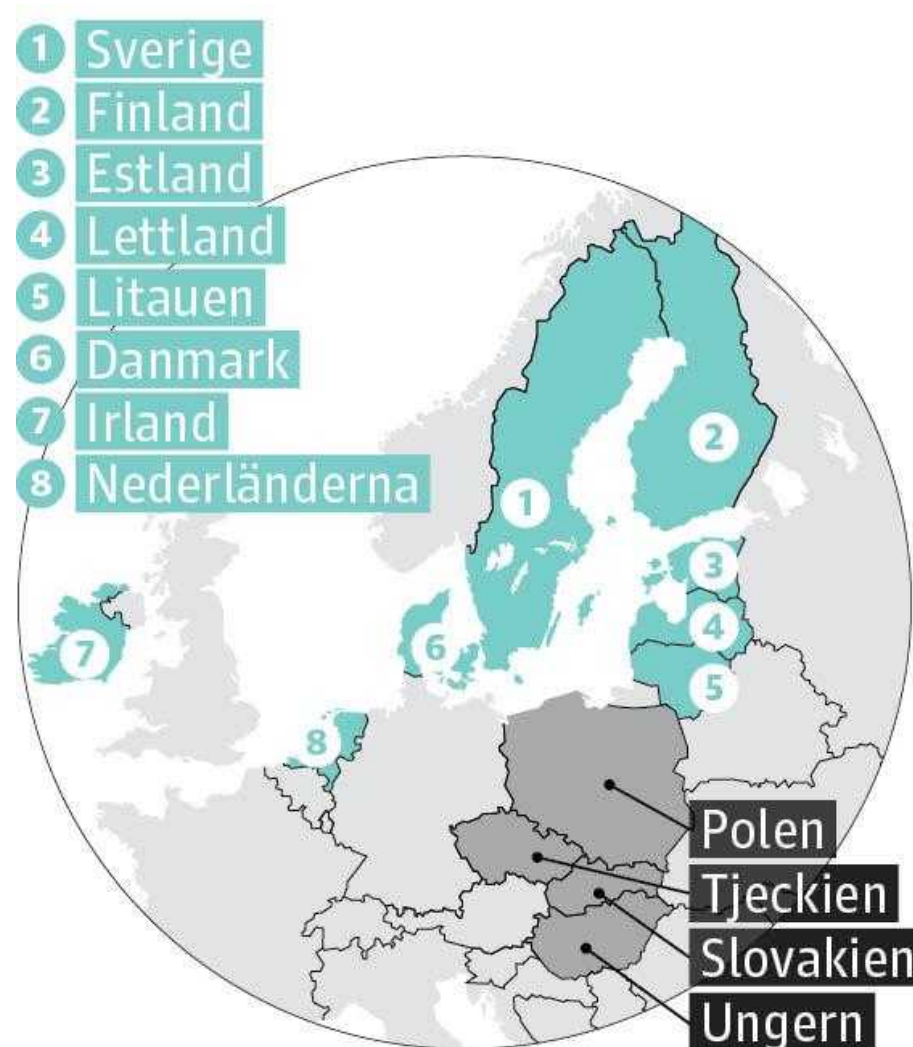
Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se "

"Fakta. Informell grupp för ekonomiskt samarbete

Nya Hansan bildades våren 2018 i samband med ett utspel som rörde ekonomiska reformer inom euroområdet. Det är en informell grupp där de nordiska och baltiska staterna samt Nederländerna ingick från början. Irland har anslutit. Gruppen anses stå för finanspolitisk återhållsamhet. Namnet anspelar på Hanseförbundet, det medeltida förbundet mellan tyska köpmän och städer i Nordsjö- och Östersjöområdet.

Visegradgruppen är en annan informell grupp inom EU. I den ingår Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern. "

" Inga fler samtal om Brexit mellan May och Corbyn

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Kompromissamtalen om ett Brexitavtal mellan den brittiska premiärministern Theresa May och oppositionsledaren Jeremy Corbyn har brutit samman efter sex veckors fruktlösa överläggningar.

I ett brev till May skriver Labourledaren Jeremy Corbyn att samtalen har "nått vägs ände" och att han inte har förtroende för att den konservativa regeringen skulle kunna säkra ett avtal som de båda eventuellt skulle ha slutit.

När kollapsen var ett faktum konstaterade Corbyn att han bedömer att chanserna är obefintliga att parlamentet ska godkänna ett förslag till Brexitavtal före slutet av juli. Enligt honom har inte den konservativa regeringen varit villig att ändra sig på någon punkt under samtalen. Källor inom Theresa Mays kansli kontrade med att hälsa att om något avtal inte antas av parlamentet innan sommaren är slut så kommer de alternativ som återstår att vara "betydligt mer oaptitliga".

TT-AFP-Reuters "

Pundet faller efter avbrutna Brexitsamtal SÖNDAG 19 MAJ 2019

Det brittiska pundet har fallit till den lägsta nivån på fem månader efter det att sex veckors fruktlösa brexitsamtal avbrutits mellan premiärminister Theresa Mays konservativa parti och det oppositionella Labourpartiet.

Valutan har tappat i värde mot dollarn tio handelsdagar i rad och är med fredagens fall nere på 1,275 dollar per pund, den lägsta nivån sedan mitten av januari.

Bakom pundets fall ligger den stora politiska osäkerheten kring Brexitprocessen sedan Brexitdagen i mars skjutits upp till den 31 oktober, med möjlighet för ett tidigare brittiskt utträde om det går att hitta villkor som får stöd i det brittiska underhuset och Bryssel.

De nu avbrutna Brexitsamtalen, som pågått sedan början av april, syftade till att göra upp om ett formellt utträde före det att nästa EU-parlament inleder sin mandatperiod den 1 juli.

Pundkursen är med fredagens fall cirka 15 procent under nivån på pundet dagarna inför den brittiska folkomröstningen om EU-utträdet för snart tre år sedan, i juni 2016.

TT-Reuters

" May öppnar för omröstning om ny folk- omröstning om EU

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Theresa May ska nu för fjärde och troligen sista gången försöka få igenom sitt omstridda Brexitavtal i brittiska underhuset. Denna gång är det sockrat med löften tänkta att få Labourledamöter att rösta ja.

Men inte mycket tyder på att hon lyckas.

På tisdagen tillkännagav May tio nya åtaganden som hon vill ge laga kraft och skriva in i den politiska deklarationen med EU – bara det trilsande parlamentet röstar ja till utträdesavtalet i början av juni. Bland annat kommer parlamentet att få lagstadgad rätt att vid ett senare tillfälle rösta om en andra folkomröstning om EU-medlemskapet. Parlamentet ska även få välja väg i den känsliga frågan om en fortsatt tullunion.

I praktiken skjuts därmed de knäckfrågor på framtiden som inte gått att lösa i de blocköverskridande förhandlingarna med Labour.

– Titta noga på detta lagförslag. Jag har kompromissat. Nu ber jag er kompromissa, sa den konservativa premiärministern.

May erbjuder även garantier för arbetares rättigheter och miljöskydd. – Jag är beredd att garantera i lag att dessa förblir lika goda eller ännu bättre än i EU, sa Theresa May.

Labour har dock krävt en fortsatt tullunion med EU. En stark falang i partiet vill också få in en skrivning om en obligatorisk andra folkomröstning.

På tisdagskvällen sa Labourledaren Jeremy Corbyn att hans parti inte kommer att rösta för något ”som bara är en ompaketerad version av det gamla avtalet”.

Det Theresa May hoppas på är att hon ska kunna locka över en del Labourledamöter från EU-kritiska valkretsar som är oroliga för en svekdebatt. Att trotsa partipiskan är dock långtifrån riskfritt. Och att göra det för en premiärminister som är på fallrepet är knappast tilltalande ens för de mest upproriska av Labours ledamöter.

May lär dessutom få svårt att ens få sina egna partikamrater att rösta ja.

I den så kallade brexitörfalangen i Tories har Boris Johnson redan sagt att han kandiderar till partiledarposten, och även andra namn, som förre Brexitministern Dominic Raab, står i startgroparna.

Först vill de dock låta May straffa ut sig själv.

Allt tyder på att många traditionella Toryväljare är beredda att rösta på Nigel Farages Brexitparti i EU-valet för att straffa regeringen. I en del mätningar får Tories mindre än 10 procent. Kanske måste May avgå redan på söndag.

Men även om hon överlever debaclet i valet är det långtifrån säkert att Boris Johnson och kretsen kring honom vill binda upp sin framtida förhandlingsposition med EU, bara för att ge May en värdig sorti.

Något i Mays ton lät också resignerat.

– Mitt mål har hela tiden varit att leverera Brexit. Jag visste att det inte skulle bli lätt. Det har blivit ännu svårare än jag trodde, sa hon.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"May ser ut att misslyckas spektakulärt

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Den som väljs till att sitta på de 73 brittiska platserna i EU-parlamentet kommer antagligen snart att vara arbetslös. Storbritannien ska ju lämna EU. Frågan är bara när. Det är vad denna märkliga brittiska valrörelse har handlat om. Samt att en annan person nog snart kommer att bli arbetslös: premiärminister Theresa May.

I dag röstar Storbritannien i EU-valet. Det är ett val som nästan ingen ville ha. Och som Storbritannien antagligen inte ens behöver. Det är nästan tre år sedan Storbritannien röstade för att lämna EU. Tanken var att man skulle ha lämnat unionen i god tid innan årets EU-val. Så blev det emellertid inte. I stället blev Theresa May tvungen att i sista stund gå med på att låta det brittiska folket rösta i EU-valet. Alla EU-medlemmar måste nämligen delta.

Och Storbritannien är som bekant fortfarande EU-medlem. Theresa May har ännu inte lyckats genomföra någon Brexit. Parlamentet i London envisas med att fortsätta rösta nej till hennes framförhandlade utträdesavtal. Och så kom det sig att de brittiska partierna för några veckor sedan insåg att de var tvungna att dra i gång en EU-valrörelse.

I hög grad mot sin egen vilja.

Theresa Mays parti, de konservativa, är i ohyggligt dåligt skick, sönderslitet som det är av inbördeskriget om Brexit. Många konservativa väljare är rasande över att landet fortfarande är medlemmar i EU och flockas till högerpopulisten Nigel Farage och hans nystartade Brexitparti.

Labour är å andra sidan inte mycket mer enigt.

Officiellt är partiet för att Storbritannien ska lämna EU men många av partiets väljare, särskilt de unga storstadsborna, avskyr Brexit. Det gör även en majoritet av Labours medlemmar. Labourledaren Jeremy Corbyn gör därför allt han kan för att slippa prata om just Brexit. Vilket onekligen är svårt i en EU-valrörelse. Vad mer finns där egentligen att diskutera? De EU-parlamentariker som väljs av britterna kommer knappt hinna ta sina platser. Att då ha en debatt om Europapolitik bortom Brexit blir meningslöst.

Det vet de brittiska väljarna.

Därför är det de partier som har en tydlig åsikt om Brexit som går bra. Liberaldemokraterna till exempel. De har valt den inte särskilt subtila sloganen "åt helvete med Brexit" och det verkar fungera. Partiet som i flera år har varit uträknat i brittisk politik kan i detta EU-val rentav bli större än Labour. På samma sätt förväntas De gröna göra bra ifrån sig. Labourväljare som är mot Brexit går hit för att markera sitt missnöje. Samtidigt går väljare som är för Brexit till högerpopulisten Nigel Farage.

Labour blöder med andra ord på två kanter.

Det är problemet med att inte ha någon tydlig position.

I politiskt polariserade tider.

"Han skyller alla problem på invandringen" sa Jeremy Corbyn om Brexitpartiets ledare Nigel Farage. Det fick folk att undra vilken planet Labourledaren har befunnit sig på de senaste veckorna. Nigel Farage har nämligen inte pratat om invandringen. Nigel Farage har inte pratat mindre om invandringen på flera år.

Om ens någonsin.

I stället har hans nystartade Brexitparti åkt landet runt med ett mycket enkelt budskap: de politiska eliterna lovade att respektera folkomröstningsresultatet. Det har de inte gjort. Storbritannien är fortfarande medlem i EU, ett faktum som nu är extremt uppenbart för de brittiska väljarna i och med EU-valet.

Och mitt i denna historiskt konstiga valrörelse bestämde sig Theresa May för att göra ett utspel. Premiärministern meddelade i tisdags att hon minsann tänker göra ett fjärde försök att få sitt Brexitavtal genom parlamentet. Hon lovade dessutom parlamentet möjligheten att rösta om att hålla en andra folkomröstning om Brexit.

Allt för att bryta det politiska dödläget.

Detta var Theresa Mays sista desperata försök att få till en parlamentarisk majoritet i Brexitfrågan.

Och det ser ut att misslyckas spektakulärt.

Brexitörerna i parlamentet rasar eftersom premiärministern ens vågade ta orden ”en andra folkomröstning” i sin mun. Brexitmotståndarna rasar däremot de med: de tycker inte att premiärministern lovade dem tillräckligt. Vadå ”möjlighet att rösta om en andra folkomröstning?”

Vad betyder egentligen det? Nu är frågan snarast om Theresa May kommer att överleva politiskt tillräckligt länge för att ens kunna hålla en omröstning i parlamentet nästa vecka.

Särskilt om de konservativa gör så dåligt ifrån sig i EU-valet som många tror.

Detta kan med andra ord bli valrörelsen som tillsätter 73 brittiska EU-parlamentariker.

Och avsätter en brittisk premiärminister.

Storbritannien. Val i dag.

Det mesta har handlat om Brexit i den brittiska EU-valrörelsen. Nigel Farages nystartade Brexitparti förväntas gå fram stort och kan rentav bli större än både de konservativa och Labour tillsammans, enligt vissa opinionsmätningar.

Även Liberaldemokraterna och de Gröna tycks gå framåt i en valrörelse som verkar gynna partier som antingen är tydligt för eller tydligt emot Brexit. Valet kommer antagligen att få stora inrikespolitiska konsekvenser. Partierna ser det som en

generalrepetition inför det nationella val som många väntar i Storbritannien senare i år. "

" Tungt avhopp efter nytt förslag

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Kraven på Theresa Mays avgång blir allt fler, och nu sviktar stödet för henne även inom regeringen. Kvällen före Storbritanniens val till EU-parlamentet hoppade den inflytelserika ledaren för underhuset, Andrea Leadsom, av regeringen.

Andrea Leadsom lämnade sin post i protest mot den nya Brexitplan som May lade fram på tisdagen och som redan stött på massiv kritik från i stort sett alla läger – inklusive ledamöterna i hennes eget konservativa parti Tories. Flera brittiska medier, bland dem BBC och Sky News, citerade tidigare på onsdagen källor i regeringen som uppgav att en rad ministrar krävt Mays avgång i interna överläggningar.

Den nya planen innehåller en möjlighet att rösta ännu en gång om att utlysa en andra folkomröstning, och öppnar också dörren på glänt för en tullunion med EU – något som gjort brexitörfalangen i Tories ursinnig.

Parlamentet ska få ta ställning till planen första veckan i juni.

Erik de la Reguera "

" Snart måste Theresa May sätta datum på sin avgång

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Om inte en sensation inträffar återstår blott dagar eller kanske rent av timmar innan Theresa May tvingas sätta ett datum för sin avgång. Det mesta tyder på att Storbritannien har en annan premiärminister efter sommaren.

Nio liv, sägs det att katter har.

Den brittiska premiärministerbostaden på 10 Downing Street i London har en huskatt som kallas Larry, och som den nuvarande hyresgästen ärvt efter David Cameron.

Jag vet inte om Larry har nio liv.

Men hans matte har visat sig vara en överlevare av rang.

Sedan Theresa May kom till makten 2016 har hon överlevt 11 ministeravgångar, oräkneliga angrepp i medier från partikamrater och tre smärtsamma nederlag i brittiska underhuset – varav två med historiskt stor marginal – när hon försökt lotsa igenom det utträdesavtal som hon under stor tandagnisslan förhandlat fram med EU.

Uthållighet är beundransvärt. Det har talats mycket om Theresa Mays plikt känsla. Om hur hon stoiskt uthärdat angrepp från Boris Johnson och andra intrigerande rivaler i Tories. Men det finns en punkt när uthållighet och plikttrogenhet börjar förvandlas till besatthet av ens eget eftermäle.

Ingen i Westminster – inte ens Theresa May själv – tror längre på allvar att hon kommer att sitta kvar på premiärministerposten efter sommaren. Det mesta tyder på att några få dagar eller veckor – ja, kanske bara några timmar – återstår innan hon tvingas meddela att hon lämnar partiledarposten och 10 Downing Street.

I tisdags lanserade May ännu en Brexitplan, som var tänkt att leda fram till en fjärde omröstning om avtalet. Genast sågades planen av i stort sett alla sidor.

Ledaren för underhuset, Andrea Leadsom, hoppade av regeringen i protest, eftersom planen öppnade dörren på glänt för en fortsatt tullunion med EU och en omröstning om en ny folkomröstning. Hela brexitörfalangen i Tories gjorde uppror. Och av oppositionspartiet Labour – som May förhandlat med utan framgång – avfärdas planen som en ”ompaketerad version av samma gamla avtal”.

Samtidigt står Mays parti Tories inför en potentiell katastrof i EU-valet. På torsdagen gick briter till valurnorna – trots att May vid otaliga tillfällen lovat dem att Storbritannien vid det här laget skulle ha lämnat EU.

I de sista mätningarna fick högerpopulisten Nigel Farages missnöjesparti Brexitpartiet mer än 30 procent av stödet. Det var framför allt konservativa väljare som sa att de tänkte rösta på det nya partiet, och enligt en del mätningar riskerade Tories att få mindre än 10 procent.

Hur det gick vet vi inte. Rösterna räknas på söndag och resultatet offentliggörs inte förrän natten till måndagen, för att inte påverka övriga EU-länders val.

Men i dag, fredag, ska Theresa Mays möta ordföranden i 1922-kommittén, som är Tories inofficiella partigrupp i underhuset. Om det då finns interna vallokalsundersökningar som tyder på att valresultatet blev lika dåligt som befarat, tros hon komma att ställas inför ett ultimatum: meddela omedelbart din avgång som partiledare i början av juni, eller riskera att sparkas i en förnedrande förtroendeomröstning (som kommittén skulle kunna få till stånd genom att ändra sina stadgar).

Det enda som kan ge May ytterligare några veckors uppskov är sannolikt ett oväntat bra valresultat för Tories.

Bakom den svarta dörren märkt med nummer ”10” hoppas Theresa May in i det sista på att få igenom det utträdesavtal som röstats ned tre gånger, och som hennes mest hugade efterträdare dömt ut.

Helst av allt vill May lägga fram den nya Brexitplanen och hålla en fjärde och sista omröstning om utträdesavtalet med EU i första veckan i juni. Om det blir ett nej – vilket allt tyder på – skulle hon iallafall kunna säga att hon ”försökt allt, men inte lyckats” (en del skulle inte hålla med om att hon ”försökt allt”, men det är en annan sak).

För kretsen kring premiärministern framstår detta som en värdig sorti. För Mays partikamrater i parlamentet finns troligen andra och för dem viktigare hänsyn.

Fakta. 73 platser ska fyllas – och tömmas

Storbritannien var ett av de länder som höll EU-val på torsdagen.

Enligt planen skulle britterna ha lämnat unionen vid det här laget, men senareläggningen av utträdet gör att landet nu måste hålla val.

73 platser står på spel – men så fort britterna lämnat EU kommer dessa att frigöras. 27 av britternas platser tilldelas efter Brexit 14 andra länder, för att säkra proportionaliteten i parlamentet. Det totala antalet mandat minskas från 751 till 705. "

" Brexit färgar britternas EU-val

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Brentwood. I staden Brentwood i Essex i England var det på torsdagen glest mellan väljarna. Valdeltagandet i EU-val i Storbritannien brukar inte vara högt. Runt 35 procent. Denna gång tror man att det kan bli högre. På grund av Brexit.

Torsdagens val var för de flesta väljare nämligen ett sätt att uttrycka sin åsikt om Brexit. De som är för Brexit (och här i Brentwood är de många) röstar på det nystartade Brexitpartiet. De som är mot försöker signalera detta genom en röst på antingen Liberaldemokraterna eller De gröna: två partier som tydligt har tagit ställning mot att Storbritannien ska lämna EU.

– Jag har alltid röstat Labour men det går inte längre.

Eller:

– Jag har alltid röstat på de konservativa men det går inte längre.

Det var fraser som hördes från flera väljare som lämnade vallokalen i Essex. Vad de säger tycks spegla det djupa missnöje med de två stora partierna som har syns tydligt i opinionsmätningarna.

Valrörelsens sista dagar har ackompanjerats av ett allt högre surrande om att premiärminister Theresa May är på väg att avgå. Den har även gett upphov till ett nytt ord: "milkshaking". Begreppet innebär att kasta klibbig milkshake över en politiker som man ogillar. Denna form av protestaktion har spritt sig de senaste veckorna. Bland andra har Brexitpartiets ledare Nigel Farage fått torka kolasmakande kladd från kostymen.

Under tisdagskvällen kunde han vid ett tillfälle inte lämna sin kampanjbuss eftersom den hade omringats av människor med

milkshakes. Samtidigt fortsatte Theresa May att slåss för sin politiska överlevnad i London.

Nej, detta har inte varit någon vanlig EU-valrörelse.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se "

" Ledare: Oförenliga löften blev Theresa Mays fall

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Britterna har precis röstat i ett absurt val som ingen ville ha. Landet skulle ha lämnat EU för länge sedan, men har nu ändå utsett ledamöter som kanske aldrig ska inta sina platser i Europaparlamentet. Det enda mer bisarra var att Theresa May, hon som misslyckats med sitt kall att leverera Brexit, satt kvar som premiärminister trots att hon saknade stöd i både sitt parti och parlamentet. På fredagen gjorde hon äntligen slut på eländet genom att meddela sin avgång som Toryledare den 7 juni.

En del tycker synd om Theresa May. Hon fick bara lankor på given. Det egna partiet var hopplöst splittrat av hur folkomröstningen 2016 skulle tolkas, medan Labouropositionen hade kapats av yttervästerna och inte såg något skäl att hjälpa premiärministern.

Men May bidrog själv generöst till Brexitsoppan med sina misstag. Detta kommer att bli hennes eftermäle.

Hon läste det knappa utslaget i folkomröstningen som ett ovedersägligt nej till invandring och lovade "ta tillbaka kontrollen" över gränserna. Storbritannien skulle lämna EU:s inre marknad, tullunionen och EU-domstolens tyranni. Hennes var den hårdaste av Brexitvarianter, trots att det knappast var vad folket bett om. "Inget avtal är bättre än ett dåligt avtal", sa hon. Och fort skulle det gå, den 29 mars 2019 skulle skilsmässan vara klar.

För att stärka sin majoritet i parlamentet och slippa bli fånge hos Tories rabiata EU-hatare utlyste hon nyval i juni 2017. Hon gjorde en

bedrövlig kampanj och satt plötsligt som gisslan hos både Tories fanatiska falang och Nordirlands protestanter. EU var aldrig roat av att låta britterna behålla godiset och rata det som inte passade. May tvingades ge vika på punkt efter punkt. Irlandsfrågan beseglade hennes öde. Det var omöjligt att förena hennes övriga löften med en fortsatt osynlig gräns på den gröna ön. Parlamentet i London röstade ned Mays utträdesavtal tre gånger med förnedrande siffror. Men det gick inte att skapa majoritet för något annat heller.

Vilken premiärminister som helst hade stött på formidabla hinder. Öknamnet Maybot är dock ingen slump. Hon var med sitt tunnelseende synnerligen illa lämpad för att bända och jämkna de olika viljorna i konstruktiv riktning. I iveren att välja Tories bästa före nationens satte hon båda i klistret.

Nu söker Tories alltså en ny trollkonstnär. Ett 20-tal hugade verkar tro sig ha gåvan. Parlamentsledamöterna ska sila fram två kandidater som partimedlemmarna får rösta om. Processen lär gynna en övertygad Brexitförespråkare. Och favorit är dessvärre Boris Johnson.

Karisma och charm har han. Populisten Johnson är också i total avsaknad av ansvarskänsla. Han var en usel utrikesminister och en skamlöst lögnaktig kapten för nejsidan i folkomröstningskampanjen. Nu lovar han att tubba EU:s övriga ledare till dramatiska eftergifter i utträdesavtalet. Det kommer inte att hända.

En Brexitman som premiärminister är heller ingen nyckel till det låsta läget i parlamentet. Underhuset har svårt att tvinga en regering till något utan att rösta igenom en misstroendeförklaring, och frågan är hur många Tories som skulle ta den risken. I så fall återstår Brexit utan avtal, trots dess kaotiska ekonomiska konsekvenser.

Logiskt vore en andra folkomröstning, men det blir svårt att ta sig dit och ingen vet hur den skulle sluta. Ty inte bara parlamentet är delat på längden och tvären.

May ägnade tre år åt en enda sak. Men Europa har nu knäckt ännu en konservativ premiärminister.

DN 25/5 2019 "

" Mays avhopp vittnar om en större kris

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Analys. Theresa May avgår som Tories partiledare den 7 juni. Hon stannar som premiärminister tills en ny ledare utsetts senare i sommar. Den som tar över ärver en olöst Brexitknut och ett land som är på väg att falla itu.

London.

Det var en känslösam Theresa May som på fredagsförmiddagen meddelade sin avgång utanför 10 Downing Street.

– Jag har gjort allt jag kan för att få parlamentets ledamöter att rösta ja till det utträdesavtal jag förhandlat fram med EU. Tyvärr har jag inte lyckats med det. Jag försökte tre gånger. Jag tror att det var rätt att fortsätta, även när oddsen var dåliga. Men det står nu klart för mig att det för landets bästa måste vara en ny premiärminister som tar detta vidare, sa May.

Rösten sprack när hon avslutade med:

– Jag älskar det här landet.

Kanske hade Theresa May då fått inofficiella rapporter om hur det gått i torsdagens EU-val i Storbritannien. Eller så blev trycket helt enkelt bara för stort från hennes uppretade partikamrater.

I tisdags presenterade May en ny Brexitplan som öppnade dörren på glänt för en tullunion med EU och en omröstning i parlamentet om att utlysa en ny folkomröstning. Det ledde till ett ramaskri i Tories EU-kritiska brexitörfalang.

Underhusets ledare Andrea Leadsom hoppade genast av. Natten till fredagen rapporteras May sedan ha fått ett ultimatum från parlamentsledamöterna i den så kallade 1922-kommittén (Tories inofficiella partigrupp i underhuset): Tillkännage ett datum för din avgång, annars avsätter vi dig i en intern förtroendekomröstning. Theresa May valde till slut att gå.

Nu inleds en frenetisk kamp som ska avgöra vem som blir det konservativa regeringspartiets nya ledare. May sitter kvar som premiärminister tills den nya ledaren valts, vilket troligen är senast den 20 juli.

Förre utrikesministern Boris Johnson är partimedlemmarnas favorit. Men uppemot ett tjugotal Tory-politiker tros i detta nu förbereda sina kandidaturer.

Innan medlemmarna får vara med och rösta kommer antalet kandidater också att ha hyvlats ned till två genom utslagsomröstningar i partigruppen.

Den som tror att detta enbart handlar om en personfråga misstar sig dock. Theresa Mays avgång vittnar om en större kris för Tories och för hela den politiska klassen i Storbritannien.

Fram tills helt nyligen sågs Storbritannien som något av ett undantag i Europa, eftersom högerpopulistiska partier haft så svårt att få genomslag. Men i morgon kväll väntas resultatet från EU-valet bli offentliga, och mycket tyder då på att högerpopulisten Nigel Farages nya Brexitparti gör ett sensationellt bra val.

Samtidigt väntas det statsbärande konservativa Tories göra ett katastrofval. Även Labour tros backa.

Det handlar naturligtvis om en proteströst: många väljare som röstade för att lämna EU är heligt förbannade över att de kallas till ett EU-val två månader efter det datum då det var tänkt att Storbritannien skulle ha lämnat unionen.

Det är långtifrån omöjligt att nästa Tory-ledare föreslår en avtalslös Brexit den 31 oktober, för att stoppa Brexitpartiets frammarsch. Och oavsett de ekonomiska konsekvenserna.

Men då lär han eller hon upptäcka att det inte heller finns en majoritet för en avtalslös Brexit i parlamentet. Regerande Tories är hopplöst splittrat mellan den konservativt nationalistiska ”brexitörfalang” som lovar minskad invandring och ”mer kontroll”, och gärna talar nostalgiskt om brittisk stormaktstid, och den mer liberala falang som förespråkar en nära relation till EU och som är livrädd för en avtalslös Brexit.

Oppositionen kommer, å sin sida, att slåss med näbbar och klor för att stoppa en avtalslös Brexit.

Därför är det inte omöjligt att den nya premiärministern till slut finner sig tvungen att utlysa nyval. Vilket i sin tur vore en öppen inbjudan till Brexitpartiet till maktens korridorer.

På samma sätt som Brexit-omröstningen 2016 inte bara handlade om Europeiska unionen, handlar dock denna kris inte enbart om hur Storbritanniens EU-utträde ska gå till.

I bakgrunden finns problem och spänningar som präglat landet i årtionden, trots att ekonomin nu på ytan går relativt bra och arbetslösheten hör till Europas lägsta.

Växande ojämlikhet, centralisering av kapital och arbetstillfällen i storstäder, nedläggningar av tillverknings- och råvaruindustri i småstäder i mellersta och norra England – allt detta har skapat en växande klyfta mellan det finansiellt sjudande London och småstäder som Stoke-on-Trent och Barnsley.

Det är en händelse som ser ut som en tanke att ståltillverkaren British Steel försattes i konkurs i onsdags. Omkring 25000 jobb hotas direkt eller indirekt i mindre städer i östra England. Men i Westminster är man mer intresserad av positioneringar inför partiledarvalet.

I sitt avgångstal manade Theresa May sin efterträdare att vara kompromissvillig.

Men frågan är om inte historiker kommer att se hennes största svaghet som just att hon inte velat kompromissa – annat än för att bevara freden i sitt parti.

De blocköverskridande förhandlingar med Labour som inleddes för en dryg månad sedan kom igång alldeles för sent. Man bygger inte förtroende på några få veckor. Särskilt inte när det är så uppenbart att man själv är på väg ut.

Erik de la Reguera erik@delareguera.se "

" Fakta. Mays politiska karriär

Växer upp nära Oxford

1956. Prästdottern Theresa Brasier föds på engelska sydkusten. Hon växer upp utanför Oxford och studerar sedan vid det berömda universitetet, där hon träffar blivande maken Philip May. Redan i

ungdomen ville hon bli landets första kvinnliga premiärminister – och var irriterad att Margaret Thatcher kom före.

Blir ledamot i underhuset

1997. May väljs – efter ett par misslyckade försök – som ledamot i underhuset för Konservativa partiet Tories i Maidenhead strax väster om London, en valkrets hon har representerat sedan dess.

Framgångsrik karriär

1999. Inleder en framgångsrik karriär inom partiet, med en post som utbildningsminister i "skuggkabinettet" – Tories var då i opposition. Hon blir 2002 partiordförande, som första kvinna, och förutspår en lysande framtid.

Får tung post i regeringen

2010. Efter den konservativa valsegern utnämner premiärminister David Cameron May till inrikesminister, en av regeringens tyngsta poster. En hård linje mot brott och invandring ger henne hög profil.

Blir partiledare

2016. May röstar liksom Cameron för att stanna i EU vid Brexitomröstningen i juni. Men lämna-sidan vinner och Cameron avgår. May utses till partiledare och premiärminister och deklarerar att "*Brexit means Brexit*".

Överraskar med val

2017. May meddelar överraskande att parlamentsval ska hållas i juni. Men chansningen blir en flopp för Tories, som förlorar sin majoritet och tvingas ta stöd av nordirländska DUP. Snart börjar ministeravhoppen.

Stenhård Brexit-kritik

2018. I november kommer May överens med EU om en utträdesplan. Brexit ska infalla den 29 mars 2019. Men kritiken inom partiet och landet är stenhård. Allt fler tror att britterna kommer att tvingas lämna EU utan avtal.

Utträdesavtalen avfärdas

2019. Tre gånger avfärdas Mays utträdesavtal av parlamentet – en av gångerna med de största förlustsiffrorna för en regering i Storbritanniens historia. Till sist går EU med på att skjuta upp Brexit till den 31 oktober. May meddelar sin avgång den 25 maj.

Sammanställning: Ingmar Nevéus "

" Risk för ökad konflikt med EU med Johnson vid makten

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Diplomater och politiker i 27 av EU:s medlemsstater håller andan. Brexitplågan berör även dem. De befärar att om Boris Johnson blir premiärminister ökar konflikterna och risken för en hård Brexit.

Bryssel.

Ett oräkneligt antal gånger har företrädarna för 27 av EU:s medlemsstater envist upprepat för britterna: utträdesavtalet går inte att förhandla om!

Trots det fortsätter brittiska politiker att lova att de minsann ska åka till Bryssel och förhandla om avtalet som Theresa Mays regering slöt i november förra året.

Utträdesavtalet reglerar hur skilsmässan mellan EU och Storbritannien ska gå till och är juridiskt bindande. Att börja ändra i det skulle vara som att öppna Pandoras ask, säger flera diplomater. Då skulle olika medlemsstater försöka få in skrivningar som gynnar just dem, till exempel Spanien rörande Gibraltar.

Men det hindrar alltså inte brittiska politiker från att försöka ta poänger på hemmaplan. Boris Johnson är en av dem som hela tiden argumenterar för Brexit utifrån sin tolkning av vad britterna vill ha, inte vad som är möjligt att få.

EU-sidan, med Brexitförhandlaren Michel Barnier i spetsen, har haft otaliga duster med de olika Brexitministrarna som Theresa May sänt till Bryssel. Däremot har EU haft goda kontakter med hennes högsta

tjänstemän, som EU anser förstått problematiken och varit villiga att försöka hitta en gemensam väg framåt.

När Theresa May avgår är sannolikheten stor att även dessa tjänstemän försvinner.

EU27 befarar att man återigen ska hamna i en sits där man måste förklara för färska brittiska sakkunniga hela komplexiteten runt Brexit. Det EU27 allra minst vill ha är en Boris Johnson, eller annan brexitör, som inte är villig till att hitta en kompromiss, utan snarare en ursäkt för att kunna skylla på EU för att Storbritannien kraschar ut ur unionen utan avtal.

För EU har hela tiden varit redo att diskutera och förändra i den del av Brexitavtalet som rör de framtida relationerna. Egentligen den del som borde vara allra viktigast för båda parter.

Från europeiskt håll har Angela Merkels administration meddelat att Mays avgång, eller vilka konsekvenser den får för Brexit, ska avhandlas på EU-toppmötet på tisdag.

Pia Gripenberg "

" Boris Johnson – Mays totala motsats favorit att ta över

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Analys. London. Theresa May har annonserat sin avgång. Boris Johnson är favorit till att efterträda henne. Och hennes totala motsats.

Alexander Boris de Pfeffel Johnson är född i New York men uppvuxen i England.

Samt i Bryssel. Och på privatskolan Eton.

Hans pappa var konservativ politiker och hans gammelfarfar inrikesminister i det ottomanska imperiet. Boris Johnson representerar en valkrets i västra London, är fränskild med fyra barn från ett nyligen avslutat äktenskap och har en ung flickvän som brittiska medier gillar att fokusera på.

Han är släkt med kung George II, besatt av Winston Churchill och redan som barn var det enligt uppgift hans ambition att bli "världskung".

Ni kan dock kalla honom för "Boris".

Det gör alla andra.

Det är denne man som är favorit att ta över som brittisk premiärminister.

○ ○ ○

Som ung journalist fick Boris Johnson sparken från The Times. Han hade fabricerat ett citat och hans mediekarriär tycktes vara över. Men i stället fick han jobb på den konservativa tidningen The Telegraph som Brysselkorrespondent.

Bryssel var en stad som han kände väl. Hans far, Stanley Johnson, satt länge i Europaparlamentet och var senare politisk tjänsteman i EU-kommissionen. Den unge Boris Johnson blev snabbt mästare av vad som redan var en egen gren inom brittisk utrikesjournalistik: artiklar baserade på lustiga halvsanna EU-myter.

”EU vill förbjuda dubbeldäckare! Förbjuda små italienska kondomer! Förbjuda chips med räksmak (en brittisk delikatess!) och spränga den Europeiska kommissionens högkvarter!”

Boris Johnson hittade delvis på, överdrev och fabricerade, men han var rolig, skrev fantastiskt bra och var intelligent. Framför allt kom han undan med saker som en mindre karismatisk journalist aldrig hade kommit undan med. Just detta blev en viktig erfarenhet. Något som han tog med sig in i politiken:

De regler som gäller för andra, de gäller helt enkelt inte för Boris Johnson.

2008 lyckades han till exempel bli vald till borgmästare i London.

Detta trots att han var en vit, konservativ man från den brittiska eliten. Eller nåja, han studerade vid privatskolan Eton tack vare ett stipendium så riktig överklass var han kanske inte. Han var vit, konservativ och privilegierad och teoretiskt sätt ska man då inte kunna vinna i London. Den brittiska huvudstaden är vänstervriden, liberal och kosmopolitisk.

Trots det vann alltså Boris Johnson.

Två gånger.

Han blev en maskot för staden och en av landets mest populära politiker.

I media spelade han framgångsrikt en roll. En överdriven version av sig själv. Som charmig slarver med yvigt hår och löjligt hummande överklassengelska blev han något av en tv-personlighet. Varje tabbe han gjorde erkände han glatt. Otrohetsaffärer och lögner som hade

inneburit slutet för vilken politisk karriär som helst rann bara av Boris Johnson.

Det är ingen hemlighet att han själv identifierar sig med Winston Churchill.

Han har alltid varit en stjärna.

Därför var det en stor sak när Boris Johnson inför folkomröstningen om EU 2016 kom ut för Brexit. Utan hans karisma hade brexitörerna antagligen inte vunnit. Många viskade dock om att Boris Johnson egentligen inte var särskilt EU-skeptisk. Brexiterandet var mer en taktisk position som han tog för att så småningom kunna bli premiärminister. Precis som alla de där EU-kritiska artiklarna han skrev som ung journalist i Bryssel? Kanske var de bara ett sätt att göra sig ett namn därhemma?

Boris Johnsons karriär har alltid varit viktig för Boris Johnson.

Theresa May gjorde honom till utrikesminister 2016. Det var ett försök att kontrollera honom. Det var helt enkelt bättre att ha Boris inne i regeringen, än utanför. Men som utrikesminister var han kontroversiell.

Hans omvittnade charm fungerade naturligtvis ofta men hans yviga stil visade sig föga lämpad för diplomati. Boris Johnson liknade den franske presidenten François Hollande vid en fångvakt under andra världskriget, reciterade kolonial poesi i ett burmesiskt tempel och kritiserade ständigt sin egen premiärminister för hur hon hanterade Brexit. Theresa May önskade säkert livet ur honom regelbundet, men hon kunde inte sparka honom.

Boris Johnson var Boris Johnson.

Hans mest ödesdigra misstag som utrikesminister gällde Nazanin Zaghari-Ratcliffe. Hon var en brittisk medborgare fängslad av den iranska diktaturen. Boris Johnson råkade felaktigt hävda att hon hade befunnit sig i Iran för att undervisa i journalistik.

Detta förvärrade hennes situation avsevärt.

I juli 2018 avgick Boris Johnson slutligen från utrikesdepartementet. Inte på grund av något som han hade gjort, eller sagt, utan i protest mot hur Theresa May hanterade Brexit.

Sedan dess har han bidat sin tid. Han har klippt sig. Gått ner i vikt. Och helt enkelt skärpt sig. Han tänker inte göra om samma misstag som när det var partiledarstrid sist. Då gick han och spelade cricket samma dag som David Cameron annonserade sin avgång. Detta gjorde att Theresa May fick ett försprång.

Nej, denna gång är Boris Johnson bättre förberedd och mer välorganiserad.

Två ting som annars inte ligger i hans natur.

De konservativa gräsrotterna älskar honom. Han har som borgmästare i London visat att han kan vinna i breda grupper och nu sitter han enligt uppgift och skissar på ett politiskt manifest. Alla turerna runt Brexit sägs ha övertygat honom om behovet av att i grunden reformera sättet som Storbritannien regeras på. Hade det gått bra för det konservativa partiet i opinionen hade han antagligen inte haft en chans.

Men det gör det inte.

Theresa Mays största svaghet var att hon var en usel kampanjpolitiker. Att därför välja någon som Boris Johnson till att efterträda henne är lockande. Labour styrs redan av Jeremy Corbyn: en vänsterpopulist. Till höger finns Brexitpartiet och Nigel Farages högerpopulism. De konservativa behöver helt enkelt någon som Boris Johnson, heter det. En charmör. En populist. En vinnare.

Inte en till administratör.

Brexitsituationen är så låst att något helt enkelt måste hända.

Och det händer alltid saker runt Boris Johnson.

Bra som dåliga.

Så går den politiska logiken.

Just nu talar den för Alexander Boris de Pfeffel Johnson.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se

" Fakta. 5 andra som det talas om

Sajid Javid

Storbritanniens inrikesminister har blivit kontroversiell på senare tid i och med sin hårda linje gällande hemvändande brittiska IS-terrorister. Han har en bakgrund i finanssektorn och trots en länge EU-kritisk hållning röstade han till slut mot Brexit vilket många inom det konservativa partiet inte uppskattar.

Michael Gove

Den nuvarande jordbruksministern betraktas som en skicklig och intelligent strateg. Han lyckades emellertid göra sig omöjlig som utbildningsminister efter konflikter med lärarkåren. Många ifrågasätter också om han går att lita på eftersom han tidigare politiskt har stuckit kniven i flera tidigare vänner som exempelvis David Cameron.

Jeremy Hunt

Storbritanniens nuvarande utrikesminister Jeremy Hunt röstade mot Brexit vilket ligger honom i fatet. De senaste åren har han dock tagit en allt hårdare ton mot EU, det kulminerade i när han liknade EU vid Sovjet i ett tal. Han hör till partiets mittfåra och skulle komma bra överens med nymoderater som Fredrik Reinfeldt och Anders Borg.

Andrea Leadsom

Den nyligen avhoppade gruppledaren i parlamentet kandiderade till partiledarskapet förra gången. Då hoppade hon av efter en kontroversiell kommentar om att Theresa May inte hade några barn. Andrea Leadsom är en framstående brexitör och var först miljöminister i Theresa Mays regering innan hon tog över som gruppledare.

Dominic Raab

Den tidigare Brexitministern avgick ur Theresa Mays regering i protest mot det Brexitavtal som han själv hade varit med och förhandlat. Han är jurist med bakgrund i människorättsfrågor, gillar skattesänkningar och har kallat sig själv för ”libertarian”.

" Katrine Marçal: Kvinnor vid makten är ovanliga djur

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

”Bara säg det till henne, Phil!” Det var den brittiska tidningen Metros bön till Theresa Mays man Philip. Över hela förstasidan uppmanade de premiärministerns make att tala om för sin hustru att det var tid att avgå. Vilket Theresa May också gjorde. Men inte för att Philip May hade ”talat henne tillrätta”.

London.

Som Storbritanniens andra kvinnliga premiärminister har Theresa May ofta fått utstå sexism. Hon har också ofta jämförts med Storbritanniens första kvinnliga premiärminister: Margaret Thatcher.

Än mer efter att ha tvingats bort på detta sätt.

Kvinnor vid makten är ovanliga djur. De få exemplar vi har jämför vi i all oändlighet. Trots att de kanske inte alltid har så mycket gemensamt.

Mer än sitt kön.

Theresa May stod vid podiet framför den berömda svarta dörren till premiärministerns bostad och annonserade sin avgång. Då kom tårarna. Margaret Thatcher grät naturligtvis också. I november 1990 tvingades hon bort. Med tårar i ögonen. Theresa May avlutade sitt avgångstal: ”det är med enorm och bestående tacksamhet som jag har tjänat det land som jag älskar”.

Där blev det för mycket. Hon vände på klacken och försvann gråtande in bakom dörren.

Kontrasten kunde inte ha varit större mot David Cameron. Han stod på samma plats för tre år sedan och meddelade datumet för sin avgång som premiärminister. När han var färdig glömde han dock att knäppa av mikrofonen. När han gick tillbaka mot dörren kunde hela världen därför höra honom humma en liten trudelutt. Sedan stängde han dörren om sig och utbrast "right!" med samma tonfall som om han precis hade ställt ner matkassarna och nu funderade på om det var dags att börja med middagen.

Nej, David Cameron grät inte.

Kanske har det dock minst lika mycket att göra med klass.

Som med kön.

David Camerons förmåga att till synes omedelbart gå vidare efter förlusten i Brexitfolkomröstningen 2016 chockade till och med nära medarbetare. Hur kunde han och hans gäng bara borsta av sig dammet? Lämna till synes oberörda och låta någon annan (läs Theresa May) städa upp efter dem? Var politik bara ytterligare en tennismatch för dessa överklasspojkar?

Theresa May har nämligen aldrig sett på makt på detta sätt. Hon kommer (ja, likt Thatcher) ur den strävsamma medelklassen. Theresa May har kämpat för att bli premiärminister sedan hon var en liten flicka. För någon med David Camerons bakgrund är det där att bli premiärminister däremot bara en av flera helt acceptabla banor i livet. Du kan även bli avantgardistisk konstnär, bankchef eller excentrisk biodlare med eget tv-program.

Till exempel.

Det spelar ingen större roll.

Din status i samhället erhöll du när du föddes.

Den kommer aldrig att försvinna.

Så länge England förblir England.

Theresa May ogillade David Cameron och hans guldkantade mansgång. Hon såg dessa yngre grabbar runda henne i karriären och sedan föll det på hennes lott att försöka leverera den Brexit som de hade lyckats ställa till med.

Hennes strategiska misstag i denna process har varit många och är väldokumenterade.

Men det är klart att hon är bitter. Hon ville inte avgå. Hon ville genomföra sin inrikespolitiska agenda: skapa en konservatism som stod längre till höger i frågor om invandringen och längre till vänster i ekonomiska frågor.

Det är vad hon tror på.

Å andra sidan: var David Camerons glada avgångshummande verkligen en överklassens arrogans? Eller, var den helt enkelt ett uttryck för det man får lära sig på brittiska internatskolor för pojkar? Bit ihop. Gå vidare. Skämta lite självutlämnande om saken.

Men känn för Guds skull inte dina egna känslor!

För i slutändan. När det gäller politiker.

De är alla människor.

På sina olika sätt.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se "

" Mays lyckligaste dag på posten var hennes första

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Kommentar. Hennes år som regeringschef blev inte som hon tänkt sig. Theresa May drömde om att förändra Storbritannien. Men hon fastnade i Brexitsörjan som till slut blev henne övermäktig. Pia Gripenberg porträtterar kvinnan som kommer få eftermälet som Storbritanniens sämsta premiärminister i modern tid.

Bryssel.

Av alla gånger det ryktats om Theresa Mays avgång är det ironiskt att det blir i samband med att britten röstat i ett EU-val. Detta EU som May förgäves har försökt lämna och med Brexitförhandlingar som präglat hela hennes tid som premiärminister.

Hennes år som regeringschef blev inte som hon tänkt sig. Nu kommer hon att minnas som Storbritanniens sämsta premiärminister i modern tid.

Theresa Mays lyckligaste dag på posten var förmodligen hennes allra första i juli 2016. I gulsvart sommarkappa stod hon med maken Philip, klädd precis så strikt som den bankman han är, utanför nya bostaden 10 Downing Street.

När David Cameron efter folkomröstningen i juni snabbt lämnade sin post fanns hon inte bland favoriterna att ta över. Men Camerons tänkta efterträdare slog sönder varandras förhoppningar. Fram trädde inrikesministern Theresa May som kandidaten som partiets medlemmar kunde ena sig kring.

I sitt tal utanför 10 Downing Street utlovade hon att föra en politik som inkluderade alla briter; att skapa ett land där folk oavsett ålder,

bakgrund, klass eller hudfärg skulle kunna ha möjligheten att lyckas. Det Tories som förknippades med gräddfiler för män i skraddarsydd kostymer som utbildats på elitskolan Eton var det slut med, förstod alla.

I början såg det förhoppningsfullt ut. Väljarna gillade henne och Mays rykte som hårdför inrikesminister i migrationsfrågor uppskattades av konservativa Tories gräsrotter.

Men Theresa Mays ansats att försöka blidka alla delar av det splittrade Tories ledde till stora strategiska misstag. Till exempel utnämningen av Brexitören David Davis som minister för Storbritanniens utträde ur EU, Brexitminister i vardagslag. Hans bekymmerslösa stil gick inte hem i juridikens Bryssel. En bild från allra första mötet med EU:s chefsförhandlare Michel Barnier säger allt: Barnier och hans team har luntor med underlag framför sig på bordet, David Davis har inte med sig något alls, förutom sitt glada leende.

Det blonda yrvädet Boris Johnson som utrikesminister var en annan chansning som inte höll. Hans uttalanden fick utrikesrelationer att gnissla.

Det dröjde ända till dess att Theresa May satte ned foten i Brexitfrågan sommaren 2018 innan Davis och Johnson lämnade regeringen. De ansåg inte att hennes förslag till avtal med EU var i linje med folkomröstningens resultat.

På den vägen har det fortsatt med ständiga ministeravhopp på grund av just Brexit.

Under sin tid som inrikesminister arbetade Theresa May med ett fåtal förtrogna och hade själv järnkoll på det mesta. En riktig arbetshäst. Det bidrog till att hon överlevde länge på den posten, annars känd som en katapultstol i brittisk politik.

Men samma förmåga har varit till hennes stora nackdel som premiärminister.

Hon har inte förmått, eller velat, involvera vare sig sin egen regering eller sitt parlament tillräckligt i Brexitfrågan. Därmed har hon hamnat på kant med oppositionen, såväl Labour som den inom sitt eget parti. Att parlamentet ett flertal gånger med bred marginal röstat ned hennes uppgörelse med EU visar hur misslyckad Theresa Mays Brexitstrategi varit. Att hon dessutom skällt ut parlamentarikerna, som hon ju är beroende av, har varit ödesdigert.

Samtalen med Labour inleddes alldeles för sent. Åratal av ömsesidigt misstroende kan inte repareras på några veckor.

Ett annat stort strategiskt misstag var parlamentsvalet i juni 2017.

Theresa May ärvde en majoritetsregering av David Cameron. Men för att göra sin egen position starkare och nita Labour, som såg ut att vara nere för räkning under nya ledaren Jeremy Corbyn, utlyste hon ett nyval.

Under kampanjen blev det uppenbart att May saknar karisma. Hon är en kamrerstyp. Robot, säger motståndarna. Dessutom innehöll valmanifestet märkliga förslag, varav ett fick öknamnet dödsskatt. Ingen valvinnare.

Resultatet blev att Tories förlorade sin majoritet i parlamentet. Sedan dess har Theresa May fått förlita sig på stöd från lilla konservativa nordirländska partiet DUP, vilket har präglat Brexitförhandlingarna.

Dessa förhandlingar har slukat det mesta av Theresa Mays tid.

Förhoppningarna den där dagen i juli 2016 om att driva en politik som skapar framtidstro för alla brittiska medborgare fanns det ingen tid över för.

Till detta har hon haft otur med besvärlig hosta och heshet under ett par viktiga tal.

Trots Theresa Mays ständiga misslyckanden, särskilt runt Brexit, lät partikamraterna henne stanna på sin post ända tills nu. Ingen annan har tydligt klivit fram och varit beredd att axla ansvaret. Theresa Mays nederlag ska därför delas med övriga Toryledningen.

När brittiska medier spekulerar i tänkbara efterträdare nämns ett dussintal män och kvinnor, bland annat Boris Johnson.

Hos vadslagningsfirmorna är han storfavorit.

Pia Gripenberg "

" Fakta. May

Theresa May föddes 1 oktober 1956 i Eastbourne i södra England.

Hennes pappa var präst och mamman hemmafru. Hon har inga syskon.

Båda föräldrarna dog när Theresa May var i 25-årsåldern.

Utbildad vid universitet i Oxford.

Hon är gift med bankmannen Philip May sedan 1980. De har inga barn. Paret bor växelvis i premiärministerbostaden i London och i välbärgade samhället Sonning i Berkshire i sydöstra England. "

" Många svenskar nekades rösta i brittiska EU-valet

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Tusentals EU-medborgare – bland dem många svenskar – har nekats att rösta i det brittiska EU-valet. – Det är förfärligt. Nu kan jag varken rösta i Storbritannien eller Sverige, säger den 26-åriga svenskan Lydia Hillerudh.

I torsdags höll Storbritannien val till Europaparlamentet. Resultatet blir inte känt förrän på söndag kväll. Men en sak står redan klar: många EU-medborgare har haft svårt att rösta i Storbritannien. Under hashtaggen #DeniedMyVote på Twitter sprids mängder av vittnesmål av personer som inte fått rösta. Enbart tidningen The Guardian har dokumenterat fler än 900 konkreta fall där EU-medborgare blivit nekade att rösta, och frivilligorganisationer talar om "tusentals" fall. – När jag kom till min vallokal i St Albans utanför London sa valförrättaren: "Du är en sån där EU-person, va?" Sedan fick jag veta att jag inte fick rösta, trots att jag stod med i vallängden. Mitt namn hade strukits över för hand, berättar svenskan Lydia Hillerudh. Lydia Hillerudh har bott i Storbritannien sedan 2012, röstat flera gånger i lokalval i England och aldrig haft några problem. Men denna gång beskriver hon förfarandet som "förvirrat". – Jag fick ett e-postmeddelande med en länk till ett onlineformulär som jag skulle fylla i för att registrera mig i röstlängden. Samtidigt kom ett pappersformulär med posten – bara några dagar före sista registreringsdag. Jag trodde att det var "antingen eller", så jag fyllde i det på nätet och fick en bekräftelse. Men i vallokalen sa de att jag

borde ha fyllt i även pappersformuläret och skickat in, säger Lydia Hillerudh.

– Det känns så onödigt. Detta kunde ha lösts genom att bara lägga ut formulären i vallokaler, säger Lydia Hillerudh.

För att kunna rösta i Storbritannien som EU-medborgare måste man bo i landet och registrera sig i vallängden. I EU-valet krävs dessutom att man intygar att man inte tänker rösta i något annat EU-land.

I Sverige sköts det automatiskt genom att Valmyndigheten kontakter det land där personen är medborgare. Men i Storbritannien krävs alltså ytterligare ett formulär, något som nu tycks ha ställt till det för många. En del svenskar som DN varit i kontakt med uppger att de inte fått någon blankett hemskickad från lokala myndigheter ("councils").

– För mig finns ingen anledning att rösta i Sverige, för jag har bott här i 16 år. Men jag fick inte den där blanketten. En tysk väninna bråkade i flera timmar, för hon hade skickat in den där blanketten för fem år sedan, men hon fick ändå inte rösta, säger 44-åriga Kicki Lamerton, som bor i Plymouth.

Den brittiska valmyndigheten beklagar i ett uttalande att en del EU-medborgare haft svårt att rösta i EU-valet, och erkänner att processen "kunde ha varit enklare". Myndigheten säger sig ha påpekat detta för regeringen för fem år sedan.

"Regeringens besked om att Storbritannien skulle delta i dessa val kom med kort varsel", vilket ska ha bidragit till att göra tiden knapp för registrering, enligt myndigheten.

Två kampanjorganisationer för EU-medborgares rättigheter har nu startat en insamling för att kunna dra den brittiska staten inför rätta för diskriminering.

Flera oppositionspolitiker anklagar också regeringen för att ha känt till att problemen skulle uppstå. Dagen före valet ställde Joanna Cherry, ledamot för det skotska nationalistpartiet SNP, en fråga till Theresa

May, för att be henne se till att formulär fanns utlagda i vallokalerna – något som alltså inte tycks ha skett.

Sveriges ambassad säger att man tar uppgifterna på allvar.

– Det är naturligtvis bekymmersamt att personer som vill delta i valet inte kunnat delta. Vi följer detta och kommer att samråda med övriga EU-länder om hur vi agerar, säger ambassadör Torbjörn Sohlström till DN.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se"

"Fakta. Reglerna

Tre miljoner medborgare från andra EU-länder bor stadigvarande i Storbritannien. I EU-valet kan de välja mellan att rösta i Storbritannien eller i det land där de är medborgare.

Så fungerar det även i andra EU-länder. Men till skillnad från i Sverige räcker det inte i Storbritannien med att skriva in sig i röstlängden, utan det krävs att man lämnar in en ytterligare blankett på vilken personen i fråga intygar att denna inte kommer att rösta i ett annat EU-land.

Detta ska enligt lag göras 12 arbetsdagar före valdagen. "

" Katrine Marçal: Striden i gång om att ersätta May

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Analys. Mindre än 24 timmar efter att Storbritanniens premiärminister Theresa May meddelat att hon avgår har flera partikamrater trätt fram som kandidater till att efterträda henne.

Det har bildats två läger i den pågående striden om att efterträda Theresa May som ledare för Tories. Å ena sidan slåss de rena brexitörerna om att få fram sin kandidat. Å andra sidan pågår en strid mellan olika ministrar i regeringen om vem som ska bli huvudkandidat från denna sida av partiet.

Bland brexitörerna är Boris Johnson, tidigare utrikesminister, favorit. Dominic Raab, avhoppad Brexitminister, jagar honom hack i häl. Dominic Raab försöker framställa sig själv som mannen som faktiskt kan leverera Brexit. Johnson må vara populär hos väljarna, men lyckas det konservativa partiet inte genomföra någon skilsmässa från EU, ja då är partiet hur som helst kört, heter det. Slarvern Boris Johnson kommer inte klara den komplicerade övning som en ny Brexitförhandling innebär.

De som stöder Boris Johnson lyfter i stället fram att Dominic Raab i ekonomiska frågor är ett riktigt högerspöke. Och ja, han är knappast nymoderat. Röster inom det konservativa partiets vänsterfalang har därför de senaste dygnet börjat uttrycka stöd för Johnson. Man chansar hellre på den excentriske Boris än accepterar extrema skattesänkningar med Dominic Raab.

Huvudargumentet från Boris Johnsons kampanj är dock att Boris Johnson är den enda kandidat som faktiskt skulle klara av att besegra

Labours Jeremy Corbyn i ett nationellt val. Boris Johnson skulle dessutom kunna stoppa väljarflykten till högerpopulisten Nigel Farages nystartade Brexitparti.

Vill det konservativa partiet överleva som politisk kraft måste man helt enkelt välja Boris Johnson, heter det.

På andra sidan staketet kämpar ett antal regeringsministrar samtidigt om att framstå som den mest lämpliga kandidaten. Här finns utrikesminister Jeremy Hunt: en respekterad pragmatiker en bit till vänster i partiet. Han röstade dock mot Brexit 2016 och det ligger honom i fatet. "En manlig Theresa May" kallar folk honom. Det är i nuläget ingen komplimang.

Jordbruksminister Michael Gove kommer i stället krypande. Han är något mittemellan. Han kampanjade för Brexit men stöttade sedan May. Hela vägen till det bittra slutet.

Den närmaste tiden kommer det att bli tydligare vem som är brexitörernas kandidat: Boris Johnson eller Dominic Raab? Samt vem som är regeringssidans: Jeremy Hunt eller Michael Gove?

Först efter det börjar den riktiga striden. I sommar hoppas man ha en ny premiärminister. "

Italien, Spanien, Ungern, Polen m m

" Extremhögerens utspel kan ha bäddat för vänstersegern

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Analys. Madrid. "Vänstern till makten efter segerval!"

Den rubriken har inte behövts på länge i europeiska länder. Men nu kan den dammas av för Spaniens räkning – landet som enligt en gammal 1960-talsslogan "inte är som andra". Segraren Pedro Sánchez satsar nu på att bilda en minoritetsregering.

Pedro Sánchez och hans socialistparti PSOE växte i söndagens val från 85 till 123 mandat, det första lyckade val partiet gjort sedan segern 2008, då det tog hem 169 mandat. Den gången hemförde högerpartiet Partido Popular 154 mandat.

De bägge stora partierna behärskade den gången 85 procent av kongressens mandat och alla andra partier fick samsas om 27 mandat. Den splittring av utbudet och av väljarnas impulser som pågått sedan dess har ödelagt Spaniens behändiga och stabila tvåpartisystem. Det var sådan fragmentering som bjöd på detta vals mest rafflande inslag, högerextrema Vox försök att slå sig in på politikens nationalistiska planhalva. Vox lyckades och vann 24 mandat, men partiet lyckades framför allt torpedera högerens utsikter att bilda regering.

En gång för många år sedan anförtrrodde en garvad spansk bedömare DN:s utsände:

– När allt är som vanligt vinner vänstern i Spanien. Högern vinner bara då den gjort verkligt bra ifrån sig, eller då socialisterna gjort bort sig med korruption eller arbetslöshet.

Visdomsorden har varit en tillförlitlig tumregel under årens lopp, och på söndagen kunde fenomenet observeras på nytt. Väljarna är mycket medvetna om premiärminister Sánchez fel och brister, men när det kom till kritan övervann förvånande många sin skepsis.

Den gamla parollen ”Spanien är inte som andra”, uppfanns av Francodiktaturens turistministerium för att locka nordeuropéer att semestra i Spanien. Många bojkottade landet där pressen kontrollerades och kritiker burades in, och det gällde att rycka upp landets usla image. Det lyckades: Turismen växte och förändrade Spanien, fast inte alltid så som diktatorn tänkt sig.

Men än i dag är Spanien annorlunda, och några av de mest slående olikheterna spelade in i söndagens valresultat. En exotisk detalj är den höga andelen regionala mandat. 45 av de 350 nya folkvalda är från geografiskt begränsade listor, de välkända större katalanska och baskiska partierna och minipartier på ett eller två mandat från Kantabrien, Kanarieöarna, Navarra och Valencia.

En annan spansk avvikelse är metoderna för att översätta röster till mandat. I små valkretsar där endast ett mandat står på spel, tar vinnaren allt och alla andra röster åker i papperskorgen. Detta favoriserar partier med stark förankring på landsbygden. D’Hondts mandatfördelningsprincip, som i Spanien appliceras litet annorlunda, favoriserade i söndagens val socialistiska PSOE och det liberala nationalistpartiet Ciudadanos, medan det försvårade uppgiften för högens Partido Popular, för vänsterradikala Podemos och för Vox. Räknat i siffror blev det dött lopp mellan blocken, drygt 11 miljoner röster vardera, men vänsterns övertag i mandat var solklart.

Men det allra mest speciella med Spanien är något som inte syns men känns desto mer: traumat efter inbördeskriget och den bottenlösa polariseringen i dess spår. Trots att alla de medverkande 1936–1939 – utom barnen – är borta, så ger referenser till katastrofen genast utslag.

Vox ledare Santiago Abascal tog en risk då han grävde fram nationalistidans gamla paroll från den mörka tiden och kallade motståndarna ”anti-Spanien”. Även om sådan svart-vit demonisering kan glädja yngre och tanklösa personer så reagerar de flesta äldre spanjorer, också högersympatisörer, med bestörtning.

Vox fick betydligt färre röster än väntat och vänstern – inklusive Podemos som tappade mandat – betydligt fler än väntat. Några av prognosernas Voxväljare hejdade sig i sista stund, och många vänstersinnade soffliggare kom på benen och röstade.

Pedro Sánchez gjorde på måndagen klart att han bryter sitt kampanjlofte att regera samman med Podemos och i stället satsar på att upprätta en egen minoritetsregering.

För att sväras in måste nya ministärer klara en förtroendeomröstning, ”la investidura”. I sitt första försök måste regeringschefen ha stöd av en absolut majoritet, minst hälften av 350 mandat. Därefter kan han sväras in med enkel majoritet, det vill säga bara vinna omröstningen. Denna formsak är viktig, för den betyder att Pedro Sánchez kan sväras in utan att fjäska för det katalanska separatistpartiet ERC, som vann hela 15 mandat .

ERC:s partiledare Oriol Junqueras med flera partikollegor befinner sig i preventivt fängelse sedan separatisternas försök att bryta loss Katalonien från Spanien 2017. När domarna i den pågående upprorsrättegången faller i höst kommer separatistpartierna att göra allt för att utverka benådning eller förkortning av straffen.

Pedro Sánchez vill för allt i världen slippa dras in i kohandel om sådant. Eftergifter till separatisterna är förhatliga för en bred spansk allmänhet, inklusive de flesta socialister.

ERC kan rösta mot Sánchez i en förtroendeomröstning och tvinga fram nyval. Men troligare är att partiet lägger ned sina röster och låter Sánchez fortsätta regera. ERC, i motsats till det andra separatistpartiet JPC (7 mandat), vill tona ned konfrontationen med Madrid och vet att livet under en högerregering vore ännu mindre angenämt.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Fakta. Spanska valet

Ställningen innan de flesta post- och utlandsröster räknats:

mandat

PSOE

(socialistpartiet) 123 (+38)

Partido Popular

(högern) 66 (-71)

Ciudadanos (liberala

spansknationalister) 57 (+25)

Podemos och systerpartier

(vänsterradikaler): 42 (-15)

Vox (högerextremister): 24

ERC (katalanska

separatister): 15 (+6)

JPC (katalanska

separatister): 7 (-1)

PNV (baskiska

nationalister): 6 (+1)

Bildu (baskiska

separatister): 4 (+3)

CCa (Kanarieöarnas

parti): 2 (+1)

NA+ (högerparti

i Navarra): 2 (+2)

Compromis (radikal

vänster i Valencia) 1 (-3)

PRC (Kantabriens

regionsparti) 1 (+1) "

" Storbråk mellan påven och ex-påven om pedofilövergreppen

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Vatikanstaten. Påskfirandet på Petersplatsen kantas av en växande konflikt mellan katolska kyrkans två påvar. För inne i Vatikanen bor såväl påve Franciskus som hans företrädare Benedictus XVI. Situationen har blivit akut efter att Benedictus skrivit en lång teologiskt kritisk artikel, där han utgår från pedofilövergreppen och ser dagens katolska kyrka som ett misslyckande.

Utåt sett var det som vanligt när påve Franciskus på söndagen firade påskmessa på Petersplatsen, fullsatt som alltid. I sitt påsktal "urbi et orbi" – för staden och världen – uppmärksammade han en lång rad av världens oroshärdar.

– Jag tänker framför allt på de allvarliga attentat som drabbat Sri Lanka i dag, där troende attackerats medan de firade messa. Jag är nära alla dem som sörjer, sade påve Franciskus.

Påven fortsatte, och nämnde som han brukar konflikten i Mellanöstern mellan israeler och palestinier. Han talade om lidandet i Syrien och Jemen och betonade den svåra situationen från sin egen världsdel Sydamerika, där han särskilt lyfte fram Venezuela och Nicaragua. Givetvis glömde han inte bort det närliggande Nordafrika.

– Våldet måste ta slut och blodspillan upphöra i Libyen, där försvarslösa människor dött de senaste veckorna och där överlevande varit tvungna att lämna sina hem, sade påven och fortsatte:

– Låt oss bygga broar mellan oss och inte murar, sade Franciskus med trolig adress till USA:s president Donald Trump.

Av den interna konflikten mellan Franciskus och påve emeritus Benedictus XVI märktes dock ingenting. De första åren syntes Joseph Ratzinger, såsom denne påve emeritus heter, ibland på Petersplatsen i sin vita fotsida sutan. I dag är han 92 år och lever ett tillbakadraget liv i ett nunnekloster inne i Vatikanen.

Nyligen publicerade Ratzinger en 18 sidor lång, kritisk artikel i den tyska katolska tidningen Klerusblatt. Innan han skrev den lät han informera kardinalstatssekreteraren Pietro Parolin. Sedan meddelade han Franciskus att han hade för avsikt att publicera vad han skrivit. Texten kan därför inte ha varit en överraskning för den nuvarande påven.

Anledningen till att Joseph Ratzinger nu tar till orda är den konferens som påve Franciskus kallade till i februari om pedofilövergreppen inom kyrkan. Ratzinger var den förste påven som yrkade på nolltolerans mot pedofilövergrepp.

Konferensen i Vatikanen med deltagare från hela världen blev en såpbubbla som inte mynnade ut i någonting. Inte ens några gemensamma punkter som kyrkans män kunde ha enats om. Ingen vet om och när det kommer ett slutdokument.

Detta måste ha oroat och irriterat en traditionstyngd man och vän av teologisk ordning som Joseph Ratzinger. Med stor sannolikhet hade han redan börjat skriva ner sin kritik långt före mötet om övergreppen.

– Ratzinger har rört vid en öppen nerv. Konferensen om övergreppen kom vid ett tillfälle då kyrkans inre situation redan var mycket spänd och skör, säger journalisten Massimo Franco som rapporterar om Vatikanen i Italiens största tidning Corriere della Sera till DN.

Han tillägger att det är hans uppfattning att även påve Franciskus måste ha sett denna konferens som ett misslyckande.

Joseph Ratzinger tar avstamp för sitt resonemang i 1960-talets Tyskland, med en stark vänstervåg som propagerade för en frigjord sexualitet. En verklighet som skrämde honom. Pedofilvågen som

dragit genom katolska kyrkan ser han som resultatet av ”en moralisk kollaps”.

”I 1968 års revolution måste vi inkludera det faktum att pedofili klassats som något tillåtet och passande”, skriver Joseph Ratzinger. Vatikanexperten Marco Politi som skriver för vänstertidningen Il Fatto Quotidiano är rejält upprörd.

– Det som nu har hänt visar att det var ett stort misstag att låta Ratzinger bo inne i Vatikanen. Likadant med att låta honom behålla titeln ”ers helighet”, liksom de vita kläderna, säger Marco Politi till DN.

Den personliga relationen mellan de två påvarna beskrivs som utmärkt. Problemet är att Ratzingers inlägg har gjort att polariseringen mellan konservativa och progressiva kardinaler har blivit mycket starkare.

Det sägs i dag att majoriteten av kyrkans kardinaler inte längre står på påve Franciskus sida.

– Förr hade det konservativa blocket officiellt bara ett par viktiga galjonsfigurer, som den amerikanske kardinalen Raymond Leo Burke och Gerard Ludwig Müller från Tyskland. Men nu har de möjlighet att direkt citera den förre påven och blir därmed enormt mycket starkare, säger Marco Politi.

Som slutkläm tillägger han:

– Nu har vi fått vad jag vill kalla ett inbördeskrig inom vår kyrka.

På Petersplatsen droppar troende och icke religiösa turister snabbt av efter att den långa mässan är slut. Besökarna känner sig tillåtna att ge sig av efter att påven önskat alla en glad påsk – med det sedvanliga tillägget ”buon appetito”. Under en blygrå himmel töms det jättelika torget mycket snabbt.

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com "

"Fakta. Franciskus katolska kyrkans 266:e påve

Jorge Mario Bergoglio, 82, född i Argentina, är katolska kyrkans 266:e påve. Han valdes den 13 mars 2013. Han är den förste påve som kommit från Sydamerika och även den förste jesuit som blivit påve. Han är också den förste att ta sig namnet Franciskus. Därför är han nummerlös.

Joseph Ratzinger, 92, är född i Bayern nära Österrike. Han valdes till påve den 19 april 2005 och tog sig namnet Benedictus XVI. En lärd man, som obehindrat talar latin och som skrivit en rad böcker och teologiska skrifter. Han valde sensationellt att abdikera den 28 februari 2013. Som orsak angav han hälsan.

Han bor kvar inne i Vatikanen. "

"Idiotiskt" påskfirande startar debatt om antisemitism

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Analys. Barn och vuxna slår en "judedocka" och bränner sedan upp den under allmänt jubel. Bilderna från påskfirandet i den lilla staden Pruchnik har ännu en gång startat en upprörd debatt om antisemitism i Polen.

Seden att skylla Jesu död på judarna har en lång historia i Europa och finner ett av sina mest barbariska uttryck i en rituell misshandel och avrättning av Judas Iskariot, lärjungen som enligt Bibeln förrådade Jesus för 30 silverpenningar.

Traditionen har levt vidare i det ortodoxa Grekland, men också bland katoliker i Latinamerika. Ändå tog Vatikanen redan 1965 avstånd från uppfattningen att judarna som kollektiv var ansvariga för korsfästelsen.

När Judasmisshandeln nu dyker upp på nytt i Polen väcker det därför upprörda känslor. Särskilt som den halmfyllda dockan i Pruchnik hade alla likheter med en stereotyp jude – inklusive skruvlockar och en enorm näsa.

– Judar är djupt störda av att man återupplivar denna typ av gräslig medeltida antisemitism, sa Robert Singer, ledare för World Jewish Congress i ett uttalande.

Också den katolska kyrkan i Polen fördömde händelsen, och landets inrikesminister kallade den "idiotisk".

Samtidigt såg andra incidenten som en konspiration. Jan Dziejczak, en parlamentsledamot för regeringspartiet Lag och rättvisa, PIS, sa i en intervju att det handlade om "en operation för att visa Polen i ett

ofördelaktigt ljus”, med syftet att stoppa en amerikansk militärbas på polsk mark.

Polens relation med judarna är komplicerad. Under århundraden hade landet Europas största judiska befolkning och under andra världskrigets tyska ockupation blev det huvudscen för Förintelsen. Tre miljoner polska judar mördades av nazisterna.

Dagens högerpopulistiska regering väckte i fjol internationell upprördhet med ett lagförslag som gjorde det straffbart att påstå att någon enda polack var medskyldig till Förintelsen.

Många polacker är med rätta upprörda över att uttrycket ”polska dödsläger” ibland används av utlänningar – eftersom det ju rör sig om tyska läger på polsk mark. Samtidigt är det också otvivelaktigt så att enskilda polacker förrådade judar och till och med deltog i mordandet, som i den omskrivna massakern i Jedwabne 1941. Precis som andra kristna polacker riskerade livet för att rädda sina judiska landsmän. I Polen lever i dag färre än 10 000 judar. Antisemitiska brott förekommer, men av allt att döma i mindre skala än i västeuropeiska länder som Tyskland och Frankrike. Av 624 hatbrott som rapporterades 2017 riktade sig 78 mot judar – jämfört med 123 mot muslimer.

I en internationell undersökning från 2018 sa drygt 70 procent av polackerna att de accepterar judar som landsmän. 18 procent sa att de inte gjorde det. Negativa attityder mot muslimer och romer var långt mer utbredda – och flera andra före detta östblocksländer var mer fördomsfulla mot judar.

Samtidigt har många noterat att statliga tv-kanalen TVP de senaste åren har släppt fram smaklösa skämt om judar och gaskamrar, något som tidigare varit otänkbart.

Och framför allt får regeringen kritik för att den tolererar – till och med uppmuntrar – grupper långt till höger som ofta är öppett antisemitiska. I den traditionella Självständighetsmarschen i november

varje år tågar ministrar och president Andrzej Duda med extrema organisationer som nyfascistiska ONR.

Personer från sådana kretsar hörs och syns ofta i offentligheten. När USA:s ambassadör Georgette Mosbacher i söndags twittrade på polska med ett budskap om den judiska påsken, pesach, fick hon omedelbart svar från Robert Bakiewicz, en av ONR:s ledare:

”Kristus dog och återuppstod även för fru ambassadören, för hedningar och otrogna judar.”

Mosbacher önskade i ett uppföljande tweet även kristna polacker en glad påsk, men Krystyna Pawlowicz, en framträdande parlamentsledamot för PIS, kallade hennes budskap ”en provokation”. Sådana uttalanden från maktens korridorer gör kanske lika mycket för att sänka Polens rykte som de upprörande bilderna från Pruchnik.

Ingmar Nevéus "

" Det viktigaste vi lärt av historien verkar lättast att glömma

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

En av de saker som jag tycker är svårast att acceptera är att det ligger i den mänskliga naturen att mörda varandra. Och att det dessutom verkar som om vi inte vill komma ihåg det. Varje ny generation inbillar sig att just den har blivit kvitt de egenskaper som gör oss till mördare. Vi intalar oss: Det kan inte längre hända. Vi har blivit klokare nu.

När jag såg "Natt och dimma", Alain Resnais chockerande dokumentärfilm om Förintelsen, för många år sedan tänkte jag att det inte skulle kunna hända igen. Mänskligheten hade sent omsider och till ett fruktansvärt pris lärt sig vad som händer när man pekar ut en enskild grupp och ger dem skulden för diverse samhällsproblem. Så trodde jag när jag var ung. Nu vet jag att vi hela tiden glömmar. Kanske för att det är för jobbigt att tänka på. I före detta Jugoslavien svartmålad muslimer och ett av de mörkaste ögonblicken inträffade när tusentals män och pojkar marscherades i väg till sin död i Srebrenica. I Rwanda kallades en grupp människor för kackerlackor och snabbare än FN hann ingripa mördades nära en miljon av dem. I påskveckan mördades kyrkobesökare i Sri Lanka. Varifrån kommer den inbillade rättfärdighet som ursäktar blodtörsten? Och hur ska vi råda bot på det? Det väller vågor av antisemitism, islamofobi och förföljelse av kristna över planeten, det är terrorattacker mot synagogor, kyrkor och moskéer, förföljelse och folkmord på rohingyer och yazidier.

När den blivande förlagsdrottningen Dorotea Bromberg bodde i Polen 1968 var det judarna som åter pekades ut och svartmålad. Det är både sorgligt och lärorikt att läsa Anna Bodins och Eva Tedesjös berättelse om hur det har präglat Dorotea Brombergs liv.

Augustin Erba "

" Dagens datum

TORSDAG 25 APRIL 2019

Den 25 april 404 f Kr kapitulerar Aten till fiendestaden Sparta och därmed avslutas det peloponnesiska kriget som har varat i 27 år. Aten, som är fullt av flyktingar och försvagat av pest och hunger, får behålla sin självständighet. Däremot förlorar statsstaden sina kolonier och får en marionettregering som kommer att kallas "De trettio tyrannernas oligarki". "

" Högerextrema partiet skakar om valrörelsen

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Spanien går till val på söndag efter tre stormiga år. Valets spänning och nerv kretsar nästan helt kring det nya högerextrema Vox och dess dagliga brott mot spanska tabun. Partiet har också gjort valkampanjen till en ångestladdad affär för de övriga etablerade nationalistpartierna, skriver DN:s korrespondent Nathan Shachar.

Ett stort tabu som nu har brutits är när Vox partiledare, den 43-årige baskiske sociologen Santiago Abascal, talar öppet om det spanska inbördeskriget 1936–1939, ett ämne som alla läger i husfridens namn avstått från att göra politik av under demokratin:

– Inbördeskriget startades av socialistiska PSOE [då i opposition, i dag regeringsparti].

Spanjorerna, märkta av sin långa högerextrema diktatur 1939–1975, undvek länge all beröring med sådana partier. Högerextremister har röstat på det stora högerpartiet Partido Popular, PP, som har historiska rötter till Francisco Francos diktatur. Men PP är varken högerextremt eller frankistiskt, och under Mariano Rajoys ledartid, 2004–2018, blev det alltmer mittenorienterat.

Det var missnöjet över Partidos slocknade geist och många korruptionsaffärer som fick Abascal och hans grupp att lämna partiet 2013 och söka sin lycka på egen hand. I början gick det inte alls, men i december i fjol kom genombrottet, då Vox fick 11 procent av rösterna i Andalusiens regionalval.

Andalusien är Spaniens största och mest folkrika region, och socialistpartiet PSOE:s självklara historiska fäste. Men nu, med Vox

stöd, har konservativa Partido Popular och det liberala nationalistpartiet Ciudadanos kastat socialisterna ur sadeln och bildat en borgerlig regionsregering i Sevilla.

Vox har gjort kampanjen till en ångestladdad affär för de etablerade nationalistpartierna Partido Popular och Ciudadanos. Som en räv i en hönsgård hugger partiet in på konkurrenternas väljare och det känns som om det är en skräll i luften, som om många väljare är på väg att ta steget till Vox. Ett äldre par från Valencia, landets mest korruptionsdrabbade region, berättade häromdagen för DN att de skall rösta på Vox. De är stillsamma personer som aldrig visat några extrema tendenser, vad har hänt?

– Vi vill ge alla ledare och alla partier en spark därbak. Vi är trötta på korruptionen och på unga viktigpettrar i Madrid och Barcelona som bestämmer vad man får tycka och säga.

I sin desperation över Vox framfart på deras marker har nationalistpartierna Partido Popular och Ciudadanos valt olika taktik. Ciudadanos har rört sig mot mitten och fördömt Vox, medan Partido Populars nye unge ledare Pablo Casado vägrar tala illa om Vox väljare – som nyss var hans egna – och tävlar med Vox i militanta utspel. Miguel Murado, politisk kommentator för The Guardian, säger till DN:

– Det går inte att övertrumfa Vox i extremism. De som bestämt sig för Vox har gjort det för att bryta ett tabu, för att gripa in och visa sin betydelse. I hela världen röstar allt färre av övertygelse, utan som tonåringar, för att det skall hända något, ”en kul grej”. Samhället behöver ordning, men tumult och kaos är mer underhållande än ordning.

Under ett valmöte med Vox på torsdagskvällen i Madrid spelades ”Novio de la muerte” i högtalarna, den spanska främlingslegionens dödshymn. Ledaren Abascal öppnar sina framträdanden med ”Jaha, här är vi fascister”, liksom för att ta udden av motståndarnas glåpord.

Men inte ens Vox är oberört av rådande normer. Under valspurten har man värvat en framstående homosexuell skribent, en afrikansk akademiker och kvinnliga forskare som bekämpar genus-feminismen. Vad gäller ekonomin är partiet inte fascistiskt utan extremliberalt. Abascal är noga med att latinamerikanerna – Spaniens största invandrargrupp – inte skall stötas bort av budskapet:

– De är våra bröder, de är välkomna. Det är muslimernas invasion som är problemet – som på medeltiden!

Vox plockar röster från Partido Popular men högerens inbördes styrka ser oförändrad ut. Om en högerkoalition visar sig möjlig är det ändå osäkert om Ciudadanos kommer att delta. Samregering med Vox kan ödelägga dess mittenparti-image.

Över allt detta vilar skuggan av den katalanska konflikten. De katalanska separatisterna misslyckades 2017 och inväntar nu sitt öde under en gigantisk rättegång. Men den olösta frågan sitter som ett fiskben i halsen den spanska politiken. Man blir inte fri från den. Valet är en direkt följd av den: separatistpartiet ERC tvingade fram det då det vägrade släppa igenom Pedro Sánchez budget.

Sedan 2017 stryker Madrid flödet av forskningsbidrag och andra transfereringar till katalanska myndigheter och institutioner, i hopp om kyla av separatisternas stridslystnad. Dessa är splittrade – ERC vill tona ned motståndet och återgå till vardagen medan landsflyktige Carles Puigdemont från sin exil i Bryssel manar de sina till permanent konfrontation med Madrid.

Vox uppsving är i hög grad kanaliserad spansk vrede över den de evinnerliga turerna i det katalanska dramat. Politikprofessorn vid Madrids öppna universitet, Elisa Chuliá, säger till DN:

– Utan Katalonien skulle Vox aldrig kunnat armbåga sig in på politikens stora scen.

Men trots all spänning är det vanligaste stalltipset inför valet ett dödläge mellan blocken, precis som under den långdragna krisen

2015–2016, då två parlamentsval och ett års manglingar inte räckte för att bilda regering. Till slut, av ren utmattning, gick socialistpartiet med på att låta konservativa Partido Popular bilda en minoritetsregering. Paralyserar blocken varandra efter söndagens resultat stundar nyval i höst.

Premiärminister Pedro Sánchez från socialistpartiet PSOE fördes oväntat till makten i maj förra året efter en rafflande intrig. Katalanska och baskiska nationalister satte då stopp för högerledaren Mariano Rajoy och Partido Populärs (PP) åttaåriga styre. Sánchez har ryckt upp PSOE under året som gått, och de senaste mätningarna ger honom vissa utsikter att bilda regering.

Men då måste allt klaffa. Först och främst måste vänsterpartiet Podemos hålla ställningarna som hans stödparti. Podemos har tappat väljare till socialistpartiet PSOE, bland annat därför att partiets ledare vägrat ta avstånd från diktaturen i Venezuela, som var med och betalade då Podemos lanserades. En av rörelsens grundare generade nyligen partiet då han berättade hur välnärda Venezuelas invånare är. Ett par hundra tusen flyktingar därifrån är ett synligt inslag i Spaniens stora städer och bilderna från hungerns Caracas ges stort utrymme i medierna.

Vänsterpartiet Podemos sjunker i mätningarna, men under tv:s stora partiledardebatt i tisdags ställde partiledaren Pablo Iglesias sina kolleger i skuggan. Spanska tittare är vana vid kontrasten mellan Iglesias hästsvans och enkla blå skjorta och de övriga herrarnas identiska mörka kostymer. Men skillnaden var inte bara utvändigt. Socialistledaren Pedro Sánchez, konservativa Partido Populärs Pablo Casado och det liberala nationalistpartiet Ciudadanos Albert Rivera rabblade siffror i rasande fart och gjorde låtsat spontana utfall mot varandra. Iglesias, som har en hel del extrema åsikter, lyckades dock göra det mest måttfulla intrycket. Han samtalade lugnt med tittarna och citerade hela tiden den spanska författningen på ett finurligt vis.

Håller Sánchez sin ledning in i mål utan ett ras för stödpartiet Podemos så kan han nå fram till de 176 mandat som krävs för att bilda regering. Men knappast utan kohandel med baskiska, kanariska och kanske katalanska regionspartier. Socialistledaren är vinnande och fotogenisk, men få väljare har förförts av Sánchez, de anar att han är en politiker som är redo till nästan vad som helst. På torsdagen berättade en chefsläkare på ett av Madrids stora sjukhus med inlevelse om hur hon misstror Sánchez.

– Jaså, vem skall du då rösta på?

– Jag har redan poströstat. På Sánchez. Jag har ingen annan att rösta på.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

"Fakta. Osäkra väljare tros luta åt höger

De största partiernas noteringar:

Det socialistiska regeringspartiet **PSOE**: 31 procent

Högerpartiet **Partido Popular**: 20 procent

Högerliberala **Ciudadanos**: 14 procent

Vänsterradikala **Podemos**: 12 procent

Högerextrema **Vox**: 11 procent

Det spanska sättet att fördela mandat favoriserar större partier och partier med stark regional förankring. Ett parti med 22 procent av rösterna får betydligt fler än dubbelt så många mandat som ett parti med 11 procent av rösterna.

Mätningen gjordes av opinionsinstitutet Gad3 på uppdrag av den konservativa dagstidningen ABC och publicerades i onsdags. "

" Flyktingkrisen. "Ungern låter inlåsta flyktingar svälta"

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Ungern anklagas ännu en gång för att medvetet svälta ut flyktingar som är inlåsta i en transitzon vid landets gräns mot Serbien. Vuxna asylsökande har nekats mat i upp till fem dagar, skriver ungerska Helsingforskommittén i en ny rapport.

Ända sedan flyktingkrisen 2015 har Viktor Orbán, Ungerns högerpopulistiske premiärminister, gjort migration till sin huvudfråga. Han odlar en image som försvarare av det kristna Europa och framställer särskilt muslimska flyktingar som ett hot mot kontinentens existens.

Särskilda lagar har stiftats som brännmärker och straffar organisationer som försöker hjälpa flyktingar. Och vid Ungerns södra gräns finns ett fem meter högt dubbelt stängsel.

Få migranter söker sig till Ungern. Och de som ändå hamnar där behandlas ofta illa.

Ungerska Helsingforskommittén, HHC, en humanitär frivilligorganisation, har slagit larm om detta tidigare och framgångsrikt stämt ungerska staten inför Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Och nu larmar HHC igen.

Enligt organisationen nekas asylsökande som väntar på avvisning systematiskt mat. "Det medvetna utsvältandet av frihetsberövade är ett exemplöst brott mot mänskliga rättigheter i 2000-talets Europa, och kan liknas vid omänsklig behandling eller till och med tortyr", skriver HHC.

Ett fall gäller en familj som lämnat Irak i hopp om att få behandling för en psykiskt sjuk nioårig son. Sedan de hade fått nej på sin asylansökan i februari meddelades de att endast de tre barnen skulle få mat – medan föräldrarna blev utan. Först efter fem dagar, sedan HHC anmält Ungern till Europadomstolen, upphörde svälten. Problemet är att migranterna i praktiken inte kan lämna de plåtcontainrar som utgör transitzonen. Serbien vägrar att ta emot återvändande flyktingar från Ungern.

Ingmar Nevéus "

"Nathan Shachar: Risk för dödläge i spanskt val

DN SÖNDAG 28 APRIL 2019

Analys. Mycket tyder på att den långa och livliga spanska valkampanjen får ett snöpligt slut i dagens parlamentsval. Både höger- och vänsterblocket kommer i vissa mätningar över det kritiska 176-mandatsstrecket, men de flesta prognoser pekar mot en spansk kongress kluven mitt itu, utan någon möjlig regeringsbildare.

Madrid.

Spanien har i färskt och bittert minne de långgrandiga turerna efter valet i december 2015, då det krävdes elva månader och ett omval innan en minoritetsregering kunde upprättas.

Att socialistpartiet PSOE ökar från sina 85 mandat till drygt 100 tas för givet. Spanska bettingsajter ger endast 1,08 gånger pengarna åt den som spelar på PSOE som största parti. Den som satsar på socialistledaren Pedro Sánchez som näste premiärminister får 1,57 gånger pengarna om tipset slår in.

Motsvarande siffror för högerpartiet Partido Populars Pablo Casado är drygt 2 gånger insatsen; för högerliberala Albert Rivera 13 gånger pengarna och för högerextrema Vox Santiago Abascal 17 gånger.

Att Partido Popular (PP) blir valets stora förlorare är inte heller någon vild gissning; Partiet har nu 137 mandat och är kongressens överlägset största. Högerextrema Vox hoppas slita åt sig åtminstone 30 av PP:s mandat, och det finns bedömare som har på känn att det nya partiet kommer att överträffa prognoserna.

Vox är inte, som dess åsiktsfränder på vissa andra håll, ett parti för samhällets förlorare och lågavlönade. DN har de senaste dagarna råkat ett urval väljare som bekänner sig till Vox, alla ur den övre medelklassen.

– Alla mina chefer säger att de skall rösta på Vox, säger en man som arbetar som arkitekt på en av Spaniens största byggkoncerner.

Dagarna före valet har premiärminister Pedro Sánchez strött löften kring sig om höjda bidrag och generösare pensioner. Men inte alla låter sig lockas av sådant. Spanien har en gigantisk statsskuld som måste betalas och det som stundar för den offentliga sektorns del är åtstramningar, inte något utgiftskalas.

Spanien har också många hundra avfolkningsdrabbade mindre samhällen där myndigheterna drar sig för att investera. En sådan plats är byn Benizar i Murcia-regionen, vars tusen invånare beslutat bojkotta valet tills byns vägar reparerats och kopplats ihop med det nationella vägnätet.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Paella och futurism i gemytliga Valencia

DN SÖNDAG 28 APRIL 2019

Valencia är ett resmål väl värt att upptäcka. Här finns få turister, - restaurangerna är många, priserna låga och stadens atmosfär - fascinerande med en underbar blandning av gammalt och futuristiskt.

Valencia bjuder på sol i överflöd, apelsiner och en stark personlighet. Staden, som är födelsestad för den världsberömda spanska risrätten paella, är Spaniens tredje största med 800 000 invånare.

Men den måste också vara en av Spaniens trevligaste storstäder.

Valencia har allt! Här finns historia och kultur i överflöd. Underbara restauranger med härliga Pintxos och tapas. Mysiga gamla gränder varvat med övermoderna skapelser i Ciutat de les Arts i les Ciències. Valentias första arkitektoniskt intressanta byggnad är annars Unesco-byggnaden La Lonja de la Seda – det gotiska silkespalatset från 1500-talet med speciella, vridna kolonner och en liten patio med apelsinträd. Valencia var nämligen en del av den berömda sidenvägen från Asien till Europa och inne i La Lonja fanns en sidenbörs där säljare och köpare förhandlade. Siden, apelsiner och förstås riset till den klassiska paellan har alltid varit viktiga handelsvaror för Valencia.

Vi bor perfekt på Tryp Oceanic Valencia, mitt i smeten. Härifrån är det kanske tio minuters promenad till det moderna Valencia. Ciutat de les Arts i les Ciències är ett två kilometer långt kultur- och vetenskapskomplex med operahus, planetarium, museer och med intressanta utställningar inom teknik, natur, design och vetenskap. Med sin futuristiska design är det som att vandra direkt in i framtiden. Här finns också Europas största akvarium Oceanogràfic. Det tog tolv år att bygga området och bär stjärnarkitekten Santiago Calatravas

namn. Calatrava är stadens egen arkitekt och har tidigare bland annat stått för Turning torso i Malmö.

Till den gamla delen av staden, som exempelvis Plaza de La Reina och partygatan San Vicente Mártir, är det längre och vi tar taxi dit. Kvällen startar vi på Plaza de la Reina där vi provar den lokala specialiteten "Aqua de Valencia", som bäst kan beskrivas som en mycket god, potent dryck där det ingår apelsin och cava. Vi njuter av ljuden, dofterna och livet, är vi de enda icke spanska gästerna?

På Orio Gastronomía Vasca står pintxos på menyn. En pintxo har oftast bröd i botten som sedan toppas med sardiner, krabba, korvar, torkad skinka, ansjovis och mycket, mycket mer. De finns både varma och kalla varianter. Tillsammans med ett glas Emina Reserva från Ribera del Duero blir det en smakupplevelse.

Valencia är inte bara känd för baskiska pintxos utan även för ett digert kulturutbud med bland annat många museer.

Tekniska Museet Principe Felipe är ett sådant. Och längs den sedan 1950-talet torrlagda floden Turia finns fotbollsplaner, idrottsparker, joggingspår och många utomhusgym. Man kan säga att den nio kilometer långa rekreativsträckan i mångt och mycket är Valenciabornas förlängda vardagsrum, där mycket av fritiden tillbringas.

Sen eftermiddag besöker vi akvariet Oceanogràfic. Här finns fler än 45 000 exemplar av 500 marina arter som hajar, valrossar, sjölejon, rockor och pingviner. Akvariet är fantastiskt och gigantiskt och jag ser eller hör inga andra turister än möjligen spanska.

En av de mer lustiga detaljerna med Valencia är nämligen just att det verkar finnas få turister. Det är fjärran från myllret i Barcelona. Det gör bland annat att staden, trots sina 800 000 invånare, känns som en småstad.

En promenadvänlig småstad till och med och här finns allt det vi söker i en stad vid Medelhavet. Modern märkeshopping hittar man på gatan

Calle Colón och vid torget Plaza del Ayuntamiento, medan stråket Carrer Conde de Salvatierra är ett måste för den som söker lite mer alternativa butiker.

De flesta turister som hittar till Valencia samsas i stadens äldsta kvarter, Barrio del Carmen. "Carmenkvarteren" är ett pittoreskt område som visar upp en sliten, gammal fasad, men som även är stadens absolut restaurang- och bartätaste område. Här finns också många mysiga butiker att besöka.

Inte långt från Barrio del Carmen slår vågorna in över stränderna Malvarrosa och Las Arenas. Slå dig ned på någon av alla restauranger utmed den flera kilometerlånga strandpromenaden och njut av en paella under en långlunch. För paella äter man aldrig till middag, om du frågar en Valenciabo. Eller varför inte beställa en "Aqua de Valencia"!

Johan Dahlqvist "

"14 utflyktsmål

Se & göra

1 Europas största akvarium: CIutat de las arts i les ciencies

Ett två kilometer långt område med intressanta utställningar inom teknik, natur, design och vetenskap och Europas största akvarium Oceanogràfic.

www.cac.es

www.oceanografic.org

2 Vilda djur: Bioparc

Valencias vackra djurpark som fokuserar på Afrikas flora och fauna.

www.bioparcvalencia.es

3 Pampigt klocktorn: El miguelete

Klocktornet El Miguelete på Plaza de la Reina har anor från 1300-talet och är en av stadens pampigaste byggnader. Orkar du tar du

spiraltrappan 207 steg upp till en fantastisk utsikt över staden och havet.

www.valencia.es

4 Matmarknaden: El mercat central de València

Frukt- och grönsaksodlingar med speciellt apelsiner är Valentias specialitet. Den stora matmarknaden Mercat Central de Valencia är fylld av läckerheter. Passa också på att prova Aqua de Valencia, en lokal dryck med apelsinjuice och cava.

www.mercadocentralvalencia.es

5 Naturreseptat: Parc natural de l'Albufera

Albufera bjuder på härliga naturscenerier där det enda som hörs är fåglarnas sång. Här, endast tio kilometer söder om Valencia, finns också en bra restaurang.

www.nouraco.com

Äta & dricka

6 Underbara pintxos: Orio restaurant

Varmt, inbjudande och innovativt. Läckra pintxos med allehanda smaker. Härligt och folkligt.

www.oriogastronomiavasca.com

7 Innovativt: 2 Estaciones Ruzafa

I ett trendigt område av staden bjuds det på innovativ matlagningskonst.

www.2estaciones.com

8 Traditionell valenciansk mat: Palace Fesol restaurant

Risrätter med bland annat paella och traditionell valenciansk matlagning.

www.restaurantepalacefesol.es

9 Fisk och skaldjur: Puerta del mar

Restaurang med fisk och skaldjur som specialitet. Givetvis även Paella.

www.restaurantepuertadelmar.com

10 Färgglatt och innovativt: Habitual restaurant
Bjuder på mat baserad på lokal tradition med mycket grönsaker.
www.habitual.es/en

Shopping & nöjen

11 Mysiga butiker: Barrio del Carmen

I de gamla kvarteren, Barrio del Carmen, finns mängder av intressanta butiker.

Bo bra

12 Perfekt läge: Tryp oceanic Valencia

Perfekt läge i Valencia intill Ciutat de las Arts i les Ciències. Bra frukost.

www.tryphotels.com

13 Lyxhotell på stranden: Las Arenas

Pooler, paviljonger, eget spa och egen entré till den magnifika sandstranden Malvarrosa.

www.hotelvalencialasarenas.com

14 Lantlig lyx: Parador de el saler

Detta härliga ställe ligger inte centralt i Valencia utan några mil söderut i ett naturreservat och bara meter från den världsberömda golfbanan El Saler. Kilometerlång sandstrand, hav och pool och så ett litet skönt spa. Helt underbart!

www.parador.es

Resa hit: Tåg: Stockholm–Valencia, cirka 8 byten.

Flyg: Easyjet, Ryanair och Eurowings flyger till Valencia från Stockholm, cirka ett byte. Annars flyg till Alicante och därefter antingen hyrbil 17 mil motorväg norrut eller tåg.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm-Valencia cirka 851 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Bästa tiden: Valencia är ett perfekt året-runt resmål med stabilt väder vintertid och sommartid lockar sandstränderna förföriskt. Augusti kan upplevas som lite för hett.

Tidsskillnad: Ingen.

Språk: Spanska, valencianska (en variant av katalanska).

Valuta: Euro.

Prisnivå: Semesterindex 77 (Forex), alltså runt 23 procent billigare än i Sverige som har index 100.

Ta dig runt: Väl utbyggt buss- och metronät.

Bra att veta: Tag med promenadvänliga skor. Valencia är härligt att promenera i.

Läs mer: www.visitvalencia.com "

"Valsegern en personlig framgång för Sánchez"

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Analys, Premiärminister Pedro Sánchez och hans socialistparti PSOE är det spanska valets segrare, med bred marginal. Hans naturliga partner, vänsterradikala Podemos, tappade dock mark och en vänsterregering behöver stöd från baskiska nationalister och kanske också från katalanska separatister.

Madrid.

Sánchez seger är den första succén för ett socialdemokratiskt parti i ett stort europeiskt land på mycket länge. Partiet ökar sin representation i kongressen från 85 till kring 120 av totalt 350 mandat. En jämförbar förändring, fast i motsatt riktning, drabbar högerpartiet Partido Popular, som tappar minst hälften av sina 137 mandat.

Det liberala nationalistpartiet Ciudadanos ökar starkt, till kring 55 mandat, men högerblocket är långt ifrån att kunna bilda regering, eftersom nya högerextrema Vox inte fick fler än högst 25 mandat. För Pedro Sánchez är utgången en stor personlig seger. För två år sedan avsattes han som partiledare av socialistpartiets "baroner" – regionala bossar – sedan han vägrat låta högerens Partido Popular bilda en minoritetsregering. I de primärval partiet sedan utlyste besegrade Sánchez klart sin tidigare beskyddare, Andalusiens socialisthövding Susana Díaz.

I maj i fjol lyckades Sánchez med en djärv kombination i kongressen, med hjälp av baskiska nationalister och katalanska separatister, rycka makten från Partido Popular och bilda en minoritetsregering.

I februari, pressad av de katalanska separatister som är kongressens vågmästare, utlyste han nyval. Få bedömare spådde att han skulle gå segrande ur det.

Sánchez kan tacka nya högerextrema Vox för segern. Vox stal röster från Partido Popular och splittrade högern. Men de bägge partiernas sammanlagda mandat är långt ifrån vad Partido Popular ensamt hade efter förra valet.

Det spanska mandatfördelningssystemet favoriserar på ett mycket speciellt vis större partier, men det gynnar dessutom landsbygdens väljare på bekostnad av städernas. Således fick Ciudadanos kring femton mandat fler än Podemos, trots att partierna fick ungefär lika många röster.

De katalanska separatistpartierna gick framåt på ett dramatiskt vis och väntas tillsammans få hela 23 mandat. Också de baskiska partierna gick starkt framåt, till 10 mandat.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

" Öppen för tolkningar. Leonardo firas med infallsrik tankebok

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Peter Glas "Solen ser ingen skugga. En bok om Leonardo da Vinci" Bakhåll, 285 sidor

En solvarm vinlunch i sena april. Några har varit i Florens, underbart, och berättar om museet i Vinci. Man kommer in på Leonardo: spridda anekdoter hämtade ur guideböcker och halvglömda kurser i konsthistoria. Han målade bara femton tavlor, eller var det tjugo? Skriften, med vänsterhanden, alla furstarna, han vände Arnos lopp, eller byggde i vart fall en sluss. Eller så blev ingen av uppfinningarna - realiserade, men nog var han genial, det var han.

Gränsen mellan lunchsamtalet och att läsa Leonardo da Vinci-biografin "Solen ser ingen skugga" av Peter Glas, är flytande. Författaren berättar på samma sätt: fragmentariskt, spekulativt ibland, talspråkligt. En fackbok kanske det inte är, men en tankebok med författarrösten tydlig i texten: "jag återkommer till henne", skriver han om en modell, och kanske återkommer han till henne senare, kanske inte, oavsett är det inget läsaren fäster sig vid.

Som ett samtal där glaset töms: ibland funkar det, ibland funkar det inte, ibland tappar man helt tråden och börjar följa den första humlan med blicken.

Som bäst är texten infallsrik, öppen för tolkningar, informell och driven av författarens starka intresse för ämnet. Som sämst är den alltför snabbfärdig, mångordig och – lite för förälskad i sitt ämne. Idoldyrkan är en sport man bäst ägnar sig åt i ensamhet. Och här är Leonardo, verkligen, som i sin teckning av den anatomiske mannen,

bildens absoluta medelpunkt, och en välproportionerad och klok – men inte tråkig! – medelpunkt dessutom.

Det gör texten svagare, för den som inte vill stirra fullt så djupt i ögonen på konstnärsmynnet, utan som även önskar lite mer av den kontext som möjliggjorde honom.

Som exempel: kapitlet om Leonardos mamma, Caterina. Det konstateras att hon fick ett utomäktenskapligt barn. Att barnet uppfostrades av farföräldrarna. Att hon blev gift med en man som gick under namnet Bråkstaken. Fick fem ytterligare barn med honom. Att hon, enligt en teori, "den troligaste hypotesen", kom som slav från - Mellanöstern.

Slav från Mellanöstern? Gift med Bråkstaken? Det finns ett foto av hennes hus, en notering av hur mycket växelpengar hon fick av sin son. Man vill – jag vill – veta mer. Men författaren glider vidare, via Astrid Hjort och bron i bakgrunden av Mona Lisa, via fingeravtryck och homosexualitet, till ... ja. Caterina blev sjuk. Hon dog. Nytt kapitel.

Vill man bli frustrerad, finns gott om chanser att bli frustrerad. Vill man låta den, vad det verkar som, kunniga rösten spinna på, kan man gott göra det, låta sig underhållas. Inte hålla så förtvivlat hårt i trådarna av fakta, utan bara, som man gör, sitta kvar och lyssna.

Om inte annat kommer man att kunna plocka många korn till framtida luncher. Visste ni till exempel att Vincenzo Perugia, som stal Mona Lisa från Louvren, förvarade tavlan i en koffert med gamla skor och ylleunderkläder? Eller att Freud psykoanalyserat Leonardo? Eller att Freuds analys av Leonardo till viss del bygger på en oturlig felöversättning av fåglarna glada och gam?

Agnes Lidbeck "

" Nästan bara förlorare i det spanska kulturella inbördeskriget

DN ISDAG 30 APRIL 2019

Spanien behöver reformer av både arbetsmarknad och välfärdsstat. Men frågan om sådana reformer har varit frånvarande i en polariserad valkampanj om kultur och identitet.

Precis som i många städer runt Medelhavet brukade invånarna i Barcelona hänga ut kläder på tork på sina balkonger. Nu hänger de upp flaggor. Hos en granne, den separatistiska katalanska flaggan. Hos grannen intill, den spanska. Detta flaggkrig har i några år utkämpats över hela Katalonien, den rika, 7,5 miljoner människor starka regionen som trotsade Spaniens konstitution med en olaglig folkomröstning om självständighet. Som svar är resten av Spanien nu täckt av spanska flaggor, varav många med en bild på en trotsig tjur.

Det här är bara en strid i det större kulturella inbördeskrig som förklarar det förbryllande resultatet i söndagens val. De största förlorarna var de mer etablerade partierna: det socialistiska PSOE som företräds av premiärministern Pedro Sánchez, trots att de tydligt vann valet, det konservativa PP, trots att man lyckats behålla sin hegemoni bland högerpartierna, det liberala Ciudadanos, trots att de uppnådde sitt bästa valresultat hittills och Podemos längst till vänster, trots att de fick ett hyfsat valresultat efter en intern bitter kamp.

Alla har de varit en del av en smutsig valkampanj. PP och Ciudadanos har anklagat PSOE och Podemos för att konspirera med de katalanska separatisterna för att dela Spanien. PSOE och Podemos har i sin tur anklagat PP och Ciudadanos för att samverka med Franconostalgiker och för att underminera medborgarnas rättigheter.

Den som drog störst nytta av detta krig var en outsider: det nybildade partiet på högerkanten. Från ingenstans chockade Vox det politiska landskapet genom att få 11 procent av rösterna i valet i Andalusien i december. Nu nådde de 10 procent nationellt, med många unga väljare. Vox ledare heter Santiago Abascal, en vapenbärare och före detta ungdomsledare för det konservativa PP som odlar en machobild om sig själv – en blandning mellan ”Gladiators” Russell Crowe och en orädd conquistador. Bland sina kandidater till parlamentet hade Vox rekryterat ett flertal tjurfäktare och armégeneraler. Med Steve Bannon som rådgivare drev partiet en Trumpliknande kampanj med mottot ”Gör Spanien fantastiskt igen”. Abascal undvek intervjuer och debatter i etablerade medier, vilket gjorde att hans inlägg på Twitter direkt hamnade på tidningarnas löpsedlar.

Under den ekonomiska krisens mörkaste år såg Spanien födelsen av ett politiskt experiment i form av Europas bäst organiserade gräsrotsrörelse långt ut på vänsterkanten: Podemos. Ändå fick Podemos bara 14 procent av rösterna i söndagens val, en nedgång från 21 procent 2016. Antietablissemangsrösterna gick till Vox. Precis som i resten av väst verkar den radikala högern bättre än den radikala vänstern på att ta itu med den växande misstron mot den politiska eliten.

Genom att utmåla separatism, feminism och progressiva idéer som fiender till Spanien och dess traditioner har Vox lyckats dominera den offentliga debatten.

Det har lett till att de två höger-mitten-partierna, PP och Ciudadanos, fört en kapprustning för att visa vilket parti som är mest spanskt, med förslag om att avbryta Kataloniens självstyre, utdela hårda straff till de katalanska separatisterna och stödja jakt och tjurfäktning. PP hade till och med rekryterat en berömd torero som riksdagskandidat.

Å ena sidan är Spanien ett av de västländer som har utvecklats mest under de senaste decennierna. Efter att traditionellt ha varit en

socioekonomisk eftersläntrare, har landet växt till att bli en av Europas största ekonomier och en pionjär i erkännandet av homosexuellas och minoriteters rättigheter. Den ökade utbildningsnivån hos spanjorer födda på 1970- och 80-talet jämfört med de födda på 1940- och 50-talet är en av de största registrerade förändringarna i OECD. Spanska kvinnor lever näst längst i världen, efter de japanska. Och Spaniens fredliga och lyckade övergång till demokrati har blivit en förebild för andra länder och ett ideal för demokratikämpar över hela världen, från Mellanöstern till Sydafrika och Kuba.

Å andra sidan är alla dessa prestationer i fara. Spanien behöver modiga reformer av både arbetsmarknad och välfärdsstat. Ändå har frågan om sådana reformer varit frånvarande i en polariserad valkampanj som centrerats runt frågor om kultur och identitet.

Politikerna bär huvuddelen av skulden för detta. Men i grund och botten handlar det om ett tillitsproblem. Spanjorer är bland de européer som mest misstror sina verkställande, parlamentariska och juridiska instanser. De flesta tror att de offentliga institutionerna tjänar de etablerade företagen, inte samhället. I denna miljö blir radikala politiska röster snabbt populära.

Att vända denna situation kräver reformer som förbättrar uppfattningen om de spanska institutionernas neutralitet. Det krävs vikter och motvikter som binder makthavares händer och förhindrar dem att tillsätta sina kompisar och ensidigt ta politiska beslut, så som Carl Dahlström och jag visar i "Organizing Leviathan" (Cambridge University Press, 2017). Men vem binder händerna på machopolitikerna?

Victor Lapuente Gine är professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. Översättning: Tove Wikehult ""

" Legalisering av cannabis blir valfråga i Belgien

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Bryssel. När belgarna ska välja sitt nationella parlament i maj har cannabis seglat upp som en valfråga. Socialdemokraterna vill gå i Uruguays och Kanadas spår och legalisera drogen. De får draghjälp av en ung tankesmedja som räknat fram att detta bör gynna de belgiska statsfinanserna.

Cannabis är i dag tillåtet för medicinskt bruk i Belgien. Nu vill oppositionspartiet Socialdemokraterna gå ett steg längre och legalisera drogen även för personligt bruk.

– Detta är självfallet inte ett initiativ för cannabisrökning. Det är i stället tvärtom och allra bäst vore om ingen alls rökte cannabis, sade partiledaren Elio di Rupo, när förslaget presenterades.

Hans motiv är i stället att om staten tar över produktion och försäljning hindrar det maffians affärsverksamhet. Tillhandahåller staten cannabis av bra kvalitet och kontrollerar priserna kommer det att få bort de kriminella krafterna, resonerar di Rupo.

Även ungdomsförbunden i flera partier vill legalisera cannabis. Mot bakgrund av debatten har belgiska dagstidningen Le Soir gett tankesmedjan Groupe du Vendredi i uppdrag att utforska frågan utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Tankesmedjan har kommit fram till att statens kostnader relaterade till cannabis är nästan 224 miljoner euro, cirka 2,4 miljarder kronor. Det handlar främst om rättsväsendet, sjukvården och polisen. I beräkningen ingår till exempel inte trafikolyckor som orsakas av drogpåverkade förare.

I olika scenarier av legalisering, som Groupe du Vendredi räknat på, kommer man fram till att kostnaderna för sjukvård skulle öka, medan kostnaderna för polis och rättsväsende skulle minska. Dessutom skulle staten kunna få in skatteintäkter på försäljningen.

Slutsatsen från tankesmedjan är att bästa utfallet blir om staten kontrollerar försäljning och pris. Då skulle kostnaderna sjunka till 80 miljoner euro, cirka 850 miljoner kronor. Antagandet bygger på att antalet cannabisrökare i landet fortsatt skulle vara på samma nivå som i dag, drygt 330 000.

Men ekonomi är inte allt. Alexis Goosdeel, chef för Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, varnar för att se cannabis som harmlöst.

– När man talar om dessa så kallade terapeutiska effekter, som emellanåt saknar vetenskapliga bevis, riskerar man att glömma bort de påtagliga hälsoriskerna, säger han till Le Soir.

Han pekar på att det är svårt att utvärdera vad som händer i ett land eller en delstat efter att cannabis har legaliserats.

– Vid senaste konferensen i Nordamerika om cannabis, den enda som inte kontrolleras finansiellt av cannabisindustrin, klagade olika intressenter från olika institut på att det saknas faktaunderlag, säger Alexis Goosdeel.

Pia Gripenberg "

"Fakta.

I Uruguay och Kanada är det lagligt att odla, sälja och röka cannabis. I USA är drogen tillåten i ungefär hälften av delstaterna, men förbjuden på federal nivå.

Flera länder tillåter innehav av cannabis i små mängder, bland annat Nederländerna.

Medicinsk cannabis är tillåten i ytterligare fler länder, bland annat pågår ett försök i Danmark. I Sverige skrivs medicinsk cannabis bara ut till ett fåtal patienter. "

" Vit makt-gesten upprör parlamentet

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Analys. När högerpopulistiska partiet Ekre svors in i regeringen höjdes genast konfliktnivån i estnisk politik. President Kersti Kaljulaid demonstrerade öppet mot Ekre-ministrarna – som chockade sina kolleger med en högerextrem gest.

Scenerna på måndagseftermiddagen i Riigikogu, det estniska parlamentet, fick många att höja på ögonbrynen.

När landets nya regering skulle sväras in uppträdde president Kersti Kaljulaid i en tröja med texten "Sona on vaba", vilket betyder "ordet är fritt". En stund senare, när den nya utrikeshandelsministern Marti Kuusik skulle svära sin ed, lämnade hon salen.

Presidentens agerande var en tydlig markering mot Ekre, det högerpopulistiska partiet som nu tar plats i landets regering med fem ministerposter.

Partiet är EU-skeptiskt, invandringskritiskt och vill riva upp en reform som har infört partnerskap för homosexuella i Estland. Det har också ett bagage av rasism och antisemitism. Blivande finansministern Martin Helme har sagt att "Estland ska vara ett vitt land" och nyvalda parlamentsledamoten Ruuben Kaalep har haft flitiga kontakter med vit makt-rörelser i andra länder.

Men det presidenten protesterade mot var dels den nye Ekre-ministern Kuusik, som utreds för misstänkt misshandel av sin exfru. Dels, och framför allt, vad hon uppfattar som odemokratiska tendenser i Ekre. Partiledaren Mart Helme – far till Martin Helme – upprepar ofta att han ser regeringarna i Ungern och Polen som förebilder. Och när den yngre Helme nyligen krävde att "tendentiösa" journalister inom public service-bolaget ERR skulle sparkas såg många en parallell till dessa

länder, där statsstyrda medier har förvandlats till rena propagandaorgan för regeringen medan ”illojala” medarbetare har rensats ut.

Precis som sina förebilder Viktor Orbán och Jaroslaw Kaczynski är far och son Helme arga på journalister som ställer kritiska frågor till högerpolitiker. Dessa pekats genast ut som vänster eller rent av kommunister och man efterlyser ”balans” – vilket i praktiken innebär att stryka medhårs.

Nyligen lämnade den kände journalisten Ahto Lobjakas ERR-stationen Raadio 2 just med hänvisning till press från den tillträdande regeringen.

”Jag fick inte sparken. Jag fick ett val mellan själv censur och att avgå”, skrev han på Facebook i lördags.

”Någonting förändrades efter valet. Det frågades efter mindre konfrontation, mer fokus på den nya koalitions program ... Vikten av ’balans’ betonades. Logiskt sett borde det innebära att vi måste hitta rasister, antisemiter och nynazister också i andra partier”, skrev Lobjakas med hänvisning till avslöjanden om Ekre.

I valet den 3 mars nådde Ekre 17,8 procent av rösterna och blev landets tredje största parti. Det var siffror partiet aldrig varit i närheten av förut, och trots att de flesta etablerade partier svurit att inte samarbeta med Ekre befinner det sig nu i regeringen tillsammans med Centerpartiet och Fäderneslandet, ett moderat nationalistparti.

När far och son Helme kom in till måndagens ceremoni gjorde de båda en triumferande okej-gest med händerna, vilket hamnade på foton som snabbt spreds i sociala medier.

Gesten, med tummen och pekfingret formade som en ring och övriga fingrar spretande, har nämligen under de senaste två åren allt mer kommit att användas av högerextremister och vita rasister världen över.

Exempelvis gjorde Brenton Tarrant, den misstänkte terroristen som mördade 50 människor i nyzeeländska Christchurch, just denna gest när han fördes in i en rättsal efter dådet.

Toomas Hendrik Ilves, tidigare estnisk president, hörde till dem som reagerade på gesten, precis som förre statsministern Carl Bildt som skriver på Twitter att han är ”genuint oroad”.

Debatten kring Ekre har bara börjat, och den vanligtvis fridfulla politiska scenen i Estland kan se fram emot några stormiga år.

Ingmar Nevéus "

" Berlusconi kampanjstart skjuts upp

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Italien. Silvio Berlusconi som kandiderar till Europarlamentet var tvungen att ställa in starten på sin valkampanj på tisdagen. Den 82-årige mediemogulen och politikern blev i stället inlagd på sjukhuset San Raffaele i Milano för ett njurstensanfall.

En del källor talade först om att Berlusconi inte var inlagd utan där endast för en kontroll. Men till sist sade läkarna till honom att han måste vara kvar för observation.

Presentationen av hans kandidater till EU-valet, som skulle ha skett i går, fördröjs därmed någon dag.

Peter Loewe "

" Ett halvt millennium efter döden är Leonardo fortfarande en gåta

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Rom. Den 2 maj 2019 är det exakt 500 år sedan det italienska universalgeniet Leonardo da Vinci dog – i Frankrike. Och det är där firandet verkar nå sina största höjder, i höst öppnar en stor jubileumsutställning i Paris. DN:s Peter Loewe rapporterar.

Femhundraårsminnet av Leonardo da Vincis död har lett till rivalitet mellan Frankrike och Italien. I hemlandet har ett förlamat kulturdepartement gjort mycket litet, med resultatet att den verkliga jubileumsutställningen öppnar först i höst i Paris. Louvren har utöver världsberömda "Mona Lisa" flera av renässansmästarens främsta verk. Relationerna mellan Frankrike och Italien har varit spända även av andra skäl, med hemkallning av den franske ambassadören. Men just den 2 maj står de båda ländernas presidenter, Sergio Mattarella och Emmanuel Macron på slottet i staden Amboise, där Leonardo dog 1519. För ett ögonblick framstår detta jubileum som en enande kraft. På en tidigare förfrågan om utlån blev det omedelbara svaret från Elke Schmidt, chefen för Uffizierna i Florens, att Leonardos bebådelsemotiv inte tål att flyttas. Samma sak med "Konungars tillbedjan". Förbi är det galna 60-talet då man skickade "Mona Lisa" på turné till New York och Washington.

Leonardo föddes utom äktenskapet. Modern Caterina kom från ett enkelt hem, medan fadern Piero härstammade från en finare familj av notarier. Den unge Leonardo kom tidigt till Florens. Han debuterade som målare i Andrea del Verrochios verkstad och målade där en magnifik ängel i en stor altartavla som visar Kristi dop.

Han fascinerades av Filippo Brunelleschi som uppfunnit en lyftkran för att bygga Florens domkyrkokupol och var parallellt med sitt måleri även arkitekt. På den tekniskt inriktade Leonardoutställningen "Vetenskapen innan vetenskapen fanns" i Rom visas otaliga modeller gjorda utifrån hans detaljerade skisser – maskiner för allt ifrån att resa kolonner till att slå rep.

I Milano tjänade han hertigen Ludovico Maria Sforza och byggde ett kanalsystem med slussportar. En del av dessa kanaler "navigli" finns fortfarande kvar. Men han uppfann även raffinerade försvarssystem. I ett kloster i Milano målade han dessutom den unika muralmålningen "Nattvarden".

Leonardo själv tenderar att försvinna bland alla konstverk han skapat och den ständiga strömmen av uppfinningar och maskiner. Jag letar efter människan men hittar honom inte. Leonardo efterlämnade varken brev eller personliga anteckningar. Jag vet bara att han aldrig var gift, kunde skriva med båda händerna men inte kunde läsa latin.

På utställningen tittar jag på Francesco di Giorgio Martinis skrift "Traktat om arkitektur", där Leonardo skrivit kommentarer med tunn, spindellik stil i marginalerna. Det är den enda bok som bevisligen kan kopplas till hans eget bibliotek.

Var han homosexuell? En del tyder på det. Från året 1476 finns en anonym anmälan mot honom och tre andra personer för att de umgåtts sexuellt med en prostituerad man. En av personerna hörde till den inflytelserika familjen Tornabuoni. Anklagelserna arkiverades. Kvar finns Leonardos version av Johannes Döparen som är påtagligt feminin och ler spjuveraktigt med sitt pekfinger riktat mot himlen. Samtidigt som Leonardo målade änglaljuva madonnor ägnade han sig nattetid åt obduktioner. Personer försåg honom med åtskilliga lik som han betalade för. Inte för att han ville bli läkare, utan för att han var nyfiken på hur människokroppen såg ut på insidan. Hans anatomiska studier är mycket exakta, precis som maskinskisserna.

Ändå slarvade han ofta med materialen. Färgerna i hans unika muralmålning "Nattvarden" har bleknat eftersom han målat på torr puts "a secco". Samma sak med "Slaget vid Anghiari" i Florens stadshus Palazzo Vecchio. Färgerna torkade inte ordentligt och försvann så fort att man tvingades måla över verket. Efter 500 års frånvaro förblir Leonardo da Vinci ett geni och en gåta.

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com "

"Leonardo da Vinci-jubileum.

Universalgeniet Leonardo da Vinci föddes den 15 april 1452 i byn Anchiano, nära samhället Vinci (som då tillhörde Florens). Han dog den 2 maj 1519 i det kungliga slottet i Amboise, Frankrike, där han i några år levt som Frans 1:s gäst.

På Quirinalens hovstallar Scuderie i Rom visas utställningen "Leonardo da Vinci – Vetenskapen innan vetenskapen fanns" t o m 30/6. Den stora Leonardoutställningen på Louvren i Paris visas 24/10–24/2 2020. Biljetter bokas online. "

"Spanien vägrar lämna ut oppositionsledaren

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Spanien har inga planer på att lämna ut Leopoldo López, som tagit till sin tillflykt till landets ambassad i Caracas. Samtidigt förhandlar Spanien med Venezuelas regim om "olika sätt att desarmera landets alltmer akuta kris". Det säger spanska UD-källor i Madrid till DN.

Spanien har relationer till bägge Venezuelas presidenter, dels till regimens Nicolás Maduro, dels till nationalförsamlingens talman Juan Guaidó, som Spanien liksom ett 50-tal andra länder erkänt som landets rättmätige statschef.

Natten till torsdagen tog Spaniens ambassad i Caracas emot Venezuelas mest kände oppositionsledare, Leopoldo López, som häromdagen befriades från sin husarrest av säkerhetsstyrkor lojala med Juan Guaidó. López dömdes häromåret till 14 års fängelse för "terrorism och mord". Åklagaren i målet har nyligen medgivit att alla bevisen mot honom fabricerades.

På torsdagskvällen kom beskedet att Spanien inte tänker hörsamma kravet från Venezuela och överlämna López till regimen i Caracas. Spanien utgår från att Venezuela respekterar ambassadens immunitet, heter det i ett uttalande i tidningen El Mundo.

Den så kallade Internationella kontaktgruppen, som upprättats av Spaniens premiärminister Pedro Sánchez för att försöka vinna Maduroregimens samtycke till allmänna val, har stöd av USA. Gruppen har ännu inte åstadkommit något synligt resultat, men låter förstå att "saker pågår". Förhandlingssituationen är komplicerad och

höljd i dunkel, med Ryssland och Kina i oklara roller. Ryssland har stött den sittande regimen och uppmanat den att inte ge tappt, medan Kina, Venezuelas störste fordringsägare, har kontakter med oppositionen och Guaidó.

Guaidó uppger att delar av säkerhetsstyrkorna numera står på hans sida, något som tycks ha bekräftats det senaste dygnet, då Leopoldo López efter att han brutit sin husarrest färdades från sitt hem till Chiles ambassad och sedan till Spaniens ambassad förbi avspärningar och kontroller.

De fria val som de demokratiska ländernas medlare föreslår är ingen utväg för president Maduro och hans inre krets. Många av dem, i synnerhet regimens militära ledare Diosdado Cabello, är efterlysta i USA för narkotikasmuggling och andra svåra brott. För dem är regimens överlevnad och deras egen samma sak.

Men för tiotusentals soldater och poliser av lägre rang är framtiden mindre solklar. Den favorisering av säkerhetsstyrkorna som Hugo Chávez inledde efter ett misslyckat kuppförsök 2002, går inte längre att upprätthålla.

Venezuela är en stor inrikespolitisk fråga i Spanien, ekonomiskt och känslomässigt. Tiotusentals flyktingar har drivit upp lägenhetspriserna i Spaniens större städer och regimkrisen i det som en gång var tredje världens rikaste land splittrar de partier som skall styra Spanien framöver.

Socialistpartiet PSOE erkände, efter viss tvekan, Guaidó medan vänsterradikala Podemos, som lanserades med hjälp av frikostigt stöd från Hugo Chávez, är av annan mening. En av Podemos Europaparlamentariker, Javier Couso, är Maduroregimens mest passionerade anhängare på denna sidan Atlanten.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

"Fakta.

Nicolás Maduro tog över efter sin mentor Hugo Chávez 2013. I valet 2015 förlorade hans socialistparti för första gången på 17 år majoriteten i nationalförsamlingen, som nu leds av oppositionsledaren Juan Guaidó. Det gjorde att regering och parlament kontrollerades av två politiska motståndare.

För att runda situationen genomförde Maduro i augusti 2017 ett omstritt val till en ny konstituerande församling, en grundlagsförsamling, med befogenhet att skriva om grundlagen.

Maduro meddelade sedan att presidentvalet skulle tidigareläggas. Han utropades till segrare i valet som hölls i maj 2018. Valdeltagandet var lågt eftersom stora delar av oppositionen bojkottade valet som har dömts ut av delar av omvärlden som orättvist. Både USA och EU har infört sanktioner mot Venezuela med anledning av den politiska krisen.

Källa: Landguiden/UI "

" Här föddes en operamästare

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

**"La Bohème", "Tosca", "Madame Butterfly", "Turandot"...
Några av världens mest berömda – och vackraste – operor.
Samtliga skapade av Giacomo Puccini, född i staden Lucca i
Toscana.**

Beger man sig hit är det snudd på ett måste att besöka Puccinimuseet i hjärtat av staden, innanför den fyra kilometer långa ringmuren, byggd mellan 1504 och 1645. Puccini föddes här den 22 december 1858, i en lägenhet på andra våningen som gjordes om till museum 1979. I dag är museet renoverat och guiden förklarar att allt ser precis ut som det gjorde när Giacomo och hans familj bodde här.

Guiden är mäktigt stolt över stadens världsberömda kompositör – en känsla han delar med de flesta Lucca-bor – och berättar entusiastiskt och smittande om Puccini. Han visar Steinwayflygeln på vilken Puccini komponerade "Turandot". Vi får se utkastet till librettot till "Tosca" och klänningen som den österrikiska operasångerskan Maria Jeritza bar på Metropolitan Opera House i New York 1926 då hon sjöng i "Turandot". Den består av en lång tunika i guldfärgat tyg med ett broderi av flerfärgade silkestrådar, paljetter och glaspärlor. Över den en cape i svart sammet. Tjusig, precis som en av Puccinis operor.

Colette van Luik "

Var: Lucca i Toscana i Italien. Adress: Corte San Lorenzo 9 i Lucca. Entré: Sju euro för vuxna. Fem euro för ungdomar under 18 år och seniorer över 65 år. Gratis för barn under tio år. Familjepris (två vuxna och en tonåring) 13 euro. Hemsida: Puccinimuseum.org
Övrig info: Öppet dagligen 10.00–19.00 under högsäsong. Begränsade öppettider under lågsäsong. Gratis guidade turer på engelska varje fredag klockan 12.00 mellan juni och september. På italienska på lördagar och var tredje söndag klockan 12.00. "

" Berlusconi har lämnat sjukhus

DN TISDAG 7 MAJ 2019

Italien. Italiens förre premiärminister Silvio Berlusconi har lämnat sjukhuset efter att ha genomgått en operation för tarmvred.

– Jag känner mig bra, jag var ganska rädd, sade Berlusconi efteråt. Berlusconi fördes med ambulans till sjukhuset i tisdags på grund av buksmärtor.

TT-AFP "

" Italien kan bli nästa krishärd – men nu är eurozonen bättre rustad

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Euron fyller 20 år och är populärare än någonsin. Krisen för några år sedan var en nära döden-upplevelse, men under galgen reformerades den monetära unionen. Nu bävar många för vad en italiensk kollaps kan innebära. "Italiens problem är italienska, inte eurons", säger euroexperten Daniel Gros.

På torsdag firas EU:s egen "nationaldag", Europadagen. Det förmodligen mest påtagliga resultatet av EU-integrationen är euron. I år fyller den 20.

Den gemensamma valutan är populär. Två tredjedelar av eurozonens invånare stöder den. Det gjorde de även mitt under brinnande kris för sex-sju år sedan. Nettostödet – skillnaden mellan dem som är för och dem som är emot – i eurons grundarländer har aldrig fallit under 30 procent sedan valutan infördes (däremot rasade stödet i de EU-länder som inte använder euro).

Inte ens grekerna, som befann sig mitt i krisens virvel, släppte sin vänskap med euron under de plågsammaste svångremsåren. Stödet var där ljummet en kort period några år före eurokrisen, men sedan sköt det i höjden igen.

I två andra krisländer, Lettland och Litauen, var andelen negativa kortvarigt större än andelen positiva under 2012 och 2013, men där efter steg stödet raskt igen. De baltiska länderna lyckades häva sina obalanser bättre än Grekland med bryskt sänkta löner och andra kostnader.

Skuldkrisen 2010–2012 var en nära döden-upplevelse för det gemensamma monetära projektet. Begravningsentreprenörerna bland kritikerna väntade sig att få rätt vilken dag som helst.

Vad som med smärtsam tydlighet hade visat sig var att de hemsnickrade stöttor och stag man försökt säkra bygget med inte klarade verklighetens tryck.

Före lanseringen hade diskussionen mycket handlat om huruvida euroområdet var ett så kallat optimalt valutaområde, men den fallgrop allt fler kritiker började peka på var ”moralisk risk”, det vill säga att ”skötsamma” länder skulle tvingas betala skulderna åt ”slarviga” länder som inte kunnat motstå frestelsen att överbelåna sig när de plötsligt begåvats med tyska räntenivåer.

Det var strängt taget vad som hände. Greklands ekonomi visade sig vara ett uppumpat luftslott. Den viktigaste stötten, *stabilitetspakten*, innebar stränga krav på låg statsskuld och små budgetunderskott, men när Grekland imploderade knäcktes den som ett strå.

EU utvecklas dock genom kriser. Det akuta läget fick eurozonens ledare att plötsligt enas om åtgärder som borde ha vidtagits på förhand: Stabilitetsmekanismen ESM, inrättad 2012, är ett finansinstitut som ska fungera som en sista utväg för krisande euroländer.

En bankunion ska hindra att euroländernas skattebetalare får kostsamma bankkonkurser i knäet.

Många av länderna har genomfört smärtsamma reformer för att minska de makroekonomiska obalanserna i zonen.

Eurokrisen orsakades av en hotande kollaps i ett perifert EU-land med liten ekonomi. Men hur går det om något motsvarande händer i en betydligt viktigare stat? I dag riktas strålkastarljuset mot ett fem gånger större euroland. Kommer euron att kunna fira 40 i trygg vetskap om att man klarade av ett italienskt sammanbrott?

– Det finns en viktig skillnad. När Grekland imploderade hade flera andra euroländer problem samtidigt, så krisen uppfattades som en

eurokris. I dag vet vi att Italiens problem är italienska, säger Daniel Gros, euroexpert och chef för den europeiska tankesmedjan Centre for European policy studies i Bryssel.

Nästa gång ett enskilt land drabbas kan det hanteras, och för överskådlig tid fungerar ESM som en tillräcklig yttersta långgivare om ett land hamnar på obestånd, menar Gros.

Han påpekar att de italienska problemen faktiskt var på hygglig väg att lösas innan den nuvarande populistregeringen kom på plats – i alla fall att döma av ränteskillnaden mellan tyska och italienska statspapper med tioårig löptid: för ett år sedan var den 1,3 procentenheter, i dag är den 2,7. Det kan jämföras med Spaniens ränteskillnad, som är 1,1 procentenheter, eller Portugals, som är 1,4. Ju högre ränteskillnad desto mindre är marknadsens förtroende för ett lands statspapper.

Det sätter fingret på något som inte nog kan betonas när man talar om eurons kvaliteter, menar Gros: statsapparatusens kvaliteter.

– Det som spelar stor roll är den politiska viljan på nationell nivå men också regeringarnas förmåga att förändra.

– I Portugal har man en ganska effektiv administration. Om regeringen där vill skära i utgifter kommer det att hända. Men om den grekiska regeringen vill skära ner fortsätter man att betala ut pengar till partivänner och inte till sjukhus, och det blir en allmän röra.

Han gör ytterligare en jämförelse mellan de båda jämnstora sydliga medlemsländerna:

– Grekland har pressat sina kostnader med 25 procent, men exporten har ändå inte kommit i gång. I Portugal har ingen intern devalvering ägt rum, men exporten blomstrar. Det handlar om statens karaktär, om skatter, om vilka produkter man satsar på.

– Vi behöver regeringar som kan administrera förändring, säger ekonomen Gros.

Det finns andra ekonomer som fortfarande inte tror att euron kan föra samman länder. Princetonprofessorn Ashoka Mody kallar ESM för ett

”plåster” och menar att hela systemet skapar misstro snarare än förtroende och förstärker de intressekonflikter som finns mellan länderna från början.

Daniel Gros anser för sin del att eurozonen i dag har konvergerat så pass väl att den i stort sett utgör ett optimalt valutaområde – med ett skarpt undantag: Grekland.

Det är ingen tvekan om att Grekland togs in i euron 2001 av politiska skäl. De andra länderna visste nog att ekonomin egentligen inte höll måttet, men de anade inte då omfattningen av siffermyglet.

Det är viktigt att komma ihåg att hela europrojektet är ett politiskt projekt minst lika mycket som ett ekonomiskt, även om låsta valutakurser är en logisk följd av den inre marknaden med sin fria rörlighet för varor, tjänster, arbetskraft och kapital.

Inte minst 1990-talets tongivande ledare i Tyskland och Frankrike, EU-entusiasterna Helmut Kohl och François Mitterrand, såg framför sig hur en gemensam valuta närmast automatiskt skulle pressa fram en större politisk integration.

Så har det också blivit, men vad som beror på valutan och vad som skulle ha skett ändå är svårt att veta. Lite under radarn har det också hänt saker med den ekonomiska integrationen som gör att många av 1990-talets argument är redo för skrotning, förklarar Daniel Gros.

Flera argument mot euron byggde på jämförelser mellan Europa och USA:s dollarzon. När ett euroland får ekonomiska bekymmer och inte kan devalvera sig ur knipan lättar trycket om arbetare flyttar dit jobben finns. Det funkar i USA men inte i Europa, där folk inte flyttar på samma sätt, hette det.

– Det är mindre sant i dag än för 20 år sedan. Inom USA är flytttenden fallande, och nettorörelserna över gränserna är i stort sett på samma nivå som i Europa. Den öst-väsliga arbetskraftsmobiliteten i Europa är större än den i USA, säger Gros.

– Dessutom: om nettoflödet ut är alltför stort skapar det också problem. Det har vi sett i det amerikanska rostbältet. Om alla greker flyttade, vem skulle då betala de offentliga skulderna?

Gros påpekar att USA har sitt eget ”Greklandsbekymmer” i form av Puerto Rico, och det är ingen som föreslår att ön ska lämna dollarn. Kommer euron att kunna fira 40? Och har länderna i så fall löpt linan ut och skaffat en gemensam finanspolitik?

– Ja, euron finns kvar om 20 år, och nej, det blir ingen gemensam finanspolitik, säger Daniel Gros.

Är zonen större då?

– Ja, något. Kroatien och Bulgarien blir medlemmar, och kanske Rumänien. Det systemviktiga landet vore Polen. Chansen att de går med är 50–50.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

"Den 1 januari 1999 sjösattes euron. Som symbol fick den nya europeiska valutan ett grekiskt epsilon. Den smyckades med två linjer i bokstavens mitt, €, för att understryka samarbetets stabilitet. Finland var först att introducera valutan vid midnatt lokal tid. Tyskland, Italien, Frankrike, Belgien, Spanien, Nederländerna, Irland, Österrike och Portugal följde också efter den 1 januari. Grekland gick med 2001.

2002 började sedlar och mynt med eurosymbolen cirkulera. Innan dess användes euron och de nationella valutorna, som knutits till den gemensamma valutan, parallellt.

Sverige höll folkomröstning om valutan september 2003. Nejsidan vann med 56 procent av rösterna. "

" Matteo Salvini vill leda Europas högerpopulister

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Italiens inrikesminister Matteo Salvini har inte tid att vara på sitt kontor – hans kampanj inför EU-valet sträcker sig över hela landet med otaliga framträdanden varje dag. Han siktar på att bli något av en ledare för de EU-kritiska populisterna i Europa.

Rom.

Allt sedan han tillträdde som inrikesminister för snart ett år sedan har tonläget legat som om han höll ett valtal. Meningen "Italiens hamnar förblir stängda för migranter" har han gjort till ett mantra.

Matteo Salvini påtalar ofta att antalet migranter till Italien enligt inrikesministeriets statistik har minskat med hela 92 procent på ett år. Ett lysande resultat, enligt honom själv, och ett sätt att förverkliga mottot "Italienarna först".

Själv kandiderar han inte för en plats i EU-parlamentet men EU-vals kampanjen domineras i hög grad av Salvini – ledare för det främlingsfientliga högerpartiet Lega. Ständiga framträdanden inför publik gör att han som inrikesminister och vice premiärminister tillbringar allt mindre tid på inrikesministeriet.

Enligt uppgifter från det undersökande tv-programmet "Report" var Matteo Salvini fram till i februari i år på kontoret endast tio dagar i månaden. Numera är han inte där alls, utan har delegerat alla uppgifter till sin kabinettssekreterare. I senaten har han endast deltagit i 1,73 procent av omröstningarna.

Salvini är känd för sina tal, ofta fräcka och utmanande, för att inte säga spetska. På ett valmöte häromdagen i Scandicci i det politiskt röda Toscana tog han ut svängarna:

– Det är otroligt att man kan tro på kommunismen år 2019. Kära vänner jag tycker om er. Här i Scandicci skall vi göra ett museum för att skydda pandor och kommunister. Båda är utrotningshotade och sympatiska, den ena vit den andra röd!

Salvini omges nästan alltid av applåderande människor. Men i Modena, som är ett av Emiliens fortfarande röda fästen, mötte han starkt motstånd under sitt valtal i förra veckan.

Demonstranter skanderade: "Försvinn Salvini, Modena vill inte ha dig". Polisen var tvungen att ingripa för att skilja Salvinis väljare från Modenas grupper.

46-åriga Matteo Salvini var bara 17 år gammal när han skrev in sig i partiet Lega Nord. Tre år senare blev han invald i Milanos kommunfullmäktige.

Sin egentliga politiska skola anses han ha fått under dagliga debatter och politiska diskussioner i direktsändning på radiostation Radio Padania där han var chef under fyra år. Hans bitande retorik, som då och då bränner till som en svetslåga, är en viktig förklaring till hans framgångar.

2004 valdes han in i Europaparlamentet och sedan 2018 är han Italiens inrikesminister och vice premiärminister.

Under Salvinis ledning har partiet växt dramatiskt. Vid parlamentsvalet i mars förra året fick det 17,4 procent av rösterna. I dag har det stigit till 31–32 procent, enligt opinionsundersökningarna. I dag heter partiet bara Lega – i fjolårets valkampanj hade man många kandidater även i Syditaliens regioner, som Kalabrien och på Sicilien. Så ordet "nord" ströks.

I tre olika regionalval nu under våren har Lega vunnit stort. I Abruzzo i Centralitalien förlorade vänsterpartiet Demokraterna hela 300 000

röster jämfört med föregående val. I Basilikata i södern, som i decennier varit ett rött fäste, vann en högerkoalition ledd av Salvinis parti.

Högerextrema Lega har nu stora möjligheter att bli det näst största partiet i det nya EU-parlamentet. Tyska kristdemokraterna CDU kommer troligen fortfarande att vara större.

Salvini har under valkampanjen knutit en rad politiska allianser. Helt säkert blir hans parti störst inom den högerpopulistiska EU-parlamentsgruppen ENF (Nationernas och friheternas Europa) som också inkluderar euroskeptiska partier. Här ingår Alternativ för Tyskland och Marine Le Pens Nationell samling.

Salvini är skarpt kritisk till EU-parlamentets funktion och byråkrati. Det gäller särskilt jordbruket med en myriad av regleringar om hur odlingar och skörd skall hanteras. Ekonomiskt ser Salvini Bryssel som en dödsfiende som hela tiden nagelfar Italiens underskott och dåliga finanser.

– Att få sin budget underkänd är som att vänta på jultomten, sade Salvini sarkastiskt i slutet av 2018.

Det lär bli en repris på detta.

Den 18 maj är det stor kollationering för partierna i Milano på det jättelika torget utanför domkyrkan. Då kommer det att stå helt klart vilka europeiska högerkollegor som vill samarbeta med Salvini.

– Dagens Lega har i Salvini fått en turbomotor. Han har förnyat tonen och sättet att kommunicera och skapa strategier. Hans styrka är en mix av enorm vilja och otrolig arbetskapacitet, säger partikollegan Mario Borghezio, som under åren 2009–2018 satt i Europaparlamentet samtidigt som Salvini.

För statsvetaren Giovanni Orsina på Roms LUISS-universitet är Salvini en driven politiker och han säger sig vara imponerad av hans kampanj.

– Om han säger att han skall göra en sak så förverkligar han det. Något som hela tiden stärker hans politiska trovärdighet, säger Giovanni Orsina när DN träffar honom vid universitetet.

Orsina beskriver sig själv som liberal. I Italien betyder det att han står en aning till höger om mitten.

Salvini har i sina kampanjer hela tiden valt rätt tema, påpekar Giovanni Orsina. Migrationsproblematiken lämnar ingen oberörd, menar han.

– I en osäker tid är Matteo Salvini som en fyr som höjer sig, inte minst när han spelar på ett tema som främlingsfientlighet.

Många av Italiens partier befinner sig i kris och minskar. Det gäller framför allt Demokraterna – som kan liknas vid svenska socialdemokrater. Partiet som precis valt en ny partiledare, Nicola Zingaretti, försöker nu växa, men är fortfarande förlamat efter förre premiärministern Matteo Renzis totala dominans. Det populistiska regeringspartiet Femstjärnorna rasar i mätningarna.

– Om vi analyserar dagens politiska alternativ så är det lätt att förstå Salvinis framgångar. De övriga partierna fungerar inte, säger Giovanni Orsina.

Som minister är Salvini impulsiv och omedelbar. Han stänger italienska hamnar när flyktingbåtar kommer och har hotat att göra detsamma med flygplatser när det förespeglades att Tyskland eventuellt ville skicka tillbaka illegala migranter med flyg till Italien. Ofta framträder han i rena machoposer som att köra grävskopor eller att simma i en stor pool som konfiskerats från maffian framför ett pressuppbåd.

Salvini har kritiserats hårt för flera av sina mediala utspel. Rekordet är kanske bilderna där han på själva påskdagen poserar med en automatkarbin i handen efter att lagen om rätt till självförsvar på privat område klubbats igenom.

För detta fick han skarp kritik av författaren och maffiaexperten Roberto Saviano. I en artikel påpekar Saviano att Matteo Salvini vill se var gränsen går i en demokrati. Vad kan man publicera på sociala medier? Var går gränsen för en valkampanj?

Idén till bilden kom från Salvinis nye spinndoktor Luca Morisi. Hans bakgrund är helt okänd. Den 47-årige Morisi följer sedan en tid tillbaka varje steg som Salvini tar. Allt publiceras på Twitter och telefonen glöder.

Idén med bilden påstås ha varit att se om Facebook skulle censurera den.

Men Facebook tog inte bort den kontroversiella bilden.

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com "

"Fakta. Matteo Salvini

Matteo Salvini är 46 år och växte upp i en tämligen välmående familj, där fadern hade en chefsposition på ett företag medan modern var hemmafru.

Som ung började han arbeta på en snabbmatsrestaurang. Samma år skrev han in sig vid Milanos universitet för att läsa historia men han avslutade aldrig studierna.

Lega Nord föddes som en ung högerpopulistisk rörelse 1991. Här fanns drömmen om en ökad självständighet för Norditalien, kallat - Padanien, där slättlandet kring floden Po var ett geografiskt centrum. Lega Nord attackerade det ekonomiska etablissemang. Det politiska samarbetet med en omaka partner som den stenrike mediemogulen Silvio Berlusconi fungerade och ledde till att Lega Nord kom med i regeringen efter valet 1994. "

" 14 kuppmaakare får fängelsestraff

DN FREDAG 10 MAJ 2019

En domstol i Montenegros huvudstad Podgorica har dömt 14 personer till fängelse, däribland två påstådda ryska spioner, för försöket att störta landets regering i oktober 2016. Två andra av de dömda är ledande proryska oppositionspolitiker.

Den politisk laddade rättegången, som har pågått i nära två år, drog in Montenegro i det nya kalla krig som råder mellan Ryssland och Väst. Kuppförsöket ska enligt åtalet ha genomförts i syfte att stoppa Montenegros anslutning till den USA-ledda försvarsalliansen Nato. Ryssland har envetet motsatt sig ett Natomedlemskap för Montenegro. Moskva hade lobbade för att få använda Montenegros hamnar för tankning och reparationer av sina militära fartyg, som bland annat används i operationer i Syrien. I Montenegro hade Moskva en möjlighet att skaffa sig ett maritimt fotfäste i Adriatiska havet, men den chansen försvann när den lilla Balkanstaten upptogs i Nato i juni 2017, ett halvt år efter den misslyckade kuppen.

De två ryssarna, Eduard Sjisjmakov och Vladimir Popov, som uppges tillhöra den militära underrättelsetjänsten GRU, dömdes till 12 respektive 15 års fängelse. De lär slippa att avtjäna straffet, eftersom de flydde från Montenegro till Serbien innan de hann gripas och befinner sig i dag sannolikt i Ryssland.

Två av ryssarnas medkonspiratörer i kuppförsöket, Andrija Mandic och Milan Knezevic – som är ledare för det proryska oppositionspartiet Demokratiska fronten – dömdes till fem års fängelse vardera. De tio övriga åtalade, en montenegrin och nio serber, dömdes till samma straff. Några av dem har tidigare slagits på de ryska separatisternas sida i kriget i östra Ukraina.

Enligt åtalet agerade serbiska högernationalister med ryskt stöd, och planen ska ha varit att mörda premiärminister Milo Djukanovic, landets mångårige starke man. Därefter skulle de proryska oppositionspartierna ta över makten och stoppa Natoanslutningen. Moskva har hela tiden dementerat påståendena om rysk inblandning i kuppförsöket. Enligt Vladimir Putins talesman Dmitrij Peskov var anklagelserna ogrundade och absurda:
– Vi blandar oss inte in i andra länders inre angelägenheter.
Även från oppositionens sida har kuppanklagelserna avvisats som ett rent påhitt.

Michael Winiarski "

" Påven: Anmälningssplikt för sexuella övergrepp

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Vatikanen. Efter skandalerna om sexuella övergrepp inom den katolska kyrkan utfärdar påve Franciskus en förordning som gör det obligato-riskt att rapportera misstankar om övergrepp. Alla stift runt om i världen är därmed förpliktigade att införa ett system för hur sexuella övergrepp ska kunna rapporteras in enligt den nya lagen som antagits av Vatikanen. Händelser som präster får höra i samband med bikt ingår däremot inte i den nya lagen.

TT-AFP "

" Biennalen i Venedig svarar på vår tids stora ödesfrågor

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Denna helg öppnar den 58:e biennalen i Venedig, världens största och mest prestigefulla konstevenemang. Birgitta Rubin ser mängder av intressanta verk som larmar om klimathot och andra katastrofer.

La biennale di Venezia, 58:e upplagan

"May you live in interesting times". Visas 11/5-24/11

Årets konstbiennial i Venedig har den talande titeln "May you live in interesting times". En förment kinesisk förbannelse, flitigt använd av anglosaxiska politiker för att understryka dramatik i tiden. Fast detta uråldriga talesätt har visat sig vara fabricerat, vilket biennalens konstnärlige ledare Ralph Rugoff ser som signifikant för vår tid med "fake news" och "alternativa fakta".

Han hoppas dock att titeln kan tolkas mer positivt på världens största konstevenemang, att konstnärer kan få oss att se samtidens komplexa utmaningar som "intressanta" möjligheter. Rugoffs inspirationskälla är Umberto Eccos bok "Det öppna verket" från 1962, som just framhåller den experimentella konstens förmåga att stimulera till nya synsätt. Och nog erbjuder den 58:e biennalen i Venedig mångbottnade perspektiv och alternativa svar på vår tids ödesfrågor; miljöförstöring, klimatförändringar, krig och flyktingströmmar, jämte växande nationalism, rasism och ekonomiska klyftor.

Här och nu-känslan förstärks av att Rugoff enbart valt ut levande konstnärer, ovanligt unga dessutom, och nästan alla verk är nya i huvudutställningen. Publiken fick dessutom konkreta känningar av

klimathotet under förhandsvisningen i veckan, som var ovanligt kall och regnig för årstiden, med inställda performancer utomhus. En annan belysande varningssignal är Tomás Saracenos ljudverk i en hamndocka i Arsenale, som bygger på lagunstadens alarmsystem för högvatten. Strax intill ligger den faktiska fiskebåt som häromåret sjönk i Medelhavet med hundratals flyktingar ombord – nu ett uppmärksammat minnesmonument av Christoph Büchel. "Barca nostra" (Vår båt) är förtöjd mitt emot ett kafé, där ingen kan blunda för de gapande hålen i det rostiga skrovet.

Att människors villkor minst sagt är olika speglas även i formen för denna "konstolympiad". 90 anmälda nationer är den högsta siffran hittills, men ett antal små eller fattiga länder har fått lita till crowdfunding, donationer och gratisjobbade konstnärer för att få vara med. Algeriet och Kazakstan hoppade av i sista minuten, enligt Artnet, medan Venezuelas politiska kris avspeglas i en tillbommad paviljong omringad av soppsåsar. I stället får man glädja sig åt en huvudutställning som för första gången i biennalens historia har en jämn könsfördelning, inklusive tre icke-binära deltagare. Att nutida konstnärer ofta skiftar metoder och tekniker, beroende på konceptet, åskådliggör Rugoff med "Förslag A" i Arsenale och "Förslag B" i Giardinis huvudpaviljong. Samma namn återkommer men med mer eller mindre olika typer av verk.

Följdenligt är deltagarna färre än vanligt, 79 stycken, vilket jag välkomnar – enskilda konstnärer har fått mer plats och möjligheter till fördjupning. Det märks särskilt i Arsenale atmosfäriska gamla lokaler, där hängningen är ovanligt snygg, luftig och rytmiskt, med genomtänkta möten. Innerväggar i trä skapar en tydlig struktur och ett behövligt lugn kring nog så laddade verk.

"Angst" heter Soham Guptas fotoserie av utsatta existenser i Calcuttas nattliv: prostituerade kvinnor, transpersoner, gatubarn. Men här är de värdigt porträtterade, i samarbete med konstnären. I detta inledande

rum oroas man samtidigt av ljud från ett inre rum med Christian Marclays videoloop ”48 warmovies”. Ett montage av krigsscener som är visuellt strimlade men där man desto tydligare hör bomber, skottsalvor och skrik.

Här finns en hel del högteknologiska installationer av stjärnor som Hito Steyerl och Jon Rafman men mest påfallande är mängden figurativt måleri. Slow art. Det bidrar också till utställningens lugnare andning – även om motiven ofta är våld, orättvisor, uppror. Och jag har aldrig tidigare sett ett internationellt konstevenemang med så här många målare och fotografer med afroamerikansk eller afrikansk bakgrund. Dessutom har USA vikt sin paviljong till den fantastiske skulptören Martin Puryear.

Ett självlysande stjärnskott är nigerianskan Njideka Akunyili Crosby, numera bosatt i Los Angeles. Hon bidrar till huvudutställningen med såväl utsökta porträtt som mångbottnade heminteriörer, inspirerade av västerländska mästare som Vermeer men även av afrikanska författare som Chimamanda Ngozi Adichie.

”Black lives matter” med självklarhet på denna biennal, och en tidigare ledares tilltag att öppna en ”afrikansk paviljong” för hela den väldiga kontinenten känns väldigt avlägset. Men stereotypa bilder och rasistiska föreställningar strömmar genom Kahlil Josephs pågående projekt ”BLKNWS”, byggt av klipp från populärkultur och nyhetsrapportering. Jag skrattar generat när en värtalig svart professor får en vit programledare att tappa hakan.

Till de mest drabbande verken i Arsenale hör annars Shilpa Guptas mörka installation tillägnad fängslade poeter, med 100 punktbelysta dikter spetsade på stativ. Det första jag ser är en rad om hur ”bittert språket blivit”, signerat Adonis 1955, och från mikrofoner i taket ljuder en kör röster som reciterar dikterna på många olika språk. I huvudutställningen finns flera starka ljudinstallationer, däribland Tarek Atouis ”The spin”, ett ljudlaboratorium med inspiration från

resor i Kina och i samarbete med instrumentbyggare, liksom elever på Kungliga konsthögskolan i Stockholm (där Atoui är gästprofessor).

Arsenales finaste rum befolkas av Jimmie Durhams magiska djurskulpturer. Durham kämpade för indianernas sak i 60-talets medborgarrättsrörelse och belönas i år med biennalens Guldlejon.

Dessutom är hans verk sällsynt vackert parade med Anicka Yis fantasieggande installation, med porlande vätska i ”kratrar” på golvet och ”puppor” hängande från taket likt kinesiska lyktor.

Genom hela biennalen återkommer visualiseringar av ekosystem med växter, djur, vatten, koraller och mystiska undervattensvarer.

Lara Favaretto dimridå ”Thinking head”, med ångmoln som sänker sig ner över huvudpaviljongen i Giardini, gör det svårt att hitta ingången. Detta mångfacetterade verk blir dock symptomatiskt för utställningens röriga ”Förslag B”, där man ständigt tappar orienteringen. I centrum av paviljongen opererar en robot, som kraftfullt skvätter rödfärg.

Detta spektakulära verk står sig slätt mot Teresa Margolles betongmur hämtad från den mexikanska gränsstaden Juárez, genomborrad av kulhål. Än mer skrämmande är Lawrence Abu Hamdans suggestiva installation i källaren, med vittnesmål om ljudtortyr.

Bland de nationella paviljongerna utmärker sig nykomlingen Ghana med en stjärnparad. Den kände arkitekten David Adjaye har skapat en inre arkitektur som omsluter El Anatsuis magnifika draperier av uthamrade kapsyler, ett mäktigt videoverk av John Akomfrah och en stämningsmättad installation av Ibrahim Mahama. Men Israels paviljong är mest ambitiös, med ett perfekt genomfört fältsjukhus för tystade och traumatiserade människor. Även Belgiens paviljong sticker ut med en karnevalisk serie rörliga dockor i centrum och en parallell verklighet med önskad existens bakom galler.

Mest ståhej har det annars varit runt Frankrikes paviljong, där det gick rykten om att Laure Prouvost skulle gräva en underjordisk tunnel. Nu

visas publiken runt på baksidan och in genom ett källarhål. Uppe i paviljongen luktar det skunk från skräp upphittat i lagunen och en levande duva, intill en surrealistisk film med vattentema.

Själv håller jag mer på den feministiska legenden Renate Bertlmann, den första kvinnan att representera Österrike – vilket hon gör med den äran genom sin provokativa kroppskonst.

Nordiska paviljongen är sällan riktigt bra, eftersom tre nationer ska samsas om utrymmet. Årets utställning tillhör de bättre, med ett genomgående ekotema och konstnärer med liknande intressen för hur människor och andra existenser kan leva tillsammans. Finska duon Nabbteri bygger ett eget litet ekosystem, med allt från sticklingar till en kompost. Norskan Ane Graff utforskar kemiska kristaller, koraller och bakterier, medan svenskan Ingela Ihrman utvecklar sin passion för sjögräs. Hennes trädliknande verk av alger sträcker sig vackert upp upp mot ljuset från taket – som för övrigt är på väg att vittra sönder i lagunstadens allt kärvare klimat.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se "

" Romer ges skulden för Portugals problem

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Portugal var länge ett av få länder i Europa som inte hade ett högerpopulistiskt parti. Inför EU-valet har nu en före detta fotbollskommentator bildat främlingsfientliga Chega. Partiet vill samarbeta med högerextrema Vox i Spanien.

Lissabon.

För de allra flesta i Portugal är André Ventura känd som fotbollskommentatorn som ständigt försvarar Benfica, landets största klubb. Han har skrivit boken "50 sätt att förändra Benfica" tillsammans med spådamen Maya och han ställde för två år sedan upp i kommunalvalet för högerpartiet PSD.

Ett uttalande om Portugals romer gjorde honom rikskänd. "De lever nästan enbart på statens bekostnad och sätter sig över rättsstatens principer", sa han.

Några månader senare lämnade han PSD och för två månader sedan startade han sitt eget parti Chega ("Nu räcker det").

– Jag valde namnet för det är ett skrik. Nu räcker det! Vi orkar inte längre med det politiska etablissemanget.

Med en högerpopulistisk ton försöker han locka väljare till parlamentsvalet i EU den 26 maj. Partiet har startat grupper på sociala medier i 90 av Portugals 308 kommuner.

– Vi siktar på att ta minst en plats i EU-valet, säger André Ventura. Han framhåller högerextrema nationalistpartiet Vox i Spanien som förebild och säger att han ska träffa dess ordförande Santiago Abascal så fort som möjligt. Vox överraskade i det spanska valet i april och fick 10 procent av rösterna. André Ventura hoppas att hans nya parti ska få 6 procent i EU-valet.

– Vi har mycket gemensamt med Vox och mycket att lära av varandra. Arvet från de fascistiska diktatorerna Francisco Franco i Spanien och António Salazar i Portugal ansågs länge göra den iberiska halvön immun mot den högerpopulistiska våg som sköljer över Europa. Framför allt i Portugal som hade den längsta diktaturen i Europa. Ända sedan 1926 styrdes landet av en auktoritär regim med stark politisk repression, isolering och begränsad skolgång i landet.

I början av 70-talet var Portugal ett av Europas mest eftersatta länder, med det högsta antalet analfabeter och den lägsta inkomsten i Västeuropa. Först efter Nejlikerevolutionen 1974 blev Portugal åter demokratiskt. Ändå är den 36-årige André Ventura kritisk mot hur det blev efter revolutionen.

– Historien från Nejlikerevolutionen skrevs av vinnarna. Ingen annan har tillåtits ha sin åsikt, säger han.

Portugal har den lägsta minimilönen i Västeuropa, 6 300 kronor i månaden. Den låga lönen har gjort att landet inte har blivit någon populär destination för ekonomiska migranter. Att extremhögern inte kan lägga skulden för landets problem på migranterna gör att de fått leta på annat håll.

Chegas anhängare fokuserar på romerna, som är en minoritet sedan flera hundra år. Romer kallas fortfarande ”zigenare” i Portugal och målas av Chega ut som en grupp kriminella. Partiet vill införa videoövervakning i stadsdelar med många romer och menar att Portugal är för tolerant mot folkgruppen.

António Costa Pinto är Portugals främste statsvetare och menar att Chegas ledare André Ventura är desperat i sitt sätt att återanvända högerpopulismens framgångsrecept i övriga Europa.

André Ventura pratar också om ökad brottslighet, men Portugal har, förutom Island, den lägsta mordstatistiken i Europa.

Statsvetaren menar att Chega även står inför ett annat problem.

– Många av de som gillar Chegas idéer är soffliggare. De brukar sällan gå och rösta.

António Costa Pinto uppskattar att Chega som mest kommer att få 3 procent i EU-valet. För att ta en av Portugals 21 platser i EU-parlamentet måste Chega få åtminstone 4 procent av rösterna.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Partiet bildades med avlidnas namnteckningar

Chega bildades för två månader sedan, men konstitutionsdomstolen ifrågasätter 2 600 av de 8 312 namnteckningar som presenterades för att bilda partiet. En del namnteckningar tillhör barn, andra människor som inte längre lever.

Då bildandet ifrågasätts tänker André Ventura i stället ingå i alliansen Basta inför EU-valet. Basta består av tre andra småpartier på den yttersta högerkanten, bland annat monarkisternas parti PPM. Basta är en synonym till Chega.

Ventura är bland annat kritisk till utvecklingen i landet efter den så kallade Nejlikerevolutionen den 25 april 1974. Namnet kommer av att människor satte nejlikor i soldaternas gevärspipor för att de inte skulle skjuta. "

" Klimathot och huvudlösa idoler i Venedig

DN TORSDAG 16 MAJ 2019

Nog kändes utdelning av Guldlejonet till Litauens paviljong på Venedigbiennalen både starkt symboliskt och smått komiskt. Förra veckans öppning präglades av för årstiden ovanligt kallt, blåsigt och regnigt väder. Och så bjuder den litauiska paviljongen "Sun & Sea (Marina)" på en fejkad strand med artificiell sol! Här utspelar sig en opera på temat klimatförändringar och turism, som engagerar sångare och frivilliga statister från staden.

Fast i söndags var det så lagom komiskt när polisen stormade in på Campo de la Celestia, efter ett larm. Enligt The Artnewspaper hade över hundra personer köat till Litauens paviljong i timmar i regnet, när ett gräl utbröt och en aggressiv man drog fram en anordning med en knapp. Fast bombhotet visade sig vara falskt och performancen ska nu genomföras varje lördag under biennalen (t o m 24/11).

Under öppningsveckan var det dock evenemang utomhus som ställdes in på grund av ovädret, men själv fick jag följa med på en performancevandring i strilande regn, där såväl aktörer som publik stångades med paraply. Det gjorde inte så mycket, för Kataloniens bidrag till Venedigbiennalen är så skarpt, skojigt och anti-separatistiskt.

"To loose your head (Idols)" undersöker attentat mot monument men också användning av skulpturer som samlingsplatser för folkliga manifestationer. Under performancevandringen fick vi färdas i fantasin till Barcelona, med en "levande skulptur" som med hjälp av oss åskådare iscensatte alltifrån halshuggning av en Francoskulptur till att sorgeritualen för den bortgångne fotbollsidolen Johan Cruyff.

Birgitta Rubin "

" Ledare: Matteo Salvini är Europas farligaste man

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Man kan beskriva det som ett Europas skräckkabinett, det EU-valmöte som Italiens inrikesminister Matteo Salvini arrangerar i Milano på lördagen. Till de inbjudna hör Frankrikes Marine Le Pen och Nederländernas Geert Wilders. Syftet är att lägga grunden för ett nytt högernationalistiskt block, som ska spränga unionen inifrån.

Hittills har Salvinis projekt gått skakigt. Vid ett tidigare arrangemang i april dök aldrig Le Pen upp. Under alla omständigheter lär polska Lag och rättvisa ställa sig utanför. Den populistiska nationalismen kommer att gå framåt i valet, men förbli splittrad.

Ändå lär Matteo Salvini le stort på valnatten.

Det är en ordentlig resa "Il Capitano", som han föredrar att kallas, har gjort de senaste åren. När han tog över ledarskapet i Lega efter valet 2013 hade partiet fortfarande "Nord" som en del av namnet. Det var ideologiskt heterogent, med separatism som kärnidé: Italiens rika norr skulle inte behöva bära bördan av landets fattiga söder. 2013 vann partiet 4 procent av rösterna.

Salvini har gett Lega en rejäl makeover. Separatism byttes mot nationalism – elden riktades mot invandrarna och Bryssel i stället för Italiens södra delar. Steve Bannon togs in som informell rådgivare. I förra årets val vann Lega 17 procent, efter att för första gången ha letat röster i hela landet. Man blev tredje största parti, och Salvini snodde högerns ledartröja från Silvio Berlusconi.

Ändå var Lega inte valets stora vinnare. Det var ett annat populistparti. Femstjärnerörelsen vill också lämna euron, spendera friskare och städa ut etablissemangen. Men den är mindre ideologisk och inte lika

främlingsfientlig. Efter många vändor gjorde partiets ledare Luigi Di Maio och Salvini upp och bildade regering ihop. Sedan dess har Femstjärnerörelsens ledare fumlat sig fram. Salvini har tagit för sig. Han lade vantarna på inrikesministerposten, och har använt den för att driva igenom kontroversiella förslag: båtar med migranter får inte anlöpa italienska hamnar. Nu vill han att det ska kosta tiotusentals kronor för den som räddar flyktingar ur havet. Femstjärnerörelsen har rasat i opinionen, Lega har rusat. Vore det val i dag skulle Salvini parti kamma hem kring 30 procent, Di Maios endast 20.

Efter att Lega sopat mattan med Femstjärnerörelsen i ett regionalval tidigare i år lovade Salvini att regeringskamraterna inte hade något att frukta, samarbetet fortsätter som tidigare. Blir resultatet den 26 maj något liknande lär han lockas att bryta löftet. Opinionsmätningar visar att Lega-ledaren efter ett nyval skulle kunna plocka premiärministerposten med stöd av Berlusconi och det postfascistiska partiet Italiens bröder.

Sin frammarsch till trots har högernationalismen inte nått hela vägen till att kontrollera den exekutiva makten i särskilt många europeiska länder. Ungern och i synnerhet Polen är inte obetydliga, men de tillhör inte EU:s kärna. Italien vore något helt annat. Det handlar om eurozonens tredje största ekonomi. Salvini är på samma gång ideologisk och maktmedveten – skadan ”Il Capitano” skulle kunna åstadkomma, ett knappt sekel efter att ”Il Duce” tog makten, är betydande.

Sverigedemokraterna tillhör de nationalistiska partier som hittills ställt sig utanför Salvini nya block. I en intervju i Svenska Dagbladet konstaterar Jimmie Åkesson att Lega fram till nyligen endast var en liten separatiströrelse, men så tillägger han: ”Salvini har fått saker utträttade kopplat till Medelhavet” och att det är ett parti som ”utvecklas i rätt riktning”.

En anmärkningsvärd, men från det hållet inte förvånande, uppfattning.

DN 18/5 2019 "

" Vältbildade, företagsamma och unga flyr fortfarande från Östeuropa

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Migration är av ondo, konstaterar Östeuropas politiker – och avser därmed inte minst de många medborgare som utvandrar. Vi har glömt att efter kriget var gränsen i Berlin mellan det västra och östra Tyskland länge öppen och att nära 3 miljoner utnyttjade det till att i en ständigt svällande ström flytta västerut för att aldrig mer komma tillbaka.

Det vill säga de företagsamma, unga och äventyrliga, utbildade eller politiskt missnöjda – och kvar blev ett slags negativt urval, marinerat i realsocialismens oförmåga till utveckling och tillväxt. Den östtyska staten riskerade att förblöda. För att rädda den från kollaps byggdes 1961, natten mellan den 12 och 13 augusti, Berlinmuren.

Därefter var alla östtyskar mer eller mindre inlåsta.

Det var i sista ögonblicket, men den ”antifascistiska skyddsvallen” fullgjorde sin uppgift. Staten DDR räddades och kunde vegetera vidare ytterligare några decennier. Först den 9 november 1989 skulle denna trista lägerstat öppnas mot omvärlden. En sådan plötslig frihet skulle den inte överleva; den östtyska staten kollapsade på kortare tid än det tagit att en gång planera och bygga muren.

Men vi har glömt att invånarna i de andra realsocialistiska staterna i Europa under ännu längre tid var inlåsta, och när de till sist släpptes ut fanns det inte något Väst-Polen, Väst-Ungern eller Väst-Albanien som kunde ta hand om dem. Inte heller kunde de göra sig av med den egna staten som när en orm ömsar skinn: i stället var de hänvisade till att

bygga om, reparera och riva det värsta av den, att sedan lägga till vad som saknats.

Ironiskt nog har de efter kommunismens fall och medlemskap i EU hamnat i DDR:s gamla dilemma från före 1961. Hur ska invånarna förmås att stanna kvar i hemlandet? Hur ska ett sådant samhälle i ett Europa med öppna gränser och gemensam arbetsmarknad kunna överleva i en på alla sätt övermäktig omvärld? Att bygga en ny mur för att hålla folk på plats är ju inte längre möjligt.

EU:s nya medlemsstater i öst blöder. Invånarna blir färre samtidigt som alla förutom Albanien har födelsetal som bidrar till krympande befolkningar. Invandring kan vi glömma. Och den arbetsföra befolkningen ger sig av; i Rumänien är den till nästan 20 procent sysselsatt utomlands, i Litauen, Kroatien, Lettland och Bulgarien strax under eller till 15 procent. I ett västeuropeiskt land som Sverige rör det sig om 1,3 procent.

Zagrebs hantverkare befinner sig i Wien eller München, de rumänska läkarna och sjuksköterskorna i Italien, de redan legendariska polska rörmokarna i Frankrike eller England. Som vanligt är det de unga och bäst utbildade som ger sig i väg. Vem skulle kunna förebrå dem? Vad som lockar är inte bara pengarna och en bättre framtid för deras barn utan också möjligheten att kunna förkovra sig. Ty hemma finns bara nerslitna laboratorier eller operationssalar, arkiv som inte digitaliserats eller bibliotek som inte har råd att köpa in den senaste facklitteraturen. Kvar hemma blir en outbildad, pensionerad eller på annat sätt inaktiv befolkning som känner sig sviken av de specialister och entreprenörer som i stället för att ta hand om dem valt att flytta utomlands. Hela landsändar är avfolkade på funktioner och färdigheter som hör ett modernt samhälle till. Och de som blir kvar blir ofta magert belönade. Som värst drabbade är de yrkesverksamma som är bundna till den egna kulturen och språket: lärare, konstnärer, humanister. De hankar sig fram på de ”nationella” pengar som inte finns, ett intellektuellt och

provinsiellt trasproletariat som samtidigt förväntas hålla liv i ett nationellt arv som inte efterfrågas på den europeiska marknaden (på ingen annan heller).

Ingen kan göra mycket åt detta annat än att uppgivet konstatera fakta. Migration är av ondo, konstaterar östeuropeiska politiker från den kroatiska presidenten Kolinda Grabar-Kitarovic bort till Viktor Orbán, och med migranter menas inte bara muslimer på väg till Europa utan lika ofta de landsmän som från öst flyttar för gott inom samma Europa. De har börjat framställas som svikare, nästan som nationella förrädare. I östeuropeisk press förvandlas emigranterna till tillfälliga gästarbetare, och nu skulle det ha blivit dags för dem att återvända hem och bygga upp sina hemländer. Eller läkare borde tvingas till flera års tjänstgöring hemma innan de tillåts ta jobb utomlands. Naturligtvis rör det sig om önsketänkande, som krav helt ogenomförbara.

I det nationella intressets namn vänder sig den politiska klassen i Östeuropa mot migrationen, Bryssel och den gemensamma marknad som görs ansvariga för att den egna nationalstaten står på alltmer vacklande grund. Banerförare är Viktor Orbán; öppet angriper han den liberala ordning som aldrig riktigt fått fotfäste i det östra Europa. I stället är det hans politik som där snabbt vinner i popularitet, paradoxalt nog medan man i öst är helt beroende av väst. I klartext betyder det tysk bil- och maskinindustri och brysselskt regionalstöd som utgör själva den tunna grädden på den nationella ekonomins hemlagade mos.

Det vet förstås alla orbánister – också att man i längden inte kan bita den hand som föder en.

Fast vad man ska kunna göra åt den saken vet fortfarande ingen.

Richard Swartz

richard.swartz@chello.at "

" Vän eller inte vän med Putin? Frågan splittrar högerpopulisterna

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Analys. Lördagens massmöte i Milano, under ledning av Italiens Matteo Salvini, är ett försök av Europas högerpopulister att visa upp en enad front. Men eftersom många tunga namn saknas på deltagarlistan blir mötet samtidigt en påminnelse om splittringen mellan de nationalistiska partierna.

Flyktingkrisen 2015, Trumps valseger i USA och Brexitomröstningen blev tändvätska för populister i hela Europa. Partier som Sverigedemokraterna, tyska AFD och spanska Vox har alla gått framåt de senaste åren. Budskap om fosterländer som hotas av invandring och globalisering har vunnit mark.

I flera EU-länder, från Italien till Estland, sitter partier av denna typ i regeringsställning. Och inför EU-valet nästa helg utgår de flesta från att de kommer att stärka sin ställning på unionsnivå.

På lördagen sammanstrålar inte mindre än tolv nationalistiska och högerpopulistiska partier vid ett massmöte på Piazza del Doumo, det enorma torget framför katedralen i Milano.

Det är ett försök att visa en enad front, och samtidigt ett tillfälle för Matteo Salvini – inrikesminister och ledare för högerextrema Lega – att träda fram som ledare för en europeisk ”nationalistinternational”. Bland talarna finns förutom Salvini själv Marine Le Pen, franska Nationell samlings ledare, liksom ledare för högernationalistiska partier i Nederländerna, Tjeckien, Slovakien och Bulgarien. Dessutom kommer tyska AFD, österrikiska FPÖ, Dansk Folkeparti, Sannfinländarna, belgiska Vlaams belang och estniska Eke.

Samtidigt lyser Europas två mäktigaste populister – Ungerns premiärminister Viktor Orbán och Polens starke man Jaroslaw Kaczynski – med sin frånvaro. De har olika skäl att inte uppträda med Salvini i Milano.

Viktor Orbán kallade nyligen Legaledaren ”Europas viktigaste person i dag”. Men han vill inte kopplas ihop med Le Pen eftersom hon inte har verklig makt:

– När ledare inte sitter vid makten kan de säga och göra vad de vill. Jag vill inte blandas ihop med det där, säger han till amerikanska Atlantic.

För polska populister är det en annan fråga som sätter stopp, nämligen inställningen till Ryssland.

Varken Le Pen, Salvini eller Orbán döljer sin beundran för Vladimir Putin. Salvini har uppträtt i EU-parlamentet med en Putin-tröja, och Le Pens parti har en historia av ekonomiskt stöd från Kreml. Orbán är den ryske presidentens bästa vän i kretsen av EU-ledare.

En ledande person inom Kaczynskis parti PIS säger till Financial Times att ”Marine Le Pen är omöjlig för oss” på grund av sin proryska inställning.

Även för Sverigedemokraterna är detta ett rött skynke. I en DN-intervju i april sa SD-ledaren Jimmie Åkesson att han var ”besviken och tagen på sängen” av beskedet att Dansk Folkeparti och Sannfinländarna inleder samarbete med ”Rysslandsvänner.”

Bland de tolv partier som ändå kommer till Milano ryms olika åsikter om Putins Ryssland. Det mesta tyder på att Salvini vill sopa den frågan under mattan.

Räkna därför inte med det stora landet i öster som något bärande tema under lördagens möte.

Ingmar Nevéus "

" Salvini försöker skapa enad populistisk front på stormöte i Milano

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Den populistiska högerens stora möte som inrikesministern Matteo Salvini tagit initiativ till och som hölls på stora torget i Milano på lördagen drog mycket folk trots hällande ösregn. Tolv högerpartier, varav flera är uttalat främlingsfientliga och euroskeptiska, har nu gjort gemensam sak för att skapa en enad högerpopulistisk front.

Utöver värden Matteo Salvini som också är partiledare för Lega fanns Frankrikes Marine Le Pen på plats tillsammans med Nederländernas Geert Wilders som leder frihetspartiet (PVV). Det var också de som talade längst.

Kortare inlägg kom bland annat från Anders Vistisen för Dansk Folkeparti och Sannfinländarnas Laura Huhtasaari.

– Vi ser i dag att vi utsätts för en vild globalisering utan regler och som endast skapar arbetslösa slavar som säljer skräpprodukter. Vi är offer för en fri och öppen marknad som tar kål på våra industrier, sade Marine Le Pen.

Även Matteo Salvini valde att ta upp frågor som arbetslösheten.

– Vi står upp för den goda politiken. Extremisterna är inte vi. Det är de som har regerat i 20 år och bara skapat tillfälliga jobb. De har bara skapat fattigdom i vårt land, sade Salvini med adress till det tidigare regeringspartiet Demokraterna.

Salvini som är uppväxt i Milano vet hur viktig religionen är inom stiftet Milano med 5,5 miljoner invånare, där 90 procent är döpta. Han

valde därför att citera Johannes Paulus II på dagen då denne folkkäre påve skulle ha fyllt 99 år.

– Han talade om ett Europa bestående av broderskap och solidaritet. Men han talade aldrig om att Turkiet skulle vara en del av Europa vilket det heller aldrig kommer att vara, betonade Matteo Salvini.

Men Salvini stötte också på öppet motstånd. Staden var full av banderoller placerade på tak och balkonger: "Här är ingen främling", "Salvini hatar – Milano älskar", "Hamnar och hjärtan skall vara öppna" och "Milano är antifascistiskt" är några av budskapen.

Fascismen har återigen kommit upp i den politiska debatten. Särskilt efter att en grupp av fotbollsklubben Lazios högerextrema supportrar nyligen lyckades veckla ut en jättelik banderoll som öppet hyllade Mussolini mitt i Milanos centrum.

– Salvini är inte fascist, men han leker med elden. Hans politiska uttalanden legitimerar på något sätt fascismens återkomst i dag. Då vet man inte var det kan sluta, säger journalisten Beppe Severgnini som jobbat i decennier på Corriere della Sera i Milano till DN.

Antonio Rettura jobbar på ett telekombolag i Milano. Han tycker att Italien befinner sig i en svår period av landets historia:

– I dag möter vi en ny generation som vill tala om fascismen och föra fram den till vad som liknar ett altare. Men vi skall komma ihåg att detta är personer som aldrig upplevt fascismen och som inte känner vårt lands historia.

– De vill skriva om historien på ett icke korrekt sätt och det är något som jag omöjligt kan acceptera, säger Antonio Rettura. Salvini hoppades att 100 000 personer skulle komma till torget framför domkyrkan.

Torget fylldes under mötet, men det fanns på lördagskvällen inga uppgifter om hur många som samlats där. Polisens säkerhetspådrag var massivt.

Peter Loewe loewepeter@gmail.com "

" Videon blev för mycket för förbundskanslern

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Analys. Förbundskansler Sebastian Kurz har accepterat många felsteg från regeringskollegorna i FPÖ. Rasistiska utspel, kopplingar till högerextremister och misstankar om att partiet läcker hemligstämplad information till Kreml. Men det krävdes en skandalvideo från Ibiza med sprit, ryska pengar och dolda kameror innan han satte stopp.

Berlin.

– Det är nog nu.

Med de orden satte Österrikes förbundskansler Sebastian Kurz punkt för ett regeringsexperiment som kanske var dömt att misslyckas. Knappt ett och ett halvt år varade det destruktiva äktenskapet mellan hans mitten-konservativa ÖVP och det högerpopulistiska frihetspartiet FPÖ. Under den extrainkallade presskonferensen i Wien på lördagskvällen talade Kurz om "maktmisbruk" och om att skada landets säkerhet. Ett sämre betyg kan man inte ge sina regeringskollegor innan man ger dem sparken.

För Sebastian Kurz blir fallet hårt. Han är ett politiskt fenomen och har setts som ett framtidsnamn för den europeiska högern. En talang utöver det vanliga. "Wunderwuzzi", säger man i Österrike. Inför valet 2017 lösgjorde sig Kurz från sitt parti, bytte ut partifärgen från svart till en skrikig turkos och gick till val med en egen lista. En slags Emmanuel Macron i alpmiljö.

Det gick hem hos väljarna. Valvakan i Wiens stadspark påminde om ett väckelsemöte.

Under valrörelsen mötte jag många unga väljare som sade att de aldrig tidigare hade brytt sig om politik, men att "Basti" hade fått dem att känna sig delaktiga. Nu målade de plakater, delade ut flygblad och uppdaterade partiets Twitter-konton.

Några månader senare utsågs Sebastian Kurz till världens yngste regeringschef, 31 år gammal. När stjärnskottet bjöd in FPÖ i regeringen visste han att det var ett högriskprojekt. Partiet har flera gånger tidigare ingått i såväl konservativa som socialdemokratiska regeringar, och flera gånger har samarbetat havererat.

Den här gången skulle allt bli annorlunda.

Men det slutade som bekant i en lyxvilla på Ibiza utrustad med dolda kameror. Värre än vad han kunnat föreställa sig.

För att vara en sittande regeringschef har Kurz åtnjutit fenomenala förtroendesiffror. Det har gjort att han kunnat stå ut med FPÖ:s snedsteg, skandaler och regelrätta övertramp som har hunnit bli ganska många vid det här laget.

En viceborgmästare fick nyligen avgå efter att han jämfört migranter med råttor. En annan fick sparken efter att ha publicerat en sångbok med texter som förhärskar nazismen och uppmanade till mord på judar. Inrikesministern hamnade i blåsväder efter misstankar om att landets säkerhetstjänst läcker hemlig information till Kreml.

Och judar som jag träffat i Wien har uttryckt oro för partiledningens kopplingar till nynazister.

– Som judinna och dotter till överlevande från Förintelsen trodde jag aldrig att jag skulle behöva uppleva det här, sade en judisk kvinna som jag intervjuade.

Med jämna mellanrum har Kurz känt sig tvingad att läxa upp regeringskollegorna, men samarbetet har ändå malt på.

Till dess att en hemlig videoinspelning från en lyxvilla på Ibiza landade i händerna på ett gäng tyska journalister. Hela världen fick se

hur Österrikes vicekansler köpslår om landets intressen med en kvinna som påstår sig vara rysk kurir.

– Det är nog nu, sade Kurz och bad presidenten att utlysa nyval.

Han ångrar nog att han inte sade ifrån tidigare.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Kurz: Jag har bett om nyval så snart som möjligt

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Österrikes förbundskansler Sebastian Kurz föreslog på lördagen att nyval ska hållas i landet "så snart som möjligt". Detta dagen efter publiceringen av skandalvideon från Ibiza, som fått vicekanslern att avgå tidigare på lördagen.

– Efter gårdagens video måste jag ärligt säga: Nog är nog. Jag har bett presidenten att utlysa nyval så snart som möjligt, sade Sebastian Kurz vid en presskonferens.

Videon, som publicerades av de tyska tidningarna Süddeutsche Zeitung och Der Spiegel under fredagen, visar ett hemligt möte mellan Heinz-Christian Strache, ledaren för det högerpopulistiska partiet FPÖ, och en kvinna som påstår sig vara släkting till en rysk oligark som vill investera miljonbelopp i Österrike. Strache säger bland annat att han kan ordna med diverse kontrakt, i utbyte mot rysk hjälp i valet 2017.

Efter valet ingick FPÖ koalition med Sebastian Kurzs mitten--konservativa parti ÖVF, och Strache blev vice förbundskansler.

På lördagskvällens presskonferens sade Kurz att han var medveten om att många skulle provoceras av koalitionen med högerpopulisterna, och att de också fått hantera ett antal andra incidenter kring FPÖ de senaste åren.

Nu står det klart att koalitionen inte längre håller, menar han, och han har därför bett presidenten, som framför allt har ceremoniell makt i Österrike, att utlysa nyval.

Strax efteråt höll president Alexander Van der Bellen en egen presskonferens, där han bekräftade att han pratat med Kurz och att de nu ska diskutera de kommande stegen för en nyvalsprocess.

– Vi måste kunna lita på våra institutioner. Det är grunden, även för en regeringskoalition, säger han och kallar skandalen ”grovt respektlös” mot befolkningen.

– Bilderna som nådde oss under gårdagen är skamliga. Det är inte de vi är, det är inte vad Österrike är, säger han.

Enligt den österrikiska nyhetsbyrån APA kommer nyval förmodligen kunna bli verklighet under hösten.

Tidigare under lördagen hade kraven på nyval redan växt sig starka, både från landets oppositionspartier och från stora delar av befolkningen. Omkring 15 000 demonstranter samlades utanför förbundskanslerns kontor i huvudstaden Wien för att visa sitt missnöje med regeringen.

Folkmassan jublade högt när Heinz-Christian Strache meddelade sin avgång under förmiddagen, och så även efter Kurz besked om nyval under kvällen.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se "

" Flera teorier om vem som kan ligga bakom videofällan på Ibiza

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Berlin. Österrikes nu avgångne vicekansler säger själv att han lurats in i en "fälla" och utsatts för ett politiskt attentat. Men vem ligger bakom de hemliga videoinspelningarna på Ibiza – och vad har en tysk komiker med saken att göra?

Den sex timmar långa videoinspelningen från en lyxvilla på Ibiza har redan skrivit historia. På lördagen avgick Österrikes vicekansler Heinz-Christian Strache (FPÖ) och senare meddelade förbundskansler Sebastian Kurz (ÖVP) att landet går mot nyval.

Men vem eller vilka som har arrangerat fällan som utlöst en politisk kris i alplanet är höljt i dunkel.

De tyska tidningarna Der Spiegel och Süddeutsche Zeitung som avslöjat äventyren på den spanska semesterön skyddar sina källor. De vill inte berätta hur de har kommit över materialet, men uppger att det äkthetsprovats av två oberoende expertgrupper och att de inte har betalat för det.

Det har öppnat upp för spekulationer av vitt skilda slag.

Under sitt avgångstal ville Heinz-Christian Strache, som fram till nu varit partiledare för det högerpopulistiska frihetspartiet FPÖ, framställa sig som ett offer för en olaglig konspiration. Han hävdade att han utsatts för ett politiskt attentat med "syftet att spränga regeringen", och antydde att någon säkerhetstjänst ligger bakom.

Faktum är att mycket pekar mot att videofällan arrangerats av proffs som vetat exakt vad de gjorde.

Tillvägagångssättet är uppenbart utstuderat: först hyr de en lyxvilla som utrustas med flertalet dolda kameror. Sedan får en kvinnlig lockfågel i uppdrag att lura dit vicekanslern och supa honom under bordet. Hon låtsas vara släkting till en rysk oligark och vill diskutera affärer av tvivelaktig karaktär, med potential att förstöra en politikerkarriär.

Kvinnans riktiga identitet är fortfarande okänd, men att hon lyckats med sitt uppdrag råder det nu inget tvivel om.

Medan vissa pekar på att tillvägagångssättet påminner om hur säkerhetstjänster arbetar, riktar andra misstankarna åt ett annat håll. Till en av de många märkliga omständigheterna i ”Ibiza-affären” hör att inspelningarna under våren ska ha setts av fler än journalisterna som arbetat med avslöjandet. Hur många som har haft kännedom om videoklippen före publiceringen är okänt, men en av dem väcker särskild uppmärksamhet.

Vid flera tillfällen under våren har den tyske komikern och provokatören Jan Böhmermann refererat till scener ur skandalvideon från Ibiza, men då har ingen förstått vad han har syftat på.

Redan i april antydde han i ett tacktal under en österrikisk tv-gala att han sett de hemliga inspelningarna. Böhmermann medverkade via länk och gav en annorlunda förklaring till varför han inte kunde närvara personligen.

– Jag kan tyvärr inte komma eftersom jag för tillfället är koksad och fulltankad med Red Bull. Jag hänger runt med två polare från FPÖ i en rysk oligarkvilla på Ibiza, sade han.

En annan antydan kom dagen innan skandalen briserade. I en Youtube-inspelning fick Böhmermann frågan om han retat upp någon den gångna veckan.

– Tja, det kan bli så att Österrike brinner i morgon, svarade han. Två dygn senare meddelade landets förbundskansler att han bett presidenten att utlysa nyval.

I omvärlden är den tyske komikern mest känd för den så kallade ”Böhmermannaffären” från 2016 som orsakade en diplomatisk kris mellan Tyskland och Turkiet. Han sade sig vilja testa gränserna för yttrandefriheten och skrev en dikt där den turkiska presidenten Recep Tayyip Erdogan bland annat kallades för en ”getknulle”.

Nu frågar sig många om Böhmermann även spelat en roll i affären som fällt grannlandets regering.

Hur har han fått tillgång till materialet – och vem har visat honom det?

Till tidningen Der Spiegel säger hans manager att han inget vet.

Böhmermann driver ofta med ytterkantshögern och tar varje tillfälle i akt att häckla just Österrikes regering och dess nu avgångna vicekansler.

Den tyska tidningen Bild frågar sig retoriskt om han rent av ligger bakom konspirationen och även Heinz-Christian Strache nämnde Böhmermann i sitt avgångstal.

Andra som ska ha sett videon är några av medlemmarna i den tyska konstnärgruppen Zentrum für politische Schönheit, rapporterar tidningen Die Welt. Även de är kända för att rikta sin aktionskonst mot högerpopulister. Häromåret lät de uppföra en kopia av Förintelsemonumentet i Berlin på villatomten intill en ledande politiker från det högerextrema partiet Alternativ för Tyskland (AFD).

Hur konstnärgruppen har fått ta del av materialet är okänt, men det har öppnat för spekulationer om att aktivister på vänsterkanten kan ligga bakom fällan. Det är känt sedan tidigare att personer på den yttersta höger- och vänsterkanten försöker misskreditera varandra, uppger en anställd vid den österrikiska säkerhetstjänsten för tidningen Bild.

Ytterligare ett frågetecken är varför videobanden har släppts först nu. Mötet ägde rum sommaren 2017, bara tre månader innan Österrike gick till parlamentsval. Den som hade velat skada FPÖ:s utsikter att nå regeringsmakten hade kunnat släppa banden redan i den valrörelsen. I

stället dimper de ner närmare två år senare, drygt en vecka före EU-valet.

Få tror att det är en slump.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Fakta. Skandalfilmen som fällde Österrikes regering

På fredagen publicerade de tyska tidningarna Der Spiegel och Süddeutsche Zeitung en hemligt inspelad video som visar ett möte 2017 mellan FPÖ-ledaren Heinz-Christian Strache och en kvinna som påstår sig vara släkting till en rysk oligark och som vill investera stora summor pengar i Österrike.

Strache säger bland annat att han kan ordna med diverse kontrakt, i utbyte mot rysk hjälp i valrörelsen 2017.

Skandalen blev omedelbar och på lördagen avgick Heinz-Christian Strache.

Senare samma dag meddelade förbundskansler Sebastian Kurz, som leder koalitionsregeringen mellan hans parti ÖVP och FPÖ, att regeringen spricker.

Efter ett möte på söndagen mellan president van der Wellen och Kurz meddelades att nyval bör ske i september. "

" Lina Lund: Därför kan Kurz vinna på filmskandalen

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Berlin. Sebastian Kurz regeringsprojekt havererade efter att hans vicekansler festat loss i en villa på Ibiza. Men Österrikes unge förbundskansler kan gå vinnande ur krisen. I början av september väntar nyval.

För att rädda sitt eget och landets rykte hade Sebastian Kurz inget annat val än att ge regeringskollegorna i det högerpopulistiska frihetspartiet FPÖ sparken. "Ibiza-affären" är hans hittills svåraste politiska kris, men ett nyval kan också visa sig vara en chans för den unge förbundskanslern. På söndagen meddelade presidenten att väljarna bör skickas till valurnorna i början av september, knappt två år efter det förra parlamentsvalet.

Fram till dess gäller det att 32-åringen spelar korten rätt.

Efter att ha sett sin partiledare skämma ut sig under en helkväll på Ibiza lär många besvikna FPÖ-väljare söka sig till ett nytt parti. Då ligger Kurz mittenkonservativa ÖVP bra till. Under lördagens presskonferens i Wien lovordade Kurz vad regeringen åstadkommit under de gångna 18 månaderna och talade om många reformer som de drivit igenom. Det var en utsträckt hand till FPÖ-väljare som uppskattat politiken, men som har svårt att smälta scenerna ur de hemliga videoupptagningarna från semestervillan.

Videon visar Strache i ett möte med en kvinna som påstår sig vara nära släkting till en rysk oligark och som vill investera miljardbelopp i landet. Om FPÖ-ledaren kan hjälpa kvinnan att ordna kontrakt, ska hon hjälpa Strache till makten. De diskuterar affärer som bara skulle

ha varit möjliga i en bananrepublik, som en tysk tidning formulerade det.

Även om den nu avgångna vicekanslern Heinz-Christian Strache försökt framställa sig som ett offer för en olaglig konspiration, betraktas han även bland sina egna väljare som en korrupt klåpare. Det kan gynna Sebastian Kurz, som redan har höga förtroendesiffror för att vara en sittande regeringschef. Partiet har legat kring 35 procent i opinionsmätningarna och politiska bedömare i Österrike spår att han har chans att nå över 40 procent i ett nyval.

Men Sebastian Kurz kommer också att behöva söka sig till en ny koalitionspartner. "Ibiza-affären" har sannolikt stängt dörren till en framtida koalition mellan ÖVP och FPÖ för många år framöver. En icke namngiven nära medarbetare till Kurz uttrycker det spetsigt i ett samtal med Der Spiegel när han säger att Strache "har levererat alla fördomar som någonsin funnits mot partiet på ett silverfat". Ett alternativ är att gå tillbaka till de gamla vapendragarna i Socialdemokraterna SPÖ.

Österrike har en lång tradition av att styras av så kallade stora koalitioner då de två största partierna ÖVP och SPÖ gått samman över blockgränsen, vilket har levererat stabila majoriteter. Men den senaste stora koalitionen var inget lyckligt äktenskap. Partierna blockerade varandras förslag, ägnade sig åt tjuvnyp och framstod i många väljares ögon som en klubb för handlingsförlamade. 2017 upplöstes äktenskapet i förtid och ett nyval utlystes.

Sedan dess har SPÖ fått en ny och ännu oprövad partiledare i Pamela Rendi-Wagner. Men Kurz, som drivit sitt parti högerut, skulle ha svårt att förklara varför hans väljare ska finna sig i ännu en koalition med Socialdemokraterna. Han hoppas nog att mandatet ska räcka för att gå samman med det lilla marknadsliberala partiet Neos.

Men många av de flera tusen demonstranter som i lördags samlades i Wiens regeringskvarter för att fira att regeringen fallit hoppas på ett maktskifte. Demonstranterna skanderade "nyval!" och dansade till Vengaboys 90-talshit "We're going to Ibiza".

Lina Lund lina.lund@dn.se "

" I gamla Wien paras traditionen med framsteget

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Den 23 till 26 maj går ett polariserat, konfliktfyllt och politiskt sargat Europa till parlamentsval. Finns det fortfarande hopp om EU-projektet? DN Kultur har bett tre skribenter att välja ut och skriva om var sin symbolmättad plats i Europa. I dag: författaren Steve Sem-Sandberg om Wien.

Jag minns när jag i februari 2008 för första gången kom till kvarteret i Wien där jag skulle komma att bo i drygt tio år. Det var en osedvanligt mild kväll, nästan 20 grader varmt. Min hyresvärd kom ut i skjortärmarna för att öppna garageporten åt mig.

"Det var en fin bil ni har, herr Sem-Sandberg. Ni måste vara professor!"

Min bil, som jag genom något under lyckats ta mig ända ner från Stockholm med, var en sönderrostad Golf som i varje parkeringsficka såg ut som om den letade efter något att luta sig mot. Men antagandet att jag var professor var viktigt. Det förstod jag när jag såg brevhuvudet på den första hyresavin. Under åren som följde ändrades titeln i brevhuvudet gradvis, från professor till doktor till vad jag egentligen är.

Att det rätta bruket av titlar är viktigt i den här delen av Europa får skandinaver att dra slutsatser om samhällets struktur och hierarkiska uppbyggnad som i få fall stämmer i praktiken. Annat är betydligt viktigare.

Innan jag flyttade till Wien bodde jag fem år i Prag. Det var före Tjeckiens EU-inträde 2004 och minsta vardagssyssla, som att göra

banköverföringar eller få bilen reparerad på verkstad, var förknippad med stora besvär. De som inte behärskade regelverken, de synliga och osynliga, fick betala ett pris för det. Som utlänning kunde man räkna med att bemötas med i bästa fall nonchalant överseende, i värsta fall rent förakt.

Mina svårigheter kan ha berott på bristande sociala färdigheter, eller på språket: jag hade stora problem med tjeckiskans grammatik och för en svensk ändlöst tungvrickande uttal.

Ändå är det svårt att inte att jämföra. Före 1989 var Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien, de länder som i dag har EU:s mest restriktiva invandringspolitik, diktaturer där invandring i den mån den alls förekom var hårt statsstyrd. I Österrike finns inga sådana traditioner. När det habsburgska imperiet var som störst var mångfalden dess styrka.

Jag kan med handen på hjärtat säga att jag aldrig trivts så bra eller känt mig så trygg i någon annan stad i Europa än vad jag gjorde under mina år i Wien. Jag kom hit för att skriva klart en roman ("De fattiga i Łódź") och göra research till en annan ("De utvalda") som skulle utspela sig här. Böckerna blev färdiga. Ändå blev jag kvar.

Medan jag bodde i Wien inträffade flera händelser som gav eko långt utanför Österrikes gränser och som jag kom att skriva om trots att jag hade annat att göra. I april 2008, två månader efter min ankomst, avslöjades det att en familjefar i Amstetten samtidigt som han levte ett stilla liv med hustrun haft en parallell existens i en källare där han spärrat in sin egen dotter som han dessutom fått barn med. Ett halvår efter att historien om Josef Fritzl blivit löpsidesstoff i hela världen körde FPÖ:s karismatiske ledare Jörg Haider – mannen som gav främlingsfientligheten sitt första "anständiga" ansikte utåt – ihjäl sig mot en vägrefug i Kärnten.

Båda händelserna gav på sitt sätt näring åt en speciell österrikisk myt: den om att det sociala livet är så hårt reglerat att det bakom de

anständiga sociala fasaderna av nödvändighet måste frodas ett annat liv. Efter Haiders våldsamma död skrevs det spaltmeter med mer eller mindre spekulativa artiklar om hans "andra" liv som homosexuell. Det är ett fel många journalister gör när de skall rapportera hem från ett land och av isolerade händelser som dessa menar sig kunna dra slutsatser om förändringarna i ett samhälle eller om en nations mentalitet. Man blir så blind av de egna iakttagelserna att man inte ser det större mönster som avtecknar sig därbakom.

FPÖ (Die Freiheitliche Partei Österreich), från början ett liberalt parti, började driva sin politik i en invandrarfientlig riktning i början av 1990-talet. Under rubriken "Österrike först!" krävde man stopp för invandring, utvisning av invandrare som begått brott och en folkomröstning om landets invandringspolitik. FPÖ:s och framför allt den karismatiske Haiders popularitetssiffror steg och efter parlamentsvalen år 2000 satte sig partiet i koalition med det kristdemokratiska partiet, ÖVP.

Den gången svarade EU med en handelsbojkott mot Österrike och Haider avstod klokt nog från vicekanslerposten till förmån för en mindre kontroversiell partikollega.

I dag ser situationen i resten av Europa i stort sett ut som den gjorde i Österrike då och vi ser inga tecken på några bojkotter. Är det inte rimligare att dra slutsatsen att det är resten av Europa snarare än Österrike som förändrats?

I Wien bodde jag hela tiden i samma grätzl (kvarter) i Josefstadt, det åttonde av Wiens sammanlagt tjugotre stadsdelar eller bezirk. Josefstadt rymmer mycket av det som brukar förknippas med Wien: storslagen arkitektur och något närmast musealt över själva gatubilden. Huvudgatan Josefstädterstrasse, som skär från den yttre ringleden Gürtel hela vägen ned till parlamentet vid Ringstrasse, kantas av hundratals små butiker, kaféer och restauranger. Här är allt småskaligt och nära.

Många som bor i grannskapet har gjort det i generationer och borgerliga värderingar som är utdöda nästan överallt annars i Europa är här i högsta grad levande. Efter föreställningarna på Theater in der Josefstadt – Wiens äldsta teater som fortfarande är i bruk – känns doften av kvinnoparfymer flera kvarter bort och förbeställda taxibilar köar i tvärgatorna för att inte blockera spårvagnstrafiken.

Josefstadt är Jelinekland. Författarinnan Elfriede Jelinek växte upp här och det är härifrån många av miljöerna i hennes romaner hämtats. Men för många är Josefstadt sinnebilden för den själsliga utarmning som följer på övertagen makt och ärvda privilegier. När FPÖ:s politik analyseras utomlands lyfts ofta partiets främlingsfientlighet fram, men i grunden ligger ett klasshat: ett förakt för en elit som växlar in ekonomisk makt till kulturellt kapital och därmed också skaffar sig en sorts politiskt övertag.

Jag minns valplakaten som syntes på husfasader och längs vägarna 1995 då FPÖ kandiderade till delstatsparlamentet i Wien: "ÄLSKAR NI SCHOLTEN, JELINEK, HÄUPL, PEYMANN, PASTERK... ELLER KONST OCH KULTUR?" Att den retoriska frågan ställs på en valaffisch visar vilket utrymme kulturens företrädare har i det offentliga medvetandet i detta land.

Och självklart gäller även det motsatta. Från Karl Kraus dagar har författare och konstnärer sett det som sin sin skyldighet att agera som motgift mot samhällelig förgiftning. Det är en komplicerad dialektik, som också rymmer ett stort mått av självbespegling. I Österrike sker allt, också politiska konflikter, som skedde det på en teater, skämtade Burgtheaterchefen Claus Peymann (själv inte österrikare) en gång. Ett fotografi illustrerar detta. Det är taget hösten 1988, samma kväll som Thomas Bernhards pjäs "Heldenplatz" hade premiär på Burgtheater. Pjäsen handlar om en judisk familj som återvänder till Wien bara för att inse att nazismen är lika närvarande nu som när Hitler tågade in 1938. På bilden syns en mycket ung Heinz-Christian Strache,

som 2006 kom att överta ledarskapet för FPÖ, göra nazihälsning över läktarkanten och skrika ut sitt hat mot en sjuk och bräcklig Thomas Bernhard när denne från scenen tar emot ovationerna.

Fram till i lördags, drygt två decennier senare, var Heinz-Christian Strache Österrikes vicekansler.

Nickelsdorf heter en liten stad i förbundslandet Burgenland, vid Österrikes gräns mot Ungern och Slovakien. Under loppet av ett enda lördagsdygn, i september 2015, kom 10 000 flyktingar längs motorvägen. De hade fördrivits från Budapest och färdats hela natten, de flesta till fots, och i Nickelsdorf väntade frivilliga österrikare och Röda korset-personal med mat, vatten och filtar.

Fastän Österrike blev ett transitland för flyktingströmmarna fick händelserna på hösten 2015 politiska följder. Det framgick redan året därpå när det hölls presidentval i landet. Presidentämbetet i Österrike är mest ceremoniellt, men eftersom de stora etablerade partiernas kandidater föll bort och valet i slutomgångarna kom att stå mellan två "extremkandidater", De grönas Alexander Van der Bellen och FPÖ:s Norbert Hofer, blev det symboliskt. I vilken riktning skulle det österrikiska samhället gå?

Europa "togs på sängen" hette det senare. Det är ett förmildrande sätt att uttrycka att en verklighet uppstått som de styrande inte visste hur de skulle hantera och de styrda inte vill ha. Den där lördagsmorgonen i september 2015 hade Nickelsdorfs socialistiske kommunordförande gjort upprepade försök att komma i kontakt med sin kollega, socialdemokraten Werner Feymann, då Österrikes förbundskansler, för att få direktiv.

Men inga direktiv kom.

Mitt i denna landsomfattande förlamning skickade nyhetsmagasinet Profil ut några reportrar för att undersöka hur flyktingmottagandet såg ut på andra platser i landet. Man gick från stad till stad, talade med styresmän och vanliga invånare. Det visade sig, intressant nog, att

inställningen till de flyende, liksom benägenheten att hjälpa, inte följde partifärg. Fattade de lokala politikerna beslutet om att öppna skolor och idrottshallar ställde också invånarna mangrant upp och erbjöd mat och husrum, oavsett vad de hade för åsikter i övrigt.

Skiljelinjen i flyktingpolitiken gick alltså inte mellan högerpopulism och vänsterextremism, som den politiska retoriken ville göra gällande, utan mellan de som insåg att det fanns en verklighet att göra någonting åt och de som vägrade att ens erkänna den. De senares tystnad är densamma som den Bernhard häcklar i sin pjäs. Det pågår en stor katastrof ute i Europa, men fastän alla talar om den och förfasas av det som sker låtsas man som ingenting.

Wien hamnar ofta högt på listan över de städer i världen som är ”bäst att bo i”. Ser man till statistiken finns det mycket som talar för tätplatsen. Det är lätt att hitta arbete och bostad, sjukvård och barnomsorg är exemplariska, kollektivtrafiken är väl utbyggd, staden har satsat på ett konsekvent miljöarbete med cykelbanor och grönområden som är lätt tillgängliga för alla.

Till detta kommer staden själv, naturligtvis. Wien är ett gigantiskt historiskt utomhusmuseum: ett varumärke som det är av största vikt att skydda.

I varumärket ingår också den kafékultur som Wien odlat i sekler. Ett av de mest kända kaféerna heter Prückel och ligger på Ringstrasse mitt emot konst- och hantverksmuseet MAK vid Stubentor. I januari 2016 möttes två unga kvinnor här i en passionerad tungkyss som tilldrog sig viss uppmärksamhet. En kypare ingrep och bad de båda att lämna kaféet. Sådant beteende anstod sig inte på ett kafé som försvarade gamla, anrika traditioner.

Inom tjugofyra timmar hade nyheten spritt sig och tiotusentals demonstranter samlats utanför. Ringstrasse fick spärras av och trafiken fick ledas om. Kaféet fick sedan hålla stängt tills dess ägare trätt fram och bett om ursäkt. Vid det laget hade också stadens myndigheter

skridit in till kvinnornas försvar. Detta var inte den bild man ville projicera utåt.

Nu kan man invända att Wien inte är resten av Österrike, och det tror jag alla som bor eller bott här är fullt medvetna om. Wien var polyfont och polyglott långt innan den blev huvudstad i en nationalstat. Dess mångkulturella arv går inte att förneka hur man än bär sig åt för att skriva dess historia.

På ett sätt kan man se staden som skyddad enklav i ett Europa som allt mer börjat odla nativism av olika slag. Men det betyder inte att vad som sker här saknar betydelse. När röstsammanräkningen i andra omgången av presidentvalet 2016 stod klar visade det sig att 22 av 23 bezirk i Wien röstat på Alexander Van der Bellen. Själv följde jag röstsammanräkningen på en stum tv-skärm i skyltfönstret hos Radio Bauer på Josefstädterstrasse och jag minns jublet som steg som en orkan nerifrån stan när det stod klart att Van der Bellen vunnit.

I ett Europa som berömmar sig för att vara globalt, och vet att det finns pengar att tjäna på att vara öppen och frisinnad, duger det inte att stänga det avvikande och främmande ute bara för att bevara något slags tradition.

Finns det traditioner att bevara bevaras de bäst på annat sätt.

Steve Sem-Sandberg"

" Tre vandringsvänliga öar i Europa

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Kreta – med Europas djupaste dal

Kreta är den femte största ön i Medelhavet och Greklands största ö med sina dryga 8 000 kvadratkilometer och cirka 600 000 invånare. Över två miljoner turister besöker Kreta varje år och många kommer hit för den makalösa naturen och rika möjligheterna att vandra, inte minst i Samariaravinen som är 17 kilometer lång och faller 1 200 meter. Samaria blev nationalpark 1962, bland annat för att skydda den vilda kretensiska geten kri-kri.

Den mest berömda delen av ravinen är "Järnportarna" där ravinen bara är fyra meter bred och bergssidorna upp mot 500 meter höga. Erfarna vandrare väljer den långa rutten som tar mellan fyra och sju timmar. Oerfarna tar en lättare väg, från Agia Roumeli till "Järnportarna", vilket tar mindre än en timme. Det finns även guidade turer genom ravinen som kostar cirka 40 euro, men de inkluderar inte entréavgift till ravinen.

Hitta hit: Lokalbuss/bil en dryg timme söder om Chania på nordvästkusten.

Korsika – vandra bland bergstoppar

Korsika är Medelhavets fjärde största ö. Till skillnad från den större grannön Sardinien som tillhör Italien, tillhör Korsika Frankrike. Ön är berömd för sina höga berg där snön ligger kvar långt in i juni, små tidlösa byar som hänger på bergssidorna, långa vita sandstränder på östkusten och undängömda vikar på den bergigare västkusten. Ön är en favoritö bland många vandrare eftersom det finns fler än 100 bergstoppar att välja mellan – cirka hälften av dem är högre än 2 000

meter. Svårighetsgraden varierar, och man behöver inte ha tidigare erfarenhet av att vandra, men bör vara i god fysisk form. Vill man kan man vandra med guide. Flera av dessa guidade vandringar har staden L'Île-Rousse på norra delen av ön som bas och på turistbyrån i staden säljer man broschyrer med beskrivning av olika vandringar samt kartor. Vandringarna i det här området anses vara medelsvåra och är ofta mellan 10 och 18 kilometer långa, vilket tar mellan fyra och sju timmar att vandra.

Hitta hit: En nord-sydlig tåglinje går mellan Bastia och huvudstaden Ajaccio. Ett stickspår går till L'Île-Rousse. Lokalbuss går till större städer och till många mindre.

Gotland – Sveriges egen Medelhavsö

80 mils kuststräcka varvas med raukar, fiskelägen och sandstränder. Många ovanliga växter trivs i det milda klimatet och fågellivet är också ovanligt rikt på Gotland. Här finns massor av möjligheter att vandra, vissa turer tar bara några timmar, andra ett par dagar. Och oftast följer vandringarna havet, så karta är nästan onödigt. Bil behövs oftast inte heller. Det bästa är att ta bussen från Visby till vandringens början, vandra i en eller ett par dagar och sedan ta bussen tillbaka. Väljer man "Höga klintvandringen", tar man bussen norrut från Visby, vandrar i tre dagar och avslutar med att gå genom ringmuren in i Visby. Avståndet från Kappelshamn i norr, där man kan börja vandringen, och Visby är cirka sex mil. I verkligheten är sträckan dock längre eftersom man tenderar att sicksacka mellan vandringsleden och havet för att bada.

Hitta hit: Ta buss 61 från busstationen i Visby upp till Kappelshamn på Norra Gotland och vandra hela sträckan tillbaka till Visby.

Colette van Luik "

" Högerpopulistiska FPÖ lämnar regeringen

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Regeringskrisen i Österrike fördjupades ytterligare på måndagen sedan samtliga ministrar från högerpopulistiska FPÖ lämnat regeringen. Detta efter att landets regeringschef bett president Alexander Van der Bellen att sparka FPÖ:s inrikesminister Herbert Kickl.

Vid en presskonferens på måndagskvällen meddelade landets regeringschef Sebastian Kurz att han kommer att föreslå presidenten att Kickl ska få lämna regeringen. Kurz och Kickl hade då mötts för ett samtal.

Någon timme efter Kurz besked beslutade samtliga regeringsledamöter från FPÖ att lämna regeringen. Deras poster kommer tillfälligt att ersättas med experter eller andra höga tjänstemän.

På söndagen kom förbundskansler Sebastian Kurz och president Alexander Van der Bellen även fram till att nyval ska hållas i september. Socialdemokraternas partiordförande Pamela Rendi-Wagner har sagt sig vara beredd att leda en övergångsregering. Inrikesminister Herbert Kickl var den mest centrala FPÖ-ministern sedan vice förbundskanslern Heinz-Christian Strache i lördags tvingades avgå. Kurz gjorde ett kort uttalande på måndagseftermiddagen där han sade att videoskandalen skadat landets anseende och förstört regeringssamarbetet.

Skandalen har fått återverkningar även utanför Österrike. Grannlandet Ungerns oppositionsparti Jobbik kräver nu att en kommitté tillsätts som utreder eventuella ungerska kopplingar till affären Strache. Den

ungerska premiärministern Viktor Orbán träffade Strache tidigare i maj.

Jobbik vill också att parlamentets nationella säkerhetsutskott möts för att diskutera fallet.

Skandalerna kring högerpopulistiska FPÖ har varit många och i fredags kunde tidningarna Der Spiegel och Süddeutsche Zeitung publicera en video som visar ett möte på Ibiza 2017 mellan FPÖ-ledaren Heinz-Christian Strache och en kvinna som påstod sig vara släkting till en rysk miljardär. Inspelningen gjordes i hemlighet. Där erbjuder kvinnan att hjälpa Strache till makten om han i sin tur ser till så att den ryske oligarken kan investera miljarder i Österrike. Strache diskuterar affären som om han är beredd att gå med på den. FPÖ har tappat väljarstöd sedan videoskandalen briserade. I en opinionsmätning som publicerades på måndagen sjunker partiet med fem procentenheter till 18 procent, medan koalitionspartnern ÖVP ökar med 4 procentenheter till 38 procent, skriver Reuters.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Fakta.

På lördagen avgick vice förbundskanslern Heinz-Christian Strache. Senare samma dag meddelade förbundskansler Sebastian Kurz, som leder koalitionsregeringen mellan hans parti ÖVF och FPÖ, att regeringen spricker.

Efter ett möte på söndagen mellan president van der Bellen och Kurz meddelades att nyval bör ske i september. "

" I Málaga stacks allt som var "borgerligt" i brand

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Från och med i dag till den 26 maj går ett polariserat, konfliktfyllt och politiskt sargat Europa till parlamentsval. Finns det fortfarande hopp om EU-projektet? DN Kultur har bett tre skribenter att välja ut och skriva om var sin symbolmättad plats i Europa. I dag: Nathan Shachar om Málaga.

Den som inte trivs i Málaga borde tas in för vård, sade en brittisk överste till mig första gången jag gästade platsen. Hans belåtenhet hade sin förklaring: han bodde själv på ett vårdhem för finare *expatriates*, ett sanatorium med svala moriska valv, krattade grusgångar och tjänstvilliga infödingar.

I dag kör lyxkryssare på redde, var och en lastad med femtusen besökare, ivriga att strö sin valuta över kafeér, muséer, souvenirkiosker och raffinerade skaldjurs-boutiquer. Men under mitt första besök, 1975, kunde jag lägga band på hänförelsen. Den gången var det ljuva livet endast för de besuttna, och den sparsamme - resenären kunde välja mellan kokta inälvor, benknotor från get och illa urlakad lutfisk. Vid en enkel uteservering nappade hungriga ungar åt sig våra rester innan de dukats av och förde bort dem i triumf. Jag hade sett fattigdom som barn i Mexiko, men aldrig i Europa.

Europas sydligaste storstad har fått rika gåvor med sig i boet. Vintertid är platsen en oas. Det må snöa över Madrid, men nio dagar av tio spelar solskenet i Málagas palmkronor. Det knallblå havet och husen av brandgul kalksten är samspelta som på en målares duk. I alléer och botaniska trädgårdar är det gamla världsväldets vegetation utställd till

beundran, med lövverken som en sval grön domkyrka ovanför flanörerna.

Auran av apelsinblom och jod har alltid haft en förförisk inverkan på besökare. Gamla guideböcker räknar upp målande och diktande - berömdheter som vägrat resa därifrån och slagit sig ned i staden. En av dessa spontana invandrare var Gerald Brennan, en av de första nord-européer som förstod och beskrev Spanien inifrån. Dagen då inbördeskriget bröt ut, den 18 juli 1936, hade han kommit från sin by till Málaga för att lämna ett par byxor hos skraddaren. Han hamnade mitt i kalabaliken och fick stoff för en odödlig skildring.

Ljuset i Málaga är afrikanskt. Skymningens förlopp, från bländvitt skimmer till flammande solnedgång och sammetsmjukt mörker, är över på några minuter. Ovanför människobrusande avenyer och promenadstråk blickar fästningen ut över den böjda kusten mot Gibraltar. Försvarsverken uppfördes 929 av Abd al-Rahman III, det arabiska Iberiens mäktigaste härskare, samma år han lät utropa sig till kalif. Vid bergets fot ligger den romerska amfiteatern. Den gör ett tidlöst och förkrossande intryck, men den är en ny attraktion, framgrävd på 1950-talet. Fram till dess låg den okänd under rosensnår.

År 87, ett sekel efter teaterns invigning, stiftade senaten i Rom *Lex Malacitana*, som gav Málaga stadsprivilegier. Men invånarna fortsatte länge att tala sitt gamla språk, feniciskan, ett systerspråk till hebreiskan. Ortsnamnet "Málaga" kommer därifrån och går tillbaka på de semitiska språkens rot för "salt", en råvara som utvanns i stora mängder ur de grunda salinerna utmed kusten. (Också namnet "Spanien" är feniciskt, och refererar till landets många kaniner.) Saltet var den gången en tung "commodity", dels ett konserveringsmedel, dels ingrediens i dåtidens mest gångbara industriprodukt, *garum*, fermenterad fiskpuré. Rikedomerna på fisk och det lättåtkomliga saltet

blev Málagas biljett till makt och välstånd. Inget medelhavsvälde var komplett utan staden.

Det var inte Libanons fenicier som koloniserade Spanien, utan deras ättlingar i det mäktiga Kartago. De kom inte bara med snabba skepp och nya handelsnät. Med sig hade de en extraordinär uppfinning: alfabetet. Hieroglyfer och kilskrift hade varit eliternas teckensystem, otympliga och svåra att lära sig. Alfabetet var inte bara enkelt att plugga in. Dess kombinationer erbjöd två sorters information samtidigt: ljud och innebörd.

Vi som lever efter denna revolution kan inte riktigt fatta vilken frigörelse, praktiskt och intellektuellt, det rörde sig om. Det var som att kunna flyga efter att ha krupit nära marken. De feniciska köpmännen ristade bokstäver på sina vaxtavlor. Förundrade grekiska och romerska kunder var strax med på noterna, bruket spred sig självt och bara något sekel senare var Europas högkulturer alfabetiserade, nedtecknade – och räddade åt oss.

”Havens hav” är i dag en lortig sump och fisken på Málagas menyer körs med kylfrakt från de friskare vattnen på andra sidan Gibraltar sund. Men ännu långt in i vår tid spelade fisket en roll i Málagas ekonomi och politik. På 1930-talet var det gamla världshavet fortfarande den stora proteinkällan för de sämre lottade. Också de som aldrig hade råd med kött kunde oftast unna sig en näve sardiner. Yrkesfiskarna höll ihop för att värna om sina vatten och sina intressen. Deras fiender, fattiga strandsittare utan egna skutor, idkade ett primitivt trålfiske för hand, *la boliche*, just i strandbränningen där småfisk och yngel går tätast.

De seglande fiskarna klagade hos sitt fackförbund, det socialistiska UGT, och bad det ingripa mot strandfisket, som ödelade återväxten. De båtlösa fiskarna vände sig då till CNT, det konkurrerande anarkistiska facket, som anklagade UGT för att förråda klassolidariteten och den första internationalens principer. Rörelserna brände ned varandras

högkvarter och flera personer dödades under det långdragna fiskebråket. Ännu så sent som på 1980-talet lade staten stora summor på att locka bort strandfiskarna med nödhjälpsarbeten.

Málaga var kanske den enda spanska stad som genomlevde alla inbördeskrigets fasor: både kuppförsöket i juli 1936 och dess misslyckande; både den röda terrorn och rebellernas flygbombningar; både republikens kollaps och rebellernas terror efteråt – den som i Málaga började med krigets största, och minst kända, massaker. Morgonen efter att upprorsförsöket slagits ned i ”det röda Málaga” trädde den svartvita logiken i kraft; samma blinda logik som störtat Spanien i fördärvet. Konstgallerier, hotell, tidningsredaktioner, bil- och möbelaffärer, barer där advokater brukat träffas – allt ”borgerligt” stacks i brand. Redan före de italienska luftangreppen, som förde Málagas namn över världen, var mycket förlorat. 1936, när många spanska kyrkor brändes, brann inga i Málaga. De hade redan lagts i aska under republikens första kaotiska vår 1931.

När upproret slagits ned tog anarkistiska och socialistiska sovjeter över staden. Den spanska republiken, som var en borgerlig regim, miste strax greppet om Málaga, som regerades av våldsmän. Efter italienska flygbombningar ställdes ”högeragenter” – alltså alla icke-revolutionärer – mot väggen och sköts som ”vedergällning”.

Jag hade läst ”Spanish testament”, Arthur Koestlers reportage från Málagas fall. Min handlare i Jerusalem, född i Málaga och tvångsvärvad av rebellerna efter stadens fall i februari 1937, berättade mycket spännande. Fasadernas kulhål – än i dag – var oräkneliga, men i en utbölings ögon tycktes såren läkta. Det var de inte. För trots all den forskning om inbördeskriget som flödade efter demokratins seger 1978, så kände få Málagaabor till krigets mest spektakulära kapitel i deras stad: rebellernas och italienarnas massaker på tusentals flyende civila. Hur kunde något så stort slinka förbi både rapportering och historieskrivning?

Koestler och de andra korrespondenterna fängslades av rebellerna eller flydde. Socialistiska medier kollapsade i och med stadens fall. Republikens talesmän i Valencia och vänsterns medier talade tyst om saken, förlusten av Málaga var ett fiasko ingen ville ta i. Rebellernas medier talade bara om det ärorika intåget i staden, inte om blodbadet efteråt.

När republikens försvar bröt samman flydde Málagas civila mot Almería, arton mil österut. Några lyckliga hade åsnor och cyklar till hjälp, men de flesta stretade till fots på den smala berghylla som var dåtidens riksväg. De flesta var kvinnor och barn, de var inte beväpnade, gjorde inget motstånd och var på väg *bort* från fronten. Trots det svärmade örlogsfartyg och stridsflyg kring de flyende och besköt dem hela vägen. Några av dem kom levande ur kriget, men efter det vittnade ingen om segersidans förbrytelser.

Panikflykten, *la desbandada*, hade glömts bort om det inte varit för några kanadensiska sjukvårdares rapporter, som sjuttio år senare hjälpte forskare att pussla ihop historien med hjälp av minnesgoda åldringar. Det var först häromåret som Málaga satte upp ett minnesmärke över de mördade.

Det röda Málaga styrs i dag av högerpartiet Partido Popular, men partiet rasar i mätningarna och är illa ute inför valet på söndag. Málaga är i dag Spaniens femte stad, stor som Stockholm. Man har klarat massinflyttningen bättre än Madrid och Barcelona, och de fattiga kåkstäder som präglade bilden 1936 är borta. Staden har sin andel prosaiska nutidsproblem. Men under vinterhalvåret är det svårt att finna någon mer angenäm och innehållsrik – och äldre – europeisk storstad. Málaga är ett fynd för både museipilgrimer och stämningsjägare.

Den mest sympatiska av *malagueños*, pedagogen Francisco Giner de los Ríos, drömde om den tid då Spanien – alltså dess samhälle – skulle visa sig värdigt sin fantastiska geografi. I det vackra, våldsamma och numera så fredliga Málaga har man kommit ett gott stycke på väg.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Upptäck nya Albanien

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Albanien är ett land i snabb förvandling. Efter nästan 50 års slutet diktatur, ett kaosartat 90-tal, växer det i dag fram ett pulserande, mycket prisvärt resmål vid Medelhavet. Vi gav oss ut på vägarna för att upptäcka mer.

Väggkartan visar en slingrande bergsväg de sista milen in till Tirana söderifrån. Men kartan är fem sex år gammal och den smala bergsvägen har blivit en modern motorväg med tunnlar genom bergen. Det går fort nu i Albanien. Städerna växer så det knakar, turisterna börjar hitta hit i större mängder och det dyker upp massor av nya hotell, kaféer och restauranger.

Att hänga på kafé är livet för många albaner. Förr var det mest turkiskt kaffe som gällde, i dag dominerar italiensk espresso där en dubbel kan kosta under en svensk tia.

Också på restaurangerna längs kusten märks de italienska influenserna, det är mer pizza, risotto och pasta al dente än balkanklassiker på menyerna. Och ett jätteutbud av fisk och skaldjur till priser man inte sett på andra håll runt Medelhavet på decennier.

I Durrës kan man trängas på sandstränderna söder om centrum med albaner från Albanien, Kosovo och Makedonien eller hänga på trendiga strandklubbar närmre centrum. Vi slår oss ner med var sin Tirana-öl för en tia innan vi hopar i plurret, som är löjligt varmt här mitt i sommaren – att bli avsvalkad kan man bara glömma.

Vi fortsätter resan söderut längs havet efter några lata baddagar och stannar till för dopp på badort efter badort. Utöver Vlora och Saranda är alla badorter fortfarande behagligt små och det är lätt att hitta dubbelrum på hotell i topplägen för mellan 300 och 450 kronor.

Albanien är ett mycket bergigt och grönt land och ofta stupar bergen rätt ner i havet vilket gör vissa kuststräckor åksjuke-kurviga, men mår man fint kan man njuta av vidunderliga utsikter.

Söder om Llogorajapasset börjar det som brukar kallas Albanien's Riviera. Största badort på den norra delen av Rivieran är Dhermi, som också hamnat på den svenska charterkartan, men än är både Dhermi och alla andra badorter norr om Saranda på sin höjd förväxta byar, även om tillgången på boende och bra mat är utmärkt.

Saranda har sett utländska turister längst och växt lite för mycket. De ljuvliga badvikarna söder om stan är numera fullpackade av turister. Man kan dock notera att vattenkvaliteten blivit bättre med turisterna – för 15 år sedan såg man mycket mer skräp på albanska stränder.

Att köra bil i Albanien är smidigt, de större vägarna är fina och trafiken oftast rätt gles. Men när vi ger oss upp i de höga bergskedjorna mellan Gjirokaster och den mäktiga Ohridsjön i öster får vi smakprov på hur de flesta vägarna i landet såg ut för bara 25 år sedan – stora gropar och smala bergsvägar utan räcken – inget för ovana förare.

Då är det enklare att hänga några dagar i huvudstaden Tirana, som hunnit få moderna shoppingcenter, trendiga takbarer och fik där gästerna anländer i dyra sportbilar.

Visst är många i Albanien fattiga och på sina håll är det ännu slitet, men det fräscha, det upprustade och det nybyggda tar över allt mer.

Perfekt för en prisvärd semester med guldkant. Passa på, snart är Albanien lika etablerat som badresmål som Kroatien längre norrut.

Mytomspunnen strand

Gjipe beach

Det är tur att vi har gymnastikskor och inte flip-flops på fötterna under halvtimmespromenaden på stigen längs den branta, gröna bergssidan ner till den mytomspunna, obebyggda stranden i Gjipe – med rätta ansedd som den albanska Rivieras allra finaste.

Med svetten lackande får vi rejäl valuta för ansträngningen – hundratals meter härlig strand av havsslipat grus med kristallklart turkost hav utanför. Men numera är man långt ifrån ensam här. En del kör till och med fyrhjulsdriven bil ner för stigen, det finns tre små enkla matställen och ovan stranden ligger en eko-camping inbäddad i grönskan som bildar en kil in i en ravin med lodräta bergssidor.

Hitta hit: Tydligt markerat avtag på kustvägen söder om Dhermi.

Albaniens främsta badort

Durrës

Albaniens i särklass största badort är på väg att växa ihop med Tirana och här är nästan varje centimeter av den milslånga sandstranden söderut täckt av kulörta solparasoll. Två solstolar med parasoll kostar bara 22 kronor att hyra och även om det varma, mycket långgrunda havet är härligt är man inte så mycket ett med naturen som ett med den albanska semesterkulturen: vänlig trängsel, stora familjer, matförsäljare och så vidare.

I stadskärnan finns flera fint renoverade äldre kvarter och en mäktig romersk amfiteater byggd för gladiatorspel och vid havet närmast centrum ligger en rad hippa strandklubbar med bra restauranger och egna små stränder eller badstegar – lyx till budgetpris.

Hitta hit: 30 motorvägsminuter från Tirana.

Vackraste vildmarken

Bergen i söder

Längtar man efter glesbefolkad, dramatisk natur är det bästa valet bergen i nordost eller de i sydost. Vi bilade i söder, längs den underbara, turkosskimrande Vjosafloden, som rinner upp i norra Grekland och som på den albanska sidan lockar många forsrännare i gummibåtar. Turerna kostar från 600 kronor, inklusive lunch och sommartid är äventyret lagom avancerat även för nybörjare.

I de här trakterna färdades vi ofta på supersmala, kurviga bergsvägar ner till den grekiska gränsen, för att sedan fortsätta upp i ännu högre

skogsklädda berg österut. På de högsta topparna såg vi snö ännu i slutet av juli. Här bor få människor så det är skönt med pauser i samhällen som Leskoviku och Erseka, med bra matutbud.

Hitta hit: www.albrafting.com

En allt trendigare huvudstad

Tirana

Albaniens huvudstad har genomgått en metamorfos på bara några år. I det ökända ”Kvarteret”, där kommunistledarna bodde fram till diktaturens fall på 90-talet och vanligt folk inte var välkomna, hittar man i dag det mest pulserande nattlivet med hippa barer, snygga kaféer och massor av bra matställen.

Tirana är litet så nästan allt i centrum finns på gångavstånd. Nära Skanderbegtorget ligger det sevärda nationalgalleriet – där man till skillnad från andra forna öststater ännu visar konst från diktaturåren – nu i kombination med mer moderna verk. Vill man veta mer om landets hårda nutidshistoria rekommenderas Bunkart – två museer under jord, ett beläget i centrum och det andra nära linbanan till toppen av berget Datji.

Hitta hit: www.bunkart.al, www.galeriakombetare.gov.al

Urgammal badsjö

Ohridsjön

Albanien är inte bara salta bad. I sydost hittar man de två stora, djupa sjöarna Ohrid och Prespa – som inte bara bjuder på fina bad utan som också är bland världens äldsta.

Ohridsjön är så stor och omgiven av höga berg att det känns som man kommit till en vacker badvik längs den adriatiska kusten – fast med sötvatten. Lite mer än halva sjön tillhör Makedonien. På den albanska sidan är den stillsamma staden Pogradec det främsta turistmålet, med lång sandstrand mitt i stan och fina badbryggor. Hit kommer nästan bara albanska turister – för att vila, bada och äta sjöns berömda fisk, som serveras på nästan alla matställen och som säljs längs vägarna.

Hitta hit: Från Tirana tar det 3 timmar med bil på bra vägar.

Fridfullt antikt världsarv

Apollonia

Albanien var för 2 000 år sedan en viktig del av det romerska imperiet och överallt finns det antika lämningar. Mest berömda är de i Butrint, strax söder om Saranda, men vackrast är Apollonia, söder om Durrës. Här, på en solstekt kulle med olivträd och fin vy över ångar och hav ligger den antika ruinestaden, längs den romerska vägen söderut från Antikens Dyrrachium (Durrës) till Butrint. Från Durrës utgick också vägen som förband Rom med Konstantinopel.

I Apollonia gick den blivande kejsaren Augustus i skola och i dag kan man ströva bland sevärda ruiner som nu fått fin skyltning på flera språk och där man får se hur husen såg ut i sin glans dagar. Både Butrint och Apollonia är upptagna på Unescos världsarvslista.

Hitta hit: Knappt två timmars bilresa söder om Durrës. whc.unesco.org

Svalkande dopp

Det blå ögat

Syri i Kaltër – det blå ögat – är en unik albansk upplevelse, som allt fler utländska turister hittar till under en paus från badlivet i Saranda.

Man svänger av högt uppe i bergen från den kurviga vägen mellan Saranda och Gjirokaster, betalar ett litet inträde och skumpar sedan fram på en usel grusväg i en kvart. Sedan kommer man fram till den 50 meter djupa källan Syri i Kaltër som verkligen ser ut som ett öga ur vilken det väller enorma mängder kallt, kristallklart vatten som omedelbart bildar en strid älv.

I sommarhettan sitter ett dopp finfint i det tiogradiga källvattnet – men se upp så inte strömmen för dig nedströms. Våghalsar dyker ifrån en plattform på bergssidan. Efteråt kan man äta utmärkt lunch vid en av forsarna.

Hitta hit: Tydligt markerat avtag. Från Saranda tar det en timme.

Mytomspunnen bergsstad

Kruje

Flyger man in till Tirana kan man se en kompakt liten stad som klamrar sig fast på en brant bergssida högt ovan dalen.

Det är Kruje – en stad som ligger alla albaner varmt om hjärtat, för härifrån ledde nationalhjälten Skanderbeg självständighetskampen mot turkarna på 1400-talet.

Kruje kan lätt ses under en utflykt från Tirana, men stanna gärna över natten. Hotel Panorama har ljuvlig vy över de fint restaurerade basarerna, borgens medeltida vaktorn och det borglika museet tillägnat Skanderbeg, varifrån man har superb vy över bergen, slätten och havet i fjärran. Kruje är precis som Durrës ett bra ställe att handla utsökta silverfiligran-smycken.

Hitta hit: Drygt en timmes bilresa från Tirana.

Ottomanska skönheter

Gjirokaster och Berat

Gjirokaster är nog den plats bortom kusten som flest utländska turister ser, en amfiteater av vackra ottomanska hus på en bergssida med den moderna staden nedanför. Den vyn är fin, men Gjirokaster blir som bäst under planlöst flanerande i smala gränder och branta backar. I de fina basarerna har turistaffärer och restauranger tagit över – mysig speciellt i kvällningen.

Vad få turister vet är att staden Berat också bjuder på typisk ottomansk charm, där de gamla husen formligen klättrar på varandra upp för berget, krönt av en mäktig borg. Här är det mysigt att äta eller ta en billig öl eller kaffe på något av ställena tvärs över floden, med fin utsikt över alla sevärdheter.

Hitta hit: Gjirokaster ligger 1,5 timmes resa inåt land från Saranda, Berat 1,5 timmars resa från Durrës.

Vilsam badsemester

Vlora och Orikum

Utöver charterstränderna runt Saranda och Durrës finns ett annat vidsträckt strandområde värt en resa.

Dessa sandstränder börjar i den snabbväxande moderna staden Vlora och sträcker sig sedan ett par mil söderut i en vacker bukt där man kan välja mellan små hotell med egen liten strand eller mer vidsträckta strandpartier med större utbud av boende och mat.

De här stränderna slutar runt den lilla staden Orikum i söder, där stämningen är ännu mer tillbakalutad och hotellrestaurangerna serverar utsökta skaldjur till så låga priser att man knappt kan tro det.

Hitta hit: Två timmars bilresa söder om Durrës.

Johan Öberg "

"Resa hit: Tåg Stockholm–Podgorica (Montenegro), cirka sex byten.

Från Podgorica får man räkna med en halv dag med buss till Tirana.

Med bil är den snabbaste rutten genom Tyskland, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Serbien och Montenegro – cirka 230 mil lång och tar om man kör non stop strax över 25 timmar. Charterresor från Stockholm eller reguljärflyg Stockholm–Tirana med bland andra Austrian Airlines, Air Serbia, SAS och Lufthansa.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm–Tirana cirka 674 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Bästa tiden: April–oktober. Varmt i havet från slutet av maj.

Språk: Albanska. Allt fler kan hygglig engelska, tyska och/eller italienska.

Valuta: Lek.

Prisnivå: Cirka en tredjedel av den svenska.

Ta sig runt: Det återstår bara några få korta tåglinjer i Albanien och tågens extremt låga fart (runt tio km/tim) gör att bara de allra fattigaste

åker (då det är väldigt billigt). I stället är det minibuss eller långfärdstaxi som gäller och från Tirana är det lätt att nå hela landet. Längs kusten är det också lätt att resa så, medan resor i bergen (och kusten om man vill göra många badstopp) gör sig bäst med hyrbil, som kostar runt 2 000 kronor i veckan. Cyklister får se upp med smala vägar, branta backar och oförstående bilister.

Bra att veta: Huvudvägnätet är för det mesta utmärkt medan sekundärvägarna varierar från bra till uselt (speciellt i bergen). I rondeller struntar många i trafikreglerna.
Läs mer: albania.al "

" Ibizaaffären

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Kan skandalen i Österrike fälla fler ytterkantspartier? De hemliga inspelningarna från Ibiza fick ett av Europas mest framgångsrika nationalistpartier på fall.

Trots regn och blåst är det mäktiga torget Piazza del Doumo i Milano fullt till bredden. På scenen framför katedralen pågår en sorts familjeträff. Tusentals flaggviftande personer trängs för att se några av ledarna för Europas nationalistpartier visa upp en enad front. De hoppas kunna orsaka en politisk jordsbävning i valet till Europaparlamentet som hålls en vecka senare.

– Hjälp oss att bli den ledande kraften!, ropar Matteo Salvini, Italiens inrikesminister och ledaren för Lega, som är värd för mötet från scenen.

På plats är också Marine Le Pen från Frankrike, Nederländernas Gert Wilders och Jörg Meuthen från Alternativ för Tyskland, bland andra. De ler och gör segervisst tummen upp mot kamerorna när familjefotot tas. Men ledaren för ett av de mest framgångsrika högerpopulistiska partierna i Europa syns inte till.

Heinz-Christian Strache, Österrikes vicekansler och ordförande för Frihetspartiet FPÖ, har stannat hemma för att fila på sitt avgångstal. Under mötet i Milano skulle Europas högernationalister visa upp sin styrka. I stället sker familjeträffen i skuggan av en politisk praktiskandal.

Kvällen före har två tyska tidningar publicerat delar av en hemlig videoinspelning från en lyxvilla på Ibiza där just Heinz-Christian Strache innehar huvudrollen. De närmare sex timmar långa upptagningarna innehåller politiskt sprängstoff som inom några

timmar ska kasta ut Österrike i en av landets svåraste politiska kriser sedan andra världskriget.

Videon visar hur Heinz-Christian Strache och hans partikollega Johann Gudenus firar en helkväll tillsammans med en kvinna som de tror är nära släkting till en rysk oligark. Kvinnan uppger att hon är beredd att investera en kvarts miljard euro i Österrike och nu vill hon ha hjälp att ordna kontrakt. Dealen är enkel: om partitopparna hjälper kvinnan att investera sina påstådda miljarder (pengar ”som inte får hamna på banken”) ska hon hjälpa dem att vinna det stundande valet. Mötet äger rum tre månader innan Österrike ska välja ett nytt parlament och FPÖ befinner sig vid den här tidpunkten ännu i opposition.

Sällskapet dricker vodka och Red Bull, kedjeröker och dividerar om vad partiet kan få i utbyte om de hjälper kvinnan att göra affärer. En ren privat träff i semesterstämning med goda vänner, ska Strache säga senare om kvällen. Men alla som sett filmerna kan själva se vad som försiggår i villan. Filmerna visar svart på vitt två toppolitiker som köpslår om landets intressen med en kvinna som påstår sig vara rysk kurir.

Heinz-Christian Strache diskuterar bland annat kasinolicenser, försäljningen av ett lyxhotell och uppdrag att bygga motorvägar. Om han tar plats i en kommande regering ska den österrikiska byggnadsfirman Strabag, ett av landets viktigaste företag, inte få några fler offentliga uppdrag, antyder han. I stället kan kontrakten gå till firman som kvinnan säger sig driva.

Strache säger också att han vill stöpa om landets medielandskap enligt ungersk modell. Han är mycket intresserad av att kvinnan ska köpa kvällstidningen Kronen Zeitung, som är en av landets mest lästa och upplagestarka tidningar, för att bland annat kunna göra sig av med kritiska journalister.

– Zack, zack, zack, tre fyra personer måste bort (...) och vi anställer fem nya (...) det är dealen, säger han.

– Då får vi inte bara 27 utan 34 procent, säger Strache med blick på det stundade valet.

Tre månader senare får hans parti 26 procent av rösterna och tar sedan plats i landets nya högerregering. Den unge förbundskanslern Sebastian Kurz, från mitten-konservativa ÖVP, ger FPÖ flera av de tyngsta ministerposterna. När Strache utnämns till landets vicekansler är han än så länge lyckligt ovetandes om att villan på Ibiza har varit utrustad med dolda kameror som spelat in allt som har sagts. Han vet heller inte att den rika värdinnan är en lockfågel med uppdiaktad identitet och att han lurats in i en fälla.

Det ska dröja närmare två år innan inspelningarna från Ibiza offentliggörs, när de tyska tidningarna Süddeutsche Zeitung och Der Spiegel publicerar delar av materialet.

Sedan är den politiska härdsältan ett faktum.

○ ○ ○

Samtidigt som inspelningarna från Ibiza spelas upp i mobiltelefoner och datorer över hela världen samlas alltså FPÖ:s europeiska systempartier på Piazza del Doumo i Milano. De vädrar medvind. Flera av partierna ville nyligen att deras länder skulle lämna EU, men nu har de upptäckt att de kan montera ner (formulera om) unionen inifrån. Målet är att bilda en ny partigrupp i Europaparlamentet som ska blockera beslut som de inte gillar. Det har utlöst panik i andra politiska läger.

”Europa har aldrig varit i lika stor fara”, skrev Frankrikes president Emmanuel Macron i sitt manifest för en ”förnyelse för Europa” tidigare i våras.

Stefan Löfven har kallat det för en folkomröstning om högerextremismen.

– Ska de få makt eller motstånd, där står valet!, röt Sveriges statsminister nyligen i riksdagens EU-debatt.

Så låter det även på andra håll i debatten och för högerpopulisternas politiska motståndare kunde "Ibizaaffären" inte ha kommit mer lägligt, mitt i valrörelsens slutspurt. De hoppas nu att skandalen ska ge ringar på vattnet även utanför landets gränser.

Kan FPÖ-topparnas oligarkäventyr på den spanska semesterön sänka förtroendet för de europeiska systerpartierna?

Sedan länge har partier till höger på den politiska skalan kastat längtansfulla blickar mot Österrike. FPÖ har nämligen lyckats med det som andra än så länge bara drömmer om, att ta plats i regeringen. I grannlandet i norr hoppas främlingsfientliga Alternativ för Tyskland (AFD) att få gå i koalition med Kristdemokraterna, och i Sverige siktar Sverigedemokraterna på att ta plats i en framtida högerkonservativ regering.

Genom att komma in i värmen vill man visa sig regeringsdugligt och locka nya väljarskaror. Fast FPÖ har på en och samma gång visat sig vara både oförmögna att regera och behålla väljarna.

En första opinionsmätning som gjorts efter att skandalen briserade visar att partiet backar från cirka 25 procent av väljarstödet till 18 procent på några dagar. Osäkra väljare som velat ge de övriga partierna en näsknäpp kan ha fått kalla fötter efter att ha sett filmen från Ibiza.

Arrangörerna till högerpopulisternas möte i Milano hade räknat med att 100 000 anhängare skulle sluta upp. De hade ordnat med gratis buss- och tågtransporter som hämtade deltagare runt om i landet. Men bara 20 000 kom.

Samtidigt som familjefotot i Milano togs mötte Heinz-Christian Strache pressen i Wien.

– Det var dumt och oansvarigt, sade han och tackade för sig. 49-åringen hade velat "imponera på den attraktiva värdinnan", förklarade han och bad frun och förbundskanslern om ursäkt.

Men de flera tusen demonstranter som samlades i Wiens regeringskvarter accepterade inga ursäkter. De skanderade "nyval!" och dansade till Vengaboys 90-talshit "We're going to Ibiza". Den 20 år gamla sommarplågan har blivit skandalens soundtrack och ligger plötsligt etta på listorna över de mest spelade låtarna i landet. Timmarna senare var det förbundskanslerns tur att ställa sig framför kamerorna.

– Det är nog nu, sade Sebastian Kurz och bad presidenten att utlysa nyval.

Han syftade inte på tuggummipoppen som dånade utanför regeringskansliet, utan på regeringskollegornas inställning till "maktmissbruk", korruption och pressfrihet.

Medan Kurz gav sina forna kollegor ett bottenbetyg, ville FPÖ:s systerpartier spela ner skandalen.

Det var förvisso ett "allvarligt misstag", tyckte Marine Le Pen när hon uttalade sig i fransk radio. Men i och med att Strache avgått var skandalen överspelad, ansåg hon.

Ungerns Viktor Orbán menade att grannlandets vicekansler fallit offer för ett drev.

– I Österrike har en extraordinär jaktsäsong inletts, ansåg premiärministern.

Jörg Meuthen som representerar Alternativ för Tyskland i EU-parlamentet kallade det för "en engångshändelse" och FPÖ:s toppnamn i EU-valrörelsen tog parti för sin avgångna partiledare.

– Vem har inte varit stupfull och sagt dumheter någon gång?", undrade Harald Vilimsky.

Det må ligga något i det, men långt ifrån alla har supit med en "rysk" kurir och köpslagit om landets intressen på fyllan.

Och är det som utspelade sig under helkvällen på Ibiza bara en "engångshändelse"?

○ ○ ○

Det blev ett sommarbröllop för Österrikes utrikesminister Karin Kneissl när hon i fjol gifte sig med finansmannen Wolfgang Meilinger. Bröllopet ägde rum på ett hotell i natursköna Weinbergen och på gästlistan stod en rad prominenta gäster. Men det var inte bruden som stod i centrum under festen, utan Rysslands president Vladimir Putin som var inbjuden som hedersgäst till det privata partyt. I andra västländer betraktas Putin som en säkerhetsrisk och despot vars land straffas med sanktioner. Nu dansade han vals med bruden som också gick ner på knä för presidenten.

Bilden av den knäböjande utrikesministern har blivit en sorts symbol för hur Europas högerpopulister svassar kring Ryssland och ryska intressen. Kneissl är inte medlem i FPÖ men rekryterades av partiet och har suttit på deras mandat.

Bröllopsvalsen med Putin och helkvällen på Ibiza är heller inte de enda banden som ledande FPÖ-politiker odlat med Kreml. 2016 reste bland andra Heinz-Christian Strache och Johann Gudenus, som var med i villan på Ibiza, till Moskva där de undertecknade ett ”vänskapsavtal” med president Vladimir Putins parti Enade Ryssland. I avtalet lovar parterna att underrätta varandra om aktuella frågor i de bägge länderna, samt verka ”för uppfostran av den unga generationen i en anda av patriotism och arbetsglädje”. Besöket förevigades med en selfie framför Vita huset i Moskva.

Ett år senare tog FPÖ plats i regeringen och fick några av landets tyngsta ministerposter, däribland utrikes- och inrikesministeriet, försvars- och justitieministeriet. Att ett parti med så nära kopplingar till Kreml fick kontroll över säkerhetstjänsten väckte frågor i omvärlden. DN har tidigare skrivit om misstankarna som gör gällande att Österrike läcker hemlig information till Moskva. Flera andra västerländska säkerhetstjänster uppges ha slutat att dela med sig av information till landet.

– Läget är superallvarligt, sade den österrikiska säkerhetsanalytikern Gustav Gressel när jag intervjuade honom om saken nyligen.

– Det är som om Kreml sitter med vid regeringsbordet i Wien, sade han.

Men även på andra håll i Europa odlar partier på den yttersta höger- och vänsterkanten nära kontakter med Moskva. Nyligen avslöjade bland andra den tyska tidningen Der Spiegel att Moskva ska ha erbjudit en ledamot från Alternativ för Tyskland hjälp i valrörelsen 2017. Dokument som läckt från ryska myndigheter visar hur tysken skulle erbjudas hjälp att organisera bland annat valmöten och mediekampanjer, i utbyte mot att han drev en Rysslandsvänlig politik och bland annat verkade för att sanktionerna mot landet avskaffas. I Frankrike har landets medier avslöjat att Le Pens Nationell samling ska ha tagit emot mångmiljonbelopp från Moskva. Vid ett tillfälle i november 2014 fick partiet ett lån på motsvarande närmare 90 miljoner kronor från en tjeckisk-rysk bank till mycket förmånliga villkor.

Även i Italien har Matteo Salvinis många resor till Moskva rest frågetecken om vad Legaledaren har haft för ärenden. Misstankar om att Lega finansierats av ryska intressen har länge cirkulerat i italienska medier. Oppositionen kräver bland annat att försäljningen av tre miljoner ton rysk diesel till ett italienskt oljeföretag utreds.

Inspelningarna från Ibiza visar antagligen på ett av de mest flagranta exemplen på hur en europeisk politiker har varit beredd att köpslå om sitt lands intressen.

Medan de tyska, franska och italienska politikerna alla har nekat till att ha gjort politiska affärer med Ryssland, tog Heinz-Christian Strache till en annan strategi. Tårögd utmålade han sig som ett offer som utsatts för ett ”politiskt attentat”. Det hade organiserats av något ”kriminellt nätverk”, sade han men kunde inte presentera några bevis.

Frågan om vem som har gillrat fällan och varför banden har släppts just är ännu obesvarade. Att videon släpps mitt i EU-valrörelsens slutspurt tolkas entydigt som att den eller de som ligger bakom fällan ville påverka utgången i valet.

Till en av alla märkliga scener som utspelar sig under kvällen på Ibiza hör den när Heinz-Christian Strache plötsligt fattar misstankar om att han har blivit lurad. Han böjer sig fram till Gudenus och viskar:

– Fälla, fälla, detta är en nedfälld fälla, säger han.

Men kompisen är inte orolig.

– Det här är ingen fälla, får han till svar.

Men då hade de bägge toppolitikerna redan sagt för mycket.

Lina Lund

lina.lund@dn.se "

" Fakta. FPÖ

Österrikes frihetsparti grundades 1956. Till första partiledare valdes Anton Reinthaller, en tidigare medlem av den nazityska stridsorganisationen Waffen-SS.

FPÖ har under åren ingått i flera österrikiska regeringar av olika färg. I parlamentsvalet 2017 fick partiet 26 procent av rösterna och tog sedan plats i förbundskansler Sebastian Kurz (ÖVP) högerkoalition. I måndags havererade regeringssamarbetet då samtliga FPÖ-ministrar lämnade sina uppdrag.

Partiets profilfråga är invandring och kritik av islam. I EU-parlamentet ingår FPÖ i ENF-gruppen. "

Nordiska länder

" Språkrönika: Landsgräns blir ofta en språkgräns

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Om Sverige, Danmark och Norge fortfarande hade varit i union hade det knappast talats om svenska, danska och norska som egna språk. I stället hade de betraktats som dialekter av ett gemensamt nordiskt språk. Skillnaderna är trots allt inte större än att de flesta skandinaver med lite god vilja kan förstå varandra. Vad som är ett språk och vad som är en dialekt är i allmänhet snarare en fråga för politiker än för språkvetare. Ofta är det gränser mellan länder som fungerar som gränser mellan språk och dialekter.

I det forna Jugoslavien betonades de språkliga likheterna. Efter splittringen har politiker tagit fasta på skillnaderna för att understryka särarten. Det språk som tidigare kallades serbokroatiska har nu delats upp i serbiska, kroatiska, bosniska och montenegrinska.

Språk används ofta som redskap för självständighetsrörelser.

Tankesättet går tillbaka på föreställningen om att ett eget språk bör talas i ett eget land. Så argumenterade exempelvis många islänningar när unionen med Danmark skrotades. Och så resonerar många av dagens separatister i kanadensiska Quebec.

Den mellannordiska språkförståelsen har länge varit på nedgång.

Sverige, Danmark och Norge har inte varit enade sedan

Kalmarunionen upphörde 1523. Då var det ingen som hade någon

tanke på att skapa gemensamma normer för stavning och grammatik.

När motsättningarna mellan länderna växte efter unionsupplösningen vidgades också det språkliga gapet. Under arbetet med Gustav Vasas bibel skällde han på översättare som använde former som han uppfattade som danska. När den utkom 1541 hade danismerna rensats ut.

Fortfarande tycker svenskar i regel att norska är ganska lätt att förstå.

Fler har problem med danska. Samma mönster finns i Norge. En undersökning från norska Språkrådet visar att 83 procent av norrmännen anser att talad svenska är enkel att begripa. Bara 35 procent säger att danskt talspråk inte skapar några bekymmer.

Den språkliga samhörigheten lever alltså kvar. Men den mår sisådär.

Var femte norrman talar helst engelska i Danmark. I Sverige är det en norrman på tjugo som föredrar engelska. Det är framför allt unga som väljer engelska. Utan politiska initiativ i motsatt riktning är det ett språkbyte som kommer att bli allt vanligare.

Anders Svensson

anders@spraktidningen.se "

" Bornholm – ön i solen

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Bornholm är känd för att vara en solskensö. Sandstränderna är många och långa och öns topografi inbjuder till härliga cykelturer. På senare år har öns kulinariska utbud kommit allt mer i fokus.

Gröna Bornholm är känd som den solsäkraste platsen i Danmark med lite kyliga vårar men med varma somrar och höstar. Under en weekend ska vi ta reda på vad Bornholm erbjuder de runt 600 000 turister som besöker ön årligen.

Vi börjar med att ta oss till öns största hotell, Griffen spa & wellness i Rønne. Det är fredagskväll och restaurang G är mer än full av glada människor. Mest danskar, men även någon svensk och tysk röst hörs i sorlet. Maten är lækker, speciellt förrätten hummerbisque med smörstekta havskräftor, trumpetsvamp och jordärtskockschips. Dagen efter provar vi hotellets spa. Vi är ensamma och vattnet är varmt och skönt.

Efter spat besöker vi Rønnes nya saluhall, ”Torvehal”, inrymd i det gamla slakteriet. Här finns små försäljningsställen med lokala godsaker, olika spritdrycker och ett populärt kafé. Ett njutningsfullt och trevligt stopp innan vi gör själva Rønne, Bornholms ”huvudstad”. På Bornholm bor omkring 41 000 invånare varav runt 14 000 i Rønne. Lite senare far vi längs den branta och steniga norra delen av ön förbi Nordeuropas största borgen Hammershus, som vi givetvis besöker innan vi checkar in på mysiga och lyxiga Hotel Nordlandet i Sandvig, strax intill tvillingbyn Allinge. Vårt hotell ligger på klippor vid vattnet och vi tar en kvällspromenad mellan husen ned till hamnen. Det är lugnt och stillsamt förutom några skrånande fiskmåsar.

Hungern gör sig påmind och även om Hotel Nordlandet ska ha en riktigt bra restaurang tar vi bilen sju åtta kilometer till byn Vang och restaurang Le Port, som är känd för öns spännande dansk-fransk-italienska mat. Vi äter stekt gös med sparrisbroccoli och Noilly Prat-skum medan solen sjunker vid horisonten. På vägen tillbaka säger vi hej till en igelkott som i sakta mak tar sig över vägen.

Inte långt från vårt boende på Nordlandet ligger fiskeläget Tejn där den spektakulära starten av trollingfisketävlingen Trolling Master Bornholm äger rum i maj varje år. Det är Europas största laxfisketävling och lockar över 300 sportfiskebåtar med tre fyra personer i varje båt.

Nästa dag styr vi hyrbilen mot charmiga Svaneke längs öns östra sida och passerar pittoreska Gudhjem där vi tar en glass i hamnen på Gudhjem special. I Gudhjem ligger också Karamel kompagniet som är en karamellälskares dröm. Mjuka karameller en masse! Och inte långt därifrån hittar man öns största rundkyrka, Østerlars, som är en av öns fyra rundkyrkor. Det finns sju totalt i hela Danmark.

Sedermera checkar vi in på utmärkta Hotel Siemens Gaard i Svaneke. Det är en gammal köpmansgård från 1600-talet som nu blivit ett hotell med mycket vacker utsikt över hamnen och en rosenträdgård som doftar och lyser varmt välkomnande. Svaneke, med 1 200 invånare, har också blivit utsedd till Danmarks vackraste småstad. Vi tar en fish and chips i hamnen med närfångad torsk och pommes frites gjord på ö-odlad potatis. Svaneke Bryghus blir vårt val av restaurang till middagen där vi beställer in oxfilé med stekt spetskål och revbensspjäll. Underbart välsmakande tillsammans med det lokalproducerade ölet, Brown Ale och en Svaneke Classic – och nu talar vi verkligen om närproducerad öl, ungefär fem meter bort!

Inte långt från Svaneke, inget är förresten långt på Bornholm som bara är lite över tio mil runtom, ligger öns näst största stad Nexø. I närheten

hittar man de makalösa sandstränderna vid Dueodde. Som Karibien, fast nära.

Det finns mycket att se och göra på Bornholm trots öns litenhet. Allt från medeltidsborgar till vattenland, rundkyrkor, fyra trevliga golfbanor och att njuta av öns specialitet, rökt sill, vid de många rökerierna runt ön.

Rökt sill brukar kallas för ”en äkta Bornholmer”, och serveras ofta med en lös äggula och rödlök på en skiva danskt rågröd med namnet ”Sol over Gudhjem”. Rökerierna har också magnifika fisk- och skaldjursbufféer där sillen spelar en betydande roll. Bornholm bjuder helt enkelt på många kulinariska frestelser.

1995 grundades ”Regional Matkultur Bornholm”, ett nätverk för att utveckla lokala råvaror och lokal kokkonst. Det har gått riktigt bra, nu finns mängder av bornholmska specialiteter som rapsolja, pasta av bornholmskt durumvete, lakrits, choklad och suverän glass.

Inte att förglömma Kadeau, som är Bornholms enstjärniga Guide Michelin-restaurang omgiven av havet, stranden, skogen och himlen på öns sydkust. Det är lätt att förstå att Bornholm är en populär vigselplats för unga tyska par!

Johan Dahlqvist "

"Se & göra

Nordeuropas största borggruin: Hammershus

Spännande och gigantisk borggruin från medeltiden i Sandvig balanserar på kanten till ett stup och havet.

www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

Cykla till konsten: Bornholms kunstmuseum

Ta en härlig cykeltur mellan gallerier och glaskonstnärer innan besöket på Bornholms Kunstmuseum i närheten av Gudhjem.

www.bornholms-kunstmuseum.dk

Danmarks östligaste punkt: Christiansø

Besök Christiansø, Danmarks östligaste punkt, och njut av det karga landskapet. Färja från Gudhjem.

www.christiansoefarten.dk

Internationell författare: Martin Andersen Nexø museet

En av Danmarks mest kända författare kommer från Nexø på Bornholm. Han skrev bland annat "Pelle Erövraren" som filmatiserades av Bille August och som fick en Oscar 1989 för bästa utländska film.

www.andersennexoe.dk

Äta & dricka

Brevbäraren lagar mat: Det gamle posthus

Varmt, inbjudande, vällagat, lokalproducerat och prisvärt. Dessutom är restaurangen i det gamla posthuset i Allinge alltid full med trevliga bornholmsbor.

www.detgamleposthusallinge.dk

Prova en rökt sill: Nordbornholms røkeri

Runt ön ligger många bra och trevliga rökerier med tillhörande restauranger. Öns specialitet är "røget sild", som brukar kallas för "En äkta Bornholmer". www.nbr.dk

Närproducerad öl och mat: Svaneke bryghus

Med runt 30 ölsorter i öltankarna och ett restaurangkök bara fem meter därifrån blir Svaneke bryghus ett litet himmelrike.

www.svanekebryghus.dk

Fransk-italiensk restaurang med utsikt: Le Port

I Vang ligger Le Port sedan 1976. Berömd för maten, det perfekta anisbrödet och de makalösa solnedgångarna.

www.leport.dk

Michelinstjärna: Kadeau

Bornholms enda restaurang med en stjärna i Michelin-guiden är Kadeau i Sørmarken strax norr om Dueodde. Lokalt hantverk och råvaror av yppersta klass.

www.kadeau.dk

Shopping & nöjen

Charkpalats: Hallegaard

En bra bit efter det att du tror att du har kört fel ligger denna underbara gårdsbutik. Med hemrökta specialiteter och servering är Hallegaard på ett sätt navet i den ekologiska, småskaliga rörelsen på Bornholm.

www.hallegaard.dk

Handla i Rønne: Torvehal Bornholm

I det gamla slakthuset i Rønne håller Torvehalen till. Här kan du köpa bornholmska matvaror direkt av tillverkarna.

www.torvehalbornholm.dk

Bo bra

Diskret lyx på strandkanten: Hotel Nordlandet

Mitt i Sandvig, strax intill Allinge, ligger detta diskret lyxiga och trivsamma hotell. Hotellet är en del av Kadeau-familjen och maten är innovativ.

www.hotelnordlandet.com

Klassisk köpmansgård: Hotel Siemensens Gaard

Siemensens Gaard i hamnen Svaneke är från början en gammal köpmansgård som numera är ett härligt hotell med bra restaurang.

www.siemsens.dk

Fint hotell i Rønne: Griffen spa hotel

Hotell med spa, en riktigt bra restaurang, havsutsikt och gångavstånd till centrum av Rønne. Perfekt!

www.bornholmhotels.dk/griffen-spa-hotel

Res hit: Tåg Stockholm-Ystad med SJ eller Skånetrafiken (www.sj.se, www.sknetrafiken.se) därefter färja från Ystad till Rønne (www.bornholmstrafiken.se). Flyg: Stockholm-Rønne med Danish Air Transport och SAS.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm-Rønne cirka 220 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Bästa tiden: Bornholm är underbart hela året, men sommartid är de härliga sandstränderna förföriska och alla spännande restauranger öppna.

Tidsskillnad: Samma tid som Sverige.

Språk: Danska.

Valuta: Danska kronor.

Prisnivå: Semesterindex 130 (Forex), alltså runt 30 procent dyrare än i Sverige som har index 100.

Ta dig runt: Hela Bornholm är en dröm för en cykelfantast med massor med cykelbanor. Lätt att även ta bilen och bra kollektivtrafik i form av bussar.

Läs mer: www.bornholm.info, www.visitdenmark.com "

" NMR utreds i Finland

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Finland. Den finländska grenen av nazistiska Nordiska motståndsrörelsen (NMR) utreds för att bryta mot verksamhetsförbudet i Finland, rapporterar tidningen Helsingin Sanomat. Enligt tidningen misstänker man att det fortsatt publiceras material på organisationens webbplats, trots att även den omfattas av förbudet.

En juridisk strid har pågått sedan 2017, då NMR förbjöds av tingsrätten i Birkaland. Det beslutet överklagades till hovrätten i Åbo som gick på tingsrättens linje och upplöste NMR i september 2018.

TT-STT "

" Staden mitt i havet

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

I ett sydligt hörn av Sverige hittar man Karlskrona, en av landets - vackraste städer, Europas bäst bevarade örlogsstad. Ett världsarv med gator, torg och hus inspirerade av barockens klassiska ideal och med en unik skärgårdsnatur.

Det är tidigt på morgonen. Borgmästarefjärden ligger spegelblank, likt borstad plåt i sparsmakade nyanser av grått och blått som i Karlskronakonstnären Erik Langemarks välkända akvareller. I synfältet ser jag Långöbron, den lilla grå kobben Måsskiten, kruthuset, Ljungskär och ön Ekholmen utanför Saltö, som en påminnelse om att örlogsstaden Karlskrona ligger mitt i havet, utspridd mellan öarna och befäst från alla väderstreck.

En minnesbild från min barndom dyker upp. Det är fiskargummor i stora plastförkläden med sjaletter runt huvudena nere på torget vid Nättrabybryggan som gör i ordning trälådorna med nyfångad fisk, torsk, sill och gädda som de lägger på en bädd av krossad is. De är snabba, fräcka i munnen och burdusa i replikerna. De skrämmer nästan livet ur en sexåring, men mest väcker de nyfikenhet och fascination inte minst för sin dialekt från öarna runt staden.

Vid kajen ligger svarttjärade blekingsekor förtöjda i långa rader tillsammans med några jaktkanoter, dessa smäckra skönheter anpassade för fågeljakt i den blekingska skärgården. Så såg min ungdoms stad ut, men alltför olik dagens är den faktiskt inte. Ångbåten Axel går fortfarande på sina dagliga turer från Nättrabybryggan. Segelfartyget Jarramas är kvar, visserligen flyttad från sin gamla plats i Borgmästarefjärden till det nya Marinmuseum på Stumholmen, ön som tidigare var en militärförläggning oåtkomlig för

allmänheten, men som i början av 1990-talet förvandlades till ett eftertraktat bostadsområde. Fisktorgets marknadsplats försvann redan på 1960-talet, men planer finns nu hos stadsarkitekten att den ska återuppstå igen i någon form.

– Karlskrona är precis lagom stort och sjukt vackert med många fina badplatser, säger storstadstjejen Cecilia Alfsson som studerar digital media på Hyper Island på Stumholmen.

– Mitt favoritbad ligger på Saltö, som med all rätt blivit utnämnd till en av Sveriges vackraste badplatser. Jag trivs som fisken i vattnet både med att bo och studera här.

Staden har ännu inte vaknat när jag släntrar Drottninggatan ner mot Amiralitetskyrkan, vars fasad i trä lyser varmrött i morgonsolen. Gubben Rosenbom står fortfarande utanför ingången med utsträckt hand och tigger en slant av kyrkobesökaren. Historien bakom trästatyn från 1700-talet är fortfarande hölj i dunkel. I Selma Lagerlöfs bok "Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige" påstås han vara högbåtsman på linjeskeppet Dristigheten, men det finns ett otal andra teorier om denna för Karlskrona så välbekanta figur, som i ena handen håller inskriptionen:

Ödmjukast jag er ber

Fast rösten är nog matt

Kom lägg en penning ner

Men lyften uppå min hatt

Jag släntrar förbi den ockrafärgade klockstapeln från slutet av 1600-talet upp mot Stortorget, ett av Europas större torg. Jag har alltid fascinerats av dess rymd och ljus inramad av den mäktiga Fredrikskyrkan och Trefaldighetskyrkan och med Karl XI:s staty i mitten som en populär mötespunkt i staden.

Torget ser ut som det alltid gjort en tidig lördagsmorgon som denna. Bönder från landsbygden runt staden har slagit upp sina stånd för att sälja grönsaker, potatis och ägg. Torget kantas av kaféer och

restauranger, tyvärr också av parkeringsplatser, vilket stör helhetsbilden en aning. Varje år torsdagen före midsommar hålls här en av landets största och äldsta marknader, Lövmarknaden som burit sitt namn sedan 1871 men är mycket äldre än så.

Jag fortsätter nedför Ristorgsbacken in på Hantverkargatan och förbi Blekinge museum ner till det gamla Fisktorget. I Karlskrona bär alla steg mot havet. Det är länge sedan barndomens kommers på torget upphörde, men stadens driftige arkitekt och stadsplanerare Hans Juhlin vill återupprätta historien och bygga saluhall här. Ivrigt och engagerat berättar han om den metamorfos som Karlskrona just nu genomgår, där det ena spännande byggprojektet avlöser det andra.

– Flera av våra välkända arkitekter lockas i dag av stadens genuina barockmiljö, säger Hans Juhlin.

– Gert Wingårdhs bostadsprojekt vid Kilströmskajen intill Saltöbron är ett av dem, ett annat är Pottholmen på Borgmästarekajen med sina exklusiva bostadsrätter och inte minst den gamla oljehamnen med stadens mest attraktiva läge, som är tänkt att bli ett karlskronitiskt Venedig, genomkorsad av kanaler med access till havet.

Bostadsbyggandet har tredubblats de senaste tio åren och stadsbilden har förtätats för varje år.

Det var en vårdag 1679 som kung Karl XI landsteg i Hästöviken för att utfärda stadsprivilegierna till det som skulle bli Sveriges örlogsstad, med centrum på ön Trossö. I dag är staden ett levande världsarv.

Örlogsbaser spelade en viktig roll under de århundraden när storleken på ett lands flottstyrka var en avgörande faktor i europeisk politik.

Karlskrona är den bäst bevarade och mest kompletta av dem som finns kvar. Med sin välbevarade stadsplan med stilideal från barocken, samt sina unika varvs- och befästningsmiljöer motiverade världsarvskommittén Unesco 1998 sin utnämning.

För besökaren är det inte bara stadens unika havskontakt som är Karlskronas signum, utan dess storslagna skärgård. Vi stiger därför

ombord på Karlskrona sjötaxibåt med skepparen Tommy Olsson vid ratten som ska ta oss runt stan och ut till öarna Inlängen, Stenshamn, Utlängen och förhoppningsvis till den sydligaste utposten Utklippan. Först rundar vi ön Brändaholms kolonistugor, ett av Sveriges mest fotograferade kolonistugeområden med sina små röda miniatyrhus, alla med flaggstång och små inhägnade trädgårdar. Vi glider under gamla Saltöbron, förbi varvet med sin välbekanta siluett av varvskranen i trä och tegel från 1803, unik i sitt slag i världen. Inte långt därifrån dyker den trehundra meter långa repslagarbyggnaden upp. Vi passerar Skällösund och Torhamnaskär eller som den i folkmun kallas, Torumskär, där den ryska ubåten U 137 gick på grund. – Vet du varför? Jo, kaptenen som gick i ytläge glömde att byta mellan två olika enslinjer och missade därför den smala genomfartsrännan, säger Tommy Olsson.

Vi fortsätter genom Södra Sund och lägger till vid Inlängen där Gösta Johansson, en av endast sju åretruntboende, bott hela sitt liv. Han möter upp oss som sig bör på sin flakmoppe, öns omistliga och enda fordon.

En doft av tång och saltvatten slår emot mig medan jag iakttar fiskmåsar och tärnor som skickligt glidflyger över de kala klipphällarna ut över vattenbrynet i jakten på föda.

– På 1960-talet var vi ett 30-tal bofasta här. Då var det fart och fläkt över ön och nästan alla försörjde sig på någon form av fiske. I dag lever jag på att tillverka sjömärken som jag säljer i min sjöbod i Torhamn, säger Gösta när han parkerat moppen i den gröna gläntan framför huset.

– Förr hade vi inga björkar på ön, men nu finns det gott om dem, säger han och visar oss sin imponerande vedstapel byggd efter konstens alla regler.

Det är inte bara för att den ska vara vacker, berättar han. Framför allt håller den veden torr utan att behöva täckas.

Huset vid vägs ände har han byggt själv av virket från en virkesbogserare vars last slet sig och drev i land på ön.

Innan vi går visar han oss snickarverkstaden där sjömärkena tar form. De vackraste används inte längre som utprickning längs våra kuster, men är desto populärare som utsmyckning.

Innan han fraktar oss tillbaka till båten på flakmoppen tar han med oss på en tur ner till sina väderbitna sjöbodar på andra sidan ön.

Det är tyst och kav lugnt. Bara några änder med ungar som står på ända för att hämta upp något ätbart från botten bryter den spegelblanka ytan.

Från Inlängen är det inte långt till Stenshamn och Utlängen, de kargaste av de blekingska öarna med flacka klipphällar, strövstigar och låg buskvegetation.

Hit seglade jag åtskilliga gånger i min ungdom och ön ser precis likadan ut i dag. Båten Ungskär gör dagliga turer hit ut med ett kortare stopp innan den återvänder till Karlskrona.

Nästa stopp blir Utklippan, Sveriges sydostligaste ögrupp, där sommarens sälsafariexpeditioner blivit omåttligt populära.

Fyren är i dag öppen för allmänheten. I den ljusa och sena sommarskymningen återvänder vi så sakteliga genom trånga farleder, mellan grynnor och skär innan Karlskronas välbekanta siluett dyker upp igen.

– Den som lärt sig segla i den blekingska skärgården kan navigera var som helst i världen utan att gå på grund, säger Tommy när han släpper av mig vid Restaurang Sjörocks pontonbrygga i stadens gästhamn.

”Mina drömmars stad”, mitt i havet håller fortfarande ett fast grepp om mig även i vaket tillstånd.

Jörgen Ulvsgård "

" Bo bra

Hotel Carlskrona

Trevligt fyrstjärnt hotell beläget vid Handelskajen och gästhamnen nära centrum.

www.nordicchoicehotels.se

Scandic Hotel

Det relativt nybyggda hotellet i svart skiffer från Blekinge är vackert beläget vid Fisktorget och Borgmästarekajen mitt i stan. Hotellet har havet direkt utanför fönstret och en härlig terrass ut mot

Borgmästarefjärden.

Skeppsgossegatan 2

www.scandichotels.com/karlskrona

Conrad Hotel

Prisvärt fyrstjärnt boende. Hotellet ser inte flashigt ut från utsidan, men är desto charmigare från insidan. Läget är centralt med några minuters gångväg till centrum. Mysig liten innegård.

Västra Köpmansgatan 12, 371 34 Karlskrona

www.hotellconrad.se

Äta & dricka

Rost och vin

Restaurangen är en nyöppnad sommarkrog i bottenvåningen på Dockside svävande över gästhamnens kaj. Krogen har specialiserat sig på skaldjur och enklare menyer med bra vinlista och sjöutsikt från alla bord.

Skeppsbrokajen 10

www.rostvin.se

Landbron

Hemtrevligt, mysigt, ombonat och välkomnande lyder deras beskrivning av restaurangen på webben och det lever de upp till. Opretentiöst, men med hög kvalitet på råvaror och dryck.

Landbron 1B, Karlskrona

www.landbron.se

Sjörök

Restaurangen som under sex år varit Karlskronas bästa fisk- och skaldjursrestaurang har nu totalrenoverats och fått en ny meny. Ägaren Johan Rennemark vill skapa en matupplevelse inspirerad från världens alla hörn.

Skeppsbrokajen 4, Karlskrona

www.sjörök.se

Michelangelo

En av stans bästa Italienare som ligger på gågatan Ronnebygatan mitt i centrum.

Ronnebygatan 29, Karlskrona

www.restaurangmichelangelo.se

Toscana

Också den en schyst italiensk restaurang på Stortorget bakom Fredrikskyrkan.

Stortorget 4

www.restaurangtoscana.com

Nya skafferiet

Ryktet som en av de bästa lunchrestaurangerna i Karlskrona har spridit sig långt utanför stadsgränsen, men vad många inte känner till är att denna enkla och anspråkslösa restaurang också har öppet på kvällstid. Fräscha närproducerade råvaror är eldsjälens Patrik Henrikssons signum. Här känner sig vegetarianen och veganen hemma, men också allätaren. Nya skafferiet har också ett mycket bra personligt urval av viner.

Rådhusgatan, 9 Karlskrona

www.nyaskafferiet.se

Se & göra

Marinmuseum

Marinmuseum med den nya ubåtshallen är en upplevelse för hela familjen. Här kan man följa utvecklingen från Sveriges första ubåt Hajen till den maffiga ubåten Neptun där besökaren kan gå ombord. Museet ligger vackert på Stumholmen, som efter att i 300 år varit militärt område nu är civilt sedan 1993. Museet har också en bra restaurang och kafé. Passa på att titta in i Slup & Barkasskjulen utanför byggnaden där en stor samling allmogebåtar är utställda. Båtbyggarskolan ligger i ett av skjulen där renovering och nyproduktion av klassiska träbåtar från Blekingetrakten är ständigt pågående.

www.marinmuseum.se

Utflykt med sälsafari till Utklippan

Sommarens nya happening för besökaren är att simma bland sälar vid skärgårdens utpost Utklippan. Reguljära utflykter eller chartrade kan göras med Karlskrona sjötaxi, Saltstänks ribbåtar eller Saltö sjötaxi från Borgmästarefjärden. Båtturer i egen regi kostar cirka 3 000 kronor. Utklippan är Sveriges sydostligaste ögrupp med fyr och skyddad hamn mellan de låga skären, samt vandrarhem och restaurang värd ett besök även utan en simtur bland sälar.

Kungsholms fort

Kungsholms fort ingår i världsarvet och är beläget söder om Karlskrona stad och marinbasen, med syfte att försvara Kungsdjupet och Kungsholmsgattet, det enda farbara inloppet till staden och örlogsbasen för större fartyg. Under sommartid är Kungsholms fort den mest välfrekventerade guidade turen som Karlskrona turistbyrå arrangerar. Parkanläggningen på Kungsholms fort är en välvårdad historia med mer än 300 växtarter samt träd från olika hörn av världen.

www.visitkarlskrona.se

Skärgårdsturer

Besök några av de centrumnära öarna, Mjölnareholmen, Basareholmen eller Ljungskär med hop on hop off-turer med båt från

Borgmästarekajen. De är alla en del av Karlskrona Kultur-arkipelag. Härifrån går också turer till resten av skärgården. Färjan till Aspö går dock från Handelshamnen på andra sidan av Trossö. Ångbåten Axel gör dagliga turer från Karlskrona och in i den lummiga Nättrabyån. Båtturen tar cirka 90 minuter.

www.skargardstrafiken.com

Brändaholms kolonistugeområde

Ett stenkast från centrum ligger ett av Sveriges mest fotograferade kolonistugeområden. Du kan själv strosa runt i en idyll av röda stugor och små prunkande trädgårdar. Holmen ligger nära centrum med utgångspunkt på Dragsö.

www.brandaholm.se

Repslagarbanan

Sveriges längsta träbyggnad är den 300 meter långa repslagarbanan vid Gamla varvet på Lindholmen. Här kan besökaren följa hela processen med hur trossen till fartygen förr tillverkades. Endast tillgänglig genom guidad tur via Karlskrona turistbyrå.

www.repslagarna.se

Res hit: Det går bra att åka tåg till Karlskrona från Stockholm, Göteborg och Malmö. Flyg från Stockholm med SAS eller från Bromma med Braathens Regional Aviation till Ronneby och sedan transferbuss till Karlskrona tre mil. Det går också att åka buss från Stockholm eller Göteborg till Karlskrona.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm–Karlskrona cirka 201 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Läs mer: www.visitkarlskrona.se "

USA

"Mordet på Emmett Till – så minns USA sina mörkaste stunder

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Han gick in i en butik och det förändrade medborgarrättsrörelsen. Den nedgångna butiken har kommit att symbolisera kampen att ta itu med nationens rasistiska våld.

Längs kanten av Money Road, vid järnvägsspåret, ruttnar en gammal matbutik bort. I augusti 1955 gick en 14 år gammal svart pojke på besök från Chicago in i affären för att köpa godis. Efter att ha anklagats för att ha busvisslat åt den vita kvinnan bakom kassan blev han senare kidnappad, torterad, lynchad och dumpad i Tallahatchiefloden.

Mordet på Emmett Till är ihågkommet som ett av 1900-talets mest fruktansvärda hatbrott, ett brutalt kapitel i den amerikanska historien vilket hjälpte till att väcka medborgarrättsrörelsen. Och platsen där det hela började, matbutiken Bryant's Grocery & Meat Market, står fortfarande kvar. Nätt och jämnt.

Butiken är i dag fullständigt förfallen, taket har rasat in och väggarna täckta av klätterväxter. Vid flera tillfällen har personer som vill bevara butiken – politiker, företagsledare, och till och med delstaten

Mississippi – försökt rädda den. Men ingen lösning har kunnat hittas. Många invånare i området anser att butiken befläckar samhället och att den borde förstöras och glömmas bort. Andra har sagt att butiken borde restaureras som en hyllning till Emmett och som en påminnelse om det hat som tog hans liv.

Butiken har fortsatt att förfalla under decennier, medan debatten pågått om hur man ska hantera historiska monument i sydstaterna som påminner om slaveriet och inbördeskriget.

I Money – och andra samhällen – är frågan hur amerikaner ska välja att minnas sin historia.

– Det är en del av en större berättelse, en del av historien som vi kan lära oss av, säger Wheeler Parker, 79 år och pastor i en förort till Chicago.

Han är en av Emmetts kusiner och följde med honom till Bryants matbutik den dagen.

– Butiken borde vara en av de platser där vi kan dela Emmetts historia.

(Justitiedepartementet återupptog Emmett Tills fall förra året efter att Carolyn Bryant Donham, den vita butiksägaren, tagit tillbaka delar av sin berättelse.)

I och runt Mississippideltat lever minnet av mordet på Emmett kvar. Den bomullsrensningssmaskin, från vilken en 34 kilo tung fläkt stals som sedan hängdes runt hans hals med taggtråd, är i dag ett litet museum. Det anordnas informella rundturer till den förfallna bron från vilken hans kropp troligen kastades i floden. Ladan där han blev brutalt misshandlad har ingen skylt, men dess ägare öppnar den för sporadiska besökare.

Emmett Tills öde är ämnet för flera kommande filmer och böcker. Men alla har inte samma syn på platserna där historien utspelade sig. Minnesmärken som satts upp för att hedra Emmett har vid upprepade tillfällen vandaliserats och skjutits sönder.

För att främja försoning mellan svarta och vita grundades Emmett Till Memorial commission 2006. Organisationen restaurerade den rättssal i Sumner County där Emmetts mördare – Roy Bryant, butikens ägare på 50-talet, och hans halvbror JW Milam – friades. Utanför står ett

minnesmärke över Emmett, bara några steg från ett monument som hedrar sydstatssoldater under inbördeskriget.

Ray Tribble var en av dem som satt i juryn, bestående av enbart vita män, som friade Bryant och Milam. Han köpte på 1980-talet byggnaden som en gång var Bryants matbutik. Ray Tribble dog 1998 och butiken har tillhört hans familj sedan dess. Familjen har i stort sett vägrat att restaurera eller sälja fastigheten. Och den fortsätter att förfalla.

○ ○ ○

Willie Williams och Donna Spell växte upp ungefär en mil från varandra i Mississippideltat. Det skiljer tio år mellan dem. Han fick höra talas om Emmett Till när han var barn. Hon fick höra talas om honom som vuxen. Williams är svart. Spell är vit.

Williams säger att hans föräldrar berättade om Emmett ”för att mana honom till försiktighet”. Spell säger att Emmetts fruktansvärda död inte var en berättelse som ”mina föräldrar skulle ha berättat för sina barn.”

De två träffades först på ett kyrkoevenemang. I dag sitter båda med i Emmett Till Memorial commission, där de blivit vänner.

– Jag har lyssnat på många berättelser. Och det jag hörde var en hel del smärta, säger Spell som är engelsklärare.

– För att kunna gå vidare måste vi berätta den här historien. Vi måste dra bort sårskorpan och fortsätta berätta.

År 2007 tillägnades en 40 kilometer lång sträcka av motorväg 49 minnet av Emmett Till. Två år senare framförde Emmett Till Memorial commission en officiell ursäkt till Till-familjen i tingsrätten där mördarna friades.

– Vårt samhälle har värkt på grund av det här sedan 1955, säger Patrick Weems, medgrundare av Emmett Till Interpretive center, ett museum mitt emot tingsrätten som startats av gruppen. Memorial commission har sedan dess placerat elva minnesmärken vid platser som kan kopplas till mordet på Emmett Till. Ett av dem finns på en öde grusväg bredvid rader av bomullsfält nära Glendora i Mississippi. Det är en lila skylt som markerar den närliggande flodbanken där Emmetts kropp hittades. Skylten har fått bytas ut tre gånger på grund av skotthål och vandalism. Andra minnesskyltar över medborgarrättsrörelsen i Mississippi har också blivit måltavlor – för två år sedan skrapade vandaler bort ord och text från skylten vid Bryants matbutik, och en gång karvades ”KKK” in i en motorvägsskylt. Patrick Weems lutar sig över en av de vandaliserade skyltarna som ligger på golvet inne i museet. Han drar fingrarna över skotthålen. – Det har varit en kamp att behålla skyltarna uppe. Men vi tror att de är en del av frontlinjen i den här dragkampen mellan minnena och hanteringen av historien och framtiden, säger Weems.

○ ○ ○

Susan Glisson har arbetat med att minska spänningen mellan svarta och vita i ett halvdussin städer i Mississippi, inklusive Sumner, tillsammans med Emmett Till Memorial commission. Efter att ha pensionerat sig från jobbet som chef för William Winter-institutet för rasförsoning på Mississippi-universitetet grundade hon en konsultfirma som fokuserar på att främja dialog mellan svarta och vita på universitet, polismyndigheter, företag och i kommuner. – När det fungerar lyckas vi komma förbi nivån där människor säger ”det var inte jag som gjorde det, jag känner ingen som gjorde det”, och hitta andra sätt att hedra offren, säger Glisson.

När det inte fungerar, fortsätter hon, möter hennes arbete hårt motstånd: Samhällen bryts isär, landmärken negligeras, viktiga händelser glöms bort.

Försöken att göra upp med den rasistiska historien har blottlagt spänningar och konflikter i många amerikanska småstäder.

I nordvästra Florida raderades en stad med bara svarta invånare från kartan på grund av rasistiskt våld under Rosewoodmassakern 1923. Det enda hus som klarade sig – där svarta invånare gömde sig undan slakten – ägs i dag av en 85 år gammal japansk änka, Fujiko Scoggins. Hennes dotter och svärson, som båda är mäklare, säljer nu hemmet. En liten kulturarvsgrupp vill göra huset till ett museum och anlägga en trädgård till minne av Rosewood, men har inte lyckats lösa finansieringen. Grannar har varnat Scoggins svärson för att sälja huset till svarta köpare, troligen för att stoppa planerna på att göra huset till en minnesplats över massakern.

Det historiska minnesmärket och vägs skylten har vandaliserats upprepade gånger.

– Budskapet är att man inte vill att människor ska minnas Rosewood eller massakern, säger Sherry Dupree, grundare till Rosewoods minnesfond och guide.

I Monroe i Georgia högtidlighålls årligen ett våldsamt kapitel i USA:s historia. Två afroamerikanska gifta par mördades 1946 av en vit mobb nära en bro efter en dispyt med en lantbrukare. Sedan 2005 har en grupp skådespelare och aktivister samlats varje år för att rekonstruera det som hände den julinatten.

– Människorna i staden ignorerar oss i stort sett varje år. Men det är viktigt att fortsätta, som en påminnelse om rasistiska orättvisor, säger Cassandra Greene som regisserar föreställningarna.

– Minnesplatser ger en möjlighet att bjuda in till meningsfulla diskussioner om rasfrågan, lägger Glisson till. Men nyckeln är att bemöta envisa attityder, stereotyper och förutfattade meningar som

följt med i generationer. Svårigheten är att komma förbi beskyllningar och känslor av skuld.

○ ○ ○

Priset på Bryants förfallna matbutik är enligt en tidning i Mississippi fyra miljoner dollar, men det är svårt att veta något mer eftersom familjen i stort sett har vägrat att uttala sig offentligt.

De meddelanden och mejl som skickats till familjen Tribble i arbetet med den här artikeln har inte besvarats.

År 2011 fick familjen 206 000 dollar som ett delstatligt medborgarrättsstipendium för att restaurera bensinstationen bredvid butiken. Vid den tidpunkten beskrev projektets arkitekt - butiksrenoveringen som nästa steg. Sedan 2014 har Patrick Weems förhandlat med familjemedlemmarna utan framgång.

Det pratas i staden om att en replika ska byggas på offentlig mark på andra sidan gatan, av ett av de produktionsbolag som gör film om Emmett Till-fallet. Det kan vara den enda lösningen.

– Det har varit komplicerat att arbeta med familjen. Vi har haft diskussioner med Tribble-familjen i ungefär tre år och det verkar som att de skjuter fram mållinjen varje gång vi kommer i närheten av en lösning, säger Weems.

– Och jag vet fortfarande inte vad de vill ha. Jag vet inte om det är pengar eller om de vill ha kontroll över berättelsen, som har direkta konsekvenser för deras far. Jag hoppas att de en dag kan se något positivt i att göra upp med historien.

I dag bor färre än 100 personer i Money, och de flesta fastigheterna, inklusive Bryants matbutik, ägs av Ray Tribbles barn.

Så tidigt som 2004 vände sig lokala företagsledare och företrädare för civilsamhället till Tribble-familjen i hopp om att få förvandla butiken

till ett museum tillägnat Emmett eller medborgerliga rättigheter, eller både och.

Samma år föll taket ihop. Sedan drog orkanen Katrina in 2005 och förstörde mycket av det som fanns kvar. Då gick Tribble-familjen med på att bygga upp butiken.

– Vi vill bygga upp den. Den är en del av historien och den håller på att falla ihop, sade Tribbles son, Harold Ray Jr, till tidningen The Clarion Ledger 2007.

Men ingenting har gjorts. Och för varje dag riskerar butiken att falla allt djupare ner i glömska.

– Här har vi denna ruin som en storm skulle kunna blåsa omkull, men ändå står den kvar. Butiken är en fantastisk analogi över berättelsen om Emmett Till. Båda har försummats, men båda vägrar att försvinna, säger Dave Tell, författare och professor, som arbetar med en bok om Emmett Till-fallet.

Veda Shastri

Tim Chaffee

Audra DS Burch "

"Denna artikel publicerades först i New York Times, en tidning som DN samarbetar med. Översättning till svenska: Evelyn Jones "

" Trump tar strid om deklamationer

TISDAG 23 APRIL 2019

USA. USA:s president Donald Trump tar juridisk strid för att förhindra att hans deklamationer görs offentliga.

Representanthusets utredningsutskott begärde nyligen en domstolsorder för att deklamationerna ska lämnas ut från en revisionsbyrå som Trump anlitat. Företrädare för Trump och Trump Organization har lämnat in en stämningsansökan för att blockera detta. Elijah Cummings, demokrat och ordförande i utskottet, begärde domstolsordern för att få fram handlingarna sedan Trumps före detta advokat Michael Cohen vittnat om att Trump har överdrivit siffror kraftigt.

TT-Reuters "

" Obama hyllar Greta Thunberg

DN TISDAG 23 APRIL 2019

USA. I går var det inte bara annandag påsk, utan även "Jordens dag" (Earth Day). Då passade den tidigare amerikanske presidenten Barack Obama på att hylla 16-åriga Greta Thunberg. I ett inlägg på Twitter lyfter han fram den unga svenskans sätt att inspirera andra.

"Unga människor världen över leder vägen i kampen för att skydda vår planet eftersom de vet att deras egen framtid är beroende av den. Den här 'Earth Day' vill jag hylla de modiga, engagerade unga ledare som stiger fram för att rädda den enda planet vi har. Det handlar om personer som 16-åriga Greta Thunberg vars protester utanför den svenska riksdagen startade en rörelse. Inspirerade av Gretas agerande samlade 'Fridays for Future' fler än en miljon strejkande på varje kontinent förra månaden för att kräva att något händer när det gäller klimatet", skriver Obama i två långa twitterinlägg.

Clas Svahn "

" Joe Biden väntas bli utmanare nummer 21

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

USA. Joe Biden ser ut att ställa upp i presidentvalet 2020. I morgon, torsdag, kommer den tidigare vicepresidenten att offentliggöra att han blir Demokraternas presidentkandidat nummer 21, uppger flera amerikanska medier.

I dag kämpar 20 Demokrater om att få utmana den sittande presidenten Donald Trump. Biden var vicepresident under Barack Obama mellan åren 2009 och 2017. Allt kommer att avgöras på Demokraternas konvent som kommer att hållas i Milwaukee i Wisconsin mellan den 13 och 16 juni 2020. Då ställs kandidaterna mot varandra för att till slut bli en.

Biden har försökt att bli president vid två tillfällen tidigare, 1988 och 2008.

Clas Svahn "

" Trump gör statsbesök i Storbritannien i juni

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Storbritannien.

USA:s president Donald Trump har accepterat en inbjudan från drottning Elizabeth om ett formellt statsbesök i Storbritannien den 3–5 juni, skriver det brittiska kungahuset. Förra sommaren gjorde Trump visserligen ett officiellt besök, men det räknades inte som ett statsbesök. Dessa brukar innebära pompa och ståt och bankett i Buckingham Palace, enligt ABC News.

Premiärminister Theresa May bjöd in Trump till ett statsbesök för två år sedan, men resan sköts upp bland annat på grund av oro för hur presidenten skulle tas emot.

I Storbritannien blev det protester mot det då planerade besöket, bland annat efter Trumps utfärdande av reseförbud för invånare i ett antal muslimska länder, och efter att han retweetat inlägg från högerextrema "Britain First".

Juan Flores "

" Biden riskerar möta hårt motstånd från vänsterflanken

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Analys. New York. Den tidigare vicepresidenten Joe Biden förväntas lansera sin presidentkampanj i dag. Han riskerar att möta hårt motstånd från Demokraternas energiska vänsterflank.

En ny berättelse om Demokraterna som parti har tagit form inför nästa presidentval. Det sägs att de har gått för långt åt vänster, att de lyssnar för mycket på radikala röster som Alexandria Ocasio-Cortez och Bernie Sanders och att det därför behövs en gammal hederlig, pragmatisk mittendemokrat som kan styra skeppet i rätt riktning igen. Någon som Joe Biden.

Den som verkar mest övertygad om den berättelsen är dock Joe Biden själv.

I dag väntas han lansera sin kandidatur för att bli demokraternas presidentkandidat. Men det sker i ett politiskt klimat som inte nödvändigtvis lämpar sig för en pragmatisk mittenpolitiker. Hans enskilt viktigaste argument för att ställa upp i valet är att han är den kandidat som har bäst chans att vinna mot Donald Trump. Underlaget för den teorin är dock tveksamt. Opinionsmätningar kan vara missvisande så här tidigt, men de har än så länge visat att Biden är förvånansvärt svag mot Trump.

Biden har ställt upp i primärval för att bli presidentkandidat två gånger tidigare, 1988 och 2008, men har då inte visat sig särskilt imponerande som kampanjpolitiker. Han har en tendens att slänga ur sig ogenomtänkta uttalanden och är ingen hänförande talare. Det är framför allt svårt att se hur den energiska vänstern, som nu sätter

dagordningen i Demokraterna, kommer att acceptera en kandidat som Biden. Under flera decennier i kongressen blev han känd som en relativt konservativ demokrat och den progressiva vänstern i USA beskyller honom för att ha stått bakom en auktoritär agenda för brott och straff, för att stödja vapenlagar sponsrade av vapenlobbyn NRA, och för att liera sig med finansindustrin. Han möter även kritik för sin hantering av Anita Bryants vittnesmål mot Högstadsdomstolskandidaten Clarence Thomas, då Biden ifrågasatte hennes berättelser om sexuella trakasserier. Tillsammans har det skapat en bild av Biden som en kandidat som är ur fas med Demokraternas gräsrotter.

Lyssnar du på Bernie Sanders mest entusiastiska anhängare har de redan bestämt sig för att Biden i princip är en republikan.

Vänstertidskriften Harper's publicerade nyligen en omslagsartikel som uppmanade Biden att hålla sig borta från primärvalet. Han har inte heller något uppenbart tomrum att fylla när det gäller Demokraternas mittfåra. Ett halvduzin kandidater, som Kamala Harris, Amy Klobuchar, Beto O'Rourke och Pete Buttigieg, har redan positionerat sig som mittendemokrater i valet.

Samtidigt går det inte att förneka att Biden förblir en omtyckt politiker bland Demokraternas äldre, traditionella väljare. Han är folkkär och har en varm, hjärtlig personlighet som även går hem bland amerikaner som inte alltid är pålitliga demokrater. Hans erfarenhet som vicepresident under Obama är en klar fördel, även i ett politiskt klimat där erfarenhet inte alltid belönas. Under de intervjuer jag gjort under våren med demokrater runtom i USA dyker Bidens namn ständigt upp i konversationer om tänkbara kandidater. Många säger att de hellre skulle föredra någon yngre eller mer vänsterorienterad kandidat, men de tror att Biden trots allt är den som har bäst chans.

Kanske är det just det som är problemet för Biden. Vi såg 2016 hur det gick när demokraterna nominerade en kandidat som alla ansåg var valbar, men som inte väckte så mycket ren entusiasm. Mest oroande

för Bidens kandidatur är kanske att han själv inte verkar övertygad om att det är en bra idé att ställa upp. Medan kandidater som Elizabeth Warren och Sanders uppenbart motiveras av en stark ideologisk övertygelse är det oklart vad Biden egentligen vill. Under våren har han vid flera tillfällen skjutit upp sitt offentliggörande av en presidentkandidatur, vilket signalerar att han själv är tveksam.

– Han har kandiderat till president sedan 1987 men verkar inte ha fått styr på de mest grundläggande sakerna. Det borde göra oss oroliga, säger en tidigare Biden-medarbetare till The Atlantic.

Så Joe Biden verkar inte riktigt säker på om han verkligen borde ställa upp i presidentvalet. Det är i vanliga fall inte den bästa utgångspunkten för en segrande kandidat, men i synnerhet inte i ett presidentval där USA:s framtid som demokrati och rättsstat står på spel.

Martin Gelin "

" Biden vill utmana Trump i valet

DN FREDAG 26 APRIL 2019

New York. Den tidigare vicepresidenten Joe Biden har lanserat sin presidentkampanj med ett hårt angrepp på Donald Trump. Biden beskriver nästa presidentval som "ett slag för landets själ".

Det är vanligt att presidentkandidater i USA lanserar sina kampanjer med en inspelad monolog. Men Joe Biden är en av de första kandidater som ägnat sin lanseringsvideo åt ett hårt, direkt angrepp på en sittande president. I den tre minuter långa kampanjfilmen argumenterar Biden för att Trump sviker amerikanska ideal genom sitt stöd för högerextremister och främlingsfientliga idéer. Han beskriver nästa presidentval som "ett slag för det här landets själ". Det upptrissade känsloläget är vanligt hos Biden, som är känd för att bli tårögd under sina tal. Bidens kampanjlansering sticker också ut för det patriotiska budskapet, vilket är relativt ovanligt bland demokrater. Hans strateger har lyckats rita in den amerikanska flaggan i bokstaven "e" i Bidens efternamn i kampanjens logotyp.

Den 76-årige Biden ansluter sig därmed som den tjugonde kandidaten till Demokraternas startfält för att utmana Trump i nästa års presidentval. Han mötte omedelbart kritik från partiets vänsterflank och från progressiva röster på sociala medier. Underförstått i hans kampanjbudskap är att Biden vill bygga vidare på Barack Obamas politiska vision, genom att sätta stopp för Donald Trump. Barack Obama har tidigare sagt att Biden skulle bli en "superb president", men enligt hans medarbetare planerar han inte att gå ut med offentligt stöd för Biden så här tidigt i valkampanjen.

Martin Gelin "

" Presidentkandidaten Kamala Harris: USA är bättre än så här

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Bland alla demokrater som vill utmana Donald Trump i nästa presidentval försöker senatören Kamala Harris sticka ut genom att framställa sig som en tuff åklagare som kan återställa ordningen i rättsstaten. Hon väcker bred entusiasm, men kan få svårt att mobilisera partiets energiska vänsterväljare. DN träffade Harris i New Hampshire i nordöstra USA.

Sedan presidentvalet 2016 verkar alla demokrater ha blivit politiska strateger på fritiden. I den långa kön utanför en kyrka i Portsmouth, New Hampshire, där senatören Kamala Harris första kampanjevenemang äger rum, pågår högljudda diskussioner om taktiska överväganden inför nästa val.

Det viktigaste, säger nästan alla, är att utse en kandidat som kan besegra Trump. Många verkar redo att rösta med hjärnan snarare än med hjärtat i primärvalet.

– Jag var stenhårt för Bernie Sanders i förra valet. Men nu tror jag det blir bäst med Kamala Harris, så länge hon har en progressiv vicepresident, säger Kim Farrell, en lärare i New Hampshire.

– Den jag helst av allt skulle vilja ha som president är Elizabeth Warren. Men hon är samtidigt den jag minst av allt vill ha som presidentkandidat, för jag tror inte att hon kan vinna, säger Stephen Peters, en it-entreprenör från grannstaden Newington.

I stället säger Peters att han tänker rösta på Kamala Harris, eller möjligen Joe Biden.

I ett historiskt brett startfält där 20 etablerade demokrater redan påbörjat sina kampanjer försöker senatören Kamala Harris sticka ut. Hon har tidigare haft ett av USA:s tyngsta juridiska ämbeten, som attorney general i Kalifornien, motsvarande en justitieminister för delstaten. I flera år har hon varit omnämnd som en potentiell framtida president för Demokraterna.

Hon talar gärna om sin egen uppväxt, med en pappa från Jamaica och mamma från Indien, men fokuserar framför allt på sin juridiska erfarenhet. Kampanjen återkommer ständigt till slagorden ”truth and justice”, sanning och rättvisa. När vi träffas kort efter kampanjevenemanget i Portsmouth är hon lätt uppjagad efter den entusiastiska responsen från publiken. Jag frågar henne varför hon tror att hon kan vinna mot Trump.

– Jag var åklagare i många år och det här är en tid då USA behöver återupprätta sanning och rättvisa. Det här är en tid då vi amerikaner tittar oss själva i spegeln och frågar om det här verkligen är vårt land. Svaret är att vi är bättre än så här, säger hon till DN.

Hon är en av många demokrater som hoppas att Donald Trumps tid som president ska bli en parentes i amerikansk historia, snarare än början på en ny högerpopulistisk era.

I Portsmouth är det många som säger att de upptäckte Harris under förhöret av Brett Kavanaugh, inför tillsättningen till Högsta domstolen. Harris hårda men sakliga frågor till Kavanaugh stärkte hennes varumärke som en tuff åklagare.

– Många andra spelar tuffa mot Trump, men Harris erfarenhet som åklagare ger henne mer trovärdighet när det gäller konkreta lösningar. Jag hoppas hon kan göra en fullkomlig reträtt av allt Trump åstadkommit, när det gäller invandringspolitik, klimatpolitik, utrikespolitik, transrättigheter, säger Ryan Dean, som har på sig en regnbågsmönstrad Kamala Harris-keps och redan beskriver sig som en hängiven anhängare.

Kärnan i Harris attraktionskraft bland demokraterna verkar vara just hennes juridiska erfarenhet. Många här hoppas att hon ska sätta stopp för en president som de flesta demokrater ser som ett hot mot rättsstaten.

Diane Benson, en tidigare federal åklagare, sitter längst fram när Harris talar i Portsmouth.

– För mig är det viktigaste att vi får en demokrat som president som kan tillsätta nya domare till Högsta domstolen. Det är den fråga som kommer att få mest långvariga konsekvenser i det här presidentvalet. Där finns det ingen jag respekterar mer än Harris, säger hon. Samtidigt är det just Harris bakgrund som åklagare som får kritik från partiets allt mer energiska vänsterflank. Flera inflytelserika röster i exempelvis Black Lives Matter-rörelsen har ifrågasatt hennes roll i ett rättssystem de ser som djupt diskriminerande mot i synnerhet etniska minoriteter. Hon har exempelvis försvarat dödsstraffet.

Harris kampanj påminner i ett tidigt skede om Hillary Clintons valkampanj, där hon också kämpade med att framställa sig som progressiv trots en bakgrund i demokraternas mittfåra. Harris har, precis som Clinton, stöd från en bred koalition av Demokraternas mest pålitliga kärnväljare och organisationer, men har ännu inte samma fanatiska anhängare som exempelvis Bernie Sanders.

Under kampanjtalet i New Hampshire fastnar hon emellanåt i juridisk jargong, men det är tydligt att hon inger en djup respekt bland publiken. New Hampshire är en egensinnig delstat, där Demokraterna ofta förespråkar frihetliga värderingar och försvarar exempelvis vapenrättigheter och friskolor.

Men Harris lyckas få en stående ovation när hon talar om vikten av strängare vapenlagar. Hon avslutar sitt tal med en vädjan om enighet i ett USA där politiken präglas av polarisering och ilska.

– När vi ligger vakna tre på natten och grubblar över problemen i våra liv, vad är det vi tänker på då? Inte att vi är republikaner eller

demokrater. Vi oroar oss över hur vi ska kunna betala sjukhusräkningarna. Vi oroar oss över om våra barn är trygga i sin skolmiljö. Vi oroar oss över vår släkting som är beroende av opioider. Fråga en amerikan var som helst i landet och de oroar sig för ungefär samma saker, säger

Harris. "

"Fakta. Demokraternas primärval

20 etablerade demokrater har redan påbörjat kampanjer för att bli partiets presidentkandidat i valet 2020.

I de tidiga opinionsmätningarna inför primärvalet leder Joe Biden, Bernie Sanders och Beto O'Rourke med Kamala Harris, senatorn Elizabeth Warren och Indiana-demokraten Pete Buttigieg hack i häl. Sanders, O'Rourke och Harris har även redovisat starka siffror för kampanjfinansiering, vilket signalerar att de har brett stöd. "

" Uber på väg att bli årets största notering

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Den amerikanska taxi-utmanaren Uber ser ut att bli årets största börsnotering hittills. Siktet är inställt på en värdering av bolaget på 91,5 miljarder dollar, motsvarande nästan 870 miljarder kronor

Om satsningen lyckas kommer att framgå i introduktionen på New York-börsen, planerad till den 9 maj.

Värderingarna framgår av de nya villkor som Uber presenterat för marknaden med två veckor kvar till introduktionen.

Jämfört med när Uber tog in nytt kapital i fjol har värderingen höjts. Då låg den på 76 miljarder dollar. Men den är samtidigt väsentligt lägre än de beräkningar som bankfolk angav som riktmärke i fjol när börsintroduktionen diskuterades. Då talades det om värderingar kring 120 miljarder dollar.

Uber-konkurrenten Lyft, som säljer liknande transporttjänster i USA och Kanada, introducerades på Nasdaq-börsen i mars. Lyft-aktien har dock tappat en dryg femtedel av sitt värde sedan börsnoteringen då investerare tvivlar på bolagets möjligheter att bli lönsamt.

Frågetecken kring lönsamheten är ett problem även för Uber, som säljer sina biltransporter via olika appar i 70 länder runt om i världen. Av handlingarna som nu offentliggjorts framgår att Uber räknar med att årets första kvartal kommer att resultera i en nettoförlust på 1,0–1,1 miljard dollar. Intäkterna under kvartalet beräknas till 3,0–3,1 miljarder dollar.

Under sista kvartalet 2018 registrerades enligt bolaget totalt 1,5 miljarder resor i Ubers olika plattformar runt om i världen. Och för

hela 2018 lyfte intäkterna för Uber med 42 procent till 11,3 miljarder dollar.

Under 2017 låg tillväxten för omsättningen på 106 procent.

TT "

"Fakta. Paypal köper in sig efter börsintroduktion

Uber planerar att i samband med börsintroduktionen den 9 maj dra in cirka 9 miljarder dollar på en nyemission, när 180 miljoner aktier ska emitteras för 44–50 dollar styck. Ovanpå det uppges befintliga storägare planera för att sälja av 27 miljoner aktier.

Samtidigt bekräftas att den amerikanska betaltjänsten Paypal, som bland annat äger svenska Izettle, köper en storpost på cirka 11 miljoner aktier i Uber för 500 miljoner dollar (cirka 4,8 miljarder kronor) så snart börsintroduktionen är avklarad.

Paypal har enligt handlingarna erbjudit sig att betala ett pris som motsvarar det övriga får betala i börsintroduktionen.

Källa: TT-Reuters"

"Hårdare retorik bakom kraftig ökning av antisemitiskt våld"

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Analys. Det har skett en dramatisk ökning av antisemitiskt våld i USA de senaste åren. Precis ett halvår efter massakern i Pittsburgh har en antisemitisk attack drabbat en synagoga i Poway, norr om San Diego. En 19-årig man har gripits misstänkt för att ha skjutit en 60-årig kvinna till döds och skadat tre andra personer.

New York.

Lördagens attentat i San Diego, i södra Kalifornien, ägde rum under slutet av högtiden pesach, den judiska påskan. Det var även på dagen ett halvår efter massakern i en synagoga i Pittsburgh, då elva personer dödades och sju skadades i den värsta antisemitiska attacken i USA på 2000-talet. Där var gärningsmannen en högerextremist vars uttalade mål var att döda så många judar som möjligt. Även i San Diego beskriver lokala myndigheter attentatet som ett hatbrott. Stadens borgmästare Steve Vaus sade att gärningsmannen "var någon med hat i sitt hjärta mot vårt judiska samfund". Presidenten Donald Trump förklarade sina "djupaste sympatier" med offren efter attentatet och sade också att allt tyder på att det var ett hatbrott.

Gärningsmannen ska ha avlossat omkring 15 skott. En 60-årig kvinna avled när hon, enligt vittnen, försökte rädda församlingens rabbi, som skadades av skotten. En åttaårig flicka från Israel skadades också. Enligt en intervju i israelisk radio ska hennes familj ha flyttat från Sderot, nära Gaza, just för att undkomma våldet i regionen.

Den misstänkte gärningsmannen delade med sig av ett manifest på webbforumet 8chan, den plattform som även användes av gärningsmannen bakom massakern i Nya Zeeland tidigare i år. I manifestet anklagas judar för att försöka krossa den vita rasen, genom att uppmuntra invandring till USA. Det har länge varit ett vanligt påstående i högerextrema och nynazistiska nätforum, men samma antisemitiska lögnar har under de senaste åren även förekommit i konservativa nyhetskanaler, som i Lou Dobbs program på Fox Business Channel.

Tidigare i år spred även Donald Trump grundlösa påståenden om att den judiske filantropen George Soros kan ha finansierat den så kallade karavanen med tusentals migranter från Centralamerika.

Även experter på antisemitiskt våld menar att Trumps egen retorik ha bidragit till den markanta ökningen av antisemitiskt våld i USA de senaste åren. Under 2017 ägde 1 986 antisemitiska hatbrott rum i USA, vilket var det största antalet på fyra decennier.

Jonathan Greenblatt, direktör för Anti-Defamation League, som kartlägger antisemitiska hot i USA, har sagt att Trumps retorik kan ha bidragit till den förvärrade hotbilden.

– När ledare på de högsta positionerna använder extremt obehärskat språk och upprepar extremisters retorik kan vi inte bli förvånade om unga personer börjar imitera dem. Extremister känner sig stärkta av detta. Vi vet det för att vi kartlägger extremister och läser vad de skriver på sociala medier och i chatttrum, sade Greenblatt i en tidigare intervju med Los Angeles Times.

Greenblatt poängterade även att sociala medier kan ha ökat spridningen av antisemitiska åsikter.

– Allt är tillåtet på dessa plattformar och det har skapat ett scenario där fördomar kan växa med en volym och en hastighet som vi aldrig sett maken till tidigare, sade Greenblatt till Los Angeles Times nyligen.

I veckan gick den tidigare vicepresidenten Joe Biden till angrepp på Donald Trump just för hans kontroversiella uttalanden där han tycktes försvara nynazister efter massakern i Charlottesvill sommare 2017, då Trump sade att det finns "mycket fina människor" på båda sidor av kravallerna, där antirasister stred mot nynazister. När Trump i veckan fick en ny chans att förklara vad han menade med kommentarerna valde han i stället att försvara sina uttalanden.

Attentatet i San Diego väckte omedelbart en rad starka politiska reaktioner. Demokraten Kamala Harris, senator och presidentkandidat, sade att den visade hur verkligt det antisemitiska hotet är i USA. John Hickenlooper, demokrat och tidigare guvernör i Colorado, sade att attentatet visar på vikten av hårdare vapenlagar, och poängterade även att högerextrem retorik från Donald Trump och andra republikaner kan ha bidragit till ökningen av våld.

– Det här är ytterligare ett tecken på att vi har ett nytt normalläge där vi har blivit så splittrade att det leder till hat, vilket leder till våld, sade Hickenlooper.

Martin Gelin "

"Fakta. Antisemitiska hatbrott i USA

2008: 1352

2009: 1211

2010: 1239

2011: 1080

2012: 927

2013: 751

2014: 912

2015: 941

2016: 1267

2017: 1986

Källa: Anti-Defamation League

" Anita Hill köper inte ursäkterna från favorittippade Joe Biden

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Joe Biden, favorittippad demokratisk presidentaspirant i USA, försöker av allt att döma undkomma klander för hur han hantlade de kritiserade utskottsförhören med juristen Anita Hill 1991. Anita Hill anklagade då en HD-domarkandidat för sexuella trakasserier.

För ett par veckor sedan, när den tidigare vicepresidenten och senatorm som bäst förberedde lanseringen av sin satsning på Vita huset, gjorde Biden slag i saken och kontaktade Anita Hill. Enligt Bidenkampanjen delgav han Hill "sin ånger för det hon fick utstå" för 28 år sedan, då han var ordförande i senatens justitieutskott.

Men Anita Hill själv säger till tidningen The New York Times att Joe Biden inte bad om ursäkt och att hon inte känner sig övertygad om att han tog fullt ansvar för hur han agerade vid utfrågningen — eller för den skada hon anser att han åsamkat andra offer för sexuella trakasserier.

Anita Hills tv-sända vittnesmål rörande den konservative domaren Clarence Thomas, som den dåvarande presidenten George H W Bush 1991 nominerade till Högsta domstolen, var förstasidesstoff i USA i månader.

Hill, som då som nu var universitetsprofessor i juridik, hade arbetat för Thomas och enligt egen utsago blivit utsatt för omfattande sexuella trakasserier. Den detaljerade utfrågningen av den svarta kvinnan sköttes enbart av vita män och Biden lät bli att kalla kvinnliga vittnen som kunde stärka hennes sak.

Därmed skapade han en situation där ord stod mot ord som hade kunnat undvikas, resonerar Hill i samtalet med The New York Times. – Jag kan inte nöja mig med ”jag är ledsen för det som hände dig”. Jag blir nöjd när riktiga förändringar sker, när det finns ansvarsutkrävande och syfte, säger Hill, vars professur i dag även innefattar socialpolitik och kvinnostudier.

Anita Hill-utfrågningen hamnade omigen i fokus i höstas, då en kvinna trädde fram och anklagade president Donald Trumps HD-domarkandidat Brett Kavanaugh för sexuella övergrepp. Även hon framträdde inför justitieutskottet i en utfrågning som kritiserats av såväl politiker som företrädare för metoo-rörelsen.

Utnämningarna av Brett Kavanaugh och Clarence Thomas godkändes och båda är i dag domare Högsta domstolen.

Joe Bidens kampanj har sagt att man inte planerar att kommentera frågan ytterligare.

TT "

" Aggression och polarisering ger grogrund för hatet mot judar

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Helgens dödsskjutning mot Chabadsynagogan i Poway i USA är det senaste exemplet på antisemitismens livskraft. Särskilt illavarslande är situationen i Frankrike. Där visar historien tydligt att när antiparlamentariska stämningar växer så ökar också antisemitismen, skriver Benedicte Berner-Eyde.

Antisemitismen dyker åter upp i världen – senast i helgens hatbrott mot en synagoga i USA. Nationell identitet med etniska och rasistiska förtecken blir alltmer ofta slagord i en politisk debatt som främst utspelas i sociala medier och utomparlamentariska sammanhang. Genom internet sprids budskapen i rasande hastighet. Till grund ligger polarisering i samhället byggd på ekonomisk osäkerhet, ökande klyftor, invandring och globalisering. Omvälvningar i Mellanöstern och ökande spänning i relationen mellan Israel och palestinier bidrar samtidigt som antisemitiska budskap tidvis förenas med stöd till Israel.

Så sker i Ungern där Viktor Orbán kopplar sin egen antisemitism just till muslimsk invandring. I Polen florerar öppna antisemitiska slagord i medierna, i Tyskland har judiska institutioner blivit attackerade och skändade och i Storbritannien går Labour igenom en inre strid om antisemitism på hög nivå i partiet. Förhållandena skiljer sig mellan olika europeiska länder med skilda historiska, ekonomiska och strukturella egenheter men gemensamt tycks vara att både extremhöger och extremvänster kan förenas i antisemitism.

Ett särskilt illavarslande exempel är Frankrike, där president Emmanuel Macron varnat för att de över 500 incidenter som ägt rum under 2018 innebär den värsta våg av antisemitism landet upplevt sedan andra världskriget. ”Stick iväg till Israel din jäkla sionist – vi är folket och Frankrike tillhör oss!” skrek ett gäng ur rörelsen Gula västarna mot den välkände judiske filosofen Alain Finkielkraut när han i februari mötte dem utanför sin bostad i Paris.

Det var inte en tillfällig incident. Hakkors målades över porträtt av den avlidna ministern och Auschwitzfångenen Simone Weil. ”Juden” skrevs det med stora bokstäver på fönstren till en känd Parisrestaurang. Judiska gravar skändades på en begravningsplats i Elsass. ”Macron, judarnas hora” dök upp som inskription på flera garagedörrar i Paris. En social kris i Frankrike och uppkomsten av Gula västarna har nog stimulerat vissa av dessa aktioner, men det vore fel att koppla den ökande antisemitismen till protestvågen mot Macrons politik. Dessa demonstranter har annars inte gett prov på antisemitism och statistiken visar en nyanserad bild.

Under 2018, redan innan Gula västarna trädde in på scenen, ökade incidenter mot judar med bortåt 70 procent, vilket var fortsättningen på en utveckling som pågått under ett antal år. 2012 döddes flera barn i en judisk skola i Toulouse, 2014 begicks det blodiga attentatet mot den judiska matmarknaden Hypercacher i Paris, 2017 blev en judisk familj utsatt för demonstrativt grov misshandel. En rapport från mars 2018 visade att 38 procent av ett brett urval intervjuade fransmän ansåg att ”judar har ett problem med pengar”, cirka 30 procent menade att ”judar har ett alltför stort inflytande i det franska samhället”, 38 procent sade sig sätta viss tilltro till tanken på ”en global judisk konspiration” – och 10 procent hade aldrig hört talas om Förintelsen. Under de senaste tio åren har över 50 000 judar lämnat Frankrike för att bosätta sig i Kanada, Israel eller på annat håll.

Frankrikes historia har genom århundradena präglats av vågor av antisemitism. 1791 gav den franska revolutionen medborgarskap och likhet inför lagen åt franska judar, en omvälvning från vad som gällt sedan medeltidens franska samhälle. Den ”moderna” antisemitismen som rasistisk ideologi tog sin form under 1800-talets senare hälft, då ett antal antisemitiska skrifter publicerades, vilka kom att prägla stora delar av den franska högern.

Marcel Proust skriver i sin stora romansvit ”På spaning efter den tid som flytt” om de grovt antisemitiska konversationer som fördes i salongerna hos markisinnan de Villeparisis. Dreyfusprocessen 1894, då en judisk officer anklagades och orättvist dömdes för att ha förrått sitt land, visade öppet de nationalistiska högerkrafternas antisemitism. I detta ingick också föreställningar om den vita rasens överlägsenhet och en religiös bakgrund (”judarna dödade Jesus”) särskilt stark i katolska kretsar. Antisemitismen fanns också i vänsterkretsar i form av en antikapitalistisk ådra där judar uppfattades dominera finansväsendet och där kallhamrade judiska bankirer utmålades som utsugare av de fattiga i samhället men också som kosmopoliter utan nationell förankring och äkta fransk patriotism.

Judar kämpade, som andra, för Frankrike under det första världskriget. Då bedarrade de antisemitiska stämningarna, men de återkom under 1930-talet med den djupa ekonomiska krisen, arbetslösheten och ankomsten av många judar som flydde från Nazityskland.

Högerextremister i rörelser som Action Française med författaren Charles Maurras och den närmast fascistiske författaren Louis Ferdinand Céline riktade våldsamma angrepp mot ”den judiska regeringen”, ledd av socialisten Leon Blum. Samma regering angreps av pacifistiska vänstergrupper för att vilja öppna krig mot Tyskland i solidaritet med de förföljda tyska judarna.

Med den tyska ockupationen och Vichyregeringen 1940–45 blev antisemitismen den franska statens officiella politik – först med lagar

riktade mot judar i universitet och på arbetsplatser, sedan med massgripanden och interneringar i läger för deportation till Tyskland. Vichyregimen tog en aktiv och energisk roll för att verkställa den nazistiska politiken. 75 000 av Frankrikes då 300 000 judar sändes till utrotningslägren. Medan detta var ett mörkt kapitel i Frankrikes historia som länge förträngdes i den offentliga debatten så bör man framhålla att många av de 225 000 som klarade sig gjorde det med aktivt stöd av franska medborgare och av både katolska, protestantiska och judiska institutioner.

Att torgföra antisemitism blev omöjligt efter Andra världskriget, när den fulla insikten om vidden av den nazistiska utrotningspolitiken trängde in. Men i extrema högerkretsar fanns dessa stämningar kvar, och de dök åter upp vid 1950-talets mitt i den nationalistiska, populistiska poujadiströrelsen. I denna verkade redan Jean-Marie Le Pen, grundaren av Front National. På vänstersidan fanns extremism av ett annat slag, där ”antisionistiska” grupper ifrågasatte det rättmätiga i upprättandet av staten Israel. Distinktionen mellan antisemitism och antisionism blev central i den franska debatten men komplicerades bland annat av att sionismen som politisk idé, företrädd av Theodor Herzl, i mycket byggde på erfarenheten av fransk antisemitism illustrerad av Dreyfusaffären.

Fransk lag förbjuder antisemitism som en form av rasism men inte antisionism, som anses vara en politisk åsiktsriktning. Just därför används nu – som i fallet med Alain Finkielkraut – sällan ”jude” som skällsord men däremot ”sionist”. Kriget i Mellanöstern och framväxten av en radikal islamistisk rörelse har skärpt attityderna i de ofta muslimskt präglade förorterna till franska storstäder. Den antisemitism som där får nytt liv har dock också en annan bakgrund, byggd på socialt utanförskap.

Frustrationen i det franska samhället gäller alls inte bara muslimer eller invandrare. Den ökande antisemitismen har sin grund att breda

folkgrupper i Frankrike upplever sig ha blivit eftersatta i globaliseringens kölvatten. Där har klyftorna drastiskt ökat mellan ”det vanliga folket” och de besuttna, de som tillhör den elit som gynnas av kapitalismens frammarsch och som nu dominerar den politiska sfären. ”Parlamentarism” och ”demokrati” fungerar inte, menar nu Gula västarna som anser sig företräda folket och som tidvis uppträder aggressivt mot de politiker som faktiskt har valts av detta folk. Just detta är ett illavarslande tecken. Den franska historien visar tydligt att när antiparlamentariska stämningar växer så ökar också antisemitismen. Här finns även en koppling till en kris för den nationella identiteten. Globaliseringen tunnar ut nationalstaten och den kosmopolitiska eliten hjälper till, är budskapet.

Denna revolt mot demokratiskt valda institutioner, mot den styrande ”eliten” och mot medierna som sägs gå dess ärenden utnyttjas nu av populistiska rörelser både till höger och vänster.

Sociala medier har sedan länge använts för att skapa sådana stämningar, inte sällan med antisemitiska inslag. I nätets kakofoni av kritik mot president Macron finns nu även hans bakgrund som medarbetare i banken Rotschild, sinnebild för den judiska finansvärlden. En populär video beskriver hur han styr skeppet Frankrike mot ett haveri på kusten av en ny kontinent ”Den nya världsordningen”.

Det franska folket faller dock knappast för dessa primitiva locktoner och många är beredda att stå upp mot rasism och antisemitism. 1946 ansåg 30 procent av fransmännen att judar var franska medborgare lika väl som andra; i dag är denna siffra 80 procent. President Emmanuel Macron har föreslagit ökad kontroll av rasism på nätet, krav på identifiering av upphovsmän och snabbt avlägsnande av sådana budskap liksom rätt för domare att ta hänsyn till om ”antisionism” används som kodord för antisemitism. Politisk enighet råder om behovet att skärpa reaktionen mot antisemitism i sociala medier.

Men samtidigt behövs insatser på en bredare front där särskilt undervisning i skolor och universitet måste ge lärdom till nya generationer om Förintelsens verklighet.

Det gäller att ta klar ställning och inte banalisera eller stå likgiltig inför antisemitismen och se detta brännande problem som alls inte bara judarnas utan vårt gemensamma.

Benedicte Berner-Eyde undervisar vid l'Institut d'Etudes Politiques i Paris och är ordförande för Civil Rights Defenders.

Benedicte Berner-Eyde

" USA:s utrikesminister: "En militär åtgärd är möjlig"

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Venezuelas oppositionsledare lyckades inte att störta presidenten Nicolás Maduro under första maj. I stället ber han befolkningen att varje dag fortsätta protestera. – I morgon fortsätter vi med punktstrejker tills vi lyckas genomföra en generalstrejk, säger Juan Guaidó.

Ända sedan Venezuelas talman i kongressen, Juan Guaidó, utropade sig till interimspresident i januari har USA stöttat oppositionen i att finna en väg ur krisen. Det har diskuterats om USA skulle ingripa militärt, men den åtgärden har tidigare uteslutits.

För första gången säger nu USA:s utrikesminister att landet kan tänka sig att med militära medel hjälpa till att störta presidenten Nicolás Maduro.

Samtidigt betonar utrikesministern dock att USA:s mål är att finna en fredlig övergång av makten i Venezuela.

Uttalandet överraskar högt uppsatta militärer i Pentagon som nyhetsbyrån Reuters pratat med. Militärerna säger att de inte fått några order på att förbereda sig för en invasion eller på att förflytta trupper. På frågan om USA bör hjälpa till att störta Maduro svarar ett högt uppsatt marinbefäl att konflikten "först och främst bör lösas genom en demokratisk övergång".

Att USA skärper tonen mot president Maduro kan ha att göra med att landets ledning har retat upp sig på Rysslands inblandning i konflikten. I flera månader har USA samarbetat med oppositionen för att få nyckelpersoner i regimen att överge sitt stöd för Maduro.

Enligt USA:s utrikesminister var både försvarsministern Vladimir Padrino, nationalgardets chef Iván Hernández och Högsta domstolens ordförande Maikel Moreno villiga att överge Maduro, men de ändrade sig i sista stund på grund av att Ryssland bad Maduro att sitta kvar. Situationen är så pass allvarlig att Pentagons chef just har ställt in en resa till Europa för att han ”mer effektivt ska kunna samordna” regeringen när det gäller situationen i Venezuela.

Hotet om militärintervention kan också ses som ett sätt för USA att ge styrka åt oppositionen som under onsdagen kallat till vad den kallar ”den största marschen i Venezuelas historia”.

På flera håll i huvudstaden Caracas samlades på onsdagsmorgonen tusentals människor för att återigen försöka övertala säkerhetsstyrkorna att byta sida. Under tisdagen hoppade 75 militärer av, varav en var en överstelöjtnant som styr säkerheten kring kongressen i Caracas. 25 av de avhoppade militärerna tog sig senare till Brasiliens ambassad för att söka asyl.

Det som också räknas som ett hårt slag mot Maduroregimen är att chefen för landets underrättelsetjänst bytt sida. Han och flera agenter inom underrättelsetjänsten hade regimen uppgift att bevaka den fängslade, före detta oppositionsledaren Leopoldo López, som sitter i husarrest.

I stället för att bevaka honom fritog agenterna honom och hjälpte honom att fly till Chiles ambassad, därifrån han senare begav sig till Spaniens ambassad.

De demonstranter som samlades i stadsdelen Santa Mónica i Caracas i onsdags morse blev attackerade av regimtrogna trupper som sköt tårgas mot dem. De flesta militärer är fortfarande trogna regimen och följer order från sina generaler.

I landets viktigaste militära högkvarter, Tiuna i utkanten av Caracas, har ännu ingen militär bytt sida. Det tyder på att Nicolás Maduro fortfarande sitter säkert. **Henrik Brandão Jönsson**

"Fakta. Venezuela

Landets allt mer auktoritära ledare Nicolás Maduro tog över efter sin mentor Hugo Chávez 2013.

I valet 2015 förlorade hans socialistparti för första gången på 17 år majoriteten i nationalförsamlingen, som nu leds av oppositionsledaren Juan Guaidó. Det gjorde att regering och parlament kontrollerades av två olika läger som är politiska motståndare.

För att runda situationen genomförde Maduro i augusti 2017 ett omstritt val till en ny konstituerande församling, en grundlagsförsamling, med befogenhet att skriva om grundlagen.

Maduro meddelade sedan att presidentvalet skulle tidigareläggas. Han utropades till segrare i valet som hölls i maj 2018. Valdeltagandet var lågt eftersom stora delar av oppositionen bojkottade valet.

Valet har dömts ut av delar av omvärlden som orättvist, och både USA och EU har infört sanktioner mot Venezuela med anledning av den politiska krisen.

Källa: Landguiden/UI "

" Björn af Kleen: Muellers missnöje räcker inte för att rucka på Trumpväljarna

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Washington. Den särskilde åklagaren Robert Mueller var missnöjd med hur justitieminister William Barr sammanfattade Rysslandsrapporten inför det amerikanska folket. Det framkommer av ett brev som Mueller skickade Barr i mars. Men det behövs mer från Mueller för att rucka på Trumpväljarnas uppfattning om Rysslandsrapporten.

Den särskilde åklagaren ansåg att justitieministern utelämnade ”sammanhang” och ”substans” när han först presenterade Mueller-rapporten i slutet av mars genom ett fyrasidigt PM till kongressen. Den slutsatsen kommer inte som någon överraskning för otaliga kommentatorer som hävdar just detta i tv-soffor och tidningar – att justitieministern gjorde en partisk och starkt förenklad sammanfattning.

Men det är först nu som vi fått reda på att Robert Mueller alltså själv initialt delade vissa av dessa ståndpunkter. Muellers missnöje med sammanfattningen formulerades i ett brev som han skickade till Barr ett par dagar efter justitieministerns sammanfattning i slutet av mars. Men det är först nu som brevet läckt ut till Washington Post. Muellers missnöje höjer temperaturen i efterspelet av rapporten. Under onsdagen vittnade William Barr inför senatens justitieutskott och kanske ska han göra detsamma inför representanthusets utskott på torsdagen. Det är i skrivande stund oklart om han tänker dyka upp. Men om han gör det lär Demokraterna som leder utskottet använda

Muellers brev som ammunition och peppra Barr med frågor om hans förenklade uttolkning av Rysslandsrapporten. Under onsdagen försvarade sig Barr mot Mueller inför justitieutskottet. Barr sade att Mueller hade erbjudits möjlighet att läsa hans sammanfattning innan han skickade den till kongressen men att Mueller hade avstått erbjudandet. Och att Muellers invändningar i brevet inte handlade om att Barr skulle ha kommunicerat felaktigheter till kongressen, utan om att Mueller ville ha ut sina egna sammanfattningar så snart som möjligt.

Mueller själv kommer eventuellt att vittna inför kongressen i maj. En upptrappad retorisk strid mellan Barr och Mueller skulle vara mumma för de demokratiska politiker som finner innehållet i rapporten alarmerande. Och som tycker att Trumps felaktiga slutsats av innehållet kommit att överskugga vad Mueller faktiskt säger: att han under rådande riktlinjer varken kunde slå fast eller utesluta att Trump har begått övergrepp i rättssak, men att den frågan kan avgöras i kongressen.

Kongressen är den instans i amerikansk politik som kan initiera riks rätt mot presidenten, avsättningsprocess genom ett slags politisk rättegång.

Muellers ord väger alltså fortsatt tungt i amerikansk offentlighet. Många Trumpallierade republikaner försökte smutskasta Mueller som en partisk utredare under arbetets gång, men efter att rapporten publicerades har man tvärtom ställt sig bakom honom, eftersom det 448-sidiga kompendiet inte rymmer några nya åtal eller faller Trump för att ha konspirerat med Ryssland på ett sätt som kan beskrivas som kriminellt.

Mueller uttalade sig aldrig i medierna, vilket är frustrerande eftersom det amerikanska folket har många frågor. Samtidigt får ett brev som det nu uppdagade viss tyngd, eftersom det inte är formulerat för att få kasta paj i tv.

Demokraterna är fortfarande oense om huruvida de tänker försöka driva en riksprocess mot Trump med Rysslandsrapporten som underlag. Här skulle Muellers uttolkning av sin egen rapport kunna väga tungt som argument.

Elizabeth Warren, presidentkandidat och senator på vänsterflanken, har ställt sig bakom kravet på riksrett. Under tisdagen sade Joe Biden – den tidigare vicepresidenten som just offentliggjort sin kampanj inför 2020 – att Demokraterna inte har något annat val än inleda riksrett, om Trump fortsätter vägra att samarbeta i de utredningar av honom, hans familj och stab som representanthuset har sjösatt i kölvattnet av Rysslandsrapporten.

Men Trumps eget parti, som kontrollerar senaten, där en riksprocess skulle avgöras, står fortfarande bakom presidenten. Senatorn Lindsey Graham, den republikanske ordföranden för justitieutskottet, förklarade i sitt öppningsanförande på onsdagen att Rysslandsutredningen är klar. Presidenten frikänd. Punkt slut.

Mueller fick förhöra alla som han ville, fick så mycket resurser och tid som han bad om. Mueller valde själv att låta William Barr ta slutgiltig ställning i fråga om övergrepp i rättssak. Och det gjorde han till Trumps fördel. Vad mer?

Muellers brev lär inte på allvar undergräva denna republikanska version av Rysslandsutredningen. Demokraterna kan hota med riksrett men så länge Republikanerna sitter på tolkningsföreträdet av rapporten, och kontrollerar senaten, är riksrett nog i praktiken ett avlägset hot.

Demokraterna behöver mer från Mueller för att rucka på den republikanska väljarkårens förståelse av rapporten.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

" Lärare i Florida får ha vapen i klassrummen

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

USA. Lärare i Florida får snart rätt att vara beväpnade i klassrummen. Med röstsiffrorna 65–47 har representanthuset i den republikanskt dominerade delstaten röstat ja till lagförslaget efter Demokraternas försök att fördröja det.

Guvernören Ron DeSantis väntas snart underteckna och därigenom omvandla förslaget till lag. Den innebär att skol-områden som vill vara med i ett system med frivilliga skolvakter får rätt att beväpna de lärare som genomgått en 144 timmar lång kurs.

TT-Reuters "

" Trump och Putin diskuterade Muellers rapport

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

USA/Ryssland. USA:s president Donald Trump pratade på fredagen i telefon med sin ryske motsvarighet Vladimir Putin. Under samtalet avhandlades bland annat den särskilde åklagaren Robert Muellers rapport om misstänkt rysk påverkan på det amerikanska presidentvalet, uppger Vita husets pressekreterare Sarah Sanders enligt CNBC. Presidenterna talade också om kärnvapennedrustning i Nordkorea och situationen i Venezuela, samt ett möjligt nytt kärnvapenavtal mellan USA, Ryssland och Kina.

TT "

" Så blev tiden i Sverige avgörande för HD-domaren Ruth Bader Ginsburgs banbrytande kamp

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Den feministiska förgrundsgestalten Ruth Bader Ginsburg är en av USA:s mäktigaste kvinnor. Nästa vecka besöker den 86-åriga ledamoten av Högsta domstolen Stockholm. Det var här, i 1960-talets Sverige, som gnistan tändes till hennes banbrytande kamp mot könsdiskriminering i USA. DN:s Björn af Kleen berättar den okända historien om Ginsburgs relation till den svenska jämställdhetskampen.

Nyligen, under en paus i operan "Faust" i det majestätiska konserthuset Kennedy center i nordvästra Washington DC, satt Ruth Bader Ginsburg ensam i ett viprum och läppjade på ett glas champagne.

Två svenskar som befann sig i lokalen, kulturrådet Linda Zachrisson från Sveriges ambassad och SVT:s korrespondent Carina Bergfeldt, frågade Ginsburgs säkerhetsvakter om de fick hälsa på den legendariska ledamoten av Högsta domstolen.

Det gick an. Ginsburg visade då stolt upp sin hedersdoktorsring, den hon fick av Lunds universitet i juni 1969. Trots att Ruth Bader Ginsburg är doktor vid ett trettiotal framstående universitet är den svenska ringen den enda hon bär. Ginsburg nämnde att hon snart skulle resa till Sverige, bland annat för att fira 50-årsdagen av doktorspromotionen. Precis som i Ingmar Bergmans klassiker "Smultronstället", sade Ginsburg, där huvudpersonen Isak Borg

återvänder till Lund för att bli så kallad jubeldoktor. Domaren uttalade filmens titel på perfekt svenska.

Nästa vecka angör Ruth Bader Ginsburg Sverige. I en bemärkelse kommer hon hem. 86-åringen är en av USA:s mest inflytelserika kvinnor. Under 1970-talet drev hon som jurist ett antal rättsfall som resulterade i att amerikaner blev mer jämlika inför lagen. 1993 nominerade Bill Clinton henne till Högsta domstolen, som den andra kvinnan någonsin i USA:s historia. Men det var två studieresor till Sverige under tidigt 1960-tal som tände Ginsburgs feministiska gnista, som gav henne ammunition till en juridisk jämställdhetskamp som skulle revolutionera USA. I Sverige mötte Ginsburg ett samhälle där kvinnor, även mödrar, hade börjat yrkesarbeta, där makar förväntades bidra till hushållsarbetet och barnuppfostran och där morgontidningarna debatterade orättvisor mellan könen.

Cocktailfesterna hon inbjöds till i Stockholm var som studiecirklar i feminism.

– Hon hävdar absolut att det präglade henne, säger dottern Jane Ginsburg, 63-årig professor i immaterialrätt vid Columbiauniversitetet. Hon exponerades för sådant som skulle bli betydelsefullt senare under hennes karriär. Tiden i Sverige bidrog till hennes benägenhet att titta utanför landets gränser och jämföra amerikansk lag med andra länders system. Erfarenheten i Sverige gav henne en mycket vidare världsbild.

1969, när Lunds universitet promoverade Ginsburg till hedersdoktor, var hon ingen känd person. I dag är hon en av USA:s mest beundrade kvinnor. Hollywoodfilmen ”En kvinna bland män”, som gick upp på svenska biografer i början av mars, skildrar hennes genombrott som jurist i New York på 1970-talet. I dokumentären ”RBG” möter man den 86-åriga supertanten – som överlevt tre slängar av cancer, arbetar nätterna igenom och kan göra armhävningar utan att fuska med knäna i golvet. I mars i år producerade ett bryggeri i Boston en kryddig IPA

som en hommage. Den heter ”When there are nine”, ”När det är nio” – standardsvaret när Ginsburg får frågan hur många kvinnor som måste ta plats i domstolen för att hon ska känna sig tillfredsställd som feminist.

Högsta domstolen har totalt nio stolar.

Ginsburg är pytteliten och böjd. Manliga journalister bör avstå från att recensera kvinnors utseenden men denna kropp engagerar hela den amerikanska nationen. Om RBG trillar av pinn skulle nämligen Donald Trump åtnjuta privilegiet att nominera hennes ersättare, som knappast skulle dela Ginsburgs liberala impulser. Den republikanske presidenten har redan tillsatt två konservativa män – Neil Gorsuch och Brett Kavanaugh. En tredje av samma färg skulle cementera domstolens konservativa majoritet för ett halvt sekel framöver. Halva landets befolkning skulle gråta blod.

– Vissa amerikaner hävdar att den viktigaste personen i Amerika är Ruths doktor, säger mångåriga väninnan och advokatkollegan Kathleen Peratis, som ska eskortera Ginsburg till Stockholm.

– Det vore slutet för civilisationen om Trump fick tillsätta ännu en, säger Peratis. Det är redan katastrof. Utslagen i de rättsfall som nu hamnar inför domstolen skickar oss femtio år bakåt i tiden.

Många är rädda för att domstolen kommer att skrota aborträtten, vilket den religiöse vicepresidenten Mike Pence har lovat sina väljare.

– Det är osannolikt att abort blir olagligt men det är långt ifrån omöjligt, säger Peratis. Klart är att det blir allt svårare. Vi som har pengar kan resa i väg och göra det någon annanstans. Men de medellösa får problem. Just som för femtio år sedan.

Kan Ginsburgs personliga tränare skjuta upp undergången?

2017 lät Bryant Johnson publicera Ginsburgs träningsrutiner i boken ”The RBG workout”, med illustrationer av klienten i lila tights och collegetröja med trycket ”SUPER DIVA”. Hon har blivit starkare sedan hon behandlades för ändtarmscancer 1999 och lämnade

sjukhuset bräcklig som en ”Auschwitz-överlevare”, som hon själv skriver i förordet. Förra vintern genomförde hon sitt träningspass på komikern Stephen Colberts ”The late show”.

Barack Obama tog tidigt notis om framstegen. När förra presidenten bjöds in för att spela basket i Högsta domstolens idrottshall tvekade han inför motståndet eftersom han hört att Ginsburg ”tränat på sitt hoppskott”, sade han. Hon har i sin tur kallat Obama för *sympathique*, hennes högsta form av beröm. Trump sågade hon under valrörelsen 2016, som ”a faker” och potentiell säkerhetsrisk. Ett brott mot den tradition som säger att domarna ska uppträda partipolitiskt neutralt. – Ett förskräckligt misstag, säger Kathleen Peratis. Där hon gjorde sig sårbar för berättigad kritik. Presidenten är en fjant men det är inte hennes uppgift att säga det.

I november i fjol föll Ginsburg och bröt tre revben. Samtidigt upptäckte läkarna cancer på lungan. I januari uteblev hon från muntliga förhandlingar för första gången på tjugofem år. Men vännerna hävdar att hon tänker klamra sig kvar i domstolen till åtminstone november 2020, då Trump kan röstas bort.

– Ett utslag av hennes enorma envishet, säger Peratis.

Kombinationen av sprödhet och jävlar anamma bidrar till hennes legendstatus, säger väninnan.

– Jag tror att många unga kvinnor finner det underbart med en liten modest judisk dam som samtidigt är en sådan *killer*.

Om Ruth Bader Ginsburg fick sitt genombrott under 1970-talet så tog hennes världsbild form årtiondet innan.

I början av 60-talet vistades hon två längre perioder i Lund och Stockholm för att studera och översätta den svenska rättegångsbalken och skriva en bok tillsammans med Anders Bruzelius, en rådman från Lund. Det var inom ramen för ett projekt som Columbiauniversitetet i New York hade sjösatt: amerikanska juridikforskare skulle ge sig ut i Europa och göra jämförande lagstudier. Det var inte svårt att hitta

kandidater till fältundersökningar i Italien och Frankrike, två favoritresemål för välutbildade amerikaner. Sverige blev över och Ginsburg, som trots utsökta akademiska meriter hade svårt att få jobb i USA, tackade ja.

På plats i Lund sommaren 1962 tog hon starka intryck av svenskt familjeliv. Hos Bruzelius yrkesarbetade hustrun Ingrid, som lektor i danska vid universitetet. Ginsburgs medföljande dotter Jane fick tillgång till förskoleverksamhet via universitetet. Detta var något annat än New York, där en judisk småbarnsmamma i början av 60-talet i praktiken var utestängd från den kvalificerade arbetsmarknaden. Advokatbyråer var manliga bastioner. Kvinnor var distraktion. Mammor var inte betrodda som medarbetare: skulle de kasta in handduken under nattmanglingarna? Vid tiden för Sverigevistelsen var omkring 20 procent av svenska juridikstudenter kvinnor, medan siffran i USA var 4. En dag besökte Ginsburg en domstol i en Stockholms-förort där domaren var kvinna och gravid i omkring sjunde månaden. Det var som en hägring.

Ginsburg lämnade samtidigt avtryck på sina svenska värdar.

Medförfattaren Anders Bruzelius dotter Karin, sju år yngre än Ruth, skulle så småningom flytta till Norge och bli en av landets ledande jurister. Från 1997 till 2011 var Bruzelius domare på Norges Høyesterett, deras Högsta domstol. I dag är hon 79-årig ordförande för Norsk Kvinnesaksforening.

– Genom att komma min familj nära insåg Ruth att man kunde leva på ett helt annat sätt, att kvinnor kunde ha en annan livsstil och rättslig position är vad de hade i USA.

Anders Bruzelius beskriver Ginsburg som en person ”som hade tänkt igenom saker innan hon yttrade något högt”. Ingen ”omedelbar person” men ”mycket väl utbildad”.

Verkligt golvad blev Ginsburg av svensk jämställdhetsdebatt, framför allt av en långkörare initierad av Eva Moberg, mångårig kolumnist i DN och redaktör för Fredrika Bremer-förbundets tidskrift Hertha. I antologin "Unga liberaler, nio inlägg i idédebatten", recenserad av chefredaktören Herbert Tingsten i DN i februari 1961, skrev Eva Moberg under rubriken "Kvinnans villkorliga frigivning". Hennes tes var att jämställdhet endast kan uppnås om både män och kvinnors könsroller krossas. Och för att detta ska kunna ske måste samhället befria kvinnan från rollen som mor och betrakta henne som en "individ i första hand, könsvarelse i andra". Kvinnorna måste bli "ekonomiskt och socialt oberoende av männen" och "äktenskapets möjligheter som försörjningsinrättning" måste helt utplånas.

Ginsburg – som mestadels vistades i Sverige utan sin make Martin – blev så fascinerad av Moberg att hon fortfarande kan citera hela meningar ur minnet på svenska, enligt Kjell Å Modéer, professor emeritus i rättshistoria vid Lunds universitet som intervjuade Ginsburg 2014 för kortboken "A conversation with Ruth Bader Ginsburg". – Moberg blev den stora förebilden för henne, och är det fortfarande, säger han.

Jane Sharron De Hart, professor emeritus i historia och författare till biografen "Ruth Bader Ginsburg. A life" från 2018, säger att "det inte går att överskatta betydelsen av den tid som hon tillbringade i Sverige".

– Hon slår bakut om man talar om kvinnors frigörelse – hon insisterar på att det är männens också, säger Jane Sharron De Hart. Hennes idé om familjeliv är att männen ska vara lika delaktiga i barnuppfostran och kvinnor ska ha samma tillgång till yrkeslivet. Det är så inrättat i hennes förståelse av könsroller. Och det är väldigt inspirerat av Mobergs journalistik.

Ett av Ginsburgs mest strategiska drag under 70-talet, när hon lyckades visa att amerikansk lag var könsdiskriminerande och bröt mot

konstitutionen, bär spår av Moberg. Ginsburg tog sig an tre rättsfall där män, änklings, vägrades skatteavdrag som var tillgängliga för änkor. Filmen "En kvinna bland män" skildrar ett liknande fall där en man från Denver inte får göra skatteavdrag för kostnaden för äldreomsorg för hans åldrade mor. Ginsburg lyckades få domstolarnas gehör för den systematiska orättvisan genom att rikta in sig på män som offer. Men Mobergs tankar måste också ha drabbat Ginsburg eftersom de rörde vid hennes egen familjehistoria.

Ruths föräldrar var judiska invandrare. Pappan Nathan anlände till New York som 13-åring. Mamman Celia föräldrar lämnade polska Krakow när hon fortfarande låg i magen. Celia växte upp och blev den starkare parten i äktenskapet: utåtriktad, handlingskraftig, intellektuellt kapabel. Pappan var inåtvänd och hämmad. Trots moderns övertag var det hon som fick sluta arbeta när paret gifte sig; efter high school hade Celia jobbat en tid som bokförare i Manhattans textilindustri. Under den stora depressionen – Ruth föddes i mars 1933 – hade många amerikanska kvinnor tvingats lämna sina arbeten och ersatts av män för att inkomsterna skulle fördelas på så många hushåll som möjligt. I "Kvinnans villkorliga frigivning" tar Moberg sådana hänsyn som intäkt för att kvinnornas ställning på arbetsmarknaden var just villkorad. "Synnerligen utbredd är vidare uppfattningen att kvinnornas deltagande i förvärvslivet förutsätter god tillgång på arbete; i händelse av större arbetslöshet skulle kvinnornas konkurrens om arbetstillfällena med största säkerhet motarbetas."

Ruth växte upp i skuggan av sin mammas outnyttjade potential. Efter att Celia dog i cancer när Ruth var 17 gick pappan och hans brors affärsverksamhet i konkurs – de hade sålt billiga pälsar i liten skala och verksamheten stod sig inte i konkurrensen från masskonsumtionens varuhus. Att hustruns rådgivning inte längre fanns kan också ha haft en inverkan. Celia hade stoppat undan pengar i åtta olika banker för att Ruth skulle kunna finansiera sina

universitetsstudier. En del av pengarna gick i stället till att hålla pappan vid liv. Utöver alla uttalade förmaningar om att Ruth skulle odla sin "självständighet" så förmedlade mamman "ett tyst budskap", skriver Jane Sharron de Hart i sin biografi över Ginsburg: "Att Celia själv skulle ha varit mycket lyckligare om hon arbetat utanför hemmet."

Jane Ginsburg – Ruths dotter, Celias barnbarn – bekräftar detta när vi ses en kvav eftermiddag i hennes tjänsterum på övre Manhattan. Hon är professor med internationellt renommé på Columbia law school, där mamman blev den första kvinnliga professorn någonsin 1972 (tre år efter att Lunds universitet promoverade henne till hedersdoktor).

– Jag träffade själv aldrig min mormor, säger Jane Ginsburg. Men jag vet att hon hade en skalle mycket mer välanpassad för affärer än min morfars och i en annan värld skulle hon ha uppfattats som mycket mera lämpad att ha hand om verksamheten.

Din mamma hade med sig den insikten när hon inledde sin egen yrkeskarriär?

– Ja. Du har säkert hört den mening hon ofta upprepar: vad är skillnaden mellan en bokförfattare och en domare i Högsta domstolen? En generation. Mamma är väldigt patriotisk. Hennes definition av Amerika är den skillnaden, den generationen.

Klivet från Celia till Ruth till Jane. En feministisk version av den amerikanska drömmen.

I sitt äktenskap realiserade Ruth Bader och Martin Ginsburg den vision av jämställt samliv som Eva Moberg efterlyser i "Kvinnans villkorliga frigivning".

"Marty", som dog i cancer 2010, var med Mobergs ord "emanciperad", fri. En av USA:s mest kompetenta skattejurister tog ett steg tillbaka för att låta sin hustru blomstra. När paret flyttade till Washington 1980 tog maken kommandot över köket. I september 2003 introducerade han hustrun inför Georgetownuniversitetets "Women's

law and public policy fellowship program". Han citerade då dottern Jane som tio år tidigare sagt i en intervju att föräldrarna delar lika på hushållets bördor: pappa står för matlagningen och mamma för tänkandet.

Marty Ginsburg fungerade som en "first husband" i en värld där kvinnor alldeles nyligen hade varit portade. Han nätverkade med politiker och journalister för att hustrun skulle stiga i graderna i den hårt hierarkiska domarvärlden.

– Han var storslagen och bullrig och helt tokig i Ruth, säger väninnan Kathleen Peratis. Många framgångsrika kvinnor är antingen singel eller avstår barn. Ruth hade båda – men behövde ändå aldrig hantera den *bullshit* som tynger de flesta kvinnors liv. Hon slapp den osäkerhet och avundsjuka som många män utsätter sina fruar för.

Självständigheten och på senare år singellivet är beståndsdelar av den populärkulturella kulten av Ginsburg.

Från sin våning i Watergatebyggnaden, med promenadavstånd till nationalscenen Kennedy center, kan hon fortfarande arbeta till solen går upp över Potomacfloden. I slutändan är det vad hennes liv och gärning handlar om: arbetsglädje. Att få ge sig hän. Karin Bruzelius, domarkollegan i Norge, säger att det också är därför som Ginsburg håller sig kvar i Högsta domstolen: medarbetarna där är hennes familj.

Dottern Jane Ginsburg fnyser över de mest extrema uttrycken för beundran. Att tatuera mammans profil på väl valda kroppsdelar, som vissa fans gör, finner hon "motbjudande". Porträttet av dottern i filmen "En kvinna bland män" avfärdar hon som fiktion. Manusskribenterna låter filmens "Jane" gestalta den radikala 70-talsfeminismen, hon viftar med en utgåva av Gloria Steinems tidskrift "Ms" och skäller på sin mamma som inte vill ta kampen ut på gatorna. När Ruth tvekar exploderar Jane i raseri.

– Det stämmer att jag var en fullständigt förtvivlad, förbittrad och fasansfull tonåring men inte på grund av något Ruth gjorde i sin yrkesutövning utan för att jag var en vanlig bortskämd *brat*, säger Jane Ginsburg.

Men filmen är samtidigt något väsentligt på spåren. Ruth Bader Ginsburg var en aktivistisk advokat under 1970-talet, en "*advocate*". Men som domare har Ginsburg varit långt ifrån radikal. När president Jimmy Carter nominerade henne till hovrätten i Washington DC 1980 inledde hon en period av konsensusbyggande där hon oftare, enligt en studie från 1987 refererad av New Yorker, röstade med republikanskt än demokratiskt tillsatta domare, även i fall som angränsade till hennes tidigare kärnfrågor som aktivist.

På 70-talet tycktes Ginsburg vandra i den stora medborgarrättsjuristen Thurgood Marshalls fotspår, men som arbetsledare i domstolarna har Ginsburg inte varit inkluderande gentemot minoriteter. Av de 57 personer som hon anställde under sin tid i hovrätten i huvudstaden var ingen afroamerikan.

I mars 1993, samma år som Bill Clinton skulle nominera henne till HD, höll hon en föreläsning vid New York university om vikten av kollegialitet och återhållsamhet i beslutsfattandet; även detta dygder som hon ärvt från Celia, som ofta påminde om vikten av att uppträda som en "dam" och inte brusa upp i trängda lägen. Domare, sade Ginsburg i föreläsningen, ska inte ta täten i den politiska utvecklingen. Kvinnogrupper rasade.

När Bill Clinton först raggade efter potentiella domare visade sig Ginsburg vara en riskfaktor – eftersom hon låg illa till hos feminister. "Kvinnorna är emot henne", sade Clinton. I sin biografi beskriver Jane Sharron de Hart Ginsburgs tretton år som hovrättsdomare som en tvagningsprocess: för att kvalificera sig för Högsta domstolen var hon tvungen att skrubbas ren från alla spår av feministisk aktivism. Harvardhistorikern Jill Lepore skrev nyligen att den feministiska seriefiguren som fansen skapat inte bara trivialiserar juristen Ruth

Bader Ginsburg. Utan också bortser ifrån hennes komplexitet och tillkortakommanden.

– Hon är inte radikal, säger vännen Kathleen Peratis. Hennes beslut som domare ligger i mittfåran. Som aktivist hade hon en uppgift, som domare en annan. Inget av det hon gjort i Högsta domstolen kan definieras som radikalt.

De feministiska fansen framhåller gärna Ginsburgs "dissents", hennes avvikande slutsatser som blir skarpare ju längre högerut som domstolens majoritet rör sig. Men det är egentligen inte Ginsburgs resonemang som är radikala, säger Jill Lepore. Utan domsluten som hon kritiserar. Högsta domstolens Ruth Bader Ginsburg har försvarat systemet, inte försökt upphäva det.

Så jag frågar Jane Ginsburg:

Vad tycker du man ska dra för lärdomar av din mamma och hennes karriär, egentligen?

– Jobba hårt och tyck inte synd om dig själv.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Högsta domstolen

Högsta överklagande rättsinstans och en författningsdomstol som avgör om de lagar kongressen stiftar är förenliga med konstitutionen. Domarna kan besluta över politikerna i flera av USA:s mest omstridda frågor som aborträtt, dödsstraff, positiv särbehandling, asylregler. Domstolen har nio ledamöter som utses på livstid med syftet att ge stabilitet och långsiktighet åt det politiska systemet. De avgör själva när de vill avgå och kan bara avsättas i en komplicerad riksriättsprocess. Domarna nomineras av presidenten men måste godkännas av senaten.

Högsta domstolen avgjorde det tumultartade presidentvalet 2000, när man fattade beslutet att avbryta röstomräkningen i Florida vilket ledde till att George W Bush vann över Al Gore. "

" Trump stoppar fortsatt utredning

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

USA. President Donald Trump försöker nu genom ett så kallat "exekutivt privilegium" hindra kongressen från att ta del av Rysslandsrapporten i dess helhet samt specielle åklagaren Robert Muellers bevismaterial. Det innebär att den rättsliga konflikten kring rapporten trappas upp.

Justitieminister William Barr gav kongressen tillgång till den 448-sidor långa utredningen i april, men delar av materialet är överstruket i svart. Demokraterna i kongressen vill ha ut rapporten i dess helhet och lär gå till juridiskt motangrepp.

Björn af Kleen "

" Oro efter Trumps tullhot

DN TISDAG 7 MAJ 2019

Det oklara läget inför USA och Kinas handelssamtal och Donald Trumps hot om hårdare tullar sänkte flera börser med 1–2 procent. Stockholmsbörsen backade med 1,3 procent.

Den amerikanska presidenten twittrade på söndagskvällen att handelskriget med Kina kan vara på väg att växla upp. Bland annat skrev han att de nu tioprocentiga tullarna på en stor mängd varor ska höjas till 25 procent redan på fredag. O

Detta bara dagar innan representanter för Kina besöker Washington för handelssamtal. Utspelet fick de kinesiska börserna att rasa under natten till måndag, och Europa följde samma mönster under dagen.

De flesta börserna i världen har i år klättrat med 10–20 procent, och inte minst Kina har gått bra. När det går så bra bli känsligheten för dåliga nyheter större, menar Johan Lundqvist, makroekonom på Skandia.

– Börserna har stigit mycket på kort tid. Att det då blir en skarp reaktion på en negativ nyhet är inte konstigt. Det har även funnits förväntningar på framsteg i förhandlingarna, inte bakslag, säger han. Trots utspelet är den kinesiska delegationen enligt Reuters besluten att genomföra förhandlingarna. Beskedet lugnade fallen något. Många bedömare har på förhand spått 2019 som ett skakigt år med upp- och nedgångar. Johan Lundqvist tror det fortsätter så, oavsett hur det går mellan USA och Kina:

– Kommer en lösning tar man bort en osäkerhetsfaktor. Det gör förmodligen att vissa delar av ekonomin kan återhämta sig lite, framför allt världshandeln. Samtidigt är inte handelskonflikten enda anledningen till den svacka vi har haft under vintern. Även med en

lösning på konflikten räknar vi med viss avmattning i världsekonomin i år.

Storbolagsaktierna i Stockholm tog signalerna från konflikten hårt och industri- och fabriksbolag som Volvo och SKF har tappat. Flera storbolag har handlats utan utdelning under måndagen och tynger börsen ytterligare.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" Sanningens minut för presidentens allt destruktivare strategi

DNTISDAG 7 MAJ 2019

Analys. Förra året framkallade Donald Trump en kris i världshandeln. En kris som han lovade skulle lösas genom ett stort avtal med Kina. Nu sätts presidentens alltmer aggressiva strategi på prov.

Handelskrig är bra och lätta att vinna. Detta – ett av många bevingade ord som USA:s president Donald Trump sluppit ur sig på Twitter – kan i veckan sättas på prov.

Vita huset har hållit uppe skenet under våren. Finansminister Steve Mnuchin har uttalat sig muntert om framstegen i förhandlingarna med motparten i Peking. Så sent som för en vecka sedan talade han om ”de sista varven” i överläggningarna. Snart i mål. Inför veckans planerade förhandlingsrunda i Washington har ryktet gått om ett avtalsutkast. Det skulle vara klart redan på fredag. Sådant har hållit världens börser på gott humör i månader.

Men efter Donald Trumps utfall på söndagen verkar saken inte längre vara biff. Presidenten hotade att mer än fördubbla de särskilda tullar mot Kina som han införde förra året. Därtill vill han ”inom kort” utöka offensiven, om inte Peking slutar förhålla förhandlingarna. Utspelet utlöste ras på marknaderna i både Asien och Europa. Pessimismen fördjupades av uppgifter om att kinesiska ministrar nu överväger att ställa in sin resa till Washington i veckan.

Det går att föreställa sig olika motiv bakom Trumps angrepp. En tolkning är att presidenten helt enkelt höjer insatserna och pressar Peking inför slutspurten. I handelsförhandlingar är det inte alls ovanligt att man sparar de svåraste stridsfrågorna till sist.

Problemet med denna utpressningstaktik är att Kina inte lider något akut brist på tid och tålamod. Landets tillväxt har repat sig under årets första kvartal. Det råder inget nödläge, vare sig ekonomiskt eller politiskt. Donald Trump, däremot, har inte långt kvar till sin återvalskampanj. Kanske sitter han inte länge till. Till skillnad från hans motpart, Xi Jinping, som i praktiken är president på livstid. En annan möjlig förklaring till söndagens utspel är att oenigheten mellan världens två största ekonomier är så djup att förhandlingarna snarast är på väg att falla ihop. Läckor vittnar om att förhandlingarna nyligen stött på problem. Visserligen sägs kommunistpartiet vara redo

att gå USA till mötes vad gäller vissa krav: sådant som exportsubventioner och den plundring av utländska företags teknik som satts i system. Vad Kina däremot inte lär vara villigt att göra är att genomdriva reformer i folkkongressen – i teorin statsapparatus högsta beslutande organ.

Men om förhandlingarna står inför en kollaps måste också Trump fullfölja sitt hot och trappa upp handelskriget. Konflikten skulle nå full styrka. Kina skulle införa drastiska motåtgärder och sikta rakt mot presidentens kärnväljare. Börserna lär då rasa. Vill han det?

En tredje tolkning är att förhandlingarna löper på precis som ministrarna har förväntat sig, men att Trump själv trots allt tilltalas av tanken på fortsatt eller rentav stegrad konflikt. Det är ingen hemlighet att han gillar handelskriget. Trump skriver på Twitter att tullarna som han införde förra året har bidragit till USA:s ”storslagna ekonomiska resultat”.

Den slutsatsen motsägs av precis alla analyser som gjorts. En studie tyder på att USA förlorar 1,4 miljarder dollar i inkomster varje månad på handelskriget. Men om presidenten verkligen har övertygat sig själv om att tullarna gör gott – varför skulle han då ta bort dem utan vidare? Den ekonomiska stormaktsstriden mellan USA och Kina handlar inte bara om Donald Trump. Han ärvde verkliga problem, som bubblat i många år. Demokraterna i USA är kluvna inför konflikten. Bryssel och Tokyo har också en oplockad gås med Peking.

Men att framkalla kris i världshandeln var presidentens val. Den globala ekonomins försvagning det senaste året beror mycket på hans destruktiva taktik. En upptrappning skulle bli katastrofalt dyr och kosta många människor jobbet, även i Europa och inte minst i exportberoende Sverige. Ger denna strategi några resultat? Frågan är kanske snarare om Trump vill att konflikten ska lösas.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se

" Klimatdeklaration om Arktis stoppades av USA

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Arktis. Arktiska rådets sammanträde var tänkt att mynna ut i en gemensam deklaration. I stället slutade mötet i finländska Rovaniemi i fiasko, sedan USA vägrat godkänna formuleringar om att klimatförändringarna är ett hot mot Arktis.

Det är första gången sedan rådet bildades 1996 som de åtta medlemsländerna – Danmark, Finland, Island, Kanada, Norge, Ryssland, Sverige och USA – misslyckats med att enas om en slutdeklaration.

TT "

" Nytt lagförslag i USA: Förbjud vaccinvägran

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

764 personer i USA har hittills smittats av mässlingen i det värsta utbrottet i landet sedan 1994. Många drabbade är barn till ultra-ortodoxa judar som valt bort vaccination. Nu kan det bli en lagändring som förbjuder religiösa undantag från vaccinationsregeln.

Washington.

Det var i oktober i fjol som ett barn återvände från ett besök i Israel till New York med mässling. Den smittade hade firat högtiden Sukkot, bett vid Klagomuren och turistat i varmt väder.

I områdena Williamsburg och Borough Park i stadsdelen Brooklyn bor merparten av de uppskattningsvis 300 000 ultraortodoxa judar som finns i delstaten New York, varav många har täta kontakter med Israel där en stor mässlingsepidemi härjar.

Det extremt smittsamma mässlingsviruset spred sig snabbt bland småbarn i Brooklyn som inte var vaccinerade.

Borgmästaren har utlyst katastroftillstånd och skolor som inte har hållit borta barn utan vaccinationer har tvingats stänga i ett försök av myndigheterna att stoppa spridningen, som hittills nått 23 delstater i USA.

Utöver i Brooklyn har ultra-ortodoxa judar smittats i Rockland County en timme norr om New York City. I delstaten Washington i USA:s nordvästra hörn har sjukdomen spridit sig bland människor med rysk och ukrainsk bakgrund i Clark County utanför staden Portland.

Det är inte första gången som mässling får spridning i amerikanska - minoritetsmiljöer. Under de senaste fem åren har mässlingen brutit ut bland amishfolket i Ohio och bland exilsomalier i Minnesota.

Det handlar om miljöer som visat sig sårbara för propaganda mot vaccination, där familjer ofta lever i avskildhet från majoritetssamhället och inte har nåtts av eller litar på budskap från statliga hälso-myndigheter.

Att göra val som avviker från mittfåran tillhör dessa människors vardag. I det ryska exilsamhället i delstaten Washington finns en utbredd skepsis mot påbud från statligt håll, vilket ökat benägenheten att avstå från vaccination. Representanter för dessa grupper tenderar också att resa till exilmiljöer i diasporanätverk utanför landet där andelen vaccinerade kan vara lägre än i USA. När mässlingen spred sig bland amishfolket i Ohio 2014 kom det från en missionär som burit med sig sjukdomen från Filippinerna.

Det finns ingen religiös regel i judendomen som tvingar ultraortodoxa från att avstå från att vaccinera sig. Men det finns judiska organisationer och rabbiner som hänvisar till religionen för att övertyga troende om att låta bli att vaccinera sig.

En sådan gruppering som fått genomslag i Brooklyn heter Peach (Parents Educating and Advocating for Children's Health; ungefär: Föräldrar Utbildar och Förespråkar Barns Hälsa). Genom telefon-samtal och pamfletter försöker Peach övertyga ultraortodoxa judar om att vaccinet bryter mot kosherregler och kan resultera i autism. Gruppens elegant formgivna handbok, "The Vaccine Safety Handbook", hävdar att vaccinet mot mässling rymmer spår av bland annat gris och därför skulle bryta mot judiska kostföreskrifter. Bokens slogan går ut på att man alltid kan vänta med att vaccinera sig men aldrig få det gjort. Den beskriver vaccination som vår tids största hälsorisk.

Merparten av ortodoxa judar i Brooklyn har vaccinerat sig. Men i religiösa judiska skolor i Williamsburg uppges andelen vaccinerade vara något lägre än i samhället i stort, skriver nättidningen Vox. Bland mycket små barn som ännu inte börjat skolan, mellan 19 och 35 månader gamla, är vaccinationsnivån låg i området. Merparten av de som smittats är just barn.

Flera religiösa judiska företrädare har gått ut i offentligheten och sagt att vaccination i själva verket rimmar med religionen. "Ur ett religiöst perspektiv måste människor vaccinera sig", säger rabbinen David Niederman, ordförande för United Jewish Organization of Williamsburg, till Vox. "Allting som skadar – man måste göra allt i sin makt för att undvika det."

En chassidisk rabbin, Mosse Friedman, skriver i New York Times att det är ett misstag för judar att avfärda vetenskap och behandla objektiva fakta som det vore förslag som man kan bortse ifrån, särskilt när man tillhör ett folk som ofta gått i bräsch för vetenskapliga framsteg.

I alla 50 delstater i USA är det lag på att barn ska vaccinera sig men i 17 av dessa stater är det samtidigt möjligt att få ett undantag av bland annat religiösa skäl. Religionsfriheten väger tungt i USA. Enligt konstitutionens första tillägg får staten inte inskränka uttryck av religion. Att hänvisa till sin tro för att få undantag från föreskrifter kan vara gångbart.

Samtidigt kan denna vägran att vaccinera sig bidra till spridandet av en potentiellt dödlig sjukdom. Den riskerar att drabba spädbarn som inte kan vaccineras eller människor som är allergiska mot vaccin.

I delstaten New York finns ett lagförslag från 2015 som skulle göra undantagen färre. Den demokratiska delstatsguvernören Andrew Cuomo har tidigare ställt sig skeptisk till förslaget, men tycks nu vara på väg att ändra inställning, åtminstone så länge epidemin sprider sig.

New Yorks borgmästare Bill de Blasio har meddelat att de som vägrar att vaccinera sig i berörda områden i Brooklyn kommer att bötfällas med 1 000 dollar, omkring 10 000 kronor.

I Rockland County förbjöds i mars människor som inte vaccinerat sig från att vistas på allmän plats, men efter tio dagar hävde en domstol det förbudet. I veckan skrev kolumnisten Margaret Renkl i New York Times under rubriken: "Vi har låtit religionsfriheten gå för långt".

Hon menar att det fortsatt ska vara möjligt att vägra att vaccinera sig men att det då ska leda till inskränkningar i individens rörelsefrihet.

"Om man fattar beslutet att inte vaccinera sina barn, borde dessa inte tillåtas ombord på allmänna färdmedel eller få gå på allmänna skolor", skriver Margaret Renkl.

Det nuvarande mässlingsutbrottet är det värsta sedan 1994. År 2000 ansågs sjukdomen utrotad i USA.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

" Michael Winiarski: Ökad risk för krig mellan USA och Iran

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Spänningen mellan USA och Iran stiger. En amerikansk örlogsflotta är på väg mot Persiska viken och president Hassan Rouhani hotar med att Iran drar sig ur kärnenergiavtalet. DN:s utrikeskommentator Michael Winiarski förklarar vad detta kan innebära.

1 Vad har Rouhani egentligen sagt?

– Han har i ett tv-tal meddelat att omvärlden inom 60 dagar måste ge Iran möjlighet att få handla med olja och genomföra internationella bankaffärer igen. Dessa saker stoppades av USA när president Donald Trump drog sig ur det internationella kärnenergiavtalet från 2015 (som syftade till att omöjliggöra en iransk atombomb) och återinförde de ekonomiska sanktionerna mot Iran. Om det inte sker, förklarade Rouhani, kommer Iran att återgå till läget före kärnenergiavtalet. Då anrikades uran upp till 20 procent, medan avtalet stipulerar en övre gräns på 3,67 procent. På den nivån kan man driva ett kärnkraftverk, men för en atombomb krävs 90-procentig anrikning.

2 Varför händer detta just nu?

– Irans besked kom exakt på årsdagen av att Trump rev upp kärnenergiavtalet och återinförde hårda sanktioner. Det skedde trots att FN:s atomenergiorgan bedömt att Iran till punkt och pricka följt avtalets bestämmelser. Men det akuta skälet är sannolikt att USA i förra veckan hävde flera undantag från sanktionerna för att öka trycket mot Iran; bland annat hade Iran tillåtits att byta anrikat uran mot oraffinerad Yellowcake (ett kommersiellt halvfabrikat och kan förädlas

vidare till rent uran) med Ryssland. Ett antal länder – Kina, Indien, Japan, Sydkorea och Turkiet – fick också dispens att köpa råolja från Iran. Detta stopp slår hårt mot Irans oljeberoende ekonomi, som befinner sig i en svår kris.

3 Betyder det att risken för krig har ökat?

– En del bedömare tolkar det så. USA sänder en hel stridsgrupp till Persiska viken med hangarfartyget USS Abraham Lincoln i spetsen, med motiveringen att det har tillkommit ett nytt – ospecificerat – hot från Irans sida.

I söndags varnade Trumps nationella säkerhetsrådgivare John Bolton för att varje iranskt angrepp på USA:s intressen ”kommer att bemötas med obevklig kraft”.

Det är inte helt klart vad som utlöste Boltons utspel om en militär upptrappning. Enligt USA-källor som citeras i amerikanska medier sänds flottan som en avskräckning ”mot Irans potentiella förberedelser att attackera amerikanska intressen i regionen”. Iran har tidigare hotat att blockera det strategiska Hormuzsundet (mellan Arabiska halvön och Iran), där 20 procent av världens olja passerar. Skulle det bli verklighet avbryts en stor del av Saudiarabiens och Förenade Arabemiratens oljeexport. Och därmed skulle risken öka för en direkt konfrontation mellan USA och Iran.

En annan riskfaktor är att Trumps närmaste män är de neokonservativa hökarna John Bolton och utrikesministern Mike Pompeo. De har öppet förordat ett väpnat angrepp mot Iran. Trump är visserligen en uttalad motståndare mot USA-stödda regimförändringar, men det utesluter inte att han kommer att låta sig övertalas av Pompeo och Bolton. För fyra år sedan, då kärnenergiavtalet med Iran skrevs på, hävdade Bolton att det bästa sättet att bemöta det nukleära hotet från Iran vore ett angrepp från Israel, som följs upp av en amerikansk insats för att störta regimen i Iran. På den punkten har Trumpadministrationen entusiastiska allierade i Benjamin Netanyahu i Israel och prins Mohammad bin Salman i Saudiarabien, där den senare med råge

överträffar Irans prästerskap vad gäller människorättsbrott, kvinnoförtryck och stöd för internationell terrorism.

Michael Winiarski "

USA sänder en hel stridsgrupp till Persiska viken med hangarfartyget USS Abraham Lincoln i spetsen. Nya sanktioner mot Iran

Sent onsdag kväll meddelade USA:s president Donald Trump att han lägger ett presidentdekret om nya sanktioner mot Iran, rapporterar Reuters och AFP. Det syftar till att stoppa alla landets intäkter inom järn-, stål-, aluminium- och kopparindustrier.

Dekretet möjliggör också för sanktioner mot andra utländska aktörer som deltar i affärer med koppling till Irans metallsektor.

" Ny teknik gör övervakningen av anställda billig och effektiv

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

I USA blir det allt vanligare att arbetsgivare använder fingeravtryck, ögon- och ansiktsskanningar för att hålla koll på sina anställda. Ett domstolsmål har väckt debatt om integritet på arbetsplatsen. I Sverige har tekniken ännu inte slagit igenom. – Jag är övertygad om att det kommer bli aktuellt även i Sverige, säger Annett Olofsson, förbundsjurist på LO-TCO Rättsskydd.

Allt fler företag i USA har börjat spåra sina anställda med hjälp av fingeravtryck, ögon- och ansiktssigenkänning. Detta har lett till att frågan väckts om hur företag använder och lagrar så kallad biometrisk data, rapporterar Wall Street Journal.

En rad anmälningar har lämnats in efter att Högsta domstolen i delstaten Illinois – som har landets strängaste lagar när det gäller integritetsskydd – tagit upp ett mål som handlar om att anställda inte fick veta vad som skulle hända med deras biometriska data.

En enkätstudie från konsultföretaget Gartner visar att 6 procent av företagen i Europa, USA och Kanada använder biometriska data för att spåra sina anställda.

Annett Olofsson, arbetsrättsjurist på LO-TCO Rättsskydd, berättar att man från fackets sida ännu inte haft någon större erfarenhet av att arbetsgivare använder sig av biometrisk data.

– Den här sortens teknik är billig och enkel för arbetsgivaren att använda. Som anställd är det då viktigt att vara medveten om att biometriska data är känsliga personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Det ställs höga krav på behandlingen av

sådana personuppgifter. Den anställda ska då ha lämnat ett uttryckligt, frivilligt samtycke som när som helst kan återkallas, säger hon.

Hon framhåller att arbetsgivare alltid ska tänka på att förhandla med facket innan någon form av kontroll och övervakning införs.

– Arbetsgivare behöver tala om varför man hämtar in den här sortens uppgifter och i vilket ändamål de ska användas – exempelvis i in- och utpasseringskontroller eller för tidsredovisning, säger Annett Olofsson.

– Arbetsgivaren kan sedan inte behandla uppgifterna för något annat ändamål. Uppgifterna får inte lagras längre än nödvändigt och det ska finnas säkerhetsåtgärder mot att obehöriga kommer åt uppgifterna. Exempelvis fingeravtryck kan användas i andra möjliga syften än vad de egentligen är tänkta för, fortsätter hon.

I maj förra året trädde dataskyddsförordningen (GDPR) i kraft i hela EU. Den finns till för att stärka enskildas rätt till skydd av personuppgifter.

Ola Brinnen är arbetsrättsjurist på Svenskt Näringsliv. Han menar att det kan finnas legitima argument för en arbetsgivare att ha koll på sina anställda.

– Exempelvis ur en säkerhetsaspekt, men det finns inget utrymme utöver de ganska strikta regler som finns i dataskyddsförordningen. Seriösa företag behandlar naturligtvis inte personuppgifter i onödan utan bara där man måste av verksamhetsskäl eller för att lag eller kollektivavtal tvingar dem att göra det, säger han.

Trots den ökade motviljan mot biometriska data från många amerikanska anställda så anser bedömare som Wall Street Journal talat med att både företag och människor kommer att börja omfamna tekniken än mer i framtiden.

Detta på grund av det blir allt vanligare i det vardagliga livet, bland annat används det för att låsa upp de senaste Iphone-modellerna.

Joakim Lundberg
joakim.lundberg@dn.se ""

" Fakta. Så säger lagen

Dataskyddsförordningen (GDPR) definierar biometriska uppgifter som "personuppgifter som härrör från specifik teknisk bearbetning avseende fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga egenskaper hos en fysisk person, som tillåter eller bekräftar den fysiska persons unika identitet".

Sådana data får bara bearbetas om:

Den registrerade har gett uttryckligt samtycke.

Behandling är nödvändig för att fullgöra skyldigheterna och utöva specifika rättigheter för den registeransvarige eller den registrerade inom områdena för anställnings- och social trygghet, och socialt skyddslagstiftning.

Behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för dataföremålet.

Behandling är nödvändig för upprättande och utövande av försvar av rättsliga krav.

Behandling är nödvändig av hänsyn till allmänintresset. "

" Trump Junior kallad till förhör efter Rysslandsutredningen

DN FREDAG 10 MAJ 2019

USA. President Trumps äldste son Donald Trump Junior har kallats till förhör av kongressens underrättelsekommitté. Han ska vittna om de svar han gav utredare under Rysslandsutredningen, enligt källor till Wall Street Journal. Trots att Robert Muellers Rysslandsutredning nu är avslutad fortsätter flera av kongressens kommittéer att utreda presidenten och hans familj.

Kallelsen till Donald Trump Junior är den första till en medlem i presidentens familj från någon av kongressens kommittéer. En kallelse är ett något kraftigare verktyg för att få presidentsonen att komma till förhöret. Tidigare har kongressens underrättelsekommitté bett honom att frågas ut frivilligt, enligt Wall Street Journals källor.

Kommitténs agerande väntas skapa ytterligare spänningar mellan kongressen och Vita huset.

Amanda Dahl "

" En amerikansk president är ingen enväldig kejsare

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Vad grundlagsfäderna tänkte i slutet av 1700-talet har amerikanska jurister brytt sina hjärnor med sedan dess. Knappast någon tror ändå att meningen var att presidenten skulle stå över lagen. Tvärtom innebär författningen att den federala makten balanseras mellan det verkställande ämbetet, kongressen och domstolarna. Detta är dessvärre inget Donald Trump ställer upp på.

Demokraternas majoritet i representanhusets justitieutskott har nu slagit fast att justitieminister William Barr gjort sig skyldig till trots mot kongressen. Skälet är hans vägran att skicka över den särskilde åklagaren Robert Muellers fullständiga rapport. Trump har för sin del utfärdat en speciell order för att hindra att den lämnas ut. Muellerrapportens slutsatser är kända, och att den skulle innehålla någon dold sensation är inte troligt. De praktiska följderna för William Barr visar sig säkert inte förrän efter en lång rättslig process. Men frågan är bara en del av den monumentala författningsstrid som blossar upp, om presidentens respektive kongressens befogenheter. Dragkampen är inte ny. Roosevelt och Reagan hade sina fejder. Republikanerna i kongressen hävdade alltid att Obama betedde sig som en kejsare. Nixon hotades av riks rätt (och avgick innan det blev av), inte bara för mörkläggningen av ett inbrott utan för att han använde statsapparaten för att jaga politiska motståndare. Maktdelningen sattes ur spel, kongressen slog tillbaka.

Trump har hela tiden skällt på domstolar som inte följer hans vilja. Sedan Demokraterna vann majoriteten i representanhuset i fjol har han dock tagit kriget till en ny nivå.

Rapporten från Mueller blockeras alltså. Trump förklarar dessutom att inga dokument ska ges till kongressen och att inga underlydande ska vittna där om de blir kallade. Den inställningen är han ensam om i historien.

Fler strider är i gång. Trump skickar stämningar härs och tvärs för att hindra att hans inkomstdeklarationer blir offentliga, liksom att intressekonflikter kring hans företag granskas. Ett exempel av annan art är hur han utlyste "nationellt nödläge" för att runda kongressen och ordna pengar till sin mur mot Mexiko.

Utfallet av drabbningen får betydelse inte bara för Trump.

Republikaner borde betänka hur nästa demokratiska president ser på sina rättigheter.

Många demokrater är sugna på riks rätt, men de borde avstå. Senaten skulle aldrig fälla Trump, och det politiska utfallet är osäkert. Bästa alternativet är att se till att vinna valet 2020.

Men det borde inte ens vara kontroversiellt att kongressen har rätt att granska Vita huset. En enkel princip är att presidenter inte får göra som de vill.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

" Motstridiga signaler i den militära upptrappningen mellan USA och Iran

LÖRDAG 11 MAJ 2019

**Analys. Har ett nytt krig i Mellanöstern kommit närmare?
Signalerna är motstridiga. Samtidigt som USA bekräftade att
tung bombplan av typ B-52 har sänts till Persiska viken föreslog
president Donald Trump samtal med ledarna i Teheran om hur
Iran ska ge upp sina planer på kärnvapen.**

USA:s ökade tryck följer på en amerikansk skärpning av de ekonomiska sanktionerna mot Iran, som bland annat innebär att Irans oljeexport stryps. Teheran har svarat med att varsla om att dra sig ur delar av 2015 års internationella kärnenergiavtal.

Den militära upptrappningen mellan USA och Iran, som också innefattar att hangarfartyget USS Abraham Lincoln stävar mot regionen, har fått många bedömare att varna för att tröskeln för en militär konflikt har sänkts.

Det finns också de som jämför dagens amerikanska agerande med vad som föregick kriget mot Irak 2003, vilket kan leda till att USA snubblar in i ett nytt krig som skulle bli än mer förödande.

Då använde George W Bush-administrationen det i stort sett grundlösa påståendet att den irakiske diktatorn Saddam Hussein samarbetade med terrornätverket al-Qaida som ett av argumenten för att anfälla Irak.

I dag omges Trump av en liknande grupp neokonservativa hökar, med nationella säkerhetsrådgivaren John Bolton i spetsen. Bolton har under flera år öppet propagerat för att regimen i Teheran måste störtas. I en ledartidning 2015 skrev han att "den verkliga lösningen av ayatollornas kärnvapenprogram är att göra sig av med ayatollorna". Och Vita huset läcker uppgifter där Iran påstås ha nära relationer med al-Qaida.

Det är illavarslande att Bolton var en av de mest drivande bakom det katastrofala Irakkriget – som ledde till hundratusentals människors död och att den islamistiska terrorn fick en ny skjuts. Inte ens i dag säger han sig ångra sitt handlande den gången.

Skulle Bolton få som han vill kan det innebära ett nytt krig, och de amerikanska åtgärderna ser ut att vara ämnade att provocera fram en överilad iransk reaktion som skapar en "casus belli", en förevändning för ett USA-anfall.

Det som ytterst avgör om det blir krig eller fred är vilket inflytande Bolton och den lika hökaktige utrikesministern Mike Pompeo har på

presidenten. Trump har genomgående varit avog till att USA ska ägna sig åt att byta regimer i andra länder, och brukar nämna Irakkriget och interventionen i Libyen som avskräckande exempel på hur fel det blir. Hans instinkt är snarare att USA ska dra sig tillbaka inom sitt skal. Men med dessa två starka lobbyister i sin närhet, samtidigt som Israels högerregering och Saudiarabien matar Vita huset med underrättelser om Irans destabiliserande agerande, är det en öppen fråga hur Trump till slut kommer att ställa sig.

Möjligen är Trumps vädjan om att han och Irans ledare ska sätta sig ner och diskutera kärnvapenfrågan ett sätt att komma ur denna marsch mot ett krig. Svaret från en talesman för det iranska Revolutionsgardet – en väpnad struktur som lyder direkt under landets högste ledare ayatollah Ali Khamenei – var dock avvisande:

– Det blir inga samtal med amerikanerna, vi betraktar dem som opålitliga, och de kommer inte att våga gå till militärt anfall mot oss, sade Yadollah Javani, en talesman för Revolutionsgardet.

Hangarfartyget USS Abraham Lincoln är på väg mot Persiska viken.

Michael Winiarski "

" Ikea drabbas av Trumps tullar

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Även svenska företag påverkas av de tullar som USA lagt på importen från Kina. Enligt handelsminister Ann Linde (S) är Ikea ett av dem.– Det är varor som Ikea använder som det nu har lagts tull på, säger Linde till DN.

De nya amerikanska tulltarifferna är det hittills mest dramatiska steget i Donald Trumps försök att pressa fram bättre handelsvillkor med Kina. Kinesiska importvaror till ett värde av 200 miljarder dollar, 2 000 miljarder kronor, beläggs med höjda tullar.

”Höjda tullar kommer att ge vårt land betydligt mer välstånd än till och med ett fenomenalt avtal av det traditionella slaget”, skriver president Donald Trump i ett av flera Twitterinlägg tidigt på fredagen lokal tid om nattens misslyckade handelssamtal med Kina i Washington.

De höjda avgifterna ”går rakt in den amerikanska statskassan”, skriver presidenten vidare. ”Det finns absolut ingen anledning att jäkta.”

Det är inte så som den svenska regeringen ser det.

– Det är mycket oroande att USA agerar i strid med det regelverk vi har globalt, säger Ann Linde.

– Det finns en risk nu för upptrappning, tillägger hon och pekar på att den kinesiska ledningen sagt att den kommer att svara.

Sverige är ett exportberoende land och påverkas av den upptrappade konflikten. Mellan 20 och 30 procent av exporten består i sin tur av produkter och tjänster som har importerats och som stoppas in i svensk export.

Det här är en del av de globala värdekedjor som stora företag har.

Gränsen mellan export och import blir mer flytande.

Ann Linde har nyligen lett en handelsdelegation till Vietnam med mer än 50 svenska företag och där var handelskriget ett givet ämne. Och det var där Linde fick beskedet att Ikea drabbas av ökade kostnader på grund av det.

DN har sökt Ikea för en bekräftelse och för att få veta exakt hur företaget påverkas. I ett skriftlig meddelande säger bolaget att ”tullar tenderar att göra saker mer kostsamma för våra kunder, vilket är en utmaning då vi är ett bolag som står upp för de många människorna med magra plånböcker.”

Som EU-land kan inte Sverige göra något åt situationen. Det är EU-kommissionens uppgift att om möjligt försöka dämpa spänningarna i världshandeln.

Med de över 100 miljarder dollar extra USA tros få in på tullar ”ska vi köpa jordbruksprodukter från våra storartade bönder, i större mängd än Kina någonsin har gjort, och skicka det till fattiga och svältande länder i form av humanitär hjälp”. Under tiden ska USA fortsätta att förhandla med Kina, enligt Trump.

Kina svarade i ett uttalande att man ”djupt beklagar” det amerikanska beslutet och blir tvungen att svara på upptrappningen, men handelsministeriet i Peking specificerade inte hur.

Vita huset har flaggat för att man tänker gå ett steg längre om man inte lyckas nå en överenskommelse de närmaste veckorna: höjda tullar på kinesiska varor värda ytterligare 325 miljarder dollar. Detta skulle i praktiken betyda att amerikanerna höjer tullarna på hela Kinas export till USA.

Det är dock långt ifrån alla som delar Trumps syn på hur tullarna fungerar och vem som faktiskt betalar för handelskriget i slutändan. – Att höja tullarna kommer att bli katastrofalt, säger Gary Shapiro, vd för USA:s branschförening för företag inom konsumentelektroniksektorn, till Reuters.

Föreningens medlemmar sysselsätter fler än 18 miljoner i USA. Och enligt Shapiro kommer tullarna att betalas av USA:s konsumenter och företag, inte av Kina, som Trump påstår.

Det är enligt de flesta beräkningar som har gjorts redan tydligt att de tullar som tidigare har införts har pressat upp priserna för importföretag i USA, som köper importerade varor från Kina eller varor som består av komponenter från Kina. Fordonssektorn, präglad av gränsöverskridande produktionsmodeller, är särskilt hårt drabbad. Amerikanska General Motors och Ford har redan varnat för tullrelaterade kostnader på en miljard respektive 750 miljoner dollar. Motorcykeltillverkaren Harley Davidson, som även drabbats av höjda tullar i EU som en motåtgärd mot Trumps stål- och aluminiumtullar mot EU, räknar med att tullnotan i år kan lyfta till 100–120 miljoner dollar, från fjolårets 23,7 miljoner dollar.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Carl Johan von Seth: Fullskaligt handelskrig rycker närmare i rasande fart

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor om utvecklingen.

1. Varför trappas läget upp just nu?

– I söndags anklagade Donald Trump Kina för att förhålla förhandlingarna mellan de två länderna. Läckor till nyhetsbyrån Reuters bekräftar också att de kinesiska förhandlarna nyligen skickade

omfattade ändringar i ett utkast till ett avtal. Ett avtal som USA trodde kunde skrivas under denna vecka.

– Insatserna har därför höjts inför veckans förhandlingar i Washington. Trump har hotat att höja de omfattande tullar mot Kina som infördes förra året. Kina har svarat att de i så fall kommer att införa motåtgärder. Eftersom det hittills inte verkar ha skett några framsteg skred USA nu till verket. På fredagsmorgonen höjdes tullarna på varor värda 200 miljarder dollar från 10 till 25 procent.

– Fullskaligt handelskrig rycker snabbt närmare.

2. Kan konflikten fortfarande lösas?

– Eftersom det tar flera veckor för containerfartygen att nå USA kommer alltså ingen att drabbas av tullarna ännu på ett tag. Det kan också ge förhandlarna extra tid.

– Frågan blir då om det i grunden finns förutsättningar för ett avtal. Det är osäkert. USA:s förhandlare, med bland annat finansminister Steve Mnuchin i spetsen, verkar ha överskattat vad Kina kan gå med på. Amerikanerna kräver stora reformer av den kinesiska ekonomin, som de nu verkar ovilliga att genomdriva. Kina kan i sin tur ha underskattat president Trumps kompromissvilja. Trump säger sig vara övertygad om att USA:s ekonomi vinner på tullarna.

3. Vilka blir vinnare och förlorare på en upptrappning?

– Företag, anställda och konsumenter i båda länder drabbas av högre priser, en ovilja att investera och en krympt ekonomi. Effekterna sprids också snabbt till resten av världen. Europas draglok Tyskland är beroende av export till Kina. Även Sverige är utsatt. Jobben och tillväxten i våra länder hotas direkt när handelskonflikterna stegras.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Omstritt Uber kör in på börsen

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

I går gjorde Uber entré på New York-börsen. DN:s Linus Larsson svarar på tre frågor om ett minst sagt omstritt företag.

1 Hur blev Uber så stort?

Uber startades i San Francisco, en stad med då välkänt illa fungerande taxisystem, för nästan tio år sedan. Under de första åren var tjänsten känd för svarta blanka lyxbilar, välklädda förare och gratis mineralvatten åt kunderna. Men senare ändrades profilen, utbudet breddades med enklare bilar och billigare resor.

2 Varför är Uber omstritt?

Uber har varit indraget i oerhört många skandaler, kanske mer än något jämförbart bolag. I Sverige lanserades tjänsten Uberpop, som framställdes som samåkning men i praktiken fungerade som en transporttjänst med olegitimerade förare. Skandaler som sexuella trakasserier bland anställda har förekommit.

3 Hur ser framtiden ut?

Om Uber får tekniken att fungera tillräckligt väl, och satsningen inte stoppas av lagar och regler, kan man tänka sig hela Uberflottor med förlärlösa fordon.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se "

" Så lurade Anna "Delvey" Sorokin Manhattans rikaste

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Under en lika extravagant som falsk identitet blåste Anna Sorokin New Yorks societet med nonchalans, falska checkar och löften om en tysk förmögenhet. Efter en stundtals farsartad rättsprocess, kantad av referenser till Frank Sinatra och stressiga klädbyten dömdes hon till fängelse och utvisning – och nu ska bedrägerierna bli tv-serier. Det här är berättelsen om Anna "Delvey" Sorokin.

– Jag önskar att jag aldrig hade träffat Anna. Om jag kunde backa tiden för att slippa vara där jag är i dag, då hade jag gjort det, sade Rachel Williams, ståendes i vittnesbåset under rättegången mot Anna Sorokin, i mitten av april.

Rättegången har sedan starten i mars följts med stort intresse av amerikanska medier och representanter från Netflix har synts i rättssalen. Men vem är den 28-åriga bedragaren Anna Sorokin, och hur hamnade hon här?

○ ○ ○

Anna Sorokin gjorde enligt en omfattande exposé i magasinet The Cut entré i New York 2014. Då under namnet Anna Delvey, som hon tagit efter att ha varit praktikant på det inflytelserika konst- och modemagasinet Purple i Paris.

Med en detaljfattig men lovande beskrivning av sig själv som konstintresserad arvtagerska från en rik tysk familj, och med goda kontakter från tiden i Paris, avancerade hon snart från nykomling till en självklar del av Manhattans societet.

Hon sade sig vara god för en fond värd åtminstone 60 miljoner euro, strax över 640 miljoner svenska kronor, med planer att öppna en privat exklusiv konstklubb med en filial på Manhattan. Planerna var inom räckhåll, menade hon – bara hon kunde säkra ett banklån på 22 miljoner dollar.

Ingen fann heller någon anledning att ifrågasätta den påstådda tyska rikedom, den speglades och cementerades i Anna Sorokin's livsstil. I sociala medier syntes hon på exklusiva konstmässor, fester och restauranger. Tyskan var förvisso förvånansvärt dålig, enligt uppgifter till The Cut, men hon umgicks med rätt personer, bjöd bekymmerslöst och betalade alltid med kontanter.

– Hon gav till alla. Uberresor, hundradollarssedlar, måltider. Du vet hur man sträcker sig mot sitt kort för att betala? Hon tillät det inte, säger en av Anna Sorokin's närmare vänner, Neffatari Davis, till The Cut.

Neffatari Davis lärde känna Anna Sorokin i januari 2017 när hon bakom ett par svarta Celinéglassögon checkade in på hotell 11 Howard i Soho, där Davis arbetade som concierge.

Då var Anna Sorokin till synes i full färd med att förverkliga sin planerade konstklubb. Det trendiga och av Jeff Koons utsmyckade hotellet blev under ett par månader en bas för arbetet med planerna. Neffatari Davis berättar för The Cut hur hon i Anna Sorokin's sällskap snart blev mer vän och assistent, än concierge. Hon anordnade och deltog i affärsmiddagar på namnkunniga restauranger, med lika namnkunniga gäster.

– Det är vad de gör i de rikas kultur, de äter, säger Neffatari Davis till The Cut.

Bland gästerna syntes kändisar som Macaulay Culkin, känd från Ensam hemma-filmerna och gudfar till Michael Jacksons barn, berättar Neffatari Davis. Vid ett annat tillfälle fann hon sig sitta vid samma bord som Martin Shkreli, affärsmannen som bland annat gjort sig känd

för att höja priserna på ett läkemedel för cancer- och aidssjuka med över 5 000 procent.

Anna Sorokin betalade för allt, alltid kontant. Åtminstone inledningsvis. Trollbunden av generositeten, planerna och sällskapen kring den nya vänskapen ifrågasatte Neffatari Davis aldrig varifrån pengarna kom från.

Hon var säker på att de fanns där, berättar hon för The Cut. De gånger kontanter saknades och Anna Sorokin's kreditkort ”krånglade” fanns alltid ett lättsamt löfte om återbetalning.

Det självsäkra spenderandet och den till synes obrydda relationen till pengar tycks ha varit bärande i Anna Sorokin's duperande av såväl vänner som banker, advokater och inflytelserika bekanta. Åtminstone om man frågar Rachel Williams, tidigare fotoredaktör på magasinet Vanity Fair och en av de målsägande i rättsprocessen mot Anna Sorokin.

”Fräckheten i hennes uppträdande sålde sig själv, till dess den kollapsade under sin egen tyngd. Det var delvis därför jag trodde på henne, och fortsatte göra det”, skriver hon själv om tiden med Anna Sorokin, i Vanity Fair.

De möttes på en nattklubb 2016. Anna Sorokin hade slagit sig ned vid hennes sällskap tillsammans med en ishink och tillhörande välkyld vodka. Den nya bekantskapen presenterade sig sin vana trogen som Anna Delvey, med planer på en exklusiv konstklubb och vaga referenser till en välfylld tysk fond.

Nyfiken på den något yngre men uppenbart drivna Anna Sorokin utvecklade Rachel Williams snart en tät kontakt och vänskap till den förmögna tjugoplussaren – genom dyra restaurangbesök och utekvällar lyssnade hon på turerna kring banklån och den planerade konstklubben.

”I en mansdominerad affärsvärld var hon ambitiös utan att be om ursäkt för sig, jag gillade det hos henne”, skriver hon i Vanity Fair.

Även Rachel Williams fick ta del av Anna Sorokins generösa sidor. Bland annat fick hon träna gratis tillsammans med den nya vännens personliga tränare, med motiveringen att det ju var roligare att träna tillsammans än ensam.

”Vi balanserade varandra. Jag vägde upp hennes excentriska beteende och hon utmanade min korrekthet. Som en extra bonus betalade hon för allt”, skriver hon.

Trots ett genomgåendenonchalant och otrevligt bemötande blev Anna Sorokin en central och viktig gäst på hotellet 11 Howard. Frikostigt dricksandes blev hennes behov föremål för huggsexa bland personalen.

– De blev bråk om att ta hennes packning till hennes rum. Bråk, för att man visste att man skulle betalas i hundradollarsedlar, berättar Neffatari Davis för The Cut.

Men under våren 2017, ett par månader in i vistelsen anade personalen oråd. Kostnaderna för den generösa gästen tickade på och en växande obetald skuld tornade upp sig, inte minst för hotellrummet som kostade 400 dollar per natt.

Det visade sig att hotellet saknade ett fungerande kreditkort för Anna Sorokins räkning. Man hade gjort ett undantag på grund hennes kontakter och den ovanligt långa vistelsen. Gästen hade lovat att pengarna skulle föras över från Tyskland, men månader senare hade de ännu inte dykt upp. Med en skuld motsvarande nära 300 000 kronor började det bli dags att betala.

Någonstans här började sprickor uppstå i Anna Sorokins rika fasad. Kanske hade tecken funnits där även tidigare, med nekade kreditkort och brutna löften om att betala tillbaka restaurangnotor. Men även om pengar för hotellnotan mirakulöst ordnades fram i form av ett banklån skymtade nu början på slutet för Anna Sorokin.

Hennes ekonomiska bekymmer hade en naturlig förklaring. Pengarna fanns nämligen inte, de var lånade på falska grunder likt hela Anna Delveys identitet.

Anna Sorokin var aldrig någon förmögen tysk arvtagerska. Enligt brottsutredningen mot henne föddes hon i själva verket i Ryssland 1991, in i en medelklassfamilj. Först som 16-åring flyttade hon med sin familj till en tysk småstad utanför Köln.

Som 20-åring bosatte hon sig i London för att studera konst på Central Saint Martins college. Hon hoppade dock snart av för en tid som praktikant på en reklambyrå i Berlin, innan hon fick den eftertraktade praktikplatsen på Purple i Paris.

I intervju med The Cut uppger föräldrarna att de varken känner igen efternamnet Delvey eller någon välfylld fond, men att de i den mån de kunnat har hjälpt sin dotter med försörjningen.

– Hon försäkrade oss om att det var en god investering. Framtiden var alltid ljus, säger föräldrarna till The Cut.

Men pengarna som möjliggjorde Anna Delveys vidlyftiga liv i New York kom inte från föräldrarna utan med hjälp av förfalskade bankdokument och en påhittad revisor, som lovade att 60 miljoner tyska euro vilade tryggt på andra sidan Atlanten.

Enligt åtalet ska Ann Sorokin först ha försökt säkra ett lån motsvarande 22 miljoner dollar hos City national bank i New York. När det nekades tog hon samma dokument till en annan bank.

Några enorma lån blev aldrig beviljade. Men efter flera turer fram och tillbaka och löften om att de tyska pengarna var på väg lyckades hon till slut få loss först 55 000 dollar och senare ytterligare 70 000 dollar – totalt strax över en miljon kronor.

Pengarna räckte inte till den planerade konstklubben, men finansierade en livsstil som möjliggjorde ytterligare bedrägerier.

Det skulle dockdröja ytterligare innan sanningen nådde såväl allmänheten som Neffatari Davis och Rachel Williams.

Våren 2017 bjöds båda med på en överdådig semester till Marocko och Marrakech. Anna Sorokin hade valt boendet – femstjärniga La Mamounia, rankat bland de bästa i världen. 7 000 dollar per natt skulle det kosta, för en av hotellets privata villor, pool, tre sovrum och tillhörande personal.

Neffatari tackade nej, hotellet skulle aldrig ge henne ledigt. Men Rachel Williams tackade ja, efter att ha försäkrat sig om att Anna Sorokin skulle betala.

”Hon erbjöd sig nonchalant att betala för flyget, hotellet och övriga utgifter”, skriver Rachel Williams i Vanity Fair.

Men snart stod det klart att resan inte skulle bli den paradstripp som Rachel Williams hade hoppats på.

Redan innan de landat tornade problemen upp sig. Under löften om återbetalning hade hon först varit tvungen att boka flygbiljetterna. Senare krånglade resekamratens kreditkort på en marknad, Rachel Williams fick stå för kostnaderna även där, berättar hon i Vanity Fair. Till slut, efter att hotellets vakter hotat att tillkalla polis tvingades Rachel Williams att betala även för boendet. Detta efter att personalen under flera dagar anmärkt på att ett fungerande kreditkort saknades. Efter flera samtal till Anna Sorokins banker och påstådda finansrådgivare bedyrade hon att pengarna skulle sändas från Tyskland, så fort de var åter i New York.

Summan, totalt över 60 000 dollar motsvarade mer än en årslön för den dåvarande fotoredaktören. Trots det skrapade Rachel Williams ihop pengarna.

”Jag kände mig trygg med att Anna var god för pengarna. Jag hade ju sett henne spendera så mycket av dem”, skriver Rachel Williams. Men pengarna kom inte. I stället följde veckor och månader av tjat och vädjan. Rädslan för att inte få tillbaka pengarna blev en heltidssyssla, berättar Rachel Williams. Till slut valde hon att vända sig till rättsväsendet.

○ ○ ○

När Anna Sorokin greps i augusti 2017 hade hon utöver försöken att på falska grunder låna 22 miljoner dollar från två olika banker fuskat sig till åtminstone 270 000 dollar. Men summan antas vara betydligt högre, bestående av en mängd större och mindre bedrägerier från företag, vänner, banker, advokater och kändisar.

Inledningsvis åtalades hon för ett stort antal bedrägerier, bland dem tre fall av grov stöld av andra graden och två fall av försök till grov stöld av högsta graden.

Anna Sorokin har under rättsprocessen medgett att hon förfalskat sin identitet och att hon använt falska dokument i sina bedrägerier.

Trots det, menar hennes advokat, har hon saknat uppsåt, rapporterar New York Post. I stället har hon bara försökt göra det som så många andra gjort innan henne, låtsats till dess hon lyckats – ”fake it until you make it”.

Advokaten, Todd Spodek, citerade under rättegången den amerikanska sångaren Frank Sinatras klassiska ”New York, New York” och sade att:

– Precis som Sinatra gjorde på sitt sätt, var Anna tvungen att göra det på sitt. Oortodox, möjligtvis oetiskt, men det är det liv hon valt att leva, sade han enligt New York Post.

Rättegången har ävdragit ut på tiden. Delvis för att Anna Sorokin, som suttit häktad på fängelseön Rikers Island, vägrat gå in i rättssalen iklädd fängelsekläder.

I stället har Todd Spodek anlitat stylisten Anastasia Walker, som bland annat arbetat med artisten och konstnären Courtney Love. Genom ett antal klädbyten har Anna Sorokin därför setts träda in i rättsalen iklädd Miu Miu och Yves Saint Laurent, rapporterar New York Post.

I slutet av april befanns Anna Sorokin trots allt skyldig på totalt åtta åtalpunkter. Den nionde maj dömdes hon till mellan 4 och 12 år i fängelse, när straffet är avtjänat väntar utvisning.

Bedragerskan ska även betala 24 000 dollar i böter och omkring 199 000 dollar i skadestånd.

Chansen att Rachel Williams får tillbaka sina pengar är dock liten.

Utan kontrakt saknas bevis för att de utlånade pengarna var tänkta att betalas tillbaka.

Den tidigare fotoredaktören ser dock inte ut att bli utan pengar. Hennes berättelse har sålts till HBO för mer än 335 000 dollar, och till bokförlaget Simon & Schuster för 300 000 dollar.

The Cuts berättelse om Anna "Delvey" Sorokin har även sålts till Netflix. Så även om hon försvinner från rampljuset ett par år lär berättelsen om bedragerskan inte dö på länge.

Josef Svenberg

josef.svenberg@dn.se "

"Fakta. Anna "Delvey" Sorkin

Föddes i Ryssland 1991, som Anna Sorokinska. Flyttade som 16-åring till den lilla tyska staden Duren, nära Köln.

Åtalades i oktober 2017 för flera bedrägeriförsök och stölder för minst 275 000 dollar. Dömdes den 9 maj till mellan fyra och tolv års fängelse.

28-åringen har bland annat försökt lura till sig mångmiljonlån med falska bankpapper, löften om en tysk förmögenhet och en påhittad revisor.

Hon har även lurat till sig resor med privatplan för 35 000 dollar och lån för över 100 000 dollar. "

"Hejda USA:s plundring av europeiska företag"

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

" DN. DEBATT 20190502

USA:s strikta lagstiftning mot korruption i internationella affärer tillämpas så snart affären haft någon liten koppling till USA. Då europeiska stater länge sett mellan fingrarna med korrupta affärer har det lett till att det är amerikanska myndigheter som kasserar in stora bötesbelopp. Rimligare vore att Sverige och EU införde en kraftfull lagstiftning mot korruption, skriver Claes Sandgren.

Amerikanska myndigheter tvingar europeiska företag att betala böter i miljardklassen, sedan företagen träffat uppgörelser med myndigheterna. Ett av de bolag som fogat sig är Telia, som betalat 7,7 miljarder kronor för misstänkt korruption i Uzbekistan. Ericsson står närmast på tur för misstänkt korruption och därefter Swedbank för misstänkt penningtvätt. Särskilt bankerna är utsatta. Det högsta bötesbeloppet på senare år är cirka 80 miljarder kronor som den franska banken BNP Paribas erlagt för sanktionsbrott.

Dessa böter betalas trots att de misstänkta lagöverträdelseerna inte nödvändigtvis är fullt bevisade och alltså kan sakna klar anknytning till USA.

Upprinnelsen till dessa dyrköpta uppgörelser är bland annat att USA år 1977 införde en strikt lagstiftning riktad mot korruption i internationella affärer, som tillämpas rigoröst på amerikanska företag. Detta har försatt företagen i ett underläge i förhållande till europeiska

konkurrenter, som vunnit kontrakt med hjälp av mutor och fortsatt att göra det.

Även svenska företag har deltagit i detta. Visserligen sa vår utrikesminister, Sten Andersson (S), i ett uppmärksammat tal 1988 att ”vapenaffärsbyken ska tvättas ordentligt och offentligt” med anledning av Bofors mutor i Indien. Men uttalandet kan ses som ett signum för Sveriges hyckleri på detta område. Det blev nämligen ingen tvätt och det var knappast heller meningen: vapenexporten först! Efter sin avgång konstaterade dåvarande statsministern, Ingvar Carlsson: ”Det är klart att det var en mutaffär.”

Ingen lagföring har heller skett av korrupta affärer i Sydafrika, Centraleuropa eller gulfstaterna. Fram till 1999 var i själva verket mutor avdragsgilla för svenska företags affärer i utlandet, till skillnad från mutor på hemmaplan. Det var först med åtalet mot tre Teliaanställda som en misstänkt mutaffär av större format lagfördes, dock med en friande dom som resultat.

Men Sverige är en mindre aktör bland alla europeiska stater som sett mellan fingrarna med korrupta affärer och annan grov ekonomisk brottslighet som pågått i decennier. Det är den europeiska obenägenheten och oförmågan att tygla den här brottsligheten på allvar som är grunden för det amerikanska agerandet. Det räcker att nämna de nordiska bankernas mångåriga penningtvätt i Baltikum för att man ska förstå och uppskatta de amerikanska myndigheternas kraftfulla agerande.

Men är inte de belopp som amerikanska myndigheter tillskansar sig drakoniska? Inte i ljuset av storbolagens vinster. De 7,7 miljarder kronor som Telia accepterat att betala för misstänkt korruption i Uzbekistan motsvarar vad företaget tjänar på ett kvartal, så det handlar om ett hack i räkenskaperna. Men visst är det gigantiska belopp som nu hamnar hos de amerikanska skattebetalarna.

Dessutom är de amerikanska bötesbeloppens lagenlighet tvivelaktig, eftersom USA tillämpar sin lag så snart en betalning passerat det amerikanska betalningssystemet eller en server som står på amerikansk mark. Till det kommer att redan misstänkt brottslighet ger grund för sanktioner. Företagen faller till föga, eftersom deras globala affärer kan hotas, om de kommer i konflikt med amerikanska myndigheter. De föredrar därför en ”frivillig uppgörelse” framför en utdragen domstolsprövning med oviss utgång.

Det är hög tid att europeiska stater och EU skärper sin sanktionspolitik. Ett sätt är att kraftfullt höja bötesbeloppen, eftersom de räknas av mot amerikanska böter för samma transaktioner med följden att pengarna stannar hos europeiska hushåll i stället för hos amerikanska.

Sverige kan göra åtskilligt på nationell nivå, exempelvis höja maximumbeloppet för vår så kallade företagsbot. En utredning har föreslagit en höjning från 10 miljoner kronor till 100 miljoner kronor, ett beskedligt belopp i detta sammanhang (SOU 2016:82). Det vore bättre att inte stipulera ett maximum, utan låta domstolarna bestämma, så som sker i exempelvis Norge. I vart fall bör inte det högsta beloppet sättas lägre än 10 procent av ett bolags omsättning, vilket kan räknas av mot amerikanska anspråk.

Den sanktionsavgift som Finansinspektionen kan besluta om uppgår till 10 procent av en banks omsättning. Avgiften är inte så betungande som man kunde tro, eftersom de fyra storbankerna hör till Europas mest lönsamma; deras samlade resultat uppgick i fjol till 112 miljarder kronor, varav cirka 70–75 procent delas ut. Exempelvis kan Swedbank inte föreläggas att betala mer än fyra miljarder kronor drygt, medan dess resultat uppgick till 6,8 miljarder kronor bara för första kvartalet i år.

Vissa europeiska stater har börjat utfärda kraftiga sanktionsavgifter, exempelvis den nederländska åklagarmyndigheten som i fjol bötfällde

en bank (cirka 7,7 miljarder kronor) för penningtvätt, en lagföring som inkluderade ungefär en halv miljard kronor som var en muta till den uzbekiska presidentdottern. De tre miljarder kronor som Telia betalade presidentdottern har däremot inte bedömts vara åtalbar penningtvätt. Det är emellertid bara en samfällid sanktionspolitik inom ramen för EU som kan vara effektiv och ersätta USA:s extraterritoriella sanktioner. En sådan politik bör ta sikte på korruption, penningtvätt och skatteflykt, som har välgörande synergier; bekämpning av en av dem sätter hinder i vägen för de andra.

En förebild för sanktionspolitiken är EU:s politik på konkurrensområdet, där amerikanska företag bötfällts, exempelvis Google som betalat cirka 80 miljarder kronor i böter de senaste tre åren för missbruk av sin dominerande position. En motsvarande ordning på EU-nivån för sanktioner mot viss grov ekonomisk brottslighet skulle kräva en särskild institutionell struktur. Kontrollen av regelefterlevnaden bör också harmoniseras i Europa och skärpas väsentligt i förebyggande syfte. Den Europeiska bankmyndigheten bör därför ges en vidgad roll.

Sverige bör även stödja planer på en "global sanktionsregim" riktad mot individer som begått grova brott mot de mänskliga rättigheterna – i linje med USA:s "Magnitskijlag" – och gärna också mot individer skyldiga till korruption och viss annan grov brottslighet. Syftet skulle vara att vägra dessa personer att resa in i EU och att frysa deras tillgångar i EU, oavsett var brotten ägt rum. Medborgare i alla länder skulle kunna svartlistas, även i dem som har goda relationer med EU, såsom USA.

Claes Sandgren, seniorprofessor i civilrätt, verksam vid Stockholm Centre for commercial law, tidigare ordförande för Institutet mot mutor "

" Vådan av att bomba utan plan

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Det internationella kärnteknikavtalet med Iran håller på att falla samman. Huvudansvarig är president Donald Trump, som för ett år sedan drog ut USA ur uppgörelsen och nyligen skärpte sanktionerna mot den iranska oljeexporten. Nu hotar Teheran att successivt sluta uppfylla sina förpliktelser och höja tempot i urananrikningen. Vägen mot atombomben öppnas igen.

Europa vädjar till Iran att ignorera Trump, men löftena om att på egen hand upprätthålla avtalet ekar tomt. Företag och banker kan inte göra affärer med Iran, av rädsla för att stängas ute från den amerikanska marknaden. Då försvinner incitamenten för ayatollorna att sköta sina åtaganden. Och landets ekonomi är redan i fritt fall.

Fast Iran tänker inte lägga sig platt. USA:s krav på regimen är så förödmjukande att inte ens amerikanska ultrahökar som nationelle säkerhetsrådgivaren John Bolton kan förvänta sig det. Så vad är planen?

Bolton är mannen som fortfarande tycker att invasionen av Irak var en succé, och en av få som inte tror att en upprepning i Iran skulle bli en ännu värre katastrof.

Irans kärnteknikanläggningar är många, utspridda och ofta nedgrävda i berget. Pentagon känner knappast till allihop. Att bomba bort kunskap om hur man anrikar uran och bygger atomvapen är omöjligt. Ett flygangrepp skulle sinka iranierna, inte mer, och ett markkrig mot ett land med över 80 miljoner invånare är ingen söndagspromenad.

Spåren från Irak förskräcker, vad Bolton än inbillar sig.

Trump själv skrävlav och pratar mycket strunt, men är ingen entusiast när det gäller att vända regimer i Långtbortistan. Dessvärre är han heller

inte strategien som tänkte igenom vad ett fördärvat kärnteknikavtal skulle betyda.

Avtalet fungerade, Irans kärnvapenprogram lades på is. De mest reaktionära mörkmännen bara väntar på att få tina upp det.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

" En handelsfred kommer inte att göra slut på systemkonflikten

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Handelskriget mellan USA och Kina är i full gång igen. Förra veckan höjde president Donald Trump tullarna till 25 procent på varor värda 200 miljarder dollar. På måndagen förbereddes samma nivå för i stort sett resten av importen från Kina, drygt 300 miljarder årligen. Repressalier är att vänta.

Trump har märkliga föreställningar om ekonomiska samband. Han älskar tullar, säger han, och ser dem som nyckeln till hans fixa idé om att bilaterala handelsunderskott beror på "orättvisor". Och han hävdar mot allt förnuft att Kina betalar tullarna och att pengarna flyter rakt in i den amerikanska statskassan. I verkligheten hamnar kostnaden antingen hos företag i USA eller, mer troligt, hos konsumenterna. Men konflikten är i grunden betydligt mer än en Trumpfråga. Det normalt frihandelsvänliga amerikanska näringslivet är djupt bekymrat över Kinas metoder för att stänga eller snedvrída marknader. Demokraterna är minst lika ivriga att pressa Peking som presidenten. EU och andra globala aktörer ser också kineserna som falskspelare. Kanske närmar sig USA och Kina något slags avtal fram till G20-mötet i juni. Kanske inte. Den fundamentala systemkonflikten kommer i vilket fall som helst inte att försvinna, snarare att skärpas under lång tid framöver.

Kina var redo att köpa mer amerikanskt, från sojabönor till skifferolja. Det vore en lösning i Trumps anda. Han skulle framstå som den store förhandlaren, USA:s handelsunderskott skulle skrumpna och presidenten är inte den som säger nej till den typen av marknadsförvrängningar.

Samtalen stöp av andra skäl. Målmedvetna hökar i Trumps närhet, som chefsförhandlaren Robert Lighthizer, har insisterat på mer grundläggande eftergifter. Kina måste sluta ösa gigantiska statliga subventioner över exportindustrin, sluta diskriminera amerikanska företag på sin hemmamarknad och sluta stjäla patenträttigheter (till exempel med sin armé av datahackare).

Och Trump verkar ha förstått att politiska faror lurar. Att förklara uppdraget fullbordat och gå till val 2020 på en medioker deal fungerar inte. Demokraternas motkandidater skulle brännmärka honom som en mes.

Formellt strandade förhandlingarna för att Kina vägrade att skriva in sina svävande löften i lag. Den egentliga stötestenen är att president Xi Jinping inte tänker överge sin statskapitalistiska ekonomiska modell, lika lite som han kommer att skrota kommunistdiktaturens politiska repression. Strukturreformerna skulle erodera regimens kontroll.

Andra källor till amerikanskt missnöje, som statens massiva satsningar på högteknologi och artificiell intelligens, är i Xis värld oundgängliga för att sprida Kinas inflytande över Asien och längre bort. Nya Sidenvägen, ett megaprojekt för infrastrukturinvesteringar, fyller samma funktion. I förlängningen finns en militär dimension som redan syns i Sydkinesiska havet.

Handelskrig är inte alls lätta att vinna, som Trump påstår. Tullarna blir en form av skatt på konsumtion och investeringar som tenderar att trycka ned tillväxten i USA. Kina är också en del av världsekonomin på ett sätt som Sovjetunionen aldrig var. Ju större motsättningar, desto värre skadeverkningar.

På just detta område har Trump således både inhemskt och globalt medhåll. Så förunderligt enfaldigt är därför hans korståg mot sina naturliga allierade, det vill säga EU och andra demokratiska länder med samma intresse av öppna marknader. För även vännerna pekats ut som ohederliga nasare som förtjänar att straffas med tullar.

Klokare vore att använda de verktyg som finns, som världshandelsorganisationen WTO. Där kan amerikaner och européer gemensamt driva fram regler som Kina får lov att acceptera. I stället saboterar Trump arbetet inom WTO. Andra användbara instrument, som Stillehavsländernas frihandelsavtal TPP, lämnades åt sitt öde. Det röda Kina ska inte svartmålas i onödan. Men drömmen om att Kommunistpartiet skulle vara intresserat av demokrati och ekonomisk frihet är en chimär. En kompromiss mellan de två systemen i Kina och USA är därför inte aktuell. Med eller utan Trump.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se "

" Orbán hyllades av Trump

TISDAG 14 MAJ 2019

USA:s president Donald Trump hyllade Ungerns auktoritära president Viktor Orbán när han besökte Vita huset på måndagskvällen.

Ungerns högernationalistiske ledare har inte fått sätta sin fot i Ovala rummet sedan 1998, när Bill Clinton var president och Orbán mer av en mittenpolitiker. Såväl Obama som George W Bush gav den "illiberala" premiärministern Orbán kalla handen. Den självutnämnde nationalisten Trump berömde honom på måndagskvällen.

– Du har gjort ett otroligt jobb och är högt respekterad över hela Europa. Du är lite som mig – en smula kontroversiell men du har hållit ditt land säkert, sade Trump till Orbán.

Det finns uppenbara beröringspunkter mellan de två ledarna: avskyn mot invandring och attackerna på den egna rättstaten och de fria medierna, inte minst. Det är inte bara tom retorik från Trumps sida. USA har dragit tillbaka ett ekonomiskt stöd på motsvarande sju miljoner kronor till oberoende ungerska medier, vilket Orbán välkomnat.

Trumpregeringen vill garantera att de får något i utbyte, till exempel en försäkran från Ungern om att köpa amerikanska vapen.

Amerikanska UD vill också att Ungern ska hålla Kina på avstånd och inte låta den kinesiska mobiljätten Huawei finansiera infrastrukturen för 5G i landet. Den amerikanska utrikesministern oroar sig över att Orbán låtit Putin etablera en bank i landet som kan bli en samlingsplats för ryska spioner på europeisk mark.

Alltså mer förmaningar än högernationalistiskt samkväm, enligt amerikanska diplomater. David Cornstein, USA:s ambassadör i

Budapest, sade dock nyligen till den amerikanska tidskriften the Atlantic att Trump drömmer om att fullborda den auktoritära politik som Orbán etablerat i Ungern. Cornstein, sade till tidningen att Trump "skulle älskat att ha den situation som Viktor Orbán har, men det har han inte".

David Cornstein lät förstå att han som ambassadör för Trumpregeringen inte har något emot Ungerns behandling av universitetet CEU (Central European University), grundat av den amerikansk-ungerske affärsmannen George Soros, ett hatobjekt för ytterhögern. Orbán har drivit CEU ut ur landet, vilket inte bekymrar den amerikanske ambassadören. På frågan om behandlingen av CEU och Soros kommer få konsekvenser för relationen mellan Ungern och USA svarade Cornstein: "Not really".

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

" USA och Nordkorea i fartygsbråk

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Nordkorea. Nu kräver Nordkorea att få tillbaka det fraktfartyg som USA beslagtogs förra veckan. Det amerikanska tilltaget beskrivs som en "illegitim stöld" och ett sätt att få landet på knä. Fartyget har tagits i beslag för att det misstänks transportera varor som omfattas av de internationella sanktioner som gäller mot Nordkorea. Dispyten utspelar sig knappt en vecka efter att Nordkorea återigen avfyrat kortdistansrobotar.

TT-AFP

" I politikernas ögon bidrar kvinnor som gör abort till massmord

DN TORSDAG 16 MAJ 2019

Kommentar

Delstaten Alabama vill kriminalisera abort. En majoritet bestående av 25 manliga senatorer har klubbat beslutet. Läkare som utför abort riskerar 99 år i fängelse om lagen går igenom.

Republikanerna har majoritet i den starkt konservativa sydstaten Alabamas delstatskongress. 25 av 27 republikanska senatorer röstade på tisdagen för en lag som kriminaliserar abort. Samtliga politiker bakom beslutet är vita män. Sex senatorer röstade emot och av dessa sex är fyra kvinnor. Nu går beslutet till guvernören, den 74-åriga republikanska kvinnan Kay Ivey som är känd abortmotståndare. Hon förväntas underteckna lagen.

Beslutet i kongressen var väntat. Förra veckan passerade lagen representanthuset och sedan dess har demokratiska politiker i Alabama sökt gehör för undantag – som att det skulle vara möjligt för kvinnor som blivit gravida genom våldtäkt eller incest att få abortera. I slutändan klubbades lagen utan dessa undantag, vilket gör abortlagstiftningen till den strängaste i USA.

Läkare i Alabama som utför abort gör sig skyldiga till grov förbrytelse och riskerar mellan 10 och 99 år i fängelse om lagen går igenom.

Kvinnor som gjort abort kommer inte ställas inför rätta. Om lagen går igenom skulle abortverksamheten flytta till svarta marknaden och det skulle föra med sig avsevärda hälso- och säkerhetsrisker.

Även om individer som vill genomföra abort i teorin skulle kunna resa till delstater med mer liberal lagstiftning är Alabama en mycket fattig

delstat med en befolkning som inte alltid har möjlighet att finansiera resor och uppehälle på annan ort.

Flera människorättsorganisationer tänker överklaga beslutet i domstol, vilket innebär att lagen tills vidare inte gäller i praktiken, även om guvernören undertecknar den. Organisationen American Civil Liberties Union (ACLU) säger att den tänker försäkra Alabamas kvinnor att de kan fortsätta få säkra och lagliga aborter i delstaten. Politikerna som drivit lagförslaget genom delstatskongressen är medvetna om att det är långt kvar till ett faktiskt förbud.

Förhoppningen är att hamna i Högsta domstolen i Washington DC och pröva utfallet i Roe mot Wade, det prejudikat som legaliserade abort i USA 1973.

Alabama är långt ifrån unikt, även om tillvägagångssättet i delstaten är ovanligt extremt. Washington Post listar 16 delstater där lagstiftande politiker har eller är på väg att försöka kriminalisera abort. I sydstaten Georgia röstade politikerna igenom en lag förra veckan som kriminaliserar abort efter sju veckan, en tidpunkt då många kvinnor ännu inte upptäckt sin graviditet, men då läkare, enligt politikerna bakom lagen, kan höra hjärtslag från livmodern.

Varför just nu? Konservativa politiker i södern och mellanvästern vill pröva Högsta domstolens inställning till abort efter tillsättningen av ledamöterna Neil Gorsuch och Brett Kavanaugh. President Trumps två val av ledamöter har förskjutit domstolens ideologiska tyngdpunkt och många väljare och politiker som identifierar sig som religiös höger hoppas att den ”nya” domstolen ska upphäva Roe mot Wade och därmed öppna dörren till abortförbud runtom USA.

Politikerna bakom lagen i Alabama betraktar abort som mord, helt oavsett när aborten äger rum. I deras ögon bidrar kvinnor som aborterar och läkare som utför aborterna till massmord.

Sedan 1973, då HD legaliserade abort, har tre gånger så många människor ”mördats” i USA genom abort som sammantaget förintades

i Hitlertyskland, i Sovjets Gulag, i folkmordens Kambodja och Rwanda, enligt resonemang som återgivits av lagstiftarna.

Även om manliga senatorer klubbade beslutet i Alabama var det flera kvinnliga politiker som bidrog till att introducera lagförslaget.

– Jag har bett till Gud under hela processen, sade delstatspolitikern Terri Collins på tisdagen. Det är så här vi till slut kommer dit vi vill.

Om en minderårig flicka blir gravid efter att ha våldtagits av en släkting menar de konservativa politikerna att hon direkt ska kunna ta motsvarigheten till ett dagen efter-piller, redan innan hon gör ett graviditetstest.

Demokrater som röstade emot lagen invänder att offer för våldtäkt och incest ofta drabbas av djup skam vilket kan hindra dem från att söka omedelbar vård. Aktivister protesterade mot lagen, både i och utanför kongresshuset. Vissa var klädda som de förtryckta tjänarinnorna i tv-serien ”Handmaid’s tale”.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

" Splittring om Iran tyder på en djup klyfta mellan hökarna och Trump

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Analys. Krigstrummorna mullrar i såväl Washington som Teheran. Detta trots att Donald Trumps instinkt svär emot att starta ett nytt storkrig i Mellanöstern. Motsättningen kan förklaras av delade meningar i Vita huset, där presidentens topprådgivare driver på för en väpnad attack.

Många bedömare har börjat jämföra utvecklingen i ordkriget mellan USA och Iran med upptakten till det katastrofala kriget i Irak 2003. Men att tyda alla motstridiga tecken är inte lätt. Ena dagen utväxlar USA och Iran ömsesidiga krigshot och laddar upp militärt kring Persiska viken. Nästa dag säger president Donald Trump att han vill sätta sig ner och förhandla med Irans ledare. Det omedelbara svaret från Teheran är dock: Nej tack. Att ökad spänning råder i regionen är tveklöst. USA har placerat ut strategiska bombplan av typ B-52 på militärbasen Al Udeid i Qatar och sänt hangarfartyget USS Abraham Lincoln till Persiska viken. USA har också anklagat Iran för att utgöra ett "trovärdig hot" mot amerikanska intressen i området. Vad dessa hot exakt består i har inte specificerats. Amerikanska källor hävdar att Iranstödda shiamuslimska milisgrupper i Irak planerar angrepp mot USA:s militärer och diplomater som är stationerade i landet. Det skulle förklara varför all "icke-nödvändig personal" vid USA-beskickningarna i Bagdad och Erbil nu ska kallas hem. Det illavarslande är att krig brukar förebådas av en sådan åtgärd.

Iran har gett sitt bidrag till upptrappningen. Revolutionsgardets befälhavare, general Hossein Salami, förklarade i onsdags: "Vi står vid randen av en fullskalig konfrontation med fienden".

Till det kommer att ett antal hittills oförklarade skador på fyra saudiarabiska tankfartyg utanför Förenade arabemiratens kust vid Hormuzsundet – den viktiga transportled till Persiska viken där mer än en tredjedel av världens råolja passerar. Vem som låg bakom sabotagen är oklart, men USA-alesmän anar en iransk hand.

Samtidigt har houthi-rebellerna i Jemen, som stöds av Iran, utfört drönarattacker mot saudiska oljeledningar.

Allt detta borde tala för att ett krig som Trumps närmaste män, säkerhetsrådgivaren John Bolton och utrikesministern Mike Pompeo, länge har ivrat för.

Kommer då Trump att ge efter för axeln Bolton-Pompeo? Det är en öppen fråga. Iranfrågan har blottlagt en djup klyfta inom Trumps administration; mellan hökarna och presidenten, som signalerar att han föredrar en förhandlingslösning.

Enligt uppgifter i Washington Post har Trump ilsknat till mot Bolton-Pompeo, för att de har haft så bråttom att ägna sig åt krigsplanering. Presidenten sägs ogilla allt tal om "regime change" i Iran, för det påminner om det som föregick USA-invasionen av Irak 2003. En invasion som Trump betraktar som ett stort misstag.

Trump har dementerat alla uppgifter om en konflikt med sina rådgivare och kallat dem för "fake news":

"Det finns ingen intern maktkamp av något slag. Olika åsikter uttrycks, och jag fattar det avgörande beslutet... Jag är säker på att Iran vill samtala snart", skrev han på Twitter.

Även om ett twittermeddelande bara är ett twittermeddelande är det Trumps viktigaste kommunikationsmedel med omvärlden. Trumps upprepade uppmaningar till ledarna i Teheran att förhandla talar för att det krigshotet i Mellanöstern inte är överhängande.

Förra året drog Trump USA ur det kärnenergiavtalet som Barack Obama förhandlade fram 2015. Han vill ersätta det med ett nytt avtal, som också adresserar vad USA betraktar som Irans expansionism och stöd till terrorister i Mellanöstern.

Allt det kräver förhandlingar, och dessa krav lär inte prästregimen i Teheran utan vidare svälja. Men Trump vill öppna en kanal för kontakter med Iran. På torsdagen fick han besök i Vita huset av Schweiz president Ueli Maurer, som tros erbjuda sina tjänster som medlare.

Michael Winiarski "

" Huawei protesterar mot Trumps nationella nödläge

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Kinesiska telekomjätten Huawei är som väntat starkt kritisk till USA:s nya it-nödläge, som inte nämner företaget vid namn men tolkas som riktat mot kinesiska intressen.

”Att införa restriktioner mot Huaweis verksamhet i USA kommer inte att göra USA säkrare eller starkare. Det hänvisar bara USA till sämre och dyrare alternativ”, skriver bolaget i en kommuniké, som antyder att frågan kommer att drivas i domstol:

”Obefogade inskränkningar bryter mot Huaweis rättigheter och väcker andra allvarliga juridiska frågor.”

President Donald Trump utlyste på onsdagen ett nationellt nödläge på telekommunikationsområdet. Syftet ska vara att stoppa användningen av informations- och kommunikationsteknik från utländska bolag som kan utgöra en nationell säkerhetsrisk. Men det tolkas också som en del av den eskalerande handelskonflikten med Kina, även om den asiatiska bjässen inte nämns uttryckligen.

Kort efter beskedet meddelade Kina att de två kanadensare som greps i december och som sedan dess hållits frihetsberövade i landet nu är formellt arresterade.

Ex-diplomaten Michael Kovrig och affärsmannen Michael Spavor greps i Kina efter att Kanada den 1 december, på begäran av USA, gripit Huaweis finanschef Meng Wanzhou. De två kanadensarna är bland annat anklagade för att ha samlat och stulit kinesiska statshemligheter.

TT-AFP "

" USA överens med Mexiko och Kanada

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

USA har ingått avtal med Mexiko och Kanada om att ta bort tullarna på stål och aluminium gentemot de båda grannländerna, uppger Washington Post. Tullarna, 25 procent på stål och 10 procent på aluminium, infördes för ett år sedan. Enligt tidningens källor ska de avvecklas inom 48 timmar.

Avtalet är enligt Washington Post ett steg för att få kongressen att godkänna det nya handelsavtalet, USMCA, som ska ersätta det tidigare Nafta-avtalet.

TT "

" Kvinnor delar sina berättelser om abort i nytt globalt upprop

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Dragkampen om rätten till abort i USA har lett till ett nytt upprop i sociala medier som påminner om metoo. Tusentals kvinnor delar sina berättelser om abort, under #YouKnowMe, efter att en programledare för en pratshow myntat begreppet.

Det var programledaren Busy Philipps som i sin pratshow "Busy Tonight" försvarade kvinnors rätt att "tillsammans med sin läkare avgöra vad som är bäst för sin hälsa".

– Statistiken visar att en av fyra kvinnor kommer att ha genomgått en abort före 45 års ålder. Den statistiken överraskar ibland folk, och kanske sitter du där och tänker "jag känner ingen kvinna som skulle göra abort. Jo, du känner mig ("Well, you know me"), sade hon i programmet förra veckan.

Philipps berättade sedan känslösamt om hur hon genomgick en abort som 15-åring.

Efter programmet insåg en av medarbetarna till Philipps att #YouKnowMe skulle bli en bra hashtag för att påverka i frågan, och en tid efteråt – när nyheten kom om att ännu en delstat stiftat en lag i syfte att undergräva aborträtten i USA – gav Busy Philipps medarbetare klartecken till att lansera #YouKnowMe, berättar hon i en intervju i New York Times.

Sedan programmet sändes den 7 maj har tiotusentals kvinnor delat sina abortberättelser under hashtaggen. Bara under den senaste veckan har mer än 75000 inlägg på Twitter taggats med #YouKnowMe.

I intervjun berättar Busy Philipps bland annat att hon ville bryta det tabu som finns mot att berätta om aborter som man genomgått, och att hon före sitt program läst om en 11-årig flicka i Ohio som våldtagits, blivit gravid och som skulle tvingas fullfölja graviditeten.

– Jag har en dotter i samma ålder. Jag blev illamående när jag tänkte på det där barnets skräck. Att männen i ansvarsställning beslutat att den där samlingen celler är mer värd än det där barnet trotsar all logik, säger Busy Philipps till tidningen.

Under #YouKnowMe på Twitter berättar kvinnor om sina och närståendes aborter, och stöttar andra som gjort abort. En del ifrågasätter också att kvinnor ska tvingas dela svåra upplevelser för att bli tagna på allvar och få bestämma över sin egen hälsa.

Striden om aborträtten har under det senaste året intensifierats i USA. Bara i år har delstaterna Georgia, Kentucky, Mississippi, Ohio och Missouri infört så kallade hjärtslagslagar som begränsar abort till de första sex eller åtta veckorna av graviditeten, skriver New York Times. Alabama godkände i veckan USA:s hårdaste abortlag. Den innebär nästan ett totalförbud. Undantag kan ges om moderns liv är i fara, men inte för våldtäkt eller incest. Läkare som utför aborter ska kunna dömas till fängelse i upp till 15 år, skriver TT.

Juan Flores

juan.flores@dn.se "

" Björn af Kleen: Trump ser strategiska risker med för extrema abortlagar

MÅNDAG 20 MAJ 2019

Sedan delstaten Alabama i veckan klubbat en lag om totalförbud av aborter har debatten och kritiken exploderat i USA. På söndagen kommenterade Donald Trump Alabamas nya lag på Twitter. DN:s korrespondent Björn af Kleen svarar på tre frågor om presidentens tweets.

Washington.

1 Hur ställer sig president Trump till abortförbudet i Alabama? I en serie tweets publicerade på söndagsmorgonen svensk tid antydde Trump att beslutet om totalförbud mot abort i Alabama är för kompromisslöst. Trump skriver att han är emot abort med undantag för graviditeter tillkomna genom incest, våldtäkt eller i fall där kvinnans liv står på spel. Alabamas lag, som klubbades i veckan men som nu ska prövas i domstol, ger bara undantag för ett av dessa kriterier – om graviditeten leder till svåra hälsorisker för kvinnan.

Trump skriver att det är viktigt att abortmotståndarna enas, vilket kan betyda att han ser strategiska risker i den kompromisslösa lagen i Alabama. Trump är inte ensam om den analysen: den inflytelserike tv-predikanten Pat Robertson, en förgrundsfigur i den kristna högern, sade i veckan samma sak som Trump. Det uttryckliga syftet med lagen i Alabama är att utmana Högsta domstolens utfall i Roe mot Wade, det prejudikat som legaliserade abort i hela USA 1973. Men Robertson säger att lagen i Alabama är fel text att ta till HD, eftersom den att kommer avslås.

2 Har Trump rätt?

Kanske. Ingen kan säga säkert huruvida lagen i Alabama ens kommer att provas i HD eller avslås i lägre distriktsdomstolar. Den spretiga rörelse – gräsrotsorganisationer, religiösa samfund, delstatspolitiker – som nu försöker undergräva aborträtten i stater över hela landet upplever sig handla i något av en ”perfekt storm”. Aktivisterna har en megafon i Vita huset; under valrörelsen 2016 sade Trump att abort skulle förbjudas om han fick tillsätta två konservativa ledamöter till Högsta domstolen.

Två ledamöter är nu tillsatta: Neil Gorsuch och Brett Kavanaugh. Men att agera konservativt som HD-ledamot kan också innebära att man visar respekt för tidigare antagna lagar. Det är mer troligt, säger vissa analytiker, att HD:s konservativa majoritet skulle inskränka aborträtten steg för steg, snarare än genom att ställa sig bakom ett så radikalt lagförslag som det i Alabama.

Alabama, en fattig delstat inklämd mellan Georgia och Mississippi i södern, fungerar som något av Trumpismens laboratorium. Det var här tidigare chefsstrategen Steve Bannon försökte få Roy Moore vald till senator i december 2017, en öppet homofobisk och rasistisk kuriositet. Trump ställde sig bakom Moore; ett strategiskt felsteg som han fick att ångra bittert.

Republikanerna förlorade stolen till en demokrat och Bannon jagades ur landet av etablerade republikaner och finansiärer i Washington DC. Folkviljan i Alabama – där även en kvinnlig majoritet uppger sig vara emot abort – speglar inte nödvändigtvis den konservativa folkviljan i landet i stort. I en opinionsmätning från juli 2018 som Wall Street Journal hänvisar till säger 71 procent av de tillfrågade amerikanerna att de står bakom Roe mot Wade. Det är riskabelt att driva nationell republikansk politik från Alabama. Risken finns att tilltagen splittrar partiet snarare än enar.

3 Vad gör Demokraterna åt lagen i Alabama?

Senatorm Elizabeth Warren kallar det ”exceptionellt grymt”, Beto O’Rourke säger att det är en ”radikal attack på kvinnor” och Kirsten Gillibrand har byggt en stor del av sin presidentkandidatur på metoo och kvinnors utsatthet. Både Trump och Demokraterna lär integrera förbudslagarna i sina kampanjer. En problematisk effekt av alla skarpa fördömanden från liberalt håll är att det höga tonläget får många kvinnor i berörda stater att tro att det redan är förbjudet att göra abort. Det är viktigt att påpeka att lagarna ännu inte gäller i praktiken.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

"Ledare: Huawei är inget oskyldigt offer för Trump"

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Nätet dras åt kring Huawei. Förra veckan placerade USA telekomjätten på en lista med kinesiska företag dit amerikanska bolag bara får sälja komponenter om de har en federal licens. En sådan blir svår att få, eftersom motivet till åtgärden är nationell säkerhet.

På måndagen gav Google ett praktiskt exempel på följderna.

Leveransen av mjukvara och tekniskt bistånd till Huawei stoppas. Det inkluderar operativsystemet Android. Även om det bygger på öppen källkod får kinesernas nuvarande och tilltänkta kunder ta sig en funderare. Befintliga mobiler ska fortsatt ha tillgång till Googletjänster som appbutiken Play, men inte nya.

Huawei kommer dessutom sannolikt inte att kunna köpa nyckeldelar från amerikanska tillverkare som Intel. Att hitta alternativ blir inte enkelt.

Redan 2012 spärrade USA i princip Huawei från sin egen marknad. Trumpadministrationen har undan för undan trappat upp striden, och exempelvis stämt företaget för teknikstöld. Allierade västländer har uppmanats att utesluta Huawei från utbyggnaden av nästa generations nätverk, 5G. I fjol greps finansdirektören Meng Wanzhou i Kanada, på begäran av USA som vill ha henne utlämnad för brott mot Iransanktionerna.

Det "nationella nödläge" som president Trump har utlyst för att skydda kommunikationsnät riktar sig dock direkt mot Huawei's affärsverksamhet. ZTE, ett annat kinesiskt telekom- företag, höll på att

kollapsa i fjol när det tillfälligt svartlistades av USA. Huawei är mycket större, men ingen är osårbar inför en amerikansk bannbulla. I dag är Huawei världsledande på telekomutrustning och näst störst på mobiler. De globala återverkningarna blir därför betydande. Håller de amerikanska argumenten för det?

Oron uttrycks i första hand som en risk för kinesiskt spioneri via "bakdörrar" i mobilnät och trådlösa system. Hotet är på allvar, även om ingen har presenterat bevis för att så skett. Men Ryssland har lyckats hacka till digital oreda i diverse västländer utan att kontrollera tekniken.

Kineserna försäkrar att Huawei inte alls är statens förlängda arm. Men hur beslutskedjan ser ut är dolt för omvärlden. Grundaren har kopplingar till armén. Billiga statliga krediter har varit en förutsättning för koncernen. Ägaren är officiellt en fackförening, men ingen sådan står fri från kommunistdiktaturen. Dessutom stipulerar en lag från 2017 att såväl företag som medborgare är skyldiga att bistå landets underrättelseväsen – och i praktiken Partiet.

Kina har också tagit kanadensare som gisslan, en hämnd för gripandet av Meng Wanzhou. Två av dem har nyligen formellt häktats, på grundval av luddiga anklagelser om spioneri. Nog håller regimen Huawei om ryggen alltid. Att göra sina telekomnät beroende av ett sådant radarpar borde inte vara lockande för något land.

Storbritannien är också misstänksamt mot Kina, men där portas Huawei inte helt. Företaget ska kunna leverera hårdvara till 5G-bygget, men kommer inte att släppas in i systemets kärna eller i statliga nätverk. Någonstans där borde också EU landa. I Sverige vill regeringen kunna stoppa företag som inte klarar säkerhetskraven, men säger inte vilka som avses.

Det går inte att bortse från möjligheten att Trumpadministrationen ser Huawei som en bricka i sitt handelskrig mot Kina. Presidenten har

själv antytt att finansdirektören Meng kan tillåtas gå fri, om hans kollega Xi Jinping bara skriver på ett avtal som är förmånligt för USA. Men världens största diktatur är definitivt inte att lita på.

DN 21/5 2019 "

" 7 000 tvingas lämna Ford

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Cirka 7 000 medarbetare – en tiondel av alla anställda – får gå från fordonsjätten Ford. Uppsägningen är konsekvensen av ett sparprogram på 600 miljoner dollar, motsvarande cirka 5,8 miljarder svenska kronor. Ungefär 2 300 av dessa är anställda i USA.

TT-Reuters

" Johan Croneman: Den amerikanska - historien om västern är full av myter och starka män

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Den amerikanska historien är en ovanligt manlig historia. I den nya serien "Västerns erövrare" letar man förgäves efter strukturella orsaker till fördrivningen och slakten på indianer. Men annars är den både välgjord och spännande.

Västerns erövrare" (SVT1 och SVT Play) heter i original "The men who built America: The Frontiersmen" – och det är en betydligt bättre innehållsdeklaration än den svenska titeln; det är sannerligen 100 procent män som under framför allt 17- och 1800-talet koloniserar det vi i dag känner som USA. Här finns inte en kvinna så långt ögat skådar, bokstavligt talat. Kvinnornas insats för västerns erövring är inte försumbar, den existerar inte. Fanns det kvinnor på den tiden? "The men who stole America" hade dessutom varit en betydligt mer adekvat titel, men den serien, berättad ur ursprungsbefolkningens perspektiv, och historien om ett utdraget folkmord och om etniska rensningar långt innan begreppen fanns, kommer det nog dröja innan vi ser. I USA skulle den ju ifrågasätta hela landets legitimitet. I "Västerns erövrare" försöker man visserligen att inte blunda för realiteterna, man "beklagat" utrotningen av indianerna, men: "a man has to do what a man has to do." I serien letar man aldrig efter strukturella orsaker till kolonialismen, fördrivningen, mordandet, man hittar däremot enskilda rötägg, ondskefulla och giriga män, som så att säga får bära hundhuvudet och ansvaret för den brutala delen av

koloniseringen av en kontinent och fördrivningen av tusentals indianstammar.

Dramadokumentärer är som bekant ett gissel i största allmänhet, jag har många gånger kunnat konstatera att jag förmodligen aldrig sett en helt igenom lyckad dramadokumentär – "Västerns erövrare" kan emellertid vara en av filmhistoriens bättre. Den är välgjord, spännande, dramatisk, och bortser man från grov historieförfälskning i vissa avseenden, är den också utan tvivel en officiell historiektion som heter duga. Det gjordes några expeditioner över den av kolonistörer utforskade kontinenten som var både häpnadsväckande och spektakulära – och om dessa berättas med både personlig inlevelse och stora filmiska, episka, förtjänster.

Det är en sex avsnitt lång serie att svälja hel, en helg förslagsvis, utspridd på sex veckor blir den lätt fadd och utspädd och förmodligen än mer irriterande i sin vacklande och tveksamma historiesyn.

Krim- och krigsskildringar dominerar helt utbudet av dokumentärer, seriemördare (de flesta amerikanska) och andra världskriget (ur ett allierat perspektiv) är ständigt återkommande teman.

"Extremely wicked shockingly evil and vile" är ännu en välgjord (drama)dokumentär på Netflix om psykopaten och seriemördaren Ted Bundy, där hittar du också "Conversation with a serial killer: The Ted Bundy tapes" – 30 år efter att Ted Bundy avrättades tycks intresset för honom inom populärkulturen aldrig sina.

Det är två väldigt obehagliga skildringar, jo, jag kan verkligen hålla med om att de bitvis spekulerar svårt i vår kollektiva skräck, och visst längtar man efter den där djupare analysen av en amerikansk kultur som mer eller mindre odlar seriemördare och föder och göder sitt våldsförhärlikande som en av landets största naturtillgångar.

Man har hundratals gånger högt frågat sig varför, mycket sällan har man fått minsta svar.

Eftersom Sverige är ett svårt USA-influerat land, inte minst kulturellt, har också intresset för svensk krim exploderat med reportage och serier om Knutby, Arboga-morden, Englas mördare och så vidare. De är särskilt inspirerade av amerikansk dramaturgi och amerikanskt berättande, när de inte kopierar rakt av.

Det finns ett begripligare svenskt filmspråk, bättre förankrat i svensk kultur, varför inte använda det?

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com "

" Här blir kompostering av döda människor lagligt

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Washington. Ett mer miljövänligt alternativ till kremering och jordfästning blev i veckan lagligt i den amerikanska delstaten Washington. Kompostering av mänskliga kroppar tar mindre energi i bruk och släpper ut mindre koldioxid, vilket ska motverka klimatkrisen.

Washington i nordvästra i USA är den första delstaten som tillåter kompostering av människor.

Den demokratiska senatoren Jamie Pederson, som introducerat lagförslaget, försäkrar att detta inte handlar om att kasta "farbror Henry på bakgården och täcka över honom med matrester".

Metoden har prövats på sex kroppar vid Washington State University. Den avlidna placeras i ett temperatur- och fuktreglerat kärl. Där inne roterar kroppen tillsammans med träflis och halm, vilket frigör en kväve- och kolmix som bryter ned kroppen. Om anhöriga önskar kan de efter en månads tid använda slutresultatet som blomjord i ett kärt hörn av trädgården.

Katolska kyrkan har tidigare motsatt sig metoden, med argumentet att döda kroppar ska behandlas respektfullt och hållas samman i enheter. Bakom komposten står designern och entreprenören Katrina Spade som flankerade guvernören och presidentkandidaten Jay Insee när han undertecknade lagen i tisdags.

Spades företag Recompose tänker sig att komposterna i fråga ska utformas som smakfulla atrium där efterlevande kan ta avsked av sina

anhöriga, en mer inbjudande och empatisk plats än vad krematorier i regel är. Kompostering har tidigare använts för boskapsdjur. Den stora fördelen jämfört med kremering är att kompostering är mer barmhärtigt mot miljön. Kremering resulterar i utsläpp av koldioxid och fossila bränslen som förvärrar klimatkrisen. Inför jordbegravningar pumpas kroppen full av kemikalier som sedan riskerar att sippra ut och förorena grundvattnet. Kompostering tar mycket mindre energi i bruk än vid kremering, omkring en åttondel så mycket.

Det finns andra ”gröna” begravningsmetoder – i en placeras kroppen i en biologiskt nedbrytbar form av kista. Men dessa metoder är utrymmeskrävande. Tanken är att komposterna kan bli eftertraktade alternativ i urbana områden där markutrymmet är begränsat. Lagen träder i kraft i Washington från och med första maj 2020. Hur många amerikaner som kan tänka sig att bli blomjord återstår att se. Men i en enkätstudie från 2017 svarade 53,8 procent av de tillfrågade att de var intresserade av att lära sig mer om gröna begravningstjänster, enligt Begravningsentreprenörernas organisation, som företräder 20 000 medlemmar.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Trump trappar upp kriget mot den oberoende journalistiken

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Kommentar. De nya åtalerna mot Julian Assange utmanar den amerikanska pressfriheten. Trumpregeringen tycks trappa upp kriget mot den oberoende journalistiken.

Washington.

Åtalspunkterna mot Julian Assange är nu 18 stycken i USA. Skulle Assange – grundare av sajten Wikileaks – fällas på varje punkt skulle han tillbringa resten av sitt liv i amerikanskt fängelse. I april åtalades Assange i USA på en punkt: för att ha hjälpt visselblåsaren Chelsea Manning att knäcka en kod till en av försvarsdepartementet Pentagons databaser. Det gällde alltså ett slags intrång. Denna gång åtalas Assange även för materialet som Wikileaks sedan kom att publicera. Det gör att fallet flyttar närmare själva publicistiken, och väcker frågan huruvida Julian Assange är att betrakta som journalist och vilka konsekvenser en fällande dom i sådana fall skulle få för andra journalister som publicerar hemligstämplat material som på olika sätt besvärar staten. Informationen som Wikileaks publicerade tack vare Manning – hundratusentals hemligstämplade försvarsdokument och diplomatiska telegram – rymmer enligt åtalet namn på lokala afghaner och irakier som USA samarbetade med på plats. Åklagarna hävdar att Assange genom Wikileakspubliceringen äventyrade dessa människors liv. Flera tunga röster sade på torsdagskvällen att en fällande dom mot Assange skulle resultera i ett prejudikat som undergräver journalistikens frihet. Visselblåsaren Edward Snowden skriver på

Twitter att amerikanska justitiedepartementet förklarat krig – ”men inte mot Wikileaks, utan mot själva journalistiken. New York Times redaktionella styrelse skriver att åtalet kan få en ”nedkylande effekt på amerikansk journalistik så som den har praktiserats i generationer. Den slår mot hjärtat av första tillägget”, skriver tidningen och syftar på den del av konstitutionen som skyddar den amerikanska pressfriheten. John Demers, chef för justitiedepartementets säkerhetsavdelning, motsäger att detta skulle vara åtalets syfte. Justitiedepartementet säger att man inte betraktar Assange som journalist.

Frågan är vad Julian Assange egentligen är. När han publicerade Chelsea Mannings hackade dokument 2010 mottogs både han och Manning som kontroversiella yttrandefrihetshjältar som bidrog till att avslöja sanningen om USA:s krigsföring i framför allt Irak; ett filmklipp som Wikileaks offentliggjorde visar hur USA avrättar ett par oskyldiga journalister från en militärhelikopter i Bagdad. Vissa ansåg att publiceringen revolutionerade krigsjournalistiken.

Men den amerikanska presidentvalrörelsen 2016 kom att förändra bilden av Assange i grunden, åtminstone i USA. Wikileaks publicerade hackade mejl från centrala gestalter i det demokratiska partiet och publicerade dessa på tidpunkter som var fördelaktiga för Trumpkampanjen. Enligt Robert Mueller levererades mejlen till Wikileaks från hackare med koppling till Kreml; Assange själv dementerar att så skulle vara fallet. Assange framstod mindre som oberoende publicist och mer som en politisk aktör i det dolda.

De nya åtalen kommer tvinga fram en principdiskussion om skillnaden mellan utgivargranskad journalistik och en sajt som dumpar stora mängder oredigerat material som kan rymma avgörande nyheter. Den diskussionen kan behövas. Men skulle Assange fällas för spionage skulle det utfallet kunna användas mot medier som publicerar hemligstämplat material som staten inte vill att allmänheten ska få ta del av.

Det är svårt att tolka åtalen på annat sätt än att Trumpregeringen nu trappar upp kriget mot den oberoende journalistiken, även om tillvägagångssättet får sägas vara slugt. Under valrörelsen sade Trump att han ”älskade Wikileaks”. Assange har framstått som något av presidentens bundsförvant i kriget mot Hillary Clinton. Men uppenbarligen är Trumpregeringen nu beredd att offra en allierad för att indirekt komma åt och undergräva de fria medierna.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

" Explosiva diplomatiska problem på agendan när Trump besöker Japan

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Analys. Japans premiärminister Abe ska försöka övertyga USA:s president Trump om att lägga hotet om biltullar på hyllan. I utbyte kan Abe komma att spela en nyckelroll som medlare gentemot Iran. Ett laddat statsbesök inleddes på lördagen.

På lördagen landade Trump i Tokyo för ett fyra dagar långt statsbesök. Förhoppningen är att Trump ska bli på gott humör av de inplanerade aktiviteterna att den amerikanske presidenten backar från sitt hot att införa 25-procentiga tullar på japanska bilexporter till USA. Sådana tullar skulle slå hårt mot Japans ekonomi, som redan är i nedgång. Premiärminister Abe har tidigare varit relativt framgångsrik i sitt umgänge med Trump. Sedan Trump intog Vita huset i januari 2017 har han och Abe träffats eller samtalat fler än 40 gånger. Under helgen och början av veckan ska Trump få spela golf och äta osthamburgare, dela ut en specialdesignad buckla under en sumobrottningsmatch. Trump blir också den första statsledaren som får äran att träffa den nyinstallerade kejsaren Naruhito under en pampig bankett. Men under den ceremoniella dekoren finns explosiva diplomatiska problem. Även om det finns politiskt stöd i Japan för Trumps hårdnande ekonomiska linje mot Kina och den kinesiska mobiljätten Huawei drabbar handelskriget Japan negativt. Dippar i den enorma kinesiska ekonomin får konsekvenser för den japanska exportnäringen. Därmed blir hotet om möjliga biltullar från USA:s sida ännu mer allvarligt. Abe var så sent som i april i Washington DC och förklarade att Japan investerat 23 miljarder dollar i USA sedan Trump intog Vita

huset. Trump sköt nyligen upp tullarna i 180 dagar. Abe lär gör allt vad han kan för att få Trump att lägga tullförslaget på hyllan för gott. Även Iran står på agendan. Japan kan mycket väl komma att spela en nyckelroll i kommande diplomatiska förhandlingar mellan Iran och USA. Iran och Japan har långa och goda diplomatiska kontakter; denna förbindelse firade nyligen 90 år. Japan är fortfarande en del av Iranavtalet och undertecknade häromåret ett nytt investeringsavtal med Iran. Enligt japanska medier ska Abe besöka Iran i juni och då försöka kyla ned den upphettade situationen mellan USA och Iran. Trump behöver också försäkra sig om Abes lojalitet i fråga om Nordkorea. Trump säkerhetsrådgivare John Bolton hävdade på lördagen att Nordkorea brutit mot FN:s säkerhetsresolutioner genom att tidigare i maj testa kortmissiler. Bolton kommer sannolikt att försöka ena Abe och Trump i ett uttalande som fördömer regimen.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

Ryssland och Ukraina

" Ukraina får ny president efter jordskredsseger

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

– Jag lovar alla ukrainare att aldrig svika er! Ukraina fick på söndagen en ny president sedan den sittande presidenten Petro Porosjenko erkänt sig besegrad av komikern Volodymyr Zelenskyj. Utamanaren fick i en vallokalsundersökning 73,2 procent av rösterna mot Porosjenkos 25,3 procent.

Det dröjde bara 25 minuter efter det att vallokalsundersökningen presenterats klockan 19 svensk tid innan Petro Porosjenko erkände sig besegrad efter en jordskredsseger för den oprövade politikern Volodymyr Zelenskyj.

– Jag lämnar mitt ämbete men jag lämnar inte politiken, sade Porosjenko när det stod klart att han inte fått folkets fortsatta förtroende.

Porosjenko uppmanade också det internationella samfundet att ge sitt stöd till Ukraina så att landet kan bli medlem i EU och Nato.

I ett av sina första uttalanden riktade sig Zelenskyj till alla forna ryska stater:

– Även om jag inte är president än så kan jag säga följande. Till alla tidigare Sovjetstater: Titta på oss. Allt är möjligt!

Zelenskyjs seger kom inte som en överraskning. Den sista opinionsmätningen som genomfördes före valet visade att 41-åringen gick in i slutsputten med en förkrossande övervikt – 72,7 procent mot Porosjenkos 27,2.

När vallokalerna stängde stod det klart att Ukraina var på väg att få en ny president. Då hade Volodymyr Zelenskyj fått 73,2 procent mot

president Petro Porosjenkos 25,3 procent. 1,5 procent av väljarna valde att rösta blankt.

Besvikelsen var stor bland Porosjenkos medarbetare:

– Vi trodde att väljarna skulle komma i massor eftersom det är påsk. Men det miraklet uteblev, sa Serhiy Berezenko, en av Porosjenkos närmaste män, strax innan det att vallokalerna stängte.

Berezenko säger till Kyiv Post att partiet begått ”massor” av misstag under valkampanjen. Han ville dock inte nämna vilka, skriver tidningen.

Porosjenko själv erkände sig snabbt besegrad och citerade sedan Storbritanniens tidigare premiärminister Winston Churchill:

– Ge aldrig upp – aldrig, aldrig, aldrig, aldrig, i något stort eller litet, stort eller obetydligt, ge aldrig upp förutom till övertygelser av ära och förnuft.

Porosjenko sa också att Ukrainas nye president kommer att möta en stark opposition men att han kommer att hjälpa Zelenskyj att komma in i arbetet som president.

Valdeltagandet såg ut att bli lågt. Ukrainas centrala valkommission uppgav under söndagskvällen att 57,5 procent av de 34,5 miljoner registrerade väljarna utnyttjat sin möjlighet att rösta. Siffrorna ser ut att bli lägre bland de 410 000 utlandsregistrerade väljarna.

När Volodymyr Zelenskyj själv skulle rösta slutade det med att han tvingades böta sedan han brutit mot Ukrainas vallagar genom att visa upp sin valsedel för en grupp journalister.

Ukrainas valmyndighet fick under valdagen ta emot 212 klagomål från väljare. I de flesta fall gällde det olika fel i röstlängderna och på några platser fanns färre röstsedlar än antalet väljare. Andra klagade över att några av de närmare 30 000 vallokalerna inte var handikappanpassade eller att de inte öppnade i tid.

En vallokal i krigsdrabbade Donetsk i östra Ukraina öppnade inte förrän sent på eftermiddagen:

– De flesta har klagat på att röstlängderna inte stämt, på att deras namn stavats fel eller på att de stått med fel adress eller födelsedata, säger ombudsman Liudmyla Denysova till ukrainska Interfax. Också polisen har tagit emot anmälningar som gäller brott i samband med valet. Hittills har 938 anmälningar kommit in. Det exakta valresultatet kan komma att dröja några dagar.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

"Fakta. Volodymyr Zelenskyj

Född: Den 28 januari 1978 i Kryvyj Rih (41 år).

Bakgrund: Zelenskyj är son till en akademiker och gick i en specialskola med fördjupning i engelska. Efter att ha avslutat skolgången utbildade han sig till jurist. Han deltog i tävlingar i värtalighet mellan gymnasier och kom den vägen in på show business. Zelenskyj är delägare i produktionsbolaget 95 Kvartal och är en av Ukrainas bäst betalda skådespelare. Han har också deltagit i flera ryska produktioner.

Han är gift med en medarbetare på 95 Kvartal och har två barn.
DN "

" Uppvaknandet kan bli obehagligt för Zelenskyj

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Analys. Fiktion blev sanning. Ukrainas nya president är en helt oerfaren person som aldrig har sysslat med politik. Volodymyr Zelenskyj, som själv kallar sig en novis, har åtminstone rätt i ett uttalande: Han är resultatet av det ukrainska etablissemangets eget misslyckande.

Han blev en stjärna i Ukraina tack vare sin roll i en tv-serie: En okänd historielärare som blev president av en slump.

I verkligheten är Volodymyr Zelenskyj en ukrainsk kändis, som inte blev president av någon slump.

Vallokalsundersökningarna som ger Zelenskyj 73,2 procent mot 25,3 för Petro Porosjenko är helt i linje med alla opinionsundersökningar. Det slutliga valresultatet kommer tidigast i morgon. När 1,08 procent av rösterna hade räknats hade Zelenskyj 70,36 procent och Porosjenko 27,29 procent.

Att Zelenskyj har segrat är i praktiken redan klart. Och den sittande presidenten Petro Porosjenko har erkänt sig besegrad.

Zelenskyj har fört en systematisk kampanj som enbart har gått ut på att säga: Jag är ett alternativ till etablissemang.

Kampanjen var skickligt genomförd och oerhört effektiv. Det är i själva verket inte konstigt att Zelenskyj lyckades så bra. Sittande presidenten Petro Porosjenko agerade själv på ett sätt som förvandlade valet till en show.

I stället för att pressa Zelenskyj på sakfrågor, som han själv behärskar betydligt bättre, har Porosjenko försökt framställa sin motståndare som

Putins marionett. Resultatet blev pajkastning där Zelenskyj framstod som betydligt mer behärskad än den allt nervösare sittande presidenten.

Show business är något Zelenskyj kan. Mycket bättre än Porosjenko. Nu när han av allt att döma verkligen blev vald till president är situationen en helt annan. Den ukrainska politiken och ekonomin består i praktiken av konkurrerande klaner och grupperingar. Porosjenkos fördel var att han visste hur han skulle hålla dem under kontroll, förhandla och göra avvägningar. Det var samtidigt hans problem. Porosjenko är en del av systemet.

Det är inte Zelenskyj. Men att komma utifrån och slå sönder ett etablerat system som har legat över Ukraina som en våt filt i snart tre decennier blir ingen lätt uppgift. Det är samtidigt ett av Zelenskyjs viktigaste vallöften. Han säger också att han vill låta folket avgöra alla viktiga frågor genom folkomröstningar.

”Alla postsovetiska länder: Titta på oss! Allt är möjligt”, sade Zelenskyj i en kommentar efter att de första siffrorna kommit. På den här punkten har Zelenskyj rätt. Det är en stor sak att Ukraina inte längre är ett land där den sittande presidenten kan fuska till sig en valseger.

Enligt den oberoende ukrainska kanalen Hromadske är västliga ambassadörer som har träffat Zelenskyj inte imponerade av honom. Medan valet pågick träffade Zelenskyj alla ambassadörer för G7-länderna. En europeisk diplomat säger till Hromadske att Zelenskyj gav intrycket att över huvud taget inte begripa varför han behöver diskutera med ambassadörer.

Frågan är hur snabbt Zelenskyj kan lära sig. Han har flera kompetenta rådgivare och kommer av allt att döma att få ett starkt mandat av folket.

Men han måste själv bestämma vad han vill. De flesta politiska frågor går inte att avgöra genom folkomröstningar. **Anna-Lena Laurén "**

" Fem svåra utmaningar för den nya presidenten

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Ukrainas nya president Volodymyr Zelenskyj står inför många problem. DN:s korrespondent Anna-Lena Laurén listar de fem största.

1. Situationen i de separatistkontrollerade områdena i Donbass
Volodymyr Zelenskyj har sagt att en av hans viktigaste prioriteringar är att få hem alla krigsfångar som hålls av separatisterna och i Ryssland. Han tänker också fortsätta fredsförhandlingarna i enlighet med Minskavtalet.

Samtidigt sägs det att han tänker avskeda Viktor Medvetjuk från dennes inofficiella roll i förhandlingarna. Medvetjuk, som är Putins personliga vän, har tidigare lyckats förhandla fram omfattande fångutväxlingar.

I motsats till Porosjenko är Zelenskyj inte hatad av separatistledarna och folk som bor där. Många invånare har sett hans shower. Men han kommer inte att ha lång tid på sig att åstadkomma konkreta framsteg. Dessutom är han beroende av vad Ryssland vill.

2. Korruptionen

Den största enskilda orsaken till att Zelenskyj blev vald är att korruptionen i Ukraina fortfarande är ett minst lika stort problem som innan Majdanrevolutionen 2014. Företrädaren Petro Porosjenko genomförde en mängd reformer, men många av dem, bland annat polisreformen, visade sig mest handla om ögonfägnad.

Porosjenko var själv en del av det gamla systemet. Det är inte Zelenskyj, men han har nära relationer till oligarken Ihor Kolomojskij. Många betraktar honom som svag och ett lätt byte för de erfarna och skrupelfria oligarkerna.

3. Sociala klyftor och utflyttning

Ukraina är i dag ett land där klyftorna mellan fattiga och rika har djupnat. Vissa av reformerna som EU och IMF har krävt har förvärrat fattigdomen. Det gäller framför allt gaspriserna, som inte längre får subventioneras. De har stigit över europeisk nivå, samtidigt som löner och pensioner fortfarande är låga.

Många ukrainska pensionärer och låginkomsttagare har blivit utfattiga, samtidigt som allt fler ukrainare flyttar utomlands för att få bättre löner. Zelenskyj är pressad att göra något för att minska klyftorna, samtidigt som de ekonomiska reformerna som EU kräver för att betala ut lån och bistånd inte går att genomföra utan att låginkomsttagare under en tid får det ännu sämre.

Detta kunde avhjälpas om Ukraina fick in fler utländska investeringar. Då måste Zelenskyj först lyckas i kampen mot korruptionen.

4. EU-integrationen

Zelenskyj säger sig vara för både EU- och Natomedlemskap. Inför valet reste han till Paris för att personligen träffa Frankrikes president Emmanuel Macron. Han är sinnebilden av en yngre ukrainsk generation som talar både ukrainska, ryska och engelska och för vilken valet inte längre står mellan Ryssland och Västeuropa. Den här generationen uppfattar självklart Ukraina som en del av väst. Samtidigt har Zelenskyj än så länge ingen stor diplomatisk förmåga. När G7-ländernas ambassadörer träffade Zelenskyj i Kiev var de inte imponerade av honom – han verkade inte förstå varför han borde träffa dem.

Det är viktigt för Ukraina att landets president förmår argumentera för den ukrainska saken i väst, också med tanke på att tålamodet inom EU med de halvdana reformerna är på upphällningen.

5. Relationen till Ryssland

Det finns en uppfattning om att Zelenskyj automatiskt skulle få förståelse i Kreml eftersom hans modersmål är ryska och han har spelat i flera ryska filmer. Denna uppfattning är missvisande – Kreml är enbart intresserat av huruvida det går att komma överens med den nya presidenten.

Ur Kremels synvinkel betyder ”komma överens” att Ukraina ska lägga sina europeiska ambitioner på is, något som är en politisk omöjlighet för Zelenskyj. Han är dessutom pressad att inför hemmapubliken visa sig kompromisslös inför Putin, eftersom han uppfattas som svag. Zelenskyj har själv sagt att han vill förbättra relationerna till Ryssland. Det sannolika är att ingenting kommer att hända. Zelenskyj är inte i en position där han kan göra eftergifter och Kreml tror fortfarande att det är till Rysslands fördel att tiden går.

Anna-Lena Laurén "

" Livlig rysk debatt efter Zelenskyjs seger

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

I Ryssland pågår nu en livlig debatt om hur man ska tolka Volodymyr Zelenskyjs seger i ukrainska presidentvalet. Liberalerna ser det som ett exempel för Ryssland. Den Kremlojala falangens kommentarer är magsura.

– Ukraina är ett land som vi kan jämföra oss med. Ukrainarna är som vi. Vi växte upp i samma land, många ukrainare talar ryska. Och ukrainarna visar oss att det inte alls är något konstigt med att en sittande president inte blir omvald, skriver den ryska journalisten Anton Orech på oberoende Echo Moskvys hemsida.

I likhet med många ryska liberaler anser Orech att Ryssland borde se upp till Ukraina, i stället för tvärtom.

– Ukrainarna ställer sig aldrig frågan: Hur kan vi välja någon annan kandidat än sittande president? Det finns väl inga alternativ? Ukraina bevisar att varje människa alltid har ett val, skriver Orech.

Den ryska presidenten Vladimir Putin har än så länge inte ens gratulerat Zelenskyj. Enligt Putins pressekreterare Dmitrij Peskov är det för tidigt både att gratulera och att uttala sig om utsikterna för samarbete.

– Men Moskva respekterar det ukrainska folkets val. Desto större anledning att göra det med tanke på hur tydligt det var, säger Peskov, enligt oberoende tv-kanalen Dozjd.

Rysslands premiärminister Dmitrij Medvedev skriver på Facebook att han "inte har några illusioner" när det gäller den så kallade "antiryska retoriken" i Ukraina.

– Jag tvivlar inte på att den nya ledningen kommer att tillämpa samma retorik mot Ryssland. Men det finns fortfarande möjligheter att

förbättra våra relationer. Då behövs en pragmatisk inställning, i synnerhet när det gäller situationen i östra Ukraina, skriver Medvedev på Facebook.

Journalisten Dmitrij Smirnov, som ingår i Kremlpoolen och jobbar för Putinlojala Komsomolskaja Pravda, anser att Ukraina inte har något att lära Ryssland.

– Zelenskyj säger: "Titta på oss, allt är möjligt." Vad är det som är möjligt? undrar Smirnov i en tweet.

Också i ryska duman är kommentarerna långt ifrån positiva.

– Zelenskyj har hållit en antirysk kurs under valkampanjen och den blir han tvungen att hålla fast vid. Annars gör han sina väljare besvikna, säger dumaledamoten Ruslan Balbek från Putinpartiet Det enade Ryssland.

Samtidigt skriver Kremltrogna tv-kanalen Vesti att Zelenskyj har en mjukare inställning till det ryska språkets status i Ukraina än sin föregångare.

– Zelenskyj har lovat att ta reda på folkets åsikt i frågan, skriver Vesti på sin sajt.

Anna-Lena Laurén "

" Nu vill Putin vara medspelare i Korea

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Nordkoreas ledare Kim Jong-Un anlände på onsdagen i sitt bepansrade tåg till östra Ryssland för att för första gången träffa president Vladimir Putin. DN:s utrikeskommentator Michael Winiarski svarar på tre frågor om dagens toppmöte på en ö utanför Vladivostok.

1 Varför har Kim Jong-Un åkt till Ryssland?

– Förhandlingarna om Nordkoreas kärnvapenstatus med USA körde fast vid toppmötet i februari mellan Kim och Donald Trump i den vietnamesiska huvudstaden Hanoi. Inför detta möte hade Trump hyllat den nordkoreanske diktatorn som ”min vän” och kallade honom för ”en stor ledare”. Men att smickra hjälpte inte, och mötet som Trump på förhand lovat skulle bli ett genombrott, blev istället totalt resultatlöst. Fiaskot berodde sannolikt på att parterna talade förbi varandra: Nordkoreanerna krävde att alla sanktioner mot landet skulle hävas, medan amerikanerna begärde att alla nukleära anläggningar i Nordkorea skulle skrotas. Genom att vända sig till Ryssland hoppas Kim på att hans förhandlingsposition stärks och att han sätter nytt tryck på Trump, så att kärnvapenförhandlingarna därmed ska komma igång igen. För det isolerade Nordkorea är det angeläget att snarast möjligt få en lättnad i de ekonomiska sanktionerna.

2 Varför ger sig Putin in i den koreanska konflikten?

– Ett av Putins övergripande mål är att positionera Ryssland som en betydande global spelare, även på den koreanska halvön, som är en konflikt som annars mest har hanterats av USA och Kina. Efter de militära interventionerna i Ukraina och Syrien vill han även gärna

framstå som en fredsmäklare. Att Putin stjal lite av strålkastarljuset har Trump kanske inte så mycket emot; Stephen Biegun, USA:s särskilda sändebud för Korea, besökte för övrigt Moskva förra veckan för överläggningar med sin ryska motsvarighet inför det rysk-nordkoreanska mötet.

3 Vad kan man förvänta sig för resultat av toppmötet?

– Sannolikt ganska allmänna avsiktsförklaringar av typen att det måste bli en stegvis process där Nordkorea monterar ner sin kärnvapenkapacitet mot att USA och övriga länder trappar ner sanktionerna. Det sägs också vara grundtanken i en rysk-kinesisk plan för en lösning av konflikten. Officiellt är det internationella samfundet ense om att målet är en fullständig, kontrollerbar och oåterkallelig kärnvapenavrustning av Nordkorea. I gengäld ska den nordkoreanska regimen få säkerhetsgarantier. Det är dock oklart hur angelägna Kina och Ryssland egentligen är om Nordkoreas totala avrustning; det viktigaste för Moskva och Peking är att status quo på den koreanska halvön inte rubbas.

– Till slut måste det ändå bli USA och Nordkorea som gör upp, med Sydkorea, Kina och kanske Ryssland med på ett hörn.

Michael Winiarski "

" Stora finansieringsproblem hotar Ukraina

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Ukrainas tillträdande president Volodymyr Zelenskyj kan få det svårt att få igenom stora politiska reformer, varnar bedömare. Och får han inte med sig parlamentet på ny lagstiftning mot korruption inom kort stoppas avgörande lån från IMF.

Efter en jordskredsseger i andra omgången i Ukrainas presidentval väntas Volodymyr Zelenskyj tillträda som Ukrainas president i maj. Den omstridde tv-komikern, som saknar politisk erfarenhet, vann valet med löften om genomgripande anti-korrupsionsåtgärder, reformer av rättsväsendet och åtgärder för att få fart på utländska investeringar. – Han har nolltolerans mot korruption. Han är en helt ny aktör i det politiska systemet, hävdar Oleg Ustenko, ekonomisk rådgivare till Zelenskyj och vd för Bleyzer-stiftelsen i Kiev, i en intervju med TT. Den Harvardutbildade ekonomen Ustenko anser att Zelenskyj inte är en del av korruptionen och hävdar att han därmed kan bidra till en självsanering när han tillträder, då det per automatik rensar ut det översta skiktet i ett korrupt system.

Förhoppningarna är stora att detta i sig ska räcka för att bädda för ett förbättrat affärsklimat och en tvärvändning uppåt för de utländska direktinvesteringarna i landet – investeringar som i år väntas sjunka till 1,5 miljarder dollar. Det kan jämföras med 1,7 miljarder i fjol och 2,5 miljarder 2017.

Men många fristående bedömare tvivlar på den oprövade Zelenskyjs möjligheter att göra skillnad. En stor bromskloss antas finnas i form av premiärminister Volodymyr Hrojsman. Han är från det politiska motståndarlägret, med nära band till den avgående presidenten Petro Porosjenko.

Premiärminister Hrojsman lär sitta kvar på sin post till parlamentsvalet i oktober, trots Zelenskyjs valseger.

Agnese Ortolani, analytiker på Economist Intelligence Unit, tillhör skeptikerna.

– Delar av den politiska eliten kan antas försöka paralysera Zelenskyjs presidentskap, säger hon till nyhetsbyrån Reuters.

Risken för låsningar i Ukrainas parlament äventyrar bland annat den nya lagstiftning mot bestickning som måste komma på plats för att Ukraina ska kunna få stödlån från Internationella valutafonden (IMF) utbetalda i maj.

Ett sätt att runda det motvilliga parlamentet vore för Zelenskyj att utlysa nyval när han har kvar opinionsvindarna i ryggen från presidentvalet, där han fick 73 procent av rösterna. Men för att kunna fatta ett sådant beslut krävs godkänt från det sittande parlamentet, vars ledamöter troligen inte ser någon poäng alls med nyval.

När det krigshärjade Ukraina tog ett femårigt obligationslån hösten 2018 hamnade räntan på 9,75 procent – vilket tydligt visar att landet fortfarande är helt beroende av fortsatt långsiktigt finansiellt stöd från IMF och långgivare som EU, USA och Sverige för att inte tvingas ställa in betalningarna.

Sveriges regering gav 2015 ett lånelöfte på 100 miljoner dollar till Ukraina. Men för att det ska bli aktuellt med en utbetalning av detta lån måste ett avtal mellan länderna komma på plats.

– Bollen ligger hos Ukraina, säger Daniel Sunesson, departementsråd på Finansdepartementet.

För att en utbetalning ska kunna ske måste dessutom det färdigställda avtalet godkännas av riksdagen.

TT "

" Fakta. Villkor för IMF-lån har inte uppfyllts

Ukrainas regering förhandlade i fjol fram ett nytt stödprogram med villkorade nödlån från Internationella valutafonden (IMF) på 3,9 miljarder dollar. Men avgörande för att få nästa utbetalning, planerad till i maj, är att ny lagstiftning mot bestickning kommer på plats. Programmet ersätter ett tidigare fallerat program på totalt 40 miljarder dollar som kom på plats våren 2015, inom ramen för vilket Sveriges regering gav ett lånelöfte på 100 miljoner dollar som aldrig har betalats ut. IMF:s andel av lånen i detta program uppgick till 17,5 miljarder dollar.

TT "

" 33 år efter katastrofen – nu kommer tv-serien om Tjernobyl

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

På fredag är det 33 år sedan kärnkraftskatastrofen i Tjernobyl. Kring ruinerna har myterna fortsatt växa med hjälp av litteratur, film och spel. Senast i raden är tv-serien "Chernobyl", med Stellan Skarsgård och David Dencik i två av rollerna.

En gigantisk stråle av spöklikt blått ljus skjuter upp i natten som en bärande kolonn för himlavalvet. Det är tidigt den 26 april, det brinner i reaktor fyra på kärnkraftverket i Tjernobyl efter en kraftig explosion, och ur dammet, ur reaktorn, stiger det blå skenet av joniserad luft. På en bro i den närliggande staden Pripjat, en socialistisk utopi uppförd på 1970-talet för att husera de anställda på verket, står människor samlade och betraktar branden och det blekblå ljuset, pratar om hur vackert det ser ut. Människor i morgonrockar, med barnvagnar. Senare kommer bron att bli känd som Dödens bro eftersom alla som stod där den natten utsattes för dödliga strålningsdoser. Scenen skildras i första avsnittet av kommande HBO-serien "Chernobyl", som har premiär den 7 maj. Serien, som regisseras av Johan Renck med bland andra Stellan Skarsgård och David Dencik i rollerna, är skriven och skapad av Craig Mazin. Han säger om scenen, och serien, att nästan allt som visas bygger på verkliga händelser. – Vi var hårda med att inte hitta på händelser. Det som skedde i Tjernobyl är chockerande och tragiskt nog i sig självt, säger han, och berättar att han spelat in en podcast för att ackompanjera tv-serien, där han tar upp de få fall där man frångått historiska fakta.

”Chernobyl” är inte det enda aktuella exemplet på kultur om katastrofen och dess efterspel. Tre fackböcker (”Midnight in Chernobyl”, ”Chernobyl. History of a tragedy”, ”Manual for survival”) har nyligen givits ut, för att inte nämna den labyrint av helt eller halvt mytologiska skildringar som publicerats genom åren. Av flera skäl har händelsen blivit symbolisk för så många saker att den vägrar lämna vårt kollektiva medvetande, 33 år senare.

Vid ingången till undantagszonen som omger Tjernobyl står två gulmålade souvenirkiosker. Där säljs snacks och prylar med kärnkraftstema: självlysande kylskåpsmagneter, gasmasker, t-shirtar med symbolen för radioaktivt material. Muggar med bilder på det pariserhjul som byggdes för nöjesfältet i Pripjat men som aldrig hann invigas och nu står där som symbol för livet som övergavs när människorna dog eller flydde. Men pariserhjulet är också symboliskt för den kitschiga temapark Tjernobyl har blivit i dag, ett varumärke, ett självklart stopp på katastrofturismens sightseeingtur. På Youtube finns filmer där skrattande ungdomar sladdar runt med bilar på Dödens bro.

Katastrofturismen, eller katastrofvoyeurismen hellre, i Tjernobyl kom i gång i början av 2000-talet men fick ett uppsving 2005 när Ukraina arrangerade Eurovision song contest och landet då öppnades mer för turism. Bara under 2017 beräknades 50 000 personer ha besökt zonen. Själv hinner jag inte med många googlingar i mitt researcharbete innan sökhistoriken speglas på varje sida jag besöker, till och med DN:s egen sajt, i annonser för resor till kärnkraftskyrkogården i Tjernobyl. Suggestiva bilder på gasmasker, växter som slingrar sig genom övergivna byggnader eller runt sönderrostade skyltar. ”Upplev postapokalypsen!” lyder reklamtexten.

Den Instagramvänliga ruinporren och det gimmickartade tilltalet gör det svårt att föreställa sig lidandet och skrällen som förekom. Men av alla hemska vittnesmål i ”Bön för Tjernobyl” (1997), Svetlana

Aleksijevitj körverk om katastrofen, finns en berättelse som är särskilt hemskt. Det kommer från Ljudmila Ignatenko, änka efter en av brandmännen som försökte släcka kärnkraftsbranden. Hon beskriver mannens sista dagar på sjukhuset, när han är svårt sargad av strålskadorna: ”Slamsor av lungorna och levern rann ut ur munnen. Han höll på att kvävas av sina inälvor... jag lindade en gasbinda om hans hand, stoppade den i munnen på honom och petade ut alltsammans.”

En person som har besökt Zonen, och sedermera skrev en roman som utspelar sig där, är Madeleine Hessérus. ”Elefantens fot” kom 2016 och handlar om ett forskningsteam som försöker kartlägga vad som händer i det strålningsdrabbade området. Hon tror att ett skäl till varför vi inte kan släppa taget om Tjernobyl är att det har komplicerat hur vi förhåller oss till minne och tid. Att olyckan är en långlivad påminnelse inristad i landskapet. Att det är en händelse som fortfarande pågår.

– Det kan komma att sträcka sig tiotusentals eller hundratusentals år framåt i tiden. Halveringstiden för plutonium-239 är 24 110 år och för americium 300 000 år. Hur förmedlar vi de tidsrymderna till framtida generationers människor? Med vilket skriftspråk? Med vilka symboler? Och med vilka markörer i landskapet?

Att platsen och händelsen halvt har omvandlats till myt beror till stor del på att de skapat ett eget språk, ord fick nya betydelser. Soldaterna och brandmännen som städade upp efter olyckan kallades

”likvidatorer”. Det betonghölje som reaktor fyra göts in i kallades ”sarkofag”. En storskalig poesi uppstår även i platsernas namn: inne i Zonen finns en Röda skogen. Det finns en Dödens bro.

De ödesmättade och domedagsprofetiska betydelserna ger varje berättelse från Tjernobyl en särskild laddning. Datorspelet ”Stalker. Shadow of Chernobyl” (2007) och dess tre uppföljare är en vandring genom en spökstad hemsökt av muterade djur och övernaturliga fenomen, med pigga lån från Andrej Tarkovskijs film ”Stalker” som

förvisso kom 1979 men som utspelar sig inuti en avgränsad zon där faunan är otämjd och metafysiska lagar råder. I både spelet och filmen sägs det att inne i zonens kärna finnas en kraft som uppfyller dina önskningar.

Som för att punktera inbillningarna om Tjernobyl som en övernaturlig plats sägs redan på de första sidorna i Madeleine Hessérus "Elefantens fot" att: "Det finns inget ingenting därute, inget storslaget, hemligt eller mystiskt... Tjernobyl kommer inte frälsa dig från någonting."

– Det var viktigt för mig att undvika en apokalyptisk skildring eller undergångsskildring av Zonen – det är ju klichébilden. Många av oss tänker nog på zonen som ett slags Tarkovskijvärld. Därför valde jag en vetenskaplig infallsvinkel i romanen – att skildra ett forskarlag som arbetar i zonen, och att skildra det som händer mellan människor i en både mentalt och fysiskt extrem miljö, säger hon.

Även för Sverige innebar katastrofen ett nationellt trauma, blixtbelyst i minnet hos alla. I "Bön för Tjernobyl" berättar en ordförande i ett fiskesällskap för Aleksijevitj om en ramsa som gick runt efter katastrofen: "Hade Sverige hållit tyst/skulle ingen sagt ett knyst."

För det var inte de sovjetiska myndigheterna som först slog larm om olyckan – det var anställda vid kärnkraftverket i Forsmark som den 28 april upptäckte förhöjd radioaktivitet och trodde att den egna reaktorn läckte. I själva verket kom strålningen från Tjernobyl, 120 mil därifrån. Men från Kreml hördes inget. Först tre dagar senare meddelades att en olycka inträffat.

Tv-serien "Chernobyl" gör stora poänger av hur kärnkraften i Sovjet representerade vetenskapens framsteg och människans seger över naturen. Kärnkraften skulle driva hela det ryska imperiet. Tjernobyls sönderfall blev därmed Sovjets. Därför vägrade man att erkänna – ens för sig själva – att något gått fel; i flera scener ifrågasätter byråkraterna teknikernas rapporter efter olyckan.

Reaktorn som användes i Tjernobyl ansågs så pålitlig av sovjetiska vetenskapsakademien att den sades kunna stå mitt på Röda torget. Händelsens historiska arv blev ett arv av politisk cynism, menar Craig Mazin.

– Att vårt intresse för Tjernobyl ännu lever kvar beror på vår växande oro för kriget som förs mot fakta och sanning i dag. Om det finns en universalläxa att lära från Tjernobyl så är det att lögnen kommer med ett pris, och förr eller senare kommer vi att få betala för dem, säger han.

I en ledartext i DN (18/4 2006) skriver dock Sovjetunionens siste ledare, Michail Gorbatsjov, själv att den långsamma spridningen av information inte berodde på att man försökte dölja något. Hans egen förklaring är förvisso inte heller smickrande: "Vi hade inget att dölja eftersom kunskapen sänkades i ett och ett halvt dygn. Bara några dagar senare insåg vi att det som inträffat inte var en enkel olycka utan en nukleär katastrof."

Explosionen i Tjernobyl startade en kedjereaktion som ledde till den största världspolitiska omvälvningen på andra halvan av 1900-talet: den sovjetiska systemkollapsen. I sin bok "Det sovjetiska arvet" (2011) skriver historikern Gudrun Persson att efter årtionden av lögn och frisering av verkligheten skulle det nu bli slut på det offentliga bedrägeriet, och i en första åtgärd i juni 1986 lättades censuren, glasnost växte. Gorbatsjov skriver i DN att "Mer än något annat vidgade Tjernobylolyckan yttrandefriheten, till en grad som gjorde det gamla systemet omöjligt ... jag själv började tänka i termer av tiden före och efter Tjernobyl."

Efter Tjernobyl gick klimatopinionen hårt åt kärnkraft som energikälla. Barsebäck stängdes så småningom ner, liksom reaktorer i Oskarshamn. Men på senare tid har kärnkraften lyfts fram som energialternativ till fossila bränslen; bland vissa ekomodernister anses

fission vara enda lösningen för att utvinna ren energi i så effektiva mängder att de kan tillgodose landets behov.

Men som Harvardprofessorn Serhii Plokhii, som skrivit "Chernobyl. History of a tragedy" (2018), säger: "Det jag lärde mig från Tjernobyl är att: ja, kärnkraft är den renaste energin – så länge ingenting händer. När det väl händer är det den smutsigaste energi som finns."

Kristofer Ahlström

kristofer.ahlstrom@dn.se "

"5 andra verk inspirerade av Tjernobylkatastrofen.

"Chernobyl diaries" (2012)

Ett gäng turister anlitar en guide för att ta dem till arbetarbostäderna i Pripjat. Men när de väl anländer och mörkret faller inser de att Zonen bebos av horder av mutanter. Men vilka var de tidigare, innan radioaktiviteten förändrade dem?

"Stalker. Shadow of Chernobyl" (2007)

I ukrainska spelstudio GSC:s science fiction-skräckspel inträffar en andra kärnkraftskatastrof i Tjernobyl vilket totalt förändrar landskapet. Spelaren måste se upp för höga strålningsdoser och blodsugande monster med tentakelkäftar.

"Wolves eat dogs" (2006)

Martin Cruz Smith återvänder till Arkadij Renko, huvudpersonen från hans roman, "Gorkijparken" (1981), i en thriller där en mördare hämnas på de ansvariga för Tjernobyl som därefter gått vidare till goda liv i det postsovjetiska oligarksamhället.

"Bön för Tjernobyl" (1997)

Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj reste runt i Ukraina i tre år och intervjuade hundratals personer – militärer, vetenskapsmän, boende, räddningsarbetare, anhöriga – om deras upplevelser från natten i april 1986 och dagarna därpå.

"Hotets dag" (1987)

Tyska Christa Wolf började skriva "Hotets dag" två månader efter olyckan och färdigställde manuset i september 1986. Boken beskriver den moderna teknikens två sidor: att ge liv eller ta – en av romanens karaktärer opereras för sin hjärntumör samma dag som olyckan inträffar. "

" Putin och Kim verkar inte överens om särskilt mycket

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Efter det första toppmötet mellan Rysslands president Vladimir Putin och Nordkoreas ledare Kim Jong-Un förklarade Putin att Kim sagt sig vara beredd att ge upp sina kärnvapen, men bara om han får trovärdiga säkerhetsgarantier. Vi har hört exakt detta många gånger förr, utan att någonting har hänt.

Meningsutbytet i ryska Vladivostok på tu man hand mellan de två ledarna – det var första gången de träffades – beskrevs efteråt av Putin som ”grundligt”, och av Kim som ”konstruktivt”. Det brukar vara diplomatspråk för ett möte där man lägger fram sin sidas åsikter, men inte kommer överens om särskilt mycket.

Några konkreta resultat från mötet eller överenskommelser om hur Nordkoreas kärnvapenkapacitet ska hanteras har inte rapporterats. Men det var kanske inte heller mötets syfte.

För Putin är det redan en framgång att vara medspelare i den kanske mest explosiva och potentiellt farligaste konflikten i världen, som Ryssland hittills har hållit sig utanför. Kim har de senaste åren träffat Kinas ledare Xi Jinping fyra gånger, Sydkoreas president Moon Jae-In tre gånger och USA:s Donald Trump två gånger.

Om Putin kan bidra till att bryta det rådande dödläget i Koreafrågan är det en ännu större framgång.

Och för Kim betyder en uppvärmd kontakt med Ryssland att han kommer ut från sin isolering och kan avleda något av trycket från USA – som inte har avtagit efter det resultatlösa toppmötet i Hanoi mellan Kim och Donald Trump för två månader sedan.

Har då ett kärnvapenfritt Nordkorea, som är det uttryckliga målet för det internationella samfundet, kommit närmare? Sannolikt inte. Är det troligt att Nordkorea någonsin kommer att ge upp allt av sin nukleära kapacitet? Inte heller särskilt troligt.

De säkerhetsgarantier som USA skulle kunna tänkas ge diktaturregimen i Pyongyang betraktas knappast av Kim som lika betryggande som att han själv har tillgång till ett avskräckningsvapen. Putin underströk efter mötet att Moskva och Washington är överens om att Nordkorea ska ge upp sina kärnvapen, men att det inte räcker med amerikanska säkerhetsgarantier till Nordkorea, de måste ges av flera stater.

– Det är inte troligt att en överenskommelse mellan två stater (USA och Nordkorea, DN anm.) är tillräckligt. Sådana garantier måste vara internationella, lagligt bindande och bekräfta Nordkoreas suveränitet, sade Putin.

Vad Putin förmodligen syftar på är en återgång till formatet med de sexpartssamtal med deltagande av Nordkorea, Sydkorea, Japan, USA, Kina och Ryssland, som inleddes 2003 men kollapsade 2009 då Nordkorea drog sig ur.

Putin reste på torsdagskvällen vidare till Peking, där han kommer att dryfta frågan med de kinesiska ledarna, och han förklarade att han kommer att diskutera konflikten vidare med USA.

Vad de båda ledarna sade till varandra vet vi förstås inte, men man kan utgå ifrån att Putin försökte få Kim att återgå till samtalen med USA – det är trots allt där nyckeln finns för en uppgörelse.

En annan fråga är hur realistiskt det är att Nordkorea någonsin blir kärnvapenfritt.

Enligt Dmitri Trenin, som leder tankesmedjan Moscow Carnegie Center, är en av Rysslands drivkrafter att man är bekymrad över Nordkoreas missil- och kärnvapenprogram.

Men han understryker att Moskva är skeptiskt till att Nordkorea kan övertygas om att helt ge upp sina kärnvapen, ”den enda överlevnadsgarantin för den nordkoreanska staten och dess regim”.

Michael Winiarski "

" Radioaktivt avfall förvandlar vår jord till en tickande bomb

DN FREDAG 26 APRIL 2019

På dagen för 33 år sedan, den 26 april 1986 klockan 01.23 lokal tid, exploderade reaktor 4 i kärnkraftverket Tjernobyl i Ukraina. En härdsmläta var ett faktum och radioaktiv strålning, starkare än Hiroshimabombens, spreds med vinden som ett stort moln över Europa och Skandinavien. I Sverige drabbades Gävletrakten värst.

Nio miljoner människor drabbades av katastrofen, och 2 000 städer och byar utplånades och fick evakueras. Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj skriver i sin bok "Bön för Tjernobyl" att det tio år efter olyckan hade utförts 20 000 aborter bara i Vitryssland.

Tio år efter olyckan besökte jag och en kollega Endokrinologiska sjukhuset i Kiev för tidningen Miljömagasinet räkning. Vi intervjuade och fotograferade några av de tusentals barn som hade opererats för sköldkörtelcancer: Dima, 10 år, Alica, 6 år, Vika, 9 år, Andrej, 14 år, Maksim, 13 år, Sergej, 15 år, Smoilova, 16 år och Igor, 15 år.

Före olyckan noterade man 4–5 fall per år av sköldkörtelcancer hos barn. Vice sjukhusdirektör Valerij Teresjtjenko berättade för oss att 2 100 barncanceroperationer utförts enbart i Kiev vid den tidpunkten. Mer dagsaktuella siffror säger att minst 4 000 operationer utförts på Endokrinologiska sjukhuset.

Tjernobylolyckan berodde på den mänskliga faktorn. Två arbetare gjorde en felbedömning och begick ett misstag. Det är bara ett exempel på vad som följer i kärnkraftens kölvatten – minns

Fukushima i Japan, där en härdsmläta orsakades av en tsunami.

Naturligtvis kan det ske igen.

När röster höjs för nya satsningar på kärnkraft är det dags att påminna om dess livsfarliga hantering, alltifrån uranbrytning till avfallsförvaring. Kärnkraften genererar ett giftigt avfall som måste förvaras i säkerhet under 100 000 år. Inget land i världen har löst problemet vart detta avfall ska förvaras. För varje år som passerar ökar andelen dödligt avfall. Bara i Sverige, med våra åtta reaktorer, väntar 12 000 ton kärnavfall på slutförvaring. Detta ska begravas flera hundra meter ner i urberget.

Med tanke på att många länder har betydligt fler reaktorer – däribland USA med 104, Frankrike med 58, Ryssland med 32 och Indien med 20 – kan man befara att detta är vår tids stora ödesfråga.

Det utbrända kärnbränslet, som är det farligaste människan någonsin har skapat, är inte hanterbart. I Sverige ligger det fortfarande i tunnor i kylbassänger. Det ska därefter kapslas in i koppar och lera och begravas i slutet förvar – allt till astronomiska kostnader.

Min åsikt är att ingen människa kan garantera säkerheten varken i hundra eller ens i tusen år framöver. Ett exempel på när säkerheten brustit är när avfallstunnorna i den nedlagda saltgruvan Asse utanför Hannover i Tyskland börjat läcka i mitten av 00-talet. Mycket tack vare förbundskansler Angela Merkel började man då utveckla solenergin på bekostnad av kärnkraften.

För att få ett mer historiskt perspektiv väljer jag att citera ur Bill Brysons bok "En kortfattad historik över nästan allting". Där beskrivs hur avfallshanteringen såg ut efter andra världskriget: *"I USA dumpade man redan 1946 tusentals ton kärnavfall i oceanen. Man skeppade ut 200-litersfat med radioaktiv skit till Farallonöarna, 50 kilometer utanför Kaliforniens kust, nära San Francisco. Där kastades de helt enkelt överbord. De flesta tunnorna var av samma sort som dem man ser utanför bensinmackar, utan någon som helst inkapsling.*

Detsamma gjorde Japan, Ryssland, Kina, Nya Zeeland och flera länder i Europa.”

Scenariot i dag ser alltså ut som följer: miljoner kilo vapenplutonium – av vilket man tillverkar atombomber – ligger runt om i världen och väntar på slutförvaring i jorden och/eller haven. Hela jordklotet blir en tickande bomb.

Men kärnkraftsförespråkarna har kanske en lösning på problemet?

Ann Andrén fotograf och konstnär, Stockholm "

" Tala ukrainska eller betala böter

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Analys. Tala ukrainska eller betala böter. Det är verkligheten som möter läkare, servitörer, journalister och tjänstemän efter att den nya ukrainska språklagen träder i kraft. Det blir även förbjudet att "offentligt förolämpa" det ukrainska språket.

Ukraina är ett land fyllt av motsägelser. Det gäller även språkförhållandena.

På en vardaglig nivå fungerar tvåspråkigheten smidigt. Majoriteten av ukrainarna talar eller förstår både ukrainska och ryska. I tv- och radiodebatter, precis som i vardagliga samtal, talar man ofta helt enkelt det språk man kan bäst.

På politisk nivå är frågan däremot stigmatiserad till det yttersta. I torsdags godkände parlamentet en ny lag med syftet att "garantera" ukrainskan som landets enda officiella språk.

Det innebär inte bara att ukrainskan är det enda språk som får användas i officiella handlingar. Kravet gäller även service- och kulturbranschen. Till exempel får en konferencier på en konsert inte tala ryska. Om vederbörande inte kan ukrainska måste en tolk stå på scen. Alla tidningar som ges ut på ett annat språk måste ha en ukrainsk version, som ska vara minst lika omfattande. Tv- och radiokanaler måste sända till minst 90 procent på ukrainska.

Ukrainska medier har två år på sig att implementera lagen. Den som inte följer lagen får betala böter.

Andelen personer som talar ukrainska hemma ökar, från 55 procent 2016 till 62 procent 2017, enligt det sociologiska forskningsinstitutet Institut Razumkov. Samtidigt förblir ryskan en integrerad del av det ukrainska samhället. Det gäller framför allt show business – det är

ingen slump att Ukrainas nya president, skådespelaren Volodymyr Zelenskyj, använder sitt modersmål ryska både i sina shower och i den stormpopulära tv-serien Folkets tjänare. Sin presidentvalskampanj har han däremot fört på ukrainska.

Nu skriver Zelenskyj på sin hemsida att han inte tror på en lag som bygger på förbud. Inför den ryska aggressionen (kriget i Donbass) vill han jobba för lagar som ”konsoliderar samhället istället för att dela det”.

Lagen, som troligen blir en av de sista som avgående president Petro Porosjenko hinner skriva under, har debatterats i två år och tillförts över tvåtusent rättelser. Zelenskyj lovar att han ska ”analysera lagen och huruvida den respekterar grundlagen och ukrainska medborgares intressen” när han har blivit president i början av juni.

Ukrainskan har varit motarbetad under större delen av landets historia.

Det skedde redan medan Ukraina var en del av tsarryssland och fortsatte under sovjettiden. Ukrainskan undervisades visserligen i skolorna, men i det offentliga var den undanträngd. Bildningens, vetenskapens och det offentligas språk var ryskan.

Det finns med andra ord en bakgrund till att Ukraina vill skydda och stärka landets språk. Frågan är hur man gör det bäst.

Anna-Lena Laurén "

" Anna-Lena Laurén: Putins beslut att dela ut ryska pass till ukrainare ett sätt att visa makt

DN SÖNDAG 28 APRIL 2019

Analys. Vladimir Putin erbjuder ryska pass till alla ukrainska medborgare. I veckan meddelade han att det ska bli lättare för - invånarna i ukrainska Donetsk och Luhansk att bli ryska medborgare. På lördagen ökade han insatserna och sade att proceduren kanske underlättas för alla ukrainare.

Moskva.

Vi funderar faktiskt på att erbjuda medborgarskap på ett förenklat sätt till alla ukrainare, inte bara till dem som är bosatta i Luhansk och Donetsk, sade Rysslands president Vladimir Putin enligt nyhetsbyrån TT på lördagen. Putin uttalade sig efter ett toppmöte i Peking. Hälsningen till Ukrainas nya president Volodymyr Zelenskij är tydlig: Vi gör vad vi vill.

Sedan kriget i östra Ukraina bröt ut 2014 har Vladimir Putins budskap utåt ständigt varit: Vi vill förhandla. Problemet är det ukrainska ledarskapet. Det går inte att tala med dem.

Samtidigt har Kreml omsorgsfullt sett till att åstadkomma ett fait accompli på fältet. Med hjälp av ryska stridsvagnsförband har separatisterna kunnat hindra ukrainska armén från att återta inte bara Luhansk och Donetsk, utan också strategiska knutpunkter som Debaltseve och Ilovajsk. Den sistnämnda till priset av ett fruktansvärt blodbad i augusti 2014.

Resultatet är en fryst konflikt, där miljoner människor i Donetsk- och Luhansktrakten har hamnat i ett juridiskt vakuum. Situationen liknar

den i de georgiska utbrytarrepublikerna Sydossetien och Abchazien. Också där har Ryssland sedan länge delat ut pass. Denna åtgärd var en av de tändande gnistorna före kriget i Georgien 2008.

I dag är ryska rubeln valutan i de separatistkontrollerade områdena. Moskva öser in enorma summor för att upprätthålla infrastruktur och kommunal service, gränsen till Ryssland är öppen. Området är i praktiken redan knutet till Ryssland. Att Putin i veckan skrev under ett dekret som förenklar processen att ge invånarna ryskt pass är helt följdriktigt. Det speciella är tidpunkten – att göra det några dagar efter att Ukraina har fått en ny president, Volodymyr Zelenskyj.

Putins påstående att Porosjenko inte går att tala med förlorar i sammanhanget all trovärdighet.

Om det är sant att problemet ligger i det ukrainska ledarskapet borde Putin rimligen undvika den här sortens åtgärder när ledarskapet precis har bytts ut. Istället gör han tvärtom. Och lägger dessutom mer ved i brasan genom att i praktiken erbjuda alla ukrainska medborgare ryska pass.

I sin bok ”Männen i Kreml” skriver den ryska journalisten Michail Zygar om hur det ryska ledarskapet ständigt missuppfattar Ukraina. Enligt Zygar beror det på lättja. I Kreml anser man sig inte behöva studera Ukraina, eftersom man redan tror sig veta allt om landet. Det är därför man missuppfattar situationen gång på gång.

Kreml hade inte väntat sig att Viktor Jusjtjenko skulle vinna presidentvalet 2004. Man hade inte trott att Janukovytsj val att avstå från ett associationsavtal med EU skulle leda till så omfattande demonstrationer på Majdan 2013–2014.

När Ukraina får en ny president efter Petro Porosjenko beslutar sig Putin för att sätta honom på plats direkt. Han är övertygad om att enda sättet att få Ukraina att ta reson är att visa makt och styrka.

Den uppfattningen har styrt Kremls agerande ända sedan konflikten började 2014. I dag är Krim annekterat, i östra Ukraina pågår ett

lågintensivt krig och Ukraina har stora ekonomiska problem. Det är något som Kreml å ena sidan betraktar som en seger.

Men Kreml har ändå förlorat. Ukraina har förblivit en demokrati. Och det viktigaste av allt – stödet i Ukraina för den europeiska integrationen är nu starkare än någonsin.

Volodymyr Zelenskyj har inga som helst politiska möjligheter att kompromissa med Putin när det gäller de ryska kraven på att Donbass ska få självstyre. Däremot fanns det en lucka för någon form av dialog. Den luckan stängde Putin när han började dela ut pass.

Anna-Lena Laurén "

" Zelenskyjs svar till Putin: Erbjuder ryssar ukrainska pass

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Ukraina är berett att ge förföljda ryska medborgare ukrainskt pass. Det är president Volodymyr Zelenskijys svar till Vladimir Putin. För några dagar sedan meddelade Rysslands president att proceduren att ge ukrainare ryskt medborgskap ska förenklas.

”I Ukraina har vi pressfrihet, fria medier och fritt internet. Därför vet vi utmärkt väl vad det innebär att ha ett ryskt pass. Det innebär rätten att gripas under fredliga demonstrationer, rätten att inte få hålla fria val, rätten att helt och hållet glömma individens fri- och rättigheter”, skriver Ukrainas nyvalda president Volodymyr Zelenskyj på sin Facebooksida.

I slutet av veckan meddelade Putin först att Ryssland underlättar proceduren för invånare i separatistkontrollerade Luhansk och Donetsk att bli ryska medborgare. Därefter höjde han insatserna ytterligare och sade att de nya reglerna gäller alla ukrainska medborgare.

På sin Facebooksida ger nu Zelenskyj Putin svar på tal. Enligt honom är det snarare ryska medborgare som bör erbjudas en fristad i Ukraina.

”Ukrainarna är ett fritt folk i ett fritt land. Vi erbjuder en fristad till människor som försmäktar under auktoritära och korrupta regimer. Det gäller framför allt ryssar, som antagligen lider mest av alla”, skriver Zelenskyj.

I svaret, publicerat på både ukrainska och ryska, tillägger Zelenskyj att han är redo för dialog.

”Det lönar sig inte att hota Ukraina eller att försöka utöva militär och ekonomisk påtryckning mot oss. Det är inte bästa sättet att lösa problemet med det blockerade Minskavtalet.”

Zelenskyj valdes till president i söndags för en vecka sedan med bred marginal – nästan 73 procent mot Petro Porosjenkos 25.

Han meddelade genast att en av hans högsta prioriteter som president är att få hem alla krigsfångar.

”Jag hoppas att vi snart får ett nytt möte inom ramarna för Normandieformatet och att Ryssland där visar att man är redo att lugna ned situationen. (Normandieformatet, som förhandlade fram en vapenvila i östra Ukraina, består av Tyskland, Ryssland, Frankrike och Ukraina.) Men jag hoppas att Ryssland strävar efter att tala snarare än att skjuta”, skriver Zelenskyj på Facebook.

Anna-Lena Laurén "

" Vitval med sele misstänks för spionage

DN TISDAG 30 APRIL 2019

En vitval med en sele runt kroppen har fått norska marinexperter att misstänka spioneri. På insidan av selen stod: "Utrustning från St Petersburg."

På filmbilder syns hur vitvalen betar sig på ett mycket oväntat sätt. Helt orädd simmar den fram till det norska fiskefartyget och verkar vara van vid människor. När fiskarna på fartyget försöker mata den kommer den snabbt fram till sidan och öppnar munnen. Och valen visade sig ovanlig också på ett annat sätt. Runt sig hade den två spännband som när de undersöktes visade sig ha texten "Utrustning från St Petersburg" på insidan.

När norska forskare tog kontakt med kollegor i Ryssland nekade dessa till att valen skulle ha kommit från dem. I stället gissade de att det var den ryska marinen i Murmansk som hade släppt ut den.

– Om valen kommer från Ryssland, och det finns goda skäl att tro det, då är det inte ryska forskare utan snarare den ryska marinen som ligger bakom detta, säger Martin Biuw vid Institute of Marine Research i Bergen till The Guardian.

2017 rapporterade rysk tv att marinen börjat träna vitvalar, sälar och delfiner för att utföra militära operationer, skriver tidningen.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

" Hon skriver om ett Gulag med lite för många ljusa dagar

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Under 1930-talet forslades bönder som inte passade in i - Sovjetsystemet till Sibirien och dess Gulagläger. Guzel Jachinas roman bygger på hennes egen farmors minnen, men det blir lite ytligt, tycker Ingrid Elam.

Guzel Jachina "Zulejcha öppnar ögonen" Övers. Mikael Nydahl Ersatz, 518 sidor

Öppningen är magnifik: det är natt och gnistrande kallt i tatarbyn, den unga kvinnan Zulejcha tassar över knakande golvbrädor för att inte väcka sin betydligt äldre make, smyger förbi sin tyranniska svärmors dörr, upp på vinden. Från matförrådet tar hon försiktigt, så det knappt syns att något är borta, en sträng frusen äpplekonfekt som hon gömmer under klänningen, runt midjan. Hela dagen arbetar hon i skogen med maken och sedan med hushållsgöromål innan hon i skydd av nästa nattmörker kan ta sig till begravningsplatsen. Där ger hon andarna den nu smälta konfekten för att de ska vaka över hennes fyra små döttrar, alla döda strax efter födseln.

På de trettio första gastkramande sidorna i sin debutroman "Zulejcha öppnar ögonen" bjuder Guzel Jachina in till en främmande värld: en muslimsk by i Sovjetunionen vintern 1930, en ung kvinna klämd mellan en hård make och en grym svärmor. Zulejcha är liten till växten som ett barn, hon hånas för sin barnlöshet och tvingas till arbete som passar en kraftkarl; ändå finner hon sig och tackar den allsmäktige för den goda make hon fått.

Jachina beskriver tätt och detaljrikt, som för att benämna och bevara en verklighet som snart kommer att vara för alltid förlorad. Dagen efter Zulejchas lyckade godisstöld kommer rödgardisterna till byn, maken skjuts till döds, svärmodern lämnas kvar i byn, resten av invånarna samlas ihop och skickas på en halvårslång sicksackande fångtransport till Sibirien. De är tatarer och kulaker, bönder som inte vill in i kolchossystemet, nu ska de avkulakiseras, skolas om till sovjetmedborgare, bygga kollektivjordbruk i Sibirien.

Den 500-sidiga romanen bygger på Jachinas farmors minnen från det sovjetiska lägersystemet Gulag. Mycket känns igen från andra överlevares vittnesbörd: kylan, hungern, den höga dödligheten, det mördande tunga arbetet med primitiva redskap, angiveriet, bödlarnas brutalitet och deras rädsla för att de själva ska störtas av nya bödlar. Också försöken att trots allt bevara sin mänsklighet, att hitta mod att leva en dag till. Men Jachinas roman skiljer sig också från de stora Gulagskildrarna, en Alexander Solzjenitsyn eller Varlam Sjalamov, vars "Genom snön" från 1950-talet gavs ut i nyöversättning förra året på Ersatz, samma förlag som nu också ger ut Jachina. De stiger ned i helvetet, hon tittar in i det och ser stoff till en myllrande och underhållande berättelse.

Jachina är efter det starka första kapitlet alltför mån om att få med alla sina huvud- och bifigurer på tåget österut och skiftar snabbt synvinkel mellan dem: först till den kommunistiske kommandanten som jobbar för säkerhetstjänsten och tror att uppdraget är över så fort han kommit fram med sin kontingent förvisade. Bland dem finns den förvirrade läkaren, som tillfrisknar från sina vanföreställningar i den sibiriska kylan, paret från Leningrad som deporteras för att de är klassfiender, konstnären, den enarmade snickaren och förstås Zulejcha och den son hon föder i lägret och som hon mot alla odds lyckas hålla vid liv. Här blir persongestaltningen en aning ytlig, Jachina ser vad de gör och hör vad de säger, men tränger sig sällan under huden på dem. Den

spirande kärleken mellan Zulejcha och kommandanten beskrivs till exempel som att "hon av hans blotta blick hade förvandlats till honung"; konstnärens frustration över att behöva måla politiska plakater dränks i hembränt, men hur lidandet urholkar själen får vi aldrig tag på. Inte heller hur systemet mal människor till mull, offer lika väl som förövare.

I stället får jag det paradoxala intrycket att allt kunde ha varit värre, att livet ändå hade många ljusa dagar. Det gick kanske inte att odla hirs på tajgan, men meloner, Zulejcha visar sig vara en skicklig jägare och trivs i skogen, kommandanten har ett hjärta som bankar under den hårda ytan, folk gifter sig, barn föds, skola byggs.

Visst kan det ha funnits sådana läger, visst kan Guzel Jachinas farmor ha haft turen att hamna på en sådan plats, eller också har hennes minnen sorterat bort de outhärdliga dagarna. Och visst läser jag denna spännande roman snabbt och lätt från pärm till pärm, men efteråt behåller ingen av personerna sitt grepp om mig, ingen som verkligen berör, utom den unga kvinnan som skymtade i början och mutade andarna med konfekt för att hennes döda skulle få ro.

Läs även Göran Greider om Aleksandr Solzjenitsyn och Gulag på dn.se/kultur.

Ingrid Elam
kultur@dn.se "

" Youtubestjärna skildrar Stalins brott och får miljoner tittare

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Han är en av Rysslands stora kändisar, en Youtube-stjärna med flera miljoner följare. Nu gör Jurij Dud succé med en ny film om Stalins brott. Nästan hälften av alla ryssar mellan 18 och 24 år känner inte till Stalins utrensningar. Intresset för filmen är enormt – den har fått över 9 miljoner visningar på Youtube.

Varför är mina föräldrar så rädda för att säga sin åsikt? Varifrån kommer den här skräcken för att dra uppmärksamhet till sig, att sticka ut?

Den frågan ställde sig Jurij Dud, Rysslands populäraste journalist på Youtube. I vanliga fall intervjuar han kändisar på sin Youtubekanal "VDud".

Nu åker han till Kolyma, centrum för Gulagarkipelagen, och intervjuar barn och barnbarn till lägerfångar. Resultatet är till dags dato över 9 miljoner visningar.

Filmen "Kolyma – fosterlandet för vår skräck" är dels en historisk sammanfattning över Stalins arbetsläger, där cirka 20 miljoner människor hamnade och 2 miljoner dog. Dels är det en skildring av hur människor lever i denna natursköna men hårdföra del av Ryssland, med vintertemperaturer på minus 55 grader och snöstorm över hundra dagar om året i vissa områden.

Filmen lades ut den 23 april och är redan nu bland de populäraste produktioner Dud har gjort. Detta i en tid där 47 procent av ryska medborgare mellan 18 och 24 år aldrig har hört om Stalins

utrensningar, enligt en undersökning gjord av den Kremllöjala opinionsbyrå VTSIOM i oktober 2018.

Det var den opinionsundersökningen som fick Jurij Dud att resa till andra sidan jordklotet. Avståndet mellan Moskva och Magadan, en stad som har byggts av Gulagfångar, är drygt 10 200 kilometer och åtta tidszoner.

I filmen säger han att okunskapen hos den unga ryska generationen gjorde honom stum. Han var tvungen att göra något.

– Varför valde vi Gulag efter att ha gjort shower med rapartister och skådisar? Orsak nummer ett: Nästan hälften av ryska ungdomar har aldrig hört talas om Stalins utrensningar. Det tog vi som en utmaning. Orsak nummer två: I hela mitt liv har mina föräldrar sagt till mig att jag ska vara försiktig och inte dra till mig onödig uppmärksamhet. Jag har alltid undrat varifrån den äldre generationen har fått den här skräcken. Jag tror att rötterna till den här skräcken finns i Kolyma, säger Dud i inledningen av filmen.

Filmen utspelar sig längs den två tusen kilometer långa motorvägen Kolyma mellan Magadan och Jakutsk. Den här vägen, byggd av lägerfångar, är en av Rysslands oländigaste och farligaste. Avstånden mellan bosättningar kan vara hundratals kilometer och att få motorstopp i minus 50 grader kan vara lika med en dödsdom om man inte är ordentligt förberedd.

Jurij Dud håller en familjär och enkel ton. Han förklarar pedagogiskt hur de sovjetiska arbetslägren grundades i slutet av 1920-talet, de omänskliga förhållandena i lägren och det stora antalet politiska fångar under Stalin. De dömdes till allt från spionage till kontrarevolutionär verksamhet utan några andra bevis än bekännelser som pressades fram genom tortyr.

Allt detta är fakta som Kreml inte förnekar, men ständigt försöker förminska. Budskapet från den ryska ledningen, bland annat kulturminister Vladimir Medinskij, har under de senaste åren varit att

Stalin visserligen var en hårdför ledare, men att Sovjetunionen hade honom att tacka för den lyckade industrialiseringen av landet. Enligt en undersökning gjord av oberoende Levada center i april är andelen ryska medborgare som beundrar Stalin i dag 51 procent – den högsta siffran på tjugo år.

Dud är 32 år gammal och före detta sportjournalist. Han har gjort succé med sin egen Youtubekanal där han älskas av den unga ryska generationen för sitt slängiga, självsäkra sätt, men också för sin skärpa. Han har intervjuat alla från Pussy Riots Nadezjda Tolokonnikova till Kremlpropagandans kejsare Dmitrij Kiseljov.

Att han nu ger sig i kast med Stalins utrensningar är något som får ryska historiker att jubla.

”Jag är inget fan av Dud. Men i det här fallet har han gjort en insats. En mäktig film. En röst mot dagens osunda trender”, skriver den ryska historikern och publicisten Dmitrij Sokolov på sin Live Journal-sida. Människorättsorganisationen Memorial, som grundades i slutet av 1980-talet med målet att dokumentera de sovjetiska arbetslägren, har fungerat som rådgivare till filmen. Historikern Sergej Bondarenko på Memorial är nöjd med resultatet.

– Duds tilltal är mycket lyckat. Han berättar ingenting nytt, men han talar till oss på ett nytt sätt. I dagens situation har vi en skolundervisning där Stalinutrensningarna inte framställs som entydiga. Då är den här sortens filmer otroligt viktiga, säger Sergej Bondarenko till den oberoende tv-kanalen Dozjd.

På sitt Twitterkonto hyllas Dud för sin film och ryska journalister ber om intervjuer. Men Dud vägrar konsekvent att ge några intervjuer om sina produktioner. Han håller redan på med en ny.

Fakta. Gulagarkipelagen

Gulag är en förkortning av ”Glavnoje upravlenie lagerei i mest zakljutjenija” (Huvudstyrelsen för läger och fängelser). Det var den ryska Nobelprisförfattaren Aleksandr Solzjenitsyn som myntade uttrycket Gulagarkipelagen.

Lägren var utspridda som öar, ofta i väglös vildmark. Deras huvudsakliga syfte var att förse staten med gratis arbetskraft för stora infrastrukturella projekt (väg-, järnvägs- och kanalbyggen) samt gruv- och virkesindustri.

Systemet grundades på 1920-talet och expanderade snabbt på 1930-talet.

Efter Stalins död 1953 fick hundratusentals fångar amnesti. Systemet upprätthölls dock i flera decennier. De sista lägren stängdes på 1980-talet.

Totalt räknar ryska historiker med att ungefär 20 miljoner människor blev lägerfångar. Av dem dog cirka 2 miljoner, framför allt av svält, sjukdomar och umbäranden. "

" Putins passerbjudande har trätt i kraft

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Ryssland. Rysslands president Vladimir Putin har skrivit under den lag som ska göra det lättare för bland annat invånare i rebellkontrollerade områden i östra Ukraina att få ryska pass, meddelar Kreml. Lagen trädde i kraft omedelbart.

Kreml har publicerat en lista över personer som kan komma i fråga för att få pass.

Putins beslut har fått skarp kritik från USA och Kiev, och EU:s utrikeschef Federica Mogherini har kallat det "ännu ett angrepp på Ukrainas suveränitet av Ryssland".

TT-Reuters "

" 41 döda efter att flygplan fattat eld i Moskva

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Ryssland. 41 människor omkom i en brand när ett passagerarplan tvingades nödlanda på Moskvas internationella flygplats Sjeremetjevo på söndagen, enligt en ny tillsatt haverikommission som citeras av nyhetsbyrån Interfax.

Uppgifterna om hur och när branden uppstod går isär. Men räddningstjänst och en besättningsmedlem uppger för nyhetsbyrån Tass att branden ska ha uppstått efter att planet träffats av blixten. Planet, som tillhör flygbolaget Aeroflot, hade 78 passagerare. Det finns inga uppgifter om att några svenskar ska ha varit ombord på planet.

TT "

" Ryssland utvisar svenska diplomater

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Ryssland utvisar två svenska diplomater – som svar på att Sverige har nekat ryska ansökningar om diplomatvisering. UD beklagar beskedet och utrikesministern Margot Wallström (S) vill inte kommentera händelsen.

Sofia Nahringbauer, presskommunikatör på UD, menar att Rysslands agerande bottnar i att Sverige tidigare har lämnat negativa visumbesked till Ryssland.

– Sverige har tidigare lämnat besked om att en rysk diplomat inte fått sin visering förlängd och lämnat nekande besked om ryska ansökningar om diplomatvisering. Ryssland har då svarat genom att två svenska diplomater ombetts lämna Ryssland, säger hon. UD vill inte svara på när man fick beskedet från rysk sida.

– Jag har inga ytterligare kommentarer i frågan.

Ryska utrikesdepartementets talesperson Maria Zakharova säger att utvisningen var en ”reciprok åtgärd”, uppger den ryska statligt kontrollerade nyhetsbyrån Tass enligt Reuters.

I vintras togs det ryska ambassadrådet Jevgenij Umerenko på bar gärning under ett möte med en misstänkt rysk spion i Stockholm. Enligt DN:s källor bedömer Säkerhetspolisen att diplomaten var chef för den ryska underrättelsetjänsten SVR i Sverige.

Umerenko lämnade senare landet efter påtryckningar från svenska regeringen.

UD vill inte svara på om Rysslands agerande är kopplat till händelsen. Utrikesministern Margot Wallström avböjer att kommentera fallet och hänvisar till UD:s uttalande.

Viviana Canoilas viviana.canoilas@dn.se "

" Ryska fingeravtryck i kupprättegång

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Montenegro har plötsligt blivit en arena för det nya kalla kriget mellan Ryssland och Väst. En domstol i Montenegro väntas denna vecka döma 14 ryssar, serber och montenegriner för kuppförsöket mot landets västvänliga regering i oktober 2016. Syftet med kuppen ska ha varit att stoppa det lilla Balkanlandets anslutning till Nato.

Rättegången är politisk känslig, inte minst därför att det misslyckade kuppförsöket – som skedde strax före ett parlamentsval och ett beslut om medlemskap i den USA-ledda försvarsalliansen – var fullt av ryska fingeravtryck.

Myndigheterna i huvudstaden Podgorica hävdade att kuppen var ett försök av serbiska högernationalister att med ryskt stöd hindra Montenegro från att gå med i Nato, genom ett mord på premiärminister Milo Djukanovic, landets mångårige starke man. Meningen ska ha varit att likvidera Djukanovic, sätta in de proryska oppositionspartierna i regeringen och därmed stoppa Natoanslutningen. Det misslyckades. Djukanovic vann valet och drygt ett halvår efter kuppförsöket – i juni 2017 – blev Montenegro den 29:e medlemmen i försvarsalliansen.

Att Ryssland hade ett strategiskt intresse av att stoppa Montenegros drift västerut, mot Nato och EU, var ingen hemlighet. Moskva hade länge lobbats för att få använda Montenegros hamnar för tankning och reparationer av militära fartyg, som bland annat används i operationer i Syrien. I den lilla Balkanstaten hade Moskva en sista möjlighet att skaffa sig ett maritimt fotfäste i Adriatiska havet, men den chansen försvann nu definitivt.

Två av kuppens misstänkta organisatörer, Eduard Sjisjmakov och Vladimir Popov, är officiellt identifierade som officerare i GRU, den ryska militära underrättelsetjänsten. Efter kuppförsöket lyckades de fly landet, först till Serbien, och sedan vidare till Ryssland, och har därför åtalats i sin frånvaro. Båda de ryska agenterna var tidigare stationerade i Warszawa; Sjisjmakov som biträdande försvarsattaché, och han utvisades från Polen 2014 efter att ha anklagats för spionage. En annan rysk koppling var att det visade sig att flera av de 20-tal kuppmissstänkta serberna och montenegrinerna som arresterades tidigare hade slagits på de ryska separatisternas sida i kriget i östra Ukraina. Två av de misstänkta, de oppositionella proryska politikerna Andrija Mandic och Milan Knezevic, framtogs sin parlamentariska immunitet.

Sommaren 2018 hävdade utredarna i Podgorica att betydligt fler var inblandade i konspirationen: Omkring 50 ryska GRU-agenter ska ha tagit sig in till Montenegro från Serbien under natten till den planerade kuppdagen.

Enligt åklagaren planerade kuppmakarna att klä ut sig i polisuniformer, storma parlamentsbyggnaden i Podgorica och därefter skjuta premiärministern.

Moskva dementerade bestämt påståendena om rysk inblandning i kuppförsöket. Enligt Vladimir Putins talesman Dmitrij Peskov var anklagelserna ogrundade och absurda:

– Vi blandar oss inte in i andra länders inre angelägenheter, inklusive Montenegro.

Det uteslöt inte bestämda ryska avståndstaganden från Montenegros planer på medlemskap i Nato. Det ryska utrikesministeriet förklarade att den stod ”i motsats till landets grundläggande intressen och skadar stabiliteten på Balkan och i Europa som helhet”.

Rysslands dåvarande vice premiärminister Dmitrij Rogozin varnade för att den före detta jugoslaviska delrepubliken skulle ”ängra sig” om den gick med i försvarsalliansen.

Sergej Lavrov, den ryske utrikesministern, betecknade Natoanslutningen som ”ett renodlat geopolitiskt projekt som påtvingades landet i ett russofobiskt känsloläge”:

– Situationen i Ukraina användes som en förevändning för att konsolidera Nato, sedan man än en gång spekulerat i ett ryskt hot, så man kunde genomföra en hittills icke skådad uppbyggnad av alliansens militära och tekniska närvaro vid Ryssland gränser. Även från oppositionens sida avvisades kuppanklagelserna som ett rent påhitt. De kallade den påstådda komplotten för en ”falsk flagg”-operation från myndigheternas sida, där syftet var att öka stödet för Milo Djukanovic socialistparti.

Djukanovic har sedan lång tid utsatts för kritik för den utbredda korruptionen, och denna vår har stora regeringsfientliga demonstrationer förekommit i Podgorica. Enligt oppositionen har Djukanovic, en ex-kommunist som har dominerat Montenegros politik i 30 år och som valdes till president i april 2018, använt sin maktställning för att berika sig själv.

Michael Winiarski "

"Fakta. Montenegro

Montenegro (Crna Gora, ”Svarta berget”) är med sina 600 000 invånare det minsta landet av Jugoslaviens tidigare delrepubliker.

Huvudstaden heter Podgorica.

Landet blev självständigt först 2006, då det efter en folkomröstning bröt sig ur en union med Serbien. Montenegro har kust mot Adriatiska havet och är politiskt öppet mot västra Europa.

Sedan 2017 medlem i försvarsalliansen Nato och kandidat för medlemskap i EU.

Majoriteten av montenegrinerna är ortodoxt kristna och medlemmar i den serbisk-ortodoxa kyrkan. En knapp femtedel är muslimer. Montenegro är en parlamentarisk demokrati.

President är sedan 2018 Milo Djukanovic, som tidigare varit premiärminister i flera omgångar. "

"Anna-Lena Laurén: Den ryska nödutgången – köpa EU-pass för drygt två miljoner euro

LÖRDAG 11 MAJ 2019

Från den 15 maj ändrar Cypern reglerna för hur man kan skaffa sig ett EU-pass. Enligt de cypriotiska myndigheterna blir reglerna strängare. Men principen kvarstår: EU-pass är till salu. Nu för drygt två miljoner euro.

Moskva.

Hur skaffar man sig ett EU-pass?

Många av mina ryska vänner forskar ständigt i frågan. Medelklassen i Ryssland älskar att resa och vill helst göra det lika smärtfritt som västerlänningar. Dessutom är det många som vill ha en nödutgång ut ur landet. Få litar på att Putinregimen verkligen kan garantera stabiliteten.

– Våra ledare verkar inte veta vad de håller på med. Allt är ett enda improviserande. Man vet inte hur det slutar, säger Jurij, en kompis till mig.

Tillsammans med sin fru köpte han en lägenhet i Riga och fick ett uppehållstillstånd på fem år. Det betyder att de fritt kan röra sig i alla Schengenländer. Efter fem år kan man ansöka om permanent uppehållstillstånd.

Några år efter affären införde Lettland nya regler. Den som efter fem år vill förnya sitt uppehållstillstånd måste betala en summa på 5 000 euro.

En stor del av dem som på det här sättet skaffade sig en väg in i EU är vanlig medelklass. För dem är 5 000 euro ingen liten summa.

Strömmen av ryska medborgare som köper fastigheter i Lettland för att få permanent uppehållstillstånd har mycket riktigt minskat – från 3 415 personer under rekordåret 2014 till 168 i fjol. Mycket tyder på att Lettland inom en nära framtid lägger ner programmet.

Jurij funderar nu över om det lönar sig att betala den här summan. Han har nämligen ett annat alternativ, att ansöka om israeliskt medborgarskap. Flera miljoner personer med judisk bakgrund har under de senaste trettio åren flyttat till Israel från det forna Sovjet. – Huvudsaken är att jag får ett dokument som gör att jag snabbt kan lämna Ryssland om det behövs. Om de verkligen tänker isolera vårt internet, till exempel, säger han.

För medelklassen handlar uppehållstillstånd i andra länder om rätten till ett normalt liv.

För de rikaste handlar det om att skydda sina pengar. En stor del av pengarna som strömmar in i västliga banker från Ryssland ägs av korrumperade tjänstemän. De är en del av Putins system, men de är samtidigt brottslingar. Om de råkar i onåd kan Kreml lätt oskadliggöra dem genom att ”upptäcka” att de i själva verket har stulit miljonsummor.

Alltså behöver de ett ställe att kunna fly till vid behov. Dessutom vill den ryska överklassen att deras barn ska studera i väst.

Riktigt rika har en gräddfil till ett EU-pass: Cypern. På tre månader kan man få ett cypriotiskt pass utan att ens göra omvägen via uppehållstillstånd och utan att behöva bo i landet. Det räcker om man kan göra en investering på mellan 2 och 2,5 miljoner euro.

För miljardären Oleg Deripaska är sådana summor inget problem. Deripaska, svartlistad i USA på grund av sina kopplingar till Trumps före detta kampanjchef Paul Manafort, är EU-medborgare sedan 2017.

I fjol avslöjade The Guardian att hans ansökan har blivit godkänd av de cypriotiska myndigheterna.

Nyligen meddelade Cypern att man gör om reglerna. Ändringarna är dock främst kosmetiska – man måste ha ett Schengenvisum i kraft för att kunna lämna in en ansökan och priset för den obligatoriska investering som ska göras på Cypern höjs från 2 till 2,5 miljoner euro. Om man startar en helt ny investering från noll räcker det dock med 2 miljoner euro.

Den ryska sajten Republic har publicerat en mycket detaljerad artikel om hur man går till väga för att få ett cypriotiskt pass.

Varje EU-land har rätt att självt bestämma reglerna för medborgarskap. Att Cypern, Bulgarien, Lettland och Malta i praktiken lägger ut EU-pass till försäljning kan EU i praktiken inte stoppa.

Men EU-kommissionen är bekymrad. I början av året publicerade kommissionen för första gången en rapport om riskerna med investeringsprogrammen. Bland annat konstaterar kommissionen att deltagarna i investeringsprogrammen inte blir tillräckligt noggrant kontrollerade. Inte heller finns det någon effektiv kontroll mot penningtvätt.

Alla de här investeringsprogrammen bekräftar till hundra procent den cyniska världsbild som Putin sprider i Ryssland: Inte heller européerna bryr sig om principer. Den som har tillräckligt med pengar får alltid bättre behandling. Oavsett varifrån pengarna kommer.

Anna-Lena Laurén "

" Fakta. Passköp

Cypern För att få cypriotiskt pass måste man betala in totalt 150 000 euro i en investeringsfond, samt investera 2,5 miljoner euro i ett cypriotiskt affärsprojekt. Startar man ett helt eget projekt är summan 2 miljoner. Mellan 2008 och 2017 har 1 685 personer fått medborgar-

skap enligt det här systemet. Den som ansöker behöver inte bo på Cypern.

Malta

650 000 euro måste investeras i en utvecklingsfond och man måste köpa statsobligationer för 150 000 euro, samt köpa fastigheter för minst 350 000 euro. Man måste ha bott på Malta i minst 12 månader. Under 2016-2017 blev 386 personer maltesiska medborgare på det här sättet.

Bulgarien

Den ansökande måste investera 512 000 euro i en statsobligationsportfölj på fem år för att få uppehållstillstånd. Det är grunden för ansökan och medborgarskap, som därefter kräver ytterligare 512 000 euro i statsobligationer. Den ansökande behöver inte bo i Bulgarien. Mellan 2009 och 2019 har 225 pass utfärdats inom ramarna för det här systemet, av dem 125 till Ryssland.

Storbritannien

Mot en investering för 2 miljoner pund får man investeringsvisum. Därefter kan man efter några år ansöka om uppehållstillstånd och sedan medborgarskap. År 2017 fick 355 personer investeringsvisum. *Fotnot: Storbritannien håller på att lämna EU. Det påverkar inte reglerna för medborgarskap, eftersom det inte är en fråga där EU har beslutanderätt. "*

" Säpo varnar för ryska och kinesiska pengar

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Investorerare från Kina och Ryssland utgör alltid en risk – trots att de i ett utgångsläge kan verka oskyldiga och deras affärer helt legitima. Det säger Säpochefen Klas Friberg. Han varnar bland annat för kinesisk utrustning i svenska 5G-nät.

Klas Friberg välkomnar teknikutvecklingen i sig och säger sig se många fördelar med att bygga ett svenskt 5G-nät.

– Men det öppnar också upp sårbarheter och risker, både sådana vi kan se i dag och, så som jag bedömer det, risker som vi i dag inte ser men som kommer att finnas i det där systemet, tillägger han.

Därför är det viktigt vem som levererar utrustningen och bygger upp nätet, säger han.

– Vi behöver ha örnkoll både på uppbyggnaden och sedan hela tiden på den här typen av system, säger Friberg.

– Jag tycker att allting som hanteras av länder som visar antagonistiska avsikter mot Sverige bör vi värdera och fundera på.

Frågan om vem som ska bygga nästa generations mobilnät, 5G, och vilken utrustning som ska användas har blivit en storpolitisk fråga i skuggan av handelskriget mellan USA och Kina.

Kinesiska Huawei har portats i USA då USA:s regering ser Huawei som ett hot mot rikets säkerhet och hävdar att utrustningen kan användas för spionage. USA har även uppmanat allierade runt om i världen att göra samma sak.

Huawei har vid upprepade tillfällen sagt att de inte tillåter att deras utrustning används för spionage. Men flera västländer – som

Australien och Nya Zeeland – har redan förbjudit användningen av Huawei-utrustning i ländernas 5G-nät. Frågan diskuteras även på EU-nivå och i länder som Norge, Storbritannien och Tyskland.

I Sverige finns inget regeringsbeslut i frågan, men det pågår ett arbete i regeringen för att se till att det finns möjlighet att stoppa 5G--leverantörer som utgör säkerhetshot.

Enligt Friberg är det i första hand Ryssland och Kina som utgör under rättelsehot mot den svenska ekonomin och staten. Fast något tvärnej till Huawei-utrustning i Sverige vill han inte leverera.

– Min och Säkerhetspolisens uppgift är att ge råd till regeringen i de här frågorna. Och det gör vi.

Generellt tycker Friberg att det finns anledning att noga följa utländska investeringar i Sverige från antagonistiska aktörer, även om de vid första anblicken ser ut som helt vanliga affärstransaktioner. Både Ryssland och Kina använder sig enligt Friberg av metoder och lagar som gör att de kan kräva av alla sina medborgare och företag att de bistår staten med information.

– Det tycker jag man behöver vara väldigt vaksam med, säger han.

TT "

"Fakta. PTS ska göra riskanalys

Post- och telestyrelsen (PTS) har fått regeringens uppdrag att göra en riskanalys för it-säkerhet i svenska 5G-nät, i enlighet med en rekommendation från EU-kommissionen. Analysen ska göras i samråd med Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Marknadsaktörer och branschorganisationer ska också höras i analysen.

Digitaliseringsminister Anders Ygeman (S) har tidigare i år deklarerat att regeringen vill kunna stoppa komponenter, leverantörer och operatörer om inte uppfyller säkerhetskraven från att delta i uppbyggnaden av de nya svenska 5G-näten, utan att peka ut någon särskild tillverkare eller stat.

Siktet är inställt på att i december i år auktionera ut spektrumutrymme i Sverige för de nya mobilnäten. Källa: Regeringen "

" Så försöker Ryssland påverka inför EU-valet

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Inför EU-valet försöker Ryssland öka splittringen mellan europeiska partier och väljare.

Washington.

Under amerikanska presidentvalet 2016 nåddes 126 miljoner Facebook-användare av valpropaganda från ryska hackers.

Samma ryska grupperingar försöker nu splittra europeiska väljare inför EU-valet i slutet av maj. Det visar New York Times i en ny granskning.

Tidningen tar tyska högerpopulistpartiet Alternativ för Tyskland (AFD) som exempel. Partiet får gott om stöd från sidor och konton med koppling till ryska statsmedier, enligt New York Times. Men Kreml sprider och förstärker också budskap från vänstergrupperingar som vänder sig emot partiet; detta i försök att hetta upp stämningen i Europa och så ytterligare split mellan väljare. Hemsidor som gör reklam för yttervänstergrupperingarna Antifa West Berlin och Antifa Nord Ost delar dataserver med de statliga ryska hackare som bröt sig in i Demokraternas mejlkonton under valsommaren 2016 i USA. Den hackningsaktionen fick stor uppmärksamhet och genererade nyheter som missgynnade Demokraterna och Hillary Clinton-kampanjen. Det är svårt att kvantifiera antalet ryska påverkansoperationer i Europa under vintern och våren. Men enligt New York Times har europeiska underrättelsetjänster och andra granskare upptäckt hundratals Facebook- och Twitter-konton och tusentals Whatsapp-meddelanden som sprider material misstänkt lik rysk propaganda. Tillsammans har

dessa plattformar nått 18 miljoner användare. På ytan ser kontona ofta ut som plattformar för livsstilsjournalistik om bland annat resor och mode men insprängt mellan det lättsamma materialet finns splittrande politiska budskap.

– Målet för den här verksamheten är större än ett enstaka val. Det är att ständigt söndra, öka misstron och undergräva tilliten till våra institutioner och demokratin i sig. De arbetar för att förstöra allt som har byggts efter andra världskriget, säger Daniel Jones, en tidigare FBI. analytiker och senatsutredare som driver den ideella grupp, Advance Democracy, till New York Times.

Teknikjättarna har svårt att upptäcka illegal propaganda i samma takt som den sprids, särskilt när den är kamouflerad. Facebook har öppnat en ny central i Dublin som ska motverka angrepp i Europa och bolaget hävdar att det städat bort omkring 28 miljarder påhittade och förbjudna konton sedan det amerikanska valet 2016, men ryska hackare ligger fortfarande steget före, enligt New York Times granskning.

Ryska regeringen har förnekat all inblandning i påverkanskampanjer.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Hot mot Sverige enligt Säkerhetspolisen

Det är enligt Säpo ett växande hot att andra stater vill påverka Sverige för att nå sina egna säkerhetspolitiska mål. Ryssland, Kina och Iran pekas ut som exempel på stater som agerar i en "gråzon". I den försöker man också påverka svensk opinion, forskning och politisk debatt.

Efter Ryssland är Kina det land som spionerar mest på Sverige. Sammantaget bedriver ett 15-tal länder underrättelseverksamhet i Sverige.

Sju hot mot Sverige enligt Säpo:

1. Myndigheternas säkerhetsskydd är inte tillräckligt för att skydda mot andra staters angrepp.
2. Det blir allt enklare att bedriva påverkans- och propaganda-kampanjer mot demokratin.
3. Det internationella systemet är mer instabilt och oförutsägbart, inte minst på grund av USA:s ändrade politik och att andra länder flyttar fram sina positioner.
4. Ryssland har fortsatt att använda militära och icke-militära makt-medel.
5. Kinas position som global supermakt hotar omvärlden.
6. Terrorhotet mot Sverige från islamistiskt motiverade aktörer ligger kvar på samma nivå, det vill säga 3 på en 5-gradig skala. Sverige har fler våldsbejakande islamister än någonsin tidigare.
7. Främlingsfientliga och radikalnationalistiska stämningar ökar i samhället. "

" Kampanjen får hjälp av länder i unionen

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Ingen blir längre förvånad över att Ryssland bedriver olika desinformationskampanjer inför nästa veckas val, liksom man tidigare gjorde i presidentvalet i USA. Men denna påverkan får draghjälp av politiker i Storbritannien, Polen och Ungern som själva framgångsrikt agerat för att försvaga EU.

Den fortsatta proryska desinformationen mot EU som New York Times beskriver handlar i första hand om de ”digitala fingeravtryck” som går att spåra. Den verksamheten liknar de väl belagda kampanjer som trollfabriker i Ryssland tidigare har ägnat sig åt, såväl under inledningen av kriget mot Ukraina 2014 som under USA-valet 2016. Mest intressant är ändå att det visar sig att många inlägg och kommentarer på sociala medier har samma elektroniska signaturer som högerextrema grupper i Italien eller – som i Tyskland, där ytterkantsgupper delar servrar med de ryska hackare som bröt sig in i Demokratiska partiets datorer i USA.

Det var för övrigt just den sistnämnda informationen som i den amerikanska valkampanjens slutskede publicerades av Wikileaks, vars grundare Julian Assange diskuterade läckorna med Roger Stone, en av Donald Trumps politiska fixare och vänner (som arresterades av FBI i januari 2019).

Det är inga tillfälligheter som förklarar denna samstämmighet mellan Kreml och olika extremistgrupper i Europa: Både höger- och vänsterextrema grupperingar – alltså alldeles oavsett politisk färg – delar Rysslands uppfattning att EU-samarbetet är något som bör försvagas, och gärna splittras upp.

Eller som Alexander Dugin, en rysknationalistisk ideolog sade till mig när jag för två år sedan, kort efter Donald Trumps installation som USA-president, frågade honom om vilka partier som stod honom närmast:

– Alla som motsätter sig globalisering, är för Ryssland och för traditionella värderingar. Center, höger, ytterhöger, det spelar ingen roll, det kan även vara antikapitalistisk ultravänster, som till exempel i Grekland.

Flirten mellan Kreml och Europas populister, nationalister och auktoritära politiker har nu pågått i så många år att det har blivit en naturlig del av det politiska landskapet.

Det EU- och invandringsfientliga Alternativ för Tyskland (AfD) fick till exempel öppet stöd av ryska statskontrollerade medier i det senaste valet.

Marine Le Pens högnationalistiska parti fick generösa lån av en rysk bank inför presidentvalet i Frankrike.

Båda partierna kontrade med att uttrycka stöd för den olagliga ryska annekteringen av Krim och motsatte sig de internationella sanktionerna mot Ryssland. Företrädare för dessa partier, liksom för Österrikes FPÖ och Italiens Lega, har också regelbundet besökt Krim och agerat ”valobservatörer” – även om ingen etablerad internationell organisation sänd dem dit.

Även Ungerns premiärminister Viktor Orbán, som har gjort sig känd för att använda antisemitiska argument i sina kampanjer, har hjärtliga relationer med Moskva.

Bland de länder som nu stöds av högerpopulister är Polen lite av ett undantag; där saknas praktiskt taget helt proryska stämningar, och stödet för EU ligger stabilt på drygt 80 procent. Ändå lär ingen i Kreml bli ledsen över att den polska regeringen distanserar sig alltmer från det europeiska samarbetet.

Det är i sig ingen enkel uppgift som EU-kommissionen har ställt sig att motverka att miljontals påhittade eller falska uppgifter om EU, invandrare och konspirationsteorier om judar och muslimer sprids på sociala medier som Facebook, Twitter och Whatsapp. En åtgärdsplan lades fram i slutet av förra året ”för att skydda våra demokratiska system och offentliga debatter inför valet till Europaparlamentet” Än svårare är att göra någonting åt att en viss del av befolkningen och väljarkåren är mottaglig för denna falska information, som ibland stöds av ryska påverkanskampanjer via nyhetssajter som Sputnik, RT och Ruptly.

Michael Winiarski "

"Fakta. För ut budskapet i världen

Här är de olika sajterna som för ut Rysslands budskap internationellt: RT

TV-kanalen RT, som tidigare hette Russia Today, grundades 2005 som ett bredare arbete med att stärka bilden av Ryssland internationellt. RT sänder sitt innehåll på flera olika språk, bland annat arabiska och spanska, och är framför allt inflytelserik via sin webbsida vars artiklar ofta får stor spridning. Har vid upprepade tillfällen anklagats för att sprida konspirationsteorier och rapportera missvisande om länder som Ukraina och Syrien.

Sputnik news

Lanserades 2014 och ersatte den tidigare nyhetsbyrån Ria Novosti och radiokanalen Rysslands röst. Sänder radio och publicerar nyheter på 30 språk. Hade mellan 2015 och 2016 en svensk edition, vars anonyma skribenter publicerade artiklar med rubriker som ”Sverige älskar IS” och ”Miljarder för ensamkommande skäggiga barn”.

Ruptly

Underföretag till RT med bas i Tyskland som fokuserar på att tillhandahålla video och lanserades 2013. Ruptly var först med att filma när Wikileaks-grundaren Julian Assange greps vid Ecuadors ambassad i London i april.

Redfish

Påstår sig vara en gräsrotsorganisation som publicerar videodokumentärer i kortformat från olika delar av världen.

Riktat sig till unga med vänstersympatier och har bland annat publicerat videodokumentärer om Venezuela och Gula Västarna i Frankrike. Säger sig vara redaktionellt oberoende, men delar kontor med och har Ruptly som majoritetsägare.

Maffick Media

Är som Redfish majoritetsägt av Ruptly.

Driver en serie olika Facebooksidor med videoinnehåll riktat mot unga. Bland annat Waste-Ed som fokuserar på hållbarhet, Soapbox som fokuserar på åsiktsmaterial i videoform, historiefokuserade Backthen och In the now som fokuserar på delbara videoklipp. "

" Uppgifter: Tyst strejk på Aeroflot efter dödsolyckan

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Det statliga ryska flygbolaget Aeroflot har ställt in minst 26 avgångar sedan den fruktansvärda olyckan på Sjeremetevo flygplats. Alla skulle ha flugits med det kritiserade planet SSJ 100.

Moskva

I torsdags ställde Aeroflot in 12 avgångar. I fredags var antalet uppe i 14. Alla skulle ha flugits med Sukhoi Superjet 100, samma plantyp som gjorde en misslyckad landning på Sjeremetevo flygplats den 5 maj.

Planet landade med fulla bränsletankar efter att ha träffats av en blix. Den gjorde flera höga skutt på landningsbanan, vilket ledde till att bensintankarna perforerades och motorn fattade eld. 41 personer – över hälften av alla som var ombord på planet – dog.

De flesta avgångar som nu har annullerats var inrikesflyg från Moskva till bland annat Irkutsk, Astrachan, Samara och Orenburg. Också en avgång till Göteborg ställdes in i mitten av förra veckan.

Aeroflot talar inte om vad avbokningarna beror på. Enligt ryska experter tyder det mesta på att det är personalen som inte vill flyga.

– Så här många inställningar tyder bara på en sak: Att piloterna nu är ytterst uppmärksamma på i vilket skick planet är. Vid minsta misstanke om problem meddelar de att planet inte är i flygskick.

Tidigare gick man med på att flyga trots mindre problem, nu vägrar man, säger Sergej Kovaljov till den oberoende ryska affärstidningen RBK. Kovaljov är expert på flygsäkerhet och före detta medlem i den internationella flygsäkerhetsmyndigheten The Interstate Aviation

Committee, som reglerar flygsäkerhetsfrågor mellan före detta sovjetländer.

Den vanligtvis välinformerade Aleksej Venediktov, chefredaktör för oberoende Echo Moskvy, säger att vad som i praktiken pågår är en tyst protest.

– Vi ser hur Aeroflot tyst och diskret ställer in turer med Superjet. Det är av olika skäl. Många passagerare har lämnat tillbaka sina biljetter då de vägrar flyga SSJ 100. Men enligt mina källor handlar det också om personalen vägrar, både piloterna och kabinpersonalen. För det tredje är det så svårt att få reservdelar till Superjeten att många plan står på marken helt enkelt därför att de inte går att reparera. På grund av sanktionerna är det omöjligt att få in reservdelar, sade Venediktov i Echo Moskvy i lördags.

På change.org har en namninsamling startats för att SSJ 100 ska förbjudas i Ryssland. Den har vid dags dato samlat in knappt 190 000 namnunderskrifter.

Samtidigt vidhåller de ryska myndigheterna att det inte finns någon anledning att dra in det rysktillverkade planet.

– Undersökningskommissionen har fortfarande inte gjort sina slutsatser. Än så länge är allt möjligt. Det har inte framkommit någon kritik mot flygplanet och det finns inga som helst skäl att ta det ur bruk, säger vice försvarsminister Jurij Borisov enligt nyhetssajten gazeta.ru.

Alla de omkomna passagerarna har nu blivit identifierade, de flesta med hjälp av dna-prov. Enligt Echo Moskvys uppgifter var det bara tre kvarlevor som gick att känna igen. Resten var för svårt brända.

Undersökningskommissionen har tidigare sagt att en trolig orsak till katastrofen var pilotens misstag. Samtidigt säger en överlevande passagerare till Sibiri.Realii (som tillhör Radio Svoboda) att planet började bete sig märkligt redan efter att blixten slog ned i det.

– Nu skyller alla på piloten. Det är bekvämast, framför allt för Aeroflot. Men jag skulle vilja veta vad som skedde med flygplanet efter blixtnedslaget? Någonting hände, något gick sönder. Det var efter blixtnedslaget som planet började bete sig konstigt, säger den överlevande passageraren Kirill Babajev.

Anna-Lena Laurén "

" Bråket om parken i Jekaterinburg speglar en växande rysk konflikt

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Kommentar. Kyrkan vill bygga en katedral. Medborgarna vill ha kvar sin park. Bråket i Jekaterinburg är en del av en växande konflikt i Ryssland, där kyrkan får allt större makt.

Moskva.

De dansar till Queen och Viktor Tsoj – stadsborna i Jekaterinburg som hellre vill ha en grönskande park än en kyrka.

Valet av musik är symboliskt. Både Queen och Tsoj (perestrojkans rockikon) symboliserar uppror.

I måndags kväll gick några hundra invånare i Jekaterinburg ut i parken vid Plosjtjad Truda och demonstrerade mot att området hade spärrats av för ett kyrkbygge. De drabbade samman med vakterna och konfrontationen pågick ända till tisdag morgon.

Ett slags kombinerat uppror mot klerikalism och korruption är vad som pågår i Jekaterinburg just nu. Kyrkan vill bygga en katedral och stöds av staden och religiösa aktivister. Medborgarna vill ha kvar sin park.

Ryskortodoxa kyrkan har historiska anspråk på platsen. Här låg en kyrkan mellan 1764 och 1930, Jekaterina-katedralen som sprängdes av bolsjevikerna. Förstörelsen var ett led i bolsjevikernas systematiska politik att utrota religioner.

År 2010 fattades beslutet att kyrkan skulle återuppbyggas. Sedan dess har processen gått i stå.

När området nyligen spärrades av för att kyrkbygget skulle inleds blev reaktionen ögonblicklig. Hundratals människor gick ut för att stoppa

bygget. Staket revs ner och en brokig blandning av privata vaktbolag, religiösa aktivister och professionella MMA-kampidrottare försvarade bygget. Polisen förhöll sig passiv, enligt ögonvittnen.

Jekaterinburg, huvudstaden i Ural, är känd för sina hårdföra industriarbetare och sin banditmaffia – men också för sin från Moskva oavhängiga intellektuella och politiska tradition. Det är ingen slump att Rysslands första president Boris Jeltsin föddes här. I många år hade staden en oberoende borgmästare vid namn Jevgenij Rojzman. På senare år har Ryssland skakats av en mängd mindre demonstrationer. Provinserna revolterar mot att de tvingas ta emot Moskvabornas sopor, mot den höjda pensionsåldern och nu mot kyrkobyggen.

Alla protester handlar om en sak: Folk är ursinniga över att aldrig bli tillfrågade. Dessutom genomförs besluten ofta på ett klumpigt och inkompetent sätt av tjänstemän och beslutsfattare, vilket gör att även nödvändiga åtgärder inte får avsedd effekt.

På sociala medier skapas snabbt grupper av medborgare som protesterar mot enskilda beslut. Ofta får de starkt genomslag och är ytterst svåra för beslutsfattarna att skaka av sig.

Få demonstranter i Jekaterinburg är emot kyrkan i sig. Det handlar framför allt om att folk upplever att deras urbana miljö förstörs och ingen frågar dem om de hellre vill ha en park eller en kyrka.

I botten ligger också en stark frustration över vetskapen att alla stora byggprojekt i Ryssland så gott som undantagslöst involverar korruption. Att tjänstemän och beslutsfattare gärna ger tillstånd till stora projekt där mycket pengar är involverade beror på att de räknar med att få en bit av kakan.

– Efter alla protester mot pensionsreformen hade man trott att tjänstemännen åtminstone skulle undvika att irritera folk ytterligare. Men det kliar i fingrarna på dem och nu ger de sig på områden som är mycket farliga, där folk upplever att deras privata liv blir kringskuret, skriver statsvetaren Aleksandr Kynev i oberoende 7x7.

Anna-Lena Laurén "

" Ryssland är inte värt sin plats

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Europarådet hamnar inte i rubrikerna varje dag nu för tiden, men har fortfarande till uppgift att vaka över hur de 47 medlemsstaterna betar sig. En fällning i Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna, som sorterar under rådet, är pinsam för de flesta. Fast vad händer med den som systematiskt trampar på demokrati och rättsstat?

Ryssland blev av med sin rösträtt i Europarådets parlamentariska församling efter annekteringen av Krim och det militära överfallet på Ukraina 2014. För två år sedan slutade Moskva att betala medlemsavgiften. Den norske generalsekreteraren Thorbjørn Jagland har velat släppa in ryssarna i värmen igen. Annars uppstår en ny barriär på kontinenten, menar han.

Frankrike och Tyskland är på samma linje. Efter ett beslut i Helsingfors på fredagen ser det också ut att bli så.

Men skälet till suspenderingen kvarstår, liksom för EU:s och USA:s sanktioner mot Ryssland. Putin tänker inte frivilligt släppa Krim. Den ukrainske regissören Oleg Sentsov, som sitter i fängelse på 20 år för att ha protesterat mot annekteringen, lär inte heller friges. Europarådets kritik mot domen har ignorerats.

Den ryska respekten för mänskliga rättigheter är knappt mätbar. Yttrandefriheten är kraftigt beskuren. Dissidenter och oberoende organisationer förföljs. Sentsov är inte den ende rent politiske fången. Parlamentet i Moskva antog 2015 en lag som tillåter rättsliga instanser att strunta i Europadomstolens utslag. Ibland betalas skadestånd enligt reglerna, ibland inte. Trots allt anser många ryska

medborgarrättskämpar att Europarådet är ett skydd. Det är väl vad som skulle tala emot uteslutning av Ryssland.

Och visst, Ryssland är inte det enda medlemslandet som spottar på allt Europarådet står för. Turkiet och Azerbajdzjan är andra exempel. Inte är det bra för trovärdigheten.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

" Zelenskyj rivstartar – krattade för nyval under sitt första tal

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Analys. Ukrainas nya president Volodymyr Zelenskyj har inlett sin bana med en rivstart. I sitt första tal som president upplöste han omedelbart parlamentet för att kunna utlysa nyval. Frågan är om beslutet är lagligt.

Moskva.

Parlamentet upplöst. Försvarsministern avsatt. Riksåklagaren avsatt. Generaldirektören för underrättelsetjänsten avskedad.

Och de folkvalda ska fråntas sin immunitet inför lagen.

Ukrainas nya president Volodymyr Zelenskyj skred omedelbart till verket så fort han hade svurits in som president i går.

Att han upplöste parlamentet var i sig väntat. Zelenskyjs parti, Folkets tjänare, har inte en enda representant i Ukrainas folkvalda organ. I en sådan situation blir det närmast omöjligt för honom att fungera som president. Just nu har Folkets tjänare – som i praktiken bara existerar på papperet – ett stöd på cirka 40 procent, enligt opinionsundersökningarna.

Frågan är om Zelenskyj har laglig rätt att utlysa nyval. Enligt ukrainsk lag får han göra det om parlamentet under minst trettio dagar har saknat majoritet, antingen genom ett parti eller en koalition. Det är en tolkningsfråga hur länge ukrainska parlamentet har gjort det. Vice talman Irina Gerasjtjenko anklagade i går Zelenskyj för att bryta mot grundlagen.

Zelenskyj kräver även att ny lagstiftning införs. Dels ska de folkvalda fråntas sin immunitet inför lagen, dels vill Zelenskyj ha en lag som

förbjuder att man ”olagligen berikar sig”. Det är en postsovetisk term som betyder att tjänstemän och folkvalda utnyttjar sina positioner för att stjäla pengar ur det offentliga.

Zelenskyj meddelade också att den kritiserade riksåklagaren Jurij Lutsenko och försvarsministern Stepan Poltorak bör avgå. Poltorak lämnade in sin avskedsansökan så gott som omedelbart. Premiärminister Volodymyr Hrojsman lämnade för sin del in sin avskedsansökan under eftermiddagen.

I sitt tal, som hölls i parlamentet, växlade Zelenskyj från ukrainska till ryska flera gånger. Till exempel då han vände sig till medborgare i östra Ukraina och på Krim:

– Under alla dessa år har vi inte gjort något för att få dessa människor att känna sig som ukrainare, sade Zelenskyj på ryska, något som fick nationalisten Oleh Ljasjko att högt och ljudligt uppmana Zelenskyj att tala ukrainska.

– Tack, herr Ljasjko, för att ni fortsätter splittra vårt folk. Att vara ukrainare sitter inte i passet. Det sitter i hjärtat, svarade Zelenskyj och fick applåder.

Växla språk är något som ukrainska etablissemangets politiker hittills har undvikit att göra offentligt. Det betraktas som symboliskt viktigt att enbart tala ukrainska. I själva verket gjorde Zelenskyj bara som de flesta ukrainare gör i sin vardag.

– Det spelar ingen roll vilket språk man talar. Vi är alla ukrainare, oavsett om vi talar ukrainska eller ryska, sade han.

Enligt den nya språklagen som före detta presidenten Petro Porosjenko skrev under förra veckan är ukrainskan det enda språk som får användas inom officiella sammanhang i Ukraina. Det inkluderar även service- och kulturbranschen.

Zelenskyj uppgav att hans första prioritet när det gäller kriget i östra Ukraina är att få hem samtliga krigsfångar. Han sa också att han inte vill se några porträtt av sig själv hängande hos ukrainska myndigheter.

– Min son frågade mig i morse om han också är president nu. Vid närmare eftertanke har han rätt. Vi är alla presidenter. Presidenten är inte ett porträtt. Jag vill hellre att tjänstemännen har framme fotografier på sina barn och att de tittar på dem innan de fattar beslut. Enligt obekräftade uppgifter skulle ett eventuellt nyval i Ukraina hållas den 20 juli. Det ursprungliga parlamentsvalet var planerat till hösten.

Anna-Lena Laurén "

" Nyutnämnd president ger sina vänner toppjobb

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Ukrainas nya president Volodymyr Zelenskyj säger att han vill leda Ukraina på ett nytt sätt. Men på en punkt skiljer han sig inte från sina föregångare – han utnämner helst sina vänner till höga poster.

I Ukraina är det vanligt att den som kommer till makten placerar ut sina egna vänner på höga poster. Det avgörande är inte kompetens, utan hur bra man känner presidenten.

I sina senaste utnämningar har nyvalda Volodymyr Zelenskyj följt detta mönster.

Den nya chefen för presidentadministrationen, Andrij Bohdan, är advokat till oligarken Ihor Kolomojskij. Kolomojskij äger tv-kanalen 1+1, som har visat Zelenskyjs populära tv-serie "Folkets tjänare". Oligarken har nyligen återvänt till Ukraina efter två års exil i Israel, dit han flyttade efter att ha kommit på kant med dåvarande president Petro Porosjenko.

Zelenskyj har hela tiden kritiserats för att inte vara så oberoende som han själv framställer sig. Att han nu utnämnde Kolomojskijs advokat till sin stabschef bekräftar hans kopplingar till oligarken.

Dessutom har Zelenskyj utnämnt sin barndomsvän Ivan Bakanov till vice direktör för underrättelsetjänsten SBU. Bakanov har varit Zelenskyjs partner inom underhållningsbranschen och hans erfarenhet av underrättelseverksamhet torde vara minimal. Nu blir hans huvudsakliga uppdrag att ansvara för kampen mot korruption.

Volodymyr Zelenskyj segrade i valet med en agenda att riva upp det gamla systemet. Han inledde sin bana som president med att omedelbart upplösa parlamentet. Det är ännu inte helt klart om beslutet var i samklang med grundlagen, men flera parlamentariska fraktioner har stött beslutet.

Zelenskyj ville också ändra på valsystemet. Han föreslog att man avskaffar enmansvalkretsarna, som har lett till att rika affärsmän i praktiken kan köpa sig en plats i parlamentet genom att betala väljare för deras röster. Han vill dessutom sänka tröskeln för att komma in från 5 till 3 procent. Ingendera förslaget gick igenom och valet kommer att genomföras enligt det gamla systemet, där hälften av kandidaterna väljs från partilistor och hälften ur enmansvalkretsar. Ytterligare en av Zelenskyjs utnämningar väcker förvåning. Till sekreterare för säkerhets- och försvarsrådet har han utsett Oleksandr Daniljuk, erkänt kompetent före detta finansminister. Att Zelenskyj inte låter honom syssla med ekonomi är därför förvånande.

Mycket tyder på att orsaken stavas Ihor Kolomojskij. Daniljuk hade en drivande roll då staten beslagtog Privatbank, som ägdes av oligarken. Om Zelenskyjs beslut att upplösa parlamentet vinner laga kraft väljer Ukraina nytt parlament den 21 juli.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Vill införa direktdemokrati

Den 20 maj tillträdde Volodymyr Zelenskyj som Ukrainas president. Han valdes med över 73 procent av rösterna i andra valomgången. Den 41-åriga Zelenskyj är skådespelare och komiker till yrket. Han gick till val med löftet att ändra på det korrupta systemet, att inte berika sig själv och att ordna en folkomröstning om både EU- och Natomedlemskap.

Zelenskyjs parti "Folkets tjänare" har inga platser i parlamentet. "

" Talangjakt tas om efter nepotismdebatt

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Moskva. Talangjakten The Voice i Ryssland tas om sedan den blivit föremål för en rasande debatt om nepotism. På fredag är det final för andra gången, efter att resultatet i den första finalen ogiltigförklarades.

Den elvaåriga flickan som vann finalen i talangjakten Golos (ryska versionen av The Voice) framtogs sin seger för några veckor sedan. Detta efter att en internationell undersökning kom fram till att en stor del av hennes röster i själva verket hade skickats in av botar. Flickans mamma Alsu är en känd rysk popartist. Inför finalen uppmanade hon sina två miljoner följare på Instagram att rösta på dottern. När flickan sedan överraskande segrade i finalen – hon tillhörde inte favoriterna – blev svaret ett ramaskri i ryska sociala medier. Alsu anklagades för att ha utnyttjat sin ställning. Att reaktionen blev så stark berodde framför allt på att den ryska befolkningen är trött på att se eliten knuffa fram sina barn. Den segrande flickans mamma är popstjärna, pappan Jan Abramov förmögen bankman och morfadern Ralif Safin före detta vice ordförande för det statliga oljebolaget Lukoil. Talangtävlingar betraktas i Ryssland som ett sätt för vanliga människors barn att ta sig fram. När den privilegierade klassen tar sig in även här blev reaktionen ursinnig. Enligt en oberoende undersökning av företaget Group-IB har dels 8 000 sms skickats från bara 300 telefonnummer. Dels hade minst 30 000 samtal gjorts av botar. Inalles handlar det alltså om 38 000 röster som ingår i ett fabricerat röstande.

För några dagar sedan kommenterade Alsu för första gången det skedda i den ryska radiostationen Serebrjanyj dozjd. Hon gav ett otydligt uttalande om att tävlingen hade ”dragits in i ett spel” och utvecklade inte vad hon menade.

– Jag tror att allt kommer att sluta lyckligt, sade Alsu.

Den oberoende ryska affärstidningen RBK har räknat ut att det kostade mellan motsvarande 2,9 och 3,8 miljoner kronor att sända in alla de 38 000 rösterna, med sms eller telefonsamtal. En sådan operation går bara att genomföra om den är väl förberedd. Ingen undersökning har dock satts igång om vem som stod bakom den.

Det är oklart om Alsus dotter ska delta i den nya finalen på fredag.

Enligt hennes mamma är det hon själv som bestämmer.

Anna-Lena Laurén"

”Folk i Ryssland vet inte vad klimatförändringen är”

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

"Medan hundratusentals ungdomar över hela världen strejkade för klimatet på fredagen begränsade sig demonstrationen i Moskva till en enda person. En planerad demonstration nekades tillstånd av myndigheterna. DN har träffat Moskvas enda klimatstrejkare, 24-åriga Arsjak Makitjan.

Moskva.

Vid foten av statyn över Pusjkin, den ryska nationalpoeten, står Arsjak Makitjan och håller upp ett plakat av brun papp. ”Global strike for climate! Moscow” står det på skylten. Det är elfte fredagen i rad som Makitjan demonstrerar i centrala Moskva för att bromsa klimatförändringen.

Egentligen skulle en större demonstration ha ägt rum i Moskva. Den stupade på en snårig tillståndprocess.

– Myndigheterna vägrade låta oss demonstrera i centrum. De hänvisade oss till en ingärdad plats i Sokolnikiparken där ingen ens skulle ha lagt märke till oss. Vi tackade nej och ansökte istället om att få ordna en enklare demonstration, utan vare sig högtalare eller scen. Det gick de inte med på, de påstod att vi skulle ha stört trafiken, säger Makitjan.

Han visar upp Greta Thunbergs tweet om situationen i Ryssland.

– Det är fel att det ska vara så svårt att demonstrera hos oss. Jag är glad över att Greta Thunberg skriver om det.

Det hela slutade alltså med att Arsjak Makitjan demonstrerade ensam, precis som han har gjort varje fredag i över två månader. För det

behöver man inget tillstånd i Ryssland. Man får dock inte kalla ut andra på enmansdemonstrationer, en förändring som infördes nyligen efter att den ryska oppositionen i större skala har börjat använda sig av enmansdemonstrationer.

Flera andra ryska städer höll demonstrationer för att stoppa klimatförändringen, bland annat Niznij Novgorod, Irkutsk, Saratov och Jaroslavl. Deltagarantalet har rört sig kring mellan femtio och hundra personer.

I mitten av mars hade Moskva sin första klimatdemonstration, som Makitjan var med om att organisera. Ett femtiotal personer deltog. Enligt Makitjan fyllde demonstrationen inte sitt syfte, eftersom myndigheterna bara gav tillstånd till samma ingärdade plats i Sokolnikiparken. Därför tackade han nej när myndigheterna än en gång föreslog samma plats.

Arsjak Makitjan är 24 år gammal och studerar på Tjajkovskijkonservatoriet för att bli violinist. I höstas började han fördjupa sig i klimatfrågan.

– Först var jag rädd för att gå ut och demonstrera. Det kan leda till stora problem för den enskilda medborgaren i Ryssland. I mars beslöt jag att börja med enmansdemonstrationer. Jag står här varje fredag och folk reagerar olika. Vissa tycker det är bra, andra säger att - klimatförändringen inte existerar, att det är något som USA har hittat på, säger Makitjan.

Ryssland har ratificerat Kyotoavtalet, men inte Parisavtalet. President Putin är inte en klimatförnekare – han har flera gånger konstaterat att klimatförändringen är ett faktum. Men inom Kreml tror många att den kan gagna Ryssland, då de krympande arktiska isarna leder till att en ny sjöväg öppnas upp genom Ishavet.

Makitjan är mycket kritisk till den ryska klimatpolitiken.

– Vår regering tänker utvinna olja i Arktis och vägrar lösa avfallsproblemet. De gör inget för att uppfylla Parisavtalet och har inte

ens ratificerat det, de gör inget för att stoppa klimatförändringen. Folk vet helt inte vad som pågår.

Samtidigt ser Makitjan vissa tecken på förändring.

– Flera studentföreningar har kontaktat mig. I juni ska vi träffas och diskutera hur vi ska fortsätta med protesterna. Det är väldigt bra för det är ett ganska stort pappersarbete att få tillstånd till demonstrationer och jag behöver hjälp. Och vi har åtminstone uppnått att flera städer i Ryssland demonstrerar. Dessutom har pressen börjat uppmärksamma klimatförändringen – i liten skala visserligen, men i alla fall.

Anna-Lena Laurén "

" Sanktionsstriden med väst ger rysk mjölkboom

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Ryssland har brist på mjölkprodukter efter ett fem år långt importstopp. Marknaden formigen skriker efter mjölk, ost och den hälsosamma kvargen tvorog.DN besöker ett mejeri utanför Moskva som inte hinner möta efterfrågan trots att de jobbar för högttryck.

Vereja.

Den gamla kolchosen hade stått övergiven i tre år när Artiom Nazarjan och Jekaterina Malysjeva kom till byn. Taket läckte in, gården var en lervälling.

De inredde ett gammalt kostall till mejeri. Sedan började de tillverka kvarg. Hur det skulle gå till hade de ingen aning om.

– Vi fick pröva oss fram, säger Artiom.

Tillsammans med Jekaterina hyrde han in experter, leasade maskiner och lade ned mycket tid på att hitta tillräckligt högklassiga mjölkleverantörer. Mejeriet, som grundades 2017, döptes till Ekoferma. (Namnet till trots handlar det inte om ekologiska produkter enligt svensk definition.)

I dag jobbar ett femtiotal personer på företaget, som ligger i den lilla ryska byn Vereja 120 kilometer sydväst om Moskva. En ladugårdslänga har blivit mejeri, en annan inhyser 200 getter och 100 får. Nästa steg är att börja tillverka getost och sälja fårkött.

Företagarna har redan händerna fulla. Efterfrågan på kvarg är så stor att tillverkningen inte hinner hålla jämna steg.

– När vi började år 2017 tog vi emot 2 ton mjölk per dygn. Nu tar vi emot 15 ton. Vi hade sex anställda, nu är vi ett femtiotal, konstaterar Artiom Nazarjan.

Lokalerna räcker inte längre till. Jekaterina och Artiom har nyligen köpt tio hektar mark och en gammal kolchos i grannbyn. Där ska de bygga ett splitternytt mejeri och fortsätta föda upp får och getter.

År 2014 införde Ryssland importstopp för livsmedel från EU och USA. Samma år hade Ryssland annekterat Krimhalvön och straffades med sanktioner. Moskväs svar på straffåtgärderna var att stoppa importen av västerländska livsmedel.

Västvärldens sanktioner handlade främst om vapen- och oljeteknologi.

Att Ryssland i sin tur blockerade livsmedel berodde på att matvaror var bland de största exportvarorna från EU till Ryssland.

Ett av Kremls mål var också att få i gång den inhemska livsmedelsindustrin. Produktionen av grönsaker, frukt, kött och spannmål har mycket riktigt stigit. I dag är Ryssland rentav världens största veteexportör. Men trots detta är Ryssland fortfarande inte självförsörjande när det gäller de flesta livsmedel.

Hela 75 procent av all mjölk som konsumeras i Ryssland är inhemsk. Resten importeras, framför allt från Belarus. Mellan 2006 och 2016 rentav minskade mjölkproduktionen i Ryssland med 2 procentenheter. Att få tillbaka sin investering just i mjölkbranschen är en lång process.

I Ryssland kan den ta mellan tio och 15 år, vilket skrämmer bort investerarna. De utländska investerarna i Ryssland är i dag mycket få och ryska affärsmän är sällan intresserade av långsiktiga projekt.

– Vårt största problem är att hitta mjölk av tillräckligt hög kvalitet.

Alla mjölkgårdar har inte råd att investera i modern utrustning och det innebär att kvaliteten på mjölken lider, säger Artiom Nazarjan.

Kvarg kallas tvorog på ryska och är en mycket populär mjölkprodukt eftersom den är fettsnål och rik på kalcium och proteiner.

Konsumtionen av kvarg ökade med 8,7 procentenheter från 2017 till 2018.

Nästan all kvarg som säljs kommersiellt i Ryssland har hettats upp så att den blir hård och grynig. Ekofermas specialitet är kvarg som får behålla sin mjuka konsistens, på samma sätt som man tillverkade kvarg i ryska hem förr.

– Att tillverka kvarg på det traditionella sättet är betydligt kinkigare än att göra ost. Hela processen har så många arbetsmoment att den inte går att automatisera. Det behövs händer, säger Jekaterina Malysjeva. Enligt henne är det främst två faktorer som har hjälpt företaget att blomstra. Den ena är sanktionerna, som öppnade upp en ny nisch på marknaden. Den andra är att intresset för vad man stoppar i sig har ökat explosionsartat i Ryssland.

– Efter Sovjetunionens fall ansåg konsumenterna att importerade varor automatiskt var bättre. Därför var intresset för inhemsk produktion minimalt. Varför lägga ned pengar och tid på att producera något själv när man kan importera varor från väst och göra mycket snabbare vinster? konstaterar Jekaterina.

Den andra faktorn kallas i Ryssland PP – *pravilnoje pitanie*, att äta rätt. Precis som i väst är den ryska medelklassen alltmer intresserad av kostfrågor. På ryska kallas den här sortens medvetna konsumenter *PP-isjniki*, PP:are.

– Tidigare brydde sig folk inte om vad de åt. Så är det inte längre. Folk vill veta varifrån maten kommer och vad den innehåller. Vår kvarg är dyr att tillverka eftersom vi enbart använder mjölk och surmjölk, aldrig mjölkpulver eller växtfetter. Den sortens produkter har det tidigare vimlat av på marknaden, men nu kommer ny lagstiftning som förbjuder affärerna att kalla dem mjölkprodukter, säger Jekaterina Malysjeva.

Enligt den ryska jordbruksmyndigheten Rosselchoznadzor används växtfetter och mjölkpulver fortfarande i upp till 20 procent av ryska

mjolkprodukter. Den 1 juli träder nya regler för veterinärkontroller i kraft för att tydligt skilja den här sortens produkter från riktiga mjolkprodukter. Många affärer räknar med att det kan bli mjölkbrist i Ryssland i sommar då systemet ändras och leverantörerna inte hänger med, enligt nyhetssajten Gazeta.ru.

På ängarna som tillhör den gamla kolchosen betar nu 200 getter och 100 får. Företaget säljer redan getost i liten skala, via direktförsäljning. Snart ska de utvidga.

– Marknaden är vidöppen och bara skriker efter getmjölk och ost. Problemet på fältet är att eftersom mejeribranschen i Ryssland har legat för fåfot under så många år fattas yrkeskunnigt folk. Vi behöver livsmedelsspecialister och veterinärer, men det finns inte tillräckligt av dem. Veterinärerna vet inte längre någonting om produktionsdjur. När veterinären kommer hit kan hon inte säga varför en av mina getter hostar, konstaterar Artiom.

Trots problemen leker Jekaterina och Artiom med tanken på att starta en mjölkgård med egna kor. Men det kräver stora investeringar. Allt som har byggts upp på Ekoferma har gjorts med Artioms och Jekaterinas eget kapital. Artiom sålde sin bilverkstad i Lipetsk och sin bostad i Moskva för att få ihop startpengarna.

Den normala lösningen för svenska företagare – att ta ett banklån – kommer inte på fråga här.

– Inte en chans att jag går till banken. Det blir helt enkelt för dyrt, säger Artiom.

Kreditsystemet i Ryssland är snedvridet i jämförelse med väst. Räntorna för lån ligger på minst 13–14 procent och för företagare godkänner bankerna ofta endast mycket korta betalningsperioder. Ofta vill bankerna att hela summan ska amorteras innan investeringarna har en realistisk chans att börja bära frukt.

Artiom och Jekaterina hinner just nu inte fundera särskilt mycket över korna. Först ska det nya mejeriet byggas, nya stall för får och getter slås upp.

Artiom Nazarjan har visserligen 60 anställda, men han tycker om att själv delta i arbetet med djuren. Getterna kallar han vid namn, och han beskriver entusiastiskt sina planer att korsa individer av olika raser för att maximera mjölkproduktionen.

Det syns tydligt hur han älskar vad han gör.

– Vi gör större vinst för varje år och allt går till nya investeringar.

Importstoppet mot livsmedel har hjälpt oss, men om de avskaffade det nu skulle det inte längre spela någon roll. Konsumenterna i Moskva kommer ändå att vilja ha vår kvarg.

Anna-Lena Laurén "

"Fakta. Fem år med importrestriktioner

I augusti 2014 införde Ryssland ett importstopp för livsmedel från EU, USA, Kanada, Australien och Norge. I augusti 2015 utvidgades embargot till Albanien, Montenegro, Island och Liechtenstein, följande år till Ukraina. Schweiz omfattas däremot inte av embargot.

Sedan embargot infördes har produktionen av kycklingkött växt snabbast i Ryssland. Den ökade med 24,6 procent mellan 2013 och 2016.

Under samma tidsperiod ökade produktionen av svinkött med 15,4 procent. Produktionen av nötkött minskade däremot med 3,2 procent, vilket framför allt beror på att nötköttet är dyrt och medelinkomsterna har minskat. Också mejeriproduktionen gick tillbaka med 1,5 procent. En viktig orsak är att råvaran fattas – det produceras fortfarande inte tillräckligt mycket mjölk i Ryssland. "

" Kaffedryck räddade Arla Foods ryska marknad

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Ryssland var före 2014 en miljardmarknad med stark tillväxt för Arla Foods. Det förändrades över en natt med importstoppet. Men nu växer det bondeägda företaget där igen – med hjälp av kaffedrycker.

Arla skrev i årsredovisningen 2013 att det råde ”full fart” i Ryssland, tillväxten var 35 procent och man spådde en ”tredubblad verksamhet” på fem år i landet. Företagets ryska mejeriprodukter gjordes framför allt på danska mejerier, som drabbades när importstoppet infördes i augusti 2014.

Arla fortsatte dock sin lokala produktion via ett dotterbolag, och hittade också så småningom en ny väg in för den egna mjölken.

Embargot gäller nämligen inte de kaffedrycker som Arla redan tidigare hade tillverkat och sålt i Europa åt den globala kedjan Starbucks. Detta trots att dryckerna innehåller 75 procent mjölk – en annan fördel är att mjölken härigenom kan säljas betydligt dyrare.

Så i början av 2017 började Arla sälja Starbucks produkter i Ryssland. Företaget uppger att expansionen har varit kraftig och kommer att fortsätta, men vill inte ge några siffror. Förra året tecknade Arla Foods ett nytt avtal med Starbucks, som ger bolaget rätt att i 21 år tillverka, distribuera och marknadsföra kaffedryckerna.

– Det senaste året har vi ökat försäljningen av varumärkesprodukter i Ryssland med 10 procent. Det handlar bland annat om hårdost producerad lokalt i Ryssland men också om Starbucks produkter, säger Erik Bratthall, presschef för Arla i Sverige.

Han uppger att omsättningen i Ryssland är ungefär hälften mot vad den var före importstoppet, men tillägger.

– Viktigare är att 2019 kommer att bli tredje året i rad som vi visar vinst på den ryska marknaden.

Rysslands embargo mot mejerivaror från bland annat EU och USA var ett svar på de sanktioner som omvärlden införde efter annekteringen av Krimhalvön. Effekten blev snabb och kännbar.

– Det ryska importstoppet var en orsak till att det blev en dipp i böndernas mjölkpris åren efteråt. När en marknad stängs ökar utbudet i övriga världen och priserna sänks. Men i dag är priset åter högre än det var 2013, säger Daniel Persson på Jordbruksverkets statistikavdelning. Fallande priser påverkar lantbrukarnas lönsamhet. Den svenska mjölkproduktionen hade i fjol sjunkit med 4 procent jämfört med året före importstoppet, antalet mjölkbönder med hela 26 procent, till 3 500.

Hans Strandberg "

Ost- och Centralasien

" Värsta våldsutbrottet på 10 år i krigshärjat land

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Sri Lanka har varit relativt förskonat från terror och våld sedan inbördeskriget tog slut 2009. Turismen har nyligen återhämtat sig. Frågan är hur söndagens dåd påverkar den viktiga besöksindustrin.

Sri Lanka led under flera decennier av ett blodigt inbördeskrig med många terrordåd.

Kriget fördes mellan regeringen och den separatistiska gruppen LTTE, Tamilska tigrarna, som krävde självständighet för den tamilska minoriteten i norr.

Regeringssidan anklagades för övergrepp, men även LTTE var dokumenterat grymt. Bland annat tvångsvärvades barnsoldater, och man hade en särskild kader självmordsbombare, "Black tigers". LTTE terrorstämplades av EU och USA.

Krigets final för tio år sedan, våren 2009, blev en brutal slutoffensiv av regeringsstyrkorna som krävde tusentals människoliv, även civila. När Tamilska tigrarna krossats, dess ledare Velupillai Prabhakaran dödades och kriget var över var känslorna därför blandade.

Sammanlagt hade 70 000 liv krävts under 26 års inbördeskrig.

Men den dåvarande presidenten Rajapaksa blev populär hos stora delar av det krigströtta lankesiska folket. Han stärkte efter hand sitt grepp över makten. Det straffade sig till slut. I presidentvalet 2015 förlorade Rajapaksa.

Hans efterträdare Maithripala Sirisena har visat auktoritära drag på ett annat sätt: Han har sagt sig vilja kopiera den kontroversiella

filippinska ledaren Rodrigo Duterte blodiga metoder för att få bukt med knarkbrottslighet.

Under Sirisena har landet också beslutat att åter börja avrätta dödsdömda fångar efter att ha avstått från det i 43 år.

Den viktiga turistindustrin tog stor skada av inbördeskriget. Många researrangörer slutade flyga till ön, även om striderna inte främst ägde rum där badorterna ligger. Tsunamin julen 2004, som krävde 36 000 dödsoffer på Sri Lanka, tog slutligt knäcken på många resebolag.

Efter krigsslutet 2009 började dock turismen sakta växa igen.

Det har förekommit en del attacker och oroligheter även sedan dess, exempelvis mellan buddhistiska och muslimska grupper i distriktet Kandy för ett år sedan, något som kortvarigt ledde till undantags-tillstånd. Men inget har varit i närheten av skalan på söndagens terror-dåd.

Turismen har hunnit bli landets tredje största inkomstkälla. Frågan är om söndagens attacker ännu en gång ska skrämma bort besökare.

Sri Lanka har haft flera toppar och dalar i sin historia, och landet har genom seklerna invaderats av folk från Indien och längre bort.

För 2 000 år sedan byggdes en storhetstid upp kring magnifikt konstbevattnade risodlingar.

Under många hundra år präglades ön av konkurrens mellan två folkgrupper, de hinduiskt dominerade tamilerna, som också finns på den indiska subkontinenten, och de buddistiska singaleserna. De - senare tros ha kommit från norra Indien för 2 500 år sedan. Men tidvis var riket enat.

Så småningom började européerna slåss om inflytande. Först var det portugiser och holländare. På 1790-talet erövrade britterna ön, som då kallades Ceylon.

Landet blev självständigt 1948. Först sågs det som ett demokratiskt föredöme, men det blev alltmer uppenbart att majoritetsbefolkningen singaleserna gynnades på tamilernas bekostnad.

Bland tamilerna växte kravet att bryta sig loss och bilda en egen stat. 1976 bildades LTTE. Sju år senare utbröt fullt inbördeskrig.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se"

" Afghanistanens president får sitta kvar längre

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Afghanistan. Afghanistans högsta domstol har förlängt president Ashraf Ghanis mandat, fram till dess det anses vara möjligt att hålla ett presidentval.

Utan förlängningen hade Ghanis mandat gått ut den 22 maj. Val hade planerats till den 20 april, men den afghanska valmyndigheten ansåg sig inte kunna hålla ett val så tätt inpå höstens parlamentsval, där man ännu inte har kunnat fastställa resultatet.

Presidentvalet sköts först fram till den 20 juli och sedan igen till den 28 september.

”Högsta domstolen inser de finansiella, säkerhetsmässiga och logistiska utmaningar som valmyndigheten står inför”, meddelar domstolen.

TT-AFP-Reuter "

" Hundratal dödade under Sri Lankas blodiga söndag

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Det är ännu oklart vilka som ligger bakom de åtta bombdåden i Sri Lanka på påskdagen, där minst 207 människor dog och över 450 skadades. 13 lankeser har gripits misstänkta för inblandning i terrorattentaten.

Sri Lankas regering förbjöd människor att vistas utomhus nattetid efter söndagens blodiga attentat mot kyrkor och hotell i landet, de våldsammaste händelserna sedan inbördeskriget tog slut för tio år sedan.

Vittnen till händelserna beskriver ett fruktansvärt blodbad med stor förödelse och söndersprängda kroppar. Dödssiffran hade på söndagskvällen hunnit stiga till 207, och antalet skadade bedömdes vara över 450. Omkring 30 av de döda uppges vara turister från bland annat Danmark, Nederländerna, Storbritannien, USA, Turkiet och Kina. Utrikesdepartementet avråder från icke nödvändiga resor till Sri Lanka, men hade på söndagen inga uppgifter om skadade eller omkomna svenskar. De tre största svenska researrangörerna Ving, TUI och Apollo meddelade på eftermiddagen att samtliga resenärer i landet mår bra.

Enligt Sri Lankas regering tycks flera av attentaten vara utförda av självmordsbombare. Senare på söndagskvällen gick landets myndigheter ut med att totalt 13 lankeser gripits och att man undersöker eventuella kopplingar utomlands, skriver AFP.

Vilka som ligger bakom terrorattentaten var på söndagskvällen fortfarande oklart, och ingen grupp har tagit på sig sprängningarna. Även motivet är okänt.

Sex av de totalt åtta explosionerna ägde rum klockan 05.15 svensk tid. Tre inträffade på hotellen Cinnamon Grand, Kingsbury och Shangri-La i huvudstaden Colombo. En hotellchef på Cinnamon Grand beskriver för AFP hur en självmordsbombare sprängde sig själv inne på hotellets restaurang.

– Han hade kommit längst fram i kön när bomben löstes ut, säger han. Övriga tre attentat drabbade de katolska kyrkorna St Anthony i huvudstaden Colombo, St Sebastian i utkanten av Negombo några mil norr om huvudstaden, samt Zion i Batticaloa på den östra sidan av ön. Enligt nyhetsbyrån TT hade man precis avslutat söndagsskolan för barn när det smällde.

– Enligt den senaste informationen jag har fått är det 14 barn och 14 vuxna som har dödats i attacken, säger Jacob Ratnam, ledare för pingstkyrkan Zion, till TT.

– Det är påskdagen i dag, och därför var det ovanligt mycket folk i kyrkorna i dag, säger Paul Perreira som känner folk som besökte St Sebastian-kyrkan.

Vittnet N.A. Sumanapala jobbade i en butik i närheten av St Anthony-kyrkan när explosionen skedde.

– Jag sprang in för att hjälpa till. Prästen kom ut och han var täckt med blod, säger han till AFP.

– Det var en flod av blod, fortsätter han.

Vid 10.30 svensk tid inträffade en sjunde explosion, denna gång i ett hotell i stadsdelen Dehiwala i södra delen av Colombo. Ytterligare en knapp timme senare ägde en åttonde explosion rum, i samband med en husrannsakan på en adress i Colombo. En självmordsbombare utlöste en sprängladdning och tre poliser dödades i explosionen, skriver nyhetsbyrån AFP.

Ledare världen över har fördömt attackerna. Strax efter klockan 14 publicerade Sveriges statsminister Stefan Löfven ett uttalande på Twitter:

”Jag fördömer kraftigt de förfärliga terrorattackerna i Sri Lanka, riktade mot oskyldiga människor som firar påskdagen i sina kyrkor liksom på flera hotell. Våra tankar är med offren och deras närmaste.”. USA:s president Donald Trump gav sina kondoleanser till Sri Lankas befolkning, och skrev på Twitter att ”vi står redo att hjälpa”.

Storbritanniens premiärminister Theresa May skrev att hon hyser djup medkänsla med alla berörda, medan Tysklands förbundskansler Angela Merkel manade omvärlden att inte låta ”religiöst hat och intolerans” segra.

Andra försökte mer uttryckligen att vinna politiska poäng genom att fördöma dåden. Indiens premiärminister Narendra Modi uppmanade indierna att rösta på honom för en andra mandatperiod, och hävdade att bara han kan besegra ”terroristerna” som hotar deras land.

– Ska terrorismen få ett slut eller inte? Vem kan lösa det? Kan ni komma på någon annan än Modi? sa han i ett tal till väljare i den indiska delstaten Rajasthan, enligt Reuters.

Ungefär 6 procent av den lankesiska befolkningen bekänner sig till kristendomen, medan buddism är den dominerande religionen i landet. Förra året rapporterades 86 fall av diskriminering, hot och våld mot kristna i Sri Lanka, enligt organisationen NCEASL (National Christian Evangelical Alliance of Sri Lanka) som representerar över 200 kyrkor och andra kristna aktörer.

Vid en presskonferens uttalade sig Colombos ärkebiskop, kardinal Ranjith, om dåden. Han sa att det var ”en väldigt sorglig dag” och uppmanade regeringen att identifiera angriparna och ”straffa dem skoningslöst”.

– Bara djur kan uppträda som de, sa han.

Alexander Kuronen "

Sri Lanka består av huvudön Ceylon och ytterligare några mindre öar. Enligt senaste folkräkningen uppgår befolkningen till 21,7 miljoner. President sedan 2015 är Maithripala Sirisena.

Colombo är Sri Lankas kommersiella huvudstad medan förstaden Sri Jayawardenapura räknas som landets administrativa huvudstad. Här finns sedan 1982 landets parlamentsbyggnader.

60 procent av lankeserna är buddister, men invånarna bekänner sig även till hinduismen, 20 procent, islam 10 procent, samt kristendom 6–7 procent.

Sri Lankas kustområden koloniserades av Portugal under 1500-talet, och av Nederländerna under 1600-talet. Britterna kom dit 1796 och 1815 lade de hela ön under sig. Sri Lanka var därefter en brittisk koloni fram till självständigheten 1948. "

" Michael Winiarski: Terrorn slog till på ett förbryllande sätt

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Att ingen ännu på söndagskvällen hade tagit på sig skulden för de blodiga terrordåden i Sri Lanka, som krävt över 200 människoliv, är inte det som förbryllar mest. Snarare är det att terrorn kommer som en blixtnär från klar himmel, utan några egentliga förvarningar.

Påskdagens bombattentat i Sri Lanka är de värsta våldsdåden som har drabbat öriket sedan inbördeskrigets slut för tio år sedan.

Bombexplosionerna var noggrant synkroniserade och de tycks i huvudsak ha riktats mot kristna och utlänningar. 13 misstänkta har gripits. Mycket mer än så vet vi inte med säkerhet när detta skrivs. Vem eller vilken grupp är sannolikt skyldig till terrorbombningarna? Vid en första betraktelse tänker många på muslimska extremister, dels med tanke på måltavlorna, dels med tanke på att det har rört sig om självmordsdåd.

Men även andra religionsutövare har tillämpat självmord som en kampmetod; närmast går tankarna till buddhistmunkar som offentligt brände ihjäl sig själva i Sydvietnam i början av 1960-talet i protest mot att de förföljdes av landets katolske president Ngo Dinh Diem.

Även om det tidigare inte förekommit terrordåd i Sri Lanka som har kopplats till radikala islamister finns ändå anledning att rikta sökljuset mot denna kategori. I januari beslagtogs polisen ett lager med sprängämnen och detonatorer sedan fyra personer tillhöriga en nybildad islamistisk grupp, rapporterar tidningen South China Morning Post.

Nyhetsbyrån AFP hänvisar till obekräftade uppgifter som sägs visa att Sri Lankas högste polischef för tio dagar sedan utfärdade en underrättelsevarning om att självmordsbombare planerade att slå till mot "berömda kyrkor". Enligt denna varning ska en radikal muslimsk grupp, NTJ (National Thowheeth Jama'ath) planera att genomföra självmordsattacker. NTJ anses ha varit inblandad i förra årets vandaliseringar av buddistiska statyer i Sri Lanka.

I vilken mån denna varning faktiskt gjordes, och huruvida Sri Lankas myndigheter i så fall vidtog några åtgärder med anledning av dessa uppgifter, har inte framkommit. Det enda som står klart är att tragedierna inte förhindrades.

Det finns också anledning att titta på radikala buddister från den singalesiska majoriteten (som utgör 70 procent av Sri Lankas befolkning). På senare år har ultranationalistisk buddism växt sig stark i Sri Lanka. Endast 6–7 procent av befolkningen tillhör den kristna minoriteten, de flesta katoliker, och de har under lång tid upplevt diskriminering och hot, inte sällan från buddistiskt håll.

Enligt kristna människorättsaktivister har kyrkliga gudstjänster drabbats av olika former av störningar varje vecka under de senaste tre månaderna. Före söndagens terrorattack har kristna detta år utsatts för 26 fall av diskriminering, hot och våld, och för bara några veckor sedan uppges en buddistmunk ha försökt att avbryta en söndagsmessa. Även muslimerna har varit en måltavla för buddisterna. År 2013 angreps en moské i Colombo av en buddistisk folkmassa.

Michael Winiarski "

" Jihadistgrupp pekas ut som skyldig till dåden

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Gatorna ligger nästan öde i Colombo dagen efter terrorattentaten. Vid Saint Anthony-kyrkan tar muslimska och kristna företrädare varandra i hand. Två kvarter därifrån sörjer en ung man sin döde far. – Om jag stått med honom hade jag också legat där i dag, säger Lawrence Franklin Fernando.

Colombo.

Dagen efter terroristattackerna på Sri Lanka, som kostat 290 människor livet och skadat över 500, ligger stadens gator i princip öde. På grund av utgångsförbudet, som slutade gälla klockan 06.00 på måndagsmorgonen, har inte tågförare och bussförare kunnat ta sig till jobbet. Endast de minitaxifordon som kallas tuktuk syns på vägarna. Först när DN närmar sig Saint Anthony-kyrkan syns människor på gatorna. Kyrkan är avspärrad, och tungt beväpnade soldater håller vakt. Bakom avspärrningsbanden ligger krossat glas överallt, och präster går runt och pratar.

Faisal Mustafa, muslimsk parlamentsledamot och före detta idrottsminister, går fram till avspärningarna och tar Jude Fernando, präst i Saint Anthony, i hand.

– Terrorism är ett globalt fenomen som har spridit sig över världen. Jag fördömer attentaten å det kraftfullaste och sörjer med alla dem som förlorat familjemedlemmar och vänner och hoppas att förövarna ställs inför rätta och får sona sina fruktansvärda brott, säger Mustafa.

Sri Lankas regering pekade på måndagen ut den militanta islamistiska gruppen National Thowheeth Jamath som ansvarig för attackerna. De tros ha haft hjälp av ett internationellt nätverk.

– Som muslim är jag chockad över att vissa vilseledda muslimer har kunnat begå dessa brott. Islam är en fredlig religion, säger Faisal Mustafa.

– Vi lankeser måste stå enade och besegra terrorismen som vi har gjort förr, så att vi kan njuta den fred och det lugn vi har haft sedan inbördeskriget tog slut för tio år sedan.

Bomben i Saint Anthony exploderade just när nattvarden skulle intas i slutet av påskmässan. Den 27-årige präststudenten Don Herman Eranga var där. Han är fortfarande chockad över det som hände. Eranga hade varit ute och ätit lite frukost och tog sig sedan till kyrkan för att få ta nattvarden. Han öppnade dörren och hörde en enorm smäll.

– Människor låg utspridda i bitar, bokstavligen i bitar. Folk skrek och grät.

– Många behövde komma till sjukhus, men då fanns ingen där som kunde ta dem dit, säger Don Herman Eranga.

Folk letade efter anhöriga bland de döda kropparna.

– Men de var svåra att känna igen, de var formlösa.

Fader Fernando var på sitt kontor inne i kyrkan och skulle just gå ut till altaret när explosionen kom. Han började genast försöka hjälpa skadade tillsammans med andra som var på plats.

– Med hjälp av församlingsmedlemmarna och soldater som kom dit fick vi i väg offren till sjukhus.

Skadorna på kyrkan är massiva. Exempelvis är taket borta. Ingen tillåts gå in där nu, eftersom det är för riskabelt.

– Det här är en chock för oss alla. Det var en otänkbar händelse, säger Jude Fernando.

– Vi kan utan svårighet bygga upp kyrkan igen men vi kan inte ge offren livet tillbaka.

– Men en ödmjuk önskan är att fortsätta att be för offren. Vi är ett fredsälskande folk, och vår Gud är inte en hämnens Gud utan kärlekens. Vi måste förlåta.

Utanför avspärningarna har två pojkar lånat några pallar av ett tv-team. Tharush Akalanka, 12 år och singales, och Sudesh Kumar, 14 år och tamil, drack läsk vid en liten kiosk 50 meter från kyrkan när de hörde explosionen.

– Vi sprang mot kyrkan när folk kom utrusande alldeles blodiga, berättar Tharush.

Sudesh sprang också in i kyrkan.

– Det låg armar och ben och blod överallt. Jag blev livrädd och sprang ut igen. Utanför föll en kvinna död ner. Jag såg hennes barn försöka få liv i henne, säger Sudesh.

De berättar om hur liken radades upp utanför kyrkan på kvällen så att sörjande kunde identifiera sina döda.

– Min mamma är kristen och skulle ha gått till kyrkan klockan nio, berättar Tharush.

Två kvarter från Saint Anthony-kyrkan har festtält ställts upp på gatan. På uppradade stolar sitter nedstämda människor. Innanför den öppna dörren ligger Anton Santiago Ravindran Fernando på lit de parade klädd i sin finaste kostym. Ansiktet är insvept i myggnät för att hålla flugorna borta. På en stol bredvid sitter hans fru Delicia Fernando som ser otroligt trött ut.

Sonen Lawrence, 19 år, var i mässan samtidigt som sin far.

– Men jag var i mitten av kyrkan, pappa var längst bak till vänster. Om jag hade stått med honom hade jag också legat där i dag, säger han och tittar hela tiden ner i golvet.

Anders Hansson "

”Kyrkorna ska byggas upp igen”

DN TISDAG 23 APRIL 2019

"På måndagen besökte Sri Lankas premiärminister Ranil Wickremesinghe och oppositionsledaren Mahinda Rajapakse en av de sprängda kyrkorna i Colombo. Samtidigt gjordes fynd som visar att ännu fler attacker skulle ha kunnat äga rum. Hittills har 27 misstänkta gripits av polisen.

Söndagens samordnade självmordsattacker mot katolska kyrkor och mot hotell hade dagen efter krävt minst 290 människors liv. Fler än 500 har skadats.

En av polisens utredare bekräftar för nyhetsbyrån AP att sex av de åtta attentaten hittills har kunnat knytas till sju självmordsbombare. På måndagen publicerades också övervakningsbilder av en man med en stor och tung ryggsäck som är på väg mot, och sedan går in i, Saint Sebastiankyrkan i Katuwapitiyadistriktet strax före attacken.

Premiärminister Wickremesinghe försäkrade, efter att han besökt flera av de kyrkor som angripits, att terroristgrupper inte ska få destabilisera Sri Lanka:

– Vi kommer inte att tillåta terrorismen att växa, sa premiärministern och lovade att ta hjälp av andra länder för att förhindra detta i framtiden, skriver den lankesiska tidningen Colombo Page.

Wickremesinghe lovade också att de drabbade familjerna kommer att få kompensation från myndigheterna liksom att samtliga kyrkor som skadats i attackerna ska repareras på statens bekostnad.

Jakten på de skyldiga pågick för fullt även under måndagen.

Myndigheterna har pekat ut den lokala islamistiska gruppen National Thowheed Jamath, NTJ, för att ligga bakom attackerna och hittills har 27 personer gripits misstänkta för inblandning, uppger Ruwan Gunasekara, talesman för polisen i Colombo.

Strax före klockan 16 på måndagen lokal tid kontrollerade polisen en vit skåpbil som stod parkerad nära Saint Anthony-kyrkan i Colombo. Detta sedan en person som gripits berättat om den i ett förhör. Enligt polisuppgifter ska det ha funnits fyra gasflaskor kopplade till en tidsutlösare fordonets lastutrymme. Bilen sprängdes sedan av polisen vilket fick många att tro att ett nytt attentat hade ägt rum. Under dagen hittades dessutom

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

" Michael Winiarski: Allt mer visar på grova missar vid terrorvarningarna

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Analys. Myndigheterna i Sri Lanka uppger att det troligen var en extremistisk islamistgrupp som låg bakom påskdagens samordnade terrorbombningar. Men bevis saknas och inte mycket är känt om den utpekade gruppen, som inte heller har tagit på sig sprängdåden.

Mycket av det som hittills har framkommit om terrorbombningarna från officiella talespersoner för regeringen i Colombo är motsägelsefullt och oklart. En sannolik förklaring är de grova missar som har förekommit i kommunikationen mellan Sri Lankas säkerhetstjänster och de ansvariga i regeringen.

Redan i söndags framkom att Sri Lankas polisledning för knappt två veckor sedan hade varnat för att självmordsbombare från en tidigare närmast okänd radikal muslimsk grupp, NTJ (National Thowheed Jamath), planerade att slå till mot kyrkor och andra mål.

På måndagen uppgav landets hälsominister Rajitha Senaratne att det till och med hade kommit flera varningar om förestående terrordåd.

Enligt CNN ska en av dem han handlat om just NTJ. Men varningarna hade inte vidarebefordrats till ansvariga på regeringsnivå.

På en presskonferens bad Senaratne om ursäkt för underrättelsemissarna. En annan regeringsföreträdare, kulturministern Sajith Premadasa, beskyllde säkerhetstjänstens officerare för "oaktsamhet och inkompetens".

Flera bedömare i Sri Lanka betvivlar att en lokal grupp som NTJ kan ha genomfört en så omfattande, sofistikerad och samordnad attack –

som hittills har skördat 290 dödsoffer – utan ett större internationellt nätverk i ryggen.

Enligt Senaratne saknas dock ännu konkreta bevis som kopplar NTJ till bombdåden. Inte heller finns några utländska spår. De 27 terrormisstänkta som har gripits är samtliga medborgare i Sri Lanka. Terror är förvisso inget obekant i Sri Lanka; under det långa och blodiga inbördeskriget 1983–2009 förekom mängder med terrordåd. De tamilska tigrarna, en separatistisk upprorsrörelse, använde sig också vid över 100 tillfällen av självmordsbombningar.

Alan Keenan, expert på Sri Lanka vid International Crisis Group, sade till Financial Times att inte ens de tamilska tigrarna genomförde så kraftfulla och koordinerade attacker. Han sade sig tvivla på att terrordådet är en isolerad Sri Lanka-händelse.

Medan inbördeskrigets terror var etniskt betingad och riktade sig mot regeringsföreträdare, var påskdagens terrormål i första hand religiöst. Det finns också likheter med jihadistiska terrordåd utförda av al-Qaida och IS som har riktats mot kyrkor, vilket kan tala för att de skyldiga är radikala islamister.

En annan faktor är att muslimer från Sri Lanka under de senaste åren hade rest till Syrien och Irak för att delta i IS och andra jihadistgruppers krigföring. När nu IS "kalifat" geografiskt sett är utplånat har många av dessa jihadistister sannolikt återkommit till Sri Lanka.

Enligt sakkunniga på internationell terror finns inte mycket känt om islamistiska terrornätverk i Sri Lanka. Detta till skillnad från andra länder i Asien, där bombdåd mot kyrkor och hotell med utlänningar som gäster har varit måltavlor för terrorister.

I januari i år tog IS på sig skulden för ett terrordåd som dödade 20 människor som bevistade en söndagsmessa i en kyrka i Filippinerna. I maj 2018 tog IS på sig attacker mot tre kyrkor i Indonesien, som

skördade 12 dödsoffer. Och på palmsöndagen 2017 mördade IS minst 49 människor i två koptiska kyrkor i Egypten.

Det gemensamma för dessa terrordåd var att de riktade sig mot kristna. Huruvida även Sri Lanka-dådet utfördes av jihadister lär vi få veta inom kort.

Michael Winiarski "

" Sri Lankas blodiga påskdag – åtta attentat på sex timmar

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Strax innan gudstjänsten är slut kommer en man i 30-årsåldern lugnt vandrande mot kyrkan med en tung väska i handen. Överlevare vid en av de attackerade kyrkorna i Sri Lanka tror att de såg en av självmordsterroristerna.DN återger här hur alla de åtta attentaten beskrivits.

Sammanlagt åtta bomber exploderade i påskdagens terrorattentat i Sri Lanka. De flesta dödsoffer krävdes i de tre kyrkor som angreps.

Bomber utlöstes även på hotell.

Fyra av explosionerna inträffade i stort sett samtidigt, klockan 08.45 på morgonen lokal tid. Inom 20 minuter kom två till och några timmar senare de två sista.

Så här beskrivs de åtta explosionerna av vittnen och andra källor:

08.45. Saint Anthonykyrkan, Colombo

Mitt under påskmässan på morgonen exploderar en bomb i den historiska katolska kyrkan nära hamnen i Sri Lankas huvudstad. Smällen är så kraftig att stora delar av taket blåses ut. Golvet fylls snabbt av livlösa kroppar bland nedrasade takpannor, krossat glas och träsplitter.

CNN talar med Ramoshini Fernando, katolsk nunna, som förlorat flera vänner och så när sin egen far. Fadern vårdas nu på sjukhus med splitterskador. Fernando hoppas att katoliker nu håller ihop, säger hon. Men hon är medveten om att hon kan vara en måltavla och känner sig inte säker.

– Jag är inte rädd för att dö själv, men att döda oskyldiga människor med familjer är chockerande.

08.45. Saint Sebastiankyrkan, Negombo

Dilip Fernando har planerat att delta i Saint Sebastians påskdagsmässa. Han brukar gå dit på söndagarna. Men när han och hans fru kommer fram till kyrkan är där så mycket folk att de bestämmer sig för att gå i mässa i en annan kyrka, berättar Fernando för AFP. Det räddar deras liv.

En timme efter det att de gett sig av exploderar bomben. Smällen är lika kraftig som i Saint Anthonykyrkan. Dussintals människor dör. Släktingar till Dilip Fernando som stannat kvar under mässan – fast utomhus, eftersom det är fullt i kyrkan – berättar att de tror att de sett bombmannen. Strax innan gudstjänsten är slut kommer en man i 30-årsåldern lugnt vandrande mot kyrkan med en tung väska i handen. Han nuddar vid ett av Fernandos barnbarn på vägen. Släktingarna tycker det är konstigt att han går in i kyrkan när påskmässan nästan är över. Kort efter det att han gått in kommer den våldsamma smällen. Någon timme efter explosionen når DN Paul Perreira på telefon från Negombo. Han har i sociala medier lagt upp flera otäckta bilder på förödelsen i Saint Sebastiankyrkan. Bilderna har han fått från vänner som var där.

– Vi hör om flera bombexplosioner i landet, men vi vet inte vad som ligger bakom, säger Perreira.

– Det är påskdagen i dag, och därför var det ovanligt mycket folk i kyrkorna.

08.45. Hotell Shangri-La, Colombo

Attentatet sker i kaféet Table One på lyxhotellets andra våning. Förstörelsen blir omfattande. Fönster blåses ut. Elkablar hänger från taket.

En tv-chef och hennes dotter hör till dem som dödas, berättar anhöriga för CNN. Dottern har precis före den dödliga detonationen lagt upp en bild i sociala medier på glada familjemedlemmar som äter lyxig påskfrukost.

En annan brittisk familj äter också frukost på Table One. Den 42-åriga mamman i familjen och hennes elvaåriga son stod i kön till buffén. De tros ha omkommit.

Det inträffar i själva verket två explosioner, berättar Akshat Saraf, 30. Han hör den första ända upp till sitt rum på 25:e våningen i lyxhotellet med sammanlagt 500 rum. Smällen är så stark att Sarafs rum börjar skaka. Han tror att det är ett åskväder. Det är när den andra smällen kommer som han anar att något inte står rätt till.

Saraf och hans fru rycker åt sig passen och tar sig via nödtrappan ned till markplan. När de når fjärde våningen ser de blod i trappan.

Utanför hjälper hotellpersonalen skadade. ”Det är en hemsk syn”, säger Saraf. En del offer har glasskärvor intryckta i kroppen. Några av kockarna har fått sina vita förkläden rödfärgade av blod.

08.45. Hotell Kingsbury, Colombo

Det är ännu oklart om det krävts några dödsoffer på Kingsbury, ett annat av Colombos dyraste hotell, beläget i närheten av stadens kommersiella kontorsbyggnad World Trade Centre.

De som skadas i explosionen kan omedelbart föras till sjukhus för vård, enligt hotelledningen. Hotellet ”isoleras” för att säkerhetskontroller ska kunna genomföras.

Ledningen skriver på sin Facebooksida: ”Å hela personalens vägnar deltar vi i chocken, bedrövelsen och hela nationens sorg i efterbörden av attacken.”

08.50. Hotell Cinnamon Grand, Colombo

Självmordsbombaren står med en bricka i händerna i kön till frukostbuffén i den fullsatta restaurangen. Han är nästan framme vid serveringsdisken när han utlöser den sprängladdning han har fastlimmad på ryggen, skriver Daily Mail. Gärningsmannen är lankes och har kvällen före registrerat sig på hotellet som Mohamed Azzam Mohamed.

Explosionen orsakar fullständigt kaos. En av de omkomna är en hotellchef som just då står och välkomnar gäster. Den övriga personalen gör vad de kan för att snabbt föra de omkring 20 skadade till sjukhus. Hotellet ligger nära premiärministerns residens, och specialpoliserna därifrån kan snabbt komma till platsen.

Julian Emmanuel och hans familj från Storbritannien väcks i sitt rum av explosionen. Snart hörs sirener från ambulanser, brandbilar och polisbilar. Emmanuelns familj får veta att det smällt en bomb, och de instrueras att ta sig ut.

09.05. Zionkyrkan, Batticaloa

I den katolska kyrkan i staden på öns östkust har barnens söndagsskola just avslutats när bomben exploderar. Hälften av de 28 dödsoffer som krävs är barn. Bilder visar samma slags sorgesamma scener som i de två andra drabbade kyrkorna: sargade kroppar på golvet och blodstänkta bänkar och skulpturer.

Den våldsamma smällen orsakar också en eldsvåda som bränner ner nästan halva kyrkan.

– Alla bär på väldigt djup sorg och är oroliga, men vi kommer att ta oss igenom det här. När kyrkor bränns och kristna utsätts för attacker gör det oss bara starkare. Vi kommer att ta hand om de skadade och bygga upp kyrkan igen, säger kyrkans ledare Jacob Ratnam till TT.

13.45. Hotell New Tropical Inn, Colombo

Flera timmar efter de första explosionerna på olika lyxhotell detonerar en bomb på ett enklare pensionat nära den zoologiska trädgården Dehiwala i stadsdelen med samma namn strax söder om Colombo. Asela Waidyalankara hör explosionen på New Tropical Inn. Han går upp på sitt tak något kvarter bort för att se vad som hänt. Han ser två helikoptrar fara förbi och hör sirener, berättar han på Twitter. Två personer dör i explosionen. Ett ögonvittne säger i lokal tv att han sett kroppsdelar, bland annat ett huvud, ligga på marken nära pensionatets trevåningsbyggnad. Den zoologiska trädgården stängs.

14.15. Bostadsfastighet, Colombo

Polisen har i några timmar följt spår och jagat misstänkta för attentaten. Vid 14-tiden bestämmer man sig för att göra en räd i en fastighet i stadsdelen Dematagoda i östra Colombo. Man har fått tips om att det kan finnas sprängämnen och hemmagjorda bomber där. När poliserna kommer in i huset detonerar en bomb och tre polismän dödas. Samtidigt utbryter brand i huset.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" **Maktkamp kan ha stoppat varningar**

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Maktkampen mellan Sri Lankas premiärminister och president kan ha bidragit till säkerhetshaveriet före terrorattackerna. Underrättelsetjänsten hade fått detaljerade varningar om planerade attentat, men ingen i regeringen informerades.

Från säkerhetstjänsten i Indien hade Sri Lanka fått namn, adresser och telefonnummer till en grupp jihadister, som enligt varningen planerade dåd mot flera kristna kyrkor och andra mål. Trots den detaljerade informationen ingrep inte Sri Lanka.

De senaste dagarnas uttalanden från polis och ledande politiker i Sri Lanka har varit motsägelsefulla. Bristen på agerande från lankesiskt håll ser ut att hänga ihop med maktkampen mellan president Maithripala Sirisena och premiärminister Ranil Wickremesinghe. Premiärministern har upprepade gånger sagt att han inte fått information om hotande terrorattentat. Enligt uppgifter i flera medier talar han sanning. Säkerhetsstyrkorna, som kontrolleras av presidenten, kallade inte premiärministern och hans ministrar till någon säkerhetsgenomgång.

Konflikten mellan Sirisena och Wickremesinghe blossade upp i höstas och maktkampen lamslog landet i flera månader. Premiärministern och presidenten kommer från partier som är mångåriga rivaler. Efter valet för fyra år sedan bestämde de sig oväntat för att samverka för att tvinga bort den dåvarande presidenten Mahinda Rajapaksa. Koalitionen blev snabbt impopulär och hade svårt att få någonting uträttat. Samarbetet mellan Sirisena och Wickremesinghe gnisslade

och enligt rykten försökte presidenten bli av med premiärministern. I oktober förra året slog han till. Wickremesinghe sparkades.

Wickremesinghe ersattes av den tidigare presidenten Rajapaksa men det kuppattade maktövertagandet misslyckades. Wickremesinghe vägrade att lämna sin post och Rajapaksa var oförmögen att regera eftersom han saknade majoritet i parlamentet.

Under en period hölls parlamentet stängt, men efter ett par månader gav Rajapaksa upp. För Sirisena var det förödmjukande att åter tvingas installera Wickremesinghe som premiärminister.

Att presidenten och premiärministern försöker spela ut varandra kan ha bidragit till att terroristerna ostört kunde förbereda bombdåden.

Efter attentaten har flera ministrar sagt att de skulle ha skärpt säkerheten runt de utpekade platserna om de fått ta del av varningen.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

" Nordkorea bekräftar Kims Rysslandsresa

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Nordkorea/Ryssland.

Nordkoreas ledare Kim Jong-Un kommer att besöka Ryssland de närmaste dagarna för att träffa landets president Vladimir Putin. Enligt Kreml kommer de två ledarna att mötas i den ryska östkustsstad Vladivostok på torsdag.

Ryska och nordkoreanska flaggor vajar redan sida vid sida i Vladivostok, enligt AFP. Den statliga ryska nyhetsbyrån Ria Novosti rapporterar utifrån källuppgifter att Kim anländer med tåg på onsdagen.

Ett liknande statsbesök har inte ägt rum sedan Kim Jong-Uns pappa Kim Jong-Il träffade Rysslands dåvarande president (och nuvarande premiärminister) Dmitrij Medvedev i Sibirien 2011.

TT-AFP "

" Bilden på Kim Phuc som nioåring blev en symbol för krigets fasor

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Bilden på nioåriga Kim Phuc Phan Thi, där hon springer med ryggen sönderbränd av napalm, förändrade mångas syn på Vietnamkriget. Men efter kriget tvingades Kim göra pr för den vietnamesiska regimen.

Den 8 juni 1972. Plötsligt skulle alla som sökt skydd i templet i den lilla vietnamesiska byn ge sig av. Nioåriga Kim Phuc och flera andra barn rusade så snabbt de kunde ut på en närbelägen väg.

Ett flygplan närmade sig hastigt, ljudet var öronbedövande och planet ofantligt stort. Så föll fyra kolsvarta bomber ur dess buk. Men de gjorde inte några hål och kratrar i marken som de brukade göra. I stället var bomberna fyllda med napalm, som är tillverkat av aluminiumtvål och bensin. Den lättantändliga vätskan fastnar som klister på den som blir träffad – och det går därför inte att springa ifrån elden som bränner sig in i kroppen.

– Jag skrek när jag såg bomberna falla mot marken, stannade till ett ögonblick och så var det eld runt omkring mig. Jag slet av mig kläderna och såg att det brann på min vänstra arm, jag försökte få bort elden med den högra, men då blev också den bränd, berättar Kim Phuc Phan Thi.

Hon säger att hon var skräckslagen och minns att hon tänkte att ”nu blir jag ful”.

– Jag var chockad och förstod inte hur illa bränd jag var på ryggen. Så sprang jag ut ur elden, såg min bror och ropade: ”Så varmt! Så varmt!”

En soldat gav mig vatten att dricka. Sedan minns jag inget mer, fortsätter Kim Phuc.

Vad hon inte visste var att den vietnamesisk-amerikanske fotografen Nick Ut tagit en bild av henne springande naken där på vägen nära hennes gråtande bror och flera andra barn. Senare visade det sig att en sydvietnamesisk pilot av misstag fällt napalmbomberna.

Bilden kom att symbolisera Vietnamkrigets fasor och lidande hos civilbefolkningen. Nick Ut fick senare ta emot Pulitzerpriset, och hans fotografi blev 1972 utsett till årets bild i hela världen.

Vi når Kim Phuc Phan Thi på telefon i hennes bostad i Ajax i Kanada, där hon lever i dag, för ett samtal om hennes bok

”Napalmflickan” (Libris), som nu översatts till svenska.

Hon berättar om livet efter det att hon blivit så svårt skadad. Men också om hur drömmen att bli läkare gick i kras och om hur den vietnamesiska regeringen utnyttjade henne i sina pr-kampanjer för att visa hur brutalt USA agerat under kriget.

Samtalet över Atlanten handlar också om att lära sig att inte hata och om att inte längre vara arg, om att vända smärta och sorg till något gott, till en positiv kraft för att hjälpa andra utsatta människor.

Efter napalmattacken fördes Kim svårt bränd och sargad till ett sjukhus i Saigon, dåvarande Sydvietnams huvudstad. Alla trodde att hon skulle dö, men hon överlevde mot alla odds.

– Jag minns inte hur jag kom till sjukhuset och väldigt lite av den första tiden där. Allt är som i en dimma. Jag fick stanna kvar länge, över ett år, och blev opererad många gånger för mina brännskador. Smärtorna var så plågsamma.

När Kim fick komma hem kändes livet tomt och meningslöst. Hon beskriver det som om hon var sig egen fiende.

– Jag hade inte något hopp kvar, upplevde inte någon lycka och hade inga drömmar om framtiden. Där fanns bara hat och ilska. Jag hade

inte gjort något fel, ändå skulle jag plågas så mycket och lida dag som natt.

Så bestämde sig Kim Phuc för att studera till läkare. Hon tyckte att hon blivit så väl mottagen på sjukhuset av alla läkare och sjuksköterskor att hon ville försöka hjälpa andra sjuka eller skadade. Hon närmade sig också en annan gud, som hon uttrycker det.

– På julafton hade jag deltagit i en gudstjänst i en kristen kyrka. Jag ville bli kvitt hatet som pyrde inombords. Jag ville känna glädje och kärlek, och släppa taget om all smärta. Jag ville leva, i stället för att fantisera om självmord. Så mötte jag Jesus och kände frid för första gången på många år.

I augusti 1981 var Kim Phuc överlycklig efter att ha klarat av sina gymnasiestudier. Hon plågades fortfarande av svåra smärtor – men nu var i alla fall utbildningen till läkare inom räckhåll. Livsdrömmen skulle kanske kunna bli verklighet efter ett års ytterligare studier.

Senare samma år dök fyra män upp i klassrummet och bad henne följa med till Saigon. Det hade gått nästan tio år sedan napalmattacken och nu ville några berömda reportrar från olika länder ha reda på hur hon mådde. Gång på gång upprepades samma sak.

Under intervjuerna märkte Kim Phuc att de regeringstroga tolkarna inte översatte hennes svar korrekt. Hon hatade inte amerikanerna eller USA, hyste inget förakt. Fast det var så hon citerades i intervjuerna. Så kunde Kim Phuc påbörja sina studier till läkare, men redan efter några månader förklarade institutionsledningen att hennes tid på utbildningen var över. Hon skulle fortsätta att vara en bra pr-figur för regimen. Om hon spjärnade emot skulle troligen föräldrarna hamna i fängelse.

– Det var som om jag blev kidnappad av regimen. Mitt liv som blivit så inskränkt på grund av mina brännskador blev nu på nytt begränsat. Det påstods att jag hade gift mig och fått ett barn, men det var en stor lögn.

– Jag satt fast utan möjlighet att välja vilken väg jag skulle gå. Genom en slump fick Kim Phuc träffa Pham van Dong, en av de ledande politikerna i Vietnam. Mot all förmodan blev han hennes vän och beskyddare.

– Hans hustru var psykiskt sjuk, han hade bara en son och jag blev som en dotter för honom. Vi höll kontakten och träffades många gånger.

Pham van Dong ordnade så att Kim Phuc fick studera igen, den här gången blev det engelska. Sedan såg han till att hon fick komma till ett universitet i Havanna på Kuba.

I tonåren tänkte Kim Phuc att det nog inte skulle finnas en enda man i världen som kunde tänka sig att gifta sig med henne. Hon hade så många ärr på kroppen, de som brännskadorna orsakat och på alla ställen läkarna hämtat frisk hud för att ersätta den förkolnade.

Men på Kuba mötte hon Tuan, mannen hon ännu lever samman med. Kim Phuc berättar att hon var nervös och rädd för att visa upp ärren och skadorna på sin kropp. Skulle Tuan tycka att hon var ful och vända sig bort från henne?

– Men när han såg min kropp förstod han hur mycket jag hade lidit och sa att det gjorde att han älskade mig ännu mer. Den stunden och hans ord kommer jag att bära med mig hela livet.

När Kim Phuc och Tuan gift sig åkte de på en bröllopsresa. Under en mellanlandning i Gandar i Kanada steg de av planet och sökte politisk asyl. I dag bor de i Ajax och har två söner.

Hur mår du i dag?

– Ärren finns ännu på min kropp, smärtan finns kvar. Men mitt hjärta är fyllt av försoning och förlåtelse. Visst tog det lång tid att nå dit. Jag var nio år och sönderbränd, ett offer för krigets fasor.

– Jag har lidit och mått dåligt fysiskt och psykiskt. Till slut hade jag två val: dö eller förlåta. Jag valde det senare, mycket tack vare min tro på Jesus kraft.

Kim Phuc fick ge upp sin dröm om att bli läkare, men hon arbetar i dag i sin egen stiftelse med att ge barn och unga i Kanada och runt om i världen hopp. När hon möter utsatta barn känner hon igen sig.

– Jag ser lidandet i deras ögon och kan förstå dem. Barn behöver inte bara mat, kläder och mediciner. De behöver utbildning, kärlek och en barndom som den jag inte fick, som den barndom jag borde ha fått.

Har du något budskap till dagens politiska ledare?

– Det är enkelt. Vi kan inte ändra på historien, men vi kan tillsammans skapa en bättre framtid. Vi vet hur hemska alla krig är, men vi vet också hur underbar jorden kan vara.

Du talar mycket om förlåtelsens betydelse?

– Den pilot som fällde napalmbomberna måste ha insett vad han gjorde, han måste ha sett bilden. Men han har inte hört av sig. Jag har ändå förlåtit honom, att känna bitterhet leder ingen vart.

Den amerikanske Vietnamveteranen och pastorn John Plummer hade sett fotot på den springande Kim Phuc och trodde han hade varit delaktig i att planera räden med det sydvietnamesiska flygvapnet. Han och Kim möttes 1996 i Washington i samband med en minnesdag.

– Vi blev båda djupt berörda. Det skänkte frid och blev en sorts avslut för oss.

Har du fortfarande kontakt med fotografen Nick Ut?

– Ja, han är som en del av familjen. Han bor i Los Angeles och vi ses när vi har tillfälle – och talar ofta med varandra i telefon. Han var med om att rädda mitt liv och hans bild visade för hela världen hur brutalt ett krig kan vara.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se "

"Fakta.

Kim Phuc Phan Thi

Född: Den 2 april 1963 I Vietnam.

Bor: Kanada.

Familj: Man, två söner och barnbarn.

Gör: Ligger bakom Kim Foundation som arbetar för att motverka psykisk ohälsa och förhindra självmord. Föreläser.

Bakgrund: Blev uppmärksammas för bilden som visar henne vid nio års ålder springande naken på en gata efter att ha blivit svårt bränd på ryggen efter en sydvietnamesisk napalmattack. Fotot togs av AP-fotografen Nick Ut.

År 1986 beviljades hon tillstånd av den vietnamesiska regeringen för att fortsätta sina studier på Kuba. Fyra år tidigare hade hon då konverterat från sin familjs religion Cao Dai till kristendomen. Sökte senare politisk asyl i Kanada.

Aktuell: Med boken "Napalmflickan" som nu är översatt till svenska (Libris förlag).

Bilden förbjöds på Facebook

I september 2016 censurerade Facebook bilden där Kim Phuc Phan Thi springer för att undkomma den nyss fällda napalmbomben.

Anledningen: hon var naken på bilden.

Men efter massiv kritik backade Facebook. En företrädare för bolaget skrev följande i ett mejl till nyhetsbyrån AFP: "På grund av sin status som en ikonisk bild av historisk betydelse, så överväger värdet av att tillåta delning av bilden värdet av att skydda användare från bilden, så vi har beslutat att återinföra bilden på Facebook där vi vet om att den har tagits bort."

Vietnamkriget

Ett krig som pågick mellan 1955 och 1975. Utkämpades mellan å ena sidan den sydvietnamesiska befrielseörelsen FNL och Nordvietnam,

och å andra sidan Sydvietnams regering och USA med stöd av en del andra antikommunistiska nationer.

Kriget slutade med nordvietnamesisk seger och Vietnams förening under ledning av Vietnams Arbetarparti från Nordvietnam.

Under krigsåren fick Nordvietnam stöd från Sovjetunionen och Kina, medan Sydvietnam stöddes av USA.

Under slutet av 60-talet och början av 70-talet växte opinionen mot kriget i USA och många västländer, även här i Sverige.

Källa: Wikipedia "

" Hans fru dog i kyrkan – ”det är överkligt”

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Medan jakten på terrorister fortsätter sörjer och begraver lankeserna sina döda efter söndagens blodiga terrordåd. Misstänkta förövare tros fortfarande vara på fri fot och rädslan för nya attacker är påtaglig.

Negombo.

För de boende kring kyrkan St Sebastian i Negombo är livet förändrat för alltid efter påskdagens gudstjänst. Mitt under ceremonin klev en man med rygsäck in, gick mot altaret och utlöste en bomb när han var ungefär i mitten av den nyrenoverade ljusrosa kyrkan. Taket rasade ner, golvet täcktes med glassplitter och människor flydde blodiga ut ur kyrkan. Över 100 av kyrkobesökarna dog och drygt 200 skadades. – Min fru brukar alltid cykla till kyrkan. Men i söndags hade hon punktering så jag körde henne dit. Det var inget konstigt med det. Så hände det här och hon kommer aldrig tillbaka. Det går inte att ta in, allt är överkligt, jag vet inte vad jag ska säga, säger 56-åriga Harrison Vittanage.

Bakom honom ligger en jordhög dekorerad med blomsterkransar och tända ljus. Under stor sorg har han och sönerna just begravt frun Sunita.

Harrison Vittanages uttalande speglar stämningen i Negombo. Dådet kom som en blixt från klar himmel i den vanligtvis lugna staden, där majoriteten av de 140 000 invånarna är katoliker. Staden är känd för att inte ha deltagit i några etniska konflikter och har med sin strand blivit populär bland turister. Terrorister var inget de tänkte på.

Sönerna Akalanka och Hassindu sitter länge på huk vid graven och försöker ta in att deras mamma inte längre lever. Tårarna rinner längs

kinderna. Akalanka hoppas nu att regeringen tar kontroll över situationen.

– Några är ansvariga för det här och regeringen måste agera nu. Det fanns ju information om att ett dåd skulle inträffa, varför gjorde de ingenting? frågar sig Akalanka och många andra lankeser som upprörs över hur inrikespolitiska konflikter tycks ha underminerat kommunikationen mellan olika departement i regeringen.

Negombo, ungefär en timmes bilresa norr om huvudstaden Colombo, är något av ett centrum för katoliker i Sri Lanka. Kyrkorna är många och har gett staden smeknamnet ”lilla Rom”. Men här finns även ett populärt buddistiskt tempel och en moské, känd för sitt intagande utseende. Nu kantas gatorna kring kyrkan St Sebastian av vita flaggor, som signalerar att någon har dött. Och i varje hörn står soldater med maskingevär. På en dag har lugnet förvandlats till spänd rädsla.

– Sri Lanka är ett land med flera religiösa minoriteter. Ibland har vi buddister som kommer på våra ceremonier och vi går på deras. Vi har inte haft några problem. Nu är framtiden oviss och jag är rädd för stora samlingar. Vi får se när jag vågar gå in i kyrkan igen, säger Shameera Rodrigo, en av de tre präster som höll i ceremonin på påskdagen.

Han stod en bit ifrån explosionen som kom under en tacksägelsebön.

– Jag hörde en jättesmäll, taket föll ner och folk skrek. Rök steg och församlingsmedlemmar sprang ut bärande på döda eller skadade barn. Jag har aldrig varit med om något liknande, inte ens under vårt 30-åriga inbördeskrig. Ingen har attackerat kyrkor förut. Det var helt obegripligt och jag kände mig hjälplös.

Under tisdagen rådde landssorg i Sri Lanka. Flaggor vajade på halv stång och tre tysta minuter hölls för att hedra de döda. I Negombo ledde ärkebiskopen en stor begravningsceremoni. Tusentals vallfärdade, många klädda i vitt, för att under ett tält bredvid den bombade kyrkan delta i bönen och sjunga psalmer. Stämningen var värdig och lugn. Men under ytan råder stor rädsla för nya dåd.

– I morse var jag tveksam om jag skulle gå hit, jag har blivit rädd för stora folksamlingar. Men så bestämde jag mig, det är bättre att vara här och hjälpa till än att stanna hemma, Jag vill göra det jag kan, säger Minuri Fernando som delar ut dryck i hettan.

40 personer har gripits misstänkta för att ha varit inblandade i den välkoordinerade attacken som tog över 300 människors liv. Men jakten på förövare pågår fortfarande och på tisdagen gick polisen ut med varningar om att den jagar en lastbil, en skåpbil och tre motorcyklar som misstänks vara lastade med explosivt material.

I Negombo har familjer som förlorat närstående öppnat sina hem. Besökare kommer i en strid ström för att ta farväl av Lionel Perrera. Han ligger i en himmelssäng klädd i grå finkostym, vita strumpor och vita tygvantar. Delar av ansiktets högra sida täcks av ett bandage. Den tidigare fångvaktaren dog, 75 år gammal, under påskmässan. Svärsonen Nuwan Fernando undrar vad som pågår i Sri Lanka.

– Det är så onödigt. Vi hade ju fått slut på det 30-åriga inbördeskriget och upplevde att det var ganska lugnt. Nu har jag en dålig känsla igen. Han vet inte om han vågar gå i kyrkan den närmaste tiden.

– Uppenbarligen försöker någon skapa problem för oss religiösa.

Marianne Björklund "

" Terrorn minner om den mörka tiden då självmordsdåd hörde till vardagen

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

Analys

Sri Lanka har en konfliktfylld nutidshistoria där separatiströrelser stått för självmordsattacker och annan blodig terror. DN:s korrespondent Erik Ohlsson beskriver önationens våldsamma förflutna.

Jag minns stadsbornas nervositet, de skygga blickarna. Och den internationella flygplatsen som mest liknade en militärbas, inbäddad i betonghinder och sandsäckar. När jag besökte Sri Lankas huvudstad Colombo för snart ett kvartssekel sedan, i november 1995, var inbördeskriget mellan tamilerna, som ville ha en självständig stat, och de singalesiska regeringstrupperna inne i en särskilt blodig fas. Tamilska självmordsbombare hade attackerat diplomatkvarteren i Colombo, oljedepåerna i hamnen och själva arméhögkvarteret. Sri Lankas flygvapen hade bombat en skola med tamilska elever, dussintals barn hade dödats.

Motsättningarna mellan den tamilska minoriteten – varav de flesta är hinduer – och det singalesiska folkflertalet (som huvudsakligen är buddister) hade funnits ända sedan Sri Lanka, dåvarande Ceylon, blev självständigt från Storbritannien år 1948.

Tamilernas kamp för ökat inflytande var till en början fredlig. Men år 1976 grundade den 22-årige tamilen Velupillai Prabhakaran gerillarörelsen Tamiliska Eelams befrielsetigrar (LTTE), en gruppering helt fokuserad på martyrskap och döds kult. Prabhakaran, som inte var främmande för att skicka ut kvinnor och barn i strid, gav LTTE-

krigarna en kapsel med cyankalium att hänga runt halsen. Om de togs till fånga skulle de bita i giftbehållaren.

Inledningsvis fick LTTE visst stöd från Indien, men det upphörde snart och tigrarna vände vapnen även mot grannen i norr. År 1991 dödades den indiske toppolitikern Rajiv Ghandi av en kvinnlig självmordsbombare under ett möte i den sydindiska delstaten Tamil Nadu.

De tamilska tigrarna är den väpnade grupp som i modern tid gjort självmordsattacker till en del av krigsföringen. Innan USA:s ockupation av Irak år 2003 utförde LTTE flest självmordsdåd i världen.

Denna tveksamma rekordnotering var effektiv på kort sikt. Tamilerna karvade ut ett territorium på den norra delen av ön där de etablerade en de facto-stat. Men LTTE:s kompromisslöshet straffade sig i det långa loppet. Tamilerna splittrades alltmer och trycket från den lankesiska armén blev hårdare. Våldet trappades upp. Norge gjorde försök att medla, men avtalen om vapenvilor blev kortvariga.

LTTE har terrorstämplats av ett stort antal länder och organisationer, bland dem USA och EU.

Offensiven hösten 1995, som jag blev ögonvittne till, stoppade inte inbördeskriget, som skulle pågå i ytterligare fjorton år. Konflikten slutade dramatiskt med en utdragen slutstrid där Vellupillai Prabhakaran dödades. Den 16 maj år 2009 lade gerillasoldaterna ned sina vapen och erkände sig besegrade.

Efterbörden till kriget har varit tung och svår: uppåt 100 000 döda, de flesta civila. En halv miljon internflyktingar. Bägge sidor anklagade för krigsförbrytelser.

Försoningsprocessen mellan singaleser och tamiler har gått trögt.

Ingen har hittills ställts inför rätta för krigsbrotten under inbördeskriget. Oviljan från Sri Lankas styrande att ta tag i saken har

varit påtaglig. Minoriteterna – tamiler, muslimer, kristna – känner sig förfördelade.

I det Sri Lanka som i dag försöker hämta sig från ett av nutidshistoriens blodigaste terrordåd är det mycket som känns igen från krigsåren: militärer överallt på gatorna. Nyhetsförmedlingen underkastas censur. Charterbolagen stoppar sina resor.

Men det finns också avgörande skillnader. Då visste den lankesiska staten vem som var fiende. I dag är det ännu oklart vem eller vilka som planerat och utfört terrorattackerna, och om de onda anslagen kommer att fortsätta.

Erik Ohlsson "

”En hel generation är borta”

DN TORSDAG 25 APRIL 2019

" Familjen Gomez förlorade fem familjemedlemmar, varav tre barn, i terrordådet i Sri Lanka. Minst 45 påsklovslediga barn dog i attentatet. – Vi kan inte bo här längre, vi ser ingen framtid här. Vi vill flytta till ett fredligt samhälle, som ni har i Skandinavien, - säger Joseph Gomez till DN.

– En hel generation är borta, säger Joseph Gomez.

Han tittar förtvivlat på familjebilden där hans son och dennes familj – fru och tre söner – leende poserar framför en vit skåpbil. I söndags morse besökte trebarnsfamiljen påskmässan i kyrkan Saint Anthony i Colombo.

Joseph Gomez själv skulle gå på en senare mäsas, klockan tolv. Men nu blev det aldrig så. På morgonmässan trädde en självmordsbombare in i kyrkan och utlöste en kraftig bomb. Joseph Gomez 33-åriga son Berlingto, dennes fru Chandrika, 31, och deras tre söner, nio, sex och elva månader gamla, miste alla livet. Två av sönerna är ännu inte identifierade, men något hopp om att de överlevde finns inte.

Den yngste skulle fylla ett år om bara några veckor.

De två äldre gillade att spela badminton, berättar Joseph Gomez. Och nioårige Bevon briljerade i skolan.

– Han var bäst i klassen, lärde sig allt på nolltid. När han blev äldre sa han att han ville ha mig som lärare, jag såg fram emot det. Men nu kommer det aldrig att ske. Jag tänker på dem hela tiden, säger Joseph Gomez som är lärare i engelska, och skälver av sorg.

Barn var hårt drabbade i söndagens attacker mot tre kyrkor och tre hotell i Sri Lanka. Påsken är en familjehögtid och barn har ledigt från skolan. Enligt FN-organet dog minst 45 personer under 18 år i att-

ackerna. Ännu flera skadades och flera kämpar på sjukhusens intensivvårdsavdelningar för sin överlevnad.

Även fem utländska barn miste livet. Bland annat förlorade den danska miljardären Anders Holch Povlsen tre av sina fyra barn i attacken.

Vi besöker familjen Gomez i ett enkelt stenhus inne i en gränd med låga hus ungefär en kvarts bilfärd från kyrkan Saint Anthony som nu är avspärrad för besökare och hårt bevakad av soldater. De delar av familjen som är kvar i livet är samlade i det hem där Berlingto och Chandrika Gomez bodde med sina tre barn. Berlingto drev ett eget - företag och Chandrika jobbade som chaufför. På väggen hänger en bild på påven, inramad av ljuskäglor som blinkar. Familjen är djupt religiös. Men hur Jesus tänkte i söndags undrar de.

– Det finns inga ord som räcker till för att beskriva den här förlusten. De ville bara fira påskdagen, det kostade dem livet, säger Joseph Gomez.

– Och det var på samma dag som vi firar att Jesus återuppstod, inflikar dottern Berny Gomez.

Den islamistiska terrorsekten IS har tagit på sig dåden. Efter attentaten har muslimer på vissa håll i Sri Lanka känt av en hårdare stämning, trots att muslimska förbund har fördömt attacken och manat folket till att stå enade. Det finns uppgifter om att affärer som ägs av muslimer har vandaliserats och det ska finnas imamer som avrått sina församlingsmedlemmar från att vistas ute.

Familjen Gomez vill inte fördöma någon.

– Vi har flera muslimska grannar, det har aldrig varit några problem. Vi vill sprida kärlek och inte hat, det som hände kom som en total chock. De känner sig rädda efter det som har hänt. Varningar har utfärdats om nya attacker och nästan varje dag har polisen detonerat misstänkta sprängladdningar.

– Vi kan inte bo här längre, vi ser ingen framtid här. Vi vill flytta till ett fredligt samhälle, som ni har i Skandinavien.

– Det här går direkt till hjärtat och jag är ledsen hela tiden, kan inte äta. De var en vacker familj, säger Joseph Gomez.

Joseph Gomez säger att de har tron i behåll. Den sitter djupt.

– Vi lever för Jesus Kristus och kommer aldrig förlora vår tro. Någon gång efter det här hoppas vi att vi kan gå vidare och kan hjälpa andra människor.

Vi följer med till gravplatsen. Begravningen av de tre familjemedlemmar som är identifierade skedde i tisdags. På jordhögarna som täcker de nedgrävda kistorna står rosor som har börjat vissna. Yngste pojken Avons grav är mindre än en meter lång. Joseph och hans två döttrar Berny och Shalipec knäpper sina händer. Försöker ta in det obegripliga.

Strax intill grävs två nya gravar. Dödssiffran i terrordådet stiger fortfarande och är nu uppe i 359. Det är det värsta våldsdåd som Sri Lanka har varit med om sedan det blodiga inbördeskriget upphörde för tio år sedan.

Marianne Björklund "

"Fakta. Inbördeskriget i Sri Lanka

Konflikten i Sri Lanka mellan den singalesiska regeringen och tamilska separatister började efter självständigheten från kolonialmakten Storbritannien år 1948. I slutet av 1970-talet eskalerade motsättningarna, och år 1983 inträffade Svarta juli, då de tamilska tigrarna dödade 13 singalesiska regeringssoldater vilket ledde till urskillningslösa förföljelser av tamiler över hela Sri Lanka. Inbördeskriget pågick i nästan 26 år och avslutades i maj 2009. Enligt FN kan 100 000 människor ha dödas."

" Kim bjuder in Putin

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Nordkorea. Nordkoreas ledare Kim Jong-Un verkar ha fattat tycke för Rysslands president Vladimir Putin efter ledarnas möte i Vladivostok. Kim bjuder in Putin till Nordkorea, och erbjudandet har accepterats, uppger den nordkoreanska KCNA.

TT-AFP-Reuters "

" Xi försöker locka fler till Nya Sidenvägen

DN SÖNDAG 28 APRIL 2019

Kinas president Xi Jinping försökte vid ett toppmöte i helgen locka fler länder att ansluta sig till "Nya Sidenvägen", världens största infrastruktursatsning. Ska EU vara med bör det vara som grupp och inte genom enskilda avtal, anser Tysklands näringsminister Peter Altmaier. Men flera EU-länder deltar redan i jätteprojektet.

Yidài Yilù, "ett bälte, en väg". Så heter den mastodontsatsning som Kina inledde för sex år sedan. Planen är att med jättelika investeringar – hittills har motsvarande 8 000 miljarder kronor plöjts ned – på infrastruktur till land och sjöss binda samman Kina med Sydostasien, Mellanöstern, Afrika och Europa.

Aldrig tidigare har ett enskilt land investerat så stora summor i infrastruktur utomlands. Hittills har Kina skrivit 170 kontrakt med 125 länder. Många av dem är fattiga. Men även europeiska länder med skral ekonomi deltar, som Ungern och Grekland. Och Kina hoppas att ännu fler ansluter sig.

Nya Sidenvägen, som projektet brukar kallas i Sverige, är nämligen något av ett älsklingsprojekt för presidenten Xi Jinping. Genom att knyta världen närmare Kina ska han vara den som ger landet tillbaka sin forna glans som världsmakt.

Och projektet har välkomnats i fattiga länder som är i akut behov av investeringar och förbättrad infrastruktur. Här ser de en chans att få fart på sin ekonomi och klättra några steg i välfärdstrappan.

På senare tid har dock en ökad skepsis märkts. Projekten är dyra och leder i vissa länder till kraftigt ökad statsskuld. Dessutom genomförs de ofta av kinesiska arbetare och bidrar därmed inte till att skapa jobb.

Samtidigt har den rika världen ända sedan start misstänkt att Kina har en dold agenda med Nya Sidenvägen. Det verkliga målet är att ta över världen, menar de och pekar på risken att länder överbelånar sig och i slutändan tvingas lämna över strategiska tillgångar till Kina när de inte kan betala. Lånen ges nämligen av kinesiska statliga banker.

Därmed hamnar ägandet i kinesiska händer när ett land inte klarar av att betala räntan. Exempelvis Sri Lanka har tvingats ge upp ägandet av en viktig hamn till Kina på grund av att landet överbelånade sig.

Nu försöker Kina motverka den negativa bilden. Vid ett toppmöte om Nya Sidenvägen i Peking i helgen var den kinesiska presidenten Xi Jinpings budskap tydligt riktat mot kritikerna. Han utlovade ökad öppenhet om hur Kina finansierar sina projekt och slog fast att de ska vara ekonomiskt hållbara.

– Allt ska göras på ett transparent sätt och vi har nolltolerans när det gäller korruption, sade Xi Jinping inför de 37 världsledare som samlats i Peking.

För att ta udden av misstankarna om att Kinas mål är att ta över ägandet av världens viktiga knutpunkter lovade han att landet framöver kommer ta hänsyn till ett lands totala skuldbörda och betalningsmöjligheter innan satsningar kopplade till Nya Sidenvägen genomförs. I budskapet låg också en förhoppning om att utländska investerare ska lockas att delta i projektet.

Xi Jinping upprepade att de nya transportvägarna är gröna satsningar som tar hänsyn till klimatet. Men även här har Kina stött på kritik. Miljöorganisationer har pekat på att Kina genom att knyta närmare band med fattiga länder också har fått dem att importera billig kolkraft från Kina.

Kinesiska bolag är involverade i åtminstone 240 kolprojekt i 25 länder som deltar i Nya Sidenvägen, enligt en rapport från miljöorganisationen Global Environment Institute. Därmed fortsätter Kina

att vara en miljöbov, trots att man genomfört förbättringar på hemmaplan, hävdar kritikerna.

Till mötet i Peking kom flera prominenta ledare, bland annat var den ryska presidenten Vladimir Putin. Men också europeiska ledare som Greklands premiärminister Alexander Tsipras och Italiens Giuseppe Conte deltog. Båda länderna har liksom flera länder i Östeuropa skrivit kontrakt om att delta i Nya Sidenvägen, som splittrar EU. Tyskland har hittills varit skeptiskt. Näringsminister Peter Altmaier säger till Reuters att EU bör agera gemensamt gentemot Kina och inte sluta bilaterala avtal. Den åsikten delar man med Frankrike, Spanien och Storbritannien, enligt Altmaier.

Marianne Björklund "

"Fakta. Världens största infrastruktursatsning

Kinas nya sidenväg är ett mastodontprojekt som ska förbättra förbindelserna mellan Asien, Afrika och Europa tack vare förbättrade transporter genom nya vägar, järnvägar, hamnar och pipeliner. Syftet är att underlätta handel och regionalt utbyte samt stimulera ekonomisk tillväxt. Sedan projektet påbörjades 2013 har runt 125 länder tecknat kontrakt för att ingå och motsvarande 8 000 miljarder kronor har investerats.

Projektet är inspirerat av den gamla Sidenvägen som för 2 000 år sedan och möjliggjorde handel mellan Kina och Europa. "

"Nedrustningskonferens i Stockholm

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Sverige bjuder in till en konferens om nedrustning och icke-spridning av kärnvapen. Konferensen ska hållas den 11 juni i Stockholm och flera länder har bjudits in, skriver utrikesminister Margot Wallström i en debattartikel i Svenska Dagbladet.

Bakgrunden är det säkerhetspolitiska läget i världen, exempelvis spänningarna mellan Ryssland och USA som lämnat nedrustningsavtalet INF, skriver Wallström. Hon lyfter även Nordkoreas kärnvapen- och robotprogram, enligt utrikesministern "ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet".

TT "

" En ny era inleds när Japan byter kejsare

DN TISDAG 30 APRIL 2019

I veckan sker ett historiskt skifte i Japan. Den populära kejsaren Akihito abdikerar i dag, tisdag, från sin tron och lämnar över till sonen Naruhito. Tronskiftet markerar en ny era i Japan.

De kommande dagarna ser japanerna fram emot en historisk övergång. Med en ny kejsare inleder landet också en ny tideräkning, vilket har stor symbolisk betydelse.

De annars hårt arbetande japanerna har getts tio dagar ledigt för att följa skiftet som tv-sänds och sammanfaller med ”den gyllene veckan” i maj.

Själva övergången sker i en tvåstegsraket som börjar med att Akihito på tisdagen blir den första kejsaren på över 200 år att abdikera. På onsdagen tilldelas den 59-åriga sonen Naruhito de kungliga - attiraljerna – det kejserliga svärdet, juvelen och en antik spegel – i en ceremoni som kröner honom till ny kejsare. Därmed inleds också en ny tideräkning i Japan som fått namnet Reiwa – vacker harmoni. Ceremonierna är strikt traditionella i kejsardömet som är ett av de äldsta i världen. Men som i många andra länder har de kungliga mist mycket av sitt inflytande. Numera har kejsaren endast en ceremoniell roll och borta är den tidigare aura av ”gudomlighet” som omgärdade de kejserliga.

Inte minst Akihito har strävat efter att göra kungahuset mer jordnära. Han och kejsarinnan Michiko har gjort sig kända för att vara tillgängliga och rönte stor uppskattning när de efter naturkatastrofen 2011 reste till de drabbade områdena, satte sig på knä och pratade med människor.

Naruhito tros vilja fortsätta i sin fars fotspår och vara nära folket. Som den första kejsaren i Japan att studera utomlands – Naruhito läste två år i vid Oxford – imponerades han av de europeiska kungligheters avslappnade relation till folket.

Tiden i Storbritannien gjorde stort intryck på Naruhito. I boken ”Themsen och jag – en memoar om två år vid Oxford” berättar han förtjust om sina besök på historiska pubar och inmundigandet av den obligatoriska maträtten fish & chips.

Vägen mot kejsartronen har inte varit smärtfri. Särskilt har Naruhitos fru, den tidigare lovande diplomaten Masako, upplevt stor press på att föda en son. Endast män kan arva tronen. Det parat med det begränsade livet i palatset har lett till att hon lidit av sviktande psykisk hälsa. Paret fick aldrig någon son, utan en dotter. Trycket lättade något när Naruhitos yngre bror Akishion fick en pojke och därmed säkrade tronföljden.

I ett uttalande förra året i samband med sin födelsedag sade Masakao att hon ska göra sitt bästa trots att hon känner sig ”osäker” inför att bli kejsarinna. Hon sade sig också vara på bättringsvägen och att hon kan utföra flera kungliga uppdrag än tidigare.

Marianne Björklund "

" Hjältinnan har blivit en ynkrygg

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Över 16 000 fångar har släppts i Myanmar i april i en allmän amnesti med anledning av landets nyårsfirande. De flesta var dömda för knarkrelaterade brott.

Två journalister från nyhetsbyrån Reuters, Wa Lone och Kyaw Soe Oo, fanns dock inte bland de som försattes på fri fot. Förra veckan avvisade högsta domstolen deras överklaganden av sina sjuåriga fängelsestraff.

Reportrarna greps i slutet av 2017. Polisen lurade dem att ta emot "hemliga dokument" som de sedan fälldes för att inneha, enligt en lag från kolonialtiden. Deras verkliga brott var ett annat. De hade undersökt och rapporterat om en massaker på rohingyer under militärens folkmord på den muslimska minoriteten tidigare på hösten. Den etniska rensningen i delstaten Rakhine tvingade över 700 000 rohingyer att fly över gränsen till Bangladesh. En FN-rapport dokumenterade hur tortyr, våldtäkter och nedbrända byar var rutin under säkerhetsstyrkornas klappjakt, som understöddes av buddistiska lynchmobbar. Minst 10 000 människor dödades.

Bisarrt nog dömdes nyligen sju soldater för att ha deltagit i den massaker Reutersjournalisterna avslöjade. Trots det ges ingen upprättelse.

En gång fick Aung San Suu Kyi fredspriset för sitt outtröttliga arbete för demokrati och mänskliga rättigheter. Hon satt 15 år i husarrest under militärdiktaturen. Sedan valet 2015 är hon i praktiken Myanmar regeringschef.

Generalerna har förvisso behållit stora delar av makten. Men Aung San Suu Kyi har för sin del struntat fullständigt i rohingyernas öde och

beskyllt omvärlden för att baktala landet. Hon skulle kunna se till att reportrarna benådas, men har i stället försvarat de orättfärdiga domarna.

Demokratiseringen av Myanmar har inte bara stannat av. Aung San Suu Kyi är med och leder utvecklingen åt andra hållet.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

" Flera av de misstänkta terroristerna levde lyxliv

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Lyxbilar, utlandsstudier och fina hem. De detaljer som sipprat ut om terroristerna som på påskdagen tog 250 människors liv i Sri Lanka tyder på att en ganska välmående skara män låg bakom dåden. Samtidigt kommer nya uppgifter som stärker misstankarna om att förövarna hade band till terrororganisationen IS.

Vilka var de nio självmordsbombare som på påskdagen tog minst 250 människors liv i Sri Lanka och satte ön i ett skräcktillstånd som fortfarande biter sig fast?

Mycket är ännu oklart eftersom de lankesiska myndigheterna inte har gått ut med identiteten på självmordsbombarna. Dessutom pågår fortfarande jakten på personer som kan ha koppling till dåden. I stort sett varje dag grips nya misstänkta och sprängmedel hittas. Hotet om nya dåd hänger också som ett orosmoln över invånarna i Sri Lanka. USA, som hjälper till med utredningen, varnade så sent som på tisdagen för nya attacker.

Dag för dag kommer dock nya detaljer och den bild som träder fram av självmordsbombarna är att de kommer från ganska ordnade förhållanden, ofta med en levnadsstandard högt över genomsnittet i Sri Lanka.

– De flesta av dem är välutbildade och tillhör medel- eller övre medelklassen. Finansiellt är de självständiga och deras familjer är ekonomiskt stabila, det är en oroande faktor i detta, sade Sri Lankas premiärminister Ruwan Wijewardene till reportrar för några dagar sedan.

Gemensamt är också att de tillhört någon av de två radikala muslimska organisationer i Sri Lanka som pekas ut för att ligga bakom dådet: National Thowheed Jamath (NTJ) och Jamiyyathul Millatu Ibrahim. Båda dessa organisationer uppges ha haft förbindelser med IS och när IS-ledaren Abu Bakr al-Bagdadi för första gången på fem år framträdde i en video i måndags kväll hyllades attackerna i Sri Lanka som en revansch för de förluster som kalifatet gjort i Syrien.

Här är några av de personer som misstänks för att ha utfört attacken på påskdagen:

Zaran Hashim är den av de namngivna terroristerna som utåt sett har framstått som mest radikal. Han pekas ut som grundare av NTJ och har gjort sig känd för att publicera extrema budskap i sociala medier för att locka unga anhängare.

Zaran Hashim hade före dådet varit i konflikt med mer moderata muslimska ledare som varnade för hans radikalism. Han tros ha varit i 40-årsåldern och studerade vid en muslimsk högskola i Kattankudy, där majoriteten av invånarna är muslimer, i östra Sri Lanka. Han ska också ha haft nära kontakter med muslimer i södra Indien.

Zaran Hashim uppges ha dött när han gick in med en självmordsbomb på lyxhotellet Shangri La i huvudstaden Colombo.

För två dagar sedan stormade polisen NTJ:s högkvarter i Kattankudy. Totalt uppges 15 personer ha dött när skottlossning uppstod och några av personerna i huset utlöste självmordsbomber, bland dem Zaran Hashims bröder och far som i en video som cirkulerar har utropat krig mot alla med fel tro.

Vid ett hus i närheten har polisen tidigare hittat banderoller med IS-budskap.

Bland de misstänkta återfinns också två bröder, Ilham och Inshaf Ibrahim, som levde ett avsevärt mer gynnade liv än många andra lankeser.

Deras far Mohamed Ibrahim beskrivs som en man som gick från fattig småföretagare till miljardär på kryddhandel. Han drev ett av de största kryddexportföretagen i Sri Lanka och var känd i Sri Lankas näringslivskretsar.

Även sonen Inshaf var framgångsrik som företagare och drev en kopparfabrik. Av grannar och anställda beskrivs han som en generös person som tog väl hand om sin personal.

Familjen bodde i en treplansvilla och hade flera lyxbilar som bröderna körde runt med i huvudstaden Colombo. På en bild som cirkulerat de senaste dagarna tar Mohamed och sonen Inshaf emot pris från en minister i regeringen.

Nu har Ilham, den av bröderna som redan tidigare visat upp extrema tendenser, och Inshaf sprängt sig själva i luften och orsakat många människors död. Ilham ska ha sprängt sig på Cinnamon Grand Hotel, Inshaf på Shangri-La. Fadern är gripen, misstänkt för att ha bidragit till sönernas radikalisering.

Ytterligare en av de misstänkta självmordsbombarna, Abdel Lathief Jamed Mohamed, hade studerat ingenjörsvetenskap på universitet i Storbritannien och Australien. I veckan kom dessutom uppgifter om att han för några år sedan ska ha deltagit i träningsläger i IS högkvarter, Raqqa, i Syrien. Han ska ha stannat i Raqqa i några månader för att sedan återvända till Sri Lanka med uppdraget att rekrytera fler anhängare.

Ytterligare tre av förövarna på påskdagen utreds för att ha åkt till Turkiet, Syrien och Irak för att knyta band med IS.

Stämningen i Sri Lanka är fortsatt spänd. Muslimer i landet håller en låg profil, rädda för att utsättas för hat, och regeringen har infört ett burkaförbud. Ytterst få kvinnor i Sri Lanka brukar dock ha på sig burka.

Marianne Björklund "

"Fakta. 250 personer dödades

Terrordådet inträffade på påskdagen då sex samordnade attacker skedde mot tre kyrkor och tre lyxhotell. Antalet döda uppges vara 250, varav 42 är utländska medborgare. IS har tagit på sig dåden. "

" Japans kejsare har lämnat krysantemum-tronen

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Japan. Han moderniserade ämbetet – men efter 30 år har Japans aldrig kejsare Akihito lämnat tronen. Den historiska händelsen föregicks av en högtidlig ceremoni med bland annat hyllningstal från premiärministern.

Den 85-årige kejsaren själv tackade i sitt korta tal folket och manade till fred.

– Tillsammans med kejsarinnan hoppas jag från mitt hjärtas djup att den nya Reiwa-eran som inleds i morgon präglas av fred och fruktbarhet, sade kejsaren i sitt tal.

Klart är i alla fall att tisdagens abdikation är historisk för det japanska kejsarhuset. Akihito blir i och med dagens ceremoni den första kejsaren i landet att abdikera på nästan 200 år. Men redan vid elva års ålder kände han historiens vindslag när Japan i september 1945 accepterade de allierades villkor och kapitulerade, vilket innebar slutet på andra världskriget.

Kapitulationen ledde också till att hans far, kejsare Hirohito, avsade sig sin gudomlighet och inledde förändringen mot den demokratiska monarkin i Japan. Först 44 år senare, 1989, tillträdde Akihito det ämbete som han nu lämnat.

Lars Vargö, före detta ambassadör i Tokyo, doktor i japansk historia och författare till flera böcker om japansk kultur, säger att Akihitos tid som kejsare har kännetecknats av en form av frigörelse.

– Han behövde inte bära det historiska oket som hans far gjorde, som var kejsare under en tid då man gick från en väldigt militaristisk

regering till en fredlig sådan, och som också gick igenom andra världskriget.

Akihitos giftermål 1959 med Michiko Shoda innebar att han blev den förste kejsaren att gifta sig med en person utan adlig börd. Under sin tid på tronen har paret arbetat för att föra den kejserliga familjen närmare det japanska folket. Många minns kejsare Akihitos tv-tal efter härdsnärlan i kärnkraftverket i Fukushima 2011 samt att kejsarparet reste för att personligen träffa drabbade.

Kejsaren har också varit öppen med sin prostatacancer och han väckte stor uppmärksamhet när han uttryckte "djup ånger" för Japans agerande under andra världskriget.

Marc Skogelin TT "

" Playboykungen nygift med livvakten – nu ska han krönas

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Nu kröns Maha Vajiralongkorn till Thailands kung i en två dagar lång ceremoni som väntas följas av miljontals thailändare. Lagom till kröningen har han gift sig med sin livvakt. Det är fjärde äktenskapet för Vajiralongkorn som omgärdas av ett rykte som playboy.

Förberedelserna inför den två dagar långa kröningen i helgen av 66-åriga Maha Vajiralongkorn i Bangkok pågår för fullt.

Säkerhetspådraget kommer att vara maximalt och tusentals personer har engagerats för att delta i den traditionella ceremonin, bland annat flera hundra som ska hålla i den kungliga bärstol som tar Maha Vajiralongkorn mellan det kungliga palatset och Smaragdbuddhans tempel där han utses till kunglig beskyddare av buddism.

Kungligheter är heliga i Thailand och Maha Vajiralongkorns far, kung Bhumibol, dyrkades som något av en halvgud under sina 70 år vid tronen. Sonen Maha Vajiralongkorn har dock en lång väg att vandra innan han åtnjuter samma respekt som sin far.

Visserligen är det högst förbjudet att tala illa om de kungliga i Thailand som har världens hårdaste lagar för majestätsbrott. Den som förolämpar kungahuset riskerar mellan tre och femton år i fängelse. Men i anonyma samtal kan thailändare både kritisera de hårda lagarna och enskilda kungligheter.

– Så länge vi inte får kritisera de kungliga är Thailand ingen demokrati. Det märkliga är att det står i grundlagen att vi har yttrande-frihet. Det går inte ihop med att vi inte får kritisera kungen, som en aktivist i Bangkok sa till DN i samband med valet i Thailand för några månader sedan, noga med att kontrollera att hans namn inte nämndes. Med skiftet på kungatronen trodde han dock att respekten för kungahuset skulle avta. Maha Vajiralongkorn har nämligen ända sedan 20-årsåldern omgärdats av ryktet som en playboy. När han i veckan under en traditionell ceremoni i palatset gifte sig med sin Suthida, som tidigare ingick i hans livvaktstyrka, ingick han sitt fjärde äktenskap. Till och med kungens mamma, drottning Sirikit, har medgett att hennes son är något av en don Juan som hellre ägnar sig åt kvinnor än kungliga plikter. Till det skamfilade ryktet hör också att sjubarnspappan Maha Vajiralongkorn har associerats med affärsmän och politiker med kopplingar till kriminella kretsar. Det gjorde att han ett tag omtalades som Sia-O, ett öknamn för gangstrar av kinesisk-thailändsk börd.

Att den flygintresserade Maha Vajiralongkorn dessutom utnämnde sin pudel Fu-Fu till officer i flygvapnet och lät den hoppa upp på bordet och dricka ur prominenta gästers vattenglas har bidragit till bilden av en mindre seriös kunglighet. När Fu-Fu dog anordnades en storslagen buddistisk ceremoni.

Men på senare tid har Maha Vajiralongkorn visat en annan sida – den som maktspelare. Sedan han blev kung efter att fadern Bhumibol dog 2016 har han sett till att öka kungahusets inflytande, som genom de hårda majestätslagarna är betydande trots att Thailand är en konstitutionell demokrati.

Exempelvis såg han till att kungahuset får mer makt i den nya konstitution som antogs av militärjuntan för två år sedan. Efter påtryckningar fick han in att regenten ska kunna spendera mycket tid utomlands. Maha Vajiralongkorn gillar nämligen att vistas långa perioder i sitt praktfulla residens utanför München.

Han har också lyckats tillskansa sig större inflytande över den kungliga fastighetsbyrån, en av Thailands mest förmögna institutioner med tillgångar värda 300 miljarder kronor. Genom denna är han stor-ägare i Thailands tredje största bank och äger mark för tiotals miljarder dollar.

Denna makt har han utnyttjat genom att bland annat stänga ned Bangkoks 80 år gamla djurpark och en över 100 år gammal kapplöpningsbana för hästar. Marken ligger nära det kungliga palatset och vilka planer som Maha Vajiralongkorn har för den är än så länge oklart.

Redan som kronprins såg han dessutom till att den tredje frun Sriasami och hennes släkt dömdes för att ha förolämpat kungahuset. Även andra som tidigare har varit Vajiralongkorns förtrogna har dömts och vissa har dött under mystiska omständigheter.

Kröningen sker i en ceremoni som pågår från lördag till måndag. Flera hundra tusen väntas följa spektaklet längs Bangkoks gator och ännu fler sitta klistrade vid tv-apparaterna.

Marianne Björklund "

"Fakta. Kröningen av Maha Vajiralongkorn

Maha Vajiralongkorn tillträdde som kung redan några månader efter att Bhumibol dog i oktober 2016. Den formella kröningen har skjutits upp tills den officiella sorgperioden är slut.

Kröningen är den första i Thailand sedan 1950 när kung Bhumibol Adulyadej kröntes.

Hundratusentals väntas kanta Bangkoks gator för att titta på kröningen, tiotals miljoner väntas följa den på tv.

40 000 är på plats för att se över säkerheten.

Över 17 000 jobbar som volontärer.

343 personer kommer att bära kungen från palatset till Smaragdbuddhans tempel där han blir kunglig ledare för buddism. "

" En miljon evakueras när cyklonen Fani drar in över land

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Cyklonen Fani närmade sig på fredagseftermiddagen Bangladesh med vindar på över 60 meter i sekunden. Mer än en miljon människor som bor längs den indiska östkusten har evakuerats och nio personer ska ha dött i regionen där stormen dragit fram. Sammanlagt bor 100 miljoner i det berörda området.

Cyklonen hade fram tills i går växt sig starkare under flera dygn i Bengaliska viken. Den har orsakat stor förödelse där den dragit fram. Flera städer och byar i delstaten Odisha har drabbats av strömvbrott, rapporterar Times of India. Hittills har nio personer omkommit i regionen där cyklonen dragit fram.

Styrkan i cyklonen avtog på fredagen, men faran är inte över: i ovädrets framfart väntades regn och kraftig blåst följa, enligt India Meteorological Department.

Cyklonen är den värsta som drabbat Indien sedan 2014, enligt väderinstitutet.

Myndigheterna i Odisha har stängt två flygplatser och skolor i regionen. Mer än 200 tågavgångar till Odisha har hittills ställts in.

Man har också flyttat båtar och fartyg från hamnar.

Det meteorologiska institutet i Indien har utfärdat varningar om höga tidvattenvågor längs kusten. Fiskare uppmanas att stanna på land.

I Odisha finns i skolor och statsbyggnader runt 3 000 skyddsrum som rymmer ungefär en miljon människor. I lagren finns också cirka 100 000 matpaket, rapporterar AFP.

Odisha i nordöstra Indien är ofta utsatt för väderkatastrofer. För 20 år sedan dog mer än 8 000 i den hittills värsta stormen. Den här gången arbetar myndigheterna intensivt för att undsätta människor som bor längs kusten. 1,2 miljoner ska ha evakuerats på fredagsmorgonen.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

Mathilda Ejefalk

mathilda.ejefalk@dn.se "

" Rekordlåg tillgång på mat i Nordkorea

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Nordkorea. Matransonerna i Nordkorea har minskat till 300 gram per dag. Det är den lägsta nivån för den här tiden på året sedan mätningarna inleddes, visar en ny studie från FN.

– Den nya matsäkerhetsuppskattningen i Nordkorea har kommit fram till att 10,1 miljoner människor lider av dålig livsmedelssäkerhet efter de sämsta skördarna på tio år.

– Det innebär att de inte har tillräckligt med mat fram till nästa skörd, säger Herve Verhoosel, talesperson för FN:s världslivsmedelsprogram WFP.

TT-Reuters "

" Kvinnorna leder striden mot gruvan som förgiftade byn

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Riset de odlade var förgiftat, musklerna försvagades och huden - plågades av utslag. Det här är en historia om kvinnor som gjorde uppror när en guldgruva förgiftade jorden de levde av. En delseger är vunnen, gruvan är tillfälligt avstängd. Men naturen lider fortfarande av sviterna och kvinnornas kamp fortsätter.

Na Nong Bong.

Natten till den 14 maj 2014 glömmar aldrig invånarna i byn Na Nong Bong i den thailändska provinsen Loei. Det är fullmåne och de vaktar den mur de byggt för att hindra bolaget Tungkum från att transportera guld från gruvan som sedan flera år är aktiv intill deras mark.

Plötsligt anländer 15 lastbilar med runt 150 maskerade, beväpnade män. De skjuter varningsskott i luften, slår protesterande bybor med järnstänger, kastar sten, trycker ned deras ansikten i leran och släcker all belysning. Det känns som ett krig – byborna är skräckslagna. När klockan är fyra på morgonen åker lastbilarna därifrån packade med det de kom för – 190 ton guld.

Händelsen är kulmen på en lång kamp som började strax efter att gruvbrytningen drygt tio år tidigare inletts i berget som inramar invånarnas åkermark. En guldgruva låter positivt och skapar vanligtvis jobb. Men för invånarna i Na Nong Bong och andra närliggande byar märktes de negativa effekterna ganska tidigt.

Först reagerade de på dammet och oväsendet.

– När sedan flera började få utslag när de duschade och klagade på svaga muskler började vi misstänka att något var fel, berättar Wiron Rujichaiyawat.

Efter att lokala myndigheter tagit blodprov visade det sig att en majoritet av invånarna hade förhöjda halter av cancerframkallande ämnen som cyanid, kadmium, kvicksilver och arsenik i blodet. Trots det fortsatte verksamheten.

Det var nu protesterna började – och den leddes av kvinnor.

– Vi är inte rädda för militären eller någon annan. Det här handlar om vår mark, vår hälsa och våra barn. Alla frågar varför vi kvinnor går i bräsch för kampen, jag tror vi är starkare helt enkelt, säger Wiron Rujichaiyawat.

Tillsammans med ett tiotal andra kvinnor som är med i kollektivet som leder kampen mot gruvan sitter hon på golvet i en samlingssal och berättar om den dramatiska natten. Skålar med klibbigt ris, kyckling, grönsaker och fisk i stark chilisås skickas runt. Den dramatiska händelsen för fem år sedan lever fortfarande i allra högsta grad i deras medvetande.

Men kvinnornas stridsvilja lyckades inkräktarna inte kväsa. Trots att soldater efter den natten kom och bevakade byn i tre månader och att företaget stämt byborna ett otal gånger fortsätter de att kämpa för sin mark.

Och de har nått framgångar. Kort efter det nattliga besöket tvingades gruvbolaget avbryta sin verksamhet tillfälligt.

Men följderna av dess närvaro märks fortfarande. Toppen på berget är avskuren efter att gruvbolaget sprängt bort den för att komma åt guldet. Och gruvan påverkar i högsta grad livet. Riset de tidigare odlade har ersatts med andra grödor sedan mätningar visat på förhöjda halter av gift i vattnet som spred sig till riset. I stället för ris som invånarna åt odlar man nu i hög grad sojabönor och sockerbetor för försäljning.

Vattnet som de tidigare drack använder de efter råd från myndigheter numera bara till att tvätta kläder i. Och kvinnorna är fortfarande arga. De ser ett samhälle där militär och näringsliv agerar i maskopi utan att bry sig om de som lever av jorden. Rädsla finns för att gruvan ska öppna igen. Den oron är större än att hamna i fängelse eller åtalas, båda har hänt flera av kvinnorna.

– Vi är inte rädda för militären eller någon annan. Det här handlar om vår mark, vår hälsa och våra barn. Vi ger oss inte förrän gruvan är stängd för gott, säger Pattraporn Kaengchampa.

Hon är en av de kvinnor som är aktiv i det parti, ”De vanliga” (Pak Samanchon), som har fötts sedan gruvan skapade tumult. Partiet ställde upp i valet i mars, det första sedan militären kom till makten i Thailand 2014, men lyckades inte få tillräckligt med stöd för att ta plats i parlamentet. Men det har inte tryckt ned viljan att få mer att säga till om. Nu pågår arbetet att värva fler medlemmar för fullt.

– Gruvan gav oss kraft. Folk tror att politiker måste vara klädda i kostym och bära medaljer. Vi vill ge röst åt den vanliga människan, som ingen lyssnar på normalt, säger Pattraporn Kaengchampa.

Förutom ett parti har sex byar runt gruvan bildat föreningen Khon Rak Ban Kerd, ”folk som älskar sin hemby”. Trots att militären under sin tid vid makten, en kupp skedde 2014, har förbjudit samlingar på över sex personer har de träffats varje dag.

Ranong Kongsan, som allmänt går under namnet Mae Rot (mamma Rot), sitter på golvet vid en spinnrock och spinner tråd av bomull som odlats strax utanför. I en meditativ rörelse snurrar hon på hjulet och fyller på med ny bomull. Bakom henne står fem vävstolar.

Sedan kampen mot gruvan inleddes har kvinnorna börjat använda sin gamla kunskap och väver sjalar som de säljer för att finansiera striden. Färgglada och i olika mönster ligger de vävda sjalarna prydligt vikta i glashyllor. Traditionen att väva går generationer tillbaka och har

försörjt invånarna med egna kläder. Nu ser de det inte bara som en inkomst, utan också ett sätt att sprida sitt budskap.

– Tråden i bomull binder människor samman och hjälper oss att berätta vår historia för andra, säger Ranong Kongsan.

Gruvan i Na Nong Bong är en av flera som har lett till protester bland lokalbor i Thailand de senaste åren. Miljöaktivister har länge kritiserat regeringen för att strunta i miljön för att i stället liera sig med näringslivet. Mark har kunnat användas utan någon närmare utredning från myndigheterna.

– Gruvorna handlar bara om affärsuppgörelser mellan regeringen och investerare. Människor har inget att säga till om, säger Supaporn, Malaliloy för miljöorganisationen Enlaw i Bangkok.

Ett grundläggande fel, enligt henne, är att samma departement som godkänner att utvinning av mineraler inleds också är det som genomför en miljöprovning.

Hon berättar om flera fall där gruvor läckt giftigt avfall som förorenat risodlingar med följden att invånarna fått hälsoproblem och tycker det blivit värre under militärens styre i Thailand. Om militären sitter kvar efter valet i mars är fortfarande oklart, båda sidor har utropat seger.

– En regering vald i fria val skulle lyssna mer på folket. De senaste fem åren har vi inte kunna kommunicera alls. Det är ett stort problem. Provinsen Loei är en av de mest glest befolkade i Thailand. Här lever de flesta av jordbruk. De odlar nötter, passionsfrukt, mango, bananer, gummi och grönsaker. Livet var fram tills gruvans verksamhet inleddes slitsamt, men bra.

– Vi brukade vakna, gå ut till vårt jordbruksland och börja jobba. Så kom gruvan och vårt liv förvandlades till att kämpa, säger Ranong Kongsan.

Utsläppet har förändrat deras jordbruk. Förutom att ris övergetts åter de inte längre grönsaker som odlats nära vattnet vid gruvan och när

”De vanliga” var ute på valkampanj ljud den specialkomponerade låten ”Jag vågar inte äta ditt ris” ur högtalarna.

Pornthip Honchei visar oss ett vattendrag nära gruvan där ris odlades tidigare. I vattenkanalerna mellan risplantorna brukade man fånga fisk och skaldjur. Nu är vattnet rostrött. De kallar det för thom cha gung efter en soppa med samma färg.

– Tidigare var vattnet kristallklart och drickbart. Nu vågar vi inte använda det till någonting, säger hon.

För två år sedan såg sig den thailändska regeringen tvungen att tillfälligt stänga ned alla guldgruvor på grund av deras inverkan på hälsa och miljö. Ett krav sattes på bolagen att de ska återställa miljön och ta ansvar för hälsoeffekterna hos befolkningen. Men i Na Nong Bong har man inte märkt någon hjälp.

Kongchoey Laemhong hör till dem som testades med höga halter av kvicksilver i blodet. Hon fick utslag på händerna och i nacken och kände sig trött. Efter bristfällig läkarhjälp använder hon sig av örtmedicin.

– Efter att gruvan upphörde med sin verksamhet är det bättre. Men när det blir varmt kommer klådan tillbaka och jag tappar känslan i händerna ibland, säger hon.

Den dramatiska natten ledde till att två personer, en pensionerad militär och hans son, dömdes till tre respektive två år i fängelse för att ha lett attackerna mot byn. Samtidigt slår gruvbolaget ifrån sig bybornas kritik. De hävdar att tungmetaller redan fanns i marken naturligt och att invånarna reagerat panikartat.

– De förstår inte att marken alltid har varit förgiftad. Deras klagomål är bara ett sätt att återerövra marken för att expandera sina gummiplanteringar, har ledningen sagt i ett uttalande.

Jonas Gratzner "

" Fakta. Gruvan i Loei

Tungkum vann 1991 en budgivning om att börja utvinna guld i gruvan i Na Nong Bong, i provinsen Loei i nordöstra Thailand.

1997 gjordes en utredning om hur miljön skulle påverkas. 2003 började bolaget bygga och ytterligare fem år senare sprängde man berget.

Redan 2011 noterade myndigheter att gruvans verksamhet påverkade miljön och hälsan. De gav order om strängare granskning. Men - verksamheten fortsatte.

2014 attackerades byn under ledning av en general. Efter konfrontationen upphörde verksamheten. "

" Marianne Björklund: Kina kommer inte att lägga sig platt för Donald Trump

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

I morgon, fredag, drämmer USA till med nya tullar mot Kina om länderna inte kommer överens. Kina lär inte vara sena att svara i en upptrappning där alla slutar som förlorare.

Maktkampen mellan USA och Kina har fått förnyad stormstyrka. Avtalet om handeln som i förra veckan såg ut att ligga som i en liten ask svävar nu i fara. Kina har tagit steg bakåt och vill ändra i den nästan helt färdiga texten, dundrade USA:s president Donald Trump i helgen och fick medhåll av chefsförhandlaren Robert Lighthizer. Om inte Kina tydligt går med på USA:s krav om minskade statliga subventioner, upphör med teknologistöd och öppnar upp för utländska företag tänker USA drämma i med ytterligare strafftullar mot landet – redan på fredag, lät de förstå.

Än är det dock inte kört. Utspellet från Trump kan vara taktik för att få Kina att gå med på mer. Kinas chefsförhandlare Liu He anländer till USA under torsdagen för att återuppta förhandlingarna med sin amerikanska motpart. Närmar sig parterna då varandra kan Trump dra tillbaka sitt hot. En talesperson för Kinas handelsdepartement sa sent på onsdagen att ”om USA genomför sina tullar mot Kina, då kommer Kina att tvingas till motåtgärder”. Och frågan är om hot är rätt väg att gå. Kina aspirerar på att ta över som världens mäktigaste land och vill inte visa sig svagt mot USA. Landet står också starkare än när handelskriget inleddes. Ett stimulanspaket fick ekonomin att växa snabbare än väntat första kvartalet i år och beredskap finns för att pumpa in mer pengar.

Ingen tror heller att Kina skulle lägga sig platt om USA inför nya tullar. Enligt statliga Global Times finns redan en plan för motåtgärder om samtalen bryter samman. Förutom tullar på amerikanska produkter kan Kina också uppmana konsumenter att bojkotta amerikanska företag som Apple och Nike.

För både Trump och Kinas ledare är det viktigt att för hemmapubliken se ut som en vinnare på ett avtal. Trump har ett stort stöd för sin tuffa linje mot Kina och behöver visa att landet verkligen tvingas till konkreta förändringar och inte som många gånger tidigare, lovar runt men håller tunt.

Också Xi Jinping har patriotiska landsmän att ta hänsyn till. Ett ledmotiv i hans ledarskap är att Kina ska återta rollen som världens mäktigaste land. Allt för hårda krav från amerikanerna eller nya tullar kan han använda för att piska upp nationalistiska stämningar om att väst motarbetar Kina.

Men om länderna inte kommer överens vinner ingen i praktiken. I USA får konsumenter och företag med import från Kina betala mer för sina varor. I Kina drabbas exportföretag och hela ekonomin om tillverkare väljer att flytta sin produktion till något annat land för att hålla nere kostnaderna.

Att oron är stor visar det kraftiga börsras som Trumps twittrande i söndags utlöste. Sedan dess har kurserna gått fram och tillbaka i takt med att mäklarna pendlat mellan hopp och förtvivlan om ett handelsavtal.

Marianne Björklund "

" Sämre än väntat för Kinas export

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Samtidigt som handelskonflikten mellan Kina och USA intensifieras presenterar Kina exportsiffror för april. Statistiken visar på blandade signaler gällande landets ekonomi. Kinas export föll oväntat mycket, 2,7 procent, jämfört med april förra året, medan analytiker enligt Reuters förväntat sig ett fall på 2,3 procent.

Samtidigt ökade landets import. Resultatet, 4,0 procent, var bättre än analytikernas förväntningar på 3,6 procent, och ses som en effekt av Kinas nyligen införda stimulanspaket i form av bland annat infrastruktursatsningar.

TT-Reuters "

" Militären behåller greppet om landet

DN. FREDAG 10 MAJ 2019

När Thailand gick till val för sex veckor sedan lanserades det som en återgång till demokrati. Men det slutgiltiga resultatet tyder på att militären kan behålla makten.

Det dröjde över sex veckor, men nu har det slutresultatet från valet i Thailand offentliggjorts. Och trots att militärens parti Palang Pracha Rath inte vinner någon majoritet talar mycket för att juntaledaren

Prayuth Chan-o-cha, som tillträdde i en kupp 2014, kan sitta kvar vid makten.

Det är inte oväntat. Redan innan valet hade militären krattat manegen för fortsatt maktinnehav genom en ändring av konstitutionen. Den ger militären rätt att utnämna de 250 platserna i det thailändska överhuset, som tillsammans med de 500 som sitter i underhuset utser den nya premiärministern.

Dessutom har ett nytt komplicerat valsysteem gynnat mindre partier och gjort det svårare för de stora oppositionspartierna att nå en majoritet i Thailand.

Thailand är ett djupt splittrat land efter flera militära kupper och gatuprotester i modern tid. Partier har förbjudits och den tidigare premiärministern Thaksin Shinawatra tvingats i exil.

Många välbärgade i storstäderna stöder militären och skyr den, enligt dem, populistiska politik med satsningar på fattiga i landsbygden som Thaksin stod för.

Thaksin avsattes i en militärkupp 2006 men spelar fortfarande en stor roll i thailändsk politik, i vissa kretsar är han omåttligt populär. Det är också han som ligger bakom Pheu Thai som blev störst i årets val och vann 136 av platserna i det parlamentets underhus.

Det räcker dock inte. Pheu Thail lyckas inte tillsammans med de oppositionspartier man bildat enad front med nå den majoritet som man hade hoppats på. Enligt resultatet som presenterades på torsdagen når den koalitionen bara 245 av underhusets 500 platser. Näst flest röster vann militärens parti Palang Pracha Rath och på tredje plats kom uppstickaren Framtidspartiet, som vill avsätta militären.

Militären har inte heller någon majoritet men förväntas kunna vinna över mindre militärtrogna partier som tog sig in i parlamentet.

Att valresultatet dröjt så länge har utlöst misstänksamhet om att valmyndigheten, som är tillsatt av militären, har manipulerat rösträkningen till militärens fördel. Valet har också fått kritik från

valobservatörer. De har bland annat uppmärksammat att röstköp har förekommit och att räkningen vid olika vallokaler felaktigt har snedvridits för att gynna militären.

Pheu Thai har meddelat att man tänker överklaga resultatet och det väntas dröja flera veckor innan en ny regering är på plats.

Marianne Björklund "

" Nordkoreas raketer tros vara kort-distansrobotar

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Nordkorea. De projektiler som Nordkorea avfyrade på torsdagen var troligen kortdistansrobotar, säger den sydkoreanska militären i ett uttalande.

Enligt Sydkoreas högste militäre ledare har raketerna avfyrats nära gränsen. De två raketerna flög i östlig riktning. Militären uppger att en närmare analys genomförs i samarbete med amerikansk säkerhetstjänst samtidigt som man höjt säkerheten.

TT-AFP-Reuters "

" Kina gör sig redo att slå tillbaka mot Trump

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Vad som pågår är ett pokerspel på hög nivå i Donald Trumps smak. Kina är mer pressat än USA av att handelsförhandlingarna brutit samman, men troligen också mer mobiliserat för att klara påfrestningarna.

Analys.

Kina vill förhandla. Vad som gör det svårt är om Trump fortsätter att öppet bombardera Xi med sina krav på vad han anser att Kina måste uppfylla.

Xi Jinping är Kinas mäktigaste ledare sedan Mao Zedong och har sett till att han kan leda landet på livstid. Han har byggt hela sin politiska karriär på att framstå som oövervinnerlig och kommer att akta sig noga för att se ut som ett offer för Trump.

Därför har Kina redan sagt att landet ska slå tillbaka. Och ytterst gör sig Kina även redo att lämna samtalen – med risk för en total kollaps i förhandlingarna som skulle påverka båda länderna och hela den globala ekonomin.

Så sent som i början av veckan såg ett handelsavtal ut att vara inom räckhåll. Vad som då hände, enligt Donald Trump, var att Kina backade från vad parterna tidigare kommit överens om.

Det gällde lagar som Kina skulle ändra som tidigare begränsat amerikanska företags möjligheter att handla och göra affärer i landet. Bland annat en ny lag som på olika sätt förbjöd den kinesiska staten att hjälpa sina företag med direkta injektioner av cash.

Det var sedan Xi Jinping själv läst igenom utkastet till avtal som Kina, enligt uppgift till New York Times, drog tillbaka löftet om lagändring. Av allt att döma för att Xi i lagändringen blev påmind om Kinas förödmjukande historia, då omvärlden lyckades pressa landet till många eftergifter. Han ville väl själv inte bidra till något liknande i modern tid.

Men sannolikt har den kinesiska sidan redan från början varit skeptiskt inställd till att ändra lagarna – och räknade med att USA skulle svälja det sena beskedet och ändå skriva under avtalet.

I stället höjde Donald Trump insatsen och det kinesiska Kommunistpartiet har nu därför hamnat i en ofördelaktig sits eftersom det inte längre kontrollerar situationen.

Värst drabbas emellertid konsumenter. Priset för de höjda tullarna på kinesiska varor lastas i första hand över på amerikanska konsumenter. På längre sikt riskerar ett upptrappat handelskrig att påverka vanliga arbetstagare över hela världen. Konflikten pressar ned världshandeln och därmed den globala ekonomiska tillväxten. Världshandeln har de senaste decennierna varit stark. Den har då vuxit snabbare än den globala ekonomiska tillväxten. Nu har siffrorna redan reducerats och handeln ser ut att få svårt att hålla jämna steg med tillväxten.

Utvecklingen har en negativ inverkan på arbetstillfällena.

Det är därför mycket står på spel när Donald Trump vill ha den kinesiska ledningens fulla uppmärksamhet. Inte heller han själv kommer att gå opåverkad om upptrappningen fortsätter. Amerikanska börskurser, vars höjd han själv berömt sig för att ligga bakom, kan snabbt vika nedåt.

Hela den amerikanska ekonomin kan börja hacka lagom till det är dags för nästa presidentvalskampanj i USA. Amerikanska bönder, som röstade på Trump förra gången, kan då se effekterna av när de inte längre kan sälja sina grödor till Kina, som redan börjat ställa om importen.

För Kina har handelskriget inneburit en lärdom. Landet kommer inte att låta sig bli så beroende av en enda exportmarknad igen, som av USA. Kina kommer att fortsätta öka handeln med utvecklingsländer. Men överst på agendan står försök att lösa problemen med USA. Om det bara kan ske i tysthet bakom stängda dörrar och inte i form av krav öppet annonserade på president Donald Trumps Twitterkonto, så kan nog Kina tänka sig eftergifter – det hade varit bäst för samtliga inblandade. Det får bara inte se ut som att Xi Jinping tappar ansiktet.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se "

" Hot, trakasserier och falska rykten präglar indiska valet

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

New Delhi. Hans konto på Twitter följs av 46 miljoner – kanske det mäktigaste politiska kontot i världen. Nej, det är inte Donald Trumps. Det är Indiens premiärminister Narendra Modis. Nu varnar experter för att sociala mediers snabba genombrott i landet bidragit till vilseledande kampanjer och falsk ryktesspridning under årets val.

Mer än 900 miljoner indier är röstberättigade och själva valprocessen är så omfattande att den tar fem veckor, sista valomgången är nu på söndag. I det senaste valet 2014 vann den nuvarande premiärministern Narendra Modi och hans parti BJP en jordskredsseger. Enligt flera experter på indisk politik kan segern delvis förklaras av att de hade ett gigantiskt försprång i kampanjer i sociala medier.

– De har en strategisk kompetens som saknar motstycke i Indiens politiska historia, säger Ravi Agrawal, författare till boken "India Connected" och redaktör på tidskriften Foreign Policy.

Modi och BJP möter dock hård kritik för att de nu ägnat sig åt kontroversiella kampanjmetoder, spridit vilseledande budskap och falska rykten, samt även tycks samarbeta med högerextrema grupper för organiserade trakasserier mot kritiker och journalister. Många experter varnar för att situationen förvärrats under årets val, i takt med att Indiens internetanvändare ökat explosionsartat.

– Om 2014 var det första valet i Indien där sociala medier hade stor betydelse så kan årets val bli det första där påhittade nyheter och falsk ryktesspridning har en avgörande betydelse, säger Ravi Agrawal.

Det är få länder i världen där den digitala revolutionen varit mer omfattande än i Indien.

På två decennier har de gått från omkring 20 miljoner internetanvändare till drygt en halv miljard. Nästa år beräknas mer än 700 miljoner indier ha tillgång till internet, de flesta enbart via mobiltelefonen.

Den genomsnittlige mobiltelefonanvändaren i Indien konsumerar redan mer mobildata per månad än den genomsnittliga användaren i Europa.

– Det är en unik situation eftersom vi har hundratals miljoner väljare som precis börjat använda internet och som inte alltid har utvecklat en digital läskunnighet, säger Ravi Agrawal.

Enligt Apar Gupta på Internet Freedom Foundation har miljontals indiska väljare mötts av påhittade nyhetskampanjer och vilseledande propaganda som hetsar till våld mot muslimer och religiösa minoriteter. I synnerhet har det Facebookägda kommunikationsprogrammet Whatsapp ett oerhört inflytande, där det är svårt att kontrollera spridningen av hot och trakasserier eftersom meddelanden är privata.

Flera experter menar att Indiens ingrodda sociala hierarkier gör landets demokrati särskilt sårbar för den sortens polariserande och kontroversiella budskap som ofta sprids snabbt i sociala medier.

Narendra Modis kritiker anser att han själv har uppmuntrat, snarare än att försökt tämja, utvecklingen mot ett hårdare tonläge i sociala medier. Hans eget Twitterkonto, med 46 miljoner följare, kan vara det mäktigaste politiska kontot i världen, i konkurrens med Donald Trumps. Där har han ofta, precis som Trump och hans familj, delat kontroversiella budskap från extrema nationalisterna.

2014 vann Narendra Modi valet genom att fokusera på ekonomiska löften. Varje hem skulle snart ha en toalett, varje hand skulle hålla i en

smart telefon. Fattigdomen skulle i princip försvinna och en miljon nya jobb skapas varje månad.

Trots en stadig tillväxt på runt 6 procent har dessa löften inte uppfyllts. Arbetslösheten slog rekord 2017 och lär ha bidragit till BJP:s motgångar i lokalvalen. När järnvägsmyndigheten nyligen annonserade efter 90 000 nya anställda fick de 62 miljoner ansökningar.

Under valkampanjen har Modi fokuserat på en utpräglat hindunationalistisk agenda, med demonisering av motståndaren kongresspartiet och tydliga försök att så split mellan hinduer och muslimer. Modi har själv beskrivit sina rivaler i kongresspartiet som ”ett parti för muslimer” och anklagar deras ledare för att vara mer angelägna om Pakistan än om Indiens välbefinnande.

Just Modis kontroversiella budskap kan förklara framgångarna i sociala medier. En mängd forskning de senaste åren har visat hur plattformar som Youtube, Twitter och Facebook gynnar populism och politisk extremism, genom att lyfta upp de budskap som skapar mest engagemang, i form av exempelvis kommentarer och delningar. Modi och BJP insåg tidigare än de flesta populistiska ledare hur de kunde nyttja dessa plattformar.

– Modi insåg framför allt att sociala medier gynnar en politisk miljö där person är viktigare än politik. Många av Indiens politiska partier skapades kring en specifik sakpolitisk fråga eller ideologi, men efter sociala mediernas genomslag har det blivit svårare att kommunicera sakpolitik. Så vi har fått valkampanjer som mer påminner om amerikanska presidentval. I det här valet är det inte BJP mot kongresspartiet, utan det är Modi mot Rahul Gandhi, säger Ravi Agrawal.

Journalisten Swati Chaturvedis skildrar i sin bok ”I am a troll” hur BJP:s digitala chefsstrateg Arvind Gupta har skapat en av världens mest effektiva och aggressiva digitala kampanjer. Gupta har bildat

BJP:s så kallade ”IT Cell”, en löst organiserad digital grupp, som styrs från högkvarteret på 11 Ashoka Road i New Delhi men samarbetar med aktörer över hela landet, såväl som globalt.

Chaturvedi hävdar att högkvarteret koordinerat kampanjbudskap och organiserade trollmetoder med högerextremister och troll. Enligt en intervju med den avhoppade BJP-strategen Sadhavi Khosla har BJP:s ”IT Cell” dagligen fått instruktioner från Gupta om att trakassera eller håna politiska motståndare eller journalister som skrivit kritiska artiklar om Modi.

Ofta uppmuntrades de att sprida grova personangrepp mot etablerade politiker och journalister. Efter att Chaturvedi publicerade sin bok har hon själv blivit föremål för organiserade trakasserier i sociala medier. Vid ett tillfälle avbokade Sveriges ambassad i New Delhi henne från att delta vid en paneldiskussion om digitala trollkampanjer, eftersom hotbilden mot henne bedömdes vara allvarlig.

BJP är inte ensamt om att använda sig av kontroversiella budskap i sociala medier. Även kongresspartiet har varit inblandat i en rad skandaler under valkampanjen, där de tycks göra ivriga försök att komma ikapp BJP när det gäller vilseledande kampanjer i sociala medier.

Facebook tvingades nyligen stänga av 1 100 indiska konton som aktivt spred vilseledande information inför valet. 700 av dem tillhörde kongresspartiet. Men enligt flera experter sticker BJP ut när det gäller konsekventa trakasserier och hån av politiska motståndare.

Inför valet har de framför allt ägnat sig åt personangrepp på Modis främsta rival om premiärministerposten, Rahul Gandhi, som i Twitterinlägg och virala videor från konton kopplade till BJP hånas för allt från sin dialekt till påstådd korruption.

Facebook och Twitter har lovat att förbättra bevakningen av vilseledande och skadliga budskap på plattformarna under valet, och under våren har Facebook tvingats plocka bort mängder av påhittade eller

manipulerade videor, som visat bland annat våld mot muslimer, felaktig information om indisk militär och striderna mellan Indien och Pakistan.

Facebook i Indien insisterar ändå på att deras plattformar, inklusive Whatsapp och Instagram, främst används för goda och konstruktiva ändamål.

– Facebook förblir en plattform där goda idéer, bra berättelser och funderingar delas och sprids, säger Shvinn Thukral, Facebooks chef för public policy i Indien, i en intervju med CNN.

Martin Gelin "

" Fakta. Valet i Indien

Världens största demokratiska val, med mer än 900 miljoner röstberättigade, pågår i Indien. Valet är uppdelat i sju faser som pågår i fem veckor, där den sista röstomgången äger rum den 19 maj. Resultatet beräknas komma den 23 maj. Narendra Modi vann en jordskredsseger 2014 men prognoser inför årets val pekar på ett jämnare val.

Totalt beräknas motsvarande 90 miljarder kronor spenderas av politiska partier på valkampanjerna. "

" Fem dödade i hotellattack i Pakistan

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Pakistan. Fem personer dödades och sex personer skadades vid en attack mot ett lyxhotell i sydvästra Pakistan på lördagen.

Polis och militär dödade de tre gärningsmännen i en flera timmar lång insats.

Den separatistiska organisationen Baluchistans befrielsearmé har tagit på sig ansvaret för hotellattacken.

Organisationen säger i ett uttalande att angreppet var riktat mot "kineser och andra utländska investerare". Den kinesiska ambassaden i Islamabad fördömer attacken och berömmar den pakistanska armén för sin "heroiska insats".

TT-AFP-Reuters "

" Bortförda tonårsflickor räddades

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Bangladesh. 23 tonårsflickor ur den muslimska minoritetsgruppen rohingyer har räddats efter att ha blivit bortförda från sitt flyktingläger i sydöstra Bangladesh, uppger polisen. Fyra personer har gripits misstänkta för trafficking och polisen har även hittat 50 bangladeshiska pass hos de gripna.

Flickorna i åldrarna 15–19 år hittades vid en rad mot en fastighet i huvudstaden Dhaka. De hade förts från flyktinglägret till Dhaka med löfte om att få arbete i Malaysia, men polisen misstänker att de skulle ha utnyttjats för prostitution.

TT-AFP "

" Hårdföre Duterte på väg att stärka makten om Filippinerna

DN TISDAG 14 MAJ 2019

Kommentar. På måndagen röstade över 60 miljoner filippiner i ett val som ses som ett popularitetstest för den hårdföre presidenten Rodrigo Duterte. Mycket talar för att Duterte stärker sitt grepp om makten och får ännu friare händer att genomföra sin politik framöver. Nästa steg kan bli återinförande av dödsstraff.

Under måndagen hölls ett mellanårsval i Filippinerna där över 18 000 politiska platser stod på spel. Blickarna riktades framför allt mot vilka kandidater som får väljarnas stöd i parlamentets överhus, där hälften av de 24 platserna var uppe för val.

Här har anhängare till den kontroversiella presidenten Rodrigo Duterte fram tills nu utgjort en minoritet. Det har gjort att överhuset har kunnat fungera som en bromskloss för Dutertes mest omstridda förslag.

Men nu talar mycket för att Duterte kommer att vinna de flesta platserna i överhuset och därmed även få ett övertag där.

Det skulle i sådana fall bana väg för Duterte att löpa hela linan ut med sin kontroversiella politik. Duterte har under sin tid som president väckt stark internationell kritik för sitt drogkrig där tusentals har dött utanför det rättsliga systemet. Strax efter att han valts till president 2016 uppmanade han polisen att döda narkomaner och droghandlare med löftet om att de kunde göra det utan att riskera något straff. Den politiken har han också genomfört.

Vinner han majoritet i parlamentets båda hus kan han utan spärrar gå vidare med en rad kontroversiella förslag. Hit hör bland annat att han

vill återinföra dödsstraff. Rodrigo Duterte har också planer på att skriva om konstitutionen och riva upp regeln om att en president bara får sitta i en mandatperiod. Dessutom vill han sänka den straffbara åldern från 15 till 12 år.

Duterte har fördömts av människorättsorganisationer för att döda människor urskilningslöst. Under hans tid som president har dessutom media fått allt svårare att granska makten och de som är kritiker till Duterte har fängslats. Men på hemmaplan åtnjuter han stor popularitet. En opinionsundersökning som gjordes i början av maj visade att över 70 procent av de tillfrågade stöder honom. I Rodrigo Duterte ser de en man som tar itu med grov brottslighet och korruption.

Kritikerna hävdar dock att den hårdföra politiken drabbar fattiga som inte har råd med advokater. Det liberala huvudoppositionspartiet i Filippinerna anklagar honom för att föra ett rättslöst krig mot knarket. De oroar sig också för att Duterte knyter alltför nära band till Kina och att det i förlängningen kommer att försämra Filippinernas relation med USA, som traditionellt är landets allierade.

Duterte är känd för att uttrycka sig föga diplomatiskt. Under valrörelsen har han hånat motståndare och bland annat gjort narr av deras tänder. Han har också kommenterat uppgifter om röstköp med att det är okej så länge pengarna går till att betala deras transport till och från vallokalen.

Marianne Björklund "

"Fakta. Familjeangelägenhet

Filippinerna har cirka 94 miljoner invånare, varav 61 miljoner var röstberättigade i måndagens val.

Tre av president Rodrigo Dutertes barn ställde upp:

Hans dotter Maria kandiderade till att bli borgmästare i Davao och tippas av många att efterträda sin far på presidentposten i framtiden.

Hennes yngre bror ställde upp som vice borgmästarkandidat i samma stad och Dutertes äldste son kandiderade till en plats i parlamentet. "

" Marianne Björklund: Kina skärper tonen mot USA – men det finns hopp

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

USA har attackerat, Kina har svarat och börserna skakar. Handelskriget mellan världens två mäktigaste ekonomier är i full sving och tonläget blir allt högre. Men än finns hopp om en lösning.

Det var väntat. Att Kina på något sätt skulle svara på Donald Trumps beslut att mer än dubbla tullarna på kinesiska varor värda 200 miljarder dollar. Sent på måndagskvällen meddelade landets utrikesministerium sin motattack: tullarna på amerikanska produkter värda 60 miljarder dollar höjs. Det handlar bland annat om importerat nötkött, lamm, fläsk och kaffe som nu kommer att beläggas med en extra avgift. Tullar som slår rakt mot den amerikanska landsbygden där Trump har sina kärnväljare.

Samtidigt höjer Kina tonläget mot USA rejält. Från att ha hållit en ganska neutral och tillbakahållen attityd börjar nu de nationalistiska stämningarna piskas upp. Den statliga nyhetsbyrån Xinhua går så långt att man sprider en nationalistisk ledarartikel där handelskriget jämförs med "folkets krig", en term som introducerades av Mao Zedong efter att japanska trupper hade invaderat Kina.

Och ett inslag i den statliga tv-kanalen CCTV som anspelar på de nationella känslorna fick snabb spridning i sociala medier. Över tre miljarder användare rapporteras ha sett inslaget där nyhetsuppläsaren Kang Hui säger:

– Efter 5 000 år av prövningar och vedermödor, vilken typ av strid har det kinesiska folket inte gått igenom? Handelskriget som USA har

startat mot Kina är inget mer än ett viktigt enande vägskaäl i Kinas utveckling. Det finns inget att oroa sig för. Kina måste stå stark, vara självsäker och ta sig ur svårigheterna.

Framsläppandet av nationalistiska kommentarer kan ses som ett sätt att förbereda och peppa folket på inför ett långt utdraget handelskrig som riskerar att slå mot kinesisk ekonomi.

I Kina finns kretsar som är oroliga för vad de ökade tullarna ska innebära. Särskilt i näringslivet och bland medelklassen finns en farhågor om att exporten ska avta och att företag väljer att flytta sin produktion till andra länder. Samtidigt finns radikala nationalistiska krafter som gärna visar sitt agg mot USA och ser Trumps agerande som ett bevis på det de hela tiden vetat, att USA egentligen inte vill att Kina ska ha en gynnsam ekonomisk utveckling.

Än så länge hålls de senare tillbaka, vilket kan tolkas som att Kina fortfarande ser en chans till ett handelsavtal med USA. Några protester liknande dem när Kina och Japan bråkade om två omstridda öar i Östkinesiska havet har ännu inte synts till. Då drog tusentals kineser ut på gatorna, japanska flaggor brändes och företag bojkottades, med det kommunistiska partiets goda minne.

Donald Trump har också uttryckt att han fortfarande tycker att relationen till Kina och dess president Xi Jinping är väldigt bra. Den amerikanska presidenten är dock, som så ofta, motstridig. Samtidigt som han har uttryckt förhoppningar om en lösning när han träffar sin kinesiska kollega vid G20-mötet i Osaka i slutet av juni fortsätter han att twittra om hur bra tullar är för den amerikanska ekonomin och att något avtal inte är aktuellt så länge inte Kina verkligen börjar konkurrera på lika villkor.

USA kräver bland annat Kina minskar statlig inblandning i sina företag, upphör stöld av teknikhemligheter och låter utländska företag verka på samma villkor i Kina som inhemska bolag.

Om samtalen havererar trappas konflikten upp ytterligare. Trump har hotat införa tullar på i stort sett alla kinesiska varor i sommar. Kina lär fortsätta svara. Ekonomer varnar för betydande ekonomiska förluster för båda parter. I förlängningen drabbar det hela världsekonomin. Finansmarknaden är uppenbart orolig. Börser har fallit i både USA och Asien, samtidigt som den kinesiska valutan renmibin har tappat i värde.

Marianne Björklund "

" 650 miljoner unga indier kommer förändra världen

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Bombay. En av fem unga människor i världen lever i Indien. Svindlande 650 miljoner indier är under 25 år. De är optimistiska och ambitiösa och bryter med gamla traditioner. Deras framfart kommer att påverka resten av världen. Inför den sista fasen i parlamentsvalet har DN träffat förstagångsväljare i megastaden Bombay.

19-åriga Devanshi Rathod studerar på college i Indiens största stad Bombay samtidigt som hon sköter uppdateringarna i sociala medier åt en kedja av skönhetssalonger. Siktet är inställt på att bli dietist. När vi träffas tränar hon på att sminka en modell inför ett bröllop tillsammans med en grupp andra unga kvinnor.

Devanshi Rathod säger att hon är ganska typisk för den del av Indiens enorma ungdomsgrupp som bor i städerna. Självförtroendet är på topp och förväntningarna på framtiden är stora.

– Vi använder mobiltelefonerna till allt och är ständigt online. Vi kan snabbt leta upp information om vad som helst, säger Devanshi Rathod. Halva befolkningen i Indien, mer än 650 miljoner människor, är under 25 år. Nästan 900 miljoner är under 35 år. Det innebär att det är unga väljare som faller avgörandet i det pågående parlamentsvalet, där den sista fasen genomförs på söndag.

– Politikerna har inget alternativ, de måste lyssna på oss. Vi är mer välutbildade än tidigare generationer och vana att diskutera och analysera. Vi kan skilja på rätt och fel och vet att det är lätt att rösta

bort politiker som inte levererar, säger Devanshi Rathod, som är en av 84 miljoner förstagångsväljare.

– Det är min generation som är den drivande kraften just nu. Det är vi som ska se till att Indien blir en supermakt.

Den största gruppen ungdomar som världen har skådat kommer att göra avtryck på den globala arenan, men frågan är på vilket sätt. I den uppmärksammade boken "Dreamers – how young indians are changing their world" från 2018 skriver författaren Snigdha Poonam att unga i Indien styrs av en kombination av asiatiska traditioner och amerikanska livsmål. De har lite gemensamt med sina jämnåriga i väst och de låter sig inte definieras av andra.

Gemensamma nämnare hos den stora ungdomsgruppen är höga ambitioner, optimism och ökat oberoende jämfört med tidigare generationer, enligt en stor intervjuundersökning från World economic forum. För att kunna förverkliga sina drömmar behöver de dock bättre guidning om vilka möjligheter som finns, enligt rapporten.

Indien, som har mer än 1,3 miljarder invånare, ersätter Kina som världens folkrikaste land om tio år. Landets bnp växer med drygt 7 procent om året och väntas i år gå om den tidigare kolonialmakten Storbritannien som världens femte största ekonomi. Den unga befolkningen kan bli en stor fördel – om de styrande hanterar den på rätt sätt. Utmaningen är att höja kunskapsnivån och de närmsta åren anses avgörande.

Till DN säger Sunil Kadam, välkänd debattör i sociala och ekonomiska frågor, att de hundratals miljonerna unga indier kan bidra till att lyfta världsekonomin om de kan möta behoven på arbetsmarknaden.

– Om vi misslyckas skapar vi i stället ett monster. Desperata människor som saknar möjlighet att försörja sig leder till oro och osäkerhet, säger Sunil Kadam.

I stadsdelen Andheri satsar 18-åriga Ishita Nitin Ghag allt på sina studier och en framtid som forskare. Hon var gymnast på elitnivå men träningen och tävlingen tog för mycket tid. Konkurrenten är hård om både utbildningsplatser och arbetstillfällen.

– Jag är lyckligt lottad, men överlag är kvaliteten på utbildningen i Indien inte tillräckligt bra. När Indien får en ny regering är det den viktigaste utmaningen. Gymnastiktävlingarna jag deltog i hölls i skolor över hela landet, så jag har även sett i vilket dåligt skick många skolbyggnader är på landsbygden, säger Ishita Nitin Ghag.

21-åriga Mansi Virani från Surat i delstaten Gujarat är på semester i Bombay tillsammans med föräldrar och syskon. Snart ska hon flytta till Nya Zeeland och slutföra sina ekonomistudier.

– Det känns som en säker satsning på min framtid. Jag tvekade inte när jag fick chansen även om det finns många bra universitet i Indien också, säger hon.

Enligt ekonomen Suniti Nagpurkar går arbetsmarknaden för de unga i Indien i otakt. De som söker jobb har inte den kunskap och erfarenhet som efterfrågas. Mer än hälften av indierna bor på landsbygden samtidigt som nästan alla möjligheterna finns i städerna.

– Vi behöver fånga upp de miljontals unga som inte fullföljt skolan och utbilda dem i praktiska färdigheter. Som rörmokare, elektriker och mobiltelefonreparatörer kan de spela en viktig roll i det lokala ekosystemet och bidra till Indiens tillväxt, säger doktor Suniti Nagpurkar som arbetat som universitetslärare i flera årtionden och nu leder ett familjeägt konsultbolag.

– Det är också viktigt att se till att lärare på alla nivåer är kvalificerade. ”Vidareutbilda utbildarna” har blivit mitt mantra. Börja med de yngsta barnens lärare, så ger det resultat. Satsningar som dras i gång måste fullföljas, annars förlorar vi värdefull tid.

En stor del av de unga pratar engelska obehindrat, något som enligt Suniti Nagpurkar bidrar till att ge Indien ”den plats vi förtjänar” på den globala arenan.

I slumområdet Nehru Nagar i Bombay har 19-åriga Pragati Devendra tagit sig fram genom utbildningssystemet med hjälp av de kvoter som finns för lågkastiga. Hon vill läsa juridik, men säger att det inte bara är de unga som behöver utbildning.

– I gränden där vi bor är jag omgiven av vuxna som inte kan läsa och skriva. Jag och mina vänner går i skolan, men påverkas ändå av de vuxnas livssituation. Vi får inte den uppmuntran och hjälp vi behöver, säger hon.

Bland de unga har klimat och miljö seglat upp som viktiga politiska frågor. I slumområdet där Pragati Devendra bor är läget akut.

Bostäderna omgärdas av ett stillastående och stinkande vattendrag som är helt täckt av sopor.

– Luften blir bara mer smutsig och vattnet är förorenat. Det är klart att det inte kan fortsätta så här. För mig personligen är ljudföroreningen från alla tutande bilar svårast att stå ut med.

21-åriga Asad Parihar tycker att luftföroreningarna är det mest akuta problemet. När Världshälsoorganisationen WHO förra året presenterade en lista över världens mest förorenade städer återfanns 14 av de 15 värsta i Indien. New Delhi är den huvudstad i världen där luften är giftigast.

– Jag känner hur det sticker i halsen och bröstet när jag är ute i trafiken. Miljön kan inte vänta, men jag tycker inte att politikerna tar problemen på tillräckligt stort allvar, säger Asad Parihar.

Ytterligare en gemensam faktor bland de unga är att de influeras allt mindre av föräldrar och släktingar när det gäller beslut om utbildning och äktenskap. Traditionellt betydelsefulla frågor som religion och kast är heller inte lika viktiga för de unga.

På skönhetssalongen Harsha & Rakes i stadsdelen Andheri säger Devanshi Rathod att spänningar mellan hinduer och muslimer, som ökat under de senaste fem åren med den hindunationalistiska regeringen, borde tillhöra det förflutna.

– Jag är stolt över att vara indier, men även om vi är patrioter ska vi se till att vara ett land där alla känner sig välkomna.

19-åriga ekonomistudenten Shivam Girish Khanolkar är aktiv inom det hindunationalistiska partiet Shiv Sena. Han tror att nästa generation politiker måste ha en annan attityd för att gå hem bland hans jämnåriga.

– Politikerna behöver leva bland sina väljare, inte styra från ovan. Världen förändras, säger han.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

"Fakta. Världens största val

På söndag den 19 maj genomförs den sjunde och avslutande fasen i parlamentsvalet i Indien. Valet, som inleddes den 11 april, är det största i historien. 900 miljoner människor har rätt att rösta.

Den hindunationalistiske premiärministern Narendra Modi från BJP utmanas av Kongresspartiets Rahul Gandhi.

545 platser i underhuset Lok Sabha står på spel. Valresultatet presenteras den 23 maj.

Indierna röstar elektroniskt, där väljarna trycker på en partisymbol på röstningsmaskinerna.

Vid förra valet 2014 var valdeltagandet 66 procent – lägre än i Sverige och många andra europeiska länder men högre än vid presidentval i USA (54 procent 2016). Valdeltagandet i år ser ut att hamna på samma nivå. "

"50 000 år gamla släktingar

LÖRDAG 18 MAJ 2019

I en grotta i Filippinerna hittade forskare fossil av ben och tänder. Efter att fossilen undersökts noga tror forskarna nu att de är spår av en tidigare okänd människoart, som levde för minst 50 000 år sedan. Arten har fått namnet homo luzonensis. Troligen var de mycket mindre än dagens människor och klättrade mycket i träd.
"

" Plastbitarna i haven nu fler än stjärnorna i Vintergatan

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

En nästan obebodd liten grupp korallöar i Indiska oceanen är nedsmutsad med över 400 miljoner skräpföremål, visar en ny forskningsstudie. Numera tros det finnas fler plastbitar i haven än stjärnor i Vintergatan.

Kokosöarna är en tropisk liten ögrupp bestående av två atoller med sammanlagt 27 korallöar ungefär halvvägs mellan Australien och Sri Lanka i Indiska oceanen.

Öarna, som är australisk mark, ligger där flera havsströmmar möts men utanför de största sydostasiatiska farlederna.

Nu har forskare kunnat konstatera att dessa små landskärvar med knappt 600 invånare hårbärerar nästan en miljon slängda skor och 373 000 uttjanta tandborstar. Sammanlagt finns det 414 miljoner avfallsföremål med en sammanlagd vikt av 238 ton på ögruppen. En fjärdedel är plast. Över 90 procent av soporna syns inte eftersom de ligger dolda en decimeter under markytan.

För de bofasta invånarna skulle det ta runt 4 000 år att producera så mycket avfall.

Skräpanalysen görs i en ny studie som publicerats i den vetenskapliga tidskriften Scientific Reports.

Forskarna har valt att specialstudera Kokosöarna eftersom isolerade öar som dessa fungerar bra som mätare av hur nedsmutsade haven är: Där finns få lokala föroreningskällor och liten mänsklig påverkan, exempelvis inga strandbesökare och därmed ingen regelbunden städning av stränderna.

Den australiska forskargruppen gjorde sina beräkningar efter att ha samlat in skräp i utvalda områden på 7 av de 27 öarna (motsvarande nära 90 procent av ögruppens landmassa) under 2017.

Plastskräpet i haven är ett av världens mer bekymmersamma miljöproblem, eftersom ingen vet hur det som redan hamnat där ska kunna tas bort på något effektivt sätt. Dessutom bryts plast ner extremt långsamt. Det som händer över tid är att det finfördelas till mycket små partiklar.

Det finns innovativa projekt för att försöka ”dammsuga” haven på plast, exempelvis ”The Ocean cleanup”, men det är oklart hur mycket problemet kan dämpas med nuvarande teknik.

Ungefär 40 procent av all plast som tillverkas blir avfall samma år som det produceras. Hälften av all plast som tillverkats de senaste 60 åren har tillverkats sedan 2005.

I hela världshavet beräknas det numera finnas 5 250 miljarder plastföremål (de flesta mycket små). Det betyder att det finns fler plastbitar i haven än stjärnor i Vintergatan. Det kanske inte är en användbar referens för alla, men man kan i alla händelser slå fast att det rör sig om astronomiska mängder.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Kinesisk teknikbörs backar efter USA:s blockad mot Huawei

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Trumpadministrationens restriktioner mot telekomtillverkaren Huawei och 68 partnerbolag har införts nu. Beskedet sänkte humöret på den kinesiska techbörsen i Shenzhen under fredagsmorgonen.

Huawei-leverantörer och samriskbolag på 26 olika marknader från Bolivia till Burma blockeras från att göra affärer i USA, framgår av dokument hos det federala arkivet.

”USA:s regering har beslutat att det föreligger betydande skäl att anta att Huawei varit involverade i aktiviteter som utgör hot mot statens nationella och internationella intressen”, skriver den amerikanska myndigheten Bureau of Industry and Security.

De listade bolagen förbjuds inte direkt att göra affärer i USA, men deras möjligheter blir kraftigt begränsade då de kommer bli föremål för strikta och förmodligen långdragna myndighetsgranskningar, framgår av dokumenten.

Noterbart är att Huaweis svenska dotterbolag, Huawei Technologies Sweden AB, inte finns med på den federala listan över bolag med restriktioner. Stockholm har varit huvudort för Huaweis globala utveckling av 5G.

Inför utrullningen av 5G, nästa generations telekomnät, har Huawei kritiserats häftigt från amerikanskt håll. En underrättelserapport från NSA, USA:s underrättelsetjänst för signalspaning, gör gällande att Huawei möjliggör spionage för den kinesiska regimen via så kallade

bakdörrar i teknologin som möjliggör fjärrstyrning, monitorering och vid behov nedstängning av telekomnätsutrustning.

NSA:s slutsatser om Huaweis säkerhet står dock inte oemotsagda, minst av allt av bolaget självt. Samtidigt har flera europeiska länders regeringar förvisso pekat på säkerhetsproblem som en av de föreliggande riskerna, men hävdat att dessa är hanterbara. Dessutom har flera europeiska teleoperatörer varslat om att en omfattande blockad av Huawei är att likställa med en kraftigt försenad 5G-expansion, något som dock troligen skulle kunna gynna Huaweis närmsta konkurrenter, Ericsson och Nokia.

Kinas samvete är ur de perspektiv som råder i demokratiska länder tämligen fläckat på området. Den digitala övervakningen av minoriteter och oliktankande har exploderat i landet, enligt flera människorättsorganisationer. Huawei har dock hävdat att detta inte har med bolagets verksamhet att göra, trots att ägandeförhållandena runt bolaget är grumliga.

Direkt "

" Arbetslösheten växer snabbt när jordbruk inte längre är lönsamt

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Jobbkrisen i Indien slår mot miljoners välutbildade som har svårt att ta sig ut på arbetsmarknaden. Samtidigt fylls storstädernas slumområden på med migranter från landsbygden som inte längre behövs inom jordbruket. På torsdag avgörs valet där arbetslösheten är den hetaste frågan.

Bombay.

Varje morgon från klockan åtta sitter Vailyama Shriram tillsammans med ett tiotal andra kvinnor utanför järnvägsstationen i Indiens största stad Bombay och hoppas på ett jobb för dagen. På andra sidan gatan väntar mångdubbelt fler män.

– Folket från byggarbetsplatserna vet att vi är här. De väljer ut de som behövs. Min man, som är rörmokare, blev upplockad på en gång i morse, säger Vailyama Shriram.

Strax efter tio ger kvinnorna upp. så dags brukar de bli bortkörda från trottoaren när butikerna på marknadsgatan ska öppna.

– Jag brukar få jobb omkring tio dagar i månaden. 15 dagar om jag har tur. Oftast lägger jag mosaikgolv på byggarbetsplatser. Jag vet aldrig från en dag till en annan om jag ska arbeta eller inte. Det är ett konstigt liv.

Daglönarna tjänar från motsvarande 80 kronor om dagen. I juni, när regnperioden börjar, åker Vailyama Shriram hem till byn utanför Hyderabad och sina tre barn. Då finns det tillfälliga sysslor på något av jordbruken.

På torsdag blir det klart vem som vinner parlamentsvalet, som genomförts i sju omgångar sedan mitten av april. För tre av fyra indier är bristen på arbetstillfällen den fråga som oroar dem mest.

Hindunationalisten Narendra Modi ser ut att bli omvald, trots att han inte infriat löftet för fem år sedan om att skapa tiotals miljoner nya jobb.

Indiens ekonomi väntas växa med 7,3 procent i år, men under våren har flera orosmoln dykt upp. Arbetslösheten är den högsta på 45 år, mer än 7 procent i april. Lönsamhetskrisen inom jordbruket fördjupats vilket leder till att fattiga migranter från landsbygden fyller på storstädernas slumområden i jakt på försörjning. Byggbranschen har bromsat in och textilindustrin har bromsat in. Flygbolaget Jet Airways kollaps förra månaden är det mest synliga tecknet på flygbranschens kris.

Halva Indiens befolkning, 650 miljoner människor, är yngre än 25 år och arbetsmarknaden fylls på med en miljon i månaden. Konkurrensen om de jobb som finns är enorm. När delstatsregeringen i Tamil Nadu skulle anställa 9 500 sekreterare sökte två miljoner jobben.

Harshal Mangesh Neman var en av sammanlagt 25 miljoner som skickade in sin ansökan när det statliga järnvägsbolaget annonserade ut 90 000 tjänster förra året. Han är utbildad revisor, men hankar sig fram på ett tillfälligt jobb åt ett byggbolag där lönen är 1 800 kronor i månaden.

– Det var inte det här jag hoppades på. Efter 17 års studier är det fortfarande min pappas elektrikerlön som försörjer familjen. Jag söker jobb hela tiden och det är frustrerande att ständigt vänta på besked, säger Harshal Mangesh Neman.

Hans bror och syster tillhör också de många miljoner med universitetsutbildning som har svårt att hitta kvalificerade jobb.

Vabhavi Mangesh Neman arbetar som kontorist på ett textilföretag och

Bhavesht har just fått en provanställning inom administrationen på ett it-bolag.

– Tidigare har jag haft korta anställningar som försäljare och kontorist. Provanställningen är ett steg i rätt riktning även om lönen är låg och arbetsuppgifterna okvalificerade i förhållande till min utbildning, säger Bhavesht Mangesh Neman

Familjen bodde länge i slumområdet Santosh Nagar i Bombay, men fick för ett par år sedan en ersättningslägenhet med två rum och kök. Barnens universitetsutbildningar var ingen självklarhet.

Enligt ekonomen Suniti Nagpurkar har många av de nyutbildade orealistiska förväntningar. Verkligheten är tuffare än de tror.

– Utbildningarna måste matchas bättre med arbetsmarknadens behov, det är den viktigaste förklaringen bakom jobbkrisen. Hälsosektorn växer stort i Indien och det är hög tid att ställa om universitetsutbildningar i den riktningen, säger doktor Suniti Nagpurkar med ett förflutet som universitetslärare och som nu leder ett konsultbolag.

– Modi-regeringen har under de senaste fem åren satsat enormt på att bygga nya järnvägar. Det kommer att leda till nya arbetstillfällen när städerna binds ihop med resten av landet, säger Suniti Nagpurkar. Sunil Kadam, flitig debattör i sociala och ekonomiska frågor, ser en lösning på jobbkrisen som han säger är enkel att genomföra.

– Nästan alla möjligheter när det gäller utbildning och karriär finns i de största städerna. Samtidigt bor sex av tio indier på landsbygden och är beroende av en jordbrussektor som inte längre fungerar.

Med riktade insatser på lokal och regional nivå skulle vinsterna bli många, enligt Sunil Kadam.

– Regeringen måste bidra till att modernisera jordbruket så att det blir lönsamt. I dag fraktas frukt och grönsaker långa sträckor till städerna, men det finns ett underlag för livsmedelsindustrier på regional nivå.

Just nu är det mangosäsong i Indien och med rätt hantering skulle både frukter och produkter som juice kunna exporteras över hela världen.

För att ekvationen ska fungera krävs det många nya yrkesskolor i distrikten och ett antal nya universitet.

– Resultatet blir att landsbygdens migranter kan få jobb på hemmaplan, småstäder utvecklas och jordbruket blir en tillväxtmotor i den indiska ekonomin, säger Sunil Kadam.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

" Fakta. Jobbkrisen

Minst fem miljoner indier har förlorat sina arbeten sedan 2016, enligt en undersökning från Azim Premji-universitetet i Bengaluru som presenterades i april.

Hårdast drabbade är unga män i städerna – både inom den formella arbetsmarknaden och inom den stora informella sektorn.

Hur många nya arbetstillfällen som skapats under samma tid finns det inga uppgifter om. Regeringen har kritiserats för att inte offentliggöra nationell statistik, tidigare i våras läckte uppgifter ut från Nation Sample Survey Office att arbetslösheten är den högsta på 45 år.

Enligt Världsbanken väntas Indiens bnp växa med 7,3 procent under 2019 och 7,5 procent de kommande två åren.

Parlamentsvalet, där 900 miljoner haft möjlighet att rösta, har pågått sedan den 11 april. Premiärminister Narendra Modi från det hindunationalistiska partiet BJP väntas få fler röster än utmanaren Rahul Gandhi från Kongresspartiet, även om marginalen blir mindre än för fem år sedan.

På torsdag väntas valresultatet vara klart. "

" Människor dödas när koaktivister tar lagen i egna händer

DN TISDAG 21 MAJ 2019

I Indien har mobbar av koaktivister dödat mer än 40 personer de senaste fyra åren. Gängen tar lagen i egna händer i jakt på muslimer och lågkastiga som misstänks sända kor till slakt eller äta nötkött. Den hindunationalistiska premiärministern Narendra Modi kritiseras för att se mellan fingrarna. På torsdag blir det klart om han väljs om för en ny femårsperiod.

Bombay.

Fyrabarnspappan Ganesh Panchal och Krishnakant Chauhan i Indiens största stad Bombay är ständigt beredda att rycka ut för att befria kor som riskerar att slaktas.

De ingår i ett av många medborgargarden som attackerar kotransporter längs vägarna.

Slagsmål med tillhyggen och misshandel hör till när bilarnas förare ska oskadliggöras och korna räddas.

Aktivisterna brukar beskrivas som fanatiska. Krishnakant Chauhan säger att drivkraften är kärleken till den heliga kon, som är en modersgestalt för hinduerna.

– Vi är en del av ett välorganiserat nätverk med hundratusentals medlemmar över hela Indien. Vi har vägarna under uppsikt och informatörer som bedriver detektivarbete på vägkrogar och bensinstationer, säger Krishnakant Chauhan, som tillhör den hinduiska organisationen Vishva Hindu Parishad.

– Ofta känns det på lukten om en låst bil innehåller kor. Informationen förs snabbt vidare i Whatsapp-grupper, ibland från en delstat till en

annan. Om bilen är på väg mot vårt håll släpper vi det vi har för händerna och rycker ut. Våra arbeten kommer i andra hand.

Som en del av den hindunationalistiska våg som sveper över Indien har kons heliga ställning blivit mycket politiskt laddad. Konflikterna kring hanteringen av kor har funnits i århundraden, men har ökat mycket kraftigt under premiärminister Narendra Modis fem år vid makten.

Maharashtra, där Bombay är huvudstad, och 27 andra delstater och unionsterritorier där det hindunationalistiska partiet BJP dominerar har förbjudit slakt av kor.

För två år sedan försökte Modis regering stoppa all handel med kor för slaktändamål på nationell nivå, men fick bakläxa av högsta domstolen. Trots den skärpta lagstiftningen pågår en omfattande slakteriverksamhet av kor i hemlighet över hela Indien. Tusentals djur smugglas varje dag till grannlandet Bangladesh. Medborgargarderna tar lagen i egna händer för att stoppa handeln, men Ganesh Panchal och Krishnakant Chauhan ser inget problem med det.

– Vi måste agera snabbt när vi får information om en olaglig kotransport. Vi hinner inte vänta på polisen. Ibland grips någon av oss, men det brukar vara kortvarigt. Vi ser ju till att kriminella stoppas, - säger Ganesh Panchal.

Aktivistgruppen består av 250 män i stadsdelen Malad. Mellan 20 och 25 deltar i varje aktion. De färdas med motorcykel och väntar in den misstänkta bilen de fått rapporter om i skydd av mörkret.

– Alla fritagningar sker nattetid, senast vid fyratiden på morgonen. Vi stoppar bilen och kontrollerar om föraren har dokument som visar att han har rätt att transportera djuren. Det inträffar dock nästan aldrig. Ibland lämnar föraren bilen springande, andra gånger blir det väldigt stökigt om det finns vakter inne i bilen, säger Krishnakant Chauhan, som har en ettårig son.

Kobeskyddarna tillhör ofta organisationer som står regeringspartiet BJP nära. Narendra Modi har fått kritik från många håll för att ha sett mellan fingrarna med lynchmobbarnas framfart.

Offren är ofta muslimer och lågkastiga daliter, den mest utsatta gruppen i det indiska kastsystemet, som är vana att äta och hantera - nötkött. Regeringens tysta medgivande gör minoriteterna mer utsatta. Under Modis tid vid makten har spänningarna ökat mellan den hinduiska majoriteten, omkring en miljard människor, och Indiens 190 miljoner muslimer.

– För mig är det självklart att indiska muslimer måste respektera att kon är helig för hinduerna. Vill de äta kokött får de bosätta sig någon annanstans, säger Ganesh Panchal.

Enligt en färsk undersökning från Human rights watch har minst 44 personer dödats av koaktivister sedan 2015, varav 36 muslimer.

Attackerna har riktats mot både människor som anklagats för att äta kött från kor och mot transporter.

”Uppmaningarna om att skydda kor må har startat som ett sätt att locka hinduiska röster, men ledde till att det blev fritt fram för mobbar att attackera och döda medlemmar av minoritetsgrupper, säger Mee-nakshi Ganguly, chef för Human rights watch i Sydasien i en kommentar. Enligt rapporten har ingen aktivist åtalats.

”Indien måste sluta elda på och rättfärdiga dessa attacker genom att lägga skulden på offren och skydda förövarna”.

Den politiska kolumnisten Tavleen Singh på Indian Express skriver att ett av premiärminister Modis största misstag har varit att inte ingripa mot koaktivisterna.

Kor som fritagits förs till härbärgen eller ”ålderdomshem” för kor. Den största anläggningen utanför Bombay ligger i Sakwar och har plats för 1 500 djur. Hit för också myndigheterna övergivna djur som strövat fritt i megastaden.

Just finns 950 kor på den lantliga idyllen. I omgångar tas djuren ut på en innergård som ramas in av stora stallbyggnader. Korna stannar på anläggningen tills de dör en naturlig död.

Donationer från privatpersoner och hinduiska organisationer bekostar tre mål mat, sammanlagt 22 kilo, till varje ko och lön till 52 anställda. Ofta är korna i dåligt skick när de anländer och behöver mediciner, operationer och till och med amputationer. Veterinären Ramesh Gi Sonkamble visar bilder på när han plockar ut 55 kilo plast ur magen på en ko.

– Bättre omvårdnad än så här kan inte en ko få. Kärleken till det heliga djuret är stark, säger föreståndaren Hemant Gagwani.

Han förespråkar icke-våld och en strikt vegetarisk kost eftersom det alltid är smärtsamt för djur att avlivas. Däremot har Hemant Gagwani inga invändningar mot att aktivisterna går hårt fram mot människor som är involverade i den olagliga kohanteringen i Maharashtra.

– Den som säljer en ko till slakt utför en medvetet kriminell handling och får räkna med konsekvenser, säger Hemant Gagwani.

– Och du måste förstå att det är väldigt många känslor inblandade i kampen för att rädda djur från slakt. Den som öppnar dörren till en bil där korna transporterats under vidriga förhållanden har svårt att hålla sig lugn. När korna kommer ut ur bilen kan de inte stå på benen.

I den muslimska stadsdelen Behram Pada har Gulzar Shaikh en ledande position i lokalsamhället. Han tycker att det är uppenbart att koaktivisterna är ett verktyg åt Modi-regeringen.

– De vill skapa ett Indien där bara hinduerna räknas. Ett Hindustan där minoriteterna inte har några rättigheter, säger Gulzar Shaikh.

– Aktivisternas egentliga mål är inte att rädda kor utan att skrämma oss muslimer. De är gangsters, ibland släpper de igenom kotransporter om de får en muta.

På marknaden i Behram Pada och i andra muslimska stadsdelar har många köttbutiker slagit igen. Det är tillåtet att slakta och sälja buffel, men ibland gör polisen råder mot marknaden.

– De tar med sig köttet för att kontrollera ursprunget. Den spända stämningen har gjort att många muslimer har vant sig vid att äta get och kyckling i stället, säger Gulzar Shaikh.

Valet i Indien har pågått i sex veckor och på torsdag presenteras resultatet. Narendra Modi väntas besegra utmanaren Rahul Gandhi från Kongresspartiet.

Enlig koaktivisten Ganesh Panchal är Modi är den bästa premiärminister som Indien har haft.

– I alla lägen står han upp för viktiga hinduiska värden. Det sänder en kraftfull signal, säger han.

Gulzar Shaikh säger att ytterligare fem år med Modi riskerar att ta död på det sekulära Indien.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

"Fakta.

På torsdag tillkännages resultatet i historiens största demokratiska val. 900 miljoner människor har haft möjlighet att rösta, valdeltagandet är knappt 70 procent.

45 platser i underhuset Lok Sabha står på spel.

Valet har genomförts i sju omgångar sedan den 11 april.

Enligt flera vallokalsundersökningar som presenterades efter den sista omgången i söndags har premiärminister Narendra Modi från det hindunationalistiska partiet BJP ett betryggande försprång före utmanaren Rahul Gandhi från Kongresspartiet. Marginalen ser dock ut att bli mindre än 2014, då Modis allians fick egen majoritet. "

" Modi mot seger med Trumpkopian "India first"

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Allt talar för att Indiens premiärminister Narendra Modi sitter kvar. Enligt flera vallokalsundersökningar är han ohotad, även om marginalen blir mindre än 2014. Den här gången har hindunationalisten Modi kopierat USA:s president med kampanjen "India first" som helt fokuserar på nationell säkerhet.

Bombay.

– Narendra Modi och Donald Trump är samma sorts ledare.

Machomän med en nationalistisk agenda som försöker skapa en illusion av verkligheten med hjälp av falska nyheter. Modi har blivit allt mer av en enväldshärskare, säger statsvetaren Sanjay Patil vid University of Mumbai.

Likt en presidentvalskampanj i USA har valkampen i Indien inte handlat om partier. Det har bara handlat om hindunationalisten Narendra Modi mot Rahul Gandhi, barnbarn till Indiens järnlady Indira Gandhi.

– Modi har helt tagit över sitt parti och sätter kursen själv. Det finns en hel del intern oro över den utvecklingen.

Enligt Patil har premiärministern lyckats behålla det politiska initiativet under hela valrörelsen. Motståndarna har hamnat i underläge när de ständigt tvingats förhålla sig till utspel från premiärministern. Terrorattacken i Kashmir i februari, där mer än 40 indiska soldater dödades av islamistiska extremister, spelade premiärministern i händerna. När Indien svarade med en flygattack mot den pakistanska delen av Kashmir svallade de patriotiska känslorna.

– Efter Kashmir kunde Modi helt fokusera på Indiens säkerhet och militära styrka. Han slapp konfronteras med misslyckade ekonomiska reformer från de senaste fem åren, säger Sanjay Patil.

Modis mest ifrågasatta beslut är den kaosartade sedelreformen från 2016. Samma dag som Trump vann presidentvalet i USA meddelade den indiske premiärministern att alla 500- och 1 000-rupiesedlar blev ogiltiga med omedelbar verkan.

Löftet om att skapa tiotals miljoner nya arbetstillfällen har inte infriats och den nya nationella momsens har väckt stor irritation då priserna har stigit. För tre av fyra indier är behovet av nya arbetstillfällen den mest akuta frågan.

När Kongresspartiet i vintras oväntat vann tre delstatsval tolkades det som ett växande missnöje med Modi. Rahul Gandhi fick vind i seglen, men lyckades inte utnyttja fördelen enligt Sanjay Patil. Inte heller kunde oppositionen samsas mot regeringspartiet.

– Modi tilläts ta kommandot över frågor som drivits av Kongresspartiet, ibland bara genom att byta namn på förslag från motståndarsidan, säger Sanjay Patil.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

" Huawei tar fram eget system efter smällen

DN TISDAG 21 MAJ 2019

När Google begränsar Huaweis användning av operativsystemet Android kommer den kinesiska techjätten i stället att iscensätta sin B-plan. För den senaste utvecklingen kommer inte som en överraskning för Huawei, som redan i början av året avslöjade att ett eget operativsystem ligger redo.

Däremot råder det inget tvivel om att bolaget kommer att skadas av Googles beslut. Det lär också dröja innan ett eget operativt system är så pass utvecklat att det helt och fullt kan ersätta Android.

Sedan Donald Trump – på grund av uttalat hot om spionage för den kinesiska statens räkning – nyligen placerat Huawei på listan över företag som det krävs särskild licens för att få göra affärer med dröjde det inte länge innan Google gjorde sitt beslut offentligt.

För Huawei, som är världens näst största tillverkare av smarta telefoner, riskerar verksamheten på marknaden utanför Kina nu att skadas allvarligt. I alla fall på kort sikt.

Redan befintliga ägare till Huawei-telefoner kan även i fortsättningen få appar och säkerhetsfixar uppdaterade. Men då Google kommer med sin nästa version av Android-systemet senare i år kan det komma att stoppas från att nå Huaweis telefoner.

Och framtida modeller från den kinesiska jätten kommer att sakna tillgång till appar som Youtube och Google maps.

Däremot kan Huawei fortfarande använda Android då det finns tillgängligt genom öppen licens.

Googles beslut får omfattande konsekvenser för Huawei, enligt internationella techexperter. Krisen försvåras av att amerikanska och

europiska företag som tillverkar halvledare uppges ha stoppat sina leveranser till Huawei.

Sammantaget kan det göra det svårt för Huawei att nå sitt tidigare mål att knuffa ned den sydkoreanska konkurrenten Samsung och bli världens mest sålda smarta telefon år 2020.

Men i en första kommentar sedan Donald Trump satte upp det kinesiska jätteföretaget på den amerikanska listan sa Huaweis vd Ren Zhengfei till japanska medier i lördags:

– Vi har redan förberett oss för det här.

Han pekade då på att bolaget, som hittills importerat utländska delar till sina telefoner för motsvarande över 600 miljarder kronor om året, skyndsamt kommer att utveckla sina egna delar.

Huawei har återkommande förnekat att företaget har några bindningar till det styrande kinesiska Kommunistpartiet och spionerar för dess räkning. Det har inte lugnat omvärlden, där några länder stoppat bolaget från att bygga ut 5 g-näten.

Den växande kritiken har lett till ökade ansträngningar hos Huawei att utveckla sina egna delar och tjänster för att göra sig oberoende. Bland annat en app-affär och ett eget operativsystem.

På hemmaplan i Kina ger nationalistiska Global Times sitt helhjärtade stöd till Huawei. Tidningen skriver att det hela kan sluta med att Googles dominans med Android-systemet kan komma att slås sönder när Huawei, världens nästa största tillverkare, försvinner som kund.

– Det är kristallklart nu vilket techbolag som är politiskt manipulerat, säger Xiang Ligang, en kinesisk generaldirektör, i en kommentar om Google.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se "

" Linus Larsson: Släng inte bort mobilen

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Google klipper banden med kinesiska Huawei. Nu får mobiltillverkaren svårt att använda operativsystemet Android. DN:s Linus Larsson svarar på tre frågor om konflikten.

1) Vad har hänt mellan Huawei och Google?

– President Donald Trump utlyste nyligen "nationellt nödläge" för spionagerisk mot amerikanska kommunikationsnät. I praktiken handlar det mest om den kinesiska teknikjätten Huawei, i första hand om dess utrustning för att driva mobilnät.

– Men Huawei är också en stor leverantör av mobiltelefoner. Dessa använder operativsystemet Android, som utvecklas av Google. Nu tyder allt på att Huawei kommer att stängas av från viktiga samarbeten och i praktiken få svårt att dra nytta av Android och andra Googletjänster.

2) Varför är det viktigt?

– Det är svårt för en mobiltillverkare som använder Android att fungera utan hjälp från Google. Framtida mobiler från Huawei kommer troligtvis inte att få uppdateringar och säkerhetsfixar från Google. Inte heller kommer de att vara anslutna till app-affären Google play, enligt nyhetsbyrån Reuters källor. Det vore ett enormt slag mot Huawei, världens näst största leverantör av mobiler.

3) Blir min Huawei mobil värdelös nu?

– Nej. Släng inte bort den (inte av det här skälet i alla fall). Enligt Google kommer befintliga enheter (mobiler och plattor) fortsätta att få

appar uppdaterade och ha tillgång till Googletjänster. I övrigt lovar Google att efterleva det statliga förbudet och utreder vad konsekvenserna blir. Gissningsvis har företaget satt en mindre armé av advokater för att se vad Google måste och inte måste göra. Ett uttalande från det officiella Androidkontot på Twitter säger att appar kommer att uppdateras, men ger ingen information om huruvida det även gäller uppdateringar av själva operativsystemet. – Det finns en möjlig alternativväg för Huawei: Eftersom Android bygger på öppen källkod är grunden för systemet tillgänglig för vem som helst utan betalning eller hjälp från Google. Huawei skulle därför kunna bygga vidare på Android själva, utan Googles direkta inblandning. Men det vore ändå ett rejält skifte om övriga Googletjänster inte får finnas på Huaweis mobiler. Någon fullständig överraskning är inte detta för Huawei – det är känt sedan flera år att företaget utvecklar ett alternativt operativsystem för just ett sådant här scenario.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

" Marianne Björklund: Det kan bli ett dråpslag för telekomjätten

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Sprickan mellan USA och Kina blir allt djupare. Senaste beviset är måndagens besked om att Huaweis mobiltelefoner i framtiden kan stängas ute från Googletjänster. Det kan bli slutet för det kinesiska bolagets framgångar i Europa.

Huawei säljer näst flest mobiltelefoner i världen och siktar på att bli nummer ett. Efter måndagens besked ser det målet allt mindre realistiskt ut. Om bolagets nya telefoner inte fullt ut kan använda operativsystemet Android och app-affären Google play är det inget annat än ett dråpslag för den kinesiska telekomjätten.

I synnerhet riskerar Huaweis försäljning i Europa att åka utför. Europa är Huaweis näst största marknad och står för nästan en fjärdedel av europeernas smarta mobiler.

Men europeiska kunder lär inte vara lika intresserade av de kinesiska telefonerna om de inte längre kan ge dem appar som Youtube eller Gmail. Att de i stället skulle acceptera kinesiska versioner som WeChat eller Tecent video känns inte troligt. Som det vanedjur människan är kommer förmodligen många i stället köpa en annan telefon när det blir dags att köpa ny. Det saknas inte märken att välja på.

I Kina är situationen inte lika allvarlig. Där är redan Youtube och de flesta Googletjänster förbjudna. Och i USA är Huawei inte särskilt stora.

Men totalt sett är det en käftsmäll mot Huawei som sannolikt skyndar på bolagets utveckling av ett eget operativsystem. Det arbetet har

inletts redan för några år sedan och systemet används enligt Huawei redan på delar av den kinesiska marknaden. Att få det att tränga igenom och etablera sig på världsmarknaden är en svårare uppgift. Här gäller det att få användare beredda att lämna sina favoritappar och chansa på ett nytt system som med stor säkerhet kommer att stöta på en hel del buggar i början. Samsung, Intel och Microsoft har alla försökt, utan någon större lycka.

Men världen är stor och Huawei kan lägga ner sitt krut på andra marknader, kanske i växelspel med staten. Kina har exempelvis lockat över 50 länder att delta i det jättelika infrastrukturprojektet Nya Sidenvägen. I dessa affärer kan även Huawei bli ett kort att spela ut.

Marianne Björklund "

" Kina vill samtala trots upptrappad handelskonflikt

TORSDAG 23 MAJ 2019

Kina säger sig vara redo för en ny runda av handelssamtal med USA. Samtidigt kommer signaler om att USA planerar att svartlista flera kinesiska teknikföretag.

Kinesiska övervakningsföretaget Hikvinson kan bli nästa offer för USA:s offensiv mot kinesiska teknikföretag. Enligt uppgifter till New York Times överväger USA:s president Donald Trump att svartlista företaget, vilket betyder att det nekas att köpa amerikanska komponenter.

Enligt en chef på Hikvinson kan de nödvändiga komponenterna köpas från andra leverantörer. Trots detta föll Hikvinsonaktien drygt 6 procent i sluthandeln.

Hikvinson och Dahua technology som båda tillverkar övervakningssystem nämndes i en skrivelse från amerikanska lagstiftare förra månaden, i vilken man yrkade på hårdare kontroll av amerikansk export för att säkerställa att amerikanska företag inte medverkar till brott mot mänskligheten.

Den upptrappade konflikten har negativa konsekvenser på handeln för båda parterna. Enligt en rapport uppger cirka hälften av amerikanska företag med verksamhet i Kina att de drabbats av motåtgärder i form av försenare tulldeklarationer och fler kontroller sedan den senaste höjningen av tullar trädde ikraft, skriver Financial Times.

En tredjedel av de tillfrågade företagen uppger att de ställer in eller skjuter upp investeringar i Kina medan 40 procent överväger att flytta tillverkningen från Kina.

Samtidigt meddelar Kinas ambassadör i USA, Cui Tiankai, att Peking är redo att återuppta handelssamtalen med Washington om det upptrappade handelskriget mellan länderna.

– Kina är fortsatt redo att fortsätta samtalen med våra kollegor för att nå en lösning. Vår dörr är fortfarande öppen, säger han i en intervju med Fox News.

Sedan de senaste samtalen hölls den 10 maj har några nya inte planerats in.

En rad operatörer i Asien och Europa uppgav under onsdagen att de avstår från att sälja kinesiska Huaweis smartphones. Skälet är de amerikanska restriktionerna mot företaget, som bland annat fått Google att strypa tillgången till uppdateringar i dess operativsystem Android.

Japanska operatören Softbank har enligt tidningen Nikkei Asian Review meddelat att man inte kommer att börja sälja Huaweis P30 på fredag, som tidigare varit planerat. Den konkurrerande japanska operatören KDDI skjuter samtidigt upp säljstarten av samma mobil. Landets största operatör, NTT Docomo, har slutat ta emot förhandsorder på modellen P30 Pro.

Tidningen uppger även att Taiwans statliga operatör Chunghwa Telecom beslutat att inte ta in nya Huawei-mobiler, även om existerande modeller som redan finns i lager kommer att fortsätta säljas.

Den sydkoreanska operatören KT uppger att den överväger att stoppa försäljningen av Huaweis smartphones och surfplattor.

I Storbritannien har operatören EE meddelat att den avstår från att sälja Huaweis telefoner i samband med lanseringen av 5G. En annan brittisk operatör, Vodafone, har fattat ett liknande beslut genom att skrinlägga tidigare planer på att sälja Huaweis mobil Mate X.

TT-Reuters Direkt "

"Terrorister gav Modi valsegern

DN FREDAG 24 MAJ 2019

I december såg Indiens premiärminister Narendra Modi ut att ligga pyrt till. Hans hindunationalistiska parti BJP förlorade makten i tre delstater. När resultaten från världens största parlamentsval rullade in på torsdagen stod det däremot klart att Modi fått egen majoritet för andra gången i rad.

Det som inträffade däremellan var ett blodigt terrordåd i Kashmir, utfört av islamister mot indiska poliser. Premiärministern skickade stridsflyg mot ett påstått extremistläger i Pakistan, och förvandlade hela valkampanjen till en fråga om nationell säkerhet och en folkomröstning om sig själv.

Han hade god hjälp av oppositionens toppman Rahul Gandhi. Den bleke arvtagaren till dynastin som går under namnet Kongresspartiet var nära att förlora den valkrets familjen alltid prenumererat på. Modi har förenklat skattesystemet, försökt bekämpa den myllrande korruptionen och angripit den katastrofala bristen på toaletter. Men de flesta storslagna löftena från valet 2014 har stannat på papperet. Hans parti BJP är knappast en modig förkämpe för marknadsreformer, utan staten och byråkratin regerar vidare. Indien måste modernisera jordbruket, men då krävs att städer och företag kan absorbera de tiotals miljoner som blir utan jobb. I stället sjunker böndernas inkomster, samtidigt som arbetslösheten ökar. Inte förbättras läget av att regeringen manipulerar statistiken.

När Modi nu uttalar fraser om att ena landet finns än fler skäl till misstro. Hindunationalismen är en destruktiv kraft, ofta livsfarlig för etniska och religiösa minoriteter. Särskilt Indiens muslimer är utsatta,

och inget civiliserat land borde ha råd att låta 190 miljoner människor leva i skräck.

Ska Modi bli en mer seriös ledare under sin nya mandatperiod behöver han tygla sin populistiska ådra. Islamofobi är en mörk återvändsgränd för Indien.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

" Mia Holmgren: Modis seger kan utarma demokratin

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Indiens premiärminister Narendra Modi vinner en jordskreds-seger i parlamentsvalet i Indien och får egen majoritet. Därmed fortsätter Indien att styras med en hindunationalistisk agenda. DN:s Mia Holmgren svarar på tre frågor om valresultatet.

1. Vilken sorts ledare är Narendra Modi?

– Han kan jämföras med USA:s president Donald Trump och Turkiets ledare Recep Tayyip Erdoğan. Modi är en machoman med en nationalistisk agenda. Allt ljus faller på honom, hans parti BJP har helt hamnat i skuggan.

– Narendra Modi är näringslivets man, som vill modernisera Indien. Hans politik sätter den hinduiska majoriteten i första rummet och under hans tid vid makten har den muslimska minoriteten – 190 miljoner människor – blivit mer utsatt. Modi anklagas för att försöka förvandla det sekulära Indien till ett etniskt Hindustan. Med en sådan utveckling riskerar spänningen mellan olika grupper att fortsätta öka.

2. Varför vinner Modi med en så stor marginal?

– Under vintern genomfördes stora demonstrationer mot resultatet av Modis ekonomiska politik och oppositionen vann oväntat tre delstatsval. Men när pakistanska terrorister dödade mer än 40 indiska soldater i Kashmir spelade utvecklingen Modi i händerna. När Indien svarade med ett flyganfall mot ärkefienden Pakistan, det första på 48 år, utbröt patriotisk yra i landet. För Modi blev det en flygande start på valrörelsen.

– När Modi satsade allt på nationell säkerhet och militär upptrappning i valrörelsen slapp han konfronteras med att vallöften från 2014 inte infriats. De tiotals miljoner nya jobb som Modi lovade har uteblivit. Inte heller satsningen på den indiska tillverkningsindustrin har gett resultat. Premiärministerns största framgångar är en kraftfull satsning på infrastrukturen och att han skickligt har marknadsfört Indien i resten av världen.

– Modis valtriumf kan också förklaras med att oppositionen inte förmådde att ena sig och ta den chans som uppstod i vintras.

3. Vad väntar nu?

– Indien plågas av en jobbkris där både välutbildade med universitetsexamen och fattiga migranter från landsbygden har svårt att hitta arbeten. Regeringen måste prioritera att skapa jobb på en arbetsmarknad som fylls på med en miljon personer i månaden.

– Under Modi har yttrandefriheten inskränkts. Få vågar kritisera premiärministern av rädsla för repressalier och samhällsdebatten har tystnat inom många områden. När hindunationalisten Modi får fortsatt förtroende kan demokratin utarmas i världens näst folkrikaste land.

– På den internationella arenan tror Indienkännaren Sten Widmalm, professor i statsvetenskap, att banden mellan Indien och Kina kommer att stärkas. Den senaste tiden har politiska hinder för att Indien ska bli delaktigt i Kinas enorma satsning på infrastruktur och handelsvägar i regionen undanröjts. En sådan utveckling kan stärka Indien men också göra landet mera osjälvständigt.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

" Fakta. Modi och BJP

Narendra Modi föddes 1950 i Gujarat. Sålde i unga år te tillsammans med sin far. Premiärminister sedan maj 2014. Har sedan dess bland annat lagt fram ekonomiska reformer.

BJP ser ut att öka sin makt jämfört med förra valet. Partiet gick, när rösterna räknades på torsdagen, mot nästan 300 mandat, fler än de 282 som BJP fick i valet 2014, och klart fler än de 272 som behövs för egen majoritet i underhuset lok sabha i New Delhi.

" Kina anklagar USA för att trappa upp handelskriget mellan länderna

DN FREDAG 24 MAJ 2019

Att handelskriget har trappats upp är ensidigt USA:s fel. Den bilden ger den kinesiske ambassadören i Sverige, Gui Congyou. Det går på tvärs med de amerikanska anklagelserna om att Kina i sista sekund backade på flera viktiga punkter.

Den senaste upptrappningen i handelskriget mellan USA och Kina, där kraftiga begränsningar mot telekomjätten Huawei är USA:s senaste attack, har kylt ner relationen mellan länderna väsentligt. Och till skillnad från tidigare under handelkriget har Kina skärpt tonläget mot USA väsentligt.

President Xi Jinping pratar om att Kina kan få förbereda sig för en ny "lång marsch", med undertexten att svårigheter kan komma och i kinesiska statliga kontrollerade medier attackeras USA för att vara "arrogant". En ledare i det kommunistiska språkröret People's Daily menar att tiden nu är kommen för att "använda nationalism och låta alla enas kring kärnledaren när handelssamtalen är i kris". Tydliga tecken på att Kina försöker svetsa samman folket.

Kinas ambassadör i Sverige Gui Congyou stämmer in i samma kör under en träff med svenska journalister på ambassaden i Stockholm. – USA bär helt ansvaret för handelskriget mellan USA och Kina. Det har ensidigt startats av USA, säger han.

USA har hävdat att anledningen till att samtalen bröts samman var att Kina i sista sekund, när ett avtal i stort sett var i hamn, under backade på flera punkter som man tidigare gått med på. Gui Congyou ger en helt annan bild.

– USA ville få in en paragraf som slog fast att om USA inför tullar mot kinesisk import så tillåts inte Kina att svara med tullar på amerikanska varor. Det är bara inte rättvist. Därför var vi bestämt emot, säger han. Han kallar i likhet med flera kinesiska medier den amerikanska politiken för "ekonomisk mobbning" och menar att den amerikanska filosofin "America first" är självisk.

Enligt Gui Conghuo är Kina fortfarande öppet för att samtala med USA och Kina planerar oavsett att öppna upp sin marknad mer mot omvärlden. Kina är också redo att gradvis minska handelsöverskottet mot USA, enligt Gui Conghuo.

– Men den kinesiska regeringen kan inte tvångsmässigt minska överskottet på kort tid. Om vi gick med på det kravet och tvingade kinesiska konsumenter att köpa amerikanska produkter i stor skala skulle det otvetydigt skada intresset för andra handelspartner till Kina, inklusive Sverige.

Han ser ingen vinnare på handelkriget och hävdar att Kinas dörr står öppen för fortsatta förhandlingar med USA.

– Men alla samtal måste baseras på jämlikhet, förtroende och ömsesidiga fördelar. Om USA står fast vid sin nuvarande linje har vi inget annat val än att slåss in i det sista, säger han och ekar den senaste kinesiska retoriken.

Beslutet att införa skarpa restriktioner mot Huawei att använda operativsystemet Android kallar han ett sätt för den amerikanska regeringen att trycka ned ett högteknologiskt privat företag i Kina. USA och flera bedömare har hävdat att Huawei har starka kopplingar till den kinesiska staten och misstänker att bolaget kan använda sin utrustning till att spionera. Kina ställer sig oförstående.

– Jag förstår inte varför USA som den enda supermakten i världen, den mest utvecklade staten i världen godtycklig använder sin makt för att trycka ned ett utländskt privat företag, säger Gui Conghuo.

En del analytiker har ifrågasatt om Huawei överlever de införda restriktionerna. Men Gui Conghuo är inte orolig.

– Kina är en marknad på 1,4 miljarder människor och det finns många andra länder i världen. De länder som följer i USA:s spår och begränsar Huawei är i minoritet.

På onsdagen kom ytterligare ett slag mot Huawei då japanska Panasonic meddelade att man upphör att leverera en del komponenter till bolaget för att följa USA:s nya exportrestriktioner. Samtidigt sade Richard Yu, chef för Huaweis konsumentavdelning, till amerikanska CNBC att företaget kan ha sitt eget operativsystem, som kan ersätta Google och Microsoft, klart nästa år.

Marianne Björklund "

" Hundratals bröllop efter lag om samkönade äktenskap i Taiwan

DN LÖRDAG 25 MAJ 2019

Kyssar, lycka och kärlek. Hundratals homosexuella par i Taiwan utnyttjade i går, fredag, sin nyvunna rättighet att gifta sig. Taiwan är det första landet i Asien att tillåta samkönade äktenskap.

På fredagen trädde den lag som tillåter samkönade äktenskap i Taiwan i kraft. Förändringen är efterlängtd bland par som väntat länge på att få gifta sig.

– Jag kommer fortfarande ihåg hur jag försökte gömma regnbågsflaggan efter att ha deltagit i den första Prideparaden i Taipei för tio år sedan. Men i dag kan jag öppet berätta för världen att jag är gay och att jag gifter mig. Jag känner mig väldigt lycklig, säger Shane Lin, som tillsammans med sin partner Marc Yuan var ett av de första paren att gifta sig, till the Guardian.

Men även om hbtq-aktivister jublar åt framgången, så är de inte helt nöjda. En kritik mot den nya lagen är att samkönade par bara tillåts adoptera sin partners biologiska barn. Ytterligare en begränsning är att medborgare från länder där samkönade äktenskap är olagliga inte får gifta sig med sin partner från Taiwan.

Marianne Björklund "

Mellanöstern

"Så kan påskens berättelse om Exodus leda till frigörelse för alla"

MÅNDAG 22 APRIL 2019

När Jesus och hans lärjungar satte sig till bords för den sista måltiden kan man tänka sig att det var *pesach*, den judiska påskan till minnet av befrielsen ur trældomen i Egypten 1 200 år tidigare, som dessa judiska rebeller firade denna aprilkväll. De åt det osyrade brödet, som symboliserar det skyndsamma uttåget ur Faraos land, och bittra örter för att minnas förfädernas smärta. Lammet, huvudrätten på *pesach*bordet, var symbolen för offerdjuret i templet. I den kristna traditionen blev detta tempeloffer ett "Guds lamm" – Kristi offerdöd (Joh 1:29).

Den kristna och den judiska påskan sammanfaller ofta i tiden, men berättelserna och budskapen är olika: Det ena handlar om ett syndaoffer och en messiansk framtid; det andra om slaveriet och *Exodus*, ett folks vandring mot friheten.

Den sista måltiden är dock inte en historiskt belagd händelse. Det viktiga i berättelsen är inte tidpunkten eller menyn på bordet utan det oerhörda budskapet att Joshua (Jesus) är "Guds son", en förlossare beredd att offra sitt liv för människans synder. Detta offer innebar frihet från syndens slaveri och ett löfte om att uppnå det utlovade himmelriket.

Denna "Exodus-tradition" har bevarats inom kristendomen, dess budskap har inspirerat de som har velat, med Martin Luther Kings ord, "kasta av sig förtryckets bojor och gå ökenvägen mot den frihet som stundar".

De svarta slaverna i den amerikanska södern och senare aktivisterna inom den svarta medborgarrättsrörelsen i USA fann både tröst och framtidshopp i den hebreiska bibelns berättelse om israeliternas trälldom i Egypten och deras vandring genom Sinaiöknen på väg mot ”Det förlovade landet”.

På ett möte i South Carolina 1882 organiserades för första gången ett slavuppror. Man läste Exodustexten och hela församlingen sjöng en negro spiritual som sedan dess blivit USA:s svartas ”nationalsång” i kampen mot diskriminering och förtryck: *”When Israel was in Egypt’s Land/Let my people go./Opressed so hard they could not stand/Let my people go./Go down, Moses/Way down in Egypt’s Land/No more shall they in bondage toil/Let my people go”*.

Den amerikanske filosofen Michael Walzer berättar i sin bok ”Exodus and revolution” om ett besök i en svart baptistkyrka i Montgomery, Alabama 1960. Predikanten inte bara talade om Exodus – han spelade rollen som slaven som böjde ryggen för vakternas piska; han var Moses som utmanade Faraos genom att gå upp på Sinaiberget och motta Lagen; han vandrade i öknen och nådde till slut fram till ”The promised land of freedom”.

Walzer, på den tiden en ung student, höll på med en uppsats om den puritanska revolutionen i Den nya världen och han hade analyserat en mängd predikningar och tal där Exodus spelade en central roll. Denna bibliska berättelse var en viktig källa till både argument och symbolik för den amerikanska revolutionen och dess strävan att etablera ”Guds nya Sion”. 1776 föreslog den amerikanske nationsbyggaren Benjamin Franklin till och med att de förenta staternas sigill skulle föreställa Moses som lyfter sin käpp och Faraos armé som håller på att gå under i Röda havet. Upphovsmannen till den amerikanska självständighetsdeklarationen, Thomas Jefferson, kunde tänka sig en mer pacifistisk utformning: israeliter på vandring i öknen, med gud dold bakom svarta åskmoln.

Walzer fann oräkneliga exempel på hur Exodusberättelsen – i såväl religiös som sekulär version – har appellerat till så olika politiska rörelser som boernationalismen i dess kamp mot briter i Sydafrika, indianerna i Sydamerikas slum, puritanerna i Massachusetts kustland, eller de katolska befrielsesteologer i Argentina, Peru och Colombia som tagit sig an sociala orättvisor i sina samhällen. Alla de läste den bibliska berättelsen om israeliternas ”befrielse” som om den handlade om deras egen kamp.

Walzer har i sin bok utgått ifrån Exodus som ett paradigm för revolutionär politik och ”progressiv historia”: Språket må vara religiöst, några mirakel finns här och där, men Exodus är en realistisk skildring av en politisk utveckling. Den börjar med ett tillstånd av ofrihet och misär och ett löfte om en bättre framtid. Den fortsätter med givandet av Lagen (ett program för en fungerande samhällsordning) och folkets uppror (kontrarevolution), och till slut nationsbildning av de före detta slaverna.

Det finns en viktig symbolik i berättelsens rum- och tidsdimension. Den resa som beskrivs i Exodus är ingen odysse, en sådan som Homeros skrev om – som slutar med hemkomst, en väntande familj, lojala tjänare och en trogen hund.

Exodus skiljer sig från alla dessa antika resor som börjar och slutar hemma. De före detta slaverna är på väg mot ett okänt territorium. Att vandringen varade i fyrtio år motiveras knappast av ressträckans längd på kanske högst 400 kilometer – den långa tiden behövdes för att på två generationer utplåna utvandrarernas slavmentalitet.

För folket i öknen handlar det framför allt om en inre resa: vad de finner vid resans mål beror på hur de själva förändrats under resans gång. När de väl nått till Kanaans land är de inte desamma som de var när de lämnade Egypten.

Just i öknen – symbol för ”ingenstans”; mellan hemlösheten och det utlovade hemlandet, mellan trälldomen och friheten – introduceras en

revolutionerande idé som förenar det transcendenta och det världsliga: å ena sidan en obegriplig, osynlig gud, vars namn inte ens får uttalas; å andra sidan Lärn, Lagen, som en högst påtaglig bruksanvisning för en fungerande samhällsordning.

Här finns också ett erkännande av människans materiella behov – löftet om landet ”som flyter av mjölk och honung”. Och samtidigt en ambition att höja sig över det materiella. Allt det som Egypten står för – förtryck, korruption, ojämlikhet och laglöshet – förkastas på moraliska grunder. I stället formuleras en ideal vision av ett samhälle där rättvisa och frihet råder. Det är ”en helig nation” där alla är ”präster”, det vill säga upphöjda – inte på grund av sin samhällsställning utan utifrån graden av sin rättfärdighet.

Exodusberättelsens budskap handlar lika mycket om materialism som om idealism. Och denna tvåfaldighet, menar Walzer, garanterar en balans mellan det jordnära och det andliga. Även ”det materiella löftet” har en etisk innebörd: ”Det förutsätter försvar av de fattigas rätt, straff åt förtryckarna och ett liv fritt från rädsla att bli förslavad. Att utrota misär och exploatering är ett tecken på det kommande kungariket.”

Exodus är dock inte en revolutionsteori, även om berättelsens elitistiska avarter ekar i många revolutionära rörelser. Till exempel i puritanernas gudssamfund, jakobinernas republik eller Lenins kommunistiska rike. Lenin talade i sin revolutionsteori om två slags politiskt medvetande: det ena var arbetarnas, det andra det revolutionära avantgardets. Arbetarklassen, oförmögen att befria sig själv och föreställa sig vad frihet innebär, skulle nöja sig med materiell tillfredsställelse: ”mjölk och honung”. Eliten, ”prästerna”, skulle ta ansvar för samhällets ideologiska karaktär. Resultatet blev ett samhällssystem med en personkult av en ledare upphöjd till gud, med en ideologi som lovade att återföra mänskligheten till det paradiset den blivit fördriven från, vare sig de ville det eller inte.

Det finns en ständig frestelse i den västerländska traditionen att läsa Exodusberättelsen utifrån en ”politisk-messiansk” tolkning. Men det är en falsk tolkning: messianismen lovar mycket mer än både Moses och gud kunde lova.

Moses var ingen messias, utan en politisk ledare och en människa med många tillkortakommanden; han behövde sin bror Aron som sin talesman (själv stammade han) och många kunniga medarbetare som skulle sköta samhällsfunktionerna (2 Mos. 18:21).

Moses befriade sitt folk ur Egypten, men lyckades aldrig leda dem till Kanaan. Och detta land var visserligen ”förlovat”, men det var inget messianskt kungarike; det flöt av mjölk och honung när folket ansträngde sig, men lika mycket av blod när konflikter uppstod.

Messianismen talar om historiens slut, medan Exoduslöftet handlar om en ny början. ”Historien är en börda som människan längtar efter att undgå, och messianismen erbjuder denna flykt: en befrielse, en förlossning, inte bara från Egypten utan också från både Sinai och Kanaan”, skriver Walzer. Messianismen vill ingripa i samhällsutvecklingen för att både avskaffa och fullborda historien – ”Kommunismen är det högsta stadiet i mänsklighetens utveckling”, stod det att läsa i sju decennier på banderollerna på Röda torget.

I de kristna, judiska och muslimska messianisternas apokalyptiska drömmar upphör också historien och de är beredda att på var sitt sätt påskynda utvecklingen, om så behövs med våld och terror.

I jämförelse med politisk messianism kännetecknas Exodus med sina oräkeliga tolkningsmöjligheter av realism. Exodusberättelsen handlar om människor som kan vara rädda, skeptiska, hårdnackade och grälsjuka – och samtidigt är de ”Förbundets folk”. De kan tillåta sig tvivel – är till och med beredda att återvända till Egypten när ökenvandringen känns för svår – men de tar på sig plikten att följa en krävande moralisk lagstiftning.

Exodus handlar inte om apokalyptisk kamp mellan ”guds folk” och dess ”fiende”, utan om en serie beslut fattade av livs levande människor och om reformer under en lång (fyrtyio år) politisk utveckling.

Exodushistoriens tema är ständigt aktuellt. Vi lever alltjämt i en tid av faraoniskt förtryck och ofrihet, med hoppet om en bättre framtid.

Vägen går genom en öken och, som det sjungs i en negro spiritual: ”Det finns inget annat sätt att nå Det förlovade landet än genom att tåga dit tillsammans med resten av mänskligheten.”

Jackie Jakubowski författare och kulturskribent i Dagens Nyheter."

"Martin Luther King och medborgarrättsrörelsen i USA på 1960-talet är bara ett exempel på hur minnet av det judiska uttåget ur Egypten tjänar som mönster för befrielse. I själva verket är Exodus en av historiens mest politiskt potenta berättelser, skriver Jackie Jakubowski
"

" Oppositionsledaren nära att lynchas – attacken skakar Turkiet

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Attacken mot den turkiska oppositionsledaren Kemal Kilicdaroglu, som var en hårsman från att lynchas under en soldatbegravning i Ankara på söndagen, skakar Turkiet.

Själv tvekar inte Kemal Kilicdaroglu om vem som låg bakom attacken. Han sade på måndagen till tidningen Cumhuriyet:

– Hela den politiska och militära eliten var där, ändå tog det en och en halv timme innan vi kunde föras i säkerhet, varför vidtogs inga åtgärder? Varför greps ingen?

Attacken har skakat Turkiet, framför allt Kilicdaroglus parti CHP som firat sin valseger i landets tre största städer och nu anar att segern i Istanbul kommer att ogiltigförklaras.

Efter att oppositionsledarens livvakter fört honom till ett skjul som lynchmobben försökte sätta eld på ingrep försvarsminister Hulusi Akar, tog en mikrofon och vände sig till våldsmännen:

– Mina kära vänner! Ni har nu visat ert missnöje. Bege er hem!

Turkiska kommentatorer tar för givet att attacken är en direkt följd av valresultatet i Istanbul, där styrande AKP förlorade till CHP:s Ekrem Imamoglu. Denne har chockat regimen genom att berömma den fängslade kurdiska politikern Selahattin Demirtas.

Turkiska liberaler har jublat på sociala medier över att en ”broderlig” koalition segrat i Istanbul. Framför allt var det megastadens kurdiska invånare som – på Demirtas maning – förde Imamoglu till makten. För Kilicdaroglu är det ingen tvekan om att det var detta som ådrog honom attacken:

– Vi har lyckats med det ingen annan lyckats med, att skapa en koalition av olika läger. Nu ser vi att man förbereder något, något som har otäcka historiska paralleller.

Högerextrema MHP:s ledare Devlet Bahceli, president Tayyip Erdogans allierade och den som fört regimens talan under krisen, kräver fortfarande att omval i Istanbul. Hans reaktion på lynchförsöket av partiledarkollegan var svårtolkad:

– Det är oacceptabelt. Men Kilicdaroglu måste tänka sig för var han visar sig.

Inrikesminister Süleyman Soylu förnekade att attacken varit en ”provokation” – det vill säga statligt planerad – men tillade med stort eftertryck att CHP-partiet var lierat med de kurdiska terroristerna i PKK. Turkietkännaren Halil Karaveli säger till DN att valförlusten i Istanbul har sått panik i regimens led:

– Presidentsystemet inrättades för att neutralisera kurdernas inflytande. Men nu har kurderna visat att de ändå kan avgöra val. Om de kan skänka Imamoglu Istanbul så kan de göra honom till president! Turkiet har en extremt effektiv ordningsmakt. En handfull personer som börjar skandera politiska paroller på ett torg får genast sällskap av säkerhetspersonal. Att en statsbegravning, bevistad av rikspolischefen och försvarsministern, spontant skulle kunna urarta till en lynchning är fullkomligt uteslutet.

Valmyndigheten YSK, som dagen efter Istanbulvalet gav Imamoglu segern, sade på måndagen att man kommer att fatta sitt slutgiltiga beslut ”inom ett dygn”.

”Vi balanserar på randen av en avgrund”, säger en av landets mest berömda författare till DN.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Minor på åkrarna förvärrar krisen

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Jemen. Huthirebellernas minor har dödat och skadat hundratala civila och förhindrat nödhjälp från att nå utsatta, larmar Human rights watch (HRW). Minorna har använts både i strid mot jemenitisk lag och mot det internationella förbudet mot antipersonella minor.

Minor utplacerade i åkermark, byar, brunnar och på vägar har förhindrat humanitär hjälp från att nå fram, gjort åkrar och brunnar obrukbara och gjort det omöjligt för civila att återvända till sina hem, skriver HRW. Organisationen har också bevis för att Huthirebeller placerat ut antifordonsminor och modifierat dem för att detonera av en människas vikt, samt kamouflerat explosiva anordningar för att se ut som stenar eller trädstockar.

TT "

" Många frågor kvar trots att IS tar på sig dåden

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Analys. Terrororganisationen IS har tagit på sig påskhelgens massaker i Sri Lanka, som ska vara en hämnd för moskémassakern i Nya Zeeland i mars. Men detaljerna kring IS inblandning är oklara, liksom den roll som lokala terrorgrupper säger sig ha spelat.

Regeringsmedlemmar och säkerhetstjänst i Sri Lanka har kopplat påskdagens blodiga terrordåd till de jihadistiska extremistgrupperna National Thowheeth Jamaath (NTJ) och Jamiyyathul Millatu Ibrahim. Samtidigt har terrorsekten IS tagit på sig attackerna.

Enligt försvarsminister Ruwan Wijewardene är terrorattackerna en hämnd för de 50 människor som dödades i masskjutningarna i två moskéer i staden Christchurch i Nya Zeeland den 15 mars.

Över 40 människor har gripits och förhörts med anledning av Sri Lanka-dåden.

Men trots att IS säger sig vara inblandat och trots gripandena av ett antal misstänkta är många omständigheter kring dåden fortfarande oklara.

Vilka ingår i National Thowheeth Jamaath och Jamiyyathul Millatu Ibrahim? Om det verkligen är dessa marginella lokala grupper som ligger bakom attackerna, hur har planeringen och koordinationen med IS sett ut?

Före påskdagens terrordåd var National Thowheeth Jamaath mest känt för att dess ledare, Mohammed Zaharan (även känd som Zahran Hashmi), försökte sprida sunniextremistisk förkunnelse via

hatpredikningar på nätet. ”Thowheeth” eller ”tawhid” är ett centralt begrepp inom IS ideologi och syftar på enhet, att göra saker till ett. Det finns bara en gudomlig skapare och härskare, menar man. Alla nationsgränser, alla politiska ideologier och all nationalism är brott mot den gudomliga enheten.

NTJ har förekommit i den lankesiska nyhetsrapporteringen ett fåtal gånger. Bland annat i slutet av förra året, när polisen grep nio män som misstänktes ligga bakom vandalisering av Buddhastatyer. Under utredningen hittade polisen stora mängder kemikalier som används för bombtillverkning. Fynden har kopplats till NTJ-sympatisörer.

Den andra gruppen, Jamiyyathul Millatu Ibrahim, har hittills inte haft någon känd koppling till Sri Lanka. Det är ett extremislamistiskt nätverk med täta band till IS som varit verksamt framför allt i Europa, bland annat i Tyskland och i Danmark, men som förbjudits.

Frågan är om perifera grupper som de här två ens har tillräckligt med sympatisörer för att bidra till påskens attacker, som ju kräver åtskilligt av planering, samordning, materiella resurser och kännedom om underrättelsearbete.

IS kungjorde på tisdagen via sin propagandakanal Amaq att de ligger bakom påskens terror, i ett kortfattat meddelande utan detaljer. IS-terroristerna har sedan länge haft som regel att ta på sig dåd med jihadistisk anstrykning, oavsett om de är inblandade eller inte. Allt för att uppnå sitt övergripande mål: att skapa ett polariserat samhälle och samtidigt öka på de etniska och religiösa spänningarna.

Att kartlägga jihadistiska terrorgruppers aktivitet i Sydasien ger delvis motsägelsefulla resultat. Enligt en nyutkommen rapport av säkerhetsföretaget The Soufan Center håller terrornätverket al-Qaida på att stärka sin ställning i Sri Lanka med omnejd.

Studien beskriver hur al-Qaidas senaste avläggare, al-Qaida på den indiska subkontinenten (Aqis), bland annat hämtar näring ur

förföljelserna av de muslimska rohingyerna i Myanmar och ur de indiska hindunationalisternas diskriminering av muslimer.

Men Sri Lanka har trots allt inte varit i fokus av dessa motsättningar. Och det har inte kunnat bevisas att terrororganisationer som IS och al-Qaida har direkt närvaro på ön. Cirka 10 procent av landets 22,5 miljoner invånare är muslimer.

En stor studie över utländska frivilliga i IS ”kalifat”, gjord av International Centre for the Study of Radicalisation, visar att av 42 000 utländska IS-terrorister i ”kalifatet” kom bara drygt 30 från Sri Lanka. Som en jämförelse reste omkring 300 IS-frivilliga svenskar till Irak/Syrien mellan 2013 och 2018.

Å andra sidan finns det sedan decennier ett mönster av terrorattacker riktade mot den kristna minoriteten i Sydasien. På julafton år 2000 genomförde al-Qaida en serie självmordsattentat på olika platser i Indonesien, där målet var kristna. 18 människor dödades.

På påskdagen 2017 dödades minst 75 människor när den sunniextremistiska pakistanska terrorgruppen Jamaat-ul-Ahrar attackerade påskfirare i staden Lahore.

Det har gått precis en månad sedan Baghuz i östra Syrien erövrades från IS, den sista remsa land som ingick i IS självutropade ”kalifat”. De senaste årens intensiva angrepp mot IS har utan tvivel hämmat rörelsens förmåga att i västvärlden planera och genomföra de större samordnade attentat som vi sett exempel på: i Paris i november 2015 (137 döda, över 400 skadade) och i Bryssel i mars 2016 (35 döda, över 340 skadade).

Men IS är långt ifrån uträknat. Det har visat sig i Syrien, där gerillaenheter från IS de senaste dagarna dödat 35 syriska soldater i närheten av Aleppo, enligt tv-kanalen Deutsche Welle.

Och nu på Sri Lanka, där omfattningen av IS inblandning i terrordåden visserligen är oklar, men där inget heller motsäger att terrorsekten spelat en operativ roll. **Erik Ohlsson "**

" Fakta.

Antalet döda i attackerna mot tre kyrkor och tre hotell på påskdagen var på tisdagskvällen 321. Enligt Unicef är 45 av offren barn. Omkring 500 personer är skadade.

Flera uppgifter finns om att ytterligare attacker var planerade, bland annat på ett hotell till.

Minst 40 personer hade på tisdagen gripits. De gripna är främst lankeser men även en syrisk medborgare förhörs, uppger källor inom regeringen och militären för Reuters.

Sri Lankas vice premiärminister Ruwan Wijewardene pekar ut två lokala extremistgrupper för attackerna, National Thowheeth Jamaath (NTJ) och Jamiyyathul Millatu Ibrahim (JMI). "

" Svåra politiska beslut krävs om Erdogan ska lyckas rädda ekonomin

DN ONSDAG 24 APRIL 2019

Istanbul. Turkiet står inför dramatiska vägval som kan påverka landets sargade ekonomi. Först måste president Erdogan besluta om han ska tvinga igenom ett omval av borgmästare i Istanbul. Men den åtgärden kan få utländska investerare att vända Turkiet ryggen.

Spörsmålen hänger ihop, för utländska bankirers och regeringars lust att kasta en livboj till president Tayyip Erdogan hänger ihop med beslutet i fråga om Istanbul. Om regimen "stjäl" landets viktigaste valkrets så kommer investerare att tänka sig för innan de skickar ännu fler dollar till den skuldyngda republiken.

En av de faktorer som har störst betydelse för främlingars riskbenägenhet är rättssystemets självständighet. Kan ett utländskt företag som råkar i juridisk tvist med regimen eller med konkurrenter räkna med objektiv behandling inför rätta?

Svaret i Turkiet är numera nej, domstolarna är regeringsorgan.

Viktigare ändå är riksbankens beslutsfrihet. I början av det styrande AKP-partiets hegemoni hanterades ekonomin av yrkespersoner, främst finansminister Ali Babacan. Under hans tid agerade riksbanken professionellt, tillväxten var god och Turkiets kreditvärdighet steg. Men efterhand lade sig Erdogan i riksbankens beslut, i synnerhet när det gällde styrräntan. När experterna ville höja räntan kallade han det "en konspiration från den internationella bankrätteligan", som sades vilja maximera profiten och skada sysselsättningen.

Turkiet har ännu inte bett Internationella valutafonden, IMF, om hjälp, men inflationen ligger nu på 20 procent och landets skuldsatta företag

klaras inte av sina dollarlån till utländska banker. Ekonomin väntas krympa 2 procent i år och miljarder dollar ur valutareserven kastas in på växlingsmarknaden för att hindra den lokala liran från att krascha. Internationella valutafonden har redan gjort klart att inget räddningspaket är aktuellt förrän Erdogan och hans svärson, finansminister Berat Albayrak, slutat lägga näsan i blöt i fråga om riksbankens skötsel.

Om de vägrar så är det ändå inte säkert att de får sista ordet. Erdogan och AKP har inte längre monopol på viktiga beslut. Högerextrema HDP:s patriark Devlet Bahçeli och säkerhetsetablissemangets elit har alltmer att säga till om.

Det finns ytterligare ett beskt piller som regimen måste svälja innan det kan bli tal om något västligt engagemang i tillfrisknandet. Turkiet kommer inte att hjälpas på fötter förrän landet överger sina planer på att köpa det ryska luftvärnssystemet S-400. Ett Natoland kan inte skydda sitt luftrum med ett system som byggts för att skjuta ned Natoplan och missiler, heter det i Bryssel.

Parallellt med dessa ledsamheter – och trots en allt mer oroande utvandring bland yngre yrkespersoner – gör den turkiska industrin stora framsteg på en rad områden. Häromdagen besökte DN en högteknologisk fabrik i Israel. Den tekniske chefen berättade att man dittills köpt bärande delar av mekanismen från Tyskland:

– Men nu har vi testat samma instrument från turkiska verkstäder. De turkiska grejorna är både bättre och billigare.

Turkiska leverantörer som exporterar och tjänar internationell valuta klarar av sina lån och får nya. Men den stora och farliga turkiska dollar-skuldbördan axlas av tusentals småföretag som endast agerar på den turkiska marknaden. Att så många av dem frestades att ta lån hos utländska banker var ett rent okynne, underblåst av den övermodiga regimen.

Detta är, menar IMF:s experter, ännu ett skäl att hålla den politiska ledningen borta från riksbankens principbeslut.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

" 20 procent ligger inflationen på i Turkiet. 2 procent väntas ekonomin krympa med i år. "

" Protester efter massavrättningar – ung USA-stipendiat halshöggs

FREDAG 26 APRIL 2019

Den unge saudiern Mujtaba al-Sweikat skulle ut på sitt livs största äventyr. Men när han skulle borda planet till USA greps han misstänkt för regimfientlig verksamhet. I tisdags halshöggs han när Saudiarabien massavrättade 37 personer. Verkställandet av dödsstraffen väcker avsky över hela världen.

Mujtaba al-Sweikat, 17, hade antagits vid Western Michigan-universitetet i Kalamazoo, Michigan där han under vårterminen 2013 skulle läsa engelska och förberedande kurser i företagsekonomi. Strax före julhelgen år 2012 var väskorna packade och biljetten köpt. Mujtaba al-Sweikat befann sig på Kung Fahds internationella flygplats i Dammam i östra Saudiarabien, redo att borda planet till USA.

Men sjuttonåringen kom aldrig iväg. Han greps av beväpnade säkerhetsmän mitt framför ögonen på sin familj, handfängslades och fördes till häkte. I tisdags kom meddelandet att Mujtaba al-Sweikat halshuggits, efter att ha suttit inspärrad sex år och fyra månader i ett fängelse i Saudiarabiens huvudstad Riyad.

Mujtaba al-Sweikat anklagades för att ha planerat och genomfört regimfientliga protester i samband med den så kallade arabiska våren 2011. De saudiska myndigheterna genomförde massavrättningen trots anseende internationell kritik.

Lärare och elever vid Western Michigan-universitetet som länge engagerat sig för Mujtaba al-Sweikats sak var förtvivlade och upprörda när dödsbeskedet kom.

”Saudiarabiens halshuggning av en ung student är ett uppenbart brott mot internationell rätt och mot grundläggande mänskliga värderingar (...) Under kronprins Mohammed bin Salmans ledarskap har Saudiarabien förvandlats till en av världshistoriens brutalaste regimer”, säger skolans lärarfack i ett uttalande, där man också uppmanar USA:s regering att fördöma avrättningarna.

Mujtaba al-Sweikat var en av 37 personer som alla avrättades den 23 april, på sex olika platser i Saudiarabien. Deras anhöriga fick inte veta något i förväg. 14 av de avrättade var dömda för brott relaterade till demonstrationer under 2011 i Östra provinsen, andra anklagades för spioneri för Irans räkning.

De flesta av de avrättade tillhörde Saudiarabiens shiamuslimska minoritet. Flertalet av Saudiarabiens drygt 33 miljoner invånare är sunnimuslimer. Den saudiska statsreligionen är wahhabism, en mycket konservativ gren av sunniislam.

Men mellan 10 och 20 procent av den saudiska befolkningen är shiamuslimer. De anser sig utestängda från högre offentliga ämbeten, har svårt att få utbildningsplatser och betraktas av många sunniter som avfallingar.

Mujtaba al-Sweikats familj är shiamuslimer och han växte upp i Qatif i Östra provinsen, en av Saudiarabiens tretton regioner och den där shiiterna har starkast fäste.

Demonstrationerna som svepte över Nordafrika och Mellanöstern år 2011 nådde också Saudiarabien. I Östra provinsen spreds uppmaningar om gatuprotester via sociala medier. Trots massiv närvaro av polis och militär, och trots att demonstrationer är strängt förbjudna i Saudiarabien, vågade sig ganska många saudier ut på gatorna. Mujtaba al-Sweikat var en av dem.

Myndigheterna anklagade shiamuslimer för att utnyttja folkresningen till att försöka störta det saudiska kungahuset. De mestadels unga

demonstranterna hävdade å sin sida att protesterna var helt och hållet inriktade på social rättvisa och ökat folkligt inflytande.

Mujtaba al-Sweikats mamma säger i en intervju med Financial Times att hennes son var en "aktiv samhällsmedborgare" men absolut inte någon våldsam omstörtare. Hans största intresse var handboll.

– Mujtaba deltog i demonstrationerna utifrån sin mänskliga övertygelse. Han avskydde vapen och våld, säger Umm Mujtaba. Inte desto mindre konfronterades Mujtaba al-Sweikat med en lång lista anklagelser: olydnad mot kungen, attack mot säkerhetsstyrkor och civila, vandalisering av offentlig egendom, uppvigling och medlemskap i terroristorganisation.

Enligt den brittiska människorättsorganisationen Reprieve, som fokuserar på dödsdömda politiska fångar, utsattes Mujtaba al-Sweikat för svår misshandel under sin fängelsevistelse. Han blev "allvarligt slagen" med tillhyggen över hela kroppen, bland annat under fotsulorna. Hans bekännelser ska ha framkommit under tortyr.

I juni 2016 dömdes al-Sweikat till döden. Han hade då tillbringat tre och ett halvt år i Haerfängelset utanför Riyad. FN:s människorättskommission vädjade flera gånger till de saudiska myndigheterna att inte verkställa dödsstraffet.

Men förgäves. Mujtaba al-Sweikats död offentliggjordes den 23 april. Exakt tid och plats för avrättningen är oklar, liksom om exekutionen var offentlig. Men det framgår av det officiella meddelandet att han halshöggs. Bödeln använde sannolikt, som traditionen bjuder, ett långt svärd för att skilja Mujtaba al-Sweikats huvud från kroppen.

Sedan kronprins Mohammed bin Salman trädde in i den inre maktkretsen i Saudiarabien, i januari 2015, har antalet avrättningar i landet ökat markant. Enligt Reprieve har kungadömet genomfört över hundra avrättningar bara under årets fyra första månader. Allt pekar på att Saudiarabien kommer att överträffa förra årets siffra på 149 avrättade personer.

Khalid Ibrahim, chef för den regionala människorättsorganisationen Gulf Centre for Human Rights, säger att det enda som kan rädda de dödsdömdas liv är påtryckningar på högsta politiska nivå.

Men även om det förekommit livliga protester på gräsrotsnivå efter Mujtaba al-Sweikats avrättning, har ledande nationer i västvärlden förhållit sig tämligen tystlåtna. Alan Duncan, biträdande minister i brittiska utrikesdepartementet, har visserligen skarpt fördömt avrättningarna. FN:s människorättskommissarie Michelle Bachelet likaså. Men USA:s president Donald Trump har hittills inte uttalat sig om massavrättningarna.

Sveriges utrikesminister Margot Wallström har kritiserat massavrättningarna på Twitter. "Sverige fördömer alla former av dödsstraff och uppmanar kungadömet Saudiarabien att respektera internationella människorättslagar", skriver Wallström bland annat.

Erik Ohlsson "

" Fakta. Dödsstraffet i världen

Kina är det land i världen som flitigast tillämpar dödsstraff.

Förra året avrättades mer än 1 000 personer i Kina. Som tvåa kommer Iran med minst 253 avrättningar. Saudiarabien är nummer tre på den svarta listan med 149 avrättningar under 2018.

Tisdagens massavrättning i Saudiarabien är den största i sitt slag sedan den 2 januari 2016, då 47 dödsdömda fångar fick sina straff verkställda.

Bland offren fanns den shiamuslimske religiöse ledaren Nimr al-Nimr. "

" Kronprinsen kröner sitt skräckvälde med massavrättningar

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Dödsstraffet är barbariskt var det än används, men i en del av länderna finns en fungerande rättsstat. Det gäller inte Saudi-arabien. I tisdags avrättades 37 medborgare. Nästan alla hörde till den shiamuslimska minoriteten i det sunnidominerade Saudiarabien. Alla har de suttit inspärrade i årtal utan riktig rättegång eller tillgång till advokat, några för att ha deltagit i demonstrationer för mänskliga rättigheter under arabiska våren, andra för påstått spioneri för diktaturens shiitiska ärkerival Iran. De har torterats svårt för att tvinga fram "bekännelser".

DN berättade i fredags om en av dem, Mujtaba al-Sweikat. 2012, när han var 17 år, var han på väg för att studera vid ett amerikanskt universitet men greps på flygplatsen i Dammam. Regimens fantasifulla anklagelser om uppvigling och terrorism kostade honom livet. Kronprins Mohammed bin Salman, kallad MBS och Saudiarabiens egentlige härskare, hyllades ett tag som vän av ekonomiska reformer och modernism. Inget kunde vara mer felaktigt. Hans fokus är att konsolidera kungadömet och multiplicera dess förmögenhet, och metoderna är brutala.

En saudisk människorättsorganisation har räknat till minst 2 600 politiska fångar. "Terrorism" är den vanliga, svepande beskyllningen. Inlåsta sitter också ett tiotal aktivister för kvinnors rättigheter, bland annat för att ha krävt den rätt att köra bil som MBS sedan införde. Piskning är ett rutinstraff. Förra året avrättades 149 människor.

Död är även Jamal Khashoggi, den regimkritiske journalist som mördades av kronprinsens torpeder på det saudiska konsulatet i Istanbul i höstas.

MBS, diktaturens säkerhetstjänst och det reaktionära religiösa etablissemang för två krig mot shiiterna. Det ena drabbar den inhemska minoriteten på kanske 5 miljoner människor, som marginaliseras och förföljs för sitt brott att inte vara sunniter. Det andra bedrivs genom ombud mot Iran och dess allierade i Syrien, Irak, Libanon och Jemen.

Det blodiga kriget i Jemen har dödat över 10 000 civila, och utvecklats till världens värsta humanitära katastrof sedan MBS intervenerade 2015 för att bekämpa de Iranstödda huthierna. Saudiskt stridsflyg bombar utan urskillning, sjukhus och skolor läggs i ruiner.

Icke desto mindre tycks västvärldens investerare, som deltog vid en konferens i Riyad i veckan, redan ha glömt illdåd som mordet på Khashoggi. Och USA:s president Donald Trump håller sin vän kronprinsen om ryggen i alla väder, ty han har lovat att fortsätta köpa mängder av amerikanska vapen.

Så särskilt modernt är inte Mohammed bin Salmans välde. Inget tyder på att tumskrubarna är på väg att lossas.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" 115 soldater gripna i Turkiet

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

115 soldater har fängslats i Turkiet misstänkta för kopplingar till Gülenrörelsen, som enligt president Recep Tayyip Erdogan låg bakom kuppforsöket 2016.

Polisinsatsen skedde efter att åklagare i Istanbul utfärdat order om att gripa 210 soldater, däribland fem chefer, rapporterar nyhetsbyrån Anadolu.

55 av soldaterna greps i Istanbul och 60 i andra delar av landet, enligt nyhetsbyrån som inte ger några detaljer om de övriga 95 personerna. Sedan kuppforsöket i juli 2016 har tiotusentals människor gripits i Turkiet anklagade för kopplingar till rörelsen. Över 140 000 medarbetare inom den offentliga sektorn har avskedats. Gülenrörelsen förnekar inblandning i kuppen.

TT-AFP "

" Dokument: Avrättade i Saudiarabien tvingades erkänna

DN SÖNDAG 28 APRIL 2019

Saudiarabien.

Många av de 37 män som avrättades i Saudiarabien för påstådda terrorbrott tidigare i veckan vittnade om tortyr och förfalskade erkännanden innan domarna föll. Det rapporterar CNN som tagit del av domstolsdokument. Enligt dokumenten vädjade flera av de dömda för sina liv under domstolsförhandlingarna, och flera framhårdade att de var oskyldiga. Några sade att det fanns bevis för att de torterats av förhørsledare.

När FN 2017 vädrade sin oro över att tortyr använts för att få fram erkännanden hävdade Riyad att de dömda bekräftat sina erkännanden i domstol. Men det motsägs av de dokument CNN granskat.

Elva av de män som återfinns i dokumenten fälldes för att ha spionerat för Irans räkning, de övriga fjorton dömdes för att ha bildat en terrorcell.

Saudiarabien har inte kommenterat CNN:s uppgifter.

TT "

" Samfund utesluter barn till terrorister

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Barn som fötts av yazidiska kvinnor som våldtagits av IS-anhängare kommer inte att accepteras i den yazidiska gemenskapen, enligt ett beslut av minoritetens andliga råd.

Den yazidiska minoriteten uppgick en gång till runt en halv miljon personer i den bergiga Sinjarregionen i norra Irak, men har decimerats kraftigt sedan IS intåg i regionen 2014. Män och pojkar dödades eller tvångsrekryterades, och IS tog tusentals kvinnor som sexslavar. Barnen som fötts efter dessa våldtäkter har varit föremål för hätsk debatt inom det yazidiska samfundet, som endast räknar barn med två yazidiska föräldrar som yazidier.

TT-AFP "

" Mördaren kan ha dödat 30 kvinnor

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Cypriotiska dykare sökte under måndagen efter ännu ett kvinnligt mordoffer i ett gruvschakt. Den misstänkte seriemördaren, en 35-årig militär, har erkänt sju mord – men polisen misstänker att han kan ha mördat så många som 30 kvinnor och barn.

Det började med ett foto taget av en tysk turist 2017. Bilden visade den så kallade Röda sjön, en övergiven gruva på Cypern. I vattnet guppade något som såg ut som en stor resväska.

På söndagen tog polisen upp resväskan, som visade sig innehålla lämningar av en död kvinna och ett cementblock. Under måndagen letade dykare efter ytterligare en väska som tros innehålla kvarlevorna efter ännu en död kvinna och hennes barn.

Samtliga är offer för en 35-årig armékapten som har erkänt att han mördat sju personer, fem kvinnor och två barn. Mannen har träffat sina offer – i de flesta fall gästarbetare från Filippinerna och andra asiatiska länder – via en dejtingapp. Han har också besökt platser där asiatiska kvinnor träffas och uppgett sig leta efter städhjälp.

I lördags förhöordes den misstänkte seriemördaren av domstol i Nicosia. Han lämnade då in en handskriven bekännelse där han gav detaljer kring morden.

Morden har satt fokus på gästarbetarnas ofta svåra förhållanden och i lördags demonstrerade hundratals cyprioter utanför presidentpalatsen i Nicosia. President Nikos Anastasiades har framträtt och sagt att han delar folks vämjelse inför brotten:

– Mördaren verkar medvetet ha sökt upp utländska kvinnor som kommit hit för att arbeta.

När gästarbetare försvinner antar myndigheterna i de flesta fall att de rest tillbaka till sina hemländer, men poliskällor uppger för lokala medier att minst 23 andra kvinnor kan ha mördats av 35-åringen.

Ingmar Nevéus "

" Erik Ohlsson: När "kalifatet" är borta satsar IS hårdare på att sprida terrorn globalt

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Attackerna i Sri Lanka är ett tecken på att IS övergår från att värna "kalifatet" till att sprida terrorn globalt. Något som understryks av IS-ledaren al-Bagdadis uppmärksammade framträdande via sociala medier. Men egentligen har strategin funnits där hela tiden.

När IS allerhögste ledare Abu Bakr al-Bagdadi framträdde via ett videoklipp på måndagskvällen var tidpunkten vald med omsorg. Drygt en vecka har gått sedan de samordnade terrorattackerna i Sri Lanka, attentat som IS tagit på sig och som är ett av de blodigaste i världen på senare år.

Samtidigt har det gått två månader sedan USA:s president Donald Trump förklarade att IS nu besegrats, och fyra veckor sedan IS lämnade Baghuz i Syrien, det sista stycket land i det omtalade "kalifatet".

I videon uppmanar al-Bagdadi sina anhängare till nya attacker världen över. IS-ledarens budskap är att IS övergår från att hålla ett territorium – "kalifatet" i Syrien/Irak – till att sprida global terror, gärna med hjälp av mindre, regionala jihadistgrupper, som National Thowheed Jamath (NTJ) i Sri Lanka.

På sätt och vis är al-Bagdadis utspel ett svaghetstecken. För strategin att knyta till sig lokala terrorgrupperingar världen över är ju inte ny. Den har IS haft för ögonen ända sedan grupperingen blev globalt (ö)känd i samband med blixtoffensiven i Irak och Syrien 2014. Terrorceller världen över attraherades av skräckvåldet och ultravåldet. Exempelvis svor islamistgruppen Boko Haram i Nigeria trohet till IS redan år 2015. Samma år blev Egyptens våldsammaste jihadistgrupp, Ansar Bayt al-Maqdis (Jerusalems partisaner) en avläggare till Islamiska staten. Gruppen utropade ett "emirat" under IS "kalifat" på Sinaihalvöns norra del, och har sedan dess varit en ständig huvudvärk för den egyptiska militären.

IS har också länge haft för vana att ta på sig uppmärksammade terrorattacker som nödvändigtvis inte är direkt kopplade till rörelsen utan har utförts av en eller flera sympatisörer.

Ett exempel är lastbilsattacken på strandpromenaden i Nice i juli 2016, där 84 människor miste livet. Dådet utfördes av en ensam man med ytterst vaga kopplingar till IS, men terrorrörelsen tog snabbt på sig

attacken. Allt för att uppnå målet: att öka på konflikten mellan muslimer och andra religiösa/etniska grupper, och på så sätt skärpa polariseringen i samhället och därmed spä på radikaliseringsen. Med andra ord: det nya skede i IS-terrorn som Abu Bakr al-Bagdadi talar om, det tillämpas ju redan. Skillnaden är egentligen att terrorsekten inte längre har sitt territorium, "kalifatet", att luta sig mot. Ändå är både al-Bagdadis framträdande och efterspelet till Sri Lanka-attackerna en oroande påminnelse om hur svårutrotade terroridéerna är och om den relativa maktlösheten hos terrorns bekämpare.

Erik Ohlsson "

" Erdogan får kritik av allierad

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Turkiet. Devlet Bahceli, ledaren för högerextrema MHP, förbluffade politiska bedömare med sitt programtal den 1 maj. Bahceli, vars parti är allierat med president Erdogans AKP, kritiserade presidentens agerande efter kommunvalen för en månad sedan. Erdogans planer på att erkänna oppositionens valseger i Istanbul, och därefter söka försoning och samarbete med oppositionspartiet CHP, är oacceptabel, varnade Bahceli.

När valmyndigheten tar ställning till det omstridda valet är endast ett beslut tänkbart, menar Bahceli: omval. Att erkänna valresultatet i Istanbul vore, i Bahcelis tolkning, detsamma som att legitimera kurdernas inflytande över politiken. Bahceli står nära de inofficiella maktcentra som brukar kallas ”den djupa staten”, och hans inflytande har vuxit stadigt på Erdogans bekostnad.

Nathan Shachar "

" Skolor och sjukhus bombas i Idlib

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Syriskt och ryskt stridsflyg attackerar skolor och sjukhus i provinsen Idlib i Syrien, uppger FN. Bomboffensiven har tvingat närmare 150 000 människor på flykt.

– Vi har fått uppgifter om att skolor, sjukhus och bostadsområden bombas av flygplan och helikoptrar, säger Panos Moumtzis som är FN:s hjälpsamordnare för Syrien, till nyhetsbyrån Reuters.

Moumtzis nämner särskilt de så kallade tunnbomberna – oljetunnor proppfulla med skrot och sprängmedel som fälls från låg höjd, oftast från helikoptrar.

De senaste dagarna har de primitiva bomberna, som anses särskilt inhumana eftersom de inte går att rikta och styra, fallit tätt över provinsen Idlib – ”det värsta vi sett på minst femton månader”, enligt FN-mannen.

Idlib, till ytan jämförbart med Stockholms län, är den syriska väpnade oppositionens sista stora fäste. Regimmotståndare från andra delar av Syrien har förvisats till Idlib av president Bashar al-Assads krigsmakt. En stor del av Syriens internflyktingar har också hamnat i Idlib. Minst hälften av provinsens närmare tre miljoner invånare är flyktingar. Men den ”moderata” oppositionen har krossats av den al-Qaida-anknutna milisen Hayat Tahrir al-Sham (HTS). Det är HTS som styr i Idlib. Något som bidrar till civilbefolkningens utsatthet – de kläms mellan jihadisterna och Syriens regeringsarmé och deras allierade. För snart åtta månader sedan slöt två av de ledande aktörerna i Syrienkriget, Ryssland och Turkiet, ett lokalt icke-angreppsavtal om Idlib. Enligt det rysk-turkiska avtalet skulle de jihadistiska grupperna i

Idlib, främst Hayat Tahrir al-Sham, frivilligt dra sig tillbaka och lämna över sina vapen. Nedtrappningen skulle övervakas av Turkiet, som stöder de västtillvända regimmotståndarna i Syrien.

Men så har det inte blivit. I stället har de cirka 15 000 HTS-terroristerna med våld inkorporerat andra väpnade grupper eller drivit dem på flykt. Därför laddar nu den syriska regeringsarmén upp för en offensiv mot Idlib. Sex större militärförband har skickats till Idlib, redo att invadera provinsen.

I bombattackernas och upptrappningens spår har flyktingströmmen åter ökat. Sedan årets början har närmare 150 000 civila flytt sina hem i Idlib, enligt FN:s beräkningar.

Erik Ohlsson "

" Så fick man små barn att sova i det gamla Babylon

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Otröstliga spädbarn var en tuff match för nyblivna föräldrar även för 2 500 år sedan. Redan då använde föräldrar vaggvisor för att få sina barn att sova.

Redan för tusentals år sedan blev föräldrar förtvivlade när deras barn inte kunde sova. Hur farligt sådant kunde anses vara framgår av skrivtavlor från det gamla Babylon.

Vad gör man när ett litet barn skriker och gråter, när det inte kan sova och håller på att göra sina föräldrar vansinniga? Levde man i Babylon för drygt 2 500 år sedan tog man till en eller flera vaggvisor, kombinerade med en dos magi. Det framgår av inskriptioner i kilskrift gjorda på skrivtavlor någon gång kring 500-talet f Kr, som nu visas upp på Yale Peabody Museum i Connecticut i USA i samband med utställningen, "Ancient Mesopotamia speaks", det antika Mesopotamien talar.

I en sådan inskription beskrivs till att börja med grundproblemet: ett litet barn skriker och gråter så intensivt att det "upprör sin fader och får sin moder att gråta". Den första åtgärden beskrivs: vaggvisorna. Vilken melodi man skulle sjunga framgår inte, men några textrader finns bevarade. Föräldrarna ska bönfälla det upprörda barnet att bli "lika stilla som källvatten" och att det sedan ska "ges sömn som en sömnig gasellkalv". Därefter ska barnet dåsa på samma sätt som en fåraherde som slumrar under sin vakt. Men utöver detta sjungande bör föräldrarna också gnida damm, som samlats in från ett särskilt utvalt dörrvalv eller från en gravplats, på det skrikande barnets kropp. Det

sistnämnda var helt enkelt ett magiskt knep, som enligt den antika skrivtavlan skulle vara särskilt verkningsfullt.

Att göra allt detta var inte bara viktigt för att föräldrarna äntligen skulle få vila, heter det vidare, utan det handlade också om att barnets skrik och gråt riskerade att störa de andar som ansågs vaka över varje babyloniskt hus, de så kallade Kusarikku. Enligt en spridd folktro kunde sådana andar antingen beskydda de hus de levde i eller skada de som bodde där, om de ansåg sig illa behandlade. Att återställa lugnet i huset genom att få barnet att sova kunde alltså beskrivas som att det handlade om hela hushållets överlevnad.

Enligt Eckart Frahm, professor vid Yale som intervjuas om utställningen på sajten Atlas Obscura, är skrivtavloras blandade budskap – vanlig sång och magiska knep sida vid sida – typisk för den mesopotamiska kultur som växt fram under årtusendena före Kristus och som djupt påverkade den grekiska och romerska världen. ”Det fanns ingen tydlig gräns mellan magi och vad vi i dag skulle kalla vetenskap”, säger Frahm, som konstaterar att åkallande av andar eller gudar ofta förekom samtidigt som mer jordnära och praktiskt inriktade råd, oavsett om det gällde medicin eller när ett hus skulle byggas. Skrivtavlor som ställs ut kommer ursprungligen från staden Nippur, söder om dagens Bagdad. De ord som skulle sjungas som vaggvisor var troligen en del av en äldre poetisk tradition, som överförts muntligt under lång tid innan de till sist skrevs ner någon gång mellan 500 och 300 f Kr.

Magnus Västerbro "

" Israelisk-palestinsk eldväxling oroar EU

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Omkring 250 raketer har under lördagen avfyrats mot Israel – som svarat med flygattacker mot mål i Gazaremsan. EU manar palestinierna att upphöra med beskjutningen.

”Raketbeskjutningen från Gaza mot Israel måste upphöra omedelbart. En nedtrappning av denna farliga situation är nödvändig för att säkerställa att civila liv skyddas”, säger EU- talespersonen Maja Kocijancic i ett uttalande.

De palestinska islamistiska organisationerna Hamas och Islamiska jihad skickade cirka 250– raketer mot södra Israel, där flyglarmen ljöd på flera håll. Enligt räddningstjänsten skadades en 80-årig kvinna allvarligt och en 49-årig man svårt av splitter.

Israel svarade med angrepp som fick byggnader att skaka, och människor som handlade i butiker inför islams fastemånad ramadan i Gaza stad att hastigt söka skydd.

Enligt hälsovårdsdepartementet i området dödades en 37-årig kvinna som var gravid i åttonde månaden och hennes 14 månader gamla barn, något som den israeliska militären säger sig inte känna till.

En mindre grupp, al-Aqsas beskyddare som stödjer islamistiska Hamas, uppger att en 22-årig medlem dödats i en annan flygattack. Minst 17 andra palestinier skadades, varav minst två enligt närboende var medlemmar i militanta grupper.

Den israeliska militären uppger att dess stridsflygplan och stridsvagnar attackerat minst 120 militära mål i Gazaremsan samt att alla transporter till och från området stängs liksom zonen havet i vilken palestinier får fiska.

– Vi ska bredda våra offensiva ansträngningar, flygvapnets ansträngningar, i Gazaremsan, återigen fokuserat enbart på militära mål, säger överstelöjtnant Jonathan Conricus, militärens

Även den palestinska sidan hotar med nya attacker.

”Vårt svar kommer att vara bredare och mera smärtsamt om fienden fortsätter med sin aggression”, skriver Hamas och Islamiska jihad i ett gemensamt uttalande.

Islamiska jihad säger sig vara redo att skicka fler raketer och hotar bland annat att slå till mot internationella Ben Gurion-flygplatsen i Tel Aviv. Där ska årets Eurovision Song Contest hållas i mitten av maj.

TT AFP Reuters "

" Haftar-trogna soldater halshöggs vid IS-attack

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Terrorsekten IS och säger sig ligga bakom attacken mot ett träningsläger som tillhör krigsherren Khalifa Haftars väpnade styrkor (LNA) i Sabha i sydvästra Libyen. Nio soldater dödades – några fick halsarna avskurna medan andra sköts till döds, enligt stadens borgmästare.

Attacken inträffade i staden Sabha i de sydvästra delarna av Libyen på lördagen. En källa inom Libyens nationella armé (LNA) säger till Reuters att IS och tchadiska rebeller ligger bakom attacken.

IS som också tagit på sig dådet hävdar i ett uttalande att man dödade eller skadade totalt 16 personer, och att man fritog fångar.

En militärkälla uppger för Reuters att ett fängelse inne på militärbasen stormades, men källan varken bekräftar eller dementerar att fångar fritagits.

Khalifa Haftar och LNA har i år – genom en rad offensiver – tagit kontroll över stora delar av Libyen. På motsidan slåss styrkor som är lojala med den internationellt erkända enhetsregeringen (GNA).

Sedan LNA inledde sin offensiv mot Tripoli den 4 april har närmare 400 människor dödats och runt 2 000 skadats, enligt

Världshälsoorganisationen (WHO).

Striderna har tvingat omkring 50 000 människor att fly sina hem, enligt FN:s samordningsorgan för nödhjälp (OCHA), skriver TT.

Efter att IS i december 2016 förlorade sitt fäste i kuststaden Sirte i norra Libyen har terrorsekten dragit sig tillbaka till landets södra delar. Där har den under de senaste månaderna genomfört flera attacker.

Thea Mossige-Norheim

thea.mossige-norheim@dn.se"

"Fakta. Två regeringar

Sedan 2014 finns två regeringar i Libyen. I huvudstaden Tripoli, på den västra änden av Medelhavskusten, finns en internationellt erkänd regering. I kust- staden Tobruk i öster finns en annan regering, stödd av krigs- herren Khalifa Haftar.

Västmakter anser att Tripoliregeringen har bäst förutsättningar att stävja det rådande kaoset. Tobrukregeringen stöds å sin sida av Egypten och flera arabländer, som anser att dess hårdhandskar är bästa alternativet.

TT "

" President Erdogan: Gör om valet i Istanbul

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

President Recep Tayyip Erdogan meddelade på lördagen att han ändrat sig och anser att borgmästarvalet i Istanbul måste göras om. Hittills har Erdogan accepterat oppositionens överraskande seger för en månad sedan.

Istanbul.

Men presidentens alltmer dominanta politiska partner, högerextrema MHP:s ledare Devlet Bahceli, har utmanat både valmyndigheten och Erdogan och krävt omval. Att Erdogan viker sig i en så pass viktig fråga är mycket anmärkningsvärt och tyder på att kravet har stöd av starka krafter bakom kulisserna – krafter som Erdogan anser det klokast att inte utmana.

I ett uttalande på lördagen anslöt sig Erdogan utan omsvep till de ståndpunkter Bahceli framförde i en principdeklaration häromdagen: Att det förekommit skumrask under valet i Istanbul; att den terrorstämplade kurdiska gerillan PKK:s ledning i Irak uppmanade Istanbulskurder att rösta på oppositionen och att regeringspartiet AKP:s allians med Devlet Bahcelis parti ligger fast.

Det rör sig om en total reträtt för Erdogans del. Efter valet signalerade han att tiden var mogen för inrikespolitisk avspänning och samförstånd mellan AKP, den liberala oppositionen, konservativa, nationalisterna och, underförstått, kurderna. Bahceli invände nästan omgående att inga sådana allianser är aktuella och att den enda kombination partier som kan leda landet är AKP-MHP.

Det formella beslutet ifråga om en repetition av valet fattas av valmyndigheten på måndag, men att Erdogan anslutit sig till Bahcelis ståndpunkt är ett tecken på att han inte ser några möjligheter att trotsa denne. En känd turkisk kulturpersonlighet som står nära oppositionspartiet CHP säger till DN:

– Det betyder i praktiken att de demokratiska förhoppningar som väcktes av valsegern grusas. De politiska besluten fattas inte av de valda, utan av militärer och säkerhetspersonal som gör upp i slutna rum. Vi står inför dramatiska och tragiska händelser. Bahceli är den starke mannen nu, inte Erdogan.

Lokalvalen i Turkiet hölls den 31 mars. Erdogans AKP förlorade makten till CHP i både Ankara och Istanbul.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

" Raketanfall väcker oro inför Eurovisionfinalen

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Analys. I takt med upptrappningen kring Gaza börjar den israeliska regeringen oro sig för Eurovisionsfinalen i Tel Aviv i nästa vecka. Striderna, med över 600 palestinska missiler mot Israel och oavbrutna israeliska luftangrepp mot Gaza, bröt ut i fredags efter en provokation från den lilla Irantrogna Gazamilisen Islamiska jihad.

Tel Aviv.

Premiärminister Benjamin Netanyahu, som också är försvarsminister, anstränger sig för att inskränka de israeliska motattackerna till ett minimum, säkerligen av omsorg om den internationella sångfestivalen. Han minns sommaren 2014, då ett par missiler i riktning mot Israels internationella flygplats lamslog civil lufttrafik under ett dygn. Tel Avivs hotell, som gjort sig överdrivna förväntningar om en internationell Eurovisionsrusch till Tel Aviv, hade redan före denna kris börjat sänka fantasipriserna.

Bakom de palestinska raketattackerna mot Israel och de israeliska flyganfallen mot Gazaremsan döljer sig en komplicerad verklighet. Bägge parter skjuter mot varandra, men bägge sidors ledare agerar med ett getöga mot den egna publiken – och ett annat mot världspinionen. Både premiärminister Benjamin Netanyahu och Gazas Hamas-ledare Yihya Sinwar vill producera så mycket buller – men så litet blod – som möjligt.

Bägge sidor förfogar över långt mer dödliga vapen än de som använts sedan i fredags, men eftersom bägge ledarna är måna om ett snart slut

på denna rond vill de inte ta i så hårt att motståndarlägrets opinioner kräver upptrappning.

Det var farligt nära på söndagsmorgonen, då en palestinsk raket slog ned i en israelisk förskola utan att explodera. På söndagseftermiddagen träffades en fabrik i Ashkelon, den israeliska storstaden närmast Gaza, och minst två arbetare dödades. Enligt de oskrivna lagar som gäller för dessa konfrontationer ökar pressen på Netanyahu att slå tillbaka med kraft. Åtta palestinier har dödats sedan i fredags.

Den materiella förödelsen i Gaza är som vanligt långt större än i Israel, där ett avancerat luftvärnssystem skjuter ned inkommande missiler i luften. Träffprocenten är hög men långt ifrån komplett, och de målsökande antirobot-robotarna kostar hundratusen kronor styck. Systemet ser vilka missiler som är på väg mot bebyggda områden, angriper dem och låter de övriga explodera där de faller.

Gazas Hamas-ledare Yihya Sinwar och Islamiska jihads ledare Ziyad al-Nakhale befinner sig i Egyptens huvudstad Kairo där de förhandlar med den egyptiske underrättelsechefen Abbas Kamel om ett eldupphör. Redan för en månad sedan fick egyptierna till stånd ett avtal mellan Netanyahu och Sinwar om åtgärder för att lindra Gaza-palestiniernas misär: utökade fiskerättigheter, främmande investeringar och ett antal miljoner dollar per månad i bistånd från Qatar. I gengäld skulle Hamas lägga band på de tiotusentals palestinier som demonstrerar varje fredag vid gränsen mellan Gaza och Israel.

Detta har också skett. Men varken Islamiska jihad, som är en Iran-trogen rörelse, eller Iran, vill bindas av sådana långtidsarrangemang. I onsdags varnade israeliska underrättelsekällor att en attack avsedd att spräcka avtalet var på väg. Denna kom också på fredagen, då skarpskyttar från Islamiska jihad öppnade eld och sårade två israeliska soldater. Det blev gnistan som satte området i brand.

Det är mycket lätt för Islamiska jihad att dra in Hamas i sammanstötningar med Israel. Så snart Islamiska jihad skjuter raketer

attackerar Israel Hamas, som måste svara för sin prestiges skull.

Egyptierna och Netanyahu menar att Hamas måste se till att Islamiska jihad fogar sig i överenskommelserna, eller också avvärja rörelsen.

Hamas skulle kunna göra det men vill till varje pris slippa. Hamas legitimitet vilar på dess image som "motståndets" förtrupp. Att göra upp med Israel i godo – för att sedan bura in och skjuta dem som vägrar blåsa av motståndet – skulle stå Hamas dyrt opinionsmässigt.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

" Israeliskt flyg bombade Hamas högkvarter för cyberkrigföring

DN TISDAG 7 MAJ 2019

Analys. Tel Aviv. Ett av de över 300 mål som Israel attackerade i Gaza under helgen var Hamas högkvarter för cyberkrigföring. Israels anspråk på att ha slagit ut den islamistiska rörelsens kapacitet att utföra it-attacker måste tas med en nypa salt.

Enligt Israel var attacken mot femvåningsbyggnaden i Gaza stad ett svar på en cyberattack från Hamas. Mycket talar dock för att målet – i likhet med alla andra mål – valts på förhand, men att den israeliske militärtalesmannen föredrar att presentera aktionen som en försvarsåtgärd. Cyberattacker från Hamas pågår ju oavbrutet. Israel är en av nätvärldens stormakter, med högt utvecklad offensiv och defensiv kapacitet. Israeliska värnpliktigas drömplacering är inte längre flygvapnet eller attackdykarna, utan "enhet 8200", signalunderrättelsetjänsten. Många av dessa blir efter avslutad tjänst entreprenörer och en rad av deras företag är stora i Silicon Valley, Kalifornien.

Ett annat, NSO i Herzliya i Israel, tros ha levererat mjukvaran den saudiska underrättelsetjänsten använde för att spionera på journalisten Jamal Khashoggi, innan man mördade honom.

Hamas förfogar inte över Israels resurser, men dess experter har tränats av Iran och kanske också i Ryssland. En angreppsmetod är att skicka bilder av vackra, halvnakna flickor till israeliska soldater, etablera kontakt och skaffa insyn i deras mobiltelefoner.

I Israels radio och tv varnas soldater hela tiden för denna typ av lockbeten. Pionjären i denna typ av terrorism är Amna Muna, som

2001 fick kontakt med en israelisk tonåring på chattforumet ICQ. Hon lockade honom till Ramallah där han mördades. Hon hyllades nyligen som nationalhjälte av president Mahmud Abbas.

Israels anspråk på att ha "slagit ut" Hamas kapacitet till cyberkrigföring måste tas med en nypa salt. Först och främst förstördes byggnaden efter en så kallad "dörrknackning", där potentiella offer varskos i god tid via telefonmeddelanden – också det en aspekt av Israels cyberkontroll.

Eftersom offensiv elektronisk kapacitet främst är en fråga om expertis och mjukvara så får man anta att Hamas relativt snart är tillbaka i cyberrymden. Det är inte heller säkert att israelerna, som satsar så mycket på att avlyssna sina fiender, är intresserade av att tysta dem. Mer kännbart för palestiniernas del, och det som ser ut att ha fått dem med på ett eldupphör, är att Israel återupptagit punktattacker mot enskilda palestinier. På söndagskvällen dödades Hamed al-Khudry, som ansvarade för transfereringar av iranska pengar till Hamas och till Islamiska jihad. Al-Khudrys bil träffades av en målsökande missil i Gaza stad. Flera andra personer, de flesta andraplansfigurer från Islamiska jihad, dödades också. Budskapet är att om raketelden fortsätter så kommer Israel att övergå till "eliminering" av ledarskiktet, som man gjorde under striderna 2004.

Men Hamas kan också vrida upp volymen. Dels genom att använda kraftigare stridsspetsar, sådana som kan rasera ett hyreshus, dels genom att rikta sina missiler mot Tel Aviv och Jerusalem. Hamas farligaste missiler är väl dolda och sannolikt förvarade på platser Israel inte känner till. De kommer inte att användas förrän den palestinska ledningen i Gaza känner sig själva och sin regim hotade.

Bägge parter är av olika skäl angelägna om att återgå till vardagen så snart som möjligt.

Fastemånaden ramadan börjar på måndagen, Israels självständighetsdag firas på onsdag och i nästa vecka avgörs

Eurovisionstävlingen i Tel Aviv. Både ifrån sitt eget parti och från oppositionsledaren Benny Ganz hör premiärminister Benjamin Netanyahu de sedvanliga protesterna om att Israel kapitulerat för Hamas och delat ut skyddspengar (de utlovade dollarmiljonerna från Qatar) till rörelsen. Bosättarledaren Bezalel Smotrich, som propsar på justitieministerposten, rekommenderar att Gaza ”töms på araber” och att dessa ”skickas till andra länder”.

Under helgen avfyra Hamas och Islamiska jihad uppemot 700 missiler mot israeliska mål, och det israeliska flygvapnet attackerade 320 mål på Gazaremsan. 25 palestinier och fyra israeler har mist livet.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com "

" Grönt ljus för omval i Istanbul

DN TISDAG 7 MAJ 2019

Turkiet. Under måndagen fattade valmyndigheten i Turkiet beslut om att borgmästarvalet i Istanbul måste göras om, rapporterar den statliga nyhetsbyrån Anadolu. Erdogans parti AKP har tillsammans med högerextrema MHP begärt att valet ogiltigförklaras efter att AKP förlorade makten i Istanbul.

I lokalvalen i Turkiet i mars förlorade Erdogans AKP makten i både Ankara, och Istanbul till oppositionspartiet CHP.

I lördags meddelade president Recep Tayyip Erdogan att han ändrat sig och vill att valet i Istanbul görs om. Datum är satt till den 23 juni, enligt den statliga turkiska nyhetsbyrån Anatolia.

Thea Mossige-Norheim "

" Erdogans röst är den som räknas

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Allt var riggat till förmån för president Erdogans AKP. Inte nog med att partiet har styrt Istanbul i ett kvartssekel och sitter på maktens alla spakar. Yttrandefriheten i Turkiet är dessutom en chimär, eftersom regimkritiska medier har bomrats igen och staten har total kontroll över tv-utbudet.

Ändå lyckades AKP förlora borgmästarvalet i Istanbul för fem veckor sedan, om än knappt. Lösning? Staden måste rösta igen, den 23 juni. Myndigheternas motivering, att en del valfunktionärer inte var godkända, synes något krystad. Påståendet att den hårt ansatta oppositionen därtill skulle ha klarat att fuska och muta sig till segern faller på sin orimlighet.

Det annullerade resultatet hade två huvudorsaker. Dels underskattade AKP uppenbarligen missnöjet med det krisartade ekonomiska läge Erdogans politik har lett till. Dels bestämde sig det kurdiska partiet HDP för att ställa sig bakom det större, sekulära CHP:s kandidat Ekrem Imamoglu.

Efter viss betänketid bestämde Erdogan att väljarnas dom inte gick att acceptera, Istanbul är alltför viktigt. Det är presidentens hemmaarena och Turkiets ekonomiska hjärta. Men oppositionen hade också lovat att starta en oberoende revision av stadens räkenskaper. Hur Erdogan och AKP i årtal har belönat lojala företag med offentliga kontrakt, och bestraffat de icke pålitliga, hade säkert varit en intressant historia att gräva i.

Turknationalisterna i MHP, Erdogans partner i parlamentet i Ankara, gav benäget bistånd i kampanjen för nyval. De bådas allians smids nu än tätare.

Rättsväsendet är i Erdogans händer, författningen ger honom gränslösa befogenheter, Turkiets demokrati har förpassats till skuggorna. Och om det uppstudsiga Istanbul mot förmodan inte lyder order i nyvalet är det väl bara att rösta en gång till.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

"Skråmos barn har lämnat Syrien – på väg till Sverige"

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

IS-terroristen Michael Skråmos barn har lämnat lägret i Syrien och återförenats med sin morfar i Erbil i norra Irak. – Det känns underbart, jag är jätteglad, säger Patricio Galvez till Ekot. Målet är att barnen ska vidare hem till Sverige, uppger Shiyar Ali, Sverigerepresentant för det kurdiska självstyret i norra Syrien.

– Barnen mår relativt bra. De har varit i dåligt skick när de hittades i lägret, men i dag är de vid mycket bättre hälsa. Men de behöver hjälp för att bli helt återställda, säger Shiyar Ali.

– Vi har haft en positiv och bra dialog med många berörda och det har lett till att de här barnen är på väg hem, säger han.

Michael Skråmo och hans fru Amanda anslöt sig till terrorsekten IS hösten 2014. Båda två dödades i strider tidigare i år. Därefter har deras sju barn levt i det kurdiskkontrollerade lägret al-Hol i norra Syrien, i en särskild del för föräldralösa barn till IS-medlemmar i Europa. Svenska myndigheter har tagit hand om barnen som sedan fördes vidare till Erbil i kurdiska delen av Irak. Barnens morfar Patricio Galvez fick träffa sina barnbarn på tisdagseftermiddagen.

Totalt räknar man med att 60 till 80 barn med svensk anknytning befinner sig i al-Hol-lägret i Syrien. När DN besökte lägret för drygt en månad sedan bodde 73 000 människor där, varav 65 procent var barn.

Skråmos barn levde då under svåra förhållanden. Ettårningen Mohammed Skråmo var utmärglad och vägde mindre än tre kilo och barnen bad om att få följa med DN:s utsända till Sverige.

Även barnens morfar besökte lägret i april och har kämpat för att få hem barnen. På tisdagseftermiddagen väntade han fortfarande på att få bekräftat att barnen lämnat Syrien.

– Jag är lika chockad och försöker ta reda på vad som händer, sade han. Svenska Utrikesdepartementet bekräftade sent på tisdagskvällen att barnen anlänt till Irak.

– Vi kan bekräfta att barnen anlänt till Erbil och vårt fokus kommer nu vara att bistå barnen på bästa sätt. Vi kommer i nuläget inte ge mer detaljerad information om vårt arbete, säger Mathias Heimonen på UD:s presstjänst.

Sveriges regering har fått utstå kritik för att inte ha gjort tillräckligt för att hjälpa barnen.

I april gick Rädda Barnen ut med ett öppet brev till statsminister Stefan Löfven där de skrev att regeringen "hittat svepskäl för att inte agera och undvika att ta ansvar".

Utrikesminister Margot Wallström har avvisat kritiken med att det inte finns någon "quick fix" för barnen i lägret, medan justitie- och migrationsminister Morgan Johansson sagt att barnen kan få hjälp på annan plats.

Thea Mossige-Norheim
thea.mossige-norheim@dn.se
Alexander Kuronen "

" Fyra regler gör att IS-ledaren kan gäcka USA

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Världens säkerhetsexperter och underrättelsetjänster analyserar som bäst propagandavideon från den högste IS-ledaren Abu Bakr al-Bagdadi. "Världens mest jagade man" har lyckats hålla sig undan i snart ett decennium, trots att han gömmer sig i ett avgränsat område.

Lite mer än en vecka har gått sedan IS allerhögste ledare Abu Bakr al-Bagdadi tog bladet från munnen och framträdde i ett förinspelat videoklipp.

Den arton minuter långa tiraden som vidarebefordrades av IS propagandakanal al-Furqan har fått enorm uppmärksamhet i världens medier och har analyserats in i minsta detalj av stormakternas underrättelseexperter.

Det noteras att "kalifen" är välnärd – klart rundare än när han framträdde offentligt senast, i juni 2014 – då han talade i al-Nurimoskén i irakiska miljonstaden Mosul.

Dessutom är den nu 48-årige al-Bagdadi blek, något som tyder på att han i huvudsak vistas inomhus, och hans långa skägg har grånat. Något han delvis har försökt dölja med hennafärg. Enligt webbsajten islamqa.info, som ger råd om tolkningar av Koranen, motsätter sig skriften hennafärgning förutom med henna.

Jämfört med segervissheten sommaren 2014 ser läget i dag helt annorlunda ut för IS i allmänhet och för al-Bagdadi i synnerhet. IS har blivit av med hela sitt självutropade "kalifat", som för fem år sedan omfattande ett landområde jämförbart med Storbritanniens.

Abu Bakr al-Bagdadi, "kalifen" själv, har förlorat hela sin inre krets av rådgivare och ideologer, sammanlagt ett fyrtiotal personer. De har spårats upp och dödats av framför allt amerikanskt attackflyg.

I sitt senaste tal är IS-ledaren filmad på okänd ort, och det på goda grunder. Den 48-årige al-Bagdadi kallas numera för världens mest jagade man. USA:s administration har satt ett pris på hans huvud. 25 miljoner dollar – 239 miljoner kronor enligt aktuell valutakurs – tillfaller den person som kan ge sådana upplysningar att IS-ledaren kan gripas, död eller levande.

Men den svindlande belöningen har hittills inte lockat någon att skvallra om al-Bagdadis hemvist. Inte heller har det hjälpt att USA-alliansens signalspaningsflyg och drönare befinner sig i gränstrakterna mellan Syrien och Irak, där al-Bagdadi antas uppehålla sig.

Den irakiskkurdiska nyhetsbyrån Rudaw har intervjuat en av världens främsta experter på IS, den irakiske historikern och samhällsforskaren Hisham al-Hashimi. Enligt honom finns tre ställen inom Syrien/Irak där al-Bagdadi kan befinna sig. I övriga delar av regionen har irakisk och amerikansk underrättelsetjänst i stort sett full kontroll.

De tre områden som al-Hashimi anger är ökenområdena i Anbarprovinsen i västra Irak, den uttorkade flodbädden Wadi Houran som sträcker sig över 30 mil från Iraks gräns mot Saudiarabien till floden Eufrat, och ökenstrakterna öster om den syriska staden Homs. En fjärde möjlighet är att Abu Bakr al-Bagdadi tagit sin tillflykt till "Muhammedhalvön", IS-anhängarnas namn på Saudiarabien.

Amerikansk militär underrättelsetjänst har jagat Abu Bakr al-Bagdadi dag och natt i nio år, ända sedan han utsågs till ledare för Islamiska staten i Irak (ISI). Det var i maj 2010. Hans företrädare, Abu Omar al-Bagdadi, hade dödats av amerikanska styrkor.

Abu Bakr al-Bagdadi har dödförklarats åtminstone ett halvdussin gånger. Hur kan det komma det sig att han lyckats undkomma världens mest sofistikerade underrättelsetjänst? Enligt BBC, som konsulterat brittiska säkerhetsexperter, beror det främst på att IS-ledaren benhårt följt fyra enkla regler:

1. Håll dig borta från allt digitalt.

2. Ring inga mobilsamtal.

3. Använd inte satellittelefon.

4. Håll dig i rörelse – stanna aldrig mer än två nätter på samma ställe.

Till al-Bagdadis fördel talar också att han har hjälp av veteraner inom Saddam Husseins underrättelsetjänst, som har specialkunskap i att röra sig under radarn och dessutom god lokalkännedom, till skillnad från fiendens signalspanare och drönaroperatörer.

BBC påpekar också att den astronomiska belöningen som USA utlyst inte nödvändigtvis är något oemotståndligt lockbete: den som faller för frestelsen att sälja IS-ledaren till fienden blir förvisso fruktansvärt rik, men får också räkna med att tillbringa resten av sitt liv på flykt undan fanatiska IS-sympatisörer.

Erik Ohlsson "

"3 jagade terrormän och deras öden

Saddam Hussein. Iraks mångåriga diktator flydde från Bagdad efter den amerikanskledda invasionen i Irak i mars 2003. Han greps i närheten av sin hemstad Tikrit av amerikanska soldater. Det var den 13 december 2003. Saddam anklagades för massaker, folkmord, krigsförbrytelse och brott mot mänskligheten och dömdes till döden, ett straff som verkställdes den 30 december 2006.

Usama bin Ladin. Den mytomspunne saudiern som grundade terrororganisationen al-Qaida, som låg bakom 11 september-attackerna i USA år 2001. bin Ladin jagades i nästan ett decennium. I maj 2011 spårades han upp av amerikanska specialsoldater och dödades i sitt gömställe utanför staden Abbottabad i norra Pakistan.

Mulla Mohammed Omar. Hemlighetsfull ledare för den afghanska talibanrörelsen. När talibanerna styrde Afghanistan (1996 fram till 2001) var mulla Omar de facto statschef. Omständigheterna kring hans

död är dunkla, men han ska ha dödats år 2013, antingen i strider eller av sina egna. Det råder delade meningar om mulla Omar höll sig undan i Pakistan eller om han gömde sig i sitt hemland Afghanistan. "

" IS utropar ny ”provins” i Indien

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

Indien. Terrorgruppen IS utropar en ”provins” i indiska Kashmir, efter att en extremist med påstådd koppling till gruppen dödats i en sammandrabbning mellan militanta grupper och säkerhetsstyrkor. IS uppger också i ett uttalande från jihadisternas propagandaorgan Amaq att gruppen skadat indiska soldater i staden Amshipora.

Uttalandet ses av analytiker som ett sätt att stärka gruppens ställning efter att den tvingats från sitt territoriella ”kalifat” i Irak och Syrien i april. "

" Nathan Shachar: Bakom artisternas tävlan på scen döljer sig en annan kamp

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

För en vecka sedan föll raketer över Israel. Nu gör regeringen allt för att konflikten inte ska märkas när det är dags för Eurovisionfest. Men bakom artisternas sångtävling döljer sig en annan uppgörelse, den bittra kampen om Israels image.

Se till att få slut på det här nu”, sade premiärminister Benjamin Netanyahu under förra veckoslutet till försvarsledningen, efter två dagars palestinskt raketbombardemang mot de israeliska städerna Sderot och Ashkelon. ”Nu” betydde före Israels självständighetsdag på torsdagen, men framför allt innan deltagare och åskådare började anlända till Tel Aviv för det stora tv-jippet.

Israels regering och dess militärledning är ofta oense. I regel därför att extremistpolitiker vill ta i hårdare mot ockuperade palestinier och Gazabor än generaler och säkerhetstjänster tycker är klokt. Men denna gång var det tvärtom, och det tack vare Eurovision song contest.

Militärerna ville fortsätta verkställa sina planer utan tidspress, men de fick ta skeden i vacker hand. Samtidigt avvisade Netanyahu och hans minister Gilad Erdan indignerat allt tal om att en musikfestival skulle påverka deras hantering av Hamas- och Jihadmiliserna.

Erdan, som är minister för polisen, har också på sin lott en relativt ny portfölj, departementet för strategiska ärenden. Myndigheten ägnar stora resurser åt att bekämpa anti-israeliska bojkottrörelser och andra initiativ för att de-legitimera den judiska staten. Den gör upp listor över aktivister inom den så kallade BDS-rörelsen, den som propagerar

för att isolera Israel och pressa investerare och pensionsfonder att dra tillbaka pengar ur israeliska företag.

BDS är kompromisslöst anti-israelisk. Den kräver inte bara ett slut på ockupationen av palestinska områden erövrade 1967, utan menar att den judiska staten måste upplösa sig själv genom att bereda plats för de cirka fem miljonerna palestinska flyktingar. Det finns också en helt annan bojkottrörelse, riktad endast mot de israeliska kolonierna på Västbanken. Hundratusentals israeler, och många fler konsumenter världen över, avstår av moraliska skäl från bosättnarprodukter, fast de gärna köper andra israeliska varor. Netanyahus regering, och högnationalistiska medier, vägrar erkänna denna distinktion och utmålar konsekvent de bägge bojkottkoncepten som ett och samma (ondskefulla) fenomen.

Eurovision song contest var ett gyllene tillfälle för BDS och dess systerorganisationer att sätta Israels image i blixtbelysning: Hur kan ett land som ockuperar två miljoner palestinier på Västbanken och medverkar till ytterligare två miljoners misär (i Gaza) tillåtas agera värd för en show som symboliserar nationernas fredliga samvaro? För den israeliska regeringen är musiktävlingen en lika välkommen chans att understryka motsatsen: Israel, trots alla säkerhetspolitiska ledsamheter, är en naturlig medlem i fria länders gemenskap. Netanyahus närmaste förtrogne i Likudpartiet, Yair Levin, har under sina år som turistminister lett en framgångsrik och mycket påkostad reklamkampanj för att normalisera och avdramatisera omvärldens syn på Israel. Trots de återkommande urladdningarna kring Gaza har Israel nu fler turister än före branschens kollaps i september 2000, efter det andra palestinska upprorets utbrott. Som tack för sina insatser står Levin nu på tur att bli justitieminister i nästa regering, och i den rollen hjälpa sin chef att undgå korruptionsåtal.

Före BDS, som är ett palestinskt initiativ, drev Arabförbundet i många år en brett upplagd anti-israelisk bojkott, med högkvarter i Damaskus.

Bojkotten gällde inte främst israeliska varor, utan företag som handlade med Israel. Många multinationella företag, som Scania och Pepsi-Cola, höll sig borta från Israel och fick i gengäld goda öppningar i arabvärlden. Coca-Cola vägrade bojkotta Israel och skulle enligt reglerna ha bojkottats i arabvärlden, men de flesta arabiska regeringar valde att göra ett undantag för den populära drycken.

För Benjamin Netanyahu är kampen mot bojkotterna en central uppgift. I hans värld är de den eviga antisemitismen i modern förklädning. Han vinner israeliska val på sitt rykte som Israels förste advokat och diplomat i en farlig och fientlig omvärld.

När cykeltävlingen Giro d'Italia i fjol startade i Jerusalem, och när storheter som Madonna, Paul McCartney, Elton John och Rolling Stones på senare år struntat i bojkottappellerna och framträtt i Tel Aviv så har evenemangen haft ett politiskt budskap: Till israelerna, som vill bekräftas i sin självsyn som fullvärdiga västerlänningar, och till omvärlden: "Se här Israel, inte en konflikthärd utan ett land som andra!"

I skrivande stund har BDS inte lyckats spolia nästa veckas fest. Få artister och färre regeringar har ens övervägt att utebli. Utan hjälp från de stridande palestinska falangerna i Gaza går det inte att torpedera tv-festen.

När parterna i Gazakonflikten rök ihop igen för en vecka sedan började det se dramatiskt ut: Palestinska missiler mot Ben-Gurion flygplatsen skulle i ett slag störta evenemanget över ända, som 2014, då Hamas tvingade Israel att stänga flygplatsen för trafik. Detta skulle ha gett förödande publicitet och kanske till och med en kedjereaktion av återbud som tvingat Eurovisionbyråkraterna att skjuta upp eller ställa in det hela.

Hamas och Islamiska Jihad är förstuds intensivt medvetna om Israels sårbarhet dagarna före festivalen. Men deras mål är inte att skrämma bort deltagare och publik, utan att med hotet som tillhygge tvinga

Netanyahu att hålla sina löften om pengar, elektricitet, dricksvatten och fiskevatten.

För många palestinier, särskilt inom BDS och i regeringskretsar på Västbanken, är Gazaledningens pragmatiska attityd till det hela ett svek. I stället för att ge Israel en propagandamässig stjärnsmäll och punktera dess pretentioner på att vara ett ”vanligt” land så väljer islamisterna i Gaza att se situationen från dess matnyttiga sida. De är mitt inne i känsliga förhandlingar med Netanyahu för att rycka upp levnadsstandarden i Gaza. De har inget att vinna på ett israeliskt prestigenederlag under ett snart glömt tv-evenemang.

I takt med att Netanyahu knyter allt starkare band till Kina, Ryssland och USA; och till en rad regeringar inom EU, så har palestiniernas diplomatiska läge hastigt försämrats. Bojkottrörelsen har stark förankring på många universitet i USA och Storbritannien, men den har fått hårda bandage av Donald Trump och hans anhängare i kristna, pro-israeliska sekter.

Flera av USA:s delstater har redan stiftat lagar som vänder BDS-vapnet mot dess upphovsmän: Om BDS övertalar en pensionsfond att dra pengar ur israeliska företag, så straffar eller förbjuder delstatsregeringen investeringar i pensionsfonden.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Så säkert är Eurovision i Tel Aviv

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Bara någon vecka innan Eurovision song contest i Tel Aviv skulle dra i gång blossade konflikten mellan Israel och militanta rörelser i Gaza upp igen. Tidigare har det varnats för bristande finansiering av säkerheten – frågan är, hur säkert blir egentligen jättearrangemanget?

”Vi fortsätter att arbeta tillsammans med KAN (det israeliska public service-bolaget) och Hemmafrontskommandot (Israels civilförsvaret) för att garantera välbefinnandet hos dem som arbetar samt besöker oss på Expo Tel Aviv”, säger Jon Ola Sand, EBU-chef för Eurovision Song Contest, i ett skriftligt uttalande.

Våldsamheterna fick ny fart förra helgen med hundratals avlossade raketer från Gaza följt av besvarande anfall med pansar och stridsflyg från Israels sida. Sammanlagt har tiotals människor mist sina liv, och inne i Israel har flyglarm hörts i ett antal städer.

Bara några mil från den isolerade Gazaremsan arrangeras samtidigt årets upplaga av Eurovision i Tel Aviv. Tusentals besökare väntas, och en del frågar sig hur säker årets upplaga av Eurovisiontävlingen egentligen blir.

– Jag tänker att den israeliska regeringen har gjort den här - bedömningen från början, och tackat ja efter att en omfattande - säkerhetsanalys gjorts där säkerhetstjänst och militär varit involverade, säger Mellanösternkännaren och professorn Isabell Schierenbeck vid Institutionen för globala studier vid Göteborgs universitet.

Ett 70-tal fans från svenska Melodifestivalklubben väntas dyka upp och en av dem, Peter Baston från Malmö, har redan anlänt för att följa repetitionerna.

Enligt honom fungerar allt som vid en ”normal Eurovision”. Inga förhöjda säkerhetsåtgärder kring arenan Expo eller presscentrat har syns till.

– Nej, det märks inget särskilt. Kring arenan är det som vid ett vanligt arrangemang. Det spända läget i södra delen av landet märker vi inget av, säger han.

Sveriges delegationschef Karin Gunnarsson, som anlände med det svenska tävlingsteamet förra söndagen, vill inte kommentera säkerheten vid arrangemanget.

– Jag vill inte spekulera så mycket om säkerheten. Vi har kontinuerlig kommunikation med värdlandets organisation – det är EBU som informerar oss. Vi är välinformerade och förlitar oss på det, sade hon förra måndagen.

Men bara för drygt en månad sedan var frågan om just säkerhet på tapeten. EBU (European Broadcasting Union) vände sig direkt till Israels premiärminister Benjamin Netanyahu på grund av den då bristande finansieringen av säkerheten, något som bland andra The Jerusalem Post har rapporterat om.

Nu löper allt som rör Eurovision på som det ska, enligt EBU-chefen, som tillägger att EBU alltid ingår ett avtal med berörda myndigheter i värdlandet för att försäkra sig om säkerheten.

Sedan början av förra veckan råder en överenskommelse om eldupphör med Israel, enligt palestinska företrädare. Huruvida lugnet håller i sig är omöjligt att säga.

Isabell Schierenbeck kan inte uttala sig om det är säkert att besöka Tel Aviv under Eurovision – men hon påpekar att även om raketer visserligen har nått Tel Aviv vid ett fåtal tillfällen genom åren så är det främst platser i Israel längre söderut och närmare Gaza som träffas.

Anna Karolina Eriksson TT "

" Vådan av att bomba utan plan

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Det internationella kärnteknikavtalet med Iran håller på att falla samman. Huvudansvarig är president Donald Trump, som för ett år sedan drog ut USA ur uppgörelsen och nyligen skärpte sanktionerna mot den iranska oljeexporten. Nu hotar Teheran att successivt sluta uppfylla sina förpliktelser och höja tempot i urananrikningen. Vägen mot atombomben öppnas igen.

Europa vädjar till Iran att ignorera Trump, men löftena om att på egen hand upprätthålla avtalet ekar tomt. Företag och banker kan inte göra affärer med Iran, av rädsla för att stängas ute från den amerikanska marknaden. Då försvinner incitamenten för ayatollorna att sköta sina åtaganden. Och landets ekonomi är redan i fritt fall.

Fast Iran tänker inte lägga sig platt. USA:s krav på regimen är så förödmjukande att inte ens amerikanska ultrahökar som nationelle säkerhetsrådgivaren John Bolton kan förvänta sig det. Så vad är planen?

Bolton är mannen som fortfarande tycker att invasionen av Irak var en succé, och en av få som inte tror att en upprepning i Iran skulle bli en ännu värre katastrof.

Irans kärnteknikanläggningar är många, utspridda och ofta nedgrävda i berget. Pentagon känner knappast till allihop. Att bomba bort kunskap om hur man anrikar uran och bygger atomvapen är omöjligt. Ett flygangrepp skulle sinka iranierna, inte mer, och ett markkrig mot ett land med över 80 miljoner invånare är ingen söndagspromenad.

Spåren från Irak förskräcker, vad Bolton än inbillar sig.

Trump själv skrävlar och pratar mycket strunt, men är ingen entusiast när det gäller att välta regimer i Långtbortistan. Dessvärre är han heller

inte strategien som tänkte igenom vad ett fördärvat kärnteknikavtal skulle betyda.

Avtalet fungerade, Irans kärnvapenprogram lades på is. De mest reaktionära mörkmännen bara väntar på att få tina upp det.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se "

"Spänningen ökar efter de påstådda sabotagedåden

DN ONSDAG 15 MAJ 2019

Analys. Ett nålstick av Iran för att demonstrera landets inflytande över en av världens viktigaste oljerutter – eller en "falsk flagg"-operation avsedd att jämna vägen för ett amerikanskt angrepp på Iran?

Spekulationens vågor går höga efter söndagens "sabotageoperation" mot fyra oljetankfartyg som ska ha ägt rum öster om emiratet Fujairah nära Hormuzsundets mynning.

Anledningen till att attentatet tills vidare placeras inom citationstecken är att såpass lite handfast information kommit ut om incidenterna, trots att dessa inträffat i en av världens mest trafikerade farleder.

Vad som hittills rapporterats är att sammanlagt sex fartyg, fyra oljetankers och två handelsfartyg, angripits med oidentifierade vapen som orsakat smärre hål i skroven, enligt de knapphändiga bildbevisen. Ett av tankfartygen, Andrea Victory, var ägt av ett norskt rederi. Det har aldrig varit någon risk att fartygen skulle sjunka.

Tankfartygen hade ingen last vid tillfället. Inget oljespill och inga personskador har rapporterats. Ingen har hittills tagit på sig attentaten. Trots de beskedliga skadeverkningarna har händelserna rört upp åtskilligt med turbulens och ryktesspridning. En bidragande orsak till högspanningen är USA:s militära uppladdning utanför Irans kust. Sedan några dagar ligger en så kallad anfallsgrupp från amerikanska flottan utanför Arabiska halvön.

Anfallsgruppen är en enhet som bland annat omfattar hangarfartyget USS Abraham Lincoln, en missilkryssare och tre jagare – i slagstyrka

överlägset hela den svenska flottan. Förutom fartygen har också tunga bombplan av typen B-52 skickats till regionen.

I tillägg till den militära styrkedemonstrationen har USA nyligen skärpt de ekonomiska sanktionerna mot Iran, något som påverkar landets livsviktiga oljeexport.

Iran har svarat med att hota att blockera Hormuzsundet för fartygstrafik.

– Kan vi inte använda (sundet), kommer vi att stänga av det, sade Alireza Tangsiri, befälhavare för Revolutionsgardets marina enhet, till den iranska nyhetsbyrån Fars i slutet av april.

Hormuzsundet är en trång passage mellan Persiska viken och Arabiska havet. Här passerar en tredjedel av all världens råolja som transporteras till sjöss. Sundets strategiska betydelse har medfört att det regelbundet används som slagträ av Iran i landets konflikt med USA.

Det är ingen tvekan om att de påstådda sabotageaktionerna trappat upp läget ytterligare. Både militärt och på den skakiga energimarknaden. Efter incidenterna utanför Fujairah höjdes oljepriset per fat med nära 2 procent.

Den konservativa amerikanska dagstidningen Wall Street Journal citerade på tisdagen en anonym källa inom administrationen som ”antyder” att Iran kan vara skyldigt till attentaten.

Irans utrikesministerium har tidigare kallat händelserna ”beklagliga och oroande”. På tisdagen sade iranska parlamentets talesman Behrouz Nemati till nyhetsbyrån Irna att ”israeliskt ofog” ligger bakom attackerna.

Bristen på genomsynlighet och kalla fakta har spätt på ryktesfloran på sociala medier, där det bland annat talas om att händelserna skulle vara orkestrerade av USA eller Saudiarabien i syfte att starta krig mot Iran. En annan förklaring skulle vara att Iran vill visa att de med enkla medel kan skada oljetransporterna.

Men oavsett vem som utfört sabotagedåden och vilka motiv som ligger bakom, är händelsen en tydlig illustration av det instabila läget kring Persiska viken just nu. En situation där en enskild felbedömning riskerar att dra i gång en händelsekedja som kan få ytterst obehagliga konsekvenser.

Erik Ohlsson "

" Hanna Fahl: Vi behöver Eurovision mer än någonsin

DN TISDAG 14 MAJ 2019

För 64 år sedan kläcktes en idé på ett möte som den europeiska radio- och tv-unionen höll i Monaco: en internationell sångtävling som direktsändes i flera länder. Det var både en medvetet svår teknisk utmaning, menad att testa gränserna för det relativt färska tv-mediet, och en utopisk dröm om att ena ett krigshärjat Europa kring lätt underhållning. Redan året därpå hölls första Eurovision song contest i Schweiz.

Nu är det dags igen för årets absolut knasigaste och roligaste vecka. Redan i kväll kommer vi att bjudas på såväl en australisk operadam uppe på en jättehög pinne som outhärdlig montenegrinsk stämsång och dumpop från San Marino. Vi kommer också att få höra en (mindre) handfull suveräna poplåtar med potential att bli stora sommarhittar i Europa. Eurovision är en sublim och helt ologisk blandning av världsledande underhållning och skamlös kitsch.

Det går också att följa Europas själva sinnesstämning genom tävlingen och den diskussion som omger den. Stora historiska händelser har satt sina spår i Eurovision – Berlinmurens fall, krig och konflikter. Detta gäller inte minst det senaste decenniet. När vi en dag tittar tillbaka på den här schlagereran kommer vi att kunna notera flyktingkris, metoorevolution, och kanske också en tilltagande nationalism i låtutbudet. Eurovision har aldrig varit så laddad politiskt som de senaste åren, aldrig använts så tydligt som slagträ.

Bland de deltagande länderna finns diktaturer som Azerbajdzjan, som vann 2011 och stod värd för tävlingen när Loreen segrade året därpå.

Där finns länder i krig och konflikt (något som också märks när poängen räknas samman, Azerbajdzjan och Armeniens juryer nollar till exempel regelmässigt varandra oavsett låtkvalitet). De senaste åren har konflikten mellan Ryssland och Ukraina i högsta grad präglat tävlingen, så till den grad att Ryssland drog sig ur tävlingen 2017 efter ett långdraget bråk på regeringsnivå om inresetillstånd till Ukraina, och Ukraina i sin tur drog sig ur i år efter en storkonflikt om artisten Maruvs kontrakt och eventuella spelningar i Ryssland.

I år har det handlat om Israel/Palestinakonflikten – det har lanserats protestlistor för bojkott och evenemanget har blivit en symbolfråga. Som DN:s Nathan Shachar uttryckte det (13/5 2019): ”Bakom artisternas sångtävling döljer sig en annan uppgörelse, den bittra kampen om Israels image.”

Stora evenemang har stort symbolvärde, det gäller såväl Eurovision som andra massiva nöjesarrangemang och internationella sporthändelser. Man kan undra hur länge arrangörerna EBU kan komma undan med att med imponerande ihärdig strutsmentalitet insistera på att tävlingen är opolitisk, när den definitivt inte är det – att vinna och därmed arrangera tävlingen är något som kan användas i pr- och propagandasyften alldeles oavsett om reglerna förbjuder att ropa explicita politiska slagord från scenen.

Samtidigt är det osannolikt och unikt att tävlingen fortfarande är något så ovanligt som en enande kraft, och det finns en symbolik i det också, en helt annan. På de sex decennier som gått har tävlingen expanderat och omformats. Det är världens största nöjes-tv-program med uppemot 200 miljoner tittare varje år, tävlingen har supportrar och fanklubbar, som evenemang betraktat drar Eurovision många tusentals turister som alla håller på sitt lag/sin nation – ändå är tävlingen fascinerande fredlig och ickevåldsam. Ingen slåss, ingen ropar något hatiskt, det finns inga aggressioner i arenan. Alla som någonsin besökt ett Eurovision, alla som satt sig in i kulturen kring tävlingen, vet hur överkligt – ja,

utopiskt – paneuropeiskt lycklig den är. På det sättet kanske vi behöver den mer än någonsin.

Hanna Fahl

hanna.fahl@dn.se "

1. Cypern

Tamta "Replay"

Förra årets succé – Cypern kom tvåa, med Eleni Foureiras "Fuego" – har gett mersmak. Följaktligen har man anlitat samma koreograf och bett i princip samma låtskrivarteam skriva i princip samma låt (kongenialt döpt till "Replay"). Tamta har kyligare utstrålning men kompenserar med ett klassiskt klädryck.

4. Polen

Tulia "Pali sie"

Den polska indiefolkrockkvartetten sjunger på traditionellt sätt: öppet, unisont, klart och utan minsta vibrato, som kontrollerade skrik. Soundet lär bli en vattendelare, men personligen är jag ytterst förtjust. De är dessutom perfekt stylade (en tredjedel fe i folkdräkt, en tredjedel skräckhäxa, en tredjedel hjort).

12. Australien

Kate Miller-Heidke "Zero gravity"

Det är faktiskt lite synd att en så festlig scenidé – Kate Miller-Heidke och hennes två dansare svajar fram och tillbaka ovanpå jättelånga pinnar mot en rymdfond! – slösas bort på en så förfärlig låt. "Zero gravity" är hejdlöst fånig kitschopera som får Malena Ernmans "La voix" att framstå som Bob Dylan i jämförelse.

15. Portugal

Conan Osiris "Telemóveis"

Han har väl i ärlighetens namn marginella chanser att gå vidare till final. Men Conan Osiris bisarra låt om mobiltelefoner är kvällens mest fascinerande experimentella stycke crossover-folktronika. En nästan yrselframkallande dansperformance i broccoligrönt siden, med klagande sång och festligt lösskägg.

16. Grekland

Katerine Duska "Better love"

En av årets absolut bästa låtar. Grekisk-kanadensiska Katerine Duska påminner stundtals om Annie Lennox, även om Duskas röst är mer elastisk och ibland nästan närmar sig en excentrisk Kate Bush i falsetterna. Scenshowen verkar lovande med pampigt högestetiserad fäktning, tyllvingar och rosa blombblad.

Hela startlistan i semifinal 1, sänds från kl 21 i SVT1.

1 Cypern Tamta, "Replay"

2 Montenegro D Mol, "Heaven"

3 Finland Darude feat Sebastian Rejman, "Look away"

4 Polen Tulia, "Pali sie"

5 Slovenien Zala Kralj & Gašper Šantl, "Sebi"

6 Tjeckien Lake Malawi, "Friend of a friend"

7 Ungern Joci Pápai, "Az én apám"

8 Belarus Zena, "Like it"

9 Serbien Nevena Božović, "Kruna"

10 Belgien Eliot, "Wake up"

11 Georgien Oto Nemsadze, "Sul tsin iare"

12 Australien Kate Miller-Heidke, "Zero gravity"

13 Island Hatari, "Hatrið mun sigra"

14 Estland Victor Crone, "Storm"

15 Portugal Conan Osiris, "Telemóveis"

16 Grekland Katerine Duska, "Better love"

17 San Marino Serhat, "Say na na na"

”Det är farligare för oliktankande nu än det någonsin varit.”

DN TORSDAG 16 MAJ 2019

Hana al-Khamri, Mellanösternanalytiker och journalist som vuxit upp i Saudiarabien, ett år efter en våg av gripanden av kvinnliga aktivister. Flera av kvinnorna sitter fortfarande bakom lås och bom. Uppgifterna om ett kraftigt brutaliserat Saudiarabien har bekräftats av oberoende experter som kopplar utvecklingen till kronprins Mohammed bin Salmans styre.

TT "

" Ewa Stenberg: Guantánamosvensken flögs hem med regeringsplanet, nu tvekar man om Syrienbarnen

DN FREDAG 17 MAJ 2019

Kommentar. För 15 år sedan flögs Mehdi Ghezali hem från Guantánamobasen i regeringsplanet. I dag tvekar regeringen om att hjälpa svenska barn att komma ut från ett läger i Syrien. Det är ännu ett lappkast i svensk politik.

En julidag 2004 landade regeringsplanet på Skavsta flygfält nära Nyköping. Men det var ingen minister på tjänsteresa som klev ut. Ombord fanns den svenske medborgaren Mehdi Ghezali, som sedan slutet av 2001 varit fånge på Guantánamo-basen på Kuba. Regeringen lade 522 500 kronor på att flyga hem Ghezali. Utrikesminister Laila Freivalds (S) sade att hon var glad att han var hemma och att ”vi inte kan acceptera att kampen mot terrorismen försiggår på ett så rättsosäkert sätt”.

Mehdi Ghezali tillfångatogs i samband med den amerikanska invasionen i Afghanistan. Han fördes till USA:s militärbas på Kuba, där han hölls inspärrad utan rättegång och utan att ha fått veta vad han anklagades för. USA sade att Ghezali var en ”combatant” som tillfångatagits på slagfältet, i al-Qaida- och talibansällskap. Det var många som kämpade för att Ghezali skulle få trampa svensk jord igen. I riksdagen fanns en Guantánamogrupp som kämpade för frigivning.

Socialdemokraternas Anders Ygeman och Folkpartiets (numera Liberalernas) Erik Ullenhag ingick tillsammans med

riksdagsledamöter från M, C, KD, V och MP i gruppen. Ygeman är nu minister och Ullenhag är föreslagen som ny L-ledare.

Flera av politikerna fick sannolikt dålig smak i munnen när Mehdi Ghezali på en stor pressträff svarade på frågan om vad han tyckte om al-Qaidas ledare Usama bin Ladin

”Jag tror inte på det amerikanerna säger om honom. Det är mycket som inte stämmer”.

Men rättssäkerhetsprinciper och medborgarskapslagar hade vägt tyngre än tvivlet när Ghezali hämtades hem. Guantánamosvensken kunde inte åtalas, kom det svenska rättsväsendet fram till. Var han ändå ett säkerhetshot fick Säkerhetspolisen i så fall övervaka honom. När amerikanska soldater i början av detta år tog tillfånga över 800 misstänkta IS-terrorister flög USA inte dem till Guantánamo. I stället uppmanade president Trump sina allierade att ta tillbaka sina - medborgare och ställa dem inför rätta.

Han möttes av kalla handen från statsminister Stefan Löfven (S), som sade att regeringen inte kommer att hjälpa svenska medborgare som anslutit sig till och krigat för terrorsekten IS att återvända hem.

”Sverige och utrikesdepartementet har sedan 2011 avrått från att resa till den regionen. De som ändå gör det ska inte räkna med någon konsulär hjälp från Sverige”, sade Löfven till SVT.

Vad som ska gälla för barnen till de svenska IS-medlemmarna var statsministern inte lika säker på. ”Jag har ingen lösning på det nu”, sade han i februari.

Sedan dess vrider sig ministrarna plågat när de får frågor och ger mycket korthuggna svar.

En regering som infört FN:s barnkonvention i svensk lag i ett land med anspråk att vara en humanitär stormakt verkar föredra att de svenska medborgarna blir kvar där nere, i alla fall de som inte är små och föräldralösa.

Regeringen och flera oppositionspartier vill gärna se en internationell tribunal som ska döma IS-terrorister, men en sådan tar lång tid att skapa och det finns många hinder.

”Det bästa vore om vi kunde ha en internationell tribunal där Europas länder hjälps åt att ställa vuxna som kan ha begått mycket allvarliga brott till svars. Då skulle man kunna göra det gemensamt och ge respittid i lägren så att familjerna kan vara kvar där så länge”, sade M-ledaren Ulf Kristersson för en dryg vecka sedan.

Sverige har gjort ett lappkast som heter duga sedan 2004.

Det kan fortfarande ge opinionspoäng att stå upp för fred och säkerhet i andra länder, barns rättigheter och svenska medborgares säkerhet. Men skadan om en av svenskarna som hämtas hem sedan begår ett terrordåd är milsvitt större.

Inför en sådan politisk riskbedömning står sig gamla principer slätt. "

" Khashoggis fästmö rasade mot Trump

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Hatice Cengiz, fästmö till den styckmördade saudiske journalisten Jamal Khashoggi, bönfaller den amerikanska kongressen att verka för att de skyldiga till mordet straffas.

Cengiz var den sista förutom de misstänkta gärningsmännen som såg Jamal Khashoggi i livet. Det var den 2 oktober 2018. Därefter gick den 59-årige regimkritiske journalisten in på Saudiarabiens konsulat i Istanbul. Inne på konsulatet överfölls han, mördades och styckades. Cengiz och Khashoggi hade bestämt att gifta sig. Nu är den 37-åriga turkiska samhällsforskaren Hatice Cengiz på besök i Washington DC för att försöka väcka opinion för att omvärlden, framför allt USA, ska sätta press på Saudiarabien att utreda styckmordet grundligare än vad som hittills gjorts.

Natten till fredagen svensk tid framträdde Hatice Cengiz i kongressbyggnaden Capitolium, inför representanhusets utrikesutskott. Hon riktade hård kritik mot president Donald Trump och mot representanhusets talman Nancy Pelosi.

– Inget har hänt, konstaterade Cengiz med gråten i halsen.

Saudiarabien är USA:s viktigaste allierade i Mellanöstern och en mycket betydelsefull handelspartner. Donald Trump har satsat hårt på det saudiska partnerskapet. Enligt CIA är det sannolikt Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman som ligger bakom mordet på Khashoggi.

Donald Trumps republikanska partikamrater i kongressen röstade för att stoppa USA:s medverkan i det Saudiledda kriget i Jemen, något som skulle ha påverkat den amerikanska vapenhandeln med

kungadömet. Men i förra månaden upphävde Trump beslutet med sitt veto.

Hatice Cengiz hoppas att få träffa president Trump under sitt USA-besök, men hittills har det inte framkommit några besked.

Det pågår en rättsprocess i Saudiarabien där elva män som tidigare varit knutna till landets säkerhetstjänst står åtalade. För fem av dessa män har åklagaren yrkat på dödsstraff. Saudiarabien har dock fått kritik från bland annat FN för att inte vara tillräckligt öppna om hur processen framskrider.

Erik Ohlsson "

" Jamal Khashoggis fästmö berättar om mordet inne på saudiska konsulatet: ”Jag trodde att han hade träffat vänner.”

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Hatice Cengiz stod utanför Saudiarabiens konsulat i Istanbul och väntade på att hennes fästman, Jamal Khashoggi, skulle avsluta sitt besök där inne. Men Jamal Khashoggi skulle aldrig komma ut från konsulatet. Han mördades och styckades. Hatice Cengiz berättar för Dagens Nyheters Erik Ohlsson och Allis Nettréus om mordet som skakat hela världen.

Hatice Cengiz berättar om parets sista timmar tillsammans:

– Det var en vanlig vardag, en tisdag. Vi vaknade i vår nya lägenhet. Vädret var molnigt och det märktes att hösten var på väg, men det var inte kallt i luften. Våra planer för dagen var att först besöka det saudiska konsulatet, där ett personbevis och ett dokument om äktenskapsskillnad skulle ligga klart till Jamal. Sedan tänkte vi gå och titta på möbler.

Vi sitter i ett trångt konferensrum i ett anonymt bakgatshotell i stadsdelen Bloomsbury i centrala London. Försommarsolen sken nyss in genom fönstret, men plötsligt döljs himlen av mörka moln som släpper ifrån sig ett hejdundrande skyfall. Regnet trummar mot rutan och fotgängarna därute söker skydd i portgångar och i arkader. Hatice Cengiz är spröd och blek och klädd i en tjock ylleklänning som avslöjar att hon är ovan vid det nordeuropeiska klimatet. Men väderväxlingen utanför fönstret verkar hon inte ens ha noterat. Hatice Cengiz sitter innesluten i sig själv.

Hon har precis berättat för oss om vandan och skräcken som drabbade henne den 2 oktober i fjol. Då hon stod och väntade förgäves på sin blivande man, Jamal Khashoggi, utanför Saudiarabiens konsulat i den turkiska mångmiljonstaden Istanbul. Hon darrar på rösten, blinkar bort tårar bakom de starka glasögonen och sväljer hårt innan hon fortsätter: – När tiden gick över stängningsdags fick jag en känsla av fara. Det kom så snabbt och överraskande, som om någon överfallit mig och höll fast mig mot min vilja. Jag började darra och skaka.

När Hatice Cengiz fick sin panikattack kan Jamal Khashoggi mycket väl redan ha blivit berövad livet. Kanske höll de lejda mördarna, influgna från Saudiarabien, som bäst på att stycka hans kropp.

För Hatice Cengiz är det en lång process att bearbeta de traumatiska händelserna för snart åtta månader sedan, då mannen i hennes liv bokstavligt talat försvann framför hennes ögon.

Inom Hatice Cengiz rasar två motstridiga känslor: dels den tunga förlamande sorgen. Dels viljan och övertygelsen om att Jamal Khashoggis namn ska leva vidare. Det är därför hon berättar för oss om detaljerna kring Khashoggis försvinnande, trots att saknaden och smärtan bokstavligt talat sliter i henne.

Hon är nu på väg till USA för att träffa ledamöter i kongressen och förhoppningsvis också president Donald Trump. Före USA-resan har Hatice Cengiz gått med på att göra ett begränsat antal intervjuer i - Europa. Hon vill påminna om att kungadömet Saudiarabien, USA:s främsta allierade i arabvärlden och trognaste vapenkund, inte på långa vägar klarat ut omständigheterna kring Jamal Khashoggis försvinnande och död.

För drygt ett år sedan, den 6 maj 2018, möttes de för första gången. Den 59-årige stjärnjournalisten och saudiske medborgaren Jamal Khashoggi och den turkiska historikern Hatice Cengiz, 36. Khashoggi var inbjuden att delta i en paneldiskussion i Istanbul anordnad av Afro-

Middle East Centre, med rubriken ”En ny säkerhetsarkitektur för Nordafrika och Mellanöstern”.

Hatice Cengiz satt i publiken. Som forskare och arabist är hon specialiserad på samhällsutvecklingen i länderna kring Persiska viken. Hennes magisterexamen handlar om stamstrukturerna i det omanska sultanatet. Den är grundad på gediget fältarbete – Hatice Cengiz har bott drygt ett år i Oman. Nu är hon doktorand vid Ibn Haldun-universitetet i Istanbul.

När Hatice Cengiz såg och hörde Jamal Khashoggi under diskussionen hände något med henne.

– Det var framför allt det han sade, för jag tyckte att han hade vettiga och väl grundade åsikter. Men det var också något med hans uppenbarelse. Normalt är jag ganska tillbakadragen. Men nu gick jag fram till honom efter diskussionen, presenterade mig och frågade om jag fick göra en intervju.

Intervjun – som aldrig publicerades – ledde till mejlväxling och telefonsamtal. Till en början kretsade konversationen kring gemensamma intressen: internationell politik, Mellanöstern, mänskliga rättigheter i arabvärlden. Men efterhand blev kontakten mer personlig. I juli reste Jamal Khashoggi tillbaka till Istanbul från USA, där han bodde, för att träffa Hatice.

– Vid vårt andra möte föll allt på plats, säger hon och småler åt minnet.

– Han var en fantastisk man. Stark och sårbar på en gång. Han öppnade sig för mig och berättade att han kände sig olycklig och ensam. Samtidigt var han vis och livserfaren. Allting med honom kändes väldigt rätt.

Efter ytterligare några veckors umgänge friade Jamal till Hatice.

– Jag blev överraskad, och glad, säger hon.

Men mitt i lyckan fanns frågetecken, och hinder med för den delen.

Utåt sett var Jamal och Hatice ett tämligen omaka par.

Den 59-årige Khashoggi var född in i en av Saudiarabiens mest framstående och inflytelserika familjer, med nära band till det saudiska kungahuset. Jamal Khashoggis farfar hade varit livläkare åt kung Saud, Saudiarabiens grundare. Hans syssling Adnan Khashoggi, som avled 2017, var en mytomspunnen internationell vapenhandlare som på 1970- och 80-talen gällde för att vara världens rikaste man. Dodi Fayed, affärsmannen och playboyen som omkom tillsammans med prinsessan Diana i den tragiska bilkraschen i Paris 1997, var en kusin. Hatice Cengiz växte upp i staden Bursa i en djupt religiös muslimsk familj, som ett av fem syskon. Hemmet kan karaktäriseras som uppåtsträvande medelklass: hennes far kom från enkla förhållanden men hade arbetat sig upp till en framgångsrik försäljare av kökstillbehör. Han var fast besluten att erbjuda sina barn möjligheten till god utbildning. Hatice pluggade arabiska i Egyptens huvudstad Kairo i två år innan hon började sin akademiska karriär. Hon har haft några pojkvänner, men aldrig varit förlovad eller gift.

Som traditionen bjuder skulle Hatice Cengiz far godkänna hennes blivande make, något som hon vändades inför. Parets relation utmanade ju konventionen: Jamal Khashoggi var fyrabarnsfar, ganska mycket äldre och hade tre äktenskap bakom sig. Dessutom kom han som sagt från en helt annan värld än den familjen Cengiz tillhör.

– Men min far och Jamal kom bra överens. Jamal var en jordnära person, trots sin bakgrund och sin vänskap med saudiska kungahuset, säger Hatice Cengiz.

Den himlastormande kärleken hindrade inte paret att från första stund nyktert och rationellt staka ut sin gemensamma framtid. Jamal Khashoggi satte i gång processen att flytta från sitt dåvarande hem utanför Washington DC till Istanbul. Han köpte en våning i stadsdelen Zeytinburnu på den europeiska sidan av Istanbul, ”en normal lägenhet i ett normalt bostadsområde”, säger Hatice Cengiz.

Bröllopet skulle stå så snart alla juridiska detaljer kring Jamal Khashoggis skilsmässa var uppklarade. Därför behövde han åka till saudiska konsulatet i Istanbul.

Men innan vi förflyttar oss till den saudiska konsulatsbyggnaden i diplomat kvarteret Levent kan det vara på sin plats att placera in Jamal Khashoggi i den saudiska samhällsordningen.

Unge Khashoggi hade universitetsutbildning från USA när han på 1980-talet började sin journalistkarriär i Saudiarabien. Han hade tagit intryck av det mångskiftande amerikanska medielandskapet och ville modernisera de rigida statsstyrda saudiska medierna.

Khashoggi tog fram nyheter som lät tala om sig internationellt, bland annat intervjuade han Usama bin Ladin i Sudan och Afghanistan – innan denne bildade al-Qaida – och gjorde reportage inifrån den väpnade islamiströrelsen GIA i Algeriet.

Hemma i Saudiarabien hamnade Jamal Khashoggi i en rad kontroverser med religiösa och politiska auktoriteter när han kritiserade religionens grepp om samhället och bristen på yttrandefrihet. Två gånger blev Khashoggi sparkad från chefredaktörsposten på den ansedda tidningen al-Watan ("Fäderneslandet").

Inte desto mindre behövde Saudiarabiens styrande hans begåvning: under en period skötte han prins Turki al-Faisals mediekontakter när denne var USA-ambassadör.

Men Khashoggis ambitioner att skapa ett öppet debattklimat i Saudiarabien kom att krocka med den unge kronprinsen Mohammed bin Salmans visioner för kungadömet.

Saudiarabiens kung Salman upphöjde i juni 2017 sin son, den då 31-årige Mohammed bin Salman, till ordinarie kronprins. "MBS", som han kallas, hade redan innan utnämningen haft stort inflytande över hur Saudiarabien styrdes.

Nu klev den 81-årige och sjuklige kung Salman åt sidan och lämnade all makt åt den unge hetsige sonen. I rask takt annonserade MBS en rad reformer som skulle öppna upp den religiöst dogmatiska oljemonarkin mot omvärlden: Kvinnor skulle tillåtas köra bil. Den religiösa polisen, som bland annat kontrollerade medborgarnas klädsel och uppförande, fick mindre makt. Biografer öppnade och rockartister bjöds in för spelningar.

Men det fanns ett annat, mindre tilltalande resultat av MBS intåg på scenen: en aggressivare utrikespolitik, med krig i Jemen och hotfullt stridsmuller mot den lilla grannstaten Qatar. Ökad förföljelse av regimkritiker och en växande rättsosäkerhet.

Jamal Khashoggi var inte rädd för att beskriva nattsidan av Mohammed bin Salmans makttillträde.

– Jag gör det för att jag älskar sitt hemland, sade Khashoggi när jag intervjuade honom per telefon i december 2017.

Då befann han sig i sitt nya hem i McLean, en förstad till Washington DC. Han hade nyligen gått i självvald amerikansk exil, orolig för sin säkerhet i Saudiarabien. Många av hans saudiska vänner hade gripits och kastats i fängelse. I USA etablerades sig Khashoggi snabbt som debattör med egen kolumn i Washington Post.

– Jag vill att Saudiarabien ska blomstra i framtiden. Men för att det ska hända måste de styrande lära sig att lyssna på medborgarna. Nu tolkas alla invändningar och alla försök till diskussion som majestätsbrott. Vi är många saudier som inte vill annat än att bidra till landets utveckling. Men öppnar vi munnen riskerar vi fängelse, sade Jamal Khashoggi i DN-intervjun.

Kronprins Mohammed bin Salman och kretsen kring honom var inte det minsta imponerade av Khashoggis frimodighet. Att den kände journalisten och kungavännen kritiserade Saudiarabien i internationella medier betraktades närmast som landsförräderi.

Men den 2 oktober 2018, en mulen höstdag i Istanbul, hade Jamal Khashoggi tankarna på annat håll än sina mellanhavanden med Saudiarabiens styrande kungahus. Denna dag innebar ett stort kliv på vägen mot Hatices och Jamals vigsel. Saudiarabiens konsulat i Istanbul hade ringt och meddelat att dokumentet om äktenskapsskillnad fanns klart för avhämtning.

En rutinsak, resonerade Jamal Khashoggi. När papperen var avhämtade tänkte paret titta på möbler till sin nya lägenhet. Jamals flyttlass från USA skulle anlända två dagar senare.

I den gulrappade välövervakade konsulatsvillan släpps bara den in som har avtalat tid, och besökare tillåts inte ta med sig mobiltelefoner.

– Jamal gav mig sina två telefoner när vi stod på trottoaren utanför vaktkuren till konsulatet. Klockan var då lite över ett på eftermiddagen. Det sista han sade till mig var: ”Vänta här så kommer jag strax”, säger Hatice Cengiz.

De hade tidigare diskuterat eventuella problem som skulle kunna uppstå för Jamal vid konsulatsbesöket.

– Han pratade om att hans pass skulle kunna konfiskeras, att han skulle kunna bli anhållen eller till och med kidnappad. Men vid ett besök några dagar tidigare hade inget hänt. Tjänstemännen hade varit välvilliga och till och med gratulerat till bröllopet. Jamal sade: ”De törs väl inte göra mig något i Turkiet.”

– Så när jag stod där och väntade tänkte jag inte på något särskilt. Efterhand började jag förstås undra, men jag trodde att Jamal kanske träffat gamla vänner som han börjat prata med.

Men när väntetiden sträcktes ut över stängningsdags kom fasan hastigt och oförmodat över Hatice Cengiz.

– Jag tänkte att jag skulle dubbelkolla konsulatets öppettider på min mobil, men jag hade yrsel och händerna skakade så att jag inte kunde knappa in uppgifterna. Jag ringde min syster och bad henne kolla

tiderna. Hon märkte förstås att jag var rädd och frågade vad som hade hänt. Vi kom fram till att konsulatet hade stängt.

Hatice Cengiz rusade fram till järngrindarna och ropade på hjälp. En vakt kom ut och pratade med henne.

– Han sade att han inte visste vem Jamal var och att alla besökare hade gått hem. Jag ringde konsulatet och lyckades få tag på en tjänsteman inne i byggnaden. Han kom ut till mig och sade: ”Varför står du här, det är stängt, ingen är kvar.” Jag sade att jag väntade på min fästman, Jamal Khashoggi. ”Han har säkert gått ut en annan väg”, svarade mannen.

– Men jag blev inte det minsta övertygad. För vakten såg mycket nervös ut. Jag kunde inte tro honom.

Hon ringde en av Jamal Khashoggis turkiska vänner, Yasin Aktay, som också är en nära rådgivare till president Recep Tayyip Erdogan.

– Han sade åt mig att stanna där jag var, så skulle han undersöka vad som hänt.

Mörkret föll över Istanbul och nattkylan smög sig på. Den 2 oktober övergick i en ny dag. Hatice Cengiz hade fått sällskap av väninnor och familjemedlemmar som försökte stötta och muntra upp henne.

– Vid det laget hade flera av Jamals vänner skrivit om försvinnandet på Twitter. Det kom journalister som ställde frågor. Men jag drog mig undan. Dels var jag upprörd och förvirrad. Dels ville jag inte bli en del av en affär mellan Jamal och ambassaden. Jag hoppades bara att allt skulle lösa sig. Att det skulle bli som vanligt igen och att vi skulle kunna fortsätta med våra vardagssysslor.

Väl hemma anmälde Hatice Cengiz formellt Jamal Khashoggi som försvunnen. En allmän åklagare startade en utredning.

– Allt kändes överkligt, som en mardröm. Jag huttrade och frös och gick som en sömngångare.

Samtidigt som Hatice Cengiz försökte hålla ihop kropp och själ för att inte förtäras av oron, hade försvinnandet blivit en världsnyhet.

Inledningsvis håller Saudiarabien fast vid uppgifterna att Khashoggi lämnat konsulatet.

– Han stannade högst en timme, troligen bara några minuter (på konsulatet), säger kronprins Mohammed bin Salman i samband med en stor intervju med nyhetsbyrån Bloomberg bara några dagar efter försvinnandet.

Men de närmsta veckorna ska det officiella Saudiarabien steg för steg komma att ändra historien om vad som hänt Khashoggi. Först kom erkännandet att journalisten dödats inne på konsulatet, i samband med ett slagsmål som urartat. Sedan ändrades historien till att en falang inom Saudiarabiens säkerhetstjänst smitt planer på att döda Khashoggi.

Regimvänliga turkiska massmedier publicerar nästan dagligen nya bloddrypande detaljer kring mordet på den saudiske journalisten: hans fingrar ska ha klippts av medan han levde, han ska ha tvångsinjicerats med ett dödligt gift, det spekuleras om att kvarlevorna lösts upp i syra eller eldats upp i en tandooriugn och grävts ned i konsulns trädgård, alternativt styckats och burits bort i resväskor.

Det är uppenbart att Turkiets underrättelsetjänst MIT har tillgång till bandat material inifrån konsulatet som de bit för bit läcker till medierna. Det saudiska konsulatets egna övervakningskameror ska ha inaktiverats samma dag som Khashoggi kom på besök. Men det spekuleras i att MIT haft egen avlyssnings- och övervakningsutrustning på plats som sauderna inte känt till.

Mitt i denna malström av ohyggliga tortyrdetaljer, storpolitiska utspel och mer eller mindre sannolika spekulationer befinner sig Hatice Cengiz. Hon har att hantera inte bara chocken och plågan av sin fästmans plötsliga försvinnande. Utan ska också parera en ständig ström av intervjuförfrågningar från världens alla massmedier, och förhålla sig till illasinnade kampanjer på sociala medier som dragits igång av supportrar till Mohammed bin Salman och Saudiarabien.

– Delvis avskärmade jag mig. Jag *ville* inte tro på det som skrevs om hur Jamal pinats och styckats. Jag vill det fortfarande inte. Men samtidigt kan jag ju inte blunda för verkligheten, att Jamal blev mördad där inne på konsulatet.

USA och Donald Trump kom tidigt att spela en huvudroll i styckningsdramat på det saudiska konsulatet. President Trump har under hela sin presidenttid framstått som en devot anhängare till Saudiarabien i allmänhet och dess kronprins Mohammed bin Salman i synnerhet.

Som nyinstallerad president valde Trump att resa till Saudiarabien på sitt allra första statsbesök. Det var i maj 2017, och den amerikanske presidenten kom hem med ett militärt samarbetsavtal som sades vara värt 110 miljarder dollar (över 1 000 miljarder kronor) för USA.

När Saudiarabiens misstänkta inblandning i det bestialiska mordet på Khashoggi blev känd, valde en rad västländer att avsluta eller begränsa sin vapenexport dit. Tyskland stoppade sin export, liksom Finland, Norge och Danmark. Belgien diskuterar just nu att upphöra med sin saudiska vapenexport. Sverige har hittills inte infört något exportstopp. I USA har president Donald Trump stoiskt stått fast vid att den amerikanska vapenhandeln till Saudiarabien ska fortsätta. Trots att landets egen underrättelsetjänst CIA i en rapport pekat på att kronprins bin Salman med största sannolikhet varit informerad om planläggningen av mordet.

När medierapporteringen kring Khashoggimordet började ta ordentlig fart, i slutet av oktober, bjöds Hatice Cengiz till Vita huset för att träffa president Donald Trump.

– Men jag tackade nej. Jag var för uppriven och pressad, och jag visste inte hur mötet skulle tas emot.

I dag tycker sig Hatice Cengiz ändå stå på lite fastare mark. Hon har tillsammans med två turkiska journalister skrivit en bok om Jamal Khashoggi och omständigheterna kring hans död. ”Jamal Khashoggi:

Hans liv, kamp och hemligheter” släpptes i Turkiet tidigare denna månad. En engelsk översättning av boken är på gång.

Hon har också mött den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo och Turkiets president Recep Tayyip Erdogan.

Den turkiske presidenten har fått kritik av människorättsaktivister för dubbelmoral när han kritiserar Saudiarabien för mordet på Khashoggi: Turkiet är ju okänt för att vara ett land som förtrycker journalister och det fria ordet. Turkiet ligger på plats 157 (av 178 länder) på Reportrar utan gränser pressfrihetsindex.

Men Hatice Cengiz säger bestämt att hon ”helt och fullt” stöder Erdogans linje i fallet Khashoggi.

Om du får träffa Donald Trump, vad tänker du säga till honom då?

– Jag vill förklara att det som hände på det saudiska konsulatet i Istanbul inte bara drabbade Jamal och hans anhöriga. Det var ju ett angrepp på idén om mänskliga rättigheter och yttrandefrihet. Om man menar allvar med att försvara sådana värderingar, då måste man gå till botten med mordet på Jamal och se till att de skyldiga straffas.

Jamal Khashoggis kvarlevor har hittills inte återfunnits.

Polismyndigheten i Saudiarabiens huvudstad Riyad säger sig ha gripit sammanlagt 21 personer som misstänks för inblandning i mordet.

Elva av dem har ställts inför rätta, fem av de åtalade riskerar dödsstraff. Men rättsprocessen, som hålls bakom stängda dörrar, går på sparlåga. Turkiet har krävt att de misstänkta ska utlämnas, men Saudiarabien har vägrat. Den saudiske utrikesministern Adel al-Jubeir har sagt att spekulationer om att landets ledning varit inblandade i mordet är en ”yttersta gräns” för regeringen.

Mohammed bin Salman som ett tag såg ut att vackla på sin tron arbetar nu på som vanligt. En rubrik i affärstidningen Financial Times häromveckan hade den talande formuleringen ”Saudi Arabia attracts

financiers again as Khashoggi outrage fades” (”Saudiarabien lockar åter investerare när upprördheten kring Khashoggi bleknar”).

All kontakt med Hatice Cengiz inför vårt möte har skett med krypterade meddelande. När vi träffas ändrar hon plats för intervjun två gånger, och hon vill inte att det ska framgå av artikeln var hon numera bor.

– Jag vet ju vad som hänt människor som vågat kritisera den saudiska regimen. Därför är jag försiktig, säger hon.

Jag frågar Hatice Cengiz om hon tror att omständigheterna kring mordet någonsin kommer att avslöjas. Hon svarar snabbt:

– Det är jag övertygad om. Alltför många är inblandade i komplotten för att det ska gå att hålla hemligt. Förr eller senare får vi veta sanningen.

Hatice Cengiz drar efter andan och fortsätter:

– Jamal blev utsatt för en stor orätt. Så länge jag orkar tänker jag göra vad jag kan för att andra ska slippa drabbas av samma sak.

Tänker du ofta på Jamal?

– Varje vaken stund, nästan. Men det är inte bara sorgsna tankar. Många gånger är det som om han leder mig. Jag tänker ofta: ”Hur skulle Jamal ha gjort nu?”

Text

Foto Allis Nettréus

Text

Erik Ohlsson "

"Jamal Khashoggi var en saudisk journalist som kritiserade sitt lands inblandning i kriget i Jemen. Han beskrev även den rädslans kultur han ansåg råda i Saudiarabien efter massgripanden av människorättsaktivister och dissidenter.

I september 2017, strax efter att Mohammed bin Salman utsetts till tronarvinge, lämnade Khashoggi Saudiarabien. Han bosatte sig i USA där han bland annat skrev kolumner i tidningen The Washington Post. Khashoggi försvann efter ett besök på Saudiarabiens konsulat i Istanbul den 2 oktober förra året. Saudiarabien har officiellt erkänt att han mördades inne på konsulatet, men kroppen har hittills inte återfunnits. Jamal Khashoggi blev 59 år.

Hatice Cengiz

Hatice Cengiz är en turkisk arabist, specialiserad på sultanatet Oman vid Persiska viken.

Cengiz mötte Khashoggi vid en konferens i Istanbul i början av maj förra året. De två blev snabbt ett par och planerade bröllop. Den nu 37-åriga Cengiz kom nyligen ut med en bok om Jamal Khashoggi som är fokuserad på omständigheterna kring mordet. "

" Anhöriga till svenska barn i Syrien anklagar regeringen för passivitet

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Fortfarande lever 57 svenska barn under svåra förhållanden i syrisk flyktingläger. Nu växer frustrationen och oron hos barnens anhöriga i Sverige, som får rapporter om utmärklade barn och våld i lägret. Hur – eller om – barnen och deras mammor ska kunna föras till Sverige, har regeringen inget svar på. – Vi tar det dag för dag, säger utrikesminister Margot Wallström (S).

Mitt i EU-valrörelsen brottas regeringen ännu med hur Sverige ska hantera IS-terroristers barn som befinner sig i läger i norra Syrien. I lägret al-Hol dör barn dagligen på grund av undernäring och sjukdomar.

I onsdags landade på Landvetter sju föräldralösa barn som varit fast i al-Hol-lägret efter att deras föräldrar dödats tidigare i år. Föräldrarna hade bäge anslutit sig till IS. Barnens morfar, Patricio Gálvez, reste till Syrien och lyckades med svenska och kurdiska myndigheters hjälp få hem sina barnbarn. Barnen har omhändertagits av sociala myndigheter i Göteborg.

Nu växer frustrationen och oron hos anhöriga till de svenska barn som fortfarande är fast i Syrien. Enligt myndigheter i nordöstra Syrien finns 57 barn med koppling till Sverige i lägret. Nästan samtliga är under tio år. Några få är föräldralösa, men de flesta lever med sina mammor. Enligt listor som DN fått från lägermyndigheterna finns 25 svenska mammor i lägret, varav 21 är änkor.

– Barnen är svenska medborgare och oskyldiga, säger en pappa som har två barn i al-Hol-lägret.

Barnens mor reste utan pappans vetskap till Syrien och anslöt sig till IS. Härefter fick pappan en bild skickad till sig på ett av sina barn i lägret.

– Han var alldeles utmärklad. Det var fruktansvärt att se, och att inte kunna ge några svar på frågan: Vad gör Sverige?

Pappan med två barn i lägret avskyr IS, och är rädd att passivitet från Sverige kan gynna islamistiska extremister.

– Det spelar rakt i IS-sektens händer. De har skickliga propagandister som kan säga: ”Ser ni, ni trodde att ni var svenskar, att svenska regeringen skulle hjälpa svenska barn. Men det gällde inte er.” Ur ett rent säkerhetsperspektiv borde Sverige ta hem barnen så snabbt som möjligt, säger pappan.

En mormor med två små barnbarn i lägret har sporadisk kontakt med sin dotter som är i al-Hol med barnen. Dottern beskriver en lägetillvaro i ständig skräck, med nattliga räder där militärer skjuter med automatvapen intill tält där barn ligger och sover. Mormodern i Sverige gråter i telefonen när hon talar med DN.

– Mina barnbarn är jättesmå. Pojken svävade ett tag mellan liv och död, men har blivit mer stabil nu. Jag är rädd att de inte kommer att överleva sommaren, när hettan kommer och sjukdomar sprider sig. Inrikesminister Mikael Damberg (S) har på en rak fråga om barnen tidigare svarat att Sverige inte har möjlighet att operera i området eftersom det inte är säkert. Sedan har regeringens budskap svängt. Utrikesminister Margot Wallström (S) har sagt att barnen ska få komma hem ”om det är möjligt”.

Frågan beskrivs internt på Regeringskansliet som mycket komplicerad. Tjänstemän från flera olika departement arbetar med att se över vilka möjligheter som ryms inom ramarna för svensk och internationell lagstiftning.

Ett förslag som just nu diskuteras på justitiedepartementet är att hämta hem barnen, men utan sina föräldrar – med föräldrarnas samtycke. En

av frågorna som departementet enligt DN:s källor arbetar med är hur man ska hitta en linje som gör att man inte bidrar till ”överstatlig barnbortförändehandling”.

– Jag vet att det är en diskussion som förs just nu. Det förs samtal om att försöka få vårdnadshavarna att avstå sina barn, säger en källa med god insyn till DN.

Men även om det är möjligt att skilja barn från föräldrarna utomlands med föräldrarnas medgivande, anses det på Regeringskansliet vara mycket invecklat. Ett medgivande under de svåra omständigheter som råder på plats är inte nödvändigtvis att betrakta som ett tydligt medgivande.

Utrikesminister Margot Wallström ville inte prata om förslaget att separera mammor och barn i Syrien när DN mötte henne i fredags.

– Jag vill inte ens diskutera det teoretiskt. Nu måste man hantera den verklighet som finns där. Vi tar det dag för dag. Vi försöker börja med att titta på var de största behoven finns. Vad kan vi konstatera, vilka uppgifter kan vi få fram och bekräfta och vilka det är som har alla störst behov och vad är möjligt att göra. Det kan verka byråkratiskt för en del eller som att det tar väldigt lång tid. Men det är det korrekta sättet att göra saker på, säger hon.

Utrikesministern säger att det ”finns många påståenden om listor och identiteter som inte alls är bekräftade”, och att regeringen inte kunnat få tillräckligt med uppgifter för att säga något tvärsäkert.

– Det är därför det både tar tid och är ett grannlaga arbete. Därför kan vi inte gå ut och lova någonting om resultaten.

Regeringen vill också undvika kritik för att de hjälper potentiella IS-terrorister och deras barn, samtidigt som offren hamnar i skymundan. Margot Wallström betonar att man tittar på hur Sverige kan stötta IS offer.

– Det handlar om vad vi gör för att hjälpa gruppen yazidier, de som utsatts för sexuellt våld och som verkligen lidit av IS härjningar. Jag

tror att det är viktigt för opinionen i Sverige, där många säger ”jaha så ni ska bara hjälpa dem som funnits på förövarsidan”. En del av de här kvinnorna har ju också stridit för IS och bidragit till deras illdåd, säger hon.

I torsdags slog Läkare utan gränser larm om de usla förhållandena i al-Hol-lägre. Särskilt illa är det, enligt hjälporganisationen, i den del av lägre där de svenska barnen och deras mammor lever. Där finns inte tillgång till läkarvård, och gravida mammor tvingas föda i sina tält. I al-Hol råder en hård stämning där IS människofientliga ideologi fortfarande upprätthålls av många kvinnor. Den som inte bär niqab, slöjan som täcker ansiktet, riskeras våld och trakasserier från andra kvinnor. Anhöriga i Sverige har fått rapporter om radikalislamistiska kvinnor som bildat en sorts moralpolisstyrka som piskar och slår kvinnor som enligt dem inte uppför sig korrekt.

En av mammorna som är fast i al-Hol är Helena från Göteborg, en i dag 25-årig kvinna som konverterade till islam som tonåring och som snabbt radikaliserades. Helena, som egentligen heter något annat, har fött tre barn i Syrien. Ett av barnen har dött, enligt Helenas far som DN har talat med.

Pappan var nyligen i Syrien tillsammans med ett reportageteam från Göteborgs-Posten. Han fick träffa sin dotter och barnbarnen utanför lägre. Helena var sjuk och illa där, och kunde enligt pappan knappt gå.

– Hon såg ut som ett skelett. Nu har hon konstanta diarréer och försämras ytterligare. Jag är rädd att barnen blir föräldralösa om hon inte kommer därifrån, säger pappan.

Från UD har pappan fått beskedet att Helena och hennes barn är ”ett högprioriterat humanärende” – men vad det betyder i praktiken vet han inte.

– Jag tycker att UD sticker huvudet i sanden. Jag förstår att de som anslutit sig till IS kan ha begått brott – men ta då hem dem och döm

dem hemma. Det här är en akut situation där människor håller på att dö.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se "

" Saudiarabien: Vi vill inte ha krig

DN MÅNDAG 20 MAJ 2019

Saudiarabien. Regimen i Saudiarabien signalerar att Iran ligger bakom mycket av den senaste tidens våldsamheter i och runt - Persiska viken, med bland annat attacker mot saudisk infrastruktur för exporten av fossila bränslen. Efter händelserna kallar Riyad-regimen till extrainsatta toppmöten inom både Arabförbundet och GCC den 30 maj. Saudiarabien vill inte ha krig, försäkrar ministern Adil al-Jubayr på en presskonferens, men är berett att svara med "all styrka och beslutsamhet".

TT-AFP-Reuters "

" Upptrappningen nära kokpunkten

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Iran är pressat av sanktioner och det uppsagda kärnenergiavtalet. Samtidigt får "hökarna" i såväl Iran som USA större inflytande. Det är två faktorer som bidrar till den högspänning som just nu råder kring Persiska viken.

Den militära upptrappningen mellan USA och Iran närmar sig kokpunkten. Det omvärlden nu frågar sig är hur många hätska ord som kan utväxlas, hur mycket militär hårdvara som kan hopas och hur många incidenter härledda till Iran som kan inträffa, innan situationen exploderar i ett krig.

En annan bekymrad fråga lyder: hur hamnade vi här?

Fiendskapen mellan USA och Iran har en lång historia. De senaste decenniernas aggressioner började vid tiden för den iranska revolutionen 1979, då unga islamister stormade USA:s ambassad i Teheran och tog 52 amerikaner som gisslan. Dramat ledde till en total brytning mellan länderna. Ett försiktigt närmande inträffade år 2013, då den reformsinnade Hassan Rouhani valdes till Irans president. Den dåvarande amerikanska presidenten Barack Obama gick Rouhani till mötes och understödde direktförhandlingar om Irans omstridda kärnenergiprogram.

Samtalen ledde fram till den så kallade "historiska överenskommelsen" i juli 2015, då Iran kom överens med världens ledande nationer att begränsa sitt kärntekniska program.

Därmed blev det svårare för iranierna att framställa kärnvapen. I gengäld lovade stormakterna att avskaffa de ekonomiska sanktioner som hämmat Irans ekonomi.

Men i november 2016 röstade amerikanerna fram Donald Trump som president, en man som gått till val på att ensidigt dra bort USA från Iranavtalet. Trumps motiv var att överenskommelsen var otillräcklig och inte stoppade Irans aggressiva utrikespolitik.

Den 8 maj förra året gjorde Trump verklighet av sitt vallöfte.

Samtidigt skärpte USA sanktionerna mot den för Iran livsviktiga oljeexporten.

Och precis på dagen ett år senare, för knappt två veckor sedan, - tillkännagav Irans president Hassan Rouhani att Iran backar från kärnavtalet.

De kvarvarande parter som undertecknat överenskommelsen – Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Kina och Ryssland – har 60 dagar på sig att leva upp till vad president Rouhani beskriver som löften om att skydda Irans olje- och bankindustri.

Med sitt utspel visar den föregivna reformisten Rouhani att han tagit intryck av de västfientliga hökar som finns i det iranska makt-etablissemang, framför allt inom det mäktiga militärkomplexet och inom prästerskapet.

Hökarna har länge kritiserat Rouhani och hans utrikesminister Mohammed Javad Zarif för att vara alltför eftergivna mot västvärlden. De hårdföra USA- och Israelmotståndarna lyckades snarare avsätta Javad Zarif i våras, men han räddades kvar på sin post av parlamentet. Kärnenergiavtalets sammanbrott den 8 maj i år sammanfaller i mångt och mycket med den skenande militära uppladdning vi nu ser i Irans närhet. Redan den 6 maj meddelade USA att hangarfartyget "USS Abraham Lincoln" skickats till Persiska viken för att möta vad som beskrivs som ett ökat hot mot amerikanska trupper i regionen. Därefter har den militära upptrappningen fortsatt, med bland annat kärnvapenbestyckade B 52-bombplan på USA:s flygbaser i Mellanöstern. Samtidigt hotar de bägge ländernas ledare varandra med krig och förödelse.

Hoten som USA försöker avvärja grundar sig på anonyma underrättelseläckor och smärre attacker som orsakat materiella skador:

1 General Qassem Suleimani, mytomspunnen ledare för det iranska revolutionsgardets elitstyrka Quds, ska nyligen ha träffat ledare för Iranstödda miliser i grannlandet Irak. Suleimani sägs då ha uppmanat milisledaren att ”förbereda sig på krig genom ombud (’proxykrig’)”.

2 Amerikanska spioner har tagit satellitbilder som sägs visa hur soldater från Irans revolutionsgarde lastar missiler på civila kustfiskefartyg, med syfte att attackera större fartyg som trafikerar det strategiskt viktiga Hormuzsundet.

3 I förra veckan besköts oljeledningarna i Riyadprovinsen i Saudiarabien från drönare, som opererades av huthier som deltar i inbördeskriget i Jemen. Huthimilisen sägs få stöd av Iran.

4 Den 12 maj utsattes fyra större tankfartyg för sabotage utanför Förenade Arabemiratens kust, nära Hormuzsundets mynning. Fartygen har träffats av projektiler som slagit mindre hål i skroven.

Attackerna har ingen direkt koppling till Iran, och underrättelseinformationen går inte att bekräfta. Ändå bildar de enskilda händelserna ett mönster som visar hur Iran faktiskt kan bemästra USA vid en eventuell konflikt, trots att de militära styrkeförhållandena mellan länderna är minst sagt ojämna.

Att jämföra USA:s militära slagstyrka med den som Iran besitter vore som att mäta en tiger med en vildkatt.

USA är utan tvekan världens överlägset starkaste krigsmakt. Landets försvarsbudget för i år motsvarar drygt 6 000 miljarder svenska kronor - det är mer än 50 iranska försvarsbudgetar. Många års sanktioner från omvärlden har dessutom medfört att Irans försvarssystem blivit föråldrade, försvagade och vanskötta.

Ändå är de flesta bedömare överens om att Iran skulle kunna tillfoga USA och dess allierade betydande skador vid en eventuell konflikt.

Med hjälp av sina bundsförvanter i länder som Irak, Jemen, Libanon och Syrien (se grafiken) har Iran stor kapacitet till det som kallas asymmetrisk krigföring - den underlägsnes taktik att slå till där motståndaren är som mest sårbar.

USA har förvisso ett stort antal militärbaser i Irans närområde, men det är inte bara en fördel – anläggningarna är ju också exponerade för attacker. Amerikanska generaler är också väl medvetna om att ett krigsscenario inte talar till USA:s fördel. Därtill är Iran alltför stort såväl geografiskt som befolkningsmässigt.

Men taktiska hänsyn och blick för realiteter är en sak för sig. Det problematiska i sammanhanget är att ju högre krigstrummorna mullrar och ju mer trupp som dras samman kring Persiska viken, desto mer ökar risken för felbedömningar som kan få effekter som ingendera sidan har kontroll över. I ett sådant läge blir det oväsentligt att ingen av aktörerna ”egentligen” vill ha krig.

Erik Ohlsson "

" Iran har 83 miljoner invånare och omfattar 1 648 000 kvadratkilometer (nästan fyrfaldigt större än Sverige).

En fjärdedel av befolkningen är under 14 år och medianåldern är 27 år (i Sverige 42 år).

Officiellt språk är persiska. Sedan revolutionen 1979 en islamisk republik. 98 procent av invånarna är muslimer, varav nära 90 procent shiamuslimer.

Källa: CIA Factbook "

" Ett krig mot Iran skulle bli värre än katastrofen i Irak

DN ONSDAG 22 MAJ 2019

Analys. Är det möjligt att USA kan vara på väg att inleda ett storkrig mot den regionala jätten Iran? I så fall riskerar Donald Trump att upprepa det katastrofala fiasko som USA:s invasion i Irak 2003 innebar.

Trump, som i grund och botten är en isolationist, har upprepade gånger förklarat att han vill dra bort USA från konflikterna i Mellanöstern och Afghanistan.

Hans närmaste rådgivare, superhökarna Mike Pompeo, utrikesminister, och John Bolton, nationell säkerhetsrådgivare, har däremot länge och envetet pläderat för ett militärt angrepp på Iran.

Ståndpunkterna är oförenliga. Ska man tro läckor i Washington har Trump drivit med Bolton och sagt till några medarbetare: "Om det var upp till Bolton skulle vi befinna oss i krig överallt".

Dock säger även Trump emot sig själv: I förrförra veckan bjöd han in ledarna i Teheran till samtal, och förklarade att Iran har "en stor potential" som ekonomisk partner (med USA:s hjälp): "Vi vill bara att de inte har kärnvapen. Det är inte för mycket begärt", sade Trump.

Men i helgen varnade Trump för att han i princip är beredd att utplåna Iran om landets regim fortsätter att komma med hotelser mot USA.

En del tolkar inkonsekvensen som en frånvaro av strategiskt tänkande i Vita huset. Andra menar att det är Trumps standardtaktik som förhandlare att hålla motståndaren i osäkerhet om hans avsikter.

Även om det mer handlar om ett ilsket ordkrig än verklig krigsplanering har utvecklingen stora risker. Många bedömare befarar

att de ömsesidiga nålsticken oavsiktligt – genom missförstånd – kan leda till en militär konfrontation.

John Bolton har till Trumps förtret sprungit före och begärt en handlingsplan från militären. Försvvarshögkvarteret Pentagon har föreslagit en utplacering av 120 000 amerikanska soldater i regionen om Iran återstartar sitt kärnvapenprogram eller angriper USA-styrkor. Vad idén med en sådan militär uppladdning skulle vara, annat än avskräckning, framgår inte. Uppenbarligen finns det ingen genomtänkt plan eller ett deklarerat mål för ett nytt militärt USA-engagemang i Mellanöstern – förutom Boltons önskedröm om att invadera Iran och störta ayatollaregimen.

Men hur realistiskt är det?

Man kan jämföra med USA:s anfall mot Irak i mars 2003. Invasionen byggde på falska premisser, där just Bolton var en av dem som matade Vita huset med felaktig information att Saddam Hussein hade massförstörelsevapen och var inblandad i terrordådet mot USA den 11 september 2011.

Regimen i Bagdad föll efter bara tre veckor. Men trots att "Operation Iraqi Freedom" i april 2003 hade 470 000 amerikanska militärer på plats lyckades inte USA stabilisera situationen. Ingen i Washington hade funderat på vad som skulle hända med Irak "post-Saddam".

I stället tog det väpnade motståndet mot ockupationen snabbt fart.

Islamistiska terrorgrupper, först al-Qaida och sedan IS, gjorde insteg i Irak. Sexton år senare pågår kriget fortfarande, om än i mindre skala.

Och nu driver Bolton och hans meningsfränder på för ett krig mot Iran. Som casus belli framförs att Iran – möjligen – ligger bakom attackerna mot handelsfartyg och oljeledningar kring Persiska viken.

Problemet är att Iran är en motståndare av ett helt annat format än Irak. Som krönikören Max Boot skriver i Washington Post: "Ett krig mot Iran skulle få Irakkriget att se ut som en enkel match".

Medan Irak var en ung stat med en befolkning på 26 miljoner - svårt splittrad efter etniska och religiösa linjer - är Iran en flertusenårig nation och en regional stormakt med över 80 miljoner invånare. Till ytan är Iran också fyra gånger större än Irak. Dessutom kan Irans militär mönstra upp till 900 000 man, medan Irak hade en betydligt mindre och sämre utrustad armé.

Ett nytt krig skulle alltså bli ännu kostsammare än Irakkriget i människoliv, pengar och förstörelse av människors livsbetingelser. Dessutom skulle ett USA-anfall omedelbart utlösa motattacker från Irans handgångna styrkor i länder som Irak, Syrien och Jemen. Allra värst utsatt skulle sannolikt Israel bli av de 130 000 raketer som Hizbollah håller skjutklara i södra Libanon.

Michael Winiarski "

**" Om Assadregimen använder kemvapen
kommer USA och våra allierade att svara
snabbt och lämpligt.**

DNTORSDAG 23 MAJ 2019

**Morgan Ortagus, talesperson för USA:s utrikesdepartement,
apropå att USA misstänker att den syriska regimen på nytt använt
sig av kemvapen. Det rör sig bland annat om en påstådd
klorgasattack i söndags i nordvästra Syrien, enligt USA.**

TT-Reuters-AFP "

**”Om de begår den minsta dumhet så
kommer vi att sänka skeppen och deras
besättning till havets botten, likaså
flygplanen.”**

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

"General **Morteza Qorbani**, en av den iranska militärledningens
rådgivare, apropå USA:s besked att skicka trupper till Mellanöstern.

TT-Reuters "

Afrika

" Proteströrelsen ratar militärstyret

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Sudan. Samtalen mellan proteströrelsen i Sudan och det militärråd som tagit över makten har brutit samman. Rådet är av samma skrot och korn som den tidigare regimen, anser protestledarna, som vill trappa upp motståndet.

– Vi betraktar militärrådet som en förlängning av regimen, basunerade Mohamed al-Amin, talesperson för proteströrelsen, ut för de tusentals människor som samlats i manifestationen framför militärens högkvarter i Khartoum.

TT-AFP-Reuters "

”Det är ett slags folkmord som pågår”

DN TISDAG 23 APRIL 2019

"Journalisten Annika Hamrud släpper sin fjärde bok, ”Fundamentalisterna – De nya kyrkorna och hatet mot hbtq-personer”. Hon följer flera personer som drabbats av homofobin i Uganda – och granskar predikanter, även i Sverige, som är med och spär på hatet.

1. Vad berättar du om som andra inte gjort?

– Kopplingen mellan den evangelikala rörelsen och det dödliga våldet mot hbtq-personer i Uganda. Jag försöker beskriva de värsta konsekvenserna och berätta vad det är för land som dessa missionärer åker till. De åker dit, förstår inte sammanhanget och landets historia, men predikar om att homosexuella ska dö – samtidigt som presidenten applåderar att det finns en grupp att skylla på. Det är ett slags folkmord som pågår, även om det inte är stora mobbar på gatorna.

2. Varför får inte frågor om våldsam fundamentalism inom evangelikala rörelser mer uppmärksamhet i Sverige?

– Svenska kristna predikanter tror, och förstår, inte att det kan få sådana konsekvenser. Det finns inte i deras föreställningsvärld.

Människorna som driver det här ses inte som ”de andra”. Skillnaden är stor om det är muslimer, då reagerar man på ett helt annat sätt. Många av oss har kanske växt upp i en missionsförsamling, utan att förstå hur radikaliserade delar av den rörelsen är, särskilt i USA. De är de som ger Trump stöd, men det många inte vet är att rörelsen på flera håll är auktoritär och vill ha en teokrati.

3. I en intervju med tidningen Journalisten nämnde du att du hoppas att den kristna pressen tar upp de här frågorna. Varför?

– Jag tror att bara de evangelikala själva kan stoppa våldet i Uganda. Liberaler från väst och FN kan inte påverka. Myten om ”homo-maffian” har tagit över. Det enda som kan rädda människorna från att utsättas för våld och mord är att predikningarna börjar handla om Jesus kärlek, och om att ingen har rätt att sätta sig över Gud. Först då har man en chans att rädda människor, men än så länge har få predikanter inom de grupperna varit intresserade av att engagera sig i det.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se "

" Cyklon slog hårt mot Moçambique

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Moçambique. Den kraftiga cyklonen Kenneth har slagit till mot redan hårt drabbade Moçambique.

90 procent av alla bostäder på turistön Ibo befaras ha förstörts och myndigheter varnar för kommande skyfall och översvämningar. Den kraftiga cyklonen Kenneth nådde sent på torsdagskvällen fram till norra Moçambique, knappt en månad efter att ett annat oväder, cyklonen Idai, slagit hårt mot landet. Runt 680 000 människor bor i områden där cyklonen passerar och 30 000 människor har evakuerats.

TT-AFP-Reuters "

" Nya protester i Algeriet

DN LÖRDAG 27 APRIL 2019

Algeriet. För tionde fredagen i rad har tiotusentals människor samlats i Algeriets huvudstad Alger för att protestera mot den styrande eliten. Demonstranter bär skyltar med slagord som "Ned med systemet" och "Vi är utleda på er".

TT-Reuters "

" Dödsfall och förödelse efter cyklonerna ökar klimatoron

DN TORSDAG 2 MAJ 2019

Beira. Hundratals människoliv släcktes under cyklonen Idais framfart i Moçambique. Sedan kom nästa cyklon Kenneth. Ett av världens fattigaste länder bävar inför framtida klimatförändringar. – Världen måste förstå, en gång för alla. Vi måste gå från att tala om planer till att agera, säger landets miljöminister Celso Correia till DN.

Det går inte att föreställa sig att Luis Manuels bostad var ett gediget cementhus med två rum och kök för några veckor sedan. Bara storleken på en sänggavel vittnar om den pensionerade hotellportierens relativt goda levnadsstandard innan cyklonen Idai drog in från havet. I bråten kring ett hastigt upprättat skjul röjer nu dottern Hope Esperanca bland sin fars äodelar. Köksutrustning, en sprucken radio, kläder och sargade möbler ligger i en enda röra.

Inne i skjulet sitter Luis Manuel med ett brutet paraply för att skydda ryggen mot de kalla vindarna som drar in mellan plåtarna.

– Huset kollapsade när jag var inne i det. Jag fick cementblocken över ryggen och kan inte röra mig, säger han.

De materiella skadorna i staden Beira skapades främst av cyklonen Idais vindar som nådde styrkor på knappt 50 meter per sekund när de träffade staden. Utanför Beira var det regnet som orsakade störst förödelse när nederbörds mängden nådde uppemot 600 millimeter – samma mängd som faller över Stockholm på ett helt år.

Cyklonen var inte anmärkningsvärd i styrka eller omfattning men träffade landets fjärde största stad med full kraft. Dessutom fortsatte

regnet vräka ned över ett bergsområde i väster och dessa vattenmassor sökte sig ned mot kusten via floderna – till det redan drabbade området vid kusten. Det är av dessa anledningar Idai rankats som den värsta cyklonkatastrofen som hittills drabbat det södra halvklotet.

Efter Idai kom Kenneth som i helgen slog till mot de nordligare delarna av Moçambique. Hur stora skadorna blir efter detta oväder är ännu för tidigt att säga men dödssiffran kommer sannolikt inte att vara så hög som under Idai då runt 600 människor miste livet.

Ingenting tyder på att stormarna i södra Indiska oceanen i dagsläget är starkare eller fler än tidigare, men om den globala uppvärmningen skapar mer extrema väderförhållanden är Idai en varning om vad som kan vänta i framtiden. En ny cykel av det återkommande väderfenomenet El Niño är under uppbyggnad vilket kan ge stora nederbörds mängder under de kommande åren.

– Vi vet inte när nästa katastrof slår till, eller hur El Niño-regnen kommer att påverka oss, säger landets miljöminister Celso Correia i en intervju med DN.

– Vi har jobbat för att bygga upp motståndskraften hos befolkningen och varningssystemen har räddat många liv. Men själva storleken, en katastrof av Idais magnitud, var något som ingen kunde förutse, säger han.

Med en bnp per capita på 1 300 dollar om året, ungefär 1 000 kronor per person och månad, är Moçambique ett av de tio fattigaste länderna i världen. Landet har en kustremsa på 250 mil, den fjärde längsta i Afrika. Landet ligger i ett bälte av ostvindar som årligen genererar mellan sex och sju cykloner.

Två av tre moçambikier bor på landsbygden och landet rankas som ett av de länder i världen som kan råka mest illa ut inför framtida klimatförändringar.

– Det gäller att gå från prat till handling. På grund av vår geografiska position, med kusten och våra flodsystem, så måste vi investera i

infrastruktur och bygga upp motståndskraft, säger Correia när DN träffar honom, sliten efter de senaste veckornas arbete, på flygplatsen i Beira.

– Vi har under de senaste åren vädjat till det internationella samfundet om hjälp och även om vi fått en hel del via Världsbanken och andra aktörer så talar vi om åtminstone tre miljarder dollar (27 miljarder kronor) som behövs på relativt kort sikt.

På Världsbanken säger Michel Matera, specialist på urban riskhantering, att landet borde budgetera för runt en miljard kronor i årliga förluster på grund av väderrelaterade olyckor och att Moçambique inte är i närheten av detta i nuläget.

– Det finns ett varningssystem för invånarna men de lokala samhällena måste organiseras bättre. Den offentliga upphandlingen måste styras upp så att man snabbt kan få resurser på plats när något händer. Dessutom behöver infrastrukturen förbättras och byggstandarden höjas, säger Matera på telefon till DN, och fortsätter:

– Runt 5 000 klassrum måste till exempel renoveras för att klara den här typen av väder.

Ett av Världsbankens projekt i Beira räddade sannolikt staden från än värre förödelse. I fjol invigdes ett nytt kanalsystem som löper genom de låglänta områdena i staden. Det har kostat runt en halv miljard kronor att anlägga.

En av kanalerna går rakt utanför Luis Manuels bostad. I matbristens Beira är det många som nu drygar ut ransonerna genom att fiska med myggnät i kanalen.

På andra sidan detta jättelika cementdike berättar brödförsäljaren Raul Gideon att det tidigare bara var en lerig å som kryllade av salamandrar och ormar.

Varken han eller Hope Esperanca har hört talas om fenomenet global uppvärmning och dess eventuella effekt på extremvädet. Esperanca

undrar ”vad de ska ta sig till” om stormarna blir fler medan Gideon är mer rakt på sak i sitt svar:

– I så fall sitter vi i skiten.

Just nu försöker Världsbankens experter uppskatta de omedelbara kostnaderna av Idais framfart, ett arbete som förenklas av de senaste årens kraftigt förbättrade satellitteknologi.

– Vi kommer att ha en preliminär bedömning snart men vi vet redan att det är värre än cyklonen år 2000 som orsakade skador för 500 miljoner dollar, säger Michel Matera.

Vid vägen från Beira mot gränsen till Zimbabwe, mellan städerna Tica och Nhamatanda, behöver de strandsatta resenärerna ingen siffra för att förstå cyklonens verkningar. Vattnet har spolat bort en sektion på 100 meter av vägen och de resande tvingas nu traska genom bushen med packning på huvudet för att nå andra sidan där bussar väntar för att ta dem vidare.

– Det var en fejkväg som kineserna byggde, säger Rafael Ernesto och skakar på huvudet.

Vägen invigdes så sent som för två år sedan och asfalten är fortfarande i utmärkt skick. Men för att spara pengar byggdes den inte på betongpelare utan på en sandbank som blev en olycklig barriär för vattnet när det forsade fram och till slut bröt igenom.

Den raserade vägen illustrerar ett stort dilemma i Moçambiques utvecklingsarbete. Behovet av infrastruktur är stort och därför måste kostnaderna hållas nere. Men billigare hus, vägar och broar blir mer sårbara och cyklonerna kan fånga landet i ständiga renoveringsarbeten när pengar i stället borde läggas på ytterligare infrastruktursutbyggnad. Inte heller Ernesto har hört talas om klimatförändringarna som på sikt kan hota Moçambiques möjligheter till utveckling.

Att kunskapen om den globala uppvärmningen är begränsad i ett av de mest sårbara länderna är inget som förvånar miljöministern Celso Correia.

– Om länder i väst, som har teknologi och forskare, fortfarande reser frågetecken kring det här. Tänk då hur det är för människor som inte har någon information. Vi måste knyta samman världen kring detta och ha ett globalt svar mot den globala uppvärmningen, säger han.

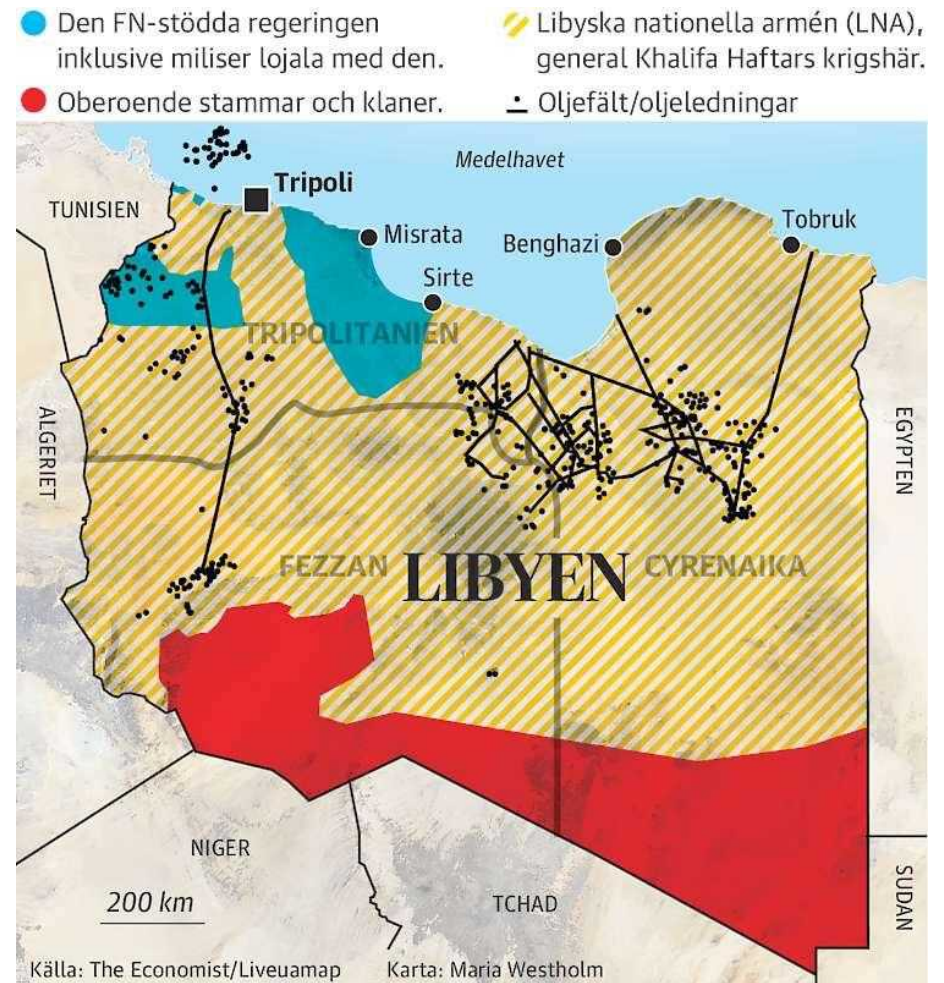
Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta. Cyklonerna i Moçambique

Natten till den 15 mars drog cyklonen Idai in över staden Beira i mellersta Moçambique. Minst 598 personer dog och 1 600 skadades i cyklonen och stora översvämningar totalförstörde 200 000 bostäder. Den 25 april drog Kenneth in över land, längre norrut. Hittills har 38 personer bekräftats döda i detta oväder.

Källa: Reliefweb "

" Khaddafis ande svävar över Libyens blodiga maktkamp

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Det rasar ett inbördeskrig i Libyen, bara femtio landmil från Europas yttre gräns. En krigsherre och självutnämnd terroristjägare – Khalifa Haftar – utmanar den FN-stödda regeringen som beskylls för att ta stöd av islamister. Men vad ligger bakom kaoset i Libyen? DN:s Mellanösternkorrespondent Erik Ohlsson beskriver ökenlandets tunga arv, där Italiens fascistdiktator

Mussolini och den storhetsvansinnige despoten Muammar Khaddafi är några av huvudaktörerna.

Muammar Khaddafis döda kropp låg på en smutsig madrass i ett illaluktande kylrum. Liket var insvept i en noppig blåvitmönstrad filt. Ansiktet var vanprytt av blånader och skrapsår, huden av samma färgton som dammig marsipan. Det yviga svarta håret, en gång hans stolthet och sårmarke, såg trådigt och perukaktigt ut.

För sju och ett halvt år sedan, den 21 oktober 2011, förevisades fotografen Anders Hansson, tolken Rad Addala och jag Muammar Khaddafis kvarlevor i ett övergivet köpcentrum i den libyska staden Misrata.

Likparaden illustrerade brutalt att Khaddafis tid vid makten var över. Mannen som enväldigt styrt Libyen i 42 år – en längre regeringstid än någon annan arabisk statsman. Som närt storslagna planer om att bilda Afrikas förenta stater och som skapat en närmast nordkoreansk kult kring sin person.

Men i mars 2011 började hans välde att vackla, efter uppror från en väpnad opposition som fick stöd av bombplan från Nato. Dryga halvåret senare var Khaddafi störtad och död. Han hade flytt från palatset i huvudstaden Tripoli till sin hemstad Sirte. Men inte fått någon hjälp och ingen nåd. Den 69-årige Khaddafi hittades av oppositionsstyrkor, försökte fly via en avloppstrumma men blev upphunnen och dödad.

Från Sirte fördes han till sin ömkliga lit de parade i Misrata, revolutionsstyrkornas starkaste fäste. Hela familjer köade utanför det trånga kylutrymmet där Khaddafi förvarades. De tog mobilbilder av liket och ropade glåpord – ”Mördare!”, ”Tyrann!”.

Nu kunde nästa kapitel i Libyens historia ta vid. Men det blir ingen bra början när landets förre ledare skjuts som en kanin i sitt håll, i stället för att rannsakas och dömas för sina eventuella brott.

Och det är som om den rättsstridiga och ociviliserade behandlingen av Khaddafi hänger kvar som en förbannelse över det stora ökenriket Libyen. Den nya tiden efter Khaddafi har nämligen inte lett till den övergång till demokrati och ekonomisk utveckling som libyerna hoppades på. I stället: kaos, splittring, samhällskollaps. Mörka år. Rivaliserande fraktioner slåss om makten och civilbefolkningen får sitta emellan.

Sedan en månad tillbaka har det libyska inbördeskriget rasat in i en ännu våldsammare fas. Den 4 april annonserade krigsherren Khalifa Haftar, som kontrollerar östra Libyen, "Operation frigöra Tripoli". Ett militärt fälttåg mot huvudstaden Tripoli i den västra delen av landet. Haftar figurerade i ett spektakulärt videoklipp i samband med att operationen inleddes. Hans fältuniform har tunga röda epåletter och han talar med hög, befallande röst rätt in i kameran:

– Att inta Tripoli kommer att ta två veckor, högst ... Ingen får retirera. Den som slår till reträtt blir skjuten i huvudet.

Men den självsäkra och blodtörstiga utsagan har kommit på skam. Haftar, en 75-årig före detta general i Libyens armé, har kört fast i sin militäroffensiv. Ett blodigt utdraget inbördeskrig kan stå för dörren. Sedan Operation frigöra Tripoli inleddes har 300 civila dödats och över 1 300 skadats, enligt FN:s världshälsoorganisation WHO. Över 40 000 människor i Tripoli har flytt sina hem. Haftar som har tillgång till både stridsflyg och missiler har angripit huvudstadens ytterområden.

I stridszonen befinner sig också hundratusentals migranter från länder i Afrika söder om Sahara som färdats till Libyen med det desperata hoppet om att ta sig till Europa över Medelhavet, en färd som oftast görs med gummiflottor eller sjöovärdiga småbåtar.

Ingen vet riktigt hur många migranterna är – en halv miljon, 600 000, 800 000? En del av dem utnyttjas som slavarbetare, andra lever i

flyktingläger där människor packas ihop i överfulla baracker. Även flyktingförvaren har beskjutits under de pågående striderna. Hur kunde Libyen hamna i denna djävulska belägenhet? Hade det varit bättre om Khaddafi fått fortsätta regera? Vad gör det så kallade världssamfundet åt saken?

För att besvara frågorna måste man börja med att gå dryga hundra år bakåt i tiden, då de europeiska kolonialmakterna erövrade landområden i Nordafrika från det sönderfallande osmanska riket. Frankrike lade beslag på Tunisien 1881 och Storbritannien tog kontroll över Egypten 1882.

Mellan Tunisien och Egypten låg provinserna Cyrenaika och Tripolitanien i nuvarande Libyen. De erövrades av Italien i ett krig 1911–1912. Efter den fascistiske diktatorn Mussolinis maktövertagande i Italien 1922 intogs också ökenområdet Fezzan. Det var först på 1930-talet som regionerna fick namnet Libyen, som kommer av "Libia", det antika namnet på denna del av Nordafrika. Libyen har med andra ord inga traditioner som nationalstat. Landet är helt och hållet en kolonial konstruktion med godtyckligt dragna gränser. Motsättningarna mellan landsdelarna Cyrenaika i öst och Tripolitanien i väst går djupare än någon nationalkänsla.

Libyen föddes fram i krig och terror. Berberna och de arabiska stammarna som befolkade regionen gjorde motstånd mot den italienska kolonialmakten. Men protesterna slogs ned brutalt. Libyerna utsattes för några av historiens första flygbombningar, och Mussolini inrättade på 1930-talet fånglägret El Ageila där närmare en kvarts miljon libyer dog av svält och tortyr.

Under andra världskriget blev Libyen slagfält i striderna mellan Nazitysklands och Storbritanniens pansartrupper. Efter kriget hamnade Libyen under brittiskt och franskt mandat. Landet blev självständigt år 1951, efter en omröstning i FN. Idris al-Senussi, från en av de äldsta stammarna i regionen, utsågs till kung.

Vid tiden för självständigheten var Libyen en av världens fattigaste nationer. Ett väldigt land – drygt fyra gånger större än Sverige – till största delen bestående av oländiga ökenområden och befolkat av över hundra olika stammar. 90 procent av libyerna var analfabeter. Landets främsta exportartikel var järnskrot från andra världskrigets stridsvagnsvrak.

År 1959 gjorde amerikanska Esso de första oljefynden i Libyen och några år senare inleddes produktionen. Libyen blev snabbt en av de ledande oljeexportörerna. Det var främst bolag från USA och Storbritannien som stod för utvinningen.

Tio år senare, 1969, skakades kungadömet Libyen av en militärkupp. En revolutionär officersrörelse intog kungens palats när denne var på statsbesök i Turkiet. I spetsen för kuppmaakarna stod Muammar Abu Minyar Khaddafi, en blott 27-årig arméofficer av beduinläkt. Khaddafi var inspirerad av palestiniernas motståndskamp och av den arabiska variant av socialism som predikades av president Gamal Abdel Nasser i grannlandet Egypten.

Khaddafi utsågs till ordförande i Revolutionsrådet och befordrade sig själv till överste. Tack vare oljeinkomsterna kunde han sätta i gång diverse välfärdsprogram, främst inriktade mot bostadsbyggande och sjukvård. Men reformerna kunde inte dölja att Libyen under Khaddafi formades till en lätt maskerad militärdiktatur som alltmer kom att präglas av ledarens bisarra och storhetsvansinniga idéer. Politiska partier var förbjudna, det fanns inget parlament och inga fackföreningar.

År 1977 utropade han Libyen till Jamahiriyya – folkmassornas stat – och tog sig själv titeln ”revolutionens vägledare”. Samma år fick också landet en grön flagga, världens enda enfärgade, och Khaddafi började ge ut Gröna boken, en skrift i tre band som innehöll den självutnämnde överstens visioner om en ”tredje väg” för världen, mellan kapitalism och socialism. Folkkommittéer bildades för att driva

det revolutionära arbetet och landets ambassader förvandlades till ”folkkontor”.

Under 1980-talet blev Khaddafi alltmer konfrontativ mot omvärlden. Den libyska armén ockuperade delar av det södra grannlandet Tchad. Statsstödda libyska terrorister anklagades för en bombattack mot diskoteket La Belle i dåvarande Västberlin i april 1986, ett etablissemang som var populärt bland amerikanska soldater på permission. Tre människor dödades och över 200 skadades i attentatet. I december 1988 sprängdes ett passagerarplan från det amerikanska flygbolaget PanAm när det befann sig ovanför den skotska staden Lockerbie. 270 personer dödades. Libysk säkerhetstjänst kopplades till attentatet.

Libyen drabbades av hårda sanktioner och även av flygbombningar från USA. År 2003 bestämde sig Muammar Khaddafi för att försöka normalisera relationerna med västvärlden. Han erkände att Libyen låg bakom Lockerbiedådet och den libyska staten betalade ut ett rekordskadestånd på motsvarande 25 miljarder kronor till de efterlevande.

Khaddafi backade också från Libyens planer att skaffa sig kärnvapen. Eftergifterna ledde till att Libyen ströks från FN:s sanktionslista och Khaddafi släpptes in i det internationella finrummet.

Men inrikespolitiskt gick det sämre. Khaddafis förmåga att spela ut rivaliserande regioner och stammar mot varandra började nå vägs ände. Alltmer av hans tid och möda kom att ägnas åt överlevnadstaktik och ränkspel för att hålla familjen – hustrun Safia Farkash Khaddafi och de nio barnen – kvar vid maktens köttgrytor.

Massdemonstrationerna i grannländerna Tunisien och Egypten vårvintern 2011 blev en tändande gnista också för missnöjda libyer. Protesterna som började i Benghazi i öst möttes av övervåld från Khaddafis säkerhetsstyrkor. Militärregementen i östra Libyen anslöt

sig till de revolterande. Protesterna trappades snabbt upp till ett inbördeskrig.

Under sina år vid makten hade Khaddafi kunnat fängsla och förtrycka olikttänkande utan nämnvärda protester från omvärlden. Men nu mobiliserade försvarsalliansen Nato, med Frankrike och USA som drivande krafter, för ett militärt ingripande i Libyen som skulle stoppa Khaddafis styrkor från att massakrera civila.

Den 17 mars 2011 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1973 som öppnade för militär intervention mot Libyen med syfte att skydda civilbefolkningen. De ständiga säkerhetsrådsmedlemmarna Kina och Ryssland lade ner sina röster men avstod från att lägga in veto.

Det Natoleda bombkriget – där Sverige bidrog med spaningsinsatser – inleddes redan den 19 mars, med attacker mot de Khaddafitrogna truppernas stridsvagnar och pansarfordon utanför Benghazi. De kommande sju månaderna utförde Natoalliansen över 26 000 stridsuppdrag i Libyen. Stridsflyget stödde de miliser och beväpnade klaner som ställt sig bakom Nationella övergångsrådet (NTC), det interimsstyre som oppositionen, ”rebellerna”, upprättat.

Resultatet av Natos aktion beskrivs i textens början – Khaddafi flydde sitt palats och huvudstaden Tripoli intogs av NTC:s miliser. Den 31 oktober 2011, elva dagar efter att Khaddafi dödats, avslutade de Natoleda styrkorna sitt uppdrag. Militäralliansens dåvarande chef, dansken Anders Fogh Rasmussen, kallade insatserna i Libyen ”en av de mest framgångsrika i Natos historia”.

Men i efterhand har Natooperationen kommit att omvärderas kraftigt. När USA:s president Barack Obama i en BBC-intervju hösten 2016 såg tillbaka på sitt åtta år långa presidentskap kallade han hanteringen av krisen i Libyen ”sitt största misstag”.

– Att intervensera var rätt. Problemet var att vi inte hade någon plan för hur Libyen skulle styras efter Khaddafis fall, sade Obama till BBC.

Bekymren för det nya Libyen visade sig redan från början. Det fanns ingen grund att bygga på. Khaddafis vision om ett land helt styrt av folket hade ju aldrig fungerat i praktiken. Besluten i folkkommittéerna delegerades till Khaddafi och hans nätverk av lojalister.

Inledningsvis såg utvecklingen åtminstone acceptabel ut, även om det fanns splittringstendenser mellan Libyens olika regioner. I juli 2012 hölls val till ett tillfälligt parlament som skulle utse regering och stifta lagar. En valallians bestående av sekulära partier fick en majoritet av de 200 platserna i parlamentet. En kommission med uppgift att skriva en ny grundlag skulle utses i ett senare val.

Men ganska snart uppstod sprickor i den demokratiska fasaden. De miliser som varit med om att stöta Khaddafi vägrade att lämna ifrån sig sina vapen. I stället krävde de sin del av politisk makt och resurser. Mest missnöjda var milismännen från kuststaden Misrata som vände sina vapen mot andra grupperingar.

Libyen hamnade snabbt i en spiral av eskalerande kaos. Två regeringar propsade på att styra Libyen: den internationellt erkända regeringen med säte i Tobruk i den östra delen av landet, och den så kallade Nationella folkförsamlingen (GNC) i huvudstaden Tripoli.

FN:s medlare försökte samla de bägge parterna i en enhetsregering, kallad GNA, förkortning av engelskans Government of national accord. Enhetsregeringen installerades i Tripoli i mars 2016, men den har haft svårt att skaffa sig legitimitet utanför huvudstaden.

Regeringschefen, Ferraz al-Serraj, var tidigare en högt uppsatt tjänsteman under Khaddafis regim. Han anses relativt okorrumperad men svag. al-Serraj har också fått kritik för att åtminstone tidvis ha stött sig på väpnade grupper med en klart islamistisk agenda.

Libyen av i dag påminner om ett medeltida Europa. Ett virrvarr av stadsstater, krigsherrar, klaner och rövarband som med vapenmakt försöker kapa åt sig så mycket makt, inflytande och pengar som de bara kan. Terrorgruppen Islamiska staten (IS) utnyttjade anarkin och

hade en period kontroll över kuststaden Sirte med omgivningar, innan regeringslojala styrkor lyckades driva IS-terroristerna söderut. En person som fått allt större inflytande i våldets Libyen är den tidigare nämnde Khalifa Haftar. Han är en gammal vapenbroder till Muammar Khaddafi och ingick i den revolutionära officersrörelse som störtade kung Idris år 1969. Haftar blev i början av 1980-talet befälhavare över de libyska styrkor som förde ett hemligt krig i grannlandet Tchad. Emellertid greps Haftar och fängslades i Tchad 1987.

Khaddafi vägrade hjälpa sin före detta bundsförvant, varpå Haftar bytte sida. Han skapade en väpnad motståndsrörelse mot Khaddafi, Libyska Nationella Armén (LNA), som påstods få support av den amerikanska underrättelsetjänsten CIA. I början av 1990-talet sökte han och fick politisk asyl i USA. Haftar slog sig ned i Falls Church, en förort till Washington DC. Han bodde i en villa värderad till motsvarande sex miljoner kronor och levde ett gott liv med sin familj, men ingen visste var han fick sin inkomst ifrån.

I samband med Khaddafis fall återvände Khalifa Haftar till Libyen där han snabbt etablerat sin ”gamla” rörelse LNA. Haftar säger sig kämpa för ett enat Libyen och för att utrota islamismen i landet. Hans väpnade gruppering får stöd från bland annat Egypten och Förenade Arabemiraten. Haftar har också knutit band med ryska intressen och har flera gånger besökt Moskva.

Men är Khalifa Haftar verkligen mannen som kan bringa ordning i det libyska kaoset? Om detta råder det ytterst delade meningar. Det är ingen tvekan om att 75-åringen har ett starkt folkligt stöd i den östra delen av Libyen. En av dem som hoppas att Haftar ska lyckas med sin fälttågsplan är Mohannad al-Ferjani, universitetslektor som hör hemma i Benghazi.

”Jag har stort förtroende för Haftar”, skriver al-Ferjani till DN via meddelandeappen Whatsapp. ”Han kunde ha stannat i USA och levt ett

bekvämt liv, eller fortsatt att styra i östra Libyen för den delen. I stället riskerar han allt för att uppnå ett enat Libyen, fritt från terrorism. Jag tycker att det är beundransvärt”.

Andra är inte lika säkra på Khalifa Haftars goda uppsåt. DN kontaktar Mahmoud som bor i huvudstaden Tripoli, som just nu attackeras av Haftars styrkor. Mahmoud – som inte vill uppge sitt riktiga namn av hänsyn till sina anhöriga – arbetade tidigare på en FN-stödd organisation. Men de lade ned verksamheten för några år sedan, av säkerhetsskäl, och sade upp sina lokalanställda. Nu lever Mahmoud och hans familj på pengar som kommer från släktingar i Europa. ”Jag litar inte på Haftar”, skriver Mahmoud. ”Det är inte mer vapen och våld som behövs i Libyen. Haftar är bara ute efter mera makt, han struntar i civilbefolkningen”.

Mahmoud beskriver vardagslivet i Tripoli som en besvärlig, farlig tillvaro. Det är ständiga strömavbrott, och samhällsservice som postgång och bankväsende fungerar ytterst opålitligt. Trots att Libyen är ett av världens tio mest oljerika länder är det ofta svårt att få tag på bensin. ”Men det värsta är laglösheten”, skriver Mahmoud. Vanliga fredliga invånare lever under ständigt hot att utsättas för rån eller kidnappning av beväpnade gäng.

Jag frågar Mahmoud om han vill tillbaka till tiden då Khaddafi styrde. ”Det är många i Libyen som längtar tillbaka”, skriver han. ”Men hur fruktansvärt det än är nu kan jag inte ta sådant prat på allvar. Jag tänker på systemet som rådde under Khaddafi. Det var helt surrealistiskt. Det libyska samhället var som en kuliss som brakade ihop när han försvann”.

Många bedömare är skeptiska till Khalifa Haftars ofta framförda anti-islamism och pekar på att han har ett nära samarbete med de så kallade madkhalierna, en gruppering av djupt konservativa muslimer som avvisar politisk islam och demokrati. Grupperingen har fått sitt namn

efter en saudisk skriftlärare, shejk Rabee al-Madkhali, och antas också få ekonomiskt bidrag från Saudiarabien.

Haftar har också splittrat både FN och EU i de respektive organisationernas syn på Libyenkonflikten. Ryssland och Frankrike har avstått från att ställa sig bakom fördömanden av Haftars militäroffensiv mot Tripoli. Frankrike har till och med specialstyrkor förlagda i östra Libyen, där Haftar styr. EU-kollegan Italien har en mindre truppstyrka i Misrata, på den FN-stödda regeringens territorium.

Ett annat EU-land, önationen Malta, har i skarpa ordalag varnat för den flyktingvåg som kan utlösas om det libyska inbördeskriget förvärras. Malta ligger bara femtio landmil från den libyska kusten och utgör EU:s yttre gräns mot Libyen.

”Varför vänder FN och västvärlden ryggen åt den mänskliga katastrof som just nu utspelas i Tripoli i Libyen. Det kommer att kosta oss dyrt!”, skrev Maltas president George Vella i ett twittermeddelande häromdagen.

– Jag är mycket upprörd över det internationella samfundets passivitet, säger Vella till The Sunday Times of Malta. Presidenten påpekar att vid en massflykt från Libyen ligger Malta närmast till – ”men hela EU kommer att påverkas”.

Inga Kristina Trauthig är konfliktforskare vid The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence i London. Hon har specialiserat sig på utvecklingen i Libyen efter Khaddafi. Trauthig tycker att omvärlden ska satsa på att backa upp FN:s fredsanssträngningar i första hand.

– Det pågår ju en process där FN försöker få till en nationell konferens med målet att uppnå en politisk lösning i Libyen som innefattar alla parter. Och det har faktiskt hållits några lokala val trots att kriget rasar. Men för att den utvecklingen ska ha en chans att komma vidare måste våldet upphöra, framför allt beskjutningen av Tripoli, säger hon.

– Många ser Haftar som det främsta hoppet att skapa stabilitet i Libyen. Men i själva verket riskerar Libyen att dras in i en förvärrad konflikt om Haftar får hållas. Hans ”armé” är ju främst ett hopkok av olika miliser, varav många har krigsbrott på sitt samvete. Samtidigt är det ju problematiskt att ensidigt backa upp den FN-stödda regeringen som ju också stöds av miliser med tveksam agenda. Därför är det så viktigt att omvärlden sätter press på parterna att förhandla i stället för att kriga, säger Inga Kristina Trauthig.

Strax innan Anders Hansson, Rad Addala och jag lämnade Misrata den där oktoberkvällen för över sju år sedan, med Khaddafis nödortfäst svepta och skändade lik som en bild på våra näthinnor, stötte vi av en slump samman med en ung man från Göteborg. Han hade återvänt till Misrata, staden där han föddes, efter revolutionen.

– Nu när Khaddafi är borta blir det fred. Det kanske kommer hit turister så småningom, sade den unge mannen trosvisst.

Jag tog aldrig reda på hans namn och har ibland undrat vart han tog vägen, libyensvensken.

Han har ju rätt i att det finns många saker för turister att se och uppleva i Libyen – milslånga, orörda sandstränder, fornlämningar från det romerska och det bysantinska riket, städernas palladianska arkitektur. Men någon turism är inte i sikte i Libyen. Inte på länge än.

Erik Ohlsson "

"32 sätt att stava till Libyens förre diktator

Muammar Qaddafi

Mo'ammarr Gadhaifi

Muammar Kaddafi

Muammar Qadhafi

Moammar El Kadhaifi

Muammar Gadafi

Mu' ammar al-Qadafi
Moamer El Kazzafi
Moamar al-Gaddafi
Mu' ammar Al Qathafi
Muammar Al Qathafi
Mo' ammar el-Gadhafi
Moamar El Kadhafi
Muammar al-Qadhafi
Mu' ammar al-Qadhdhafi
Mu' ammar Qadafi
Moamar Gaddafi
Mu' ammar Qadhdhafi
Muammar Khaddafi
Muammar al-Khaddafi
Mu' amar al-Kadafi
Muammar Ghaddafy
Muammar Ghadafi
Muammar Ghaddafi
Muamar Kaddafi
Muammar Quathafi
Muammar Gheddafi
Muamar Al-Kaddafi
Moammar Khadafy
Moammar Qudhafi
Mu' ammar al-Qaddafi

Mulazim Awwal Mu' ammar Muhammad Abu Minyar al-Qadhafi

Det är translittereringen som orsakar stavningsbryderiet, det vill säga omskrivningen från arabiskan till vårt skriftsystem.

Även Khalifa Haftar, den libyske generalen som nu försöker inta huvudstaden Tripoli, är föremål för högst olika stavningsvarianter. Ska namnet stavas Haftar, Haftar, Hefter, Hiftar eller Hifter? DN har bestämt sig för det förstnämnda alternativet: Khalifa Haftar. "

" Tiotals döda i etniskt våld

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Etiopien. Tiotals civila har skjutits till döds i etniskt grundat våld i regionen Amhara i Etiopien. Området har flera gånger drabbats av oroligheter, och de nya betecknas som hämndaktioner. Våldet riktade sig mot folkgruppen Gumuz.

Förövarna har inte identifierats men enligt myndigheterna tycks attackerna vara hämnd för att 21 personer dödades nyligen i våldsamheter mellan Gumuz och den etniska gruppen Amhara i Benishangul-Gumuz.

TT-AFP "

" Nära 1 000 människor har dött i ebola i Kongo-Kinshasa

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Ebolautbrottet i östra Kongo-Kinshasa har nu krävt nästan 1 000 liv, uppger FN som varnar för att spridningen av viruset fortsätter. Världshälsoorganisationen WHO har tidigare uttryckt förhoppning om att stoppa utbrottet i landet med hjälp av ett nytt vaccin. Men de senaste veckorna har WHO konstaterat att bristande säkerhet i den oroliga regionen, knappa ekonomiska resurser och attacker mot sjukhus underminerar arbetet.

– Vi står inför ett scenario med fortsatt omfattande smittspridning, säger Michael Ryan, chef för WHO:s nödprogram. Fram till den 1 maj hade 1 510 fall av ebola registrerats i provinserna Norkivu och Ituri medan 994 personer avlidit till följd av blödarfebern. Omkring 12 000 människor tros ha exponerats för viruset. Många av dem bor i områden som är otillgängliga på grund av stridigheter. Epidemin i Kongo-Kinshasa är den värsta sedan ebolautbrottet i Västafrika 2014–2016. Då avled över 11 300 personer av sjukdomen.

TT-AFP "

" Tiden på väg att rinna ut för ANC

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

President Cyril Ramaphosa kampanjar in i det sista för att rädda ANC från fritt fall. Med löften om hårda tag ska väljarflykten - stoppas från partiet som varit vid makten sedan avskaffandet av apartheid för 25 år sedan. DN har följt ANC-ledaren hack i häl inför valet på onsdag.

Östra Kapprovinsen.

Tid är ett relativt begrepp för afrikanska politiker. Trots att de alltid färdas i ilfart mellan sina destinationer, är det mer regel än undantag att ett politiskt kampanjmöte startar tidigare än tre timmar efter utsatt tid. Fint folk kommer, som bekant, sent.

ANC-ledaren Cyril Ramaphosa tycks vara undantaget. Det tusental partianhängare som samlats i småstaden Butterworth i Östra Kapprovinsen har bara väntat ett tiotal minuter innan deras president gör en överflygning med en militärhelikopter och landar i närheten av den leriga fotbollsplanen.

En kvart senare kör kortegen in och Ramaphosa kan göra entré på den provisoriska scenen, till tonerna av en politisk slagdänga som följt med honom sedan han vann striden om partiledarskapet för ett och ett halvt år sedan.

– Ixesha lisondele, ixesha lifikile! Tiden är nära, tiden är här! Ramaphosa kan den vid det här laget. Varje gång refrängen till ”Pakhama Ramaphosa” drar igång pekar han mot klockan på vänsterarmen och det är en gest som kan tolkas på flera sätt. Schemat är verkligen packat under en helg där han ska avverka tio möten på sju olika orter i provinsen.

– ANC ska förnyas! ANC ska enas!

Ramaphosa startar sitt anförande med de två huvudbudskap som han har till de egna anhängarna i partiet: ANC ska förnygras som parti, och överbrygga den djupa splittringen i organisationen. Regeringspartiet, som i dagarna styr Sydafrika under precis ett kvartssekel, befinner sig i fritt fall efter ett decennium av destruktivt styre under företrädaren Jacob Zuma.

Splittringen är djup i partiet som slits i två riktningar, inte olik europeiska socialdemokratier, och de många åren vid makten har lett till utbredd korruption och vanstyre på både lokal och nationell nivå. – ANC skapades för att erbjuda ledarskap. Vi befinner oss i en period av förnyelse där vi ska slå vakt om våra värderingar som är integritet, ärlighet och gott ledarskap. Vi ska åter bli ett parti som inger förtroende för jag vet att det är vad ni längtar efter, säger han.

Under anförandet går han sedan vidare till att prata om ekonomin som befinner sig i ett närmast akut läge. Tiden är knapp för de många reformer han måste sjösätta för att rädda den krisande sydafrikanska ekonomin – och sin egen karriär som Sydafrikas president, som kan bli kort om han misslyckas.

Trots Ramaphosas egen punktlighet är den övergripande frågan i årets val, som äger rum på onsdag, densamma för ANC som för landet i stort: Kommer han för sent?

För tanken var att han skulle ha blivit president redan för 20 år sedan. I alla fall var det Nelson Mandelas tanke. På slutet av 1980-talet hade fackbasen Cyril Ramaphosa skapat sig ett namn i frihetskampen under bildandet av Cosatu, Sydafrikas motsvarighet till LO. Den unge juristen som tog fajten för gruvarbetarna imponerade på Mandela som följde apartheidsystemets dödsryckningar från Victor Verster-fängelset dit han flyttats efter 18 år på Robben Island.

När Mandela frigavs i februari 1990 var Ramaphosa en del av välkomstkommittén och han höll i mikrofonen när den blivande landsfadern gav sitt första tal i Kapstaden. Sedan blev Ramaphosa

ANC:s chefsförhandlare i samtalen med den förhatliga apartheidregimen och han anses vara upphovsmannen till den författning som garanterade en fredlig övergång till demokrati i Sydafrika. Men när Mandelas vicepresident och sedermera efterträdare skulle utses, ratades han av den övriga ANC-ledningen som i stället satte Thabo Mbeki på posten. Ramaphosa, som ansetts för oerfaren för ämbetet, lämnade politiken för en karriär inom näringslivet och skulle göra comeback först 17 år senare – i ett parti som då befann sig i kris. Zuma visade sig oförmögen att hantera ekonomin, korruptionen skenade och han hade sålt ut regeringens beslutsfattande till vännerna i näringslivsfamiljen Gupta, som skodde sig på lukrativa kontrakt som skulle kosta skattebetalarna mångmiljardbelopp. Utbyggnaden av el- och vattendistribution hade stannat av, hälsovården kunde inte leverera grundläggande vård och i skolorna saknades läroböcker.

Som vicepresident under de första fem åren efter comebacken 2012 tvingades Ramaphosa hålla en låg profil när det gäller Zumas vanstyrelse, men sedan han i december 2017 vann en uppsplitande strid om att efterträda Zuma som ANC-ledare, mot dennes exhustru Nkosazana Dlamini-Zuma, har det blivit annat ljud i skällan.

– De senaste nio åren kan betraktas som förlorade, där vi gick vilse, både på en politisk och, vågar jag säga, ekonomisk nivå, sade Ramaphosa vid en middag i Davos i vintras.

Talet om ”nio förlorade år” slog ned som en bomb i Sydafrika. Företrädaren Jacob Zuma gick i taket. I ett uttalande skrev att han ”aldrig någonsin lade skulden på någon företrädare” och att det inte finns några ”nio bortslösade år”.

I Port Elizabeth, en industristad på sydkusten där Ramaphosa träffar representanter för det lokala näringslivet, fortsätter han på inslaget spår även om han i den känsliga valrörelsen lindar in sitt budskap.

– Infrastrukturen har ignorerats. Zenit i byggsektorn inträffade 2010 (när landet arrangerade fotbolls-VM, reds anm) men efter det gick det

utför. Jag har inte sett några byggkranar under de senaste åtta åren men jag vill se dem över hela landet, säger Ramaphosa.

Det är när han talar om korruptionen som applåderna är som starkast. Ansvarsutkrävandet, säger Ramaphosa, måste återupprättas.

– Om du har gjort fel, underkasta dig då partidisciplinen och det allmänna rättsväsendet.

Det är här skon klämmer. En omfattande rättsprocess pågår mot Zuma, som fortsatt har starkt stöd i partiet, och även partiets generalsekreterare Elias ”Ace” Magashule är föremål för utredning. Zuma-lägre må ha förlorat striden om partiledarposten men slipar knivarna i väntan på ett misstag av Ramaphosa. Halva partiledningen har smutsats ned av åren under Zuma och det är långtifrån alla ANC-politiker som är intresserade av någon nystart.

I Grahamstown talar Ramaphosa i egenskap av landets president, inte som ANC-politiker, när landet den 27 april högtidlighåller 25-årsjubileet av de första fria valen. Han reflekterar över det förflutna och det är inte svårt att förstå de många svarta väljare som förblir lojala med ANC av ren tacksamhet för insatsen i kampen mot förtrycket.

– Nekade en värdig utbildning, hindrade från att söka arbete i mer än ett fåtal yrken, hopträngda i överbefolkade kåkstäder och reservat, med varenda rörelse kontrollerad och grupper terroriserade, deras hälsa begränsad av sjukdom och undernäring, var svarta sydafrikaner ämnade för ett liv i misär, säger Ramaphosa.

Men tiden går. Färre än hälften av dagens sydafrikaner levde under apartheidåren. En ny generation som vuxit upp nöjer sig inte med den politiska frihet deras föräldrar vann för 25 år sedan – de vill se ekonomisk rättvisa och med dagens takt kommer det enligt den senaste stora folkräkningen att dröja till 2060 innan svarta och vita befinner sig på samma inkomstnivåer.

I detta landskap har vänsterpopulistiska partiet Economic Freedom Fighters, EFF, gjort en inbrytning under den tidigare ANC-politikern Julius Malemas ledarskap. Otåliga ungdomar lockas av EFF:s löfte om en mer radikal omfördelning av landets tillgångar.

Medan det traditionellt vita oppositionspartiet DA – Democratic Alliance – har börjat locka över väljare från den svarta medelklass på mellan fem och tio miljoner människor som ANC skapat under sina år vid makten. En medelklass som är trött på korruption och byråkrati och som vill se en mindre statsapparat.

ANC spås backa från 62,2 procent i valet 2014 till 56,9 procent, enligt opinionsinstitutet Ipsos. Ett större ras än så kommer att sätta punkt för Ramaphosas försök att förnya ANC, då Zuma-fraktionen kommer att lasta Ramaphosa för misslyckandet.

Skulle ANC förlora den egna majoriteten i parlamentet, vilket också är fullt möjligt, måste den redan delade partiledningen välja koalitionspartner: EFF åt vänster eller DA åt höger, eller en samling av småpartier?

Detta scenario var tidigare otänkbart i Sydafrika. Nu är det, menar de flesta experter, bara en tidsfråga.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com "

" Fakta. Opinionen

Valrörelsen inför onsdagens val till parlamentet liknar ett presidentval, eftersom presidenten utses av parlamentet. Regeringspartiet African National Congress, ANC, spås av opinionsinstitutet Ipsos backa från 62,2 procent i valet 2014 till 59,9 procent. Partiet leds av Cyril Ramaphosa, veteran inom frihetskampen och tidigare - generalsekreterare för paraplyfacket Cosatu. Lämnade politiken för

näringslivet innan han 2012 blev vicepresident. Är sedan i fjol president.

Julius Malema, tidigare ledare för ANC:s ungdomsförbund, fick lämna partiet efter att bland annat ha använt hård retorik. Han bildade Economic Freedom Fighters, EFF, som med en vänsterpopulistisk plattform lockat yngre väljare. Ökar enligt Ipsos från 6,4 till 9,5 procent.

Mmusi Maimane är första svarta ledaren för det traditionellt vita oppositionspartiet Democratic Alliance, DA. Partiet har genomgått en kris i kärnfästet Kapstaden med en uppsplitande strid om borgmästarposten. Spås backa från 22 till 15 procent. "

" Populister på frammarsch vill att vita jordägares mark konfiskeras

DN MÅNDAG 6 MAJ 2019

Vänsterpopulistiska EFF väntas gå kraftigt framåt när Sydafrika på onsdag går till val. Oppositionspartiets löften om gratis utbildning och radikala markreformer får stöd av väljare som anser att processen går för långsamt.

Soweto.

– ANC skakar i Gauteng. ANC skakar i Limpopo. ANC skakar i Natal. Ni har skakat dem över hela landet!

EFF:s partiledare Julius Malema tar till orda inför en fullsatt arena i Orlando i Johannesburg-förorten Soweto. Hela Orlando Stadium, till vardags hem för det populära fotbollslaget Pirates, är draperad i rött. På läktarna är det fullsatt – 40 000 anhängare har klätt sig i röda t-tröjor och röda baskrar.

Det revolutionära färgvalet var givet när Julius Malema bildade sitt parti Economic Freedom Fighters (EFF) i juni 2013 sedan han året innan blivit utkastad ur regeringspartiet ANC. Han var ledare för ANC:s ungdomsförbund men kraftiga verbala attacker såväl på partikamrater som på vita sydafrikaner i allmänhet blev för mycket för ANC-ledningen som uteslöt den färgstarke politikern.

Redan vid 2014 års val var EFF:s framgång ett faktum. Det blott ett år gamla partiet fick 6,4 procent av rösterna och inför årets val, som äger rum på onsdag, spår opinionsinstitutet Ipsos att EFF kommer att få 9,5 procent, en ökning med närmare 50 procent av den egna röstandelen. Enligt samma mätning väntas ANC backa från 62,2 procent till 56,9 procent, och det traditionella oppositionspartiet liberalkonservativa -

Democratic Alliance (DA) gå mot ett katastrofval om Ipsos siffra på 15 procent står sig. DA fick 22 procent i senaste parlamentsvalet.

– Vi är stolta över er krigare! Ingen trodde att vi skulle skaka rasistiska DA i Västra Kapprovinsen, säger Julius Malema från scenen.

DA har gått igenom en uppslitande tid i Västra Kapprovinsen där den färgade borgmästaren Patricia de Lille blivit utesluten ur sitt parti efter att ha vägrat hörsamma de interna avgångskraven.

Många svarta och färgade sydafrikaner tar bråket som intäkt för att det vita gardet inom DA inte är redo att släppa fram politiker av annan etnicitet, även om de på senare år har arbetat hårt för att hitta ickevita företrädare – av dessa är den nya partiledaren Mmusi Maimane det främsta exemplet.

Om DA ses som ekonomiskt konservativt är EFF raka motsatsen.

Fundamentet i Malemas vänsterpopulism är en radikal omfördelning av resurserna i snabbare takt och främst talar han om land som han vill ta tillbaka från den vita minoriteten utan att ge kompensation.

Dessutom lovar han vitt och brett att leverera fler arbetstillfällen och gratis utbildning – budskap som finner resonans i den yngre generation väljare som han blivit en talesperson för.

– Vi har fortfarande ekonomisk apartheid i Sydafrika. Politisk frihet utan ekonomisk frihet är meningslös, säger Malema och publiken jublar.

Julius Malemas mormor, som uppfostrade honom efter hans moders tidiga död, avled på lördagen i hemstaden Seshego utanför Polokwane. Arenan höll en tyst minut för henne. Malema sade att mormodern hade velat att han fortsatte valkampanjen.

– Hon lämnade mig i goda händer, med EFF-anhängarna. Jag är inte föräldralös.

Den stora frågan är hur Malema ska finansiera de reformer han utlovar, i synnerhet som konfiskering av land utan kompensation till mark-

ägarna lär skrämman bort internationella investerare från en redan - sargad ekonomi.

– Genom att få bort korruptionen. Korruptionen äter upp hela budgeten i dag, säger 22-åriga studenten Kegomoditswe Moatshe som sitter på första raden bakom scenen.

Hon röstar i år för första gången och hon tillhör den så kallade Born Free-generationen, som fötts efter demokratins införande och aldrig upplevt tiden under apartheid.

– För mig har det aldrig handlat om något annat parti än EFF, jag gick direkt till dem, säger hon.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta. Julius Malena

Julius Malema, 38, gjorde karriär som ungdomspolitiker inom ANC och blev 2008 ledare i ungdomsförbundet ANCYL. Malemas karriär har varit kantad av kontroverser. 2012 blev han utkastad ur ANC efter att ha använt hatisk retorik. Bland annat hade han uppmanat anhängare att sjunga den förbjudna kampsången "Skjut Boern". 2013 bildade han det egna partiet Economic Freedom Fighters (EFF) som fick 6,4 procent av rösterna i parlamentsvalet året därpå. Partiet har en vänsterpopulistisk plattform och kampanjar på budskap om landreform utan kompensation samt löften om gratis högre utbildning.

" Blodiga konsekvenser. Dagens dödliga homohat har föregåtts av kristet missionerande

DN TISDAG 7 MAJ 2019

Annika Hamrud"Fundamentalisterna"Natur & Kultur, 226 sidor
När Ugandas parlament 2013 röstade igenom sin ökända antigaylag försvarade president Yoweri Museveni den med antikolonial retorik om att "respektera afrikanska samhällen och deras värderingar".

Men om något är en västerländsk import är det ironiskt nog hans politiserade homofobi.

Det var briter som i protektoratet Uganda (1894–1962) förbjöd "sodomi", och som så ofta använde de den prekoloniala förekomsten av homosexualitet som ett delargument för att civilisera landet.

Framväxten av dagens dödliga homohat har föregåtts av intensivt missionerande från konservativa kristna missionärer.

De blodiga konsekvenserna av deras hets är ämnet för Annika Hamruds nya reportagebok "Fundamentalisterna". Den inleds med en massaker på en populär nattklubb på andra sidan den kongolesiska gränsen. Den 25-åriga arrangören Najjuma spelar död och överlever två kulor, medan hennes partner sedan åtta år skjuts ihjäl.

I boken berättar hon om den ständiga rädsla som hon och andra hbtq-personer bär på i Uganda. Även om antigaylagen avfärdades av landets författningsdomstol genom en teknikalitet straffas homosexualitet fortfarande med sju års fängelse.

En sorglig poäng som flera av bokens förföljda gör är dock att myndigheterna inte ens är värst. Hårdare lagstiftning hade rent av kunnat stilla den verkliga faran, som är grannarna. Den som bryter mot relationsnormerna riskerar nämligen att uteslutas från sina familjer, slås sönder och samman av främlingar och nekas vård om det framgår varför de angripits.

Så hur kunde Uganda bli till ett av världens värsta länder för hbtq-personer?

Annika Hamrud visar hur våldet hetsas fram i radikala kristna kyrkor som ofta får stöd från väst. Ett tecken på att något förändrats är att landets pingstvännar har blivit dubbelt så många på 25 år.

Hon skriver bland annat om Watoto, landets största pingstförsamling. Grundaren Gary Skinner tog där initiativ till den ursprungliga antigaylagen, som bland annat krävde dödsstraff för ”grov homosexualitet” och sju års fängelse för ”uppmuntran till homosexualitet”. Han bjöd också in hatpredikanten Scott Lively till Uganda – som i augusti förra året med en håarsmån friades från anklagelser om att ha berövat ugandier sina mänskliga rättigheter. Denna homohatande kyrka samlar alltså svenska pingstförsamlingar in pengar till och omskrivs positivt i den svenska kristna pressen. ”Nytt hopp för barnen i Uganda”, skriver Dagen om deras turnerande barnkör. (6/12 2012)

Hamrud undrar varför dessa hatpredikanter går under radarn i Sverige, till skillnad från muslimska eller högerextrema dito. Här pekar Annika Hamrud på en skandal, som borde ha utforskats mer. Hur ser kontakterna ut? Vad säger svenska predikanter?

Man hade också velat förstå den radikala trons attraktionskraft. Ett kvickt besök på ett väckelsemöte ger visserligen en förfrämligande effekt, men bevisar i sig inte att det pågår större oegentligheter än att Carola Häggkvist wailar till elpiano. Vad är det som får amerikanska 20-åringar att resa till ett så farligt land för att sprida evangeliet? Hur

kommer det sig att budskapet tilltalar så många ugandier? Vilken betydelse har kyrkornas skolor och sjukhus för landets fattiga, i förhållande till övrig infrastruktur? Men referenslistan är oroväckande kort, och boken ger ett underresearchat intryck.

Detta kan förklaras av att Hamrud vill visa på hatets konsekvenser för verkliga liv. Vissa scener är också svåra att ens ta sig igenom, som när homosexuelle Fred utsätts för sexuell tortyr i det militära. Men ett berättande grepp kräver mer av gestaltningen, och hennes vittnen är så anonymiserade att man visserligen inte kan identifiera – men heller inte lära känna dem. Jag hade dessutom velat läsa något om gaymiljöerna i Kampala: hur ser samlivet och motståndet ut? Kanske är det svårt att skriva bejakande om något så nattsvart. Bruneis president må ha dragit tillbaka sin lag om stening av homosexuella efter påtryckningar, men den reaktionära högerens globala frammarsch är långtifrån över. Och som Annika Hamrud visar, kommer många bögar och lesbiska att få betala priset med sitt liv.

Leonidas Aretakis

leonidas.aretakis@dn.se "

" Sydafrikas unga vill rösta, men ...

DN ONSDAG 8 MAJ 2019

Johannesburg. Deras föräldrar stred för demokratin. Men när en ny generation sydafrikaner har blivit gamla nog att rösta är intresset svalt för de etablerade partierna. Hashtaggen #IWantToVoteBut – ”jag vill rösta men” – har fått stort genomslag inför onsdagens val och radar upp argument för att inte rösta.

Ett kvartssekel har gått sedan Nelson Mandela och ANC vann Sydafrikas första fria val och apartheid – systemet för rasåtskillnad och förtryck av icke-vita som var officiell politik under drygt 50 år – förpassades till historien.

Inför årets val har 27 miljoner väljare registrerat sig – frågan är nu hur många som kommer att ta sig till vallokalerna. Hashtaggen #IWantToVoteBut, jag vill rösta men, har seglat upp på landets topplista på Twitter under de senaste dagarna, ett tecken på växande kritik mot det etablerade politiska systemets förmåga att leverera förändring i vardagen.

Ett axplock av röster ur flödet illustrerar både frustrationen över sakernas tillstånd och bristen på alternativa lösningar (se nedan).

”Born Free” kallas den generation som är födda efter demokratiseringen och röstade för första gången i parlamentsvalet 2014 och andra gången i 2016 års lokalval. Nu är frågan hur många av dem som går till valurnorna. Inför valet har knappt 350 000 18–19-åringar registrerat sig, vilket är 46 procent färre än i valet 2014.

”De som har beslutat sig för att inte rösta köper inte längre det upprepade argumentet att röstandet är helgat för att många sydafrikaner gav sina liv för att de skulle kunna rösta”, skriver Solly Moeng, krönikör på tidningen The South African, och fortsätter:

”De har kommit upp med smarta ’Born Free’-förklaringar för att inte rösta; befriade från bojorna av ’stanna hemma-skam’. De stannar hemma för sig själva, för att sända ett budskap på sitt eget sätt, och de kommer inte att lyssna på någon förklaring som försöker få dem att känna skuld för uppoffringarna som gjordes av andra i ett förflutet som de var för ofödda för att vara en del av”.

De etablerade partierna är tre till antalet och det finns legitima skäl att inte rösta på något av dem.

ANC, African National Congress, är det socialdemokratiska regeringspartiet som fått fram många framstående ledare och som stolt kan ta åt sig äran för att ha vunnit kampen för politisk frihet i landet. Men miljoner sydafrikaner väntar på ekonomisk rättvisa. Ett långt maktinnehav har skapat omfattande korruption på lokal och nationell nivå. Den trötthet som präglar ANC:s styre ersätts av entusiasm endast i nostalgiska återblickar mot det förflutna och rörelsen är i bästa fall otydlig när de talar om framtiden. Potentiella vänsterväljare skräms av president Cyril Ramaphosas ständiga inviter till näringslivet medan eventuella högerväljare är oroad över att Ramaphosa ska marginaliseras av en populistisk vänsterfalang.

EFF, Economic Freedom Fighters, är ett vänsterpopulistiskt parti som skapades av den färgstarka ungdomspolitikern Julius Malema efter att han blivit portad av ANC för sin hätska stil och ständiga rasistiska utspel. Vid 2014 års val rörde Malemas entré runt i den politiska grytan och många är tacksamma över att hans intåg har tvingat ANC att fokusera på den stora massan av fattiga svarta. Men inte alla som röstar på Malema vill se honom styra landet. Partiet upplevs som oseriöst och dess enda egentliga företrädare, Malema, lovar stort men har inga trovärdiga förklaringar till hur hans reformer ska finansieras. Talet om nationalisering av tillgångar skrämmer många väljare som norr om Limpopo-floden har sett vad liknande retorik ledde till i Zimbabwe.

DA, Democratic Alliance, har tagit sin roll som liberalkonservativt oppositionsparti på stort allvar och har varit omistligt i försvaret av konstitutionen under den förre presidenten Jacob Zumas destruktiva år. Sydafrika har drabbats av betydligt färre korruptionsskandaler i de områden där DA styr, främst i trakterna kring Kapstaden. Men svarta väljare vill inte veta av pekpinnar från vita när det var de som skapade problemen från första början. Ett stort bråk i Kapstaden i fjol, där den färgade borgmästaren Patricia De Lille kastades ut ur partiet efter att ha kommit på kant med ledningen, bekräftade den utbredda misstanken bland svarta väljare: att DA förblir ett parti för vita och att svarta eller färgade politiker bara är där för syns skull.

I detta politiska landskap är det inte svårt att förstå de många väljare som stannar hemma. Några större väljarflöden väntas inte uppstå mellan partierna. Valet kommer inte att vinnas av det parti som lockar flest väljare från motståndarna, utan av det parti som lyckas radera ett "But" och få sina egna anhängare att twittra #IWantToVote.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta. Läget inför parlamentsvalet i Sydafrika

Den största opinionsundersökningen, genomförd av Ipsos, spår att ANC kommer att backa från 62 procent 2014 till 57 procent.

Men enligt en annan undersökning riskerar ANC att förlora den egna majoriteten i parlamentet.

DA spår också backa och det enda partiet som lär gå framåt är EFF, som enligt Ipsos ökar sin röstandel från 6,4 procent till närmare 10 procent.

Hashtaggen som kan översättas

JagVillRöstaMen är populär inför valet.

Vandaliserade valaffischer för de tre etablerade partiernas företrädare. President Cyril Ramaphosa (ANC), Julius Malema (AFF) och Mmusi Maimane (DA) väcker inte väljarnas entusiasm.

År har gått sedan apartheidsystemet avskaffades i Sydafrika. Den svarta majoriteten, som utgör 80 procent av befolkningen fick för första gången rösta. ANC vann en jordskredsseger. "

" Vänstern väntas öka i Sydafrika

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Sydafrika. I dag väntas rösterna från onsdagens parlamentsval i Sydafrika redovisas. Det var sjätte gången som sydafrikanerna gick till val sedan demokratin infördes för 25 år sedan. Valet, som gick lugnt till, ses som ett ödesval för det statsbärande regeringspartiet ANC och dess partiledare Cyril Ramaphosa. Totalt hade 27 miljoner människor registrerat sig som väljare inför valet och det kan dröja till fredagen innan röstredovisningen är helt klar. Opinionsmätningarna spår att både ANC och liberalkonservativa oppositionspartiet DA backar medan vänsterpopulistiska EFF går framåt.

Erik Esbjörnsson "

" Valet avgör den känsliga landfrågan i Sydafrika

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Vänsterpopulistiska partiet EFF vill avskaffa ersättningen till vita farmare som överlåter land till den svarta majoritetsbefolkningen. Framgångar för partiet i valet skulle riskera att öka motsättningarna. DN har besökt byn Ravele i norra Sydafrika där invånarna fick tillbaka en bråkdel av marken de har rätt till.

– Att rucka på äganderätten är ett recept för katastrof, säger Bethuel Ravele som driver ett kollektivjordbruk i samarbete med en vit farmare.

Sydafrikas ledare hyllades över hela världen när de i mitten av 1990-talet lyckades undvika inbördeskrig och blodbad under övergången från rassegregation till demokrati. Ekonomin räddades genom att den vita minoriteten välkomnades att stanna kvar och behålla sina tillgångar i landet där deras ledare förtryckt den svarta majoriteten. Men när Sydafrika nu firar 25 år med demokrati höjs allt fler röster för att de ekonomiska klyftorna – de största i världen – ska utjämnas genom en radikal landreform där vita storgodsägare nekas ersättning för förlorad mark. Frågan riskerar att skada den redan sargade sydafrikanska ekonomin, men görs inget riskerar den svarta majoritetens tålamod att ta slut.

Parlamentsvalet i går, onsdag, blir en indikator på vad som kommer att hända med marken. Vänsterpopulistiska Economic Freedom Fighters ledare Julius Malema kräver nationalisering av bolag och övertaganden av jordbruk utan kompensation. Han sammanfattade sitt budskap vid ett massmöte i Soweto på söndagen:

– Politisk frihet är meningslös utan ekonomisk frihet!

ANC-presidenten Cyril Ramaphosa har fått frågan i sitt knä efter att hans parti delvis gav bifall till EFF:s initiativ vid partikonferensen 2017.

Apartheidregimens policy sade att vita, som utgjorde knappt 10 procent av befolkningen, skulle ha rätt till 87 procent av all mark i Sydafrika, medan den svarta majoriteten skulle trängas ihop på 13 procent. Tanken med programmet var dels att skapa ytor för vita storjordbruk och dels att tvinga den svarta befolkningen till städerna där arbetskraftsbehovet var stort i gruvor och annan industri.

De nådde aldrig hela vägen men ännu i dag kontrolleras 67 procent av Sydafrikas yta på 1,2 miljoner kvadratkilometer av vita kommersiella jordbruk, enligt siffror från institutet Plaas vid Västra kapprovinsens universitet.

Dagens omfördelningsprogram bygger på att staten går in och stöttar svarta byar som vill köpa tillbaka sina gamla områden. Men reformen går långsamt främst för att det lär dröja 35 år att lösa alla pågående tvister om landägarande i domstol.

Missnöjet har fått regeringspartiet ANC att lyfta frågan om en snabbare process utan ersättning, men den nya presidenten Cyril Ramaphosa driver inte frågan aktivt då hans primära fokus är ekonomin. Han är rädd för ökade krav på nationalisering av tillgångar och markövertagande utan kompensation.

I Levubudalen i norra Sydafrika har man kommit en bit på vägen. Byn Ravele, vars invånare flyttades till ett kargt område tio mil österut redan på 1930-talet för att bereda plats åt vita storjordbrukare i den tropiska dalen, var tidigt ute och började redan 1990 förbereda sina juridiska anspråk på närmare 4 000 hektar mark som den förlorat. 2004 fick de svarta tillbaka 16 procent av området. Nu har en sorts samfällighetsförening bildats av byn för att administrera marken. Men det fanns ett problem: de visste ingenting om att bedriva storjordbruk.

– Om du har fått en bil men inte har körkort, då ska du inte köra bilen. Och om föraren säger att det inte är läge att köra om för att sikten inte är fri, då ska du inte säga till honom att köra om, säger klanledaren Bethuel Ravele.

Bara ett tiotal mil norrut flyter Limpopofloden som utgör gränsen mot Zimbabwe och i grannlandet hade man redan börjat se effekterna av millennieskiftets våldsamma övertaganden av vita storjordbruk. Den zimbabwiska ekonomin låg i spillror och farmerna som tagits över av unga aktivister och gamla veteraner från frihetskriget låg i träda. Denna utveckling ville man till varje pris undvika. Men samtidigt var förväntningarna från byinvånarna höga efter markövertagandet.

– Vi bestämde oss för att driva det professionellt. Vår samfällighet, har ingen rätt att lägga sig i affärerna utan fungerar mer som ett holdingbolag, berättar Bethuel Ravele.

Byn äger nu ett nybildat bolag som betalar ett årligt arrende och pengarna går till att dryga ut studiemedlen åt 40 ungdomar.

– Byadministrationen har blivit professionell och vi hjälper invånare med ordentliga intyg när de ska till banken. Men det är inte mycket pengar just nu – tanken är att verksamheten ska växa med tiden och ge större avkastning, berättar Bethuel Ravele.

Den största delen av vinsten återinvesteras i jordbruket. Till sin hjälp har man Danie Basson, en vit farmare som tidigare var konsult åt regeringen. Nu är han anställd av Bethuel Raveles samfällighet mot att han får en del av vinsten från jordbruket.

– Jag stred i Angola, säger Danie Basson och knäcker en makadamianöt med en hemmatillverkad knäppare.

Danie Basson ser ut som stereotypen av den svarta befolkningens motståndare i landfrågan. En storväxt khakiklädd boer med kraftiga lemmar som under åren i armén säger sig ha lärt sig precis hur viktigt det var att undvika ett storskaligt inbördeskrig i Sydafrika på 1990-talet. Han visar upp skottskador han fått i strid.

– Jag förstod att vi var tvungna att bygga en ny framtid i landet, säger Basson.

Hans vita vänner inom jordbruket kallar honom för ”K-brother” för att han i dag är anställd av svarta. K:et står för ”kaffir”, det grövsta och mest nedsättande ordet om en svart person som finns i Sydafrika.

Basson menar att delad drift under vinstdelning, med svart ägande, är en lämplig kompromiss som gör att den vita kunskapen inte går förlorad från sektorn.

– Vi måste gå vidare och glömma det förflutna. Mitt bidrag i detta är att jag ser till så att 400 personer har ett jobb under en god säsong, säger Danie Basson.

Utanför högsäsong jobbar 189 personer på 350 hektar land. En av dem är Joyce Netshiumbe, som packar bananer i ett av packhusen.

– Jag är stolt över mitt jobb, säger Netshiumbe som är förman på gården.

Hon tjänar 4 000 rand, drygt 2 600 kronor i månaden, vilket är lite över snittet.

Netshiumbe berättar att hon tidigare hade svårt att föda familjen men att man inte längre går hungriga och att barnen kan ägna sig åt skolan ordentligt.

Samtliga anställda rekryteras från byn men Bethuel Ravele är noggrann med att förklara för dem att Basson måste vara chefen när de väl går in genom portarna.

– Vissa trodde att de var aktieägare men det är byn som är det. När de är här, är de anställda, punkt slut, säger Ravele.

Vad säger du om frustrationen över hastigheten i landreformen?

– Det har saktat ned under åren med Jacob Zuma. Korruptionen blev dessutom en del av landreformen. Vita säljare övervärderade sina fastigheter, sedan delade de på överskottet med den tjänsteman som var handläggare i ärendet, säger han.

Byborna väntar fortfarande på resterande 84 procent av marken som deras föräldrar berövades på 1930-talet. Ändå var det ANC som fick Bethuel Raveles röst i valet. EFF:s politik ger han inte mycket för.

– De säger till anhängare att bara ta land. Men hur ska du gå till banken och säga att du vill ha ett lån mot den här marken som du tagit illegalt? Om du tar någons mark kan du inte få lån för att bygga hus. Ravele, som inte är någon man av stora gester, vänder sig också mot det uppskruvade tonläget i debatten kring landfrågan. Han menar att starka känslor är ett tecken på att det är dags att lugna ner sig. Försiktighet borde vara ledordet, säger han.

– Om de börjar rucka på en klausul i författningen riskerar du att rucka på allt, främst vad gäller äganderätten. Det är ett recept för katastrof. Investerare kommer inte att komma hit om det inte finns någon stabilitet.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Valresultatet börjar redovisas på torsdag eftermiddag – [följ rapporteringen på DN.se](#) "

"ANC kan behålla majoriteten i Sydafrika

DN FREDAG 10 MAJ 2019

Johannesburg. När över hälften av rösterna har räknats i Sydafrikas val ser regeringspartiet ANC ut att få 57 procent av rösterna. Flera av partiets starkare fästen återstår att räkna, men ändå lutar det åt att partiet får sitt största tapp sedan demokratiseringen för 25 år sedan.

I 2014 års val fick ANC drygt 62 procent och nu ser partiet ut att backa till 57 procent. Det är inte den rungande seger som nyttillträdde ANC-ledaren Cyril Ramaphosa önskat sig, för att kunna ta itu med den utlovade upprepningen i de egna leden. Men samtidigt har partiet skapat viss fallhöjd till den kritiska gränsen på 50 procent där partiet skulle tvingas in i en koalition som kan bli förödande. Oppositionspartiet DA tappar stort i kärnfästet Kapstaden, där ett storbråk om borgmästarposten har spelats upp inför öppen ridå, under en tid då staden dessutom varit nära att få slut på vatten. Nationellt backar DA ett par procentenheter.

För vänsterpopulistiska EFF är valet en bekräftelse på att partiet är här för att stanna. Det går från 6,35 procent till 9,7 procent när hälften av rösterna räknats, trots att valdeltagandet har varit lågt bland förstagångsväljare, där EFF har som starkast stöd.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Ramaphosa räddade ANC från kollaps – nu väntar intern strid

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Det sydafrikanska regeringspartiet ANC gör sitt sämsta val någonsin. Men medlemmarna jublar efter att de ändå lyckats säkra egen majoritet i parlamentet. För president Cyril Ramaphosa gäller det nu att omedelbart skrida till verket i upprepningen av partiet. Samtidigt måste han utföra första hjälpen på en ekonomi i nödläge.

”Cyril kom till ANC:s räddning” basunerar en lokal tidning ut på en löpsedel i Johannesburg. Cyril heter Ramaphosa i efternamn och är ledare för ANC sedan december 2017. Veckans val, det sjätte sedan demokratins intåg för 25 år sedan, blev det första riktiga testet för Ramaphosa som tillträdde som Sydafrikas president efter Jacob Zumas avgång i fjol.

När 90 procent av rösterna har räknats har ANC säkrat 57 procent, medan oppositionspartierna DA och EFF fått 21 respektive 10 procent. Storstadsområdena Johannesburg, Durban och Pretoria är inte klara med sammanställningen och procentsatserna kan komma att ändras. Men det står redan klart att ANC skjuter upp det ödesdigra tillfälle då de förlorar den egna majoriteten i parlamentet, något som sannolikt hade skett redan i år om inte Ramaphosa tagit över skutan. Partiets kampanjchef Fikile Mbalula sade på torsdagen att ANC sannolikt hade rasat till 40 procent utan Ramaphosa. Han får medhåll av statsvetaren William Gumede som till DN säger att det är Ramaphosa som gett ANC fem år till, då hans popularitet är långt större än partiets.

Valresultatet tecknar en dyster bild av dagens Sydafrika.

”Regnbågsnationen”, som fredspristagaren Desmond Tutu kallade sitt land, har bleknat i kulörerna och den optimism som följde på 1990-talets fredliga övergång till demokrati har för länge sedan förvandlats till uppgiven politisk apati.

Enligt valkommissionen IEC röstade 65 procent av de registrerade väljarna, men eftersom var fjärde röstberättigad sydafrikan inte ens är registrerad var det faktiska valdeltagandet så lågt som 40 procent.

Detta i ett land där befolkningen gjorde stora uppoffringar för rösträtten, under striden mot det förhatliga apartheidsystemet.

Ett lågt valdeltagande kan betyda en allmän nöjdhet med sakernas tillstånd, men det är betydligt mer sannolikt att invånarna, främst yngre medborgare, förlorat tron på politikens möjlighet att förändra vardagen. Ungdomsarbetslösheten ligger på 50 procent och en ginikoefficient på 0,63 visar att Sydafrika har världens största rapporterade inkomstklyftor.

Det är i detta landskap som vänsterpopulistiska Economic Freedom Fighters, vars ledare Julius Malema lovar sina anhängare en mer radikal omfördelning av resurser, gjort stora framryckningar. EFF är valets enda riktiga vinnare med drygt 10 procent av rösterna, mot 6,3 procent i förra valet. Förstagångsväljarna var 46 procent färre i årets val men hade de varit fler skulle EFF ha gjort ett ännu starkare resultat.

Medan EFF tar ANC-röster på vänsterkanten knaprar Democratic Alliance, DA, på väljarstödet högerut. DA är ett liberalkonservativt parti som tidigare setts som ett parti för landets vita minoritet men under den nya partiledaren Mmusi Maimane har man försökt bredda stödet bland svarta medelinkomsttagare.

Denna trend antas vara anledningen till att flera vita sökt sig högerut, till det vita nationalist-partiet VF Plus som driver frågan om självstyre för den vita afrikaans-minoriteten. Att nästan hälften av landets

afrikaans-talande vita röstar på ett parti som vill tillbaka till apartheidåren är ett tecken på ett havererat nationsbygge. Nu gäller för Ramaphosa att omedelbart omsätta sina två kampanjbudskap till praktisk handling.

Den tidigare fackbasen, som gjorde karriär i näringslivet innan han återvände till politiken, har utmålats sig själv som en ledare som förstår både företags- och nationalekonomi och kan locka tillbaka investerare till Sydafrika. Behovet av investeringar är enormt och han lär omgående tvingas sätta en privatisering av det statliga elbolaget Eskom som är nära total kollaps.

Sydafrikanerna påminns om krisen under ständiga roterande strömavbrott och Eskoms skuldborg på över 100 miljarder kronor riskerar att stjälpa hela den sydafrikanska ekonomin.

Ramaphosas andra löfte är en kraftfull utrensning i de egna leden. Korruptionen och vanstyret har under Zumaåren spridits som kallbrand inom rörelsen och nu måste Ramaphosa bita i pinnen och föra sågen mot det ena benet. Det kommer att bli smärtsamt. Halva ANC-ledningen är befläckt av korruptionsanklagelser och är ointresserad av reformer. Partiets generalsekreterare Ace Magashule, som redan är föremål för en polisutredning om korruption, avfärdade på fredagen kampanjchefens uttalande om att Ramaphosa skulle tackas för valsegern.

”Det är nonsens. Människor röstar på ANC. Det handlar inte om någon individ”, sade han.

En konfrontation är i vardande mellan Ramaphosa och Zumas folk. Ju tidigare denna kommer, desto bättre, menar William Gumede som leder tankesmedjan Democracy Works.

– Rörelsen samlade sig för valet. Nu måste Zuma-grenen av ANC reduceras och det är den svåraste politiska utmaningen för Ramaphosa. Det är bättre att ta itu med detta nu än närmare nästa val, säger han till DN.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Närmare 900 barn släppta

DN LÖRDAG 11 MAJ 2019

Nigeria. Nästan 900 barn som har hållits fångna av CJTF-milisen i Nigeria har släppts, uppger FN. De 894 barnen, varav 106 flickor, har använts inom den lokala milisgruppens verksamhet.

Barnen släpptes vid en ceremoni i staden Maiduguri som en del av gruppens ”engagemang för att få ett slut på och förebygga rekrytering och användning av barn”, enligt FN:s barnfond Unicef.

TT-AFP "

" Huthierna lämnar hamnarna – öppnar för hjälpsändningar

DN SÖNDAG 12 MAJ 2019

På lördagen började huthierna, den ena sidan i Jemens inbördeskrig, dra tillbaka trupper från tre strategiska hamnar. Därmed ser de ut att följa vad de lovade på fredagen. Reträtten är det första konkreta steget mot att uppfylla det avtal om eldupphör som slöts i Sverige i vintras.

Vittnen uppgav på lördagseftermiddagen att truppstyrkor från huthierna börjat dra sig tillbaka från hamnarna Salif och Ras Isa i den jemenitiska Hodeidah-provinsen, rapporterar bland andra Reuters och al-Jazira.

FN-personal uppges övervaka den påbörjade reträtten.

FN gick på fredagen ut med att huthisidan nu lovat att börja dra sig ut ur tre strategiska hamnar från och med lördagen, ett löfte som alltså ser ut att infrias. De ska även ge sig av från den större hamnen i Hodeidah. Reträtten ska ta fyra dagar och är en nödvändig del av det eldupphöravtal som slöts i FN:s regi i vintras mellan huthierna och regeringssidan. Slutmanglingen i förhandlingarna skedde på Johannesbergs slott i Uppland i december.

Det som sker nu, flera månader senare än det var tänkt, är det första handfasta steget, konstaterar chefen för den FN-kommitté som ska övervaka att överenskommelsen om eldupphör genomförs, Michael Lollesgaard.

Sedan avtalet skrevs under har läget varit låst i den mångåriga våldsamma konflikten, som dragit in regionala stormakter, skördat

över 10 000 dödsoffer och orsakat omfattande hungersnöd i det fattiga landet.

Huruvida den truppförflyttning som nu pågår är ett verkligt genombrott eller inte visar sig den närmaste tiden. Den jemenitiska regeringssidan kallar i en första kommentar reträtten för ett "trick", skriver AFP.

– Huthierna iscensätter ett nytt trick genom att lämna över hamnarna i Hodeida, Salif och Ras Isa till sig själva utan någon övervakning av Förenta nationerna och regeringssidan, säger Al-Hasan Taher, guvernör i provinsen där den strategiskt viktiga hamnstaden al-Hudaydah ligger, till AFP.

Guvernören företräder den internationellt erkända regeringen under president Abd Rabbu Mansur Hadi, som jagats bort från huvudstaden Sanaa av de Iranstödda Huthirebellerna. Men regeringssidan verkar inte samordnade i sina bedömningar om överenskommelsen om återtaget, skriver TT.

Att de tre hamnarna avmilitariseras är nödvändigt för att hjälpsändningar ska kunna nå nödlidande jemeniter. FN beräknar att 24 miljoner människor, 80 procent av befolkningen, är i behov av någon form av humanitär hjälp.

Huthiernas motståndare är i praktiken inte den internationellt erkända regeringen utan en saudiarabiskt ledd militär allians, som stöder regeringssidan. Det finns inga uppgifter om väntade förflyttningar av trupper på den sidan.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Två döms till döden efter kyrkattack

DN MÅNDAG 13 MAJ 2019

Egypten. Två män döms till döden och åtta andra till fängelse efter attacken vid en kyrka i Kairo i december 2017. En man sköt först ihjäl två personer i en butik och öppnade sedan eld vid entrén till en koptisk kyrka och dödade sju församlingsmedlemmar och en polis. Skytten och ytterligare en man, som ännu inte gripits, har dömts till döden av en särskild militärdomstol som instiftats under rådande undantagstillstånd. Två personer döms till livstids fängelse och resterande till fleråriga fängelsestraff av olika längd. Terrorgruppen IS tog på sig ansvaret för attacken.

TT-Reuters "

" Tanzania hotas med indraget bistånd

DN TISDAG 21 MAJ 2019

Johannesburg. Efter flera år av tilltagande politisk repression i Tanzania kommer Sverige att ändra inriktningen på biståndet. Ansvariga ministern Peter Eriksson (MP) säger till DN att man kan komma att dra in delar av stödet om inte situationen förbättras när det gäller mänskliga rättigheter.

På måndagen träffade Peter Eriksson det östafrikanska landets president John Magufuli i metropolen Dar es Salaam.

– Det är inte fråga om att avskaffa eller stoppa biståndet men det är sannolikt att vi ändrar inriktning och ytterligare begränsar stödet om vi inte ser en förändring, säger biståndsminister Peter Eriksson till DN. Tanzania är en av Sveriges mest långvariga biståndsmottagare. Samarbetet sträcker sig tillbaka till 1960-talet och har under det senaste decenniet omfattat runt 800 miljoner kronor om året i bistånd där de främsta utgiftsposterna rör utbildning och elektrifiering av landsbygden. I fjol fick Tanzania drygt en miljard kronor från den svenska biståndsbudgeten.

På senare år har landet, under ledning av den excentriske presidenten John Magufuli, snabbt rört sig i en repressiv riktning. Hans inledande landvinningar i kampen mot korruptionen har helt överskuggats av ett hårdnande klimat för oppositionella röster vilket skrämt slag på både investerare och biståndsgivare.

Nu sällar sig Sverige och Sida till skaran av samarbetspartners som kräver ändring för att fortsätta samarbetet. Biståndsministern befinner sig på en resa i Tanzania och träffade på måndagen såväl presidenten som representanter för den pressade oppositionen.

– Vi hade ett bra möte med presidenten, vi pratade väldigt mycket om demokrati och mänskliga rättigheter, det var ett långt samtal om det och om utvecklingen i landet som enligt många bedömare innebär ett krympande demokratiskt utrymme både för oppositionen och grupper som värnar demokrati och mänskliga rättigheter, säger Eriksson på telefon från Dar es Salaam.

– Han försvarar naturligtvis vissa av de här sakerna, men är inom flera områden beredd att medverka i en process där vi kan få förändringar, säger han.

En av lagarna som enligt Eriksson kan komma att revideras är fjolårets statistiklag som kan ge böter och/eller tre års fängelse för den som publicerar siffror som står i strid med regeringens officiella statistik om sakernas tillstånd.

– Han var beredd att ändra och se över lagarna och gav Sverige en möjlighet att gå in och få till förändringar, säger Eriksson. Efter mötet med Magufuli träffade han representanter för de största oppositionspartierna som nästa år kommer att försöka utmana Magufuli och regeringspartiet CCM om makten – en utmaning som enligt samtliga bedömare är oöverstiglig.

– De har delvis dåliga erfarenheter sedan valet 2015 och de är oroliga för om det ska bli fria och rimliga möjligheter för oppositionen att driva en valkampanj på ett likvärdigt sätt, så att det blir fria och rättvisa val. Det är en rimlig fråga som vi måste följa upp, säger Eriksson.

Landet har aldrig lyckats genomföra ett reellt maktskifte även om CCM har roterat politiker på presidentposten sedan Julius Nyerere i spåren av hans havererade socialistiska projekt tog ansvar och steg åt sidan i mitten av 1980-talet.

På Sida pågår en översyn av Tanzaniasamarbetet, för de kommande fem åren, som ska vara klar i september i år.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

" Upprensning i skandaltyngda ANC

DN TORSDAG 23 MAJ 2019

Analys. Johannesburg. Sydafrikas president Cyril Ramaphosa ser ut att hålla sitt vallöfte om att städa upp i det skandaltyngda regeringspartiet ANC, som vann valet tidigare i maj. Hans kontroversielle vicepresident David Mabuza fanns inte bland de hundratala parlamentsledamöter som svors in i nationalförsamlingen på onsdagen.

Totalt ska 490 parlamentsledamöter sväras in i två kammare – men flera av dessa kommer att bli nya ansikten efter att kontroversiella trotjänare inom ANC dragit tillbaka sina kandidaturer.

På tisdagen stod det klart att avgående talmannen Baleka Mbete och inrikesministern Malusi Gigaba drar tillbaka sina kandidaturer till parlamentet och på onsdagen meddelade partiets (och ännu landets) vicepresident David ”DD” Mabuza att han tillfälligt avvaktar med att sväras in i nationalförsamlingen.

”Vicepresidenten gjorde sin framställan på grund av en rapport från ANC:s integritetskommission där han anklagas för att ha påverkat ANC:s integritet och skadat partiet. Han önskar att få möjlighet att bemöta anklagelserna”, skriver president Cyril Ramaphosa i ett uttalande.

Att det är Ramaphosa som undertecknar uttalandet kan tolkas som att han är drivande i processen. Under valrörelsen byggde Ramaphosa sin kampanj på löften om att ta itu med rötan inom ANC som blivit utbredd under företrädaren Jacob Zumas decennielånga vanstyre.

När Mabuza pausar sin kandidatur kan Ramaphosa komma att tillsätta en annan person som vicepresident, vilket skulle vara ett brott mot partitraditionen. Inom ANC:s ledarskikt återfinns fortfarande en rad

personer som antas vara lojala med Jacob Zuma, men veckans händelser i Kapstaden vittnar om att Ramaphosa har börjat rensa i leden.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

Syd- och Mellanamerika, Kanada

" UD ska ha möte med Ecuadors ambassadör

DN MÅNDAG 22 APRIL 2019

Utrikesdepartementet har kallat till sig Ecuadors ambassadör med anledning av att den svenske medborgaren Ola Bini gripits och häktats i Ecuador.– Det är förstås positivt om det leder till några förändringar för Ola, säger pappan Dag Gustafsson.

På söndagen kallade UD till sig Ecuadors ambassadör i Sverige för ett möte på tisdagen.

– Vi har begärt ett klargörande om den frihetsberövade svenske medborgaren. Mötet kommer att äga rum under tisdag nästa vecka, säger UD:s presstalesperson Diana Qudhaib till DN.

När DN når Ola Binis föräldrar, som befinner sig i Ecuador sedan i måndags, har de ännu inte fått någon information från UD om den senaste utvecklingen.

– Det vi vet är vad vi har läst i medierna och det är förstås positivt om det leder till några förändringar för Ola, säger Dag Gustafsson.

På lördagen fick Ola Bini besök i fängelset av sin mamma Görel Bini Gustafsson och en vän. Där kunde besökarna konstatera att förhållandena var mycket dåliga med brist på rent vatten och där 75 fångar fick dela på 17 madrasser.

– Olas hälsa är påverkad av hans tid i fängelset och vi kommer att lämna detaljer om hur han mår till UD så att de kan ta med sig detta till mötet med ambassadören, säger Görel Bini Gustafsson.

– Vi förväntar oss att UD direkt efter mötet tar kontakt med oss och i detalj informerar om vad mötet lett fram till.

Det var den 11 april som Ola Bini greps på Mariscal Sucre International Airport i Quito när han var på väg till Japan för att träna kampsport. Detta efter ett anonymt tips till polisen. Samma dag hade Ecuador låtit brittisk polis gå in på landets ambassad i London för att gripa Wikileaksgrundaren Julian Assange.

Enligt Ecuadors inrikesminister María Paula Romo ska svensken i samarbete med två ryska hackare ha varit inblandad i ett försök att "destabilisera Ecuador" och att haft samröre kring detta med Julian Assange.

Ola Bini är god vän med Julian Assange och har besökt honom i London vid ett stort antal tillfällen under de senaste fyra åren.

Enligt Ola Binis föräldrar har Ecuador brutit mot flera lagar och mot de mänskliga rättigheterna i samband med gripandet av sonen.

På lördagen skrev föräldrarna ett öppet brev till UD där de bland annat säger att sonen hölls i 17 timmar innan han fick veta vad han anklagats för. Han fick heller inte sina rättigheter förklarade för sig på sitt modersmål och fick heller aldrig se någon arresteringsorder.

I brevet skriver föräldrarna också:

"Man försökte tvinga Ola att skriva på ett dokument som bekräftade att han fått sina rättigheter förklarade för sig. Detta var ett villkor för att få träffa en advokat. Ola vägrade detta då det inte var sant."

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

" Mordtalen på nya rekordnivåer

DN TISDAG 23 APRIL 2019

Mexiko.

Våldet i Mexiko nådde nya nivåer under årets första kvartal, visar ny statistik. Från januari till mars mördades 8 493 människor. Det är en ökning med 9,6 procent jämfört med samma period 2018.

Förra året mördades sammanlagt 33 500 människor, det var då den högsta siffran sedan statistik började föras 1997.

Siffrorna emotsäger president Andrés Manuel López Obradors påståenden om att det inte har blivit fler mord sedan han tillträdde i december.

TT-AFP "

" Alan García var en symbol för skiftet som gjorde Peru till ett undantag

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

De är alla likadana. Jag vet inte hur många gånger vanliga människor valt de orden för att beskriva latinamerikanska politiker för mig, under mina resor i regionen. Vad de syftar på är korruptionen. Hur politikerna oavsett partifärg bara verkar vilja roffa åt sig. Jag kunde inte låta bli att tänka på den beskrivningen när nyheten kom att Perus korruptionsanklagade expresident Alan García valt att ta sitt liv när polisen knackade på hans dörr.

Just i Peru är det lätt att ta orden för sanning. Det är nämligen inte bara García som utreds för att ha tagit emot mutor – detsamma gäller hans företrädare Alejandro Toledo, liksom hans två efterträdare, Ollanta Humala och Pedro Pablo Kuczynski.

I Peru har beskrivningen av politikerna som av samma skrot och korn dock haft ytterligare en betydelse under de senaste 15 åren, till skillnad från i många andra latinamerikanska länder.

De fyra expresidenterna var varandras rivaler om makten, med olika ideologisk profil. Sakpolitiskt handlade det dock om skillnader i grad, inte art. De accepterade alla marknadsekonomens principer och var försiktiga med utgifterna. Experimenten uteblev, oavsett vem som valdes.

Så var det inte i Argentina, Ecuador och Venezuela under samma period. Där fick man välja mellan kandidater som ville ha "en ny ekonomisk modell" och desom vill försvara den gamla. Väljarna valde de förra.

Den peruanska likriktningen har visat sig vara ett framgångsrecept: från 2001 till 2017 snittade landet en tillväxt på 5 procent per år, samtidigt som den del av befolkningen som lever i fattigdom sjönk från 60 till 20 procent.

Visst gynnades García & Co av höga råvarupriser. Men att sådana goda förutsättningar kan förspillas i den politiska experimentverkstaden är just Argentina, Ecuador och, i synnerhet, Venezuela bevis på.

Trots att tonläget ofta var högt i peruansk politik under de här 15 åren var den reella konfliktnivån alltså relativt låg. Den sakpolitiska striden fördes inom gemensamt accepterade ramar.

Så har det inte alltid varit i Peru. Om det är just Alan García en påminnelse. Han var nämligen inte bara president 2006–2011, utan också 1985–1990. Framför allt var han under nästan 40 år APRA:s oomtvistade ledare.

APRA tillhör en familj av partier som enklast beskrivs som Latinamerikas svar på Europas socialdemokrati. Med sin bas i arbetarrörelsen strävade de från 1930-talet och framåt efter ekonomisk omfördelning, men med mer radikala program och en typ av personkult som saknats i deras motsvarighet på den här sidan Atlanten. Just APRA förespråkade ursprungligen revolution. Egendom skulle exproprieras. Partiet skrämde slag på Perus elit, förbjöds och förföljdes under långa perioder. Grundaren Víctor Raúl Haya de la Torre – som ledde partiet i ett halvsekel fram till sin död 1979 – dyrkades närmast som en gud av anhängarna.

President blev han dock aldrig. I stället fick Alan García chansen att omsätta APRA:s löften i praktisk politik. Under sin tid vid makten mellan 1985 och 1990 avbröt han avbetalningarna på Perus statsskuld, försökte förstatliga bankerna och vände ut och in på statens plånbok. Resultatet blev 7 000 procents inflation. Landet föll nästan samman.

Under efterkrigstiden duggade militärkupperna tätt i Latinamerika – inklusive i Peru. Att de gjorde det samtidigt som den ekonomiska utvecklingen var rätt god förbryllade många. Demokratin förväntades ju få ett fastare fäste när länder blev rikare.

Enligt Harvardprofessorn Scott Mainwaring berodde det på att de politiska eliterna radikaliserades. Revolutionära anspråk på omfördelning från vänster genererade rädsla hos högern, som inte tvekade att vända sig till militären för att söka skydd. Utan gemensamt accepterade gränser för vad man fick använda makten till försvann lojaliteten till demokratin.

Den sänkta sakpolitiska konfliktnivån har definitivt gjort Perus demokrati gott. Genom att bidra till den kompenserade Alan García delvis för katastrofen som var hans första mandatperiod.

Korruptionen då? Utbredd och skadlig är den. Men utredningarna av de fyra expresidenterna är inte i första hand ett tecken på att den blivit värre, utan på ett rättsväsende som har blivit mer oberoende. Det minskar möjligheterna för framtidens politiker att sabotera på ytterligare ett sätt.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se "

" Damm brast – tusentals evakueras

DN MÅNDAG 29 APRIL 2019

Kanada. Över 5 000 personer har uppmanats lämna sina hem i närheten av Montreal sedan flodvatten fått en damm att brista. En barriär som skyddat orten Sainte-Marthe-sur-le-Lac gav vika i lördags natt efter kraftiga regn. Vattennivån är nu uppåt 1,5 meter.

Omkring 1 700 soldater har beordrats ut i Ontario, Quebec och New Brunswick. Förra veckan utlyste både Montreal och huvudstaden Ottawa nödtillstånd på grund av översvämningar. I Quebec har sammanlagt 8 000 personer tvingats lämna sina hem, enligt myndigheterna.

TT-AFP"

" Guaidó uppmanar folket att störta president Maduro

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Under första maj inleder oppositionsledaren Juan Guaidó vad han kallar "den största marschen i Venezuelas historia". Hans mål är att få över militären på sin sida och störta diktatorn Nicolás Maduro. Det kan sluta i ett blodbad.

Under tisdagen blossade nya våldsamheter upp i Venezuela efter att en grupp militärer på flygbasen La Carlota i huvudstaden Caracas hoppat av. De ställde sig på oppositionsledaren Juan Guaidó sida och uppmanade andra militärer att följa deras exempel.

Vad som överraskade var att den före detta oppositionsledaren Leopoldo López stod vid deras sida. Sedan flera år tillbaka sitter han i husarrest, efter att regimen anklagat honom för att ha uppmuntrat till våld, men meddelar att han blivit fritagen av avhoppade militärer. När regimen fick nys om upproret vid flygbasen gick de till attack med maskingevär och tårgas. De avhoppade militärerna svarade med att skjuta tårgas mot regimstyrkorna.

– Just nu bekämpar och avväpnar vi en liten grupp avhoppade militärer som förrått nationen, skrev regimens informationsminister Jorge Rodríguez på Twitter.

På tisdagskvällen svensk tid fanns inga uppgifter om att någon omkommit i striderna. Vad som finns är bilder på när regimens bepansrade stridsfordon kör över en grupp demonstranter på motorvägen i närheten av flygbasen. En person skadades och fördes till en vårdcentral i närheten.

Ryktet om ett kupp försök har fått många venezuelaner att bege sig ut på gatan för att visa sitt missnöje med diktatorn Nicolás Maduro som sålt ut landets oljereserver till Ryssland och Kina.

Venezuela är i dag ett land i kollaps och klarar sig inte på egen hand. Genom att sälja ut sina oljekällor och naturgas fält till Ryssland har regimen fått tillräckligt med pengar för att hålla försvarsapparaten igång, men allt annat har stannat av.

I rädsla för att bli av med sina investeringar i Venezuela har Rysslands president Vladimir Putin skickat Spetsnazsoldater som ska skydda Nicolás Maduro om militären vänder sina vapen mot honom.

– Vi kommer att kämpa tills vi uppnår ett fritt Venezuela, skrev Juan Guaidó på Twitter.

Oppositionens förhoppning är att dagens demonstration blir inledningen på den sista fasen i försöket att frigöra landet från Nicolás Maduro och hans generaler. Oppositionen har ett starkt stöd av USA, vars säkerhetsrådgivare John Bolton uppmanar militärerna att hoppa av och stödja oppositionen. Även presidenterna i Venezuelas grannländer, Colombia och Brasilien, ber militären att ge upp och ställa sig på oppositionens sida.

Om inte militären ger upp kan dagens marsch förvandlas till ett blodbad.

Mexikos president Andrés Manuel López Obrador är rädd att våldet trappas upp och uppmanar båda sidor till försiktighet. Nicolás Maduro har själv sagt att militären fortsätter att vara honom trogen och att han är landets folkvalda president.

Ett 50-tal av världens demokratiska länder, däribland Sverige, menar att Maduro inte är folkvald, utan att han håller sig kvar vid makten genom valfusk. De ser i stället oppositionsledaren Juan Guaidó som Venezuelas rättmätige ledare.

Henrik Brandão Jönsson "

" Försvarsministern: Militären står på regeringens sida

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

Venezuelas försvarsminister kallade på tisdagen oppositionen för "fascister som försöker skapa kaos och våld" i ett tv-sänt tal. Vladimir Padrino López, som också är arméchef, framträdde i uniform med höga militärer omkring sig.

Padrino López uppmanade befolkningen att inte lyssna på oppositionen som han anklagade för att bedriva en desinformationskampanj i ett försök att föra Venezuela på fel vägar. – Jag kräver att ni som söker kaos, anarki och våld slutar med det. Jag håller er ansvariga för en blodsutgjutelse som kan inträffa i Venezuela från och med nu.

Försvarsministerns tal kom bara en halvtimma efter det att ett bepansrat militärfordon kört in i en folkmassa. Padrino López kallade det uppror som just nu pågår i Caracas för "en fascistisk opposition utan känsla för hemlandet och som vänder sig mot demokratin". – Vill ni vinna de väpnade styrkornas respekt så sluta med det ni gör, sa han.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Stöd för bägge sidor – och maning till återhållsamhet

DN ONSDAG 1 MAJ 2019

USA ger sitt stöd till den självutnämnde presidenten Juan Guaidó medan Ryssland stöder den sittande presidenten Nicolas Maduro.

USA visade på tisdagen tydligt att man står på Juan Guaidós sida, genom uttalanden av president Donald Trump, vicepresident Mike Pence och utrikesminister Mike Pompeo. Samtidigt gjorde Kubas nya president Miguel Díaz-Canel Bermúdez lika tydligt att han står på den sittande presidenten Nicolas Madurós sida.

I ett inlägg på Twitter skrev Kubas president att landet står bakom "den legitima regeringen" och anklagade USA för att blanda sig i "kuppförsöket". Ryssland anklagade oppositionen för att genom våldsamheter försöka dra in landets militär i gatustrider.

Turkiets president Recep Tayyip Erdogan fördömde det han kallade "kuppförsöket".

FN:s generalsekreterare Antonio Guterres manade båda sidor till återhållsamhet.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Elsparkcyklar populära bland rånare i Rio

DN FREDAG 3 MAJ 2019

Jorden runt. Febern med eldrivna sparkcyklar har nått Rio de Janeiro. Om helgerna, när körfälten är avstängda för bilar, far familjerna fram och tillbaka på elsparkcyklarna. Och rånare har hittat ett nytt sätt att fly från sina offer.

Sedan i december har två bolag fyllt strandpromenaden med uppemot 500 elsparkcyklar. För de flesta är elsparkcyklarna ett kul inslag i det lekfulla Rio, men inte för alla. Sedan de introducerades har sjukhusen i Copacabana tagit emot nästan hundra patienter som skadat sig, varav flera med hjärnskakningar och brutna ansiktsben.

– Mer eller mindre varje dag tar vi emot någon som skadat sig, säger Daniel Ramallo, chef på ortopedavdelningen på Copacabanas största sjukhus Copa D’Or.

Den senaste månaden har sjukhuset tagit emot 30 patienter som skadat antingen händerna, handleden eller armbågen. När familjer är ute och åker står barnet ofta framför pappan på elsparkcykeln.

– Folk måste börja använda skyddsutrustning, säger Daniel Ramallo till tidningen O Globo.

Trafikverket i Rio de Janeiro har bestämt att de eldrivna elsparkcyklarna får hålla en hastighet på endast sex kilometer i timmen när de framförs på trottoarer. Om de körs på cykelvägar får de hålla upp till 20 kilometer i timmen. Det finns också de som använder elsparkcyklarna i trafiken, trots att det är förbjudet.

En kategori som anammat det urbana modet är rånarna. Sedan elsparkcyklarna introducerades har det blivit vanligt att rånare

använder elsparkcyklar för att fly från sina offer. I förra veckan blev en tjej omringad av fyra killar på elsparkcyklar som rånade henne på mobiltelefon och plånbok och snabbt drog iväg.

Under året har polisen fått fast tolv tjuvar som använt elsparkcyklar som flyktfordon.

– De använder dem för att snabba på sin flykt, säger Valéria Aragão, polis i Copacabana.

Röster höjs nu för att förbjuda elsparkcyklarna. Kommunens klagotelefon, 1746, fick i förra månaden in 41 anmälningar från personer som retat upp sig på elsparkcyklarna och som vill att de försvinner så snabbt som möjligt.

Henrik Brandão Jönsson "

" Michael Winiarski: Rivaliserande stormakter avgör Venezuelas öde

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

Ett allt hårdare tonläge mellan USA, Ryssland och Kina ackompanjerar den djupnande krisen i Venezuela. Men ingen av stormakterna har något egentligt intresse av en militär konfrontation i Latinamerika, trots antydningar från USA om en förestående intervention.

Fyra dagar efter att den USA-stödde oppositionsledaren Juan Guaidó förklarade att Venezuela befann sig i "slutfasen" av ett maktskifte sitter Nicolás Maduro fortfarande kvar vid makten.

Militärledningen hörsammade inte uppmaningen att överge presidenten. Därmed framstod "Operación Libertad", oppositionens försök till maktövertagande – eller med Maduros ord "kupp" – som ett bakslag.

Det betyder inte att Maduro sitter säkert. Tvärtom ser det ut som om hans ställning har försvagats ytterligare. Det finns inte heller något som tyder på att Vita huset har gett upp ambitionen att få bort Maduro. Några höga officerare har också gått över till Guaidó, men de folkliga protesterna har snabbt kunnat slås ner av regimens ännu lojala säkerhetsstyrkor.

James Stavridis, pensionerad USA-amiral och tidigare chef för US Southern command, sade i en intervju i nyhetsmagasinet Foreign Policy att Guaidó ännu inte ska räknas ut: "Trenden går mot minskade chanser för Maduro att förbli vid makten. Landet befinner sig i en nedåtgående spiral, och oppositionen har ett strategiskt momentum."

Så vad kommer då att avgöra utgången i maktkampen? Förutom hur den allt värre humanitära och politiska krisen utvecklas och hur militären ställer sig är det i hög grad USA:s och de rivaliserande stormakternas agerande som faller utslaget.

Men konflikten i Venezuela följer inga enkla scheman, särskilt inte när det gäller USA:s roll som imperium. Donald Trumps nationella säkerhetsrådgivare John Bolton sade nyligen: "Monroedoktrinen lever och mår bra. Det är vår hemisfär", om hela den amerikanska kontinenten, som Washington sedan 1800-talet har betraktat som sin exklusiva intressesfär.

Den pågående krisen visar att Trumps administration inte talar med en röst. Presidenten själv – och det tycks vara en av hans få konsekventa uppfattningar – har alltid sagt sig vara mot att USA intervenerar för regimskifte i andra länder.

Den principen delas inte av de tre hökar som Trump satt att hantera Venezuela: John Bolton, utrikesministern Mike Pompeo och sändebudet för Venezuela Elliot Abrams.

Under de senaste dagarna har alla tre uttryckt sig oerhört offensivt om Venezuela. Mike Pompeo hävdade att Maduro var på väg att fly till Kuba i ett startklart plan, men att ryssarna i sista stund övertalat honom att stanna. Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov varnade sin amerikanske kollega för "de allvarligaste konsekvenser" om USA fortsätter med sin "aggression".

John Bolton och Elliot Abrams hävdade att det funnits en hemlig överenskommelse med tre höga venezuelanska makthavare (försvarsministern, Högsta domstolens ordförande och befälhavaren för presidentgardet) att byta sida, en deal som uppenbarligen inte fullföljts.

Enligt James Stavridis är det troligt att det avgörande skälet till att Maduro inte gav upp var ryska påtryckningar – och närvaron av kubanska säkerhetsmän. För några månader sedan landsattes också ett

hundratal ryska spetsnazsoldater för att skydda presidentpalatset i Caracas.

Utöver Ryssland har även Kina starka intressen i detta världens oljerikaste land. USA har uttryckt bekymmer för att Peking försöker skaffa sig kontroll genom investeringar och krediter ("lån för olja"). Fram till 2016 hade Kina lånat Venezuela 60 miljarder dollar (motsvarande 570 miljarder kronor). Det är tre gånger mer än Ryssland, som har satsat 17 miljarder dollar.

Enligt Evan Ellis, en analytiker vid Center for strategic and international studies, finns det ingen aktör i Latinamerika, med möjligt undantag för Kuba, som har så stor kontroll över Maduros öde som hans tillskyndare i Kina har.

Michael Winiarski "

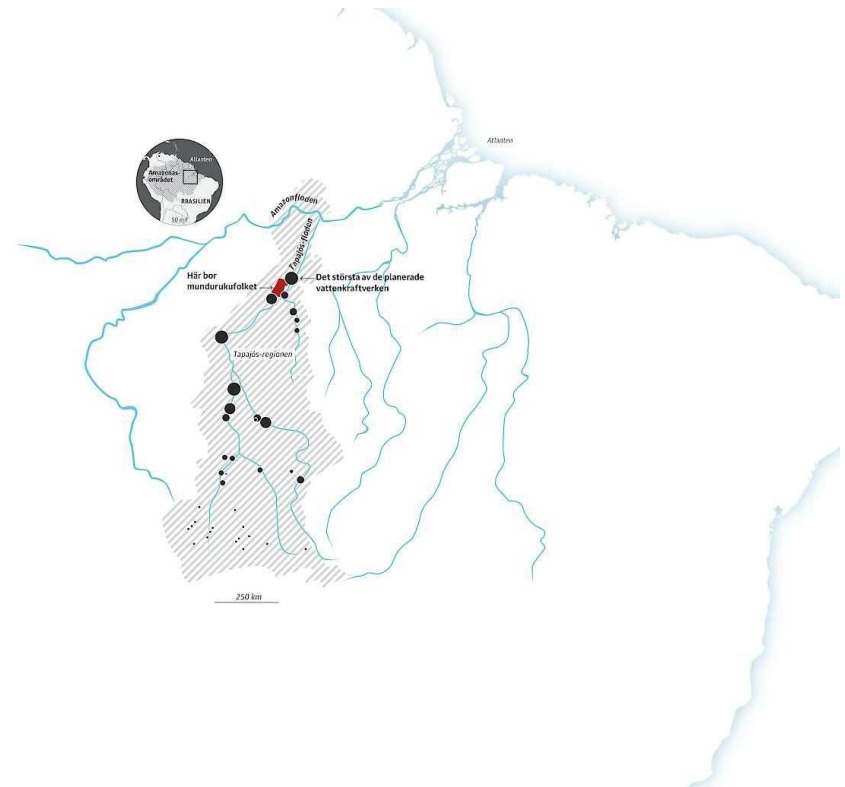
"Fakta. Två politiska läger

Venezuela styrs sedan 2013 av Nicolás Maduro, som tog över efter sin mentor Hugo Chávez.

Maduros socialistparti förlorade 2015 för första gången på 17 år majoriteten i nationalförsamlingen, som nu leds av oppositionsledaren Juan Guaidó. Regering och parlament kontrollerades därmed av två olika politiska läger.

I augusti 2017 genomförde Maduro ett omstritt val till en ny konstituerande församling, med befogenhet att skriva om grundlagen. Därefter tidigarelades presidentvalet till maj 2018, och Maduro utropades till segrare. Valet dömdes ut av såväl EU som USA som orättvist, som införde sanktioner mot Venezuela.

I januari 2019 förklarade Guaidó att Maduro är en illegitim president och hävdade att han är den laglige statschefen. Guaidó erkändes av USA och flertalet länder i Latinamerika. "

" Amazonas urbefolkning: "Vi var här först"

DN LÖRDAG 4 MAJ 2019

"Urbefolkningen munduruku kallas för Amazonas vikingar. Nu kämpar de mot Brasiliens president Jair Bolsonaro som vill dämna upp en av regnskogens största floder. – Vi var här först. Jag kräver ett möte med Bolsonaro, säger Arnaldo Kabá, ledare för mundurukufolket, till DN.

Ljudlöst glider kanoten in bland träden. Bakom lövverket öppnar sig en glänta där några kvinnor tvättar familjernas kläder. Barnen klänger i regnskogens träd och kastar sig ned i det klara vattnet. Vid flodbädden ligger bär som blir till mat åt fisken som är mundurukufolkets levebröd.

– Välkommen, säger Juarez Saw och drar upp kanoten på land. Han är byns ledare och har varit i guldgrävarstaden Itaituba för att köpa proviant åt familjerna i urbefolkningens reservat Sawré Muybu. Utan att vi behöver be någon om hjälp bildas en mänsklig kedja som bär upp provianten till byn på toppen av kullen. Juarez Saw stänger grinden till sin hydda med palmbladstak, stampat jordgolv och vedspis.

– Är det inte Bolsonaro som ska dämna upp floden så är det guldgrävarna som smutsar ned, säger han och sätter handen bakom örat.

– Hör du?

Trots att vi är djupt inne i Amazonas djungel störs vi av ett mullrande ljud från en pråm som draggar efter guld i Tapajósfloden. Dieselmotorerna är på dygnet runt och draggen, som gräver längs

botten, skrämmar bort både fågel och fisk. Vad som är värre är att guldgrävarna använder kvicksilver för att binda guldkornen. Det förgiftar fisken som mundurukufolket äter.

– Det här är vår mark. De har ingen rätt att vara här, säger Juarez Saw. En av hans sex söner kommer tillbaka efter dagens jakt.

– Jag gömde mig vid en bärbuske som jag vet att vildsvinen gillar. När vildsvinen dök upp sköt jag alla tre, säger sonen nöjt.

Två kvinnor och en åttaårig flicka samsas om att flå vildsvinen. De är glada. Det är inte var dag familjerna i reservatet Sawré Muybu får tillgång till så mycket protein. Efter slakten delas köttet upp mellan det femtiotal hushåll som utgör byn. Även byns hundar vill ta del av bytet, men motas bort.

– Hundarna måste hållas hungriga. Annars funkar de inte vid jakten, menar Juarez Saw.

Tapajósfloden är en av de största bifloderna till Amazonasfloden. Den ringlar sig nästan 200 mil genom regnskogen och räknas till en av Amazonasbäckenets vackraste floder. Medan andra floder antingen har svart eller brunt vatten är Tapajósfloden en av få med klart vatten. Det är längs denna flod som mundurukufolket levit i över 10 000 år. Deras namn betyder "röda myrorna" och kommer från att de brukade anfälla sina fiender i massor. Vad som också skiljer dem från andra urbefolkningar är att de inte stred för att försvara eller utöka sitt territorium. De gick ut i strid för stridens skull. De tyckte det var kul att strida. Det är därför antropologer kallar dem för Amazonas vikingar.

När de portugisiska erövrarna seglade uppför Tapajósfloden i mitten av 1700-talet trängdes mundurukufolket längre in i Amazonas.

Urbefolkningen byggde sina byar bortom forsarna som hindrade de portugisiska skeppen.

När Brasilien industrialiserades under militärdiktaturen på 1960-talet kom nästa invasionsvåg. Generalerna befolkade djungeln med

nybyggare och anlade Transamazônica, en 300 mil lång grusväg som sträcker sig från Atlantkusten till Anderna. Vägen går rakt genom de marker där flera isolerade urbefolkningar levde. De var inte immuna mot nybyggarnas sjukdomar och dog i tusental av lunginflammation och febersjukdomar.

En av de urbefolkningar som återhämtat sig bäst är munduruku. I dag består folkgruppen av 13 755 invånare som är uppdelade på 141 byar längs Tapajósfloden.

Den motordrivna kanoten kör uppför den flera hundra meter breda floden. Efter en timmes färd smalnar floden av. På båda sidorna reser sig bergväggar. Ravinen är hundra meter djup. Enligt mundurukus skapelseberättelse är det här som den första människan i Amazonas föddes. En grupp vildsvin förvandlades till mundurukufolket.

– Känner du? frågar Ademir Kabá.

Han är brorson till mundurukus ledare, Arnaldo Kabá, och var den förste munduruku som tog en universitetsexamen. Han sitter längst fram i kanoten och jag skakar på huvudet. Jag känner ingenting.

Den regnskogsbeklädda ravinen är mundurukufolkets heliga plats och varje munduruku bör besöka platsen minst en gång i livet. Strömmen tar tag i kanoten och vänder den. Vattenytan krusas av vinden som blir starkare. Jag lägger märke till ett jordskred som skapat en fåra i ravinen. På andra sidan har ett nästan identiskt jordskred skapat en liknande fåra. En tillfällighet? Ademir Kabá menar att det är Karosakayabu, mundurukufolkets Gud, som skapat fårorna. Det är därför platsen kallas Travessia dos Porcos, Vildsvinens övergång. Om vattenkraftverket byggs kommer delar av denna heliga plats att hamna under ytan.

– Det tänker vi inte tillåta, säger Ademir Kabá.

Ursprungsbefolkningen är den grupp som har mest att frukta av högernationalisten Jair Bolsonaros politik. Under valkampanjen kritiserade han urbefolkningarnas reservat och sade att ”indianer”

lever som ”djur på zoo”. Vid ett valmöte i delstaten Mato Grosso i södra Amazonas lovade han att ”inte ge en enda kvadratcentimeter land till indianerna” om han blev president. Godsägarna jublade. När Bolsonaro vann firade hans anhängare genom att kasta brandbomber på en skola och vårdcentral som tillhör urbefolkning i delstaten Pernambuco. I delstaten Mato Grosso do Sul firade godsägare genom att skjuta mot en av urbefolkningens byar. Tio dagar efter att Bolsonaro tillträtt invaderade ett dussintal män ett reservat i delstaten Rondonia i Amazonas och högg upp en stig för att föra ut värdefulla träslag. Urbefolkningen filmade angreppet, sände videon till rikspolisens som identifierade en av inkräktarna, men en domare beslöt att inte häkta personen.

Den brasilianska organisationen för urbefolkningens rättigheter, Cimi, menar att invasionerna av urbefolkningens reservat ökat med 150 procent sedan Bolsonaro blev president. Enligt grundlagen är det förbjudet för utomstående att besöka reservaten utan tillstånd från urbefolkningsmyndigheten Funai.

Brasiliens nya regering vill komma åt urbefolkningens mark eftersom den är rik på guld, koppar och bauxit som är en lerliknande jord- eller bergart som innehåller upp till 55 procent aluminium. I delstaten Pará, där mundurukufolket lever, finns det gott om bauxit. Processen att utvinna aluminium från bauxit är väldigt energikrävande och gruvbolagen vill att Bolsonaro dämmer upp Tapajósfloden för att bygga vattenkraftverket São Luiz do Tapajós.

Tidigare regeringar har försökt att bygga kraftverket, men då har naturskyddsverket Ibama sagt nej. När nu Bolsonaro bytt ut cheferna på Ibama och sagt sig vara villig att ändra kraven för miljölicenserna kan bygget verkställas. Regeringen har även planer på att bygga 43 mindre kraftverk på bifloderna till Tapajósfloden.

Regeringen försvarar dammbyggena i Amazonas med att vattenkraft är en ren, förnybar energi, men biologer menar att vattenkraften förstör

regnskogens ekosystem. På grund av turbinerna går inte fisken längre uppströms för att nå sina reproduktionsområden. Det gör att fiskbeståndet minskar och riskerar att utrotas. Dammarna förändrar även flodens naturliga flödesnivåer. När det är regnperiod stiger floden och marken får extra näring. När det är torrperiod sjunker floden och bärbuskarna blommar. Men om en damm byggs blir den höga vattennivån konstant.

– Ser du bärbuskarna längs flodbädden, säger Ademir Kabá och pekar. Föraren saktar in den motordrivna kanoten.

– Om buskarna svämmas över får inte längre fisken sin mat. Då försvinner den.

Vad som också är allvarligt är att när träden och buskarna multnar under ytan så bildar växtligheten metangas, en lättantändlig växthusgas. Den översvämmade dammen kan bli en tickande bomb. När Brasiliens före detta president, Dilma Rousseff, byggde världens fjärde största vattenkraftverk på Xingufloden i Amazonas gick mundurukufolket till attack. I över en månad ockuperade de arbetsplatsen medan mundurukus högste ledare, Arnaldo Kabá, förhandlade med regeringen. Först när han lovades ett möte med inrikesministern kallade han tillbaka sina män. Dammbygget fortskred, men det blev aldrig något möte med inrikesministern. Då ockuperade mundurukufolket återigen dammbygget.

– Vi kommer att göra detsamma här, varnar Ademir Kabá.

Den brasilianska grundlagen förbjuder storskaligt jordbruk och gruvidrift inom urbefolkningens reservat. För att göra undantag krävs att kongressen godkänner det. Grundlagen förbjuder också tvångsförflyttning av urbefolkningar. Enda undantaget för göras vid naturkatastrofer eller epidemier. Lagen säger då att urbefolkningen måste återvända så fort som möjligt. Om vattenkraftverket São Luiz do Tapajós byggs måste sex av mundurukus byar flyttas. Det tillåter inte den nuvarande grundlagen.

Himlen öppnar sig. Störtregnet piskar ned i kanoten och vi böjer oss fram för att undkomma det värsta. Det går inte. Efter några minuter är vi blöta ända in till underkläderna. Fördelen med att resa i Amazonas under regnperioden är att floderna stiger och man kan ta sig till platser som inte går att nå annars. Nackdelen är att man blir dyngsur med jämna mellanrum.

En kvart senare upphör skuren och vi börjar torka upp av fartvinden medan kanoten svänger in på Jamanxim, en av bifloderna till Tapajós. Den ringlar sig ända in i Xingureservatet och omges av tät regnskog. Här och var täcks skogen av stora partier ljusbrun lera. Det är rester från guldgrävarens framfart. De suger upp leran i floden och spolar ut den i skogen. När leran torkat i den stekheta solen blir den steril och har ingen näring kvar. Inte ens ogräs växer på den. Marken är förstörd.

– Ser ni, säger vår guide.

En guldgrävarpråm har ankrat upp i floden. Vi vill fotografera den, men guiden avråder.

– Guldgrävare i Amazonas är laglösa, beväpnade män, säger han.

På däck ser jag två guldgrävare slappa i sina hängmattor medan draggen oavbrutet gräver upp flodbotten. En kokerska lagar mat och en hund iakttar oss från däck. På en tvättlina hänger kläder på tork. Guldgrävare har säkert bott på pråmen i flera månader.

En halvtimme senare kommer vi fram till en plats som Juarez Saw, ledaren för reservatet Sawré Muybu, vill visa oss. Han sätter sig längst fram i kanoten och pekar på en pråm som ligger med kölen upp i floden. Förra året, när munduruku anmälde att illegala skövlare tagit sig in på deras marker, sprängde naturskyddsverket Ibama en av pråmarna som användes till att forsla ut de värdefulla stockarna. En av de andra pråmarna, som var fullastad med redan uppsågat timmer, beslagtogs och fördes till en hamn nedströms Tapajósfloden. Under natten dök den beväpnade skövlingsmaffian upp, kapade förtöjningarna och tog tillbaka pråmen från Naturskyddsverket.

– Skövlarna ligger alltid steget före, suckar Juarez Saw.

När vi kommer fram till det leriga spåret som skövlarna röjt upp i skogen hoppar han i land med ett av sina barnbarn. Tomma dieseltunnor ligger slängda längs stigen och vid sidan om har en presenning spänts upp mellan träden. Ett par hoprullade hängmattor vittnar om att det är här som skövlingssmaffian har sitt läger. Juarez Saw följer det röjda spåret in i regnskogen. Vid en glänta hittar han en hjullastare på larvfötter som används för att forsla bort stockarna. Det är söndag och inte ens skövlarna arbetar.

– Kom, kom. De kan komma vilken sekund som helst, säger Juarez Saw.

Vi hinner knappt sätta oss i kanoten förrän vi ser att en motordriven kanot kör mot oss.

– Kör! Kör!

Juarez Saw viftar åt sin son, som kör kanoten, att sätta fart. Skövlarna är bara några hundra meter från oss. Vi kör över till andra sidan floden. Motorn går på högsta varv. Vattnet stänker upp. Först när vi ser att skövlarna stannar till vid sitt läger andas vi ut.

– De trodde säkert att vi kom från Naturskyddsverket, säger Juarez Saw.

När vi kommer tillbaka till byn Sawré Muybu leker barnen. Flickorna jagar pojkarna och gnider in deras ansikte med ett rött färgämne från annattobusken. Leken är en tradition som mundurukufolket ägnat sig åt i årtusenden. När munduruku invaderade kraftbygget Belo Monte för fem år sedan hade många av männen smort in sina ansikten med de röda fröna. Andra hade ritat traditionella mönster med en färg från jenipapofrukten.

– Vi håller på våra traditioner, säger Margot Munduruku.

Hon badar sitt barnbarn nere vid floden.

– Vi måste se till att den nya generationen fortsätter med våra förfäders traditioner, säger hon.

I Brasilien finns upp mot 300 urbefolkningsgrupper som lever i reservat, vilka utgör 13 procent av landets yta. Brasilien har setts som ett föredöme när det gäller att säkra urbefolkningens rättigheter till sin mark, men efter att Bolsonaro blev president har det snabbt gått utför. Redan samma dag som han tillträdde flyttade han över ansvaret för reservaten från Funai till jordbruksdepartementet. För att ytterligare försvaga myndigheten flyttade han över ansvaret för Funai från justitiedepartementet till det nya departementet för familjefrågor. Det styrs av pingstpastorn Damares Alves som gjort sig känd för att hävda att ”En ny era har börjat i Brasilien. Pojkar klär sig i blått och flickor i rosa”. Damares Alves är även känd för att hon påstår sig ha sett Jesus klättra upp i ett fruktträd i Brasilien. Vad som gör urbefolkningen ännu mer rädda för henne är något annat. För 15 år sedan besökte Damares Alves Xingureservatet och tyckte synd om en femårig flicka som såg undernärld ut. Hon tog barnet med sig till huvudstaden Brasília och uppfostrade flickan som sin dotter. Ingen legal adoption genomfördes. Nu anklagar urbefolkningen familjeministern för barnarov.

– Denna nya regering är inte vatten värd, säger Margot Munduruku och öser en skopa vatten över sitt barnbarns huvud.

Solen sänker sig över Tapajósfloden och vi spanner upp våra hängmattor. Vrålaporna skriker i bakgrunden och för första gången hör jag inte guldgrävarprämen som tuggar sig fram längs flodbädden nedanför. Morgonen efter tar vi kanoten till staden Itaituba där guldgrävarna brukar proviantera innan de ger sig ut i djungeln. I utkanten av staden möter vi en kort man i jeans, svarta loafers och bar överkropp. På huvudet bär han en skrud av blå och röda fjädrar från regnskogens fåglar. Arnaldo Kabá är mundurukufolkets högste ledare. Han bor i en by flera dagars färd uppför Tapajósfloden, men är på väg till ett toppmöte för urbefolkningar i Peru och har stannat till en natt i Itaituba. Han föredrar att prata mundurukus eget språk, men förstår portugisiska.

– Vi har fått nog. Först kom portugiserna och trängde undan oss. Sedan kom nybyggarna. Nu är det gruvorna. Vi får inte vara i fred, säger Arnaldo Kabá.

Han oroar sig för kvicksilvret i floderna. Enligt honom finns det över 11 000 illegala guldgrävare i Amazonas.

– Regeringen struntar i det. De gör inget åt det.

Senast någon från Funai var på besök hos munduruku var för sex månader sedan.

Det som oroar honom mest är ändå planerna på vattenkraftverket São Luiz de Tapajós. Om det blir verklighet kan det bli dödsstöten för mundurukufolket.

– Om fisken försvinner, vad ska vi då äta?

Hans brorson Ademir Kabá tolkar åt mig.

– Vad vill du säga till Brasiliens president Jair Bolsonaro, undrar jag. Mundurukufolkets högste ledare samlar sig.

– Jag kräver ett möte med honom. Vi var här först. Vi kommer inte att acceptera något kraftverk. I så fall invaderar vi det.

Henrik Brandão Jönsson "

"Vattenkraftverket

Planerna på att bygga vattenkraftverket São Luiz över Tapajósfloden, som är Brasiliens femte största flod, började 2015. Året efter meddelade naturskyddsverket Ibama att det inte tänker godkänna bygget på grund av konsekvenser för miljön, och planerna arkiverades. Under Jair Bolsonaros valkampanj höjdes röster för att han skulle verkställa planerna och han lovade att underlätta för framtida miljölicenser.

När Bolsonaro tillträdde som president bytte han ut chefen för Ibama och tillsatte en av sina allierade, den före detta riksåklagaren Eduardo Fortunato Bim, som medverkade i Bolsonaros valkampanj.

Mundurukufolket

Mundurukufolket omtalas ofta som Amazonas främsta krigare och brukade mumifiera och krympa sina motståndares huvuden för att använda dem som troféer.

Första gången mundurukustammen fick kontakt med européer var 1768 när en portugisisk expedition seglade uppför Tapajósfloden. De har sitt eget språk, mundurucu, som tillhör språkgruppen tupi-guarani som de flesta urbefolkningar talar i Brasilien. Munduruku är en av de största urbefolkningsgrupperna i delstaten Pará i Amazonas och har för närvarande 13 755 medlemmar uppdelade i 141 byar längs Tapajósfloden.

Annan urbefolkning

Forskare uppskattar att det fanns ungefär fem miljoner invånare när portugiserna kom till Brasilien på 1500-talet. Till följd av sjukdomar och förtryck finns enligt den senaste folkräkningen från 2010 endast 817 963 medlemmar ur urbefolkningarna kvar.

De är uppdelade i omkring 300 olika urbefolkningsgrupper, varar några ännu inte har kontakt med den moderna världen. "

" Den spanska vägen kan vara Venezuelas räddning

DN TORSDAG 9 MAJ 2019

Det har gått en vecka sedan den färgstarke venezuelanske - oppositionspolitikern Leopoldo López plötsligt fritogs ur sin husarrest. Ett stort antal soldater tog steget över från regim till opposition, med en uppmaning till sina kollegor att göra dem sällskap.

Två slutsatser kan dras om det senaste försöket att göra slut på president Nicolás Maduros auktoritära styre. Den första är att det misslyckats. López har tvingats ta sin tillflykt till Spaniens ambassad. Generalerna har slutit upp kring diktatorn.

Den andra slutsatsen är att om Maduro faller så finns förutsättningarna för att återetablera Venezuelas demokrati.

Enligt flera källor fanns en överenskommelse mellan regimpolitiker och oppositionen. De hade gjort upp om att presidenten skulle lämna makten och att nya val skulle hållas. Men allt skulle ske inom den rådande konstitutionella ordningen, militären skulle ges amnesti för brott den begått och chavismen skulle få ställa upp i valen.

Bland dem som stödde uppgörelsen fanns högsta domstolens ordförande och försvarsministern. Att allt gick om intet verkar bero på att Leopoldo López fritogs. Det ingick inte i avtalet.

Överenskommelsen följer till punkt och pricka mallen för hur en lyckosam övergång till demokrati ska gå till.

När Spanien under 1970-talet lämnade Francodiktaturen gjordes det genom förhandlingar mellan liberalt sinnade regimföreträdare och oppositionen. Fria val och individuella rättigheter infördes på villkor

att allt skedde inom ramarna för det existerande systemet. Och att man blundade för diktaturens övergrepp.

I Latinamerika studerades den spanska utvecklingen intresserat. Och demokratiseringen i bland annat Chile följde på 80-talet samma mönster.

Det sticker självklart i ögonen att brottslingar inte bara undgår straff utan också får vara med och skriva demokratins spelregler. Ändå vore det nog för väl om Venezuela lyckas slå in på samma väg.

En revolution skulle bli blodig. Och demokratin blir stabilare om Maduros kamrater är lojala med den.

Dessutom kommer rättvisan ofta ikapp förbrytarna. I Chile tog det tio år, men när demokratin väl var institutionaliserad tog modiga aktivister och jurister regimens män till domstol.

Att Maduros hejdukar i allt högre grad vänder honom ryggen är inte - konstigt. Det är med oljan diktatorn köpt generalernas lojalitet. 2,6 miljoner tunnor per dag brukade man pumpa upp. Nu havererar produktionen. Vid årsskiftet hade den fallit till 1,5 miljoner. Nu ligger den under miljonen.

Snart kan Maduro inte lita på någon. Då kanske det går att föra förhandlingarna i mål.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Häktning spär på konflikten

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

De två kanadensiska medborgare som greps strax efter att Huawei finanschef Meng Wanzhou frihetsberövades i Kanada är nu formellt häktade misstänkta för spioneri. – Oacceptabelt, säger Kanadas premiärminister Justin Trudeau.

Spänningen i förhållandet mellan Kina och Kanada tilltar. I veckan meddelade Kina att de två kanadensiska medborgare som varit frihetsberövade sedan slutet av förra året nu har häktats. Det handlar om den tidigare diplomaten Michael Kovrig och Michael Spavor, konsult som jobbat med relationerna till Nordkorea. Båda anklagas för att ha stulit statshemligheter för att dela med sig av till utländsk makt.

Men de flesta bedömare ser deras häktning som en del av ett större spel. De båda greps bara några dagar efter att den kinesiska telekomjätten Huawei finanschef Meng Wanzhou, tillika dotter till Huawei grundare, på uppmaning av USA greps i Kanada. Wanzhou anklagades bland annat för att ha brutit mot USA:s sanktionsregler mot Iran.

– Den kinesiska regeringen följer inte samma typ av regler som den stora majoriteten demokratier gör, sade premiärminister Justin Trudeau, enligt South China Morningpost.

Marianne Björklund "

" Oppositionsledaren Guaidó förnekar norska förhandlingar

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

Analys. Venezuelas president Nicolás Maduro välkomnar att samtal med oppositionen inletts i Norge. Men oppositionsledaren Juan Guaidó hävdar att inga konkreta förhandlingar ägt rum. Under tiden fortsätter kollapsen i Venezuela.

Det misslyckade försöket att störta Nicolás Maduro gör att - oppositionsledaren Juan Guaidó inte längre vet hur han ska gå till väga för att få över militären på sin sida. Han har medgett att han underskattade militärens lojalitet till regimen.

Misslyckandet gjorde att Guaidó, som även är nationalförsamlingens talman, höjde rösten för en USA-ledd militär invasion av landet. USA, Kina och Ryssland har olika intressen i Venezuela, och för att undvika en storskalig konflikt mellan världens tre största militärmakter har nu Norge erbjudit sig att förhandla. Norska diplomater ligger bakom den komplicerade, men framgångsrika fredsförhandlingen mellan den marxistiska gerillan Farc och den colombianska staten. Det fredsavtalet satte stopp för en 50-årig konflikt som dödat en kvartsmiljon människor och skapat fem miljoner internflyktingar. - Norges avsikt nu är att medla mellan Nicolás Maduro, som anser sig vara landets folkvalde president, och oppositionsledaren Juan Guaidó som över 50 länder i världen, däribland Sverige, anser vara Venezuelas legitime president.

– Jag kan bekräfta att en dialog inletts, men kan inte gå in på detaljer, säger Juan Jorge Valero, Venezuelas FN-ambassadör till BBC.

Oppositionsledaren Juan Guaidó medger att han ”sönt någon” till Norge, men han förnekar att förhandlingar inletts.

Den amerikanska senatoren, Marco Rubio, är den som tydligast stött oppositionens försök att störta Maduro och menar att Juan Guaidó förtjänar respekt för att han ”överväger varje möjlighet till en fredlig övergång till demokrati”. Samtidigt varnar senatoren för att regimen i Venezuela kan göra som den gjorde sist när förhandlingar ägde rum på Dominikanska republiken för ett år sedan. För att vinna tid till att stärka leden hemma i Venezuela lurade regimen omvärlden genom att delta i förhandlingarna utan att vara bered att förhandla.

”Guaidó och hans team kommer inte att gå in i några falska förhandlingar”, skriver Marco Rubio på Twitter.

Även försöken som påve Franciskus inledde för några år sedan med regimen i Venezuela misslyckades.

Vad som kan få förhandlingarna att lyckas denna gång är att många generaler tröttnat på Nicolás Maduro. Han har inte längre samma stöd som tidigare utan i praktiken är det försvarsministern Vladimir Padrino som styr landet. USA påstår att de varit i förhandlingar med honom och att han då gett sitt stöd till att sätta Maduro på ett plan till Kuba. Frågan är dock vart Vladimir Padrino skulle ta vägen?

Försvarsministern misstänks ha gjort sig skyldig till grova brott mot mänskligheten genom att beordra militären att döda demonstranter.

Han misstänks också vara en av hjärnorna i den venezuelansk-colombianska kokainkartellen Los Soles som exporterar kokain från Colombia, via venezuelanska hamnar till Västafrika och Europa.

Under tiden försök till samtal hålls i Oslo fortsätter kollapsen i Venezuela. I fredags gick hungriga venezuelaner till attack mot auditoriet i universitetet i staden Cumaná och stal mixerbordet, högtalare och kablar för att byta till sig mat på den svarta marknaden som styrs av regimen.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Samtalen

Regimens förhandlare i Oslo består av propagandaministern Jorge Rodríguez och guvernören i den mäktiga Miranda provinsen, Héctor Rodríguez.

Enligt venezuelanska medier är oppositionens förhandlingsledare parlamentarikern Gerardo Blyde och den före detta ministern Fernando Martínez Mottola.

Troligtvis leds förhandlingarna av den norske diplomaten Dag Halvor Nylander som var den som ledde Norges förhandlingar på Kuba mellan Farc och den colombianska staten. "

Australien och Oceanien. Polerna. Rymden

" Avverkningen i Indonesien minskar

DN FREDAG 26 APRIL 2019

Indonesien som är ett av de länder som haft störst skogsskövling minskade förra året sin avverkning med uppemot 40 procent. Det är landets lägsta nivå sedan 2003.

Vad som ligger bakom den positiva förändringen är att det fallit ovanligt mycket regn de två senaste åren. Det har minskat bränderna i regnskogen. Men även ett initiativ från Norge spelar in. Norska regeringen kompenserar Indonesien för den miljövinst världen gör när landet inte längre avverkar sin värdefulla regnskog. Indonesiska myndigheter har även skärpt bevakningen av sin regnskog.

– Vår brottsbekämpning visar att vi tar det på allvar, säger Belinda Margono, från det indonesiska miljödepartementet till BBC.

Efter att skogsbränder 2015 rasat i två månader, drabbat miljontals människor och gjort Indonesien till en av världens största utsläppare av koldioxid det året tog regeringen 2016 krafttag för att skydda skogsmarker.

Henrik Brandão Jönsson "

" Huvudstaden flyttas – oklart vart

DN TISDAG 30 APRIL 2019

Indonesien. Indonesien ska flytta huvudstaden Jakarta. Men vart är inte bestämt än. – Vi vill tänka visionärt för utvecklingen av det här landet. Att flytta huvudstaden kommer att kräva grundlig och utförlig förberedelse, säger president Joko Widodo.

Jakarta med omnejd är svårt överbefolkad och ofta utsatt för översvämningar.

TT-Reuters "

" Jämn valsputt – men Labor kan vinna på nyligt dödsfall

DN LÖRDAG 18 MAJ 2019

Melbourne. När Australien går till val på lördagen är det i skuggan av Bob Hawke. Den före detta premiärministern och Laborledaren dog i torsdags, 89 år gammal. Nu spekuleras det i om Hawkes bortgång kan hjälpa Labor att ta hem segern.

Bob Hawke var oerhört populär. Hans död tog udden av hela valrörelsen.

– Det gav oss en värdigare ton från båda håll, säger Paul Strangio, statsvetare vid Monash-universitetet i Melbourne.

Bob Hawke var den längst sittande premiärministern för Labor genom tiderna. Han regerade 1983–1991. Politiska milstolpar var bland annat införandet av det allmänna sjukvårdssystemet Medicare och förbudet mot könsdiskriminering på arbetsmarknaden.

Han var känd för sin grå kalufs, sina cigarrer och sin stora kapacitet att dricka öl. Han orsakade även rabalder privat när han skilde sig från sin fru och gifte om sig med älskarinnan. Han var en folkets man.

Striden står nu mellan regerande högerpartiet Liberalerna, som får stöd av bondepartiet Nationalisterna, och vänsterpartiet Labor som brukar få stöd av miljöpartiet De Gröna.

Det spås bli ett jämnt lopp, men Labor med nuvarande ledaren Bill Shorten ligger några procentenheter före i opinionsmätningarna. Och nu spekuleras det i om Hawkes bortgång kan bli det draglok som Labor behöver för att definitivt ta hem valsegern.

Men Paul Strangio vill inte överdriva händelsens effekt på valresultatet.

– Vi har sett hur marginalen mellan höger och vänster har minskat. Visst kan Hawkes bortgång ge Labor vissa fördelar när bilder av honom och Shorten vevas runt i medierna, men jag tror att det kommer att bli tajt, säger han.

De viktigaste frågorna på agendan är skatterna, ekonomin, jobben, utbildning och hälso- och sjukvård. Som vanligt, skulle man kunna säga. Trots att klimatfrågan seglat upp som en av väljarnas absoluta toppfrågor är det flera politiker, särskilt på högerkanten, som håller den på en armlängds avstånd.

Liberalerna vill helst inte befatta sig med klimatfrågan eftersom det slitit sönder partiet tidigare. Men det här är första gången sedan 2007 som den verkligen inte går att undvika och då har Labor ett tydligare alternativ, säger Paul Strangio.

Det har varit en kontrasternas valrörelse. Oppositionspartiet Labor har gått ut brett med ett stort program. Partiledaren har oftast varit omringad av sina närmaste medarbetare som alla väntas få ministerposter om de skulle vinna valet.

Partiet har velat visa upp en enad front till skillnad från Liberalerna, med premiärminister Scott Morrison, som oftast rest runt i landet ensam. Flera av hans mer kontroversiella medarbetare har antingen medvetet hållit låg profil eller helt enkelt varit för upptagna med att behålla makten i sina egna valkretsar.

Liberalerna präglas fortfarande av att de avsatt två premiärministrar de senaste åren – av att de är oense inom partiet.

Förutom de större, etablerade partierna finns ett fyrtiotal små partier runt om på kontinenten som alla slåss om en plats i senaten.

Tina Zenou

tina.zenou@dn.se "

" Fakta. Att rösta är obligatoriskt

Australien är en förbundsstat med sex delstater och tio territorier som alla går till val den 18 maj. Att rösta är obligatoriskt.

I huvudsak finns två stora partigrupperingar som växlat om vid makten: Borgerlig koalition med liberala partiet, The Liberals, och bondepartiet The Nationals samt arbetarpartiet Labor.

Parlamentet har två kamrar: Underhuset eller representanthuset med 150 platser. Överhuset eller senaten med 76 medlemmar. 40 av dessa röstas det om på lördagen. "

Övrigt i världen

"Karin Bojs: En snöman som fanns på riktigt"

DN SÖNDAG 5 MAJ 2019

Tankarna vindlar lätt iväg till Yeti, Snömannen. Men den här nyligen identifierade varelsen fanns på tibetanska höglandet i verkligheten, för 160 000 år sedan.

Legenden om Yeti har berättats i hundratals år hos sherpas och andra på tibetanska höglandet. I början av 1900-talet spreds Yeti-myten till Västlandet, i samband med att det blev ett modernt mandomsprov att bestiga de höga bergen.

Bergsbestigarna från väst får oftast omfattande assistans av lokala förmågor. Många människor från tibetanska höglandet har en genetisk fördel för att bestiga berg. De bär på en genetisk variant, kallad EPAS1, som påverkar syreupptagningen och gör att de inte lika lätt som andra människor drabbas av höghöjdssjuka.

För fem år sedan kunde forskare visa att tibetanerna har ärvt denna speciella genetiska variant från Denisovamänniskor. Det var det hittills klaraste belägget för att moderna människor verkligen har ärvt en specifik egenskap från en annan människotyp.

Visserligen har alla som härstammar från trakter utanför Afrika ärvt ett par procent Neandertal-dna, som bland annat påverkar immunförsvar, pigment och matsmältning, men än så länge är de sambanden mer vaga.

Denisovamänniskan var Neandertalarnas mer östliga kusin. Den upptäcktes för första gången för tio år sedan i Denisovagrottan i Altaibergen i södra Sibirien, i en forskargrupp ledd av svenskfödde Svante Pääbo.

Utifrån en bit av ett lillfinger från en liten flicka kunde Pääbo och hans medarbetare visa med dna-analys att flickan tillhörde en tidigare okänd människogrupp.

Det var vid den tiden alldeles nytt att bestämma en människogrupp med hjälp av dna. Alla tidigare uppgifter om homininers släktskap har byggts på att forskare undersöker hur ben och tänder ser ut.

Sedan det första lillfingret analyserades har forskare hittat ytterligare några tänder och småbitar av ben i samma sibiriska grotta. Men i princip det enda de kan säga om utseendet är att Denisovamänniskan verkar ha varit kraftigt byggd, med ovanligt stora och kraftiga kindtänder.

I veckan presenterades för första gången ett fynd av Denisovamänniskan från en helt annan plats. Och inte vilken plats som helst, utan en grotta på 3 200 meters höjd i den tibetanska provinsen Gansu i Kina.

Det handlar om en underkäke med flera tänder. Den hittades redan på 1950-talet av en munk som besökte grottan för att meditera. Han lämnade över käken till en Buddha som i sin tur lämnade den till ett universitet. För några år sedan började kinesiska forskare samarbeta med Jean-Jacques Hublin i Leipzig om fyndet. Nu rapporterar de sina resultat i tidskriften Nature.

Något dna har forskarna inte kunnat utvinna. Men i stället har de lyckats få fram protein från tänderna, som de har analyserat och jämfört. Att använda protein i stället för dna är en ny metod, som för första gången används på förmänniskor.

Nu finns alltså ny teknik, som kan fungera på lämningar som är mycket gamla eller har legat i en varm och fuktig omgivning där dna snabbt bryts ner.

Jag träffade Jean-Jacques Hublin i Leipzig för ett par månader sedan. Då påpekade han att "Denisovagrottan må vara centrum i världen för

nutida paleontologer, men för den tidens människor var det nog snarare avlägsna utmarker".

Minst lika intressant att undersöka är tibetanska höglandet, Östasien och inte minst Melanesien, där dna-analyser av nu levande människor visar att Denisovamänniskan lämnade ett arv så sent som för omkring 14 000 år sedan. Med den nya proteinmetoden har chanserna förbättrats att sådana analyser ska lyckas. Hublin och hans medarbetare är redan i gång.

Nutidens tibetaner fick sannolikt sitt inslag av Denisova för 30 000–40 000 år sedan, när de först anlände till de höga bergstrakterna. Man kan fantisera om hur de mötena gick till. Och man kan grubbla över hur länge Denisovamännisorna levde kvar i bergen, och i vilken mån de gav upphov till myten om Yeti. Men då har vi lämnat vetenskapens domäner.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

" Karin Bojs: Vissa verkar födda till att leva med hund

DN SÖNDAG 19 MAJ 2019

En del människor väljer att skaffa hund, trots allt ansvar och besvär. Deras drivkraft verkar till stor del vara genetisk, visar ny forskning på svenska tvillingar.

För mer än 15 000 år sedan började vissa vargar leva tillsammans med människor. De utvecklades till hundar och blev vårt allra första husdjur.

Så långt kan alla vara överens. Omfattande forskning pågår, både arkeologisk och genetisk, för att klara ut återstående tvistefrågor. Utvecklades vargen till hund mycket tidigare, redan för uppåt 30 000 år sedan? Skedde det på en plats, och låg den platsen i så fall i västra Europa eller i östra Asien? Eller utvecklades vargar till hundar på flera olika platser parallellt?

Och mest intressant, varför skaffade vi hund?

Det är lätt att fatta varför hundarna valde oss. Vi tillhandahöll mat. Givetvis fanns fördelar för traditionella jägare och bönder att hålla hund. I jägarsamhällen för flera tusen år sedan kunde hundarna vara till hjälp i jakten, vakta, bidra med värme om natten och assistera vid transporter.

När vi blev bönder tillkom också hundens förmåga att valla får och kor.

Men även många nutida människor i tätorter, som varken jagar eller har fårhjordar att valla, väljer frivilligt att kliva upp upp i svinottan vareviga dag – även i regn och rusk – för att rasta sina hundar. Som

hundägare tar de på sig ett stort ansvar för kanske femton år framåt i tiden.

Oftast beror det på hundens funktion som sällskap.

Faktum är att det finns vetenskapliga resultat som visar att hundägare i genomsnitt är mer långlivade och känner sig mindre ensamma – en effekt som syns tydligast hos ensamstående.

Å andra sidan har hundägare lite annorlunda personlighet. Åtminstone jämfört med kattägare är de i genomsnitt vänligare och mer samvetsgranna – personlighetsdrag som i sig samvarierar med bättre hälsa och längre liv.

Det är svårt att bena ut vad som är orsak och verkan, vad som är miljöfaktorer och genetiska anlag. Därför finns tvillingforskning. Sverige har världens största register över tvillingar. Dessutom har vi obligatorisk registrering av hundäggande.

Det har Tove Fall, professor i molekylär epidemiologi vid Uppsala universitet, tagit fasta på. Hon och hennes medförfattare publicerar i veckan en studie i tidskriften Scientific Reports om tvillingar och hundäggande.

Poängen med tvillingforskning är att det är genetisk skillnad på enäggstvillingar, som har fötts med i princip hundra procent identiskt dna, och tvåäggstvillingar, som i likhet med vanliga syskon delar ungefär femtio procent av sitt dna.

Samtidigt delar tvillingar, oavsett om de är enäggs- eller tvåäggs-, samma barndomsmiljö.

Tove Fall och hennes medarbetare har tittat på 85 000 tvillingar, och räknat på deras benägenhet att hålla sig med hund i åldrarna mellan 20 och 75 år.

Att växa upp med hund i barndomshemmet har viss effekt, visar det sig. Men den effekten är begränsad, och visar sig bara hos unga vuxna. Senare i livet klingar barndomshemmets betydelse av.

Enligt studiens resultat beror valet att skaffa hund till stor del på medfödda, genetiska faktorer. Vissa människor föds helt enkelt med en personlighet som gör dem mer benägna att hålla sig med hund. Då uppstår såklart frågan om vad det är för personlighetsdrag, och om de har blivit vanligare de senaste 15 000 åren.

Att vi började leva med kor ledde så småningom till att det blev vanligt att tåla mjölksocker.

Både utseende och mentala egenskaper skiljer stort mellan en varg och en Golden Retriever (vanligaste hundrasen i studien efter "blandras"). Kanske har vi också förändrats av att leva med hundar under årtusenden. Något att bita i för framtida forskning.

Karin Bojs

vetenskap@dn.se

" Karin Bojs: Så flyger vilda bin in mera pengar

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

Det går att tjäna pengar och vara miljövänlig samtidigt. Men för att spetsa båda dessa mål behövs kunskaper och vetenskapliga fakta.

Jag vandrade genom en skog i veckan, tillsammans med en skogsbrukslärare och en grupp skogsägare med ambitioner att lära sig mer.

"Titta här", sa läraren. "Ett skogsparti som vi planerar att avverka i år. Men det kan nog bli opinion om människor i den närbelägna tätorten får veta det." Och så pekade han ut en svamp, tallticka, som indikerar höga naturvärden.

"Hugg snabbt!", sa en elev.

"Tipsa den lokala naturskyddsföreningen!", sa en annan.

Så olika kan det vara bland skogsägare, fick jag erfara. En del vill krama ut så mycket pengar som möjligt, även om det innebär att bryta mot gällande lagstiftning. Andra är inställda på att vara laglydiga, trots att de ogillar regelverket. Några är beredda att ta större naturhänsyn än de är tvungna.

Läraren försökte förklara att det faktiskt går att maximera naturvärden på några ställen i skogen, där det är lämpligt, och osentimentalt sikta efter högsta möjliga vinst på andra ställen.

Mera pengar och bättre miljö, samtidigt, på samma ägor.

Att ekonomisk avkastning och biologisk mångfald kan gå hand i hand fick jag också höra på en temadag i veckan anordnad av nätverket

Pollinera Sverige. De hade bjudit dit en världsstjärna inom ämnet pollinering, Lucas Garibaldi från Universidad de Río Negro i Argentina.

Han berättade bland annat om en studie som han publicerade i Science för ett par år sedan. Där undersökte Garibaldi och hans medförfattare olika grödor på fält i en rad länder. De fann att skördarna ökade med i genomsnitt 24 procent när det fanns gott om pollinerande insekter.

Åtminstone gällde det odlingar mindre än två hektar.

Lucas Garibaldi samarbetar också med mycket stora jordbruksföretag som odlar monokulturer på jättestora arealer. Mandel, till exempel, och solrosor för matolja. Hans forskargrupp räknar med hjälp av datamodeller fram var på markerna det är ekonomiskt mest lönsamt att så in blandade blommor, som kan attrahera vilda, pollinerande insekter.

För det är verkligen inte så enkelt att man helt kan förlita sig på honungsbin, som fraktas på långtradare fram och tillbaka mellan olika fält.

Honungsbin är jättebra för pollinering. Men dels hotas de av sjukdomar, särskilt kvalstret varroa. Dels kan det bli för mycket av det goda.

För många honungsbin kan tränga ut vilda insekter i området. Och en gröda kan bli överbelastad av bin. Dess blommor kan bland annat drabbas av ”stigma-clogging”, alltså att pollen från andra blommor som honungsbina besöker proppar igen pistillerna.

Lagom är bäst när det gäller honungsbin, och idealiskt är att de kombineras med vilda insekter.

En som har studerat den frågan är Maj Rundlöf från Lunds universitet, som också framträdde på Pollinera Sveriges temadag.

För bara några veckor sedan publicerade Maj Rundlöf och andra forskare en sammanställning – så kallad metaanalys – i Nature Communications. Där visade hon och hennes medförfattare att

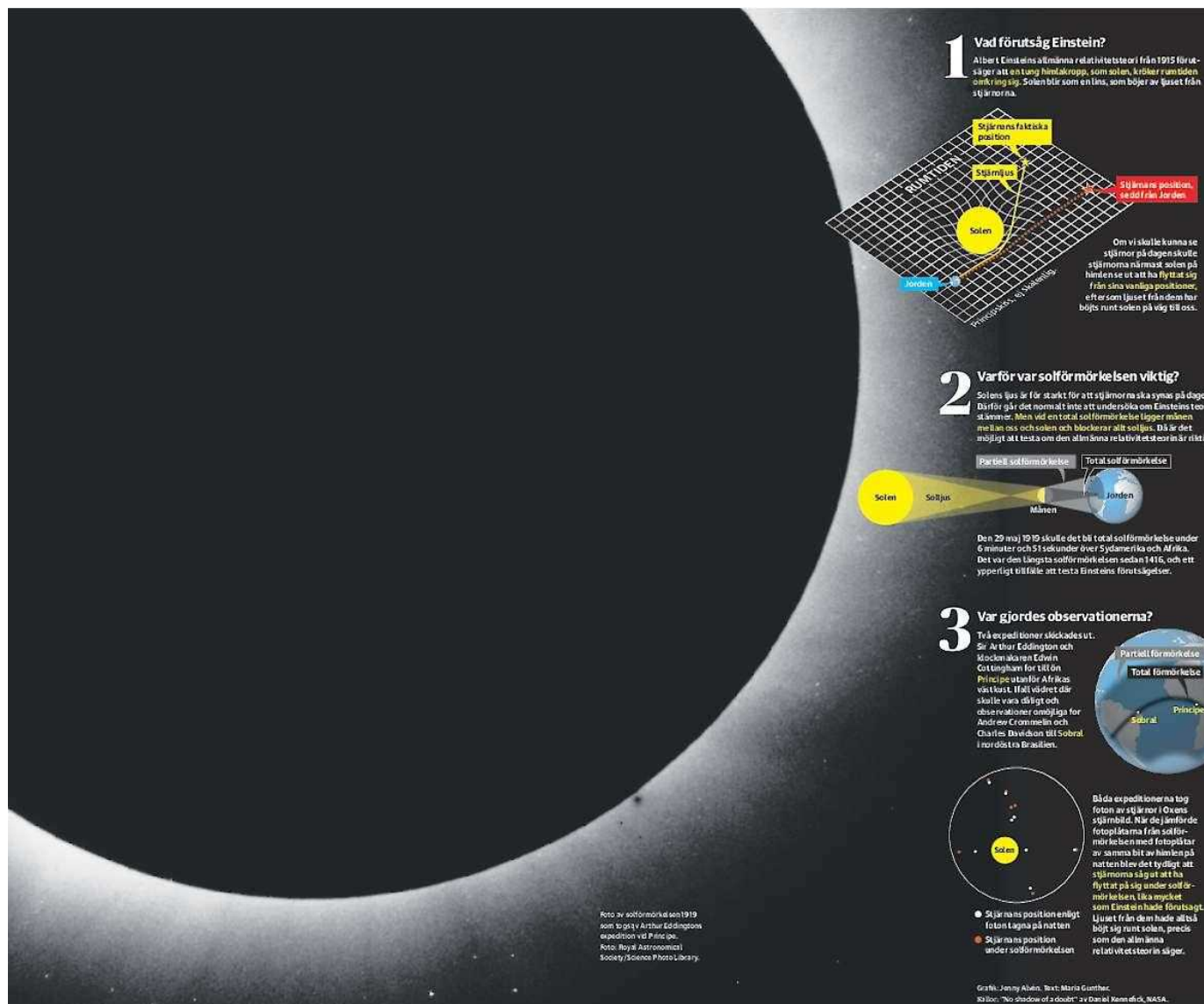
avkastningen av oljeraps påverkas både av mängden pollinerande insekter *och* av antalet arter som flyger på rapsblommorna.

Pollineringsens effekt på oljeraps är mer blygsam än för till exempel solrosor, äpplen, jordgubbar och rödklöver till vall. Men den är fullt mätbar, och det handlar om några procents bättre skörd. Och därmed om mer pengar. (Dessutom kan honungsbina dra in massor av nektar från rapsfälten, som blir honung, som också blir pengar.)

En del människor vurmar för arter bara för att de är utrotningshotade och vackra. Men många behöver mer handfasta argument för att begripa begreppet biologisk mångfald. Som att man kan tjäna pengar på den. Eller att en stor del av vår matförsörjning kan slås ut om pollinerande insekter försvinner.

Karin Bojs

vetenskap@dn.se "

" Einsteins solförmörkelse – när astronomer vägde ljuset

DN SÖNDAG 26 MAJ 2019

På onsdag är det hundra år sedan historiens viktigaste solförmörkelse, som bekräftade den allmänna relativitetsteorin och gjorde Albert Einstein världsberömd. Den visade också att europeiskt samarbete och internationell försoning var möjligt efter första världskriget.

För 100 år sedan skickade astrofysikern Arthur Eddington ett telegram till Frank Watson Dyson, chef över Greenwichobservatoriet i London, från ön Príncipe utanför Afrikas västkust. Det innehöll bara tre ord: "Genom molnet, hoppfull."

Den 29 maj 1919 hade det varit en nästan sju minuter lång total solförmörkelse på Príncipe. Under större delen av tiden hade himlen täckts av moln, men mot slutet kunde Arthur Eddington ta några bilder av de ljusstarkaste stjärnorna nära den avskärmade solen. Så snart han kunde jämförde han dem med referensbilder av samma del av himlen, tagna om natten i Oxfordobservatoriet före resan.

Det såg lovande ut. Det verkade som att Albert Einstein hade rätt. Resan till Príncipe var en del av 1900-talets viktigaste vetenskapliga expedition. Tre och ett halvt år tidigare hade Albert Einstein presenterat sin allmänna relativitetsteori, som, om den stämde, skulle ersätta Isaac Newtons gravitationslag.

Eddington var en av mycket få forskare som både förstod och uppskattade Einsteins nya teori. Men en vetenskaplig teori är inget värd om den inte gör förutsägelser som kan testas och bekräftas av experiment eller observationer. En solförmörkelse över Afrika och

Sydamerika den 29 maj 1919 gav astronomerna ett enastående tillfälle att testa vem som hade rätt: Einstein eller Newton.

Vädret kan vara nyckfullt, som alla astronomer vet. För att öka sannolikheten att få bra bilder av en molnfri stjärnhimmel skulle solförmörkelsen följas både på Príncipe och i Sobral i Brasilien. Men det var nära att expeditionen inte alls blev av.

– I början av november 1918 var de beredda att ge upp alltihop eftersom det inte fanns några möjligheter att få tag på ett skepp som kunde ta dem till Sydamerika, säger Daniel Kennefick, professor i fysik vid University of Arkansas i Fayetteville i USA.

Alla fartyg var i krigstjänst och det fanns inga reguljära båtlinjer.

– Och så slutade kriget plösligt i mitten av november. Fartyget som astronomerna tog till Brasilien var faktiskt det första som gick i reguljär trafik mellan England och Sydamerika. Så hade kriget varat längre hade det förmodligen inte gått.

Men snart kom fler bekymmer. Innan expeditionerna hann ge sig i väg bröt ett inbördeskrig ut i Portugal.

– Ön Príncipe var en portugisisk koloni. Eddington åkte med på samma fartyg som astronomerna som skulle till Brasilien, och när han steg av på Madeira hade han ingen aning om ifall det fanns någon båt som kunde ta honom vidare till Príncipe. Han fick helt enkelt vänta där en månad, säger Daniel Kennefick.

Redan 1905 hade Albert Einstein visat att massa och energi är olika sidor av samma sak i sin berömda ekvation $E=mc^2$, där E är energi, m är massa och c ljusets hastighet i vakuum. Ljus borde alltså känna av gravitationskraften, och ljus från stjärnor påverkas av solens dragningskraft. Ett decennium senare beskrev han i den allmänna relativitetsteorin hur tunga himlakroppar som solen kröker rumtiden omkring sig, och fungerar som en lins som böjer av ljuset från stjärnorna.

Om vi kunde se stjärnhimlen på dagen skulle den alltså se lite förvrängd ut runt solen, som om stjärnorna där hade flyttat sig lite utåt från sina vanliga platser (se grafiken). Det ser vi förstås inte, eftersom solen lyser så mycket starkare än stjärnorna. Därför var solförmörkelsen 1919 så avgörande. När solen gled in bakom månens skugga blev stjärnhimlen synlig, och astronomerna kunde för första gången testa Einsteins förutsägelse. Expeditionens syfte var att väga ljuset, som Eddington uttryckte det.

Det tog sin tid innan alla mätningar och beräkningar var klara, men den 6 november 1919 presenterade Frank Watson Dyson resultaten på ett möte för de brittiska vetenskapsakademierna Royal Society och Royal Astronomical Society. Dagen därpå hade tidningen The Times en artikel med rubriken "Vetenskaplig revolution. Ny teori om universum: Newtons idéer kullkastade". Ett par dagar senare skrev New York Times "Ljuset alldeles skevt på himlen". Och Albert Einstein, som få utanför fysikvärlden hade hört talas om, blev nästan över en natt världens mest kände forskare.

– Tanken att han var geniernas geni, mannen som kunde kullkasta Newton, mannen vars teori var så briljant att till och med många forskare hade svårt att riktigt förstå den, hade utan tvekan stor inverkan på folk, säger Daniel Kennefick.

Expeditionens strapatser, och att upptäckten kom just efter att Europa genomlevt första världskriget bidrog också.

– Det betydde mycket att astronomerna som gjorde observationerna var engelsmän, och att mannen vars teori de bekräftade var född och bodde i Tyskland. Jag tror att idén om internationell försoning var viktig för människor efter kriget, och att det finns vissa saker, som vetenskapen, som kunde stå över bitterheten över kriget.

Inför 100-årsjubileet av solförmörkelsen har Daniel Kennefick kommit ut med en bok om expeditionen och dess avgörande betydelse för vår bild av tid och rum och även för Einstein själv, "No shadow of a

doubt. The 1919 eclipse that confirmed Einstein's theory of relativity". Där vill han lyfta fram flera av de personer, som Dyson, som var avgörande för att expeditionen skulle lyckas men som hamnat i skuggan av Einstein och Eddington i historieskrivningen. Han ville också reda ut hur starka expeditionens belegg för relativitetsteorin verkligen var. På senare år har många hävdade att de kanske inte var så övertygande som det påstods. Eddington trodde ju redan på Einsteins teori och kan därför ha varit partisk och överdrivit. – Men de missar en viktigt poäng. När jag gick till arkiven och läste deras brev och anteckningar insåg jag snabbt att Eddington inte var inblandad i de avgörande besluten i analysen av data. De togs av andra astronomer, som faktiskt var rätt skeptiska till Einstein. Så att Eddington var partisk är irrelevant.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se "